

Regeringens proposition 2024/25:1

Budgetpropositionen för 2025

Regeringen överlämnar härmed enligt 9 kap. 2 § regeringsformen budgetpropositionen för 2025.

Stockholm den 13 september 2024

Elisabeth Svantesson

Erik Slottner
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Budgetpropositionen innehåller regeringens förslag till statens budget för 2025 samt de övriga förslag och bedömningar som följer av riksdagsordningen och budgetlagen (2011:203).

Översikt av innehåll i volym 1

Volym 1a

1	Finansplan
2	Förslag till riksdagsbeslut
3	Den makroekonomiska utvecklingen
4	De budgetpolitiska målen
5	Inkomster
6	Utgifter
7	Statens budgetsaldo och statsskulden
8	Den offentliga sektorns finanser
9	Statens investeringar och finansiella befogenheter
10	Granskning och ekonomisk styrning

Bilagor 1-4

Volym 1b

11	Lagförslag, skattefrågor
12	Skattefrågor

Bilagor 5-15

Innehållsförteckning

Sammanställning av förslag till statens budget för 2025	8	
1	Finansplan..... 11	
1.1	En budget för att bygga Sverige rikare och tryggare..... 11	
1.2	Reformer för att bygga Sverige rikare och tryggare	15
1.3	Den ekonomiska utvecklingen	33
1.4	Den offentliga sektorns finanser..... 36	
1.5	Uppföljning av de finanspolitiska målen	37
1.6	Effekter av regeringens politik	39
2	Förslag till riksdagsbeslut	45
3	Den makroekonomiska utvecklingen..... 47	
3.1	Utsikterna i omvärlden 2024 och 2025	47
3.2	Utsikterna i Sverige 2024 och 2025	49
3.3	Osäkerhet i prognosen..... 56	
3.4	Utvecklingen 2026 och 2027..... 57	
3.5	Alternativa scenarier..... 57	
3.6	Prognosrevideringar	59
3.7	Utvecklingen enligt andra bedömare..... 60	
4	De budgetpolitiska målen..... 63	
4.1	Uppföljningen av målet för det finansiella sparandet..... 63	
4.2	Utgiftstaket	65
4.2.1	Uppföljning av utgiftstaket	65
4.2.2	Tekniska justeringar av utgiftstakets nivåer och finanspolitiskt motiverad höjning av tidigare beslutade nivåer för 2025 och 2026..... 66	
4.2.3	Förslag till nivå på utgiftstaket 2027..... 68	
4.3	Uppföljning av det kommunala balanskravet	70
4.4	Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet..... 71	
5	Inkomster..... 75	
5.1	Inledning	75
5.2	Offentliga sektorns skatteintäkter	76
5.3	Statens inkomster..... 87	
5.4	Jämförelse med 2024 års ekonomiska vårproposition och uppföljning av inkomsterna i statens budget för 2023 och 2024	88
6	Utgifter..... 95	
6.1	Inledning..... 95	
6.2	Utgiftsramar för 2025	96
6.3	Preliminära utgiftsramar för 2026 och 2027..... 98	
6.4	Utvecklingen av de takbegränsade utgifterna över tid..... 100	
6.5	Förändring av utgiftsramar och takbegränsade utgifter sedan 2024 års ekonomiska vårproposition	113
6.6	Uppföljning av utgifterna 2024	123
6.7	Stöd till Ukraina	125
7	Statens budgetsaldo och statsskulden	127
7.1	Inledning	127
7.2	Statens budgetsaldo..... 128	
7.3	Statsskulden..... 131	
7.4	Uppföljning av statens budgetsaldo 2024..... 132	

8	Den offentliga sektorns finanser.....	135
8.1	Inledning.....	135
8.2	Den offentliga sektorns finanser.....	136
8.3	Statens finanser.....	142
8.4	Ålderspensionssystemets finanser.....	144
8.5	Kommunsektorns finanser.....	145
8.6	Den offentliga sektorns finansiella förmögenhet.....	149
8.7	Finansiellt sparande enligt olika bedömare.....	151
8.8	Uppföljning av offentliga sektorns finanser.....	153
9	Statens investeringar och finansiella befogenheter.....	157
9.1	En samlad investeringsplan för staten.....	157
9.2	Finansiering av anläggningstillgångar och rörelsekapital i statens verksamhet.....	161
9.2.1	Låneram för 2025.....	161
9.2.2	Räntekontokreditram för 2025.....	162
9.3	Låneramar för samhällsinvesteringar och övriga kontokrediter.....	163
9.4	Statlig utlåning.....	164
9.5	Statliga garantier.....	165
9.6	Beställningsbemyndiganden.....	166
9.7	Bemyndigande att överskrida anslag.....	167
10	Granskning och ekonomisk styrning.....	169
10.1	Den europeiska planeringsterminen och EU:s rekommendationer till Sverige.....	169
10.2	Finanspolitiska rådets slutsatser.....	171
10.3	Granskning av årsredovisningen för staten 2023.....	175
10.4	Utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten.....	175
11	Lagförslag, skattefrågor.....	177
11.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt.....	177
11.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi.....	178
11.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi.....	179
11.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi.....	180
11.5	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	181
11.6	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	192
11.7	Förslag till lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980).....	193
11.8	Förslag till lag om ändring i vägtrafikskattelagen (2006:227).....	194
11.9	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.....	196
11.10	Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244).....	197
11.11	Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244).....	203
11.12	Förslag till lag om upphävande av lagen (2017:1200) om skatt på flygresor.....	205
11.13	Förslag till lag om ändring i lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik.....	206
11.14	Förslag till lag om ändring i lagen (2023:758) om ändring i lagen (2022:887) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	207
11.15	Förslag till lag om ändring i lagen (2023:812) om ändring i lagen (2023:362) om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi.....	210
12	Skattefrågor.....	211
12.1	Sänkt skatt på arbetsinkomster och pension.....	212
12.1.1	Ärendet och dess beredning.....	212
12.1.2	Bakgrund och gällande rätt.....	212
12.1.3	Förstärkning av jobbskatteavdraget.....	213
12.1.4	Förstärkning av det förhöjda grundavdraget.....	214

12.1.5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	215
12.1.6	Konsekvensanalys	216
12.2	Slopad avtrappning i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och det förhöjda grundavdraget	223
12.2.1	Ärendet och dess beredning	223
12.2.2	Bakgrund och gällande rätt	223
12.2.3	Förändrad marginalskatt.....	224
12.2.4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	225
12.2.5	Konsekvensanalys	226
12.3	Sänkt ersättningsnivå för expertskatt.....	229
12.3.1	Ärendet och dess beredning	229
12.3.2	Bakgrund och gällande rätt	229
12.3.3	Sänkt ersättningsnivå för expertskatt enligt beloppsregeln.....	231
12.3.4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	234
12.3.5	Konsekvensanalys	234
12.4	Underlättande av förskottsbetalning vid skattereduktion för installation av grön teknik.....	237
12.4.1	Ärendet och dess beredning	237
12.4.2	Rätten till skattereduktion för installation av grön teknik.....	237
12.4.3	Utbetalning får begäras efter det att installationen av grön teknik har slutbetalats	238
12.4.4	Slutlig skattereduktion	241
12.4.5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	242
12.4.6	Konsekvensanalys	243
12.5	Sänkt subventionsgrad vid skattereduktion för installation av solceller ...	245
12.6	Slopad skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el.....	246
12.7	Höjd beloppsgräns för avdrag för resor till och från arbetet	246
12.8	Utvidgning av växa-stödet.....	247
12.9	En skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring.....	248
12.9.1	Ärendet och dess beredning	248
12.9.2	Bakgrund och gällande rätt	249
12.9.3	En skattefri grundnivå för sparande införs	250
12.9.4	Utformningen av den skattefria grundnivån.....	253
12.9.5	Förfarandet.....	259
12.9.6	Ränta på kontanta medel på investeringssparkonto	265
12.9.7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	267
12.9.8	Konsekvensanalys	268
12.10	Avtrappat ränteavdrag för lån utan säkerhet.....	280
12.11	Slopad stämpelskatt vid in-teckning i skepp.....	281
12.12	Höjd fastighetsskatt för vindkraftverk	281
12.13	Förbättrade och förenklade regler om avdrag för tidigare års underskott.....	282
12.13.1	Ärendet och dess beredning	282
12.13.2	Bakgrund och gällande rätt	282
12.13.3	Höjd kvot vid tillämpning av beloppsspärren.....	284
12.13.4	Undantag från beloppsspärren vid vissa förvärv inom en öökta koncern.....	286
12.13.5	Förenklade regler när en grupp personer förvärvar det bestämmande inflytandet	289
12.13.6	Avtal om rätt att förvärva andelar.....	297
12.13.7	Justering av bestämmelserna om beräkningen av utgiften för förvärvet i vissa fall	298
12.13.8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	299
12.13.9	Konsekvensanalys	300
12.14	Förbättrade skattemässiga villkor för enskilda näringsidkare	305
12.14.1	Ärendet och dess beredning	305

12.14.2	Gällande rätt.....	306
12.14.3	Förbättrade skatteregler för enskilda näringsidkare.....	309
12.14.4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	313
12.14.5	Konsekvensanalys.....	313
12.15	Justeringar i bestämmelserna om riskskatt för kreditinstitut.....	323
12.16	Sänkt skatt på bensin och diesel.....	324
12.17	Sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk.....	325
12.17.1	Ärendet och dess beredning.....	325
12.17.2	Bakgrund och gällande rätt.....	325
12.17.3	Utökad nedsättning av skatt på jordbruksdiesel under 2025.....	326
12.17.4	Konsekvensanalys.....	329
12.18	Avskaffad flygskatt.....	331
12.18.1	Ärendet och dess beredning.....	331
12.18.2	Gällande rätt.....	332
12.18.3	Skatten på flygresor avskaffas.....	332
12.18.4	Konsekvensanalys.....	335
12.19	Ändrad malus för husbilar och vissa alternativbränslefordon.....	340
12.19.1	Ärendet och dess beredning.....	340
12.19.2	Gällande rätt.....	340
12.19.3	Malus för husbilar tas bort.....	341
12.19.4	Malus för nya fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol.....	343
12.19.5	Konsekvensanalys.....	345
12.20	Befrielse från energiskatt på el för CCS bör inte genomföras.....	351
12.21	Sänkt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier bör införas.....	352
12.22	Vissa förändringar på F-skattens område.....	353
12.22.1	Ärendet och dess beredning.....	353
12.22.2	F-skattesystemet.....	353
12.22.3	Det finns behov av förändringar på F-skattens område.....	354
12.22.4	Ett godkännande får tidsbegränsas i vissa fall.....	356
12.22.5	Uppgiftsskyldighet och möjlighet att förelägga den som är godkänd för F-skatt.....	359
12.22.6	En utvidgad prövning i vissa fall.....	364
12.22.7	Utgångspunkter för utvidgningen av hinder vid ansökan och grunder för att återkalla ett godkännande vid brister.....	369
12.22.8	Återkallelse på grund av bristande medverkan.....	371
12.22.9	Godkännande eller återkallelse för den som inte redovisar eller inte betalar sina skatter och avgifter.....	375
12.22.10	Godkännande eller återkallelse för den som inte betalat tillbaka felaktigt utbetalt belopp i samband med rut- och rotarbeten.....	378
12.22.11	Återkallelse på grund av missbruk.....	383
12.22.12	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	386
12.22.13	Konsekvensanalys.....	387
12.23	Nytt Öresundsavtal undertecknat.....	400
12.24	Offentligfinansiella effekter.....	400
12.25	Skatteutgifter.....	403
12.26	Författningskommentar.....	404
12.26.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt.....	404
12.26.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi.....	404
12.26.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi.....	404
12.26.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi.....	405
12.26.5	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) ...	405

12.26.6	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) ...	413
12.26.7	Förslaget till lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980)	413
12.26.8	Förslaget till lag om ändring i vägtrafikskattelagen (2006:227)	414
12.26.9	Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.....	415
12.26.10	Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	415
12.26.11	Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	424
12.26.12	Förslaget till lag om upphävande av lag (2017:1200) om skatt på flygresor.....	425
12.26.13	Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik ...	425
12.26.14	Förslaget till lag om ändring i lagen (2023:758) om ändring i lagen (2022:887) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	426
12.26.15	Förslaget till lag om ändring i lagen (2023:812) om ändring i lagen (2023:362) om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi	426
Bilaga 1	Specifikation av budgetens utgifter och inkomster 2025	
Bilaga 2	Tabellsamling makroekonomisk utveckling och offentliga finanser	
Bilaga 3	Ekonomisk jämställdhet	
Bilaga 4	Klimatredovisning	
Bilaga 5	Förslag om ytterligare sänkt skatt på arbetsinkomster och pension	
Bilaga 6	Slopad avtrappning i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och det förhöjda grundavdraget	
Bilaga 7	Sänkt ersättningsnivå för expertskatt	
Bilaga 8	Underlättande av förskottsbetalning vid skattereduktion för installation av grön teknik	
Bilaga 9	En skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring	
Bilaga 10	Förbättrade och förenklade regler om avdrag för tidigare års underskott	
Bilaga 11	Förbättrade skattemässiga villkor för enskilda näringsidkare	
Bilaga 12	Sänkt skatt på jordbruksdiesel under 2025	
Bilaga 13	Sänkt flygskatt	
Bilaga 14	Ändrad malus för husbilar och vissa alternativbränslefordon	
Bilaga 15	Vissa förändringar på F-skattens område	

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 september 2024

Sammanställning av förslag till statens budget för 2025

Utgifter

Tusental kronor

Utgiftsområde	1	Rikets styrelse	20 130 981
Utgiftsområde	2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	21 734 078
Utgiftsområde	3	Skatt, tull och exekution	14 812 398
Utgiftsområde	4	Rättsväsendet	86 791 679
Utgiftsområde	5	Internationell samverkan	2 278 371
Utgiftsområde	6	Försvar och samhällets krisberedskap	169 680 344
Utgiftsområde	7	Internationellt bistånd	44 499 844
Utgiftsområde	8	Migration	11 937 532
Utgiftsområde	9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	120 254 872
Utgiftsområde	10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	123 058 927
Utgiftsområde	11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	62 890 360
Utgiftsområde	12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	104 531 449
Utgiftsområde	13	Integration och jämställdhet	6 265 767
Utgiftsområde	14	Arbetsmarknad och arbetsliv	93 539 399
Utgiftsområde	15	Studiestöd	33 793 466
Utgiftsområde	16	Utbildning och universitetsforskning	103 845 141
Utgiftsområde	17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	16 861 894
Utgiftsområde	18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	3 240 094
Utgiftsområde	19	Regional utveckling	4 294 201
Utgiftsområde	20	Klimat, miljö och natur	16 438 897
Utgiftsområde	21	Energi	6 631 297
Utgiftsområde	22	Kommunikationer	94 447 432
Utgiftsområde	23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	21 697 804
Utgiftsområde	24	Näringsliv	8 315 298
Utgiftsområde	25	Allmänna bidrag till kommuner	173 107 254
Utgiftsområde	26	Statsskuldräntor m.m.	28 755 200
Utgiftsområde	27	Avgiften till Europeiska unionen	47 761 911
Summa utgiftsområden			1 441 595 890
Minskning av anslagsbehållningar			-10 567 382
Summa utgifter			1 431 028 508
Riksgäldskontorets nettoutlåning			-2 984 969
Kassamässig korrigerering			370 837
Summa			1 428 414 376

Inkomster

Tusental kronor

Inkomsttyp 1000	Statens skatteinkomster	1 402 145 744
Inkomsttyp 2000	Inkomster av statens verksamhet	47 836 597
Inkomsttyp 3000	Inkomster av försåld egendom	5 000 000
Inkomsttyp 4000	Återbetalning av lån	562 930
Inkomsttyp 5000	Kalkylmässiga inkomster	23 921 000
Inkomsttyp 6000	Bidrag m.m. från EU	48 770 245
Inkomsttyp 7000	Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-154 374 067
Inkomsttyp 8000	Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0
Summa inkomster		1 373 862 451

Beräknat lånebehov	54 551 926
Summa	1 428 414 376

1 Finansplan

1.1 En budget för att bygga Sverige rikare och tryggare

När regeringen tillträdde var inflationen mycket hög. Det har inneburit en tung ekonomisk börda för såväl hushåll som för företag, kommuner och regioner. Därför har regeringens fokus – från dag ett – varit att bekämpa inflationen. Detta har gjorts genom två återhållsamma budgetpropositioner, samtidigt som de som drabbats hårdast av prisökningarna har stöttats. Regeringens prioriteringar har, tillsammans med Riksbankens penningpolitik och ansvarstagande från arbetsmarknadens parter, gett effekt. Inflationen har fallit tydligt och väntas hamna strax under inflationsmålet på 2 procent år 2024, mätt med KPIF.

Mot bakgrund av en lägre inflation, stabila långsiktiga inflationsförväntningar och en förändrad riskbild kring inflationen skiftar regeringen i och med denna proposition fokus för den ekonomiska politiken: från att bekämpa inflationen till att investera i att bygga Sverige rikare och tryggare igen. Eftersom den geopolitiska oron även i fortsättningen kan driva upp exempelvis energipriser och leda till högre inflation krävs dock vaksamhet kring både omvärldsläget och inflationens utveckling framöver. Skulle inflationen ta fart igen kommer inflationsbekämpning återigen behöva bli en central del av den ekonomiska politiken.

Även om inflationsbekämpningen varit framgångsrik återstår fortfarande utmaningar för den svenska ekonomin. De kvardröjande effekterna av den höga inflationen är fortsatt påtagliga, särskilt för barnfamiljer. Löntagarnas köpkraft har urholkats – 10 års reallöneökningar har utraderats. Pensionärer har fått se det reala värdet på sina sparkonton minska. Bolånetagare brottas med högre räntekostnader och företagare har mött en vikande efterfrågan samtidigt som deras kostnader har ökat. Kostnadsökningar har slagit hårt även mot sjukvården, omsorgen och skolan. Den höga inflationen och de höga räntorna har även bidragit till att investeringar och hushållens konsumtion har utvecklats svagt. Tillväxten i Sverige har stagnerat och svensk ekonomi är i en lågkonjunktur med ökad arbetslöshet som följd, vilket även är fallet i flera andra EU-länder. Detta i ett läge där EU hamnar på efterkälken när det gäller tillväxt i den globala ekonomin.

Regeringen vill stötta ekonomins återhämtning och prioriterar reformer inom framför allt tre områden.

För det första handlar det om att fortsätta stärka hushållens köpkraft. Även om inflationen har minskat kommer det att ta flera år innan köpkraften för hushållen återställts till den nivå som rådde innan inflationen började stiga kraftigt 2021. Här behöver politiken hjälpa till. Regeringen har tagit viktiga steg genom att sänka skatten för de som jobbar och för pensionärer. Sänkningen av drivmedelsskatter och de lägre kraven i reduktionsplikten fr.o.m. första januari 2024 gör stor skillnad i många plånböcker. I denna proposition fortsätter regeringen att lätta på skattebördan för svenska folket genom bl.a. sänkt skatt på arbete, pension, sparande, företagande och transporter.

För det andra handlar det om att återupprätta arbetslinjen så att fler kommer i arbete. Arbetslinjen handlar om att öppna dörrar i stället för att låsa in personer i utanförskap. Förstärkningen av jobbskatteavdraget är en central del i att göra det lönsamt att gå från bidrag till arbete. Dessutom krävs fortsatta satsningar på utbildning för att skapa

fler vägar till arbete. I denna proposition satsar regeringen på hela utbildningskedjan bl.a. genom att förstärka stödet till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, öka antalet platser på den yrkesinriktade vuxenutbildningen och underlätta studier för personer med funktionsnedsättning. Regeringen satsar också på språkträning för utrikes födda föräldrar som är hemma med små barn. Även drivkrafter för att komma i arbete är av stor betydelse. Regeringen arbetar med reformer som ökar aktivitetskraven för den som kan arbeta men ändå lever på bidrag. Regeringen arbetar med ett bidragstak så att det alltid ska löna sig att ta ett jobb. Regeringen avser också höja kraven för kvalificering till den svenska välfärden för dem som inte är svenska medborgare. Det är positivt att sysselsättningsgraden bland utrikes födda i Sverige har ökat över tid. Om fler kan försörja sig själva, i stället för att bli försörjda av det gemensamma blir individen, liksom Sverige som land, rikare.

För det tredje krävs reformer för en ökad tillväxt. Det handlar om utbildning – från mer studiero i skolan till bättre ingenjörsutbildningar på universitet och högskolor – och om forskning. I denna proposition avsätts bl.a. medel till områdena excellent forskning, forskningsinfrastruktur och banbrytande teknik och i slutet av 2024 kommer regeringen att presentera en forsknings- och innovationsproposition, den största någonsin. Det handlar också om fungerande transportinfrastruktur så att det går att ta sig till arbetet och skolan i tid och så att företag får bättre möjligheter att transportera sina varor. Under hösten 2024 avser regeringen presentera en infrastrukturproposition. I propositionen kommer regeringen att föreslå att de ekonomiska ramarna för planperioden 2026–2037 för transportinfrastrukturen ökar med över 200 miljarder kronor. Underhållet för det svenska väg- och järnvägsnätet ska stärkas – ett arbete som har varit eftersatt under allt för lång tid. Det handlar också om att både företag och hushåll behöver fasa ut de fossila bränslena för att nå målet om nettonollutsläpp 2045. Det kan bara åstadkommas i en ekonomi som växer och där välförhållandet ökar. Sverige är bundna av och ska som alla medlemsstater i EU leva upp till våra s.k. ESR-åtaganden, som är EU:s mål för utsläppen från bl.a. vägtransporter, arbetsmaskiner och jordbruk. Regeringens bedömning är att den samlade politiken i denna proposition innebär att ESR-åtagandet kommer nås 2030. Det handlar också om att säkra fossilfri elproduktion. Arbetet med att få på plats ny kärnkraft går nu in i en mer intensiv fas samtidigt som ytterligare satsningar på laddinfrastruktur föreslås. Utöver att avsätta medel för att effektivt kunna ta vidare kärnkraftsamordnarens arbete samt möjliggöra en utökad satsning på pilot- och demonstrationsprojekt inom kärnkraftsområdet, fortskrider arbetet med att skapa ekonomiska förutsättningar som lägger grunden för att ny kärnkraft ska kunna genomföras. Regeringen avser återkomma i frågan om statliga stödformer och förutsättningar för att ta del av stöd för ny kärnkraft. Det handlar också om enklare regler för företagare. Regeringen fortsätter att rensa upp i de komplicerade regler som drabbar företagare och arbetar för att skattesystemet i än högre grad ska uppmuntra till företagande, egen ansträngning och investeringar i Sverige. Regeringen tar steg för att stärka livsmedelsproduktionens konkurrenskraft och robusthet. Hela Sverige ska fungera, så att det går att bo, leva och verka i hela vårt land.

Utbildning och ökat ansvar på jobbet ska löna sig mer. Då krävs lägre marginalskatter. Principen om hälften kvar, dvs. att löntagare åtminstone ska få behålla hälften av en löneökning efter skatt, bör gälla och regeringen tar viktiga steg för att uppnå detta i denna proposition. Regeringen kommer att fortsätta lätta på skattebördan för svenska folket.

Att ekonomin växer och Sverige blir rikare är en viktig förutsättning för att kunna finansiera de satsningar som krävs för att Sverige ska bli ett säkrare och tryggare land att bo och leva i. Omvärldsläget med krig i vårt närområde och allvarliga samhällsproblem, inte minst den grova organiserade brottsligheten, medför att vi fortsatt står

inför stora investeringsbehov i försvar och rättsväsende för att öka tryggheten för svenska medborgare. I denna proposition fortsätter regeringen omläggningen av kriminalpolitiken och satsar särskilt på det brottsförebyggande arbetet och fortsatta förstärkningar av bl.a. Polismyndigheten och Kriminalvården. En modell för betald polisutbildning införs i syfte att öka polisutbildningens attraktivitet och på så sätt öka urvalet av sökande. Ytterligare ansträngningar görs för att strypa den kriminella ekonomi som göder och driver gängen. Medel avsätts till att förstärka försvaret i enlighet med Försvarsberedningens beslut. Människors trygghet handlar också om att välfärden ska gå att lita på. För att stärka kvaliteten i förskolan och skolor och för att stärka kunskapsutvecklingen görs satsningar på bl.a. att minska barngruppernas storlek i förskolan och på att stärka Kunskapsbidraget i skolan. Regeringen föreslår att medel avsätts för satsningar för att öka elevers läsförmåga och på att öka tryggheten och studieron i skolan. Regeringen avser att lämna förslag om att grundskolan ska bli tioårig fr.o.m. hösten 2028.

För att skapa en mer tillgänglig sjukvård görs satsningar på bl.a. kortare köer till barn- och ungdomspsykiatri och på inrättandet av en nationell vårdförmedling, så att den som söker vård ska erbjudas det på annan ort om väntetiden där man bor är för lång. Satsningar görs även för att öka antalet vårdplatser, för förbättrad psykisk hälsa samtidigt som resurserna till hälso- och sjukvården förstärks.

Frivillig återvandring kan bidra till att minska antalet människor som lever i utanförskap och de följer sådant utanförskap får för det svenska samhället och individen. Återvandring skapar möjligheter för individen till en nystart i livet. Regeringen bedömer att antalet personer som frivilligt återvandrar har potential att öka om ersättningsnivåerna höjs och kunskapen om möjligheten att få bidrag och praktisk hjälp ökade bland grupper som kan tänkas vara intresserade av att återvandra. Regeringen kommer därför kraftigt höja bidraget från 2026 samt därtill genomföra informationsinsatser och införa en nationell samordnare för frivillig återvandring.

Den överordnade uppgiften för den ekonomiska politiken har sedan regeringen tillträdde varit att bekämpa inflationen. Den kampen är nu vunnen. Uppgiften framöver är att se till att den höga inflationen inte kommer tillbaka och samtidigt genomföra reformer och investeringar som bygger Sverige rikare och tryggare för kommande generationer. Denna proposition är ett viktigt steg på vägen dit.

Tabell 1.1 Reformtabell

Miljarder kronor

	2025	2026	2027
Hushållens köpkraft ska stärkas och arbetslinjen stärkas			
Förstärkt jobbskatteavdrag och sänkt skatt för pensionärer	13,50	13,50	13,50
Sänkt skatt på bensin och diesel	3,17	5,49	5,65
Stöd till utsatta hushåll	0,57	0,16	0,16
Utökning av den yrkesinriktade vuxenutbildningen	0,90		
Effektivisera det högre bidraget inom studiemedlet och avskaffa studiestartstödet	-0,30	-0,80	-0,80
Stöd återgång till arbetet	0,09	0,08	0,08
Skärpt och effektivare tillsyn mot dödsolyckor och andra arbetsmiljörisker	0,05	0,08	0,10
Utbildning och sparande ska löna sig			
Slopad avtrappning av jobbskatteavdraget och grundavdraget för pensionärer	4,71	4,71	4,71
Utvidgat växa-stöd och sänkt ersättningsnivå för expertskatt	0,15	0,33	0,46
Skattefri grundnivå på sparande i investeringssparkonto och kapitalförsäkring	4,40	7,00	7,00

	2025	2026	2027
Avtrappat ränteavdrag för lån utan säkerhet	-4,34	-8,68	-8,68
Investeringar för ökad tillväxt			
En ny forsknings- och innovationsproposition	1,50	2,50	4,00
Förstärkt energiforskning	0,10	0,18	0,25
Investeringsstöd för att stärka leveranssäkerheten i elsystemet	0,10	0,20	0,40
Sänkt subventionsgrad vid skattereduktion för installation av solceller	-0,10	-0,20	-0,20
Avskaffad skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el		-0,68	-0,68
Nya ekonomiska ramar för transportinfrastrukturen 2026–2037		6,02	8,02
Förstärkt vägunderhåll	1,55		
Effektivisering av Trafikverket	-0,30	-0,60	-0,60
Avskaffad flygskatt	0,87	1,82	1,88
Sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk	0,61		
En effektiv klimat- och energipolitik			
Incitament till kommunerna för vindkraft	0,34	0,37	0,40
Höjd fastighetsskatt för vindkraftverk		-0,17	-0,17
Förstärkt klimatkliv	0,50		0,50
Fortsatt utbyggnad av laddinfrastrukturen			0,55
Elbilspremie (nationell medfinansiering)	0,01	0,20	0,20
Förlängning av miljökompensation för godstransporter på järnväg		0,55	0,55
Kväveklivet och stöd till produktion av biogas	0,20	0,25	0,50
Ingen nedsatt elskatt för CCS		-0,25	-0,25
Bevara värdefull natur, vattenmiljöer och ekosystem	0,20	0,20	0,20
Enklare regler för ökad tillväxt och effektivare statsförvaltning			
Effektivare tillståndsprocesser	0,08	0,08	0,15
Bostadspolitisk utveckling i norra Sverige	0,14	0,38	0,51
Bättre förutsättningar för Sveriges företag	0,31	0,30	0,31
En effektivare statsförvaltning	-0,10	-0,16	-0,25
Kampen mot brottsligheten trappas upp			
Ökade medel till Polismyndigheten	1,35	1,11	3,89
Utbyggnad av Kriminalvårdens kapacitet inkl. straffrättsliga reformer	0,87	0,96	2,87
Ökade medel till Statens institutionsstyrelse	0,68	0,70	0,51
Ökade medel till Sveriges Domstolar och Åklagarmyndigheten	0,26	0,36	0,61
Medel för att införa Raket G2	0,65	0,77	0,88
Bekämpa den kriminella ekonomin	0,90	1,03	1,10
Ett systematiskt brottsförebyggande arbete	0,67	1,29	1,67
Totalförsvaret förstärks			
Försvarspolitisk proposition 2024	6,60	10,00	21,80
Utbyggnad av det civila försvaret	2,00	3,50	6,50
Stärkt cybersäkerhet	0,15	0,15	0,15
En välfärd att lita på			
Förstärkning av kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan	0,90	0,60	0,60
Förstärkning av Kunskapsbidraget	0,70		
Förstärkning av statsbidraget för läroböcker och lärarhandledningar	0,20		
Fortbildning av lärare och förskolelärare		0,20	0,20
Samlat statsbidrag för personalförstärkning inom skolan	0,85	0,70	0,70

	2025	2026	2027
Försöksverksamhet med intensivträning i svenska	0,10	0,10	0,10
Sektorsbidrag till hälso- och sjukvården	2,00		
Nationell vårdförmedling	0,15	0,05	0,05
Anhörigkontakt och fast omsorgskontakt i särskilt boende		0,39	0,79
Utökat antal vårdplatser och särskild satsning på precisionshälsa	1,05	1,40	1,80
Förstärkt satsning på psykiatri	1,37	1,55	1,55
Stärkt högkostnadsskydd för äldre inom tandvården		3,41	3,41
Höjd schablon och halverat föräldraavdrag i assistansersättningen	0,49	0,58	0,58
En långsiktig hållbar läkemedelsförsörjning	5,63	4,03	3,49
Effektivitetsdelegationen	0,25	0,25	0,25
En hållbar migrations- och integrationspolitik			
Tillskott till Migrationsverket och Migrationsdomstolarna	0,03	0,71	0,06
Höjd skolschablon till kommunerna	0,10	0,24	0,16
Utökat antal förvarsplatser och stärkt arbete med återkallelse av uppehållstillstånd samt utökad kapacitet för biometriska uppgifter	0,19	0,21	0,36
Frivillig återvandring	0,11	1,43	0,92
Sysselsättningsgraden bland utomeuropeiskt födda ska öka	0,17	0,26	0,30
En effektivare biståndspolitik			
Ny biståndsram 2026–2028 på 53 miljarder kronor per år		-3,00	-3,00
Övriga reformer och oundvikeligheter	3,35	1,81	0,88
Effekt offentliga finanser exklusive militärt stöd till Ukraina	60,65	67,63	91,62
Militärt stöd till Ukraina	23,35	25,73	0,92
Effekt offentliga finanser inklusive militärt stöd till Ukraina	84,00	93,36	92,54

Källa: Egna beräkningar.

1.2 Reformer för att bygga Sverige rikare och tryggare

Ett gynnsamt företagsklimat är en grundförutsättning för ekonomisk tillväxt. Sverige ska vara ett land där det är enkelt att starta och driva företag, där ansträngning lönar sig och det finns arbetskraft med rätt kvalifikationer, där elsystemet kan leverera den el som behövs, där vägarna håller god standard och tågen går i tid. Sverige behöver också en väl fungerande bostadsmarknad, mindre omfattande byggkrav, enklare och effektivare tillståndsprocesser och skatter som främjar tillväxt och investeringar. Endast en ekonomi som växer relativt befolkningen på sikt kan bära framtidens välfärd. Genom klimatpolitiken skapar regeringen förutsättningarna för att Sverige ska kunna nå hela vägen till nettonoll bl.a. genom att bygga upp klimatneutral infrastruktur i hela landet, fasa ut fossila bränslen, snabba på elektrifieringen och säkra tillgången till fossilfri el.

En ökad produktivitetstillväxt är viktig för att uppnå en högre ekonomisk tillväxt, vilket är avgörande för svenskt välstånd. I april 2023 tillsatte regeringen en kommission med uppdrag att bl.a. lämna förslag för att höja produktiviteten i näringslivet och i den offentliga sektorn. Regeringen föreslår i denna proposition flera åtgärder som bygger på kommissionens förslag (SOU 2024:29).

Sverige ska bli ett tryggare land att bo och leva i. Den grova organiserade brottsligheten fortsätter att släcka liv samtidigt som den har spridit sig från storstäderna till mindre orter. Inget annat land i Europa är ens i närheten av den svenska våldsutvecklingen. Här ser vi följderna av en stor invandring i kombination med misslyckad integration och statens oförmåga att gripa in i tid. Utsatthet för kriminalitet skapar

otrygghet, och utan trygghet begränsas friheten. Även försvarsförmågan behöver förbättras och såväl det militära som det civila försvaret ska stärkas. För ett tryggare Sverige behövs också en välfärd som går att lita på. Regeringen prioriterar därför strukturella reformer för en god och tillgänglig vård samt en stark kunskapsskola.

Hushållens köpkraft ska stärkas och arbetslinjen värnas

Det kommer att ta flera år innan köpkraften för alla hushåll återställts till den nivå som rådde innan inflationen började stiga kraftigt. Regeringen vill därför stötta återhämtningen genom förslag som stärker hushållens köpkraft. För att fler ska kunna försörja sig själva genom lön från arbete tar regeringen ytterligare steg för att stärka arbetslinjen.

Skatten på arbete ska sänkas

Det är avgörande för svensk tillväxt att drivkrafter till arbete och utbildning ökar. Skattereglerna ska bidra till att öka den varaktiga sysselsättningen och antalet arbetade timmar i ekonomin. Det är dessutom rättvist att den som arbetar får behålla mer av sin lön. Regeringen föreslår därför en förstärkning av jobbskatteavdraget, främst för heltidsarbetande personer med låga och medelhöga inkomster. För att pensionärerna ska få motsvarande ekonomiska förbättring föreslår regeringen även sänkt skatt för pensionärer. Regeringen tar även bort avtrappningen av jobbskatteavdraget som infördes 2016, i syfte att det ska löna sig att utbilda sig och ta ökat ansvar på jobbet. Förslaget har beräknats vara självfinansierat på sikt och bedöms leda till en ökad tillväxt.

Drivmedelsskatterna ska sänkas

Höga drivmedelspriser får konsekvenser för hushåll och företag som är beroende av transporter, inte minst på landsbygden. Efter de historiskt höga priserna under 2022 har priset på drivmedel minskat till följd av ett lägre råoljehäpris, den lägre inblandningen av biodrivmedel och de skattesänkningar som regeringen genomfört. För att motverka prishöjningar vid pump på bensin och diesel bör skatten sänkas igen. Regeringen föreslår därför att skatten på bensin och diesel ska sänkas den 1 januari 2025 och att skatterna på bensin och diesel inte ska indexeras inför 2026.

Stöd till ekonomiskt utsatta hushåll

Många hushåll är fortsatt påverkade av de senaste årens inflationsutveckling. Barnfamiljer är särskilt hårt drabbade. Regeringen föreslår därför att det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag förlängs. Regeringen föreslår även en höjning av beloppet för individer som får sjukpenning i särskilda fall, samt för boendetillägget. De höjda beloppen innebär att bidragen anpassas till nuvarande prisutveckling.

Arbetsmarknadspolitiken ska bli effektivare och tillsynen stärkas

En väl fungerande matchning på arbetsmarknaden minskar risken för arbetslösheten stiger eller stannar kvar på en hög nivå. Flera branscher har svårt att hitta arbetskraft med rätt utbildning och kompetens, som en följd av att t.ex. digitalisering, automatisering och elektrifiering ökar. Regeringen prioriterar därför medel till fler platser inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen så att tillgången till arbetskraft med rätt utbildning förbättras och fler snabbt kan komma i arbete. Medel avsätts också för en skärpt och effektivare tillsyn mot dödsolyckor och andra allvarliga arbetsmiljörisker. För att finansiera nödvändiga reformer minskar regeringen medlen för det högre bidraget inom studiemedlen. Studerande som inte beviljas den högre

bidragsnivån får i stället studiemedel med den generella bidragsnivån. Regeringen avser även att avskaffa studiestartsstödet eftersom stödet i stor utsträckning inte når avsedd målgrupp.

Personer med syn- eller hörselnedsättning behöver inkluderas i arbetslivet i större utsträckning än i dag. Regeringen avser att förtydliga Arbetsförmedlingens bidrag för personer med behov av tolkning, t.ex. teckenspråkstolkning, samt vidga stödet avseende hur bidraget till litteratur och tolkstöd kan användas. Vidare förenklas stödet till start av näringsverksamhet för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Stöd till återgång i arbetet

Sjukfallen och kostnaderna för sjukförsäkringen ökar i en oroväckande takt. Regeringen vidtar därför ett antal åtgärder för att färre individer ska fastna i långa sjukskrivningar och för att fler ska återgå i arbete tidigare. Bland annat stärker regeringen Försäkringskassans arbete med att följa upp rehabilitering och stödet till personer som i dag helt eller delvis har sin försörjning genom sjukförsäkringen. För att hantera ökningen av antal ärenden tillförs medel till Försäkringskassan bl.a. för att utveckla handlägningsprocesser. Regeringen avser också att se över hur arbetsprövning med bibehållen sjukpenning under en kortare period samt partiellt vilande sjuk- och aktivitetsersättning vid studier kan möjliggöras. Sammantaget syftar dessa åtgärder till att underlätta för personer att återgå till arbetsmarknaden tidigare, vilket stärker arbetslinjen, möjliggör en egen försörjning och bidrar till att främja Sveriges tillväxt.

Utbildning och sparande ska löna sig mer

Om tillgången på spetskompetens i Sverige ska öka behöver utbildning och expertis löna sig bättre. Sänkt marginalskatt på arbete är en viktig del i det. Regeringen vidtar också åtgärder för att fler ska kunna öka sin ekonomiska motståndskraft genom ett sparande samtidigt som överskudsättning motverkas. Det ska bli mer lönsamt att spara och mindre fördelaktigt att låna utan säkerhet.

Marginalskatten på arbete ska sänkas

Sverige har bland de högsta marginalskattekilarna på höga inkomster i OECD. För att utbildning och expertis ska löna sig bättre föreslår regeringen åtgärder för att minska marginalskatterna på höga arbetsinkomster. Produktivitetskommissionen beskriver hur ett skifte i skatteuttaget kan bidra till en mer effektiv finansiering av välfärden och samtidigt främja ökad produktivitet. Detta för att stärka incitamenten till utbildning och för att det ska löna sig att ta ökat ansvar på jobbet. Regeringen föreslår därför att de avtrappningar som finns i jobbskatteavdraget och i jobbskatteavdraget för äldre slopas. För att det inte ska uppstå en skattekllyfta mellan personer som arbetar och pensionärer föreslår regeringen att även avtrappningen i det förhöjda grundavdraget tas bort. Förslaget innebär sänkt marginalskatt för de som arbetar eller är pensionärer. Vidare avser regeringen att föreslå att det s.k. växa-stödet utvidgas till att bl.a. omfatta upp till två anställda, vilket innebär att kostnaderna för mindre företag att anställa minskar. För att fler ska kunna omfattas av reglerna för expertskatt föreslår regeringen också att den lönenivå som krävs för att få skattelättnaden sänks, vilket skapar bättre förutsättningar för företag att attrahera och behålla internationell nyckelkompetens.

Skatten på sparande ska sänkas

Att ha ett sparande skapar frihet och trygghet för den enskilde. Det kan handla om möjligheten att kunna köpa en bostad eller att som pensionär dryga ut pensionen.

Hushåll som har ett sparande kan också lättare hantera oförutsedda ekonomiska händelser. Det kan också underlätta för den som behöver flytta från sin partner i en destruktiv relation. Svenska hushåll har jämförelsevis höga skulder, främst på grund av bolån. Att ha tillgång till likvida buffertar underlättar för skuldsatta hushåll att upprätthålla sin konsumtion när ekonomin utsätts för störningar. Ett brett och lätt tillgängligt sparande kan på så sätt bidra till att stärka ekonomins motståndskraft och minska skadeverkningarna vid exempelvis djupa lågkonjunkturer. Dessutom kan sparande i aktier bidra med kapital till Sveriges företag, vilket gynnar tillväxten. Regeringen vill därför uppmuntra till ett ökat sparande genom att föreslå en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto. Ett första steg kommer att tas under 2025 med 150 000 kronor som skattefri grundnivå. Från 2026 kommer nivån att höjas till 300 000 kronor. Regeringen föreslår även att den skattefria nivån ska gälla sparande i kapitalförsäkringar och paneuropeisk privat pensionsprodukt (s.k. PEPP-produkt).

Överskuldssättning ska motverkas och riskskatten ska ses över

Marknaden för konsumtionslån, både med och utan säkerhet, har vuxit snabbt de senaste åren. I kronor räknat består den största delen av s.k. blancolån, dvs. lån utan säkerhet. Samtidigt som hushållens konsumtionslån har ökat har skulder hos inkassoföretagen och Kronofogdemyndigheten ökat ännu mer. För att motverka problemen med överskuldssättning i samhället avser regeringen att föreslå att avdragsrätten för ränta på lån utan säkerhet stegvis ska avskaffas. Regeringen kommer även att föreslå ett skärpt s.k. räntetak samt tillsätta en utredning för att motverka överskuldssättning. Regeringen kommer även med anledning av tillkännagivanden från riksdagen att initiera en översyn av riskskatten.

Investeringar för ökad tillväxt ska genomföras

För att bygga Sverige rikare kommer regeringens tillväxtagenda framåt även att fokusera på investeringar i forskning, infrastruktur och elförsörjning. För att främja en trygg livsmedelsförsörjning vidtas åtgärder för att stärka svensk livsmedelsproduktion.

En ledande kunskapsnation med högkvalitativ forskning

För att bygga Sverige rikare kommer regeringens tillväxtagenda framåt även att fokusera på investeringar i forskning. Sverige har en lång tradition av investeringar i forskning och innovation som skapar tillväxt och jobb. Regeringens kommande forsknings- och innovationsproposition har den största ökningen av resurser till forskning och innovation någonsin, och kommer att rikta in sig på excellens, internationalisering och innovation. Regeringen avsätter ytterligare medel till forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor, inriktat mot de mest framstående lärosätena, för att främja forskning av hög kvalitet och excellens. Medel avsätts också till forskningsfinansiärerna Formas, Forte, Rymdstyrelsen, Vetenskapsrådet och Vinnova samt till forskningsinstitutet Research Institutes of Sweden AB (RISE) för att stärka forskningsinfrastruktur, excellent forskning samt forskning och innovation inom banbrytande teknik. Med dessa ökade investeringar kan Sverige fortsatt vara en ledande kunskapsnation där ett kunskaps- och teknikintensivt näringsliv är motorn för innovation och svensk konkurrenskraft. Genom satsningarna kan fler forskningsresultat och ny kunskap omsättas i nya företag och innovativa lösningar. Regeringen avser att fortsätta förbättra skattevillkoren som understödjer företagens möjligheter att bedriva forskning och utveckling, bl.a. genom att utreda ett nytt skatteincitament på området.

Forskning och innovation är särskilt viktigt inom energiområdet. Det svenska energisystemet står inför en av de största utmaningarna i modern tid. Regeringen

kommer att presentera en energiforskningsproposition, som kommer att ha sin utgångspunkt i regeringens omställning av energipolitiken. Regeringen satsar bl.a. på ökad forskning och innovation kring strategiskt viktiga tekniker såsom kärnkraft. Regeringen förstärker även anslagen till energiforskning. En utökad ekonomisk ram för energiforskning är en investering i Sverige – med statlig medfinansiering ökar chanserna att knyta internationellt kapital till Sverige och ge svenska företag möjlighet att växa. Inom kärnkraftsområdet föreslås även en utökad satsning på pilot- och demonstrationsprojekt.

Sverige har ett strategiskt intresse av att ha en stark närvaro i Arktis, särskilt i ljuset av ett nytt säkerhetspolitiskt läge och Natomedlemskapet. Sveriges ledande position inom polarforskning och oberoende tillträde till Arktis behöver säkras.

För att upprätthålla och säkra god kvalitet i forskningen avser regeringen att samla ansvaret för utlysning och fördelning av extern statlig forskningsfinansiering hos de primära forskningsfinansiärerna. En översyn kommer därför att ske. Regeringen avser också att se över antalet myndigheter som bedriver forskning för att säkerställa att den forskning som bedrivs av statliga aktörer håller en god kvalitet.

Forskning och innovation, som bidrar till ökad produktivitet och tillväxt, sker inte utan ett utbildningssystem som håller hög kvalitet och som tryggar både det offentliga och näringslivets framtida behov av kompetens. Regeringen avser att utreda hur lärosätenas utbildningsutbud mer effektivt kan styras mot ett utbildningsutbud av hög kvalitet som är relevant för samhällets och arbetsmarknadens behov av framtida kompetens, samtidigt som möjligheterna till bildning är goda. Detta kan ske dels genom förändrad styrning, dels genom en översyn av resurstilldelningssystemet. Lärosätena ska fortsatt ha stor frihet att bestämma över sin verksamhet. Inom ramen för detta ingår även att få förbättrad uppföljning och kontroll av lärosätenas myndighetskapital. Som ett led i detta föreslår regeringen en höjning av ersättningsbeloppen inom vissa utbildningar, inom ramen för nuvarande resurser, för en ökad kvalitet i utbildningen och utbildningsutbudet. Regeringen avser även att genomföra en översyn av studiestödssystemet i syfte att bl.a. öka effektiviteten i systemet, underlätta genomströmningen på högskoleutbildningar och undersöka förutsättningarna för att öka incitamenten att studera på utbildningar som svarar mot arbetsmarknadens behov.

En väl fungerande elförsörjning

På flera platser i Sverige kan elsystemet inte möta den lokala efterfrågan på el, vilket kan hindra viktiga företagsetableringar och företagsexpansioner samt påverkar möjligheten att attrahera ytterligare svenska och utländska investeringar. En kraftfull utbyggnad av de fossilfria kraftslagen, särskilt de planerbara sådana, krävs för att klara av klimatomställningen och stärka svensk konkurrenskraft. För att klimatomställningen ska bli av krävs det att de nödvändiga förutsättningarna kommer på plats. Det finns flera stora utmaningar på området och regeringen driver ett stort antal reformer som bl.a. syftar till att trygga en leveranssäker tillgång på el och att effektivisera tillståndsprocesser. Regeringen avsätter därför medel för att effektivt kunna följa upp den nationella kärnkraftsamordnarens arbete och arbetet med att få en riskdelningsmodell på plats. Regeringen avser även att stärka de kommunala incitamenten för att bygga ut vindkraften samtidigt som närboende ges rätt till kompensation. Vidare avser regeringen att effektivisera tillståndsprövningen av havsbaserad vindkraft. Vid sidan av en kraftfull utbyggnad av fossilfri elproduktion behövs fler investeringar som möjliggör att elsystemet nyttjas mer effektivt. Regeringen föreslår därför att ett nytt investeringsstöd införs som syftar till att öka elsystemets förmågor regionalt där behoven är som störst. Det kan handla om investeringar i elproduktion, energilager,

energieffektivisering, flexibilitetstjänster eller andra systemtjänster som bidrar till en snabb och robust elektrifiering och som i förlängningen främjar företagsetableringar.

Regeringen följer arbetet med att säkert ta om hand och slutförvara det historiska radioaktiva avfallet från icke kärnteknisk verksamhet. Medel är avsatta för att hantera statens del av kostnaderna, baserat på de uppskattningar som ansvariga myndigheter i dagsläget gör av dessa kostnader.

Installationer av solceller har ökat kraftigt under de senaste åren och det finns i dag ett stort antal solcellsanläggningar i landet. Den kraftiga ökningen av antalet solcellsanläggningar innebär enligt regeringen att det inte längre finns behov av att fortsätta subventionera mikroproduktion av förnybar el genom en skattereduktion. Regeringen avser också att föreslå att subventionsgraden för installation av solceller inom ramen för skattereduktionen för grön teknik ska sänkas. Solkraft bör i större utsträckning byggas på marknadsmässiga grunder, i enlighet med energipolitikens långsiktiga inriktning (prop. 2023/24:105).

En väl fungerande infrastruktur i hela landet

En väl fungerande transportinfrastruktur är avgörande både för att underlätta för människors vardag och arbetspendling och för godstrafik som främjar jobb och tillväxt i hela landet. Regeringen prioriterar att fortsätta förbättra den infrastruktur vi har, reparera där det behövs och förvalta våra gemensamma resurser på bästa sätt. Regeringen avser därför att under hösten lämna en infrastrukturproposition med förslag till nya ekonomiska ramar för transportinfrastrukturen för planperioden 2026–2037. Den nya ekonomiska ramen kommer föreslås bli över 200 miljarder kronor större än under den nuvarande planperioden. Det är den största satsningen sedan den nu gällande planeringsprocessen för transportinfrastruktur började gälla.

I flera decennier har underhållet av vägar och järnvägar nedprioriterats och underhållsskulden har tillåtits växa, samtidigt som kostnadskontrollen har varit bristfällig. För att transportinfrastrukturen ska bidra till en ökad tillväxt och produktivitet i hela landet behöver rätt prioriteringar göras. Det befintliga transportsystemet i Sverige är väl utbyggt, men stora delar av systemet närmar sig, eller har passerat, sin tekniska livslängd. Samhällsekonomisk lönsamhet behöver få större betydelse för vilka transportinfrastrukturprojekt som prioriteras. Redan fr.o.m. 2025 föreslår regeringen extra resurser för att minska eftersatt underhåll av statliga och enskilda vägar. Beloppsgränsen för arbetsresor har inte justerats sedan den 1 januari 2017. Regeringen föreslår därför att gränsen höjs från och med den 1 januari 2026.

Det saknas i dag tillförlitliga data för att kunna följa upp och utvärdera genomförda upphandlingar inom transportområdet. Upphandlingar inom infrastrukturområdet behöver bli mer effektiva och ändamålsenliga. Regeringen avser därför att ge Trafikverket i uppdrag att följa upp och utvärdera upphandlingar och stärka sin upphandlingskompetens. Regeringen avser även att vidta åtgärder för att möjliggöra ett effektivare väg- och järnvägsunderhåll.

En del av detta är att öka Trafikverkets effektivitet. Myndigheten har i detta syfte gjort en genomlysning av sin verksamhet för att bli mer effektiv och för att säkerställa en bättre väg- och järnvägsleverans i Sverige. I denna proposition föreslår regeringen en besparing på Trafikverkets anslag i linje med myndighetens genomlysning. Vidare skärper regeringen kostnadskontrollen genom att vidta åtgärder utifrån den översyn som gjorts över den finansiella styrningen av Trafikverket.

Regeringen avser att pröva alternativa finansieringsformer för transportinfrastruktur, under förutsättning att de kan leda till snabbare och mer kostnadseffektivt genom-

förande, eller att fler projekt kan genomföras inom en viss tidsram än vad som annars hade varit fallet. Under kommande planperiod avser regeringen att testa investeringsobjekt som projekteras och byggs av andra aktörer än Trafikverket. Regeringen avser också att pröva förutsättningarna för en utbyggnad av Malmbanan med medverkan från privata aktörer och att utreda förutsättningarna för genomförande och finansiering av Östlig förbindelse.

Genom mer elektrifiering och ökad användning av fossilfria drivmedel ska transportsektorn bidra till klimatomställningen. I syfte att främja den svenska sjöfartsnäringens konkurrenskraft bör stämpelskatten vid beviljande av ansökan om inteckning i skepp slopas.

Tillgång till väl fungerande mobiluppkoppling i hela landet är avgörande för både privatpersoner och verksamheter. Betydande investeringar genomförs av marknadsaktörerna för uppgradering av mobilnäten till 5G-tekniken. Regeringen avser att se över förutsättningarna för att omfördela de medel som finns för bredbandsstöd, till stöd för utbyggnad av infrastruktur för mobiltäckning och kapacitet i områden där det saknas förutsättningar för kommersiell utbyggnad.

God tillgång till flyg i hela landet

Flyget har stor betydelse för Sveriges ekonomi och konkurrenskraft genom att tillgodose personers och näringslivets behov av långväga resor. I takt med att flygets klimateffekter mer och mer hanteras på EU-nivå, t.ex. genom krav på inblandning av hållbara flygbränslen och att den fria tilldelningen av utsläppsrätter fasas ut, minskar behovet av en nationell flygskatt av klimatskäl. Därmed är det också möjligt att avskaffa flygskatten som har negativ påverkan på flygets lönsamhet och i förlängningen riskerar att minska antalet flyglinjer.

Stärkt landsbygd och svensk livsmedelsproduktion

För att stärka svensk livsmedelsproduktion och därmed främja trygg livsmedelsförsörjning föreslår regeringen en tillfälligt utökad nedsättning av skatten på s.k. jordbruksdiesel som förbrukas under 2025.

Regeringen avser att genom en ändring av förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten justera den valutakurs som ska tillämpas för programperioden 2021–2027, från 9,30 till 10,50 kronor per euro. Det möjliggör ett högre utnyttjande av EU-medlen. Totalt förstärks den gemensamma jordbruks- och fiskepolitiken med ca 674 miljoner kronor för hela programperioden. Regeringen avser att presentera en uppdaterad livsmedelsstrategi och avsätter medel för detta i denna proposition.

En effektiv klimat- och energipolitik som når ESR-målet 2030

Sverige bedriver en ambitiös klimatpolitik. Vi tar vårt ansvar som enskilt land och som en del av EU. Sverige har redan bland de lägsta territoriella utsläppen i EU, och vår elproduktion är nästan uteslutande fossilfri. Genom en effektiv klimatpolitik lägger regeringen grunden för att nå klimatmålen med sikte på att helt fasa ut de fossila bränslena. Elektrifieringen av industrin och transportsektorn är hjärtat i klimatomställningen.

Industrin spelar en central roll i den svenska ekonomin och för Sveriges konkurrenskraft. Det svenska näringslivet är motorn i klimatomställningen och ska ges förutsättningar för att vara ledande i omställningen.

Mer fossilfri energiproduktion

För att nå klimatmålen om nettonollutsläpp 2045 behöver Sverige ersätta de fossila bränslena med fossilfri energi. En långtgående elektrifiering av industrin och transportsektorn är nödvändig för att fasa ut användningen av fossila bränslen. För att möjliggöra detta är leveranssäker tillgång till fossilfri el till konkurrenskraftiga priser avgörande. Regeringen ökar nu takten på omläggningen av energipolitiken.

Planeringen för att säkerställa ny kärnkraft går in i en mer intensiv fas. Ny fossilfri elproduktion behövs för att möta ett ökande elbehov på både kort och lång sikt samt för att säkra en trygg energiförsörjning och effektiv omställning. Samtidigt behöver Sverige mer fossilfri elproduktion redan nu. För att öka kommunernas incitament att säga ja till mer vindkraft inrättas ett stöd till kommunerna baserat på fastighetsskatten för vindkraftsanläggningar. Samtidigt avser regeringen att införa tre kompensationsförslag som presenterades i betänkandet Värdet av vinden (SOU 2023:18). Genom förslagen ska lokalsamhället kunna få del av intäkterna från vindkraftsparken, närboende få rätt till andel av intäkten, och ägare av intilliggande fastigheter få rätt till inlösen av fastigheten till ett pris som motsvarar vad fastigheten hade varit värd om parken inte hade uppförts. Regeringen avser att föreslå att fastighetsskatten för vindkraftverk höjs 2026.

Ny reduktionsplikt och sänkt skatt på drivmedel

Sverige är bundna av och ska som alla medlemsstater i EU leva upp till våra ESR-åtaganden. Det ska göras utan att hushållen tvingas betala oskäligen kostnader. Den förra regeringens reduktionsplikt innebar att vanliga hushåll drabbades hårt. Särskilt hårt slog detta mot boende på landsbygden.

För att uppnå ESR-åtagandet till 2030, som inkluderar utsläpp från bl.a. vägtransporter, arbetsmaskiner och jordbruk, reformeras reduktionsplikten i grunden. För att göra reduktionsplikten mer teknikneutral och stimulera till fortsatt elektrifiering blir det möjligt att uppfylla reduktionsplikten även med el från publika laddstationer. Nivåerna för den nya reduktionsplikten höjs så att utsläppen enligt regeringens bedömning minskar tillräckligt mycket för att nå ESR-åtagandet. Vidare avser regeringen att föreslå att skatten på bensin och diesel sänks samtidigt som reduktionsnivåerna justeras upp den 1 juli 2025. Sammantaget innebär regeringens samlade förslag i denna proposition att ESR-åtagandet för 2030 beräknas nås, samtidigt som skatten på bensin och diesel sänks så att priset vid pump inte förväntas öka till följd av att reduktionsnivåerna ändras.

Eldrivna transporter bör möjliggöras i hela landet genom en fortsatt snabb, samordnad och samhällsekonomiskt effektiv utbyggnad av ändamålsenlig laddinfrastruktur. Utbyggnaden av laddinfrastruktur bör ske i sådan takt att den bidrar till en snabb elektrifiering av transportsektorn. För att öka investeringarna i fossilfri framtidsteknik förstärks Klimatklivet. Regeringen avser att ytterligare stimulera elektrifieringen av personbilsflottan, genom att bl.a. pröva förutsättningarna för en lägre energiskatt på el från publika laddstolpar. Regeringen föreslår också en förlängning av stödet till laddinfrastruktur samt att en elbilspremie införs, riktad till grupper i behov av stöd tex i glesbygd, förutsatt kommissionens godkännande. Elbilspremien beräknas omfatta totalt 800 miljoner kronor där 75 procent finansieras av EU:s Sociala klimatfond. För att möjliggöra fortsatta godstransporter på järnväg föreslår regeringen att den befintliga miljökompensationen för godstransporter på järnväg förlängs till 2030.

Utsläppen från jordbruket behöver minska för att bl.a. minska övergödningen och begränsa klimatförändringarna. Regeringen inför därför Kväveklivet, ett nytt tillfälligt investeringsstöd, för att öka takten i genomförandet av åtgärder som minskar

utsläppen av ammoniak och växthusgaser inom jordbruket. Dessutom förlänger och förstärker regeringen satsningen på stöd för att producera biogas av gödsel. Uppbyggnaden av kapacitet för koldioxidinfångning är nödvändig för att nå Sveriges klimatmål om netto-nollutsläpp 2045 och negativa utsläpp därefter. Teknik för att fånga in och lagra koldioxid kommer att behövas för utsläpp som är svåra att åtgärda, t.ex. inom cementtillverkningen. Regeringen har sedan tidigare beslutat om stöd för bio-CCS genom omvända auktioner. Dessa auktioner är en central del av satsningen på CCS och den första auktionen genomförs under hösten 2024. För att inte äventyra auktionerna och andra stöd, som på ett mer effektivt och ändamålsenligt sätt kan främja etableringen av CCS, avser regeringen att inte gå vidare med den tidigare aviserade skattenedsättningen för el som används för CCS. Skulle det visa sig att det uppstår möjligheter att förbättra skattevillkoren på annat sätt utesluter inte regeringen att göra så.

Skydd av värdefull natur och havs- och vattenmiljö

Arbetet med att bevara värdefull natur och ekosystem behöver fortsätta. För att möjliggöra detta satsar regeringen bl.a. på att bevara naturvärden i skyddade områden, restaurera betesmarker och slätterängar samt åtgärder för att rädda alm och ask. Vidare bedömer regeringen att en begränsning av övergödningen är ett av de viktigaste insatsområdena för att nå god ekologisk status och god miljöstatus i kustvatten och hav. Regeringen förlänger stödet till lokalt åtgärdsarbete genom förordningen (2009:831) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) och fortsatt bekämpning av invasiva arter i vattenmiljön samt förstärker arbetet med miljöprövning och en effektiv vattenförvaltning. Dessa satsningar bidrar alla till genomförandet av regeringens havsmiljöproposition som presenterades 2024. Regeringen satsar också på vandringleder i fjällområden och utveckling av vandringsleder, för att fler ska kunna ta del av friluftslivet.

Enklare regler för ökad tillväxt och effektivare statsförvaltning

En grundförutsättning för ökad tillväxt är att ge goda villkor och förutsättningar för Sveriges alla företagare. Genom minskad regelbörda och förenklade regler underlättas företagande, för såväl stora som små företag, så att de kan fokusera på sin verksamhet.

Varje skattekrona ska användas effektivt. Därför är det viktigt att staten ser över sin förvaltning så att den är effektiv och träffsäker, utan onödiga merkostnader.

Tillståndsprocesserna ska bli effektivare

För att Sverige ska kunna möta klimatomställningens utmaningar och säkra näringslivets konkurrenskraft krävs snabba och förutsebara tillståndsprocesser. Regeringen har också inrättat ett grönt accelerationskontor som ska ledas av två industrisamordnare. Arbetet ska främja koordinering mellan offentliga och privata aktörer. Regeringen har lämnat flera förslag för att främja en mer effektiv miljöprövning och föreslår ytterligare åtgärder för att förenkla och modernisera tillståndsprocesserna. Berörda tillsynsmyndigheter behöver bättre förutsättningar för att kunna arbeta mer effektivt med miljö-tillståndsprocesser. Regeringen föreslår därför förstärkningar till bl.a. länsstyrelserna och Sveriges Domstolar för att i högre grad både förenkla och snabba på tillståndsprocesser i syfte att stärka ett expansivt näringsliv. Regeringen fortsätter också arbetet med att utveckla vägledning för effektiva tillståndsprocesser som rör ny kärnkraft.

Regeringen avser att se över kommunernas roll i relevanta tillståndsärenden och verka för att beslutsprocesser i större utsträckning utgår från en samhällsekonomisk analys, i syfte att öka förutsägbarheten i tillståndsärenden. Regeringen delar Produktivitets-

kommissionens bedömning att det finns skäl att se över det befintliga regelverket för statens anspråk på mark- och vattenområden. Dagens system för anspråkstagande brister vad gäller effektivitet, förutsägbarhet och transparens. Regeringen avser därför att genomföra en översyn av befintliga system och regelverk i syfte att upprätta en mer sammanhållen ordning för nationell fysisk planering, baserad på en samlad samhälls-ekonomisk analys. Översynen syftar till att förbättra förutsättningarna att väga olika intressen mot varandra, ge ökad nationell likvärdighet, ökad rättssäkerhet och bättre samordning mellan offentliga aktörer.

En välfungerande bostadsmarknad och lägre byggkrav

En väl fungerande bostadsmarknad är central för svensk tillväxt. Det ska t.ex. vara enkelt att flytta för att ta ett arbete. Fler ska kunna förverkliga sina boendedrömmar och kunna äga sitt boende. Samtidigt finns strukturella hinder, såsom komplicerade regelverk och bristande tillgång till mark, vilket försvårar byggandet. Staten bör inte ställa högre krav på byggandet av bostäder än vad som är nödvändigt och samhälls-ekonomiskt motiverat. Därför avser regeringen att genomföra regelförenklingar och lättnader i byggkraven för bostäder, i de fall det är möjligt och lämpligt utifrån bostadens avsedda funktion. Detta kan möjliggöra att fler bostäder byggs och ett mer differentierat utbud. Som ett första steg avser regeringen att genomföra betydande lättnader i byggkraven för studentbostäder. Därtill ska Boverket ges i uppdrag att undersöka möjligheterna till lättnader i byggkraven i samband med ombyggnation. Boverket ska också få i uppdrag att ta fram förslag på hur ett typgodkännande av småhus kan genomföras, och undersöka förutsättningarna för att, med vissa begränsningar, bygglovsbefria uppförande av dessa typgodkända småhus, kallade Sverigehuset.

Stora investeringar och företagsetableringar på orter som under en längre tid haft en låg eller stagnerande befolkningstillväxt innebär stora utmaningar för samhälls-byggandet, inte minst när det gäller att få fram nya bostäder. Regeringen avser därför att införa en möjlighet att subventionera kreditgarantiavgifter i syfte att underlätta anordnandet av nya bostäder i s.k. etablerings- och omställningskommuner. För att stödja den gröna industriomställningen i norra Sverige avser regeringen även att avsätta medel för bostadspolitisk utveckling.

Fortsatta regelförenklingar för Sveriges företag

Det ska vara enklare att starta, driva och utveckla företag i Sverige. Bättre utformade och enklare regler kan minska den administrativa bördan för företag så att tid och resurser i stället kan läggas på att utveckla verksamheten. Regeringens förenklingsarbete sker nu brett. Bland annat har reglerna för att spara fysiska originalkvitton ändrats och ett förslag som syftar till att både förenkla och förbättra de s.k. 3:12-reglerna för delägare i fåmansföretag bereds i Regeringskansliet. Vidare avser regeringen att lämna förslag om sänkt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier. Regeringen har nyligen föreslagit en höjd omsättningsgräns för mervärdesskatt. Vidare tar regeringen ytterligare steg i förenklingsarbetet genom att höja beloppsgränserna för tillämpningen av komplicerade skatteregler och därigenom undanta fler företag. Regeringen föreslår förbättrade skattemässiga villkor för enskilda näringsidkare, vilket särskilt gynnar de allra minsta företagen.

Regeringen driver en offensiv förenklingsagenda och har inrättat Förenklingsrådet som ska lämna förslag på förenklingsåtgärder som minskar företagens regelbörda och administrativa kostnader eller på annat sätt underlätta för företag att följa befintliga regelverk. Regeringen har även inrättat ett implementeringsråd som ska stärka svenska

företags konkurrenskraft genom att undvika implementering av EU:s regelverk över miniminivån och motverka omotiverade administrativa kostnader.

Statsförvaltningen ska bli effektivare

Regeringen fortsätter arbetet för att öka effektiviteten i den offentligt finansierade verksamheten. Varje skattekrona ska användas klokt och statligt finansierad verksamhet ska ständigt vara föremål för omprövning och prioritering. Detta är inte minst viktigt då resurser behöver omfördelas för att hantera nya utmaningar i samhället. Statsförvaltningen behöver bli mer ändamålsenligt organiserad och antalet myndigheter bör minska. Regeringen har remitterat förslag som innebär att tio myndigheter, genom sammanslagningar, minskas till fem myndigheter. Regeringen gör bedömningen att tre av de föreslagna sammanslagningarna ska genomföras:

- Inordna Statskontorets uppgifter i Ekonomistyrningsverket, som sedan byter namn till Statskontoret.
- Inordna Myndigheten för stöd till trossamfunds uppgifter i Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.
- Inordna Myndigheten för arbetsmiljökunskaps uppgifter i Arbetsmiljöverket.

För att minska antalet myndigheter kommer regeringen under mandatperioden därutöver bl.a. att närmare analysera de förslag som Statskontoret lämnat om att avveckla vissa nämndmyndigheter samt de förslag som presenteras i den utredning som ser över mindre myndigheters uppgifter och organisering.

Regeringen vidtar även flera åtgärder för att minska utgifterna för statsförvaltningen, bl.a. genom att anslagsnivån för ett flertal myndigheter föreslås att minskas. Vidare ser regeringen behov av att effektivisera förvaltningen av EU-medel och att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning mellan myndigheter som hanterar EU-medel.

En effektivare bolagsförvaltning

Regeringen avser också att genomföra en översyn av den statliga bolagsportföljen i syfte att öka effektiviteten, exempelvis genom att genomföra sammanslagningar av företag. Regeringen anser vidare att det är av vikt för effektivitet och öppenhet att statens skäl för ägande av bolag är tydligt och avser därför att se över om dessa kan tydliggöras. Där svaga skäl till ägande finns bör försäljningar övervägas.

Kampen mot brottsligheten trappas upp

Trygghet har blivit vår tids stora frihetsfråga. Den organiserade brottsligheten utgör ett allvarligt hot mot det öppna demokratiska samhället, den enskilda människans fri- och rättigheter och grunderna för vår rättsstat. Den grova organiserade brottsligheten fortsätter att släcka liv, samtidigt som den har spridit sig från storstäderna till mindre orter och från vuxna till barn. Det förebyggande arbetet är avgörande, för att ge alla barn en ärlig chans och för att upptäcka risksignaler tidigt. Regeringen föreslår ett antal reformer för att öka tryggheten.

Den organiserade brottsligheten ska bekämpas

Att med kraft trycka tillbaka den organiserade brottsligheten är en av regeringens mest prioriterade uppgifter. Polismyndighetens förmåga att förebygga och bekämpa brott behöver fortsätta att stärkas, inte minst arbetet med att bekämpa den organiserade brottsligheten. Regeringen föreslår att medel tillförs för att öka antalet polisanställda, för att stärka Polismyndighetens samlade kameraförmåga och för att utöka och effektivisera arbetet med inre utlänningskontroller. Medel föreslås även avsättas för att

öka Kriminalvårdens kapacitet, särskilt antalet häktes- och anstaltsplatser. I samband med att Kriminalvårdens verksamhet expanderar ska kostnadseffektiviseringar prioriteras inom myndigheten, t.ex. genom en lägre dygnskostnad för intagna. Regeringen föreslår att medel avsätts till Statens institutionsstyrelse för att omhänderta det ökande antalet barn och unga som döms till sluten ungdomsvård. Även Sveriges Domstolar och Åklagarmyndigheten föreslås få resursförstärkningar.

Regeringen avser att lämna ett förslag om en betald polisutbildning som innebär att de som studerar vid polisutbildningen höstterminen 2024 eller senare, under vissa förutsättningar och villkor, kommer få sina studielån återbetalda eller avskrivna. Återbetalning eller avskrivning kommer bara kunna erhållas av personer som arbetar som poliser.

De brottsbekämpande myndigheterna har tilldelats mer resurser och fått effektivare verktyg, samtidigt som straffen för flera brott har skärpts. Det är angeläget att dessa åtgärder får effekt. Regeringen avser därför att lämna ett uppdrag om en utvärdering av rättskedjans effektivitet.

Ambitionsnivån i kampen mot brottslighet behöver även fortsättningsvis vara mycket hög. Regeringen avser bl.a. att lämna förslag som innebär att straffet för återfall i brott skärps, att rymning kriminaliseras och att det straffrättsliga skyddet mot sexuella kränkningar av barn stärks. Vidare tillförs medel till Kriminalvården, bl.a. för att genomföra förslagen i betänkandet Ett ändamålsenligt samhällsskydd (SOU 2024:48). Dessutom kommer regeringen att lämna förslag om att ett nytt brott om förolämpning mot tjänsteman införs och förslag som syftar till att fler kontaktförbud ska meddelas. Regeringen föreslår även åtgärder för att dra in eller begränsa socialförsäkringsförmånerna för den som undanhåller sig häktning eller verkställighet av frihetsberövande straff.

Bekämpa den kriminella ekonomin och stoppa felaktiga utbetalningar

För att stoppa den organiserade brottsligheten behöver dess finansiella resurser strypas. Regeringen stärker därför arbetet mot kriminella som mottagare av offentliga medel. För att minska riskerna för missbruk föreslås begränsningar i nystartsjobben. Som en ytterligare åtgärd i syfte att minska felaktiga utbetalningar föreslår regeringen att Försäkringskassan tillförs medel för stärkt kontroll av bl.a. tillfällig föräldrapenning. För att på ett mer effektivt sätt kunna motverka kriminella och oseriösa leverantörer i offentliga upphandlingar föreslår regeringen att Bolagsverket tillförs medel för att ansvara för att tillhandahålla system för samordnad registerkontroll av leverantörer. Vidare kommer Konkurrensverket att se över möjligheten att utesluta onormalt låga anbud, som kriminella i dag kan använda sig av för att tillskansa sig offentliga kontrakt. Regeringen föreslår också att medel tillförs Försäkringskassan, Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten för att förstärka deras arbete för att strypa den kriminella ekonomin. Medel tillförs bl.a. Polismyndigheten för förstärkt samverkan genom att ett finansiellt underrättelsecentrum inrättas i syfte att motverka bedrägerier och penningtvätt. Vidare avser regeringen att föreslå att kriminaliseringen av missbruk och fusk med statliga stöd till företag och andra juridiska personer ska skärpas genom en ny lagstiftning. För att förstärka arbetet mot arbetslivskriminalitet tillförs medel för myndighetssamverkan, bl.a. för gemensamma kontroller där myndigheter med viktiga brottsbekämpande uppgifter medverkar. Regeringen har sedan tidigare inlett ett arbete med att säkerställa att förordningar om bidrag till civilsamhället ska innehålla ett demokrativillkor och att de även i andra avseenden är utformade på ett sätt som minskar risken för felaktiga utbetalningar och brottslighet.

Ett systematiskt brottsförebyggande arbete

De brottsförebyggande insatserna behöver göras lika systematiskt som de brottsbekämpande insatserna. Inte minst handlar det om att förebygga att fler unga dras in i kriminalitet. Regeringen har påbörjat arbetet med att skapa en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. I samband med det avser regeringen att tydliggöra och lagfästa socialtjänstens brottsförebyggande ansvar. Regeringen avser dessutom att ge socialtjänsten fler verktyg för att förebygga brott och stärka skyddet för utsatta barn genom att exempelvis utöka informationsdelningen mellan olika socialtjänster i brottsförebyggande syfte. Vidare föreslår regeringen att satsningen på skolsociala team, där skolan och socialtjänsten samverkar, förlängs och förstärks i syfte att öka elevernas närvaro i skolan och förebygga utanförskap och kriminalitet. Dessutom föreslås en utökad satsning på akutskolor i syfte att hantera ordningsproblem i skolan. Regeringen föreslår även satsningar för att förstärka den våldsförebyggande familjerådgivningen samt åtgärder för att stärka samhällsvårdens innehåll och kvalitet. Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck utgör allvarlig kriminalitet. Därför föreslår regeringen bl.a. starkt stöd till utsatta för prostitution, ytterligare medel till de nationella stödlinjerna för våldsutsatta och förstärkt arbete med sexuell och reproduktiv hälsa.

Starkt nationell säkerhet

Det allvarliga säkerhetspolitiska läget inverkar på hotet från såväl främmande makt som våldsbejakande extremism och terrorism. Händelseutvecklingen avseende terrorhotet mot Sverige har visat att uppmärksammade händelser kan verka hotdrivande samtidigt som Sveriges interna säkerhet i hög grad påverkas av vad som sker i andra länder. Det försämrade säkerhetsläget och den höjda terrorhotnivån ställer högre krav på Säkerhetspolisen som nationell säkerhetstjänst. Regeringen föreslår därför en förstärkning av Säkerhetspolisen.

Arbetet med att ta fram Rakel Generation 2 (Rakel G2) fortsätter och nu tas ytterligare steg i arbetet med nästa generations säkra, robusta och tillgängliga kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa, utbildning och försvar. Regeringen tar nu nästa steg för att påbörja arbetet med att etablera Rakel G2.

Ett historiskt totalförsvarsbeslut

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har förändrat det säkerhetspolitiska läget för Sverige och Europa i grunden. Mot denna bakgrund ansökte Sverige och Finland om medlemskap i Nato och Sverige är sedan den 7 mars 2024 medlem i försvarsalliansen. I ljuset av det försämrade säkerhetspolitiska läget och som medlem i Nato står Sverige inför ett historiskt totalförsvarsbeslut. Regeringen föreslår, i linje med Försvarsberedningens förslag, att betydande medel tillförs totalförsvaret för att finansiera förslagen i den försvarspolitiska proposition som regeringen avser att lämna till riksdagen under hösten 2024. De tillskott som regeringen föreslår till totalförsvaret möjliggör genomförandet av merparten av Försvarsberedningens förslag, t.ex. att fyra brigader i allt väsentligt ska vara operativa till 2030, viktiga satsningar för att öka förmågan i det civila försvaret, utökad anskaffning av luftvärn och förnödenheter samt utökad repetitionsutbildning.

Den militära försvarsförmågan stärks

Uppbyggnaden av det militära försvaret brådskar och krigsorganisationens utveckling behöver påskyndas i förhållande till nu liggande planer. För att kunna accelerera förmågetillväxt under kommande försvarsbeslutsperiod föreslår regeringen tillskott till det militära försvaret på över 170 miljarder kronor för perioden 2025–2030. Som

allierad i Nato ska Sverige så långt möjligt uppfylla de krav som Natos förmågemål innebär samtidigt som nationell förmåga säkerställs. Nato har också en ambition att medlemsländer ska lägga minst 2 procent av BNP på försvaret. Regeringen bedömer att försvarsutgifterna enligt Natos redovisningspraxis kommer att uppgå till över 2 procent av BNP redan 2024. Med tillskotten som görs för att finansiera kommande Försvarspolitiska proposition bedöms försvarsutgifterna som andel av BNP uppgå till omkring 2,6 procent 2028.

Stödet till Ukraina ska fortsätta

Sverige har stöttat Ukraina politiskt, ekonomiskt, humanitärt och militärt sedan 2022. Regeringen har beslutat om 17 militära stödpaket som sammantaget uppgår till drygt 48 miljarder kronor. För att stärka stödet till Ukraina och säkerställa ett långsiktigt åtagande har regeringen kommunicerat en treårig ram för det militära stödet om sammantaget 75 miljarder kronor, uppdelat på 25 miljarder kronor årligen 2024–2026. De senaste tre stödpaketen ingår i Ukrainaramen och beslut om stödets närmare innehåll framöver kommer att fattas löpande. Se avsnitt 6.7 för en samlad redovisning av stödet till Ukraina.

Det civila försvaret ska stärkas

Det civila försvaret behöver stärkas och utvecklas för att bidra till en högre samlad förmåga inom totalförsvaret. Det civila försvaret ska byggas utifrån de krav som ställs i höjd beredskap och krig, och ska kunna bidra till det militära försvarets förmåga, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och skydda civilbefolkningen. Erfarenheterna från Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina understryker behovet av ett väl fungerande civilt försvar och robust samhälle, för att öka den gemensamma motståndskraften. I linje med Försvarsberedningens förslag inrättas en ekonomisk ram som möjliggör reformer och skapar planeringsförutsättningar för investeringar inom det civila försvaret. Regeringen föreslår satsningar inom en rad områden för att höja nivån i det civila försvaret.

Energisystemet stärks nu för att kunna leverera energi till samhället under såväl kris som höjd beredskap. Samhällets försörjningsförmåga när det gäller livsmedel och dricksvatten behöver också stärkas. Regeringen föreslår därför att medel tillförs ett investeringsprogram som bl.a. omfattar satsningar på åtgärder för att stärka beredskapen för primärproduktion av livsmedel, robusta livsmedelsbutiker och åtgärder som ökar uthålligheten inom dricksvattenförsörjningen.

För att långsiktigt säkerställa att viktig infrastruktur och samhällsviktig verksamhet fungerar föreslår regeringen att särskilda medel avsätts till åtgärder för att stärka beredskapen och det civila försvaret inom transport, elektronisk kommunikation och post. Det handlar t.ex. om ett stärkt skydd av väg- och järnvägsanläggningar och investeringsåtgärder i annan kritisk infrastruktur. Även skydd av civilbefolkning är prioriterat, där exempelvis evakueringsplaner är centrala.

En välfärd att lita på

Sverige ska vara ett land med en välfärd att lita på. Regeringen fortsätter arbetet med att skapa bättre förutsättningar för förskolor och skolor och återupprätta en stark kunskapsskola. Regeringen arbetar även med att strukturellt förbättra vården, genom bl.a. satsningar på förbättrad tillgänglighet. För att möjliggöra satsningar som säkrar framtidens välfärd krävs också mer träffsäkra bidrag och att den offentliga sektorns resurser används effektivt.

Skolan är avgörande för Sveriges framtid

Få saker är så viktiga för Sveriges framtid som skolan. Alla elever ska ges förutsättningar att nå utbildningens mål i skolan. Grunden för detta arbete läggs redan i förskolan och under de tidiga skolåren. Regeringen föreslår därför en förstärkning av statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan. Dessutom föreslår regeringen att medel avsätts för införande av en tioårig grundskola.

Vi behöver ta tillbaka skolan till grunderna och återupprätta en stark kunskapsskola. Att elever har goda faktakunskaper och goda färdigheter att läsa, skriva och räkna är centralt för hur väl de lyckas med att nå utbildningens mål och sina fortsatta studier och yrkesliv. För att eleverna ska vara väl rustade för framtiden är det avgörande att lärarna har förutsättningar att bedriva en undervisning av god kvalitet och att det finns en god tillgång till kvalitativa läromedel. Regeringen föreslår en förstärkning av kunskapsbidraget som syftar till att upprätta en stark kunskapsskola. Vidare föreslår regeringen en förstärkning av statsbidraget för läromedel och lärarhandledningar samt att en försöksverksamhet med språkstärkande insatser för elever som har behov av intensivträning i svenska införs. Dessutom föreslår regeringen att statsbidraget för fortbildning av lärare och förskolelärare förstärks fr.o.m. 2026. För att barn och elever ska kunna tillgodogöra sig undervisningen behöver de en trygg skola där det råder studiero. För att bl.a. stärka huvudmännens förutsättningar för att öka tryggheten och studieron i skolan, avlasta lärare och förbättra elevhälsan föreslår regeringen ett samlat statsbidrag för personalförstärkningar. Det samlade statsbidraget är även ett led i regeringens arbete för att minska antalet riktade statsbidrag för att underlätta huvudmännens administrativa arbete med statsbidragen. Dessa insatser är bra för alla men särskilt för de barn som behöver skolan mest.

En god vård och omsorg med stärkt stöd till anhöriga

Regeringen gjorde stora tillskott till regionerna under 2024 för att hantera de tillfälliga effekterna av den höga inflationen, som riskerade innebära uppsägningar. Med bättre ekonomiska utsikter framgent förväntas regionernas situation att förbättras och regeringens fokus återgår till att strukturellt förbättra vården för ökad tillgänglighet och vårdkapacitet. Genom att rikta ett sektorsbidrag till hälso- och sjukvården ges huvudmännen möjlighet att utifrån sina egna förutsättningar fördela resurserna dit nyttan är som störst. Därtill intensifieras det pågående arbetet med en nationell vårdförmedling så att den som söker vård ska erbjudas det på annan ort om väntetiden där man bor är för lång. Utöver det tillförs medel för att utöka antalet vårdplatser och en särskild satsning görs på precisionshälsa som syftar till att varje patient ska få bästa möjliga vård givet sina förutsättningar. Regeringen föreslår också att stödet till anhöriga förstärks genom att inrätta en anhörigkontakt. Stöd ska även ges till syskon och en portal för anhöriglinjer ska tas fram. Därtill föreslår regeringen att personer som bor på ett särskilt boende ska ges rätt till en fast omsorgskontakt.

Förstärkt satsning på psykiatri

Psykisk ohälsa är en av de största folkhälsoutmaningarna i Sverige. Konsekvenserna är stora för den drabbade, anhöriga och för samhället i stort. Psykisk ohälsa medför inte bara ökade risker för suicid, utan innebär också ökade risker för skolmisslyckanden, socialt och ekonomiskt utanförskap, sjukskrivningar och arbetslöshet. Regeringen genomför nu omfattande åtgärder för att främja psykisk hälsa samt motverka och behandla psykisk ohälsa. Regeringen föreslår därför en kraftfull satsning på första linjens vård och den specialiserade barn- och ungdomspsykiatri. Regeringen föreslår också en satsning för att utveckla det suicidpreventiva arbetet, bl.a. insatser för att förbättra det akutpsykiatriska omhändertagandet. Regeringen stärker arbetet med en

mer tillgänglig elevhälsa. Därutöver fortsätter det förebyggande arbetet med att motverka ensamhet.

Högekostnadsskyddet för äldre inom tandvården ska stärkas

Tandhälsan i Sverige är förhållandevis god, men försämras med åldern. Exempelvis ökar risken för tandköttsinflammation, tandlossning och andra munvårdsrelaterade sjukdomar. Även den fysiska funktionsförmågan kan försämras med åldern vilket kan ge svårigheter att sköta munhygien. Munhälsan är, enligt WHO, en av de viktigaste hälsoaspekterna relaterad till en hög livskvalitet. Regeringen föreslår därför ett förstärkt högekostnadsskydd inom tandvården för de som är 67 år och äldre. Syftet är att högekostnadsskyddet inom tandvården mer ska efterlikna det som finns i övrig vård. Tandvårdsreformen ska genomföras i två etapper, där den första kommer att omfatta personer som är 67 år eller äldre och införs den 1 januari 2026. Regeringen avser sedan att återkomma i budgetpropositionen för 2026 med övriga delar i Utredningen om ett förstärkt högekostnadsskydd för tandvård (S 2022:12).

Assistansersättningen ska bli mer träffsäker

Regeringen anser att personlig assistans är en frihetsreform som ska värnas. Det förutsätter samtidigt att systemet skyddas mot brottsligt utnyttjande. Den personliga assistansen behöver vara utformad på ett sådant sätt att den motstår välfärdsbrottslighet, är förutsägbar för den assistansberättigade samt säkerställer att den assistansberättigade får sina behov tillgodosedda. Därför avser regeringen att under mandatperioden introducera åtgärder med målsättningen om ett statligt huvudmannaskap för den personliga assistansen. Regeringen avser samtidigt att vidta åtgärder för att förhindra en oskälig kostnadsutveckling, välfärdsbrottslighet och felaktiga utbetalningar inom ersättningen. För 2025 föreslår regeringen att assistansschablonen räknas upp med 3 procent samt att schablonen för föräldraavdraget i assistansersättningen halveras för att fler barn ska få rätt till assistans.

En långsiktigt hållbar läkemedelsförsörjning

God läkemedelstillgång är en central del av en välfungerande hälso- och sjukvård. Utvecklingen inom läkemedelsområdet bidrar till att rädda och förlänga liv, och är på flera sätt en stor framgång för både svensk och internationell forskning.

Samtidigt har kostnaden för läkemedel inom läkemedelsförmånen ökat kraftigt de senaste åren, och prognoser visar på ytterligare snabbt ökande kostnader. Även om nyttan av nya läkemedel och nya användningsområden är stor riskerar det kraftigt ökade behovet av finansiering av läkemedel att tränga undan andra viktiga reformer och investeringar. Olika betalande huvudmän är också en stor utmaning för systemet för läkemedelsfinansiering, framför allt när det kommer till att göra prioriteringar mellan investeringar i läkemedel och i annan hälso- och sjukvård. Regeringen vill verka för ett system med långsiktigt hållbara kostnader, där effektiva läkemedel är tillgängliga för patienter, efter behov.

Regeringen föreslår i denna proposition flera åtgärder för att säkerställa långsiktigt hållbara kostnader inom läkemedelsförmånen, och för att kostnader och risker delas mellan staten, regioner, företag och patienter. Därigenom säkerställs en långsiktigt hållbar läkemedelsförsörjning.

Förslagen omfattar en justering av högekostnadsskyddet för läkemedel och medel för kostnadsdämpande åtgärder hos Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket. En utredning kommer även att tillsättas som bl.a. ska lämna förslag för att inordna läkemedelsbidraget i det generella statsbidraget till kommuner och regioner. Utredningen

kommer även att få i uppdrag att se över apotekens handelsmarginal. Regeringen har sedan tidigare tillsatt en utredning för att se över läkemedelsförskrivningen i syfte att minska felaktig förskrivning och felaktig belastning för läkemedelsförmånerna.

Den offentliga sektorn ska vara effektiv

Det är viktigt att de skattemedel som går till verksamheter inom välfärden används så effektivt som möjligt. Regeringen föreslår därför att medel avsätts för att inrätta en effektivitetsdelegation för hälso- och sjukvården. Delegationens syfte är att stötta regioner i genomförandet av strukturåtgärder för att effektivisera sina verksamheter. Regioner kommer att kunna ansöka om medel. Beviljandet av medel ska innefatta högt ställda krav på återrapportering och uppföljning. Regeringen föreslår även att medel avsätts för att inrätta en särskild regiongranskningsfunktion. Denna ska ges i uppdrag att utvärdera regionerna och att granska regionernas ekonomiska situation. Fokus ska vara på ändamålsenligt resursutnyttjande, kostnadseffektivitet och effektiviseringspotential.

För att få kunskap om vilka politiska insatser och åtgärder som ger bäst effekt är det angeläget att reformer utformas på ett sådant sätt att de är möjliga att utvärdera. Regeringen avser därför att undersöka förutsättningarna för en ökad användning av försöksverksamhet på statlig, regional och kommunal nivå. Regeringen bedömer att försöksverksamhet kan leda till ökad effektivitet i offentlig sektor, exempelvis genom att kommuner och regioner prövar nya arbetssätt i mindre skala för att därefter utvärdera resultaten och implementera lyckade arbetssätt.

Regeringen avser vidare att verka för att minska de administrativa bördorna i kommunsektorn genom att fortsatt arbeta för att minska antalet riktade statsbidrag. En statsbidragsportal ska inrättas för att underlätta kommuners och regioners hantering av statsbidrag och minska de administrativa kostnader som denna medför. Stöd ska också ges till små kommuner som avser att stärka sin kapacitet genom samverkan.

En hållbar migrations- och integrationspolitik

Den svenska migrationspolitiken genomgår ett paradigmskifte och regeringen har en konkret reformagenda med syfte att lösa ett stort antal migrationsrelaterade samhällsproblem. Reformerna ska leda till en ansvarsfull och restriktiv migrationspolitik, och en bättre fungerande integrationspolitik. Sverige väntas 2024 få det lägsta antalet asylsökande sedan 1997. Det är centralt med ett ordnat och effektivt mottagande- och återvändandearbete. Inrättandet av mottagnings- och återvändandecenter är därför en viktig del i det pågående reformarbetet. För att få bättre kunskap om migrationens konsekvenser i Sverige har regeringen givit Konjunkturinstitutet ett uppdrag att bedöma de offentligfinansiella och samhällsekonomiska effekterna av migrationen.

Ökad frivillig återvandring

Den frivilliga återvandringen bör kraftigt stimuleras och öka. Frivillig återvandring kan bidra till att minska antalet människor som lever i utanförskap och de följer sådant utanförskap får för det svenska samhället och individen. Återvandring skapar möjligheter för individen till en nystart i livet och kan innebära att ekonomin och arbetskraften växer i ett annat land.

Sedan 1984 har människor från andra länder bosatta i Sverige kunnat få bidrag för att bosätta sig i sitt hemland. Bidraget har dock nyttjats i väldigt liten utsträckning. De senaste åren är det bara enstaka personer som har beviljats bidrag för frivillig återvandring och kunskapen om bidraget är låg.

Regeringen bedömer att antalet personer som frivilligt återvandrar har potential att öka om ersättningsnivåerna höjdes och kunskapen om möjligheten att få bidrag och praktisk hjälp ökade bland grupper som kan tänkas vara intresserade av att återvandra. Den omläggning som påbörjats av integrations- och migrationspolitiken kan antas bidra till att fler blir intresserade av frivillig återvandring. Regeringen kommer därför att kraftigt höja bidraget och föreslår att medel avsätts för det fr.o.m. 2026. Under 2025 kommer också informationsinsatser att genomföras för att öka kännedomen om möjligheten till återvandring bland människor som kan tänkas vara intresserade av hjälp och stöd att återvandra och inte integrerats.

Ett regelverk ska tas fram för det nya återvandringssbidraget som ska kunna uppgå till 350 000 kronor. En nationell samordnare ska också inrättas, i vars uppdrag det ska ingå att sprida information, ta fram kunskapsunderlag och samverka med kommunerna i återvandringssarbetet. Relevanta myndigheter ska också få i uppdrag att informera om möjligheten till frivillig återvandring.

Med rätt insatser i form av stöd och information i kombination med kraftigt höjda bidrag är regeringens bedömning att antalet personer som frivilligt återvandrar kan komma att öka kraftigt. Det bedöms främst handla om individer som av olika skäl upplever att de inte integrerats i det svenska samhället, exempelvis i form av bristande egenförsörjning eller språk.

Ordnat mottagande och ökat återvändande

Ett led i att korta vistelsetiderna i mottagningssystemet är också att ge både Migrationsverket och migrationsdomstolarna förbättrade ekonomiska förutsättningar att snabbt, rättssäkert och effektivt hantera inkomna ärenden. De föreslås därför få ytterligare tillskott.

Schablonersättningen till kommunerna för förskola, förskoleklass, grund- och gymnasieskola föreslås höjas för att ge dem bättre villkor att tillhandahålla skolverksamhet för barn och ungdomar i det nya mottagandesystemet. En väl fungerande samverkan med kommuner är central för inrättandet av mottagnings- och återvändandecenter.

Ett välfungerande återvändande där de som får ett av- eller utvisningsbeslut lämnar landet är en förutsättning för att upprätthålla förtroendet för den reglerade invandringen och för att förhindra utbredningen av det s.k. skuggsamhället. Regeringen prioriterar åtgärder för att motverka att människor kan uppehålla sig i landet olovligen. Det är både en fråga om Sveriges säkerhet såväl som att upprätthålla legitimiteten i migrationsprocesserna. Regeringen fortsätter att förstärka arbetet med återvändande och resurser föreslås för en fortsatt utbyggnad av fler förvaringsplatser som möjliggör för Migrationsverket och Polismyndigheten att i större utsträckning sätta personer i förvar. Regeringen föreslår också tillskott till Polismyndigheten för att utöka och effektivisera arbetet med inre utlänningskontroller. Vidare föreslås en satsning för att öka kapaciteten att hantera biometriska uppgifter.

Sysselsättningsgraden bland utomeuropeiskt födda ska öka

Utomeuropeiskt födda kvinnor har särskilt svag arbetsmarknadsförankring. Det tar t.ex. betydligt längre tid för utomeuropeiskt födda kvinnor att börja arbeta i Sverige än utomeuropeiskt födda män. För att stärka etableringen av denna grupp föreslås en förstärkning av integrationsinsatserna för utrikes födda som är föräldralediga eller hemma med små barn. Regeringen föreslår också ett förstärkt stöd till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, vilket är en viktig åtgärd bl.a. för att stärka möjligheterna till arbete för utrikes födda och därmed förbättra integrationen.

En förutsägbar och effektivare biståndspolitik

Svensk biståndspolitik ska fortsatt vara generös. Genom att avisera en ny treårig ram för 2026–2028 skapas större förutsägbarhet för biståndet. Nivåerna för biståndsramen bedöms vara ändamålsenliga för att genomföra regeringens biståndspolitiska prioriteringar och för att fortsätta stödja Ukraina med betydande medel.

De globala utmaningarna och ökande behoven ställer nya krav på långsiktighet, transparens och effektivitet i svenskt bistånd. Regeringen genomför därför en grundläggande modernisering av svenskt bistånd med utgångspunkt i reformagendan Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt. Reformagendan anger inriktningen för biståndet under de kommande åren, med prioritering på de tematiska områdena fattigdomsbekämpning genom jobbskapande, handel och utbildning, förbättrad hälsa för de allra mest utsatta, främja frihet och bekämpa förtryck, utökat och effektiviserat klimatbistånd, stärka kvinnors och flickors frihet och egenmakt, stärkta synergier mellan bistånds- och migrationspolitiken samt stärkt humanitärt stöd för att rädda liv och lindra nöd.

1.3 Den ekonomiska utvecklingen

Omvärldsefterfrågan väntas gradvis tillta

Under inledningen av 2024 har flera länder och regioner i världen uppvisat en något högre tillväxt. Framåtblickande indikatorer pekar mot att tillväxten i världsekonomin kommer att fortsätta förbättras även framöver. Olika ekonomier befinner sig dock i olika faser av sina respektive konjunkturcykler. Medan flera europeiska länder som t.ex. Tyskland, Frankrike och Finland befinner sig i lågkonjunktur, är den amerikanska ekonomin fortsatt i högkonjunktur, tack vare en fortsatt stark inhemsk efterfrågan. Samtidigt har utvecklingen på den amerikanska arbetsmarknaden dämpats, arbetslösheten har ökat något och löneökningstakten har minskat. I början av augusti 2024 var det turbulent på de globala finansiella marknaderna då bl.a. en oväntat snabb inbromsning på amerikansk arbetsmarknad väckte oro för en stundande lågkonjunktur. Konjunkturen i USA är fortsatt god men väntas mattas av. Inflationen i USA har fortsatt att minska gradvis, men överstiger fortfarande inflationsmålet, bl.a. på grund av trögrotlig tjänsteinflation. I euroområdet har ökningstakten för avtalade löner varit fortsatt hög och inflationen har även här hållits uppe av en hög tjänsteinflation.

En mer dämpad utveckling på amerikansk arbetsmarknad väntas medföra att den inhemska efterfrågan bromsar in och inflationen fortsätter att falla. Sammantaget bedöms tillväxten i USA bli lägre 2025. Framåtblickande indikatorer talar för att tillväxten i euroområdet dämpas andra halvåret 2024, bl.a. till följd av försämrade utsikter i Tyskland. Tjänstesektorn väntas vara drivande för tillväxten i euroområdet, medan utsikterna för tillverkningsindustrin är fortsatt dystra. Gradvis lägre inflation och räntor, samt god löneutveckling väntas bidra till ökad konsumtion och ökade investeringar. En återhämtning i euroområdet väntas inledas 2025.

Tillväxten i Kina drevs under det första halvåret 2024 främst av en stark utveckling av exporten, samtidigt som den inhemska efterfrågan var svag. Hushållens förtroende var fortsatt på låga nivåer trots olika policyåtgärder ämnade för att stimulera konsumtionen. Nya åtgärder bedöms ge visst stöd till ekonomin och sammantaget väntas BNP-tillväxten i Kina bli något lägre än tillväxtmålet på omkring 5 procent 2024.

Sammantaget väntas BNP-utvecklingen för Sveriges viktigaste handelspartners (den s.k. KIX-BNP) gradvis tillta 2025, framför allt till följd av en starkare efterfrågan i euroområdet som motverkar en inbromsning i USA och Kina (se tabell 1.2).

Fortsatt lågkonjunktur i svensk ekonomi

I Sverige är den ekonomiska aktiviteten dämpad och ekonomin befinner sig sedan 2023 i en lågkonjunktur. En svag utveckling av investeringar och hushållens konsumtion, i spåren av hög inflation och höga räntor, är de främsta orsakerna till den svaga utvecklingen.

Framåtblickande indikatorer har förbättrats något men är fortsatt en bit under sina genomsnittliga nivåer. Det talar för en fortsatt relativt svag tillväxt det andra halvåret 2024. Lägre inflation, stigande reallöner och successivt lägre räntor bedöms bidra till att hushållens konsumtion ökar. Bostadsmarknaden har visat tecken på ökad aktivitet med stigande bostadspriser och ett ökat antal påbörjade bostäder. Det väntas dock ta tid innan bostadsbyggandet tar fart och bostadsinvesteringarna väntas därför hålla nere BNP-tillväxten även 2024.

En konjunkturåterhämtning bedöms inledas mot slutet av 2024. BNP-tillväxten väntas tillta 2025, bl.a. till följd av att hushållens köpkraft väntas stärkas och hushållens konsumtion väntas öka snabbt. Även investeringarna väntas öka 2025 och en starkare omvärldsefterfrågan väntas bidra till en ökad efterfrågan på svensk export.

Svag utveckling på arbetsmarknaden 2024

Läget på arbetsmarknaden har försämrats tydligt under 2023 och under den första halvan av 2024. Sysselsättningen har minskat samtidigt som arbetslösheten har ökat. Vissa arbetsmarknadsindikatorer har visserligen förbättrats något under 2024, men generellt tyder indikatorerna på en svag utveckling. Antalet konkurser har minskat, men från höga nivåer. Även anställningsplanerna i näringslivet, enligt Konjunkturbarometern, har ökat men är på jämförelsevis låga nivåer.

Efterfrågan på arbetskraft bedöms vara svag även andra halvåret 2024. Under 2025 väntas en gradvis återhämtning på arbetsmarknaden, men den bedöms till viss del dämpas av att många företag redan har den personal de behöver för att möta en stigande efterfrågan – till följd av att många företag har behållit personal trots en minskad efterfrågan i ekonomin, s.k. övervintring av arbetskraft. Arbetslösheten väntas vara fortsatt hög 2025 (se tabell 1.2).

Inflationen strax under målet 2024

Inflationen, mätt med konsumentprisindex med fast ränta (KPIF), har fortsatt att minska under det första halvåret 2024 och var i juli 2024 under Riksbankens mål. Minskningen förklaras främst av låg energi-, livsmedels- och varuinflation. Däremot var tjänsteinflationen fortsatt förhöjd och boendekostnaderna har ökat i jämförelsevis snabb takt.

Låga energipriser och en svag efterfrågan i ekonomin bedöms bidra till en inflation som understiger inflationsmålet på 2 procent 2024 och 2025. Fortsatta räntesänkningar dämpar inflationen, mätt med KPI, ytterligare. Prisutvecklingen av varor och tjänster väntas vara förhållandevis normal framöver. Företagens kortsiktiga prisplaner ligger på genomsnittliga nivåer och inflationsförväntningarna är i linje med inflationsmålet. Reallöneutvecklingen, mätt som den nominella löneökningstakten korrigerad för KPI, väntas åter bli positiv 2024 och 2025. Det bedöms dock ta flera år för reallönerna att ta sig tillbaka till samma nivå som innan den kraftiga inflationsuppgången påbörjades 2021. En försvagning av kronan innebär att priserna på importerade varor stiger, vilket kan leda till högre inflation och en svagare utveckling av köpkraften.

Riksbanken har under 2024 börjat sänka styrräntan. Styrräntan har sänkts med 0,25 procentenheter vid två tillfällen, i maj och augusti, till 3,50 procent. En inflation kring målet, stabila långsiktiga inflationsförväntningar och ett lågt resursutnyttjande gör att Riksbanken väntas fortsätta att gradvis sänka styrräntan under 2024 och 2025.

Tabell 1.2 Makroekonomiska nyckeltal

Procentuell förändring om inget annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
BNP ¹	-0,2	0,8	2,5	3,2	2,4
BNP, kalenderkorrigerad ¹	0,1	0,9	2,8	2,9	2,2
BNP-gap ²	-1,9	-2,7	-1,7	-0,5	0,0
Produktivitet ^{3,4}	-1,2	0,6	1,6	1,9	1,3
Arbetade timmar ⁴	1,4	0,0	0,9	1,0	0,9
Sysselsättning, 15–74 år	1,4	-0,2	0,7	0,8	0,8
Sysselsättningsgrad, 15–74 år ⁵	69,4	69,3	69,6	69,9	70,2
Arbetslöshet, 15–74 år ⁶	7,7	8,3	8,3	7,9	7,6
Timlön enligt KL ⁷	3,8	3,9	3,6	3,8	3,8
KPI ⁸	8,5	2,8	0,9	1,4	2,1
KPIF ⁹	6,0	1,9	1,7	2,0	2,0
Styrränta ¹⁰	3,46	3,66	2,57	2,00	2,00
BNP i världen, KIX-vägd ¹¹	1,3	1,5	1,8	2,0	2,0

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-05.

¹ Fasta priser.

² Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP. Potentiell BNP är en bedömning.

³ Förädlingsvärde i hela ekonomin till baspris per arbetad timme.

⁴ Enligt nationalräkenskaperna, kalenderkorrigerad.

⁵ Procent av befolkningen.

⁶ Procent av arbetskraften.

⁷ Nominell löneutveckling enligt konjunkturlönestatistiken (KL). År 2023 avser prognos.

⁸ Konsumentprisindex.

⁹ Konsumentprisindex med fast ränta.

¹⁰ Procent, årsgenomsnitt.

¹¹ BNP sammanviktad med KIX-vikter, ett mått på respektive lands betydelse för svensk utrikeshandel.

Källor: Statistiska centralbyrån, Macrobond, Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

Den ekonomiska utvecklingen är osäker

Flera olika faktorer kan medföra att den ekonomiska utvecklingen i Sverige blir starkare eller svagare än enligt regeringens bedömning.

Det råder osäkerhet kring den ekonomiska utvecklingen i omvärlden, bl.a. på grund av det spända geopolitiska läget, kvarvarande effekter av den snabba och synkroniserade penningpolitiska åtstramningen samt finanspolitikens inriktning i många länder. Inte minst är utvecklingen i den amerikanska ekonomin osäker – tillväxten kan bromsa in snabbare och mer än väntat. Även aktiviteten i euroområdet, i synnerhet i Tyskland, kan utvecklas svagare än väntat, t.ex. som en följd av en långsammare återhämtning i den kinesiska ekonomin, som fortsätter att kämpa med strukturella problem i fastighetssektorn och en svag inhemsk efterfrågan. Om svenska exportföretag möter en lägre omvärldsefterfrågan skulle det medföra en lägre efterfrågan på arbetskraft och därmed högre arbetslöshet i Sverige.

Även inhemska faktorer kan leda till en annan ekonomisk utveckling än väntat. Om hushållen väljer att öka sina sparbuffertar i större utsträckning än väntat, innebär det en svagare konsumtion. Även företagen kan komma att hålla tillbaka investeringarna i högre grad vid ökad osäkerhet eller stramare finansiella förhållanden. BNP-tillväxten kan även bli högre än väntat om t.ex. hushållen väljer att konsumera mer.

Ökade geopolitiska spänningar i omvärlden, som t.ex. en allvarlig eskalering av kriget i Mellanöstern, kan leda till kraftigt ökade energikostnader liksom en ökad risk för störningar i globala värdekedjor med bl.a. högre fraktpriser som följd. Detta kan i sin tur leda till högre inflation, ökad osäkerhet, stramare finansiella villkor och en lägre BNP-tillväxt. Även en ökad global fragmentering till följd av t.ex. fler protektionistiska åtgärder kan få negativa konsekvenser för en öppen och exportorienterad ekonomi som Sveriges.

Inflationen, i synnerhet i omvärlden, präglas fortfarande av en jämförelsevis hög tjänsteinflation. Höga löneökningar eller ett ändrat prissättningsbeteende hos företag kan leda till att inflationen håller sig kvar på en högre nivå en längre tid. Det skulle innebära att styrräntesänkningarna dröjer, vilket i sin tur kan få en negativ påverkan på hushållens konsumtion och företagets investeringar. En svagare ekonomisk utveckling och höga räntor under en längre tid skulle kunna innebära ytterligare utmaningar för kommersiella fastighetsbolag och möjligtvis även banksektorn, både i Sverige och utomlands. Svenska banker är dock välkapitaliserade och i det svenska finansiella systemet finns sammantaget en god motståndskraft, vilket medför att problem för enskilda bolag bör kunna hanteras utan större spridningseffekter.

Marknadsoro kan också utgöra en risk för ekonomin. Korta perioder av finansiell turbulens, som vi har sett under sommaren 2024, bedöms inte påverka den ekonomiska utvecklingen. Skulle turbulensen återkomma och bli mer ihållande, eller blotta andra sårbarheter i det finansiella systemet, kan detta innebära negativa konsekvenser för den realekonomiska utvecklingen.

En annan osäkerhet gäller bedömningen av resursutnyttjandet i ekonomin. Synen på konjunkturläget påverkas av osäkerheten kring den ekonomiska utvecklingen, men även av osäkerheten kopplad till bedömningen av potentiell BNP. Klimatförändringar och extremväderfenomen har stor påverkan på den ekonomiska aktiviteten i omvärlden, och risken finns att även Sveriges ekonomi direkt eller indirekt påverkas av dessa.

1.4 Den offentliga sektorns finanser

Den offentliga sektorns finansiella sparande bedöms vara negativt fram till 2027. År 2024 tyngs sparandet av att skatteintäkterna väntas utvecklas jämförelsevis långsamt samtidigt som utgifterna är fortsatt höga i spåren av den höga inflationen. Även ett kapitaltillskott till Riksbanken tynger det finansiella sparandet 2024. En ytterligare försvagning av det finansiella sparandet väntas 2025 i spåren av de förslag regeringen presenterar i denna proposition för att stötta ekonomins återhämtning och stödja Ukraina. Även det strukturella sparandet bedöms bli negativt 2024 och 2025.

Regeringens prognosprinciper innebär att endast beslutade och aviserade förändringar av skatteregler och statens utgifter beaktas. Mot denna bakgrund bedöms såväl det finansiella som det strukturella sparandet successivt förstärkas redan fr.o.m. 2026 (se tabell 1.3).

Den väntade utvecklingen av de offentliga finanserna medför att bruttoskulden ökar i förhållande till BNP mellan 2023 och 2025 och därefter växer långsammare än BNP.

Tabell 1.3 Den offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor om annat inte anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Finansiellt sparande	-37	-109	-89	-45	31
Procent av BNP	-0,6	-1,7	-1,3	-0,6	0,4
<i>Stat</i>	<i>0,0</i>	<i>-1,3</i>	<i>-1,3</i>	<i>-0,8</i>	<i>0,2</i>
<i>Ålderspensionssystem</i>	<i>0,2</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>
<i>Kommunsektor</i>	<i>-0,8</i>	<i>-0,8</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,4</i>
Strukturellt sparande, procent av potentiell BNP	0,2	-0,2	-0,4	-0,1	0,6
Strukturellt sparande, exklusive Ukrainastöd	0,2	0,0	0,2	0,4	0,8
Konsoliderad bruttoskuld	1 966	2 121	2 206	2 287	2 306
Procent av BNP	31,7	33,0	33,0	32,5	31,4

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

1.5 Uppföljning av de finanspolitiska målen

Det finanspolitiska ramverket är ett viktigt verktyg för att utforma en långsiktigt hållbar finanspolitik. De budgetpolitiska målen i ramverket består av ett överskottsmål och ett skuldankare för den offentliga sektorn, ett utgiftstak för staten samt det kommunala balanskravet.

Avvikelse från överskottsmålet

Överskottsmålet innebär att det finansiella sparandet i den offentliga sektorn i genomsnitt ska motsvara en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel. De huvudsakliga motiven bakom överskottsmålet är att det ska bidra till långsiktigt hållbara offentliga finanser, tillräckliga marginaler så att stora underskott kan undvikas i lågkonjunkturer även vid en politik som aktivt motverkar lågkonjunkturer, en jämn fördelning av resurser mellan generationerna och ekonomisk effektivitet (skr. 2017/18:207).

Regeringen bedömer att det strukturella sparandet kommer att avvika från överskottsmålet under 2024 och 2025. För att stödet till Ukraina inte ska gå ut över den upprustning som nu sker av det svenska försvaret eller tränga undan andra viktiga investeringar, anser regeringen att en avvikelse är motiverad. Eftersom stödet som bistår Ukraina är temporärt bedömer regeringen att det ur ett ekonomiskt effektivitetsperspektiv är bättre att avvika från överskottsmålet än att genomföra temporära neddragningar i offentlig sektor eller temporära skattehöjningar. Då det är en fråga om Sveriges framtida säkerhet är det även motiverat utifrån ett perspektiv om rättvisa mellan generationer. En avvikelse bedöms också vara väl avvägd ur ett stabiliseringspolitiskt perspektiv då svensk ekonomi bedöms befinna sig i tydlig lågkonjunktur båda dessa år.

En återgång mot överskottsmålet inleds 2026 då stödet till Ukraina medför att det finansiella sparandet alltjämt kommer att vara lägre än det annars skulle ha varit. Överskottsmålet nås 2027. Regeringen bedömer inte att några särskilda åtgärder behöver vidtas för att det strukturella sparandet ska återgå till målnivån 2027.

Finanspolitiken ger stöd i lågkonjunkturen

Att inflationen har sjunkit underlättar för finanspolitiken att stötta ekonomin via en expansiv finanspolitik. Finanspolitikens effekt på efterfrågan i ekonomin mäts vanligen genom att analysera dess inriktning och ställning. Finanspolitikens ställning

mäts genom att jämföra det strukturella sparandets nivå med överskottsmålet och indikerar finanspolitikens effekt på efterfrågan i förhållande till ett genomsnittligt år. Finanspolitikens inriktning mäts som förändringen i strukturellt sparande och indikerar finanspolitikens effekt på efterfrågan i förhållande till föregående år. Finanspolitikens ställning indikerar att finanspolitiken är expansiv 2025. Finanspolitikens inriktning ger inte en lika tydlig indikation men en viss försvagning av det strukturella sparandet mellan 2024 och 2025 ger stöd åt bedömningen att finanspolitiken sammantaget är något expansiv 2025.

Bruttoskulden är förenlig med skuldankarets riktmärke

Skuldankaret är ett riktmärke för den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld och är fastställt till 35 procent av BNP. Skuldankaret styr inte finanspolitiken på kort sikt, utan ska i huvudsak användas för att utvärdera om överskottsmålet behöver anpassas för att säkerställa hållbarheten och marginalerna i de offentliga finanserna. Regeringen ska varje år redogöra för bruttoskuldens utveckling i den ekonomiska vårpropositionen. Om skuldkvoten avviker med mer än 5 procent av BNP från skuldankaret ska regeringen i samband med den ekonomiska vårpropositionen lämna en skrivelse till riksdagen och förklara vad som orsakat avvikelsen och hur den ska hanteras.

Bruttoskulden bedöms vara förenlig med skuldankarets riktmärke på 35 procent av BNP. Enligt den nuvarande prognosen, som endast bygger på den finanspolitik som aviserats eller beslutats t.o.m. denna proposition, väntas bruttoskulden uppgå till 32–33 procent av BNP 2024–2026.

Regeringen föreslår höjda nivåer på utgiftstaket 2025 och 2026

Utgiftstaket utgör en övre gräns för utgiftsnivån i statens budget och beslutas oftast för tre år framåt. För att utgiftstaket ska kunna främja en kontrollerad utgiftsutveckling, och vara ett stöd för att uppnå överskottsmålet och långsiktigt hållbara finanser, är det en grundläggande förutsättning att takets nivå i normalfallet inte ändras. Det finns dock inte några formella hinder för riksdagen att besluta om att ändra en tidigare fastställd nivå på utgiftstaket. Nivån kan exempelvis ändras om finanspolitiken behöver anpassas till betydande nya yttre förutsättningar, men det bör endast ske i ytterst sällsynta fall. Utgiftstakets nivåer höjdes för 2020–2022 i samband med pandemin för att regeringen skulle kunna vidta nödvändiga åtgärder.

Som en följd av den planerade avvikelsen från överskottsmålet med anledning av den treåriga ramen för militärt stöd till Ukraina och för att säkerställa att andra nödvändiga utgiftsreformer fortsatt kommer kunna genomföras anser regeringen att det av finanspolitiska skäl är motiverat att höja utgiftstakets nivåer 2025 och 2026 med 25 miljarder kronor respektive år. Konsekvenserna för de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet av höjningarna bedöms vara begränsade då stödet till Ukraina är temporärt och regeringen inte föreslår någon höjning av utgiftstaket för 2027.

I enlighet med budgetlagen (2011:203) föreslår regeringen en nivå på utgiftstaket för det tredje tillkommande året (se tabell 1.4). Regeringens förslag till nivå för utgiftstaket för 2027 motsvarar regeringens tidigare bedömning av nivån i 2024 års ekonomiska vårproposition, efter tekniska justeringar. Regeringen föreslår att utgiftstaket ska uppgå till 1 938 miljarder kronor 2027.

Tabell 1.4 Utgiftstakets nivåer

Miljarder kronor om inte annat anges

	2024	2025	2026	2027
Av riksdagen beslutade nivåer på utgiftstaket	1 747	1 827	1 866	
Regeringens förslag till nivå på utgiftstaket		1 856	1 894	1 938
Utgiftstak, procent av potentiell BNP	26,8	27,3	26,8	26,3
Utgiftstak, procent av BNP	27,2	27,8	26,9	26,4
Takbegränsade utgifter	1 703	1 785	1 828	1 838
Budgeteringsmarginal	44	71	66	100

Källa: Egna beräkningar.

1.6 Effekter av regeringens politik

Effekter på klimatet

I det 2024-scenario, med beslutade styrmedel t.o.m. 1 juli 2024, som presenteras i bilagan Klimatredovisning framgår att Sverige förväntas ha ett gap på 1 miljon ton koldioxidekvivalenter mot ESR-åtagandet till 2030.

Preliminära beräkningar visar att regeringens föreslagna och aviserade reformer i denna proposition sammantaget bedöms minska koldioxidutsläppen inom ESR-sektorn med 2,6–2,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter under perioden 2025–2030. Det innebär att Sverige bedöms nå ESR-åtagandet till 2030. Det är framför allt den nya reduktionsplikten som bidrar till att minska utsläppen. Förslaget innebär att reduktionsplikten görs mer teknikneutral genom att el från publika laddstationer kan tillgodoräknas, vilket också stimulerar elektrifieringen, och reduktionsnivåerna justeras upp så att utsläppen minskar – i kombination med regeringens övriga åtgärder – tillräckligt mycket för att ESR-åtagandet ska kunna nås. Även förstärkningen och förlängningen av Klimatklivet bedöms bidra till kostnadseffektiva utsläppsminskningar. Det nya stöd som föreslås finansieras genom medel från EU:s sociala klimatfond, i form av en elbilspremie bedöms även det bidra till minskade utsläpp. Den föreslagna förlängningen av stödet till produktion av gödselbaserad biogas bedöms minska utsläppen från jordbruket. Även det nya tillfälliga investeringsstödet Kväveklivet förutses bidra med minskade växthusgaser, även om dess främsta syfte är minskade utsläpp av ammoniak. Förlängningen av miljökompensationen för gods-transporter på järnväg bedöms innebära att ökade utsläpp från godstransporter undviks.

Regeringen avser samtidigt att föreslå att skatten på bensin och diesel sänks för att priset vid pump inte ska öka till följd av förslaget om ändrade reduktionsnivåer. Därtill kommer regeringen att föreslå ytterligare skattesänkningar på bensin och diesel, vilket bedöms innebära ökade utsläpp.

Utanför ESR-sektorn innebär förslaget om att avskaffa flygskatten ökade utsläpp. En stor del av dessa utsläpp regleras av handelssystemet ETS1 vilket innebär att effekten på utsläppen inom EU är begränsad. En del av utsläppsökningen sker utanför EU. De globala koldioxidutsläppen utanför EU regleras genom ett globalt marknadsbaserat styrmedel som beslutats av det internationella FN-organet för flyget. Effektiviteten i det systemet ska utvärderas senast 1 juli 2026 och om EU finner att systemet inte ger väntad klimateffekt kan EU komma att utvidga ETS1 till alla flygningar. EU har också beslutat om krav på inblandning av hållbara flygbränslen samt rapporteringssystem för höghöjdseffekter. När flygets klimateffekter mer och mer hanteras på EU-nivå och på global nivå bedöms behovet av en nationell flygskatt minska.

I takt med att klimatstyrningen på EU-nivå har ökat och blivit alltmer ambitiös förändras rollen för den nationella politiken. På nationell nivå hamnar mer fokus på att skapa rätt förutsättningar för omställningen, medan beslut om styrmedel för minskade utsläpp till stor del utvecklas på EU-nivå. Hur utsläppshandelssystemen ETS1 och ETS2 fortsätter utvecklas inom EU efter 2030 är av stor betydelse för Sveriges möjligheter att nå klimatmålet till 2045.

Tabell 1.5 Preliminära beräkningar av utsläppseffekter som bedöms vara betydande och inte redan inkluderade i 2024-scenariot

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Förslag/avisering	Effekt år 2025	Effekt år 2030	Akkumulerad effekt 2025–2030
ESR-sektorn			
<i>Paket:</i> förändrad reduktionsplikt och sänkt skatt på bensin och diesel	-0,4 ¹	-0,5	-3,1
Ytterligare sänkt skatt på bensin och diesel, utöver kompensationen för förändrad reduktionsplikt	0,1	0,2	0,9
Förstärkning och förlängning av Klimatklivet	0	-0,1	-0,4
Stöd genom sociala klimatfonden, förslagsvis i form av en elbilspremie riktad till grupper i behov av stöd	0	0 – -0,1	0 – -0,3
Summa ESR	-0,3	-0,4	-2,6 – -2,9
Avskaffad flygskatt	0,1¹	0,2	1,1
<i>varav inom ETS</i>	<i>0,0¹</i>	<i>0,1</i>	<i>0,5</i>
<i>varav utom ETS</i>	<i>0,0¹</i>	<i>0,0</i>	<i>0,2</i>
<i>varav icke-koldioxideffekter (s.k. höghöjdseffekter)</i>	<i>0,0¹</i>	<i>0,1</i>	<i>0,4</i>
Summa ESR och ETS	-0,2	-0,3	-2,2 – -2,5
Summa samtliga utsläppseffekter	-0,2	-0,2	-1,5 – -1,8

¹ Halvårseffekt.

Anm.: Beräkningarna i tabellen är preliminära. Beräkningar av enskilda åtgärders effekter och sammanlagda effekter kan skilja sig i det kommande underlaget till nästa års klimatredovisning som tas fram av statistikansvariga myndigheter.

Källa: Egna beräkningar.

Ytterligare åtgärder presenteras i denna proposition som förbättrar förutsättningarna för klimatomställningen och möjligheten att nå klimatmålet till 2045. Det handlar inte minst om att förbättra tillgången på fossilfri el för att kunna möta den stora efterfrågan som klimatomställningen kommer att innebära. Regeringen föreslår därför åtgärder som främjar utbyggnaden av fossilfri elproduktion i form av kärnkraft och vindkraft. Vid sidan av en kraftfull utbyggnad av fossilfri elproduktion behöver elsystemet nyttjas mer effektivt och bli mer leveranssäkert. Regeringen föreslår därför att ett nytt investeringsstöd införs som syftar till att öka elsystemets förmågor regionalt och där behoven är som störst. Regeringen föreslår också medel för effektivare tillståndsprövning och för en ökad utbyggnad av laddinfrastruktur.

En bredare redovisning av de bedömda klimateffekterna av förslagen i denna proposition finns i bilagan Klimatredovisning.

Effekter på arbetsmarknaden

Regeringens föreslagna och aviserade reformer bedöms sammantaget öka antalet arbetade timmar och sysselsatta i ekonomin som helhet, samtidigt som arbetslösheten minskar något på lång sikt. Det är framför allt det förstärkta ordinarie jobbskatteavdraget som väntas bidra till fler arbetade timmar och sysselsatta på lång sikt. Förslaget innebär sänkt skatt med fokus på heltidsarbetande med låga och medelhöga arbetsinkomster. Detta medför att det ekonomiska utbytet av ytterligare arbete ökar

för dessa personer, och därutöver starkare ekonomiska drivkrafter att söka arbete för personer som inte är sysselsatta och inte aktivt söker arbete.

Slopandet av avtrappningen i jobbskatteavdraget och jobbskatteavdraget för äldre medför att det ekonomiska utbytet av ytterligare arbete ökar för personer med höga arbetsinkomster. Detta bedöms på sikt öka antalet arbetade timmar i ekonomin. Ökningen bedöms framför allt bero på att personer som redan är sysselsatta arbetar mer. Förslagets effekt på antalet sysselsatta bedöms vara försumbar.

I denna proposition aviseras även att växa-stödet ska utvidgas, dels genom att nedsättningen av arbetsgivaravgifterna ska kunna omfatta upp till två anställda, dels genom att beloppsgränsen för vilken ersättning som omfattas av nedsättningen höjs. Sammantaget innebär förslaget att kostnaderna för att anställa minskar, vilket bedöms bidra till att antalet sysselsatta och arbetade timmar i ekonomin som helhet ökar.

Förslaget om fler utbildningsplatser inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen bedöms bidra till en förbättrad matchning på arbetsmarknaden, och därmed en högre sysselsättning på lång sikt. Men till följd av att reformen är tillfällig väntas effekterna endast vara svagt positiva.

I denna proposition aviseras också förslag om att Arbetsförmedlingen i högre utsträckning ska tillhandahålla förstärkt stöd med egen personal till arbetssökande med stora stödbehov, som ett komplement till matchningstjänster. Det möjliggör mer effektiva insatser för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden och som bedöms ha för låga jobbchanser för att kunna ges ett ändamålsenligt stöd inom ramen för de matchningstjänster som myndigheten anskaffar. Åtgärden innebär ökat stöd och vägledning i arbetssökandet, vilket kan förkorta arbetslöshetstiden för personer med begränsat kontaktnät. Förslaget bedöms ha goda effekter för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden och sammantaget förväntas förslaget bidra svagt positivt till sysselsättningen och minska antalet arbetslösa.

Sammantaget bedöms regeringens reformer bidra till att antalet sysselsatta ökar med ca 6 000 personer på lång sikt. Det är framför allt det förstärkta ordinarie jobbskatteavdraget som bidrar till den högre sysselsättningen då reformen väntas leda till omkring 4 000 fler sysselsatta. Reformen bidrar även till att arbetsutbudet bland sysselsatta personer ökar. Totalt väntas det förstärkta ordinarie jobbskatteavdraget bidra till att antalet helårsarbetskrafter ökar med ca 9 000 (en helårsarbetskraft definieras som 1 800 arbetstimmar). Även borttagandet av den avtrappning som görs vid högre inkomstnivåer i jobbskatteavdraget och jobbskatteavdraget för äldre bidrar till att sysselsatta ökar sitt arbetsutbud, och ökar antalet arbetade timmar i ekonomin med ca 3 000 helårsarbetskrafter. Bedömningarna är dock behäftade med osäkerhet, och de verkliga effekterna kan vara högre eller lägre.

Effekter på inkomstfördelningen

I denna proposition föreslår och aviseras regeringen flera åtgärder som påverkar hushållens ekonomi. En del av åtgärderna påverkar skatter och transfereringar, vilket direkt påverkar hushållens ekonomiska standard. Exempel på sådana åtgärder är förslagen om förstärkningen av det ordinarie jobbskatteavdraget och en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring. Hushållens ekonomiska standard väntas 2025 öka med 16,5 miljarder kronor till följd av de beräkningsbara åtgärder som regeringen föreslår och aviseras. Regeringen föreslår också en ny reduktionsplikt samt avser att föreslå att skatten på bensin och diesel sänks. Dessa förslag påverkar inte hushållens disponibla inkomster, men påverkar priset på bensin och diesel och därmed hushållens konsumtionsmöjligheter

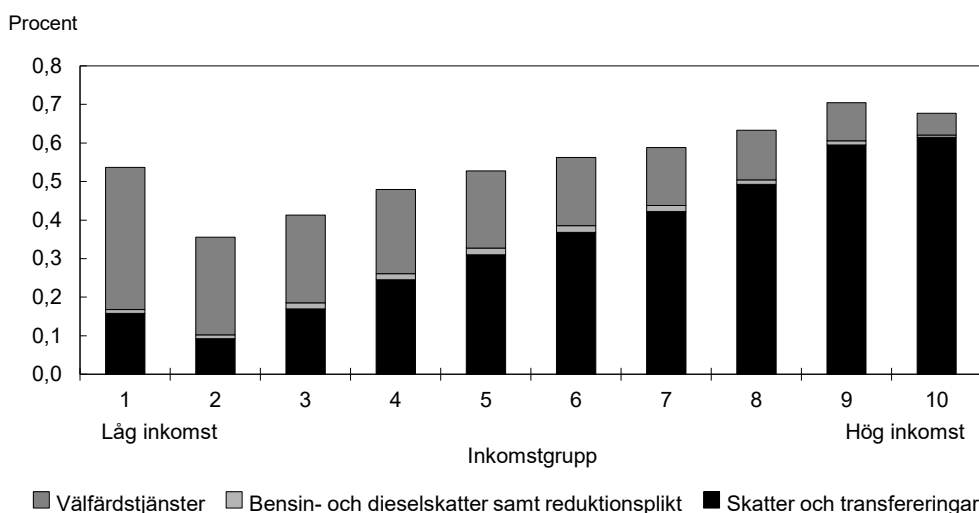
Individens levnadsvillkor påverkas också av regeringens förslag om förstärkta resurser till individuella välfärdstjänster såsom vård, skola och omsorg. För att få en mer fullständig bild av politikens effekter behöver därför fördelningen av välfärdstjänster redovisas. De satsningar som föreslås i denna proposition beräknas öka de individuella välfärdstjänsternas omfattning med drygt 8 miljarder kronor 2025. Samtidigt är den utjämning av livschanser som sker genom välfärdstjänster, inte minst utbildning, svår att mäta. Välfärdstjänsterna har en vidare betydelse för både individer och samhället i stort än vad som framgår av de beräkningar som görs i denna proposition.

I diagram 1.1 redovisas effekten av regeringens åtgärder på hushållens ekonomi i olika delar av inkomstfördelningen. Diagrammet visar hur mycket den utökade inkomsten – dvs. summan av hushållens ekonomiska standard och subventioner för individuella välfärdstjänster – påverkas av regeringens förslag och aviseringar i denna proposition. Som framgår av diagrammet bedöms samtliga inkomstgrupper tillföras ekonomiska resurser till följd av regeringens åtgärder. Åtgärderna har olika fördelningsprofil, men sammantaget påverkas hushållens ekonomi mest i inkomstgrupper med höga inkomster.

Förslag och aviseringar som påverkar skatter och transfereringar bedöms öka den ekonomiska standarden i alla inkomstgrupper, men främst i inkomstgrupper med höga inkomster. Detta gäller främst förslagen om slopad avtrappning i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och i det förhöjda grundavdraget samt det förstärkta jobbskatteavdraget. Samtidigt beräknas den föreslagna förlängningen av det tillfälliga tilläggsbidraget i bostadsbidraget leda till en jämnare fördelning av inkomsterna.

Även välfärdssatsningarna bedöms tillföra ekonomiska resurser till alla inkomstgrupper och de bedöms i högre grad tillfalla individer i den nedre delen av inkomstfördelningen. Det är en konsekvens av att behovet och nyttjandet av välfärdstjänster är störst bland barn och unga samt för de äldsta i befolkningen. Dessa grupper är överrepresenterade i den nedre delen av inkomstfördelningen.

Diagram 1.1 Effekter på hushållens ekonomi till följd av förslag och aviseringar i denna proposition

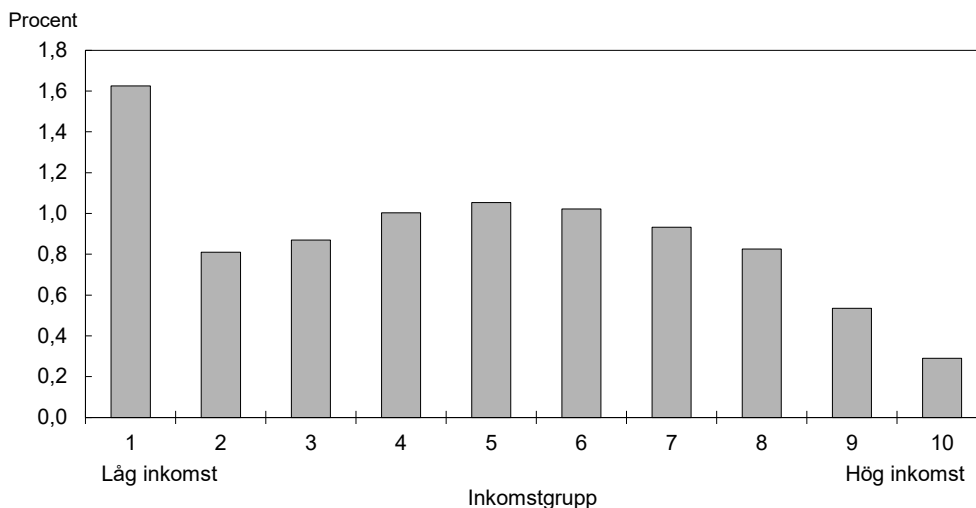
Anm.: Hela befolkningen har delats in i tio olika inkomstgrupper efter ekonomisk standard. Ekonomisk standard definieras som hushållens sammanlagda inkomster från arbete, kapital och transfereringar minus direkta skatter, justerat för försörjningsbörda. Beräkningarna inkluderar effekter 2025 av beräkningsbara åtgärder i denna proposition och avser helårseffekter av de föreslagna reformerna.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Regeringens föreslagna och aviserade reformer som påverkar den ekonomiska standarden under mandatperioden har sammantaget en utjämnande effekt. Den ekonomiska standarden ökar procentuellt sett mest i den tiondel av befolkningen som

har lägst ekonomisk standard. I de båda översta inkomstgrupperna ökar den ekonomiska standarden minst till följd av regeringens förslag. Det är främst förslagen om den pausade uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt och det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag som påverkar fördelningsprofilen i toppen och botten av fördelningen. Samtidigt ökar de förstärkta jobbskatteavdragen för låg- och medelinkomsttagare och de förhöjda grundavdragen den ekonomiska standarden mest i mitten av fördelningen (se diagram 1.2).

Diagram 1.2 Effekter på hushållens ekonomiska standard till följd av regeringens förslag och aviseringar under mandatperioden

Anm.: Ekonomisk standard definieras som hushållens sammanlagda inkomster från arbete, kapital och transfereringar minus direkta skatter, justerat för försörjningsbörda. Hela befolkningen har delats in i tio olika inkomstgrupper efter ekonomisk standard. Beräkningarna inkluderar effekter 2025 av beräkningsbara åtgärder under mandatperioden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Effekter på ekonomisk jämställdhet

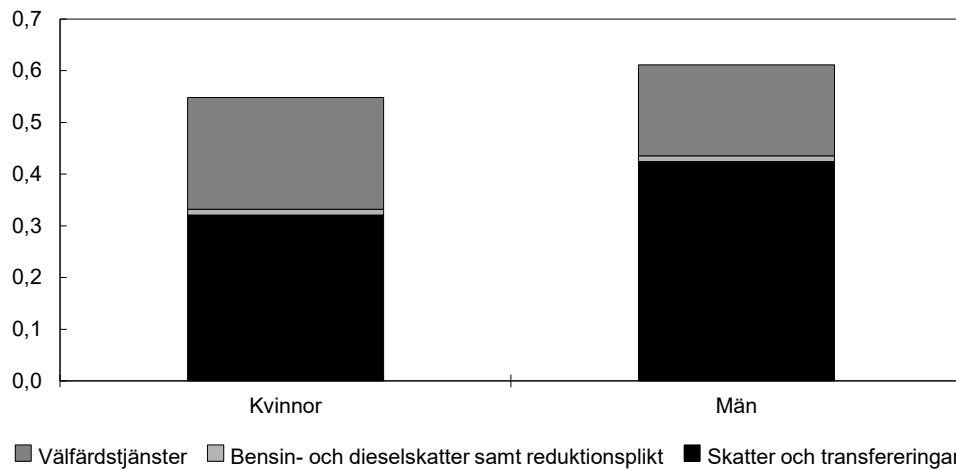
Regeringens föreslagna och aviserade åtgärder bedöms sammantaget tillföra ekonomiska resurser till män i något högre utsträckning än till kvinnor.

Förslag och aviseringar som påverkar skatter och transfereringar bedöms tillföra ekonomiska resurser till män i högre utsträckning än kvinnor. Det är främst förslagen om slopad avtrappning i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och i det förhöjda grundavdraget samt det förstärkta jobbskatteavdraget som bidrar till detta resultat (se diagram 1.3).

Regeringens förslag om ökade resurser till välfärdstjänster i denna proposition bedöms tillfalla kvinnor i högre utsträckning än män. Detta beror främst på regeringens förslag om ökade resurser till hälso- och sjukvården, som kvinnor nyttjar i högre utsträckning än män.

Diagram 1.3 Effekt på kvinnors respektive mäns ekonomi till följd av förslag och aviseringar i denna proposition

Procent

Anm.: Beräkningarna inkluderar effekter 2025 av beräkningsbara åtgärder i denna proposition och avser helårseffekter av de föreslagna reformerna.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

2 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och förslag till statens budget för 2025

1. Riksdagen godkänner riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 1).
2. Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten, inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget, till följd av tekniska justeringar och av finanspolitiska skäl till 1 856 miljarder kronor för 2025 respektive 1 894 miljarder kronor för 2026 (avsnitt 4.2).
3. Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget till 1 938 miljarder kronor för 2027 (avsnitt 4.2).
4. Riksdagen godkänner beräkningen av inkomster i statens budget för 2025 (avsnitt 5.2 och bilaga 1 avsnitt 2).
5. Riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2026 och 2027 som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 5.2 och tabell 5.1).
6. Riksdagen beslutar om fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2025 (avsnitt 6.2 och tabell 6.1).
7. Riksdagen godkänner beräkningen av förändringen av anslagsbehållningar för 2025 (avsnitt 6.2 och tabell 6.1).
8. Riksdagen godkänner beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2025 (avsnitt 6.2 och tabell 6.1).
9. Riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2026 och 2027 som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 6.3 och tabell 6.3).
10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ta upp lån enligt 5 kap. budgetlagen (2011:203) (avsnitt 7.2).
11. Riksdagen godkänner beräkningen av Riksgäldskontorets nettoutlåning för 2025 (avsnitt 7.2 och tabell 7.1).
12. Riksdagen godkänner beräkningen av den kassamässiga korrigeringen för 2025 (avsnitt 7.2 och tabell 7.1).
13. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2025 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 66 900 000 000 kronor (avsnitt 9.2).
14. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2025 besluta om krediter för myndigheternas räntekonton i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjade krediter uppgår till högst 21 500 000 000 kronor (avsnitt 9.2).
15. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025, med de begränsningar som följer av 3 kap. 8 § andra stycket budgetlagen (2011:203), besluta att ett anslag som inte avser förvaltningsändamål får överskridas om ett riksdagsbeslut om ändring av anslaget inte hinner inväntas och överskridandet ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten (avsnitt 9.7).

Förslag som ligger till grund för beräkningen av statens inkomster

16. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt (avsnitt 11.1 och 12.9).
17. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi (avsnitt 11.2 och 12.17).

18. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi (avsnitt 11.3 och 12.17).
19. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi (avsnitt 11.4 och 12.17).
20. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) (avsnitt 11.5, 12.1–12.4, 12.9, 12.13 och 12.14).
21. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) (avsnitt 11.6 och 12.9).
22. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980) (avsnitt 11.7 och 12.22).
23. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i vägtrafikskattelagen (2006:227) (avsnitt 11.8 och 12.19).
24. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 11.9 och 12.22).
25. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244) (avsnitt 11.10, 12.9 och 12.22).
26. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244) (avsnitt 11.11 och 12.18).
27. Riksdagen antar förslaget till lag om upphävande av lagen (2017:1200) om skatt på flygresor (avsnitt 11.12 och 12.18).
28. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik (avsnitt 11.13 och 12.4).
29. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2023:758) om ändring i lagen (2022:887) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) (avsnitt 11.14, 12.1 och 12.2).
30. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2023:812) om ändring i lagen (2023:362) om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi (avsnitt 11.15 och 12.17).

3 Den makroekonomiska utvecklingen

I detta avsnitt redovisas prognosen för den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i omvärlden 2024–2027. Tyngdpunkten i avsnittet ligger på utvecklingen 2024 och 2025. Prognosen är baserad på tidigare beslutade, föreslagna och aviserade förändringar av skatteregler och statens utgifter samt de förändringar av statens utgifter som föreslås eller aviseras i denna proposition eller i propositionen Höständringsbudget för 2024 (prop. 2024/25:2). Prognosen baseras inte på några framtida finanspolitiska regel- eller anslagsändringar därutöver. Information om omvärldshändelser och statistikutfall som fanns tillgängliga t.o.m. den 5 augusti 2024 har beaktats. Tabeller med prognosens innehåll i detalj redovisas i bilaga 2.

Sammanfattning

- Tillväxten i USA var relativt hög det första halvåret 2024 medan tillväxten i euroområdet utvecklades mer måttligt. Efterfrågan i USA bedöms avta 2025 i spåren av en inbromsning på arbetsmarknaden. I euroområdet väntas samtidigt en ekonomisk återhämtning då hushållens köpkraft stärks när reallönerna stiger. BNP-utvecklingen för Sveriges viktigaste handelspartners väntas sammantaget gradvis tillta 2025.
- Svensk BNP har stagnerat de senaste två åren då räntekänsliga delar av ekonomin har tyngt tillväxten. Lägre inflation, högre reallöner och räntor som successivt väntas minska bedöms bidra till att hushållens konsumtion och investeringar ökar och en konjunkturåterhämtning inleds mot slutet av 2024.
- Inflationen har fortsatt att minska under första halvåret 2024 och har kommit ned under Riksbankens inflationsmål. En svag efterfrågan och dämpade energipriser väntas hålla kvar inflationen under målet andra halvåret 2024 och helåret 2025, vilket möjliggör fortsatta sänkningar av styrräntan.
- Läget på arbetsmarknaden har försämrats tydligt sedan 2023. Sysselsättningen har minskat samtidigt som arbetslösheten har ökat. En svag efterfrågan på arbetskraft väntas även präglade 2025 då arbetslösheten bedöms förbli hög. Den lågkonjunktur som svensk ekonomi har befunnit sig i sedan 2023 bedöms bestå även 2025.
- Prognosen är omgärdad av osäkerhet som bl.a. är kopplad till omvärldsefterfrågan och styrkan av de inhemska drivkrafterna i återhämtningen.

3.1 Utsikterna i omvärlden 2024 och 2025

Omvärldsefterfrågan väntas gradvis tillta

Under årets inledning har flera länder och regioner i världen uppvisat en förbättrad ekonomisk utveckling. Globala indikatorer pekar mot att världsekonomin kommer fortsätta förbättras framöver, även om det föreligger stora skillnader mellan var olika ekonomier befinner sig i sina respektive konjunkturcykler. Euroområdet, som är av stor vikt för den sammantagna omvärldsefterfrågan på svensk export, har uppvisat en positiv men måttlig tillväxt det första halvåret 2024. Flera europeiska länder som t.ex. Tyskland, Frankrike och Finland befinner sig i lågkonjunktur medan den amerikanska ekonomin är fortsatt i högkonjunktur tack vare en god ekonomisk utveckling. Utvecklingen på den amerikanska arbetsmarknaden har dock dämpats, arbetslösheten

har ökat något och löneökningstakten har minskat (se diagram 3.1). Inflationen i USA har fortsatt att minska något, men tjänsteinflationen har varit tröggrörlig och inflationen överstiger fortfarande inflationsmålet. I euroområdet har ökningstakten för avtalade löner varit fortsatt hög och inflationen har hållits uppe av en hög tjänsteinflation.

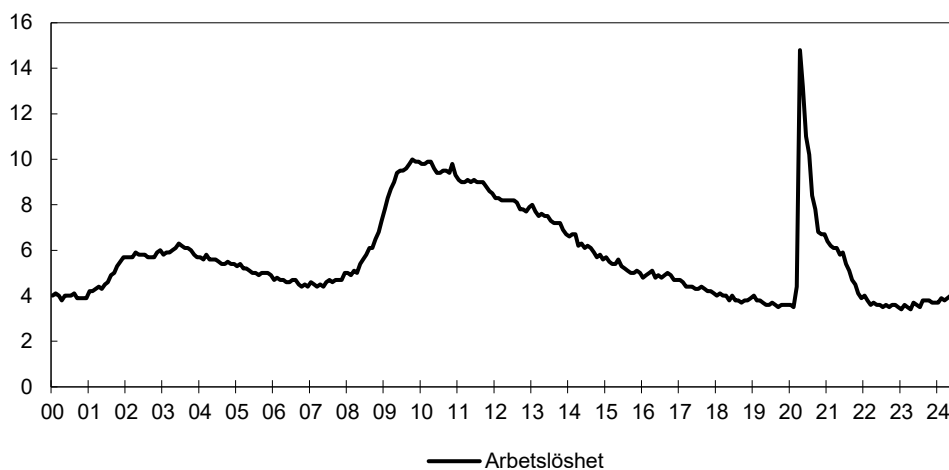
I början på augusti var det turbulent på de globala finansiella marknaderna då bl.a. en oväntat snabb inbromsning på den amerikanska arbetsmarknaden väckte oro om en stundande lågkonjunktur. Konjunkturen i USA är fortsatt god men väntas mattas av. En mer dämpad utveckling på den amerikanska arbetsmarknaden väntas medföra att den inhemska efterfrågan bromsar in och inflationen fortsätter att falla. Sammantaget bedöms tillväxten i USA bli lägre 2025. Framåtblickande indikatorer för euroområdet talar för att tillväxten i euroområdet dämpas andra halvåret 2024, bl.a. till följd av försämrade utsikter i Tyskland. Tjänstesektorn väntas vara drivande för tillväxten i euroområdet, medan utsikterna för tillverkningsindustrin är fortsatt dystra. Gradvis lägre inflation och räntor, samt god löneutveckling väntas bidra till en ökad konsumtion och ökade investeringar. En återhämtning väntas inledas 2025 och fortsätta åren därefter.

Tillväxten i Kina har det första halvåret 2024 varit måttlig, främst driven av en stark exporttillväxt samtidigt som den inhemska efterfrågan har varit svag. De kinesiska hushållens förtroende var fortsatt lågt trots olika policyåtgärder ämnade att stimulera konsumtionen. Nya åtgärder bedöms ge visst stöd till ekonomin och sammantaget väntas BNP-tillväxten i Kina uppgå till strax under tillväxtmålet på omkring 5 procent 2024.

Samtantaget väntas BNP-utvecklingen för Sveriges viktigaste handelspartners (den s.k. KIX-BNP) gradvis tillta 2025, vilket framför allt drivs av en starkare efterfrågan i euroområdet som motverkar en inbromsning i USA och Kina (se tabell 3.1).

Diagram 3.1 Arbetslöshet i USA

Procent, säsongsrensade värden

Källor: Bureau of Labor Statistics och Macrobond.

Tabell 3.1 Nyckeltal internationella variabler

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
BNP, euroområdet	0,4	0,7	1,3	1,5	1,4
BNP, USA	2,5	2,6	1,6	1,8	2,0
BNP, Kina	5,2	4,8	4,5	4,4	4,4
BNP i världen, PPP-vägd ¹	3,2	3,0	3,2	3,2	3,1

	2023	2024	2025	2026	2027
BNP i världen, KIX-vägd ²	1,3	1,5	1,8	2,0	2,0
Inflation, euroområdet ³	5,4	2,4	2,1	2,0	2,0
Inflation, USA ⁴	4,1	3,0	2,4	2,3	2,3
Dagslåneränta, euroområdet ⁵	3,2	3,7	2,5	2,1	2,1
Styrränta, USA ⁶	5,2	5,4	4,0	3,1	2,8
Råoljepris ⁷	82,5	82,2	76,7	73,6	71,6

¹ BNP sammanviktad med köpkraftsjusterade (PPP) BNP-vikter enligt Internationella valutafonden.

² BNP sammanviktad med KIX-vikter, ett mått på respektive lands betydelse för svensk utrikeshandel. De senast beräknade vikterna används för 2024 och därefter skrivs de fram med trenden från de föregående fem åren.

³ Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP).

⁴ Konsumentprisindex (KPI).

⁵ Procent, årsgenomsnitt. Avser estr, dvs. den referensränta som ska återspegla kostnader mellan banker i euroområdet för osäkrade lån från en bankdag till nästa.

⁶ Procent, årsgenomsnitt. Federal funds ränta.

⁷ Brent, US-dollar per fat. Prognos avser 10-dagars genomsnitt för terminspriseringen 2024-07-31.

Källor: Macrobond och egna beräkningar.

3.2 Utsikterna i Sverige 2024 och 2025

Svag inhemsk efterfrågan i svensk ekonomi

Tillväxten i Sverige har stagnerat de senaste två åren och svensk ekonomi bedöms ha befunnit sig i en lågkonjunktur sedan 2023. Den inhemska efterfrågan har varit svag då hushåll och företag har pressats hårt av hög inflation och snabbt stigande räntor.

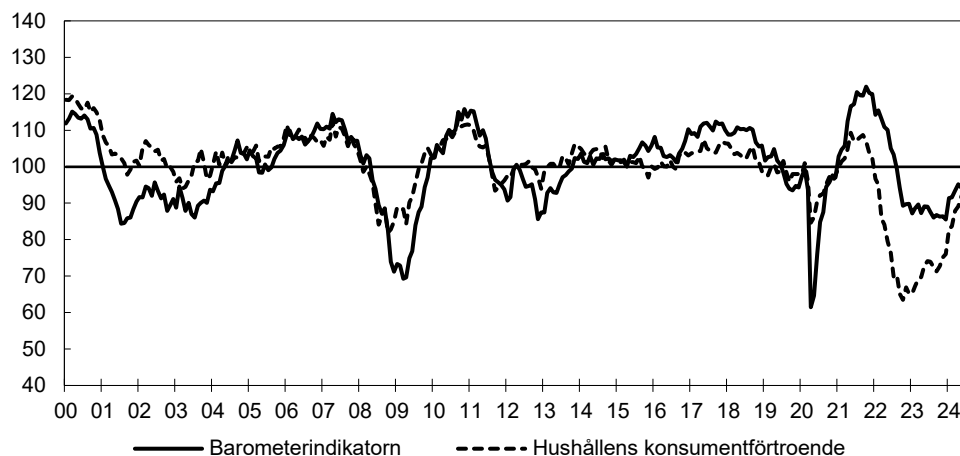
Framåtblickande indikatorer har förbättrats under 2024, men är fortsatt en bit under sina genomsnittliga historiska nivåer (se diagram 3.2). Lägre inflation och räntor samt stigande reallöner väntas bidra till att hushållens konsumtion ökar framöver.

Bostadsmarknaden har visat vissa tecken på återhämtning och antalet påbörjade bostadsbyggnationer har ökat något, men det väntas ta tid innan bostadsbyggandet tar fart. Bostadsinvesteringarna väntas därför fortsätta tynga BNP-tillväxten 2024.

En konjunkturåterhämtning inleds mot slutet av 2024 när BNP-tillväxten väntas tillta. Återhämtningen drivs främst av den inhemska efterfrågan där även finanspolitik 2025 väntas bidra till återhämtningen av bl.a. hushållens köpkraft. Utöver hushållens konsumtion och investeringar väntas även en starkare omvärldsefterfrågan bidra till en ökad efterfrågan på svensk export.

Diagram 3.2 Barometerindikatorn och hushållens konsumentförtroende

Index, medelvärde = 100 och standardavvikelse = 10

Källa: Konjunkturinstitutet.

Minskad köpkraft tynger hushållens konsumtion

Hushållens konsumtion har fortsatt att utvecklats svagt till följd av den försvagade köpkraften. En anledning till den svaga konsumtionsutvecklingen är att hushållen har prioriterat sparande framför konsumtion. Stämningläget i hushållssektorn har förbättrats i takt med att inflationstakten har minskat (se diagram 3.2). Förväntningarna på den egna och svensk ekonomi framöver var, enligt Konjunkturbarometern i juli, något över genomsnittliga nivåer medan synen på ekonomin i nuläget var fortsatt sämre än normalt. Sammantaget indikerar konsumentförtroendet en fortsatt svag konsumtion i närtid. Lönerna väntas öka i jämförelsevis hög takt 2024, vilket tillsammans med en lägre inflation innebär att reallönerna stiger. En minskad sysselsättning och fortsatt höga ränteutgifter medför dock att hushållens reala disponibla inkomster väntas utvecklas svagt 2024. Dessutom indikerar Konjunkturbarometern att hushållssektorn sparar i större utsträckning än normalt och konsumtionen väntas därmed växa långsamt under 2024 och sparandet väntas öka.

Under 2025 väntas minskande ränteutgifter, stigande sysselsättning och högre reallöner fortsätta att stärka köpkraften. Därtill stärks hushållens köpkraft av politik genom bl.a. ett förstärkt jobbskatteavdrag. Det möjliggör för hushållen att öka sin konsumtion i snabb takt och samtidigt ytterligare öka det egna finansiella sparandet till en nivå över genomsnittet för den senaste 10-årsperioden (se tabell 3.2).

Statlig konsumtion fortsätter att växa i snabb takt

Tillväxten i offentlig konsumtion väntas bromsa in något 2024 jämfört med 2023. Utvecklingen skiljer sig dock åt mellan de olika delsektorerna. Satsningar på framför allt försvaret väntas bidra till att den statliga konsumtionen utvecklas fortsatt starkt både 2024 och 2025. Samtidigt har den höga inflationen medfört ett högt kostnadstryck för offentlig sektor, i synnerhet i kommunsektorn. Kostnaderna för både verksamhet och avtalspensioner har ökat kraftigt och väntas hålla tillbaka konsumtionen i kommunsektorn 2024. Kostnaderna för avtalspensionerna väntas dock minska tydligt 2025 och därmed bidra till ett ökat konsumtionsutrymme. Konsumtionstillväxten i kommunsektorn bedöms därmed öka något 2025 jämfört med 2024. Sammantaget väntas den offentliga konsumtionen växa i jämförelsevis god takt 2025. Regeringens principer för prognoser innebär att endast beslutade och aviserade förändringar av skatteregler och statens utgifter beaktas i bedömningen.

Bostadsinvesteringarna fortsätter att tynga de totala investeringarna

Investeringar, i synnerhet bostadsinvesteringarna som har fallit kraftigt, är en av drivkrafterna till den svaga tillväxten i svensk ekonomi. Hög inflation och höga räntor har minskat hushållens efterfrågan på bostäder och ökat byggföretagens produktions- och finansieringskostnader. Antalet påbörjade bostäder har ökat något sedan andra halvåret 2023, men från låga nivåer. Den låga byggtakten gör att bostadsinvesteringarna väntas falla även under större delen av 2024. Lägre inflation och räntor väntas bidra till att bostadsbyggandet och bostadsinvesteringarna återhämtar sig 2025. Näringslivets övriga investeringar har klarat sig bättre, vilket bl.a. beror på högre investeringar kopplade till klimat- och energiomställningen. Sammantaget bedöms näringslivets totala investeringar utvecklas svagt 2024, för att sedan återhämta sig under 2025. Offentliga investeringar väntas utvecklas förhållandevis starkt framöver, vilket bl.a. förklaras av stora investeringar inom försvaret. Sammantaget väntas investeringarna i hela ekonomin minska något 2024 för att sedan återhämta sig 2025.

Fortsatt stark utveckling av tjänsteexporten

Exporten har utvecklats väl de senaste åren. Det förklaras av en stark utveckling för tjänsteexporten, medan varuexporten har varit dämpad. Framåtblickande indikatorer som t.ex. exportorderingsgången i tillverkningsindustrin har börjat att stiga, men är alltså under sina genomsnittliga nivåer. Exporttillväxten väntas därmed bli något dämpad i närtid. En ökad tillväxt i omvärldsefterfrågan bedöms bidra till att exporttillväxten tilltar 2025. Importen minskade 2023 och bedöms utvecklas svagt även 2024, till följd av en svag konsumtion och svaga investeringar. En tilltagande inhemsk efterfrågan väntas bidra till en uppgång i importtillväxten 2025.

Tabell 3.2 Nyckeltal försörjningsbalansen

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
BNP	-0,2	0,8	2,5	3,2	2,4
BNP, kalenderkorrigerad	0,1	0,9	2,8	2,9	2,2
Hushållens konsumtion	-2,3	0,3	2,9	4,1	3,1
Offentlig konsumtion	1,0	0,7	1,3	0,8	0,0
Fasta bruttoinvesteringar	-1,3	-0,2	3,0	4,2	3,5
Lagerinvesteringar ¹	-1,3	-0,4	0,0	0,0	0,0
Export	3,3	2,2	2,8	3,8	3,7
Import	-1,0	0,4	2,8	4,0	3,7
BNP per invånare ²	-0,6	0,6	2,3	3,0	2,2
BNP i löpande pris	5,8	3,6	4,0	5,2	4,6

Anm.: Fasta priser, referensår 2023, inte kalenderkorrigerade värden, om inte annat anges. Prognosen är baserad på de regelverk för skatter och transfereringar och de anslagsnivåer som har beslutats av riksdagen och som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

¹ Bidrag till BNP-tillväxten, förändring i procent av BNP föregående år.

² BNP per person i totala befolkningen.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Dämpad utveckling på arbetsmarknaden 2024

Arbetsmarknadsläget försvagades tydligt under 2023 och det första halvåret 2024. Sysselsättningen har minskat och arbetslösheten har ökat. Utvecklingen väntas vara fortsatt dämpad under andra halvåret av 2024 men 2025 väntas en gradvis återhämtning även om arbetslösheten förblir hög.

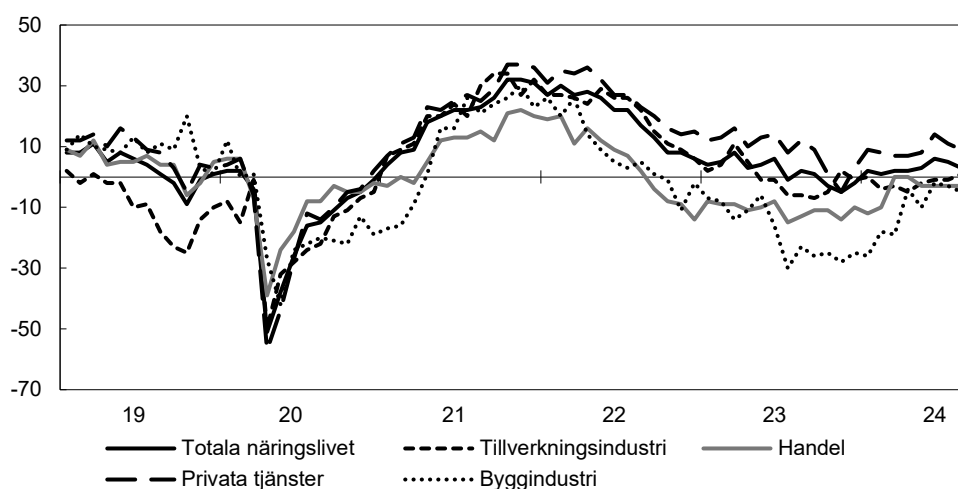
Arbetskraftsdeltagandet fortsatte att öka första halvåret 2024 bland både kvinnor och män, men ökningen var något större bland kvinnorna. Sysselsättningsgraden har minskat bland både kvinnor och män sedan mitten av 2023 men tydligare bland männen. Det bedöms bero på att vissa mansdominerade branscher – såsom byggindustrin – har drabbats hårt av högre kostnader och räntor, vilket har lett till att efterfrågan på arbetskraft har minskat. Det bedöms även ha bidragit till att arbetslösheten ökat något mer bland män än bland kvinnor sedan början av 2023. Arbetslösheten under det första halvåret 2024 var på ungefär samma nivå bland kvinnor och män, efter att ha varit något högre bland kvinnor sedan pandemin (se tabell 3.3).

Även antalet inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen har ökat sedan andra halvåret 2023. Ökningen noteras bland flera grupper, men har till stor del drivits av inrikes födda män. Långtidsarbetslösheten, som har minskat tydligt sedan pandemin, var som lägst under mitten av 2023 men har därefter stigit. Trots det var antalet personer som varit inskrivna arbetslösa hos Arbetsförmedlingen i ett år eller längre i juli 2024 fortfarande på ungefär samma nivå som före pandemin.

Vissa arbetsmarknadsindikatorer har visserligen förbättrats något under 2024, men utsikterna är fortsatt dämpade i närtid. Konkurer och varsel har varit på fortsatt förhöjda nivåer under inledningen av 2024. Samtidigt har anställningsplanerna enligt Konjunkturbarometern förstärkts och indikerar en positiv men svag sysselsättnings-tillväxt (se diagram 3.3). Utsikterna skiljer sig dock åt mellan branscher, med mer positiva utsikter för privata tjänstenäringar än för tillverkningsindustri, handel och byggindustri. Sysselsättningen ökade något andra kvartalet och väntas fortsätta öka svagt under 2024, samtidigt som arbetslösheten väntas öka något. Under 2025 väntas en gradvis återhämtning på arbetsmarknaden, men den bedöms till viss del dämpas av att många företag redan har den personal de behöver för att möta en stigande efterfrågan – till följd av att många företag har behållit personal trots en minskad efterfrågan i ekonomin, s.k. övervintring av arbetskraft. Arbetslösheten väntas vara fortsatt hög 2025 (se tabell 3.3).

Diagram 3.3 Anställningsplaner

Nettotal, säsongsrensade månadsvärden

Anm.: Nettototal är skillnaden mellan andelen respondenter som har svarat att anställningsplanerna har ökat respektive minskat. Ett positivt nettototal visar alltså att fler företag förväntar att öka antalet anställda än minska.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell 3.3 Nyckeltal produktivitet, arbetsmarknad och löner

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Produktivitet ¹	-1,2	0,6	1,6	1,9	1,3
Arbetade timmar ^{1,2}	1,4	0,0	0,9	1,0	0,9
Medelarbetstid ^{1,3}	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1
Sysselsättning ⁴	1,4	-0,2	0,7	0,8	0,8
<i>Kvinnor</i> ⁴	2,1	0,3	0,8		
<i>Män</i> ⁴	0,8	-0,6	0,7		
Sysselsättningsgrad ^{4,5}	69,4	69,3	69,6	69,9	70,2
<i>Kvinnor</i> ^{4,5}	67,0	67,1	67,4		
<i>Män</i> ^{4,5}	71,8	71,4	71,6		
Arbetslöshet ^{4,6}	7,7	8,3	8,3	7,9	7,6
<i>Kvinnor</i> ^{4,6}	7,9	8,3	8,3		
<i>Män</i> ^{4,6}	7,5	8,3	8,3		
Arbetskraft ⁴	1,6	0,5	0,6	0,4	0,5
<i>Kvinnor</i> ⁴	2,0	0,8	0,6		
<i>Män</i> ⁴	1,2	0,3	0,6		
Arbetskraftsdeltagande ^{4,5}	75,2	75,6	75,8	75,8	75,9

	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Kvinnor</i> ^{4, 5}	72,8	73,2	73,5		
<i>Män</i> ^{4, 5}	77,6	77,8	78,1		
Befolkning, total ⁷	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2
Befolkning, 15–74 år	0,5	0,1	0,3	0,4	0,4
<i>Kvinnor</i> ⁴	0,4	0,1	0,3		
<i>Män</i> ⁴	0,5	0,0	0,3		
Timlön enligt KL ⁸	3,8	3,9	3,6	3,8	3,8
Reallön ⁹	-4,9	1,1	2,7	2,4	1,7

Anm.: Prognosen är baserad på de regelverk för skatter och transfereringar och de anslagsnivåer som har beslutats av riksdagen och som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

¹ Avser kalenderkorrigerade data.

² Enligt nationalräkenskaperna (NR).

³ Avser antal arbetade timmar per år enligt NR (kalenderkorrigerat) dividerat med årsmedeltal för antal sysselsatta enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU).

⁴ Avser åldersgruppen 15–74 år.

⁵ Procent av befolkningen.

⁶ Procent av arbetskraften.

⁷ Utfall för 2023 är ett beräknat årsmedelvärde.

⁸ Nominell löneutveckling enligt konjunkturlönestatistiken (KL). År 2023 avser prognos.

⁹ Reallön beräknas som timlön enligt KL korrigerad för prisförändringar enligt konsumentprisindex.

Källor: Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

Fortsatt lågkonjunktur i svensk ekonomi

Svensk ekonomi bedöms ha varit i en lågkonjunktur sedan 2023. Resursutnyttjandet i ekonomin kan inte mätas exakt utan är en bedömning behäftad med osäkerhet.

Indikatorer på resursutnyttjandet, som efterfrågeläget i näringslivet och arbetsgivares upplevda brist på arbetskraft, tyder på att mängden lediga resurser i ekonomin har ökat, i synnerhet under det första halvåret 2024. Indikatorerna stödjer bedömningen att det s.k. BNP-gapet, som är ett samlat mått på resursutnyttjandet i ekonomin, är negativt 2024 (se tabell 3.4). Ett negativt BNP-gap innebär att ekonomin befinner sig i en lågkonjunktur.

Den inhemska efterfrågan väntas ta fart mot slutet av 2024. I takt med det bedöms konjunkturläget förbättras och BNP-gapet gradvis bli mindre negativt. Återhämtningen väntas dock ta tid och lågkonjunkturen bedöms kvarstå även 2025.

Tabell 3.4 Nyckeltal potentiella variabler och resursutnyttjande

Procentuell förändring om inte annat anges

	2023	2024	2025	2026	2027
Potentiell BNP	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7
Potentiell produktivitet	0,8	0,8	0,9	1,1	1,2
Potentiellt arbetade timmar	1,0	1,0	0,8	0,6	0,5
Jämviktsarbetslöshet ¹	7,4	7,4	7,5	7,5	7,6
Potentiell BNP i löpande pris ²	5,4	5,1	4,3	4,2	3,9
BNP-gap ³	-1,9	-2,7	-1,7	-0,5	0,0
Produktivitetsgap ³	-1,9	-1,9	-1,0	-0,1	0,0
Timgap ³	0,1	-0,9	-0,8	-0,4	0,0

Anm.: Fasta priser, referensår 2023, kalenderkorrigerade värden, om inte annat anges. Med potentiell avses den nivå på respektive variabel som skulle uppnås vid ett balanserat konjunkturläge. Potentiella variabler går inte att observera utan bedöms utifrån statistiska modeller och indikatorer. Prognosen är baserad på de regelverk för skatter och transfereringar och de anslagsnivåer som har beslutats av riksdagen och som har föreslagits eller aviseras av regeringen.

¹ Andel av potentiell arbetskraft.

² Beräknad som potentiell BNP till marknadspris (fasta priser, referensår 2023) multiplicerad med en filtrerad BNP-deflator, som är ett filtrerat prisindex för producerade varor och tjänster. För en närmare beskrivning av metoden för att beräkna potentiell BNP se Finansdepartementets rapport Metod för beräkning av potentiella variabler november 2022 på regeringen.se.

³ Skillnaden mellan den faktiska och potentiella nivån i respektive variabel i procent av den potentiella nivån.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Reallöneutvecklingen väntas förbättras under 2024

Nya kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter som berör strax över 3 miljoner löntagare tecknas 2025. Parterna inom industrin enades 2023 om ett tvåårigt avtal med löneökningar på totalt 7,4 procent, varav 4,1 procent fr.o.m. det andra kvartalet 2023 och 3,3 procent fr.o.m. det andra kvartalet 2024. Avtalet inom industrin sätter det s.k. märket som är normerande för resten av arbetsmarknaden. De tecknade avtalen har bidragit till en högre löneökningstakt jämfört med de senaste åren, samtidigt som arbetsmarknadens parter har tagit ansvar för att inte driva på inflationen. I många andra länder är löneökningstakten högre. Löneökningstakten enligt Konjunktur-lönestatistiken väntas uppgå till 3,9 procent 2024, en svag ökning jämfört med året innan (se tabell 3.3). Reallöneutvecklingen, mätt som den nominella löneökningstakten korrigerad för konsumentprisindex (KPI), var kraftigt negativ 2022 och 2023 till följd av den höga inflationen, men väntas bli positiv under 2024 och 2025. Det bedöms dock ta flera år för reallönen att nå samma nivå som innan inflationen började stiga kraftigt 2021.

Inflationen något under Riksbankens mål

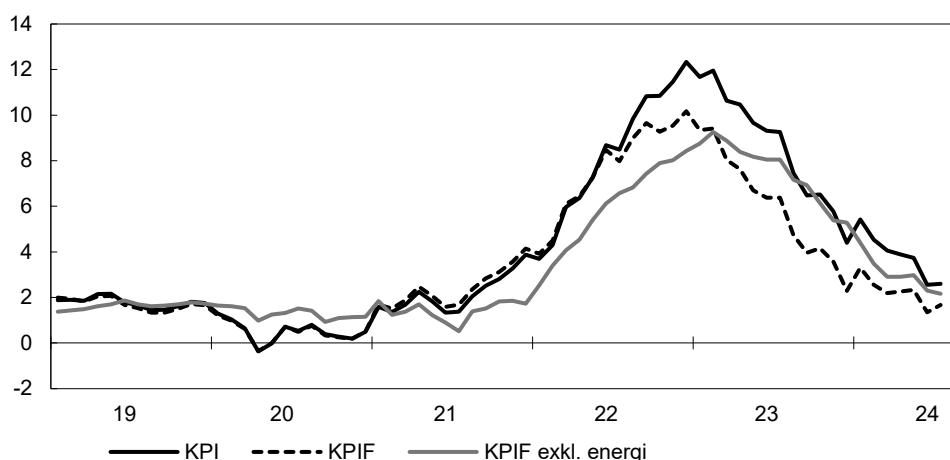
Inflationen, mätt med KPI med fast ränta (KPIF), har fallit tydligt under 2023 och 2024. I juli 2024 uppgick den till 1,7 procent (se diagram 3.4), vilket är något under Riksbankens inflationsmål. Den lägre inflationstakten beror främst på lägre energipriser och en låg varuinflation. Tjänsteinflationen är fortsatt förhöjd, men även den har minskat. Det svaga konjunkturläget och hushållens jämförelsevis svaga köpkraft väntas leda till att företag måste begränsa sina prisökningar för att bibehålla efterfrågan. Därtill väntas importkostnaderna stiga måttligt, i kontrast till de mycket stora kostnadsökningarna under inflationsuppgången 2022.

Dämpade energipriser och en svag inhemsk efterfrågan väntas hålla inflationen under målet andra halvåret 2024 och 2025 (se tabell 3.5). Fortsatta räntesänkningar dämpar inflationen, mätt med KPI, ytterligare. Framåtblickande indikatorer har normaliserats. Företagens prisplaner enligt Konjunkturbarometern har minskat och befinner sig i juli 2024 nära sitt historiska genomsnitt. Därutöver är inflationsförväntningarna enligt

Kantar Prospera förankrade vid inflationsmålet både på kort och lång sikt. Detta talar sammantaget för att inflationen stabiliserar sig nära inflationsmålet framöver.

Diagram 3.4 Inflation i Sverige

Årlig procentuell förändring

Anm.: KPIF avser KPI med fast ränta.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Tabell 3.5 Nyckeltal priser

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
KPI ¹	8,5	2,8	0,9	1,4	2,1
KPIF ²	6,0	1,9	1,7	2,0	2,0
KPIF exkl. energi	7,5	2,5	1,9	2,0	2,0

Anm.: Prognosen är baserad på de regelverk för skatter och transfereringar och de anslagsnivåer som har beslutats av riksdagen och som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

¹ Konsumentprisindex.

² KPI med fast ränta.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Riksbanken fortsätter att sänka räntan

Riksbanken har under 2024 börjat sänka styrräntan. Styrräntan har sänkts med 0,25 procentenheter vid två tillfällen, i maj och augusti, till 3,50 procent. En inflation nära målet, stabila inflationsförväntningar och ett lågt resursutnyttjande gör att Riksbanken förväntas fortsätta att sänka styrräntan gradvis under andra halvåret 2024 och under 2025 (se tabell 3.6).

Svenska statsobligationsräntor har fallit tillbaka under våren och sommaren 2024, men förväntas stiga något framöver, bl.a. som en följd av ett ökat utbud av statsobligationer. Den tioåriga statsobligationsräntan bedöms uppgå till 2,4 procent 2025, vilket är strax över genomsnittet för perioden 2000–2023.

Den svenska kronan har försvagats sedan slutet av 2023. På sikt förväntas kronkursen stärkas, det är dock svårt att fastställa exakt när och hur snabbt det kommer att ske. Faktorer som starka statsfinanser, ett överskott i bytesbalansen och en underliggande god konkurrenskraft gynnar den svenska ekonomin på längre sikt och därmed även den svenska kronan.

Tabell 3.6 Nyckeltal finansiella variabler

Procent, årsgenomsnitt, om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Styrränta	3,46	3,66	2,57	2,00	2,00
Statsobligationsränta 10 år	2,5	2,3	2,4	2,6	2,6
Statsobligationsränta 5 år	2,6	2,2	2,3	2,4	2,5
Växelkurs, kronindex KIX ¹	127,5	126,0	124,4	122,0	120,0
Växelkurs SEK per EUR	11,5	11,4	11,3	11,0	10,8

Anm.: Prognosen är baserad på de regelverk för skatter och transfereringar och de anslagsnivåer som har beslutats av riksdagen och som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

¹ 18 november 1992 = 100.

Källor: Riksbanken, Macrobond och egna beräkningar.

3.3 Osäkerhet i prognosen

Flera olika faktorer kan medföra att den ekonomiska utvecklingen i Sverige blir starkare eller svagare än enligt regeringens bedömning.

Det råder osäkerhet kring den ekonomiska utvecklingen i omvärlden, bl.a. på grund av det spända geopolitiska läget, kvarvarande effekter av den snabba och synkroniserade penningpolitiska åtstramningen samt finanspolitikens inriktning i många länder. Inte minst är utvecklingen i den amerikanska ekonomin osäker – tillväxten kan bromsa in snabbare och mer än väntat. Även aktiviteten i euroområdet, i synnerhet i Tyskland, kan utvecklas svagare än väntat, t.ex. som en följd av en långsammare återhämtning i den kinesiska ekonomin, som fortsätter att kämpa med strukturella problem i fastighetssektorn och en svag inhemsk efterfrågan. Om svenska exportföretag möter en lägre omvärldsefterfrågan skulle det medföra en lägre efterfrågan på arbetskraft och därmed högre arbetslöshet i Sverige.

Även inhemska faktorer kan leda till en annan ekonomisk utveckling än väntat. Om hushållen väljer att öka sina sparbuffertar i större utsträckning än väntat, leder det till en svagare konsumtion (se avsnitt 3.5). Även företagen kan komma att hålla tillbaka investeringarna i högre grad vid ökad osäkerhet eller stramare finansiella förhållanden. BNP-tillväxten kan även bli högre än väntat om t.ex. hushållen väljer att konsumera mer.

Ökade geopolitiska spänningar i omvärlden, som t.ex. en allvarlig eskalering av kriget i Mellanöstern, kan leda till kraftigt ökade energikostnader liksom en ökad risk för störningar i globala värdekedjor med bl.a. högre fraktpriser som följd. Detta kan i sin tur leda till högre inflation, ökad osäkerhet, stramare finansiella villkor och lägre BNP-tillväxt. Även en ökad global fragmentering till följd av fler protektionistiska åtgärder kan få negativa konsekvenser för en öppen och exportorienterad ekonomi som Sveriges.

Inflationen, i synnerhet i omvärlden, präglas fortfarande av en jämförelsevis hög tjänsteinflation. Höga löneökningar eller ett ändrat prissättningsbeteende hos företag kan leda till att inflationen håller sig kvar på en högre nivå en längre tid. Det skulle innebära att styrräntesänkningarna dröjer, vilket i sin tur kan få en negativ påverkan på hushållens konsumtion och företagens investeringar. En svagare ekonomisk utveckling och höga räntor under en längre tid skulle kunna innebära ytterligare utmaningar för kommersiella fastighetsbolag och möjligtvis även banksektorn, både i Sverige och utomlands. Svenska banker är dock välkapitaliserade och i det svenska finansiella systemet finns sammantaget en god motståndskraft, vilket medför att eventuella problem för enskilda bolag bör kunna hanteras utan större spridningseffekter.

Marknadsoro kan också utgöra en risk för ekonomin. Korta perioder av finansiell turbulens, som vi har sett under sommaren, bedöms inte påverka den ekonomiska utvecklingen. Skulle turbulensen dock bli mer ihållande, eller blotta andra sårbarheter i det finansiella systemet, kan detta innebära negativa konsekvenser för den realekonomiska utvecklingen.

En annan osäkerhet gäller bedömningen av resursutnyttjandet i ekonomin. Synen på konjunkturläget påverkas av osäkerheten kring den ekonomiska utvecklingen, men även av osäkerheten kopplad till bedömningen av potentiell BNP. Klimatförändringar och extremväderfenomen har stor påverkan på den ekonomiska aktiviteten i omvärlden, och risken finns att även Sveriges ekonomi direkt eller indirekt påverkas av dessa.

3.4 Utvecklingen 2026 och 2027

I detta avsnitt beskrivs ett scenario för svensk ekonomi 2026 och 2027 givet förutsättningen att inga nya störningar påverkar ekonomin. Scenariot baseras på regeringens principer om att endast beslutade och aviserade förändringar av skatteregler och statens utgifter beaktas. I scenariot antas de kommunala skattenivåerna vara oförändrade samtidigt som kommunerna och regionerna antas redovisa resultat i linje med god ekonomisk hushållning på några års sikt.

Konjunkturåterhämtningen i svensk ekonomi väntas fortsätta 2026 och 2027. Inflationen väntas varaktigt nå Riksbankens inflationsmål om 2 procent 2026, efter att ha legat under målet 2024 och 2025. Styrräntan, som gradvis väntas sänkas och nå 2,00 procent mot slutet av 2025, antas ligga kvar på denna nivå påföljande år. Positiva reallöneökningar resulterar i att hushållens köpkraft successivt förbättras, och i kombination med lägre räntor möjliggörs en starkare tillväxt i hushållens konsumtion 2026 och 2027. Lägre räntor främjar även en starkare tillväxt i företagens investeringar, i synnerhet bostadsinvesteringar. Även i USA och euroområdet väntas räntorna sjunka, något som bedöms bidra positivt till återhämtningen i omvärlden. Förbättrad tillväxt i de länder som är viktiga för Sveriges utrikeshandel bedöms gynna svensk export, vilken bidrar till återhämtningen i svensk ekonomi.

Åren 2026 och 2027 väntas befolkningstillväxten bland den arbetsföra befolkningen (15–74 år) vara tydligt lägre jämfört med genomsnittet sedan 2000. Detta påverkar möjligheten för arbetsutbudet att växa snabbt. Såväl arbetskraften som sysselsättningen väntas således växa förhållandevis långsamt. Produktiviteten i hela ekonomin väntas växa med ungefär 1,3 procent 2027, och den sammantagna tillväxten i potentiell BNP bedöms uppgå till 1,7 procent per år 2026–2027. BNP-gapet bedöms vara slutet 2027 när svensk ekonomi når konjunkturrell balans (se tabell 3.4).

3.5 Alternativa scenarier

I detta avsnitt beskrivs två alternativa scenarier för den ekonomiska utvecklingen 2024–2027. En osäkerhet i prognosen är kopplad till utvecklingen av hushållens konsumtion. Hushållen har pressats hårt av hög inflation och snabbt stigande räntor och hushållens konsumtion har utvecklats svagt under en längre tid, men väntas öka framöver i takt med att köpkraften stärks och är en viktig drivkraft i konjunkturåterhämtningen. Utvecklingen för hushållens sparande är dock svårbedömd. I två alternativa scenarier belyses därför hur svensk ekonomi kan påverkas om hushållens konsumtion utvecklas på ett annat sätt än vad som förutsätts i prognosen.

I det första scenariot antas att hushållen väljer att spara mindre och konsumera en högre andel av sin inkomst jämfört med huvudscenariot. Efter en längre period med

svag konsumtionsutveckling skulle en stärkt köpkraft kunna få hushållen att konsumera mer och spara mindre. En ökad efterfrågan på privat konsumtion leder till en starkare sysselsättningsstillväxt och lägre arbetslöshet jämfört med huvudscenariot. En ökad efterfrågan på arbetskraft leder vidare till att nominella löner stiger något mer. Ett högre kostnadstryck och en högre efterfrågan i ekonomin bidrar till att inflationen blir något högre jämfört med huvudscenariot. För att värna om inflationsmålet behöver Riksbanken därmed hålla en högre styrränta. Det leder till att växelkursen stärks något, vilket till viss del motverkar uppgången i inflationen via lägre importpriser. Växelkursförstärkningen har vidare en negativ effekt på svensk export. En högre styrränta dämpar med viss fördröjning konsumtion och investeringar. Sammantaget bedöms BNP-tillväxten därmed bli något högre 2025 men i stället lägre mot slutet av prognosperioden jämfört med huvudscenariot.

Hushållens högre konsumtion tillsammans med starkare utveckling av lönesumman medför att de offentliga finanserna stärks i förhållande till huvudscenariot. Utgifterna bedöms samtidigt vara relativt oförändrade i förhållande till huvudscenariot. Sammantaget bedöms effekten på de offentliga finanserna vara störst 2025.

I det andra scenariot antas att hushållens konsumtion utvecklas svagare jämfört med huvudscenariot. Hushållen har de senaste åren blivit medvetna om att kostnaderna snabbt kan stiga och köpkraften urholkas, och det finns en möjlighet att hushållen vill ha ett högre buffertsparande för att kunna parera liknande händelser i framtiden. Det finns också hushåll som har tagit av sitt sparande för att kunna bibehålla en normal konsumtionsutveckling och dessa kan välja att spara mer när köpkraften nu stärks. En svagare konsumtionsutveckling leder till en försämring på arbetsmarknaden och arbetslösheten blir högre jämfört med huvudscenariot. Det medför att de nominella lönerna utvecklas svagare och inflationen därmed blir något lägre. Riksbanken sänker styrräntan i en snabbare takt än i huvudscenariot för att föra inflationen tillbaka till inflationsmålet om 2 procent. Den inhemska efterfrågan stimuleras av lägre räntor samtidigt som exporten gynnas av att växelkursen försvagas. Sammantaget bedöms BNP-tillväxten bli något lägre 2024 och 2025 men högre mot slutet av prognosperioden jämfört med huvudscenariot.

Effekten på de offentliga finanserna blir något större i detta scenario. Jämfört med huvudscenariot beräknas det finansiella sparandet försvagas framför allt 2025 och 2026. I detta scenario medför den förväntat svagare utvecklingen av hushållens konsumtion att skatteintäkterna blir lägre. Även en svagare utveckling av lönesumman bidrar till försvagningen. De totala utgifterna bedöms även i detta scenario vara relativt lika huvudscenariot.

Tabell 3.7 Alternativa scenarier

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2023 och prognos i fet stil för respektive variabel utifrån tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna och aviserade reformer¹

	2023	2024	2025	2026	2027
Hushållens konsumtion²	-2,2	0,3	3,0	4,0	3,0
Scenario 1: Högre konsumtionstillväxt	-2,2	0,3	4,2	3,6	2,2
Scenario 2: Lägre konsumtionstillväxt	-2,2	0,1	1,3	4,3	4,0
BNP²	0,1	0,9	2,8	2,9	2,2
Scenario 1: Högre konsumtionstillväxt	0,1	0,9	3,2	2,7	2,0
Scenario 2: Lägre konsumtionstillväxt	0,1	0,8	2,3	3,1	2,5
Arbetslöshet³	7,7	8,3	8,3	7,9	7,6
Scenario 1: Högre konsumtionstillväxt	7,7	8,3	8,1	7,8	7,6
Scenario 2: Lägre konsumtionstillväxt	7,7	8,3	8,6	8,2	7,7
KPIF⁴	6,0	1,9	1,7	2,0	2,0

	2023	2024	2025	2026	2027
Scenario 1: Högre konsumtionstillväxt	6,0	1,9	1,9	2,0	2,0
Scenario 2: Lägre konsumtionstillväxt	6,0	1,9	1,5	1,9	2,0
BNP-gap⁵	-1,9	-2,7	-1,7	-0,5	0,0
Scenario 1: Högre konsumtionstillväxt	-1,9	-2,7	-1,3	-0,3	0,0
Scenario 2: Lägre konsumtionstillväxt	-1,9	-2,8	-2,3	-0,9	-0,1
Finansiellt sparande⁶	-0,6	-1,7	-1,3	-0,6	0,4
Scenario 1: Högre konsumtionstillväxt	-0,6	-1,7	-1,1	-0,5	0,4
Scenario 2: Lägre konsumtionstillväxt	-0,6	-1,7	-1,7	-1,0	0,3

¹ I de alternativa scenarierna har hänsyn även tagits till kompletterande penningpolitiska åtgärder.

² Kalenderkorrigerade värden.

³ Årsgenomsnitt i procent.

⁴ KPI med fast ränta.

⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

⁶ Procent av BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

3.6 Prognosrevideringar

I detta avsnitt redovisas kortfattat några av de prognosrevideringar som har gjorts sedan 2024 års ekonomiska vårproposition (prop. 2023/24:100). Sedan den lämnades till riksdagen har bl.a. en kvartalssammanställning av nationalräkenskaperna och ett antal månadsutfall för arbetskraftsundersökningarna och konsumentprisindex publicerats.

Sedan vårpropositionen har Statistiska centralbyrån publicerat en ny befolkningsframskrivning där befolkningstillväxten är kraftigt nedreviderad. Myndigheten har dessutom publicerat nationalräkenskaperna för det första kvartalet 2024. I samband med detta gjordes en s.k. allmän översyn som görs vart femte år, samt detaljerade årsberäkningar för 2022 där BNP reviderats ned i nivå, framför allt från 2022 och framåt. Därutöver har nationalräkenskaperna ändrat ingående statistikälla för bl.a. arbetade timmar från arbetskraftsundersökningarna (AKU) till Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS), vilket innebär en tydlig upprevidering av nivån för antalet arbetade timmar till följd av att åldersgruppen utökats till 15–89 år i stället för 15–75 år.

BNP-tillväxten är något uppreviderad 2024 till följd av att BNP-utfallet för första kvartalet var starkare än prognosen i vårpropositionen (se tabell 3.8). För resterande år är prognosen för BNP-tillväxten oförändrad jämfört med vårpropositionen. I nivå är BNP nedreviderad på grund av utfall från SCB. Nedrevideringen av faktisk BNP och den nya befolkningsframskrivningen bidrar till att potentiell BNP är nedreviderad i nivå samtliga år. Bedömningen av BNP-gapet är också nedreviderad samtliga år.

Både sysselsättningen och arbetskraften har utvecklats starkare än prognosen i vårpropositionen och prognoserna har därför reviderats upp 2024. Arbetslösheten bedöms fortfarande stiga till 8,3 procent 2024. Den nedreviderade befolknings-tillväxten bidrar till en nedrevidering av tillväxten i både arbetskraft och sysselsättning 2026 och 2027.

Utfall för kärninflationen, mätt som KPIF exklusive energi, var lägre än prognosen i vårpropositionen. Det bidrar till att KPIF har reviderats ned 2024. Styrräntan har reviderats ned och bidrar till att inflationen enligt KPI reviderats ned 2026 och 2027.

Tabell 3.8 Jämförelse mellan regeringens prognoser

Procentuell förändring om inte annat anges. Siffrorna inom parentes avser prognos från 2024 års ekonomiska vårproposition

	2023	2024	2025	2026	2027
BNP	-0,2 (-0,2)	0,8 (0,7)	2,5 (2,5)	3,2 (3,2)	2,4 (2,4)
Potentiell BNP	1,8 (1,9)	1,8 (1,9)	1,7 (1,9)	1,7 (1,9)	1,7 (1,9)
BNP-gap ¹	-1,9 (-1,2)	-2,7 (-2,3)	-1,7 (-1,4)	-0,5 (-0,3)	0,0 (0,0)
Arbetslöshet ^{2, 3}	7,7 (7,7)	8,3 (8,3)	8,3 (8,4)	7,9 (7,8)	7,6 (7,6)
Arbetskraft ²	1,6 (1,6)	0,5 (0,3)	0,6 (0,8)	0,4 (0,7)	0,5 (0,6)
Sysselsättning ²	1,4 (1,4)	-0,2 (-0,4)	0,7 (0,7)	0,8 (1,3)	0,8 (0,9)
Arbetade timmar ⁴	1,4 (1,8)	0,0 (-0,1)	0,9 (0,9)	1,0 (1,2)	0,9 (0,9)
Timlön enligt KL ⁵	3,8 (3,8)	3,9 (3,7)	3,6 (3,6)	3,8 (3,7)	3,8 (3,7)
KPI ⁶	8,5 (8,5)	2,8 (3,1)	0,9 (0,8)	1,4 (1,6)	2,1 (2,1)
KPIF ⁶	6,0 (6,0)	1,9 (2,1)	1,7 (1,7)	2,0 (2,0)	2,0 (2,0)
Styrränta ⁷	3,46 (3,46)	3,66 (3,85)	2,57 (2,71)	2,00 (2,25)	2,00 (2,25)

Anm.: Prognosen är baserad på de anslagsnivåer och de regelverk för skatter och transfereringssystem som har beslutats av riksdagen samt de som har föreslagits eller aviserats av regeringen. I budgetpropositionen har information som fanns tillgänglig fram till den 5 augusti 2024 beaktats.

¹ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

² Avser åldersgruppen 15–74 år.

³ Procent av arbetskraften.

⁴ Kalenderkorrigerad.

⁵ Nominell löneutveckling enligt konjunkturlönestatistiken (KL).

⁶ Konsumentprisindex (KPI) resp. konsumentprisindex med fast ränta (KPIF), årsgenomsnitt.

⁷ Procent, årsgenomsnitt.

Källor: Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet, Riksbanken och egna beräkningar.

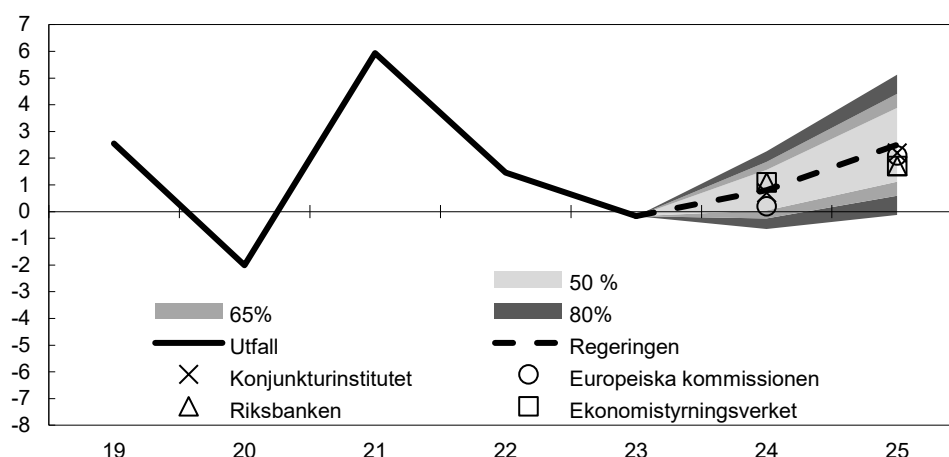
3.7 Utvecklingen enligt andra bedömare

I detta avsnitt jämförs regeringens prognoser för några centrala makroekonomiska variabler med prognoser från Konjunkturinstitutet (KI), Europeiska kommissionen, Riksbanken och Ekonomistyrningsverket (ESV) (se tabell 3.9). Det är viktigt att notera att prognoserna publiceras vid olika tidpunkter, vilket gör att prognosmakarna inte har tillgång till samma information. Publiceringstillfället för olika prognoser blir särskilt relevant under perioder med ökad osäkerhet i världsekonomin.

För 2024 är regeringens prognos för BNP-tillväxten något lägre än prognoserna från Riksbanken och ESV, men något högre än KI:s och Europeiska kommissionens prognoser. För 2025 är regeringens prognos något högre än övriga prognosmakares. Skillnaderna mellan de olika prognosmakarnas BNP-prognoser är små sett ur ett statistiskt perspektiv. I diagram 3.5 redovisas de olika bedömarnas prognoser tillsammans med symmetriska osäkerhetsintervall som täcker olika sannolikheter av regeringens historiska prognosfel, dvs. skillnader mellan utfall och prognoser. Bedömarnas prognoser ligger inom det intervall som täcker hälften av regeringens historiska prognosfel.

Diagram 3.5 BNP-prognosjämförelse med osäkerhetsintervall

Procentuell förändring

Anm.: Osäkerhetsintervallen är baserade på regeringens historiska prognosfel, i budgetpropositionerna 1994–2023, och bör inte förväxlas med en framåtblickande riskbild. För en beskrivning av hur osäkerhetsintervallen är beräknade, se Finansdepartementets rapport Utvärdering av makroekonomiska prognoser som publicerades i samband med 2018 års ekonomiska vårproposition (prop. 2017/18:100).

Källor: Statistiska centralbyrån, Europeiska kommissionen, Ekonomistyrningsverket, Konjunkturinstitutet, Riksbanken och egna beräkningar.

Regeringens prognos för arbetslösheten 2024 och 2025 är i linje med KI:s och Europeiska kommissionens prognoser. Regeringens prognos är något lägre än Riksbankens 2024. För både 2024 och 2025 bedömer regeringen att arbetslösheten blir högre än vad ESV gör.

Regeringens prognos för inflationen 2024, mätt med KPI, är något högre än KI:s, och något lägre än Riksbankens och ESV:s. För 2025 är regeringens prognos för KPI-inflationen högre än KI:s och ESV:s och lägre än Riksbankens.

Samtliga prognosmakare bedömer att BNP-gapet kommer att vara negativt 2024 och 2025. Regeringens prognos för BNP-gapet är dock mer negativ än övriga prognosmakares för både 2024 och 2025.

Tabell 3.9 Jämförelse mellan olika bedömares prognoser

Procentuell förändring om inte annat anges

	2024	2025
BNP¹		
Regeringen	0,8	2,5
Konjunkturinstitutet	0,7	2,2
Europeiska kommissionen	0,2	2,1
Riksbanken	1,1	1,7
Ekonomistyrningsverket	1,1	1,7
Arbetslöshet²		
Regeringen	8,3	8,3
Konjunkturinstitutet	8,3	8,2
Europeiska kommissionen	8,4	8,2
Riksbanken	8,5	8,3
Ekonomistyrningsverket	8,1	7,5
Inflation (KPI/HIKP)³		
Regeringen	2,8/1,9	0,9/1,5
Konjunkturinstitutet	2,7/2,0	0,4/1,6
Europeiska kommissionen	-2,0	-1,8

	2024	2025
Riksbanken	3,1/2,0	1,3/1,7
Ekonomistyrningsverket	3,1/-	0,4/-
BNP-gap⁴		
Regeringen	-2,7	-1,7
Konjunkturinstitutet	-1,7	-1,1
Riksbanken	-1,1	-0,8
Ekonomistyrningsverket	-2,0	-1,5

Anm.: Publiceringsdatum är för regeringen 2024-09-19, Konjunkturinstitutet 2024-06-19 för HIKP och BNP-gap samt 2024-08-07 för resterande variabler, Europeiska kommissionen 2024-05-15, Riksbanken 2024-06-27 och Ekonomistyrningsverket 2024-06-18.

¹ Fasta priser, ej kalenderkorrigerade värden.

² Procent av arbetskraften, 15–74 år.

³ Årsgenomsnitt.

⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

Källor: Konjunkturinstitutet, Europeiska kommissionen, Riksbanken, Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

4 De budgetpolitiska målen

I detta avsnitt följer regeringen upp de budgetpolitiska målen och föreslår en finanspolitiskt motiverad höjning av nivåerna på utgiftstaket för 2025 och 2026 samt en ny nivå på utgiftstaket för 2027. De budgetpolitiska målen består av ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande (överskottsmålet), ett utgiftstak för staten, ett kommunalt balanskrav och ett skuldankare. De budgetpolitiska målen skapar förutsättningar för att andra politiska mål ska uppnås på ett sätt som är offentlig-finansiellt hållbart på både kort och lång sikt. Uppföljningen av målen sker enligt de metoder som anges i den till riksdagen överlämnade skrivelsen Ramverket för finanspolitiken (skr. 2017/18:207).

Sammanfattning

- Regeringen bedömer att det strukturella sparandet kommer att avvika från överskottsmålet 2025. Regeringen bedömer att avvikelsen är tillfällig och motiverad mot bakgrund av att ekonomin befinner sig i en tydlig lågkonjunktur samtidigt som Ukraina ges omfattande stöd. En återgång mot målet sker 2026. Överskottsmålet bedöms nås igen 2027. Finanspolitiken är något expansiv 2025.
- Regeringen föreslår en finanspolitiskt motiverad höjning av de redan fastställda nivåerna på utgiftstaket för 2025 och 2026 med 25 miljarder kronor respektive år till följd av det omfattande militära stödet till Ukraina.
- Regeringen föreslår att utgiftstakets nivå för 2027 ska uppgå till 1 938 miljarder kronor. Nivån är oförändrad jämfört med bedömningen i 2024 års ekonomiska vårproposition, med undantag för tekniska justeringar.
- Kommunsektorn som helhet redovisade ett positivt balanskravsresultat 2023. Balanskravsresultatet bedöms bli negativt 2024, men positivt 2025–2027.
- Regeringen bedömer att finanspolitiken är långsiktigt hållbar.

4.1 Uppföljningen av målet för det finansiella sparandet

Målet för det finansiella sparandet i offentlig sektor (överskottsmålet) innebär att det finansiella sparandet i den offentliga sektorn i genomsnitt ska motsvara en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel. Det strukturella sparandet innevarande och nästkommande år används för att bedöma måluppfyllelsen i förhållande till överskottsmålet i ett framåtblickande perspektiv. För att i efterhand utvärdera om överskottsmålet har uppnåtts och för att upptäcka systematiska avvikelser används ett bakåtblickande åttaårigt genomsnitt av det faktiska finansiella sparandet. Det bakåtblickande genomsnittet ska dock inte styra finanspolitiken på kort sikt.

Analys av måluppfyllelsen

Strukturellt sparande

Det strukturella sparandet är en beräkning av det finansiella sparandet i den offentliga sektorn utifrån antagandet att sektorns inkomster och utgifter inte påverkas av konjunkturläget eller av engångseffekter. Det strukturella sparandet är inte en del av den officiella statistiken, utan kan beräknas på flera sätt. Det gör att nivån på det strukturella sparandet kan skilja sig åt mellan olika bedömare, t.ex. på grund av olika bedömningar av potentiell BNP (se avsnitt 8.7).

En avvikelse från överskottsmålet anses föreligga om det strukturella sparandet tydligt avviker från målnivån det innevarande eller det närmast följande budgetåret. Att sparandet avviker från målet kan dock ha flera skäl och ska inte likställas med att politiken är felaktigt utformad eller oförenlig med det finanspolitiska ramverket. Om en avvikelse bedöms föreligga ska regeringen redovisa hur en återgång till målet ska ske.

Regeringen bedömer att det strukturella sparandet kommer att avvika från överskottsmålet under 2024 och 2025. För att stödet till Ukraina inte ska gå ut över den upprustning som nu sker av det svenska försvaret, eller tränga undan andra viktiga investeringar, anser regeringen att en avvikelse är motiverad. Eftersom stödet som bistår Ukraina är temporärt bedömer regeringen att det ur ett ekonomiskt effektivitetsperspektiv är bättre att avvika från överskottsmålet än att genomföra temporära neddragningar i offentlig sektor eller temporära skattehöjningar. Då det är en fråga om Sveriges framtida säkerhet är det även motiverat utifrån ett perspektiv om rättvisa mellan generationer. En avvikelse bedöms också vara väl avvägd ur ett stabiliseringspolitiskt perspektiv då svensk ekonomi bedöms befinna sig i tydlig lågkonjunktur båda dessa år.

En återgång mot överskottsmålet inleds 2026. Stödet till Ukraina medför dock att det finansiella sparandet kommer att vara lägre än det annars skulle ha varit. Överskottsmålet beräknas att nås 2027. Regeringen bedömer inte att några särskilda åtgärder behöver vidtas för att det strukturella sparandet ska återgå till målnivån 2027.

Tabell 4.1 Finansiellt sparande i den offentliga sektorn samt indikatorer för avstämning mot överskottsmålet

Procent av BNP om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Finansiellt sparande	-0,6	-1,7	-1,3	-0,6	0,4
Bakåtblickande åttaårigt genomsnitt	0,1				
Strukturellt sparande ¹	0,2	-0,2	-0,4	-0,1	0,6
BNP-gap¹	-1,9	-2,7	-1,7	-0,5	-0,0

¹ Andel av potentiell BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Åttaårigt bakåtblickande genomsnitt

Det finansiella sparandet uppgick i genomsnitt till 0,1 procent av BNP 2016–2023 (se tabell 4.1). Det är något under nuvarande nivå på överskottsmålet, vilket är 0,33 procent av BNP över en konjunkturcykel. Det är också under den tidigare nivån på överskottsmålet (1 procent), vilket gällde för hälften av åren under den aktuella tidsperioden. Genomsnittet dras framför allt ned av det svaga sparandet 2020.

Finanspolitiken ger stöd i lågkonjunkturen

Att inflationen har sjunkit underlättar för finanspolitiken att stötta ekonomin via en expansiv finanspolitik. Finanspolitikens effekt på efterfrågan i ekonomin mäts vanligen genom att analysera dess inriktning och ställning. Finanspolitikens ställning mäts genom att jämföra det strukturella sparandets nivå med överskottsmålet och indikerar finanspolitikens effekt på efterfrågan i förhållande till ett genomsnittligt år. Finanspolitikens inriktning mäts som förändringen i strukturellt sparande och indikerar finanspolitikens effekt på efterfrågan i förhållande till föregående år. Finanspolitikens ställning indikerar att finanspolitiken är expansiv 2025. Finanspolitikens inriktning ger inte en lika tydlig indikation men en viss försvagning av det strukturella sparandet mellan 2024 och 2025 ger stöd åt bedömningen att finanspolitiken sammantaget är något expansiv 2025.

4.2 Utgiftstaket

Utgiftstaket omfattar samtliga utgiftsområden på statens budget, exklusive utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m., samt utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. I detta avsnitt (4.2) föreslår regeringen tekniska justeringar av utgiftstakets nivå. Vidare föreslås en finanspolitiskt motiverad höjning av nivåerna för 2025 och 2026. I enlighet med 2 kap. 2 § budgetlagen (2011:203) föreslår regeringen också en nivå på utgiftstaket för det tredje tillkommande året.

4.2.1 Uppföljning av utgiftstaket

Utrymmet mellan utgiftstaket och de faktiska beräknade takbegränsade utgifterna kallas budgeteringsmarginal. Budgeteringsmarginalen ska i första hand fungera som en buffert om utgifterna på grund av konjunkturutvecklingen skulle utvecklas på ett annat sätt än vad som förväntades när utgiftstakets nivå fastställdes (se tabell 4.2).

Regeringen har en riktlinje för hur stor budgeteringsmarginalen minst behöver vara i budgeteringsfasen för att hantera osäkerheter. Enligt riktlinjen bör utrymmet till utgiftstaket uppgå till minst 1 procent av de takbegränsade utgifterna för det innevarande året (t), minst 1,5 procent för det följande året (t+1), minst 2 procent för det andra följande året (t+2) och minst 3 procent för det tredje följande året (t+3).

Regeringen anser att budgeteringsmarginalens storlek är tillräcklig för att hantera den osäkerhet som finns i bedömningen av utgiftsutvecklingen 2024. Jämfört med prognosen i 2024 års ekonomiska vårproposition beräknas budgeteringsmarginalen bli 4,5 miljarder kronor mindre. I avsnitt 6 görs en närmare genomgång av hur prognosen för de takbegränsade utgifterna förändrats sedan 2024 års ekonomiska vårproposition.

Tabell 4.2 Ursprungligt och faktiskt utgiftstak

Miljarder kronor om inte annat anges. För de takbegränsade utgifterna redovisas utfall 2013–2023 och prognos 2024–2026

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Ursprungligt beslutade nivåer på utgiftstaket	1 093	1 103	1 123	1 167	1 210	1 332	1 392	1 471	1 430	1 502	1 539	1 595	1 825	1 866
Teknisk justering ¹	2	4	2	7	12	5	10	10	6	2	2	4	6	3
Reell justering ²	0	0	33	41	52	0	-51	262	259	130	124	148	25	25
Slutgiltiga nivåer på utgiftstaket ³	1 095	1 107	1 158	1 215	1 274	1 337	1 351	1 743	1 695	1 634	1 665	1 747	1 856	1 894
Årlig nominell förändring av utgiftstaket vid respektive riksdagsbeslut ⁴	10	10	51	46	58	58	14	391	-48	-61	31	82	109	38
Takbegränsade utgifter	1 067	1 096	1 135	1 184	1 229	1 282	1 308	1 501	1 551	1 559	1 575	1 703	1 785	1 828
Budgeteringsmarginal	28	11	23	31	45	55	43	242	144	75	90	44	71	66
Budgeteringsmarginal, procent av takbegränsade utgifter	2,6	1,0	2,0	2,6	3,6	4,3	3,3	16,1	9,3	4,8	5,7	2,6	4,0	3,6

¹ De tekniska justeringar som redovisas här är de ackumulerade tekniska justeringarna för respektive år.

² Finanspolitiskt motiverade ändringar av utgiftstakets nivåer kan enligt praxis göras av en ny regering. Dessa ändringar medför en reell förändring av utgiftstakets begränsande effekt på de takbegränsade utgifterna. De reella ändringar som redovisas här är de ackumulerade reella ändringarna för respektive år.

³ Den slutgiltiga nivån på utgiftstaket är summan av den ursprungliga nivån och eventuella tekniska och reella justeringar.

⁴ Förändring av utgiftstakets nivå jämfört med föregående år vid det tillfälle nivån för respektive år beslutades av riksdagen. Notera att beloppen i denna rad avviker från förändringen mellan åren för de ursprungligen beslutade nivåerna på utgiftstaket (rad 1) eftersom fastställda nivåer regelbundet justeras av tekniska skäl.

Källor: Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

4.2.2 Tekniska justeringar av utgiftstakets nivåer och finanspolitiskt motiverad höjning av tidigare beslutade nivåer för 2025 och 2026

Regeringens förslag: För 2025 och 2026 fastställs utgiftstaket för staten, inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget, till följd av tekniska justeringar och av finanspolitiska skäl till 1 856 miljarder kronor respektive 1 894 miljarder kronor.

Skälen för regeringens förslag: Tekniska justeringar av utgiftstakets nivå syftar till att bevara takets ursprungliga begränsande effekt på de offentliga finanserna. Finanspolitiskt motiverade ändringar av nivån medför tvärtom att takets begränsande effekt på de offentliga finanserna ändras. Tekniska justeringar genomförs regelbundet, medan finanspolitiskt motiverade ändringar endast bör genomföras under särskilda omständigheter.

Tabell 4.3 Förslag till tekniska justeringar och finanspolitiskt motiverad höjning av utgiftstakets nivåer

Miljarder kronor

	2024	2025	2026	2027
Utgiftstak i 2024 års ekonomiska vårproposition	1 747	1 827	1 866	1 935
Nivåhöjning utjämningsbidrag för LSS-kostnader	0,10	0,37	0,37	0,37
Reglering av kommunalekonomisk utjämning: slopad avtrappning i jobbskatteavdraget		0,33	0,33	0,33
Reglering av kommunalekonomisk utjämning: förstärkning av det förhöjda grundavdraget		2,38	2,38	2,38
Reglering av kommunalekonomisk utjämning: ändrade skatteregler för reseavdrag			-0,58	-0,58
Reglering av kommunalekonomisk utjämning: ändrade skatteregler för enskilda näringsidkare		0,10	0,05	0,04
Reglering av kommunalekonomisk utjämning: höjt utjämningsbelopp Sverige–Danmark		0,36	0,36	0,36
Summa tekniska justeringar (avrundat)	0	4	3	3
Finanspolitiskt motiverad höjning		25	25	
Förslag till utgiftstak	1 747	1 856	1 894	1 938

Källa: Egna beräkningar.

Tekniska justeringar av utgiftstakets nivåer

Utgiftstaket för ett specifikt år ska ha samma begränsande effekt från att det beslutas, normalt tre år i förväg, till dess att det aktuella budgetåret passerats. Under en så lång period sker dock normalt budgettekniska förändringar av olika slag som förändrar de takbegränsade utgifterna, men som inte motsvaras av ett i sak förändrat offentligt åtagande. Omvänt kan förändringar genomföras som påverkar det offentliga åtagandet, men som av tekniska skäl inte påverkar de takbegränsade utgifterna. För att behålla utgiftstakets ursprungliga begränsande effekt på de statliga utgifterna görs tekniska justeringar av beslutade taknivåer så att budgetförändringar av detta slag neutraliseras. Tekniska justeringar har genomförts regelbundet sedan utgiftstaket infördes 1997 och föreslås normalt i budgetpropositionen.

Vissa budgetförändringar i denna proposition motiverar tekniska justeringar av dels de fastställda nivåerna på utgiftstaket 2025 och 2026, dels det förslag till nivå för 2027 som regeringen lämnar i denna proposition (se tabell 4.3).

Förslagen i denna proposition om slopad avtrappning inom jobbskatteavdraget, förstärkning av det förhöjda grundavdraget och ändrade skatteregler för enskilda

näringsidkare medför minskade skatteintäkter för kommuner och regioner medan höjd beloppsgräns för reseavdrag medför ökade skatteintäkter. För att neutralisera effekten på kommunernas finanser föreslås anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 sammantaget ökas. Detta motiverar en teknisk justering av utgiftstaket. Motsvarande tekniska justeringar har gjorts tidigare år i samband med att förändringar i skattesystemet har påverkat det kommunala skatteunderlaget.

Utjämningsordningen för pendlare mellan Sverige och Danmark reglerar hur mycket skattemedel som ska betalas tillbaka till det land där pendlaren bor som kompensation för att pendlaren utnyttjar skattefinansierad offentlig service i det landet. Hittills är de samlade skattebetalningarna från personer som bor i Sverige och beskattas i Danmark större än den motsatta betalningsströmmen. Svenska staten får därmed ersättning från Danmark som förs till en inkomsttitel, och anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner ökas med motsvarande belopp. Anslaget föreslås ökas då nettoomslutningen inom utjämningsordningen ökar fr.o.m. 2025. Förändringen är neutral för de offentliga finanserna och motiverar därför en teknisk justering av utgiftstaket.

Beräkningen av omslutningen i det kommunala utjämningsystemet för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) bedöms bli 0,10 miljarder kronor högre 2024 och 0,37 miljarder kronor högre fr.o.m. 2025 jämfört med tidigare beräkningar. Detta föranleder en ökning av anslaget 1:2 *Utjämningsbidrag för LSS-kostnader* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, som dock motsvaras av högre avgifter från kommunerna till staten. Förändringen motiverar en höjning av utgiftstaket. Motsvarande tekniska justeringar har gjorts tidigare i samband med att omslutningen i utjämningsystemet förändrats.

I enlighet med praxis avrundas de årsvisa tekniska justeringarna till hela miljarder kronor. Sammantaget motiverar de ovan nämnda förändringarna att de tidigare fastställda nivåerna för 2025 och 2026 bör ökas med 4 miljarder respektive 3 miljarder kronor och att den föreslagna nivå för 2027 ökas med 3 miljarder kronor jämfört med bedömningen i 2024 års ekonomiska vårproposition.

En finanspolitiskt motiverad ändring av utgiftstakets nivåer

Sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har Sverige gett betydande militärt och civilt stöd till Ukraina. För att förstärka och öka långsiktigheten av det svenska stödet till Ukraina kommunicerade regeringen den 22 maj 2024 att den inför en ram för det militära stödet till landet för 2024–2026. Ramen uppgår till 75 miljarder kronor, fördelat på 25 miljarder per år. Regeringen kommunicerade samtidigt att stödet skulle föranleda en avvikelse från överskottsmålet.

Som en följd av att regeringen anser att den treåriga ramen för militärt stöd till Ukraina motiverar en avvikelse från överskottsmålet och för att säkerställa att andra nödvändiga utgiftsreformer fortsatt kommer kunna genomföras anser regeringen att det av finanspolitiska skäl är motiverat att höja utgiftstakets nivåer 2025 och 2026 med 25 miljarder kronor respektive år.

Det finns inga formella hinder för riksdagen att besluta om att ändra en redan fastställd nivå på utgiftstaket. Samtidigt är det en åtgärd som bara bör tillgripas i ytterst sällsynta fall. För att utgiftstaket ska kunna främja en kontrollerad utgiftsutveckling och vara ett stöd för att uppnå överskottsmålet och långsiktigt hållbara finanser är det en grundläggande förutsättning att takets nivå i normala fall inte ändras. De långsiktiga effekterna av att höja nivåerna på utgiftstaket 2025 och 2026 bedöms vara begränsade eftersom stödet till Ukraina är temporärt och regeringen inte föreslår någon höjning

av utgiftstaket för 2027 jämfört med bedömningen i 2024 års ekonomiska vårproposition.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att utgiftstaket för staten för 2025 och 2026 höjs med 25 miljarder kronor per år och fastställs till 1 856 miljarder kronor 2025 respektive 1 894 miljarder kronor 2026.

4.2.3 Förslag till nivå på utgiftstaket 2027

Regeringens förslag: Utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget fastställs till 1 938 miljarder kronor för 2027.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen föreslår att utgiftstakets nivå för 2027 ska uppgå till 1 938 miljarder kronor. Nivån är oförändrad jämfört med bedömningen i 2024 års ekonomiska vårproposition med undantag för tekniska justeringar. Nedan beskrivs den föreslagna nivån på utgiftstaket för 2027 med utgångspunkt i de faktorer som redovisas i skrivelsen Ramverket för finanspolitiken.

Utgiftstaket i förhållande till överskottsmålet

De takbegränsade utgifterna beräknas uppgå till 1 838 miljarder kronor 2027 (se tabell 4.4). I förhållande till den föreslagna nivån på utgiftstaket för 2027 på 1 938 miljarder kronor kan de takbegränsade utgifterna därmed öka med maximalt 100 miljarder kronor. Samtidigt bör minst 28 miljarder kronor lämnas obudgeterade under utgiftstaket i budgetpropositionen för 2027 som en buffert för oförutsedda händelser under budgetåret, i enlighet med riktlinjen för budgeteringsmarginalens minsta storlek. I budgetpropositionen för 2027 bör därmed de takbegränsade utgifterna för 2027 som mest uppgå till 1 910 miljarder kronor, vilket är 72 miljarder kronor högre än i nuvarande bedömning. Detta utrymme för möjliga utgiftsökningar motsvarar ca 1,0 procent av BNP. Att det finns ledigt utrymme under utgiftstaket betyder dock inte att det finns utrymme för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna. Reformerna på utgiftssidan kan genomföras först efter avstämning mot överskottsmålet med hänsyn tagen till eventuella inkomstförändringar. Om hela utrymmet för möjliga utgiftsökningar som utgiftstaket medger skulle tas i anspråk kan inkomstförstärkningar behövas för att nå överskottsmålet 2027.

De takbegränsade utgifterna kan av flera skäl komma att bli högre och budgeteringsmarginalen i motsvarande utsträckning mindre än enligt den aktuella utgiftsprognosen, exempelvis till följd av makroekonomiska förändringar såsom högre inflation, oförutsedda volymökningar i transfereringssystemen eller beslut om reformer. Om budgeteringsmarginalen delvis tas i anspråk för nya reformer eller oförutsedda volymökningar i de statliga transfereringssystemen, försämras normalt det strukturella sparandet. Om budgeteringsmarginalen delvis tas i anspråk för utgiftsökningar till följd av makroekonomiska förändringar påverkas i många fall inte möjligheten att uppnå överskottsmålet. Det beror till viss del på att överskottsmålet är formulerat på ett sätt som tillåter att utgiftsökningar som följer av de automatiska stabilisatorerna normalt bör kunna försvaga den offentliga sektorns finansiella sparande vid en försvagning av konjunkturen. Till viss del beror det också på att generella förändringar av pris- och lönenivån på några års sikt tenderar att påverka den offentliga sektorns inkomster och utgifter i ungefär samma utsträckning.

Tabell 4.4 Utgiftstak och takbegränsade utgifter

Miljarder kronor om inte annat anges

	2023	2024	2025	2026	2027
Av riksdagen beslutade nivåer på utgiftstaket	1 665	1 747	1 827	1 866	1 935 ¹
Regeringens förslag till nivå på utgiftstaket			1 856	1 894	1 938
Utgiftstak, procent av BNP	26,8	27,2	27,8	26,9	26,4
Utgiftstak, procent av potentiell BNP	26,8	26,8	27,3	26,8	26,3
Utgiftstak, fasta priser ²	1 665	1 704	1 774	1 768	1 765
Takbegränsade utgifter	1 575	1 703	1 785	1 828	1 838
Takbegränsade utgifter, procent av BNP	25,4	26,5	26,7	26,0	25,0
Takbegränsade utgifter, fasta priser ³	1 575	1 661	1 706	1 706	1 674
Budgeteringsmarginal	90	44	71	66	100
Budgeteringsmarginal, procent av takbegränsade utgifter	5,7	2,6	4,0	3,6	5,4
Budgeteringsmarginal, procent av BNP	1,5	0,7	1,1	0,9	1,4
Finansiellt sparande, procent av BNP	-0,6	-1,7	-1,3	-0,6	0,4
Strukturellt sparande, procent av BNP	0,2	-0,2	-0,4	-0,1	0,6
Offentliga sektorns utgifter, procent av BNP	48,2	49,1	48,6	47,8	46,9

¹ Bedömning av utgiftstakets nivå i 2024 års ekonomiska vårproposition.² Beräkningen i fasta priser är utförd med en schabloniserad metod. Utgifter motsvarande andelen transfereringsanslag (känsliga för förändringar i volymer och makroekonomiska förutsättningar) är omräknade med implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter. Utgifter motsvarande andelen förvaltningsanslag (pris- och löneomräknade anslag) är omräknade med implicitprisindex för statliga konsumtionsutgifter och utgifter motsvarande andelen anslag som inte är indexerade är omräknade med prisindex för BNP. Av de takbegränsade utgifterna har 1 procent, motsvarande riktlinjen för budgeteringsmarginalens storlek för innevarande år, behandlats som transfereringsanslag.³ Samma metod har använts som vid beräkningen av utgiftstaket (se not 2) med undantag för att 1 procent av de takbegränsade utgifterna inte behandlats som transfereringsanslag.

Källa: Egna beräkningar.

Utvecklingen av de takbegränsade utgifterna och budgeteringsmarginalens storlek

Regeringens förslag till utgiftstakets nivå för 2027 innebär en lägre höjning av utgiftstaket än den genomsnittliga årliga ökningen av nivån sedan utgiftstaket infördes 1997. Den genomsnittliga årliga ökningen i löpande priser mellan 1997 och 2026 uppgår till 3,4 procent per år medan ökningen 2027 uppgår till 2,3 procent jämfört med det nu föreslagna utgiftstaket för 2026.

Budgeteringsmarginalen 2027 uppgår till 5,4 procent av de takbegränsade utgifterna. Det är ett större utrymme än den säkerhetsmarginal på 3,0 procent som regeringen bör upprätthålla till utgiftstaket för det tredje tillkommande året i enlighet med riktlinjen för budgeteringsmarginalens minsta storlek. En budgeteringsmarginal som endast motsvarar säkerhetsmarginalen skulle kunna medföra att möjligheterna att genomföra prioriterade reformer på utgiftssidan begränsas under kommande år. Om det bedöms förenligt med överskotts målet är det rimligt att reformer ska kunna genomföras på budgetens utgiftssida. Att det finns utrymme under utgiftstaket betyder dock inte i sig att det kommer att användas för att öka de faktiska takbegränsade utgifterna.

I ett exempel där det tillgängliga utrymmet under utgiftstaket fram t.o.m. budgetpropositionen för 2027 skulle tas i anspråk för högre utgifter ger det en genomsnittlig årlig ökningstakt för de takbegränsade utgifterna på ca 5,3 procent per år 2024–2027. Förändringen kan jämföras med den genomsnittliga ökningstakten för de takbegränsade utgifterna enligt prognosen i denna proposition vilken uppgår till 4,0 procent per år 2024–2027. Att utgifterna ökar snabbare än normalt under perioden kan framför allt förklaras av de omfattande stöden till Ukraina. Den genomsnittliga ökningstakten under perioden 1997–2023 uppgick till 3,2 procent per år.

Utgiftstakets nivå uppgår till 26,8 procent av potentiell BNP 2024. För 2025 ökar andelen till 27,3 procent av potentiell BNP i för att sedan minska till 26,3 procent av potentiell BNP 2027 i enlighet med förslag till nya utgiftstak i denna proposition.

4.3 Uppföljning av det kommunala balanskravet

I målet för den offentliga sektorns sparande ingår det finansiella sparandet i kommunsektorn, dvs. i kommuner och regioner. Det finns dock inte ett krav på ett visst finansiellt sparande för kommuner och regioner. För kommuner och regioner är det ekonomiska resultatet, och inte det finansiella sparandet, avgörande för om kraven i kommunallagen (2017:725) på en balanserad budget uppfylls. Kommuner och regioner ska upprätta en budget för nästa kalenderår där intäkterna överstiger kostnaderna, det s.k. balanskravet. Kommunernas och regionernas årsredovisningar ska bl.a. innehålla en upplysning om huruvida balanskravet har uppfyllts. Balanskravet utvärderas med hjälp av resultatmättet balanskravsresultat som definieras i lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning. Negativa balanskravsresultat ska enligt kommunallagen som huvudregel återställas inom tre år. Balanskravet anger en miniminivå, men för att uppnå kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning behöver resultatet i regel vara högre. Vad som menas med god ekonomisk hushållning definieras av respektive kommun eller region.

Kommunsektorn redovisade ett positivt balanskravsresultat 2023

Balanskravsresultatet uppgick för kommunsektorn som helhet till drygt 4 miljarder kronor 2023. Balanskravsresultatet för kommunerna uppgick till knappt 19 miljarder kronor medan regionernas resultat var negativt och uppgick till nästan –15 miljarder kronor. För 2023 blev balanskravsresultatet knappt 41 miljarder kronor lägre än för 2022. År 2023 uppgick resultatet enligt resultaträkningen för sektorn som helhet till drygt 14 miljarder kronor (se vidare utg.omr. 25 avsnitt 2.5). År 2023 var balanskravsresultatet därmed 10 miljarder kronor lägre än årets resultat. Differensen mellan balanskravsresultatet och årets resultat bestod främst av justering för orealiserade vinster och förluster i värdepapper. År 2023 redovisade 81 procent av kommunerna och 25 procent av regionerna ett positivt balanskravsresultat. Andelen kommuner som har redovisat positiva balanskravsresultat har varierat mellan 74 och 98 procent under perioden 2018–2022. För regioner har andelen för motsvarande period varierat mellan 70 procent och 100 procent.

Kommuner och regioner fick fram till utgången av 2023 reservera överskott till en resultatutjämningsreserv som kunde användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Resultatutjämningsreserverna uppgick vid utgången av 2023 till nästan 52 miljarder kronor för sektorn som helhet, varav kommunerna stod för drygt 39 miljarder kronor. Resultatutjämningsreserverna minskade totalt med 0,8 miljarder kronor mellan 2022 och 2023. Regionerna använde totalt drygt 1,8 miljarder kronor från sina reserver medan kommunerna satte av 1 miljard kronor. Vid utgången av 2023 hade 235 av 290 kommuner och 11 av 20 regioner avsatt medel till en resultatutjämningsreserv. För kommunerna ökade antalet som avsatt medel mellan 2022 och 2023 medan antalet minskade för regionerna. Den 1 januari 2024 trädde ändringar i kommunallagen i kraft som bl.a. innebär att möjligheten att reservera medel till en resultatutjämningsreserv har ersatts av en möjlighet att reservera medel i en resultatreserv. Ändringarna syftar till att ge kommuner och regioner större möjligheter att planera sitt sparande i syfte att nå en god ekonomisk hushållning, t.ex. genom att på förhand reservera medel för kommande större utgifter (prop. 2022/23:119, bet. 2023/24:KU2, rskr. 2023/24:6). De kommuner och regioner

som vid ikraftträdandet hade en resultatutjämningsreserv får ha kvar den till utgången av 2033.

Av de 55 kommuner som 2023 redovisade ett negativt balanskravsresultat anförde 17 kommuner synnerliga skäl för att inte behöva återställa hela eller delar av det negativa resultatet. För de 15 regioner som redovisade ett negativt balanskravsresultat anförde 6 av dessa synnerliga skäl för att inte återställa hela eller delar av det negativa balanskravsresultatet.

Balanskravsresultatet i kommunsektorn bedöms bli negativt 2024, men positivt 2025–2027

Den tidigare höga inflationen har, med viss eftersläpning, medfört ett högt kostnadstryck i kommuner och regioner. Det gör att framför allt pensionskostnaderna bedöms fortsätta att öka snabbt 2024 och bidrar till ett ansträngt ekonomiskt läge, i synnerhet i regionerna. Såväl resultat som balanskravsresultat bedöms därför bli negativt i kommunsektorn som helhet 2024. Kommunsektorns ekonomiska resultat efter finansiella poster bedöms uppgå till ett underskott på ca –10 miljarder kronor 2024. För att upprätthålla konsumtionen och undvika tillfälliga neddragningar i verksamheten antas att ett antal kommuner och regioner kommer att återställa hela eller delar av det negativa resultatet under efterföljande år i enlighet med kraven i kommunallagen. Ett antal kommuner och regioner väntas också använda medel som de avsatt i en resultatutjämningsreserv för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel, eller hänvisa till synnerliga skäl för att inte återställa hela eller delar av det negativa resultatet 2024.

Lägre inflation och en återhämtning av svensk ekonomi väntas medföra att kommunsektorns finanser stärks 2025. Kostnaderna för de kommunala tjänstepensionerna, som bl.a. påverkas av prisbasbeloppets utveckling, väntas minska betydligt 2025. Detta bidrar till att resultatet stärks 2025, och bedöms uppgå till omkring 21 miljarder kronor i sektorn som helhet. År 2026 och 2027 antas resultatet efter finansiella poster uppgå till 25 miljarder kronor. Regeringen bedömer därför att sektorn som helhet kommer att redovisa ett positivt balanskravsresultat 2025–2027. I avsnitt 8.5 beskrivs de antaganden och bedömningar som ligger till grund för prognosen för kommunsektorns finanser.

4.4 Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

För att medborgarna och de finansiella marknaderna ska ha förtroende för finanspolitiken måste den vara hållbar på lång sikt. Med detta menas att de lagar och regler som bestämmer den offentliga sektorns inkomster och utgifter inte kommer att behöva genomgå omfattande och oväntade förändringar som en följd av att sektorns finansiella ställning försämrats. En hållbar finanspolitik är en förutsättning för att på ett ordnat sätt kunna hantera både temporära nedgångar i den ekonomiska aktiviteten och de ökade utgifter som kan följa av demografiska förändringar.

Ett mått på förtroendet för finanspolitiken är den svenska statens upplåningskostnader. I Sverige har räntan på tioåriga statsobligationer stigit under de senaste åren men legat i linje med eller lägre än den tyska statslåneräntan, som ofta används som en jämförelse (se tabell 4.5). Även den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld är låg i en internationell jämförelse och är inom intervallet för det nationella skuldankarets krav att den ska motsvara 30–40 procent av BNP. Bruttoskulden har således en betydande säkerhetsmarginal till 60 procent av BNP, som är den nivå som inte får överskridas enligt stabilitets- och tillväxtpakten. Att skulden ökar mellan 2023 och 2024 bedöms bero på flera faktorer, bl.a. den rådande lågkonjunkturen som bedöms

tynga de offentliga finanserna 2024. Dessutom medför ett kapitaltillskott till Riksbanken (bet. 2023/24:FiU28, rskr. 2023/24:277 och 278) samt stöd till Ukraina att utgifterna växer i förhållande till 2023. I den framåtblickande bedömningen t.o.m. 2027 minskar dock den offentliga skulden som andel av BNP.

Den offentliga sektorns finansiella nettoställning, dvs. summan av finansiella tillgångar och skulder, är tydligt positiv men bedöms minska något som andel av BNP de kommande åren. Även det finansiella kapitalnettot, dvs. skillnaden mellan den offentliga sektorns kapitalinkomster och kapitalutgifter, är positivt och bedöms öka något framöver. Dessa indikatorer visar således på en fortsatt stark finansiell ställning kommande år.

Tabell 4.5 Finanspolitiska nyckeltal

Procent av BNP om inte annat anges. Utfall 2021–2023, prognos 2024–2027.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Konsoliderad bruttoskuld	36,8	33,8	31,7	33,0	33,0	32,5	31,3
Finansiell nettoställning	32,8	29,3	28,5	26,6	25,7	24,7	24,8
Kapitalavkastning, netto	0,9	1,3	0,7	0,7	0,9	0,9	0,8
Tioårig statsobligationsränta, slutvärde ¹	0,3	1,5	2,5	2,3	2,4	2,6	2,6
Räntedifferens mot Tyskland, tioårig statsobligation ²	0,6	0,3	0,1	-0,1	0,0	0,1	0,1

¹ Procent.

² Procentenheter. Ett positivt värde innebär att den svenska statsobligationsräntan är högre än den tyska.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Regeringen gör även framåtblickande bedömningar av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet med hjälp av ekonomiska modeller. Syftet med dessa bedömningar är att tidigt fånga upp tecken på om finanspolitiken behöver läggas om, så att åtgärder för att säkerställa hållbarheten och upprätthålla förtroendet för finanspolitiken kan vidtas i god tid.

I dessa bedömningar sammanfattas finanspolitikens hållbarhet med de s.k. S1- och S2-indikatorerna som beräknas utifrån hur den offentliga sektorns finansiella ställning utvecklas på lång sikt vid oförändrad politik. Indikatorerna visar hur stor sparandeförändring som behöver vidtas i närtid för att den offentliga finansiella ställningen ska utvecklas på ett hållbart sätt.

S1-indikatorn visar hur mycket det offentliga sparandet sammanlagt behöver ändras under nästkommande femårsperiod, 2025–2029, för att den konsoliderade offentliga bruttoskulden (den s.k. Maastrichtskulden) ska motsvara en viss andel av BNP 2070. I denna proposition redovisas hur stora permanenta åtgärder som krävs 2025–2029 för att bruttoskulden ska motsvara 60 procent av BNP 2070. Om sparandet förbättras med 0,6 procent av BNP fram t.o.m. 2029, och finanspolitiken är oförändrad därefter, kommer den konsoliderade bruttoskulden att motsvara 60 procent av BNP 2070 (se tabell 4.6). Som ett alternativ beräknas indikatorvärdet utifrån hur stora förändringar som sammantaget krävs den närmaste femårsperioden för att bruttoskulden 2070 ska vara i linje med det s.k. skuldankaret, dvs. motsvara 35 procent av BNP. Denna beräkning indikerar att en sammantagen budgetförstärkning motsvarande 1,1 procent av BNP är förenlig med en sådan skuldutveckling.

S2-indikatorn visar hur mycket det offentliga sparandet behöver förändras permanent för att den offentliga finansiella nettoställningen ska vara stabil som andel av BNP över en mycket lång tidshorisont, på mer än hundra års sikt. Indikatorvärdet anger den förändring av det primära sparandet som krävs 2025, uttryckt som procent av BNP, för att finanspolitiken ska vara hållbar enligt denna definition. Beräkningen av S2 indikerar att det primära offentliga sparandet måste förstärkas med motsvarande

2,3 procent av BNP 2025 för att finanspolitiken ska vara hållbar enligt denna definition (se tabell 4.6).

Tabell 4.6 Indikatorer på finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

Procent av BNP

	S1	S1 för 35 procents bruttoskuld	S2
2024 års ekonomiska vårproposition	-1,2	-1,6	1,6
Budgetpropositionen för 2025	0,6	1,1	2,3

Källa: Egna beräkningar.

Ett negativt värde på S-indikatorerna innebär att en permanent budgetförsvagning är möjlig utan att finanspolitiken blir ohållbar, medan ett positivt indikatorvärde pekar på att en permanent budgetförstärkning är nödvändig. De hållbarhetsberäkningar som gjorts i samband med denna proposition har svagt positiva värden enligt de två indikatorer som baseras på finanspolitikens effekter t.o.m. 2070 (se tabell 4.6). De båda S1-indikatorerna indikerar ett mindre besparingsbehov för att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld inte ska överstiga 60 respektive 35 procent av BNP 2070. Även S2-indikatorn är positiv, vilket visar att en budgetförstärkning teoretiskt sett är nödvändig för att den offentliga sektorns finansiella nettoställning ska utvecklas i takt med BNP på lång sikt. Osäkerheten i denna beräkning är dock stor och Europeiska kommissionen sätter därför ett högre indikatorvärde (2,0) som gräns för vad som är att betrakta som en förhöjd risk för en ohållbar utveckling, ett värde högre än 6,0 bedöms vara en hög risk för ohållbarhet. Ett indikatorvärde under 2,0 innebär enligt Europeiska kommissionen en låg risk för en ohållbar utveckling.

Risken för en ohållbar utveckling har ökat jämfört med bedömningen som redovisades i 2024 års ekonomiska vårproposition. Försämringen beror på flera faktorer, bl.a. ett något sämre offentligfinansiellt utgångsläge jämfört med bedömningen i 2024 års ekonomiska vårproposition. Därtill bedöms de statliga utgifterna öka i närtid till följd av i denna proposition aviserade reformer. I framskrivningen följer denna nivåhöjning med under hela perioden enligt de antaganden som görs i beräkningen. Den demografiska utvecklingen väntas dessutom ge en något högre försörjningsbörda på sikt, dvs. befolkningen i yrkesverksam ålder ökar inte lika snabbt som i tidigare bedömning.

S-indikatorerna ger en teoretiskt välgrundad bild av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet. Samtidigt är måtten känsliga för olika beräkningsantaganden. Osäkerheten i en framskrivning av demografiska och offentligfinansiella variabler som sträcker sig långt in i framtiden är mycket stor. Indikatorerna används därför inte för att bedöma storleken på budgetutrymmet i närtid, utan som indikatorer på finanspolitikens konsekvenser över en längre tidshorisont. Indikatorvärdena måste tolkas med försiktighet. Ett högt positivt indikatorvärde innebär dock att sannolikheten är högre för att finanspolitiken kommer att behöva läggas om så att det offentliga sparandet stärks. Ett högt negativt värde indikerar på samma sätt att det finns en säkerhetsmarginal till en skuldnivå som skulle kunna påverka statens kreditvärdighet på ett negativt sätt.

Fördjupning 4.1 Långtidsutredningen 2023

Långtidsutredningar publiceras med ungefär fyra års mellanrum. Utredningarna belyser framtida utmaningar för Sveriges ekonomi, bidrar till den ekonomisk-politiska debatten och ger underlag för den ekonomiska politiken. Långtidsutredningen 2023 (LU23) har utarbetats av en fristående projektgrupp inom Finansdepartementet, som självständigt ansvarar för innehållet. Temat för LU23 var finanspolitisk konjunktur-stabilisering, och utredningen redovisade sitt arbete i ett huvudbetänkande (SOU 2023:85) och åtta bilagor (SOU 2023:86–93).

LU23 analyserar de utmaningar som stabiliseringspolitiken står inför och drar slutsatser om vilka förändringar som behövs för att göra den mer effektiv. Enligt utredningens analys har förutsättningarna för stabiliseringspolitiken förändrats. Penningpolitikens handlingsutrymme har minskat på grund av en lägre neutral ränta och ny forskning visar att finanspolitiken är mer kraftfull än vad som tidigare antagits. Samtidigt har de automatiska stabilisatorerna försvagats. Enligt utredningens bedömning kan penningpolitikens manöverutrymme utökas genom en höjning av inflationsmålet, men en sådan förändring bör samordnas med andra centralbanker. Utredningens slutsats är dock att denna åtgärd inte kommer att vara tillräcklig, och att finanspolitiken bör ta ett större ansvar för stabiliseringspolitiken. Detta kan enligt utredningen uppnås genom att komplettera det finanspolitiska ramverket med ett ramverk för finanspolitisk konjunktur-stabilisering. Detta ramverk bör enligt utredningen inkludera ett tydligt mål för vad som bör stabiliseras, en strategi för när finanspolitiken bör stabilisera ekonomin, utpekade instrument för att nå det uppsatta målet, samt olika regleringar och restriktioner för att hantera eventuella risker förknippade med finanspolitisk konjunktur-stabilisering. Ett sådant ramverk säkerställer en effektiv finanspolitisk konjunktur-stabilisering baserad på tydliga principer, samtidigt som hållbara offentliga finanser upprätthålls. Detta ramverk kan förbättra samspelet mellan penning- och finanspolitiken genom att möjliggöra finanspolitiska åtgärder inte bara vid akuta kriser, utan även vid tydliga låg- och högkonjunkturer samt när Riksbankens styrränta närmar sig sin effektiva nedre gräns för när penningpolitiken är effektiv. Penningpolitiken bör dock fortsatt ha huvudansvaret för konjunktur-stabiliseringen, men genom att finanspolitiken bidrar i specifika situationer ökar stabiliseringspolitikens effektivitet.

LU23:s huvudbetänkande har remissbehandlats. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2024/00446). En majoritet av remissinstanserna ansluter sig till utredningens slutsats om att finanspolitiken bör ta ett större ansvar för stabiliseringspolitiken och att det behövs ett ramverk för finanspolitisk konjunktur-stabilisering. Samtidigt är många remissinstanser skeptiska till alltför omfattande regleringar och restriktioner. Många av remissinstanserna delar utredningens bedömning att en höjning av inflationsmålet kan skapa större handlingsutrymme för penningpolitiken, men att en sådan höjning bör samordnas med andra centralbanker.

5 Inkomster

I detta avsnitt lämnas förslag till beräkning av inkomsterna i statens budget för 2025 och en preliminär beräkning av inkomsterna för 2026 och 2027. Prognosen för den offentliga sektorns skatteintäkter och för inkomsterna i statens budget redovisas. En jämförelse görs mellan nuvarande prognos och prognosen i 2024 års ekonomiska vårproposition (prop. 2023/24:100). Därefter görs en uppföljning av inkomsterna som beräknades i de av riksdagen ursprungligen beslutade budgetarna för 2023 respektive 2024. Slutligen redovisas förslag som ligger till grund för beräkningen av statens övriga inkomster.

Sammanfattning

- Enligt preliminära utfall bedöms den offentliga sektorns skatteintäkter ha ökat med 3,4 procent 2023. Tillväxten drevs framför allt upp av intäkterna från skatt på arbete. Skatt på konsumtion utvecklades svagt samtidigt som skatteintäkterna på kapital minskade något.
- Skattekvoten, dvs. skatteintäkterna som andel av BNP, väntas sjunka något 2024 jämfört med 2023. Tillväxten i BNP i löpande priser bedöms bli lägre 2024 än 2023, men BNP väntas ändå växa mer än de totala skatteintäkterna. Sammantaget väntas skatteintäkterna växa med 2,6 procent 2024, vilket är lägre än genomsnittet 2000–2022. Det svaga konjunkturläget med bl.a. en dämpad lönesumma och hushållskonsumtion medför en svag utveckling av intäkterna från skatt på arbete och konsumtion. Samtidigt upphör intäkterna från skatt på flaskhalsintäkter. Detta motverkas till viss del av att skatt på kapital utvecklas starkt.
- Skatteintäkterna väntas växa snabbare 2025 än 2024 och öka med 3,7 procent. De viktiga skattebaserna lönesumma, privat konsumtion och investeringar väntas utvecklas mer gynnsamt i takt med att konjunkturen stärks, vilket framför allt medför ökade intäkter från skatt på arbete och mervärdesskatt.
- Skatteintäkterna väntas öka med i genomsnitt drygt 5,0 procent per år 2026 och 2027, vilket är i paritet med den nominella tillväxten i ekonomin som helhet.
- I förhållande till prognoserna i 2024 års ekonomiska vårproposition har prognosen för de totala skatteintäkterna reviderats upp med 5 miljarder kronor 2024 och ned med mellan 18 och 21 miljarder kronor per år 2025–2027.
- Skatteintäkterna, exklusive kommunal utdebitering, dvs. utbetalning av kommunalskatt, väntas minska med sammanlagt 21 miljarder kronor 2025 till följd av beslutade och aviserade förändringar på skatteområdet jämfört med om förändringarna inte genomförs.

5.1 Inledning

Den offentliga sektorns skatteintäkter, dvs. de totala skatteintäkterna efter att avdrag gjorts för de skatter som tillfaller EU, ska i enlighet med budgetlagen (2011:203) redovisas under det år som den skattepliktiga händelsen ägde rum. Från den offentliga sektorns skatteintäkter görs avdrag för de skatter som tillhör kommuner och regioner samt ålderspensionssystemet, och då erhålls statens skatteintäkter.

Skillnaden mellan skatteintäkter och skatteinkomster utgörs av periodiseringar. Periodiseringarna består i sin tur av uppbörds- och betalningsförskjutningar. Inkomsterna i statens budget, dvs. statens skatteinkomster och övriga inkomster, ska

enligt budgetlagen redovisas kassamässigt, dvs. när de faktiska in- och utbetalningarna sker.

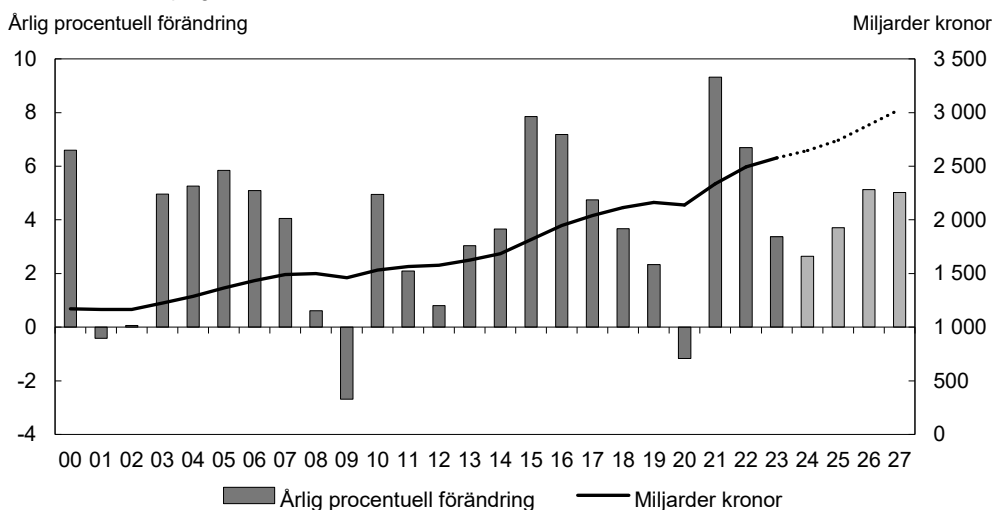
Skatteintäkter och skatteinkomster har olika påverkan på de offentliga finanserna. Skatteintäkterna påverkar det finansiella sparandet, medan periodiseringsposter som kapitalplaceringar på skattekontot endast påverkar statens inkomster och budgetsaldo. Motsvarande skillnad finns för övriga inkomster. Vissa inkomster av statens verksamhet, såsom utdelningar från statens aktieinnehav, påverkar statens finansiella sparande, medan försäljningsinkomster och återbetalningar av lån endast påverkar statens inkomster och budgetsaldo.

5.2 Offentliga sektorns skatteintäkter

De totala skatteintäkterna, dvs. den offentliga sektorns skatteintäkter och de skatteintäkter som tillfaller EU, ökade enligt preliminära utfall med 3,4 procent 2023 jämfört med 2022 (se diagram 5.1). Ökningen är något lägre än det historiska genomsnittet för perioden 2000–2022 på 3,7 procent. Den svaga utvecklingen är främst en följd av en svag utveckling av intäkter från kapital- och mervärdesskatt till följd av betydligt lägre kapitalinkomster för hushållen, minskande bostadsinvesteringar samt ett ovanligt litet bidrag från hushållskonsumtionen. Intäkterna från skatt på arbete utvecklades samtidigt måttligt. Den svaga utvecklingen av de totala skatteintäkterna motverkas till viss del av de tillfälliga intäkterna från skatt på flaskhalsintäkter.

Diagram 5.1 Totala skatteintäkter

Utfall 2000–2023, prognos 2024–2027

Källor: Ekonomistyrningsverket, Skatteverket och egna beräkningar.

År 2024 väntas skatteintäkterna öka med 2,6 procent, vilket är en svag tillväxt utifrån ett historiskt genomsnitt. Det fortsatt svaga konjunkturläget med fallande bostadsinvesteringar och en dämpad ökning av flera viktiga skattebaser, som lönesumman och hushållens konsumtion, medför att skatt på arbete och konsumtion utvecklas svagt under hela 2024. Skatt på konsumtion försvagas ytterligare av att intäkterna från skatt på flaskhalsintäkter upphör under 2024. Detta motverkas till viss del av att skatt på kapital väntas öka i snabb takt. Såväl avkastningsskatten som hushållens kapital-skatte och skatt på företagsvinster bedöms bidra.

I takt med att tillväxten i svensk ekonomi väntas ta fart under 2025 väntas även tillväxten i skatteintäkterna stiga till 3,7 procent. Det drivs av en snabbare ökning av skatt på arbete när arbetsmarknaden återhämtar sig och lönesumman därmed utvecklas starkare. Även hushållens konsumtion och bostadsinvesteringar bedöms ta

fart 2025. Detta medför en högre ökningstakt för intäkter från mervärdesskatt. Likaså intäkterna från skatt på kapital väntas öka något till följd av att hushållens kapitalvinster bedöms stiga samtidigt som skatt på företagsvinster väntas förbli på en fortsatt hög nivå.

Under 2026 och 2027 bedöms de totala skatteintäkterna öka med i genomsnitt 5,0 procent per år, dvs. snabbare än det historiska genomsnittet. Samtliga stora skattebaser väntas öka och särskilt intäkterna från skatt på arbete och konsumtion väntas stiga. Intäkterna från skatt på kapital bedöms i slutet av prognosperioden öka i något långsammare takt.

I tabell 5.6 sammanställs de beräknade effekterna av regeländringar på skatteområdet 2022–2027. Tabellen visar både tidigare beslutade och i denna proposition föreslagna och aviserade regeländringar i förhållande till föregående år. Sammantaget bedöms regeländringar minska skatteintäkterna med 2 miljarder kronor 2024 och med 21 miljarder kronor 2025. De regeländringar som aviseras i denna proposition minskar skatteintäkterna med 23 miljarder kronor 2025, se avsnitt 12.

Regeringens förslag: Den beräkning av inkomster i statens budget för 2025 som sammanställts i bilaga 1 avsnitt 2 godkänns.

Den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2026 och 2027 enligt tabell 5.1 godkänns som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 9 kap. 5 § riksdagsordningen ska regeringen lämna ett förslag till statens inkomster för det kommande budgetåret. Regeringens förslag till inkomstberäkning för 2025 redovisas i bilaga 1 avsnitt 2. Regeringen ska i budgetpropositionen också lämna förslag till preliminära inkomstberäkningar för det andra och tredje tillkommande budgetåret, se 2 kap. 3 § budgetlagen. Regeringens förslag till preliminära inkomstberäkningar för 2026 och 2027 redovisas i tabell 5.1.

Tabell 5.1 Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomsterna i statens budget

Miljarder kronor. Utfall 2022 och 2023, prognos 2024–2027

Inkomst- huvudgrupp	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Skatt på arbete	1 400,5	1 477,3	1 524,0	1 577,9	1 663,6	1 751,2
1100 Direkta skatter	724,1	752,2	766,0	787,0	834,4	884,0
varav kommunal inkomstskatt	852,5	895,8	927,9	969,6	1 017,9	1 070,3
varav statlig inkomstskatt	60,7	56,0	62,4	64,2	69,0	73,8
varav jobbskatteavdrag	-146,3	-158,8	-182,0	-204,4	-210,1	-216,4
varav husavdrag	-19,1	-18,0	-19,9	-19,9	-20,6	-21,4
varav övrigt	-23,8	-22,7	-22,3	-22,5	-21,8	-22,2
1200 Indirekta skatter	676,5	725,1	758,0	791,0	829,2	867,2
varav arbetsgivaravgifter	669,5	708,2	737,5	771,1	810,3	848,3
varav egenavgifter	11,8	11,6	11,7	11,7	11,8	12,3
varav särskild löneskatt	58,3	62,6	65,7	67,6	69,6	72,3
varav nedsättningar	-17,3	-8,8	-6,4	-6,8	-7,3	-7,7
varav skatt på tjänstegruppliv	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
varav avgifter till premiepensionssystemet	-46,4	-49,1	-51,0	-53,2	-55,9	-58,5
1300 Skatt på kapital	365,6	364,5	400,4	418,6	441,6	457,5
varav skatt på kapital, hushåll	92,9	73,0	84,3	92,1	101,3	105,6
varav skatt på företagsvinster	193,0	205,2	217,0	225,2	233,6	240,1
varav avkastningsskatt	8,3	20,8	30,8	30,0	33,7	37,2

Inkomst- huvudgrupp	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>varav fastighetsskatt och fastighetsavgift</i>	38,6	39,9	42,0	43,1	44,3	45,3
<i>varav stämpelskatt</i>	15,8	10,4	11,4	12,9	13,3	13,8
<i>varav kupongskatt m.m.</i>	12,3	9,4	9,0	9,3	9,4	9,5
<i>varav riskskatt för kreditinstitut</i>	4,7	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	708,9	718,0	703,2	728,3	764,1	800,2
<i>varav mervärdesskatt</i>	559,6	558,0	562,2	589,6	626,7	660,2
<i>varav skatt på tobak</i>	13,2	11,5	12,9	13,1	13,1	13,1
<i>varav skatt på etylalkohol</i>	5,5	5,6	6,1	6,2	6,2	6,3
<i>varav skatt på vin m.m.</i>	6,5	6,9	7,3	7,3	7,4	7,5
<i>varav skatt på öl</i>	4,6	4,7	5,2	5,2	5,2	5,2
<i>varav energiskatt</i>	44,7	45,6	47,3	44,5	44,7	47,4
<i>varav koldioxidskatt</i>	21,2	22,7	24,4	24,5	24,3	24,0
<i>varav övriga skatter på energi och miljö</i>	24,4	34,4	9,0	7,5	5,2	4,8
<i>varav skatt på vägtrafik</i>	22,5	22,0	21,7	22,5	23,0	23,2
<i>varav övriga skatter</i>	6,6	6,7	7,2	7,9	8,2	8,5
1500 Skatt på import	9,3	7,9	7,7	7,9	8,3	8,7
1600 Restförda och övriga skatter	9,0	9,6	10,1	10,7	6,7	11,6
<i>varav restförda skatter</i>	-13,7	-13,0	-12,9	-12,7	-12,7	-12,7
<i>varav övriga skatter</i>	22,7	22,7	23,0	23,4	19,4	24,2
Totala skatteintäkter	2 493,4	2 577,4	2 645,4	2 743,4	2 884,2	3 029,2
1700 Avgående poster, EU-skatter	-9,3	-7,9	-7,7	-7,9	-8,3	-8,7
Offentliga sektorns skatteintäkter	2 484,1	2 569,5	2 637,7	2 735,5	2 875,9	3 020,5
1800 Avgående poster till andra sektorer	-1 174,5	-1 233,6	-1 278,6	-1 336,4	-1 402,7	-1 472,9
<i>varav kommunala skatter</i>	-874,0	-918,2	-949,3	-992,0	-1 041,1	-1 094,2
<i>varav avgifter till ålderspensionssystemet</i>	-300,5	-315,4	-329,3	-344,4	-361,6	-378,7
Statens skatteintäkter	1 309,6	1 335,9	1 359,2	1 399,1	1 473,2	1 547,6
1900 Periodiseringar	16,1	-17,9	3,7	3,1	-4,5	-6,0
<i>varav uppborädsförskjutningar</i>	28,1	30,3	28,2	12,1	7,9	3,8
<i>varav betalningsförskjutningar</i>	-8,5	-38,8	-42,9	-24,4	-14,5	-10,7
<i>– kommuner och regioner</i>	34,3	-10,9	-21,1	-11,4	-0,9	1,6
<i>– ålderspensionssystemet</i>	-0,9	2,0	-1,6	1,6	1,3	1,3
<i>– privat sektor</i>	-43,1	-30,2	-19,8	-14,8	-15,6	-14,7
<i>– kyrkosamfund</i>	1,2	0,4	0,0	0,2	0,6	1,1
<i>– EU</i>	0,0	-0,1	-0,3	0,0	0,0	0,0
<i>varav anstånd</i>	-3,5	-9,4	18,4	15,4	2,1	0,8
1000 Statens skatteinkomster	1 325,7	1 318,1	1 362,9	1 402,1	1 468,7	1 541,6
Övriga inkomster	-39,5	-75,1	-59,6	-28,3	-60,6	-79,7
2000 Inkomster av statens verksamhet	71,9	55,8	44,9	47,8	48,9	46,4
3000 Inkomster av försäld egendom	0,9	0,1	5,0	5,0	5,0	5,0
4000 Återbetalning av lån	1,4	0,4	0,5	0,6	0,6	0,6
5000 Kalkylmässiga inkomster	18,2	19,9	22,0	23,9	23,8	23,0
6000 Bidrag från EU	15,6	18,3	14,5	48,8	17,6	12,6
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-147,6	-169,6	-146,4	-154,4	-156,5	-167,2
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Statsbudgetens inkomster	1 286,1	1 242,9	1 303,3	1 373,9	1 408,2	1 461,9

Anm.: Samtliga år är redovisade enligt den struktur som gäller för statens budget för 2025 och framåt. Utfall för 2023 är enligt nationalräkenskapernas publicerade utfall. Prognoser och utfall är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10.

Källor: Skatteverket, Statistiska centralbyrån, Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Skattekvoten väntas sjunka 2024 och 2025

Skattekvoten visar de totala skatteintäkterna som andel av BNP och påverkas vanligtvis i huvudsak av regeringens förändring av skattesystemet. Skattekvoten väntas minska med 0,4 procentenheter 2024 och sedan sjunka ytterligare med 0,1 procentenheter 2025 där bl.a. regeringens skattesänkningar i budgetpropositionerna för 2024 och 2025 har bidragit. Det innebär att skattekvoten 2025 väntas vara på den lägsta nivån sedan 1980.

Tabell 5.2 Skattekvot

Procent av BNP. Utfall 2022 och 2023, prognos 2024–2027

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Skattekvot	42,5	41,5	41,1	41,0	41,0	41,2
<i>varav skatt på arbete</i>	23,9	23,8	23,7	23,6	23,6	23,8
<i>varav skatt på kapital</i>	6,2	5,9	6,2	6,3	6,3	6,2
<i>varav skatt på konsumtion och insatsvaror</i>	12,1	11,6	10,9	10,9	10,9	10,9
<i>varav övriga skatter</i>	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2

Källor: Statistiska centralbyrån, Skatteverket och egna beräkningar.

Skatt på arbete

Skatterna på arbete kan delas in i direkta och indirekta skatter. De direkta skatterna på arbete består i huvudsak av kommunal och statlig inkomstskatt, medan de indirekta skatterna på arbete främst utgörs av arbetsgivaravgifter. Skatteintäkterna minskar av ett antal skattereduktioner. År 2025 väntas intäkterna från skatt på arbete uppgå till 58 procent av de totala skatteintäkterna, vilket är lägre än det historiska genomsnittet på 60 procent av de totala skatteintäkterna, och knappt 24 procent av BNP (se tabell 5.3).

Tabell 5.3 Skatt på arbete

Procent av BNP. Utfall 2022 och 2023, prognos 2024–2027

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Direkta skatter ¹	12,3	12,1	11,9	11,8	11,9	12,0
<i>varav kommunal skatt</i>	14,5	14,4	14,4	14,5	14,5	14,5
<i>varav statlig skatt</i>	1,0	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
<i>varav allmän pensionsavgift</i>	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
<i>varav skattereduktioner</i>	-5,7	-5,7	-6,0	-6,2	-6,1	-6,0
Indirekta skatter	11,5	11,7	11,8	11,8	11,8	11,8
Skatt på arbete	23,9	23,8	23,7	23,6	23,6	23,8

¹ Intäkterna från skatt på arbete 2023 är ett preliminärt utfall. Det slutliga utfallet fastställs i december året efter inkomståret.

Källor: Statistiska centralbyrån, Skatteverket och egna beräkningar.

Kommunal inkomstskatt väntas öka som andel av BNP framöver

Enligt preliminära utfall minskade intäkterna från kommunal inkomstskatt som andel av BNP från 14,5 procent 2022 till 14,4 procent 2023, vilket framför allt beror på att BNP utvecklades starkare än vad det kommunala skatteunderlaget gjorde 2023. För 2024 väntas andelen vara oförändrad, vilket beror på en dämpad ökning av viktiga skattebaser såsom lönesumman. Detta motverkas till viss del av att den genomsnittliga kommunalskattesatsen ökar något 2024. Därefter väntas andelen stiga något fram till 2027 till följd av att BNP-tillväxten väntas bli något svagare än utvecklingen av

lönesumman och följaktligen också svagare än utvecklingen av de kommunala skatteintäkterna (se tabell 5.3).

En stark utveckling av lönesumman, som är den främsta skattebasen vad gäller löner och pensioner, medförde att det kommunala skatteunderlaget ökade starkare än normalt både 2022 och 2023. En mer dämpad utveckling väntas 2024 då läget på arbetsmarknaden försämras innan återhämtningen i ekonomin därefter innebär att lönesumman tilltar och att det kommunala skatteunderlaget därmed utvecklas starkare igen. Med en starkare utveckling av skatteunderlaget väntas tillväxten av de kommunala skatteintäkterna öka under prognosåren.

Skatteunderlaget för kommunal inkomstbeskattning påverkas också av regeländringar. Den underliggande utvecklingen visar utvecklingen justerad för regeländringar. År 2023 väntas den faktiska utvecklingen vara starkare än den underliggande (se tabell 5.4), vilket följer av riksdagens beslut om vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet (prop. 2021/22:181, bet. 2021/22:SfU25, rskr. 2021/22:331). En höjning av de pensionsrelaterade åldersgränserna i skattesystemet medför att den faktiska utvecklingen av kommunsektorns skatteunderlag väntas öka mer än den underliggande utvecklingen. Att skillnaden inte är större 2023 beror på motverkande skatteregler, framför allt en höjd schablon för avdrag för resor till och från arbetsplatsen. Förstärkningen av det förhöjda grundavdraget som aviserades i budgetpropositionen för 2024 förklarar varför den faktiska utvecklingen av kommunsektorns skatteunderlag utvecklas sig svagare än den underliggande utvecklingen.

I denna proposition aviseras ytterligare en förstärkning av det förhöjda grundavdraget avseende 2025. Detta och aviseringen om en slopad avtrappning i det förhöjda grundavdraget är de främsta förklaringarna till att den faktiska utvecklingen av kommunsektorns skatteunderlag bedöms bli svagare än den underliggande även för 2025. Detta motverkas till viss del av det tidigare beslutet om att beräkningen för förmånsvärdet för personbilar har justerats. För 2026 väntas sänkt ersättningsnivå för expertskatt medföra en lägre utvecklingstakt för den faktiska utvecklingen av kommunsektorns skatteunderlag samtidigt som höjd beloppsgräns vid avdrag för resor till och från arbetet väntas medföra en högre utvecklingstakt. Sammantaget motverkar nya och tidigare regelförändringar varandra och 2026 väntas både den faktiska och underliggande utvecklingen ske i samma takt.

Tabell 5.4 Faktisk och underliggande utveckling av kommunsektorns skatteunderlag

Årlig procentuell förändring. Utfall 2022 och 2023, prognos 2024–2027

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Faktisk utveckling	5,8	5,0	3,1	4,5	5,0	5,1
Underliggande utveckling	5,8	4,9	3,3	4,7	5,0	5,1

Anm.: Den underliggande utvecklingen av skatteunderlaget är utvecklingen justerad för regeländringar.

Källor: Skatteverket och egna beräkningar.

Statlig inkomstskatt väntas öka som andel av BNP 2024

Intäkterna från statlig inkomstskatt väntas öka något som andel av BNP 2024 (se tabell 5.3). Detta beror på den pausade uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt för beskattningsåret 2024 som aviserades i budgetpropositionen för 2024. För 2025 bedöms andelen sjunka något, vilket i avsaknad av nya förslag eller ändrade regler är normalt då skiktgränserna för statlig inkomstskatt räknas upp med konsumentprisindex (KPI) plus 2 procentenheter. För att statlig inkomstskatt som andel av BNP ska öka behöver därför lönesumman öka i snabbare takt än BNP och KPI plus 2 procentenheter tillsammans, vilket inte väntas bli fallet 2025. För 2026 och

2027 väntas intäkterna från statlig inkomstskatt öka något som andel av BNP till följd av att inflationen mätt med KPI bedöms bli låg åren innan. Detta innebär att fler hamnar ovanför brytpunkten och därmed behöver betala statlig inkomstskatt.

Skattereduktionerna väntas öka hela prognosperioden

Skattereduktionerna bedöms totalt sett öka under prognosperioden (se tabell 5.5), dels till följd av att skatteunderlaget ökar och dels till följd av att nya skattereduktioner har införts. Dessa inkluderar skattereduktion för installation av grön teknik, skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa samt en förstärkt skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning. I skattereduktionen för grön teknik ingår också skattereduktion för installation av solceller. Utöver dessa skattereduktioner aviseras i denna proposition ett förstärkt jobbskatteavdrag samt en slopad avtrappning i jobbskatteavdraget och i jobbskatteavdraget för äldre. Därutöver aviseras en sänkt subventionsgrad vid skattereduktion för installation av solceller och underlättande av förskotts betalning vid skattereduktion för installation av grön teknik. Detta väntas medföra en minskning av skattereduktionen för installation av grön teknik fr.o.m. 2025 och framåt. Vidare aviseras i denna proposition att skattereduktionen för mikroproduktion av förnybar el avskaffas. Dessa aviseringar väntas sammantaget medföra högre skattereduktioner 2025–2027.

Tabell 5.5 Skattereduktioner

Miljarder kronor. Utfall 2022 och 2023, prognos 2024–2027

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Allmän pensionsavgift	-145	-153	-159	-167	-175	-183
Jobbskatteavdrag	-146	-159	-182	-204	-210	-216
Husavdrag	-19	-18	-20	-20	-21	-21
Skattereduktion för boende i vissa glest befolkade områden	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Skattereduktion för installation av grön teknik	-3	-5	-4	-4	-4	-4
Skattereduktion för förvärvsinkomst	-9	-9	-9	-9	-10	-10
Tillfällig skattereduktion för arbetsinkomster för att hantera ökade arbetskostnader till följd av pandemin	-5					
Skattereduktion A-kassa	-1	-2	-2	-2	-2	-2
Skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning	-3	-4	-4	-4	-4	-4
Övriga skattereduktioner	-2	-2	-2	-2	-1	-1
Summa	-334	-352	-383	-413	-427	-443

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Skatteverket och egna beräkningar.

Indirekt skatt på arbete väntas öka i takt med lönesumman

Intäkterna från de indirekta skatterna på arbete, huvudsakligen bestående av arbetsgivaravgifter, uppgick till 725 miljarder kronor 2023. De indirekta skatterna väntas öka 2024 med 4,5 procent, vilket framför allt beror på att lönesumman väntas öka. De indirekta skatterna bedöms därefter öka med ca 4–5 procent per år, vilket är ungefär samma takt som lönesumman väntas växa. Sammantaget väntas intäkterna från de indirekta skatterna på arbete uppgå till strax under 30 procent av de totala skatteintäkterna under prognosperioden, vilket motsvarar knappt 12 procent av BNP.

Regeringen föreslår i denna proposition att växa-stödet ska utvidgas dels genom att nedsättningen av arbetsgivaravgifterna ska kunna omfatta upp till två anställda, dels genom att beloppsgränsen för vilken ersättning som omfattas av nedsättningen höjs.

Skatt på kapital

Skatt på kapital består främst av hushållens kapitalskatter och skatt på företagens vinster, men inkluderar även stämpelskatt, avkastningsskatt på pensioner samt fastighetsskatt och fastighetsavgift. Intäkterna från skatt på kapital bedöms 2025 uppgå till ca 15 procent av de totala skatteintäkterna, vilket motsvarar drygt 6 procent av BNP (se tabell 5.2).

Intäkterna från skatt på hushållens kapitalinkomster väntas stiga 2024

Underlaget för hushållens skatt på kapital utgörs av nettot av kapitalinkomster och kapitalutgifter. De största posterna utgörs av realiserade kapitalvinster, utdelningsinkomster, schablonintäkter och avdrag för hushållens ränteutgifter. Det slutliga utfallet för hushållens kapitalskatter fastställs i december året efter inkomståret.

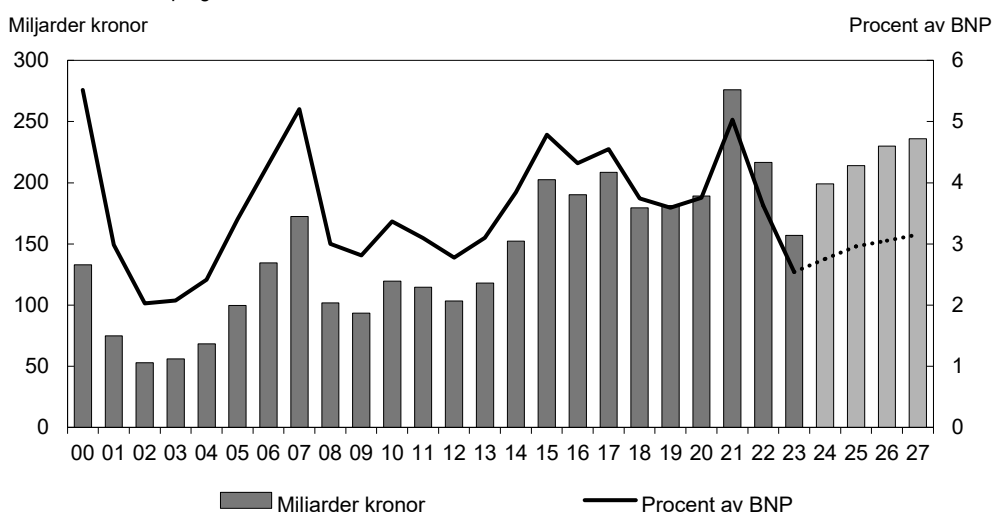
Sammantaget väntas intäkterna från skatt på hushållens kapitalvinster stiga 2024 och nettot från kapitalinkomsterna väntas därmed vara högre 2024 än 2023. Nettot från kapitalinkomsterna, och därmed hushållens skatt på kapital, väntas därefter fortsätta att öka successivt. Trots detta bedöms nettot 2027 vara något lägre än rekordåret 2021.

Enligt preliminärt utfall uppgick hushållens realiserade kapitalvinster till 2,5 procent av BNP 2023 (diagram 5.2), vilket var lägre än både föregående år och det historiska genomsnittet för perioden 2000–2022 som är 3,6 procent. Utvecklingen av realiserade kapitalvinster påverkas i stor utsträckning av tillgångspriser på finansiella och reala tillgångar samt av omsättningen av hus och bostadsrätter. Under 2023 ökade de finansiella tillgångspriserna, men både omsättningen och tillgångspriserna på bostadsmarknaden minskade, vilket bedöms ha haft stor inverkan på hushållens kapitalvinster. Hushållens kapitalvinster väntas öka igen 2024, vilket främst beror på ökade reala kapitalvinster.

Under 2024 bedöms bostadsmarknaden börja återhämta sig och både omsättning och priser på bostadsmarknaden väntas öka. Även tillgångspriserna för de finansiella tillgångarna antas återhämta sig snabbt och stiga med i genomsnitt 8,4 procent 2024–2027. Sammantaget bedöms detta medföra att hushållens realiserade kapitalvinster ökar successivt under prognosåren för att 2027 uppgå till 3,2 procent av BNP. Denna andel är något lägre än genomsnittet för de senaste tio åren med definitiva utfall, dvs. 2013–2022. Att andelen är lägre beror på avskaffad ränta på uppskovsbelopp vid bostadsförsäljning, höjt tak för uppskov och ett ökat sparande på investeringssparkonton.

Diagram 5.2 Hushållens kapitalvinster

Utfall 2000–2023, prognos 2024–2027

Källor: Statistiska centralbyrån, Skatteverket och egna beräkningar.

Utfall och preliminär statistik indikerar att utdelningarna minskade något 2023 jämfört med 2022. Det kan jämföras med den kraftiga ökningen 2021 och 2022 som följde av uteblivna utdelningar 2020. Under resterande del av prognosperioden väntas utdelningarna utvecklas i en mer måttlig takt.

Ränteinkomsterna följer normalt utvecklingen av korta marknadsräntor, medan ränteutgifterna följer ränteutvecklingen för bolån. Ränteinkomsterna, liksom marknadsräntorna, steg tydligt under 2023 och väntas ligga kvar på en hög nivå 2024. Ränteinkomsterna väntas därefter sjunka något från 2025 och framåt, även om de bedöms förbli på förhöjda nivåer och högre än genomsnittet 2000–2022. Bolåneräntorna väntas däremot stiga ytterligare 2024 jämfört med 2023 och därmed även ränteutgifterna. Därefter väntas ränteutgifterna minska något från 2025 och framåt till följd av lägre bolåneräntor. I denna proposition aviseras även ett avtrappat ränteavdrag för lån utan säkerhet, vilket väntas medföra att ränteutgifterna minskar ytterligare från 2025. De bedöms dock förbli på förhöjda nivåer och högre än det historiska genomsnittet. Även schablonintäkterna, dvs. den del av kapitalunderlaget som beskattas, steg kraftigt under 2023 och väntas stiga ytterligare 2024 till följd av att värdet på aktiestocken ökar. Från 2025 och framåt väntas schablonintäkterna minska, främst till följd av aviseringen i denna proposition om en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring. I aviseringen förslås en skattefri grundnivå på 150 000 kronor 2025 som sedan höjs till 300 000 fr.o.m. 2026 och framåt. Schablonintäkterna följer ränteutvecklingen då de beräknas som kapitalunderlaget multiplicerat med statslåneräntan plus 1 procentenhet, dock som lägst 1,25 procent av kapitalunderlaget. Statslåneräntan plus 1 procentenhet bedöms överstiga 1,25 procent under hela perioden 2024–2027.

Skatteintäkter från företagsvinster på fortsatt hög nivå 2024 och 2025

Skatteintäkterna från företagsvinster uppgick enligt preliminära utfall till 205 miljarder kronor 2023, vilket innebär en ökning med drygt 6 procent jämfört med 2022.

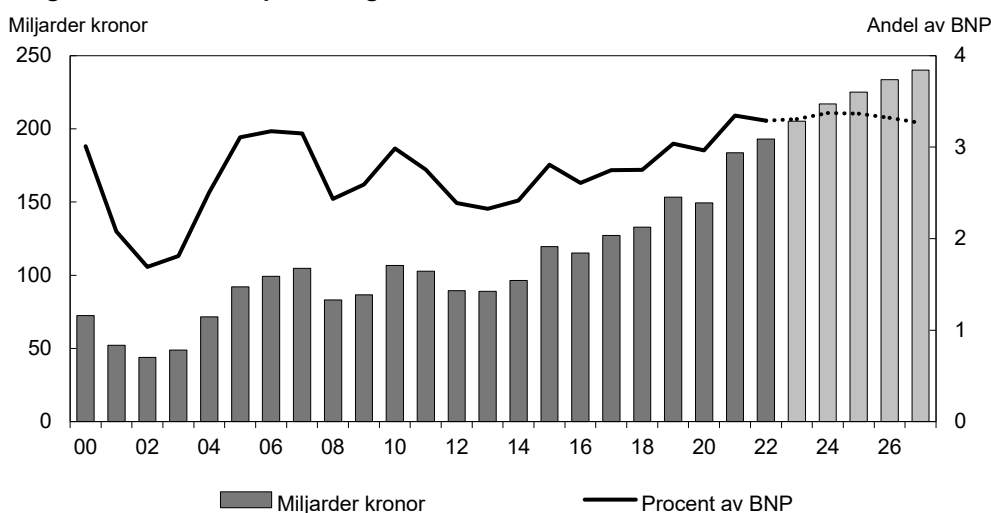
År 2024 väntas skatteintäkterna från företagsvinster uppgå till 217 miljarder kronor, vilket innebär en ökning med knappt 6 procent jämfört med 2023. Svensk ekonomi bedöms växa i reala termer, men den nominella tillväxten bedöms bromsa in 2024. Skillnaden mellan utvecklingen i olika branscher är förhållandevis stor, där framför allt affärsbankerna väntas visa starka resultat medan resultaten för företag inom

byggindustri och tjänsteproduktion bedöms vara relativt svaga. Den tillfälliga skattereduktionen för investeringar som infördes under pandemin har en mindre återhållande effekt för skatteintäkterna 2024 än 2023, vilket bidrar till att stärka ökningstakten för skatteintäkterna. Driftsöverskottet i näringslivet väntas öka i en långsammare takt än 2023, men är fortsatt högt som andel av BNP. Skatteintäkterna från företagsvinster väntas uppgå till knappt 3,4 procent av BNP 2024, vilket är högt historiskt sett. För 2024 baseras prognosen främst på vinstutveckling enligt företagens delårsrapporter, inbetald preliminärskatt och driftsöverskottet i företagssektorn.

År 2025 väntas skatteintäkterna från företagsvinster utgöra ungefär samma andel av BNP som 2024 när driftsöverskottet i näringslivet väntas växa i takt med ekonomin som helhet. Resultaten för affärsbankerna väntas minska något men vara fortsatt höga. Inom övriga delar av näringslivet väntas en starkare vinstutveckling än 2024 när efterfrågan i ekonomin bedöms tillta.

År 2026 och 2027 antas skatteintäkterna från företagsvinster i genomsnitt uppgå till 3,3 procent av BNP (se diagram 5.3).

Diagram 5.3 Skatt på företagsvinster

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Intäkterna från riskskatten för kreditinstitut ökade 2023

Den 1 januari 2022 började lagen (2021:1256) om riskskatt för kreditinstitut att gälla. Det innebär att kreditinstitut ska betala riskskatt till staten om summan av kreditinstitutets skulder vid beskattningsårets ingång överstiger ett gränsvärde, vilket är 184 miljarder kronor för beskattningsåret som påbörjas under 2024. Preliminära utfall indikerar att intäkterna från riskskatten uppgick till knappt 6 miljarder kronor 2023, vilket är en ökning med drygt 1 miljard kronor från 2022. Skatteintäkterna beräknas fortsatt uppgå till ca 6 miljarder kronor per år fr.o.m. 2024.

Intäkterna från avkastningsskatt väntas öka mycket i år

Intäkter från avkastningsskatt, som tas ut på sparande i pensions- och kapitalförsäkringar, påverkas i hög grad av hur statslåneräntan utvecklas under kalenderåret närmast före beskattningsåret. Även utvecklingen av livbolagens tillgångar påverkar intäkterna. Intäkterna från avkastningsskatten väntas uppgå till drygt 30 miljarder kronor 2024, vilket är en ökning med 10 miljarder kronor jämfört med 2023. Ökningen beror både på högre statslåneränta och en positiv utveckling av livbolagens tillgångar under 2023. Skatteintäkterna från avkastningsskatt väntas vara i stort sett oförändrade 2025. Livbolagens tillgångar väntas uppvisa en positiv utveckling, men

statslåneräntan väntas vara något lägre 2024 än 2023. År 2026 och 2027 bedöms intäkterna öka igen när statslåneräntan åter väntas öka 2025 och 2026.

Skatt på konsumtion och insatsvaror

Skatt på konsumtion och insatsvaror består av mervärdesskatt och punktskatter och utgjorde 28 procent av de totala skatteintäkterna 2022. Intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror bedöms under hela prognosperioden ligga på ca 11 procent av BNP.

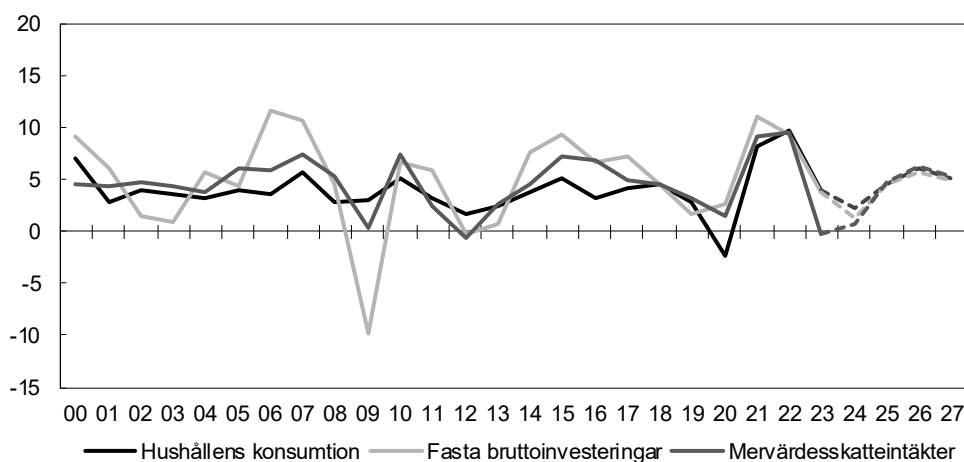
Mervärdesskatteintäkterna bedöms inleda återhämtning 2025

Intäkterna från mervärdesskatt bedöms öka med 1 procent 2024 jämfört med 2023, efter att ha legat i stort sett stilla 2023 (se diagram 5.4). Utvecklingen kan jämföras med genomsnittet för perioden 2000–2022 som ligger på knappt 5 procent. Intäkterna hålls främst tillbaka av en svag utveckling av hushållens konsumtion och minskande bostadsinvesteringar. Denna effekt förstärks av att de delar av konsumtionen som har en högre genomsnittlig skattesats, som energi och sällanköpsvaror, sammantaget väntas minska 2024.

För 2025 väntas intäkternas ökningstakt stiga i linje med den genomsnittliga ökningstakten då hushållens konsumtion och bostadsinvesteringar börjar återhämta sig. Åren 2026 och 2027 väntas intäktsökningen tillta ytterligare något när återhämtningen i dessa skattebaser tilltar.

Diagram 5.4 Hushållens konsumtion, fasta bruttoinvesteringar och intäkter från mervärdesskatt

Procentuell förändring

Källor: Ekonomistyrningsverket, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Punktskatteintäkterna väntas minska 2025 till följd av skattesänkningar

Intäkterna från punktskatter väntas minska med 12 procent 2024 jämfört med 2023. Det förklaras främst av skatt på flaskhalsintäkter som upphör, men även skattesänkningar på bensin och diesel bidrar. Den underliggande ökningstakten, med skatt på flaskhalsintäkter borträknad, visar i stället en ökning av intäkterna med 5 procent. Detta är högre än den genomsnittliga ökningstakten för perioden 2000–2022 på 3 procent. Den höga inflationen 2023, som påverkar skattesatserna för energiskatten 2024, bidrar till den starka underliggande utvecklingen. År 2025 bedöms intäkterna minska med 2 procent. Minskningen är en följd av förslagen om energiskattesänkningar på bensin och diesel samt avskaffande av flygskatten i denna proposition. Även 2026 och 2027 väntas punktskatteintäkterna fortsätta utvecklas svagare än

genomsnittet, bl.a. till följd av att de föreslagna skattesänkningarna förstärks 2026 jämfört med 2025.

Restförda och övriga skatter

Restförda och övriga skatter består främst av uppbördsförluster, omprövningar och anstånd från hushåll och företag, avgifter till public service samt intäkter som förs till fonder. Intäkterna från restförda och övriga skatter väntas uppgå till ca 10 miljarder kronor 2024 för att därefter stiga något 2025 (se tabell 5.1).

Offentligfinansiella effekter av samtliga ändrade skatte- och avgiftsregler

De beräknade effekterna av samtliga regeländringar på skatteområdet 2022–2027 redovisas i tabell 5.6. Tabellen visar alla regeländringar sammantaget, såväl ändringar som tidigare har beslutats av riksdagen och aviserats av regeringen som förslag och aviseringar i denna proposition. Även ett urval av enskilda regeländringar redovisas. Regeländringarna visas i förhållande till det närmast föregående året. Sammantaget bedöms regeländringar, exklusive kommunal utdebitering, minska skatteintäkterna med 2 miljarder kronor 2024 och med 21 miljarder kronor 2025. För 2026 väntas effekten ge en ökning med 2 miljarder kronor. För 2027 väntas regeländringar i stort sett inte påverka skatteintäkterna.

Tabell 5.6 Offentligfinansiella effekter av samtliga ändrade skatte- och avgiftsregler

Miljarder kronor, bruttoeffekt i förhållande till det närmast föregående året

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Skatt på arbete	-14,7	17,3	2,2	-17,4	2,1	-0,3
Kommunalskatt	-4,4	1,2	-1,4	-2,8	-0,2	0,0
<i>varav förändrad medelutdebitering</i>	<i>-0,8</i>	<i>0,1</i>	<i>4,0</i>			
<i>varav ytterligare förstärkning av det förhöjda grundavdraget</i>				-2,4		
<i>varav slopad avtrappning i jobbskatteavdraget och jobbskatteavdraget för äldre (effekt på kommunalskatt)</i>				-0,3		
Statlig skatt	-0,1	0,2	12,4	0,0	0,0	0,0
Skattereduktioner	-11,4	2,8	-11,9	-14,6	0,6	0,0
<i>varav ytterligare förstärkning av det ordinarie jobbskatteavdraget</i>				-11,1		
<i>varav slopad avtrappning i jobbskatteavdraget och jobbskatteavdraget för äldre (effekt på skattereduktioner)</i>				-4,4		
Socialavgifter	1,2	13,1	3,1	-0,1	1,7	-0,3
Skatt på kapital	1,0	5,8	2,4	0,8	2,6	0,4
Inkomstskatt, företag	-5,4	4,5	2,2	0,3	0,5	0,4
Fastighetsskatt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0
Övriga skatter på kapital	6,3	1,3	0,2	0,5	1,9	0,0
<i>varav en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring</i>				-4,4	-2,6	
<i>varav avtrappat ränteavdrag för lån utan säkerhet</i>				4,3	4,3	
Skatt på konsumtion	-6,8	-3,2	-3,7	-5,3	-3,6	-0,1
Mervärdesskatt	-0,1	-0,2	0,0	-0,3	0,0	0,0
Punktskatter	-6,8	-3,1	-3,7	-4,9	-3,6	-0,1
<i>varav sänkt skatt på bensin och diesel</i>				3,1	5,5	5,6
Restförda och övriga skatter	0,4	0,9	0,8	0,5	0,5	0,0
Totala skatteintäkter	-20,2	20,8	1,6	-21,4	1,8	0,3
Totala skatteintäkter, exkl. kommunal utdebitering	-19,4	20,7	-2,4	-21,4	1,8	0,3

Källa: Egna beräkningar.

5.3 Statens inkomster

Skatteinkomster

Skatteintäkter och skatteinkomster har olika påverkan på de offentliga finanserna. Skatteintäkterna påverkar det finansiella sparandet medan periodiseringsposter som kapitalplaceringar på skattekontot endast påverkar statens inkomster och budgetsaldo. Motsvarande skillnad finns för övriga inkomster.

Statens skatteinkomster påverkas av de förändringar av möjligheterna att ansöka om anstånd med att betala skatt som genomfördes 2021–2023. Förändringarna handlar om utökade möjligheter att ansöka om anstånd och förlängd anståndstid.

Övriga inkomster

Utfall och prognoser för de inkomster som redovisas under posten Övriga inkomster i statens budget framgår av tabell 5.1. Bland dessa inkomster ingår avräkningar, som främst avser kompensation för statlig och kommunal mervärdesskatt. Vissa inkomster av statens verksamhet, såsom utdelningar från statens aktieinnehav, påverkar statens finansiella sparande, medan försäljningsinkomster och återbetalningar av lån endast påverkar statens inkomster och budgetsaldo.

Inkomster av statens verksamhet består bl.a. av utdelningar från statens aktieinnehav, affärsverkens och Riksbankens inlevererade överskott, ränteinkomster samt inkomster från offentligrättsliga avgifter. Inkomster av statens verksamhet väntas uppgå till drygt 45 miljarder kronor 2024 och till strax under 50 miljarder kronor per år resten av prognosperioden. Under prognosperioden väntas inte Riksbankens resultat medge någon vinst som levereras in till statskassan.

Inkomster av försäld egendom omfattar redovisade försäljningar av statlig egendom, varav försäljningar av aktier i bolag med statligt ägande vanligtvis utgör den största delen. För prognosåren görs ett beräkningstekniskt antagande om försäljningsinkomster om 5 miljarder kronor per år.

Inkomsterna från återbetalning av lån omfattar återbetalning av studiemedel för lån upptagna före 1989 och av övriga lån. Under prognosperioden väntas inkomsterna uppgå till drygt en halv miljard kronor per år.

Posten Kalkylmässiga inkomster omfattar vissa avskrivningar, amorteringar och statliga pensionsavgifter. De senaste åren har det dock inte kommit in några inkomster på vare sig avskrivningar eller amorteringar och det väntas inte heller göra det under prognosperioden. Under prognosperioden väntas pensionsavgifterna, och därmed kalkylmässiga inkomster, uppgå till mellan 22–24 miljarder kronor per år.

Posten Bidrag från EU omfattar bidrag från olika EU-fonder, bl.a. bidrag från EU:s jordbruksfonder och bidrag från faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF). Bidragen är främst kopplade till utgifter på specifika anslag inom olika utgiftsområden. Dessa inkomster bedöms uppgå till drygt 15 miljarder kronor 2024, men öka till knappt 49 miljarder kronor 2025 till följd av utbetalningar från RRF. Inkomsterna beräknas därefter återgå till den tidigare lägre nivån.

Posten Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet omfattar tillkommande skatter och avräkningar. Tillkommande skatter avser främst skatter som tillfaller EU och kommunala utjämningsavgifter enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Avräkningar består till största delen av statliga och kommunala myndigheters kompensation för inbetald mervärdesskatt. År 2024 väntas avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet uppgå till drygt –146 miljarder kronor. Det är en minskning med 23 miljarder kronor jämfört med 2023. Minskningen

beror framför allt på en tillfällig effekt till följd av att flaskhalsintäkterna upphör. Dessa intäkter betalas in av Affärsverket svenska kraftnät till staten. Transfereringen från stat till hushåll som därefter sker via Försäkringskassan redovisas som avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet. Den sammantagna effekten på det finansiella sparandet är neutral, men att enbart avräkningen redovisas under posten Övriga inkomster bidrar till att avräkningarna blir mindre 2024.

Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto budgeteras fr.o.m. 2016 under anslag på budgetens utgiftssida. Kvar finns en inkomsttitel som avser de nedsättningar som kan ges som stöd vid korttidsarbete.

Ändrad redovisning av inkomsttitlar

Följande inkomsttitel läggs till:

2812 *Ersättning för uppbördskostnader tull PCO*

Följande inkomsttitlar byter namn och heter fortsättningsvis:

2531 *Avgifter för registrering i föreningsregister m.fl.*

2532 *Avgifter vid Kronofogdemyndigheten*

4500 *Återbetalning av övriga lån*

Följande inkomsttitel tas bort:

4131 *Återbetalning av vattenkraftslån*

5.4 Jämförelse med 2024 års ekonomiska vårproposition och uppföljning av inkomsterna i statens budget för 2023 och 2024

I detta avsnitt jämförs prognosen för skatteintäkterna och övriga inkomster i denna proposition med prognosen i 2024 års ekonomiska vårproposition. Prognoskillnaderna visas i den högra delen av tabell 5.7.

Tabell 5.7 Utfall och aktuell prognos jämfört med statens budget för 2023 och 2024 samt en jämförelse med prognosen i 2024 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor

	Utfall 2023	Jfr med SB23 2023	Prognos 2024	Jfr med SB24 2024	Jfr med VAP24 2023	Jfr med VAP24 2024	Jfr med VAP24 2025	Jfr med VAP24 2026	Jfr med VAP24 2027
Skatt på arbete	1 477,3	27,0	1 524,0	13,5	2,5	-6,2	-21,7	-21,0	-17,4
Direkta skatter	752,2	13,4	766,0	4,3	5,9	-1,9	-19,0	-17,5	-15,4
varav kommunal inkomstskatt	895,8	14,5	927,9	7,3	3,9	-0,8	-2,3	-2,7	-2,6
varav statlig inkomstskatt	56,0	2,2	62,4	-0,4	0,1	-1,1	-0,7	0,3	2,1
varav jobbskatteavdrag	-158,8	-1,5	-182,0	-1,6	0,6	-0,2	-15,4	-15,3	-15,0
varav avdrag för hushållsarbete	-18,0	2,2	-19,9	-0,5	0,0	-0,6	-1,4	-1,3	-1,4
varav övrigt	-22,7	-4,1	-22,3	-0,4	1,3	0,8	0,8	1,5	1,5
Indirekta skatter	725,1	13,6	758,0	9,2	-3,4	-4,3	-2,7	-3,5	-2,0
varav arbetsgivaravgifter	708,2	10,7	737,5	5,1	0,5	0,0	0,2	-0,7	-0,2
varav egenavgifter	11,6	-1,1	11,7	-0,2	-0,5	-0,4	-0,4	-0,4	-0,1
varav särskild löneskatt	62,6	4,9	65,7	5,2	-3,0	-3,5	-2,0	-1,8	-1,0
varav nedsättningar	-8,8	-0,3	-6,4	-0,7	-0,5	-0,4	-0,5	-0,7	-0,8

	Utfall 2023	Jfr med SB23 2023	Prognos 2024	Jfr med SB24 2024	Jfr med VAP24 2023	Jfr med VAP24 2024	Jfr med VAP24 2025	Jfr med VAP24 2026	Jfr med VAP24 2027
<i>varav skatt på tjänstegruppliv</i>	0,6	-0,1	0,6	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>varav avgifter till premiepensionssystemet</i>	-49,1	-0,6	-51,0	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Skatt på kapital	364,5	19,3	400,4	23,4	8,4	15,0	12,8	12,0	10,5
<i>varav skatt på kapital, hushåll</i>	73,0	-4,6	84,3	2,8	1,4	5,3	4,1	2,7	1,7
<i>varav skatt på företagsvinster</i>	205,2	27,1	217,0	17,3	5,3	8,0	9,2	8,2	6,4
<i>varav avkastningsskatt</i>	20,8	1,4	30,8	2,0	1,9	2,1	-0,3	1,2	2,5
<i>varav fastighetsskatt</i>	39,9	1,9	42,0	0,7	0,2	0,1	0,3	0,4	0,4
<i>varav stämpelskatt</i>	10,4	-4,2	11,4	-2,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>varav kupongskatt m.m.</i>	9,4	-0,7	9,0	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>varav riskskatt för kreditinstitut</i>	6,0	-1,6	6,0	1,5	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Skatt på konsumtion och insatsvaror	718,0	-17,7	703,2	-21,1	-0,8	-4,7	-9,1	-11,1	-12,9
<i>varav mervärdesskatt</i>	558,0	-36,5	562,2	-22,0	-1,4	-8,2	-9,0	-8,9	-9,6
<i>varav skatt på tobak och alkohol</i>	28,6	-1,8	31,5	0,1	0,0	0,7	0,7	0,8	0,7
<i>varav energiskatt</i>	45,6	-1,7	47,3	3,3	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
<i>varav koldioxidskatt</i>	22,7	0,2	24,4	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>varav övriga skatter på energi och miljö</i>	34,4	26,4	9,0	0,2	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1
<i>varav skatt på vägtrafik</i>	22,0	-3,2	21,7	-2,3	2,0	3,5	-0,7	-1,2	-0,7
<i>varav övriga skatter</i>	6,7	-1,2	7,2	-0,5	0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3
Skatt på import	7,9	-1,5	7,7	-1,9	0,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2
Restförda och övriga skatter	9,6	-3,7	10,1	-2,1	1,3	1,1	0,1	-0,7	-1,4
<i>varav restförda skatter</i>	-13,0	-4,9	-12,9	-2,0	0,0	0,7	-0,4	-0,9	-1,5
<i>varav övriga skatter</i>	22,7	1,2	23,0	-0,1	1,3	0,5	0,4	0,3	0,1
Totala skatteintäkter	2 577,4	23,3	2 645,4	11,9	11,4	5,0	-18,3	-21,0	-21,3
Avgår EU-skatter	-7,9	1,5	-7,7	1,9	0,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2
Offentliga sektorns skatteintäkter	2 569,5	24,8	2 637,7	13,7	11,4	5,3	-18,0	-20,7	-21,2
<i>varav kommunala skatter</i>	-918,2	-11,4	-949,3	-6,9	3,8	-0,7	-2,1	-2,5	-2,5
<i>varav avgifter till ålderspensionssystemet</i>	-315,4	-1,8	-329,3	-0,3	-0,3	-0,5	-0,3	-1,0	-1,1
Statens skatteintäkter	1 335,9	7,7	1 359,2	6,5	7,9	6,5	-15,6	-17,2	-17,6
Periodiseringar	-17,9	-2,3	3,7	11,4	-7,9	-4,6	6,6	6,8	13,2
Statens skatteinkomster	1 318,1	5,4	1 362,9	17,9	0,0	2,0	-9,0	-10,5	-4,4
Övriga inkomster	-75,1	-41,9	-59,6	-38,9	0,0	-27,6	31,6	-0,3	-1,6
2000 Inkomster av statens verksamhet	55,8	13,2	44,9	-3,0	0,0	3,2	0,9	1,5	1,4
3000 Inkomster av försäld egendom	0,1	-4,9	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4000 Återbetalning av lån	0,4	-0,1	0,5	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
5000 Kalkylmässiga inkomster	19,9	0,8	22,0	-0,2	0,0	0,4	0,4	0,2	0,5
6000 Bidrag m.m. från EU	18,3	-14,2	14,5	-34,2	0,0	-31,1	31,6	0,7	0,7
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-169,6	-36,7	-146,4	-1,4	0,0	0,0	-1,1	-2,7	-4,1
8000 Utgifter som ges som krediteringar på skattekontot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Statsbudgetens inkomster	1 242,9	-36,6	1 303,3	-21,0	0,0	-25,7	22,6	-10,8	-6,0

Anm.: Med statens budget (SB) avses de av riksdagen ursprungligen beslutade budgetarna för 2023 och 2024. Utfall för 2023 är enligt nationalräkenskapernas publicerade utfall. Prognoser och utfall är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10.

Källor: Statistiska centralbyrån, Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Jämförelse med prognosen i 2024 års ekonomiska vårproposition

För uppföljningen av inkomsterna i de av riksdagen ursprungligen beslutade budgetarna för 2023 och 2024 redovisas prognoskillnaderna i den vänstra delen av tabell 5.7.

Skatt på arbete

Intäkterna från skatt på arbete har reviderats upp med drygt 2 miljarder kronor 2023 jämfört med prognosen i 2024 års ekonomiska vårproposition. Det förklaras främst av att intäkterna från direkt skatt på arbete, och framför allt av att kommunal inkomstskatt, blev högre enligt det preliminära beskattningsutfallet. Samtidigt blev intäkterna från särskild löneskatt lägre enligt det preliminära utfallet.

Intäkterna från de direkta skatterna på arbete är nedreviderade med knappt 2 miljarder kronor 2024 jämfört med den ekonomiska vårpropositionen. Det förklaras av att intäkterna från både statlig och kommunal inkomstskatt väntas utvecklas något svagare än vad som tidigare bedömdes. Även för 2025–2027 revideras de direkta skatterna på arbete ned med mellan 15 och 19 miljarder kronor jämfört med i den ekonomiska vårpropositionen. Nedrevideringen förklaras främst av aviseringen om det förstärkta jobbskatteavdraget som medför minskade skatteintäkter under 2025–2027. Endast mindre revideringar följer av förändrade antaganden jämfört med den ekonomiska vårpropositionen, se tabell 5.8. Även intäkterna från indirekt skatt på arbete är nedreviderade hela prognosperioden. Det förklaras framför allt av att särskild löneskatt väntas utvecklas svagare till följd av lägre utfall än väntat.

Tabell 5.8 Antaganden i skatteprognoserna och förändringar jämfört med vårpropositionen för 2024

Årlig procentuell förändring om inte annat anges

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP, marknadspris ¹	7,3	5,8	3,6	4,0	5,2	4,6
Differens jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition	-1,5	0,4	0,5	-0,1	0,0	0,1
Arbetade timmar ²	3,3	1,5	0,0	0,9	1,0	0,9
Differens jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition	1,0	-0,4	0,0	0,0	-0,2	0,0
Timplön ³	3,2	3,8	3,9	3,7	3,8	3,8
Differens jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition	-0,7	0,4	0,0	0,0	0,1	0,1
Utbetald lönesumma, skatteunderlag	6,8	5,5	4,0	4,6	4,8	4,7
Differens jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition	0,3	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,1
Arbetslöshet ^{4, 5}	7,5	7,7	8,3	8,3	7,9	7,6
Differens jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
Hushållens konsumtionsutgifter ¹	9,8	3,9	2,2	4,6	6,2	5,2
Differens jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition	0,5	0,3	-1,2	-0,4	0,0	-0,3
Kommunal medelutdebitering ⁶	32,2	32,2	32,4	32,4	32,4	32,4
Differens jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Statslåneränta ⁷	1,9	2,6	2,2	2,5	2,5	2,6
Differens jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition	0,0	0,0	-0,4	-0,1	0,0	0,0
KPI juni–juni	8,7	9,3	2,6	0,7	1,3	2,1

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Differens jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition	0,0	0,0	-0,3	0,3	-0,3	0,0
Inkomstbasbelopp ⁸	71,0	74,3	76,2	79,8	82,5	85,5
Differens jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition	0,0	0,0	0,0	0,4	0,1	0,0
Prisbasbelopp ⁸	48,3	52,5	57,3	58,8	59,2	60,0
Differens jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition	0,0	0,0	0,0	-0,2	0,0	-0,2
Inkomstindex	194,2	203,1	208,4	218,3	225,6	233,7
Differens jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition	0,0	0,0	0,0	1,3	0,5	0,1
Skiktgräns ⁹	540,7	598,5	598,5	625,7	642,6	663,2
Differens jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition	0,0	0,0	0,0	-2,0	-5,8	-14,0

¹ Löpande priser, procentuell förändring.

² Kalenderkorrigerat, anställda.

³ Enligt NR:s definition.

⁴ Arbetslöshet 15–74 år.

⁵ Procent av arbetskraften.

⁶ Medelvärde under året, procent.

⁷ Statslåneräntan per den 30 november.

⁸ Tusental kronor.

⁹ Avser skiktgräns för statlig inkomstskatt, tusental kronor.

Källor: Statistiska centralbyrån, Skatteverket och egna beräkningar.

Skatt på kapital

Jämfört med prognosen i 2024 års ekonomiska vårproposition har intäkterna från kapital skatter reviderats upp samtliga år under prognosåren. Det beror främst på att det preliminära beskattningsutfallet indikerar högre vinster för företagen än i tidigare bedömning. Samtidigt indikerar det preliminära beskattningsutfallet lägre ränteutgifter än vad som bedömdes i 2024 års ekonomiska vårproposition, vilket medför en lägre skattereduktion för underskott av kapital och därmed högre skatt på kapital från hushållen. Intäkterna från avkastningsskatten har reviderats upp något till följd av högre utfall för 2023. Även intäkterna från stämpelskatt och fastighetsskatt är uppreviderade något 2023. Intäkterna från riskskatten är däremot nedreviderade något till följd av det preliminära beskattningsutfallet. Sammantaget innebär detta en upprevidering av skatt på kapital hela prognosperioden.

Skatt på konsumtion och insatsvaror

Intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror har reviderats ned med 5 miljarder kronor för 2024 jämfört med prognosen i 2024 års ekonomiska vårproposition. Den främsta orsaken till nedrevideringen är en ytterligare försvagning av bostadsinvesteringarna som drar ned intäkterna från mervärdesskatt. Detta motverkas i viss grad av en starkare utveckling av energiskatten än vad som väntades i vårpropositionen. Åren 2025–2027 är nedreviderade med mellan 9 och 13 miljarder kronor, till största delen på grund av nedreviderade intäkter från mervärdesskatt.

Periodiseringar

Prognosen för periodiseringar har reviderats ned med 5 miljarder kronor 2024 jämfört med prognosen i 2024 års ekonomiska vårproposition. Det förklaras främst av reviderade uppbördsförskjutningar för skatter från hushållen. Kapitalplaceringarna på skattekontot påverkar periodiseringarna under hela prognosperioden. I nuvarande

prognos antas kapitalplaceringarna minska successivt under prognosperioden, men inte upphöra helt.

Övriga inkomster

Prognosen för övriga inkomster har reviderats ned med ca 28 miljarder kronor 2024 och upp med 32 miljarder kronor 2025 jämfört med prognosen i 2024 års ekonomiska vårproposition. Det beror främst på att utbetalningar från RRF har senarelagts till 2025.

Uppföljning av statens budget för 2023 och 2024

Med statens budget avses de av riksdagen ursprungligen beslutade budgetarna för 2023 och 2024.

Skatt på arbete

Enligt preliminära utfall blev intäkterna från skatt på arbete 27 miljarder kronor högre 2023 än i prognosen i statens budget för 2023. Det beror framför allt på att lönesumman har reviderats upp till följd av en starkare utveckling på arbetsmarknaden än väntat. Det är främst intäkter från kommunal inkomstskatt och arbetsgivaravgifter som har reviderats upp till följd av detta, men även den statliga inkomstskatten har reviderats upp något till följd av den uppreviderade lönesumman. Den kommunala respektive statliga inkomstskatten har reviderats upp med 15 respektive 2 miljarder kronor, medan arbetsgivaravgifterna har reviderats upp med knappt 11 miljarder kronor. Även skattereduktionerna har blivit högre än vad som antogs i statens budget för 2023.

Prognosen för 2024 har reviderats upp med knappt 14 miljarder kronor jämfört med bedömningen i statens budget för 2024. Det förklaras främst av att den genomsnittliga kommunalskattesatsen reviderats upp något jämfört med tidigare samtidigt som en upprevidering av lönesumman också bidrar på uppåtssidan. Den kommunala inkomstskatten respektive arbetsgivaravgifterna har reviderats upp med 7 respektive 5 miljarder kronor, medan den statliga inkomstskatten väntas vara närmast oförändrad jämfört med vad som bedömdes i statens budget för 2024.

Skatt på kapital

Enligt preliminära utfall blev intäkterna från skatt på kapital 19 miljarder kronor högre 2023 än i prognosen i statens budget för 2023. Upprevideringen beror framför allt på att utvecklingen av intäkter från skatt på företagsvinster var starkare än väntat, vilket förklaras av högre vinstutveckling för företagen. Intäkterna från avkastningsskatt och fastighetsskatt är uppreviderade till följd av utfall samtidigt som intäkterna från hushållens kapitalskatter, riskskatten och stämpelskatten är nedreviderade något. År 2024 väntas intäkterna från skatt på kapital bli drygt 23 miljarder kronor högre. Upprevideringen drivs fortsatt av att intäkterna från skatt på företagsvinster väntas utvecklas starkare än vad som bedömdes i statens budget för 2024. Även intäkterna från hushållens kapitalskatter, avkastningsskatt, kupongskatt och riskskatt antas utvecklas starkare än vad som väntades i statens budget för 2024. Detta motverkas till viss del av att stämpelskatten reviderats ned något.

Skatt på konsumtion och insatsvaror

Intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror blev 18 miljarder kronor lägre 2023 än vad som bedömdes i statens budget för 2023. Mer än hela skillnaden kom från svagare utveckling av intäkter från mervärdesskatt än väntat. Detta berodde i sin

tur på svagare utveckling av bostadsinvesteringar och konsumtion av energi. Effekten motverkades av skatt på flaskhalsintäkter som infördes efter beslutandet av statens budget för 2023.

För 2024 väntas intäkterna bli 21 miljarder kronor lägre än vad som bedömdes i statens budget för 2024. Det är fortsatt framför allt intäkter från mervärdesskatt som bedöms vara orsaken till den svagare bedömningen samtidigt som ingen motverkande effekt längre kommer från skatt på flaskhalsintäkter som upphörde i årsskiftet 2023/24.

Periodiseringar

I förhållande till statens budget för 2023 medförde periodiseringseffekter att statens inkomster blev knappt 2 miljarder kronor lägre än väntat. För 2024 medförde periodiseringseffekter att statens inkomster blev knappt 11 miljarder kronor högre än väntat jämfört med statens budget för 2024. Det förklaras främst av reviderade betalningsförskjutningar från hushållen.

Övriga inkomster

För 2023 blev intäkterna från övriga inkomster 42 miljarder kronor lägre än enligt prognosen i statens budget för 2023. Det beror främst på de beslutade elstöden och avräkningen av skatt på flaskhalsintäkterna. Även försäljningsinkomsterna blev lägre än det beräkningstekniska antagandet, och utbetalningar av bidrag från RRF har senarelagts. Inkomsterna på posten Övriga inkomster av statens verksamhet blev dock högre än väntat till följd av att medel på Centrala studiestödsnämndens kreditreserv, motsvarande de anslagsmedel som under perioden 2014–2022 förts till ett konto i Riksgäldskontoret, redovisades mot en inkomstitel på budgeten.

Övriga inkomster är nedreviderade med 39 miljarder kronor för 2024 jämfört med statens budget för 2024. Nedrevideringen beror framför allt på att utbetalningar från RRF har senarelagts.

6 Utgifter

I detta avsnitt lämnas förslag om utgiftsramar, förändring av anslagsbehållningar och utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2025 samt preliminära utgiftsramar för 2026 och 2027. Förslagen grundar sig på en redovisning och analys av utvecklingen av utgifterna inom utgiftsområdena i statens budget samt de utgifter som omfattas av utgiftstaket, de s.k. takbegränsade utgifterna.

Sammanfattning

- Utgiftsramarna för de 27 utgiftsområdena i statens budget beräknas uppgå till totalt 1 442 miljarder kronor 2025. Det är 95 miljarder kronor mer än utgiftsramarna 2024 i den av riksdagen ursprungligen beslutade budgeten för 2024. Riksdagen har dock därefter beslutat om ändringar i statens budget för 2024 som, tillsammans med regeringens förslag i propositionen Höständringsbudget för 2024 (prop. 2024/25:2) samt i propositionen Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2024/25:6), uppgår till 69 miljarder kronor.
- De takbegränsade utgifterna beräknas uppgå till 1 785 miljarder kronor 2025. Det är en ökning med 82 miljarder kronor jämfört med 2024. Ökningen beror främst på den makroekonomiska utvecklingen och de åtgärder som regeringen föreslår i denna proposition.
- Utgifterna för ålderspensionssystemet beräknas uppgå till 383 miljarder kronor 2025. Det är en ökning med 17 miljarder kronor jämfört med 2024.
- Nivån på de takbegränsade utgifterna 2025 beräknas motsvara 26,7 procent av BNP. Det är ungefär samma nivå som 2024.
- Jämfört med bedömningen i 2024 års ekonomiska vårproposition (prop. 2023/24:100) beräknas de takbegränsade utgifterna bli 55 miljarder kronor högre 2025, 75 miljarder kronor högre 2026 och 73 miljarder kronor högre 2027. De högre utgifterna beror främst på de åtgärder som föreslås i denna proposition.
- För 2024 beräknas utgifterna i statens budget bli 48 miljarder kronor högre jämfört med den av riksdagen ursprungligen beslutade budgeten för 2024, framför allt till följd av kapitaltillskott till Riksbanken samt förstärkning av sektorsbidraget till hälso- och sjukvården.

6.1 Inledning

Statens budget delas in i 27 utgiftsområden. Utgiftsramarna för utgiftsområdena är summan av anvisade medel för de anslag som ingår i respektive utgiftsområde. Utgifterna, däremot, utgörs av prognosen för faktiskt förbrukade medel. Posten Minskning av anslagsbehållningar är skillnaden mellan anvisade medel och prognosen för faktiskt förbrukade medel. Till utgifterna i statens budget hör även Riksgäldskontorets nettoutlåning och den kassamässiga korrigeringen (se avsnitt 7). De takbegränsade utgifterna, dvs. de utgifter som omfattas av utgiftstaket, består av utgifterna inom utgiftsområdena 1–25 och 27 samt utgifterna i ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. ingår inte i de takbegränsade utgifterna.

Regeringens förslag till utgiftsramar och beräkning av de takbegränsade utgifterna baseras på prognosen för den makroekonomiska utvecklingen i avsnitt 3, volym-

utvecklingen i transfereringssystemen samt pris- och löneomräkningen av förvaltnings- och investeringsanslag. Vidare har hänsyn tagits till tidigare beslutade och aviserade åtgärder på budgetens utgiftssida samt de åtgärder som föreslås eller aviseras i denna proposition. I beräkningarna antas inga ytterligare finanspolitiska regel- eller anslagsändringar genomföras under den redovisade prognosperioden. Beräkningen av de preliminära utgiftsramarna och de takbegränsade utgifterna för 2026 och 2027 ska därmed ses som en konsekvensanalys av budgetförslagets, inklusive tidigare beslutade och aviserade åtgärders, effekt på den medelfristiga budgetutvecklingen.

6.2 Utgiftsramar för 2025

Regeringens förslag: Utgifterna för 2025 fördelas på utgiftsområden enligt tabell 6.1.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 9 kap. 5 § riksdagsordningen ska förslaget till statens budget innehålla en fördelning av anslagen på utgiftsområden.

Tabell 6.1 Utgiftsramar, anslagsbehållningar och utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget 2025

Tusental kronor

Utgiftsområde	
1 Rikets styrelse	20 130 981
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	21 734 078
3 Skatt, tull och exekution	14 812 398
4 Rättsväsendet	86 791 679
5 Internationell samverkan	2 278 371
6 Försvar och samhällets krisberedskap	169 680 344
7 Internationellt bistånd	44 499 844
8 Migration	11 937 532
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	120 254 872
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	123 058 927
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	62 890 360
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	104 531 449
13 Integration och jämställdhet	6 265 767
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	93 539 399
15 Studiestöd	33 793 466
16 Utbildning och universitetsforskning	103 845 141
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	16 861 894
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	3 240 094
19 Regional utveckling	4 294 201
20 Klimat, miljö och natur	16 438 897
21 Energi	6 631 297
22 Kommunikationer	94 447 432
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	21 697 804
24 Näringsliv	8 315 298
25 Allmänna bidrag till kommuner	173 107 254
26 Statsskuldsräntor m.m.	28 755 200
27 Avgiften till Europeiska unionen	47 761 911
Summa utgiftsområden	1 441 595 890
Minskning av anslagsbehållningar	-10 567 382
Summa utgifter	1 431 028 508
Summa utgifter exkl. statsskuldsräntor¹	1 402 346 308

Utgiftsområde	
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	382 967 000
Takbegränsade utgifter	1 785 313 308
Budgeteringsmarginal	70 686 692
Utgiftstak	1 856 000 000

¹ Summa utgifter exkl. utg.omr. 26 Statsskuldräntor m.m. med tillhörande minskning av anslagsbehållningar för statsskuldräntor.

Som framgår av tabell 6.1 uppgår utgiftsramarna för 2025 sammantaget till 1 442 miljarder kronor. Det är en ökning med 95 miljarder kronor jämfört med ramarna för 2024 i den av riksdagen ursprungligen beslutade budgeten för 2024 (bet. 2023/24:FiU10, rskr. 2023/24:115). I tabell 6.2 härleds förändringen.

Tabell 6.2 Härledning av de sammanlagda utgiftsramarna 2025

Miljarder kronor

Summa utgiftsramar i ursprungligen beslutad budget för 2024¹	1 347
Pris- och löneomräkning	16
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	53
Makroekonomisk utveckling	10
Volym	2
Övrigt	14
Summa nya utgiftsramar för 2025	1 442

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i slutet av 2023 (bet. 2023/24:FiU10, rskr. 2023/24:115). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

Den årliga pris- och löneomräkningen av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål leder till att utgiftsramarna för 2025 beräknas öka med 16 miljarder kronor.

Tidigare beslutade samt nu föreslagna och aviserade åtgärder beräknas öka utgiftsramarna med 53 miljarder kronor. Beloppet är ett netto av att flera utgiftsområden ökar medan andra minskar. De utgiftsramar som beräknas öka mest till följd av beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder är i storleksordning ramarna för utgiftsområdena 6 Försvar och samhällets krisberedskap, 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 4 Rättsväsendet samt 22 Kommunikationer. De ramor som minskar mest är utgiftsområdena 7 Internationellt bistånd, 20 Klimat, miljö och natur samt 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Den makroekonomiska utvecklingen, t.ex. i form av ett högre prisbasbelopp, beräknas medföra ökade utgiftsramar för 2025 med 10 miljarder kronor. De utgiftsramor som beräknas öka mest är i storleksordning ramarna för utgiftsområdena 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, 15 Studiestöd samt 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Volymförändringar, t.ex. i form av ett förändrat antal personer i olika transfereringssystem, bidrar till att utgiftsramarna beräknas öka med 2 miljarder kronor. De utgiftsramor som beräknas öka mest är utgiftsområdena 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning samt 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom. Den utgiftsram som minskar mest är utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Övriga utgiftspåverkande faktorer beräknas bidra till att utgiftsramarna ökar med 14 miljarder kronor. De utgiftsramor som beräknas öka mest är i storleksordning ramarna för utgiftsområdena 26 Statsskuldräntor m.m. och 27 Avgiften till Europeiska unionen. Den utgiftsram som minskar mest är utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

De förändringar av utgiftsramarna 2025 som beskrivs i det här avsnittet (6.2) förhåller sig till de ursprungligen beslutade utgiftsramarna för 2024, vilket är den senaste gången riksdagen beslutade om hela statens budget. Efter det ursprungliga beslutet om statens budget för 2024 har riksdagen dock beslutat om ändringar av utgiftsramarna för 2024. Tillsammans med förslaget till ändrade ramar i propositionen Höständringsbudget för 2024 samt i propositionen Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina medför ändringarna ökade utgiftsramar om sammanlagt 69 miljarder kronor jämfört med ramarna i det ursprungliga beslutet om statens budget. Ändringarna avser främst kapitaltillskott till Riksbanken inom utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. (bet. 2023/24:FiU28, rskr. 2023/24:277 och 278), förstärkning av sektorsbidraget till hälso- och sjukvården, stöd till Ukraina samt transfereringssystemen för sjuk- och rehabiliteringspenning och aktivitets- och sjukersättning (se vidare avsnitt 6.6).

I avsnitt 6.4 beskrivs förändringarna av utgiftsramarna 2025 i förhållande till den aktuella bedömningen av de faktiska utgifterna för 2024 i denna proposition. Förändringen av utgiftsramarna för 2025 jämfört med beräkningen i 2024 års ekonomiska vårproposition redovisas i avsnitt 6.5.

Regeringens förslag: Beräkningen av förändringen av anslagsbehållningar för 2025 enligt tabell 6.1 godkänns.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 3 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringens förslag till statens budget omfatta alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Anslagsbehållningar uppstår och förändras när prognoser över faktisk användning av medel är mindre eller större än motsvarande anslagsnivåer och kan t.ex. följa av att statliga myndigheter har vissa möjligheter att omfördela utgifter över tid. Anslagsbehållningarna ingår därför i beräkningen av lånebehovet. Bedömningen av hur anslagsbehållningarna kommer att förändras under ett år redovisas på utgiftssidan som en för alla anslag gemensam post, benämnd Minskning av anslagsbehållningar. För 2025 beräknas minskningen av anslagsbehållningar uppgå till –10,6 miljarder kronor. Eftersom beloppet är negativt innebär det att den faktiska användningen av medel beräknas bli mindre än de totala anslagsnivåerna 2025.

Regeringens förslag: Beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2025 enligt tabell 6.1 godkänns.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2 kap. 2 § budgetlagen ska den av riksdagen beslutade nivån på utgiftstaket användas i beredningen av förslaget till statens budget. Utgiftstaket omfattar bl.a. utgifterna inom ålderspensionssystemet som ligger vid sidan av statens budget. Utgifterna för ålderspensionssystemet beräknas öka med 16,6 miljarder kronor 2025 jämfört med prognosen för 2024 (se tabell 6.3). Ökningen är huvudsakligen hänförlig till den makroekonomiska utvecklingen (se avsnitt 6.4).

6.3 Preliminära utgiftsramar för 2026 och 2027

Regeringens förslag: Den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2026 och 2027 enligt tabell 6.3 godkänns som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2 kap. 3 § budgetlagen ska regeringen i budgetpropositionen lämna förslag till preliminära inkomstberäkningar och utgiftsramar för det andra och tredje tillkommande budgetåret. Regeringens förslag till preliminär fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2026 och 2027 redovisas i

tabell 6.3. Summan av de preliminära utgiftsramarna beräknas öka med 22,0 miljarder kronor 2026 och minska med 8,2 miljarder kronor 2027, jämfört med det närmast föregående året.

En utförlig redovisning av utgiftsutvecklingen lämnas i avsnitt 6.4. Förändringen av de preliminära utgiftsramarna för 2026 jämfört med beräkningarna i 2024 års ekonomiska vårproposition redovisas i avsnitt 6.5.

Tabell 6.3 Utgiftsramar 2024–2027

Miljoner kronor

Utgiftsområde	2023 Utfall ¹	2024 Anslag ²	2024 Prognos	2025 Förslag	2026 Förslag	2027 Förslag
1 Rikets styrelse	18 304	19 776	19 657	20 131	20 476	20 783
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	18 919	20 993	20 825	21 734	21 921	22 271
3 Skatt, tull och exekution	13 438	17 311	17 275	14 812	15 201	15 493
4 Rättsväsendet	69 772	78 775	80 018	86 792	93 463	100 485
5 Internationell samverkan	2 179	2 430	2 437	2 278	2 285	2 292
6 Försvar och samhällets krisberedskap	95 987	132 802	129 119	169 680	178 277	166 800
7 Internationellt bistånd	46 511	50 015	50 276	44 500	43 413	43 819
8 Migration	11 999	13 753	12 348	11 938	13 216	12 376
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	108 833	118 452	116 847	120 255	116 371	113 077
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	110 618	125 751	120 955	123 059	124 663	127 585
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	56 427	64 253	63 707	62 890	58 835	57 710
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	101 665	107 335	103 791	104 531	105 672	106 706
13 Integration och jämställdhet	4 490	4 959	4 906	6 266	4 426	2 747
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	79 842	93 540	89 659	93 539	92 828	91 048
15 Studiestöd	25 335	30 604	28 504	33 793	36 267	37 393
16 Utbildning och universitetsforskning	92 967	100 121	98 011	103 845	102 288	103 067
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	16 691	16 670	16 614	16 862	16 613	16 410
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	5 950	6 088	5 885	3 240	2 155	2 213
19 Regional utveckling	3 706	4 006	3 159	4 294	4 712	3 773
20 Klimat, miljö och natur	17 880	19 623	17 843	16 439	17 554	14 481
21 Energi	4 426	5 674	5 310	6 631	6 171	7 486
22 Kommunikationer	80 407	84 943	82 758	94 447	105 719	109 866
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	18 602	24 425	21 472	21 698	20 830	21 253
24 Näringsliv	7 640	9 614	10 740	8 315	8 221	8 249
25 Allmänna bidrag till kommuner	157 904	174 380	174 305	173 107	173 822	170 834
26 Statsskuldräntor m.m.	31 626	48 322	46 913	28 755	23 355	18 955
27 Avgiften till Europeiska unionen	43 585	40 760	40 334	47 762	54 794	58 173
Summa utgiftsområden	1 245 704	1 415 376	1 383 670	1 441 596	1 463 548	1 455 346
Minskning av anslagsbehållningar				-10 567	-4 836	-5 356
Summa utgifter	1 245 704		1 383 670	1 431 029	1 458 712	1 449 990
Summa utgifter exkl. statsskuldräntor³	1 214 077		1 336 756	1 402 346	1 435 450	1 431 128
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	360 860		366 381	382 967	392 135	407 029
Takbegränsade utgifter	1 574 937		1 703 137	1 785 313	1 827 585	1 838 157
Budgeteringsmarginal	90 063		43 863	70 687	66 415	99 843
Utgiftstak⁴	1 665 000		1 747 000	1 856 000	1 894 000	1 938 000

¹ Anslagen är fördelade till de utgiftsområden de tillhör i statens budget för 2025.

² Inkluderar beslutade och föreslagna ändringar i statens budget (Extra ändringsbudget för 2024 – Försvarsmateriel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2023/24:76, bet. 2023/24:FiU33, rskr. 2023/24:144 och 145), VÅB24 (prop. 2023/24:99, bet. 2023/24:FiU21, rskr. 2023/24:241–253), Riksbankens framställning om återställning av eget kapital – ändring i statens budget för 2024 (bet. 2023/24:FiU28, rskr. 2023/24:277 och 278), Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare försvarsmateriel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2023/24:155, bet. 2023/24:FiU36, rskr. 2023/24:265 och 266), Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2024/25:6) samt förslag i HÅB24 (prop. 2024/25:2).

³ Summa utgifter exkl. utg.omr. 26 Statsskuldsräntor m.m. med tillhörande minskning av anslagsbehållningar för statsskuldsräntor.

⁴ Regeringens förslag till nivå på utgiftstaket för 2027 i denna proposition (se avsnitt 4.2).

Källa: Egna beräkningar.

6.4 Utvecklingen av de takbegränsade utgifterna över tid

De takbegränsade utgifterna som andel av BNP var höga under 2020 till följd av pandemin (se tabell 6.4). Efter det har utgifterna som andel av BNP sakta minskat i takt med att bl.a. pandemirelaterade åtgärder har fasats ut. Andelen förväntas öka något under 2024, vilket främst förklaras av nya finanspolitiska åtgärder och att utgifterna ökade relativt snabbt till följd av inflationen. Takutgifterna ökar ungefär lika snabbt som BNP 2025 och minskar sedan successivt som andel av BNP 2026 och 2027 bl.a. på grund av att det i beräkningarna antas att inga ytterligare finanspolitiska regel- eller anslagsändringar genomförs under den redovisade prognosperioden.

Tabell 6.4 Utgifter inom budgetens utgiftsområden och takbegränsade utgifter i procent av BNP

Procent av BNP. Utfall 2020–2023, prognos 2024–2027

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Utgifter inom utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor ¹	23,3	22,3	20,6	19,6	20,8	21,0	20,4	19,5
Statsskuldsräntor m.m. ¹	0,4	0,0	0,5	0,5	0,7	0,4	0,3	0,3
Summa utgiftsområden	23,7	22,2	21,1	20,1	21,5	21,4	20,7	19,7
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	6,6	6,1	5,9	5,8	5,7	5,7	5,6	5,5
Takbegränsade utgifter²	29,9	28,4	26,6	25,4	26,5	26,7	26,0	25,0

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit.

² Utgifter inom budgetens utgiftsområden (exkl. utg.omr. 26 Statsskuldsräntor m.m.) och ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

Nedan beskrivs utvecklingen av de takbegränsade utgifterna genom att varje år jämförs med det närmast föregående året. Det innebär att för 2025 anges förändringen av utgifterna i jämförelse med 2024 och för 2026 anges förändringen av utgifterna i jämförelse med 2025 osv. Den årliga förändringen av de takbegränsade utgifterna redovisas i tabell 6.5. I tabellen fördelas förändringen på ett antal faktorer som kommenteras närmare efter tabellen. Fördelningen på de olika faktorerna baseras på egna beräkningar.

De takbegränsade utgifterna beräknas öka med 82,2 miljarder kronor 2025 jämfört med 2024. Som framgår av tabell 6.5 är den viktigaste orsaken till ökningen den makroekonomiska utvecklingen, främst kopplad till priser och löner, som medför att utgifterna ökar för flera transfereringsanslag. Utvecklingen av priser och löner i ekonomin bidrar också till den relativt stora ökningen av pris- och löneomräkningen av myndigheternas förvaltningsanslag och vissa investeringsanslag 2025. Omräkningen sker med en eftersläpning på två år och baseras således på utvecklingen av priser och löner två år tidigare. Slutligen bidrar även beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder till ökningen av de takbegränsade utgifterna 2025.

Kommande år beräknas ökningen av de takbegränsade utgifterna bli mindre än för 2025. Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder beräknas medföra en mindre ökning 2026 och en minskning 2027 på grund av att tillfälliga åtgärder fasas ut eller avslutas samt att beräkningarna utgår från antagandet att inga nya finanspolitiska åtgärder vidtas för dessa år utöver de som tidigare aviserats eller aviseras i denna proposition. Vidare beräknas utgifterna öka långsammare av makroekonomiska förändringar de kommande åren till följd av att inflationen beräknas öka långsammare och arbetslösheten bli lägre.

Tabell 6.5 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med det närmast föregående året

Miljarder kronor

	2023	2024	2025	2026	2027
Takbegränsade utgifter	16,2	128,2	82,2	42,3	10,6
<i>varav beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder¹</i>	-27,8	56,4	25,1	8,4	-13,9
<i>varav pris- och löneomräkning</i>	6,9	22,0	16,5	10,6	7,2
<i>varav makroekonomiska förändringar</i>	31,9	38,7	28,6	14,0	15,8
<i>varav volym²</i>	-9,0	3,5	0,1	-4,6	0,9
<i>varav tekniska justeringar³</i>	-0,1	2,2	3,3	2,7	0,0
<i>varav övrigt</i>	14,3	5,4	8,5	11,2	0,6

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Anslagsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstaket ingår inte. Vidare ingår inte medel som i tidigare propositioner om ändringar i statens budget föreslagits eller som i HÅB24 föreslås tillföras regelstyrda anslag som påverkas av förändringar i volym och makroekonomiska förutsättningar (i första hand transfereringsanslag).

² Begreppet volym innefattar ett antal olika slags utgiftsförändringar, till följd av bl.a. antal personer i transfereringssystemen, längden på den tid som en person finns i ett transfereringssystem samt förändringar av nivån på styckkostnader i transfereringssystemen som inte direkt kan kopplas till den makroekonomiska utvecklingen.

³ Utgiftsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstakets nivå.

Källa: Egna beräkningar.

Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder

I detta avsnitt redovisas den samlade budgeteffekten på de takbegränsade utgifterna av alla beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder, i förhållande till det närmast föregående året. Därmed ingår även budgeteffekter av tidigare åtgärder som upphör eller minskar i omfattning. Utöver de åtgärder som riksdagen har beslutat ingår i redovisningen även förslagen och aviseringarna i denna proposition, i propositionen Höständringsbudget för 2024 samt i propositionen Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina.

Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder bedöms medföra att de takbegränsade utgifterna ökar med 56,4 miljarder kronor 2024 jämfört med 2023. För 2025 och 2026 är ökningen mindre och 2027 bedöms utgifterna minska med 13,9 miljarder kronor jämfört med 2026. Sammantaget för 2024–2027 är ökningen av de takbegränsade utgifterna 76 miljarder kronor.

Av tabell 6.6 framgår att de utgiftsområden där beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder beräknas medföra störst ökning av utgifterna 2024–2027 är 6 Försvar och samhällets krisberedskap, 4 Rättsväsendet, 22 Kommunikationer samt 25 Allmänna bidrag till kommuner. De utgiftsområden där utgifterna beräknas minska mest är utgiftsområdena 7 Internationellt bistånd, 20 Klimat, miljö och natur samt 24 Näringsliv. Även inom ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget minskar utgifterna till följd av beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder.

Efter tabell 6.6 kommenteras utgiftsområdena med störst förändringar under prognosåren till följd av beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder.

Tabell 6.6 Förändringar av takbegränsade utgifter jämfört med det närmast föregående året till följd av beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder

Miljarder kronor

Utgiftsområde	2023	2024	2025	2026	2027
1 Rikets styrelse	0,4	0,8	-0,2	-0,1	0,0
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	1,3	0,0	0,1
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	-0,1	0,3	0,0	0,0	-0,2
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,1	0,0	0,1
3 Skatt, tull och exekution	-0,2	3,6	-2,6	0,1	0,0
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,6	0,2	0,1
4 Rättsväsendet	5,4	7,3	6,0	4,9	5,4
<i>varav sedan VÅP24</i>		1,0	2,5	0,3	5,3
5 Internationell samverkan	-1,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,0	0,0	0,0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	13,1	24,2	33,9	5,9	-13,9
<i>varav sedan VÅP24</i>		3,2	30,6	6,2	-10,4
7 Internationellt bistånd	-7,1	-0,6	-6,0	-2,0	0,1
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	-0,6	-2,9	0,1
8 Migration	1,7	-0,1	0,4	1,9	-1,1
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,5	2,0	-1,2
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-8,6	6,4	1,6	-4,8	-4,0
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	12,1	-0,3	-0,4
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	-7,2	2,2	-1,1	0,0	1,5
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,4	0,6	0,0	-0,1
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	6,0	-0,4	0,6	-0,5	-0,6
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,1	0,0	0,0
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	0,8	0,3	-1,5	-0,6	0,3
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,4	-0,4	0,0
13 Integration och jämställdhet	-1,1	-1,4	0,9	-1,3	-0,2
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,0	0,0	0,0
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-0,7	0,5	-2,0	-0,1	0,1
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,1	0,2	0,6
15 Studiestöd	-0,7	1,6	1,5	1,7	0,0
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,1	-0,9	0,0
16 Utbildning och universitetsforskning	-0,5	2,4	1,8	-2,7	-0,2
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	4,7	-1,0	1,0
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	-3,6	-0,2	0,1	-0,3	-0,3
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,2	0,0	0,0
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	-4,0	0,0	-2,9	-1,1	0,0
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,2	0,3	0,1
19 Regional utveckling	0,2	-0,2	0,3	0,4	-0,9
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,1	0,1	0,2	-0,2
20 Klimat, miljö och natur	-4,2	-0,1	-3,1	1,1	-3,1
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	1,1	0,3	0,5
21 Energi	-8,1	0,4	0,9	-0,5	1,3
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,1	1,0	0,3	1,6
22 Kommunikationer	-0,5	0,5	3,0	8,4	2,9
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	2,0	5,1	2,7

Utgiftsområde	2023	2024	2025	2026	2027
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	-0,5	-1,4	-0,4	-0,8	0,5
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,0	1,1	0,7
24 Näringsliv	-6,5	-2,0	-1,4	-0,1	0,0
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,6	0,2	0,4
25 Allmänna bidrag till kommuner	1,1	14,3	-4,6	0,9	0,3
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,6	0,6	-0,3
26 Statskuldsräntor m.m.	0,0	25,0	-25,0	0,0	0,0
<i>varav sedan VÅP24</i>		25,0	-25,0	0,0	0,0
27 Avgiften till Europeiska unionen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>varav sedan VÅP24</i>		0,0	0,0	0,0	0,0
Summa utgiftsområden	-26,0	83,2	0,2	10,3	-12,0
<i>varav sedan VÅP24</i>		29,7	34,1	11,3	0,7
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	-1,8	-1,8	-0,1	-1,9	-1,9
<i>varav sedan VÅP24</i>	0	0	0	0	0
Takbegränsade utgifter	-27,8	56,4	25,1	8,4	-13,9

Anm.: Anslagsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstaket ingår inte. Vidare ingår inte medel som i HÅB24 eller tidigare propositioner om ändringar i statens budget föreslås tillföras anslag till följd av förändringar i volym och makroekonomiska förutsättningar (i första hand transfereringsanslag).

Källa: Egna beräkningar.

Utgifterna inom utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution beräknas öka 2024 huvudsakligen till följd av tidigare beslut om kompensation till personer födda 1957 på grund av justerad åldersgräns för rätt att ta del av förhöjt grundavdrag. Kompensationen betalas ut 2024 och utgifterna beräknas därför minska 2025. Att minskningen inte fullt ut motsvarar beloppet för kompensationen beror på förslag i denna proposition, framför allt permanenta medel till Tullverket, Kronofogdemyndigheten och Skatteverket fr.o.m. 2025 för att motverka den kriminella ekonomin.

Utgifterna inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet beräknas öka under hela prognosperioden. Ökningen beror bl.a. på tidigare beslut om tillskott med anledning av Polismyndighetens och Kriminalvårdens tillväxt och en förstärkning av andra delar av rättskedjan. Förstärkningen har medfört ökade anslag till bl.a. Sveriges Domstolar, Åklagarmyndigheten och Säkerhetspolisen. Ytterligare stora tillskott under samtliga år till Polismyndigheten, Kriminalvården, Sveriges Domstolar och anslaget Rättsliga biträden m.m. föreslås i denna proposition. Tillskotten på dessa fyra anslag föreslås öka för varje år i prognosperioden.

Utgifterna inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap beräknas öka 2024 och 2025, till följd av såväl tidigare beslut och aviseringar som nya förslag i denna proposition och i propositionen Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2024/25:6). Exempel på tidigare beslut som bidrar till anslagsökningen är stöd till Ukraina och en gradvis höjning av den ekonomiska ramen för det militära och civila försvaret inom ramen för propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30). Förslag om nya tillskott i denna proposition avser i huvudsak den kommande försvarspolitiska propositionen och medel för den militära Ukrainaramen 2025 och 2026.

Utgifterna inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd beräknas minska 2024–2026. Minskningen 2025 förklaras i huvudsak av att biståndsbudgeten i budgetpropositionen för 2023 sänktes till 56 miljarder kronor per år, ökade migrationsavräkningar samt avräkning av den s.k. Ukrainafaciliteten. För 2026 förklaras minskningen av sänkt biståndsram till 53 miljarder kronor per år fr.o.m. 2026.

Utgifterna inom utgiftsområde 8 Migration beräknas öka 2025 och 2026. För 2025 består ökningen i första hand av tillskott till Migrationsverket till följd av omläggningen av migrationspolitiken och mottagandet av personer med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet som har flytt från kriget i Ukraina. För 2026 består ökningen till stor del av förslag i denna proposition om att öka den frivilliga återvandringen. För 2027 beräknas utgifterna minska, vilket bl.a. beror på att massflyktsdirektivet är aktiverat till mars 2026, vilket innebär minskade utgifter 2027.

Utgifterna inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg beräknas öka 2024 och 2025 men minska 2026 och 2027. Ökningen av utgifterna 2024 förklaras av tillskott till regionerna samt till läkemedelsförmånen som föreslogs i propositionen Vårändringsbudget för 2024. Ökningen 2025 förklaras av förslag i denna proposition om bl.a. bidrag för läkemedelsförmånerna, medel för att öka antalet vårdplatser, medel för arbete inom psykiatri, medel till Statens institutionsstyrelse samt av förslag från budgetpropositionen 2024 om ökad bemanning och kompetens i socialtjänsten. Ökningen motverkas av att sektorsbidraget till regionerna för 2025 är på en lägre nivå än för 2024 samt av att vissa delar av statens tillfälliga stöd till äldreomsorgen som inrättades under pandemin upphör. De lägre utgifterna för 2026 förklaras av att tillfälliga åtgärder upphör, bl.a. sektorsbidraget till regionerna samt en satsning på förlossningsvården och kvinnors hälsa. Minskningen motverkas av att ett förstärkt högkostnadsskydd för äldre inom tandvården föreslås i denna proposition och av förslag från budgetpropositionen för 2024 om omställningsstöd i socialtjänst. För 2027 beror de lägre utgifterna bl.a. på att en förlängning av äldreomsorgslyftet avslutas. Utöver ovan nämnda reformer aviseras justeringar i högkostnadstrappan för läkemedel i denna proposition. Dessa justeringar beräknas sänka utgifterna framöver, med full effekt 2027.

Utgifterna inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning beräknas öka 2024 och 2027, minska 2025 och vara oförändrade 2026. Utgiftsökningen 2024 beror främst på tillskott till Försäkringskassan samt justeringar av åldersgränserna i pensionssystemet och angränsande trygghetssystem som trädde i kraft 2023 och beräknas få fullt genomslag 2024. Reformen innebär att den övre åldersgränsen för rätt till bl.a. sjukersättning och sjukpenning höjts. Ersättning för höga sjuklönekostnader upphörde vid utgången av juni 2024. Eftersom ersättningen betalas ut till arbetsgivarna året efter sjuklönekostnaderna uppstått, minskar beslutet om att avskaffa ersättningen utgifterna 2025 och med fullt genomslag 2026. Trots detta är utgifterna totalt sett oförändrade inom utgiftsområdet 2026. Det beror på att de pensionsrelaterade åldersgränserna knyts till riktåldern för pension 2026, vilket innebär att åldersgränserna justeras upp med ytterligare ett år. De höjda åldersgränserna ökar utgifterna även 2027.

Utgifterna inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn beräknas minska 2025 och 2026, men öka övriga år. Ökningen 2024 beror på att den tillfälliga höjningen av bostadsbidraget till barnfamiljer, det s.k. tilläggsbidraget, förstärktes vid halvårsskiftet 2023 till att utgå till 40 procent av det belopp mottagaren brukar få i ordinarie bostadsbidrag varje månad. Den högre ersättningsnivån gäller även under hela 2024. De minskade utgifterna 2025 och 2026 jämfört med det närmast föregående året förklaras bl.a. av förslaget i denna proposition om att ett tillfälligt tilläggsbidrag ska utgå till 25 procent av det ordinarie bostadsbidraget under det första halvåret 2025. Ökningen 2027 beror framför allt på beslut om införande av månadsuppgifter i beräkningen av bostadsbidraget.

Utgifterna inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet beräknas minska mellan 2024 och 2027, med undantag för en ökning 2025. Ökningen 2025 förklaras av att antalet personer som blir kommunmottagna väntas öka som en följd av förslagen i

propositionen Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd (prop. 2023/24:151). Utgifterna till följd av propositionen beräknades utifrån att massflyktsdirektivet gällde fram t.o.m. den 4 mars 2025. Folkbokföringen av personer från Ukraina medför ökade kostnader för staten för bl.a. ersättning till kommuner och regioner.

Utgifterna inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv beräknas minska 2025 och 2026 till följd av beslutade och aviserade åtgärder. Minskningen 2025 jämfört med 2024 beror främst på att de förhöjda subventionsnivåerna i nystartsjobb minskar till ordinarie nivåer. Ökningen för 2027 förklaras framför allt av en omfördelning mellan åren av medlen inom programmet för ESF+ och en ändrad valutakurs för programmet.

Utgifterna inom utgiftsområde 15 Studiestöd beräknas öka fram t.o.m. 2026 till följd av beslutade och aviserade åtgärder. Ökningen följer av en fortsatt upptrappning av omställningsstudiestödet t.o.m. 2026, då stödet har nått den fastställda nivån. Ökningen 2026 motverkas av förslagen i denna proposition om att avveckla studiestartsstödet samt att medel avseende det högre bidraget inom studiemedlen minskas.

Utgifterna inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning beräknas öka 2024 och 2025 men minska fr.o.m. 2026 till följd av beslutade och aviserade åtgärder. Ökningen 2024 beror bl.a. på en tillfällig höjning av Kunskapsbidraget, en ökad satsning på speciallärare, samt en läsa, skriva, räkna-satsning i statens budget för 2024. För 2025 beror ökningen bl.a. på ett nytt samlat statsbidrag för personalförstärkning, en ytterligare förstärkning av Kunskapsbidraget, en uppskalning av regionalt yrkesvux samt förslagen i forsknings- och innovationspropositionen. Ökningarna 2025 motverkas bl.a. av en neddragning av stadsbidraget för maxtaxa. Minskningarna fr.o.m. 2026 beror bl.a. på att satsningar på speciallärare och regionalt yrkesvux samt det extra bidraget till European Spallation Source (ESS) löper ut. För 2027 motverkas minskningarna framför allt av tillskott i denna proposition med anledning av i forsknings- och innovationspropositionen.

Utgifterna inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik beräknas minska t.o.m. 2026. Det beror på att stöd för energieffektivisering av flerbostadshus samt investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande är under avveckling. Beloppen på dessa anslag fördelas mellan åren för att utbetalningar ska genomföras till aktörer som redan har beviljats stöd.

Utgifterna inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur bedöms minska alla år under prognosperioden förutom 2026. Minskningarna av utgifterna 2025 och 2027 beror i huvudsak på avvecklingen av klimatbonusen samt minskat stöd till skydd av värdefull natur, klimatinvesteringar och klimatpremier. Att utgifterna ökar 2026 beror huvudsakligen på driftstöd för avskiljning och lagring av koldioxid från förnybara källor (bio-CCS).

Utgifterna inom utgiftsområde 22 Kommunikationer beräknas öka under hela prognosperioden. För 2025 är det till följd av förstärkt vägunderhåll och för 2026 och 2027 är det till följd av tillskott med anledning av den kommande infrastrukturpropositionen.

Utgifterna inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel beräknas minska under hela prognosperioden med undantag av 2027 då de i stället beräknas öka. Den beräknade utgiftsminskningen förklaras av att två programperioder för EU:s finansieringsprogram överlappar t.o.m. 2025, och den tidigare programperioden avslutas stegvis. I denna proposition föreslås bl.a. medel för att stärka samhällets

försörjningsförmåga i sektorn livsmedel och dricksvatten, vilket bidrar till att öka utgifterna 2025, 2026 och 2027. För 2025 och 2026 minskar utgifterna ändå totalt sett.

Utgifterna för utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. beräknas öka under 2024 och minska med motsvarande belopp 2025. Det är till följd av det av riksdagen beslutade kapitaltillskottet till Riksbanken.

Utgifterna inom ålderspensionssystemet beräknas minska under hela prognosperioden till följd av justerade åldersgränser i pensionssystemet och angränsande trygghets-system. Reformen innebär att uttaget av allmän inkomstgrundad pension senareläggs.

Pris- och löneomräkning

Pris- och löneomräkningen baseras på utfallsstatistik och avspeglar därför pris- och löneförändringar i samhället med två års eftersläpning. Huvuddelen av de anslag som pris- och löneomräknas utgörs av myndigheternas förvaltningsanslag. Vid omräkningen av dessa anslag används olika index som ska motsvara utvecklingen av löner, hyreskostnader och övriga förvaltningskostnader. Omräkningstalen för 2024 och 2025 är fastställda och redovisas i tabell 6.7. Omräkningstalet för löner motsvarar förändringen i ett arbetskostnadsindex för tjänstemän i tillverkningsindustrin, med avdrag för produktivitetsutvecklingen i den privata tjänstesektorn. Omräkningstalet för hyresindex beräknas enligt två olika metoder beroende på om avtalet för fastigheten i fråga kan omförhandlas under det kommande budgetåret eller inte.

Tabell 6.7 Omräkningstal i pris- och löneomräkningen av myndigheternas förvaltningsanslag

Procent	2024	2025
Löneindex	1,09	1,15
<i>varav arbetskostnadsindex</i>	<i>2,93</i>	<i>2,74</i>
<i>varav produktivitetsavdrag</i>	<i>-1,84</i>	<i>-1,59</i>
Hyresindex	7,60	4,56
Index för övriga förvaltningsavgifter	8,37	8,55
Högskoleindex	3,50	3,43

Anm.: Omräkningstalet för lokalkostnader används i de fall myndigheter inte har hyresavtal som kan omförhandlas under aktuellt budgetår. För myndigheter med hyresavtal som kan omförhandlas används anslagsspecifika omräkningstal.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Utöver myndigheternas förvaltningsanslag omfattar den årliga pris- och löneomräkningen även investeringsanslag inom utgiftsområdena 6 Försvar och samhällets krisberedskap och 22 Kommunikationer. Den årliga pris- och löneomräkningen av anslag som används för förvaltnings- och investeringsändamål medför att de takbegränsade utgifterna beräknas öka med drygt 56 miljarder kronor 2024–2027 (se tabell 6.8). Ökningen är som störst 2024 för att sedan successivt minska de efterföljande åren. De stora utgiftsökningarna 2024 och 2025 beror till övervägande del på den höga inflationen 2022 och 2023. Pris- och löneomräkningen beräknas medföra en genomsnittlig ökning av de takbegränsade utgifterna om 11,4 miljarder kronor per år 2025–2027. Detta kan jämföras med en genomsnittlig ökning om 4,8 miljarder kronor per år 2019–2023, vilket utgår från utfallen 2017–2021 som var en period utan hög inflation.

Tabell 6.8 Förändring av utgifterna till följd av pris- och löneomräkning, jämfört med det närmast föregående året

Miljarder kronor

	2023	2024	2025	2026	2027
Takbegränsade utgifter	6,9	22,0	16,5	10,6	7,2
<i>varav förvaltningsanslag</i>	<i>2,6</i>	<i>5,9</i>	<i>8,2</i>	<i>6,5</i>	<i>4,5</i>
<i>varav investeringsanslag</i>	<i>4,4</i>	<i>16,1</i>	<i>8,3</i>	<i>4,1</i>	<i>2,7</i>

Anm.: Beloppen är avrundade och visar resultat av fastställd pris- och löneomräkning för 2023–2025 samt preliminär pris- och löneomräkning för 2026 och 2027.

Källa: Egna beräkningar.

De fyra utgiftsområden där pris- och löneomräkningen leder till de beloppsmässigt största förändringarna är 4 Rättsväsendet, 6 Försvar och samhällets krisberedskap, 16 Utbildning och universitetsforskning samt 22 Kommunikationer. För utgiftsområdena 6 Försvar och samhällets krisberedskap respektive 22 Kommunikationer förklaras det av att pris- och löneomräkningen påverkar investeringsanslagen för försvarsmateriel respektive transportinfrastruktur.

Makroekonomiska förändringar

De statliga finanserna påverkas i hög grad av den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i omvärlden. Utgiftsutvecklingen påverkas t.ex. av förändringar i arbetslöshet, räntor, svenska kronans växelkurs och av att ersättningen inom flertalet transfereringssystem följer den allmänna pris- och löneutvecklingen med ett års eftersläpning. Den höga inflationen 2022 och 2023 bidrog till att utgiftsökningen var relativt stor 2023 och fortsatt bedöms bli stor 2024, medan ökningen av inkomstindex och därmed utgifterna i ålderspensionssystemet bidrar till en relativt stor ökning av de takbegränsade utgifterna 2025. Sammantaget beräknas de takbegränsade utgifterna 2024–2027 öka med ca 97 miljarder kronor till följd av den makroekonomiska utvecklingen. I tabell 6.9 redovisas de utgiftsområden som påverkas av den makroekonomiska utvecklingen och områdena med störst beloppsmässiga förändringar kommenteras efter tabellen. Den makroekonomiska utvecklingen beskrivs närmare i avsnitt 3.

Tabell 6.9 Förändring av takbegränsade utgifter till följd av den makroekonomiska utvecklingen, jämfört med det närmast föregående året

Miljarder kronor

Utgiftsområde	2023	2024	2025	2026	2027
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,2	1,1	0,5	0,1	0,2
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	0,3	0,3	0,2	0,1	0,0
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	5,0	4,9	2,2	1,3	1,4
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	3,5	6,9	-0,5	-1,2	-1,2
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	2,9	3,3	1,9	1,4	1,7
13 Integration och jämställdhet	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	1,1	8,9	5,4	-0,8	-1,4
15 Studiestöd	2,2	2,4	2,0	0,8	0,7
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	-0,4	1,4	-0,4	-0,5	-0,2
Summa utgiftsområden	16,0	29,4	11,2	1,2	1,3
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	15,8	9,3	17,4	12,8	14,5
Takbegränsade utgifter	31,9	38,7	28,6	14,0	15,8

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Utgifterna inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och förvaltning påverkas av den makroekonomiska utvecklingen eftersom de statliga tjänstepensionerna indexeras med

prisbasbeloppet. Prisbasbeloppet beräknas öka under hela prognosperioden, dock mest 2024.

Utgifterna inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning beräknas öka under hela prognosperioden till följd av den makroekonomiska utvecklingen. Det är huvudsakligen utgifterna för sjuk- och aktivitetsersättning som beräknas öka, vilket främst förklaras av den förväntade utvecklingen av prisbasbeloppet. Därutöver beräknas utgifterna för sjukpenning öka till följd av utvecklingen av timlöner och prisbasbeloppet.

Utgifterna inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom påverkas främst av prisbasbeloppet, men även av inkomstindex. Den allmänna inkomstgrundande pensionen följer utvecklingen av inkomstindex. Ju högre inkomstgrundad pension en individ har, desto lägre grundskydd har den. Samtidigt påverkas framför allt garanti-pensionen av utvecklingen av prisbasbeloppet, vilket ökar utgifterna. Påverkan på de totala utgifterna inom utgiftsområdet beror därför på vilken effekt som dominerar. Utgifterna till följd av den makroekonomiska utvecklingen beräknas öka 2024 för att sedan minska resten av prognosperioden. Ökningen beror på ökningen av prisbasbeloppet, medan minskningen fr.o.m. 2025 beror på den förväntade utvecklingen av inkomstindex.

Utgifterna inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn beräknas öka under prognosperioden till följd av den makroekonomiska utvecklingen. Det förklaras huvudsakligen av att utgifterna för föräldraförsäkringen påverkas av timlöneutvecklingen och utvecklingen av prisbasbeloppet. Även utgifterna för omvårdnadsbidrag beräknas stiga till följd av förväntade ökning av prisbasbeloppet. Utgifterna för pensionsrätt för barnår beräknas öka på grund av stigande timlöner.

Utgifterna inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv påverkas till stor del av den makroekonomiska utvecklingen genom antalet personer som är arbetslösa. Utgifterna följer utvecklingen av arbetslösheten. Det innebär att utgifterna beräknas öka 2024 och 2025 för att sedan minska i takt med att konjunkturen återhämtar sig 2026 och 2027.

Utgifterna inom utgiftsområde 15 Studiestöd påverkas främst av förväntade ökning av prisbasbeloppet, som innebär att utgifterna för studiemedel beräknas öka. Ökningen förstärks även av att de höga räntorna påverkar statens utgifter för ned-sättningen av räntan på studielån.

Utgifterna inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel påverkas av den makroekonomiska utvecklingen eftersom de delvis finansieras genom EU-medel. Därigenom påverkas utgifterna av kronans växelkurs mot euron. Den svenska kronan beräknas försvagas gentemot euron (med avseende på slutkurs) 2024 jämfört med 2023, för att sedan stärkas under följande år. Det ökande utgifterna på utgiftsområdet 2024 förklaras således av kronans försvagning mot euron.

Utgifterna i ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget påverkas av inkomstindex. Utvecklingen av inkomstindex medför att utgifterna för ålderspensionssystemet ökar 2024–2027.

Volym i transfereringssystemen

Med volym avses antalet ersättningstagare i transfereringssystemen. I begreppet ingår också förändringar av styckkostnader i transfereringssystemen som varken kan kopplas direkt till den makroekonomiska utvecklingen eller är att betrakta som en åtgärd med budgeteffekter. Exempelvis kan den genomsnittliga styckkostnaden påverkas av att sammansättningen av mottagarna i ett transfereringssystem förändras.

Åren 2024–2027 beräknas de takbegränsade utgifterna sammantaget vara i princip oförändrade till följd av volymrelaterade förändringar. Utgifterna beräknas öka 2024 men minska 2026. I tabell 6.10 redovisas utgiftsområden med volymrelaterade utgiftsförändringar. Efter tabellen kommenteras utgiftsområdena med störst förändringar. Utvecklingen av utvalda volymer i transfereringssystemen, uttryckt som antal personer, antal utbetalda dagar eller utbetalda timmar, redovisas i tabell 6.11. I de fall utvecklingen av en volym påverkas av politiska beslut redovisas den utgiftsförändring som direkt kan härledas till beslutet i tabell 6.6, medan den utgiftsförändring som kan härledas till resterande volymförändring redovisas i tabell 6.10.

Tabell 6.10 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med det närmast föregående året till följd av utvecklingen av volym

Miljarder kronor					
Utgiftsområde	2023	2024	2025	2026	2027
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	0,1	0,4	0,2	0,0	0,3
8 Migration	-1,8	-0,7	-1,2	-0,7	0,1
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-0,3	0,2	0,8	0,8	0,6
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	-1,7	3,9	0,4	0,1	-0,2
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	0,6	0,7	-0,9	-2,4	0,7
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	-3,1	-1,8	0,4	0,3	-1,0
13 Integration och jämställdhet	-0,1	1,3	0,3	-0,7	-1,5
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	0,4	0,4	0,5	-0,1	-0,7
15 Studiestöd	-2,1	1,2	0,3	-0,2	0,2
22 Kommunikationer	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
24 Näringsliv	-0,5	0,5	0,0	0,0	0,0
Summa utgiftsområden	-8,3	6,0	0,8	-2,9	-1,4
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	-0,7	-2,5	-0,8	-1,8	2,3
Takbegränsade utgifter	-9,0	3,5	0,1	-4,6	0,9

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Utgifterna inom utgiftsområde 8 Migration beräknas minska under 2025 och 2026, vilket beror på att antalet asylsökande bedöms fortsätta att minska och att antalet personer med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet beräknas bli lägre. För 2027 beräknas utgifterna att öka något till följd av ett ökat antal asylsökande, vilket är en följeffekt av att massflyktsdirektivet har förlängts fram till början av mars 2026. Efter mars 2026 antas en del av dem som dittills haft tillfälligt skydd söka asyl och det förklarar ökningen av antalet asylsökande 2027.

Utgifterna inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg beräknas öka 2024–2027. De underliggande faktorer som driver utvecklingen är att allt fler söker tandvård och att referenspriserna årligen skrivs upp. Detta leder till att allt fler patienter slår i taket för högkostnadsskyddet. Utöver att behandlingarna ökar i antal blir de även mer avancerade, vilket också leder till att allt fler slår i taket för högkostnadsskydd.

Utgifterna inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning beräknas öka 2024–2026 och minska 2027. Ökningen av de volymrelaterade utgifterna är särskilt stor 2024. Det beror främst på ökade utgifter för sjukpenning, som i sin tur beror på att sjukfallen har blivit mer långvariga. Ökningen av långvariga sjukfall har pågått sedan 2022 som följd av regeländringar i rehabiliteringskedjan, som bl.a. inneburit undantag från prövningen av den försäkrades arbetsförmåga mot hela arbetsmarknaden, s.k. normalt förekommande arbete. Ökningen av

utgifterna 2025 och 2026 liksom minskningen 2027 är marginella, vilket beror på att de olika ersättningarna inom utgiftsområdet beräknas utvecklas i olika riktningar. Inom sjukersättningen finns en underliggande, långsiktig minskning av antalet mottagare. Det beror på att antalet individer som beräknas lämna ersättningen på grund av att de uppnått dess övre åldersgräns beräknas vara fler än de som beräknas tillkomma på grund av nybeviljanden. Sett över hela prognosperioden minskar därför volymerna svagt inom sjukersättningen, se tabell 6.11. Volymerna beräknas dock öka vissa enskilda år. Det beror bl.a. på att inflödet av nya ersättningstagare inom sjukersättningen bedöms bli högre framöver än under 2018–2022. Volymerna i tabell 6.11 och tabell 6.12 påverkas också av tidigare fattade beslut. År 2023 höjdes ersättningens övre åldersgräns med ett år, och 2026 beräknas den höjas ett ytterligare år då den knyts till riktåldern för pension. Det minskar utflödet ur förmånen och har därmed en höjande effekt på antalet ersättningstagare. Sjukpenningen beräknas öka under hela perioden, dels eftersom antalet påbörjade sjukfall väntas öka i takt med att arbetskraftens storlek ökar, dels eftersom beståndet av långvariga sjukfall väntas öka något, se tabell 6.11 och tabell 6.12.

Utgifterna inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom beräknas öka 2024 till följd av ett ökat antal ålderspensionärer. Antalet ålderspensionärer ökar även 2025 men då överväger effekten av den pågående avvecklingen av änkepensionen som bidrar till minskade utgifter. Avvecklingen av änkepensionen i kombination med att prognosen för effekterna av införandet av en riktålder för pension har reviderats ned förklarar också utgiftsminskningen 2026. Dessa två faktorer minskar utgifterna även 2027, men ett ökat medelbelopp för garantipensionen motverkar minskningen och bidrar sammantaget till en ökning av de volymrelaterade utgifterna under prognosperiodens sista år. Antalet personer (se tabell 6.11) som får del av förmånerna inom utgiftsområdet påverkas också av politiska beslut och den makroekonomiska utvecklingen. För 2026 och 2027 bidrar beslutet om införandet av en riktålder för pension till färre mottagare av garantipension och bostadstillägg. Även den makroekonomiska utvecklingen påverkar antalet förmånstagare inom utgiftsområdet dessa år genom att inkomstindexet ökar och bidrar till färre garantipensionärer.

Utgifterna inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn beräknas minska totalt sett över hela prognosperioden, men öka under två enskilda år, 2025 och 2026. Minskningen över tid beror på att antalet barn i befolkningen beräknas minska. Den svaga ökningen av utgifterna 2025 respektive 2026 förklaras bl.a. av att antalet uttagna föräldrapenningdagar ökar något dessa år och av ökade volymer inom omvårdnadsbidraget, se tabell 6.11. Ökningen inom föräldrapenningen beror på en regeländring från 2014 som innebar att den övre åldersgränsen för rätt till föräldrapenning höjdes från att barnet har fyllt 8 år till att barnet har fyllt 12 år. Därmed tillkommer en årskull per år i systemet 2023–2026, vilket ökar utgifterna. Under 2025 och 2026 beräknas denna effekt vara större än effekten av det lägre barnafödandet. Antalet personer med omvårdnadsbidrag beräknas öka samtliga år och särskilt 2024 och 2025. Beräkningarna speglar den historiska ökningen i förmånen, men i avtagande takt. Över tid har fler barn fått diagnoser som kan leda till att föräldrarna får omvårdnadsbidrag.

Utgifterna inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet beräknas öka under 2024 och 2025 som en följd av såväl EU:s förlängning av massflyktsdirektivet i juni som förslagen i propositionen Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd. EU:s förlängning av massflyktsdirektivet t.o.m. den 4 mars 2026 innebär att utgifterna för förslaget i propositionen uppstår under längre tid än vad som ursprungligen beräknats (Rådets genomförandebeslut (EU) 2024/1836 av den 25 juni 2024 om förlängning av det tillfälliga skydd som infördes genom genomförandebeslut (EU) 2022/382). De minskade utgifterna under 2026 förklaras av att giltighetstiden för

ukrainarnas skydd löper ut. Utgifterna väntas även sjunka under slutet av prognosperioden då antalet kommunmottagna reviderats ned som en följd av att antalet asylsökande och inresta anhöriga till asylsökande väntas minska.

Utgifterna inom ålderspensionssystemet beräknas minska till följd av volymförändringar t.o.m. 2026. Det beror på ett minskat antal personer med tilläggspension. För 2027 överväger ökningen av antalet personer med inkomstpension och utgifterna väntas öka.

Tabell 6.11 Volymer inom olika transfereringssystem

Utfall 2023, prognos 2024–2027

Utgiftsområde och volym	Andel kvinnor 2023	Andel män 2023	2023	2024	2025	2026	2027
8 Asylsökande och skyddsbehövande, genomsnittligt antal inskrivna per dygn	59%	41%	56 500	44 000	22 600	29 800	30 600
9 Antal mottagare av tandvårdsstöd	54%	46%	4 043 500	4 067 400	4 311 600	4 337 500	4 362 000
9 Antal personer med assistansersättning	45%	55%	13 300	13 300	13 400	13 400	13 500
9 Antal timmar assistans per vecka per beviljad brukare, genomsnitt	129 tim ¹	134 tim ¹	133	135	137	138	139
10 Antal sjukpenningdagar (netto) ² , miljoner	63%	37%	60,1	62,5	63,7	64,8	65,8
10 Antal rehabiliteringspenningdagar (netto) ² , miljoner	65%	35%	0,9	0,1	0,1	0,1	0,1
10 Antal personer med sjukersättning, medelantal	58%	42%	224 800	225 200	220 000	221 000	221 200
10 Antal personer med aktivitetsersättning, medelantal	46%	54%	34 700	35 100	35 800	36 700	37 700
10 Antal personer med sjuk- och aktivitetsersättning som erhåller bostadstillägg ³	52%	48%	116 100	116 700	113 600	118 500	116 100
11 Antal personer med garantipension	74%	26%	1 056 500	1 212 900	1 195 800	1 126 500	1 055 900
11 Antal pensionärer som erhåller bostadstillägg	73%	27%	301 100	305 100	309 400	308 500	307 900
12 Antal barnbidrag ⁴	66%	34%	1 936 100	1 911 900	1 883 600	1 855 800	1 822 100
12 Antal uttagna föräldrapenningdagar, miljoner	69%	31%	46,5	44,9	45,3	45,9	45,3
12 Antal uttagna tillfälliga föräldrapenningdagar, miljoner	56%	44%	8,8	8,6	8,3	8,1	8,0
12 Antal personer med omvårdnadsbidrag ⁵	78%	22%	31 300	36 300	41 500	43 500	44 600
13 Antal ensamkommande barn och unga 0–19 år som kommunerna får ersättning för, genomsnitt ⁶	20%	80%	1 200	1 000	1 000	800	600
13 Antal nyanlända som kommunerna får schablonersättning för, genomsnitt ⁷	51%	49%	23 400	24 500	46 800	27 400	9 900
14 Antal deltagare i etableringsinsatser	56%	44%	10 300	10 800	16 300	13 200	6 200
15 Antal personer med studiehjälp	49%	51%	449 300	451 800	463 200	470 200	473 100
15 Antal personer med studiemedel	60%	40%	517 900	534 900	548 800	533 900	535 000
15 Antal personer med omställningsstudiestöd	63%	37%	5 200	10 900	12 200	21 500	21 800
ÅP ⁸ Antal personer med tilläggspension	53%	47%	1 728 500	1 648 100	1 567 400	1 486 500	1 405 500
ÅP ⁸ Antal personer med inkomstpension	51%	49%	2 019 200	2 060 400	2 121 300	2 156 800	2 214 000

Anm.: Volymuppgifter om antal personer avser årsgenomsnitt och är avrundade till närmaste hundratal om inte annat anges. Arbetslösheten och antal deltagare i arbetsmarknadspolitiska program är nära sammankopplade med den konjunkturella utvecklingen. De redovisas därför inte i denna tabell utan ingår i kategorin makroekonomiska förutsättningar.

¹ Könsfördelningen baseras på genomsnittligt antal timmar per brukare och inte summan.

² Antalet dagar med partiell ersättning är omräknat till hela dagar.

³ Volymuppgifterna avser december.

⁴ Könsfördelningen baseras på mottagarens kön.

⁵ Bidraget kan erhållas på fyra nivåer: en fjärdedels, halvt, tre fjärdedels eller helt omvårdnadsbidrag. Antalet mottagare är här omräknat till hur många mottagare av helt omvårdnadsbidrag den totala utgiften motsvarar.

⁶ Könsfördelningen är en uppskattning som baseras på ett rullande fyraårigt genomsnitt för kommunmottagna ensamkommande barn och unga.

⁷ Könsfördelningen är en uppskattning som baseras på ett rullande treårigt genomsnitt för kommunmottagna.

⁸ Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

Den samlade volymen inom vissa stöd för ohälsa och arbetsmarknad

Volymerna mäts på olika sätt i olika stödsystem, t.ex. som utbetalda dagar eller som genomsnittligt antal personer som får ersättning. Omräkning till helårsekvivalenter är ett sätt att göra volymerna jämförbara mellan olika transfereringssystem och över tid. En helårsekvivalent motsvarar exempelvis två personer som under ett år är sjuk-skrivna på halvtid eller två personer som har heltidsersättning från arbetslöshetsförsäkringen ett halvår vardera. I tabell 6.12 samlas volymerna i stödsystem kopplade till ohälsa och arbetsmarknad omräknat till helårsekvivalenter.

Det samlade nyttjandet av de redovisade stödsystemen beräknas öka 2024 och 2025. Det är främst arbetslöshetsersättning och vissa arbetsmarknadspolitiska program som ökar. Efter 2025 bedöms det samlade nyttjandet av stöden att plana ut och väntas i stort ligga kvar på den högre nivån.

Tabell 6.12 Helårsekvivalenter inom vissa transfereringssystem

Tusental, andel av befolkningen 20–66 år i procent. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Sjuk- och rehabiliteringspenning ¹	253	256	260	264	267
Sjuk- och aktivitetsersättning	230	231	227	229	230
Arbetslöshetsersättning	69	92	97	96	96
Arbetsmarknadspolitiska program ^{2, 3, 4, 5}	167	170	186	184	174
Subventionerad anställning ^{2, 3, 4}	33	29	31	32	33
Summa	753	778	800	805	800
Ekonomiskt bistånd	73	73	74	73	71
Summa inkl. ekonomiskt bistånd⁶	826	851	875	878	871
Befolkning 20–66 år	6 183	6 200	6 218	6 240	6 264
Andel av befolkningen, procent	13	14	14	14	14

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive sjuklön som betalas av arbetsgivaren.

² I redovisade stöd på arbetsmarknadsområdet ingår inte stöd specifikt riktade till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Antalet personer med den typen av stöd, t.ex. lönebidrag och offentligt skyddat arbete hos Samhall, är relativt stabilt över tid.

³ För arbetsmarknadspolitiska program och subventionerade anställningar används statistik över kvarstående sökanden från Arbetsförmedlingen. Eftersom de allra flesta har åtgärden på heltid antas antalet personer vara samma som antalet helårsekvivalenter.

⁴ Introduktionsjobb ingår i posten Subventionerad anställning.

⁵ Deltagare i arbetsmarknadspolitiska program som får ersättning i form av rehabiliteringspenning ingår i sjuk- och rehabiliteringspenning.

⁶ Summeringen innehåller dubbelräkningar då individer som ingår i andra ersättningsssystem också kan vara berättigade till ekonomiskt bistånd.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tekniska justeringar

När en utgiftsförändring inte har samma nettoeffekt på den offentliga sektorns utgifter eller den offentliga sektorns finansiella sparande som på de takbegränsade utgifterna kan det motivera en teknisk justering av utgiftstaket. I tabell 6.5 framgår den samlade storleken på de utgiftsförändringar som, i förhållande till det närmast föregående året, motiverar en teknisk justering av utgiftstaket. Dessa utgiftsförändringar är i huvudsak hänförliga till ökning eller minskningar av anslaget 1:1 *Kommunal-ekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner i samband med förändringar av skattesystemet som påverkar kommunernas skatteunderlag. I avsnitt 4.2 finns en detaljerad genomgång av bakgrunden till tekniska justeringar, inklusive de förslag i denna proposition som motiverar en teknisk justering.

Övriga utgiftsförändringar

Övriga utgiftsförändringar är sådana som inte förklaras av beslut om åtgärder, pris- och löneomräkning, makroekonomiska förändringar eller volymförändringar. Det kan exempelvis vara de utgiftsförändringar som uppstår när medlemsavgiften till EU justeras. Även tidsförskjutningar i olika program eller utbetalningar, t.ex. senarelagda investeringar i transportinfrastrukturen, kategoriseras som övriga utgiftsförändringar.

Vidare ingår den förändring av anslagsbehållningar per år som följer av skillnaden mellan beräknade anslagsnivåer och prognoser för de faktiska utgifterna. Att anvisade medel inte förbrukas fullt ut ett visst år, och att det därför uppstår en anslagsbehållning, kan ha olika förklaringar. Det handlar ofta om faktorer som är svåra att förutse, t.ex. att personal säger upp sig och att det är svårt att hitta ersättare, eller att antalet ansökningar blir mindre än förväntat till nya program och utlysningar.

Övriga utgiftsförändringar beräknas medföra att utgifterna ökar alla år t.o.m. 2026, men bidrar inte till någon större förändring 2027 (se tabell 6.5).

Ökningen för 2024 beror i huvudsak på utvecklingen inom två utgiftsområden. Inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd ökar utgifterna på grund av att biståndet avräknas utgifter inom andra utgiftsområden, t.ex. delar av utgifterna inom utgiftsområde 8 Migration. Inom utgiftsområde 24 Näringsliv beräknas utgifterna öka 2024 på grund av senareläggning av kapitalinsatser i statligt ägda bolag som beräknas ske under 2024. Ökningarna motverkas av att utgifterna inom utgiftsområde 22 Kommunikationer beräknas minska till följd av att investeringsprojekt senarelägts.

För 2025 och 2026 är det i huvudsak EU-avgiften som bidrar till den beräknade utgiftsökningen av övriga orsaker. Ökningen är en effekt av att EU:s totala budget minskade 2024 jämfört med tidigare år och under 2025 och 2026 stegvis antas öka igen, tillbaka till en nivå i linje med utvecklingstrenden för tidigare år. Orsaken till denna utgiftsprofil är att utbetalningarna inom programperioden 2021–2027 har försenats, framför allt inom sammanhållningspolitiken och jordbrukspolitiken. Förseningarna beror bl.a. på att hanteringen av utbetalningar kopplade till den förra programperioden samt till EU:s återhämtningsplan krävt stora administrativa insatser från medlemsstaterna.

6.5 Förändring av utgiftsramar och takbegränsade utgifter sedan 2024 års ekonomiska vårproposition

I denna proposition föreslår regeringen utgiftsramar för 2025 samt preliminära utgiftsramar för 2026 och 2027. I detta avsnitt jämförs de föreslagna ramarna och de takbegränsade utgifterna med beräkningen i 2024 års ekonomiska vårproposition. I tabell 6.13 redovisas förändringarna av utgiftsramarna 2025–2027 jämfört med vårpropositionen. För 2025 är förändringen fördelad på samma förklaringsfaktorer som i avsnitt 6.4.

Tabell 6.13 Förändring av utgiftsramar jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Total förändring 2025	varav beslut om åtgärder	varav makro	varav volym	varav övrigt	Total förändring 2026	Total förändring 2027
1 Rikets styrelse	1 348	1 329			18	1 347	1 411
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	141	98	-57	100		31	104
3 Skatt, tull och exekution	629	629				790	927
4 Rättsväsendet	3 459	3 459				3 713	9 050

Utgiftsområde	Total förändring 2025	varav beslut om åtgärder	varav makro	varav volym	varav övrigt	Total förändring 2026	Total förändring 2027
5 Internationell samverkan	41	41				37	36
6 Försvar och samhällets krisberedskap	33 786	33 786				38 998	28 849
7 Internationellt bistånd	-2 864	-558			-2 307	-4 261	-3 947
8 Migration	35	513		-478		2 811	1 716
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	13 093	12 125	34	934		13 657	13 960
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	5 090	1 000	-120	4 210		6 402	7 557
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	-912	61	-778	-195		-528	-1 092
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	-2 571	416	132	-3 119		-5 170	-7 533
13 Integration och jämställdhet	1 512	-17	-5	1 534		829	-514
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-303	59	-994	632		699	410
15 Studiestöd	116	141	-115	117	-26	-794	-1 126
16 Utbildning och universitetsforskning	4 630	4 630				3 541	4 521
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	212	212				228	218
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	242	242				536	669
19 Regional utveckling	206	206				389	167
20 Klimat, miljö och natur	1 096	1 096				1 353	1 894
21 Energi	1 074	1 074				1 409	3 009
22 Kommunikationer	1 616	2 017			-401	6 236	9 045
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	222	-2	237	0	-13	1 256	1 883
24 Näringsliv	660	660				833	1 202
25 Allmänna bidrag till kommuner	4 115	576			3 539	4 053	3 787
26 Statsskuldräntor m.m.	-2 700				-2 700	-3 300	-4 500
27 Avgiften till Europeiska unionen	-8 063				-8 063	-1 639	1 404
Summa utgiftsområden	55 909	63 762	-1 666	3 736	-9 923	73 455	73 107
Minskning av anslagsbehållningar	-5 784				-5 784	-3 530	-5 239
Summa utgifter	50 125	63 762	-1 666	3 736	-15 707	69 925	67 867
Summa utgifter exkl. statsskuldräntor¹	52 826	63 762	-1 666	3 736	-13 036	73 226	72 368
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	2 343		2 177	166		322	-397
Takbegränsade utgifter	55 169	63 762	511	3 902	-13 036	73 548	71 971

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Summa utgifter exkl. utg.omr. 26 Statsskuldräntor m.m. med tillhörande minskning av anslagsbehållning för statsskuldräntor.

Källa: Egna beräkningar.

Sammantaget beräknas utgiftsramarna bli 55,9 miljarder kronor högre 2025, 73,5 miljarder kronor högre 2026 och 73,1 miljarder kronor högre 2027 än bedömningen i 2024 års ekonomiska vårproposition.

I de takbegränsade utgifterna ingår inte statsskuldräntorna. Utöver förändringen av utgiftsramarna exklusive statsskuldräntor påverkas de takbegränsade utgifterna av att posten Minskning av anslagsbehållningar och utgifterna i ålderspensionssystemet har reviderats. De takbegränsade utgifterna beräknas bli 55,2 miljarder kronor högre 2025, 73,5 miljarder kronor högre 2026 och 72,0 miljarder kronor högre 2027 än enligt bedömningen i vårpropositionen.

I tabell 6.14 redovisas förändringen jämfört med vårpropositionen fördelad på samma förklaringsfaktorer som i avsnitt 6.4, och raderna i tabellen kommenteras nedan. Den viktigaste orsaken till att de takbegränsade utgifterna bedöms bli högre än i

vårpropositionen är nya politiska åtgärder, inte minst de som föreslås och aviseras i denna proposition.

Tabell 6.14 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor

	2025	2026	2027
Takbegränsade utgifter i 2024 års ekonomiska vårproposition	1 730,1	1 754,0	1 766,2
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	63,8	75,1	75,8
Reviderad pris- och löneomräkning	0,0	-1,9	-1,9
Makroekonomiska förändringar	0,5	1,4	-0,4
Volymförändringar	3,9	2,0	-0,2
Tekniska justeringar	3,5	2,9	2,9
Minskning av anslagsbehållningar	-5,8	-3,5	-5,2
Övriga utgiftspåverkande faktorer	-10,8	-2,4	1,0
Total utgiftsförändring	55,2	73,5	72,0
Takbegränsade utgifter i budgetpropositionen för 2025	1 785,3	1 827,6	1 838,2

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder

Jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition bedöms de takbegränsade utgifterna på grund av beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder bli 63,8 miljarder kronor högre 2025, 75,1 miljarder kronor högre 2026 och 75,8 miljarder kronor högre 2027. Dessa beslut, förslag och aviseringar sammanfattas per utgiftsområde i tabell 6.15. I huvudsak är det budgeteffekter av förslag och aviseringar i denna proposition. I propositionen Höständringsbudget för 2024 lämnar regeringen förslag om ändrade anslagsnivåer för innevarande budgetår. I tabellen ingår vidare budgeteffekterna för 2024–2027 av de åtgärder som riksdagen har beslutat sedan vårpropositionen med anledning av propositionen Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare försvarsmateriel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2023/24:155, bet. 2023/24:FiU36, rskr. 2023/24:265 och 266) samt av de åtgärder som föreslås i propositionen Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina. I tabellen ingår även det kapitaltillskott till Riksbanken som riksdagen beslutat om. Endast större anslagsförändringar respektive anslagsförändringar som påverkar flera år redovisas separat inom varje utgiftsområde.

Tabell 6.15 Nu föreslagna och aviserade åtgärder

Miljoner kronor

	Anslag	2024	2025	2026	2027
1 Rikets styrelse		0	1 329	1 335	1 388
Tillskott till riksdagens ledamöter och partier m.m.	2:1		60	60	60
Säkerhetsinsatser Regeringskansliet	4:1		200	228	249
Ökade utgifter inom utrikesförvaltningen	4:1		67	67	67
Totalförsvarsförberedelser Regeringskansliet	4:1		40	54	54
Fullfölja regeringen reformagenda – medel till Regeringskansliet	4:1		300	300	300
Effektivare tillståndsprocesser – medel till länsstyrelserna	5:1		30	30	95
Civilt försvar: Länsstyrelserna	5:1		121	117	117
Nationell plan för omprövning av vattenkraften medel till länsstyrelserna	5:1		55		
Ökade medel till Valmyndigheten för it-system avseende valadministration	6:4		95	95	95
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning		1	98	49	141

	Anslag	2024	2025	2026	2027
Kapitalhöjning i Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling	1:14		60	59	58
Effektivisera statliga servicekontor	1:15		-50	-100	-150
Medel till Utbetalningsmyndigheten för bankavgifter	1:18				87
3 Skatt, tull och exekution		340	629	792	917
Motverka den kriminella ekonomin – medel till Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten	1:1, 1:2, 1:3		538	585	622
Flytt av vissa uppgifter från Sveriges Domstolar till Kronofogdemyndigheten	1:3		5	117	234
Ytterligare medel för kompensation förhöjt grundavdrag födda 1957 ¹	1:4	340			
4 Rättsväsendet		1 274	3 459	3 739	9 034
Fortsatt tillväxt Polismyndigheten	1:1	400	1 006	766	3 648
Stärkt kameraförmåga Polismyndigheten	1:1		200	200	200
Inre utlänningskontroller Polismyndigheten	1:1		100	100	
Civilt försvar: Polismyndigheten	1:1		86	156	217
Finansiellt underrättelsecentrum Polisen och Ekobrottsmyndigheten	1:1, 1:4		18	37	55
Förstärkning Säkerhetspolisen	1:2		95	233	300
Förstärkning Åklagarmyndigheten	1:3			50	100
Förstärkning Sveriges Domstolar	1:5	300	250	300	500
Flytt av vissa uppgifter från Sveriges Domstolar till Kronofogdemyndigheten	1:5, 1:11			-114	-234
Straffrättsligt skydd: sexuella kränkningar, hatbrott och bedrägerier	1:5, 1:6, 1:11		54	279	279
Kriminalvården – Minskade kostnader p.g.a. ökad användning av fotboja	1:6			-184	-184
Kriminalvården – Korrigering av kostnader för frihetsberövande påföljder för unga	1:6		10	-76	26
Kriminalvården – Slopas förslag om skärpta straff för flerfaldig brottslighet	1:6		-120	-540	-714
Kriminalvården – Slopas förslag om villkorlig frigivning och vistelseförbud	1:6		-1 200	-1 200	-1 200
Kriminalvården – Skärpt återfallsreglering	1:6			40	100
Kriminalvården – Fortsatt kapacitetsförstärkning	1:6	275	2 130	2 639	4 555
Kriminalvården – Starkare skydd för offentliganställda mot våld och hot	1:6		10	40	57
Förstärkning Rättsliga biträden m.m. ¹	1:11	299	622	785	1 057
Justerad ram för EU-fonder	1:17		95	82	77
5 Internationell samverkan		15	41	37	37
6 Försvar och samhällets krisberedskap		3 168	33 786	40 008	29 616
Stödpaket 16 till Ukraina ³	1:1, 1:2, 1:3, 1:9	2 349	1 933	1 522	1 890
Stödpaket 17 till Ukraina ⁴	1:1, 1:2, 1:3, 2:4	810	615	715	1 505
Stödpaket 16 till Ukraina	1:1, 1:9, 1:11		36	25	33
Försvarspolitisk proposition 2024	Flera		6 600	10 000	21 800
Europeiska fredsfaciliteten avgift: Stöd till Ukraina	1:2		556	683	871
Stödpaket 17 till Ukraina	1:11, 2:8	4		4	11
Försvarets materielverk: Stöd till Ukraina	1:11		50	50	50
Stöd till Ukraina	1:14		22 740	25 000	
Civilt försvar: Kustbevakningen	2:1		33	46	86
Civilt försvar: Räddningstjänst	2:4		67	85	187
Civilt försvar: Riktade insatser till kommuner	2:4		90		
Civilt försvar: MSB ledningsplatser	2:4		76	76	200
Civilt försvar: Medel till kommande satsningar	2:4		30	719	1 778
Civilt försvar: Frivilliga försvarsorganisationer	2:4		19	32	50
Civilt försvar: MSB räddningstjänst	2:6		62	60	46

	Anslag	2024	2025	2026	2027
Rakel Generation 2	2:9		652	768	880
7 Internationellt bistånd			-558	-3 493	-3 415
Sänkt biståndsram	1:1			-3 000	-3 000
Nya avräkningar för asylsökande och skyddsbehövande inom UO8 och UO13	1:1		-509	-444	-367
8 Migration			513	2 559	1 357
Medel till Migrationsverket för effektivare mottagande och återvändandearbete	1:1			645	
Fler förvarplatser	1:1		40	100	250
Stärkt arbete med återkallelse av uppehållstillstånd	1:1		100	100	100
Höjd schablonersättning för förskola och utbildningsväsendet	1:2		103	244	164
Ökat frivilligt återvändande	1:3		105	1 425	920
Förstärkning av migrationsdomstolarna	1:4		30	60	60
Lägre kostnader för rättsliga biträden vid domstolsprövning	1:5		-30	-40	-60
Justering till följd av valutakurs	1:8		100		-100
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg		51	12 125	11 840	11 467
Sänkt allmänt tandvårdsbidrag 65–67	1:4			-60	-60
Indexera beloppsgränsen i högkostnadsskyddet för tandvård	1:4			-22	-69
Stärkt högkostnadsskydd för äldre inom tandvården	1:4			3 406	3 406
Korrigerig av stegen i högkostnadstrappan för läkemedel	1:5		-540	-2 160	-2 700
Medel till läkemedelsförmånerna	1:5		6 141	6 141	6 141
Minskning av anslaget bidrag till folkhälsa och sjukvård	1:6		-95	-140	-143
Inköp av vaccin mot covid-19	1:6		436	60	
Sektorsbidrag hälso- och sjukvården	1:6		2 000		
Förstärkning inrättande av nationell vårdförmedling	1:6		150	50	50
Precisionshälsa	1:6		50	100	100
Specialiseringstjänstgöring för sjukhusfysiker	1:6			-50	-50
Sjukvård i internationella förhållanden ¹	1:7	51			
Korta köerna till barn- och ungdomspsykiatri	1:8		470	850	850
Suicidpreventivt arbete	1:8		400	300	300
Första linjens psykiatri inom primärvården	1:8		500	400	400
Förbättrade förutsättningar för kliniska studier och prövningar	1:9		30	60	60
Ökad vårdkapacitet	1:11		1 000	1 300	1 700
Halverad schablon för föräldraavdraget i assistansersättningen	4:4		95	190	190
Höjd schablonersättning i assistansersättningen	4:4		390	390	390
Fast omsorgskontakt i SÄBO genom reglering inom det generella kommunbidraget	4:5			-244	-487
Utökat anhörigstöd genom reglering inom det generella kommunbidraget	4:5			-150	-300
Korrigerig av kostnader för frihetsberövande påföljder för unga	4:6			11	-104
Förstärkning till ungdomsvården: platskapacitet, vårdkvalitet m.m.	4:6		664	649	577
Minskad placeringsneutral subvention	4:7		-84	-84	
Ny socialtjänstlag genom reglering inom det generella kommunbidraget	4:7		-63	-126	-126
Brottsförebyggande skrivelse i socialtjänstlagen	4:7		200	300	600
Förstärkta familjerätter och våldsförebyggande familjerådgivning	4:7		50	50	50
Förlängning och förstärkning av satsning på skolsociala team	4:7		25	150	150
Forsknings- och innovationspolitiska propositionen	6:2		62	102	164
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning		8 394	1 000	967	884

	Anslag	2024	2025	2026	2027
Höjd sjuk- och rehabiliteringspenning i särskilda fall samt höjt boendetillägg	1:1		160	160	160
Tillskott sjukpenning ¹	1:1	4 436			
Tillskott aktivitets- och sjukersättning ¹	1:2	3 513			
Medel till Utbetalningsmyndigheten för bankavgifter från Försäkringskassan	2:1				-51
Medel till Försäkringskassan	2:1	445	490	490	490
Förstärkning av Försäkringskassans arbete mot kriminell ekonomi	2:1		130	130	130
Medel till Försäkringskassan för att minska felaktiga utbetalningar	2:1		54	54	53
Uppdrag till Försäkringskassan att stärka arbetet med rehabilitering	2:1		50	50	50
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom		3 941	61	62	15
Tillskott garantipension ¹	1:1	3 831			
Tillskott äldreförsörjningsstöd ¹	1:4	110			
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn		606	416	8	8
Tillskott omvårdnadsbidrag ¹	1:6	606			
Förlängning av höjt bostadsbidrag	1:8		412		
13 Integration och jämställdhet		869	-17	14	44
Slopad indexering av schablonersättningen	1:2		-88	-67	-37
Förlängt massflyktsdirektiv ¹	1:2	869			
14 Arbetsmarknad och arbetsliv		1 708	59	213	825
Tillskott till Arbetsförmedlingen för förstärkt stöd till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden	1:1		79	158	238
Utgifter p.g.a. begränsningar av nystartsjobb för att minska felaktiga utbetalningar	1:2, 1:3, 1:13		31	57	65
Finansiering av förstärkt stöd till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden via minskning av medel för matchningstjänster	1:3		-69	-148	-228
Begränsningar av nystartsjobb för att minska felaktiga utbetalningar	1:5		-56	-85	-96
Omfördelning mellan år Europeiska socialfonden+ m.m. 2021–2027	1:7		-11	40	545
Valutakursjustering för Europeiska socialfonden+	1:7		30	155	263
Tillskott lönegarantin ¹	1:12	1 703			
Arbetsmiljöverkets tillsyn mot dödsolyckor och andra allvarliga arbetsmiljörisker	2:1		50	75	100
15 Studiestöd			141	-715	-707
Höjd lärlingsersättning	1:1		70	70	70
Effektivisering av det högre bidraget	1:2		-200	-400	-400
Fler platser på regionalt yrkesvux	1:2		306		
Studiestartsstödet avvecklas	1:7		-100	-400	-400
Ökade resurser CSN för att handlägga omställningsstudiestödet	1:8		50		
16 Utbildning och universitetsforskning		30	4 630	3 608	4 600
Effektivisering av Skolverket	1:1		-80	-85	-100
Minskade medel till Skolverket p.g.a. att budgeterade åtgärder inte genomförs	1:1		-2	-110	-110
Minskade medel för riktade insatser i skolväsendet	1:5			-100	-100
Förlängning och förstärkning av satsning på skolsociala team	1:5		25	150	150
Förstärkning av satsning på akutsolor	1:5		100	100	100
Förstärkning statsbidrag för läroböcker och lärarhandledningar	1:5		200		
Samlat statsbidrag för personalförstärkning	1:5		850	700	700
Försöksverksamhet intensivträning i svenska	1:5		100	100	100
Förstärkning av kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan	1:7		900	600	600
Utveckling av det nationella professionsprogrammet	1:10		14	64	84

	Anslag	2024	2025	2026	2027
Fortbildning för lärare och förskolepersonal	1:10			200	200
Fortbildning för grundläggande läs-, skriv- och matematikutveckling	1:10		17	50	65
Förstärkning av kunskapsbidraget	1:15		700		
Fler platser på regionalt yrkesvux	1:17		594		
Forsknings- och innovationspolitiska propositionen	2:64, 3:1, 3:4		1 020	1 702	2 723
Tillskott Vetenskapsrådet avgifter till internationella organisationer p.g.a. försämrade kronkurs ¹	3:2	60			
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid		7	212	237	231
Förstärkning och förlängning av reformen Skapande skola	1:3		50	50	50
Insatser inom civilsamhället för att motverka ofrivillig ensamhet	13:5		50	50	50
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik		0	242	536	667
Bostadspolitisk utveckling för grön omställning i Norrland	1:1		140	380	505
Tillgängliggöra geodata Lantmäteriet	1:6		60	60	60
19 Regional utveckling		84	206	389	167
Neddragning av statlig nationell medfinansiering FRO	1:1			-65	-65
Effektivisering av stöd till regionala utvecklingsåtgärder	1:1		-100	-100	-100
Förstärkt transportbidrag	1:2	84	94		
Omfördelning mellan år Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för rättvis omställning 2021–2027	1:3		50	280	110
Valutakursjustering för Europeiska regionala utvecklingsfonden	1:3		137	249	197
20 Klimat, miljö och natur		138	1 096	1 351	1 889
Skötsel av naturreservat	1:3		100	100	100
Åtgärder för restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker	1:3		30	40	50
Tillfälligt tillskott för höjda medlemsavgifter SMHI	1:7		59		
Kväveklivet införs	1:8		100	100	100
Tillskott för de sista utbetalningarna för klimatbonus ¹	1:8	131			
Lokala vattenvårdsprojekt (LOVA)	1:11		100	100	100
Förstärkning av klimatklivet	1:16		500		500
Riktad elbilspremie	1:21		10	800	800
Forsknings- och innovationspolitiska propositionen	2:2		20	33	50
21 Energi		70	1 074	1 407	3 005
Energiforskning	1:3		100	175	250
Forskningsreaktor	1:3		100		
Investeringsstöd för att stärka leveranssäkerheten i elsystemet	1:5		100	200	400
Incitament till kommunerna för vindkraftsutbyggnad	1:5		340	370	400
Laddinfrastruktur	1:8				550
Stöd till produktion av biogas	1:9		100	150	400
Civilt försvar: Energiberedskap	1:10		58	258	655
Civilt försvar: Elberedskap	1:11	70	208	180	285
22 Kommunikationer		0	2 017	7 100	9 794
Civilt försvar: Utveckling av statens transportinfrastruktur	1:1		298	361	482
Flytt av förvaltningsmedel från sakanslag till Trafikverkets förvaltningsanslag	1:1, 1:2			-4 922	-4 922
Infrastrukturpropositionen: Nya ekonomiska ramar 2026–2037	1:1, 1:2			6 019	8 019
Besparing Trafikverkets förvaltning	1:1, 1:2, 1:3		-300	-600	-600
Civilt försvar: Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur	1:2			54	80
Förstärkt vägunderhåll	1:2		1 550		
Förlängning av miljökompensation för godstransporter	1:2			550	550

	Anslag	2024	2025	2026	2027
Flytt av förvaltningsmedel från sakanslag till Trafikverkets förvaltningsanslag	1:3			4 922	4 922
Digital identitetsplånbok	2:1, 2:4, 2:6		61	66	107
Robust och redundant infrastruktur för elektronisk kommunikation och post	2:5		275	510	978
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel		110	-2	1 055	1 728
Utvecklad beredskapsförmåga hos myndigheter inom sektorn livsmedelsförsörjning och dricksvatten	1:3, 1:8, 1:14		156	173	191
Ersättningar för utbrott av djursjukdomar ¹	1:6	110			
Förstärkning av Jordbruksverkets förvaltningsanslag	1:8		50	52	48
Valutakursjustering för EU:s gemensamma jordbrukspolitik	1:12		-70	-77	-62
Omfördelning mellan år EU:s gemensamma jordbrukspolitik, medfinansiering	1:12		-600	-161	
Investeringsstöd för konkurrenskraft	1:12		100		
Omfördelning mellan år EU:s gemensamma jordbrukspolitik, EU-medel	1:13		-221	-38	45
Valutakursjustering för EU:s gemensamma jordbrukspolitik	1:13		250	258	240
Livsmedelsstrategin 2.0	1:15		80	80	80
Korrigerig av underskott på anslag Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1:17			275	275
Forsknings- och innovationspolitiska propositionen	1:24		54	90	147
Flytt av tidigare parkerade medel för utvecklad beredskapsförmåga hos myndigheter inom sektorn livsmedelsförsörjning och dricksvatten	1:27		-165	-182	-200
Civilt försvar: Stärkt beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	1:27		213	392	716
Omfördelning mellan år inom ramen för EU-stöd till fiske och vattenbruk, medfinansiering	1:28		-67		65
24 Näringsliv		16	660	832	1 200
Forsknings- och innovationspolitiska propositionen	1:2, 1:3		343	569	910
Förstärkning pågående och nya projekt kopplade till den statliga bolagsportföljen	1:16		50		
Exportkreditgarantier Ukraina	2:3		55	55	71
25 Allmänna bidrag till kommuner		100	4 115	4 035	3 787
Utökad undervisningstid flyttas fram	1:1			-225	-900
Skatteavtalet Sverige Danmark	1:1		364	364	364
Ny socialtjänstlag	1:1		63	126	126
Specialiseringstjänstgöring för sjukhusfysiker	1:1			50	50
Brottsförebyggande skrivelse i socialtjänstlagen	1:1		30	60	60
Åtgärder för att stärka samhällsvårdens innehåll	1:1		175	351	351
Fler verktyg för socialtjänsten för att stärka skyddet för barn	1:1		31	62	62
Slopad avtrappning i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och i det förhöjda grundavdraget	1:1		330	330	330
Ytterligare förstärkning av det förhöjda grundavdraget	1:1		2 380	2 380	2 380
Sänkt ersättningsnivå för expertskatt	1:1		30	60	90
Höjd beloppgräns vid avdrag för resor till och från arbetet	1:1			-580	-580
Förbättrade skattemässiga villkor för enskilda näringsidkare	1:1		100	50	40
Utökad anhörigstöd	1:1			150	300
Fast omsorgskontakt i SÄBO	1:1			244	487
Justering av LSS-utjämningsanslag p.g.a. ny prognos ¹	1:2	100	365	365	365
Effektivitetsdelegationens anslag	1:4		250	250	250
26 Statsskuld räntor m.m.			27 867		
Tillskott räntor på statsskulden ¹	1:1	2 867			

	Anslag	2024	2025	2026	2027
Kapitaltillskott till Riksbanken ⁵	2:1	25 000			
Summa anslagsförändringar		48 788	67 331	77 984	78 676
Anslagsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstaket ²		100	3 539	2 909	2 899
Ökning av takbegränsade utgifter exkl. utgiftsförändringar som motiverar teknisk justering av utgiftstaket		20 821	63 792	75 075	75 777

Anm.: Endast större anslagsförändringar som uppgår till minst 50 miljoner kronor ett enskilt år redovisas separat inom varje utgiftsområde.

¹ Förslag i HÄB24 som främst avser regelstyrda transfereringsanslag till följd av ändrade volymer eller makroekonomiska förutsättningar utan att någon ny reform föreslås uppgår till sammanlagt 19,1 miljarder kronor eller 16,2 miljarder kronor exkl. statsskulsräntor.

² I enlighet med de tekniska justeringar som redovisas i tabell 6.14.

³ Avser utgifter som redan beslutats av riksdagen enligt prop. Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare försvarsmateriel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2023/24:155, bet. 2023/24:FIU36, rskr. 2023/24:265 och 266).

⁴ Avser utgifter som föreslås av regeringen i prop. Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2024/25:6).

⁵ Avser utgifter som redan beslutats av riksdagen enligt bet. Riksbankens framställning om återställning av eget kapital – ändring i statens budget för 2024 (bet. 2023/24:FIU28, rskr. 2023/24:277 och 278).

Källa: Egna beräkningar.

Reviderad pris- och löneomräkning

Mot bakgrund av nya prognoser för den makroekonomiska utvecklingen har de beräknade utgifterna till följd av pris- och löneomräkning av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål också reviderats. I denna proposition bedöms utgifterna till följd av pris- och löneomräkning bli lägre för 2026 och 2027 än i beräkningen i 2024 års ekonomiska vårproposition (se tabell 6.14). Den förändrade makroekonomiska utvecklingen sedan vårpropositionen påverkar inte pris- och löneomräkningen för 2025 eftersom omräkningen fastställdes i samband med vårpropositionen och baseras på utfall för 2023.

Makroekonomiska förändringar

Den makroekonomiska bedömningen i denna proposition som redovisas i avsnitt 3 beräknas sammantaget inte medföra några större förändringar av utgifterna jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition (se tabell 6.14). Något högre utgifter 2026 förklaras främst av att den totala lönesumman i ekonomin bedöms bli större och att inkomstindex därmed blir högre. Det medför i sin tur högre förväntade utbetalningar av inkomstpension i ålderspensionssystemet.

Volymer

Jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition beräknas den nya bedömningen av volymer i transfereringssystemen i denna proposition sammantaget medföra högre utgifter 2025 och 2026 medan utgifterna 2027 är i princip oförändrade (se tabell 6.14). I tabell 6.16 redovisas de förändringar av volymprognoserna som förklarar de största utgiftsförändringarna.

Tabell 6.16 Volymer inom olika transfereringssystem jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition

Utgiftsområde och volym	2025	2026	2027
Antal sjuk- och rehabiliteringspenningdagar (netto), miljoner ¹	1,5	1,8	2,2
Antal personer med sjuk- och aktivitetsersättning, medelantal	10 800	15 800	18 900
Antal uttagna föräldrapenningdagar, tusental	-3,9	-5,8	-7,1
Antal mottagare av omvårdnadsbidrag	6 100	8 600	10 200
Antal nyanlända som kommunerna får schablonersättning för, genomsnitt	31 500	9 400	-7 700

Anm.: Volymuppgifter om antal personer avser årsgenomsnitt och är avrundade. Endast ett urval av volymer med större förändringar mot VÅP24 redovisas i tabellen.

¹ Antalet dagar med partiell ersättning är omräknat till hela dagar.

Källa: Egna beräkningar.

Högre beräknade volymer inom sjukförsäkringen har medfört att utgifterna reviderats upp. Det beror dels på att sjukfallen väntas bli längre än enligt tidigare bedömning, dels på att medelersättningen har ökat. Medelersättningen har reviderats upp med hänsyn till en ökning i den genomsnittliga ersättningsnivån bland befintliga ersättningstagare som inte direkt kan kopplas till förändringar av bedömningen av den makroekonomiska utvecklingen. Därtill har inflödet av nya ersättningstagare inom sjukersättningen reviderats upp med hänsyn till utfallsstatistik som visar på att inflödet har ökat mer än beräknat sedan vårpropositionen. Det är framför allt nybeviljanden för personer som tidigare har haft sjukpenning som har reviderats upp. Även om beståndet inom sjukersättningen, även i denna proposition, bedöms minska trendmässigt över tid (se tabell 6.11) innebär upprevideringen av inflödet att minskningen i antalet ersättningstagare över tid beräknas ske långsammare än tidigare bedömning.

Antalet uttagna föräldrapenningdagar har reviderats ned till följd av en ny befolkningsprognos som innebär färre födda barn och mindre årskullar jämfört med vårpropositionen.

Inom omvårdnadsbidraget har utgifterna reviderats upp för att bättre fånga att andelen barn i befolkningen med föräldrar som erhåller ersättning har ökat över tid och bedöms fortsätta öka, dock i avtagande takt.

Prognosen över antalet nyanlända som kommunerna får schablonersättning för under 2025 och 2026 har höjts som en följd av EU:s förlängning av massflyktsdirektivet i juni.

Tekniska justeringar

Bland förslagen i denna proposition kommer den största utgiftsförändringen som motiverar en teknisk justering av utgiftstakets nivå från förslaget att statsbidragen till kommunerna ska höjas för att neutralisera effekten för kommunerna av den föreslagna skattesänkningen för personer över 65 år. I avsnitt 4.2 redovisas de förslag som motiverar en teknisk justering av utgiftstaket.

Minskning av anslagsbehållningar

Anslagsbehållningarna 2025–2027 bedöms sammantaget bli större än i beräkningen i 2024 års ekonomiska vårproposition. De negativa beloppen i tabell 6.14 innebär större anslagsbehållningar eftersom posten är definierad som en minskning (Minskning av anslagsbehållningar). De större behållningarna är en konsekvens av att utgiftsprognoserna för 2025–2027 sedan vårpropositionen sammantaget inte har reviderats upp lika mycket som de totala anslagsnivåerna har höjts.

Övriga utgiftsförändringar

Övriga utgiftsförändringar bidrar till att de takbegränsade utgifterna bedöms bli lägre 2025 och 2026 men högre 2027 jämfört med beräkningen i vårpropositionen (se tabell 6.14).

Den huvudsakliga förklaringen är att EU-avgiften har reviderats 2025–2027 i linje med kommissionens budgetförslag och långtidsprognos som indikerar en förskjutning av utgifterna framåt i tiden. EU-avgiften är även nedreviderad avseende tull- och mervärdesskattekomponenterna samt beroende på en metodövergång avseende rapporteringen av plastavgiften.

Stödet till Ukraina via EU:s Ukrainafacilitet för 2024–2027, som avräknas den svenska biståndsbudgeten, beräknas till 1,5 miljarder kronor 2025 och 1,7 miljarder kronor per år 2026 och 2027. Vidare bedöms avräkningarna för asylsökande och skydds-

behövande jämfört med vårpropositionen bli ca 1 miljard kronor högre 2025 medan de beräknas bli lägre 2026 och 2027.

6.6 Uppföljning av utgifterna 2024

Utgiftsramarna för 2024 följer dels av det ursprungliga beslutet om statens budget för 2024, dels av de ändringar av ramarna som beslutats av riksdagen därefter. Därutöver föreslås ytterligare ändringar i propositionen Höständringsbudget för 2024 samt i propositionen Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina. I tabell 6.17 redovisas de ursprungligen beslutade utgiftsramarna och de ändringar av ramarna som därefter beslutats och föreslagits. Sammantaget medför ändringarna ökade utgiftsramar 2024 om 68,7 miljarder kronor. Totalt uppgår de anvisade medlen för 2024 till 1 415,4 miljarder kronor. Ändringarna består till största delen av att ytterligare medel beräknas för kapitaltillskott till Riksbanken men även av bl.a. tillskott till regionerna för att förbättra de ekonomiska förutsättningarna samt undvika uppsägningar i hälso- och sjukvården.

Av tabell 6.17 framgår vidare att prognosen för utgifterna inom budgetens utgiftsområden för 2024 beräknas uppgå till 1 383,7 miljarder kronor. De beräknade utgifterna för 2024 överstiger därmed utgifterna i den ursprungligen beslutade budgeten för 2024 med 47,9 miljarder kronor. Utgifterna understiger dock totalt anvisade medel för 2024 med 31,7 miljarder kronor.

Tabell 6.17 Utgifter 2024

Miljarder kronor

Utgiftsområde	Urspr. Budget ¹	Beslutade ändringsbudgetar ^{2, 3}	Förslag till ändringsbudgetar ^{3, 4}	Totalt anvisat ⁵	Prognos	Differens prognos urspr. budget	Differens prognos totalt anvisat
1 Rikets styrelse	19,1	0,7	0,0	19,8	19,7	0,6	-0,1
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	20,9	0,1	0,0	21,0	20,8	-0,1	-0,2
3 Skatt, tull och exekution	16,9	0,1	0,3	17,3	17,3	0,4	0,0
4 Rättsväsendet	76,0	1,5	1,3	78,8	80,0	4,0	1,2
5 Internationell samverkan	2,3	0,1	0,0	2,4	2,4	0,2	0,0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	126,1	5,9	0,8	132,8	129,1	3,1	-3,7
7 Internationellt bistånd	48,6	1,4		50,0	50,3	1,6	0,3
8 Migration	13,8	-0,1		13,8	12,3	-1,5	-1,4
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	110,3	8,1	0,1	118,5	116,8	6,6	-1,6
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	116,9	0,4	8,4	125,8	121,0	4,0	-4,8
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	60,3	0,0	3,9	64,3	63,7	3,4	-0,5
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	106,1	0,7	0,6	107,3	103,8	-2,3	-3,5
13 Integration och jämställdhet	4,0	0,1	0,9	5,0	4,9	0,9	-0,1
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	92,1	-0,2	1,7	93,5	89,7	-2,4	-3,9
15 Studiestöd	30,5	0,1		30,6	28,5	-2,0	-2,1
16 Utbildning och universitetsforskning	99,5	0,6	0,0	100,1	98,0	-1,4	-2,1
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	16,6	0,0	0,0	16,7	16,6	0,0	-0,1
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	6,1	0,0	0,0	6,1	5,9	-0,2	-0,2
19 Regional utveckling	3,9		0,1	4,0	3,2	-0,8	-0,8
20 Klimat, miljö och natur	19,3	0,2	0,1	19,6	17,8	-1,5	-1,8
21 Energi	5,6		0,1	5,7	5,3	-0,3	-0,4
22 Kommunikationer	82,9	2,1	0,0	84,9	82,8	-0,1	-2,2

Utgiftsområde	Urspr. Budget ¹	Beslutade ändringsbudgetar ^{2, 3}	Förslag till ändringsbudgetar ^{3, 4}	Totalt anvisat ⁵	Prognos	Differens prognos urspr. budget	Differens prognos totalt anvisat
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	24,0	0,3	0,1	24,4	21,5	-2,5	-3,0
24 Näringsliv	9,6	0,0	0,0	9,6	10,7	1,2	1,1
25 Allmänna bidrag till kommuner	174,3		0,1	174,4	174,3	0,0	-0,1
26 Statsskuldsräntor m.m.	20,5	25,0	2,9	48,3	46,9	26,5	-1,4
27 Avgiften till Europeiska unionen	40,8			40,8	40,3	-0,4	-0,4
Summa utgiftsområden	1 346,7	47,2	21,4	1 415,4			
Minskning av anslagsbehållningar	-10,9						
Summa utgifter	1 335,8				1 383,7	47,9	-31,7
Summa utgifter exkl. statsskuldsräntor	1 315,4				1 336,8	21,3	-30,3
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	372,9				366,4	-6,5	
Takbegränsade utgifter	1 688,4				1 703,1	14,8	
Budgeteringsmarginal	58,6				43,9	-14,8	
Utgiftstak för staten	1 747				1 747		

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan. Anslagen är fördelade till de utgiftsområden de tillhör i statens budget för 2024.

¹ Enligt den ursprungligen beslutade budgeten för 2024 (bet. 2023/24:FiU10, rskr. 2023/24:115).

² Inkluderar Extra ändringsbudget för 2024 – Försvarsmateriel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2023/24:76, bet. 2023/24:FiU33, rskr. 2023/24:144 och 145), VÄB24 (prop. 2023/24:99, bet. 2023/24:FiU21, rskr. 2023/24:241–253), Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare försvarsmateriel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2023/24:155, bet. 2023/24:FiU36, rskr. 2023/24:265 och 266) samt Riksbankens framställning om återställning av eget kapital – ändring i statens budget för 2024 (bet. 2023/24:FiU28, rskr. 2023/24:277 och 278).

³ Där 0,0 anges uppgår beloppet till totalt mindre än 50 miljoner kronor.

⁴ Förslag i propositionen Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2024/25:6) och i HÄB24 (prop. 2024/25:2).

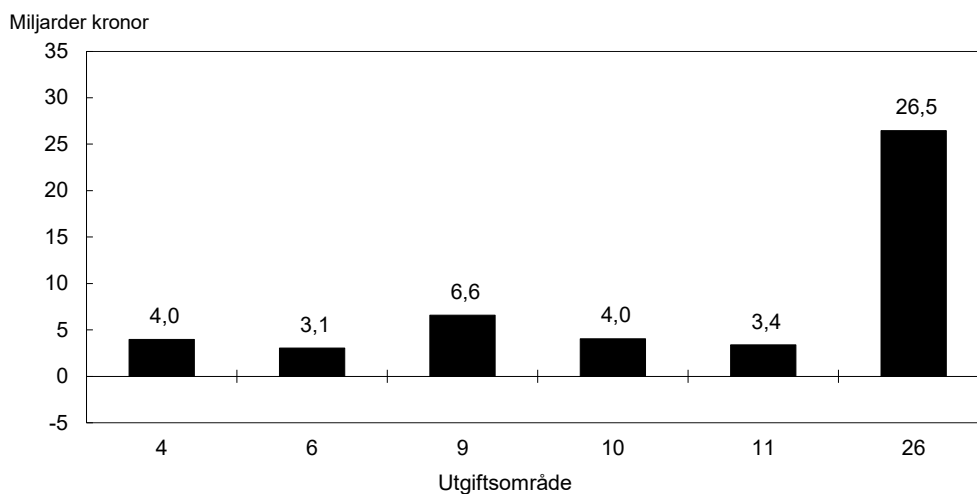
⁵ Summa av kolumnerna Urspr. Budget, Beslutade ändringsbudgetar och Förslag till ändringsbudget (HÄB).

Källa: Egna beräkningar.

Större skillnader mellan prognos och ursprunglig budget

I detta avsnitt presenteras de sex utgiftsområden där skillnaden mellan den aktuella prognosen och ursprungligen anvisade medel för 2024 är som störst (se diagram 6.1). Därefter följer övergripande förklaringar till avvikelserna.

Diagram 6.1 Skillnad mellan utgiftsprognos för 2024 och ursprungligen anvisade medel för vissa utgiftsområden

Anm.: Differens mellan utgiftsprognos i denna proposition och ursprungligen anvisade medel enligt den beslutade budgeten för 2024 (prop. 2023/24:1, bet. 2022/23:FiU1, rskr. 2022/23:47).

Källa: Egna beräkningar.

För utgiftsområde 4 Rättsväsendet beror de högre utgifterna på de tillskott till Polismyndigheten, Kriminalvården, Sveriges Domstolar och anslaget Rättsliga biträden m.m. som föreslås i propositionen Höständringsbudget för 2024, samt de tillskott till Kriminalvården och Sveriges Domstolar som beslutades efter förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2024. Polismyndigheten tillförs medel för fortsatt tillväxt, Kriminalvården för att möta ett ökat behov, Sveriges Domstolar för att kunna bedriva verksamheten i takt med övriga satsningar på rättsväsendet och anslaget Rättsliga biträden m.m. bl.a. för utvecklingen av antalet förordnanden, debiterad tid per förordnande och uppräknningen av timkostnadsnormen. Dessutom beräknas både Kriminalvården och Polismyndigheten utnyttja sina anslagskrediter för innevarande år. Detta eftersom läget inom Kriminalvården är ansträngt med en beläggningsgrad på över 100 procent på fasta platser, och Polismyndigheten har uppnått målet om 10 000 polisanställda tidigare än väntat samt har högre pensionskostnader än tidigare beräknat, vilket ger ökade kostnader.

För utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap beror de högre utgifterna på tillskott i extra ändringsbudgetar avseende stöd till Ukraina. Härutöver tillkommer förstärkningar i propositionerna Vårändringsbudget för 2024 och Höständringsbudget för 2024, som förutom tillskott avseende stöd till Ukraina bl.a. även avser förstärkningar till civilt försvar, ersättningar till miljöräddningstjänst till sjöss och utgifter för Natomedlemskapet.

För utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg beror de högre utgifterna på det tillskott till regionerna på 6 miljarder kronor för att förbättra de ekonomiska förutsättningarna och undvika uppsägningar i hälso- och sjukvården, samt de medel för att hantera kostnader inom läkemedelsförmånerna, som beslutades efter förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2024. Samtidigt beräknas utgifterna bli lägre inom vissa områden. Det beror bl.a. på att antalet brukare inom assistansersättningen beräknas bli mindre än bedömningen i budgetpropositionen för 2024, samt på beräknade återbetalningar av tidigare års bidrag inom förslaget äldreomsorgslyftet som förlängdes efter förslag i budgetpropositionen för 2024.

Inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning har främst utgifterna för sjukpenning och sjukersättning reviderats upp. Därtill beräknas tillskott till Försäkringskassan efter förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2024 och förslag på tillskott i propositionen Höständringsbudget för 2024 medföra högre utgifter. Inom sjukpenningen beror upprevideringen dels på att sjukfallen har blivit längre, dels på att den genomsnittliga ersättningen för de försäkrade har ökat mer än väntat. Inom sjukersättningen har inflödet av nya ersättningstagare varit högre än vad som bedömdes i budgetpropositionen för 2024.

För utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom beror upprevideringen på en höjd utgiftsprognos för garantipensionen till följd av att antalet garantipensionärer blivit större än tidigare prognostiserat samt att ersättningsnivåerna har blivit högre än beräknat.

För utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. är upprevideringen i huvudsak en följd av det av riksdagen beslutade kapitaltillskottet till Riksbanken.

6.7 Stöd till Ukraina

Sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har Sverige gett betydande militärt och civilt stöd till Ukraina. För att förstärka och öka långsiktigheten av det svenska stödet till Ukraina kommunicerade regeringen den 22 maj 2024 att den inför en ram för det militära stödet till landet för 2024–2026. Ramen uppgår till 75 miljarder

kronor, fördelat på 25 miljarder kronor per år. Se tabell 6.18 för en sammanställning av hur tidigare stöd till Ukraina samt den planerade ramen beräknas belasta statens budget.

Tabell 6.18 Militärt och civilt stöd till Ukraina

Miljarder kronor

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	Summa
Tidigare beslutade stöd	3,1	3,0	4,9	3,6	1,4	2,8	4,5					23,4
Beslutade/föreslagna stöd inom ramen för 2024			4,8	3,0	5,4	4,5	3,6	2,1	1,5	0,1	0,0	25,0
Förslag i BP25 inom ramen för 2025				0,6	0,7	0,9						2,3
Ej fördelat stöd inom ramen för 2025 och 2026				22,7	25,0							47,7
Totalt militärt Ukrainastöd	3,1	3,0	9,7	29,9	32,5	8,3	8,2	2,1	1,5	0,1	0,0	98,4
Civilt stöd inom biståndsramen ¹	2,1	2,5	4,6	5,6	5,6	5,6	5,6					31,6
Totalt stöd till Ukraina	5,2	5,5	14,3	35,5	38,1	13,9	13,8	2,1	1,5	0,1	0,0	129,9

¹ 2022 och 2023 avser inrapporterat utfall till OECD-DAC.

Källa: Egna beräkningar.

I och med propositionen Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina, som lämnades till riksdagen den 11 september, har hela ramen för 2024 tagits i anspråk. De olika stödpaketerna under 2024 har i stor utsträckning avsett donationer av försvarsmateriel. I dessa fall är det utgifterna för ersättningsanskaffningen som främst belastar statens budget. Eftersom leveranserna av ersättningsanskaffningen kommer att ske långt fram i tiden har utgiftsbelastningen på statens budget av ramen för 2024 fördelats över en lång tidsperiod, vilket framgår av tabell 6.18.

I denna proposition lämnas förslag om att stödja Ukraina genom de ökade avgifterna till Europeiska fredsfaciliteten och genom att öka anslaget för Försvarets materielverk. Dessa förslag tar ramen för 2025 i anspråk.

Eftersom det i dagsläget är svårt att förutse vilken typ av stöd som kommer lämnas framöver har de utgifter för ramen 2025 och 2026 som ännu inte omfattas av några skarpa förslag budgeterats på dessa år. I takt med att ytterligare militära stödpaket beslutas kan den framtida belastningen på statens budget komma att ändras beroende på vilken typ av stöd som avses.

Utöver det militära stödet budgeteras även civilt stöd inom biståndsramen till Ukraina om minst 5,6 miljarder kronor per år 2025–2028.

7 Statens budgetsaldo och statsskulden

I detta avsnitt lämnas förslag om att regeringen under 2025 ska bemyndigas att ta upp lån. Vidare lämnas förslag om Riksgäldskontorets nettoutlåning och den kassamässiga korrigeringen för 2025. Till grund för förslagen ligger en analys av utvecklingen av statens budgetsaldo, dvs. skillnaden mellan statens inkomster och utgifter. Därutöver presenteras beräkningar för statsskuldens utveckling som åtföljs av en jämförelse mellan den nuvarande prognosen för statens budgetsaldo och prognosen i 2024 års ekonomiska vårproposition (prop. 2023/24:100) respektive budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1). Beräkningarna baseras på antagandet att inga ytterligare regel- eller anslagsändringar, utöver de som föreslås och aviseras i denna proposition eller propositionen Höständringsbudget för 2024 (prop. 2024/25:2), genomförs under prognosperioden.

Sammanfattning

- Statens budget för 2024 beräknas uppvisa ett underskott på 93 miljarder kronor, vilket inkluderar riksdagens beslutade kapitaltillskott till Riksbanken på 25 miljarder kronor.
- Budgetsaldot beräknas uppvisa ett underskott på i genomsnitt 48 miljarder kronor per år 2024–2027. Det sammantaget negativa budgetsaldot under prognosperioden beror på höga utgifter i relation till inkomsterna.
- År 2023 var budgetsaldot 19 miljarder kronor. Den stora minskningen av statens budgetsaldo mellan 2023 och 2024 beror i huvudsak på att Riksbanken under 2023 har amorterat på lån hos Riksgäldskontoret som tidigare finansierat en del av valutareserven.
- Minskningen av budgetsaldot 2024 jämfört med 2023 förklaras även av riksdagens beslutade kapitaltillskott till Riksbanken, vilket försvagar budgetsaldot med 25 miljarder kronor 2024. Det tillfälliga kapitaltillskottet till Riksbanken förklarar även en stor del av förbättringen av budgetsaldot 2025 jämfört med 2024.
- Utvecklingen för budgetsaldot bidrar till att den konsoliderade statsskulden som andel av BNP väntas öka från 16 procent 2023 till 17 procent under perioden 2024–2026. År 2027 beräknas statsskulden åter vara 16 procent av BNP.

7.1 Inledning

Alla inkomster och utgifter samt övriga betalningar som påverkar statens lånebehov utgör budgetsaldot. Inkomsterna i statens budget, som redovisas i tabell 7.1 och beskrivs närmare i avsnitt 5, utgörs av statens skatteinkomster och övriga inkomster. Statens skatteintäkter beräknas genom att de skatter som tillfaller EU, kommunala skatteintäkter samt ålderspensionsavgifter avräknas från de totala skatteintäkterna. Därefter beräknas statens kassamässiga skatteinkomster genom att statens skatteintäkter justeras för periodiseringar. Till statens utgifter hör utgiftsområdena 1–25 och 27, vilka beskrivs närmare i avsnitt 6 och redovisas som utgifter exklusive statsskuldräntor i tabell 7.1. Dessa poster tillsammans med utgifterna inom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m., Riksgäldskontorets nettoutlåning och en

post för kassamässig korrigerings utgör de utgifter som påverkar statens budgetsaldo. Budgetsaldot motsvaras av lånebehovet med omvänt tecken.

7.2 Statens budgetsaldo

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2025 ta upp lån enligt 5 kap. budgetlagen.

Beräkningen av Riksgäldskontorets nettoutlåning för 2025 enligt tabell 7.1 godkänns.

Beräkningen av den kassamässiga korrigeringsposten för 2025 enligt tabell 7.1 godkänns.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 3 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringens förslag till statens budget omfatta alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Ett budgetöverskott är detsamma som ett negativt lånebehov för staten, dvs. en amorteringsmöjlighet, och därigenom minskar normalt statsskulden. Det motsatta förhållandet gäller vid ett budgetunderskott. För att statens budgetsaldo ska överensstämma med dess lånebehov redovisas Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigeringspost på utgiftssidan av statens budget.

Negativt budgetsaldo 2024–2026

Statens budget beräknas visa ett underskott på 93 miljarder kronor 2024, vilket inkluderar den av riksdagen beslutade förstärkningen av Riksbankens eget kapital på 25 miljarder kronor (se tabell 7.1). För 2025 och 2026 beräknas ett underskott på 55 miljarder kronor respektive 52 miljarder kronor och för 2027 beräknas ett överskott om 7 miljarder kronor.

Tabell 7.1 Statens budgetsaldo

Miljarder kronor. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomster ¹	1 243	1 303	1 374	1 408	1 462
Utgifter m.m.	1 224	1 396	1 428	1 460	1 455
<i>varav utgifter exkl. statsskuldräntor²</i>	1 214	1 337	1 402	1 435	1 431
<i>varav statsskuldräntor m.m.³</i>	32	47	29	23	19
<i>varav Riksgäldskontorets nettoutlåning⁴</i>	-11	12	-3	3	4
<i>varav kassamässig korrigeringspost</i>	-10	0	0	-2	0
Statens budgetsaldo	19	-93	-55	-52	7

Anm.: Prognoserna utgår från beslutade och aviserade reformer. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Summan av inkomsttyperna 1000–7000 (se bilaga 1).

² Utgifterna inom utgiftsområdena 1–25 samt 27 (se bilaga 1), inkl. förändring av anslagsbehållningar (se avsnitt 6).

³ Avser utgifterna inom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. Riksdagens beslutade kapitaltillskott till Riksbanken ökar utgifterna inom utgiftsområde 26 med 25 miljarder kronor 2024.

⁴ Utfasningen av Riksgäldskontorets valutalån för Riksbankens räkning har minskat nettoutlåningen 2021–2023 med totalt 182 miljarder kronor (se tabell 7.2).

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

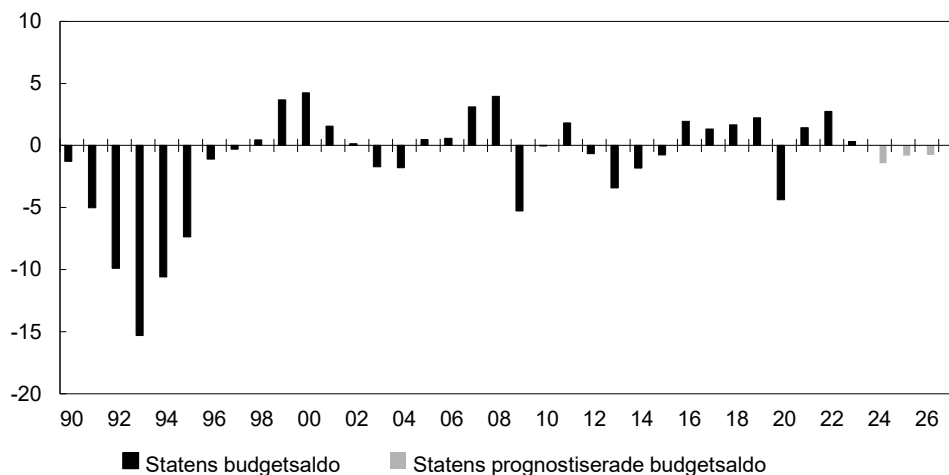
Budgetsaldot beräknas uppgå till i genomsnitt –48 miljarder kronor per år eller –0,7 procent av BNP 2024–2027, medan budgetsaldot var 19 miljarder kronor eller 0,3 procent av BNP 2023 (se tabell 7.1 respektive diagram 7.1). Det sammantaget negativa budgetsaldot under prognosperioden beror på höga utgifter i relation till inkomsterna (se avsnitt 5 respektive avsnitt 6). De höga utgifterna kan kopplas till beslut, bl.a. inom försvar, rättsväsende och stöd till Ukraina. Utvecklingen över tid, med en stor minskning av statens budgetsaldo mellan 2023 och 2024, förklaras av att

Riksbanken under 2021–2023, efter beslut om att egenfinansiera sin valuta-reserv, amorterade de lån hos Riksgäldskontoret som tidigare finansierat en del av valuta-reserven. Amorteringen 2023 förstärkte samma år budgetsaldot med 64 miljarder kronor. Vidare förklaras utvecklingen av riksdagens beslutade kapitaltillskott till Riksbanken som försvagar budgetsaldot med 25 miljarder kronor 2024. Det tillfälliga kapitaltillskottet till Riksbanken förklarar även en stor del av förbättringen av budgetsaldot 2025 jämfört med 2024.

Diagram 7.1 Statens budgetsaldo

Utfall 1990–2023, prognos 2024–2027

Procent av BNP

Anm.: Underskotten 2009 (5 procent av BNP eller 176 miljarder kronor) och 2013 (3 procent av BNP eller 131 miljarder kronor) var till stor del en konsekvens av Riksbankens preventiva förstärkningar av valuta-reserven i samband med finanskrisen (100 miljarder kronor) respektive eurokrisen (100 miljarder kronor).

Källor: Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Ett flertal faktorer påverkar statsskuldräntorna

För 2024 beräknas utgifterna för statsskuldräntorna minska jämfört med 2023 och uppgå till 22 miljarder kronor. De lägre utgifterna förklaras av valutavinster i stället för förluster samt ett förbättrat räntenetto för den del av räntebetalningar på statsskulden som avser Riksgäldens in- och utlåning till myndigheter m.fl.

År 2025 beräknas de sammanlagda ränteutgifterna öka med 7 miljarder kronor och uppgå till totalt 29 miljarder kronor. Förklaringen till de högre utgifterna är högre inhemska räntor, även om ett förbättrat räntenetto för in- och utlåning till myndigheter m.fl. bidragit till att minska utgifterna.

Ränteutgifterna bedöms gradvis minska 2026 och 2027 och uppgå till 23 respektive 19 miljarder kronor. Minskningen 2026 förklaras främst av ett fortsatt förbättrat räntenetto för in- och utlåning till myndigheter m.fl. medan minskningen 2027 framför allt beror på lägre inhemska räntor.

Det är utgifterna för statsskuldräntor som påverkar det kassamässiga budgetsaldot. För beräkning av det finansiella sparandet tillämpas i stället en kostnadsmässig redovisning där in- och utbetalningar fördelas över lånens löptider. Detta medför att räntekostnaden bättre speglar statsskuldens storlek och läget på räntemarknaden. Det medför även att räntekostnadernas utveckling ofta är jämnare än i den utgiftsmässiga beräkningen. Över tid summerar ränteutgifter respektive räntekostnader till samma belopp, dock gäller detta inte under prognosperioden, som i sammanhanget är relativt kort. De kostnadsmässiga räntorna bedöms minska från 22 miljarder kronor 2023 till i genomsnitt 14 miljarder kronor per år under perioden 2024–2027. Statsskuldräntorna beskrivs närmare inom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Högre nettoutlåning 2024 beror på att effekter av elstöd och Riksbankens amorteringar upphör

Riksgäldskontorets nettoutlåning är en post på budgetens utgiftssida som vid sidan om anslagsfinansierade utgifter påverkar budgetsaldot. Riksgäldskontoret ansvarar för utlåning till, och inlåning från, bl.a. myndigheter samt vissa bolag med statligt ägande och fonder. Nettoutlåningen speglar den totala nettoförändringen av all in- och utlåning under en viss period. Ökad nettoutlåning kan därmed bero på ökad utlåning eller minskad inlåning under en given tidsperiod. En större nettoutlåning medför ett större lånebehov samtidigt som statsskulden blir högre. Nettoutlåningen omfattar både löpande statlig verksamhet, såsom in- och utbetalningar av studielån, och tillfälliga poster som ofta beslutas med kort varsel och som därför kan vara svåra att förutse. De tillfälliga posterna medför att nettoutlåningen kan variera kraftigt från år till år.

För 2024 beräknas nettoutlåningen uppgå till 12 miljarder kronor, vilket är en ökning med 23 miljarder kronor jämfört med 2023. Ökningen förklaras i huvudsak av den sammantagna effekten av nettoutlåning till Riksbanken respektive Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät). Båda posterna påverkar nettoutlåningen och därmed budgetsaldot, men inte det finansiella sparandet (se avsnitt 8). Utlåningen till Riksbanken avser lån för den förstärkta valutareserv som togs upp i samband med finanskrisen 2009 och eurokrisen 2013. Under 2021–2023 har Riksbanken amorterat dessa lån och övergått till en helt egenfinansierad valutareserv. Amorteringarna har minskat nettoutlåningen och statsskulden med sammanlagt 182 miljarder kronor. Den sista amorteringen som genomfördes 2023, som minskade nettoutlåningen med 64 miljarder kronor samma år, förklarar ökningen av nettoutlåningen efterföljande år med motsvarande belopp. Nettoutlåningen till Svenska kraftnät 2023 påverkades både av flaskhalsintäkter till följd av prisskillnader mellan elområden och beslutet att återföra en del av 2022 års intäkter till elkonsumenterna i form av elstöd. Minskningen av nettoutlåningen till Svenska kraftnät med 49 miljarder kronor 2024 förklaras i huvudsak av att elstöden var tillfälliga. Utöver dessa större poster förväntas netto- utlåningen 2024 också påverkas av bl.a. ökad utlåning till Centrala studiestöds- nämnden för studielån.

För 2025–2027 förväntas nettoutlåningen vara relativt konstant och i genomsnitt uppgå till en miljard kronor per år.

Tabell 7.2 Riksgäldskontorets nettoutlåning

Miljarder kronor. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Premiepensionsmedel	-1	1	0	0	0
Centrala studiestödsnämnden, studielån	21	14	14	14	14
Investeringslån till myndigheter	5	3	4	4	4
Myndigheternas räntekonton	8	-2	0	0	0
Stabilitetsfonden	-1	-2	-1	-1	-1
Resolutionsreserven	-6	-7	-6	-1	-6
Insättningsgarantin	-11	11	0	0	0
Kärnavfallsfonden	0	1	0	0	0
Trafikverket, infrastrukturlån	6	2	1	-1	-1
Lån till Riksbanken	-61 ¹	2	0	0	0
AB Svensk Exportkredit	0	0	0	0	0
Affärsverket svenska kraftnät	37	-12	-16	-14	-8
Exportkreditnämnden	-2	-1	-1	-1	-1
EU-kommissionens betalningar	1	2	-2	0	0

	2023	2024	2025	2026	2027
Övrigt	-6	1	4	4	4
Summa nettoutlåning	-11	12	-3	3	4

¹ År 2023 tog Riksgäldskontoret upp lån på 2 miljarder kronor med anledning av Riksbankens utlåning till IMF, i enlighet med 6 kap. 4 § lagen (2022:1568) om Sveriges riksbank. Övrig påverkan på nettoutlåningen till Riksbanken beror på Riksbankens amortering av valutaskulden, som uppgick till -64 miljarder kronor 2023.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

Kassamässig korrigerig

För att budgetsaldot ska överensstämja med skillnaden mellan in- och utbetalningar på statens centralkonto i Riksbanken görs en kassamässig korrigerig (se tabell 7.1). Detta behövs vid en tidsförskjutning mellan redovisning och betalning (alternativt redovisning och överföring av medel till räntekonton) samt vid transaktioner över statens centralkonto som inte har sin motsvarighet på anslag eller inkomstitlar och omvänt. Utfallet av den kassamässiga korrigeringsposten räknas fram som en restpost, men vissa delposter kan urskiljas och även prognostiseras.

7.3 Statsskulden

Statens lånebehov beräknas uppgå till 93 miljarder kronor 2024 och den okonsoliderade statsskulden beräknas öka med 108 miljarder kronor under året (se tabell 7.3). Anledningen till att statsskuldens utveckling inte helt följer lånebehovet är att posten som avser skulddispositioner m.m. påverkar statsskulden men inte budgetsaldot.

Tabell 7.3 Statsskuldens förändring

Miljarder kronor. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Okonsoliderad statsskuld vid ingången av året	1 093	1 028	1 136	1 182	1 227
Förändring av okonsoliderad statsskuld	-65	108	47	44	-13
<i>varav lånebehov¹</i>	<i>-19</i>	<i>93</i>	<i>55</i>	<i>52</i>	<i>-7</i>
<i>varav skulddispositioner m.m.</i>	<i>-46</i>	<i>15</i>	<i>-8</i>	<i>-7</i>	<i>-6</i>
Okonsoliderad statsskuld vid årets slut²	1 028	1 136	1 182	1 227	1 214
Eliminering av myndigheters innehav av statspapper	58	64	65	66	67
Förändring av konsoliderad statsskuld	-61	102	46	43	-14
Konsoliderad statsskuld vid årets slut³	970	1 072	1 118	1 161	1 147
Konsoliderad statsskuld, procent av BNP	16	17	17	17	16

¹ Motsvarar statens budgetsaldo med omvänt tecken.

² I den okonsoliderade statsskulden ingår statliga myndigheters innehav av statspapper.

³ I den konsoliderade statsskulden har statliga myndigheters innehav av statspapper räknats bort.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

Statsskulden som andel av BNP har trendmässigt minskat sedan 1990-talet (se diagram 7.2). Den beräknade utvecklingen för budgetsaldot bidrar dock till att den konsoliderade statsskulden som andel av BNP väntas öka från 16 procent 2023 till 17 procent 2024. Först 2027 beräknas den minska och åter vara tillbaka på 16 procent av BNP (se tabell 7.3). Den konsoliderade statsskulden motsvarar den okonsoliderade statsskulden minskad med myndigheters innehav av statspapper.

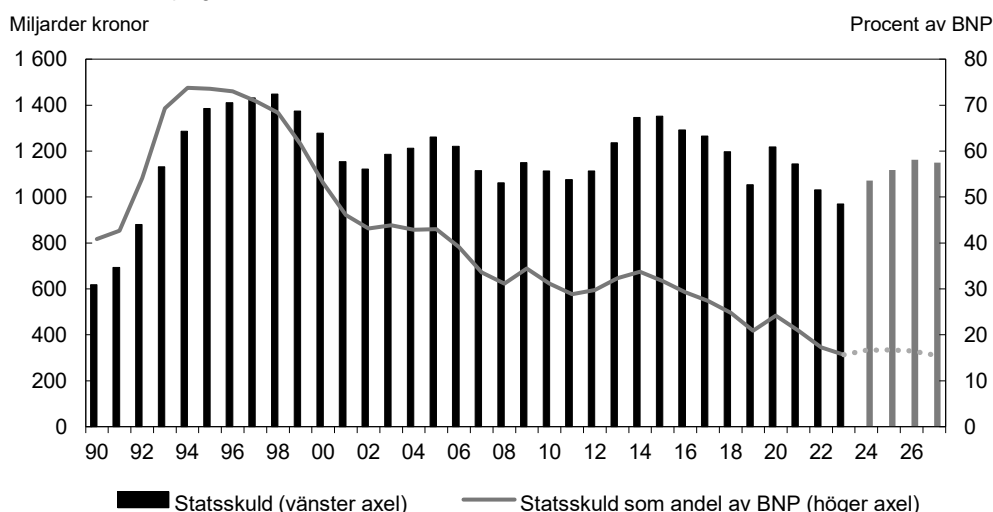
Skulddispositionerna visar förändringen jämfört med det föregående året och består bl.a. av valutakurseffekter, upplupen inflationskompensation och förändring av Riksgäldskontorets förvaltningstillgångar. Valutakurseffekterna utgörs av förändringen av utestående obligationer i utländsk valuta till följd av aktuell valutakurs jämfört med

valutakursen vid upplåningstillfället. Upplupen inflationskompensation är förändringen av inflationskompensation avseende utestående reala statsobligationer jämfört med upplåningstillfället. En realobligation är en obligation med eller utan fast real ränta och med ersättning för inflation. Det innebär att den eventuella årliga räntan respektive det belopp som betalas tillbaka på förfallodagen räknas upp med inflationen. Förvaltningstillgångarna består av medel som tillfälligt placeras på penningmarknaden till dess att de används för att betala utgifter i statsbudgeten eller obligationer som löper ut.

De betydande negativa skulddispositionerna 2023 beror bl.a. på positiva förvaltningstillgångar och valutakurseffekter som en följd av en fortsatt svag kronkurs, med en viss motverkande effekt av upplupen inflationskompensation. Åren 2023 och 2024 påverkas även av en affärsdagsjustering som minskar skulddispositionerna med 25 miljarder kronor 2023 och ökar dessa med motsvarande belopp 2024. I genomsnitt minskar skulddispositionerna statsskulden med 10 miljarder kronor per år 2023–2027, vilket gör att statsskulden ökar mindre än vad det prognostiserade budgetsaldot anger (se tabell 7.3).

Diagram 7.2 Statsskuldens utveckling

Utfall 1990–2023, prognos 2024–2027

Anm.: I diagrammet redovisas den okonsoliderade statsskulden t.o.m. 2001. För åren därefter redovisas den konsoliderade statsskulden. Den konsoliderade statsskulden började redovisas 2002 och har i genomsnitt varit ca 50 miljarder kronor lägre än den okonsoliderade statsskulden till följd av att myndigheters innehav av statsobligationer och statsskuldväxlar har eliminerats. Från och med 2012 ändrades statsskuldens redovisningsprinciper.

Källor: Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

7.4 Uppföljning av statens budgetsaldo 2024

Jämfört med budgetpropositionen för 2024 har prognosen för budgetsaldot reviderats ned med 86 miljarder kronor 2024. Jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition har prognosen reviderats ned med 58 miljarder kronor (se tabell 7.4). Skillnaden jämfört med budgetpropositionen för 2024 förklaras i huvudsak av högre utgifter för statsskuld räntor men även av att övriga utgifter och att Riksgäldskontorets netto-utlåning reviderats upp samtidigt som inkomsterna reviderats ned. Det lägre prognostiserade saldoto jämfört med vårpropositionen förklaras framför allt av nedreviderade inkomster och uppreviderade statsskuld räntor. En närmare uppföljning av statens inkomster och utgifter exklusive statsskuld räntor finns i avsnitt 5 respektive 6.

Tabell 7.4 Uppföljning av statens budgetsaldo 2024

Miljarder kronor

	BP24	VÅP24	Prognos 2024	Jfr med BP24	Jfr med VÅP24
Inkomster ¹	1 324	1 329	1 303	-21	-26
Utgifter m.m.	1 331	1 364	1 396	65	32
<i>varav utgifter exkl. statsskuldräntor²</i>	<i>1 315</i>	<i>1 332</i>	<i>1 337</i>	<i>21</i>	<i>5</i>
<i>varav statsskuldräntor m.m.³</i>	<i>20</i>	<i>22</i>	<i>47</i>	<i>27</i>	<i>25</i>
<i>varav Riksgäldskontorets nettoutlåning</i>	<i>-5</i>	<i>10</i>	<i>12</i>	<i>17</i>	<i>2</i>
<i>varav kassamässig korrigering</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Statens budgetsaldo	-7	-35	-93	-86	-58

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Summan av inkomsttyperna 1000–7000 (se bilaga 1).² Utgifterna inom utgiftsområdena 1–25 samt 27 (se bilaga 1), inkl. förändring av anslagsbehållningar (se avsnitt 6).³ Avser utgifterna inom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och egna beräkningar.

8 Den offentliga sektorns finanser

I detta avsnitt redovisas prognoser för den offentliga sektorns finanser, däribland finansiellt sparande, finansiell nettoförmögenhet och skuldutveckling. Redovisningen görs såväl för den totala konsoliderade offentliga sektorn som för delsektorerna staten, ålderspensionssystemet och kommunsektorn. Att den offentliga sektorn är konsoliderad innebär att transfereringar mellan de olika delsektorerna räknas av.

Avsnittet innehåller även en jämförelse mellan olika bedömares prognoser för det finansiella respektive det strukturella sparandet. Tabeller med prognosens innehåll i detalj redovisas i bilaga 1.

Regeringens prognoser för de offentliga finansernas utveckling baseras på prognosen för den makroekonomiska utvecklingen i avsnitt 3. Prognosen för de offentliga finanserna inkluderar åtgärder som föreslås eller aviseras i denna proposition eller i propositionen Höständringbudget för 2024 (prop. 2024/25:2) samt tidigare beslutade och aviserade åtgärder. Bortom budgetåret baseras prognosen på antagandet att inga ytterligare finanspolitiska regel- eller anslagsändringar genomförs under prognosperioden.

Sammanfattning

- Underskottet i de offentliga finanserna bedöms växa 2024 jämfört med 2023. Den offentliga sektorns sparande tyngs av att utgifterna förväntas fortsätta öka bl.a. till följd av eftersläpande effekter av de senaste årens höga inflation samtidigt som skatteintäkterna utvecklas förhållandevis svagt. Åtgärder som stöd till Ukraina och kapitaltillskott till Riksbanken bidrar också till underskottet.
- Även 2025 bidrar åtgärder till att tynga de offentliga finanserna. Samtidigt medför den förväntade återhämtningen i ekonomin att intäkterna från skatter växer snabbare medan en lägre inflation leder till att utgiftsutvecklingen dämpas. Sammantaget medför detta att det finansiella sparandet förstärks något.
- Den förväntat starkare konjunkturen medför att sparandet ytterligare förstärks 2026 och 2027. De offentliga finanserna stärks även av att endast aviserad eller beslutad finanspolitik inkluderas i prognoserna för dessa år.
- Det strukturella sparandet bedöms avvika från överskottsmålet 2024 och 2025. Avvikelsen bedöms dock vara motiverad, bl.a. mot bakgrund av att stödet till Ukraina är temporärt och att svensk ekonomi bedöms befinna sig i tydlig lågkonjunktur båda dessa år.
- Det finansiella sparandet väntas bli negativt i staten 2024–2026 och under hela prognosperioden för kommunsektorn. Ålderspensionssystemet bedöms redovisa ett överskott under hela prognosperioden.
- Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld prognostiseras öka i snabbare takt än BNP 2024 jämfört med 2023. Därefter väntas en successivt långsammare utveckling av bruttoskulden som andel av BNP, vilket bl.a. följer av att prognoserna baseras på antagandet om att inkludera endast aviserad eller beslutad finanspolitik.

8.1 Inledning

Redovisningen av den offentliga sektorns finanser följer generellt principerna i nationalräkenskaperna (NR). I EU bygger NR på den s.k. ENS 2010-manualen som är

en del av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 549/2013 av den 21 maj 2013 om det europeiska national- och regionalräkenskapssystemet i Europeiska unionen. Skatter och statsbidrag redovisas dock enligt den ordning som gällde innan ENS 2010-manualen infördes. Därmed överensstämmer redovisningen av skatter och statsbidrag i detta avsnitt bättre med redovisningen i statens budget och den kommunala redovisningen än med NR:s redovisningsprinciper. Det finansiella sparandet för den offentliga sektorn och dess delsektorer påverkas inte av denna avvikelse. Redovisningen av inkomster och utgifter för den konsoliderade offentliga sektorn påverkas inte heller.

I samband med att NR fr.o.m. 2014 gick över till ENS 2010, ändrades benämningarna på flera sektorer i NR. I regeringens ekonomiska propositioner används dock de äldre men vedertagna benämningarna offentlig sektor (som i NR numera benämns offentlig förvaltning), stat (statlig förvaltning), ålderspensionssystem (sociala trygghetsfonder) och kommunsektor (kommunal förvaltning).

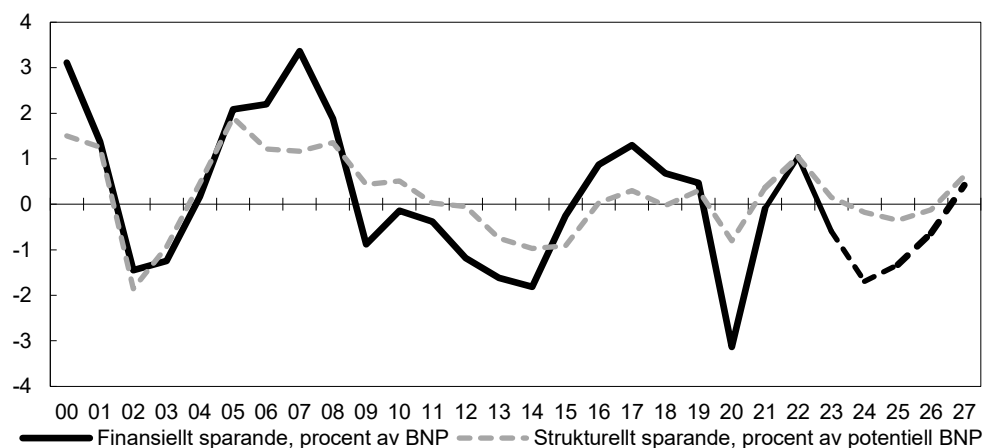
8.2 Den offentliga sektorns finanser

Fortsatt höga utgifter försvagar det finansiella sparandet

Den rådande lågkonjunkturen bedöms tynga de offentliga finanserna 2024. Intäkterna från skatter väntas växa relativt långsamt när viktiga skattebaser som exempelvis hushållens konsumtion och bostadsinvesteringar utvecklas svagt. Samtidigt väntas den offentliga sektorns utgifter växa kraftigt i spåren av den tidigare höga inflationen. Vidare medför kapitaltillskott till Riksbanken och stöd till Ukraina att utgifterna växer i förhållande till 2023. Även kommunsektorns utgifter bedöms fortsätta växa relativt snabbt 2024 om än i en avtagande takt jämfört med 2023. Underskottet i de offentliga finanserna väntas därför öka 2024 jämfört med 2023 (se diagram 8.1).

Diagram 8.1 Den offentliga sektorns finansiella och strukturella sparande

Procent av BNP resp. potentiell BNP. Utfall för det finansiella sparandet 2000–2023, prognos 2024–2027

Anm.: För det strukturella sparandet utgör hela perioden en bedömning och utfall saknas.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Återhämtningen i ekonomin som väntas ta fart under 2025 medför att intäkter från skatt på bl.a. konsumtion förstärker de offentliga finanserna samtidigt som en lägre inflation dämpar kostnadsutvecklingen i den offentliga sektorn.

I takt med att återhämtningen i ekonomin fortsätter 2026 väntas de offentliga finanserna stärkas. Förstärkningen beror på att skatteintäkterna växer i en snabbare takt och att utgiftsökningen dämpas när konjunkturen stärks och effekter av den tidigare höga inflationen minskar. Att prognosen baseras på principen att enbart

beslutade och aviserade åtgärder inkluderas medför att de offentliga finanserna förstärks ytterligare fr.o.m. 2026 (se tabell 8.1).

Tabell 8.1 Den konsoliderade offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomster	2 955	3 049	3 160	3 317	3 479
Procent av BNP	47,6	47,4	47,3	47,2	47,3
Skatter och avgifter	2 561	2 638	2 736	2 876	3 021
Kapitalinkomster	85	88	94	99	100
Övriga inkomster	309	323	330	341	358
Utgifter	2 992	3 158	3 249	3 361	3 448
Procent av BNP	48,2	49,1	48,6	47,8	46,9
Utgifter exkl. räntor	2 938	3 104	3 201	3 310	3 396
Räntor ¹	54	54	48	51	53
Finansiellt sparande	-37	-109	-89	-45	31
Procent av BNP	-0,6	-1,7	-1,3	-0,6	0,4
Strukturellt sparande					
Procent av potentiell BNP	0,2	-0,2	-0,4	-0,1	0,6

Anm.: Prognoserna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10, utfall i enlighet med publicerad statistik 2024-08-10. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Inklusiva utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Det strukturella sparandet försvagas 2024

Det strukturella sparandet är en skattning av vad det finansiella sparandet skulle vara om det inte påverkades av konjunkturläget eller av händelser som ger upphov till engångseffekter, t.ex. en större tillfällig inbetalning som stärker sparandet ett enskilt år. Eftersom det strukturella sparandet inte påverkas av konjunkturen kan den direkta effekten av den aktiva finanspolitiken urskiljas tydligare i det strukturella sparandet än i det finansiella sparandet.

Det strukturella sparandet bedöms avvika från överskottsmålet 2024 och 2025. Som andel av potentiell BNP bedöms det strukturella sparandet uppgå till $-0,2$ procent 2024 och $-0,4$ procent 2025. En avvikelse från överskottsmålet bedöms dock vara motiverad, bl.a. mot bakgrund av att stödet till Ukraina är temporärt och att svensk ekonomi bedöms befinna sig i tydlig lågkonjunktur båda dessa år (se även uppföljningen av överskottsmålet i avsnitt 4.1). Det strukturella sparandet bedöms successivt förstärkas fr.o.m. 2026. Förstärkningen är en följd av regeringens princip att endast inkludera aviserad eller beslutad finanspolitik i prognosen, vilket ger upphov till den s.k. automatiska budgetförstärkningen, dvs. att en stor del av de offentliga utgifterna är nominellt oförändrade medan skatteintäkterna ökar i takt med BNP.

Den del av skillnaden mellan det finansiella och strukturella sparandet som beror på konjunkturen motsvaras i tabell 8.2 av raderna automatiska stabilisatorer och skattebasernas sammansättning. Därtill skiljer sig det finansiella och strukturella sparandet åt på grund av engångseffekter (om posterna 2–4 i tabell 8.2 subtraheras från post 1 fås post 5). En automatisk stabilisator avser t.ex. ersättningssystem eller skatteregler vars utformning gör att den samlade efterfrågan i ekonomin automatiskt dämpas vid en hög tillväxt och hålls uppe vid en låg tillväxt. Exempelvis minskar hushållens disponibla inkomster i mindre utsträckning än den ekonomiska aktiviteten generellt i en lågkonjunktur, eftersom ersättningarna för exempelvis arbetslöshet ökar. På så sätt stabiliseras efterfrågan automatiskt i ekonomin. De automatiska stabilisatorerna räknas av vid bedömningen av det strukturella sparandet, eftersom de

varierar med konjunkturen. Svensk ekonomi bedöms vara i en lågkonjunktur och BNP-gapet, som är ett samlat mått på resursutnyttjandet i ekonomin, väntas vara tydligt negativt 2024 och 2025 (post 7 i tabellen). Det medför att de automatiska stabilisatorerna (post 2) bedöms ge en negativ påverkan på det finansiella sparandet 2024 och 2025.

Tabell 8.2 Finansiellt och strukturellt sparande

Procent av BNP om inte annat anges

	2023	2024	2025	2026	2027
1 Finansiellt sparande	-0,6	-1,7	-1,3	-0,6	0,4
2 Automatiska stabilisatorer	0,0	-0,7	-0,8	-0,3	0,0
3 Skattebasernas sammansättning	-0,6	-0,4	-0,2	-0,2	-0,2
4 Engångseffekter	0,0	-0,4	0,0	0,0	0,0
5 Strukturellt sparande, procent av potentiell BNP	0,2	-0,2	-0,4	-0,1	0,6
6 BNP-gap, procent av potentiell BNP	-1,9	-2,7	-1,7	-0,5	0,0
7 BNP-gap i trendpriser, procent av potentiell BNP	0,0	-1,3	-1,6	-0,6	0,0

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Konjunkturen påverkar även den offentliga sektorns finansiella sparande genom skattebasernas sammansättning, som bedöms bidra negativt till det finansiella sparandet under hela prognosperioden. Denna effekt räknas också bort från det strukturella sparandet (post 3). År 2024 försämras det finansiella sparandet av kapitaltillskottet till Riksbanken, vilket klassificeras som en engångseffekt. I övrigt bedöms det inte finnas någon engångseffekt som påverkar det finansiella sparandet (post 4) fram t.o.m. 2027.

Vid beräkningarna av det strukturella sparandet används BNP-gapet som indikator för konjunkturutvecklingen i ekonomin, dvs. skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP. Regeringen har valt att justera priset genom att använda trendpriser vid bedömningen av potentiell BNP i löpande pris (se BNP-gap med respektive metod i posterna 6 och 7 i tabellen). Denna justering jämnar ut utvecklingen av det strukturella sparandet över tid. Utan denna justering skulle förändringarna av det strukturella sparandet vara kraftigare mellan enskilda år, till följd av den höga inflationen. Justeringen bedöms därmed ge jämnare finanspolitiska förutsättningar mellan åren. För mer information se Finansdepartementets rapport Metod för beräkning av strukturellt sparande i offentlig sektor april 2024 på [regeringen.se](https://www.regeringen.se).

Finanspolitiken bedöms sammantaget vara något expansiv 2025

I detta avsnitt redovisas en analys av hur finanspolitiken väntas påverka den allmänna efterfrågan i ekonomin de närmaste åren. Analyser av detta slag är dock osäkra och i avsnittet förutsätts alla finanspolitiska åtgärder få samma effekt på efterfrågan. I praktiken kan dock två finansiellt sett lika kostsamma åtgärder påverka efterfrågan på olika sätt.

Finanspolitikens effekt på efterfrågan i ekonomin mäts vanligen genom att analysera dess inriktning och ställning. Det finansiella sparandet kan användas för att analysera de offentliga finansernas totala effekter på efterfrågan, inklusive de s.k. automatiska stabilisatorerna, och inte enbart effekten av finanspolitiska beslut. För att få en mer precis uppskattning av finanspolitikens effekt på efterfrågan används därför ofta det strukturella sparandet i dessa analyser. Finanspolitikens ställning mäts genom att jämföra det strukturella sparandets nivå med överskottsmålet och indikerar finanspolitikens effekt på efterfrågan i förhållande till ett genomsnittligt år. Finanspolitikens

inriktning mäts som förändringen av strukturellt sparande och indikerar finanspolitikens effekt på efterfrågan i förhållande till föregående år.

I tabell 8.3 redovisas den årliga förändringen av det strukturella och det finansiella sparandet. Skillnaden mellan förändringen av det finansiella sparandet och förändringen av det strukturella sparandet utgörs av nettoeffekten av de automatiska stabilisatorerna, dvs. konjunkturlägetts effekter på sparandet, och skattebasernas sammansättning samt engångseffekter (posterna 8–10 i tabellen). År 2025 bedöms resursutnyttjandet i ekonomin öka (post 17 i tabellen), men de automatiska stabilisatorerna (post 8 i tabellen) fortsätter att belasta det finansiella sparandet. Skattebasernas sammansättning bedöms bli mer gynnsam för det finansiella sparandet 2025 (post 9 i tabellen). Frånvaron av engångseffekter bidrar också till att stärka det finansiella sparandet 2025 i jämförelse med 2024, då det belastades av ett kapitaltillskott till Riksbanken (post 10 i tabellen).

Den årliga förändringen av det strukturella sparandet (post 11 i tabell 8.3) kan i sin tur fördelas på ett antal andra komponenter (posterna 12–16). En av dessa komponenter är hur den aktiva finanspolitiken förändras från år till år. Den aktiva finanspolitiken ger ett negativt bidrag till det strukturella sparandet 2025 (post 12). I tabell 8.4 redovisas den samlade budgeteffekten av aktiva finanspolitiska åtgärder i förhållande till föregående år, dvs. de sammanräknade inkomsterna och utgifterna för alla åtgärder som beslutats av riksdagen samt föreslås eller aviseras i denna proposition, i propositionen Höständringsbudget för 2024 eller i propositionen Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2024/25:6).

Utvecklingen i kommunsektorn, dvs. kommuner och regioner, bidrar till att det strukturella sparandet förstärks 2025 (post 14 i tabell 8.3). Utvecklingen av det strukturella sparandet förklaras också av att nettointäkterna från kapital (post 13) bidrar något positivt 2025.

Om förändringen av det strukturella sparandet är nära noll indikerar det att finanspolitiken, utöver effekten av de automatiska stabilisatorerna, har en neutral effekt på resursutnyttjandet i ekonomin det aktuella året. Om det strukturella sparandet i stället ökar eller minskar indikerar det att finanspolitiken har en åtstramande respektive expansiv effekt på resursutnyttjandet. Finanspolitikens ställning bedöms i sin tur genom att ställa det strukturella sparandet i relation till överskottsmålet. För 2024 väntas det strukturella sparandet uppgå till –0,2 procent av potentiell BNP, vilket är en minskning med 0,3 procentenheter från 2023 (post 11). Den sammantagna finanspolitiken 2024 bedöms vara något expansiv. För 2025 bedöms det strukturella sparandet uppgå till –0,4 procent av potentiell BNP, vilket är en minskning med 0,2 procentenheter från 2024. Finanspolitikens ställning indikerar att finanspolitiken är expansiv 2025. Finanspolitikens inriktning ger inte en lika tydlig indikation men en viss försvagning av det strukturella sparandet mellan 2024 och 2025 ger stöd åt bedömningen att finanspolitiken sammantaget är något expansiv 2025 (se även avsnitt 4.1 om finanspolitikens stabiliseringspolitiska effekt).

Tabell 8.3 Förändring av det strukturella sparandet

Procent av BNP resp. potentiell BNP

	2024	2025	2026	2027
7 Förändring av finansiellt sparande	-1,1	0,4	0,7	1,0
8 Förändring av automatiska stabilisatorer	-0,7	-0,1	0,5	0,3
9 Förändring av skattebasernas sammansättning	0,2	0,3	0,0	0,0
10 Förändring av engångseffekter	-0,4	0,4	0,0	0,0

	2024	2025	2026	2027
11 Förändring av strukturellt sparande, procent av potentiell BNP	-0,3	-0,2	0,2	0,7
12 varav aktiv finanspolitik	-1,4	-0,3	0,0	0,2
13 varav kapitalnetto	0,0	0,2	0,0	0,0
14 varav kommunsektorns finanser	0,1	0,3	-0,1	-0,1
15 varav ålderspensionssystemets finanser	0,2	0,0	0,1	0,0
16 varav övrigt	0,6	-0,2	0,2	0,6
17 BNP-gap, förändring i procentenheter	-0,9	1,0	1,2	0,5
18 BNP-gap i trendpriser, förändring i procentenheter	-1,4	-0,3	0,0	0,2

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan. Posterna 7–10 redovisas som andel av BNP, posterna 11–16 redovisas som andel av potentiell BNP.

Källa: Egna beräkningar.

Posten Övrigt (post 16 i tabell 8.3) innehåller bl.a. effekten av en underliggande automatisk budgetförstärkning. Utan att nya aktiva finanspolitiska beslut fattas ökar normalt skatteintäkterna i ungefär samma takt som BNP i löpande priser, medan de statliga utgifterna ökar något långsammare. Anledningen till att utgifterna ökar långsammare än BNP är att många transfereringar och andra anslag inte automatiskt räknas upp i takt med att ekonomin växer. Anslagen till de statliga myndigheterna kompenseras inte heller fullt ut för att lönerna ökar, eftersom en viss produktivitetsökning förutsätts i pris- och löneomräkningssystemet. Utan nya aktiva beslut förstärks därför normalt de offentliga finanserna. Den automatiska budgetförstärkningen tenderar att vara mycket varierande vid kraftiga konjunktursvängningar. Även inkomstförändringar som inte bedöms bero på konjunkturen ingår i posten. Till följd av dessa orsaker uppskattas posten Övrigt vara lägre 2025 och 2026. För 2027 bedöms posten vara något högre än genomsnittet för perioden före pandemin 2010–2019, vilket var ca 0,4 procent av potentiell BNP.

Tabell 8.4 Samlade budgeteffekter av tidigare beslut och nu aktuella förslag och aviseringar i förhållande till det närmast föregående året

Offentliga sektorns finansiella sparande. Miljarder kronor om inte annat anges

	2023	2024	2025	2026	2027
Förändring av takbegränsade utgifter ¹	-27,8	56,4	25,1	8,4	-13,9
Kapitaltillskott till Riksbanken	0,0	25,0	-25,0	0,0	0,0
Justering för olika redovisningsprinciper i statens budget och nationalräkenskaperna	-2,4	0,7	-0,9	-4,8	-0,6
varav lånefinansierade infrastrukturinvesteringar ²	-2,7	-0,1	-0,6	-2,7	0,0
Summa utgiftsförändringar³	-30,2	82,0	-0,8	3,6	-14,5
Skatter, brutto ^{4, 5}	20,7	-2,4	-21,4	1,8	0,3
Indirekta effekter av skatter ⁵	-1,6	-1,2	-1,1	0,2	0,0
Övriga inkomstreformer	2,4	-1,9	-1,6	-0,1	0,0
Summa inkomstförändringar, netto^{3, 6}	21,5	-5,5	-24,1	1,9	0,3
Utgifts- och inkomstförändringar, effekt på offentliga sektorns finansiella sparande³	51,8	-87,5	-23,2	-1,7	14,8
Procent av BNP	0,8	-1,4	-0,3	0,0	0,2

¹ Avsnitt 6.4 innehåller en mer detaljerad genomgång av utvecklingen av de takbegränsade utgifterna. I tabell 6.6 redovisas budgeteffekterna per utgiftsområde.

² Posten visar förändringen av nettoupplåningen för väg- och järnvägsobjekt. Nettoupplåning utgör skillnaden mellan nyupplåning och amortering.

³ För utgiftssidan innebär minustecken anslagsminskningar eller att temporära program upphör eller minskar i omfattning. För inkomstsidan innebär minustecken att skatteinkomsterna minskar. För den sammanlagda budgeteffekten av åtgärder på utgifts- och inkomstsidan innebär minustecken att de offentliga finanserna försvagas jämfört med det närmast föregående året.

⁴ Se tabell 5.6. Förändrad kommunal utdebitering ingår i tabell 5.6 men ska inte ingå i tabell 8.4 eftersom den visar budgeteffekter av tidigare riksdagsbeslut och förslag från regeringen.

⁵ För åtgärder på skatteområdet beskriver bruttoeffekten den statistiskt beräknade förändringen i intäkterna från den skatt som regeländringen avser. En indirekt effekt kan uppkomma om regeländringen påverkar andra skattebaser eller konsumentprisindex (om konsumentprisindex påverkas består den indirekta effekten bl.a. av att utgiftsnivån i olika offentliga transfereringssystem påverkas via prisbasbeloppet).

⁶ Exklusive indirekta effekter på inkomstsidan till följd av åtgärder på utgiftssidan.

Källa: Egna beräkningar.

Budgeteffekter av nya åtgärder sedan 2024 års ekonomiska vårproposition

De samlade budgeteffekterna för den offentliga sektorns inkomster, utgifter och finansiella sparande av beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder samt finansieringar sedan 2024 års ekonomiska vårproposition (prop. 2023/24:100) redovisas översiktligt i tabell 8.5. I redovisningen ingår de förslag för 2025 och aviserade förändringar för 2026 och 2027 som lämnas i denna proposition samt förslagen i propositionen Höständringsbudget för 2024. Vidare ingår budgeteffekterna av de åtgärder som regeringen föreslagit i propositionen Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2024/25:6) samt de åtgärder som riksdagen beslutat efter förslag från regeringen i propositionen Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare försvarsmateriel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2023/24:155, bet. 2023/24:FiU36, rskr. 2023/24:265 och 266). Sedan vårpropositionen har riksdagen också beslutat om åtgärder i enlighet med förslag i betänkandet Riksbankens framställning om återställning av eget kapital – ändring i statens budget för 2024 (bet 2023/24:FiU28, rskr. 2023/24:277 och 278).

Utgångspunkten för redovisningen är att beslutade, föreslagna och aviserade ökningarna och minskningar av anslag fullt ut motsvaras av en förändring av den faktiska förbrukningen av utgifter på anslagen. Nivån på den offentliga sektorns inkomster och utgifter påverkas även av andra förändringar, som i detta sammanhang inte definieras som nya förslag. Exempel på sådana förändringar är variationer i volymer i rättighetsbaserade transfereringssystem eller förändrade makroekonomiska förutsättningar.

Sammantaget medför de beslutade, föreslagna och aviserade åtgärderna att den offentliga sektorns finanser försvagas med ca 86 miljarder kronor 2025, jämfört med beräkningarna i vårpropositionen (se tabell 8.5). För 2026 och 2027 beräknas det finansiella sparandet försvagas med ca 96 miljarder kronor per år. Budgeteffekter redovisas även i förhållande till föregående år för att stödja analysen av finanspolitiken (se tabell 8.4).

Tabell 8.5 Budgeteffekter av nya beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder sedan 2024 års ekonomiska vårproposition

Offentliga sektorns finansiella sparande. Miljarder kronor om inte annat anges

	2024	2025	2026	2027
Förändring av takbegränsade utgifter ¹	4,6	63,8	75,1	75,8
Kapitaltillskott till Riksbanken	25,0	0,0	0,0	0,0
Justering för olika redovisningsprinciper i statens budget och nationalräkenskaperna	-0,1	-0,4	-1,9	-2,5
Summa utgiftsförändringar	29,5	63,4	73,2	73,3
Skatter, netto ²	0,0	-23,1	-22,3	-22,5

	2024	2025	2026	2027
Övriga inkomstreformer	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa inkomstförändringar, netto	0,0	-23,1	-22,3	-22,5
Förändring finansiellt sparande offentlig sektor	-29,5	-86,5	-95,5	-95,8
Procent av BNP	-0,5	-1,3	-1,4	-1,3

¹ Se avsnitt 6.5 och tabell 6.15 för en mer detaljerad genomgång per utgiftsområde av de förslag som påverkar budgetens utgiftssida. I tabell 8.5 ingår inte de budgeteffekter i tabell 6.15 om sammanlagt 19,1 miljarder kronor 2024 som avser förslag i HÅB24 om regelstyrda anslag och som följer av förändringar av volym och makroekonomiska förutsättningar.

² Effekterna på den offentliga sektorns finansiella sparande av föreslagna förändringar av skatteregler sedan 2024 års ekonomiska vårproposition beskrivs närmare i avsnitt 12.24 (tabell 12.14).

Källa: Egna beräkningar.

Av förslagen i propositionen Höständringbudget för 2024 ingår i tabell 8.5 endast de förslag som avser nya åtgärder. Dessa medför höjda anslagsnivåer om ca 1,6 miljarder kronor. I tabellen ingår inte medel som föreslås tillföras regelstyrda anslag som påverkas av förändringar av volym och makroekonomiska förutsättningar (i första hand transfereringsanslag) utan att någon ny reform föreslås (se vidare tabell 6.15). Dessa medför höjda anslagsnivåer om ca 19,1 miljarder kronor.

8.3 Statens finanser

I detta avsnitt redovisas statens finanser enligt NR. Prognoserna utgår från de prognoser för statens budgetsaldo som redovisas i avsnitt 7. Skillnaden mellan de båda redovisningarna består främst i att statens budgetsaldo visar statens lånebehov med omvänt tecken och därmed dess påverkan på statsskulden. Statens finansiella sparande visar i stället förändringen av statens finansiella förmögenhet, exklusive effekten av värdeförändringar.

Från budgetsaldo till statens finansiella sparande

I tabell 8.6 framgår att det förekommer väsentliga skillnader mellan statens budgetsaldo enligt budgetredovisningen och det finansiella sparandet enligt NR. Det finansiella sparandet påverkas inte av försäljningar eller köp av finansiella tillgångar, t.ex. aktier, eller ökad utlåning eftersom sådana transaktioner inte förändrar den finansiella förmögenheten. Däremot påverkas budgetsaldot och statsskulden av sådana transaktioner.

Förutom denna skillnad avviker det finansiella sparandet också i flera andra avseenden från budgetsaldot. Bland annat redovisas budgetsaldot kassamässigt, medan det finansiella sparandet redovisas enligt NR:s principer som innebär en periodiserad redovisning. Denna skillnad påverkar framför allt redovisningen av skatteinkomster och ränteutgifter.

Tabell 8.6 Statens budgetsaldo och finansiella sparande

Miljarder kronor. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Budgetsaldo	19	-93	-55	-52	7
Till finansiellt sparande					
Periodisering av skatter	18	-4	-3	4	6
Räntor, periodisering, kursvinster/förluster	4	-3	7	3	7
Köp och försäljning av aktier, extra utdelningar m.m.	-3	-6	-5	-5	-5
Övriga finansiella transaktioner m.m.	-37	20	-34	-6	2
Finansiellt sparande	1	-85	-90	-54	17

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Faktorer under posten Övriga finansiella transaktioner m.m. medför att budgetsaldot 2023 enligt statsbudgetredovisningen var högre än det finansiella sparandet enligt NR. Den största skillnaden beror på Riksbankens beslut att egenfinansiera sin valutareserv, vilket innebär att Riksgäldskontoret har amorterat av de lån som har upptagits för Riksbankens räkning. Eftersom Riksbanken klassificeras som en del av näringslivet i NR minskar den offentliga sektorns upplåning. Detta stärker budgetsaldot, men är neutralt för det finansiella sparandet. Vidare påverkas budgetsaldot av de flaskhalsintäkter som tillfallit Affärsverket svenska kraftnät och som skuldförts som förutbetalda avgifter och placerats på konto i Riksgäldskontoret. Detta gäller även de avgifter som har återbetalats i form av elstöd till elkonsumenter. Eftersom flödena redovisas kassamässigt belastar elstöden saldot först när de betalas ut, vilket huvudsakligen gjordes 2023. Vid beräkningen av det finansiella sparandet redovisas bruttoflödena de år som beslut om utbetalningar fattas. Sett över två år blir nettoeffekten av utbetalningarna neutral i de båda redovisningarna.

Flaskhalsintäkterna bruttoredo visas enligt NR både som inkomster och utgifter för staten. Dessa är dock i stort sett neutrala för det finansiella sparandet. En mindre förstärkning bedöms dock ha kommit av att även myndigheter omfattas av elstöden.

Skattebetalningar samt ränteperiodiseringar beräknas ha blivit lägre enligt budgetredovisningen. Extrautdelningar från Telia AB medförde att budgetsaldot i stället förstärktes i förhållande till det finansiella sparandet.

År 2024 belastar i stället Övriga finansiella transaktioner m.m. budgetsaldot i förhållande till det finansiella sparandet. Detta rör bl.a. myndighetsupplåning samt periodiserade betalningar från EU.

Förväntade utbetalningar av medel från Faciliteten för återhämtning och resiliens, avseende tidigare år, medför 2025 att budgetsaldot förstärks i förhållande till det finansiella sparandet. I budgetredovisningen redovisas dessa betalningar kassamässigt när de uppstår, medan flödena periodiseras över flera år i NR. Detta medför att posten Övriga finansiella transaktioner m.m. är negativ, vilket förklarar en stor del av skillnaden mellan budgetsaldot och det finansiella sparandet 2025.

Skillnaden mellan budgetredovisningen och NR:s redovisning är mindre 2026 och 2027 då posterna i tabell 8.6 i stor utsträckning tar ut varandra.

Det finansiella sparandet är fortsatt svagt i staten men stärks mot slutet av perioden

År 2024 förväntas en försvagning av det finansiella sparandet i staten (se tabell 8.7). Stora satsningar inom bl.a. försvarsområdet tillsammans med stöd till Ukraina och ett kapitaltillskott till Riksbanken medför att utgifterna växer snabbare 2024 än 2023. Dessutom väntas föregående års höga inflation, som slår igenom fullt ut först med några års eftersläpning, medföra att utgifterna fortsätter att öka i snabb takt. Samtidigt medför konjunktur nedgången att framför allt inkomster från produkt skatter väntas fortsätta att växa i långsam takt.

Underskottet i statens finanser prognostiseras i stort sett vara oförändrat 2025 jämfört med 2024. Det finansiella sparandet tyngs bl.a. av de fortsatt utökade satsningarna inom områden som försvar och rättsväsende. Samtidigt medför den förväntade återhämtningen i ekonomin att intäkterna från bl.a. skatt på konsumtion växer snabbare 2025. Den lägre inflationen medför att kostnadsutvecklingen stabiliseras vilket bidrar till att hålla tillbaka underskottet i statens finanser.

Från och med 2026 väntas en förstärkning av det finansiella sparandet i staten. Det beror på att endast den finanspolitik som hittills beslutats, föreslagits eller aviserats är inkluderad i prognosen. Det beror också på att den ekonomiska aktiviteten väntas öka efter några års lågkonjunktur. Staten väntas dock redovisa ett underskott t.o.m. 2026.

Tabell 8.7 Statens inkomster och utgifter

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomster	1 546	1 581	1 625	1 703	1 782
Procent av BNP	24,9	24,6	24,3	24,2	24,2
Skatter och avgifter	1 332	1 360	1 400	1 474	1 548
Kapitalinkomster	31	29	33	33	31
Övriga inkomster	183	193	193	196	203
Utgifter	1 545	1 666	1 715	1 757	1 765
Procent av BNP	24,9	25,9	25,6	25,0	24,0
Utgifter exkl. räntor	1 512	1 635	1 688	1 731	1 741
Procent av BNP	24,4	25,4	25,3	24,6	23,7
Ränteutgifter ¹	33	31	27	26	24
Finansiellt sparande	1	-85	-90	-54	17
Procent av BNP	0,0	-1,3	-1,3	-0,8	0,2

Anm.: Prognoserna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10, utfall i enlighet med publicerad statistik 2024-08-10. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Inklusiva utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

8.4 Ålderspensionssystemets finanser

Det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet bedöms uppgå till 0,5 procent av BNP 2024, vilket är en förstärkning från 0,2 procent av BNP 2023. Sparandet väntas vara oförändrat 2025 för att sedan stiga till 0,6 procent av BNP 2026 och 2027 (se tabell 8.8).

I ålderspensionssystemet väntas ett negativt avgiftsnetto fram t.o.m. 2025, dvs. avgiftsinkomsterna väntas vara lägre än pensionsutbetalningarna. Avgiftsnettot bedöms stärkas avsevärt 2024, då utgifterna ökar jämförelsevis långsamt till följd av utvecklingen av inkomstindex. Samtidigt väntas direktavkastningen på AP-fondernas tillgångar i form av ränteintäkter och utdelningar öka i god takt. Kapitalinkomsterna i ålderspensionssystemet väntas fortsatt bli högre än det negativa avgiftsnettot, vilket gör att det finansiella sparandet väntas öka successivt under prognosperioden.

Tabell 8.8 Ålderspensionssystemets inkomster och utgifter

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Avgifter	341	357	372	390	407
Pensioner	-358	-361	-378	-387	-401
Avgiftsnetto	-17	-4	-6	3	6
Räntor, utdelningar	38	41	45	46	47
Förvaltningsutgifter m.m.	-7	-6	-7	-7	-7
Finansiellt sparande	14	30	32	42	45
Procent av BNP	0,2	0,5	0,5	0,6	0,6

Anm.: Prognoserna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10, utfall i enlighet med publicerad statistik 2024-08-10. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Utgifterna i ålderspensionssystemet väntas öka de närmaste åren till följd av att pensionärerna väntas bli fler och att pensionerna i genomsnitt väntas bli högre. År 2025–2027 väntas pensionsutbetalningarna öka med i genomsnitt 3,6 procent per år. Avgiftsinkomsterna, som är starkt kopplade till lönesumman i ekonomin (summan av utbetalda löner inklusive företagarkomster), väntas öka i snabbare takt än pensionsutbetalningarna, i genomsnitt med 4,5 procent per år under samma period. De avgiftsinkomster som finansierar systemet är ålderspensionsavgiften från arbetsgivare och egenföretagare samt den allmänna pensionsavgiften (se tabell 8.9).

Det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet väntas också förstärkas under prognosåren till följd av den s.k. riktåldersreformen, som bl.a. innebär att den lägsta åldern som ger rätt till allmän inkomstgrundad pension höjs 2026 (efter att ha höjts vid två tillfällen, 2020 och 2023, prop. 2018/19:133, bet. 2019/20:SfU5, rskr. 2019/20:10; prop. 2018/19:91, bet. 2018/19:AU12, rskr. 2018/19:276; prop. 2021/22:181, bet. 2021/22:SfU25, rskr. 2021/22:331). För 2023 medförde de justerade åldersgränserna att den lägsta åldern för att ta ut inkomstgrundad ålderspension ändrades till 63 år, att åldersgränserna för grundskyddet och angränsande trygghetssystem ändrades från 65 till 66 år och att åldern för arbetstagarens rätt att kvarstå i anställning enligt lagen (1982:80) om anställningsskydd, den s.k. LAS-åldern, ändrades från 68 till 69 år. Även vissa åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet följdjusterades 2023 och kommer att följdjusteras 2026. År 2026 knyts flera av de ändrade åldersgränserna till riktåldern för pension, som då beräknas vara 67 år.

Tabell 8.9 Ålderspensionssystemets avgiftsinkomster

Miljarder kronor. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Allmän pensionsavgift	152	159	167	175	183
Ålderspensionsavgift, arbetsgivare	159	167	175	183	192
Ålderspensionsavgift, egenföretagare	3	3	3	3	3
Statlig ålderspensionsavgift	27	28	27	28	29
Avgiftsinkomster	341	357	372	390	407

Anm.: Prognoserna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10, utfall i enlighet med publicerad statistik 2024-08-10. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Alla inkomstpensioner och tilläggspensioner är följsamhetsindexerade. Följsamhetsindexering innebär att inkomst- och tilläggspensionerna varje år räknas om med utvecklingen av inkomstindex eller ett balansindex, minus en förskottsrenta på 1,6 procent. I ett läge när ålderspensionssystemets finanser är i balans bygger följsamhetsindexeringen på förändringen av inkomstindex. Om ålderspensionssystemets skulder överstiger systemets tillgångar aktiveras balanseringen och indexeringen bygger i stället på ett balansindex. Balanseringen är ett sätt att säkerställa att systemets utgifter över tid inte överstiger dess inkomster. Balanstalet bedöms överstiga 1,0 under prognosperioden. Pensioner och pensionsrätter antas därmed indexeras med inkomstindex.

8.5 Kommunsektorns finanser

Kommunsektorns finanser regleras av balanskravet och kravet på en god ekonomisk hushållning i kommunallagen (2017:725). Enligt balanskravet får kommuners och regioners resultat som huvudregel inte vara negativt. Balanskravet anger en miniminivå, men för att uppnå god ekonomisk hushållning behöver resultatet i regel vara högre (se avsnitt 4.3). Skillnaden mellan resultatet och det finansiella sparandet

förklaras till största delen av att investeringar, men inte avskrivningar, ingår som utgifter i det finansiella sparandet. I resultatet ingår inte investeringar, men däremot avskrivningar. Det kan även finnas periodiseringskillnader för olika inkomster och utgifter mellan det finansiella sparandet och resultatet.

I regeringens prognos för kommunsektorns finanser antas utgifterna på sikt utvecklas på ett sätt som är förenligt med balanskravet. På några års sikt antas i normalfallet kommunsektorn som helhet även redovisa ett resultat som bedöms vara i linje med en god ekonomisk hushållning. Vidare antas den genomsnittliga kommunala skattesatsen vara oförändrad. Prognosen grundar sig även på ett antagande om oförändrad politik på statlig nivå, utöver tidigare beslutade och nu föreslagna samt aviserade förändringar av statsbidragen. Därigenom blir skatteunderlagets tillväxt viktig för utvecklingen av kommunsektorns inkomster i prognosen. Eftersom kommunsektorn i normalfallet antas redovisa ett resultat i linje med balanskravet och god ekonomisk hushållning på några års sikt blir utvecklingen av skatteunderlaget vanligtvis styrande för prognosen för utgifterna.

Underskott i kommunsektorn väntas 2024, därefter stärks kommunsektorns finanser

Den tidigare höga inflationen har, med viss eftersläpning, medfört ett högt kostnadstryck i kommuner och regioner. Det gör att framför allt pensionskostnaderna bedöms fortsätta att öka snabbt 2024 och bidrar till ett ansträngt ekonomiskt läge, i synnerhet i regionerna. Kommunsektorn väntas prioritera att upprätthålla konsumtionen och undvika tillfälliga neddragningar i verksamheten under 2024. Såväl resultat som balanskravsresultat bedöms därför bli negativt i kommunsektorn som helhet 2024. I prognosen antas att ett antal kommuner och regioner kommer att återställa hela eller delar av det negativa resultatet under efterföljande år i enlighet med kraven i kommunallagen. Ett antal kommuner och regioner väntas också besluta att använda medel som de avsatt i en resultatutjämningsreserv för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel, eller hänvisa till synnerliga skäl för att inte återställa hela eller delar av det negativa resultatet 2024.

Lägre inflation och stigande ekonomisk aktivitet väntas innebära att kommunsektorns finanser stärks 2025. Kostnaderna för de kommunala tjänstepensionerna, som bl.a. påverkas av prisbasbeloppets utveckling, väntas minska betydligt 2025. Resultatet väntas därför stärkas 2025 för att i slutet av prognosperioden nå en nivå som är förenlig med god ekonomisk hushållning.

Det finansiella sparandet väntas successivt förstärkas men förbli negativt under hela prognosperioden 2024–2027 (se tabell 8.10).

Tabell 8.10 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Totala inkomster	1 414	1 480	1 533	1 586	1 644
Utveckling i procent	4,0	4,7	3,6	3,4	3,7
Skatter	893	928	970	1 018	1 070
Kommunal fastighetsavgift	22	21	22	23	24
Statsbidrag exkl. kompensation för mervärdesskatt	262	285	288	277	269
<i>varav generella bidrag</i>	<i>152</i>	<i>168</i>	<i>167</i>	<i>168</i>	<i>165</i>
<i>varav riktade bidrag</i>	<i>110</i>	<i>116</i>	<i>121</i>	<i>110</i>	<i>104</i>
Kapitalinkomster	16	19	16	20	23
Övriga inkomster ¹	220	227	237	247	258

	2023	2024	2025	2026	2027
<i>varav kompensation för mervärdesskatt</i>	88	91	94	97	99
Totala utgifter	1 466	1 534	1 564	1 618	1 676
Utveckling i procent	9,2	4,6	2,0	3,4	3,6
Konsumtion	1 192	1 250	1 273	1 316	1 364
Investeringar	162	162	167	172	177
Transfereringar	95	104	108	110	112
Övriga utgifter ²	18	19	16	20	23
Finansiellt sparande	-52	-54	-31	-32	-31
Procent av BNP	-0,8	-0,8	-0,5	-0,5	-0,4
Resultat efter finansiella poster	13	-10	21	25	25
Procent av skatter och generella statsbidrag	1,3	-0,9	1,9	2,1	2,0

Anm.: Prognoserna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Kommunsektorns kompensation för mervärdesskatt är inkluderad i övriga inkomster men inte i statsbidragen.

² Inkluderar nettoköp av fastigheter. Eftersom försäljningen vanligtvis överstiger köp är denna nettopost negativ, vilket minskar de redovisade utgifterna med några miljarder kronor per år.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Skatteinkomsterna väntas växa snabbare när konjunkturen stärks

Kommunsektorns inkomster består framför allt av intäkter från skatt på arbete och statsbidrag. Till följd av svag efterfrågan på arbetskraft väntas utvecklingstakten för lönesumman i ekonomin under 2024 understiga den genomsnittliga tillväxttakten för de senaste tio åren. Det innebär att det kommunala skatteunderlaget och de kommunala skatteinkomsterna väntas utvecklas något svagare än den genomsnittliga utvecklingen de senaste tio åren. I takt med att efterfrågan stiger och konjunkturen stärks väntas skatteinkomsterna växa något snabbare 2025–2027.

Vid förändringar av skattelagstiftningen som påverkar det kommunala skatteunderlaget neutraliseras i regel effekterna av förändringarna genom att nivån på de generella statsbidragen höjs eller sänks (s.k. skattereglering). I den nuvarande prognosen minskar de kommunala skatteinkomsterna, bl.a. på grund av förslagen om slopad avtrappning i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och det förhöjda grundavdraget, ytterligare förstärkning av det förhöjda grundavdraget samt sänkt ersättningsnivå för expertskatt avseende 2025. Samtidigt ökar de något till följd av förslaget om höjd beloppsgräns vid avdrag för resor till och från arbetet avseende 2026. För att regeländringarna ska vara neutrala för kommunsektorns finanser justeras de generella statsbidragen med motsvarande belopp.

Kommuner och regioner får bidrag från staten i form av dels generella, dels riktade statsbidrag. De generella statsbidragen ökar 2024 men minskar något 2025 till följd av att tillfälliga satsningar avslutas. De riktade statsbidragen, som finansieras från ett flertal olika utgiftsområden, bedöms också öka 2024 till följd av de tillfälliga förstärkningar av de riktade statsbidragen som aviserades i budgetpropositionen för 2024 och i propositionen Vårändringsbudget för 2024 för att hantera kostnadsökningar till följd av den höga inflationen. I denna proposition föreslås ytterligare tillskott till kommuner och regioner för 2025 till följd av satsningar inom bl.a. hälso- och sjukvård och utbildning, vilket innebär att de riktade statsbidragen bedöms öka något 2025. Sammantaget väntas de totala statsbidragen öka något 2024 och 2025 men minska 2026 och 2027. Minskningen beror på att tillfälliga stöd avvecklas, i kombination med prognosantagandet om att enbart inkludera nu beslutade eller aviserade statsbidragsändringar.

Lägre inflation bidrar till att kommunsektorns utgifter ökar i långsammare takt framöver

Av kommunsektorns totala utgifter utgör kommunal konsumtion den största delen, dvs. välfärdstjänster inom främst vård, skola och omsorg. Kommunerna och regionerna har därutöver huvudsakligen utgifter för investeringar och transfereringar, t.ex. ekonomiskt bistånd.

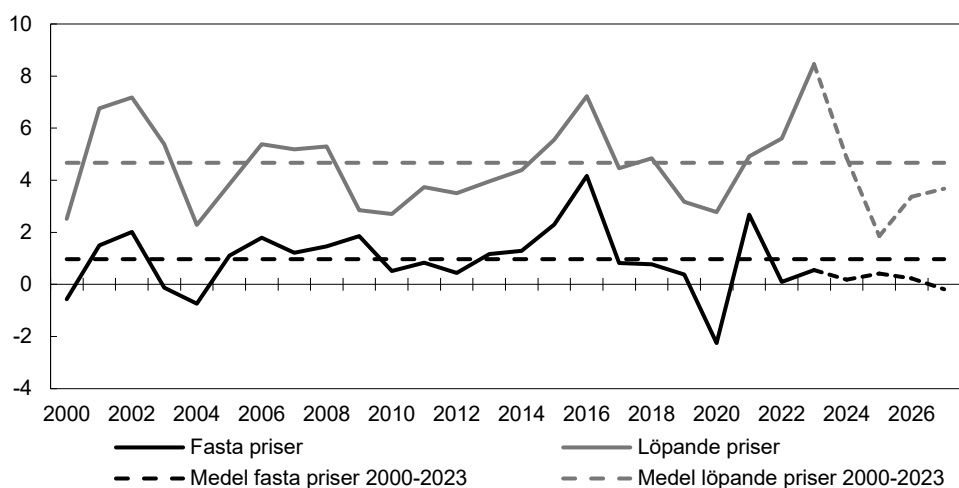
Kommunal konsumtion väntas växa långsammare framöver

Den kommunala konsumtionen fördelas mellan ett antal verksamhetsområden. Störst andel av konsumtionsutgifterna går till hälso- och sjukvård. Därefter följer utgifter för utbildning och omsorg. Den demografiska utvecklingen har stor betydelse för behovet av resurser inom olika välfärdstjänster. Om exempelvis antalet elever ökar behöver skolorna anställa fler lärare för att inte lärartätheten ska minska. Befolkningstillväxten väntas gradvis avta 2024–2027 och bli betydligt lägre än genomsnittet sedan 2010. Detta förklaras bl.a. av lägre invandring och att barnafödandet väntas bli lägre. Samtidigt väntas antalet äldre fortsätta att öka snabbare än befolkningen i stort 2024–2027.

De kommunala konsumtionsutgifterna i fasta priser väntas utvecklas svagt 2024, trots att konsumtionsutgifterna i löpande priser ökar i ungefär genomsnittlig takt (se diagram 8.2). Det förklaras bl.a. av att pensionskostnaderna bedöms fortsätta öka till följd av eftersläpande effekter av den tidigare höga inflationen. Pensionskostnaderna väntas däremot minska 2025 i spåren av att inflationen har minskat. Det bidrar till att förbättra de ekonomiska förutsättningarna i kommunsektorn. Kommunsektorns resultat bedöms därför förbättras under 2025 men konsumtionen väntas fortsatt utvecklas svagt.

Diagram 8.2 Kommunala konsumtionsutgifter

Årlig procentuell förändring. Utfall 2000–2023, prognos 2024–2027

Anm.: Kommunala konsumtionsutgifter i fasta priser mäts till största delen med s.k. volymindex. Dessa påverkas främst av demografiska faktorer och är inte nödvändigtvis detsamma som hur mycket resurser kommunsektorn lägger på verksamheten.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

I kommunsektorns finansiella sparande och resultat ingår konsumtionsutgifterna i löpande priser. Prisutvecklingen har därmed stor betydelse för hur kommunal konsumtion utvecklas. Prisutvecklingen styrs vanligtvis främst av löneutvecklingen i sektorn. För perioden 2024–2027 väntas lönekostnaden per arbetad timme öka med i genomsnitt 2,5 procent per år, vilket är lägre än ett historiskt genomsnitt 2000–2023. Den lägre ökningstakten förklaras av att de sociala avgifterna minskar tydligt när

kostnaderna för pensionsavsättningar minskar till följd av lägre inflation (se diagram 8.2).

Utgifter för investeringar, räntor och transfereringar bedöms öka i måttlig takt framöver

Investeringsutgifterna var på en hög nivå 2023, vilket till viss del förklaras av den höga inflationen. Samtidigt ökar både antalet och andelen äldre i många kommuner, vilket medför större behov inom sjukvården och äldreomsorgen. Det motverkas dock till viss del av ett lägre barnafödande som väntas medföra att behoven av skola och barnomsorg minskar framöver. Investeringarna påverkas även av att många byggnader och infrastruktur behöver renoveras eller bytas ut. Sammantaget bedöms detta leda till att de kommunala investeringsutgifterna bedöms vara måttliga framöver och öknings- takten väntas bli lägre än genomsnittet under 2000-talet.

Investeringsnivån bidrar till att kommunsektorns skulder, där kommunerna står för den största andelen, bedöms öka då investeringarna till en viss del lånefinansieras. Investeringar som utförs av kommunala bolag, som enligt redovisningen i NR inte ingår i kommunsektorn, ökar till viss del också kommunsektorns skuldsättning. Det sker genom att kommunsektorn tar upp lån som vidareutlånas till dessa bolag. Ränteutgifterna, som har stigit det senaste året, väntas fortsätta stiga under 2024 innan de minskar något under 2025.

Cirka 7 procent av kommunsektorns utgifter består av transfereringar till staten, företag och hushåll. Denna andel har varit relativt oförändrad under 2000-talet och bedöms även fortsatt vara det. Transfereringarna till hushållen i form av ekonomiskt bistånd utgör omkring 1 procent av kommunsektorns utgifter.

8.6 Den offentliga sektorns finansiella förmögenhet

Den offentliga sektorns nettoförmögenhet består av fasta produktionstillgångar och finansiella tillgångar, med avdrag för skulder. I detta avsnitt redovisas den finansiella förmögenheten, medan de reala tillgångarna redovisas i bilaga 1.

Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet är positiv, eftersom ålderspensionssystemets tillgångar i AP-fonderna överstiger de negativa ställningsvärden som staten och kommunsektorn tillsammans redovisar (se tabell 8.11). Den totala skulden inkluderar statens och kommunsektorns åtaganden för de förmånsbestämda tjänstepensionerna som intjänats fr.o.m. 1998. De totala skulderna för de fonderade avgiftsbestämda tjänstepensionerna ingår, i likhet med premiepensionssystemet, inte i den offentliga sektorn, utan redovisas i försäkringssektorn.

Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet minskar som andel av BNP, då framför allt tillgångarna i ålderspensionssystemet väntas utvecklas svagt.

Tabell 8.11 Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet

Procent av BNP. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Staten	0,9	0,2	0,0	-0,1	0,8
Ålderspensionssystemet	31,7	31,0	30,3	29,3	28,5
Kommunsektorn	-4,2	-4,6	-4,6	-4,6	-4,5
Offentlig sektor	28,5	26,6	25,7	24,7	24,8
Förändring	-0,9	-1,9	-0,9	-1,0	0,1
<i>varav bidrag till förändringen</i>					

	2023	2024	2025	2026	2027
<i>varav finansiellt sparande</i>	-0,6	-1,7	-1,3	-0,6	0,4
<i>varav värdeförändringar m.m.</i>	1,3	0,8	1,5	0,9	0,8
<i>varav nominell BNP-förändring</i>	-1,6	-1,0	-1,0	-1,3	-1,1

Anm.: Prognoseerna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10, utfall i enlighet med publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

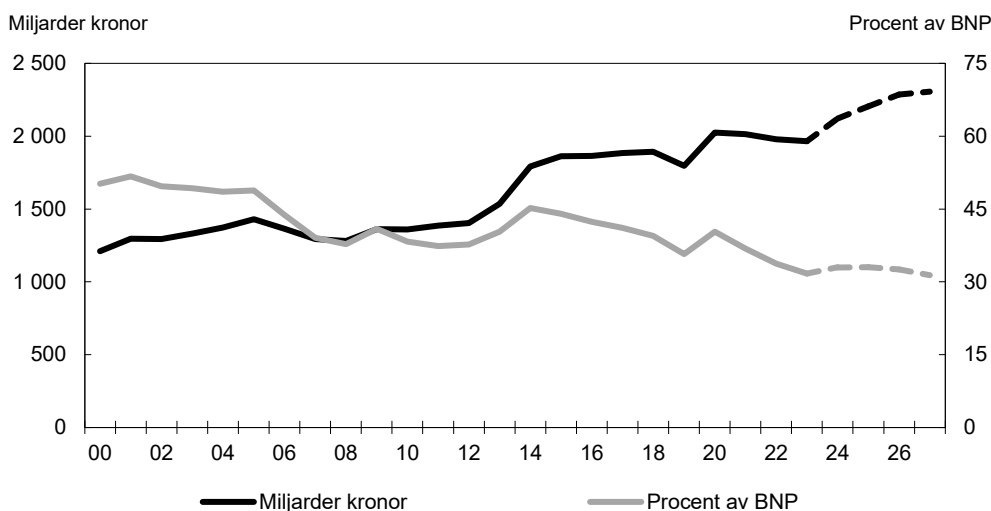
Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld väntas vara fortsatt stabil

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, den s.k. Maastrichtskulden, definieras av EU-regler och är det skuldbegrepp som används vid bedömningen av medlemsstaternas offentliga finanser inom ramen för stabilitets- och tillväxtpakten. För Sverige innebär definitionen att skulden består av den konsoliderade statsskulden samt kommunsektorns och ålderspensionssystemets skulder på kapitalmarknaden, med avdrag för AP-fondernas innehav av statsobligationer.

Inför att Sverige den 1 januari 1995 blev medlem i EU uppgick den konsoliderade bruttoskulden till närmare 70 procent av BNP (skuldkvoten). Sedan dess har skulden minskat kraftigt som andel av BNP och uppgick vid utgången av 2023 till ca 32 procent av BNP (se diagram 8.3).

Diagram 8.3 Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld

Utfall 2000–2023, prognos 2024–2027

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Utvecklingen av den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld beror dels på det finansiella sparandet (som kan fördelas på primärt sparande och ränteutgifter), dels på faktorer som inte är kopplade till det finansiella sparandet. Det kan handla om periodiseringar och s.k. stock-flödesförändringar, som bl.a. utgörs av finansiella transaktioner, som exempelvis köp och försäljning av finansiella tillgångar.

Bruttoskulden väntas öka under hela perioden 2024–2027 (se tabell 8.12). Stöd till Ukraina och kapitaltillskott till Riksbanken bidrar till att upplåningen växer snabbare än BNP 2024. Därefter mattas skuldutvecklingen av och faller i förhållande till BNP fram t.o.m. 2027, vilket bl.a. följer av att prognoserna baseras på antagandet om att inkludera endast aviserad eller beslutad finanspolitik.

Tabell 8.12 Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld och bidrag till förändringen

Procent av BNP om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Miljarder kronor	1 966	2 121	2 206	2 287	2 306
Procent av BNP	31,7	33,0	33,0	32,5	31,4
Förändring	-2,1	1,3	0,0	-0,5	-1,2
Bidrag till förändringen					
Primärt finansiellt sparande	-0,1	1,0	0,8	0,1	-0,9
Ränteutgifter	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5
Stock-flöde	-0,8	0,7	-0,1	0,5	0,7
<i>varav periodisering av räntor och skatter</i>	<i>0,3</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>
<i>varav försäljning av aktier m.m.</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>
<i>varav övrigt</i>	<i>-1,1</i>	<i>0,9</i>	<i>0,1</i>	<i>0,5</i>	<i>0,7</i>
Nominell BNP-förändring	-1,9	-1,1	-1,3	-1,6	-1,4

Anm.: Prognoserna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10, utfall i enlighet med publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

8.7 Finansiellt sparande enligt olika bedömare

I detta avsnitt redovisas en jämförelse mellan de senaste prognoserna för det finansiella och strukturella sparandet gjorda av regeringen i denna proposition, Konjunkturinstitutet (KI), Ekonomistyrningsverket (ESV), Riksbanken och Europeiska kommissionen. Vid en jämförelse av de olika bedömningarna är det viktigt att beakta att de har gjorts vid olika tidpunkter och kan bygga på olika antaganden om den framtida politiken. Exempelvis gör KI prognoser på aktiv finanspolitik för åren efter budgetåret medan ESV endast inkluderar beslutade och aviserade åtgärder, vilket kan försvåra prognosjämförelser.

Prognosjämförelse avseende det finansiella sparandet

Konjunkturinstitutets bedömning av den offentliga sektorns finansiella sparande för 2024 är väl överensstämmande med regeringens (se tabell 8.13). Myndigheten inkluderar liksom regeringen ett kapitaltillskott till Riksbanken på ca 25 miljarder kronor motsvarande 0,4 procent av BNP. För 2025 har KI en mer optimistisk syn på utvecklingen av de offentliga finanserna än vad regeringen har. Detta beror till stor del på att myndigheten inte beaktat stödet till Ukraina, i övrigt är KI:s antagande om en aktiv finanspolitik i linje med aviserade åtgärderna i BP25.

Ekonomistyrningsverket prognostiserar ett starkare finansiellt sparande än regeringen för innevarande år. Det beror främst på att myndigheten inte beaktat kapitaltillskottet till Riksbanken. Från och med 2025 ökar skillnaden i förhållande till regeringens prognos, vilket huvudsakligen beror på att ESV inte kunnat beakta de åtgärder som aviserats i denna proposition.

Kommissionens bedömningar gjordes tidigare än övriga prognoser och bygger på väsentligt annorlunda information än inhemska bedömningar. Exempelvis har endast åtgärder som beslutats eller aviserats t.o.m. propositionen Vårändringsbudgeten för 2024 kunnat beaktas. Detta medför att en jämförelse inte är helt rättvisande.

Tabell 8.13 Bedömningar av finansiellt sparande

Procent av BNP

	2024	2025	2026	2027
Regeringen	-1,7	-1,3	-0,6	0,4
KI inkl. åtgärder ¹	-1,7 (-1,7)	-0,8 (-0,9)	0,1	0,3
ESV	-1,2	-0,2	0,8	1,5
Riksbanken	-1,4	-0,7	-0,4	–
Europeiska kommissionen	-1,4	-0,9		

Anm.: Publiceringsdatum är för regeringen 2024-09-19, Konjunkturinstitutet (KI) 2024-06-19, uppdatering 2024-08-07 inom parentes omfattar endast 2024 och 2025, Ekonomistyrningsverket (ESV) 2024-06-18, Riksbanken 2024-06-27 och Europeiska kommissionen 2024-05-15.

¹ KI räknar i augustiuppdateringen med åtgärder på uppskattningsvis ca 50 miljarder kronor, –9 miljarder kronor resp. 57 miljarder kronor 2025–2027 utöver vad som aviserats fram till beräkningarna i denna proposition.

Källor: Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket, Riksbanken, Europeiska kommissionen och egna beräkningar.

Prognosjämförelse avseende det strukturella sparandet

I tabell 8.14 redovisas olika bedömares prognoser för den offentliga sektorns strukturella sparande. Vid en jämförelse mellan regeringens och andra bedömares prognoser för det strukturella sparandet finns det i vissa avseenden andra skillnader än vid en jämförelse mellan prognoserna för det finansiella sparandet. Regeringens och andra bedömares prognoser för det strukturella sparandet kan, utöver skillnader i prognoserna för det finansiella sparandet, bero på skillnader i bedömningen av ekonomins potentiella BNP-nivå och i beräkningsmetoder. En skillnad som framför allt kan få effekt på prognoserna enskilda år är att regeringen, till skillnad från övriga bedömare, vid bedömningen av potentiell BNP i löpande priser även justerar för eventuella konjunktoreffekter av prisnivån i ekonomin. Övriga bedömare justerar inte för denna priskomponent. Till följd av den förväntat lägre inflationen har betydelsen av hur priskomponenten behandlas minskat. Vid en jämförelse mellan KI:s och regeringens beräkningar av det strukturella sparandet innevarande år förklaras dock skillnaden delvis av hur priskomponenten behandlas.

För 2025 är prognoserna relativt lika trots att KI prognostiserar en mindre omfattande aktiv finanspolitik. Det är i stället en annorlunda bedömning av potentiella variabler som förklarar skillnaden.

Skillnaden mellan ESV:s och regeringens prognoser för det strukturella sparandet 2024 och 2025 är mindre än vid en jämförelse av det finansiella sparandet, vilket kan förklaras av ESV:s antagande om ett mindre BNP-gap.

I förhållande till Europeiska kommissionen är skillnaden mellan prognoserna för det strukturella sparandet annorlunda än vad som kan ses för det finansiella sparandet. Detta kan bero dels på olika bedömningar av ekonomins potentiella BNP-nivå, dels på skillnader i beräkningsmetoder.

Tabell 8.14 Bedömningar av strukturellt sparande

Procent av potentiell BNP

	2024	2025	2026	2027
Regeringen	-0,2	-0,4	-0,1	0,6
KI inkl. åtgärder ¹	0,1 (0,1)	-0,3 (-0,3)	0,3 (–)	0,3 (–)
ESV	-0,1	0,4	0,9	1,5
Europeiska kommissionen	0,0	0,2	–	–

Anm.: Publiceringsdatum är för regeringen 2024-09-19, Konjunkturinstitutet (KI) 2024-06-19, uppdatering 2024-08-07 inom parentes omfattar endast 2024 och 2025, Ekonomistyrningsverket (ESV) 2024-06-18,

¹ KI räknar i augustiuppdateringen med åtgärder på uppskattningsvis ca 50 miljarder kronor, –9 miljarder kronor resp. 57 miljarder kronor 2025–2027 utöver vad som aviserats fram till beräkningarna i denna proposition.

Källor: Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket, Riksbanken, Europeiska kommissionen och egna beräkningar.

8.8 Uppföljning av offentliga sektorns finanser

Finansiellt sparande jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition

Prognosen för det finansiella sparandet för innevarande år har reviderats ned i förhållande till bedömningen i 2024 års ekonomiska vårproposition (se tabell 8.15). Revideringarna rör nästan uteslutande utgifter. Framför allt ökar statens utgifter i förhållande till föregående prognos till följd av kapitaltillskottet till Riksbanken. Även ytterligare stöd till Ukraina medför högre utgifter.

Revideringarna av inkomster liksom utgifter för 2025–2027 beror främst på de åtgärder som aviseras och föreslås i denna proposition. Till följd av de föreslagna skattesänkningarna väntas inkomster från skatt på arbete och kapital bli lägre än i föregående prognos. Likaså väntas utgifter i såväl staten som kommunsektorn öka till följd av åtgärderna. Sammantaget medför detta att det finansiella sparandet har reviderats ned för hela prognosperioden.

Tabell 8.15 Offentliga sektorns inkomster och utgifter. Aktuell prognos och förändringar jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Finansiellt sparande i 2024 års ekonomiska vårproposition	-40	-81	-18	51	125
Procent av BNP	-0,6	-1,2	-0,3	0,7	1,7
Förändringar					
Inkomster	6	1	-19	-16	-18
Skatter	3	5	-18	-21	-21
<i>varav staten</i>	2	6	-16	-17	-18
<i>varav ålderspensionssystemet</i>	0	0	0	-1	-1
<i>varav kommunsektorn</i>	1	-1	-2	-2	-2
Övriga inkomster	3	-4	-1	4	3
Utgifter	3	29	52	79	76
<i>varav kommunal konsumtion</i>	2	2	13	12	14
<i>varav ålderspensioner</i>	0	0	2	0	-1
<i>varav ränteutgifter¹</i>	-5	-5	-2	0	1
<i>varav övriga primära utgifter</i>	5	32	39	67	61
Finansiellt sparande	4	-28	-71	-96	-94
Procent av BNP	0,0	-0,4	-1,1	-1,3	-1,3
<i>varav staten</i>	4	-18	-70	-91	-89
<i>varav ålderspensionssystemet</i>	0	-4	-5	-3	-3
<i>varav kommunsektorn</i>	-1	-5	4	-1	-2
Finansiellt sparande i budgetpropositionen för 2025	-37	-109	-89	-45	31
Procent av BNP	-0,6	-1,7	-1,3	-0,6	0,4

Anm.: Prognoserna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10, utfall i enlighet med publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Inklusiva utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Konsoliderad bruttoskuld och den finansiella nettoförmögenheten jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition

Utfallet för den finansiella nettoförmögenheten 2023 har reviderats upp i förhållande till det utfall som redovisades i samband med 2024 års ekonomiska vårproposition (se tabell 8.16). Revideringen rör i huvudsak skulder vid sidan av Maastrichtskulden.

Till följd av kapitaltillskottet till Riksbanken och de utökade stöden till Ukraina ökar Maastrichtskulden för innevarande år jämfört med prognosen i 2024 års ekonomiska vårproposition. För kommande år bedöms upplåningen öka ytterligare i förhållande till föregående prognos till följd av de åtgärder som aviseras i denna proposition.

Tabell 8.16 Offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet. Aktuell prognos och förändringar jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
2024 års ekonomiska vårproposition					
Finansiell nettoförmögenhet	1 878	1 885	1 920	2 022	2 187
Procent av BNP	29,8	29,0	28,4	28,5	29,5
Maastrichtskuld	1 966	2 067	2 128	2 130	2 074
Procent av BNP	31,2	31,8	31,5	30,0	28,0
Förändringar					
Finansiell nettoförmögenhet	-113	-177	-203	-287	-366
Konsoliderad skuld	0	54	78	157	232
Budgetpropositionen för 2024					
Finansiell nettoförmögenhet	1 766	1 708	1 718	1 734	1 821
Procent av BNP	28,5	26,6	25,7	24,7	24,8
Maastrichtskuld	1 966	2 121	2 206	2 287	2 306
Procent av BNP	31,7	33,0	33,0	32,5	31,4

Anm.: Prognoserna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10, utfall i enlighet med publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Kommunsektorns finanser jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition

Sedan 2024 års ekonomiska vårproposition har såväl inkomster som utgifter reviderats i prognosen för 2024–2027 (se tabell 8.17). Inkomsterna är uppreviderade samtliga år förutom 2024, då inkomsterna i stället är något nedreviderade. Revideringen förklaras främst av att statsbidragen är uppreviderade 2025–2027 till följd av de tillskott som regeringen föreslår i denna proposition.

Utgifterna har reviderats upp för samtliga prognosår till följd av högre utgifter för både konsumtion och investeringar, men något lägre övriga utgifter. Det förklaras dels av att utfallet för 2023 har reviderats, vilket bedöms påverka fördelningen av utgifter även under prognosåren, dels av att höjda statsbidrag bedöms leda till ytterligare utgiftsökningar.

Revideringarna av kommunsektorns inkomster och utgifter medför att sektorns finansiella sparande bedöms bli något lägre under samtliga år förutom 2025 jämfört med prognosen i 2024 års ekonomiska vårproposition. Resultatet bedöms bli något lägre under 2024 och 2027, men högre 2025 och 2026.

Tabell 8.17 Kommunsektorns finanser. Förändringar jämfört med 2024 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor. Utfall för 2023, prognos för 2024–2027

	2023	2024	2025	2026	2027
Totala inkomster	2	-3	15	14	15
Skatter	1	-1	-2	-3	-3
Statsbidrag, exkl. mervärdesskatt	0	-1	18	13	12
Övriga inkomster	0	-1	0	4	5
Totala utgifter	2	2	11	15	17
Konsumtion	2	2	13	12	14
Investeringar	10	5	4	6	5
Övriga utgifter	-10	-5	-6	-3	-1
Finansiellt sparande	-1	-5	4	-1	-2
Resultat	0	-2	6	2	-1

Anm.: Prognoserna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10. Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

9 Statens investeringar och finansiella befogenheter

I detta avsnitt redovisar regeringen en investeringsplan med de samlade investeringarna i staten. Planen ska ge riksdagen en bild av de planerade totala investeringarna i staten för de kommande tre åren. Avsnittet innehåller även regeringens förslag till låneram för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet och regeringens förslag till räntekontokreditram för myndigheternas rörelsekapital. Vidare presenteras sammanställningar över alla förslag i denna proposition till övriga kontokrediter inom staten, låneramar för samhällsinvesteringar i staten, statlig utlåning, statliga garantier och beställningsbemyndiganden. Avslutningsvis innehåller avsnittet regeringens förslag till bemyndigande att överskrida anslag.

Sammanfattning

- Statens samlade investeringar, inklusive investeringar i forskning, beräknas uppgå till 239 miljarder kronor 2025. Investeringsvolymen beräknas till 246 miljarder kronor 2026 och till 261 miljarder kronor 2027.
- Låneramen för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet föreslås uppgå till 67 miljarder kronor 2025.
- Räntekontokreditramen för myndigheternas rörelsekapital föreslås uppgå till 22 miljarder kronor 2025.
- För 2025 föreslår regeringen låneramar för samhällsinvesteringar som uppgår till totalt 148 miljarder kronor och övriga kontokrediter som uppgår till 257 miljarder kronor.
- För 2025 föreslår regeringen ramar för statlig utlåning som uppgår till sammanlagt 467 miljarder kronor.
- För 2025 föreslår regeringen ramar för statliga garantier som uppgår till sammanlagt 2 191 miljarder kronor.
- För 2025 föreslår regeringen beställningsbemyndiganden som uppgår till totalt 896 miljarder kronor.

9.1 En samlad investeringsplan för staten

I den samlade investeringsplanen redovisas investeringar som används i samhällets infrastruktur (samhällsinvesteringar) och i statens egen verksamhet (se tabell 9.1). Som samhällsinvesteringar räknas vägar och järnvägar, försvarsmateriel och krisberedskap, fastigheter och markanläggningar samt affärsverkens investeringar i elförsörjning, flygtrafikledning och sjöfart. För dessa investeringar presenterar regeringen investeringsplaner inom respektive utgiftsområde. Med investeringar som används i statens verksamhet avses investeringar i tillgångar som myndigheter använder för att utföra sina uppgifter. Dessa tillgångar finansieras med en låneram som riksdagen beslutar om samlat för alla myndigheter (se tabell 9.2). En övervägande del av investeringarna redovisas som anläggningstillgångar, medan resterande del redovisas som löpande kostnader i statens bokföring.

I nationalräkenskaperna klassificeras forskning som en investering. I den samlade investeringsplanen ingår därför en beräkning av statens investeringar i forskning.

Tabell 9.1 Investeringsplan för staten

Miljoner kronor

	Utfall 2023	Prognos 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Summa 2025–2027
Anskaffning och utveckling av nya investeringar	92 801	121 236	143 284	143 746	157 301	444 331
Vägar och järnvägar ¹	34 893	30 579	33 438	36 515	42 123	112 075
Försvarsmateriel och krisberedskap ²	32 643	53 183	63 842	60 062	67 358	191 263
Fastigheter och markanläggningar ³	5 300	10 472	14 291	13 674	11 860	39 824
Elförsörjning, flygtrafikledning, sjöfart (affärsverk) ⁴	4 943	7 232	10 065	13 117	16 518	39 701
Statens egen verksamhet ⁵	15 021	19 771	21 649	20 378	19 442	61 469
<i>varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>86 292</i>	<i>108 694</i>	<i>128 784</i>	<i>129 743</i>	<i>142 094</i>	<i>400 621</i>
Finansiering av nyanskaffning	92 801	121 236	143 284	143 746	157 301	444 331
Anslag	59 274	76 495	89 948	91 570	105 721	287 240
Låneram för samhälls- investeringar (nyupplåning)	12 271	14 818	19 289	16 233	14 172	49 694
Lån i RGK för statens egen verksamhet (nyupplåning)	13 990	18 945	20 578 ⁷	19 706	18 928	59 212
Bidrag/medfinansiering	3 507	5 438	6 587	9 057	7 133	22 777
Egna medel (affärsverk)	479	922	608	874	742	2 224
Övrig finansiering	3 280	4 617	6 276	6 305	10 605	23 186
Vidmakthållande av befintliga investeringar	34 620	44 024	46 688	52 566	52 954	152 208
Vägar och järnvägar ¹	7 903	9 291	8 495	10 834	10 127	29 456
Försvarsmateriel och krisberedskap ²	20 297	25 061	26 716	28 454	29 504	84 674
Fastigheter och markanläggningar ³	4 332	6 302	6 840	7 202	6 184	20 226
Elförsörjning, flygtrafikledning, sjöfart (affärsverk) ⁴	2 088	3 370	4 637	6 076	7 139	17 852
<i>varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>14 490</i>	<i>22 322</i>	<i>23 676</i>	<i>27 946</i>	<i>28 210</i>	<i>79 831</i>
Finansiering av vidmakthållande	34 620	44 024	46 688	52 566	52 954	152 208
Anslag	27 339	33 311	33 777	37 585	37 001	108 364
Låneram för samhälls- investeringar (nyupplåning)	2 199	3 627	4 224	4 305	4 113	12 642
Bidrag/medfinansiering	59	55	46	38	57	141
Egna medel (affärsverk)	1 154	1 390	1 713	1 669	1 938	5 320
Övrig finansiering	3 869	5 641	6 929	8 968	9 845	25 742
Summa investeringar i nyanskaffning och vidmakthållande	127 421	165 260	189 973	196 311	210 255	596 539
<i>varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>100 782</i>	<i>131 016</i>	<i>152 459</i>	<i>157 689</i>	<i>170 304</i>	<i>480 453</i>
Statens investeringar i forskning⁶	45 458	46 984	48 894	49 508	50 984	149 386
Summa statens investeringar inklusive forskning	172 879	212 244	238 866	245 819	261 239	745 925

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Investeringar hos Trafikverket.

² Investeringar hos Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen.

³ Investeringar hos Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket, Naturvårdsverket och Riksdagsförvaltningen.

⁴ Investeringar hos Affärsverket svenska kraftnät, Luftfartsverket och Sjöfartsverket.

⁵ Investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet som finansieras med lån i Riksgäldskontoret enligt 7 kap. 1 § budgetlagen (2011:203).

⁶ Beräkningarna baseras på vissa antaganden. För anslagsfinansierad forskning baseras beräkningen på utfallet 2023 för anslagsmedel som användes till forskning som bedrivs i staten. Motsvarande andelar har applicerats på de beräknade anslagen för 2024–2027. För forskning som bedrivs i staten finansierad med externa bidrag har utfallet 2023 antagits gälla även för kommande år. För 2023 uppgår investeringar i forskning i investeringsplanen till 45,5 miljarder kronor. Beloppet avser forskning som har bedrivits av statliga myndigheter, varav 34,6 miljarder kronor finansierats med anslag och 10,9 miljarder kronor med externa bidrag.

⁷ Skillnaden mellan nyupplåning för 2025 i denna tabell och tabell 9.3 förklaras av att Riksdagsförvaltningen och Riksrevisionen inte ingår i tabell 9.2.

Källa: Egna beräkningar.

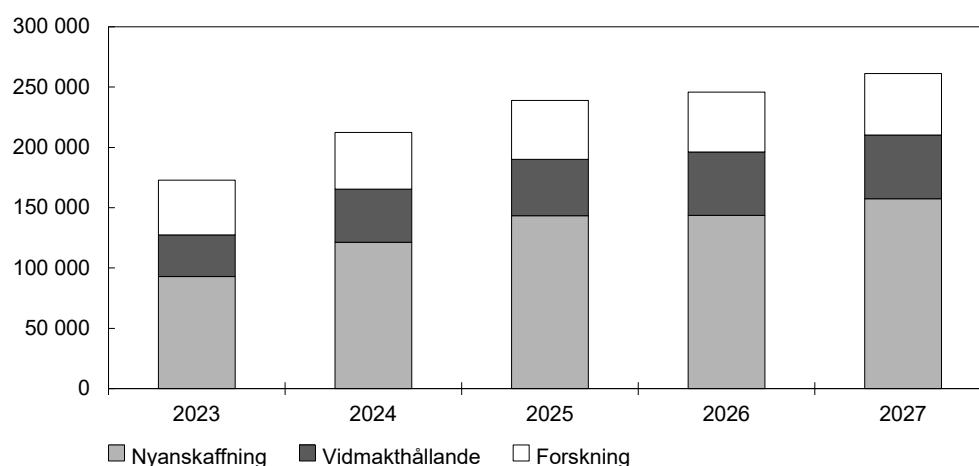
De sammanlagda investeringarna i staten i form av anskaffning och utveckling, vidmakthållande samt forskning beräknas i genomsnitt uppgå till 249 miljarder kronor per år och sammanlagt 746 miljarder kronor 2025–2027 (se tabell 9.1 och diagram 9.1). Av de sammanlagda investeringarna i staten 2025–2027 avser 444 miljarder kronor nyanskaffning, 152 miljarder kronor vidmakthållande och 149 miljarder kronor forskning (se tabell 9.1). Investeringarna beräknas finansieras till 68,7 procent med anslag, 16,3 procent med lån i Riksgäldskontoret och 15 procent på annat sätt. Andelen lånefinansiering är oförändrad medan finansiering med anslag och övrig finansiering ändras marginellt jämfört med beräkningen för perioden 2024–2026 i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1).

Fördelningen av investeringarna i anskaffning och utveckling samt vidmakthållande 2025–2027 är 46 procent på försvarsmateriel och krisberedskap, 24 procent på vägar och järnvägar, 10 procent vardera på statens egen verksamhet, fastigheter och affärsverk. Förändringen jämfört med fördelningen i budgetpropositionen för 2024 är marginell.

Investeringarna i anskaffning, utveckling och vidmakthållande beräknas sammantaget öka med 20,3 miljarder kronor (10,7 procent) i löpande priser mellan 2025 och 2027. Investeringarna i vägar och järnvägar beräknas öka med 10,3 miljarder kronor (24,6 procent). Investeringarna i affärsverken beräknas öka med 9 miljarder kronor (61 procent) och investeringarna i försvarsmateriel och krisberedskap väntas öka med 6,3 miljarder kronor (7 procent). Investeringarna i fastigheter och i statens egen verksamhet beräknas däremot minska med 3,1 miljarder kronor (14,6 procent) respektive 2,2 miljarder kronor (10,2 procent).

Diagram 9.1 Statens investeringar

Miljoner kronor. Utfall 2023, prognos 2024, beräknat 2025–2027

Källa: Egna beräkningar.

I jämförelse med investeringsplanen i budgetpropositionen för 2024 blev 2023 års utfall 6,3 miljarder kronor lägre än prognostiserat. Statens investeringar i försvarsmateriel och krisberedskap blev 2,3 miljarder kronor lägre än prognostiserat. Statens investeringar i fastigheter, vägar och järnvägar respektive affärsverk blev 1,6 miljarder kronor, 0,6 miljarder kronor respektive 0,7 miljarder kronor lägre än prognostiserat medan investeringarna i statens egen verksamhet blev 3,1 miljarder kronor lägre än prognostiserat. Statens investeringar i forskning blev däremot 1,9 miljarder kronor högre än prognostiserat.

För 2024 beräknas de totala investeringarna öka med 4,6 miljarder kronor jämfört med vad som beräknades i budgetpropositionen för 2024. Det beror på att investeringarna i forskning respektive i försvarsmateriel och krisberedskap beräknas bli 2 miljarder kronor respektive 1,8 miljarder kronor högre. Även investeringarna i fastigheter respektive vägar och järnvägar beräknas bli 0,9 miljarder kronor respektive 0,8 miljarder kronor högre. Investeringarna i affärsverken och statens egen verksamhet beräknas däremot bli 0,5 miljarder kronor lägre vardera.

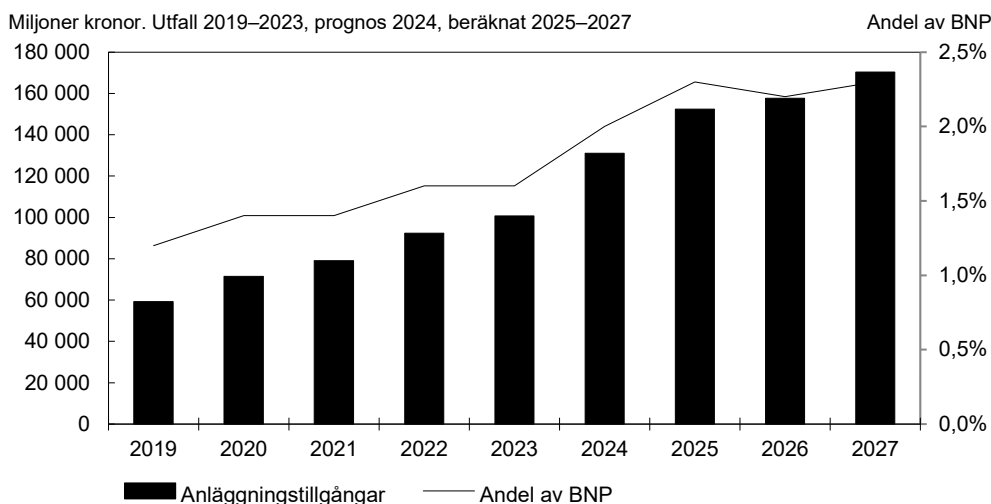
För en mer utförlig analys av investeringarna hänvisas till de investeringsplaner som redovisas inom respektive utgiftsområde i denna proposition.

Statens investeringar i anläggningstillgångar över tid

Utfallet för statens investeringar i anläggningstillgångar för 2019–2023 och planerade investeringar i anläggningstillgångar för 2024–2027 (motsvarande posten varav investeringar i anläggningstillgångar i tabell 9.1) framgår av diagrammet nedan. Statens investeringar i anläggningstillgångar som andel av BNP uppgick till 1,2–1,6 procent 2019–2023 och beräknas öka successivt till 2,3 procent 2027.

Diagram 9.2 Statens investeringar i anläggningstillgångar

Miljoner kronor. Utfall 2019–2023, prognos 2024, beräknat 2025–2027

Källor: Årsredovisningar för staten för åren 2019–2023, not om investeringar till finansieringsanalysen och egna beräkningar.

9.2 Finansiering av anläggningstillgångar och rörelsekapital i statens verksamhet

9.2.1 Låneram för 2025

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2025 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 66 900 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I tabell 9.2 redovisas regeringens förslag till låneram avseende investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet. Låneramen anger det högsta lånebeloppet, inklusive tidigare tagna lån, som myndigheterna och regeringen får ha i Riksgäldskontoret. Fördelningen på utgifts-områdesnivå är preliminär eftersom regeringen normalt fastställer respektive myndighets låneram i samband med att regleringsbrev beslutas. Förslaget för 2025, om 66,9 miljarder kronor, är 6,4 miljarder kronor högre än innevarande års låneram. Låneramen har, inklusive förslaget för 2025, i genomsnitt ökat med 5,9 procent per år 2016–2025. Myndigheternas totala skuld avseende investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet uppgick den 31 december 2023 till 43,3 miljarder kronor. Myndigheternas nyttjande av låneramen per den 31 december 2023 uppgick till 79 procent. Det innebär att nyttjandegraden 2023 var 3 procentenheter högre än 2022.

Den totala nyupplåningen beräknas uppgå till 20,5 miljarder kronor och utgör den huvudsakliga finansieringen av nya investeringar i statens egen verksamhet 2025, vilka framgår av tabell 9.1. Av den begärda låneramen kommer 0,3 miljarder kronor inledningsvis inte att fördelas till myndigheterna. Syftet är att regeringen ska kunna hantera situationer då lånebehov uppstår till följd av oförutsedda händelser i myndigheternas verksamheter.

Tabell 9.2 Låneram för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens egen verksamhet

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Beslutad låneram 2023 ¹	Skuld 2023-12-31	Beslutad låneram 2024 ¹	Begärd låneram 2025 ²	Beräknad amortering 2025	Beräknad nyupplåning 2025
1 Rikets styrelse ³	2 654	2 067	2 933	2 909	530	899

Utgiftsområde	Beslutad låneram 2023 ¹	Skuld 2023-12-31	Beslutad låneram 2024 ¹	Begärd låneram 2025 ²	Beräknad amortering 2025	Beräknad nyupplåning 2025
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 569	990	1 629	1 855	381	628
3 Skatt, tull och exekution	2 730	2 433	2 892	3 200	819	1 229
4 Rättsväsendet	11 953	11 080	14 679	17 923	3 652	6 419
5 Internationell samverkan	20	15	22	47	9	37
6 Försvar och samhällets krisberedskap	7 560	4 567	8 602	9 270	1 142	2 374
7 Internationellt bistånd	105	85	99	96	26	31
8 Migration	600	322	609	762	234	421
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	1 119	726	1 287	1 310	288	330
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	2 304	1 946	2 304	2 404	664	893
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	850	616	750	750	157	175
13 Integration och jämställdhet	21	8	21	16	4	6
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	774	713	927	1 078	204	348
15 Studiestöd	480	398	652	602	65	108
16 Utbildning och universitetsforskning	9 252	7 800	9 435	10 339	2 211	3 095
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	874	656	918	976	153	199
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	401	346	455	467	132	175
20 Klimat, miljö och natur	443	297	429	446	111	128
21 Energi	126	76	136	139	34	49
22 Kommunikationer	7 728	5 403	7 814	8 493	758	2 283
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	2 757	2 389	2 877	2 953	393	474
24 Näringsliv	545	402	558	583	155	210
Inte fördelat	475		523	281		
Summa	55 340	43 334	60 550	66 900	12 123	20 510

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Av riksdagen beslutad låneram exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Riksdagen beslutar om den totala ramen, som framgår av summeraden. Regeringen beslutar om fördelningen per myndighet.

³ Exklusive Riksdagsförvaltningen och Riksrevisionen.

Källa: Egna beräkningar.

9.2.2 Räntekontokreditram för 2025

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2025 besluta om krediter för myndigheternas räntekonton i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjade krediter uppgår till högst 21 500 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheterna placerar överskottslikviditet och finansierar sina behov av rörelsekapital via ett räntekonto med kredit. Räntekontokreditramen nyttjas sammantaget i begränsad omfattning. Den säkerställer dock myndigheternas betalningsförmåga i de fall utbetalningar inte skulle infalla jämnt fördelade under året. Den beräknade kreditramen för 2025 redovisas fördelad per

utgiftsområde i tabell 9.3. Regeringen föreslår att kreditramen för myndigheternas räntekonton uppgår till 21,5 miljarder kronor för 2025. Av den begärda kreditramen kommer inledningsvis 0,1 miljarder kronor inte att fördelas till myndigheterna. Syftet är att regeringen ska kunna hantera situationer om likviditetsproblem uppstår till följd av oförutsedda händelser i myndigheternas verksamheter.

Tabell 9.3 Räntekontokreditram för rörelsekapital i statens verksamhet

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Beslutad kreditram 2023 ¹	Maximalt nyttjande 2023	Beslutad kreditram 2024 ¹	Begärd kreditram 2025 ²
1 Rikets styrelse ³	1 128	310	1 174	1 222
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	733	248	841	1 141
3 Skatt, tull och exekution	919		919	942
4 Rättsväsendet	3 638	271	3 841	4 736
5 Internationell samverkan	7		4	7
6 Försvar och samhällets krisberedskap	4 007	242	4 586	4 594
7 Internationellt bistånd	34	9	34	34
8 Migration	250		250	250
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	507	147	544	677
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	504	235	504	504
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	430		425	540
13 Integration och jämställdhet	18	6	18	18
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	395		389	389
15 Studiestöd	77		77	77
16 Utbildning och universitetsforskning	595	45	630	609
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	462	166	467	497
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	242	140	239	261
20 Klimat, miljö och natur	119	498	114	124
21 Energi	32		32	32
22 Kommunikationer	3 215	8	3 680	3 490
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	934	844	1 075	1 091
24 Näringsliv	153		130	132
Inte fördelat	101		129	135
Summa	18 500	3 167	20 100	21 500

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

¹ Av riksdagen beslutad låneram exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Riksdagen beslutar om den totala ramen, som framgår av summeraden. Regeringen beslutar om fördelningen per myndighet.

³ Exklusive Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen.

Källa: Egna beräkningar.

9.3 Låneramar för samhällsinvesteringar och övriga kontokrediter

I detta avsnitt (se tabell 9.4 och tabell 9.5) sammanställs de låneramar och övriga kontokrediter som regeringen föreslår inom respektive utgiftsområde med stöd av 7 kap. 6 § budgetlagen (2011:203). De föreslagna låneramarna för samhällsinvesteringar uppgår till 148,3 miljarder kronor och de föreslagna övriga kontokrediterna uppgår till 256,9 miljarder kronor.

Tabell 9.4 Låneramar för samhällsinvesteringar

Miljoner kronor

Utgifts- område	Myndighet	Beslutad låneram 2023 ¹	Skuld 2023-12-31	Beslutad låneram 2024 ¹	Begärd låneram 2025	Beräknad amortering 2025	Beräknad nyupplåning 2025
2	Fortifikationsverket	30 000	24 695	42 300	47 700	1 331	13 461
2	Statens fastighetsverk	15 200	12 339	15 200	15 200	1 546	2 246
6	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 300	1 194	1 300	1 300	227	220
9	Folkhälso- myndigheten	10 000	429	4 000	3 000	1 011	826
9	Socialstyrelsen	1 600	363	2 500	2 500	163	171
21	Affärsverket svenska kraftnät			1 650	1 650		
22	Luffartsverket	1 500		1 500	1 500		
22	Sjöfartsverket	100		100	100		
22	Trafikverket	62 358	60 440	71 000	75 337	1 819	6 133
	Summa	122 058	99 460	139 550	148 287	6 097	23 057

¹ Av riksdagen beslutad låneram exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

Tabell 9.5 Övriga kontokrediter i statens verksamhet

Miljoner kronor

Utgifts- område	Ändamål	Beslutad kreditram 2023 ¹	Maximalt nyttjande 2023	Beslutad kreditram 2024 ¹	Begärd kreditram 2025
2	Kammarkollegiets behov av likviditet för inrättande av nya myndigheter	250	31	250	250
2	Kammarkollegiets behov av likviditet i det statliga försäkringssystemet	100		100	100
2	Resolutionsreserven	100 000		100 000	100 000
2	Stabilitetsfonden	50 000		50 000	50 000
2	Statens tjänstepensionsverks behov av likviditet i pensionshanteringen	100	44	100	100
6	Försvarets materielverks behov av rörelsekapital	50 500	15 310	34 500	44 500
6	Krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden	40 000		40 000	40 000
10	Försäkringskassans behov av likviditet i utbetalning av ersättning för vård i andra länder	170	146	170	170
11	Pensionsmyndighetens behov av likviditet vid handel med fondandelar	12 000	7 151	20 000	20 000
22	Transportstyrelsens behov av rörelsekapital för transfereringar	1 600	1 625	2 050	1 800
	Summa	254 720	24 308	247 170	256 920

¹ Av riksdagen beslutad låneram exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Källa: Egna beräkningar.

9.4 Statlig utlåning

Regeringen får besluta om utlåning som finansieras med lån i Riksgäldskontoret för det ändamål och intill det belopp som riksdagen har beslutat om. Den statliga utlåningen som helhet redovisas i skrivelsen Årsredovisning för staten 2023 (skr. 2023/24:101).

Regeringens förslag till ramar för statlig utlåning under 2025 lämnas inom berörda utgiftsområden i denna proposition och sammanställs i tabell 9.6. De begärda utlåningsramarna uppgår till sammanlagt 467,4 miljarder kronor, vilket innebär en ökning med 43,2 miljarder kronor jämfört med förslagen i budgetpropositionen för 2024.

Tabell 9.6 Ramar för statlig utlåning

Miljoner kronor

Utgifts- område	Ändamål	Beslutad utlåningsram 2023 ¹	Lånefordran 2023-12-31	Beslutad utlåningsram 2024 ¹	Begärd utlåningsram 2025
15	Studielån	276 000	273 323	292 000	309 500
17	Kungliga Operan AB		88	130	130
17	Stiftelsen Skansen	80	40	80	80
17	Stiftelsen Tekniska museet	95	90	95	95
21	Delägarlån till bolag i vilka Affärsverket svenska kraftnät förvaltar statens aktier	600	267	550	500
21	Lån till företag som bedriver elnätsverksamhet enligt ellagen	700	55		700
22	Svensk-Danska Broförbindelsen Svedab AB	6 000	5 870	6 400	6 400
24	AB Svensk Exportkredit	175 000	0	125 000	150 000
	Summa	458 475	279 733	424 255	467 405

¹ Av riksdagen beslutade ramar för statlig utlåning exkl. beslut om ändringar i statens budget.

Källor: Årsredovisning för staten 2023 och egna beräkningar.

9.5 Statliga garantier

Regeringen får besluta om att ställa ut kreditgarantier och göra andra liknande åtaganden för det ändamål och intill det belopp som riksdagen har beslutat om. Garantiverksamheten som helhet redovisas i skrivelsen Årsredovisning för staten 2023.

Regeringens förslag till ramar för garantiverksamheten under 2025 lämnas inom respektive utgiftsområde i denna proposition och sammanställs i tabell 9.7. De begärda garantiramarna uppgår till sammanlagt 2 190,9 miljarder kronor, vilket innebär en ökning med 229,6 miljarder kronor jämfört med förslagen i budgetpropositionen för 2024.

Tabell 9.7 Ramar för statliga garantier

Miljoner kronor

Utgifts- område	Ändamål	Beslutad garantiram 2023 ¹	Utfärdade garantier 2023-12-31	Beslutad garantiram 2024 ¹	Begärd garantiram 2025
2	Krigsförsäkring garantiram				200 000
2	Resolutionsreserven garantiram	200 000		200 000	200 000
2	Stabilitetsfonden garantiram	750 000		750 000	750 000
7	Garantier inom biståndsverksamheten	20 000	8 864	26 000	30 000
18	Kreditgarantier för nybyggnad och ändring av bostäder mm	8 000	3 411	8 000	8 000
21	Kreditgarantier för investeringar i ny kärnkraft			400 000	400 000
24	Exportkreditgarantier	475 000	281 146	475 000	500 000
24	Exportkreditgarantier till Ukraina			333	888
24	Investeringsgarantier	10 000	0	10 000	10 000

Utgifts- område	Ändamål	Beslutad garantiram 2023 ¹	Utfärdade garantier 2023-12-31	Beslutad garantiram 2024 ¹	Begärd garantiram 2025
24	Kreditgarantier för gröna investeringar	65 000	2 400	80 000	80 000
24	Råvarugarantier	12 000	0	12 000	12 000
Summa		1 540 000	295 821	1 961 333	2 190 888

¹ Av riksdagen beslutade ramar för statliga garantier exkl. beslut om ändringar i statens budget.

Källor: Årsredovisning för staten 2023 och egna beräkningar.

9.6 Beställningsbemyndiganden

Regeringen får, för det ändamål och intill det belopp som riksdagen har beslutat för budgetåret, beställa varor eller tjänster samt besluta om bidrag, ersättning, lån eller liknande som medför utgifter under senare år än det budgeten avser. Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden lämnas inom respektive utgiftsområde i denna proposition.

I tabell 9.8 redovisas en sammanfattning av begärda bemyndiganden för 2025.

I kolumnen Ekonomiska åtaganden vid årets början redovisas de åtaganden som staten vid ingången av 2025 beräknas ha till följd av beställningar av varor och tjänster samt beslut om bidrag m.m. I nästa kolumn redovisas nya ekonomiska åtaganden av denna typ som staten förväntas göra 2025. Kolumnen Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden visar åtaganden som regeringen har ingått tidigare år och som förväntas bli betalda 2025. Kolumnen Ekonomiska åtaganden vid årets slut utgör summan av ekonomiska åtaganden vid årets början och nya ekonomiska åtaganden, med avdrag för Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden. I kolumnen Begärda bemyndiganden redovisas omfattningen av de bemyndiganden som regeringen begär inom de olika utgiftsområdena i denna proposition.

Tabell 9.8 Sammanfattande redovisning av beställningsbemyndiganden för 2025

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Ekonomiska åtaganden vid årets början 2025	Nya ekonomiska åtaganden 2025	Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden 2025	Ekonomiska åtaganden vid årets slut 2025	Begärda bemyndi- ganden 2025
1 Rikets styrelse	1 160	1 146	1 160	1 146	1 146
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	129	275	129	275	275
4 Rättsväsendet	487	351	308	530	530
5 Internationell samverkan	189	190	97	283	283
6 Försvar och samhällets krisberedskap	178 692	165 959	58 899	285 751	286 450
7 Internationellt bistånd	91 194	41 076	32 270	100 000	100 000
8 Migration	650	391	391	650	650
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	2 813	2 860	1 339	4 333	4 333
13 Integration och jämförbarhet	189	79	189	79	79
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	21 967	18 620	14 977	25 610	25 610
15 Studiestöd	4	4	4	4	4
16 Utbildning och universitetsforskning	56 799	41 291	30 199	67 892	67 892
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	1 067	1 148	820	1 395	1 395

Utgiftsområde	Ekonomiska åtaganden vid årets början 2025	Nya ekonomiska åtaganden 2025	Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden 2025	Ekonomiska åtaganden vid årets slut 2025	Begärda bemyndiganden 2025
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	0	13	0	13	13
19 Regional utveckling	7 837	3 494	2 781	8 550	8 550
20 Klimat, miljö och natur	46 775	19 747	6 719	59 802	59 802
21 Energi	7 480	5 360	2 490	10 350	10 350
22 Kommunikationer	259 446	101 485	48 846	312 085	313 823
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	8 016	4 648	3 037	9 627	9 627
24 Näringsliv	4 072	2 233	2 176	4 129	4 129
25 Allmänna bidrag till kommuner	0	1 250	0	1 250	1 250
Summa	688 968	411 618	206 832	893 754	896 190

Anm.: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid överens med summan.

Källa: Egna beräkningar.

Av tabell 9.8 framgår att regeringen i denna proposition begär beställningsbemyndiganden som uppgår till totalt 896,2 miljarder kronor. Jämfört med beställningsbemyndiganden i den av riksdagen ursprungligen beslutade budgeten för 2024 innebär förslagen för 2025 sammantaget en ökning med 101,6 miljarder kronor, eller 12,8 procent. I förändringen ingår såväl minskningar som ökningsar av enskilda bemyndiganden.

Regeringen begär vidare ett bemyndigande att under 2025 ingå de ekonomiska åtaganden som följer av EU-budgeten för budgetåret 2025 (se utg.omr. 27 avsnitt 2.8.1).

9.7 Bemyndigande att överskrida anslag

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2025, med de begränsningar som följer av 3 kap. 8 § andra stycket budgetlagen, besluta att ett anslag som inte avser förvaltningsändamål får överskridas om ett riksdagsbeslut om ändring av anslaget inte hinner inväntas och överskridandet ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 3 kap. 8 § andra stycket budgetlagen får regeringen efter riksdagens bemyndigande besluta att ett anslag får överskridas om det är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget ska kunna uppfyllas. För de flesta anslag kan oundvikliga utgiftsökningar i förhållande till anvisade medel rymmas inom den högsta tillåtna anslagskrediten om 10 procent som föreskrivs i 3 kap. 8 § första stycket budgetlagen. Det finns ytterst sällan behov av att överskrida anslag för förvaltningsändamål med mer än vad som ryms inom denna kredit. Något särskilt bemyndigande som ger regeringen befogenhet att besluta om överskridande av anslag som anvisats för förvaltningsändamål behöver därför inte inhämtas. Vid behov kommer regeringen i stället att föreslå ändringar i budgeten. När det gäller anslag som anvisats för regelstyrd verksamhet och icke påverkbara EU-relaterade utgifter kan så stora förändringar inträffa att utgifterna inte ryms inom den högsta tillåtna anslagskrediten. Regeringen avser i sådana fall att i första hand återkomma till riksdagen med förslag om ändrade anslag. Förändringarna kan dock inträffa snabbt, och betalningarna kan behöva göras utan dröjsmål. Regeringen bör

därför bemyndigas att, om beslut om ändring i budgeten inte hinner inväntas, besluta om överskridande när de förutsättningar som anges i 3 kap. 8 § andra stycket budgetlagen är uppfyllda. Överskridandet får inte vara större än att det rymms inom det fastställda utgiftstaket för staten. Bemyndigandet begärs för ett budgetår i taget. Regeringens avsikt är att, som tidigare skett, föreslå ändringar av berörda anslag som ersätter de medgivna överskridandena.

I skrivelsen Årsredovisning för staten 2023 redovisas de överskridanden som regeringen medgivit 2023.

Under 2024 har regeringen hittills medgett följande överskridanden:

- anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktmottagande* inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet
- anslaget 1:12 *Bidrag till lönegarantiersättning* inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv
- anslaget 2:4 *Åtgärder på konsumentområdet* inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Regeringen föreslår i propositionen Höständringsbudget för 2024 att de ovan angivna anslagen tillförs medel som täcker de medgivna överskridandena (prop. 2024/25:2).

Ett eventuellt utnyttjande av bemyndigandet senare under året kommer att redovisas i årsredovisningen för staten 2024.

10 Granskning och ekonomisk styrning

I detta avsnitt redovisar regeringen sin bedömning av EU:s rekommendationer till Sverige inom ramen för den europeiska planeringsterminen och av Finanspolitiska rådets rekommendationer och bedömningar. Vidare innehåller avsnittet information om Riksrevisionens granskning och riksdagens behandling av skrivelsen Årsredovisning för staten 2023 (skr. 2023/24:101). I avsnittet lämnas även en redovisning av arbetet med att utveckla den ekonomiska styrningen i staten.

10.1 Den europeiska planeringsterminen och EU:s rekommendationer till Sverige

Inom ramen för den europeiska planeringsterminen lämnade Europeiska kommissionen den 19 juni 2024 sina förslag till landsspecifika rekommendationer till EU:s medlemsstater. Samtliga medlemsstater fick rekommendationer inom såväl det finanspolitiska området som andra områden, i år med särskilt fokus på konkurrenskraftsfrämjande åtgärder. Vidare rekommenderades samtliga medlemsstater att fortsätta genomförandet av sina planer för återhämtning och resiliens inom ramen för Faciliteten för återhämtning och resiliens. Rekommendationerna till Sverige vad gäller bostadsmarknaden och hushållens skuldsättning var i stort sett samma rekommendationer som 2023.

Rådet för ekonomiska och finansiella frågor godkände rekommendationerna den 16 juli 2024. Sverige rekommenderas vidta följande åtgärder:

1. Lämna in den medelfristiga finans- och strukturpolitiska planen i god tid. Minska riskerna kopplade till hushållens höga skuldsättning och obalanserna på bostadsmarknaden genom att minska ränteavdragen för bolån och höja fastighetsskatten, samtidigt som lämpliga verktyg utvecklas för bättre politisk bedömning och mer riktade åtgärder. Uppmuntra satsningar på bostadsbyggande för att åtgärda de mest akuta bristerna, främst genom att ta bort strukturella hinder för byggandet. Förbättra effektiviteten på bostadsmarknaden, bl.a. genom reformer av hyresmarknaden.
2. Mot bakgrund av förseningarna, avsevärt påskynda genomförandet av återhämtnings- och resiliensplanen, inbegripet REPowerEU-kapitlet, och säkerställa att reformer och investeringar är genomförda senast augusti 2026. Påskynda genomförandet av de sammanhållningspolitiska programmen. Inom ramen för halvtidsöversynen fortsätta att fokusera på de överenskomna prioriteringarna, samtidigt som man beaktar de möjligheter som den europeiska plattformen för strategisk teknik erbjuder för att förbättra konkurrenskraften.
3. Förbättra utbildningsresultaten, även för elever från mindre gynnade socioekonomiska grupper och elever med migrantbakgrund, genom att ta itu med den bestående bristen på kvalificerade lärare, säkerställa lika möjligheter till tillträde till skolsystemet och ge ytterligare stöd för att elever ska kunna gå vidare till gymnasiet. Utveckla arbetskraftens kompetens, särskilt vad gäller personer från mindre gynnade socioekonomiska grupper och med migrantbakgrund, genom riktade politiska åtgärder och resurser för att underlätta deras integration på arbetsmarknaden.

4. Säkerställa att målen för minskade växthusgasutsläpp uppnås genom minskning av i synnerhet utsläpp från vägtransporter samt påskynda och effektivisera tillståndsförfaranden för användning av förnybara energikällor, särskilt för havs- och landbaserad vindkraft.

Regeringens bedömning av rekommendationerna

Regeringen delar kommissionens bedömning att det finns makroekonomiska risker kopplade till hushållens höga skuldsättning. Det har genomförts en rad åtgärder för att stärka hushållens motståndskraft, däribland bolånetak och amorteringskrav.

Regeringen ser över reformer för att öka utbudet av bostäder som möter människors behov och efterfrågan över hela landet, bl.a. genom att skapa förutsättningar för ökad nybyggnation och effektivisering av hyresmarknaden.

Regeringen delar synen att det är viktigt att genomföra de åtgärder som ingår i återhämtnings- och resiliensplanen. Detta för att understödja en snabb ekonomisk återhämtning och accelerera den gröna och digitala omställningen. Regeringen delar däremot inte bedömningen att genomförandet av den svenska återhämtnings- och resiliensplanen är mycket försenat. Genomförandet i termer av framsteg och uppnådda resultat för de reformer och investeringar som ingår i planen fortskrider i stort väl. Under 2022 godkändes Sveriges program inom sammanhållningspolitiken av kommissionen och genomförandet fortskrider enligt plan.

Rekommendationen rörande utbildningsfrågor inbegriper områden som prioriteras av regeringen. Alla barn, unga och vuxna ska oavsett bakgrund, uppväxtmiljö eller andra förhållanden ges förutsättningar att pröva och utveckla sin förmåga och sina kunskaper till sin fulla potential. Regeringen har genomfört ett flertal stora satsningar för att stödja huvudmän och enskilda skolor i deras strävan att erbjuda barn och elever en likvärdig utbildning av hög kvalitet. Regeringen satsar även på att fler lärare ska utbildas, bl.a. genom reformen försöksverksamhet med kortare kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) som leder till grundlärar- eller ämneslärarexamen, som i sin tur kan bidra till höjd kvalitet i skolan och mer likvärdiga kunskapsresultat. Regeringen anser att möjligheten till omställning och utbildning behöver stärkas och har de senaste åren tillfört betydande resurser, bl.a. för att bygga ut yrkesutbildningen. Regeringen anser att satsningar på yrkesutbildning för vuxna är särskilt viktigt för utrikes födda som ännu inte har kommit in på den svenska arbetsmarknaden eftersom det kan påskynda integration och minska risken för långtidsarbetslöshet och utanförskap. Regeringen har vidare lämnat ett uppdrag till Arbetsförmedlingen om förstärkt stöd för att effektivt sammanföra långtidsarbetslösa, däribland utrikes födda kvinnor och personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, med arbetsgivare (A2023/01742). Målsättningen är att individen ska övergå till arbete eller påbörja reguljär utbildning.

Områden som berörs i rekommendationen om växthusgasutsläpp motsvarar prioriteringar som regeringen arbetar med för att nå det nationella målet att senast 2045 inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Regeringen anser att all fossilfri energiproduktion, inklusive kärnkraft, behöver öka. Detta för att möjliggöra elektrifiering, grön omställning av energisystemet och utfasning av fossila bränslen. Regeringen instämmer i att tillståndprocesser generellt, inte enbart för viss typ av energiproduktion, behöver effektiviseras. Regeringen arbetar därför aktivt med att successivt förbättra regelverken för tillståndsprövning. Regeringen arbetar för att Sveriges åtagande inom EU:s ansvarsfördelningsförordning (ESR) ska nås. Därför föreslås förändringar i reduktionsplikten som bidrar till att uppfylla åtagandet.

10.2 Finanspolitiska rådets slutsatser

I maj 2024 publicerades Finanspolitiska rådets årliga rapport. I detta avsnitt redovisas de huvudsakliga bedömningar och rekommendationer som presenterades i rapporten tillsammans med en kort redogörelse av regeringens bedömning av dessa.

Det makroekonomiska läget

Finanspolitiska rådets bedömning i maj 2024 är att konjunkturutvecklingen i Sverige och Europa är märkbart svagare än i USA. En förklaring till det är, enligt rådet, att finans- och penningpolitiken sammantaget varit mer åtstramande i Sverige och Europa. Rådet menar att särskilt finanspolitiken skiljer sig åt.

Rådet skriver att BNP i Sverige i princip varit oförändrad sedan slutet av 2021. Som förklaringar till detta lyfter rådet att resursutnyttjandet var högt 2021, en svag ekonomisk utveckling i Europa och Riksbankens räntehöjningar. Rådet skriver att antalet varsel och konkurser ökade under andra halvåret 2023, och noterar att både regeringen och Konjunkturinstitutet bedömer att arbetslösheten fortsätter öka under 2024. Rådet noterar att detta är samtidigt som sysselsättningsgraden överstiger nivån 2021 och 2022 då resursutnyttjandet var högre än normalt. Vidare skriver rådet att konjunkturedgången och de senaste årens inflation har inneburit en tydlig försvagning av hushållens ekonomi, men tillägger att gängse bedömning emellertid är att denna försvagning blir tillfällig.

Rådet lyfter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och konflikten i Gaza (inklusive den intensifierade konflikten mellan Israel och Iran) som osäkerhetsfaktorer som kan påverka inflation och räntor. Även de många politiska val som hålls runt om i världen i år lyfts som något som kan få återverkningar på den ekonomiska utvecklingen.

Det finanspolitiska ramverket

Finanspolitiska rådet bedömer att budgetpropositionen för 2024 och 2024 års ekonomiska vårproposition är i linje med de budgetpolitiska målen och det finanspolitiska ramverket. Utgiftstaket klaras med god marginal och skuldankaret ligger inom toleransintervallet. Rådet noterar att det i vårpropositionen finns en avvikelse från överskottsmålet för 2024, men bedömer att den kan motiveras av den rådande lågkonjunkturen.

Regeringen delar bedömningen att avvikelsen i vårpropositionen var motiverad mot bakgrund av att den till stor del beror på den ekonomiska situationen i bl.a. kommunsektorn. Även 2025 bedöms det strukturella sparandet avvika från målet. Regeringen bedömer att avvikelsen är tillfällig och motiverad. En återgång mot överskottsmålet sker 2026 och målet bedöms nås igen 2027.

Rådet delar regeringens syn att det i det läge som rådde när budgeten presenterades var viktigt att ta hänsyn till inflationen. Rådet menar att omfattningen av regeringens åtgärder därför var rimlig, men att en något mer expansiv inriktning troligen hade varit möjlig utan att det hade behövt föranleda ytterligare räntehöjningar.

Regeringen anser att det var rätt att inte inkludera ytterligare satsningar redan i budgetpropositionen för 2024. Vid tidpunkten då budgeten presenterades var inflationen svårförutsägbar och det var därför viktigt att finanspolitiken fördes på ett sätt som var robust även vid överraskande höga inflationsutfall.

Rådet noterar liksom i föregående årsrapport att större åtgärder för att påverka ekonomins struktur till det bättre saknas. Områden som nämns är bostadsmarknaden, skattesystemet, skolan, sjukvården och äldreomsorgen.

Regeringen delar inte rådets bedömning. Regeringen har som en del av arbetet med att öka den svenska tillväxten bl.a. tillsatt en produktivitetskommission som ska slutrapportera hösten 2025. Inom äldreomsorgen verkar regeringen bl.a. för en förbättrad kompetensförsörjning genom en förlängning av satsningen Äldreomsorgslyftet t.o.m. 2026.

Rådet är fortsatt kritiskt till hur regeringen har genomfört sitt metodbyte för beräkning av det strukturella sparandet och skriver att regeringen inte följt rådets uppmaning att ta fram en konsekvensanalys av metodbytet. Rådet menar att om regeringen väljer att behålla sin nuvarande metod behöver den anpassa sin analysram för vad som är lämplig finanspolitik ur ett stabiliseringspolitiskt perspektiv och ta fram en konsekvensanalys.

Regeringen delar rådets syn att det är viktigt med transparens vad gäller metoder för variabler som är centrala i bedömningen av måluppfyllelse av det finanspolitiska ramverket och Regeringskansliet arbetar därför kontinuerligt med att förbättra transparensen.

Kommunernas och regionernas ekonomi

Rådet anför att inflationen inneburit att pensionsskulden i kommuner och regioner skrivits upp kraftigt 2023 och 2024. Det försvagar kommuners och regioners resultat tillfälligt och gör det därmed svårare för kommuner och regioner att klara balanskravet. Rådet anser att den uppkomna situationen utgör tillräckligt skäl för att en avvikelser från balanskravet ska tillåtas. Vissa kommuner och regioner har valt att åberopa synnerliga skäl för att avvika från balanskravet, men rådet menar att andra kan ha valt att tolka rätten att göra så annorlunda och att det kan ha föranlett att de valt att dra ned på verksamheten i stället. Rådet anser att det därför hade varit lämpligt att regeringen meddelat sin syn kring användningen av synnerliga skäl, men noterar också att det är konstitutionellt oklart om regeringen bör göra så eller inte.

Regeringen konstaterar att såsom konstitutionsutskottet har uttalat är tillämpningen av regelverket för ekonomistyrning i kommuner och regioner en fråga för varje enskild kommun och region (bet. 2023/24:KU20 s. 181). Varje enskild kommun och region måste således göra sin egen bedömning utifrån sina respektive förutsättningar.

Rådet bedömer att avsaknaden av indexering av statsbidragen inte lett till att de urholkats över tid. Rådet är inte övertygat om att statsbidragen behöver indexeras, men menar att regeringen bör undersöka möjligheterna att underlätta planeringsförutsättningarna för kommuner och regioner genom att lämna information om statsbidragen tidigare än vad som sker i dag. Vidare förordar rådet att frågan om konjunkturvarierande statsbidrag utreds inom ramen för en bredare analys om automatiska stabilisatorer.

Regeringen delar bedömningen att det är viktigt att kommuner och regioner har goda planeringsförutsättningar, men anser att det behöver vägas mot en sammanhållen budgetprocess där utgifter prövas mot varandra. En sammanhållen budgetprocess är ett viktigt verktyg för att hålla finanspolitiken inom ramverket och gör att riksdagen får en fullständig bild av statens utgifter och inkomster.

Rådet anser att regeringen behöver bli tydligare i sin redovisning av kommunernas och regionernas ekonomi. Nuvarande redovisning gör enligt rådet att det inte på ett rimligt sätt går att analysera på vilka grunder regeringen har bestämt statsbidragens omfattning.

Regeringen strävar ständigt efter att öka tydligheten i sina prognoser och bedömningar. Bedömningen av nivån på statens bidrag till kommunsektorn utgår från

det tillgängliga budgetutrymmet och den kommunala ekonomins förutsättningar. Likt övriga satsningar i budgeten kommuniceras statsbidragstillskott i nominella termer.

Den svenska arbetsmarknaden och åtgärder för fler i arbete

Rådet bedömer att svaga ekonomiska incitament till arbete inte är en huvudförklaring till att många individer står varaktigt utan arbete, utan att det snarare beror på bristande matchning mellan arbetsgivares behov och arbetslösas kompetenser, samt att en del individer inte har – eller inte bedöms ha – en produktivitet som är tillräcklig för att få ens enkla jobb till kollektivavtalens lägstalöner. Rådet anser därför att åtgärder för att få fler i arbete bör fokusera på dessa delar. Enligt rådet är sysselsättningseffekterna av ytterligare jobbskatteavdrag och det av regeringen föreslagna s.k. bidragstaket därför förmodligen små. Rådet lyfter möjliga förändringar i styrningen av Arbetsförmedlingen som det tror skulle förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Rådet lyfter även åtgärder för fler yrkesutbildningar och åtgärder som får fler av de som står längst ifrån arbetsmarknaden att bli anställningsbara vid kollektivavtalens lönenivåer, bl.a. genom åtgärder som minskar risken som bärs av arbetsgivaren när den anställer människor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Rådet anser även att arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken behöver bli bättre på att omsätta forskningsresultat och beprövad erfarenhet i faktiska åtgärder.

Regeringen välkomnar rådets analys av den svenska arbetsmarknaden. Regeringens utgångspunkt är att det alltid ska löna sig att gå från bidrag till arbete, och även rådets analys visar att de ekonomiska incitamenten till arbete kan vara svaga för vissa hushåll. Ekonomiska incitament är emellertid även betydelsefulla för att arbetstagare ska öka sin produktivitet och stärka sin ställning på arbetsmarknaden genom exempelvis utbildning eller omlokalisering, något som rådet utelämnar i sin analys. För en mer komplett bild över de ekonomiska incitamenten till arbete behöver även dessa omständigheter beaktas. Regeringen inväntar analys och resultat från utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet (S 2022:16) som ska lämna sitt betänkande senast den 1 december 2024 innan den tar ställning till bidragstaket.

Regeringen delar bedömningen att det är önskvärt att arbetsmarknadsutbildningen ökar i omfattning och instämmer i att det är angeläget att det finns väl fungerande förmedlingsinsatser till de som står långt från arbetsmarknaden. Regeringen har gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att förbättra matchningen och stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden, bl.a. genom att öka antalet deltagare med arbetsmarknadsutbildning och genom att myndigheten med egen personal ska sammanföra arbetssökande med arbetsgivare som söker arbetskraft. Därtill har Arbetsförmedlingens anskaffat tjänsten Rusta och matcha 2. Regeringen delar uppfattningen att det är viktigt att tillvarata forskningsresultat och beprövad erfarenhet, och anslaget till Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk forskning har därför på regeringens initiativ höjts fr.o.m. 2024.

Regeringen delar dock inte rådets bedömning av att det låga antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning skulle bero på bristande anslagsflexibilitet. Arbetsförmedlingen anför också huvudsakligen andra skäl till att antalet varit lågt under 2023, bl.a. svårigheter att hitta arbetssökande som har rätt förutsättningar att delta i och tillgodogöra sig en arbetsmarknadsutbildning. Rådet vill även att upphandlingsprocesserna ses över, men regelverket kring upphandling styrs i grunden av EU:s upphandlingsdirektiv som Sverige måste förhålla sig till.

Angående att rådet vill att det offentliga ska ta över en del av risken när arbetsgivare anställer någon som står långt ifrån arbetsmarknaden vill regeringen lyfta att det redan i dag finns en stor frihet att anpassa längden på anställningar med subvention. Det är

också möjligt för arbetsgivare att inleda med arbetspraktik, för att den arbetssökande ska kunna delta på arbetsplatsen utan att vara anställd.

Statens roller i klimatomställningen

Finanspolitiska rådet är kritiskt till regeringens klimatpolitik. Rådet anser att det saknas en sammanhållen och begriplig strategi för att nå såväl Sveriges som EU:s klimatmål till 2030. Enligt rådet har åtgärder vidtagits som ökar utsläppen medan utsläppsminskningar skjutits på framtiden. Detta, tillsammans med vad rådet bedömer som optimistiska förhoppningar om att kunna köpa utsläppsrätter av andra länder och avsaknad av tillräckliga åtgärder för att öka upptaget av koldioxid i skog och mark, riskerar, enligt rådet, leda till att klimatmålen antingen inte uppfylls eller blir dyra att uppfylla. Rådet anför att det vill se en sammanhållen strategi för att bättre möjliggöra för individer och företag att kunna fatta rätt investeringsbeslut i rätt tid och därigenom ställa om på ett kostnadseffektivt sätt. Rådet är även kritiskt till att regeringen gjort utfästelser som rådet anser varken är rimliga eller genomförbara (t.ex. att alla fullt ut ska kompenseras för högre drivmedelspriser). Rådet anser att regeringen bör undersöka möjligheter till s.k. lokal kompensation och att regeringen bör bygga folklig acceptans för klimatomställningen genom information om åtgärdernas effektivitet, fördelningseffekter och påverkan på den egna ekonomin.

Regeringen delar inte rådets bedömning att det saknas en strategi för att nå klimatmålen. Den av regeringen framlagda klimathandlingsplanen lägger grunden och ger de förutsättningar som hushåll och företag behöver för att kunna fatta de beslut som krävs. Regeringen har även fattat beslut om den s.k. energipolitiska inriktningspropositionen (Energipolitikens långsiktiga inriktning, prop. 2023/24:105), som är ett viktigt komplement. Vidare avser regeringen att under 2024 tillsätta en utredning med uppdrag att analysera och ge underlag om vilka styrmedel som kan utformas för att Sveriges åtaganden i EU ska nås på ett kostnadseffektivt och samhällsekonomiskt effektivt sätt.

Regeringspartierna och Sverigedemokraterna är överens om att Sverige ska klara klimatkraven från EU till 2030 och det långsiktiga målet om nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2045. I denna proposition föreslås förändringar i reduktionsplikten för att Sverige ska klara sina åtaganden inom ESR.

Prognosutvärdering

Rådet bedömer att det inte finns några systematiska fel i regeringens prognoser. Regeringens prognoser bedöms ha likvärdig träffsäkerhet som Konjunkturinstitutets och Riksbankens för nästkommande år men Konjunkturinstitutets bedöms ha högre träffsäkerhet innevarande år för vissa variabler. Rådet anser att regeringen bör undersöka orsakerna till detta.

Regeringen välkomnar rådets prognosutvärdering. En viktig del av prognosarbetet på Regeringskansliet är att analysera prognosfel, lära sig av dessa och i lämplig grad ändra bedömningar och metoder därefter. Regeringen vill dock framhålla att prognosjämförelser är svåra och bör tolkas med försiktighet eftersom utslaget är känsligt för vilka variabler och tidsperioder som jämförs. I prognosutvärderingar över en längre tidshorisont har regeringen haft jämförbar prognosprecision med andra bedömare. Men även längre utvärderingar ska tolkas försiktigt eftersom metoder, underlag och bedömare ändras över tid.

Rådet bedömer att det även fortsättningsvis är rimligt att betrakta en avvikelse från överskottsmålet som tydlig om det strukturella sparandet avviker mer än 0,5 procentenheter från målnivån. Regeringen delar rådets bedömning.

10.3 Granskning av årsredovisningen för staten 2023

Riksrevisionen har för årsredovisningen för staten 2023 lämnat en revisionsberättelse utan reservation eller avvikande mening (Fi2024/00954). Enligt myndigheten har regeringen i alla väsentliga avseenden upprättat de finansiella delarna av årsredovisningen i enlighet med 10 kap. 5–10 §§ budgetlagen (2011:203) och även i övrigt lämnat information som är förenlig med årsredovisningens finansiella delar. Riksrevisionens uttalande omfattar, liksom tidigare år, inte avsnitt 1.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande.

I sin behandling av regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2023 har riksdagen beslutat att lägga skrivelsen till handlingarna (bet. 2023/24:FiU30, rskr. 2023/24:279).

10.4 Utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen bedrivs med utgångspunkt i regeringens behov av att styra för att genomföra sin politik, kravet på att nå de av riksdagen beslutade målen för utgiftsområdena samt riksdagens behov av att följa upp statens verksamhet. Det ska därför finnas en ändamålsenlig styrning och uppföljning som både svarar mot regeringens och riksdagens behov. I syfte att stödja regeringen med att utveckla den ekonomiska styrningen i staten har Ekonomistyrningsverket (ESV) bl.a. i uppgift att utveckla och förvalta den statliga redovisningen, finansiella styrningen och resultatstyrningen. Myndigheten har även i uppgift att utveckla och förvalta den interna styrningen och kontrollen samt internrevisionen i staten.

Den ekonomiska styrningen angränsar till den statliga förvaltningspolitiken (se utg.omr. 2 avsnitt 4). Vid utvecklingen av den ekonomiska styrningen är målsättningen att värna myndigheternas kärnuppgifter och att beakta olikheter i förutsättningar och verksamheter. I det här avsnittet (10.4) presenteras delar av det arbete som har bedrivits för att utveckla den ekonomiska styrningen.

Redovisning av intern styrning och kontroll i myndigheternas årsredovisningar

ESV har på regeringens uppdrag lämnat förslag till ändring i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag i rapporten Intern styrning och kontroll i internrevisionsmyndigheternas årsredovisningar (ESV 2023:23). Baserat på förslagen i rapporten beslutade regeringen under 2023 om en ändring i förordningen om årsredovisning och budgetunderlag, vilken innebär att de myndigheter som följer förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll i sina årsredovisningar ska lämna en redovisning av vad som legat till grund för ledningens bedömning av myndighetens interna styrning och kontroll. I redovisningen ska det även ingå en övergripande beskrivning av myndighetens arbete med intern styrning och kontroll. Ändringen trädde i kraft den 1 januari 2024 och tillämpas första gången i myndigheternas årsredovisningar för 2024.

Utvecklad uppföljning av myndigheternas efterlevnad av ekonomiadministrativa regelverk

ESV har på uppdrag av regeringen under de senaste åren genomfört en översyn av den tidigare EA-värderingen. EA-värderingen har sedan 1990-talet varit en metod för att följa upp de statliga myndigheternas efterlevnad av de ekonomiadministrativa regelverken. Översynen har resulterat i att den tidigare värderingen har ändrat form

och dessutom ändrat benämning till EA-uppföljning. Uppföljningen mäter fortsatt myndigheternas efterlevnad av de ekonomiadministrativa regelverken men med ett ökat fokus på hur eventuella brister kan åtgärdas. En EA-uppföljning enligt den nya strukturen har överlämnats till regeringen (ESV 2024:33) och den visar på att myndigheterna har en god regelefterlevnad.

Prisnivå i myndigheternas budgetunderlag

ESV har på uppdrag av regeringen utrett förutsättningarna för myndigheter att lämna uppgifter om investeringar som avser samhällsändamål (samhällsinvesteringar) i löpande priser i stället för prisnivån det år då budgetunderlaget lämnas. I rapporten *Prisnivå för samhällsinvesteringar i myndigheternas budgetunderlag* (ESV 2021:42) bedömer ESV att det är lämpligt att reglera ovanstående genom anpassning och förtydliganden av ESV:s föreskrifter och allmänna råd till förordningen om årsredovisning och budgetunderlag. ESV anser dessutom att regeringen bör överväga att göra ändringar i förordningen i syfte att klargöra vilka prisnivåer som bör gälla generellt vid upprättande av budgetunderlag.

Regeringens bedömning är att budgetunderlagen fortsatt ska lämnas i fasta priser. ESV kan vid behov se över och förtydliga tillämpningen av prisnivån i budgetunderlagen.

Betryggande intern styrning och kontroll och fungerande internrevision

ESV lämnar varje år en rapport till regeringen i vilken myndigheten redovisar hur internrevisionen fungerar i staten som helhet samt hur myndighetsledningarnas interna styrning och kontroll fungerar för de myndigheter under regeringen som omfattas av de utökade bestämmelserna om internrevision samt intern styrning och kontroll.

I rapporten *Internrevision och intern styrning och kontroll 2024* (ESV 2024:29) bedömer ESV att det system för intern styrning och kontroll som regeringen har inrättat medför att det i statsförvaltningen finns en ordning för intern styrning och kontroll som fungerar betryggande. ESV bedömer även att den statliga internrevisionen fungerar väl för staten som helhet. ESV bedömer dessutom att internrevisionens arbete är till nytta för myndighetsledningarna i deras arbete med att förbättra myndighetens interna styrning och kontroll.

11 Lagförslag, skattefrågor

Regeringen har följande förslag till lagtext.

11.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 10 b § lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Förslagen lydelse

2 kap.

10 b §¹

Vid tillämpning av 10 § får utländska intäkter som avses i 1 a § tas med i de utländska kapitalinkomsterna endast till den del de, för ett visst beskattningsår, sammanlagt inte överstiger den schablonintäkt som ska tas upp till beskattning enligt 42 kap. 36 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Vid tillämpning av 10 § får utländska intäkter som avses i 1 a § tas med i de utländska kapitalinkomsterna endast till den del de, för ett visst beskattningsår, sammanlagt inte överstiger den schablonintäkt som ska tas upp till beskattning enligt 42 kap. 36 § inkomstskattelagen (1999:1229) *minskad med sådant avdrag som ska göras enligt 42 kap. 45 § samma lag.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Lagen tillämpas på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.

¹ Senaste lydelse 2011:1274.

11.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs att 6 a kap. 2 a § lagen (1994:1776) om skatt på energi ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a kap.

2 a §¹

För drift av skepp och båtar utan medgivande enligt 2 kap. 9 § samt andra motordrivna fordon än personbilar, lastbilar och bussar medges befrielse från koldioxidskatt med 2 456 kronor per kubikmeter bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b, om det förbrukas i yrkesmässig

För drift av skepp och båtar utan medgivande enligt 2 kap. 9 § samt andra motordrivna fordon än personbilar, lastbilar och bussar medges befrielse från koldioxidskatt med 2 465 kronor per kubikmeter bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b, om det förbrukas i yrkesmässig

1. jordbruks- eller skogsbruksverksamhet, eller
2. vattenbruksverksamhet.

För sådan förbrukning som avses i första stycket ska även befrielse från energiskatt medges med 1 470 kronor per kubikmeter.

När det gäller skepp och båtar för vilka fiskelicens som inte är begränsad till fiske enbart i enskilt vatten meddelats enligt fiskelagen (1993:787) medges skattebefrielse enligt första stycket också för bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 a.

Befrielse från skatt enligt denna paragraf får dock högst uppgå till de skattebelopp som gäller vid skattskyldighetens inträde för det förbrukade bränslet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2023:810.

11.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs att 6 a kap. 2 a § lagen (1994:1776) om skatt på energi ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 11.2

Föreslagen lydelse

6 a kap.

2 a §

För drift av skepp och båtar utan medgivande enligt 2 kap. 9 § samt andra motordrivna fordon än personbilar, lastbilar och bussar medges befrielse från koldioxidskatt med 2 465 kronor per kubikmeter bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b, om det förbrukas i yrkesmässig

1. jordbruks- eller skogsbruksverksamhet, eller
2. vattenbruksverksamhet.

För sådan förbrukning som avses i första stycket ska även befrielse från energiskatt medges med 1 470 kronor per kubikmeter.

När det gäller skepp och båtar för vilka fiskelicens som inte är begränsad till fiske enbart i enskilt vatten meddelats enligt fiskelagen (1993:787) medges skattebefrielse enligt första stycket också för bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 a.

Befrielse från skatt enligt denna paragraf får dock högst uppgå till de skattebelopp som gäller vid skattskyldighetens inträde för det förbrukade bränslet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

11.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs att 6 a kap. 2 a § lagen (1994:1776) om skatt på energi ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 11.3

Föreslagen lydelse

6 a kap.

2 a §

För drift av skepp och båtar utan medgivande enligt 2 kap. 9 § samt andra motordrivna fordon än personbilar, lastbilar och bussar medges befrielse från koldioxidskatt med 2 553 kronor per kubikmeter bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b, om det förbrukas i yrkesmässig

1. jordbruks- eller skogsbruksverksamhet, eller
2. vattenbruksverksamhet.

För sådan förbrukning som avses i första stycket ska även befrielse från energiskatt medges med 1 470 kronor per kubikmeter.

För sådan förbrukning som avses i första stycket ska även befrielse från energiskatt medges med 1 150 kronor per kubikmeter.

När det gäller skepp och båtar för vilka fiskelicens som inte är begränsad till fiske enbart i enskilt vatten meddelats enligt fiskelagen (1993:787) medges skattebefrielse enligt första stycket också för bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 a.

Befrielse från skatt enligt denna paragraf får dock högst uppgå till de skattebelopp som gäller vid skattskyldighetens inträde för det förbrukade bränslet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

11.5 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹

dels att 11 kap. 22 §, 17 kap. 4 a §, 18 kap. 13 §, 33 kap. 4 §, 40 kap. 12, 13, 15 och 15 a §§, 42 kap. 42 §, 63 kap. 3 a §, 67 kap. 7, 8, 10 och 37 §§ och rubriken närmast före 33 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sex nya paragrafer, 40 kap. 12 a §, 42 kap. 45–49 §§, och närmast före 42 kap. 45 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

22 §²

Experter, forskare eller andra nyckelpersoner ska inte ta upp sådan del av lön, arvode eller liknande ersättning eller förmån och sådana ersättningar för utgifter som avses i 23 §, om arbetet avser

1. specialistuppgifter med sådan inriktning eller på sådan kompetensnivå att det innebär betydande svårigheter att rekrytera inom landet,
2. kvalificerade forsknings- eller utvecklingsuppgifter med sådan inriktning eller på sådan kompetensnivå att det innebär betydande svårigheter att rekrytera inom landet, eller
3. företagsledande uppgifter eller andra uppgifter som medför en nyckelposition i ett företag.

Första stycket gäller bara om

- arbetsgivaren hör hemma i Sverige eller är ett utländskt företag med fast driftställe i Sverige,
- arbetstagaren inte är svensk medborgare,
- arbetstagaren inte varit bosatt eller stadigvarande vistats i Sverige någon gång under de fem kalenderår som föregått det kalenderår då arbetet påbörjas, och
- vistelsen i Sverige är avsedd att vara högst sju år.

Vid tillämpning av första stycket ska villkoren anses uppfyllda för en arbetstagare, om lön och annan ersättning för arbetet i Sverige per månad överstiger *två* gånger prisbasbeloppet för det kalenderår då arbetet påbörjas.

Vid tillämpning av första stycket ska villkoren anses uppfyllda för en arbetstagare, om lön och annan ersättning för arbetet i Sverige per månad överstiger *en och en halv* gånger prisbasbeloppet för det kalenderår då arbetet påbörjas.

Denna paragraf tillämpas under högst sju år räknat från den dag vistelsen i Sverige påbörjades.

17 kap.

4 a §³

Om en enskild näringsidkare upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078), behöver något värde på lagertillgångarna inte tas upp om lagrets sammanlagda värde uppgår till högst 5 000 kronor.

Om en enskild näringsidkare upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078), behöver något värde på lagertillgångarna inte tas upp om lagrets sammanlagda värde uppgår till högst *ett halvt prisbasbelopp*.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2023:799.

³ Senaste lydelse 2010:1528.

18 kap.13 §⁴

Värdeminskingsavdrag får för ett visst beskattningsår göras vid räkenskapsenlig avskrivning med högst 30 procent och vid restvärdesavskrivning med högst 25 procent per år av avskrivningsunderlaget. Om avskrivningsunderlaget uppgår till högst 5 000 kronor, får en enskild näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078) i stället göra värdeminskingsavdrag med ett belopp som motsvarar hela avskrivningsunderlaget.

Avskrivningsunderlaget består av följande:

1. värdet på inventarierna vid det föregående beskattningsårets utgång

– vid räkenskapsenlig avskrivning värdet enligt balansräkningen, och

– vid restvärdesavskrivning det skattemässiga värdet,

2. ökat med anskaffningsvärdet på sådana inventarier som anskaffats under beskattningsåret och som vid utgången av detta fortfarande tillhör näringsverksamheten,

3. minskat med avdrag enligt 15 och 16 §§.

Om beskattningsåret är längre eller kortare än tolv månader, ska värdeminskingsavdraget justeras i motsvarande mån.

Värdeminskingsavdrag får för ett visst beskattningsår göras vid räkenskapsenlig avskrivning med högst 30 procent och vid restvärdesavskrivning med högst 25 procent per år av avskrivningsunderlaget. Om avskrivningsunderlaget uppgår till högst *ett halvt prisbasbelopp*, får en enskild näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078) i stället göra värdeminskingsavdrag med ett belopp som motsvarar hela avskrivningsunderlaget.

1. värdet på inventarierna vid det föregående beskattningsårets utgång, *vilket är*

a) värdet enligt balansräkningen vid räkenskapsenlig avskrivning, *eller*

b) det skattemässiga värdet vid restvärdesavskrivning,

33 kap.Undantag från räntefördelning

4 §

Räntefördelning ska inte göras om det *positiva* eller negativa kapitalunderlaget är högst 50 000 kronor. Om den skattskyldige ska beräkna mer än ett kapitalunderlag, gäller detta för summan av kapitalunderlagen.

Undantag från negativ räntefördelning

Negativ räntefördelning ska inte göras om det negativa kapitalunderlaget är högst 500 000 kronor. Om den skattskyldige ska beräkna mer än ett kapitalunderlag, gäller detta för summan av *de negativa* kapitalunderlagen.

40 kap.

12 §

I andra fall än som avses i 10 § första stycket eller 11 § inträder en beloppsspärr vid ägarförändringar som innebär att, under en period av *fem* beskattningsår för ett underskotts företag, sådana förvärvare som avses i 11 § dels var och en har förvärvat andelar *med* minst 5 procent av samtliga röster i underskotts företaget,

I andra fall än som avses i 10 § första stycket eller 11 § inträder en beloppsspärr vid ägarförändringar som innebär att, under en period av *högst tre på varandra följande* beskattningsår när ett företag är ett underskotts företag, sådana förvärvare som avses i 11 § dels var och en har förvärvat andelar *som representerar* minst 20

⁴ Senaste lydelse 2010:1528.

dels tillsammans har förvärvat andelar *med* mer än 50 procent av samtliga röster i underskotts företaget. *Bestämmelserna i 11 § andra stycket gäller också vid tillämpning av denna paragraf.*

Som förvärv som gjorts av en sådan person som avses i första stycket räknas också förvärv som gjorts av

1. ett företag i vilket personen – direkt eller genom förmedling av en annan juridisk person eller av ett svenskt handelsbolag som personen har ett bestämmande inflytande över – innehar andelar med minst 5 procent av röstetalet, eller

2. en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag som ett sådant företag som avses i 1 har ett bestämmande inflytande över.

Vid tillämpning av denna paragraf gäller *följande*. Förvärv av andelar i förhållande till tidigare andelsinnehav genom emission med lika rätt för andelsägarna ska *inte* räknas in i antalet förvärvade andelar. *Med förvärv av andel likställs avtal om rätt att förvärva andelar i ett företag och avtal om rätt att besluta i företagets angelägenheter.*

procent av samtliga röster i underskotts företaget, dels tillsammans har förvärvat andelar *som representerar* mer än 50 procent av samtliga röster i underskotts företaget. *Med förvärv av andel i ett underskotts företag likställs förvärv av andel i ett moderföretag till ett underskotts företag.*

Som förvärv som gjorts av en sådan person som avses i första stycket räknas också förvärv som gjorts av *en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag som en sådan person har det bestämmande inflytandet över.*

Vid tillämpning av denna paragraf gäller *bestämmelserna i 11 § andra stycket*. *Vid tillämpningen gäller också att förvärv av andelar i förhållande till tidigare andelsinnehav genom emission med lika rätt för andelsägarna inte ska räknas in i antalet förvärvade andelar.*

12 a §

Om en beloppsspärr inträder enligt 12 § ska de förvärv som har medfört ägarförändringen inte räknas med vid en senare bedömning av om en ägarförändring har skett enligt 12 §.

13 §

Bestämmelserna i 11 § gäller inte vid sådana förändringar i det bestämmande inflytandet som uppkommer genom arv, testamente, bodelning eller ändrade familjeförhållanden. *De gäller inte heller* om den som fått det bestämmande inflytandet har haft ställning som företagsledare i underskotts företaget under de två föregående beskattningsåren *för detta företag.*

Bestämmelserna i 11 § gäller inte

1. vid sådana förändringar i det bestämmande inflytandet som uppkommer genom arv, testamente, bodelning eller ändrade familjeförhållanden,

2. om den som fått det bestämmande inflytandet har haft ställning som företagsledare i underskotts företaget under de två *närmast* föregående beskattningsåren, eller

3. om den som fått det bestämmande inflytandet redan före ägarförändringen hade ett sådant inflytande över underskotts företaget som avses i 5 § tredje stycket.

Bestämmelserna i 12 § gäller inte vid sådana förändringar i ägandet som sker på grund av arv, testamente eller bodelning.

15 §

Beloppsspärren innebär att underskotts företaget inte får dra av underskott som uppkommit före det

Beloppsspärren innebär att underskotts företaget inte får dra av underskott som uppkommit före det

beskattningsår då spärren inträder till den del underskotten överstiger 200 procent av utgiften för att förvärva

1. det bestämmande inflytandet över underskotts företaget i sådana fall som avses i 10 och 11 §§, eller

2. andelar *med* mer än 50 procent av rösterna i underskotts företaget i sådana fall som avses i 12 §.

Om förvärvet omfattar flera underskotts företag i samma koncern, ska avdragsutrymmet fördelas på dessa efter deras andel av koncernens sammanlagda underskott.

beskattningsår då spärren inträder till den del underskotten överstiger 300 procent av utgiften för att förvärva

2. andelar *som representerar* mer än 50 procent av rösterna i underskotts företaget i sådana fall som avses i 12 §.

15 a §⁵

Om ett kapitaltillskott som helt eller delvis har medfört ägarförändringen har lämnats till underskotts företaget tidigast två beskattningsår före det beskattningsår då ägarförändringen skedde och förvärvaren genom kapitaltillskottet har fått en tillgång av verkligt och särskilt värde, ska kapitaltillskottet vid beräkningen av utgiften enligt 15 § första stycket bestämmas till ett belopp som motsvarar det lägsta av kapitaltillskottet och det värde av tillgången som belöper sig på den förvärvade andelen i underskotts företaget. Vid beräkningen av värdet av tillgången ska kapitaltillskottet inte räknas med.

Vid bedömningen enligt första stycket ska hänsyn inte tas till tillgångar som underskotts företaget kan antas ha förvärvat i samråd med den nya ägaren.

Vid tillämpningen av *andra stycket* likställs en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag med underskotts företaget om de både före och efter ägarförändringen ingick i samma koncern.

Vid tillämpningen av *denna paragraf* likställs en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag med underskotts företaget om de både före och efter ägarförändringen ingick i samma koncern.

42 kap.

42 §⁶

Utdelning, kapitalvinst och annan avkastning på tillgångar och förpliktelser som förvaras på ett investeringssparkonto ska inte tas upp. Utgifter och kapitalförluster som avser sådana tillgångar och förpliktelser får inte dras av.

Första stycket gäller inte

1. tillgångar som avses i 38 §,

2. kapitalvinster eller kapitalförluster på tillgångar som anses ha avyttrats enligt 44 kap. 8 a eller 8 b §, eller

3. ränta på kontanta medel som helt eller delvis avser ett kalenderår då räntesatsen som legat till grund för räntans beräkning någon gång överstigit statslåneräntan vid utgången av november närmast före det kalenderåret.

3. ränta på kontanta medel som helt eller delvis avser ett kalenderår då räntesatsen som legat till grund för räntans beräkning någon gång överstigit *det högsta av antingen* statslåneräntan vid utgången av november närmast före det kalenderåret *ökad med en procentenhet eller 1,25 procent.*

⁵ Senaste lydelse 2016:1055.

⁶ Senaste lydelse 2012:830.

**Avdrag för innehav av investerings-
sparkonto, kapitalförsäkring och
avtal om sparande i en PEPP-
produkt**

45 §

Om en fysisk person under kalenderåret innehaft ett eller flera investeringssparkonton, en eller flera kapitalförsäkringar eller ett eller flera avtal om sparande i en PEPP-produkt, ska ett belopp beräknat enligt 48 och 49 §§ dras av.

46 §

När det gäller kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt är det den fysiska person som innehaft kapitalförsäkringen eller avtalet vid kalenderårets utgång som har rätt till avdrag beräknat enligt 48 § första stycket 2.

Om kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt har avslutats under kalenderåret, är det den fysiska person som var innehavare när försäkringen eller avtalet avslutades som har rätt till avdrag.

47 §

Dödsbon har inte rätt till avdrag enligt 45 och 46 §§ för senare år än det år då dödsfallet inträffade.

48 §

Avdraget enligt 45 § uppgår till summan av
1. de sammanlagda schablonintäkterna för det aktuella kalenderåret enligt 36 § för de investeringssparkonton som den fysiska personen innehaft under kalenderåret, och

2. det sammanlagda underlaget för avdrag enligt 49 § för de kapitalförsäkringar och avtal om sparande i en PEPP-produkt som den fysiska personen innehaft under det aktuella kalenderåret multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent.

Avdraget får dock högst uppgå till 150 000 kronor multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent.

Vid innehav av ett eller flera investeringssparkonton och en eller flera kapitalförsäkringar eller avtal om sparande i en PEPP-produkt ska avdraget i första hand göras för innehav av ett eller flera investeringssparkonton.

49 §

Underlaget för andrag för en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt ska vid tillämpning av 48 § uppgå till summan av

1. värdet av försäkringen eller avtalet vid kalenderårets ingång, och

2. premier eller inbetalningar som har betalats under kalenderåret till försäkringen eller PEPP-produkten.

Premier och inbetalningar som har betalats under den andra halvan av kalenderåret beräknas till halva värdet.

Värdet av kapitalförsäkringen enligt första stycket 1 utgörs av dess återköpsvärde enligt försäkringstekniska beräkningsgrunder med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringsrörelsens överskott.

Nuvarande lydelse

63 kap.

3 a §

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 66 år är grundavdraget beloppet enligt 3 § med tillägg av följande särskilda belopp.

Fastställd förvärvsinkomstSärskilt belopp

överstiger inte 0,91 prisbasbelopp

0,687 prisbasbelopp

överstiger 0,91 men inte 1,11 prisbasbelopp

0,885 prisbasbelopp minskat med 20 procent av den fastställda förvärvsinkomsten

överstiger 1,11 men inte 1,965 prisbasbelopp

0,600 prisbasbelopp ökat med 5,7 procent av den fastställda förvärvsinkomsten

överstiger 1,965 men inte 2,72 prisbasbelopp

0,333 prisbasbelopp ökat med 19,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten

överstiger 2,72 men inte 3,11 prisbasbelopp

39,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,212 prisbasbelopp

överstiger 3,11 men inte 3,24 prisbasbelopp

49,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,523 prisbasbelopp

överstiger 3,24 men inte 5,00 prisbasbelopp

0,208 prisbasbelopp ökat med 26,93 procent av den fastställda förvärvsinkomsten

överstiger 5,00 men inte 7,88 prisbasbelopp

0,300 prisbasbelopp ökat med 25,13 procent av den fastställda förvärvsinkomsten

överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	0,986 prisbasbelopp ökat med 16,43 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 8,08 men inte 10,74 prisbasbelopp	2,313 prisbasbelopp
överstiger 10,74 men inte 12,16 prisbasbelopp	8,972 prisbasbelopp minskat med 62 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 12,16 men inte 13,54 prisbasbelopp	1,430 prisbasbelopp
överstiger 13,54 men inte 38,42 prisbasbelopp	2,206 prisbasbelopp minskat med 5,74 procent av den fastställda förvärvsinkomsten

Föreslagen lydelse

63 kap.

3 a §⁷

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 66 år är grundavdraget beloppet enligt 3 § med tillägg av följande särskilda belopp.

Fastställd förvärvsinkomst

Särskilt belopp

överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	0,687 prisbasbelopp
överstiger 0,91 men inte 1,11 prisbasbelopp	0,885 prisbasbelopp minskat med 20 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,11 men inte 1,965 prisbasbelopp	0,600 prisbasbelopp ökat med 5,7 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,965 men inte 2,72 prisbasbelopp	0,333 prisbasbelopp ökat med 19,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 2,72 men inte 3,11 prisbasbelopp	39,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,212 prisbasbelopp
överstiger 3,11 men inte 3,24 prisbasbelopp	49,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,523 prisbasbelopp
överstiger 3,24 men inte 5,00 prisbasbelopp	0,096 prisbasbelopp ökat med 30,4 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 5,00 men inte 7,88 prisbasbelopp	0,186 prisbasbelopp ökat med 28,6 procent av den fastställda förvärvsinkomsten

⁷ Senaste lydelse 2023:757.

överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	0,872 prisbasbelopp ökat med 19,9 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 8,08 men inte 10,94 prisbasbelopp	2,48 prisbasbelopp
överstiger 10,94 men inte 12,47 prisbasbelopp	9,263 prisbasbelopp minskat med 62 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 12,47 prisbasbelopp	1,532 prisbasbelopp

*Nuvarande lydelse***67 kap.**

7 §

För dem som vid beskattningsårets ingång inte har fyllt 66 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

Arbetsinkomst som beskattas i SverigeSkattereduktion

överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	skillnaden mellan arbetsinkomsterna och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 0,91 men inte 3,24 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 0,91 prisbasbelopp och 38,74 procent av arbetsinkomsterna mellan 0,91 och 3,24 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 3,24 men inte 8,08 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 1,813 prisbasbelopp och 16,43 procent av arbetsinkomsterna mellan 3,24 och 8,08 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 8,08 men inte 13,54 prisbasbelopp	skillnaden mellan 2,608 prisbasbelopp och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 13,54 prisbasbelopp	skillnaden mellan 2,608 prisbasbelopp och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt, med avdrag för 3 procent av de arbetsinkomster som överstiger 13,54 prisbasbelopp

*Föreslagen lydelse***67 kap.**7 §⁸

För dem som vid beskattningsårets ingång inte har fyllt 66 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

<u>Arbetsinkomst som beskattas i Sverige</u>	<u>Skattereduktion</u>
överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	skillnaden mellan arbetsinkomsterna och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 0,91 men inte 3,24 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 0,91 prisbasbelopp och 38,74 procent av arbetsinkomsterna mellan 0,91 och 3,24 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 3,24 men inte 8,08 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 1,813 prisbasbelopp och 19,9 procent av arbetsinkomsterna mellan 3,24 och 8,08 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 8,08 prisbasbelopp	skillnaden mellan 2,776 prisbasbelopp och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

Nuvarande lydelse

8 §

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 66 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

<u>Arbetsinkomst som beskattas i Sverige</u>	<u>Skattereduktion</u>
överstiger inte 1,75 prisbasbelopp	22 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 1,75 men inte 5,24 prisbasbelopp	summan av 0,2635 prisbasbelopp och 7 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 5,24 men inte 10,48 prisbasbelopp	0,6293 prisbasbelopp
överstiger 10,48 prisbasbelopp	0,6293 prisbasbelopp med avdrag för 3 procent av de arbetsinkomster som överstiger 10,48 prisbasbelopp

⁸ Senaste lydelse 2023:757.

*Föreslagen lydelse*8 §⁹

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 66 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

<u>Arbetsinkomst som beskattas i Sverige</u>	<u>Skattereduktion</u>
överstiger inte 1,75 prisbasbelopp	22 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 1,75 men inte 5,24 prisbasbelopp	summan av 0,2635 prisbasbelopp och 7 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 5,24 prisbasbelopp	0,6293 prisbasbelopp

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*10 §¹⁰

Om det uppkommer ett underskott av kapital, ska skatten minskas med 30 procent av den del av underskottet som inte överstiger 100 000 kronor och med 21 procent av det återstående underskottet, om inte annat följer av andra stycket.

Om den skattskyldige har gjort investeraravdrag enligt 43 kap. ska skatten minskas med 30 procent av den del av underskottet som motsvarar avdragsbeloppet. På återstående underskott tillämpas första stycket.

Om den skattskyldige har gjort *avdrag för innehav av kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt enligt 42 kap. 45 §* eller investeraravdrag enligt 43 kap. ska skatten minskas med 30 procent av den del av underskottet som motsvarar avdragsbeloppet. På återstående underskott tillämpas första stycket.

37 §¹¹

En begäran om skattereduktion för installation av grön teknik ska göras i inkomstdeklarationen för det beskattningsår då utgifter för installation av grön teknik har *betalats*.

En begäran om skattereduktion för installation av grön teknik ska göras i inkomstdeklarationen för det beskattningsår då utgifter för installation av grön teknik har *slutbetalats*.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Bestämmelsen i 11 kap. 22 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på arbete i Sverige som påbörjas efter den 31 december 2024.
3. Bestämmelserna i 17 kap. 4 a §, 18 kap. 13 § och 33 kap. 4 § i den nya lydelsen tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024. Äldre bestämmelser gäller för beskattningsår som börjar före den 1 januari 2025.
4. De nya bestämmelserna i 40 kap. 12–13, 15 och 15 a §§ tillämpas vid ägarförändringar som sker efter den 31 december 2024. Vid tillämpningen av 40 kap. 12 § första stycket ska dock inte förvärv av andelar i ett moderföretag till ett underskotts företag som har skett före den 1 januari 2025 beaktas.
5. Bestämmelsen i 42 kap. 42 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på ränta som helt eller delvis avser ett kalenderår som börjar efter den 31 december 2024.

⁹ Senaste lydelse 2023:757.

¹⁰ Senaste lydelse 2013:771.

¹¹ Senaste lydelse 2020:1068.

6. Bestämmelserna i 42 kap. 45–49 §§ och 67 kap. 10 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt efter den 31 december 2024.

7. Bestämmelserna i 63 kap. 3 a §, 67 kap. 7 och 8 §§ tillämpas första gången på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.

8. Bestämmelsen i 67 kap. 37 § tillämpas första gången för begäran om skatte-reduktion för grön teknik som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024.

11.6 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 42 kap. 48 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 11.5

Föreslagen lydelse

42 kap.

48 §²

Avdraget enligt 45 § uppgår till summan av

1. de sammanlagda schablonintäkterna för det aktuella kalenderåret enligt 36 § för de investeringssparkonton som den fysiska personen innehaft under kalenderåret, och

2. det sammanlagda underlaget för avdrag enligt 49 § för de kapitalförsäkringar och avtal om sparande i en PEPP-produkt som den fysiska personen innehaft under det aktuella kalenderåret multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent.

Avdraget får dock högst uppgå till 150 000 kronor multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent.

Avdraget får dock högst uppgå till 300 000 kronor multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent.

Vid innehav av ett eller flera investeringssparkonton och en eller flera kapitalförsäkringar eller avtal om sparande i en PEPP-produkt ska avdraget i första hand göras för innehav av ett eller flera investeringssparkonton.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Bestämmelsen i 42 kap. 48 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt efter den 31 december 2025.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2024:000.

11.7 Förslag till lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 5 och 7 §§ socialavgiftslagen (2000:980) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §¹

Arbetsgivaravgifter ska inte betalas om den som tar emot ersättning för arbete är godkänd för F-skatt antingen när ersättningen bestäms eller när den betalas ut. En uppgift om godkännande för F-skatt från mottagaren får godtas om den lämnas i en handling som upprättas i samband med uppdraget och som innehåller nödvändiga identifikationsuppgifter för utbetalaren och mottagaren. Om utbetalaren känner till att en uppgift om godkännande för F-skatt är oriktig, får den inte godtas.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244), gäller första stycket första meningen bara om godkännandet åberopas skriftligen.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244), gäller första stycket första meningen bara om godkännandet åberopas skriftligen.

Första och andra styckena gäller inte ersättning från semesterkassa.

7 §²

Bestämmelserna i 6 § gäller inte om den avgiftspliktiga ersättningen utgör

1. en utgift i en av utgivaren bedriven näringsverksamhet, eller
2. sådan ersättning till en förmyndare, god man eller förvaltare som avses i 12 kap. 16 § föräldrabalken.

Bestämmelserna i 6 § gäller inte heller om utgivaren och mottagaren har kommit överens om att arbetsgivaravgifter ska betalas på ersättningen. En sådan överenskommelse gäller dock inte om mottagaren är godkänd för F-skatt utan sådant villkor som avses i 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244).

Bestämmelserna i 6 § gäller inte heller om utgivaren och mottagaren har kommit överens om att arbetsgivaravgifter ska betalas på ersättningen. En sådan överenskommelse gäller dock inte om mottagaren är godkänd för F-skatt utan sådant villkor som avses i 9 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

¹ Senaste lydelse 2011:1257.

² Senaste lydelse 2011:1257.

11.8 Förslag till lag om ändring i vägtrafikskattelagen (2006:227)

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 9 a och 13 §§ vägtrafikskattelagen (2006:227) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

9 a §²

För personbilar, lätta bussar och lätta lastbilar av fordonsår 2018 eller senare som blir skattepliktiga för första gången den 1 juni 2022 eller senare ska, i stället för vad som sägs i 9 § om koldioxidbeloppet, andra stycket gälla under tid som infaller under de tre första åren från det att fordonet blir skattepliktigt för första gången.

Koldioxidbeloppet är för ett skatteår summan av

– 107 kronor per gram koldioxid som fordonet vid blandad körning släpper ut per kilometer utöver 75 gram och upp till och med 125 gram, och

– 132 kronor per gram koldioxid som fordonet vid blandad körning släpper ut per kilometer utöver 125 gram.

Första stycket gäller inte för fordon som är utrustade med teknik för drift *med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol, eller helt eller delvis med annan gas än gasol.*

För personbilar *klass I*, lätta bussar och lätta lastbilar av fordonsår 2018 eller senare som blir skattepliktiga för första gången den 1 juni 2022 eller senare ska, i stället för vad som sägs i 9 § om koldioxidbeloppet, andra stycket gälla under tid som infaller under de tre första åren från det att fordonet blir skattepliktigt för första gången.

Första stycket gäller inte för fordon som är utrustade med teknik för drift helt eller delvis med annan gas än gasol.

13 §³

Om ett fordon är skattepliktigt under endast en del av ett skatteår eller en skatteperiod, tas fordonsskatt ut för den tid då fordonet är skattepliktigt. Om skatteplikt föreligger under en del av en kalendermånad, tas dock skatt ut för hela månaden, om inte något annat följer av andra stycket.

I fråga om fordon för vilka fordonsskatten uppgår till minst 4 800 kronor för ett helt skatteår tas skatt ut per dag för den månad under vilken skatteplikten första gången inträder för fordonet eller skatteplikten upphör av annan anledning än avställning. Om ett sådant fordon har varit avställt och avställningstiden har omfattat minst 15 dagar eller om fordonet har gått över till en ny ägare under avställningstiden, tas skatt ut för dag under den månad då avställningen började eller upphörde. *För personbilar klass II gäller, om fordonet ställs av under den tid då koldioxidbeloppet bestäms enligt 9 a §, att avställningstiden ska ha omfattat minst 4 dagar i stället för minst 15 dagar.*

I fråga om fordon för vilka fordonsskatten uppgår till minst 4 800 kronor för ett helt skatteår tas skatt ut per dag för den månad under vilken skatteplikten första gången inträder för fordonet eller skatteplikten upphör av annan anledning än avställning. Om ett sådant fordon har varit avställt och avställningstiden har omfattat minst 15 dagar eller om fordonet har gått över till en ny ägare under avställningstiden, tas skatt ut för dag under den månad då avställningen började eller upphörde.

¹ Se Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

² Senaste lydelse 2022:349.

³ Senaste lydelse 2020:1063.

För en kalendermånad utgör fordonsskatten en tolfedel och för en dag $1/360$ av skatten för ett helt år.

1. Denna lag träder i kraft den 1 februari 2025.
2. För fordonsskatt som avser tid före ikraftträdandet gäller 2 kap. 9 a § första stycket i den äldre lydelsen.
3. För fordon som blivit skattepliktiga för första gången före ikraftträdandet gäller 2 kap. 9 a § tredje stycket i den äldre lydelsen.
4. Vid bestämmande av fordonsskatt för fordon som har ställts av före ikraftträdandet gäller 2 kap. 13 § i den äldre lydelsen.

11.9 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 25 kap. 10 och 13 §§ och 59 kap. 16 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 kap.

10 §¹

Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas ersättning för arbete om ersättningen betalas ut till en mottagare som är godkänd för F-skatt när ersättningen bestäms eller när den betalas ut.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244), räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om godkännandet *skriftligen åberopas*.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244), räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om godkännandet *åberopas skriftligen*.

13 §²

Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas ersättning för arbete om ersättningen betalas ut till en mottagare som inte är godkänd för F-skatt eller är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244), om

1. utbetalaren är en fysisk person eller ett dödsbo,
2. ersättningen inte är en utgift i en näringsverksamhet som bedrivs av utbetalaren,
3. ersättningen tillsammans med annan ersättning för arbete från samma utbetalare under beskattningsåret kan antas bli mindre än 10 000 kronor,
4. utbetalaren och mottagaren inte har träffat en överenskommelse om att ersättningen ska anses som inkomst av anställning, och
5. det inte är fråga om sådan ersättning för arbete som avses i 12 kap. 16 § föräldrabalken.

Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas ersättning för arbete om ersättningen betalas ut till en mottagare som inte är godkänd för F-skatt eller är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244), om

59 kap.

16 §³

Om mottagaren hade ett godkännande för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244), räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om godkännandet har åberopats skriftligen.

Om mottagaren hade ett godkännande för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244), räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om godkännandet har åberopats skriftligen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

¹ Senaste lydelse 2011:1434.

² Senaste lydelse 2011:1434.

³ Senaste lydelse 2011:1434.

11.10 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs i fråga om skatteförfarandelagen (2011:1244)

dels att 9 kap. 2 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 9 kap. 3 § ska utgå,

dels att nuvarande 9 kap. 3 § ska betecknas som 9 kap. 2 §,

dels att 9 kap. 1 och 4 §§, 10 kap. 11 §, 22 kap. 1 §, 31 kap. 1 § och rubrikerna närmast före 9 kap. 1 och 4 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas nio nya paragrafer, 9 kap. 3 och 5–8 §§, 22 kap. 28–30 §§ och 31 kap. 19 c §, och närmast före 9 kap. 3, 5 och 8 §§, 22 kap. 28 § och 31 kap. 19 c § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

Förutsättningarna för godkännande

Beslut om godkännande

Skatteverket ska efter ansökan godkänna den som uppger sig bedriva eller ha för avsikt att bedriva näringsverksamhet i Sverige för F-skatt.

Första stycket gäller dock inte om

1. det finns skälighet anledning att anta att näringsverksamhet varken bedrivs eller kommer att bedrivas,

2. ansökan bara grundar sig på en delägares intäkter från ett svenskt handelsbolag, eller

3. den sökande eller någon som ska prövas enligt 2 §

a) inom de senaste två åren har brutit mot villkor som har meddelats enligt 3 § eller på annat sätt missbrukat ett godkännande för F-skatt och missbruket inte är obetydligt,

b) inte har redovisat eller betalat skatter eller avgifter enligt denna lag eller motsvarande utländska skatter eller avgifter i en utsträckning som inte är obetydlig,

c) inte har följt ett föreläggande att lämna inkomstdeklaration eller sådana särskilda uppgifter som avses i 33 kap. 6 §, eller har lämnat eller godkänt så bristfälliga uppgifter att de uppenbarligen inte kan läggas till grund för beskattning,

d) har näringsförbud, eller

e) är försatt i konkurs.

Om det finns särskilda skäl, får beslut om godkännande för F-skatt fattas trots vad som föreskrivs i andra stycket 3.

1 §

Skatteverket ska efter ansökan godkänna den som uppger sig bedriva eller ha för avsikt att bedriva näringsverksamhet i Sverige för F-skatt, *om det inte finns hinder enligt 3 §.*

Ett beslut om godkännande enligt första stycket gäller tills vidare. Giltighetstiden ska dock begränsas om den sökande begär det och upphöra senast vid den tidpunkt som angetts av den sökande.

Hinder för godkännande

3 §

En ansökan om F-skatt ska inte godkännas om det finns skälig anledning att anta att näringsverksamhet varken bedrivs eller kommer att bedrivas. En ansökan som bara grundar sig på en delägars intäkter från ett svenskt handelsbolag ska inte godkännas.

En ansökan ska inte heller godkännas om den sökande eller någon som ska prövas enligt 5–7 §§

1. har näringsförbud,
2. är försatt i konkurs,
3. inte har redovisat skatter eller avgifter enligt denna lag i en utsträckning som inte är obetydlig,
4. inte har följt ett föreläggande om att lämna inkomstdeklaration eller sådana särskilda uppgifter som avses i 33 kap. 6 §,
5. inte har betalat skatter eller avgifter som lämnats för indrivning enligt denna lag eller inte har betalat motsvarande utländska skatter eller avgifter,
6. inte har följt ett beslut om återbetalning enligt 14 § lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete,
7. har fått ett godkännande återkallat enligt 4 § första stycket 3–8 och grunden för återkallelsen finns kvar, eller
8. har fått ett godkännande återkallat enligt 4 § första stycket 9 inom två år efter det senaste missbrukstillfället.

Om det finns särskilda skäl, får en ansökan om F-skatt godkännas trots vad som föreskrivs i andra stycket.

Återkallelse av godkännande för F-skatt

Skatteverket ska återkalla ett godkännande för F-skatt om

1. innehavaren begär det, eller
2. förutsättningarna för godkännande för F-skatt inte är uppfyllda enligt 1 § andra stycket.

Grunder för att återkalla godkännande för F-skatt

4 §

Skatteverket ska återkalla ett godkännande för F-skatt om den som är godkänd

1. begär det,
2. inte kan antas bedriva näringsverksamhet i Sverige,
3. har meddelats näringsförbud,
4. har försatts i konkurs,
5. inte har redovisat skatter eller avgifter enligt denna lag i en utsträckning som inte är obetydlig,
6. inte har följt ett föreläggande om
 - a) att lämna inkomstdeklaration eller sådana särskilda uppgifter som avses i 33 kap. 6 §, eller,

b) att fullgöra sin uppgiftsskyldighet enligt 8 §,

7. inte har betalat skatter eller avgifter enligt denna lag eller motsvarande utländska skatter eller avgifter, till ett belopp som sammanlagt uppgår till ett halvt prisbasbelopp,

8. inte har följt ett beslut om återbetalning enligt 14 § lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för busbållsarbete, eller

9. inom de senaste två åren har brutit mot villkor som har meddelats enligt 2 § eller på annat sätt har missbrukat ett godkännande och därigenom gett upphov till fara för att skatter eller avgifter undandras och missbruket inte är obetydligt.

Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket avstå från återkallelse enligt första stycket 2.

Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket avstå från återkallelse enligt första stycket 3–9.

Vilka omfattas av prövningen av ansökan eller återkallelse?

5 §

Om det är ett fåmansföretag som ansöker om eller som är godkänt för F-skatt ska prövningen enligt 3 § andra stycket respektive 4 § första stycket 3–9 även avse företagsledaren och andra fysiska personer som har bestämmande inflytande över företaget. Även andra fåmansföretag, som företagsledaren är eller under de senaste två åren har varit företagsledare i, ska prövas. Detsamma gäller i fråga om fåmansföretag som den fysiska personen har eller under de två senaste åren har haft bestämmande inflytande över.

Om det är en fysisk person som ansöker om eller som är godkänd för F-skatt, och denne är eller under de senaste två åren har varit företagsledare i ett fåmansföretag, ska prövningen enligt 3 § andra stycket respektive 4 § första stycket 3–9 även avse det företaget. Detsamma gäller om den fysiska personen har eller under de senaste två åren har haft bestämmande inflytande över ett fåmansföretag.

Hinder mot godkännande av ansökan eller grund för återkallelse finns endast vid sådana missförhållanden som kan hänföras till företagsledaren eller den med ett bestämmande inflytande.

6 §

Den som genom innehav av aktier, andra andelar eller medlemskap kontrollerar mer än 50 procent av det totala antalet röster i fåmansföretaget ska anses ha bestämmande inflytande över företaget.

7 §

Det som sägs om fåmansföretag i 5 och 6 §§ gäller även fåmanshandelsbolag.

Uppgiftsskyldighet och föreläggande

8 §

Om Skatteverket begär det, ska den som är godkänd för F-skatt tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för att kontrollera om förutsättningarna för att vara godkänd är uppfyllda.

Skatteverket får förelägga den som inte fullgör sina skyldigheter enligt första stycket att fullgöra dem.

10 kap.

11 §

Skatteavdrag ska inte göras om den som tar emot ersättning för arbete är godkänd för F-skatt antingen när ersättningen bestäms eller när den betalas ut.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 3 §, gäller första stycket bara om godkännandet återopas skriftligen.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 §, gäller första stycket bara om godkännandet återopas skriftligen.

22 kap.

1 §¹

I detta kapitel finns bestämmelser om skyldighet att lämna kontrolluppgift om

- överlåtelse av privatbostadsrätt och andelar i vissa bostadsföretag (2 och 3 §§),
- samfällighet (5 och 6 §§),
- räntebidrag (7 §),
- pensionsförsäkringar och pensionssparkonton (8 och 9 §§),
- avskattning av pensionsförsäkring (10 §),
- tjänstepensionsavtal (11 §),
- underlag för avkastningsskatt på livförsäkringar och sparande i en PEPP-produkt (12 §),
- skattereduktion för förmån av hushållsarbete (13 §),
- elcertifikat (14 §),
- utsläppsrätter, utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar (15 §),
- schablonintäkt vid innehav av ett investeringssparkonto (16 §),
- schablonintäkt vid innehav av andelar i värdepappersfonder, fondföretag, specialfonder och utländska specialfonder (17–21 §§),
- gåva (22 §),
- investeraravdrag (23 och 24 §§),
- skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el (25 §),
- utnyttjande av vissa personaloptioner (26 §), *och*
- avgift till arbetslöshetskassa (27 §).

och

- utnyttjande av vissa personaloptioner (26 §),
- avgift till arbetslöshetskassa (27 §),
- innehav av kapitalförsäkring och antal om sparande i en PEPP-produkt (28–30 §§).

¹ Senaste lydelse 2022:1760.

Innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt

28 §

Kontrolluppgift ska lämnas om innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt.

Kontrolluppgift ska lämnas av sådana försäkringsgivare som avses i 2 § första stycket 1 och 2 lagen (1990:661) om avkastningskatt på pensionsmedel och sådana företag som avses i 2 § första stycket 11 och 12 samma lag.

29 §

Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon.

Kontrolluppgift ska lämnas för den fysiska person som innehar kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt vid årets utgång. Kontrolluppgift ska lämnas för dödsbon endast det år dödsfallet inträffar.

Om kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt har avslutats, ska kontrolluppgift lämnas för den som var innehavare när försäkringen eller avtalet avslutades.

30 §

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om underlaget för avdrag för innehav av kapitalförsäkringen respektive avtalet om sparande i en PEPP-produkt beräknat enligt 42 kap. 49 § inkomstskattelagen (1999:1229).

31 kap.

1 §²

I detta kapitel finns bestämmelser om

- uppgifter som ska lämnas i samtliga inkomstdeklarationer (2 och 3 §§),
- uppgifter som fysiska personer och dödsbon ska underrättas om och godkänna eller lämna (4 och 5 §§),
- uppgift som ska lämnas om inkomstslaget tjänst (6 §),
- uppgifter som ska lämnas om inkomstslaget näringsverksamhet (7–15 a §§),
- uppgifter som ska lämnas om inkomstslaget kapital (16–19 b §§),
- uppgifter som ska lämnas om inkomstslaget kapital (16–19 c §§),
- uppgift om tillkommande belopp (20 §),
- uppgifter om vissa andelsavyttringar m.m. (21–24 §§),
- uppgifter för beräkning av egenavgifter (25 och 26 §§),
- uppgifter som fämansföretag samt företagsledare och delägare ska lämna (27–29 §§),
- uppgift om tillskott och uttag (30 §),
- uppgift om betalning till utlandet (31 §),
- uppgift som ekonomiska föreningar ska lämna (32 §),
- uppgifter om skattereduktion (33–33 d §§), och
- uppgifter om prissättningsbesked (34 §).

² Senaste lydelse 2022:446.

Avdrag för innehav av investeringssparkonto,
kapitalförsäkring och avtal om sparande i en
PEPP-produkt

19 c §

Den som gör avdrag enligt 42 kap. 45 §
inkomstskattelagen (1999:1229) ska lämna

1. uppgift om underlaget för avdraget, och
2. nödvändiga identifikationsuppgifter för
det företag som tillhandahåller investerings-
sparkontot, kapitalförsäringen eller PEPP-
produkten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. För ansökningar som gjorts före ikraftträdandet gäller 9 kap. 1–3 §§ i den äldre lydelsen.
 3. Bestämmelsen i 9 kap. 4 § första stycket 8 tillämpas inte när beslutet om återbetalning har meddelats före ikraftträdandet.
 4. Bestämmelserna i 9 kap. 5–7 §§ tillämpas inte vid prövning om grund för återkallelse finns i fråga om missförhållanden som kan hänföras till företagsledaren eller den med bestämmande inflytande har uppkommit före ikraftträdandet.
 5. Bestämmelserna i 22 kap. 28–30 §§ och 31 kap. 19 c § tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2025.

11.11 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 15 § och 7 kap. 1 a § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2023:804

Föreslagen lydelse

3 kap.

15 §

Med punktskatt avses skatt enligt

1. lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel, 2. 2 § första stycket 5 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel, 3. lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för grupplivförsäkring, m.m., 4. lagen (1994:1776) om skatt på energi, 5. lagen (1995:1667) om skatt på naturgrus, 6. lagen (1999:673) om skatt på avfall, 7. lagen (2007:460) om skatt på trafikförsäkringspremie m.m., 8. lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik, 9. <i>lagen (2017:1200) om skatt på flygresor,</i> 10. lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter, 11. lagen (2018:1139) om skatt på spel, 12. lagen (2022:155) om tobaksskatt, 13. lagen (2022:156) om alkoholskatt, och 14. lagen (2023:75) om skatt på överintäkter från el.	9. lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter, 10. lagen (2018:1139) om skatt på spel, 11. lagen (2022:155) om tobaksskatt, 12. lagen (2022:156) om alkoholskatt, och 13. lagen (2023:75) om skatt på överintäkter från el.

7 kap.

1 a §

Skatteverket ska, utöver vad som följer av 1 §, registrera

1. den som är skattskyldig enligt
 - a) lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel,
 - b) lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för grupplivförsäkring, m.m.,
 - c) 11 kap. 5 § första stycket 1 eller 2 lagen (1994:1776) om skatt på energi,
 - d) lagen (1995:1667) om skatt på naturgrus,
 - e) lagen (1999:673) om skatt på avfall,
 - f) lagen (2007:460) om skatt på trafikförsäkringspremie m.m.,
 - g) *lagen (2017:1200) om skatt på flygresor,*
 - h) 6 § 2 b lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter, eller
 - i) lagen (2018:1139) om skatt på spel,
2. den som är godkänd eller registrerad som
 - a) upplagshavare enligt 4 kap. 1 § lagen om skatt på energi, 3 kap. 2 § lagen (2022:155) om tobaksskatt eller 3 kap. 2 § lagen (2022:156) om alkoholskatt,
 - b) registrerad varumottagare enligt 4 kap. 8 § lagen om skatt på energi, 3 kap. 9 § lagen om tobaksskatt eller 3 kap. 10 § lagen om alkoholskatt,
 - c) godkänd lagerhållare enligt 6 kap. 2 § lagen om skatt på energi, 10 § lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik, 9 § lagen om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter eller 10 kap. 2 § lagen om tobaksskatt,
 - d) frivilligt skattskyldig enligt 11 kap. 6 § lagen om skatt på energi,
 - e) registrerad mottagare enligt 10 a § lagen om skatt på kemikalier i viss elektronik,
 - f) registrerad EU-handlare enligt 10 b § lagen om kemikalier i viss elektronik,

g) registrerad distansförsäljare för tuggtobak och övrig tobak enligt 10 kap. 7 § lagen om tobaksskatt, eller

h) registrerad distansförsäljare enligt 4 c kap. 3 § lagen om skatt på energi, 6 kap. 3 § lagen om tobaksskatt eller 6 kap. 3 § lagen om alkoholskatt, och

3. den som är godkänd eller registrerad som

a) tillfälligt registrerad varumottagare enligt 4 kap. 14 § lagen om skatt på energi, 3 kap. 15 § lagen om tobaksskatt eller 3 kap. 16 § lagen om alkoholskatt,

b) certifierad mottagare enligt 4 d kap. 5 § lagen om skatt på energi, 7 kap. 7 § lagen om tobaksskatt eller 7 kap. 7 § lagen om alkoholskatt,

c) tillfälligt certifierad mottagare enligt 4 d kap. 3 § lagen om skatt på energi, 7 kap. 5 § lagen om tobaksskatt eller 7 kap. 5 § lagen om alkoholskatt, eller

d) tillfälligt registrerad distansförsäljare enligt 4 c kap. 2 § lagen om skatt på energi, 6 kap. 2 § lagen om tobaksskatt eller 6 kap. 2 § lagen om alkoholskatt.

Om den som ska registreras enligt första stycket har en företrädare enligt 5 kap., ska dock företrädaren registreras i stället.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

11.12 Förslag till lag om upphävande av lagen (2017:1200) om skatt på flygresor

Härigenom föreskrivs att lagen (2017:1200) om skatt på flygresor ska upphöra att gälla.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.
 2. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande i fråga om förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

11.13 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik

Härigenom föreskrivs att 8 och 9 §§ lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Utbetalning får begäras efter det att installationen av grön teknik har utförts och *betalats*.

Begäran ska lämnas elektroniskt och ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari året efter det beskattningsår då arbetet *betalades*.

Begäran ska vara undertecknad av utföraren eller av den som är ombud eller annan behörig företrädare för utföraren.

En begäran som lämnats för en utförare som är juridisk person anses ha lämnats av utföraren, om det inte var uppenbart att den som lämnade begäran saknade behörighet att företräda utföraren.

Utbetalning får begäras efter det att installationen av grön teknik har utförts och *slutbetalats*.

Begäran ska lämnas elektroniskt och ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari året efter det beskattningsår då arbetet *slutbetalades*.

9 §

En begäran om utbetalning ska innehålla uppgifter om

1. namn, adress och, om sådant nummer finns, organisationsnummer, personnummer, samordningsnummer eller motsvarande registreringsnummer för utföraren,

2. personnummer eller samordningsnummer i de fall sådant nummer finns för köparen,

3. småhusets eller ägarlägenhetens beteckning eller beteckningen på lägenheten som upplåtits med bostadsrätt, samt vad gäller lägenheten som upplåtits med bostadsrätt även föreningens eller bolagets organisationsnummer eller motsvarande,

4. debiterad ersättning för installation av grön teknik, debiterad ersättning för annat än installation av grön teknik, betalt belopp för installation av grön teknik och den dag som *betalningen* för installationen kommit utföraren tillhanda,

4. debiterad ersättning för installation av grön teknik, debiterad ersättning för annat än installation av grön teknik, betalt belopp för installation av grön teknik och den dag som *slutbetalningen* för installationen kommit utföraren tillhanda,

5. vad installationen av grön teknik avsett och antalet arbetade timmar, och

6. det belopp som utföraren begär som utbetalning från Skatteverket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Lagen tillämpas första gången på utbetalning som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024.

11.14 Förslag till lag om ändring i lagen (2023:758) om ändring i lagen (2022:887) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 63 kap. 3 a § inkomstskattelagen (1999:1229) i stället för lydelsen enligt lagen (2023:758) om ändring i lagen (2022:887) om ändring i inkomstskattelagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2023:758

63 kap.

3 a §

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 67 år är grundavdraget beloppet enligt 3 § med tillägg av följande särskilda belopp.

<u>Fastställd förvärvsinkomst</u>	<u>Särskilt belopp</u>
överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	0,687 prisbasbelopp
överstiger 0,91 men inte 1,11 prisbasbelopp	0,885 prisbasbelopp minskat med 20 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,11 men inte 1,965 prisbasbelopp	0,600 prisbasbelopp ökat med 5,7 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,965 men inte 2,72 prisbasbelopp	0,333 prisbasbelopp ökat med 19,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 2,72 men inte 3,11 prisbasbelopp	39,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,212 prisbasbelopp
överstiger 3,11 men inte 3,24 prisbasbelopp	49,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,523 prisbasbelopp
överstiger 3,24 men inte 5,00 prisbasbelopp	0,208 prisbasbelopp ökat med 26,93 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 5,00 men inte 7,88 prisbasbelopp	0,300 prisbasbelopp ökat med 25,13 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	0,986 prisbasbelopp ökat med 16,43 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 8,08 men inte 10,74 prisbasbelopp	2,313 prisbasbelopp

överstiger 10,74 men inte 12,16 prisbasbelopp	8,972 prisbasbelopp minskat med 62 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 12,16 men inte 13,54 prisbasbelopp	1,430 prisbasbelopp
överstiger 13,54 men inte 38,42 prisbasbelopp	2,206 prisbasbelopp minskat med 5,74 procent av den fastställda förvärvsinkomsten

Föreslagen lydelse

63 kap.

3 a §

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 67 år är grundavdraget beloppet enligt 3 § med tillägg av följande särskilda belopp.

Fastställd förvärvsinkomst

Särskilt belopp

överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	0,687 prisbasbelopp
överstiger 0,91 men inte 1,11 prisbasbelopp	0,885 prisbasbelopp minskat med 20 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,11 men inte 1,965 prisbasbelopp	0,600 prisbasbelopp ökat med 5,7 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,965 men inte 2,72 prisbasbelopp	0,333 prisbasbelopp ökat med 19,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 2,72 men inte 3,11 prisbasbelopp	39,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,212 prisbasbelopp
överstiger 3,11 men inte 3,24 prisbasbelopp	49,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,523 prisbasbelopp
överstiger 3,24 men inte 5,00 prisbasbelopp	0,096 prisbasbelopp ökat med 30,4 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 5,00 men inte 7,88 prisbasbelopp	0,186 prisbasbelopp ökat med 28,6 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	0,872 prisbasbelopp ökat med 19,9 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 8,08 men inte 10,94 prisbasbelopp	2,48 prisbasbelopp

överstiger *10,94* men inte *12,47*
prisbasbelopp

9,263 prisbasbelopp minskat med 62
procent av den fastställda
förvärvsinkomsten

överstiger *12,47* prisbasbelopp

1,532 prisbasbelopp

11.15 Förslag till lag om ändring i lagen (2023:812) om ändring i lagen (2023:362) om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs att punkt 1 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2023:362) om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi i stället för lydelsen enligt lagen (2023:812) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2023:812

Förslagen lydelse

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

12 Skattefrågor

I detta avsnitt redovisar regeringen åtgärder på skatte- och avgiftsområdet med effekter för budgetåret 2025 och framåt. Åtgärderna presenteras indelade i ett antal huvudgrupper. De olika huvudgrupperna är

- skatt på arbetsinkomster (skatter på förvärvsinkomster och socialavgifter m.m., avsnitt 12.1–12.8),
- skatt på kapitalägande (kapital- och egendomsskatter, avsnitt 12.9–12.12),
- skatt på kapitalanvändning (företagsskatter, avsnitt 12.13–12.15),
- skatt på konsumtion m.m. (energi- och miljöskatter, övriga punktskatter och mervärdesskatt, avsnitt 12.16–12.21), och
- övriga skattefrågor (avsnitt 12.22 och 12.23).

Därefter sammanfattas de offentligfinansiella effekterna av de skatte- och avgiftsförslag som lämnas eller aviseras i denna proposition (avsnitt 12.24), följt av en beskrivning av stöd eller utgifter som går via skattesystemet, s.k. skatteutgifter, som påverkar budgetens inkomstsida (avsnitt 12.25). De skatteutgifter som hör till respektive utgiftsområde redovisas i respektive utgiftsbilaga i denna proposition.

Avsnittet avslutas med en författningskommentar till lagförslagen (avsnitt 12.26).

För de åtgärder där förslag lämnas finns lagförslag i avsnitt 11. Beredningen av de olika förslagen inklusive granskning av Lagrådet redovisas i respektive delavsnitt.

Sammanfattning

- Jobbskatteavdraget och det förhöjda grundavdraget förstärks.
- Avtrappningen som görs vid högre inkomstnivåer inom ramen för jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och det förhöjda grundavdraget slopas.
- Ersättningsnivån för expertskatt i den s.k. beloppsregeln sänks.
- Förskottsbetalning vid skattereduktion för installation av grön teknik underlättas.
- Subventionsgraden för skattereduktion för installation av solceller bör sänkas.
- Skattereduktionen för mikroproduktion av förnybar el bör slopas.
- Beloppsgränsen för avdrag för bl.a. resor mellan bostad och arbetsplats bör höjas.
- Växa-stödet bör utvidgas.
- En skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto, i kapitalförsäkring och i PEPP-produkt införs.
- Ränteavdrag för lån utan säkerhet bör trappas av.
- Stämpelskatt vid beviljande av ansökan om in-teckning i skepp bör slopas.
- Fastighetsskatten på vindkraftverk bör höjas.
- Bestämmelserna om avdrag för tidigare års underskott efter en ägarförändring förbättras och förenklas.
- Ett antal beloppsgränser som gäller vid beskattningen av enskilda näringsidkare höjs eller slopas.
- Ett grundavdrag i lagen om riskskatt för kreditinstitut bör införas och skattesatsen höjas.
- Skatten på bensin och diesel bör sänkas.
- Skatten på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk sänks.

- Skatten på flygresor avskaffas.
- Malus för husbilar och vissa alternativbränslefordon ändras.
- Energiskatten på el för infångning av koldioxid bör inte sänkas.
- Alkoholskatten på öl från oberoende småbryggerier bör sänkas.
- Vissa förändringar på F-skattens område införs.
- Nytt Öresundsavtal undertecknat.

Skatt på arbetsinkomster – förvärsinkomstbeskattning

12.1 Sänkt skatt på arbetsinkomster och pension

12.1.1 Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har promemorian Förslag om ytterligare sänkt skatt på arbetsinkomster och pension tagits fram. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 5 avsnitt 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 5 avsnitt 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5 avsnitt 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2024/01005).

Lagrådet

Förslaget i propositionen är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande.

12.1.2 Bakgrund och gällande rätt

Jobbskatteavdraget

Den 1 januari 2007 infördes jobbskatteavdraget som är en skattereduktion för arbetsinkomster (prop. 2006/07:1). Rätt till jobbskatteavdrag har fysiska personer som är obegränsat skattskyldiga och har arbetsinkomster. Även begränsat skattskyldiga har i vissa fall rätt till skattereduktionen. Med arbetsinkomster avses i huvudsak sådana inkomster av anställning eller av annat förvärsarbete och av aktiv näringsverksamhet som närmare definieras genom hänvisningar till socialförsäkringsbalken.

Jobbskatteavdragets storlek är i dag beroende av om den skattskyldige har fyllt 66 år eller inte. Det s.k. ordinarie jobbskatteavdraget ges till dem som vid beskattningsårets ingång är yngre än 66 år. Beräkningen av det ordinarie jobbskatteavdraget utgår från arbetsinkomsten, prisbasbeloppet, grundavdraget och skattesatsen för kommunal inkomstskatt. Skattereduktionen är indexerad genom att prisbasbeloppet ingår som en komponent i beräkningen.

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 66 år utgår ett jobbskatteavdrag för äldre. Jobbskatteavdraget för äldre är annorlunda utformat än det ordinarie jobbskatteavdraget. För denna grupp är beräkningen förenklad och utgår från arbetsinkomstens storlek och prisbasbeloppet. Någon koppling till grundavdraget eller skattesatsen för kommunal inkomstskatt finns alltså inte i beräkningen.

Bestämmelser om jobbskatteavdrag finns i 67 kap. 5–9 §§ inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL.

Det förhöjda grundavdraget

Den 1 januari 2009 infördes ett förhöjt grundavdrag för personer som vid beskattningsårets ingång har fyllt 65 år. Syftet med åtgärden var att förbättra de

ekonomiska villkoren för pensionärer (prop. 2008/09:38). Det förhöjda grundavdraget har sedan dess förstärkts vid flera tillfällen.

Den 1 januari 2023 höjdes åldersgränsen för att kunna ta del av det förhöjda grundavdraget till 66 år för att följa den rådande pensioneringsnormen (prop. 2021/22:181). Åldersgränsen kommer den 1 januari 2027 att höjas till 67 år (prop. 2023/24:91, bet. 2023/24:SkU23, rskr. 2023/24:214).

Det förhöjda grundavdraget beräknas som det ordinarie grundavdraget med tillägg av ett särskilt belopp. Tillägget har utformats så att skatten på pensionsinkomst för en person över 66 år ska vara likvärdig med skatten på arbetsinkomst för en person under 66 år (prop. 2020/21:1).

Bestämmelser om grundavdrag finns i 63 kap. IL.

12.1.3 Förstärkning av jobbskatteavdraget

Regeringens förslag: Det ordinarie jobbskatteavdraget förstärks med 11,09 miljarder kronor. Det sker genom att skattereduktionen höjs för personer med arbetsinkomster som överstiger ca 190 500 kronor per år.

Promemorians förslag: överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås att det ordinarie jobbskatteavdraget ska förstärkas med 8,11 miljarder kronor.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot promemorians förslag i denna del, bland dessa finns *Arbetsförmedlingen*, *Arbetsgivarverket*, *Näringslivets Skattedelegation (NSD)*, till vars yttrande *Svenskt Näringsliv* ansluter sig, *Saco* och *Skatteverket*. Arbetsgivarverket ställer sig ur ett kompetensförsörjningsperspektiv positivt till ett förstärkt jobbskatteavdrag och anför att bristen på arbetskraft är ett växande problem. Alla möjligheter till att öka arbetsutbudet och stärka arbetslinjen bör därför övervägas. *Konjunkturinstitutet* anser att förslaget troligen har positiva effekter på sysselsättningen och antalet arbetade timmar, men lyfter samtidigt att finns en osäkerhet i arbetsutbudseffekterna av ytterligare jobbskatteavdrag. Enligt myndighetens bedömning skulle en avskaffad avtrappning av jobbskatteavdraget ha en högre självfinansieringsgrad och på ett mer effektivt sätt nå det i promemorian angivna syftet. *Ekonomistyrningsverket* anför att verket generellt sett stödjer förslag som kan stimulera till ett ökat arbetsutbud, men konstaterar att jobbskatteavdraget har utökats ett antal gånger och att promemorian saknar en analys av huruvida marginaleffekterna på sysselsättning och arbetsutbud avtar med en ytterligare höjning. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU)* konstaterar att förslaget leder till en modest skattesänkning till en hög statsfinansiell kostnad och bedömer att den troligtvis kommer att ha små effekter på arbetsutbudet. *Företagarna* anför att förslaget stärker arbetslinjen, men anser att regeringen också bör se över möjligheterna att utöka jobbskatteavdraget för äldre och sänka marginalskatten på högre löneinkomster. *NSD* anser att finns för- och nackdelar med att tyngdpunkten för förstärkningen riktas till de inkomstnivåer som föreslås i promemorian, men anför att det centrala är att förslaget genomförs. Vidare anför *NSD* att det är prioriterat att sänka de högsta marginalskatterna genom att slopa avtrappningen av jobbskatteavdraget.

Skatteverket anser att det är av stor vikt att det redan nu tydliggörs om åldersgränser för att ta del av jobbskatteavdraget för äldre kommer att höjas 2027 i likhet med det som har beslutats för det förhöjda grundavdraget.

Landorganisationen Sverige (LO) avstyrker förslaget och vänder sig mot förslagets fördelningsprofil. Vidare anför LO, med hänvisning till en rapport av Finanspolitiska rådet, att det är tveksamt om ytterligare jobbskatteavdrag får några betydande sysselsättningseffekter. *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* avstyrker förslaget och bedömer att förstärkta utbildningsinsatser och andra arbetsmarknadsinsatser skulle göra större nytta för att öka sysselsättningen.

Skälen för regeringens förslag: Det är avgörande för svensk tillväxt att drivkrafter till arbete och utbildning ökar. Skattereglerna ska bidra till att öka den varaktiga sysselsättningen och antalet arbetade timmar i ekonomin. Regeringen anser, i likhet med bl.a. *NSD*, att det är angeläget att skatten på arbete fortsätter att sänkas. Jobbskatteavdraget har en betydelsefull roll i detta sammanhang och bör därför förstärkas ytterligare. Regeringen anser dock att förstärkningen bör ske med ett större belopp än vad som föreslagits i den remitterade promemorian.

För att åtgärden ska få avsedd effekt på arbetsutbud och sysselsättning bör skattesänkningen främst rikta sig till heltidsarbetande med låga och medelhöga inkomster. Skattesänkningen bör därför bli som störst som andel av inkomsten vid en månadsinkomst om knappt 40 000 kronor. Även i kronor räknat bör skattesänkningen stiga upp till en månadsinkomst om ca 40 000 kronor. Förslaget innebär dock att alla med arbetsinkomster som överstiger ca 190 500 kronor per år, vilket motsvarar ca 15 900 kronor per månad, ges en skattereduktion med ett belopp som motsvarar en större andel av arbetsinkomsterna än i dag. I genomsnitt bör skattereduktionen öka med knappt 2 600 kronor per person och år för dem som berörs av förslaget.

Ett antal remissinstanser, t.ex. *Företagarna*, *Konjunkturinstitutet* och *NSD*, anser att andra åtgärder inom skatteområdet bör övervägas antingen som ett alternativ till promemorians förslag eller som en ytterligare åtgärd som bör vidtas för att sänka skatten på arbete. Den avtrappning som görs vid högre inkomstnivåer inom ramen för jobbskatteavdraget nämns särskilt i detta sammanhang. Regeringen föreslår i denna proposition att avtrappningen ska slopas, se avsnitt 12.2.

TCO bedömer att förstärkta utbildningsinsatser och andra arbetsmarknadsinsatser skulle göra större nytta för att öka sysselsättningen. I denna proposition föreslår regeringen fortsatta satsningar på utbildning och reformer för att förstärka stödet till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Skatteverket anser att det redan nu bör tydliggöras om åldersgränsen för att ta del av jobbskatteavdraget för äldre kommer att höjas 2027. Den frågan ligger dock utanför det aktuella lagstiftningsärendet, som är avgränsat till vad som ska gälla fr.o.m. beskattningsåret 2025.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 67 kap. 7 § inkomstskattelagen (1999:1229).

12.1.4 Förstärkning av det förhöjda grundavdraget

Regeringens förslag: Det förhöjda grundavdraget förstärks med 2,41 miljarder kronor. Det sker genom att det särskilda beloppet som läggs till det ordinarie grundavdraget höjs för personer med förvärvsinkomster som överstiger ca 190 500 kronor per år.

Promemorians förslag: överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås att det förhöjda grundavdraget ska förstärkas med 1,84 miljarder kronor.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker, är positiva eller har inga invändningar mot promemorians förslag i denna del, bland dessa finns *Arbetsgivarverket*, *Företagarna*, *Näringslivets Skattedelegation (NSD)*, till vars yttrande *Svenskt Näringsliv* ansluter sig, *Skatteverket*, *SPF Seniorerna* och *Svenska KommunalPensionärernas Förbund (SKPF)*. Flera av dessa remissinstanser lämnar dock synpunkter på förslaget. NSD bedömer att förslaget kan ha en viss negativ effekt på arbetsutbudet, men anser att de negativa effekterna uppvägs av att likformigheten mellan pensions- och arbetsinkomster bibehålls. *SPF Seniorerna* och *SKPF* anser i ett gemensamt yttrande att skattesänkningar på pensioner är en olämplig metod för att komma till rätta med låga pensioner. I stället bör pensionssystemet ses över och avsättningarna till inkomstpensionen höjas. I avvaktan på mer långsiktiga åtgärder ställer sig dock organisationerna bakom förslaget om förstärkning av det förhöjda grundavdraget. *Företagarna* anser att regeringen bör se över möjligheterna att utöka jobbskatteavdraget för äldre. *Konjunkturinstitutet* bedömer att förslaget kan leda till att fler anser sig ha råd att gå i pension i stället för att arbeta och efterfrågar en tydligare motivering till varför det inte bör finnas en skatteklyfta mellan yngre som arbetar och äldre som får pension. Även *Arbetsgivarverket*, *Ekonomistyrningsverket (ESV)* och *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU)* bedömer att förslaget minskar incitamenten för att arbeta efter uppnådd pensionsålder.

LO och *TCO* avstyrker förslaget mot bakgrund av att organisationerna inte heller ställer sig bakom förslaget om förstärkt ordinarie jobbskatteavdrag. *Arbetsförmedlingen* avstyrker förslaget mot bakgrund av att det kan försvaga incitamenten att förlänga arbetslivet eftersom även andra förvärvsinkomster än arbetsinkomster omfattas.

Skälen för regeringens förslag: I denna proposition föreslås en förstärkning av det ordinarie jobbskatteavdraget (avsnitt 12.1.3). För att den föreslagna förstärkningen av jobbskatteavdraget inte ska leda till en skatteklyfta mellan yngre med arbetsinkomster och äldre med pensionsinkomster bör det förhöjda grundavdraget förstärkas i motsvarande mån. Det särskilda beloppet som läggs till det ordinarie grundavdraget bör höjas för alla med förvärvsinkomster som överstiger ca 190 500 kronor per år. Förstärkningen av det förhöjda grundavdraget innebär en bred skattesänkning för äldre eftersom den kommer att gynna såväl pensionärer som personer som har fyllt 66 år som fortsätter att arbeta. I genomsnitt bör skatten sänkas med ca 1 100 kronor per person och år för dem som berörs av förslaget.

Ett antal remissinstanser, bl.a. *Arbetsförmedlingen*, *ESV* och *Konjunkturinstitutet* bedömer att förslaget minskar incitamenten till att arbeta efter uppnådd pensionsålder. *Konjunkturinstitutet* efterfrågar vidare en tydligare motivering till varför det inte bör finnas en skatteklyfta mellan yngre som arbetar och äldre med pensionsinkomster. Enligt regeringen är det viktigt att även minska skattebördan för personer som har arbetat och anser mot den bakgrunden att det förhöjda grundavdraget bör förstärkas.

Som anges i avsnitt 12.1.2 kommer åldersgränsen för att kunna ta del av det förhöjda grundavdraget att höjas från 66 till 67 år 2027. Den föreslagna förstärkningen av det förhöjda grundavdraget bör därför fr.o.m. den 1 januari 2027 omfatta personer som vid årets ingång har fyllt 67 år.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 63 kap. 3 a § inkomstskattelagen (1999:1229).

12.1.5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i frågan.

Skälen för regeringens förslag: Beskattningsåret för fysiska personer är ett kalenderår. Lagändringarna bör därför träda i kraft vid ett årsskifte. Förslaget föreslås därför träda i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.

12.1.6 Konsekvensanalys

I detta avsnitt redogörs för förslaget effekter i den omfattning som bedöms lämpligt i det aktuella lagstiftningsärendet och med beaktande av förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning (förordningen har upphävts den 6 maj 2024 och ersatts med förordningen [2024:183] om konsekvensutredningar).

Syfte och alternativa lösningar

I denna proposition föreslås att skatten på arbete ska sänkas. Förslaget syftar till att göra det mer lönsamt att arbeta, att öka sysselsättningen och antalet arbetade timmar bland dem som redan arbetar. Sänkt skatt på arbete görs enklast genom en förstärkning av den skattereduktion på arbetsinkomster som redan finns, jobbskatteavdraget. Några alternativa lösningar har därför inte prövats. För att undvika att en skillnad i beskattningen mellan äldres pensionsinkomster och yngres arbetsinkomster ska uppstå behöver även skatten på äldres pensionsinkomster sänkas. Liksom vid tidigare skattesänkningar för äldre föreslås det ske genom en förstärkning av det förhöjda grundavdraget.

Offentligfinansiella effekter

Förslaget om förstärkt jobbskatteavdrag beräknas minska skatteintäkterna 2025 med 11,09 miljarder kronor.

För kommuner och regioner medför förslaget inte någon kostnad då skattereduktioner inte påverkar den beskattningsbara förvärsinkomsten. Förslaget bedöms vidare få positiva effekter på arbetsutbud och sysselsättning (se avsnittet Effekter för sysselsättningen nedan), vilket i sin tur bör leda till en förstärkning av de kommunala och de statliga finanserna. Ett ökat arbetsutbud kan också leda till att rekrytering i offentlig sektor underlättas.

Förslaget om en förstärkning av det förhöjda grundavdraget beräknas minska skatteintäkterna med 2,41 miljarder kronor 2025, varav 2,38 miljarder kronor är minskade kommunala skatteintäkter. Intäkterna från begravningsavgiften minskar med ca 10 miljoner kronor, statliga skattereduktioner minskar med ca 10 miljoner kronor, statlig inkomstskatt minskar med ca 40 miljoner kronor och public service-avgiften minskar med ca 10 miljoner kronor. I denna proposition föreslår regeringen att kommunsektorn tillförs medel för att kompensera för effekten på de kommunala skatteintäkterna (se utg.omr. 25, avsnitt 2.8). Kommunsektorn som helhet blir därmed fullt kompenserad för minskade skatteintäkter på grund av förslaget.

Effekter för företagen

Förslaget om ett förstärkt jobbskatteavdrag gör det mer lönsamt att arbeta och mer attraktivt att starta och bedriva aktiv näringsverksamhet. Det påverkar dock inte förhållandet mellan att vara anställd och att bedriva enskild näringsverksamhet eller verksamhet i handelsbolag. Förslaget bedöms inte heller påverka företagens konkurrensförhållanden eftersom det omfattar alla som har arbetsinkomster.

Jobbskatteavdraget beaktas automatiskt av Skatteverket och bedöms därför inte påverka företagens, kommunernas eller regionernas administrativa börda. I den mån förslaget ökar arbetsutbudet kan rekryteringsprocesser och matchningen på arbetsmarknaden komma att förbättras för både företag och myndigheter.

Förslaget om en förstärkning av det förhöjda grundavdraget innebär sänkt skatt på alla sorters förvärvsinkomster för dem som berörs. Den berörda ålderskategorin har redan särskilda skatteregler och förändringen kommer att beaktas automatiskt av Skatteverket. Det bedöms därför inte påverka företagens, kommunernas eller regionernas administrativa börda.

Effekter för enskilda

Förslaget om förstärkt jobbskatteavdrag innebär att marginalskatten för personer upp till 66 år sänks på årsarbetsinkomster mellan 3,24 och 8,08 prisbasbelopp vilket med 2025 års prisbasbelopp på 58 800 kronor innebär årsarbetsinkomster mellan ca 190 500 och 475 100 kronor. Genomsnittsskatten sänks för alla med arbetsinkomster över ca 190 500 kronor per år. Sammantaget innebär den föreslagna förstärkningen av jobbskatteavdraget en skattelättnad med upp till 3 200 kronor per person och år vid en genomsnittlig kommunalskattesats. Cirka 4,3 miljoner personer berörs av förslaget. Den genomsnittliga skattesänkningen för dem som berörs blir knappt 2 600 kronor per år medan genomsnittlig skattesänkning för alla med jobbskatteavdrag upp till 66 år blir ca 1 900 kronor per år. Tabell 6.1 visar skattesänkningen i kronor och som andel av inkomsten vid olika inkomster 2025.

Tabell 12.1 Förändring i skatt för personer upp till 66 år till följd av förslaget om förstärkt jobbskatteavdrag

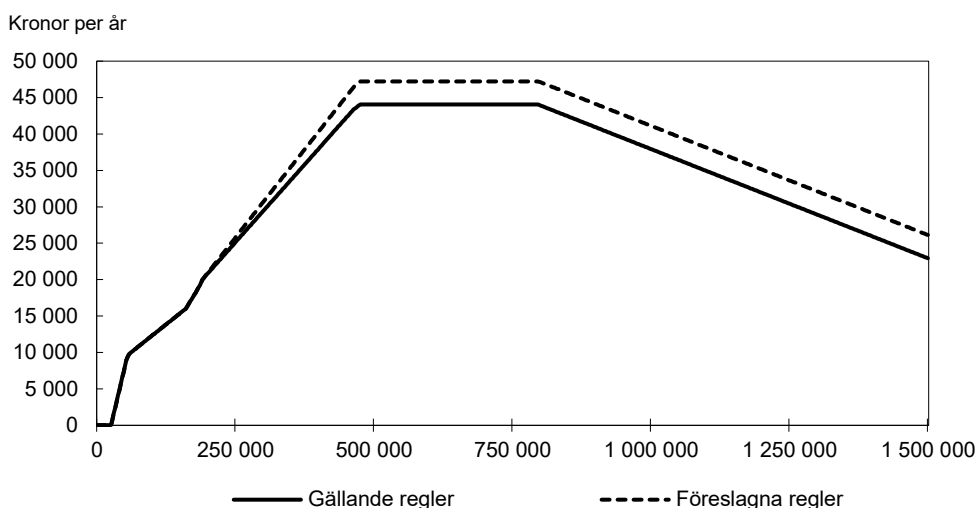
Kronor per år och procent

Arbetsinkomst	Ändrad skatt, kronor	Ändrad skatt, % av inkomsten	Ändrad skatt, % av skatten
100 000	0	0	0
200 000	-106	-0,1	-0,4
300 000	-1 230	-0,4	-2,2
400 000	-2 353	-0,6	-2,9
500 000	-3 198	-0,6	-2,9
600 000	-3 198	-0,5	-2,2
750 000	-3 198	-0,4	-1,5
1 000 000	-3 197	-0,3	-0,9
1 500 000	-3 197	-0,2	-0,5

Anm.: Prisbasbelopp 58 800 kronor.

Källa: Egna beräkningar.

Figuren nedan visar jobbskatteavdraget i förhållande till arbetsinkomst vid gällande regler och med föreslagna regeländringar.

Diagram 12.1 Jobbskatteavdraget för en person upp till 66 år med enbart arbetsinkomst

Anm.: Prisbasbelopp 58 800 kronor.

Källa: Egna beräkningar.

Förslaget om en förstärkning av det förhöjda grundavdraget är utformat så att skatten för äldre med pensionsinkomst ska bli så lik skatten för en yngre person med arbetsinkomst som möjligt. Förslagets effekter vid olika inkomstnivåer är därför mycket lika effekterna för jobbskatteavdraget ovan. Eftersom det förhöjda grundavdraget är ett avdrag medan jobbskatteavdraget är en skattereduktion blir effekterna däremot inte identiska. Ett avdrag påverkar dessutom när statlig inkomstskatt ska betalas och hur stor skattereduktion för förvärvsinkomst blir. I propositionen föreslås justeringar av det förhöjda grundavdraget för att ta hänsyn till detta.

Knappt 1,7 miljoner personer får lägre skatt till följd av förslaget om förstärkt förhöjt grundavdrag. Den genomsnittliga skattesänkningen för dessa blir ca 1 450 kronor per år medan genomsnittlig skattesänkning för alla med förhöjt grundavdrag blir ca 1 150 kronor per år.

Tabell 12.2 Förändring i skatt för personer över 66 år till följd av förslaget om förstärkt förhöjt grundavdrag

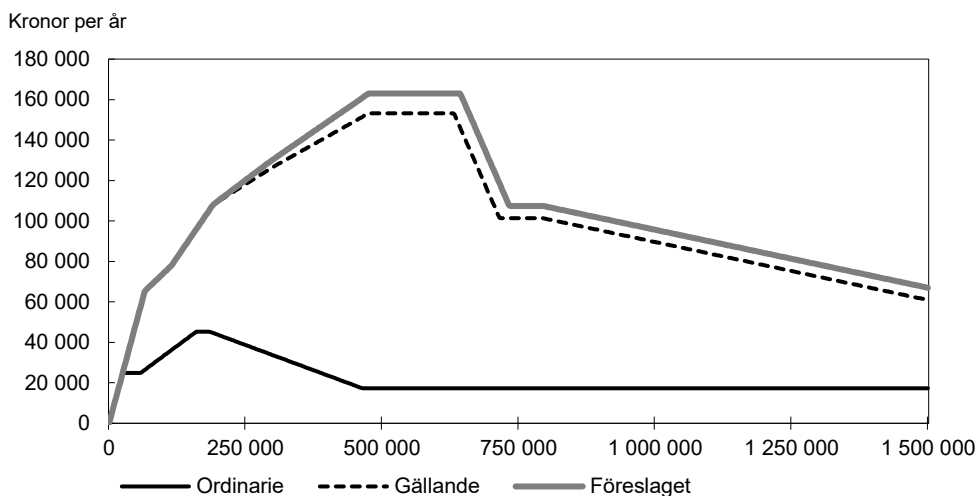
Kronor per år och procent

Inkomst	Ändrad skatt, kronor	Ändrad skatt, % av inkomsten	Ändrad skatt, % av skatten
100 000	0	0	0
200 000	-127	-0,1	-0,4
300 000	-1 170	-0,4	-2,1
400 000	-2 298	-0,6	-2,8
500 000	-3 172	-0,6	-2,9
600 000	-3 172	-0,5	-2,2
750 000	-3 142	-0,4	-1,5
1 000 000	-3 142	-0,3	-0,9
1 500 000	-3 142	-0,2	-0,5

Anm.: Prisbasbelopp 58 800 kronor.

Källa: Egna beräkningar.

Diagram 12.2 Grundavdrag och förhöjt grundavdrag enligt gällande och föreslagna regler

Anm.: Prisbasbelopp 58 800 kronor.

Källa: Egna beräkningar.

Effekter för sysselsättningen

Som beskrivits ovan sänker den föreslagna förstärkningen av det ordinarie jobbskatteavdraget marginalskatten för personer upp till 66 år på arbetsinkomster mellan ca 190 500 och 475 000 kronor 2025. Genomsnittsskatten sänks för alla med arbetsinkomster över 190 500 kronor 2025.

Förslaget innebär att det ekonomiska utbytet av att börja arbeta ökar för arbetsinkomster över 190 500 kronor per år eller en månadslön på ca 16 000 kronor. Detta bör enligt ekonomisk teori leda till ökat arbetsutbud på den extensiva marginalen, dvs. att personer som tidigare inte aktivt sökt arbete börjar söka arbete. Som framgår ovan innebär förstärkningen av jobbskatteavdraget en skattelättnad på ca 1 900 kronor i genomsnitt per år. På lång sikt bedöms det leda till ett ökat antal sysselsatta.

För personer i arbete med arbetsinkomster mellan 190 500 och 475 000 kronor per år innebär förslaget att marginalskatten sänks med ca 1,1 procentenheter eller 4 procent. Den lägre marginalskatten innebär att utbytet av ytterligare arbete ökar. Denna s.k. substitutionseffekt bör enligt ekonomisk teori leda till ett ökat antal timmar som personer i det aktuella inkomstintervallet vill arbeta. För personer med arbetsinkomster över 190 500 kronor per år innebär även den sänkta skatten att färre arbetade timmar behövs för att behålla samma nivå av konsumtion. Denna s.k. inkomsteffekt leder enligt teorin till att personer i detta inkomstintervall väljer att arbeta färre timmar. För personer med arbetsinkomster över 475 000 kronor per år uppstår enbart inkomsteffekten. Antalet arbetade timmar för dessa personer förväntas därför minska något. För personer med arbetsinkomster mellan 190 500 och 475 000 kronor per år innebär förslaget både substitutions- och inkomsteffekter, och effekten på antalet arbetade timmar går därför inte att bedöma baserat på enbart teoretiska resonemang.

För att kvantifiera de samlade sysselsättningseffekterna av förstärkningen av jobbskatteavdraget används den strukturella arbetsutbudsmodell som hör till Statistiska centralbyråns mikrosimuleringsmodell Fasit. Modellen tar inte hänsyn till efterfrågan på arbetskraft eller till eventuella effekter av skatteförändringar på lönebildningen. Modellens resultat för antalet sysselsatta och totalt antal arbetade

timmar justeras genom att låta de personer som enligt modellen träder in i arbetskraften, till följd av den sänkta skatten, löpa samma risk för arbetslöshet och sjukdom som personerna i arbetskraften före reformen. Justeringen är konsistent med antagandet att ett ökat arbetskraftsdeltagande på lång sikt inte påverkar nivån på den relativa arbetslösheten. Resultaten från modellen indikerar att förslaget på lång sikt skulle öka antalet sysselsatta med ca 4 000 personer. Majoriteten av dessa utgörs av män. Resultaten pekar också på att arbetsutbudet bland sysselsatta personer ökar (den s.k. intensiva marginalen). På lång sikt bedöms det totala antalet helårsarbetskrafter öka med ca 9 000 (en helårsarbetskraft definieras som 1 800 arbetstimmar). Arbetade timmar bland redan sysselsatta personer förväntas öka mer för kvinnor än för män. Av den sammantagna ökningen av antalet timmar står kvinnor för ca 35 procent. Förslagets självfinansieringsgrad beräknas till ca 15 procent.

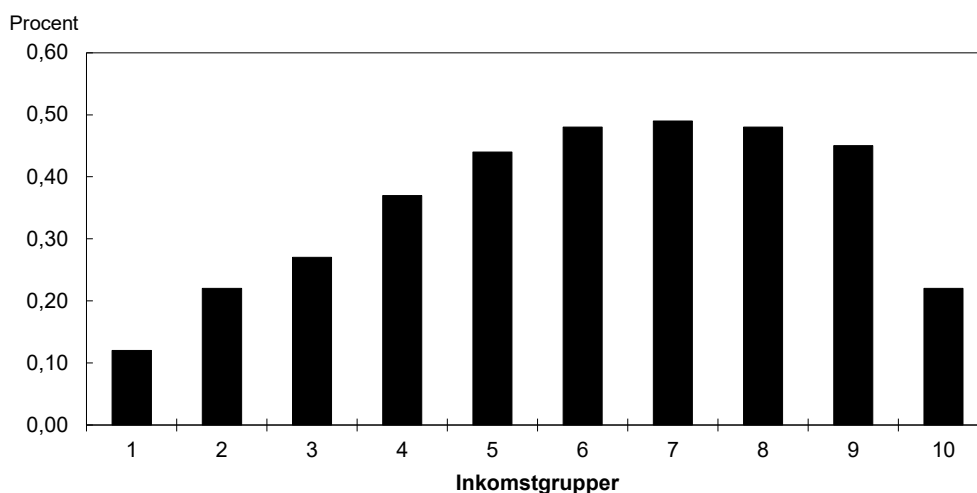
Förstärkningen av det förhöjda grundavdraget påverkar skatten på både arbets- och pensionsinkomster. Den föreslagna förstärkningen påverkar därför inte i någon större utsträckning hur lönsamt det är att arbeta jämfört med pension. Generellt sänkt skatt för personer över 66 år innebär en inkomsteffekt som kan leda till att fler anser sig ha råd att gå i pension. Förslaget kan på så sätt ha en negativ effekt på sysselsättningen för äldre. Det råder mycket stor osäkerhet kring storleken på inkomsteffekten. Regeringen bedömer att förslagets effekt på äldres sysselsättning är liten.

IFAU ifrågasätter simuleringsresultaten eftersom simuleringsmodellen inte är byggd för att simulera effekter av små reformer där optimeringsfriktioner spelar roll. Arbetsutbudsmodellen i Fasit är en diskret arbetsutbudsmodell där individerna i modellen kan välja mellan 13 olika längder på årsarbetstiden. Detta gör att förändringen i de ekonomiska drivkrafterna måste vara av tillräcklig storlek för att individen ska anse det vara värt att förändra sin årsarbetstid. Regeringen bedömer att modellen är det bästa tillgängliga verktyget för att bedöma sysselsättningseffekterna av förändrad förvärvsinkomstbeskattning. Regeringen delar Konjunkturinstitutets bedömning att osäkerheten om förslagets effekter på sysselsättningen är stor. Konjunkturinstitutet bedömer även att det finns en risk att förslagets effekter överskattas och anger som skäl bl.a. att jobbskatteavdraget är svårt att förstå. Regeringen bedömer att kunskapen om skattesystemet och den egna inkomstskatten har ökat med hjälp av de verktyg för att beräkna sin skatt som nu finns på bl.a. Skatteverkets webbplats.

Effekter för inkomstfördelningen

I genomsnitt ökar hushållens ekonomiska standard med 0,36 procent till följd av förslaget om förstärkt jobbskatteavdrag. Den ekonomiska standarden ökar i alla inkomstgrupper men effekten, mätt i procent, är störst i inkomstgrupperna 6–8 där ekonomisk standard ökar med i genomsnitt 0,48 procent. Förslaget innebär ingen nämnvärd förändring av inkomstspridningen mätt med Gini-koefficienten.

Diagram 12.3 Genomsnittlig effekt av förstärkt ordinarie jobbskatteavdrag på ekonomisk standard uppdelat på inkomstgrupper

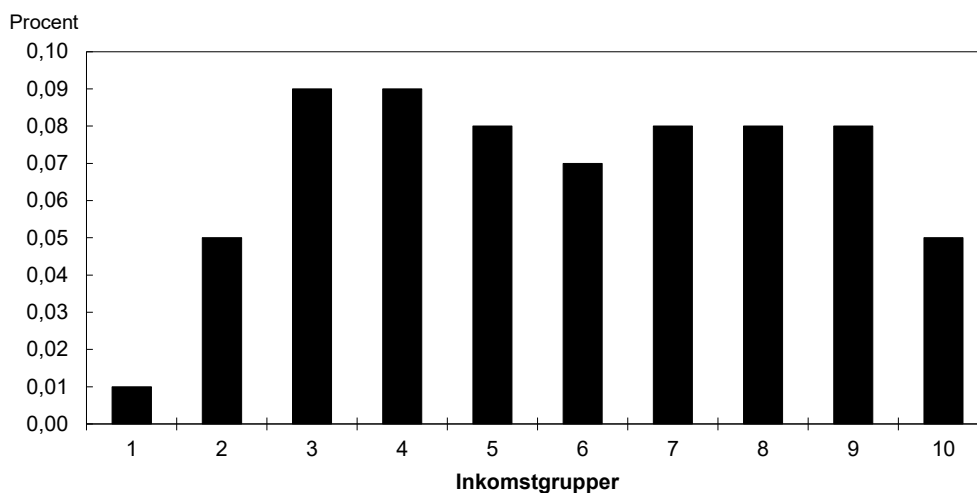

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Förslaget beräknas i genomsnitt öka individernas ekonomiska standard i samtliga regioner, men ökningen bedöms i procent vara något större i s.k. täta regioner avlägset belägna, i landsbygdsregioner nära större stad och täta regioner nära en större stad. Minst är den procentuella effekten i storstadskommunerna.

Förslaget om en höjning av det förhöjda grundavdraget beräknas öka hushållens ekonomiska standard med i genomsnitt 0,07 procent. Genomsnittlig ekonomisk standard ökar i samtliga inkomstgrupper, men effekten är störst i inkomstgrupperna 3 och 4 där den beräknas öka med i genomsnitt 0,10 procent. Förslaget innebär ingen nämnvärd förändring av inkomstspridningen mätt med Gini-koefficienten.

Diagram 12.4 Genomsnittlig effekt av ytterligare förhöjt grundavdrag på ekonomisk standard uppdelat på inkomstgrupper

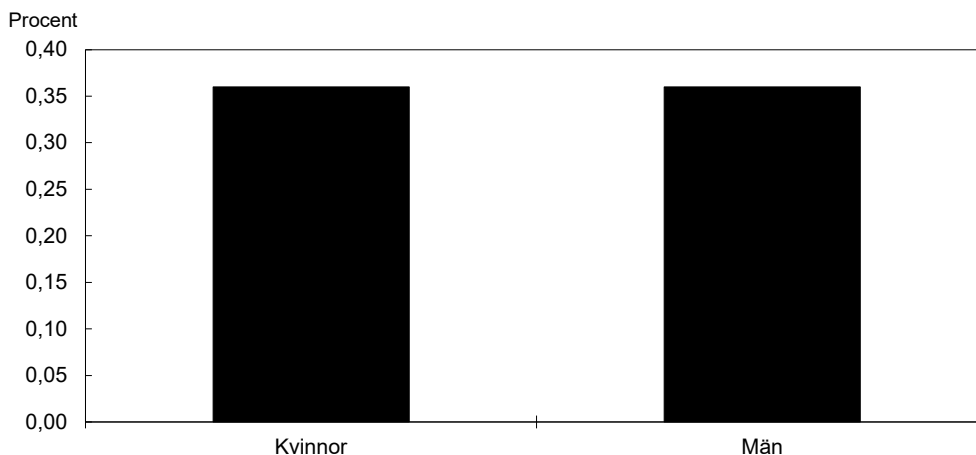
Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Förstärkningen av det förhöjda grundavdraget beräknas i genomsnitt öka individernas ekonomiska standard i samtliga regioner, men ökningen bedöms vara störst i s.k. landsbygdsregioner avlägset och mycket avlägset belägna.

Effekter för den ekonomiska jämställdheten

Individuell disponibel inkomst bedöms, procentuellt sett, öka lika mycket för män och för kvinnor till följd av förslaget om förstärkt jobbskatteavdrag. För både män och kvinnor beräknas individuell disponibel inkomst öka med i genomsnitt 0,36 procent. Det bedöms också vara närmare 300 000 fler män än kvinnor som berörs direkt av förslaget.

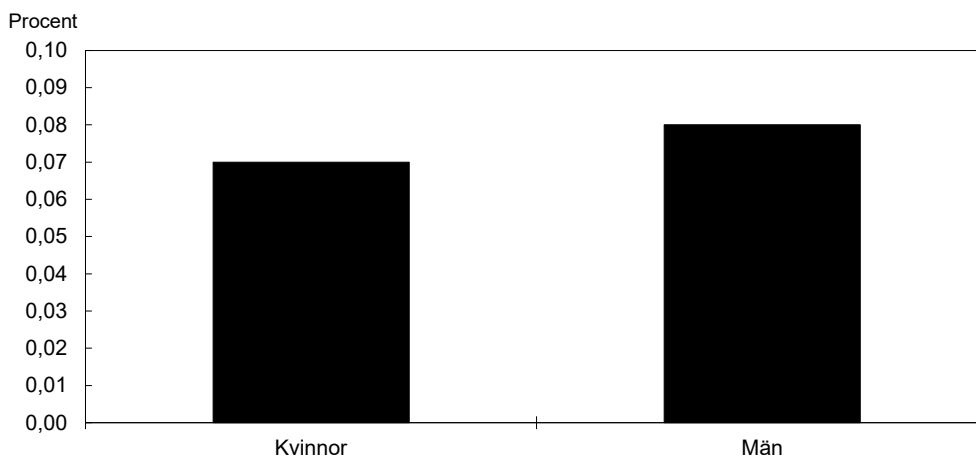
Diagram 12.5 Genomsnittlig effekt av förstärkt jobbskatteavdrag på individuell disponibel inkomst för kvinnor och män

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Förstärkningen av det förhöjda grundavdraget bedöms leda till att individuell disponibel inkomst ökar något mer för män än för kvinnor. För män beräknas individuell disponibel inkomst öka med i genomsnitt 0,08 procent medan den för kvinnor ökar med i genomsnitt 0,07 procent. Det bedöms vara ungefär lika många kvinnor som män som berörs direkt av förslaget.

Diagram 12.6 Genomsnittlig effekt av ytterligare förhöjt grundavdrag på individuell disponibel inkomst för kvinnor och män

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Effekter för statliga myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Förslagen medför endast marginella förändringar för Skatteverket och ingår i den anpassning som görs årligen på grund av ny eller förändrad lagstiftning. Eventuella tillkommande kostnader ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Förslagen påverkar beräkningen av det särskilda bostadstillägget som hanteras av Försäkringskassan. Myndigheten uppskattar att kostnaden för att uppdatera de it-stöd som används för att beräkna det särskilda bostadstillägget uppgår till 200 000 kronor. Kostnaderna ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Förslaget bedöms inte påverka antalet mål hos de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslaget bedöms vara förenligt med det EU-rättsliga regelverket.

Effekter för miljön

Förslaget bedöms inte ha några effekter för miljön.

12.2 Slopad avtrappning i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och det förhöjda grundavdraget

12.2.1 Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har promemorian Vissa förslag om sänkt skatt på arbetsinkomster och pension inför budgetpropositionen 2024 tagits fram. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 6 avsnitt 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 6 avsnitt 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6 avsnitt 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2023/01515). I denna proposition behandlas promemorians förslag om att ta bort den avtrappning som görs vid högre inkomstnivåer i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och det förhöjda grundavdraget.

Lagrådet

Förslaget i propositionen är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande.

12.2.2 Bakgrund och gällande rätt

Jobbskatteavdraget

Den 1 januari 2007 infördes jobbskatteavdraget som är en skattereduktion för arbetsinkomster (prop. 2006/07:1). Rätt till jobbskatteavdrag har fysiska personer som är obegränsat skattskyldiga och har arbetsinkomster. Även begränsat skattskyldiga har i vissa fall rätt till skattereduktionen. Med arbetsinkomster avses i huvudsak sådana inkomster av anställning eller av annat förvärvsarbete och av aktiv näringsverksamhet som närmare definieras genom hänvisningar till socialförsäkringsbalken.

Jobbskatteavdragets storlek är i dag beroende av om den skattskyldige har fyllt 66 år eller inte. Det s.k. ordinarie jobbskatteavdraget ges till dem som vid beskattningsårets ingång är yngre än 66 år. Beräkningen av det ordinarie jobbskatteavdraget utgår från arbetsinkomsten, prisbasbeloppet, grundavdraget och skattesatsen för kommunal

inkomstskatt. Skattereduktionen är indexerad genom att prisbasbeloppet ingår som en komponent i beräkningen.

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 66 år utgår ett jobbskatteavdrag för äldre. Jobbskatteavdraget för äldre är annorlunda utformat än det ordinarie jobbskatteavdraget. För denna grupp är beräkningen förenklad och utgår från arbetsinkomstens storlek och prisbasbelopp. Någon koppling till grundavdraget eller skattesatsen för kommunal inkomstskatt finns alltså inte i beräkningen.

Både det ordinarie jobbskatteavdraget och jobbskatteavdraget för äldre trappas av vid högre inkomstnivåer. Avtrappningen var inte del av det ursprungliga jobbskatteavdraget, utan infördes 2016 (prop. 2015/16:1). Avtrappningen innebär i dag att det ordinarie jobbskatteavdraget börjar trappas av vid arbetsinkomster som uppgår till ca 776 000 kronor per år och att skattereduktionen upphör helt vid arbetsinkomster som uppgår till ca 2 206 000 kronor per år. Jobbskatteavdraget för äldre börjar i dag trappas av vid arbetsinkomster som uppgår till 600 000 kronor per år och skattereduktionen upphör helt vid arbetsinkomster som överstiger 1 802 000 kronor per år.

Bestämmelser om jobbskatteavdrag finns i 67 kap. 5–9 §§ inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL.

Det förhöjda grundavdraget

Den 1 januari 2009 infördes ett förhöjt grundavdrag för personer som vid beskattningsårets ingång har fyllt 65 år. Syftet med åtgärden var att förbättra de ekonomiska villkoren för pensionärer (prop. 2008/09:38). Det förhöjda grundavdraget har sedan dess förstärkts vid flera tillfällen.

Den 1 januari 2023 höjdes åldersgränsen för att kunna ta del av det förhöjda grundavdraget till 66 år för att följa den rådande pensioneringsnormen (prop. 2021/22:181). Åldersgränsen kommer den 1 januari 2027 att höjas till 67 år (prop. 2023/24:91, bet. 2023/24:SkU23, rskr. 2023/24:214).

Det förhöjda grundavdraget beräknas som det ordinarie grundavdraget med tillägg av ett särskilt belopp. Tillägget har utformats så att skatten på pensionsinkomst för en person över 66 år ska vara likvärdig med skatten på arbetsinkomst för en person under 66 år (prop. 2020/21:1).

Bestämmelser om grundavdrag finns i 63 kap. IL.

12.2.3 Förändrad marginalsatt

Regeringens förslag: Den avtrappning som görs vid högre inkomstnivåer inom ramen för jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och det förhöjda grundavdraget tas bort.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser tillstyrker förslaget. *Arbetsgivarverket* ställer sig positivt till att den avtrappning som finns inom ramen för jobbskatteavdraget tas bort och bedömer att en sådan sänkning av marginalsatten kan öka antalet arbetade timmar på arbetsmarknaden. Även *Ekonomistyrningsverket* bedömer att förslaget kan stimulera till ett ökat arbetsutbud samtidigt som det minskar komplexiteten i skattesystemet och gör det mer transparent och förutsägbart. *Näringslivets skattedelegation*, till vars yttrande *Svenskt Näringsliv* ansluter sig, anser att en avskaffad avtrappning av jobbskatteavdraget ökar Sveriges attraktionskraft för såväl inhemsk som utländsk

högkvalificerad arbetskraft samt att förslaget stärker såväl utbildningspremien som incitamenten till arbete och ansträngning. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU)* gör bedömningen att en sänkning av den högsta marginalskatten antagligen på några års sikt skulle vara självfinansierande. *Konjunkturinstitutet* bedömer att förslaget på lång sikt kan förväntas medföra positiva effekter på arbetsutbudet och stärka incitamenten till högre utbildning, men att förslaget även medför ökade inkomstskillnader i samhället vars effekter behöver belysas. *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* tillstyrker förslaget att slopa avtrappningen av det ordinarie jobbskatteavdraget och jobbskatteavdraget för äldre, men anser mot bakgrund av det osäkra ekonomiska läget att förslaget bör genomföras vid en senare tidpunkt.

Pensionärernas riksorganisation (PRO) avstyrker förslaget då organisationen inte anser att det är ändamålsenligt ur ett fördelningspolitiskt perspektiv. Även *Landsorganisationen i Sverige (LO)* avstyrker förslaget med motiveringen att det innebär sänkt skatt för samhällets mest välbeställda. *SPF Seniorerna* och *Svenska KommunalPensionärernas förbund (SKPF)* anser att förslaget är en dålig prioritering sett till det ekonomiska läget.

Skälen för regeringens förslag: Det är viktigt att det alltid ska löna sig att utbilda sig och ta ökat ansvar på jobbet. Marginalskatten för dem som arbetar bör därför sänkas. Det bör göras genom att den avtrappning som görs vid högre inkomstnivåer inom ramen för jobbskatteavdraget och jobbskatteavdraget för äldre tas bort.

Det kan konstateras att den högsta marginalskatten vid en genomsnittlig kommunal-skatt i dag är drygt 55 procent. Även utan avtrappning är den högsta marginalskatten i Sverige drygt 52 procent vid en genomsnittlig kommunal-skatt, vilket fortfarande är högt i en internationell jämförelse. När marginalskatten på höga arbetsinkomster sänks blir det mer lönsamt för personer med rörlig lön som redan har höga inkomster att arbeta en extra timme. Det blir också mer lönsamt för dem med höga arbetsinkomster att på andra sätt öka sina inkomster. Ett antal remissinstanser, bl.a. *PRO*, *LO* och *SPF Seniorerna*, har anfört att förslaget är en dålig prioritering sett till det ekonomiska läget. Sedan förslaget remitterades våren 2023 har den ekonomiska situationen i Sverige förbättrats. Regeringen anser att det i syfte att öka drivkrafterna till arbete är angeläget att åtgärden nu genomförs.

Det är likaså viktigt att det fortsatt finns starka drivkrafter för äldre att stanna kvar på arbetsmarknaden samtidigt som det är av vikt att det inte uppstår en skatteflykta för personer som efter ett långt arbetsliv väljer att gå i pension. Även avtrappningen i det förhöjda grundavdraget bör därför tas bort.

Som anges i avsnitt 12.2.2 kommer åldersgränsen för att kunna ta del av det förhöjda grundavdraget att höjas från 66 till 67 år 2027. Förslaget om den slojade avtrappningen i det förhöjda grundavdraget bör därför fr.o.m. den 1 januari 2027 omfatta personer som vid årets ingång har fyllt 67 år.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 63 kap. 3 a § och 67 kap. 7 och 8 §§ inkomstskattelagen.

12.2.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.

Promemorians förslag överensstämmer inte med regeringens förslag. I promemorian föreslås lagändringarna träda i kraft den 1 januari 2024 och tillämpas första gången på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2023.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i frågan.

Skälen för regeringens förslag: Beskattningsåret för fysiska personer är ett kalenderår. Lagändringarna bör därför träda i kraft vid ett årsskifte. Förslaget bör träda i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara den 1 januari 2025. Lagändringarna bör tillämpas första gången på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.

12.2.5 Konsekvensanalys

I detta avsnitt redogörs för förslagets effekter i den omfattning som bedöms lämpligt i det aktuella lagstiftningsärendet och med beaktande av förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning (förordningen har upphävts den 6 maj 2024 och ersatts med förordningen [2024:183] om konsekvensutredningar).

Syfte och alternativa lösningar

Förslagen om att ta bort avtrappningarna i jobbskatteavdragen och det förhöjda grundavdraget syftar till att det ska löna sig mer att utbilda sig och ta ökat ansvar på jobbet. Syftet är även att det ska bli mer lönsamt för personer med rörlig lön som redan har höga inkomster att arbeta en extra timme eller att på andra sätt öka sina inkomster även för de som redan har höga inkomster. Att ta bort avtrappningarna gör också att dessa skattenedsättningar, och därmed skattesystemet, blir något enklare.

En alternativ lösning hade varit att sänka nivån på den statliga inkomstskatten. För att uppnå en lika stor sänkning av den högsta marginalskatten på arbete hade den behövt sänkas från 20 till 17 procent. Det skulle dock medföra en större offentligfinansiell effekt och inte ge någon förenkling av skattesystemet.

Offentligfinansiella effekter

Att ta bort avtrappningen i jobbskatteavdragen och det förhöjda grundavdraget beräknas minska skatteintäkterna 2025 med 4,71 miljarder kronor. Av det står det ordinarie jobbskatteavdraget för 4,08 miljarder kronor, jobbskatteavdraget för äldre för 0,09 miljarder kronor och det förhöjda grundavdraget för 0,54 miljarder kronor, varav 0,33 miljarder kronor avser minskade kommunala skatteintäkter, 0,21 miljarder kronor är minskad statlig inkomstskatt och 4,17 miljarder kronor avser ökade statliga skattereduktioner. I denna proposition föreslår regeringen att kommunsektorn tillförs medel för att kompensera för effekten på de kommunala skatteintäkterna (se utg.omr. 25, avsnitt 2.8). Kommunsektorn som helhet blir därmed fullt kompenserad för minskade skatteintäkter på grund av förslaget.

Effekter för företag och offentlig sektor

Att ta bort avtrappningen i jobbskatteavdragen gör det mer lönsamt att arbeta en extra timme och uppmuntrar till extra ansträngningar på arbetet. Det påverkar inte förhållandet mellan att vara anställd och att bedriva enskild näringsverksamhet. Förslaget bedöms inte heller påverka företagens konkurrensförhållanden eftersom det omfattar alla. De sänkta marginalskatterna beaktas automatiskt av Skatteverket och bedöms därför inte påverka företagens eller kommunernas administrativa börda.

Effekter för enskilda

Att ta bort avtrappningen i jobbskatteavdragen och det förhöjda grundavdraget påverkar ca 465 000 personer direkt. För personer över 66 år som arbetar sänks skatten på arbetsinkomster över drygt 600 000 kronor per år. För personer upp till 66 år som arbetar samt för alla över 66 år sänks skatten på inkomster över 13,54 prisbasbelopp, vilket 2025 innebär drygt 796 000 kronor. Den genomsnittliga

skattesänkningen för de som berörs blir ca 10 100 kronor per år. De största skattesänkningarna får arbetande över 66 år med höga inkomster. De gynnas både av att avtrappningen tas bort från jobbskatteavdraget och det förhöjda grundavdraget. I dag är den högsta marginalskatten på arbetsinkomster vid genomsnittlig kommunalskatt ca 55,2 procent vilket enligt OECD:s publikation ”Taxing wages” var den tredje högsta marginalskatten i OECD år 2021. Utan avtrappning blir den högsta marginalskatten i Sverige ca 52,2 procent vilket 2021 inte skulle innebära någon förändring i Sveriges ranking bland länderna med de högsta marginalskatterna i OECD. Tabell 5.1 visar hur skatten ändras till följd av förslaget för personer med höga inkomster i olika kategorier.

Tabell 12.3 Ändrad skatt till följd av förslaget om sänkta marginalskatter

Kronor per år och procent

Inkomst	Arbetande <66 år		Pensionär >66 år		Arbetande >66 år	
	Ändrad skatt	Procent av inkomsten	Ändrad skatt	Procent av inkomsten	Ändrad skatt	Procent av inkomsten
700 000	0	0,0	0	0,0	-2 513	-0,4
800 000	-116	-0,0	-157	-0,0	-5 670	-0,7
1 000 000	-6 116	-0,6	-6 180	-0,6	-17 693	-1,8
1 500 000	-21 116	-1,4	-21 210	-1,4	-47 723	-3,2
2 000 000	-36 116	-1,8	-36 240	-1,8	-73 242	-3,7
2 500 000	-47 237	-1,9	-47 185	-1,9	-84 187	-3,4

Anm.: Prisbnabelopp 58 800.

Källa: Egna beräkningar.

Effekter för sysselsättningen

Förslaget att slopa avtrappningen av det ordinarie jobbskatteavdraget och det förhöjda jobbskatteavdraget för äldre ökar det ekonomiska utbytet av ytterligare arbete i det inkomstintervall där jobbskatteavdraget trappas av. För personer upp till 65 år innebär det arbetsinkomster mellan ca 796 000 och 2 265 000 kronor per år 2025. För dessa personer sänks marginalskatten med 3 procentenheter eller ca 5,5 procent. För personer över 66 år sänks marginalskatten för arbetsinkomster över ca 616 000 kronor per år 2025. I ekonomiska termer kan sänkt marginalskatt beskrivas som att kostnaden för fritid ökar när den ekonomiska behållningen av arbete ökar, det är den s.k. substitutionseffekten.

Som beskrivs i avsnittet ovan innebär den slopade avtrappningen även att den genomsnittliga skatten sänkts för personer med inkomster över gränsen för avtrappningen. För de berörda personerna innebär förslaget en sänkt skatt med ca 10 100 kronor per år i genomsnitt. Det betyder att dessa personer kan arbeta mindre men behålla samma nettoinkomst som tidigare. Denna s.k. inkomsteffekt tenderar att minska arbetsutbudet. För personer med arbetsinkomster över den nivå där jobbskatteavdraget är helt avtrappat samt för personer över 66 år som inte arbetar men har inkomster över 796 000 kronor 2025 uppstår enbart denna inkomsteffekt. Det rör sig om ca 20 000 personer.

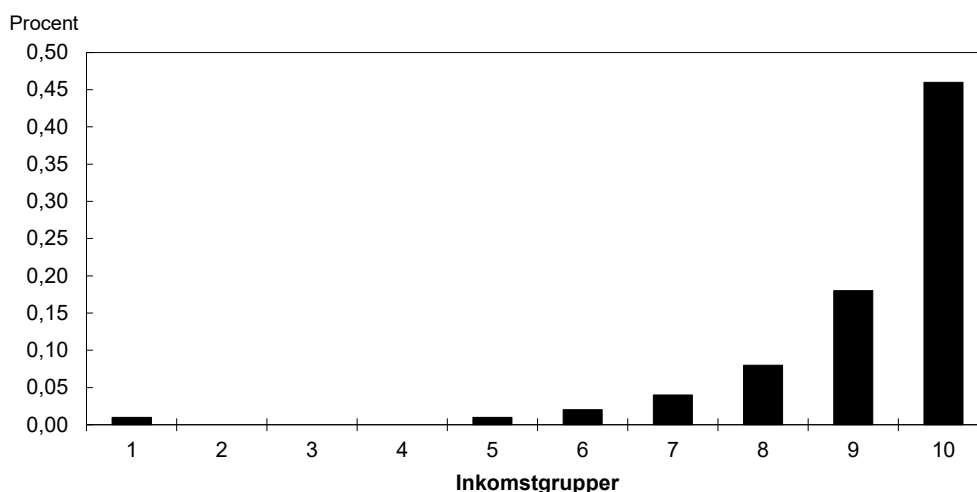
Den totala effekten på arbetsutbudet ges av summan av substitutions- och inkomsteffekten och beräknas med hjälp av arbetsutbudsmodellen i Fasit. Förslaget beräknas på lång sikt öka antalet arbetade timmar i ekonomin med ca 3 000 helårsarbetskrafter. Effekten uppstår då personer i arbete väljer att arbeta fler timmar. Cirka 20 procent av effekten beräknas komma från ett ökat arbetsutbud bland kvinnor. Förslaget bedöms ha en försumbar effekt på antalet sysselsatta.

Enligt resultaten i Fasit ger det ökade arbetsutbudet förslaget en långsiktig självfinansieringsgrad om ca 60 procent. Sänkta marginalskatter kan även påverka andra marginaler än arbetsutbudet. Även andra beteenden som kan leda till högre inkomst gynnas av sänka marginalskatter. Detta kan t.ex. vara att vidareutbilda sig, ta på sig ett ökat ansvar på arbetsplatsen eller flytta för att ta ett bättre betalt arbete. Detta kan på sikt leda till högre produktivitet och högre löner. Om hänsyn tas till effekten av sänkta marginalskatter på månadslöner i Fasit uppgår självfinansieringsgraden till ca 100 procent. Med bakgrund av dessa simuleringsresultat och IFAU:s utvärdering av införandet av avtrappningen av jobbskatteavdraget bedömer regeringen, till skillnad från LO, att förslaget på sikt har en självfinansieringsgrad om ca 100 procent. Regeringens bedömning delas av IFAU.

Effekter för inkomstfördelningen

Förslaget beräknas öka hushållens ekonomiska standard med i genomsnitt 0,15 procent. Ökningen sker främst i högre inkomstgrupper, och i synnerhet i den högsta där den ekonomiska standarden ökar med över 0,4 procent. Mätt med Gini-koefficienten bidrar förslaget till en ökning av inkomstspridningen med 0,29 procent.

Diagram 12.7 Genomsnittlig effekt av avskaffade avtrappningar i jobbskatteavdragen och det förhöjda grundavdraget på ekonomisk standard uppdelat på inkomstgrupper

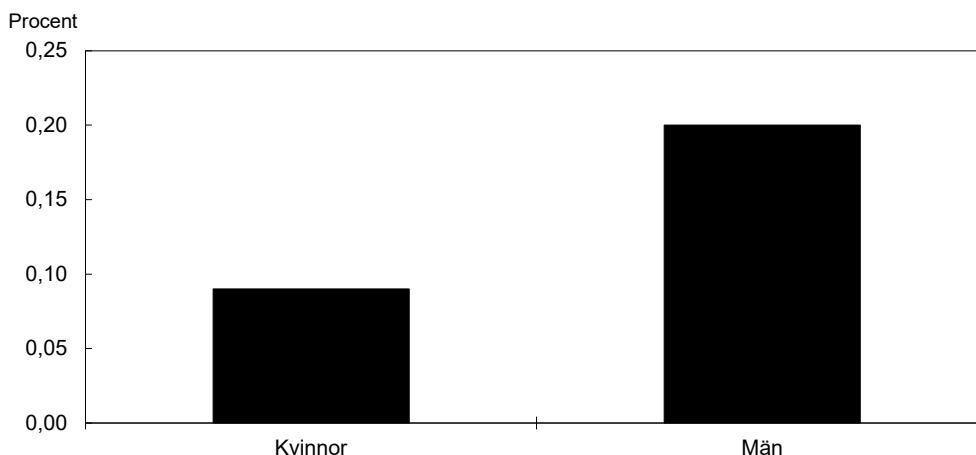

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Effekter för den ekonomiska jämställdheten

Individuell disponibel inkomst bedöms, procentuellt sett, öka mer för män än för kvinnor till följd av förslaget. Mäns disponibla inkomst ökar med ca 0,20 procent, medan kvinnors ökar med 0,09 procent. Det bedöms vara drygt dubbelt så många män som berörs direkt av förslaget, ca 300 000, jämfört med ca 150 000 kvinnor.

Diagram 12.8 Genomsnittlig effekt av avskaffade avtrappningar på individuell disponibel inkomst för kvinnor och män

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Effekter för statliga myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Förslagen medför endast marginella förändringar för Skatteverket och ingår i den anpassning som görs årligen på grund av ny eller förändrad lagstiftning. Eventuella tillkommande kostnader ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Förslaget bedöms inte påverka antalet mål hos de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslagen bedöms vara förenliga med det EU-rättsliga regelverket.

Effekter för miljön

Förslagen bedöms inte ha några effekter på miljön eller övriga effekter.

12.3 Sänkt ersättningsnivå för expertskatt

12.3.1 Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har promemorian Förslag om sänkt ersättningsnivå för expertskatt tagits fram. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 7 avsnitt 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 7 avsnitt 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 7 avsnitt 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2024/01003).

Lagrådet

Förslaget i propositionen är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande.

12.3.2 Bakgrund och gällande rätt

Gällande regler om skattelättnader för utländska experter, forskare eller andra nyckelpersoner, de s.k. expertskattegrupperna, som ersatte tidigare regler med vissa skattelättnader för utländska forskare vid tillfälligt arbete i Sverige, fick sin huvudsakliga

utformning 2001 och finns i 11 kap. 22–23 a §§ inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL.

Ett syfte med expertskattereglerna är att stärka Sveriges internationella konkurrenskraft. Ytterligare ett syfte är att öka incitamenten för internationella företag att välja Sverige för nyetableringar och stimulera företag att förlägga eller behålla bl.a. koncernledande funktioner som kräver utländsk personal i Sverige. Minskade lönekostnader gör det möjligt för svenska företag att erbjuda en marknadsanpassad lön och därmed kunna konkurrera om kvalificerade personer med krav på en hög lön efter skatt. Ett annat syfte är att gynna svensk forsknings konkurrenskraft (prop. 2000/01:12 s. 18).

Expertskattereglerna innebär att utländska experter, forskare eller andra nyckelpersoner ges en viss skattelättnad i Sverige under förutsättning att de uppfyller vissa kvalifikationer. Det arbete som utförs ska enligt 11 kap. 22 § första stycket IL avse

1. specialistuppgifter med sådan inriktning eller på sådan kompetensnivå att det innebär betydande svårigheter att rekrytera inom landet,
2. kvalificerade forsknings- eller utvecklingsuppgifter med sådan inriktning eller på sådan kompetensnivå att det innebär betydande svårigheter att rekrytera inom landet, eller
3. företagsledande uppgifter eller andra uppgifter som medför en nyckelposition i ett företag.

Kvalifikationsvillkoren ska alltid anses vara uppfyllda för en arbetstagare vars lön och annan ersättning för arbetet i Sverige per månad överstiger två gånger prisbasbeloppet för det kalenderår då arbetet påbörjas (den s.k. beloppsregeln). Beloppsregeln infördes den 1 januari 2012 och innebär att en arbetstagare som har en ersättning som överstiger nämnda nivå alltid ska ges skattelättnad utan att det görs någon prövning av arbetstagarens kvalifikationer (11 kap. 22 § tredje stycket IL). Regeln infördes i syfte att förenkla och öka förutsebarheten av expertskattereglerna (prop. 2011/12:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.3.3) och omfattar såväl experter, forskare som nyckelpersoner men även andra kategorier arbetstagare som uppfyller ersättningsnivån i bestämmelsen.

För skattelättnad krävs vidare att arbetsgivaren hör hemma i Sverige eller är ett utländskt företag med fast driftställe i Sverige, att arbetstagaren inte är svensk medborgare, att arbetstagaren inte varit bosatt eller stadigvarande vistats i Sverige någon gång under de fem kalenderår som föregått det kalenderår då arbetet påbörjas, och att vistelsen i Sverige är avsedd att vara högst sju år (11 kap. 22 § andra stycket IL).

De personer som uppfyller villkoren ska enligt 11 kap. 22 och 23 §§ IL inte ta upp följande delar av den ersättning som erhålls för arbetet till beskattning:

- 1.1 25 procent av lön, arvode eller liknande ersättning eller förmån av arbetet, och
1. ersättningar för utgifter som arbetstagaren på grund av vistelsen i Sverige har haft för flyttning till eller från Sverige, egna och familjemedlemmars resor mellan Sverige och tidigare hemland, dock högst två resor per person och kalenderår, och avgifter för barns skolgång i grundskola och gymnasieskola eller liknande.

Som lön behandlas även vissa sjukförsäkringsförmåner från det svenska socialförsäkringssystemet om de helt eller till huvudsaklig del grundar sig på inkomst av arbete.

Skattelättnaden gäller enligt 11 kap. 22 § fjärde stycket IL under högst sju år räknat från den dag vistelsen i Sverige påbörjades. Lön och ersättning som är skattefri enligt

bestämmelserna i 11 kap. 22 och 23 §§ IL undantas enligt 2 kap. 12 § socialavgiftslagen (2000:980) från underlag för socialavgifter.

Det är Forskarskattenämnden som enligt 1 § lagen (1999:1305) om Forskarskattenämnden prövar om förutsättningarna för skattelättnad enligt ovan är uppfyllda. En ansökan ska enligt 6 § andra stycket ha kommit in till nämnden senast tre månader efter det att arbetstagaren påbörjat arbetet i Sverige. Forskarskattenämndens beslut om skattelättnad ska enligt 7 § innehålla uppgift om den tid som beslutet avser. Den bedömning som Forskarskattenämnden gör vid prövning av beloppsregeln grundar sig på objektivt identifierbara grunder (om ersättningsnivån uppnås eller inte) och det saknas i princip utrymme för skönsmässiga bedömningar. Beslut om skattelättnad har därför i dessa fall ansetts kunna fattas av nämndens ordförande eller vice ordförande ensam (4 § andra stycket samma lag). Ordningen syftar till att minska handläggningstiden och förenkla förfarandet hos nämnden (prop. 2011/12:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.3.4).

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. se över expertskattereglerna i syfte att skapa bättre förutsättningar för företag att attrahera och behålla internationell nyckelkompetens (dir. 2023:81). Utredaren ska bl.a. analysera om kompetensregeln borde utformas på ett annat sätt för att bli mer förutsebar och konkurrenskraftig eller slopas och helt ersättas av beloppsregeln. Vidare ska utredaren bl.a. analysera om ersättningsnivån enligt beloppsregeln bör sänkas och om ersättningsnivån bör vara differentierad, och då ta hänsyn till att löneläget kan skilja sig åt mellan olika yrkeskategorier. Utredningen ska redovisa sitt förslag senast den 15 januari 2025.

12.3.3 Sänkt ersättningsnivå för expertskatt enligt beloppsregeln

Regeringens förslag: Ersättningsnivån för expertskatt i den s.k. beloppsregeln sänks så att den omfattar arbetstagare vars lön och annan ersättning för arbetet i Sverige per månad överstiger en och en halv gånger prisbasbeloppet för det kalenderår då arbetet påbörjas.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Bland dessa finns *Arbetsgivarverket*, *Företagarna*, *Konkurrensverket*, *Näringslivets Skattedelegation (NSD)* till vars yttrande *Svenskt Näringsliv* ansluter sig, *Skatteverket*, *Tillväxtverket*, *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)* och *Vetenskapsrådet*. Arbetsgivarverket, NSD, *Teknikföretagen* och Tillväxtverket bedömer att förslaget kan gynna svensk konkurrenskraft. Även flera kommuner och regioner, bl.a. *Region Jämtland Härjedalen*, *Linköpings kommun*, *Lunds kommun*, *Malmö kommun*, *Skellefteå kommun* och *Sollefteå kommun*, är positiva till förslaget. Enligt *Karolinska Institutet* ger förslaget institutet ökade möjligheter att rekrytera och behålla kvalificerad forskningspersonal, vilket ger ett tydligt mervärde för att kunna bedriva världsledande och framgångsrik forskning. Företagarna anser, mot bakgrund av liknande skatteincitament på bl.a. Irland och i Nederländerna, att en ännu lägre ersättningsnivå skulle kunna vara motiverad för att stärka Sveriges konkurrensposition. *European Spallation Source ERIC (ESS)* och Tillväxtverket konstaterar att förslaget bör innebära en enklare och snabbare prövning av ansökningar om skattelättnad och öka förutsebarheten av reglerna.

Arbetsförmedlingen, *Forskarskattenämnden*, *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU)* och *Konjunkturinstitutet* avstyrker förslaget och anser att regeringen bör invänta

den pågående utredningen av expertskattereglerna (dir. 2023:81). Även *Ekonomistyrningsverket (ESV)*, *Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)* och *Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys)* ifrågasätter lämpligheten och syftet med att ändra regleringen så kort tid innan utredningen ska redovisa sitt resultat. Tillväxtanalys och *Sveriges Ingenjörer* anser att regeringen även bör invänta den effektutvärdering av expertskatten som Tillväxtanalys genomför och som ska vara klar i december 2024. TCO konstaterar att det även finns andra pågående reformer för att underlätta kvalificerad arbetskraftsinvandring och att det är angeläget med ett helhetsgrepp kring frågan.

Konjunkturinstitutet anser inte att behovet av en sänkt ersättningsnivå motiveras tillräckligt tydligt i promemorian och anför att det är svårt att säga att Sveriges befintliga skatteregler för experter avviker från reglerna i andra länder. ESV framhåller att förslagens inverkan på Sveriges konkurrensförmåga är svår att mäta och att det därför inte går att avgöra om förslagets omfattning är väl avvägd. Forskarskattenämnden konstaterar att analysen av den svenska beloppsregelns konkurrenskraft jämfört med andra länder är kortfattad och endast jämför nominella gränobelopp och inte övriga skillnader i reglernas utformning. ESS framhåller att det vid jämförelse mellan länder viktigt att det är den faktiska lönekostnaden för arbetsgivaren, inbegripet t.ex. arbetsgivaravgifter, som jämförs.

Forskarskattenämnden framhåller att expertskattereglerna har ändrats flera gånger på kort tid. Enligt nämnden kan detta skapa en osäkerhet och leda till att experter och arbetsgivare avvaktar med att ingå anställningsavtal, vilket i sin tur förtar beloppsregelns syfte att öka förutsebarheten av reglerna.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) konstaterar att det saknas löpande uppföljningar kring vilka som beviljas skattelättnader och att det är svårt att skapa sig en bild av om regelverket kan vara ett träffsäkert verktyg för kommuner och regioner. SKR föreslår att Forskarskattenämnden ges i uppdrag att utreda detta. *Skattebetalarnas förening* efterfrågar ytterligare justeringar av expertskattereglerna, bl.a. en justering av nivå och en förlängning av tidsgränsen. Enligt föreningen bör regeringen även se över om den statliga inkomstskatten bör minskas eller avskaffas.

Skälen för regeringens förslag: Beloppsregeln infördes i syfte att förenkla och öka förutsebarheten av expertskattereglerna. Regeringen konstaterade vid införandet av regeln att ersättningsnivån inte borde sättas för lågt och att flera faktorer måste beaktas vid bedömningen av vilken nivå som är lämplig, t.ex. undanträngningseffekter och konkurrensnedvridningar. Ersättningsnivån på två prisbasbelopp bestämdes utifrån den genomsnittliga årslönen för de personer som då omfattades av expertskatten. Regeringen beaktade även att en ersättningsnivå på två prisbasbelopp i princip motsvarade den ersättningsnivå som då fanns i de danska expertskattereglerna (prop. 2011/12:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.3). En ersättningsnivå på två prisbasbelopp beräknas 2025 motsvara en ersättning på 117 600 kronor.

Som konstaterades vid införandet av beloppsregeln finns det andra länder i Europa som har expertskatteregler som innehåller beloppsregler som till viss del liknar den svenska regeln, bl.a. Danmark och Finland. I Danmark beskattas en person, som i övrigt uppfyller de formella kraven för skattelättnad, enligt de danska lättnadsreglerna vid en ersättningsnivå som överstiger 72 500 danska kronor per månad (ca 111 700 svenska kronor) 2023. Denna nivå motsvarar ca 1,9 prisbasbelopp 2024. En person som i övrigt uppfyller de formella kraven för skattelättnad i Finland, och som inte är forskare, beskattas enligt de finska lättnadsreglerna för nyckelpersoner om ersättningen uppgår till 5 800 euro per månad (ca 66 600 svenska kronor) 2023. Denna ersättningsnivå motsvarar ca 1,2 prisbasbelopp 2024. Till skillnad från beloppsregeln i

Sverige krävs att personen, förutom att lönenivån uppnås, även arbetar med uppgifter som kräver speciell sakkunskap. Även Belgien har en beloppsregel som gäller för personer som inte är forskare. Ersättningsnivån i Belgien motsvarar 6 250 euro per månad (ca 71 700 svenska kronor) 2023. Denna nivå motsvarar ca 1,3 prisbasbelopp 2024. Som *Konjunkturinstitutet* och *Företagarna* konstaterar finns det beloppsregler även i andra länder, t.ex. Irland och Nederländerna.

Det är viktigt att Sveriges expertskatteregler är konkurrenskraftiga för att syftet med reglerna ska uppnås. Företag som är etablerade i Sverige riskerar annars att ha sämre förutsättningar att rekrytera experter, forskare och andra nyckelpersoner från utlandet jämfört med företag i viktiga konkurrentländer. De senaste årens höga inflation har också gjort att ersättningsnivån i beloppsregeln stigit snabbare än lönerna i samhället.

Vid en jämförelse med andra länder kan konstateras att t.ex. Belgien och Finland har ersättningsnivåer i sina beloppsregler som ligger under den nuvarande nivån i Sverige. Även om skattereglerna i övrigt skiljer sig i vissa avseenden i de olika länderna, vilket bl.a. *Forskarskattenämnden* påpekat, och att reglernas konkurrenskraft även är beroende av andra faktorer än just ersättningsnivån i beloppsregeln är det regeringens bedömning att en sänkning av ersättningsnivån i den svenska beloppsregeln skulle göra de svenska reglerna mer konkurrenskraftiga i ett internationellt perspektiv.

En sänkning av ersättningsnivån skulle innebära att fler personer kommer att omfattas av reglerna för expertskatt men även att personer som i dag uppfyller kvalifikationskraven i stället kommer att kunna få skattelättnad utifrån ersättningsnivå, om deras ersättning överstiger denna. Som *Tillväxtverket* och *ESS* konstaterar innebär detta en enklare och snabbare prövning av ansökningarna för denna grupp, vilket torde vara fördelaktigt både för arbetsgivare och arbetstagare. Regeringen bedömer att även förutsebarheten av reglerna kommer att öka med förslaget.

Ersättningsnivån i beloppsregeln bör därför enligt regeringen sänkas. En ersättningsnivå på ett och ett halvt prisbasbelopp skulle motsvara en ersättningsnivå på 88 200 kronor 2025. Regeringen bedömer att detta, med beaktande av nivåerna i ovan jämförda länder, är en lämplig nivå. Till skillnad från *Företagarna* bedömer regeringen att ersättningsnivån inte bör sänkas ytterligare.

Flera remissinstanser, bl.a. *Forskarskattenämnden*, *Konjunkturinstitutet* och *ESV*, anser att regeringen bör invänta den pågående utredningen av expertskattereglerna (dir. 2023:81) innan någon ändring av beloppsregeln görs. Regeringen anser dock, i likhet med bl.a. *NSD* och *Teknikföretagen*, att det för att stärka Sveriges konkurrenskraft är angeläget att sänkningen av beloppsregeln träder i kraft så snart som möjligt (se avsnitt 12.3.4). Att *Tillväxtanalys* för närvarande genomför en effektutvärdering av expertskattereglerna utgör enligt regeringen inte tillräckliga skäl att inte gå vidare med förslaget.

ESS, *Lunds universitet* och *Skattebetalarnas förening* har efterfrågat ytterligare justeringar av expertskattereglerna och justeringar av annan skattelagstiftning. Dessa frågor ligger utanför det aktuella lagstiftningsprojektet. Inte heller frågan om att ge *Forskarskattenämnden* i uppdrag att göra ytterligare en uppföljning av regelverket, som *SKR* efterfrågar, ryms inom ramen för lagstiftningsärendet.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 11 kap. 22 § inkomstskattelagen (1999:1229).

12.3.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringen träder i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången på arbete i Sverige som påbörjas efter den 31 december 2024.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, däribland *Arbetsförmedlingen*, *ESV*, *Forskarskattenämnden*, *IFAU*, *KI*, *SACO* och *Tillväxtanalys*, ifrågasätter lämpligheten i att ändra beloppsregeln så kort tid innan utredningen ska lämna sitt resultat. *Tillväxtanalys* och *Sveriges Ingenjörer* anser att regeringen även bör invänta den effektutvärdering av expertskatten som *Tillväxtanalys* genomför som ska vara klar i december 2024.

NSD, till vars yttrande *Svensket Näringsliv* ansluter sig, anser att det är positivt att förslaget kan träda i kraft redan den 1 januari 2025 då det gynnar svensk konkurrenskraft. Att förslaget föregriper utredningen av expertskattereglerna är enligt *Teknikföretagen* inte problematiskt utan nödvändigt för att gynna svensk industri i en tilltagande internationell konkurrens.

Skälen för regeringens förslag: Det är viktigt att de svenska expertskattereglerna är konkurrenskraftiga. I likhet med bl.a. *NSD* och *Teknikföretagen* anser regeringen att det är angeläget att sänkningen av beloppsregeln träder i kraft så snart som möjligt för att stärka Sveriges konkurrenskraft. Som framgår av avsnitt 12.3.3 anser regeringen, till skillnad från bl.a. *Arbetsförmedlingen* och *Tillväxtanalys*, att varken den pågående utredningen om expertskattereglerna eller den effektutvärdering av regelverket som *Tillväxtanalys* för närvarande genomför utgör tillräckliga skäl att avvakta med förslaget. Lagändringen bör därför träda i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången på arbete i Sverige som påbörjas efter den 31 december 2024.

12.3.5 Konsekvensanalys

I detta avsnitt redogörs för förslagets effekter i den omfattning som bedöms lämpligt i det aktuella lagstiftningsärendet och med beaktande av förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning (förordningen har upphävts den 6 maj 2024 och ersatts med förordningen [2024:183] om konsekvensutredningar). *Regelrådet* anser att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ i förstnämnda förordning.

Syfte och alternativa lösningar

Förslagets syfte är att göra det enklare för svenska företag att rekrytera utländska experter. Att sänka ersättningsnivån i beloppsregeln i de svenska expertskattereglerna till en mer internationellt konkurrenskraftig nivå bedöms vara ett lämpligt sätt att uppnå detta. *Forskarskattenämnden* anser att alternativa förslag till ändring av beloppsregeln bör analyseras, exempelvis att i stället definiera beloppsregeln i relation till inkomstbasbeloppet. Regeringen anser dock att det är lämpligt att avvakta den pågående utredningen innan mer omfattande ändringar av systemet görs. Givet syftet med förslaget bedöms därför inga alternativa lösningar vara relevanta. Skulle inte regleringen komma till stånd uteblir de effekter som beskrivs nedan.

Offentligfinansiella effekter

Det saknas uppgifter om hur många fler personer som kan komma att omfattas av expertskattereglerna vid sänkt ersättningsnivå i beloppsregeln. En uppskattning kan göras genom att jämföra inkomstfördelningen hos de som med nuvarande regelverk omfattas av expertskattereglerna och övriga inkomsttagare. För övriga inkomsttagare är inkomstfördelningen känd både mellan den nuvarande och den föreslagna ersättningsnivån, liksom inkomstfördelningen över den nuvarande ersättningsnivån. Med

utgångspunkt i hur inkomstfördelningen för övriga ser ut under respektive över den nu gällande ersättningsnivån och inkomstfördelningen för experter över den nu gällande ersättningsnivån uppskattas en fördelning för de som kan komma att omfattas av expertskattereglerna med den föreslagna lägre ersättningsnivån. Den varaktiga offentligfinansiella effekten uppskattas till –500 miljoner kronor. Full kostnad uppstår från sjunde året. 2025 beräknas den offentligfinansiella effekten av förslaget till –70 miljoner kronor, 2026 till –140 miljoner och 2027 till –210 miljoner kronor. Av den offentligfinansiella effekten 2025 är knappt 30 miljoner kronor minskade kommunalskatteintäkter och resterande drygt 40 miljoner kronor minskade statliga skatteintäkter. Av den varaktiga effekten på 500 miljoner kronor är motsvarande siffror drygt 200 respektive knappt 300 miljoner kronor.

Sveriges Kommuner och Regioner, Linköpings kommun och Lunds kommun konstaterar att förslaget påverkar kommunernas och regionernas skatteunderlag negativt och anser att staten bör kompensera för denna effekt. I denna proposition föreslår regeringen att kommunsektorn tillförs medel för att kompensera för effekten på de kommunala skatteintäkterna (se utg.omr. 25, avsnitt 2.8). Kommunsektorn som helhet blir därmed fullt kompenserad för minskade skatteintäkter på grund av förslaget.

Enligt *ESV*, som anser att redovisningen av de offentligfinansiella effekterna är ofullständig, ökar skatteutgiften med 5 procent 2025 samtidigt som antalet personer ökar med 7 procent. Enligt *ESV* finns det en risk att den offentligfinansiella kostnaden är underskattad. Regeringens bedömning är dock att det är rimligt att antalet personer som berörs av expertskattereglerna ökar i större utsträckning än kostnaden, då de personer som tillkommer när ersättningsnivån sänks får antas ha lägre genomsnittliga löner än de som sedan tidigare befinner sig i systemet med den högre ersättningsnivån.

Effekter för företagen

Förslaget innebär att det blir enklare för företagen att rekrytera utländska experter och andra nyckelpersoner med skattelättnader jämfört med vad nuvarande regler medger. Detta gäller även t.ex. idrottsföreningar, som också kan anställa spelare och andra nyckelpersoner som uppfyller ersättningsnivån i beloppsregeln. En sänkt ersättningsnivå i beloppsregeln bedöms öka Sveriges och de svenska företagens konkurrens-
möjligheter när det gäller att attrahera kompetent arbetskraft från utlandet.

Konkurrensförhållanden mellan företag i Sverige kan komma att påverkas genom att företag som i högre grad anställer utländska experter, forskare och andra nyckelpersoner gynnas av förslaget i jämförelse med företag som i lägre grad anställer sådan utländsk arbetskraft. Förslaget bedöms inte påverka företagets villkor i övrigt.

Förslaget är generellt och gynnar inte särskilt företag i en viss storlek. Storleken på de företag som anställt personer som omfattades av expertskatten, samt antalet företag, framgår inte av tillgängliga uppgifter. Givet hur reglerna för expertskatten ser ut är det dock rimligt att anta att det är vanligare att relativt större företag berörs av regeländringen än mindre företag. Enligt uppgifter från Skatteverket omfattades ca 3 900 personer av skattelättnaden 2023. Det är alltså rimligt att anta att upp till men sannolikt betydligt färre än ca 3 900 företag berörs av expertskattereglerna i dagsläget. Eftersom förslaget innebär en utvidgning av befintliga regler och är generellt bedöms inte någon särskild hänsyn behöva tas till småföretag vid reglernas utformning

Företagens regelbörda bedöms inte påverkas av en lägre gräns.

Effekter för enskilda och offentlig sektor

Förslaget innebär att fler personer än i dag kommer att beviljas skattelättnad. Om den genomsnittliga inkomsten för de tillkommande personerna är 1,75 prisbasbelopp, eller drygt 100 000 kronor per månad, innebär det att ca 300 000 kronor per år kommer undantas från beskattning. Med en marginalskatt på 50 procent minskar skatten med 150 000 kronor per år. Förslaget kan omfatta bl.a. experter, forskare och andra specialister i offentlig verksamhet, vid t.ex. sjukhus, universitet och högskolor samt andra myndigheter, som inte uppfyller kvalifikationsvillkoren i 11 kap. 22 § första stycket II. Det kan därmed öka myndigheters, universitets och högskolors konkurrensmöjligheter när det gäller att attrahera kompetent arbetskraft från utlandet och minska deras kostnader för socialavgifter.

Effekter för sysselsättning

Förslaget innebär att tröskeln för att anställa utländska experter och andra nyckelpersoner sänks och att fler yrkesroller kan bli aktuella. Detta bedöms leda till att fler utländska experter söker sig till Sverige. Förslaget förväntas därmed ha en liten men positiv effekt på den varaktiga sysselsättningen i Sverige. Det finns samtidigt en risk för eventuella undanträngningseffekter för svenska experter då dessa kan bli relativt sett dyrare att anställa. Risken för undanträngning av svenska experter bedöms dock som liten. De tjänster som kan beröras av expertskattereglerna har höga kvalifikationskrav och lönenivåer. I många fall kan det också finnas betydande svårigheter att rekrytera inom landet. Även i de fall där detta inte gäller förväntas det ökade arbetsutbudet från de utländska experterna på längre sikt öka sysselsättningen i motsvarande grad. För enskilda kan förslaget innebära en ökad konkurrens om vissa tjänster och därigenom möjligen innebära en negativ effekt på lönenivån.

ESS anför att eftersom prisbasbeloppet under de senaste åren ökat i en takt som inte avspeglar löneökningstakten på arbetsmarknaden finns en risk att förslaget kan leda till en viss snedvridning av löner inom bolag då incitamentet att uppfylla nivån för expertskatt är starkt från både arbetsgivares och arbetstagares synvinkel. Regeringen instämmer i att reglerna ger en viss snedvridning av löner då företag anpassar sig efter regelverket. En viss ansamling av löner kan ses vid nu gällande gränsbelopp. Det är rimligt att anta att det kommer fortsätta, men nu vid den nya gränsen. När gränsen nu hamnar längre ner i inkomstfördelningen och fler kan omfattas av regelverket så kan även ansamlingen vid gränsbeloppet antas bli något större. Den största effekten blir dock att ansamlingen över några år flyttar från 2 till 1,5 prisbasbelopp, vilket inte i sig innebär någon ökad snedvridning.

Effekter för inkomstfördelningen och den ekonomiska jämställdheten

Förslaget gynnar främst utländsk högkvalificerad arbetskraft samt de företag som anställer dessa personer. Det är vanligare att personer högre upp i inkomstskalan äger och driver företag än personer längre ner i inkomstskalan. De som omfattas av förslaget har också höga löner och återfinns därför i den övre delen av inkomstfördelningen. Förslaget bedöms således ha en fördelningsprofil som ökar, om än marginellt, inkomstskillnaderna något i Sverige.

Av de personer som omfattades av skattelättnaden 2022 var över 80 procent män. Män äger och driver också företag i större utsträckning än kvinnor. Förslaget förväntas därför i högre utsträckning gynna män jämfört med kvinnor och därmed bidra till att den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män försämras något, även detta marginellt, jämfört med nuvarande nivå.

Effekter för myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Forskarskattenämnden och Skatteverket kommer att behöva ändra informationsmaterial till följd av förslaget. Förslaget bedöms inte kräva några särskilda informationsinsatser utöver detta. Antalet ansökningar på ersättningsnivå och det totala antalet ansökningar till Forskarskattenämnden förväntas öka. Samtidigt kan förslaget medföra att en del av de ansökningar om skattelättnad som i dag sker utifrån kvalifikation och som prövas av Forskarskattenämnden enligt ordinarie beslutsförfarande kommer att ersättas av ansökningar om skattelättnad enligt beloppsregeln och i stället prövas enligt ett förenklat och snabbare beslutsförfarande.

Forskarskattenämndens kostnader belastar Skatteverkets förvaltningsanslag och eventuella tillkommande kostnader ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Förslaget bedöms inte påverka antalet mål i de allmänna förvaltningsdomstolarna annat än marginellt.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslaget bedöms vara förenligt med det EU-rättsliga regelverket.

Övriga effekter

Förslaget bedöms inte ha några effekter för miljön eller i övrigt några effekter av betydelse utöver vad som beskrivs ovan.

12.4 Underlättande av förskottsbetalning vid skattereduktion för installation av grön teknik

12.4.1 Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har promemorian Underlättande av förskottsbetalning vid skattereduktion för installation av grön teknik tagits fram. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 8 avsnitt 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 8 avsnitt 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 8 avsnitt 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2024/00137).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 5 juni 2024 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 8 avsnitt 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 8 avsnitt 5*. Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

12.4.2 Rätten till skattereduktion för installation av grön teknik

Den 1 januari 2021 trädde det s.k. gröna avdraget i kraft (se budgetpropositionen för 2021, prop. 2020/21:1). Det är en skattereduktion för privatpersoner för installation av viss typ av grön teknik: solcellssystem, system för lagring av egenproducerad el-energi och laddningspunkt till elfordon. Skattereduktionen ersatte statligt stöd till fysiska personer för installation av sådan teknik. De materiella reglerna finns i 67 kap. 36–45 §§ inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL, medan förfarandet regleras i bl.a. lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik, här kallad förfarandelagen.

Rätt till skattereduktion för installation av grön teknik har den som under någon del av beskattningsåret varit obegränsat skattskyldig och vid årets utgång har fyllt 18 år och har haft utgifter för utförd installation av grön teknik. Utgifterna för installation av

grön teknik utgörs av det debiterade beloppet för arbete och material inklusive mervärdesskatt, 67 kap. 36 § IL. En begäran om skattereduktion för installation av grön teknik ska göras i inkomstdeklarationen för det beskattningsår då utgifter för installation av grön teknik har betalats, 67 kap. 37 § IL. Med installation av grön teknik avses installation av nätanslutna solcellssystem, installation av system för lagring av egenproducerad elenergi samt installation av laddningspunkter till elfordon, 67 kap. 38 § IL. För rätt till skattereduktion krävs att den som utför installationen av grön teknik är godkänd för F-skatt när avtalet om installationen träffas eller när ersättningen betalas ut, 67 kap. 43 § IL. Den sammanlagda skattereduktionen får uppgå till högst 50 000 kronor för ett beskattningsår, 67 kap. 45 § IL.

Skattereduktionen utgår från den s.k. fakturamodellen. Fakturamodellen innebär att en privatperson som köper installation av grön teknik endast behöver betala en del av kostnaden till utföraren. Resterande belopp utgör en skattelättnad för köparen och tillgodoräknas denne som preliminär skattereduktion i samband med att motsvarande belopp utbetalas till utföraren efter begäran hos Skatteverket. Skatteverket administrerar preliminär och slutlig skattereduktion samt utbetalning till utföraren. Den preliminära skattereduktionen är förfylld i inkomstdeklarationen. När köparen lämnar sin inkomstdeklaration begär han eller hon slutlig skattereduktion genom att underteckna deklarationen.

En utförare kan begära utbetalning från Skatteverket först efter det att en installation av grön teknik har utförts och betalats. Om köparen av installationen har gjort en förskottsbetalning kan utbetalning inte medges förrän arbetet har färdigställts och slutbetalats. Om förskottet betalats år 1 måste installationen vara färdigställd samt slutbetald år 1 och utföraren ha ansökt om utbetalning senast den 31 januari år 2 för att skattereduktion ska kunna medges på det belopp som betalats i förskott. Detta framgår av 8 § förfarandelagen.

Om köparen har tillräckligt mycket skatt att betala påverkar skattereduktionen inte den beräknade slutskatten. Köparen har i praktiken redan fått sin skattelättnad i och med den reducerade betalningen till utföraren. Skulle däremot köparen ha mindre skatt att betala än det belopp som den preliminära skattereduktionen uppgår till resulterar det i en tillkommande post vid beräkningen av slutskatten.

Skattereduktion för installation av grön teknik gavs inledningsvis med 15 procent av de debiterade arbets- och materialkostnaderna för installation av solceller och med 50 procent av arbets- och materialkostnaderna för installation av övriga typer av grön teknik som omfattas av regelverket. En förutsättning för skattereduktion för installation av grön teknik är att det finns skatt att reducera. Skattereduktionen får sammanlagt uppgå till högst 50 000 kronor per person och år. Subventionsgraden för installation av solceller höjdes från 15 procent till 20 procent av de debiterade arbets- och materialkostnaderna fr.o.m. den 1 januari 2023 (se propositionen Förstärkt skattereduktion för installation av solceller, prop. 2022/23:15).

12.4.3 Utbetalning får begäras efter det att installationen av grön teknik har slutbetalats

Regeringens förslag: Utföraren får begära utbetalning från Skatteverket efter det att installationen av grön teknik har utförts och slutbetalats. Begäran ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari året efter det beskattningsår då arbetet slutbetalades. En begäran om utbetalning ska innehålla uppgifter om den dag då utföraren fick slutbetalningen för installationen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrar sig tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. Det gäller bl.a. *Boverket, Energimarknadsinspektionen, Företagarna, Förvaltningsrätten i Karlstad, Mobility Sweden, Skatteverket, Statens energimyndighet, Svensk Solenergi, Svenskt Näringsliv* och *Villaägarnas Riksförbund*. Bland annat Boverket och Svensk Solenergi framhåller att förslaget ytterligare kan stimulera hushållens efterfrågan på grön teknik. Svensk Solenergi anser även att regeringen bör införa justeringar i inkomstskattelagen som innebär att batteriers användning inte begränsas.

Skälen för regeringens förslag

Utförarens begäran om utbetalning vid förskottsbetalning enligt nuvarande regler

För att en utförare av installation av grön teknik ska kunna få en utbetalning från Skatteverket krävs det, enligt 8 § förfarandelagen, att den aktuella installationen har utförts och betalats.

Det finns inte några särskilda regler vad gäller delbetalningar eller förskottsbetalningar i förfarandelagen. Däremot är det ett krav att installationen av grön teknik ska ha utförts och betalats innan en utbetalning kan göras. Skatteverket kan därför inte göra någon utbetalning till utföraren förrän hela installationen är utförd och köparen har betalat sin del av kostnaden.

Om köparen betalar en del av kostnaden för installationen innan den är utförd är detta att jämställa med en förskottsbetalning. En förskottsbetalning kan ingå i underlaget för rätt till utbetalning och skattereduktion förutsatt att utföraren färdigställt installationen samma år som förskottsbetalningen gjorts och köparen därefter betalat det resterande beloppet samma år. Om installationen inte färdigställs och slutbetalas inom denna tidsperiod kan utbetalningen och därmed skattereduktion inte medges för den del av kostnaden för installationen som betalats i förskott.

Begäran om utbetalning ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari året efter det beskattningsår då arbetet betalades. Skälet är att underlaget för skattereduktionen ska kunna förtryckas i inkomstdeklarationen. Om arbetet utförs och köparens betalning sker under 2024 (beskattningsåret) ska begäran om utbetalning komma in till Skatteverket senast den 31 januari 2025. Om arbetet däremot utförs under 2024 och köparens betalning sker under 2025 (beskattningsåret) ska begäran om utbetalning i stället komma in till Skatteverket senast den 31 januari 2026. Efter detta datum mister en utförare sin möjlighet att få utbetalning från Skatteverket. En ansökan som kommer in efter detta datum avvisas.

Två exempel kan illustrera tillämpningen av bestämmelserna vid förskottsbetalning. Det första exemplet avser förskottsbetalning under samma år, och det andra exemplet avser förskottsbetalning över ett årsskifte.

A beställer en installation av solceller. Det avtalade fasta priset för installationen är 100 000 kronor. Den inte skattereduktionsgrundande delen för installationen är 3 000 kronor, som avser resekostnad. Resterande del av det avtalade priset om 97 000 kronor ingår i underlaget för skattereduktion. Skattereduktion beräknas till 19 400 kronor (20 procent av 97 000 kronor). A betalar 20 000 kronor i förskott för installationen i september år 1. Installationen är färdigställd i oktober år 1 och A betalar därefter resterande del av fakturabeloppet i november år 1, med avdrag för skattereduktionen, med 60 600 kronor (80 000 kronor – 19 400 kronor). Efter det att A betalat sin del av fakturan i november år 1 kan utföraren ansöka om utbetalning av resterande belopp om 19 400 kronor senast den 31 januari år 2. Den slutliga skattereduktionen för A med 19 400 kronor kommer att redovisas i inkomstdeklarationen för beskattningsår 1.

B beställer en installation av solceller. Det avtalade fasta priset för installationen är 100 000 kronor. Den inte skattereduktionsgrundande delen för installationen är 3 000 kronor. Resterande del av det avtalade priset om 97 000 kronor ingår i underlaget för skattereduktion. Skattereduktion beräknas till 19 400 kronor (20 procent av 97 000 kronor). B betalar 20 000 kronor i förskott för installationen i november år 1. Installationen är färdigställd i februari år 2 och B betalar därefter resterande del av fakturabeloppet i februari år 2, med avdrag för skattereduktion, med 60 600 kronor (80 000 kronor – 19 400 kronor). Eftersom en del av fakturan betalades i förskott året innan installationen färdigställdes kan detta belopp inte ingå i underlaget för skattereduktion, vilket beror på att begäran om utbetalning ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari året efter det beskattningsår då arbetet betalades. Eftersom beloppet om 20 000 kronor inte kan räknas med kan utföraren endast begära utbetalning med 15 400 kronor år 2, dvs. motsvarande 20 procent av 77 000 kronor (97 000 – 20 000 kronor). Den slutliga skattereduktionen för B kommer att redovisas i inkomstdeklarationen för beskattningsår 2. I och med att betalningarna för installationen inte gjordes under samma år som den färdigställdes kan skattereduktion således inte medges för hela kostnaden.

Frågan om förskottsbetalningar har uppmärksammats bl.a. av Svensk Solenergi. I en skrivelse till Finansdepartementet framför branschföreningen att den nuvarande utformningen av 8 § förfarandelagen gör det svårt för utförarna att ta ut förskottsbetalning från sina kunder nära inpå årsskiftet. Med hänsyn till den tidsram som finns (att begäran ska lämnas in senast den 31 januari år 2) orsakas utförarna en säsongsvarierad kapitalbindning, då förskottsbetalning tidigt på året medför tillräckligt med tid för installation och betalning, medan förskottsbetalning i slutet av året oftast omöjliggörs då installation och slutbetalning inte hinner ske före 31 januari påföljande år. Det uppkommer därför situationer där kunder går miste om skattereduktion för grön teknik, t.ex. om förskottsbetalning gjorts år 1 och slutbetalning sker efter den 31 januari år 2. Utförarna har då ingen praktisk möjlighet att ansöka om skattereduktion.

Utbetalning får begäras efter det att installationen av grön teknik har slutbetalats

När möjligheten till skattereduktion för installation av viss typ av grön teknik trädde i kraft förutsågs inte helt effekten vid förskottsbetalning, vilken medför att köpare inte utan vissa olägenheter i dessa fall kan ta del av skattereduktionen för hela material- och arbetskostnaden. Till skillnad från vid rot- och rutarbeten ges skattereduktion för grön teknik för såväl arbets- som materialkostnader. Utförarna har i många fall behövt förskottsbetalning för inköp av material. Det har därför uppkommit oförutsedda effekter för utförarna när dessa önskat förskottsbetalning från kunderna, särskilt i samband med årsskiftet. Nuvarande systematik innebär såväl en säsongsvarierad kapitalbindning som omotiverad administrativ börda för utförarna. Bestämmelserna bör därför ändras så att utföraren ska kunna begära utbetalning från Skatteverket efter det att installationen av grön teknik har utförts och slutbetalats. Begäran om utbetalning ska lämnas elektroniskt och ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari året efter det beskattningsår då arbetet slutbetalades. En begäran om skattereduktion för installation av grön teknik bör göras av kunden i inkomstdeklarationen för det beskattningsår då utgifter för installation av grön teknik har slutbetalats (se avsnitt 12.4.4). På så sätt ges möjlighet för utförarna att lättare ta ut förskottsbetalning av kunderna, utan att försvåra möjligheten till skattereduktion för samtliga arbets- och materialkostnader hänförliga till installationen av grön teknik.

Ett exempel kan belysa den föreslagna ändringen i 8 § förfarandelagen:

A beställer en installation av solceller. Det avtalade fasta priset för installationen är 100 000 kronor. Den inte skattereduktionsgrundande delen för installationen är 3 000

kronor. Resterande del av det avtalade priset om 97 000 kronor ingår i underlaget för skattereduktion. Skattereduktion beräknas till 19 400 kronor (20 procent av 97 000 kronor). A betalar 20 000 kronor i förskott för installationen i november år 1. Installationen är färdigställd i februari år 2 och A betalar därefter resterande del av fakturabeloppet i mars år 2, med avdrag för skattereduktion, med 60 600 kronor (80 000 kronor – 19 400 kronor). Efter det att A har slutbetalat installationen i mars år 2 kan utföraren ansöka om utbetalning av resterande belopp om 19 400 kronor senast den 31 januari år 3. Den slutliga skattereduktionen för A med 19 400 kronor kommer att redovisas i inkomstdeklarationen för beskattningsår 2. Skattereduktion kan således medges för hela kostnaden.

I en begäran om utbetalning enligt fakturamodellen för skattereduktion för installation av grön teknik ska utföraren, utöver uppgift om det belopp som begärs, lämna uppgifter om sig själv, köparen, vilken bostad som installationen är hänförlig till, det utförda arbetet och debiterade och betalda belopp. Av 9 § fjärde punkten förfarandelagen framgår att uppgift lämnas om den dag som betalningen för installationen kommit utföraren tillhanda. För att korrespondera med den föreslagna ändringen i 8 § förfarandelagen bör i stället uppgift lämnas om den dag som slutbetalningen för installationen kommit utföraren tillhanda.

Svensk Solenergi anser även att regeringen bör införa justeringar i inkomstskattelagen som innebär att batteriers användning inte begränsas, dvs. att det tydliggörs att installation av batterier som används för andra ändamål än att lagra elen för det aktuella hushållets räkning ger rätt till skattereduktion. Denna fråga rymms dock inte inom ramen för denna lagstiftningsprodukt.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 8 och 9 §§ lagen om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik.

12.4.4 Slutlig skattereduktion

Regeringens förslag: En begäran om skattereduktion för installation av grön teknik ska göras i inkomstdeklarationen för det beskattningsår då utgifter för installation av grön teknik har slutbetalats. Skattereduktionen hänförs till det beskattningsår då köparen har slutbetalat installationen av grön teknik.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrar sig tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Fakturamodellen innebär att skattereduktion ges med ett belopp motsvarande den tillgodoräknade preliminära skattereduktion. I de fall då utföraren har fått utbetalning från Skatteverket, dvs. köparen har fått preliminär skattereduktion, tillgodoräknas slutlig skattereduktion med 20 procent av kostnaderna för installation av solceller eller 50 procent för installation av system för lagring av egenproducerad el eller installation av laddningspunkter för elfordon. Den slutliga skattereduktionen får dock aldrig överstiga den preliminära skattereduktion som har tillgodoräknats.

Skattereduktionen grundar sig på att den skattskyldige haft en utgift för den utförda installationen. Skattereduktionen bör därför, precis som gäller enligt befintliga bestämmelser om skattereduktion för grön teknik, hänföras till det beskattningsår då köparen har slutbetalat utgiften.

Begäran om skattereduktion görs i inkomstdeklarationen för det beskattningsår då den utförda installationen har betalats. För att korrespondera med ändringen om att utbetalning får begäras efter att installationen av grön teknik har slutbetalats, bör begäran om skattereduktion göras i inkomstdeklarationen för det beskattningsår då den utförda installationen har slutbetalats. På så sätt hänförs samtliga betalningar som avser installationen till ett och samma beskattningsår. Om en förskottsbetalning görs t.ex. i november år 1, arbetet färdigställs i februari år 2 och slutbetalning görs i mars år 2 ska begäran om skattereduktion göras i inkomstdeklarationen för beskattningsår 2. Utföraren ska ansöka om utbetalning senast den 31 januari år 3.

Lagförslag

Förslaget medför en ändring i 67 kap. 37 § inkomstskattelagen.

12.4.5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas på installationer som har slutbetalats efter den 31 december 2024.

Lagändringen i inkomstskattelagen ska tillämpas för begäran om skattereduktion för grön teknik som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024.

Lagändringarna i lagen om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik ska tillämpas första gången på utbetalning som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrar sig tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. *Svensk Solenergi* anser att det är angeläget att ikraftträdandet sker enligt förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Det är angeläget att ändringen träder i kraft så snart som möjligt för att hushållens efterfrågan på grön teknik ska underlättas ytterligare. Lagändringarna bör mot den bakgrunden träda i kraft den 1 januari 2025.

Lagarna bör tillämpas första gången för begäran om skattereduktion för grön teknik som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024, och på utbetalning som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024. Det innebär att förskottsbetalningar som gjorts före ikraftträdandet är skattereduktionsgrundande, även om slutbetalningen sker efter den 31 december 2024. Utföraren får då begära utbetalning senast den 31 januari året efter slutbetalningen. Köparens slutliga skattereduktion är hänförlig till beskattningsåret då slutbetalningen görs.

Bestämmelsen kan illustreras med följande exempel. Köparen betalar hela installationen 2024. Utföraren måste då, enligt de äldre bestämmelserna, utföra installationen och begära utbetalning från Skatteverket senast den 31 januari 2025. För det fall köparen endast förskottsbetalar installationen i t.ex. december 2024 finns möjlighet att tillämpa de nya bestämmelserna, eftersom dessa är knutna till slutbetalningen. Om utföraren utför installationen i januari 2025 och köparen slutbetalar installationen i februari 2025, ska köparen begära skattereduktionen i inkomstdeklarationen för beskattningsår 2025. Utföraren ska senast den 31 januari 2026 ansöka om utbetalning från Skatteverket.

12.4.6 Konsekvensanalys

I detta avsnitt redogörs för förslaget effekter i den omfattning som bedöms lämpligt i det aktuella lagstiftningsärendet och med beaktande av förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Syfte och alternativa lösningar

Syftet med förslaget är att underlätta fakturering med förskottsbetalning i samband med installation av grön teknik. Med gällande regler kan förskottsbetalningar som gjorts tidigare år än året för slutbetalningen inte ligga till grund för skattereduktion för grön teknik vilket medför administrativa kostnader för utförare och osäkerhet om skattereduktionens storlek för köpare av grön teknik. Det finns inga alternativa tillvägagångssätt som på ett rimligt sätt skulle uppnå syftet med förslaget. Skulle förslaget inte komma till stånd uteblir de effekter som beskrivs i denna konsekvensanalys. Utöver eventuella justeringar som Skatteverket bedömer behöver göras i sina informationsunderlag bedöms det inte finnas några behov av ytterligare speciella informationsinsatser.

Offentligfinansiella effekter

Eftersom köpare och utförare av installationer av grön teknik bedöms ha relativt stora möjligheter att påverka datum för förskotts- och slutbetalning med dagens regler blir förslaget effekt på de offentliga finanserna begränsad.

Problemet med att förskottsbetalningar inte kan ingå i underlaget för skattereduktion för grön teknik bedöms vara störst för projekt som slutfaktureras i början av året. I beräkningen av den offentligfinansiella effekten antas därför att underlagen som ligger till grund för skattereduktion för grön teknik under årets tre första månader är tre procent lägre än vad de hade varit om alla förskott hade ingått i underlaget. Enligt Skatteverket uppgår de preliminära skattereduktionerna för grön teknik de tre första månaderna 2023 till totalt ca 794 miljoner kronor. Förslaget medför att samtliga förskottsbetalningar kan ligga till grund för skattereduktion vilket ökar underlaget för skattereduktionerna och därmed ökar skattereduktionerna. Skattereduktionerna för grön teknik beräknas öka med ca 25 miljoner kronor ($794 / [1 - 0,03] - 794 = 24,6$). Framskrivet med regeringens senaste BNP-prognos motsvarar det ca 27 miljoner kronor 2025. Förslaget bedöms därför minska skatteintäkterna med 27 miljoner kronor 2025. Skattereduktionen påverkar statens skatteintäkter och har ingen påverkan på de kommunala skatteintäkterna.

Svensk Solenergi påpekar att den offentligfinansiella kostnaden av förslaget antagligen blir lägre än beräknats eftersom beräkningen bygger på data från 2023 då svenska privatpersoners investeringar i grön teknik var rekordhögt. Regeringen bedömer att det fortfarande råder osäkerhet om hur installationerna av grön teknik kommer att utvecklas i närtid och bedömer att det inte finns tillräckligt starkt övervägande skäl att revidera uppskattningen av förslaget offentligfinansiella effekt.

Effekter för enskilda

Enligt Skatteverket fick ca 140 000 personer skattereduktion för grön teknik under 2022 till ett sammanlagt belopp om ca 2,7 miljarder kronor. Under 2023 har investeringarna i grön teknik ökat och fram till den 17 november 2023 hade ca 150 000 personer fått preliminär skattereduktion för grön teknik till ett sammanlagt belopp om ca 4,2 miljarder kronor.

För individen innebär förslaget mindre osäkerhet om skattereduktionens storlek vid investeringar i grön teknik där delar av investeringen ska betalas i förskott. Det

medför att det blir lättare för individen att jämföra offerter från företag med olika betalningsmodeller och underlättar därmed för individen att ta investeringsbeslut.

Effekter för företagen

Jämfört med rot- och ruttjänster är installation av solceller, laddstolpar och batterier mer material- och kapitalintensiv försäljning till kund då även materialet ingår i underlaget för skattereduktionen. Av den anledningen förekommer förskottsbetalning i relativt stor utsträckning i branschen.

Enligt Skatteverket utförde ca 5 300 företag installationsarbeten som berättigade till skattereduktion för grön teknik 2022. Majoriteten av bolagen tillhör SNI-kod F.43, specialiserad bygg- och anläggningsverksamhet. Vidare har majoriteten av företagen som utför installationer av grön teknik 1–4 anställda och en omsättning på 1–10 miljoner kronor. Sett till det totala värdet av skattereduktionerna ges den största delen av skattereduktionerna för grön teknik till kunder hos större utförare. Cirka 47 procent av de totala skattereduktionerna tillfaller kunder till utförare med mer än 100 miljoner i omsättning, och 44 procent av skattereduktionerna tillfaller kunder till företag med mer än 50 anställda.

Dagens regler bedöms innebära omotiverade administrativa kostnader för företagen som installerar grön teknik. Kostnaderna uppstår då förskottsbetalningar sent under kalenderåret riskerar att inte kunna ligga till grund för skattereduktion om inte projektet blir klart och slutfakturerat innan årsskiftet. Det bedöms medföra en omotiverad administrativ börda för företagen att i dessa fall försöka att fakturera kunderna på ett sådant sätt att deras skattereduktion inte påverkas negativt. Förslaget innebär att dessa administrativa kostnader försvinner och att den administrativa bördan i branschen minskar något. Det är dock svårt att bedöma storleken på den kostnadsbesparing som förslaget innebär.

En uppskattning av kostnadsbesparingen kan fås genom att man uppskattar den tid det tar att hantera de fakturor där kundens förskottsbetalning riskerar att inte kunna ligga till grund för skattereduktion samt företagets kostnader för den arbetstiden. Metoden utgår från Tillväxtverkets regelräknare. Som beskrivs i avsnitt 12.4.6 Offentligfinansiella effekter bedöms problemet vara som störst för fakturor som betalas under årets inledande månader. I beräkningen av de administrativa kostnaderna antas att 20 procent av kunderna under årets första tre månader behöver särskild manuell hantering av en ekonomiassistent. Denna hantering bedöms i genomsnitt ta ca 20 minuter per kund. Enligt Skatteverket gjordes det ca 42 000 preliminära skattereduktioner för grön teknik de tre första månaderna 2023. Enligt SCB tjänar en ekonomiassistent i privat sektor ca 34 200 kronor i månaden 2022. Det motsvarar ca 39 000 kronor per månad 2025 om lönen skrivs fram med en prognos för lönesummans utveckling. Lönekostnaden multipliceras med 1,84 för att inkludera semesterersättning, arbetsgivaravgifter och overheadkostnader. Det ger en total kostnad per timme på ca 450 kronor 2025. Med dessa antaganden bedöms branschens totala kostnadsbesparing av förslaget uppgå till ca 1,3 miljoner kronor ($450 \cdot [20/60] \cdot 0,2 \cdot 42\,000 = 1\,260\,000$).

Företagarna påpekar att förslaget även underlättar för utförarna när det gäller tex. inköp av material för installationen. Regeringen delar den bedömningen. Förslaget kan särskilt komma att underlätta för mindre företag som i större uträkning bedöms använda förskottsbetalning. Förslaget bedöms vidare vara positivt för konkurrensen på marknaden för grön teknik då det jämnar ut förutsättningarna mellan företag som använder förskottsbetalning och företag som inte gör det.

Eftersom förslaget särskilt bedöms kunna underlätta för mindre företag är det inte nödvändigt att ta någon ytterligare särskild hänsyn till små företag i utformningen av förslaget.

Effekter för statliga myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Skatteverket kommer att behöva ändra informationsmaterial till följd av förslaget. Förändringarna kommer att ingå i den anpassning som årligen görs med anledning av ny eller ändrad lagstiftning. Förslaget bedöms innebära viss minskad administration för Skatteverket då ärenden relaterade till förskottsbetalning vid installation av grön teknik förväntas minska något. Eventuella tillkommande kostnader ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar. För de allmänna förvaltningsdomstolarna bedöms förslaget inte ha någon inverkan.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslaget bedöms vara förenligt med EU-rätten, inklusive EU:s regelverk om statligt stöd.

Effekter för miljön

Boverket bedömer att om förslaget medför fler installationer av grön teknik kan det bidra till att Sverige uppfyller kraven i den förväntade omarbetningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU av den 19 maj 2010 om byggnaders energiprestanda samt miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Regeringen bedömer dock att förslagets effekt på antalet installationer är mycket begränsad.

Övriga effekter

Förslagen bedöms inte få några effekter för offentlig sektor utöver de som beskrivits i denna konsekvensanalys. Förslaget bedöms inte heller ha några effekter för sysselsättningen, inkomstfördelningen eller jämställdheten mellan kvinnor och män.

12.5 Sänkt subventionsgrad vid skattereduktion för installation av solceller

Regeringens bedömning: Subventionsgraden för skattereduktionen för installation av solceller bör sänkas från 20 till 15 procent.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2025.

Skälen för regeringens bedömning: Skattereduktionen för grön teknik innebär bl.a. att privatpersoner kan få skattereduktion för installation av solceller med 20 procent av de debiterade arbets- och materialkostnaderna (för en närmare beskrivning av regleringen se avsnitt 12.4.2).

Stödet för installation av solceller har ansetts kunna bidra till kapacitetsutbyggnaden av produktionen av förnybar el och minska beroendet av fossilbaserad elproduktion. För att sänka köparens kostnad och stimulera efterfrågan på solceller höjdes subventionsgraden för installation av solceller från 15 till 20 procent den 1 januari 2023. Installationer av solceller har sedan dess ökat kraftigt och det fanns vid utgången av 2023 mer än 250 000 installerade solcellsanläggningar i landet. Mellan januari 2021 och juni 2024 fick ca 235 000 hushåll skattereduktion för installation av solceller. Enligt regeringens bedömning finns det inte längre samma behov av att, i den omfattning som har gjorts de senaste åren, stimulera efterfrågan på solceller. Solkraft bör i större utsträckning

byggas på marknadsmässiga grunder och prissignaler från elmarknaden bör få ett större genomslag så att kraftslaget på sikt kan bidra mer till Sveriges leveranssäkerhet och försörjningstrygghet, i enlighet med energipolitikens långsiktiga inriktning (prop. 2023/24:105). Därför bör subventionsgraden för installation av solceller åter sänkas till 15 procent, vilket är den subventionsgrad som gällde innan 2023.

Förslaget bedöms öka skatteintäkterna med 0,10 miljarder kronor under 2025 och med 0,20 miljarder kronor per år fr.o.m. 2026.

Finansdepartementet kommer att remittera ett förslag med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser att under våren 2025 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2025 och tillämpas på installationer som har betalats efter den 30 juni 2025.

12.6 Slopad skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el

Regeringens bedömning: Skattereduktionen för mikroproduktion av förnybar el bör slopas.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2026.

Skälen för regeringens bedömning: Den 1 januari 2015 infördes en skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el (se budgetpropositionen för 2015, prop. 2014/15:1). Skattereduktionen innebär i korthet att den som framställer förnybar el, har en anläggning som uppfyller vissa villkor och som anmäler detta till elnätföretaget har rätt till skattereduktion med som mest 18 000 kronor per år (30 000 kilowattimmar multiplicerat med 60 öre).

Motivet för införandet av skattelättnaden var bl.a. att underlätta för det växande intresse som vid tidpunkten fanns för mikroproduktion av förnybar el.

Som anges i avsnitt 12.5 har installationer av solceller ökat kraftigt under de senaste åren och det finns i dag ett stort antal solcellsanläggningar i landet. Den kraftiga ökningen av antalet solcellsanläggningar innebär enligt regeringen att det inte längre finns behov av att fortsätta subventionera mikroproduktion av förnybar el genom en skattereduktion. Solkraft bör i större utsträckning byggas på marknadsmässiga grunder och prissignaler från elmarknaden bör få ett större genomslag så att kraftslaget på sikt kan bidra mer till Sveriges leveranssäkerhet och försörjningstrygghet, i enlighet med energipolitikens långsiktiga inriktning (prop. 2023/24:105). Skattereduktionen för mikroproduktion av förnybar el bör därför slopas.

Förslaget bedöms öka skatteintäkterna med 0,68 miljarder kronor fr.om. 2026.

Finansdepartementet kommer att remittera ett förslag med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser att under 2025 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2026.

12.7 Höjd beloppsgräns för avdrag för resor till och från arbetet

Regeringens bedömning: Beloppsgränsen över vilken utgifter för inställesresor och för resor mellan bostaden och arbets- respektive utbildningsplatsen får dras av bör höjas från 11 000 kronor till 13 000 kronor.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2026.

Skälen för regeringens bedömning: Avdrag för skäliga utgifter för resor mellan bostaden och arbets- respektive utbildningsplatsen (arbetsresor) ska göras om arbets- och utbildningsplatsen ligger på ett sådant avstånd från den skattskyldiges bostad att denne behöver använda något transportmedel. Utgifter för särskilda resor i samband med att den skattskyldige börjar eller slutar en tjänst (inställelseresor) ska dras av om resorna företagits mellan två platser inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Rätten till avdrag för utgifter för arbets- och inställelseresor är begränsad på så sätt att avdrag endast får göras till den del utgifterna sammanlagt överstiger 11 000 kronor. Motivet för beloppsgränsen är att utgifter för arbets- och inställelseresor i inte obetydlig grad kan hänföras till privata levnadskostnader, vilka inte bör få dras av vid beskattningen. Beloppsgränsen innebär dessutom stora förenklings- och administrativa vinster.

Beloppsgränsen är inte indexerad, vilket innebär att den med jämna mellanrum behöver justeras för att inte urholkas. Beloppsgränsen höjdes senast den 1 januari 2017 (se budgetpropositionen för 2017, prop. 2016/17:1). Någon justering av beloppsgränsen har således inte skett på ett antal år. Beloppsgränsen bör därför höjas till 13 000 kronor.

Förslaget bedöms öka skatteintäkterna med 0,57 miljarder kronor per år fr.o.m. 2026.

Finansdepartementet kommer att remittera ett förslag med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser att under 2025 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2026.

Skatt på arbetsinkomster – socialavgifter m.m.

12.8 Utvidgning av växa-stödet

Regeringens bedömning: Nedsättningen av arbetsgivaravgifter för den först anställda, det s.k. växa-stödet, bör utvidgas till att omfatta upp till två anställda och beloppsgränsen för hur stor ersättning som omfattas av nedsättningen bör höjas till 35 000 kronor per månad. Vidare bör det göras vissa lagändringar som behövs för att anpassa svensk skattelagstiftning till den nya förordningen om stöd av mindre betydelse enligt EU:s regler om statligt stöd som trädde i kraft den 1 januari 2024.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2025. Ändringarna av bestämmelserna om växa-stödet bör tillämpas på ersättning som ges ut efter den 31 december 2024. Utvidgningen av stödet från en till två anställda bör tillämpas på anställningar som påbörjats efter den 30 april 2024.

Skälen för regeringens bedömning: Den 1 januari 2017 infördes en tillfällig nedsättning av arbetsgivaravgifterna för enskilda näringsidkare som anställer en första person (växa-stöd). Reglerna innebar att enskilda näringsidkare som inte hade haft någon anställd sedan den 1 januari 2016 och som anställde en person efter den 31 mars 2016, bara skulle betala ålderspensionsavgiften om 10,21 procent på ersättningen till den anställda under de tolv första månaderna. Övriga arbetsgivaravgifter, allmän löneavgift och särskild löneskatt behövde alltså inte betalas. Nedsättningen av arbetsgivaravgifterna gällde till den del ersättningen inte översteg 25 000 kronor per månad. Anställningen skulle omfatta minst tre månader och en arbetstid på minst 20 timmar per vecka. Nedsättning gavs enbart för den först anställda en gång. Om anställningen upphörde och en ny person senare anställdes kunde nedsättning alltså inte fås för den personen. Reglerna var avsedda att gälla t.o.m. den 31 december

2021 (prop. 2016/17:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.6). Den 1 januari 2018 utökades växa-stödet till att även omfatta aktiebolag som inte har någon anställd eller endast en anställd som också är delägare samt till handelsbolag utan anställda och med högst två delägare. De nya reglerna omfattade anställningar som påbörjades tidigast den 1 april 2017 (prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.10). För att underlätta för fler enmansföretagare att våga ta steget att anställa en första person förlängdes den längsta tid som sådana företag hade rätt till nedsättning från 12 till 24 kalendermånader i följd. Denna förlängning tillämpades på anställningar som hade påbörjades efter den 28 februari 2018 (prop. 2018/19:99 s. 52 och 53). Den 1 januari 2021 gjordes bestämmelserna om växa-stödet permanenta (prop. 2020/21:14 s. 15 och 16).

För att sänka anställningskostnaderna i mindre företag som vill anställa bör växa-stödet utvidgas så att nedsättningen av arbetsgivaravgifterna omfattar upp till två anställda. Därutöver bör beloppsgränsen för hur stor ersättning som omfattas av nedsättningen höjas till 35 000 kronor per månad.

Växa-stödet utgör ett stöd av mindre betydelse enligt EU:s regler om statligt stöd. Den 1 januari 2024 trädde en ny förordning om stöd av mindre betydelse i kraft. Det bör göras vissa lagändringar som behövs för att anpassa svensk skattelagstiftning till den nya förordningen.

Finansdepartementet har remitterat en promemoria med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen beslutade den 5 september 2024 att inhämta Lagrådets yttrande och avser att under 2024 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2025. Ändringarna av bestämmelserna om växa-stödet bör tillämpas på ersättning som ges ut efter den 31 december 2024. Utvidgningen av stödet från en till två anställda bör tillämpas på anställningar som påbörjats efter den 30 april 2024.

Förslaget om utvidgat växa-stöd bedöms minska skatteintäkterna med 80 miljoner kronor 2025. Alla företag förväntas inte anställa ytterligare en person omedelbart när de nya reglerna är på plats. Därför blir den offentligfinansiella effekten mindre initialt och ökar över tid. År 2026 och 2027 bedöms skatteintäkterna minska med 190 respektive 250 miljoner kronor.

Skatt på kapitalägande – kapital- och egendomsskatter

12.9 En skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring

12.9.1 Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har promemorian En skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring tagits fram. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 9 avsnitt 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 9 avsnitt 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 9 avsnitt 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2023/03235). I denna proposition behandlas promemorians förslag om en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto, i kapitalförsäkring och i PEPP-produkt och promemorians förslag om justering i den s.k. stoppregeln för ränta på kontanta medel som förvaras på ett investeringssparkonto.

I hemställningar från bl.a. Svenska Bankföreningen efterfrågas ändringar i bestämmelsen om beskattning av ränta på likvida medel som förvaras på ett investerings-

sparkonto (Fi2023/02842 och Fi2023/02658). Dessa behandlas i avsnitt 12.9.6 och 12.9.7.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 30 maj 2024 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 9 avsnitt 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 9 avsnitt 5*. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 12.9.3, 12.9.4, 12.9.8 och i författningskommentaren (avsnitt 12.26.5). I förhållande till lagrådsremissen har vissa språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

I förhållande till lagrådsremissen har förslaget om en skattefri grundnivå även ändrats på så sätt att förslaget ska genomföras i två steg i stället för ett. I propositionen föreslås att en skattefri grundnivå som uppgår till 150 000 kronor införs fr.o.m. den 1 januari 2025 och att grundnivån ska höjas till 300 000 kronor fr.o.m. den 1 januari 2026. Vidare föreslås, som en följd av införandet av avdraget, en ändring i reglerna om avräkning av utländsk skatt. De föreslagna justeringarna är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande över dessa förslag.

12.9.2 Bakgrund och gällande rätt

Investeringssparkonto

Den 1 januari 2012 infördes ett schablonbeskattat sparande för vissa direktägda finansiella instrument, benämnt investeringssparkonto. Syftet med sparandeformen är dels att förenkla för de skattskyldiga, dels att undanröja de skattemässiga inlåsnings-effekter som finns inom det konventionellt beskattade systemet (prop. 2011/12:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.13.2.3). Endast privatpersoner och dödsbon kan vara innehavare av investeringsparkonton och det är endast s.k. investeringsföretag som får tillhandahålla sådana konton. Med investeringsföretag avses värdepappersbolag, kreditinstitut, fondbolag och AIF-förvaltare samt utländska motsvarigheter till dessa. Investeringsparkonton kan därmed inte föras av försäkringsbolag.

Utgångspunkten är att bara investeringstillgångar och kontanta medel får förvaras på kontot. Med investeringstillgångar avses finansiella instrument som är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), finansiella instrument som handlas på en MTF-plattform samt andelar i en värdepappersfond eller en specialfond (6 och 10 §§ lagen [2011:1268] om investeringsparkonto).

Kontoinnehavaren behöver inte redovisa kapitalvinster och annan avkastning på kontot. Kapitalförluster och utgifter får inte heller dras av. I stället ska en schablonintäkt tas upp till beskattning i inkomstlaget kapital. Schablonintäkten baseras på ett kapitalunderlag som beräknas utifrån marknadsvärdet av tillgångar som förvaras på kontot under kalenderåret (42 kap. 37 § inkomstskattelagen [1999:1229], förkortad IL). Schablonintäkten beräknas genom att kapitalunderlaget multipliceras med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet (42 kap. 36 § IL). Schablonintäkten beräknas till lägst 1,25 procent av kapitalunderlaget. Den beräknade schablonintäkten beskattas med 30 procent (inkomstskatt).

Kapitalförsäkring och paneuropeisk privat pensionsprodukt

Beskattningen av sparande på investeringsparkonto och i kapitalförsäkring vilar på förutsättningen att det ska råda en skattemässig neutralitet i valet mellan sparformerna.

Kapitalförsäkringar schablonbeskattas på ett liknande sätt som investeringssparkonton, vilket innebär att innehavaren inte behöver ta upp kapitalvinster och annan avkastning inom ramen för kapitalförsäkringen till beskattning. I stället beskattas kapitalförsäkringar med avkastningsskatt som tas ut med 30 procent på ett skatteunderlag som beräknas genom att värdet av tillgångarna i försäkringen (kapitalunderlag) multipliceras med statslåneräntan vid utgången av november året före beskattningsåret ökad med en procentenhet (3 d § andra och tredje styckena lagen [1990:661] om avkastningsskatt på pensionsmedel, förkortad AvPL). Skatteunderlaget ska beräknas till lägst 1,25 procent av kapitalunderlaget.

Till skillnad från vad som gäller vid innehav av investeringssparkonto ägs tillgångarna i en kapitalförsäkring av försäkringsföretaget. Svenska livförsäkringsföretag, utländska livförsäkringsföretag som bedriver försäkringsrörelse från fast driftställe i Sverige och vissa utländska tjänstepensionsinstitut är därför skattskyldiga för avkastningsskatt (2 § första stycket 1 och 2 AvPL). Skatten förs sedan över på den försäkrade i form av avgifter, vilka regleras i försäkringsavtalet.

Det finns tre typer av kapitalförsäkringar: fondförsäkring, depåförsäkring och traditionell försäkring. Villkor och avgifter varierar mellan olika försäkringar. Depåförsäkring är den försäkringstyp som rent tekniskt är mest lik investeringssparkonto. I en depåförsäkring är det innehavaren själv som bestämmer hur försäkringskapitalet ska placeras och som står den finansiella risken för tillgångarna i försäkringen.

Innehavare av utländska kapitalförsäkringar omfattas av särskilda regler där försäkringstagaren själv är skattskyldig till avkastningsskatt och måste redovisa kapitalunderlaget i sin deklaration (2 § första stycket 7 AvPL). Kapitalunderlaget baseras bl.a. på den utländska kapitalförsäkringens värde vid beskattningsårets ingång. Detta värde beräknas som försäkringens återköpsvärde med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringsrörelsens överskott. Särskilda regler gäller för utländska försäkringsavtal som har ingåtts före den 1 januari 1997 (3 a § sjätte till åttonde styckena AvPL).

Det finns även en annan sparprodukt som har vissa likheter med kapitalförsäkring, nämligen paneuropeisk privat pensionsprodukt enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1238 av den 20 juni 2019 om en paneuropeisk privat pensionsprodukt (PEPP-produkt). Sparande i en PEPP-produkt beskattas på motsvarande sätt som en kapitalförsäkring (prop. 2022/23:7 s. 191 och 192). En PEPP-produkt är en sparprodukt framtagen inom EU med syfte att underlätta och stimulera långsiktigt privat sparande till pensionen. Ett avtal om PEPP-sparande träffas mellan en PEPP-sparare, som endast kan vara en fysisk person, och ett PEPP-sparinstitut. Avkastningsskatt på PEPP-produkter betalas av svenska företag som tillhandahåller PEPP-produkter, utländska företag som tillhandahåller PEPP-produkter och som bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige och obegränsat skattskyldiga som under beskattningsåret innehaft ett avtal om sparande i en PEPP-produkt i en verksamhet som inte bedrivs från ett fast driftställe i Sverige (2 § första stycket 11–13 AvPL). Kapitalunderlag och skatteunderlag för sparande i en PEPP-produkt ska i princip bestämmas på motsvarande sätt som kapitalunderlag och skatteunderlag för kapitalförsäkring (3 a § tionde och elfte styckena och 3 d § tredje stycket 2 och 3 AvPL).

12.9.3 En skattefri grundnivå för sparande införs

Regeringens förslag: En skattefri grundnivå införs för sparande på investeringssparkonto, i kapitalförsäkring och i PEPP-produkt.

Den skattefria grundnivån uppgår till 150 000 kronor fr.o.m. den 1 januari 2025 och till 300 000 kronor fr.o.m. den 1 januari 2026.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås att den skattefria grundnivån för sparande på bl.a. investeringssparkonto införs i ett steg där den skattefria grundnivån uppgår till 300 000 kronor fr.o.m. den 1 januari 2025.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna, däribland *Aktiespararna*, *Ekobrottsmyndigheten*, *Finansbolagens förening*, *Finansinspektionen*, *Fondbolagens förening*, *Förvaltningsrätten i Stockholm*, *Kammarrätten i Stockholm*, *Konsumentverket*, *Näringslivets skattedelegation (NSD)*, till vars yttrande *Svenskt Näringsliv* ansluter sig, *Sparbankernas Riksförbund*, *Svensk Försäkring*, *Svenska Bankföreningen* och *Svensk Värdepappersmarknad*, tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. Fondbolagens förening och Svensk Försäkring lyfter fram att det är positivt att hushållen uppmuntras till sparande i finansiella tillgångar och enligt Fondbolagens förening och NSD kan det leda till att hushållens ekonomiska motståndskraft ökar. *Ekonomistyrningsverket (ESV)*, *Konjunkturinstitutet*, *Landsorganisationen i Sverige (LO)*, *Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)* och *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)* avstyrker förslaget. Konjunkturinstitutet anser att det inte är uppenbart att sparandet i finansiella tillgångar bör öka och, om så är fallet, att sänkt skatt på investeringssparkonto är den bästa lösningen. TCO ser visserligen fördelar med att hushållen har ett sparande men att förslaget sannolikt endast i mycket liten utsträckning kommer att leda till att fler sparar och att det inte heller är visat att de som har möjlighet att spara avstår av skatteskäl. ESV och Konjunkturinstitutet anser att skattelättnaden i stor utsträckning kan komma att tillfalla personer som redan sparar relativt mycket och ifrågasätter om förslaget därmed är effektivt i förhållande till syftet. Flera remissinstanser, däribland LO, TCO och SACO, anser att förslaget innebär avsteg från vägledande principer i skattesystemet som likformighet, neutralitet och transparens. Några remissinstanser, bl.a. Konjunkturinstitutet och LO, påtalar att det finns en risk att förslaget leder till ökad skatteplanering. Fondbolagens förening och *Nordnet Bank AB* anser att beräkningsgrunden av schablonintäkten på investeringssparkonto bör återställas till den nivå som förelåg vid införandet, dvs. till statslåneräntan utan påslag. Fondbolagens förening anser även att miniminivån för räntefaktorn bör tas bort. *Skattebetalarnas förening* menar att en generellt sänkt skatt på investeringssparkonto skulle kunna vara en alternativ och enklare lösning än den föreslagna skattefria grundnivån. LO anser att beskattningen av sparformerna bör harmoniseras med den övriga kapitalbeskattningen och att den schablonbaserade beskattningen bör avskaffas. ESV, Konjunkturinstitutet och LO har synpunkter på konsekvensanalysen. Dessa synpunkter behandlas i avsnitt 12.9.8.

Skälen för regeringens förslag

En skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto införs

Sedan investeringssparkontot infördes 2012 har det blivit en attraktiv sparform för privatpersoner. Investeringssparkontot upplevs som enkelt eftersom faktiska vinster och annan avkastning inte behöver beräknas och tas upp till beskattning. Statslåneräntan har dessutom under större delen av tiden sedan införandet varit historiskt låg, vilket har inneburit en lägre effektiv skattesats för tillgångar på investeringssparkonto än vid en mer genomsnittlig statslåneränta. Omkring 3,5 miljoner personer har ett eller flera investeringssparkonton.

Hushåll som har ett sparande kan lättare parera oförutsedda ekonomiska händelser och har större möjlighet att ha makt över sin egen situation. En åtgärd som i hög grad skulle kunna bidra till ett ökat sparande är införandet av en skattefri grundnivå för

sparande på investeringssparkonto. Genom att sparande upp till en viss nivå blir skattefri skapas incitament för fler att spara för framtiden. *Konjunkturinstitutet* anser att det inte är uppenbart att sparandet i finansiella tillgångar bör öka och ifrågasätter om en skattefri grundnivå på investeringssparkonto är den bästa lösningen för att få fler att spara för oförutsedda ekonomiska händelser. För att öka hushållens ekonomiska motståndskraft är det enligt regeringens bedömning av stor vikt att skapa incitament för att stimulera hushållens sparande. Regeringen anser därför att sparande i finansiella tillgångar bör uppmuntras. Som tidigare framgått är det schablonbeskattade sparandet på investeringssparkonto en attraktiv sparform. Att införa en skattefri grundnivå för sparande på just investeringssparkonto bedöms därför vara ett lämpligt och naturligt sätt att öka incitamenten till sparande för hushållen.

Några remissinstanser, bl.a. *ESV* och *Konjunkturinstitutet*, konstaterar att skattelättnaden i stor utsträckning tillfaller individer som redan sparar mycket och ifrågasätter i vilken utsträckning förslaget kommer att leda till att fler börjar spara. Även *TCO* anser att förslaget i mycket liten utsträckning kommer att leda till att fler sparar och att det inte är visat att de som har möjlighet att spara avstår av skatteskal. Eftersom den skattefria grundnivån omfattar alla som sparar eller vill spara i de aktuella sparformerna är det dock regeringens bedömning, i likhet med *NSD*, att åtgärden kommer att stärka individernas incitament till sparande. Det kommer som bedömts tidigare kunna leda till en ökad ekonomisk motståndskraft hos fler hushåll.

Flera remissinstanser, däribland *LO*, *TCO* och *SACO*, anser att skattesystemet bör styras av principer som likformighet, neutralitet och transparens och ställer sig negativa till att förslaget innebär ytterligare avsteg från detta. Som *LO* konstaterar är total likformighet i beskattningen varken rimlig eller önskvärd, och regeringen menar att det i det här fallet är berättigat att göra vissa avsteg från principerna eftersom det är av stor vikt att skapa incitament för att stimulera hushållens sparande.

Som *ESV* och *Konjunkturinstitutet* påpekar kan förslaget leda till att sparande som i dag beskattas konventionellt (t.ex. räntebärande sparande på bankkonto) i stället placeras på ett investeringssparkonto. Till följd av detta kan de löpande skatteintäkterna från individernas kapitalinkomster komma att minska. Regeringen konstaterar i denna del att det ökade incitament till sparande i de aktuella sparformerna kan ge upphov till sådana konsekvenser, se vidare avsnitt 12.9.8.

Några remissinstanser, bl.a. *Konjunkturinstitutet* och *LO*, framhåller att förslaget kan leda till omfördelning av sparande inom familjen för att maximera avdragsrätten. Det är svårt att utforma förslaget på ett sätt som helt eliminerar risken för omfördelning samtidigt som reglerna inte blir onödigt komplicerade. Enligt regeringens bedömning torde dock få personer vara beredda att administrera och ge upp kontrollen över delar av sina tillgångar för en skattesänkning på ca 3 000 kronor, vilket är en bedömning av den maximala skattesänkningen 2026 vid en skattefri grundnivå på 300 000 kronor. Risken för omfördelning inom familjen bör mot denna bakgrund enligt regeringen inte överdrivas. *Konjunkturinstitutet* påtalar även att förslaget riskerar att leda till ökad skatteplanering, t.ex. vad avser beslutet att investera i noterade eller onoterade aktier. Som framgår ovan anser regeringen att den föreslagna skattefria grundnivån för sparande på just investeringssparkonto, och även i kapitalförsäkring (se nedan), är viktig för att öka incitamenten till sparande och att detta gäller även med beaktande av hur skattereglerna för dessa sparformer i övrigt är utformade.

Flera remissinstanser, däribland *Fondbolagens förening*, *Nordnet Bank AB* och *LO*, efterfrågar ytterligare förändringar av reglerna om investeringssparkonto. Dessa frågor faller dock utanför det aktuella lagstiftningsärendet och behandlas inte vidare här.

Lagrådet anser att det saknas underlag för att svara på flera av remissinstansernas frågeställningar, t.ex. om det finansiella sparandet bör öka. Några alternativa lösningar för att få hushållens sparande att öka har heller inte övervägts. Lagrådet anser därför att det är svårt att bedöma om förslaget är utformat på ett sådant sätt att det kan antas tillgodose det angivna syftet, om något alternativt förslag mer kostnadseffektivt hade kunnat uppnå syftet, liksom vilka problem som kan uppstå vid tillämpningen, avseende t.ex. risken för skatteplanering. Enligt Lagrådet är bristerna allvarliga, dock inte så påtagliga att regeringsformens beredningskrav inte kan anses vara uppfyllt. Regeringen delar Lagrådets bedömning att regeringsformens beredningskrav kan anses uppfyllt. Lagrådets synpunkter behandlas vidare i avsnitt 12.9.8.

Sammantaget anser regeringen, i likhet med majoriteten av remissinstanserna, att det bör införas en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto. Nivån bör uppgå till 300 000 kronor. Detta bedöms vara en lämplig nivå för att öka incitamentet för privatpersoner till ett framtida sparande. Av offentligfinansiella skäl bör reformen dock genomföras i två steg. Den skattefria grundnivån bör därför uppgå till 150 000 kronor fr.o.m. den 1 januari 2025 och till 300 000 kronor fr.o.m. den 1 januari 2026.

Den skattefria grundnivån omfattar även sparande i kapitalförsäkring och PEPP-produkt

Syftet med en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto är att främja privatpersoners långsiktiga sparande. Sparande i kapitalförsäkring och på investeringssparkonto skiljer sig åt i vissa avseenden (se avsnitt 12.9.2), men det har också stora likheter. I båda fallen ska t.ex. inte faktisk avkastning tas upp till beskattning utan sparandet schablonbeskattas och liksom för den som innehar ett investeringsparkonto kan försäkringstagaren i många fall i en kapitalförsäkring välja vilka tillgångar som ska ingå i försäkringen. På grund av dessa likheter har beskattningen av sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring sedan införandet av investeringssparkonto vilat på förutsättningen att det ska råda en skattemässig neutralitet i valet mellan sparformerna (prop. 2011/12:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.13.4.2). Denna princip bör i möjligaste mån upprätthållas.

Ett sparande i en PEPP-produkt har flera likheter med sparande i en kapitalförsäkring och beskattas på motsvarande sätt som en kapitalförsäkring. Sparande i en PEPP-produkt bör så långt möjligt beskattas på motsvarande sätt som liknande sparformer så att det inte uppkommer snedvridande effekter för konkurrensen om sparade medel (prop. 2022/23:7 s. 191–194).

Den skattefria grundnivån som föreslås gälla för sparande på investeringssparkonto bör därför även gälla för fysiska personers sparande i kapitalförsäkring och PEPP-produkt. På samma sätt som för investeringssparkonto bedöms dessa åtgärder bidra till ett ökat sparande och de positiva effekter det i sin tur medför.

12.9.4 Utformningen av den skattefria grundnivån

Regeringens förslag: Om en fysisk person under kalenderåret innehaft ett eller flera investeringssparkonton, en eller flera kapitalförsäkringar eller ett eller flera avtal om sparande i en PEPP-produkt, ska ett belopp dras av i inkomstslaget kapital.

När det gäller kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt är det den fysiska person som innehaft kapitalförsäkringen eller avtalet vid kalenderårets utgång som har rätt till avdrag.

Om en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt har avslutats under kalenderåret, är det den fysiska person som var innehavare när försäkringen eller avtalet avslutades som har rätt till avdrag.

Dödsbon har inte rätt till avdrag för senare år än det år då dödsfallet inträffade.

Avdraget uppgår till summan av de sammanlagda schablonintäkterna för det aktuella kalenderåret för de investeringssparkonton den fysiska personen innehaft under kalenderåret, och det sammanlagda underlaget för avdrag för de kapitalförsäkringar och avtal om sparande i en PEPP-produkt som den fysiska personen innehaft under det aktuella kalenderåret multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent.

Från och med den 1 januari 2025 får avdraget högst uppgå till 150 000 kronor multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent. Från och med den 1 januari 2026 får avdraget högst uppgå till 300 000 kronor multiplicerat med motsvarande räntefaktor.

Vid innehav av ett eller flera investeringssparkonton och en eller flera kapitalförsäkringar eller avtal om sparande i en PEPP-produkt ska avdraget i första hand göras för innehav av ett eller flera investeringssparkonton.

Underlaget för avdrag för en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt uppgår till summan av värdet av försäkringen eller avtalet vid kalenderårets ingång och premier eller inbetalningar som har betalats under kalenderåret till försäkringen eller PEPP-produkten. Premier och inbetalningar som har betalats under den andra halvan av kalenderåret beräknas till halva värdet.

Värdet av kapitalförsäkringen vid kalenderårets ingång utgörs av dess återköpsvärde enligt försäkringstekniska beräkningsgrunder med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringsrörelsens överskott.

Om en fysisk person har gjort avdrag för innehav av kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt, och det uppkommer ett underskott, ska skatten minskas med 30 procent av den del av underskottet som motsvarar avdragsbeloppet.

Avdraget ska beaktas vid avräkning av utländsk skatt som innehavare av investeringssparkonto har betalat och som är hänförlig till intäkter på kontot.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian finns inget förslag om en turordningsregel för fördelning av avdraget. I promemorian finns heller inget förslag om att beakta avdraget vid avräkning av utländsk skatt.

Remissinstanserna: *Svensk Försäkring* framför behov av förtydligande när det gäller regleringen för kapitalförsäkringar. Vidare konstaterar föreningen, liksom *Svenska Bankföreningen*, *Skatteverket* och *Svensk Värdepappersmarknad*, att vissa grupper, t.ex. begränsat skattskyldiga personer och minderåriga som saknar beskattningsbar inkomst i Sverige, inte kommer att kunna tillgodogöra sig den föreslagna skattelättnaden när det gäller sparande i kapitalförsäkring. *Skatteverket* avstyrker förslaget om utvidgad skattereduktion vid underskott i inkomstslaget kapital för avdrag för kapitalförsäkring och PEPP-produkt eftersom det handlar om ett begränsat antal personer, ökar komplexiteten i skattesystemet och att fullständig skattemässig neutralitet ändå inte kommer att uppnås. Om förslaget genomförs måste det enligt Skatteverket kompletteras med en turordningsregel som reglerar hur avdraget ska fördelas vid innehav i flera sparformer. Skatteverket lämnar även vissa lagtekniska synpunkter.

Skälen för regeringens förslag

Den skattefria grundnivån utformas som ett avdrag i inkomstlaget kapital

Den skattefria grundnivån bör utformas på så sätt att en fysisk person som innehar ett investeringssparkonto, en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt får göra ett avdrag i inkomstlaget kapital som motsvarar skatten på det sammanlagda sparandet i dessa produkter, dock får avdraget som mest uppgå till ett belopp som motsvarar skatten på ett sparande värt 150 000 kronor (fr.o.m. den 1 januari 2025) respektive 300 000 kronor (fr.o.m. den 1 januari 2026). Avdraget medges också om personen under året innehaft flera av dessa produkter och alla slags kombinationer av produkterna. Att en person ”innehaft” t.ex. ett investeringssparkonto under ett kalenderår omfattar både det fallet att kontot avslutats under året och att kontot fortfarande innehas efter årets utgång. Det är själva innehavet av t.ex. ett investeringssparkonto eller en kapitalförsäkring som grundar rätten till avdrag. Vilka slags tillgångar, t.ex. aktier, andelar i fonder eller kontanter, sparandet avser är oväsentligt i detta avseende. När det gäller kapitalförsäkringar och PEPP-produkter är det försäkringstagaren respektive innehavaren av avtalet om sparande i PEPP-produkten, och inte en eventuell förmånstagare, som är innehavare och som har rätt till avdrag. Precis som *Svensk Försäkring* lyfter fram bör en förmånstagare, oavsett eventuell förfoganderätt, inte kunna vara innehavare av en kapitalförsäkring och ha rätt till avdrag enligt den föreslagna regleringen.

Till skillnad från ett investeringssparkonto kan en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt överlåtas. Det är av administrativa skäl inte lämpligt att fördela avdraget hänförligt till en viss försäkring eller avtal mellan flera innehavare. När det gäller kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt bör avdraget i stället hänföras till den fysiska person som innehar kapitalförsäkringen eller avtalet vid kalenderårets utgång. För det fall att kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt har avslutats under kalenderåret bör det i stället vara den fysiska person som är innehavare när försäkringen eller avtalet avslutas som har rätt till avdrag.

Ett dödsbo är enligt 4 kap. 1 § inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL, skattskyldigt för den dödes och dödsboets inkomster. Om en fysisk person som uppfyller villkoren för avdraget avlider bör rätten till avdraget även gälla för dödsboet. Eftersom syftet med förslaget är att främja privatpersoners långsiktiga sparande bör dödsbon inte ha rätt till avdrag för senare år än det år då dödsfallet inträffade. Med anledning av synpunkter från *Lagrådet* har en lagteknisk justering gjorts i regleringen om avdragsrätt för dödsbon i förhållande till förslaget i promemorian.

I de följande avsnitten följer en närmare redogörelse för hur avdraget ska beräknas.

Avdrag för sparande på investeringssparkonto

Tillgångar på ett investeringssparkonto beskattas enligt nuvarande regler genom att en schablonintäkt tas upp till beskattning i inkomstlaget kapital. Schablonintäkten beräknas genom att ett kapitalunderlag, som beräknas utifrån marknadsvärdet av de tillgångar som förvaras på kontot vid ingången av varje kvartal under kalenderåret och egna inbetalningar till kontot, multipliceras med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent (42 kap. 36 § IL). Investeringsföretaget som för det aktuella investeringssparkontot rapporterar i kontrolluppgift schablonintäkten till Skatteverket. Schablonintäkten ska tas upp i inkomstlaget kapital och beskattas med 30 procent.

En fysisk person som innehaft ett eller flera investeringssparkonton ska få göra ett avdrag i inkomstlaget kapital som motsvarar de sammanlagda schablonintäkterna för det aktuella kalenderåret för de investeringssparkonton som personen innehaft under

kalenderåret. Avdraget får dock som högst uppgå till 150 000 kronor multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent. Från och med den 1 januari 2026 får avdraget högst uppgå till 300 000 kronor multiplicerat med motsvarande räntefaktor. Innebörden av förslaget är att kontoinnehavarens schablonintäkt, upp till det föreslagna taket, kvittas mot avdraget. Den som har ett sparande som understiger ett kapitalunderlag på 150 000 respektive 300 000 kronor kommer således inte att beskattas alls för sparandet. Den som har ett större sparande än så kommer bara att beskattas för schablonintäkten på den del av kapitalunderlaget som överstiger 150 000 respektive 300 000 kronor.

En skattefri grundnivå omfattar en fysisk persons sammanlagda sparande på investeringssparkonto. Om en fysisk person bara har ett investeringssparkonto avser den skattefria grundnivån bara detta konto, men om han eller hon har flera investeringssparkonton avser grundnivån det totala sparandet på samtliga dessa konton. Detta gäller även om det inte är samma investeringsföretag som för personens investeringssparkonton.

Avdrag för sparande i kapitalförsäkringar och avtal om sparande i en PEPP-produkt

Till skillnad från vad som gäller för ett investeringssparkonto, där tillgångarna ägs av innehavaren av kontot, ägs tillgångarna i en kapitalförsäkring inte av försäkringsstagaren utan av försäkringsföretaget. När det gäller svenska försäkringar är det försäkringsföretaget som är skattskyldigt för avkastningsskatt (2 § första stycket 1 lagen [1990:661] om avkastningsskatt på pensionsmedel, förkortad AvPL). Skatteunderlaget utgörs något förenklat av värdet av tillgångarna i försäkringsföretaget vid beskattningsårets ingång plus premiebetalningar under beskattningsåret (det s.k. kapitalunderlaget) multiplicerat med en räntefaktor. Den avgift som den försäkrade betalar till försäkringsföretagen inkluderar kompensation för avkastningsskatten. En fysisk person som är innehavare av en utländsk kapitalförsäkring är däremot skattskyldig för avkastningsskatt och skatten beräknas på den enskilda försäkringens värde. Kapitalunderlaget utgörs av försäkringens värde vid beskattningsårets ingång, dvs. kalenderårets ingång, ökat med de sammanlagda premier som betalats under året (3 a § sjätte stycket och 3 b § första stycket AvPL). Premier som har betalats under den andra halvan av beskattningsåret beräknas till halva värdet. Skatteunderlaget beräknas genom att kapitalunderlaget multipliceras med en räntefaktor.

När det gäller PEPP-produkter är svenska företag som tillhandahåller sådana produkter skattskyldiga för avkastningsskatt. Utländska företag som tillhandahåller PEPP-produkter och som bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige är också skattskyldiga till avkastningsskatt liksom obegränsat skattskyldiga som under beskattningsåret innehaft ett avtal om sparande i en PEPP-produkt i en verksamhet som inte bedrivs från ett fast driftställe i Sverige. I linje med vad som gäller för innehavare av utländska kapitalförsäkringar motsvarar kapitalunderlaget för obegränsat skattskyldiga som under beskattningsåret innehaft ett avtal om sparande i en PEPP-produkt med ett utländskt företag som tillhandahåller PEPP-produkter, i en verksamhet som inte bedrivs från ett fast driftställe i Sverige, värdet av avtalet om sparande i PEPP-produkten vid beskattningsårets ingång, dvs. kalenderårets ingång, ökat med de sammanlagda inbetalningar som gjorts under året (3 a § elfte stycket och 3 b § första stycket AvPL).

En fysisk person som har ett sparande i kapitalförsäkring eller PEPP-produkt bör som utgångspunkt få göra avdrag i inkomstslaget kapital för ett belopp som motsvarar underlaget för den avkastningsskatt som belöper på tillgångarna i försäkringen eller PEPP-produkten. Eftersom det, när det gäller svenska försäkringar och svenska PEPP-produkter, inte är försäkringstagaren eller innehavaren av avtal om sparande

som är skattskyldig för avkastningsskatt kan skatteunderlaget enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel inte ligga till grund för skattelättnaden. Därför föreslås att den beräkning av kapitalunderlag på individnivå som gäller för en fysisk persons innehav av utländska kapitalförsäkringar och avtal om sparande i PEPP-produkter ska ligga till grund för beräkningen av den skattefria grundnivån för kapitalförsäkringar och PEPP-produkter som nu föreslås, både när det gäller innehav av svenska och utländska kapitalförsäkringar och PEPP-produkter. En fysisk person som har ett sparande i kapitalförsäkringar och/eller PEPP-produkter får därför göra ett avdrag i inkomstslaget kapital som motsvarar det sammanlagda underlaget för avdrag för de kapitalförsäkringar och avtal om sparande i en PEPP-produkt som personen innehaft under det aktuella kalenderåret multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent. Underlaget för avdrag för en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt uppgår till summan av värdet av försäkringen eller avtalet vid kalenderårets ingång och premier eller inbetalningar som har betalats under kalenderåret till försäkringen eller PEPP-produkten. Premier och inbetalningar som har betalats under den andra halvan av kalenderåret beräknas till halva värdet (jfr 3 a § sjätte och elfte styckena och 3 b § första stycket AvPL). Värdet av en kapitalförsäkring utgörs av återköpsvärdet beräknat enligt försäkringstekniska grunder och beräknad upplupen andel i livförsäkringsrörelsens överskott (3 a § sjunde stycket AvPL). Värdet av kapitalförsäkringen påverkas inte av om återbäringen är preliminärt fördelad eller om den är garanterad. Preliminärt fördelad återbäring ska således alltid räknas in i försäkringens värde (jfr prop. 1995/96:231 s. 36 och 52 samt Skatteverkets rättsliga vägledning, 2024, Utländsk kapitalförsäkring under rubriken Kapitalunderlag). Med värdet av ett avtal om sparande i en PEPP-produkt avses värdet av personens PEPP-konto, inklusive underkonton avseende andra stater än Sverige (prop. 2022/23:7 s. 268).

En skattefri grundnivå för sparande i kapitalförsäkringar och PEPP-produkter bör, liksom skattelättnaden för investeringssparkonto, omfatta en fysisk persons sammantagna sparande i olika kapitalförsäkringar och olika PEPP-produkter.

Avdraget får dock som högst uppgå till 150 000 kronor multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent. Från och med den 1 januari 2026 får avdraget högst uppgå till 300 000 kronor multiplicerat med motsvarande räntefaktor. Innebörden av förslaget är att den som sparar i en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt får göra ett avdrag i inkomstslaget kapital motsvarande avkastningsskatten hänförlig till försäkringen eller avtalet. Den som har ett sparande som understiger ett värde på 150 000 respektive 300 000 kronor kommer således att fullt ut kompenseras för avgifter motsvarande försäkringsföretagets avkastningsskatt hänförlig till försäkringen eller avtalet, om avdraget kan utnyttjas. Den som har ett större sparande än så kommer inte att kompenseras för avgifter hänförliga till sparande som överstiger 150 000 respektive 300 000 kronor. Under rubriken Underskott av kapital nedan redogörs för under vilka förutsättningar den fysiska personen kan utnyttja avdraget.

Underskott av kapital

I inkomstslaget kapital gäller som huvudregel att om det uppkommer ett underskott ges en skattereduktion med 30 procent av den del av underskottet som inte överstiger 100 000 kronor och med 21 procent av det återstående underskottet (67 kap. 10 § IL). Om en skattskyldig har gjort investeringsavdrag enligt 43 kap. IL ska dock skatten minskas med 30 procent av den del av underskottet som motsvarar avdragsbeloppet.

Detta innebär att underskott i kapital som beror på investeraravdrag inte ska kvoterats utan alltid ger en skattereduktion med 30 procent.

I promemorian konstateras att det när det gäller sparande på investeringssparkonto alltid kommer att finnas en kapitalinkomst, schablonintäkten, att kvitta avdraget mot men att motsvarande inte gäller för sparande i kapitalförsäkring eller PEPP-produkt utan att sparare som saknar andra kapitalinkomster i dessa fall är hänvisade till att utnyttja avdraget som en skattereduktion mot inkomst av tjänst, fastighetsavgift eller fastighetsskatt. För att den skattemässiga neutraliteten mellan sparande på investeringssparkonto å ena sidan och sparande i kapitalförsäkring och PEPP-produkt å andra sidan ska upprätthållas i så stor utsträckning som möjligt och för att värdet av det föreslagna avdraget för sparande i sistnämnda produkter inte ska urholkas föreslås i promemorian att en reglering motsvarande den som gäller för investeraravdrag bör införas för avdrag för sparande i kapitalförsäkring och PEPP-produkt i 67 kap. 10 § IL.

Skatteverket anser att förslaget om utvidgad skattereduktion för sparande i kapitalförsäkring och PEPP-produkt inte bör genomföras men om det genomförs bör förslaget kompletteras med en turordningsregel.

Regeringen instämmer i promemorians bedömning att principen om skattemässig neutralitet mellan sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring och PEPP-produkt bör upprätthållas i så stor utsträckning som möjligt vid införandet av den skattefria grundnivån och anser, till skillnad från Skatteverket, att regleringen om utvidgad skattereduktion i 67 kap. 10 § IL därför bör utvidgas till att även omfatta avdrag för sparande i kapitalförsäkring och PEPP-produkt. Som framgår av promemorian är innebörden av det föreslagna avdraget för sparande på investeringssparkonto att kontoinnehavarens schablonintäkt, upp till det föreslagna taket, kvittas mot avdraget. För att säkerställa en korrekt beräkning av avdraget och i slutändan en korrekt skatteberäkning instämmer regeringen dock i Skatteverkets bedömning att det kan vara lämpligt att förtydliga hur beräkningen av avdraget ska göras vid innehav av ett eller flera investeringssparkonton och en eller flera kapitalförsäkringar eller avtal om sparande i en PEPP-produkt. Ett nytt tredje stycke bör därför införas i 42 kap. 48 § IL där det tydliggörs att avdraget i första hand ska göras för innehav av ett eller flera investeringssparkonton.

Som *Svenska Bankföreningen*, *Skatteverket*, *Svensk Försäkring* och *Svensk Värdepappersmarknad* påtalar innebär förslaget att vissa grupper, t.ex. begränsat skattskyldiga personer och minderåriga som saknar beskattningsbar inkomst i Sverige, inte kommer att kunna tillgodogöra sig den föreslagna skattelättnaden när det gäller sparande i kapitalförsäkring och att neutraliteten i förslaget därmed inte upprätthålls fullt ut. Detta är en följd av att skattelättnaden ges i form av ett avdrag i inkomstslaget kapital och i förlängningen eventuellt i form av en skattereduktion för underskott av kapital. Till skillnad från *Svensk Försäkring* anser regeringen inte att vårdnadshavare bör ha rätt till skattereduktion som minderåriga inte kan tillgodogöra sig.

Avräkning av utländsk skatt för sparande på investeringssparkonto

Skatteverket påtalar att om den skattefria grundnivån ska beaktas vid avräkning av utländsk skatt behöver följdändringar ske i lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt (avräkningslagen) och i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel. Innehavare av investeringssparkonto har rätt till avräkning för utländsk skatt som innehavaren betalat och som är hänförlig till intäkter på kontot. Avräkning av sådan skatt för ett visst beskattningsår är dock begränsad till ett belopp som högst motsvarar den svenska skatten på schablonintäkten. För att säkerställa denna begränsning även efter införandet av avdraget anser regeringen att en följdändring behöver göras i 2 kap.

10 b § avräkningslagen. Ändringen innebär att utländska intäkter på investeringssparkonto får tas med i de utländska kapitalinkomsterna vid spärrbeloppsberäkningen, bara till den del de inte överstiger schablonintäkten minskad med det avdrag som ska göras enligt 42 kap. 45 § IL. När det gäller rätt till avräkning av utländsk skatt enligt 10 a § lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel gör regeringen däremot bedömningen att en eventuell justering av bestämmelsen skulle kunna innebära mer än en följdändring. Utifrån befintligt beredningsunderlag, och mot bakgrund av att frågan skulle behöva analyseras ytterligare för att bedöma om en ändring bör göras, kan något förslag om ändring i denna del därför inte lämnas i denna proposition.

Lagförslag

Förslaget medför en ändring i 67 kap. 10 § IL och att fem nya paragrafer, 42 kap. 45–49 §§, införs i denna lag. Förslaget innebär även en ändring i 2 kap. 10 b § avräkningslagen.

12.9.5 Förfarandet

12.9.5.1 Kontrolluppgiftsskyldighet

Regeringens förslag: En kontrolluppgiftsskyldighet avseende innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt ska införas. Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av vissa försäkringsgivare och företag som tillhandahåller PEPP-produkter. Kontrolluppgift ska lämnas för den fysiska person som innehar kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt vid årets utgång. För dödsbon ska kontrolluppgift endast lämnas det år dödsfallet inträffar. Om kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt avslutats, ska kontrolluppgift lämnas för den som var innehavare när försäkringen eller avtalet avslutades. I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om underlaget för avdrag för innehav av kapitalförsäkringen och avtalet om sparande i PEPP-produkt.

Regeringens bedömning: Den befintliga reglering som finns på personuppgiftsområdet utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske vid Skatteverket med anledning av förslaget om en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring samt PEPP-produkt. Det behöver således inte införas någon ytterligare reglering av denna behandling.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Svenska Bankföreningen* och *Svensk Värdepappersmarknad* efterfrågar ett tillägg i kontrolluppgiftsskyldigheten i 22 kap. 12 § skatteförfarandelagen (2011:1244) för utländska kapitalförsäkringar. Övriga remissinstanser yttrar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Skatteverket behöver underlag för att kunna beräkna det föreslagna avdraget

Regeringen föreslår att en rätt till avdrag för sparande på investeringssparkonto, i kapitalförsäkring och i PEPP-produkt ska införas. Avdragets storlek ska baseras på värdet på sparandet i de olika produkterna. För att Skatteverket ska kunna beräkna avdragen behöver myndigheten därför ha kännedom om dels storleken på schablonintäkten på investeringssparkonton, dels underlaget för avdraget för kapitalförsäkringar och avtal om sparande i PEPP-produkter. Utgångspunkten för reglverket bör vara att det ska vara enkelt att tillämpa för de skattskyldiga och enkelt att handlägga för Skatteverket. Om uppgifterna lämnas i kontrolluppgift förenklas hanteringen både för Skatteverket och för de skattskyldiga eftersom Skatteverket kan

fylla i uppgifterna i inkomstdeklarationen och uppgifterna kan ingå i den preliminära skatteuträkningen. Risker för att felaktiga uppgifter lämnas minskar också. Den administrativa bördan för investeringsföretag respektive försäkringsbolag och företag som tillhandahåller PEPP-produkter ska dock beaktas och begränsas i möjligaste mån.

Kontrolluppgift om schablonintäkt på investeringssparkonto och om utländska kapitalförsäkringar och utländska PEPP-produkter

Kontrolluppgift ska enligt 22 kap. 16 § skatteförfarandelagen (2011:1244), förkortad SFL, lämnas om schablonintäkt för investeringssparkonto. I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om storleken på schablonintäkten. Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av den som för eller har fört investeringssparkontot. Enligt 9 § lagen (2011:1268) om investeringssparkonto får investeringssparkonto bara föras av ett investeringsföretag. Både svenska och utländska företag som uppfyller vissa krav kan vara ett investeringsföretag (5 § lagen om investeringssparkonto). Svenska investeringsföretag är skyldiga att lämna kontrolluppgift enligt bestämmelsen i 22 kap. 16 § SFL. Även utländska investeringsföretag ska som utgångspunkt lämna kontrolluppgift enligt 22 kap. 16 § SFL (se 23 kap. 5 § SFL). Genom kontrolluppgiften får Skatteverket tillgång till de uppgifter som myndigheten behöver för att beräkna det nu föreslagna avdraget för innehav av investeringssparkonto.

Enligt 22 kap. 12 § SFL ska kontrolluppgift bl.a. lämnas om kapitalförsäkring eller sparande i PEPP-produkt som obegränsat skattskyldig har hos ett utländskt företag som inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige. I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om kapitalunderlaget beräknat enligt 3 a–3 c §§ AvPL. Av kontrolluppgiften ska det också framgå bl.a. om det är en kapitalförsäkring eller om kontrolluppgiften avser en PEPP-produkt. Kontrolluppgift ska lämnas av försäkringsgivare och företag som tillhandahåller PEPP-produkter. Utländska företag ska i regel lämna kontrolluppgift enligt 22 kap. 12 § SFL (se 23 kap. 5 § SFL).

Underlaget för det föreslagna avdraget för innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt ska utgöras av värdet på kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande beräknat enligt den föreslagna bestämmelsen i 42 kap. 49 § IL. Underlaget beräknat på detta sätt kommer att motsvara kapitalunderlaget beräknat enligt bestämmelserna i 3 a och 3 b §§ AvPL. Mot denna bakgrund gör regeringen bedömningen att Skatteverket genom den befintliga kontrolluppgiften i 22 kap 12 § SFL får tillgång till behövligt underlag för att beräkna avdraget när det gäller innehav av utländska kapitalförsäkringar och sparande i utländska PEPP-produkter. Kontrolluppgiftsskyldigheten i 22 kap. 12 § SFL avser i och för sig ytterligare produkter utöver kapitalförsäkringar och PEPP-produkter. Eftersom det i kontrolluppgiften ska anges vad för produkt uppgiften avser kommer Skatteverket dock kunna utläsa vilka kontrolluppgifter som kan utgöra underlag för beräkning av det föreslagna avdraget.

Det behöver därför inte införas någon ny kontrolluppgiftsskyldighet för att kunna beräkna avdraget för innehav av investeringssparkonto eller innehav av utländska kapitalförsäkringar och PEPP-produkter.

Om kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande har överlåtits ska avdraget i sin helhet tillkomma den som innehar försäkringen eller avtalet om sparande vid årets utgång. För innehav av svenska kapitalförsäkringar och avtal om sparande i svenska PEPP-produkter föreslås därför att kontrolluppgift endast ska lämnas för den fysiska person som innehar försäkringen eller avtalet vid årets utgång (se nedan). Motsvarande begränsning finns inte för kontrolluppgiftsskyldigheten i 22 kap. 12 § SFL och bör inte heller införas eftersom denna kontrolluppgiftsskyldighet syftar till att ge underlag för beskattningen av avkastningsskatt. För utländska kapitalförsäkringar och avtal om sparande i utländska PEPP-produkter kan Skatteverket därför komma att få

in kontrolluppgifter för fysiska personer som under året har överlåtit försäkringen eller avtalet om sparande och som därför inte är berättigade till avdraget. *Svenska Bankföreningen* och *Svensk Värdepappersmarknad* föreslår därför att 22 kap. 12 § SFL kompletteras med en skyldighet för uppgiftslämnaren att uppge om den enskilde innehåft kapitalförsäkringen vid utgången av kalenderåret, i syfte att underlätta för den skattskyldige och Skatteverket att avgöra vem som har rätt till avdrag. Regeringen konstaterar att det saknas beredningsunderlag för att i detta skede föreslå ändringar i den befintliga kontrolluppgiftsskyldigheten och regeringen ser inte heller något behov av en sådan komplettering. Inför den slutliga beskattningen informerar Skatteverket fysiska personer som kan antas vara deklARATIONSSKYLDIGA bl.a. om de kontrolluppgifter som har kommit in till myndigheten som underlag för beslut om slutlig skatt (31 kap. 4 § SFL). Detta sker genom att uppgifterna anges i det fastställda formuläret för inkomstdeklarationen (6 kap. 6 § skatteförordningen [2011:1261]). I de fall den skattskyldige har överlåtit kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande under året är det dennes ansvar att korrigera uppgifterna i inkomstdeklarationen (se 31 kap. 5 § SFL).

En ny kontrolluppgiftsskyldighet avseende innehav av svenska kapitalförsäkringar och avtal om sparande i svenska PEPP-produkter

Svenska försäkringsgivare och utländska försäkringsgivare som bedriver försäkringsrörelse från fast driftställe i Sverige redovisar skatteunderlaget för avkastningsskatt som en totalsumma i sin inkomstdeklaration. Detsamma gäller andra svenska företag som tillhandahåller PEPP-produkter och utländska företag som tillhandahåller PEPP-produkter i en verksamhet som bedrivs från fast driftställe i Sverige. I dessa fall får Skatteverket alltså inte uppgift om värdet i enskilda kapitalförsäkringar och avtal om sparande i PEPP-produkter.

Som konstaterats ovan behöver Skatteverket få uppgift om underlaget för enskilda kapitalförsäkringar och avtal om sparande i PEPP-produkter för att kunna beakta det föreslagna avdraget vid beskattningen. Den befintliga kontrolluppgiftsskyldigheten i 22 kap. 12 § SFL avser endast utländska kapitalförsäkringar och PEPP-produkter och tillgodoser därmed inte fullt ut detta behov. Det behöver därför införas en ny kontrolluppgiftsskyldighet för kapitalförsäkringar och PEPP-produkter som tillhandahålls av svenska företag och verksamheter som bedrivs i Sverige.

Det bedöms inte lämpligt att utöka kontrolluppgiftsskyldigheten i 22 kap. 12 § SFL till att även omfatta svenska kapitalförsäkringar och PEPP-produkter. Kontrolluppgiftsskyldigheten i nämnda bestämmelse har till syfte att ge Skatteverket underlag för beskattningen och omfattar också andra produkter som beskattas med avkastningsskatt. Mot denna bakgrund föreslås därför att det införs en ny kontrolluppgiftsskyldighet i syfte att ge Skatteverket underlag för det avdrag som föreslås för sparande i kapitalförsäkringar och PEPP-produkter.

Kapitel 22 i skatteförordningen, rubricerat ”Kontrolluppgift om vissa andra förhållanden”, innehåller bl.a. bestämmelser om kontrolluppgift för underlag för avkastningsskatt på livförsäkringar och PEPP-produkter samt schablonintäkt för investeringssparkonto. Den nu föreslagna kontrolluppgiften föreslås införas i en ny bestämmelse i detta kapitel.

Vilka uppgifter som ska lämnas i kontrolluppgiften

Enligt förslaget ska avdraget för innehav av kapitalförsäkring och avtalet om sparande i en PEPP-produkt baseras på ett underlag beräknat enligt en bestämmelse i inkomstskattelagen. I kontrolluppgiften bör uppgift därför lämnas om underlaget beräknat enligt den föreslagna bestämmelsen i 42 kap. 49 § IL. Det innebär att värdet av försäkringen respektive avtalet om sparande vid kalenderårets ingång ska ökas med värdet av

de premier eller inbetalningar som har betalats under kalenderåret. Premier och inbetalningar som har betalats under den andra halvan av kalenderåret beräknas till halva värdet.

Den föreslagna kontrolluppgiften ska innehålla identifikationsuppgifter för den uppgiftsskyldige och den som kontrolluppgiften lämnas för (24 kap. 4 § SFL). I 5 kap. 11 § skatteförfarandeförordningen finns bestämmelser om vilka identifikationsuppgifter som kontrolluppgifter ska innehålla.

Kontrolluppgiften ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av vissa försäkringsgivare och företag som tillhandahåller PEPP-produkter

Förslaget innebär att fysiska personer och dödsbon får ett avdrag i inkomstslaget kapital för innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt. Kontrolluppgift bör därför lämnas för fysiska personer och dödsbon. Vid en överlåtelse av kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt under året ska avdraget i sin helhet tillkomma den innehavare som äger kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande vid årets utgång. Kontrolluppgift ska därför lämnas för den fysiska person som innehar kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt vid årets utgång. Dödsbon ska enligt förslaget ha rätt till avdrag det år då dödsfallet inträffade, kontrolluppgift bör därför lämnas för dödsbon endast det år då dödsfallet inträffar. Har kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande avslutats före årets utgång ska kontrolluppgift lämnas för den fysiska person eller det dödsbo som var innehavare när försäkringen eller avtalet avslutades.

Kontrolluppgiften syftar till att ge Skatteverket uppgift om innehav av de kapitalförsäkringar och avtal om sparande i PEPP-produkter som inte omfattas av den befintliga kontrolluppgiften i 22 kap. 12 § SFL, dvs. de produkter där det är försäkringsgivaren eller företaget som är skattskyldig för avkastningsskatten på kapitalunderlaget. Kontrolluppgiften ska därför lämnas för kapitalförsäkringar och PEPP-produkter som tillhandahålls av svenska försäkringsgivare och utländska försäkringsgivare som bedriver försäkringsrörelse från fast driftställe i Sverige (se 2 § första stycket 1 och 2 AvPL) samt andra svenska företag som tillhandahåller PEPP-produkter och utländska företag som tillhandahåller PEPP-produkter i en verksamhet som bedrivs från ett fast driftställe i Sverige (se 2 § första stycket 11 och 12 AvPL).

Kontrolluppgiften ska lämnas för varje kalenderår och ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari följande kalenderår (24 kap. 1 § SFL). I samband med att en försäkringsgivare eller ett företag som tillhandahåller PEPP-produkter lämnar kontrolluppgift till Skatteverket ska försäkringsgivaren eller företaget informera den som uppgiften avser om de uppgifter som har lämnats till Skatteverket (34 kap. 3 § första stycket SFL).

Personuppgiftsbehandling

I kontrolluppgiften ska försäkringsgivare och företag som tillhandahåller PEPP-produkter lämna identifikationsuppgifter och uppgift om underlaget för avdrag för innehav av kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt. Förutom att företagen ska lämna kontrolluppgift ska personuppgifter även behandlas av Skatteverket i beskattningsdatabasen. Det rör sig därför om en sådan personuppgiftsbehandling som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan kallad EU:s dataskyddsförordning.

Behandlingen av personuppgifter hos försäkringsgivare och företag som tillhandahåller PEPP-produkter bedöms ha rättslig grund på det sätt som krävs enligt artikel 6 i EU:s dataskyddsförordning. Den rättsliga grunden för behandlingen hos dessa aktörer är i första hand att den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse (dvs. att lämna kontrolluppgift) på det sätt som anges i artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning. Grunden för behandlingen kommer vidare att vara fastställd i den nationella rätten på det sätt som krävs enligt artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning genom förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen och förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen där även syftet med behandlingen framgår. Införandet av kontrolluppgiftsskyldigheten innebär inte att de uppgiftsskyldiga behöver behandla andra uppgifter än vad man redan behandlar.

För personuppgiftsbehandlingen hos Skatteverket är den rättsliga grunden i första hand artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning, dvs. att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Grunden för behandlingen är vidare fastställd i den nationella rätten på det sätt som krävs enligt artikel 6.3 genom förordningen (2017:154) med instruktion för Skatteverket och skatteförfarandelagen.

För Skatteverkets personuppgiftsbehandling i beskattningsverksamheten gäller även lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet som innehåller bestämmelser som kompletterar EU:s dataskyddsförordning. Förutom vid behandling av personuppgifter om enskilda personer gäller vissa bestämmelser i lagen även vid behandling av uppgifter om juridiska personer (1 kap. 1 § andra stycket).

Av 1 kap. 4 § lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet framgår att uppgifter bl.a. får behandlas för att tillhandahålla information som behövs hos Skatteverket för fastställande av underlag för samt bestämmande, redovisning, betalning och återbetalning av skatter och avgifter samt för revision och annan kontrollverksamhet. Av 2 kap. 2 § samma lag framgår vidare att i beskattningsdatabasen får uppgifter behandlas bl.a. om personer som omfattas av verksamhet enligt 1 kap. 4 § 1–8. I 2 kap. 3 § i den lagen och i 2 § förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet finns bestämmelser om vilka uppgifter som får behandlas i beskattningsdatabasen. Den behandling av personuppgifter som förslaget ger upphov till hos Skatteverket är tillåten enligt de angivna bestämmelserna.

Kontrolluppgift kommer att lämnas för de fysiska personer som innehar en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt. Trots att det rör sig om uppgifter för en stor mängd personer bedöms det eventuella integritetsintrång som personuppgiftsbehandlingen medför stå i proportion till det eftersträvade syftet att fysiska personer ska kunna tillgodogöra sig en skattemässig förmån, dvs. avdrag för sparande i kapitalförsäkring och PEPP-produkter.

Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att den personuppgiftsbehandling som förslaget om en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring samt PEPP-produkt ger upphov till är förenlig med EU:s dataskyddsförordning. Den befintliga reglering som finns på personuppgiftsområdet utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske vid Skatteverket med anledning av förslaget. Det behöver således inte införas någon ytterligare reglering om denna behandling.

Sekretess

Enligt 27 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess i verksamhet som avser bestämmande av skatt eller fastställande av underlag för

bestämmande av skatt eller som avser fastighetstaxering för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. De kontrolluppgifter som kommer att hanteras hos Skatteverket med anledning av den nya kontrolluppgiftsskyldigheten innehåller uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden och kommer att hanteras i verksamhet som avser bestämmande av skatt eller fastställande av underlag för bestämmande av skatt. Uppgifterna kommer därmed att omfattas av absolut sekretess hos Skatteverket enligt 27 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen.

Lagförslag

Förslaget medför en ändring i 22 kap. 1 § SFL och att tre nya paragrafer, 22 kap. 28–30 §§, införs i denna lag.

12.9.5.2 Uppgiftsskyldighet i inkomstdeklarationen

Regeringens förslag: Den som gör avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt ska lämna uppgift om underlaget för avdraget i inkomstdeklarationen. Nödvändiga identifikationsuppgifter ska också lämnas för det företag som tillhandahåller investeringssparkontot, kapitalförsäkringen eller PEPP-produkten.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Fysiska personer ska lämna inkomstdeklaration till ledning för bestämmande av underlag för att ta ut skatt enligt inkomstskattelagen (29 kap. 1 § och 30 kap. 1 § SFL). De föreslagna avdragen ska beaktas i inkomstslaget kapital. En inkomstdeklaration ska bl.a. innehålla uppgifter om de intäktsposter och kostnadsposter som ska hänföras till respektive inkomstslag (31 kap. 2 § 2 SFL). I 31 kap. skatteförfarandelagen finns vidare bestämmelser om vilka uppgifter som ska lämnas om de olika inkomstslagen.

Det föreslås att den som gör avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt ska lämna uppgift om underlaget för avdraget i inkomstdeklarationen. Det innebär att uppgift ska lämnas om storleken på schablonintäkten för investeringssparkonton och underlaget för innehav av kapitalförsäkringar och avtal om sparande i PEPP-produkt. För att möjliggöra för Skatteverket att genomföra kontroller bör även nödvändiga identifikationsuppgifter lämnas för det företag som tillhandahåller investeringssparkontot, kapitalförsäkringen eller PEPP-produkten. Det bör övervägas om särskilda bestämmelser om vilka identifikationsuppgifter som ska lämnas ska regleras i förordning.

Kontrolluppgift om schablonintäkt för investeringssparkonto lämnas enligt 22 kap. 16 § SFL och kontrolluppgift om kapitalunderlag för utländska kapitalförsäkringar och sparande i utländska PEPP-produkter lämnas enligt 22 kap. 12 § SFL. Det föreslås i avsnitt 12.9.5.1 att kontrolluppgift också ska lämnas om innehav av svenska kapitalförsäkringar och avtal om sparande i svenska PEPP-produkter. Inför den slutliga beskattningen informerar Skatteverket fysiska personer som kan antas vara deklarationsskyldiga bl.a. om de kontrolluppgifter som har kommit in till verket som underlag för beslut om slutlig skatt (31 kap. 4 § SFL). I de fall kontrolluppgift lämnats om schablonintäkt för investeringssparkonto respektive innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt kommer Skatteverket därför som regel att underrätta berörda fysiska personer och dödsbon genom att uppgifterna anges i det fastställda formuläret för inkomstdeklarationen (6 kap. 6 § skatteförfarande-

förordningen). I de fall en fysisk person endast har intäkter i form av schablonintäkt för investeringssparkonto är denne inte deklarationsskyldig (jfr 30 kap. 1 § 3 SFL) och Skatteverket kommer då inte att skicka ut någon underrättelse. Om en uppgift som den deklarationsskyldige har fått underrättelse om är korrekt, ska den deklarationsskyldige godkänna uppgiften. Om en uppgift är felaktig eller saknas, ska den deklarationsskyldige genom ändring eller tillägg lämna de uppgifter som behövs (31 kap. 5 § SFL).

När det gäller innehav av utländska kapitalförsäkringar och PEPP-produkter lämnas kontrolluppgift enligt 22 kap. 12 § SFL för alla som innehaft kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande under året. Vid en överlåtelse tillkommer det nu föreslagna avdraget i sin helhet dock den som äger kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande vid årets utgång. Den som vill yrka avdrag för innehav av en utländsk kapitalförsäkring och avtal om sparande i en utländsk PEPP-produkt måste därför säkerställa att de uppgifter som anges i inkomstdeklarationen inte omfattar försäkringar eller avtal om sparande som har överlåtits till någon annan under året.

Det kan förekomma att vissa utländska företag som tillhandahåller produkter som kan ge rätt till de föreslagna avdragen inte är skyldiga att lämna kontrolluppgift (se 23 kap. 5 § andra stycket SFL), och i dessa fall är en uppgiftsskyldighet i inkomstdeklarationen av särskild betydelse. Detsamma gäller då någon kontrolluppgift felaktigt inte har lämnats till Skatteverket. I de fall det inte lämnats någon kontrolluppgift kommer den skattskyldige själv att behöva fylla i uppgifter om underlaget för avdraget i inkomstdeklarationen.

Av 31 kap. 3 § SFL framgår att den deklarationsskyldige ska lämna de övriga uppgifter som Skatteverket behöver för att kunna fatta riktiga beslut om slutlig skatt och beslut om pensionsgrundande inkomst. Det kan t.ex. vara uppgifter som tydliggör de omständigheter som ligger till grund för beräkningen av underlaget för avdraget. Det kan också vara fråga om underlag som visar att den deklarationsskyldige innehaft en sådan produkt som är en förutsättning för avdrag och underlag som visar att produkten innehades vid årets utgång eller vid tidpunkten för avslutet av produkten.

Det är alltid den skattskyldiges ansvar att lämnade eller godkända uppgifter i inkomstdeklarationen är korrekta. Det är vidare alltid den skattskyldige som har det slutliga ansvaret för uppgifterna i inkomstdeklarationen. Om det finns anledning att misstänka att något av villkoren inte är uppfyllda, ska den skattskyldige kontrollera detta. Är villkoren inte uppfyllda ska avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt inte begäras i deklarationen.

Lagförslag

Förslaget medför en ändring i 31 kap. 1 § SFL och att en ny paragraf, 31 kap. 19 c §, införs i denna lag.

12.9.6 Ränta på kontanta medel på investeringssparkonto

Regeringens förslag: Ränta på kontanta medel som förvaras på ett investeringssparkonto ska beskattas konventionellt om räntan helt eller delvis avser ett kalenderår då räntesatsen som legat till grund för räntans beräkning någon gång överstigit det högsta av antingen statslåneräntan vid utgången av november närmast före det kalenderåret ökad med en procentenhet eller 1,25 procent.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna, däribland *Ekobrottsmyndigheten*, *Finansbolagens förening*, *Finansinspektionen*, *Fondbolagens förening*, *Konsumentverket*, *Näringslivets skattedelegation*, till vars yttrande *Svenskt Näringsliv* ansluter sig, *Sparbankernas Riksförbund* och *Svensk Försäkring*, tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Svenska Bankföreningen har i en hemställan till Finansdepartementet föreslagit att 42 kap. 42 § andra stycket 3 inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL, ändras så att gränsen för när ränteintäkter på likvida medel som förvaras på investeringssparkonton ska tas upp som inkomst av kapital återigen överensstämmer med den för vart kalenderår gällande räntesatsen för beräkning av schablonintäkten så som den regleras i 42 kap. 36 § IL. Svenska Bankföreningen anser att ändringarna ska gälla retroaktivt för att inte de kunder som redan har fått för hög ränta ska drabbas. Frågan om retroaktivitet behandlas i avsnitt 12.9.7.

Tillgångar som förvaras på ett investeringssparkonto ska som utgångspunkt vara föremål för schablonbeskattning. Det innebär att faktiska inkomster och utgifter på sådana tillgångar inte ska tas upp respektive dras av (42 kap. 42 § första stycket IL). Detta gäller dock inte för vissa slags tillgångar och för viss slags avkastning. Bland annat gäller inte utgångspunkten att avkastning på tillgångar på ett investeringssparkonto inte ska tas upp för ränta på kontanta medel som helt eller delvis avser ett kalenderår då räntesatsen som legat till grund för räntans beräkning någon gång överstigit statslåneräntan vid utgången av november närmast före det kalenderåret (42 kap. 42 § andra stycket 3 IL). Om bestämmelsen är tillämplig ska således ränta på kontanta medel tas upp enligt allmänna regler för den konventionella beskattningen. Syftet med denna bestämmelse är uteslutande att förhindra en arbitragemöjlighet som skulle kunna uppstå om en individ kan låna kontanta medel till en ränta som överstiger den räntefaktor som ligger till grund för beräkningen av schablonintäkten på investeringssparkontot och därefter placera dem på ett investeringssparkonto till samma ränta (prop. 2011/12:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.13.3.5.2). Arbitragemöjligheten skulle i ett sådant fall uppkomma genom att en kontoinnehavare utnyttjar den omständigheten att underskott av kapital vid konventionell beskattning ger upphov till en skattereduktion som baseras på en nominell skattesats på 30 procent medan tillgångar på investeringssparkonto schablonbeskattas med en lägre effektiv skattesats.

Den som innehar ett investeringssparkonto ska ta upp en schablonintäkt. Schablonintäkten beräknas genom att ett kapitalunderlag multipliceras med en räntefaktor (42 kap. 36 § IL). Schablonintäkten beskattas med 30 procent i inkomstslaget kapital. När investeringssparkontot infördes den 1 januari 2012 var räntefaktorn enbart statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret (SFS 2011:1271). Den 1 januari 2016 höjdes räntefaktorn till statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med 0,75 procentenheter (SFS 2015:775). Samtidigt som denna höjning infördes dessutom ett golv för schablonavkastningen, som innebär att schablonintäkten ska beräknas till lägst 1,25 procent av kapitalunderlaget. Den 1 januari 2018 höjdes räntefaktorn ytterligare till den nuvarande nivån, dvs. statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst 1,25 procent (SFS 2017:1250).

Oavsett den faktiska räntan på kontanta medel på ett investeringssparkonto innebär schablonbeskattningen att den avkastning hänförlig till de kontanta medlen som ska tas upp till beskattning och beskattas med 30 procent anses uppgå till den räntefaktor som kapitalunderlaget ska multipliceras med för att beräkna schablonintäkten. Om räntefaktorn är 5 procent är således 5 procent av värdet av de kontanta medlen den

schablonmässigt beräknade avkastningen som ska tas upp till beskattning. Det skattearbitrage som beskrivs ovan är bara möjligt om räntan på kontanta medel på ett investeringssparkonto överstiger räntefaktorn. Utan särskilda regler som förhindrar det skulle den del av räntan som överstiger räntefaktorn nämligen inte beskattas alls. Det skulle då vara möjligt att göra en skattemässig vinst genom att låna upp pengar inom ramen för den konventionella beskattningen och placera dem på ett investeringssparkonto, eftersom hela ränteutgiften kan dras av i inkomstslaget kapital medan bara en del av ränteinkomsten beskattas. Det är däremot inte möjligt att göra en sådan skattemässig vinst om räntan är lägre eller lika med räntefaktorn eftersom hela den faktiska räntan då omfattas av schablonintäkten och således beskattas. Vid införandet av investeringssparkontot utformades också stoppregeln i 42 kap. 42 § andra stycket 3 IL på så sätt att den är tillämplig om räntan överstiger den räntefaktor som ska användas vid beräkningen av schablonintäkten. Vid höjningarna av räntefaktorn 2016 och 2018 gjordes inte motsvarande höjningar av stoppregeln, vilket innebär att den slår till när räntan överstiger statslåneräntan vid utgången av november föregående år även om räntan inte är högre än räntefaktorn som ska tillämpas vid beräkningen av schablonintäkten.

Syftet med bestämmelsen i 42 kap. 42 § andra stycket 3 IL är uteslutande att förhindra skattearbitrage. Den nuvarande utformningen innebär dock att den kan vara tillämplig även i situationer när det inte är möjligt att göra ett skattearbitrage. Bestämmelsen bör därför enligt regeringen ändras så att räntan på kontanta medel på ett investeringssparkonto ska beskattas konventionellt först om den någon gång överstigit den räntefaktor som ska användas för att beräkna schablonintäkten för det aktuella kalenderåret. Det bör uttryckas på så sätt att bestämmelsen är tillämplig om räntan överstiger det högsta av antingen statslåneräntan vid utgången av november närmast före det kalenderåret ökad med en procentenhet eller 1,25 procent. Med denna ändring uppnås syftet med bestämmelsen utan att på ett sätt som inte är motiverat begränsa den ränta som investeringsföretaget som för ett investeringssparkonto kan erbjuda kontoinnehavaren för kontanta medel på kontot.

Lagförslag

Förslaget medför en ändring i 42 kap. 42 § IL.

12.9.7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2025. Höjningen av den skattefria grundnivån från 150 000 till 300 000 kronor ska dock träda i kraft den 1 januari 2026.

Lagändringarna i inkomstskattelagen tillämpas när det gäller ändringen i bestämmelsen om ränta på kontanta medel som förvaras på ett investeringssparkonto första gången på ränta som helt eller delvis avser ett kalenderår som börjar efter den 31 december 2024.

Bestämmelserna om en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto, i kapitalförsäkring och i PEPP-produkt tillämpas första gången på innehav efter den 31 december 2024. Den skattefria grundnivån på 300 000 kronor ska dock tillämpas första gången på innehav efter den 31 december 2025.

Ändringarna i skatteförfarandelagen om kontrolluppgiftsskyldighet och uppgiftsskyldighet i inkomstdeklarationen tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2025.

Ändringen i avräkningslagen om att avdraget ska beaktas vid avräkning av utländsk skatt ska tillämpas på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås att den skattefria grundnivån för sparande på bl.a. investeringssparkonto införs i ett steg där den skattefria grundnivån uppgår till 300 000 kronor fr.o.m. den 1 januari 2025. I promemorian finns inget förslag om ändring i avräkningslagen för att beakta avdraget vid avräkning av utländsk skatt.

Remissinstanserna: *Avanza Bank AB* anser att justeringen i bestämmelsen om ränta på kontanta medel som förvaras på ett investeringssparkonto bör göras retroaktivt.

Skälen för regeringens förslag: Förslagen bör träda i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara den 1 januari 2025. Lagändringarna föreslås därför träda i kraft den 1 januari 2025. Som framgår av avsnitt 12.9.3 bör reformen, av offentligfinansiella skäl, genomföras i två steg. Höjningen av den skattefria grundnivån från 150 000 till 300 000 kronor bör därför träda i kraft först den 1 januari 2026.

Avanza Bank AB anser att justeringen i bestämmelsen om ränta på kontanta medel som förvaras på ett investeringssparkonto bör göras retroaktivt. Det beror på att banken sedan 2016 lämnat en ränta till kunder som i vissa fall överskridit nivån i lagtexten men som uppfyllt syftet med regleringen. Om justeringen inte sker retroaktivt kommer en stor grupp kunder enligt banken att drabbas av dubbelbeskattning. Regeringen kan konstatera att det tydligt har framgått av lagtexten hur hög ränta som bankerna har kunnat tillämpa för att undvika konventionell beskattning av räntan. Att det inte finns utrymme att tolka regelverket på annat sätt konstateras även i ett förhandsbesked från Skatterättsnämnden (beslut den 8 december 2023 i ärende dnr 111-23/D) och i efterföljande beslut från Högsta förvaltningsdomstolen (beslut den 7 mars 2024 i mål nr 7801-23). Enligt regeringens bör ändringen i bestämmelsen om ränta på kontanta medel som förvaras på ett investeringssparkonto därför tillämpas första gången på ränta som helt eller delvis avser ett kalenderår som börjar efter den 31 december 2024.

Bestämmelserna om en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto, i kapitalförsäkring och i PEPP-produkt i 42 kap. 45–49 §§ och ändringen i 67 kap. 10 § IL bör tillämpas första gången på innehav efter den 31 december 2024. Den skattefria grundnivån på 300 000 kronor ska dock tillämpas första gången på innehav efter den 31 december 2025.

Lagändringarna i skatteförfarandelagen bör också träda i kraft den 1 januari 2025. Kontrolluppgift lämnas för kalenderår. Kontrolluppgift för innehav av kapitalförsäkring och sparande i PEPP-produkt ska därmed lämnas första gången för kalenderåret 2025 och ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari 2026. Uppgift om avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt lämnas första gången i inkomstdeklarationen för beskattningsåret 2025. Avdraget ska beaktas vid avräkning av utländsk skatt som innehavare av investeringssparkonto har betalat och som är hänförlig till intäkter på kontot. Ändringen i avräkningslagen tillämpas för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.

12.9.8 Konsekvensanalys

I detta avsnitt redogörs för förslagets effekter i den omfattning som bedöms lämpligt i det aktuella lagstiftningsärendet och med beaktande av förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning (förordningen har upphävts den 6 maj 2024 och

ersatts med förordningen [2024:183] om konsekvensutredningar). *Regelrådet* anser att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ i förstnämnda förordning.

Syfte och alternativa lösningar

En skattefri grundnivå för investeringssparkonto, kapitalförsäkring och PEPP-produkt
Förslaget är att det införs en skattefri grundnivå för sparande på investerings-
sparkonto, i kapitalförsäkring och i PEPP-produkt. Syftet är att uppmuntra hushållens
långsiktiga sparande i finansiella tillgångar. När sparande upp till en viss nivå blir
skattefritt skapas incitament för fler att spara. Om förslaget inte genomförs uteblir
detta incitament liksom de effekter som beskrivs i denna konsekvensanalys.

Konjunkturinstitutet anser att konsekvensanalysen bör kompletteras med en analys av
alternativa utformningar av förslaget. Investeringsparkonto är en sparform med
administrativa fördelar. Eftersom faktiska vinster och annan avkastning inte behöver
beräknas och tas upp till beskattning är det en sparform med låga löpande transak-
tionskostnader. Sedan sparformen infördes 2012 har såväl det sammanlagda spar-
kapitalet som antalet personer som använder sparformen vuxit kraftigt. Det är därför
naturligt att uppmuntra hushållen till ökat sparande inom ramen för denna sparform.
En skattefri grundnivå på investeringsparkonto är en av reformambitionerna i
Tidöavtalet. *Lagrådet* framhåller att några alternativa lösningar för att få hushållens
sparande att öka inte har övervägts och instämmer därmed i den kritik vissa
remissinstanser för fram. Regeringen har förståelse för Lagrådets synpunkt och kan
konstatera att en konsekvensutredning ska innehålla en beskrivning av vilka alternativa
lösningar som finns för det man vill uppnå. I likhet med *Regelrådet* bedömer dock
regeringen att i det här fallet, när det förslag som lämnas är att en specifik åtgärd enligt
redan gjorda överenskommelser ska genomföras, får det anses godtagbart att
alternativa lösningar inte analyserats.

Beskattningen av sparande på investeringsparkonto och i kapitalförsäkring vilar på
förutsättningen att det ska råda en skattemässig neutralitet i valet mellan sparformerna.
Därför föreslås att den skattefria grundnivån även ska gälla sparande i kapital-
försäkring. Eftersom en PEPP-produkt är en sparform som liknar en kapitalförsäkring
bör även denna omfattas av förslaget.

Sparformen PEPP-produkt infördes inom EU 2019 och är framtagen med syfte att
underlätta och stimulera långsiktigt sparande till pensionen. Intresset i Sverige för
sparformen är emellertid lågt och få finansiella företag erbjuder i dag produkten. Det
saknas statistik över i hur stor utsträckning sparformen används, men bedömningen är
att sparandet i den är mycket begränsat och kanske till och med obefintligt. I
konsekvensanalysen beaktas därför inte förekomsten av PEPP-produkter. Det gäller
såväl i den offentligfinansiella beräkningen som i analysen av hur förslaget påverkar
enskilda och företag.

Av offentligfinansiella skäl bör reformen genomföras i två steg. Den skattefria
grundnivån bör därför uppgå till 150 000 kronor fr.o.m. den 1 januari 2025 och till
300 000 kronor fr.o.m. den 1 januari 2026. I övrigt, och utöver vad som framgår av
avsnitt 12.9.7 om ikraftträdande- och övergångsbestämmelser, har ingen särskild
hänsyn tagits till tidpunkten för ikraftträdande.

Förslagen påverkar fysiska personer som sparar, eller som vill spara, i de aktuella
sparformerna. Information om de nya reglerna bör således riktas till privatpersoner.
Det bör tydligt framgå att beskattningen av sparandet minskar. Information kan
tillhandahållas av såväl Skatteverket som av de företag som erbjuder sparande på
investeringsparkonto eller i kapitalförsäkring.

Förslaget påverkar även försäkringsföretag som meddelar kapitalförsäkring. Dessa företag kommer med förslaget att behöva lämna kontrolluppgift till Skatteverket om fysiska personers och dödsbonds innehav av kapitalförsäkring. Skatteverket bör således tillhandahålla information om den nya kontrolluppgiftsskyldigheten.

Ränta på kontanta medel på investeringssparkonto

Det föreslås även en ändring i bestämmelsen om beskattning av ränta på kontanta medel som förvaras på investeringssparkonto. I dag gäller att räntan ska beskattas konventionellt om den överstiger statslåneräntan. Förslaget är att räntan i stället ska beskattas konventionellt om den överstiger den faktor som kapitalunderlaget ska multipliceras med vid beräkning av schablonintäkt på investeringssparkonto, dvs. statslåneräntan plus en procentenhet.

Syftet med ändringen är att uppnå det ursprungliga syftet med bestämmelsen som är att förhindra skattearbitrage genom att inte mer än nödvändigt begränsa den ränta som investeringsföretaget som för ett investeringssparkonto kan erbjuda kontoinnehavaren för kontanta medel på kontot. Om förändringen inte genomförs kvarstår den oönskade omständighet som råder i dag: att räntan begränsas till statslåneräntans nivå.

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Det finns inte några uppgifter om hur stort inlåningsbelopp på investeringssparkonto som i dag binds av stoppregeln. Därför är det inte möjligt att kvantitativt beräkna den offentligfinansiella effekten av förslaget. Om räntan höjs på investeringssparkonton skulle det inte ändra beskattningen av de medel som är placerade på kontona. Skatteintäkterna från individernas kapitalinkomster är därmed oförändrade. En effekt av förslaget är dock att räntan på investeringssparkonton kan höjas något i vissa fall. Den statistiska effekten av detta är att den räntebetalande banken får ökade kostnader som är avdragsgilla i beräkningen av bolagsskatten. Det medför ett skattebortfall med 20,6 procent av räntehöjningen. Storleken på effekten bör vara begränsad.

Bristen på underlag i frågan medför att det inte bedöms vara möjligt att göra en konventionell konsekvensanalys av förslaget.

Effektiv skattesats för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring

Med effektiv skattesats avses det faktiska skatteuttaget i förhållande till den verkliga ekonomiska inkomst som skatten avser. När sparformen investeringssparkonto infördes 2012 gjordes en analys av den förväntade effektiva skattesatsen för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring (prop. 2011/12:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.14.11.1). Beräkningen byggde på antaganden om tillgångarnas sammansättning och den förväntade avkastningen för respektive tillgångsslag. Statslåneräntan bedömdes på lång sikt uppgå till 4,9 procent och de schablonbeskattade sparformerna bedömdes ge en riskjusterad överavkastning jämfört med detta på 2,7 procentenheter. Den effektiva beskattningen av sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring (med underliggande tillgångar som motsvarar de som förvaras på ett investeringssparkonto) beräknades utifrån detta till ca 19 procent. Den effektiva skattesatsen för konventionellt sparande bedömdes under motsvarande förutsättningar uppgå till ca 29 procent.

Beskattningen av sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring har höjts vid två tillfällen. Dels den 1 januari 2016 då schablonintäkten ändrades till att beräknas som statslåneräntan ökad med 0,75 procentenheter, dels den 1 januari 2018 då schablonintäkten ändrades till att beräknas som statslåneräntan ökad med 1 procent-

enhet. I samband med detta bedömdes den effektiva skattesatsen för sparande i dessa sparformer öka till drygt 22 respektive drygt 23 procent.

Förslaget om en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring innebär att den effektiva skattesatsen för sparformerna minskar i förhållande till dagens regler. För en person med ett sparande under den skattefria grundnivån innebär förslaget att den effektiva skattesatsen är noll. Det gäller såväl den genomsnittliga som den marginella effektiva skattesatsen. För personer med ett sparande över grundnivån är den marginella effektiva skattesatsen på samma nivå som med dagens regler. Den genomsnittliga effektiva skattesatsen är lägre för alla nivåer på sparande, men skillnaden jämfört med dagens regler minskar ju högre sparandet är.

Sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring är under de förutsättningar som beskrivs ovan skattemässigt gynnat i förhållande till konventionellt beskattat sparande. Detta kan leda till en större benägenhet att välja dessa sparformer.

Offentligfinansiella effekter

Ekonomistyrningsverket (ESV) anser att beräkningen av den offentligfinansiella effekten bör redogöras tydligare. Den offentligfinansiella effekten har beräknats i enlighet med Finansdepartementets beräkningskonventioner. Utgångspunkten i dessa är att beteendet hos individer och företag inte ändras till följd av en ändring av skatte- och avgiftsreglerna. Antagandet om oförändrat beteende ger en god uppskattning av åtgärdernas effekt på kort och medellång sikt. På längre sikt och för att bedöma andra effekter än de offentligfinansiella effekterna kan ett mer dynamiskt synsätt behöva användas, där skattebaser tillåts påverkas av regeländringen. Beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer. Den offentligfinansiella effekt som redovisas i detta avsnitt är således statisk och utgår från det sparande som i dag finns på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring. Hur de offentliga finanserna kan påverkas om förslaget leder till att individer som sparar, eller vill spara, ändrar sitt beteende till följd av förslaget diskuteras längre fram i denna konsekvensanalys.

Förslaget är att en fysisk person som har ett sparande på investeringssparkonto ska få göra ett avdrag i inkomstslaget kapital som motsvarar de sammanlagda schablonintäkterna för de investeringssparkonton som personen innehaft under ett år. För sparande i kapitalförsäkring är förslaget att personen som utgångspunkt får göra ett avdrag i inkomstslaget kapital för ett belopp som motsvarar underlaget för den avkastningsskatt som belöper på tillgångarna i försäkringen. I båda fallen föreslås att avdrag får som högst göras med ett belopp som motsvarar skatten på ett sparande på 150 000 kronor, fr.o.m. den 1 januari 2025, respektive 300 000 kronor, fr.o.m. den 1 januari 2026. Det innebär alltså ett avdrag som motsvarar statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent, på ett kapitalunderlag på 150 000 kronor 2025 och 300 000 kronor 2026 och framåt. Taket gäller personens sammanlagda sparande i de sparformer som omfattas av förslaget.

I SCB:s mikrosimuleringsmodell Fasit finns individdata över schablonintäkter från investeringssparkonton som gör det möjligt att analysera effekten av att införa en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto. År 2022 är det senaste utfallsåret i Fasit. Detta år uppgick det sammanlagda kapitalunderlaget på investeringssparkonto till ca 1 650 miljarder kronor. Cirka 3,5 miljoner personer hade ett investeringssparkonto och det genomsnittliga kapitalunderlaget per person uppgick till ca 450 000 kronor. Medianen var ca 78 000 kronor. Cirka 65 procent av de som hade ett investeringssparkonto hade ett kapitalunderlag under 150 000 kronor och ca 75 procent ett kapitalunderlag under 300 000 kronor.

Den offentligfinansiella effekten av att införa en skattefri grundnivå på 150 000 kronor 2025 för sparande på investeringssparkonto bedöms uppgå till –3,5 miljarder kronor 2025. För 2026, när grundnivån är 300 000 kronor, är den offentligfinansiella effekten –5,7 miljarder kronor.

Det saknas detaljerade uppgifter om hur sparandet i kapitalförsäkringar är fördelat i befolkningen. Ett skäl till det är att avkastningsskatten på underlaget i kapitalförsäkringarna betalas av den som tillhandahåller försäkringen (försäkringsföretaget) och inte av den som tecknat den. Det finns inte heller några uppgifter om huruvida en person som har en kapitalförsäkring också sparar på investeringssparkonto eller inte.

För att hantera bristen på individuppgifter och ta hänsyn till sparande i kapitalförsäkringar i den offentligfinansiella analysen har det sammanlagda sparandet i kapitalförsäkringar slumpmässigt fördelats bland de individer som finns representerade i Fasit. Därefter har den skattefria grundnivåns påverkan på skatteintäkterna analyserats. Förutom att fördela sparandet i kapitalförsäkringar bland befolkningen tar angreppssättet också hänsyn till att personer kan spara på investeringssparkonto, i kapitalförsäkring eller i båda sparformerna samtidigt och att taket för den skattefria grundnivån gäller för det sammanlagda sparandet i de aktuella sparformerna.

Svensk Försäkring har tillhandahållit information om hur kapitalunderlaget i kapitalförsäkringar är fördelat bland försäkringsföretagens kunder. Informationen kommer från en enkätundersökning riktad till de försäkringsföretag som meddelar kapitalförsäkring. Resultaten visar att ca 1,5 miljoner privatpersoner hade en kapitalförsäkring vid utgången av 2022. Det sammanlagda kapitalunderlaget hos dessa uppgick till ca 455 miljarder kronor. Det genomsnittliga kapitalunderlaget per person var således ca 300 000 kronor. Cirka 1,3 miljoner av personerna hade ett sammanlagt kapitalunderlag i kapitalförsäkring som understeg 300 000 kronor. Värdet av detta underlag uppgick till 90 miljarder kronor. Givet en skattefri grundnivå på 300 000 kronor innebär det att ca 170 miljarder kronor, motsvarande 38 procent, av det totala sparkapitalet i kapitalförsäkring skulle kunna omfattas av skattefriheten. Privatpersonernas kapitalunderlag på 450 miljarder kronor utgjorde vidare ca hälften av det sammanlagda kapitalunderlaget i kapitalförsäkringar 2022. Resterande del ägdes av juridiska personer.

År 2025 bedöms det sammanlagda kapitalunderlaget i kapitalförsäkringar uppgå till ca 1 100 miljarder kronor. Hälften av detta antas ägas av privatpersoner. Detta belopp har slumpmässigt fördelats bland 1,5 miljoner individer i Fasit så att den andel individer som har ett sparande under 300 000 kronor i en kapitalförsäkring och andelen kapitalunderlag som omfattas av grundnivån överensstämmer med resultaten från Svensk Försäkrings enkät. Mot bakgrund av avsaknaden av statistik bedöms detta analytiska angreppssätt vara godtagbart, men bristen på individdata vad gäller kapitalförsäkringar innebär en större osäkerhet kring storleken på den offentligfinansiella effekten.

När fysiska personers sparande i kapitalförsäkringar inkluderas i analysen bedöms skatteintäkterna 2025 minska med ytterligare 0,9 miljarder kronor 2025 jämfört med när enbart sparande på investeringssparkonto inkluderas. Från 2026 och framåt är den tillkommande intäktsminskningen 1,3 miljarder kronor. Den sammanlagda offentligfinansiella effekten uppgår således till –4,4 miljarder kronor från 2025 och framåt –7 miljarder kronor 2026 och framåt, se tabell 12.14

Effekter för sparandet och de offentliga finanserna

I detta avsnitt redogörs för hur förslaget kan påverka de offentliga finanserna om individer som sparar, eller som vill spara, ändrar sitt beteende till följd av de nya reglerna.

I den tidigare diskussionen om den effektiva skattesatsen för sparande på investeringsparkonto och i kapitalförsäkring framgår att sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring redan i dag är skattemässigt gynnat i förhållande till sparande i konventionellt beskattade tillgångar. Förslaget i promemorian minskar den effektiva skattesatsen för sparande i de aktuella sparformerna ytterligare: för en person med ett sparande under den skattefria grundnivån på investeringssparkonto och/eller i kapitalförsäkring kommer såväl den genomsnittliga som den effektiva skattesatsen att vara noll för sparande upp till grundnivån. Detta kan göra att individerna i större utsträckning kommer att välja dessa sparformer framför konventionellt beskattade. Det gäller särskilt för sparande i räntebärande tillgångar med relativt låg risk.

Investeringsparkonto är i dag en populär och attraktiv sparform och en stor del av individernas nysparande sker sannolikt redan i dag inom ramen för denna sparform. Förslaget kan dock innebära att en ännu större andel av nysparandet flyttas till sparande på investeringssparkonto. Individer som har konventionellt beskattade tillgångar kan också komma att välja att avyttra dessa och placera medlen på investeringssparkonto eller i kapitalförsäkring, särskilt om de inte kommer upp i taket för den skattefria grundnivån. Om individerna väljer att flytta in sparande som beskattas löpande, t.ex. räntebärande sparande på bankkonton, kommer de löpande skatteintäkterna från individernas kapitalinkomster att minska, något som *ESV* diskuterar i sitt remissvar. I vilken utsträckning detta kommer att ske och vilka konsekvenser det i praktiken i så fall får för de offentliga finanserna beror på faktorer som individernas kvarvarande utrymme till taket för den skattefria grundnivån, vilken inlåningsränta de erbjuds på kontanter på och utanför investeringssparkonto och deras behov av kontanter för löpande betalningar. Om individerna först avyttrar konventionellt beskattade tillgångar som har ökat i värde och placerar medlen i de aktuella sparformerna kan skatteintäkterna öka på kort sikt, men minska längre fram när individerna hade avyttrat dem. Hur detta sammantaget kan komma att påverka de offentliga finanserna är svårt att bedöma.

Beräkningen av den offentligfinansiella effekten tar inte heller hänsyn till möjligheterna att fördela sparandet mellan makar för att maximera avdragsrätten. Eftersom både investeringssparkonton och kapitalförsäkringar kan tecknas av barn ger det ytterligare möjlighet till spridning av tillgångar inom familjen. I sammanhanget bör det noteras att barn i de flesta fall inte har någon skatt att dra av, vilket innebär att möjligheten att fördela sparande till barn begränsas till investeringssparkonto, där skatten dras mot schablonintäkten. Risken för skatteplanering och skatteundandragande bör inte överdrivas, särskilt vad gäller sannolikheten att sprida tillgångar utanför familjen men även vad gäller omfördelning inom familjen. Få personer torde vara beredda att administrera och ge upp kontrollen över delar av sina tillgångar för en skattesänkning på ca 3 000 kronor, vilket är en bedömning av den maximala skattesänkningen 2026 vid en skattefri grundnivå på 300 000 kronor. Det är vidare svårt att utforma förslaget på ett sätt som helt eliminerar sådana risker samtidigt som reglerna inte blir onödigt komplicerade.

Den offentligfinansiella effekten beaktar inte heller de konsekvenser förslaget kan komma att ha på hushållens sparande på lång sikt. Sparandet i ekonomin beror på flera faktorer, där inkomstnivån är en av de mest centrala. Det vanligaste är att nationalekonomiska modeller utgår från att det är hushållens permanenta inkomst som är relevant när hushållen fattar sina konsumtions- och sparandebeslut. Hushållen

antas således vara framåtblickande i sitt agerande. Sparandet i ekonomin beror vidare på inkomst- och förmögenhetsfördelningen i ekonomin, på demografiska och institutionella faktorer och på konsumtionspreferenser och riskbenägenhet. Avkastningen på sparandet är därtill en central faktor. När skatten på sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring sänks ökar avkastningen på sparandet. Den högre avkastningen ger upphov till flera effekter för den som sparar. När avkastningen på sparandet ökar, ökar individernas framtida inkomst. Dagens konsumtion blir relativt sett dyrare och individerna kan förväntas spara mer och konsumera mindre i dag (substitutionseffekt). Samtidigt innebär den högre avkastningen att individerna kan spara mindre i dag för att få samma förväntade framtida inkomst som tidigare. Detta ger incitament till att spara mindre och konsumera mer i dag (inkomsteffekt). Därtill innebär en högre avkastning på sparad kapital att det diskonterade nuvärdet av hushållens framtida inkomster och förmögenheter minskar (förmögenhetseffekt). Detta ökar incitamenten att konsumera mindre i dag och spara mer. De tre effekterna påverkar incitamenten att spara på olika sätt. Hur individerna väljer att reagera på en skattesänkning är därför en empirisk fråga.

Den direkta effekten för de personer som i dag sparar i de aktuella sparformerna är att de får en skattesänkning som är proportionell mot deras sparbelopp. Skattesänkningens storlek beror på statslåneräntan. Givet en statslåneränta den 30 november 2024 på 2,2 procent blir skattesänkningen 2025 som högst 1 440 kronor och givet en statslåneränta den 30 november 2025 på 2,5 procent blir skattesänkningen 2026 som högst 3 150 kronor. För medianspararen blir skattesänkningen 750 kronor 2025 och ca 820 kronor 2026. Skattesänkningen kan användas till konsumtion eller sparande. Hur stor del individen sparar beror på individens benägenhet att konsumera och spara tillkommande inkomstökningar. För den som redan har ett sparande på investeringssparkonto eller i kapitalförsäkringar är sannolikt tröskeln för ökat sparande i sparformerna låg och det är troligt att en relativt stor del av skattesänkningen återinvesteras.

Hushållen har olika förutsättningar för sparande och deras preferenser för konsumtion över tid skiljer sig åt. Vilka effekter förslaget kan få för sparandet i ekonomin som helhet är därför svårt att bedöma.

Effekter för enskilda

Förslaget påverkar fysiska personer som sparar på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring. Även dödsbon kan få avdraget, dock inte för senare år än det år då dödsfallet inträffade.

För en person som har sparande på investeringssparkonto innebär förslaget att personen medges ett avdrag i inkomstslaget kapital som motsvarar schablonintäkten på investeringssparkontot, dock som högst med ett belopp som motsvarar schablonintäkten på ett kapitalunderlag på 150 000 kronor 2025 och 300 000 kronor 2026 och framåt. Följden blir att personens schablonintäkt, upp till det föreslagna taket, kvittas mot avdraget. Den som har ett sparande som understiger ett kapitalunderlag lika stort som grundnivån kommer således inte att beskattas alls för sitt sparande, medan den som har ett större sparande än så bara kommer att beskattas för schablonintäkten på den del av kapitalunderlaget som överstiger grundnivån.

En person som har ett sparande i kapitalförsäkring medges avdrag i inkomstslaget kapital för ett belopp som motsvarar underlaget för den avkastningsskatt som belöper på tillgångarna i försäkringen. Om personen har inkomster i kapital kommer avdraget att reducera inkomsterna. Om personen inte har inkomster i kapital, eller om inkomsterna inte räcker till, medges skattereduktion med 30 procent.

Taket för den skattefria grundnivån innebär att en person som har ett sparande på 150 000 kronor eller mer maximalt kan få en skattesänkning på 1 440 kronor 2025. För 2026, då taket uppgår till 300 000 kronor är den maximala skattesänkningen 3 150 kronor. De maximala beloppen är bedömningar där antagandet är att statslåneräntan den 30 november 2024 uppgår till 2,2 procent och den 30 november 2025 till 2,5 procent. Hur stor den maximala skattesänkningen blir i praktiken beror på det faktiska utfallet för statslåneräntan den 30 november respektive år.

Cirka 3,5 miljoner personer hade ett investeringssparkonto 2022, det sammanlagda kapitalunderlaget uppgick till 1 650 miljarder kronor och det genomsnittliga kapitalunderlaget till 450 000 kronor per person. Uppgifterna bygger på Fasit och statistik från Skatteverket och avser det senast tillgängliga utfallsåret. Eftersom det genomsnittliga kapitalunderlaget överstiger taknivån för den skattefria grundnivån får en person med detta sparande den maximala skattesänkningen på 1 440 kronor 2025 och 3 150 kronor 2026. Medianspararens kapitalunderlag uppgick 2022 till 78 000 kronor. En person med ett sparande på 78 000 kronor på investeringssparkonto, och inget sparande i kapitalförsäkring, bedöms få en skattesänkning med 750 kronor 2025 ca 820 kronor 2026.

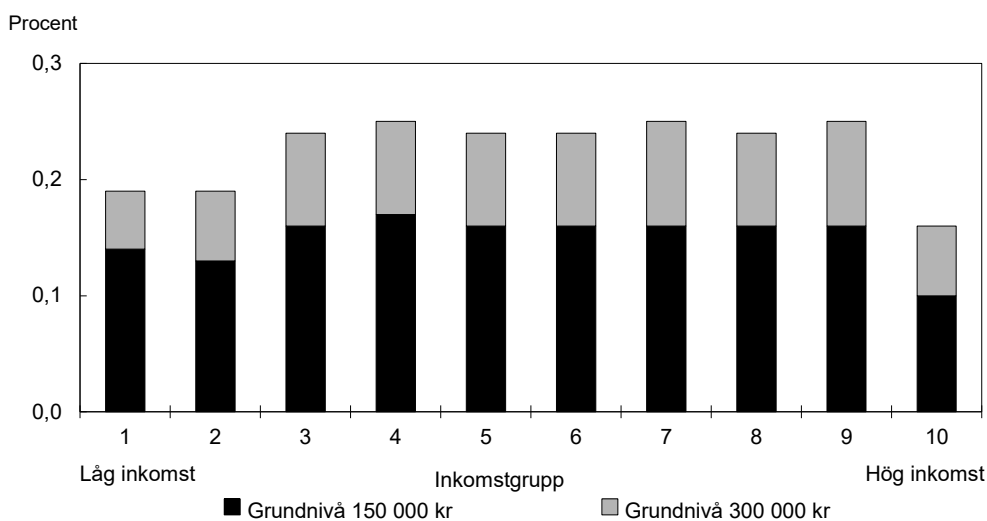
Det finns inga uppgifter om hur sparandet i kapitalförsäkringar är fördelat i befolkningen. Enligt Svensk Försäkrings enkätundersökning ägde 1,5 miljoner personer en kapitalförsäkring 2022. Det genomsnittliga sparkapitalet per person i kapitalförsäkringar var 300 000 kronor samma år. Eftersom det genomsnittliga kapitalunderlaget för kapitalförsäkringar sammanfaller med taknivån för den skattefria grundnivån får en person med detta sparande den maximala skattesänkningen. Resultaten från enkätundersökningen visar att nivån på medianunderlaget för kapitalförsäkringarna skiljer sig kraftigt åt mellan försäkringsföretagen. Medianvärdet varierar mellan 9 000 och 92 000 kronor.

Det finns inga uppgifter om huruvida individer sparar både på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring.

Effekter för inkomstfördelningen

Förslaget om en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring bedöms i genomsnitt öka den ekonomiska standarden i befolkningen med ca 0,2 procent vid en skattefri grundnivå på 300 000 kronor. I diagram 12.9 redovisas förändringen av ekonomisk standard för tio inkomstgrupper där grupp ett utgörs av den tiondel av befolkningen med lägst inkomster och grupp tio av den tiondelen med högst inkomster. Uttryckt i procent ökar den ekonomiska standarden mest i inkomstgrupp 3–9, där den ökar med drygt 0,2 procent vid en skattefri grundnivå på 300 000 kronor. Totalt bedöms ca 3,9 miljoner individer 2025 beröras av förslaget. Antalet berörda individer är beräknat utifrån dem som berörs av förändringen av reglerna för investeringssparkonto. De totala beloppen är beräknade på förändringarna av reglerna för såväl investeringssparkonto som kapitalförsäkring. Kapitalförsäkringarna har antagits ha en liknande fördelning som investeringssparkonton vad gäller beloppen på de enskilda underlagen.

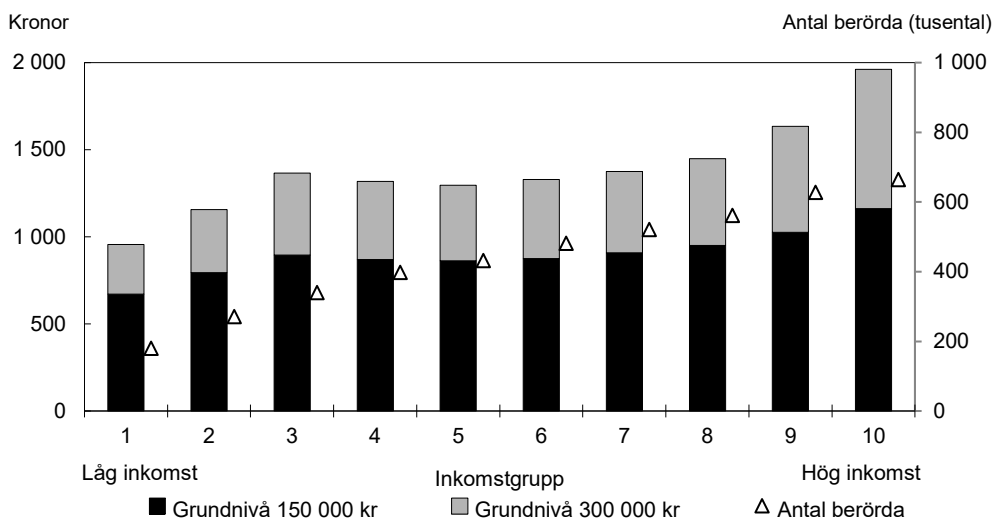
Diagram 12.9 Genomsnittlig effekt på ekonomisk standard uppdelat på inkomstgrupper

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

LO anser att konsekvensanalysen är bristfällig då den inte innehåller information om fördelningen av berörda i befolkningen. I diagram 12.10 redovisas förändringen av individuell disponibel inkomst i kronor för dem som berörs av reformen. Fler personer i de högre inkomstgrupperna berörs av förslaget. Den genomsnittliga effekten är också högre för de med högre inkomster. Skillnaden mellan en grundnivå på 150 000 kronor och 300 000 kronor är också större för de med högre inkomster.

Diagram 12.10 Genomsnittlig förändring av individuell disponibel inkomst för berörda individer uppdelat på inkomstgrupper

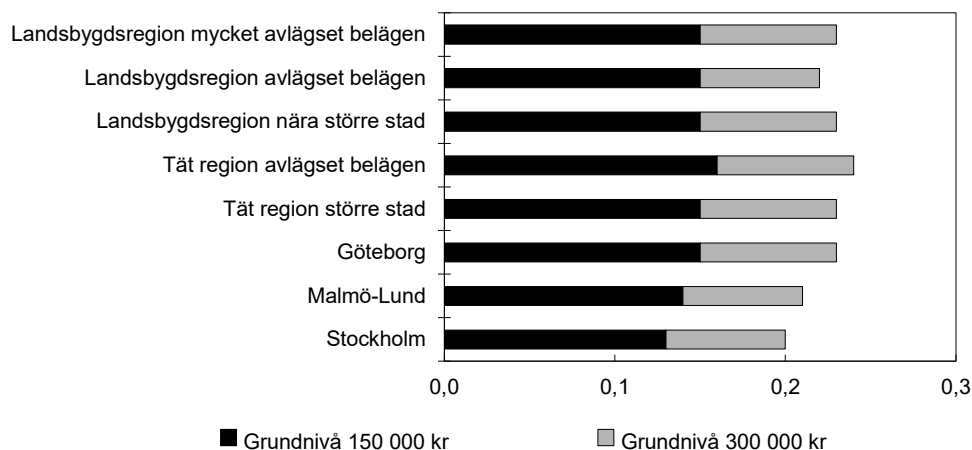
Anm.: Indelningen i inkomstgrupper görs efter ekonomisk standard som i diagram 12.9.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Förslaget bedöms öka den ekonomiska standarden i samtliga regioner. Den genomsnittliga totala effekten på 0,2 procent vid en skattefri grundnivå på 300 000 kronor är jämnt spridd över landet, men är något lägre i Stockholm, se diagram 12.11.

Diagram 12.11 Genomsnittlig effekt på ekonomisk standard per regiontyp

Procent

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

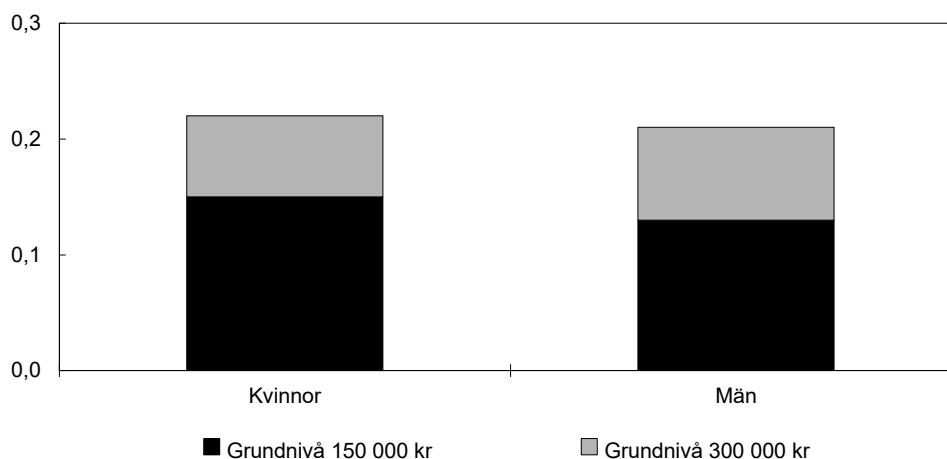
Effekter för den ekonomiska jämställdheten

År 2022 hade ca 1,7 miljoner kvinnor och 1,9 miljoner män ett investeringssparkonto. Det genomsnittliga kapitalunderlaget på investeringssparkonto var 350 000 kronor för kvinnor och 540 000 kronor för män. Medianunderlaget för kvinnor var 71 000 kronor och för män 85 000 kronor.

Den individuella disponibla inkomsten väntas procentuellt sett öka lika mycket för kvinnor som för män, se diagram 12.12. År 2025 bedöms ca 1,8 miljoner kvinnor och 2,0 miljoner män beröras av förslaget. Kvinnor som berörs av förslaget får i genomsnitt en skattesänkning på ca 900 kronor vid en skattefri grundnivå på 150 000 kronor och en skattesänkning på ca 1 400 kronor vid en skattefri grundnivå på 300 000 kronor. Män som berörs av förslaget får en något större skattesänkning på knappt 1 000 respektive ca 1 500 kronor, beroende på den skattefri grundnivån.

Diagram 12.12 Genomsnittlig effekt på individuell disponibel inkomst för kvinnor och män

Procent

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Effekter för företagen

Företag som påverkas av förslaget

Förslaget påverkar försäkringsföretag som meddelar kapitalförsäkring. Dessa företag kommer att behöva upprätta och lämna den nya kontrolluppgift som föreslås i avsnitt 12.9.5.1.

Tillgångarna i en kapitalförsäkring ägs av försäkringsföretaget. För att kunna beakta det avdrag för fysiska personer i inkomstslaget kapital som föreslås i promemorian behöver Skatteverket få uppgift om värdet av enskilda kapitalförsäkringar. Mot denna bakgrund föreslås därför att det införs en ny kontrolluppgiftsskyldighet. Utöver värdet på försäkringen ska kontrolluppgiften innehålla identifikationsuppgifter i form av t.ex. namn, personnummer, organisationsnummer och postadress för den uppgiftsskyldige och den som kontrolluppgiften lämnas för. Kontrolluppgiften ska lämnas av svenska försäkringsgivare för fysiska personer och dödsbon.

I Svensk Försäkrings statistikdatabas finns information om den svenska försäkringsmarknaden. Statistik över kapitalförsäkringar redovisas för 22 företag 2023. Således bedöms 22 företag i dagsläget komma att lämna den nya kontrolluppgiften. Eftersom det över tid kan tillkomma eller försvinna något företag är en rimlig bedömning på längre sikt att mellan 20 och 25 företag kommer att lämna kontrolluppgiften.

Företagen är försäkringsföretag som meddelar kapitalförsäkring. Företagen verkar inom försäkringsbranschen och har tillstånd från Finansinspektionen att bedriva försäkringsverksamhet.

Eftersom förslaget påverkar samtliga företag som meddelar kapitalförsäkring påverkas inte konkurrensförhållandena mellan dem. Liknande kontrolluppgifter lämnas redan i dag för andra sparformer, t.ex. investeringssparkonto och bankkonto. Ur denna synvinkel bör det inte vara ett stort problem ur ett konkurrensperspektiv att kontrolluppgift även lämnas på individnivå för kapitalförsäkringar, snarare bidrar det till större likformighet bland aktörer som erbjuder sparprodukter till privatpersoner. Alternativet till den utökade kontrolluppgiftsskyldigheten hade därtill varit sämre. Om sparande i kapitalförsäkring inte hade inkluderats i den skattefria grundnivån hade detta minskat den skattemässiga neutraliteten mellan sparformerna och ändrat konkurrens-situationen på marknaden för sparprodukter till nackdel för kapitalförsäkringar.

Den information som kontrolluppgifterna ska innehålla bör försäkringsföretagen redan i dag samla in och administrera. De nya kontrolluppgifterna innebär således enbart en tillkommande skyldighet för försäkringsföretagen att lämna uppgifterna till Skatteverket, inte att de behöver hantera och lagra fler uppgifter än vad redan de gör. Mot denna bakgrund bör därför inte kontrolluppgiftsskyldigheten påverka försäkringsföretagen i någon betydande utsträckning utöver att de måste lämna in kontrolluppgifterna på det sätt Skatteverket meddelar.

Ett företag som bedriver försäkringsverksamhet lyder under flera regelverk på det finansiella området och de berörda företagen har därför stor erfarenhet av att ta hänsyn till och rapportera i enlighet med offentliga regelverk. Att upprätta och lämna kontrolluppgift bör i detta sammanhang inte vara en särskilt betungande uppgift. Försäkringsföretagens administrativa kostnader kommer emellertid att öka till följd av förslaget. En bedömning av hur mycket kostnaderna kommer att öka görs i nästa delavsnitt.

Utöver vad som angetts ovan bedöms inte förslaget leda till några andra kostnader för företagen eller påverka deras verksamhet på något annat sätt.

De företag som i dag meddelar kapitalförsäkring är olika stora i termer av årliga premieinkomster (som ett mått på omsättning) och antalet anställda. De flesta av dem är stora eller medelstora företag enligt de gränsvärden som gäller i EU:s definition av små och medelstora företag. Det finns dock några företag som med EU:s definition skulle klassas som små eller mikroföretag. Som tidigare nämnts lyder företag som bedriver försäkringsverksamhet under flera olika regelverk och givet den mängd regler ett försäkringsföretag behöver anpassa sig till bedöms denna kontrolluppgiftsskyldighet vara av mindre betydelse. Detta gäller även för mindre försäkringsföretag. Därför bedöms det inte nödvändigt att ta någon särskild hänsyn till små företag vid reglernas utformning.

Investeringsparkonton förs av investeringsföretag (värdepappersbolag, kreditinstitut, fondbolag och AIF-förvaltare, samt utländska motsvarigheter till dessa). Dessa ska i dag lämna kontrolluppgift för obegränsat skattskyldiga fysiska personer och dödsbon som någon gång under året har haft ett investeringsparkonto och där det finns en schablonintäkt att redovisa. Förslaget om en skattefri grundnivå för sparande på investeringsparkonto påverkar inte mängden uppgifter dessa företag behöver upprätta, lagra eller lämna och påverkar därför inte i detta avseende deras administrativa kostnader. Detsamma gäller utländska försäkringsföretag som meddelar kapitalförsäkring.

Administrativa kostnader

För att beräkna den administrativa kostnaden för de försäkringsföretag som ska lämna den nya kontrolluppgiften används Tillväxtverkets regelräknare. Kostnaderna beräknas genom att den tid det bedöms ta att utföra rapporteringarna inom ramen för regelverket multipliceras med en uppskattad timlön för den personen som lämnar uppgifterna. Det administrativa arbetet antas utföras av en person som tjänar 39 000 kronor per månad 2025 (avser en ekonomiassistent i privat sektor; år 2022 var den genomsnittliga månadslönen för en sådan person 34 200 kronor enligt SCB, lönen har skrivits fram till 2025 års priser med en prognos för lönesummans utveckling mellan 2022 och 2025). Enligt Tillväxtverkets rekommendationer ska lönen multipliceras med schablonvärdet 1,84 för att inkludera semesterersättning, arbetsgivaravgifter och overheadkostnader.

Enligt Svensk Försäkring har ca 1,5 miljoner privatpersoner en kapitalförsäkring. Därför kommer det att behöva upprättas 1,5 miljoner kontrolluppgifter.

Den kontrolluppgift som ska lämnas för personer som har en kapitalförsäkring bedöms vara okomplicerad och standardiserad. I bedömningen av de administrativa kostnaderna antas att det i genomsnitt tar 1 minut att upprätta, kvalitetssäkra och lämna en kontrolluppgift när företagen väl har implementerat ett system för denna hantering. De allra flesta kontrolluppgifter kommer dock sannolikt vara helt automatiserade och möjliga att hantera snabbare än så. Tidsåtgången för de extra kontroller och granskningar som kan behöva göras i vissa fall har i bedömningen slagits ut på samtliga kontrolluppgifter. Bedömningen av tidsåtgången är vidare gjord på en aggregerad nivå och syftar till att beskriva kostnaderna i genomsnitt mellan företag: för vissa enskilda företag kan kostnaderna vara högre och för andra lägre. Det innebär att de administrativa kostnaderna, när systemen är på plats, bedöms uppgå till ca 10 miljoner kronor per år. Kostnaden inkluderar även löpande underhåll och uppdateringar av relevanta it-verktyg.

Under det första året kommer kostnaderna för försäkringsföretagen att vara högre eftersom de då behöver utveckla it-verktyg, anpassa processer och utbilda personal för att säkerställa en effektiv och korrekt kontrolluppgiftshantering. Bedömningen är att

kostnaderna det första året motsvarar 5 minuter per kontrolluppgift, dvs. ca 50 miljoner kronor.

Effekter för statliga myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Skatteverket kommer att behöva ändra informationsmaterial till följd av förslagen. Förändringarna kommer att ingå i den anpassning som årligen görs med anledning av ny eller förändrad lagstiftning. Förslagen om ny kontrolluppgiftsskyldighet och ny uppgiftsskyldighet i inkomstdeklarationen innebär att Skatteverket måste genomföra anpassningar och förändringar av it-system och formulär. Skatteverket beräknar kostnaderna till 1 400 000 kronor. Kostnaderna ska hanteras inom Skatteverkets befintliga ekonomiska ramar.

Förslagen bedöms inte medföra någon ökning av antalet mål i de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslagen bedöms vara förenliga med det EU-rättsliga regelverket.

Övriga effekter

Förslagen bedöms inte få några effekter för offentlig sektor utöver de som beskrivits i denna konsekvensanalys. Förslagen bedöms inte heller få några effekter för sysselsättningen eller miljön.

12.10 Avtrappat ränteavdrag för lån utan säkerhet

Regeringens bedömning: Den generella rätten till avdrag för ränteutgifter i inkomstslaget kapital bör begränsas så att ränta får dras av bara på lån som uppfyller särskilda förutsättningar gällande värdering av ställda säkerheter och maximal belåningsgrad. Ränta bör få dras av på lån med säkerhet i bostad, värdepapper, fordon, båt, skepp eller luftfartyg, samt på lån som har lämnats av en pantbank. Ränta bör också få dras av om lånet avser finansiering av ny-, till- eller ombyggnad av en byggnad och avsikten är att lånet när byggprojektet är färdigt ska omvandlas till ett lån med säkerhet i bostad.

Rätten till avdrag för ränteutgifter bör trappas av på två år. Det innebär att avdrag för beskattningsåret 2025 bör göras med 50 procent av ränteutgifter på lån som inte omfattas av avdragsrätten.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2025.

Skälen för regeringens bedömning: Marknaden för konsumtionslån, både med och utan säkerhet, har vuxit snabbt de senaste åren. I kronor räknat består den största delen av s.k. blancolån, dvs. lån utan säkerhet. Samtidigt som hushållens konsumtionslån har ökat har skulder hos inkassoföretagen och Kronofogdemyndigheten ökat ännu mer. För att motverka en allt större skuldsättning bör avdragsrätten för ränta på lån utan säkerhet avskaffas. Ränta på lån som lämnas mot säkerhet bör som utgångspunkt även fortsatt dras av. En sådan ordning förutsätter dock att det kan säkerställas att marknadsvärdet av en lämnad säkerhet motsvarar lånebeloppet. Eftersom det saknas näringsrättslig reglering som på ett heltäckande sätt, för samtliga lån, reglerar förhållandet mellan maximal belåning och värdet av ställda säkerheter bör rätten till avdrag begränsas till att gälla bara för ränteutgifter på lån som uppfyller vissa särskilda förutsättningar gällande värdering av

säkerheter och maximal belåningsgrad. Det bör även finnas möjlighet för Skatteverket att kontrollera den ställda säkerheten. Sådana förutsättningar anses föreligga för lån med säkerhet i bostad, värdepapper, fordon, båt, skepp eller luftfartyg, samt på lån som har lämnats av en pantbank.

Förslaget innebär att skatteintäkterna bedöms öka med 4,34 miljarder kronor år 2025. När förslaget är helt infasat år 2026 beräknas det innebära en ökning med ytterligare 4,34 miljarder kronor, dvs. totalt 8,68 miljarder kronor.

Finansdepartementet har remitterat en promemoria med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen beslutade den 29 augusti 2024 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslagen. Regeringen avser att under hösten 2024 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2025.

12.11 Slopad stämpelskatt vid inteckning i skepp

Regeringens bedömning: Stämpelskatt vid beviljande av ansökan om inteckning i skepp bör slopas.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2025.

Skälen för regeringens bedömning: Uttag av stämpelskatt regleras i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter. Stämpelskatt ska betalas till staten vid bl.a. beviljande av ansökan om inteckning i skepp. Stämpelskatten är vid inteckning i skepp 4 kronor för varje fullt tusental kronor av det belopp som intecknas. I syfte att främja den svenska sjöfartsnäringens konkurrenskraft bör stämpelskatten vid beviljande av ansökan om inteckning i skepp slopas.

Det kommande förslaget bedöms minska skatteintäkterna med 5 miljoner kronor 2025 och 10 miljoner kronor därefter.

Finansdepartementet kommer att remittera en promemoria med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser att under våren 2025 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 juli 2025.

12.12 Höjd fastighetsskatt för vindkraftverk

Regeringens bedömning: Fastighetsskatten på vindkraftverk bör höjas från 0,2 procent till 0,5 procent av taxeringsvärdet.

Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2026.

Skälen för regeringens bedömning: Uttag av fastighetsskatt regleras i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt. För elproduktionsenheter som utgörs av taxeringsenhet med vindkraftverk är fastighetsskatten 0,2 procent av taxeringsvärdet. För övriga elproduktionsenheter är fastighetsskatten 0,5 procent av taxeringsvärdet.

Inom utgiftsområde 21 Energi föreslås att det ska inrättas ett stöd till kommunerna baserat på fastighetsskatten för vindkraftsanläggningar för att öka kommunernas incitament att säga ja till mer vindkraft. Fastighetsskatten på vindkraftverk bör därför höjas från 0,2 procent till 0,5 procent av taxeringsvärdet.

Det kommande förslaget bedöms öka skatteintäkterna med 170 miljoner kronor 2026.

Finansdepartementet kommer att remittera en promemoria med utgångspunkt i ovanstående. Regeringen avser att under 2025 återkomma till riksdagen med ett förslag. Det kommande förslaget bör träda i kraft den 1 januari 2026.

Skatt på kapitalanvändning – företagsskatter

12.13 Förbättrade och förenklade regler om avdrag för tidigare års underskott

12.13.1 Ärendet och dess beredning

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 1.4) aviserade regeringen att reglerna om underskott vid ägarförändringar inom bolagsbeskattningen behöver förenklas. Inom Finansdepartementet har promemorian Förbättrade och förenklade regler om avdrag för tidigare års underskott tagits fram. I promemorian lämnas förslag till bättre och enklare regler om avdrag för underskott efter en ägarförändring. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 10 avsnitt 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 10 avsnitt 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 10 avsnitt 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2024/00136).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 30 maj 2024 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 10 avsnitt 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 10 avsnitt 5*. Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

12.13.2 Bakgrund och gällande rätt

Allmänt om tidigare års underskott

I 40 kap. inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL, finns bestämmelser om hur och när tidigare års underskott får dras av i inkomstslaget näringsverksamhet. I 40 kap. 4 § IL definieras vad som avses med ett underskotts företag och i 40 kap. 9–19 d §§ IL regleras under vilka förutsättningar dessa företag får dra av underskott när det har skett en ägarförändring.

Ett underskotts företag är ett företag som hade ett underskott det föregående beskattningsåret eller som har ett eget eller övertaget underskott från tidigare år som inte har fått dras av än på grund av koncernbidragsspärren i 40 kap. 18 § IL eller bestämmelserna om rätt till avdrag för underskott efter kvalificerade fusioner eller fissioner i 37 kap. 24 och 25 §§ IL, efter verksamhetsavyttringar i 38 kap. 17 a och 17 b §§ IL eller efter partiella fissioner i 38 a kap. 18 och 19 §§ IL.

Huvudregeln innebär att underskott från tidigare beskattningsår ska dras av utan begränsning, 40 kap. 2 § IL. För att motverka handel med underskotts företag finns det dock bestämmelser som i vissa situationer tar bort eller begränsar rätten till avdrag.

Ett företag får det bestämmande inflytandet över ett underskotts företag

Vid ägarförändringar, som innebär att ett företag får det bestämmande inflytandet över ett underskotts företag, inträder en beloppsspärr enligt 40 kap. 10 § första stycket IL. Enligt paragrafens andra stycke inträder dock inte beloppsspärren om det företag som får det bestämmande inflytandet ingick i samma koncern som underskotts företaget redan före ägarförändringen. När ett företag ska anses ha ett bestämmande inflytande över ett annat företag anges i 40 kap. 5 § IL.

En fysisk person m.fl. får det bestämmande inflytandet över ett underskotts företag

Beloppsspärren inträder också om en fysisk person, ett dödsbo, en annan utländsk juridisk person än ett utländskt bolag eller ett svenskt handelsbolag – i vilket sådana personer, direkt eller genom ett eller flera svenska handelsbolag, är delägare – får det bestämmande inflytandet över ett underskotts företag (40 kap. 11 § första stycket IL). En fysisk person och närstående till honom räknas som en enda person, 40 kap. 11 § andra stycket IL. Utöver vad som anges om närstående i 2 kap. 22 § IL gäller i detta fall att ett svenskt handelsbolag där den fysiska personen själv eller en närstående fysisk person är delägare också räknas som närstående.

Bestämmelserna i 40 kap. 11 § IL gäller inte vid sådana förändringar i det bestämmande inflytandet som uppkommer genom arv, testamente, bodelning eller ändrade familjeförhållanden. De gäller inte heller om den som fått det bestämmande inflytandet har haft ställning som företagsledare i underskotts företaget under de två föregående beskattningsåren.

En grupp fysiska personer m.fl. förvärvar tillsammans mer än 50 procent av rösterna i ett underskotts företag

Enligt 40 kap. 12 § IL inträder en beloppsspärr vid sådana ägarförändringar som innebär att en grupp fysiska personer under en period av fem beskattningsår för ett underskotts företag dels var och en för sig har förvärvat andelar med minst fem procent av samtliga röster i underskotts företaget, dels tillsammans har förvärvat andelar med mer än 50 procent av samtliga röster i underskotts företaget. Vad som sägs om en fysisk person gäller även dödsbo, annan utländsk juridisk person än utländskt bolag samt svenskt handelsbolag i vilket en sådan person som nämns i paragrafen är delägare direkt eller genom ett eller flera svenska handelsbolag.

En fysisk person och dennes närstående räknas i sammanhanget som en enda person. Utöver vad som anges om närstående i 2 kap. 22 § IL gäller i detta fall att ett svenskt handelsbolag där den fysiska personen själv eller en närstående fysisk person är delägare också räknas som närstående.

Som förvärv som gjorts av en sådan person räknas också förvärv som gjorts av

1. ett företag i vilket personen – direkt eller genom förmedling av en annan juridisk person eller av ett svenskt handelsbolag som personen har ett bestämmande inflytande över – innehar andelar med minst fem procent av röstetalet, eller
2. en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag som ett sådant företag som avses i 1 har ett bestämmande inflytande över.

Enligt 40 kap. 12 § tredje stycket IL ska förvärv av andelar i förhållande till tidigare andelsinnehav genom emission med lika rätt för andelsägarna inte räknas in i antalet förvärvade andelar. Däremot likställs avtal om rätt att förvärva andelar i ett företag och avtal om rätt att besluta i företagets angelägenheter med förvärv av andel.

Bestämmelsen gäller inte vid sådana förändringar i ägandet som sker på grund av arv, testamente eller bodelning, se 40 kap. 13 § andra stycket IL.

Beloppsspärren

Beloppsspärren innebär enligt 40 kap. 15 § IL att underskotts företaget inte får dra av underskott som uppkommit före det beskattningsår då spärren inträder till den del underskottet överstiger 200 procent av utgiften för att förvärva det bestämmande inflytandet över underskotts företaget. Om beloppsspärren inträder på grund av en

sådan situation som anges i 40 kap. 12 § IL förhåller sig kvoten i stället till de nya ägarnas sammanlagda utgift för att förvärva andelar med mer än 50 procent av rösterna i underskotts företaget. Bestämmelsen utgår från att ju högre köpeskillingen för aktierna i ett företag är i förhållande till värdet av underskottet, desto mer substans finns det i företaget och behovet av en beloppsspärr blir då mindre (prop. 1993/94:50 s. 259).

För att motverka att utgiften för att förvärva underskotts företaget höjs genom kapitaltillskott i syfte att kringgå beloppsspärren finns bestämmelser i 40 kap. 16 § IL. Bestämmelserna innebär att utgiften för att förvärva det bestämmande inflytandet över underskotts företaget ska minskas med kapitaltillskott som har mottagits av underskotts företaget under de senaste två beskattningsåren. Det gäller även kapitaltillskott som lämnats till ett företag som både före och efter ägarförändringen ingick i samma koncern som underskotts företaget. För att reglerna inte i onödan ska hindra affärsmässiga överlåtelser av underskotts företag finns det en lättnadsregel i 40 kap. 15 a § IL. Om kapitaltillskottet helt eller delvis har medfört ägarförändringen och förvärvaren därigenom har fått en tillgång av verkligt och särskilt värde får det lägsta beloppet av kapitaltillskottet och tillgångens värde läggas till utgiften för förvärvet.

12.13.3 Höjd kvot vid tillämpning av beloppsspärren

Regeringens förslag: Underskott som får dras av efter en ägarförändring ska uppgå till ett belopp som motsvarar 300 procent av utgiften för förvärvet.

Promemorians förslag: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Srf konsulternas förbund* ser positivt på förslaget men anger att det skulle kunna vara motiverat med en ännu större höjning. *Näringslivets Skattedelegation, Svenskt Näringsliv, Fastighetsägarna Sverige, Swedish Private Equity & Venture Capital Association, Bokföringsnämnden, Ekonomistyrningsverket, Förvaltningsrätten i Stockholm, Konjunkturinstitutet, Kronofogdemyndigheten, Finansbolagens förening, Kammarrätten i Göteborg* och *Tillväxtverket* har inga synpunkter på förslaget. *Skatteverket* avstyrker förslaget och anger att om en höjning ändå genomförs bör den begränsas till 210 alternativt 220 procent.

Skälen för regeringens förslag: Beloppsspärren i 40 kap. 15 § IL begränsar möjligheten för ett underskotts företag att dra av underskott från tidigare år efter en ägarförändring till den del underskotten överstiger 200 procent av utgiften för att förvärva det bestämmande inflytandet över underskotts företaget, eller andelar med mer än 50 procent av rösterna i underskotts företaget i vissa fall. Syftet med beloppsspärren är framför allt att motverka handel med underskott. Införandet av spärregler motiverades med att utan spärrar kommer möjligheten att utnyttja ett annat bolags förluster få stor betydelse för ägarförändringar och att en sådan utveckling inte är önskvärd (prop. 1993/94:50 s. 257). Vidare konstaterades det att syftet med spärreglerna är att systemet med förlustutjämning ska vara neutralt avseende ägarförändringar och att här ligger att en ägarförändring som inte är motiverad av affärsmässiga skäl inte bör genomföras (se samma prop. s. 260).

Handel med underskotts företag som vid förvärvstillfället saknar andra tillgångar än en uppskjuten skattefordran är något som reglerna i 40 kap. IL avser att förhindra (jfr prop. 1993/94:50 s. 259 och 260). Beloppsspärren är konstruerad med syftet att göra ett sådant förvärv ekonomiskt olönsamt, eftersom värdet av underskotten är begränsat till den nominella skattesatsen. Om sådan handel med underskott inte motverkas skulle det innebära att en skattskyldig med en vinstgenererande tillgång eller

verksamhet kan välja att förvärva ett underskottsföretag för en överenskommen köpeskilling, placera tillgången eller verksamheten i underskottsföretaget och kvitta vinsterna mot de förvärvade underskotten. I stället för att betala skatt på vinsten betalas då ett pris till säljaren av underskottsföretaget, motsvarande underskotten multiplicerat med en procentandel av den nominella skattesatsen. På så sätt skulle vissa skattskyldiga kunna uppnå en lägre beskattning än den nominella skattesatsen. En sådan utveckling är inte önskvärd. Beloppsspärren bör därför även framgent utformas så att den motverkar handel med underskottsföretag.

Utgångspunkten när reglerna infördes var att ju högre köpeskillingen för andelarna i ett företag är i förhållande till värdet av underskottet, desto mer substans finns det i företaget och desto mindre är behovet av en beloppsspärr (se prop. 1993/94:50 s. 259). Underskottsföretaget får efter en ägarförändring således bara behålla underskott från tidigare år med ett belopp som motsvarar den dubbla köpeskillingen för andelarna. Rätten till avdrag för överskjutande del av underskott från tidigare år faller bort för all framtid.

Beloppsspärrens konstruktion bygger på sambandet mellan underskottens skattemässiga värde och köpeskillingen för aktierna (se samma prop. s. 266). Underskottens skattemässiga värde beror i sin tur på den gällande bolagsskattesatsen. I nämnda proposition anges att underskott vid 28 procents skattesats kan värderas till mellan 0,28 och 0,17 beroende på till vilken ränta förvärvet finansieras och när underskottet bedöms kunna utnyttjas. Eftersom värdet varierar bestämdes den slutliga beloppssgränsen för beloppsspärren efter en rimlighetsbedömning.

När reglerna infördes var bolagsskattesatsen 28 procent. Värdet av ett givet underskott i kronor var således större då, jämfört med i dag då bolagsskattesatsen är 20,6 procent. När reglerna infördes fick hela underskottet behållas efter en ägarförändring när värdet av företagets övriga tillgångar (substansvärdet) uppgick till minst 44 procent av köpeskillingen, dvs. enligt följande formel:

$$\text{Substansvärde} \geq (1 - 2 \cdot 0,28) \text{ Köpeskilling} = 0,44 \text{ Köpeskilling.}$$

Beräkningen gäller under förutsättning att hela underskottet kan utnyttjas året efter ägarförändringen och att hela det skattemässiga värdet av underskottsavdraget ingår i köpeskillingen. Det bör noteras att köpeskillingen i många fall i praktiken inte uppgår till ett belopp som motsvarar substansvärdet med tillägg för det skattemässiga värde underskottet skulle ha om det kvittas mot ett överskott. Det beror i första hand på beloppsspärrens konstruktion, som kan medföra att förhållandet mellan företagets substansvärde och underskottet är sådant att en del av underskottsavdraget inte får rullas vidare, men kan också vara en följd av omständigheterna i det enskilda fallet, såsom när i tiden det inrullade underskottet kan utnyttjas. Utgångspunkten i beräkningen är dock att företagets fullständiga värde, inklusive det skattemässiga värdet av underskottsavdraget, är inkluderat i köpeskillingen.

Om förhållandet mellan köpeskillingen och underskottets skattemässiga värde skulle uppgå till 44 procent i dag skulle kvoten mellan det behållna underskottsavdraget och köpeskillingen behöva bestämmas till ca 270 procent.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 1.4) aviserade regeringen att reglerna om underskott vid ägarförändringar inom bolagsbeskattningen behöver förenklas. En lämplig åtgärd för att förenkla och förbättra regelverket är att höja kvoten i beloppsspärren. En höjd kvot medför att färre företag i praktiken kommer att träffas av beloppsspärren. En högre kvot gör också regelverket avseende överlåtelse av

företag med underskott mer förmånligt och innebär att en större del av underskotten får behållas vid en ägarförändring. *Skatteverket* avstyrker förslaget och anser alternativt att en höjning till 210 procent eller 220 procent vore att föredra. Skatteverket har gjort beräkningar som visar att det räcker att höja kvoten till en procentsats i spannet 210–217 procent för att kompensera för att värdet på tidigare års underskott har minskat genom sänkningen av skattesatsen till 20,6 procent, beroende på hur värdet av underskotten prissätts och när i tiden de kan utnyttjas efter en ägarförändring.

Regeringen gör, även med beaktande av Skatteverkets alternativa beräkningar, bedömningen att en höjning av kvoten till 300 procent av köpeskillingen kan genomföras utan att beloppsspärrens funktion att motverka handel med underskottsföretag försämras i någon större utsträckning. Det bedöms vara rimligt att höja kvoten till en nivå där relationen mellan underskottets skattemässiga värde och köpeskillingen åtminstone återställs till den som gällde vid införandet. För att förenkla och göra reglerna mer förmånliga för företagen bör också kvoten höjas ytterligare. Sammantaget bedöms det lämpligt att sätta kvoten så att underskott motsvarande 300 procent av utgiften för förvärvet får dras av efter en ägarförändring. Nivån på 300 procent innebär att regelverket är mer förmånligt såväl jämfört med i dag som när reglerna infördes.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 40 kap. 15 § IL.

12.13.4 Undantag från beloppsspärren vid vissa förvärv inom en oäkta koncern

Regeringens förslag: När det bestämmande inflytandet i ett underskottsföretag fås av en fysisk person, ett dödsbo, en annan utländsk juridisk person än ett utländskt bolag eller av ett svenskt handelsbolag i vilket något av dessa är delägare, ska beloppsspärren inte tillämpas om den som får det bestämmande inflytandet redan hade ett sådant inflytande i underskottsföretaget genom ett indirekt ägande före ägarförändringen.

Promemorians förslag: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Stf konsulternas förbund, Näringslivets skattedelegation, Svenskt Näringsliv, Fastighetsägarna Sverige, Swedish Private Equity & Venture Capital Association (SVCA)* och *FAR* anser att förslaget är bra men påpekar att det vore önskvärt att även undanta situationen att en fysisk person låter en oäkta koncern övergå till att bli en äkta koncern. *FAR* föreslår också att ett undantag ska införas för kommuners omorganisationer. *FAR* anser vidare att den föreslagna lagtexten är mer lättillgänglig än den nuvarande men att innebörden redan går att utläsa genom definitionen av ”bestämmande inflytande” i 40 kap. 5 § 3 stycket IL och föreslår därför att delar av definitionen i 5 § utgår, för att undvika en dubbelreglering. *Skatteverket* har inga invändningar mot att ett undantag införs men föreslår en något ändrad lydelse. *Uppsala universitet* anger att rekvisitet ”indirekt bestämmande inflytande” inte är helt enkelt att förstå och framhåller att det inte synes vara meningsfullt att göra åtskillnad mellan ”direkt” och ”indirekt” bestämmande inflytande.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 40 kap. 5 § första stycket IL anses ett företag vid tillämpning av 40 kap. IL ha bestämmande inflytande över ett annat företag om detta är ett dotterföretag till det förra enligt 1 kap. 11 § aktieföretagslagen (2005:551), 1 kap. 10–14 §§ lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar, 1 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619), eller 1 kap. 5 § stiftelselagen (1994:1220). Definitionen innebär att ett

moderföretag anses ha det bestämmande inflytandet över samtliga dotterföretag, även indirekt kontrollerade dotterdotterföretag. Enligt 40 kap. 5 § tredje stycket IL anses ett utländskt bolag eller en sådan förvärvare som avses i 11 § ha bestämmande inflytande över ett företag om detta skulle ha varit ett dotterföretag till bolaget eller personen, om bolaget eller personen hade varit ett svenskt aktiebolag. En sådan förvärvare som avses i 11 § är en fysisk person, ett dödsbo, en annan utländsk juridisk person än ett utländskt bolag eller ett svenskt handelsbolag i vilket en fysisk person, ett dödsbo eller en annan utländsk juridisk person än ett utländskt bolag är delägare direkt eller genom ett eller flera svenska handelsbolag. Definitionen av bestämmande inflytande innebär att en fysisk person som kontrollerar en koncern anses ha det bestämmande inflytandet över såväl ett direkt ägt moderföretag som indirekt kontrollerade dotter- och dotterdotterföretag inom koncernen.

Enligt 40 kap. 10 § första stycket IL inträder en beloppsspärr och en koncernbidragsspärr vid ägarförändringar som innebär att ett företag får det bestämmande inflytandet över ett underskotts företag. Enligt 40 kap. 10 § andra och tredje styckena IL undantas koncerninterna transaktioner från beloppss- respektive koncernbidragsspärren. Om ett moderföretag i en koncern förvärvar ett dotterdotterföretag som är ett underskotts företag, dvs. ett indirekt ägande ersätts med ett direkt ägande, är det inte någon ägarförändring enligt 40 kap. 10 § första stycket eftersom moderföretaget enligt 40 kap. 5 § första stycket hade det bestämmande inflytandet över dotterdotterföretaget redan före förvärvet. Om ett företag förvärvar sitt systerföretag som är ett underskotts företag följer det i stället av undantagsbestämmelsen i 40 kap. 10 § andra stycket IL att beloppsspärren inte ska tillämpas.

Enligt 40 kap. 11 § IL inträder, i andra fall än som avses i 10 § första stycket, en beloppsspärr vid ägarförändringar som innebär att det bestämmande inflytandet över ett underskotts företag fås av en fysisk person, ett dödsbo, en annan utländsk juridisk person än ett utländskt bolag, eller ett svenskt handelsbolag i vilket en fysisk person, ett dödsbo eller en annan utländsk juridisk person än ett utländskt bolag är delägare direkt eller genom ett eller flera svenska handelsbolag. I 40 kap. 13 § IL anges att bestämmelserna i 11 § inte gäller vid sådana förändringar i det bestämmande inflytandet som uppkommer genom arv, testamente, bodelning eller ändrade familjeförhållanden. De gäller inte heller om den som fått det bestämmande inflytandet har haft ställning som företagsledare i underskotts företaget under de två föregående beskattningsåren för detta företag.

I promemorian anges att något uttryckligt undantag från beloppsspärren såvitt avser transaktioner inom en oäkta koncern inte finns i 40 kap. 11 § IL och att det därför skulle kunna uppkomma en situation där beloppsspärren blir tillämplig på grund av ett förvärv som egentligen inte innebär någon förändring av det bestämmande inflytandet i underskotts företaget. Följande exempel anges där som en illustration.

Anta att den fysiska personen A är ensam ägare av AB X som i sin tur äger andelar motsvarande 40 procent av rösterna i underskotts företaget AB Y. A äger också 40 procent av AB Y direkt. Resterande 20 procent ägs av den fysiska personen B. A vill nu disponera om ägandet i sin oäkta koncern och i stället direktäga båda aktiebolagen. AB X aktiepost i AB Y ska därför överlåtas till A. Efter överlåtelsen äger A 80 procent av AB Y, vilket innebär att A har förvärvat det bestämmande inflytandet över AB Y. Beloppsspärren blir därmed tillämplig trots att A redan innan överlåtelsen de facto hade det bestämmande inflytandet över AB Y, genom sitt direkta ägande kombinerat med ägandet i AB X.

FAR anför att innebörden av nuvarande regler är att beloppsspärren inte utlöses i det exempel som anges i promemorian, eftersom den fysiska personen enligt 40 kap. 5 § tredje stycket IL anses ha det bestämmande inflytandet över underskotts företaget

redan före transaktionen. Det vore en fördel med en mer lättillgänglig lagtext än nuvarande korshänvisningar men det finns samtidigt en risk för tillämpningsproblem vid överlappningar. *Skatteverket* framför att det kan uppstå osäkerhet och bli oklart om begreppen ”direkt” och ”indirekt” förs in i lagtexten vid reglering av undantag från 11 § eftersom begreppet bestämmande inflytande i sig innefattar att inflytandet kan vara både ”direkt” och ”indirekt”. Skatteverket har inga invändningar mot att undantaget införs i 40 kap. 13 § IL men föreslår att bestämmelsen ges en annan utformning än den föreslagna. *Uppsala universitet* framför att det bör göras en distinktion mellan å ena sidan ägande av andelar i ett företag ”att inneha” och å andra sidan bestämmande inflytande, och att det inte är meningsfullt att göra åtskillnad mellan ”direkt” och ”indirekt” bestämmande inflytande.

Regeringen instämmer i den bedömning som gjordes i promemorian, att trots att lagen redan tillämpas på ett sådant sätt att beloppsspärren inte inträder i den beskrivna situationen, är det lämpligt av pedagogiska skäl att det införs en uttrycklig undantagsbestämmelse. Såsom remissinstanserna påpekar kan det dock skapa nya osäkerheter om uttrycket ”indirekt” anges i förhållande till bestämmande inflytande, eftersom begreppet bestämmande inflytande inkluderar indirekt utövat inflytande. Den situation som avses är att det sker ett förvärv av andelar som innebär att ett ägande går från att vara indirekt till direkt. Bestämmelsen bör därför tydliggöras med anledning av vad remissinstanserna framfört. Avsikten är att det ska stå klart att tidigare års underskott inte ska begränsas när det bestämmande inflytandet i praktiken inte har ändrats i en sådan situation.

Det kan också noteras att om AB X i exemplet ovan i stället hade varit ett svenskt handelsbolag som A hade varit delägare i, skulle överlåtelsen inte heller ha inneburit att A genom förvärvet fick det bestämmande inflytandet. Beloppsspärren hade då inte aktualiserats. Det beror på att en fysisk person och ett handelsbolag som den fysiska personen är delägare i behandlas som en enda person vid beräkningen, se 40 kap. 11 § andra stycket IL.

Vid en ägarförändring kan förutsättningarna för att tillämpa både 40 kap. 10 och 11 §§ IL vara uppfyllda samtidigt. I ett sådant fall framgår det av lagtextens lydelse (”I andra fall än som avses i 10 § första stycket...”) att 40 kap. 10 § IL ska tillämpas i första hand. Förslaget medför inte någon förändring av den turordning som finns mellan dessa bestämmelser. Det innebär också att vid den omvända situationen, dvs. när en fysisk person överlåter ett direkt ägt underskotts företag till ett företag som personen äger, blir 40 kap 10 § IL tillämplig. *Srf konsulternas förbund, Näringslivets skattedelegation, Svenskt Näringsliv, Fastighetsägarna Sverige, SVCA* och FAR anser att det vore önskvärt att även undanta situationen att en fysisk person låter en oäkta koncern övergå till att bli en äkta koncern och framhåller att sådana transaktioner mycket sällan görs i syfte att genom skatteplanering utnyttja underskott utan av andra organisatoriska skäl, vilket inte bör försvåras eller förhindras i onödan. FAR föreslår också att situationen att en kommun överför ett direkt eller indirekt ägt underskotts företag till ett aktieföretag som ägs direkt eller indirekt av samma kommun ska undantas från beloppsspärrens tillämpningsområde. De framförda förslagen faller utanför det aktuella lagstiftningsärendet och behandlas därför inte vidare här.

Mot denna bakgrund föreslås att det införs en uttrycklig bestämmelse om att beloppsspärren i 40 kap. 11 § IL inte ska gälla om en person som får det bestämmande inflytandet över ett underskotts företag hade ett sådant inflytande i underskotts företaget redan före ägarförändringen, enligt 40 kap. 5 § tredje stycket IL.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 40 kap. 13 § IL.

12.13.5 Förenklade regler när en grupp personer förvärvar det bestämmande inflytandet

12.13.5.1 Vilka förvärv som ska beaktas

Regeringens förslag: Bara förvärv som skett under en period av högst tre på varandra följande beskattningsår när ett företag är ett underskottsföretag ska beaktas vid tillämpning av bestämmelserna om ägarförändringar på grund av successiva förvärv av flera fysiska personer eller vissa andra subjekt.

Om en beloppsspärr inträder på grund av successiva förvärv av flera fysiska personer m.fl. ska de förvärv som har medfört ägarförändringen inte räknas med vid en senare bedömning av om en ägarförändring har skett.

Promemorians förslag: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Sveriges advokatsamfund* anser att förslagen är av godo då de syftar till att skapa ökad förutsägbarhet. *Srf konsulternas förbund* ser positivt på förslagen. *Näringslivets skattedelegation*, *Svenskt Näringsliv*, *Fastighetsägarna Sverige*, *Swedish Private Equity & Venture Capital Association* och *Skatteverket* tillstyrker förslagen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 40 kap. 12 § IL utlöses en beloppsspärr när vissa i lagtexten angivna förvärvare ”under en period av fem beskattningsår för ett underskottsföretag” dels har förvärvat andelar med minst fem procent av rösterna, dels tillsammans har förvärvat andelar med mer än 50 procent av samtliga röster i underskottsföretaget.

Av förenklings skull bör den period under vilken förvärv ska beaktas vid bedömningen av om det har skett en sådan ägarförändring som utlöser beloppsspärren sänkas. Det bedöms lämpligt att perioden sänks från fem till tre år. Genom att perioden förkortas bör det bli lättare för den skattskyldige att avgöra vilka förvärv som ska beaktas.

En fråga som har bedömts vara otydlig i lagstiftningen är om sådana förvärv som har gjorts innan det förvärvade företaget har blivit ett underskottsföretag enligt 40 kap. 4 § IL ska räknas med vid beräkningen (se t.ex. Svensk Skattetidning 2010 s. 436). Skatteverket har i ett ställningstagande (Spärregel i underskottsreglerna, den 11 oktober 2010, dnr 131 629341-10/111) uttalat att verkets uppfattning är att 40 kap. 12 § IL ska tolkas så att endast förvärv av andelar i företag som vid förvärvstidpunkten utgör underskottsföretag ska beaktas. Det framgår inte av lagtexten vilka förvärv som ska beaktas eller hur beräkningen av ägarförändringen i övrigt ska göras, t.ex. i de fall beloppsspärren tidigare har inträtt under den period som beräkningen avser. Det bör därför klargöras hur reglernas ska tillämpas i dessa situationer.

Förvärv som gjorts innan företaget blev ett underskottsföretag kan typiskt sett inte antas ha gjorts i syfte att utnyttja framtida underskott. Sådana förvärv bör därför inte beaktas vid beräkningen av om det har skett en ägarförändring enligt 40 kap. 12 § IL. Lagtexten bör förtydligas så att det framgår att det bara är förvärv av andelar när ett företag är ett underskottsföretag som ska beaktas. Ett företag som har haft underskott och som därefter redovisar vinst och kvittar hela underskottet från tidigare år mot vinsten, är inte längre att betrakta som ett underskottsföretag. Om företaget redovisar underskott igen ett senare år bör en ny treårsperiod inledas. Detta innebär att förvärv som gjorts under tidigare perioder när företaget var ett underskottsföretag inte ska räknas med vid bedömningen av om det skett en ägarförändring enligt 40 kap. 12 § IL.

Det bör även förtydligas att perioden inte måste omfatta tre beskattningsår utan högst tre beskattningsår. Av detta följer att om ett företag bara har varit ett underskottsföretag under två beskattningsår ska beräkningen göras med beaktande av förvärv under dessa två år. Förslaget att perioden ska vara högst tre beskattningsår

innebär också att om ett företag är ett underskottsföretag under en period som överstiger tre beskattningsår, utan att en beloppsspärr har inträtt, är det förvärv under de tre senaste beskattningsåren som ska beaktas vid beräkningen av om det skett en ägarförändring.

Det bör också tydliggöras att förvärv som har inneburit en ägarförändring inte ska räknas med vid framtida sådana beräkningar. Ett enskilt förvärv ska således bara kunna föranleda att beloppsspärren inträder en gång. Ett och samma förvärv ska inte räknas dubbelt. Anta att tre personer har förvärvat 20 procent var av röstetalet i ett underskottsföretag under år 1. Förvärven utgör en sådan ägarförändring som medför att beloppsspärren blir tillämplig. Därefter förvärvar två av personerna ytterligare 10 procent vardera av röstetalet år 2. Vid bedömningen av om de senare förvärven utgör en sådan ägarförändring som medför att beloppsspärren inträder ska inte förvärven år 1 räknas med. Det bör noteras att det gäller oavsett om beloppsspärren faktiskt har medfört att underskottet har reducerats eller inte. *Näringslivets skattedelegation* m.fl. anför att de delar bedömningen att förvärv som har gjorts innan företaget blev ett underskottsföretag typiskt sett inte kan antas ha gjorts i syfte att utnyttja framtida underskott och anser att detta principiella synsätt borde få genomslag även i övriga definitioner av ägarförändring, t.ex. i 40 kap. 10 § IL. Detsamma gäller principen att förvärv som en gång har medfört att beloppsspärren är tillämplig inte bör räknas med flera gånger, exempelvis en situation där ett bolags innehav rör sig kring ett 50-procentigt innehav – ömsom över, ömsom under. Sådana ändringar faller dock utanför det aktuella lagstiftningsärendet och behandlas därför inte vidare här.

Sammanfattningsvis föreslås att bara förvärv som skett under en period av högst tre på varandra följande beskattningsår när ett företag är ett underskottsföretag ska beaktas vid tillämpning av bestämmelserna om ägarförändringar på grund av successiva förvärv av flera fysiska personer eller vissa andra subjekt. Om en beloppsspärr inträder på grund av sådana successiva förvärv ska de förvärv som har medfört ägarförändringen inte räknas med vid en senare bedömning av om en ägarförändring har skett.

Lagförslag

Förslaget medför att en ny paragraf, 40 kap. 12 a § II., införs och att ändringar görs i 40 kap. 12 § första stycket samma lag.

12.13.5.2 Kriterierna för en ägarförändring

Regeringens förslag: En beloppsspärr ska inträda vid ägarförändringar som innebär att två eller flera personer dels var och en förvärvat andelar i underskottsföretaget med minst 20 procent av samtliga röster, dels tillsammans förvärvat andelar i underskottsföretaget med mer än 50 procent av samtliga röster.

Promemorians förslag: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Sveriges advokatsamfund* ser positivt på förslaget men anser att det kvarstår flera osäkerhetsfaktorer och tolkningsproblem. *Srf konsulternas förbund*, *Näringslivets skattedelegation*, *Svenskt Näringsliv*, *Fastighetsägarna Sverige* och *Swedish Private Equity & Venture Capital Association* tillstyrker förslaget. *FAR* är positiv till de förenklingar som föreslås men anser att regeln även fortsatt är alltför komplex i förhållande till sitt syfte. *Skatteverket* och *Ekobrottsmyndigheten* tillstyrker förslaget att höja gränsen för ägarinflytande men endast till tio procent.

Skälen för regeringens förslag: Syftet med reglerna i 40 kap. 12 § IL är att förhindra att en grupp från varandra oberoende personer förvärvar andelar i ett underskotts företag i syfte att gemensamt utnyttja företagets underskott.

Två villkor gäller för att beloppsspärren ska inträda. Enligt det första villkoret ska två eller flera personer var för sig ha förvärvat andelar med minst 5 procent av röstetalet i underskotts företaget. Som ytterligare förutsättning gäller att dessa personer gemensamt förvärvat andelar i företaget med mer än 50 procent av röstetalet. De yttersta gränserna för när beloppsspärren i 40 kap. 12 § IL inträder är således

1. när 2 inte närstående personer förvärvar andelar motsvarande 25 respektive 26 procent av rösterna i ett underskotts företag, och
2. när 11–20 inte närstående personer vardera förvärvar andelar motsvarande 5 procent av rösterna i ett underskotts företag.

I den andra situationen ska det vara minst 11 personer som inte är närstående som tillsammans förvärvar andelar i underskotts företaget. Sett till syftet med bestämmelsen förutsätts dessa elva personer ha förvärvat sina respektive andelar i syfte att utnyttja företagets underskott. Vidare krävs det, med beaktande av bestämmelsen i 40 kap. 11 § IL, att ingen av dessa personer genom förvärvet själv skulle få ett bestämmande inflytande över underskotts företaget. Sammantaget framstår ett sådant förfarande inte som särskilt sannolikt. Med hänsyn till detta och då reglerna om underskott vid ägarförändring inom bolagsbeskattningen behöver förenklas bedöms det vara ändamålsenligt att höja kriteriet för hur stor andel av underskotts företaget som måste förvärvas av varje enskild person. Efter en samlad bedömning är det lämpligt att kravet på individuellt förvärv sätts till 20 procent av rösterna i underskotts företaget. Det innebär att den övre gränsen för tillämpningen sätts så att det krävs att 3–5 fristående personer samverkar. I en sådan situation framstår det som mer sannolikt att de inblandade personernas förvärv av andelarna i underskotts företaget kan ha skett i syfte att utnyttja företagets underskott.

Skatteverket tillstyrker en höjning av gränsen för individuella förvärv men avstyrker förslaget att höja gränsen till 20 procent av röstetalet och föreslår i stället att kravet höjs till 10 procent, vilket även *Ekobrottsmyndigheten* förordar. Skatteverket anser att en gräns om 20 procent innebär att bestämmelsen kan brista i träffsäkerhet och öppna upp för kringgåenden varför en sådan höjning är mycket olämplig. Om utgångspunkten är att upp till fem personers samverkan ska utlösa beloppsspärren, kan kravet på en enskild persons förvärv inte höjas till mer än 10 procent av rösterna. Exempelvis kan tre personer förvärva andelar som ger dem 19 procent var av röstetalet, dvs. sammanlagt 57 procent, utan att beloppsspärren utlöses enligt förslaget. Eftersom bara tre personer samverkar så att de får ett gemensamt bestämmande inflytande borde beloppsspärren enligt Skatteverkets mening vara tillämplig enligt utgångspunkten i promemorian. Samtliga personer behöver inte heller förvärva lika många andelar.

FAR är positiv till de föreslagna förenklingarna men anser att regelverket även efter de föreslagna ändringarna är alltför komplext i förhållande till dess syfte. För det fall en ägarförändring enligt den s.k. flockregeln verkligen syftar till att förvärva ett underskotts företag för avdragets skull borde bestämmelsen i 40 kap. 17 a § IL hindra att underskottet får dras av. För att minska företagets konsultkostnader och samtidigt minska risken för att underskott går förlorade vid affärsmässigt motiverade ägarförändringar föreslår *FAR* att beloppsspärren inte ska utlösas vid en ägarförändring enligt 40 kap. 12 § IL, utan endast om förutsättningarna enligt 40 kap. 17 a § IL är uppfyllda, dvs. om underskotten varit det övervägande skälet till ägarförändringen.

Regeringen konstaterar att förslaget att beloppsspärren inte ska utlösas vid en ägarförändring enligt den s.k. flockregeln om inte underskotten varit det övervägande skälet till ägarförändringen faller utanför det aktuella lagstiftningsärendet varför det inte behandlas vidare här. Vad gäller en höjning av gränsen för individuella förvärv har förslaget att höja gränsen till 20 procent fått stöd från en majoritet av remissinstanserna, varav flera vill se ytterligare förenklingar av regelverket. En höjning av gränsen för röstetalet till endast 10 procent, vilket förordas av Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten, bedöms inte ge en tillräcklig förenkling för företagen. Sammantaget bedöms den föreslagna gränsen om 20 procent av röstetalet vara väl avvägd.

Bestämmelserna i 40 kap. 12 § första stycket IL innebär att en beloppsspärr ska inträda om två eller fler personer förvärvar minst en viss andel av rösterna i ett underskotts företag. Vad som innefattas i uttrycket förvärva anges dock inte uttryckligen i lagtexten. Det skulle kunna ses som en brist att det av lagtexten inte klart framgår hur beräkningen ska göras om en och samma aktiepost bytt ägare – förvärvats – flera gånger under perioden. Av författningskommentaren till bestämmelsen framgår det dock tydligt att det inte ska ske någon dubbelräkning (se prop. 1999/2000:2 del 2 s. 460). Det kan därmed inte anses finnas någon oklarhet om hur bestämmelsen ska tillämpas i det avseendet. Den nuvarande lydelsen av bestämmelsen verkar inte heller ha medfört några tillämpningsproblem i praktiken.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 40 kap. 12 § första stycket IL.

12.13.5.3 Indirekta förvärv av underskotts företag

Regeringens förslag: Som förvärv som görs av en fysisk person, ett dödsbo, en annan utländsk juridisk person än ett utländskt bolag eller ett svenskt handelsbolag i vilket någon sådan person är delägare, ska också räknas förvärv som görs av en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag över vilket en sådan person har det bestämmande inflytandet.

Promemorians förslag: överensstämmer delvis med regeringens. Promemorians förslag innebär att olika personers inflytande i ett företag som förvärvar andelar i ett underskotts företag i vissa fall ska räknas samman och att en regel om kvotering av röstinflytande i sådana fall införs.

Remissinstanserna: *Näringslivets skattedelegation, Svenskt Näringsliv, Fastighetsägarna Sverige* och *Swedish Private Equity & Venture Capital Association (SVCA)* anser att förslaget rör de mest komplicerade och svårtillämpade delarna av regelverket. Lagtexten är svårtillgänglig och begreppet ”indirekt förvärv” synes ha två olika innebörder. *FAR* ser positivt på höjningen av gränsen om 5 procent till 50 procent och föreslår att endast sådana förvärv som sker genom ett bolag som kontrolleras av en enskild person eller en enskild närstående ska beaktas. *Kammarrätten i Göteborg* önskar ett klagörande av användningen av begreppen ”företag” respektive ”juridisk person”. *Uppsala universitet* anser att lagtexten innehåller vaga rekvisit, såsom begreppet ”indirekt” förvärv. *Sveriges advokatsamfund* pekar på att det även fortsatt kommer att finnas tillämpningssvårigheter med regelverket. *Skatteverket* tillstyrker förslaget om förenkling men har synpunkter på bestämmelsens utformning och vilka konsekvenser det kan få.

Skälen för regeringens förslag: Vid bedömningen av om det har skett en ägarförändring i ett underskotts företag enligt 40 kap. 12 § IL ska det utöver personers

direkta förvärv av andelar också beaktas sådana förvärv som gjorts av vissa av sådana personers direkt eller indirekt ägda företag. Enligt nu gällande bestämmelser (40 kap. 12 § andra stycket II) ska indirekta förvärv beaktas om en person som avses i 40 kap. 11 § II direkt eller indirekt innehar andelar med minst 5 procent av röstetalet i det företag som förvärvat andelar i underskottsföretaget. Genom att såväl direkt som indirekt ägande ska beaktas och kravet på ägande är så lågt som fem procent kan svårigheter uppkomma för såväl underskottsföretag som Skatteverket att utreda och fastställa de förändringar i ägandet som skett och om de är av den omfattningen att beloppsspärren inträder.

Regeringen gör i budgetpropositionen för 2024 bedömningen att reglerna om underskott vid ägarförändringar inom bolagsbeskattningen behöver förenklas. Att höja det i 40 kap. 12 § andra stycket II uppställda kravet på visst minsta ägande skulle vara en lämplig åtgärd för att uppnå detta. Ett ägande om 5 procent medför i princip inte något reellt inflytande i ett företag. Att någon skulle förvärva andelar i ett underskottsföretag via ett till 5 procent ägt företag i syfte att utnyttja underskotten i det indirekt ägda företaget framstår inte som särskilt sannolikt. Mot denna bakgrund föreslås att indirekta förvärv bara ska beaktas om någon – via direkt eller indirekt ägande – innehar mer än 50 procent av rösterna i det företag som förvärvat andelar i underskottsföretaget. I dessa fall har personen i fråga ett reellt inflytande över det förvärvande företaget. Förslaget att höja gränsen för vilka indirekta förvärv som ska beaktas från 5 procent av röstetalet till mer än 50 procent välkomnas av remissinstanserna. Några av remissinstanserna ifrågasätter innebörden av ”indirekt ägande” och ”indirekt förvärv” och efterfrågar förtydliganden. Bland andra *Näringslivets skattedelegation* påpekar att begreppet ”indirekt förvärv” synes betyda både förvärv av andelar i ett annat bolag som ingår i samma koncern som underskottsföretaget, och förvärv som görs genom att ett företag – som ägs av fysiska personer – förvärvar andelar i ett underskottsföretag. Regeringen konstaterar att den form av indirekt förvärv som gränsen om 5 procent respektive mer än 50 procent av röstinflytandet som nu diskuteras avser den senare typen av indirekta förvärv, dvs. förvärv som görs genom att ett företag – som ägs av en fysisk person – förvärvar andelar i ett underskottsföretag. Den typen av indirekta förvärv omfattas redan i dag av regelverket och den ändring som föreslås är att sådana indirekta förvärv av andelar i underskottsföretaget endast ska likställas med förvärv som en person gör, om personen i fråga innehar mer än 50 procent av röstetalet i det företag som förvärvar andelar i underskottsföretaget.

Skatteverket anser att förslaget i promemorian öppnar upp för att bestämmelsen blir enkel att kringgå genom ägande och förvärv via andra juridiska personer än företag, en situation som i nu gällande lagtext omfattas av ledet mellan tankstrecken i 40 kap. 12 § andra stycket första punkten II. Också ändringen i inledningen av det andra stycket riskerar att få en materiell betydelse. *Kammarrätten i Göteborg* påpekar att konsekvenserna av att låta begreppet ”företag” ersätta begreppet ”juridisk person” inte har kommenterats i promemorian. Regeringen instämmer i Skatteverkets synpunkt att även indirekta förvärv via sådana juridiska personer som inte utgör utländska bolag och som därmed inte omfattas av den snävare definitionen av begreppet ”företag” som gäller i 40 kap. II bör omfattas. Bestämmelsen i 40 kap. 12 § andra stycket II bör därför i dessa delar utformas i enlighet med Skatteverkets förslag.

I promemorian bedöms att indirekt ägande inte bör begränsas till att avse en enskild person utan omfatta samtliga personer som omfattas av 40 kap. 11 § II. För att avgöra om mer än 50 procents innehav av röstetalet är uppfyllt i ett företag som förvärvar andelar i ett underskottsföretag, föreslås i promemorian att alla inblandade personers innehav i det förvärvande företaget ska beaktas.

En fråga som då uppkommer är hur de av företaget förvärvade andelarna i ett underskotts företag ska fördelas om det är flera personer som innehar andelar i det förvärvande företaget. I promemorian görs bedömningen att fördelningen bör göras utifrån hur många röster respektive förvärvare har av samtliga röster i det förvärvande företaget. *Uppsala universitet* frågar vad det innebär att ”indirekt” inneha andelar som når upp till röstetalen minst 20 procent respektive minst 50 procent, efterfrågar ett förtydligande och gör en jämförelse med CFC-regelverket i 39 a kap. IL. *Sveriges Advokatsamfund* understryker den osäkerhet och de tillämpningssvårigheter som föreligger i förhållande till om underskotts företaget eller den som avser att investera i ett underskotts företag verkligen kan göra de kontroller som är nödvändiga för att kunna tillämpa regelverket och den föreslagna kvoteringsregeln korrekt. *Näringslivets skattedelegation*, *Svenskt Näringsliv*, *Fastighetsägarna Sverige* och *SVCA* anger att reglerna om hur indirekta förvärv i ett underskotts företag ska beaktas tillhör de mest komplicerade och svårtillämpade delarna av regelverket. Utredningen avseende de faktiska omständigheterna är många gånger tidsödande och kostsam för bolagen och den föreslagna lagtexten är svårtillgänglig. *FEAR* är positiv till förslaget att höja gränsen för vissa indirekta förvärv från 5 procent röstinflytande till mer än 50 procent men anger att det även fortsatt ställs höga krav på underskotts företag när det gäller att utreda och bedöma ägarskaran. Ett alternativ vore att endast sådana förvärv som sker genom ett bolag som kontrolleras av en enskild person eller en enskild närstående krets ska beaktas. *Skatteverket* tillstyrker att reglerna förenklas men har synpunkter på utformningen och lämnar alternativa skrivningsförslag.

När det gäller den föreslagna fördelningsregeln kan regelverket lätt kringgås om man inte tar hänsyn till att det kan finnas ett bestämmande inflytande i något led, vilket innebär att beloppsspärren inte blir tillämplig trots att en begränsad krets personer i realiteten har uppnått ett så stort inflytande att de gemensamt kan bestämma över ett förvärvat underskotts företag. Skatteverket anser att i de fall en person själv har det bestämmande inflytandet, alternativt att flera personer tillsammans äger andelar så att de gemensamt har ett bestämmande inflytande, i något eller några led i en företagsstruktur där ett förvärv av andelar i ett underskotts företag sker så bör det bestämmande inflytandet vid fördelningen räknas som ett inflytande till 100 procent. Skatteverket föreslår också en ny definition av begreppet gemensamt bestämmande inflytande som endast ska gälla vid tillämpning av 40 kap. 12 § andra stycket IL, och som avser situationen att flera personer tillsammans har det bestämmande inflytandet över en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag.

Regeringen konstaterar att reglerna avseende indirekta förvärv av ett underskotts företag är komplicerade samtidigt som de är en nödvändig del av regelverket för att säkerställa att flockregeln inte enkelt kan kringgås. Syftet med nu aktuella förslag är dock att förenkla regelverket. Med hänsyn till remissinstansernas synpunkter bedömer regeringen att förslaget att räkna samman olika personers inflytande i det företag som förvärvat andelar i underskotts företaget tynger och komplicerar regelverket.

Regeringen instämmer i Skatteverkets synpunkt att ett bestämmande inflytande i ett led i en indirekt ägarkedja bör räknas som ett inflytande till 100 procent. Förslaget att höja gränsen för vilka indirekta förvärv i ett underskotts företag som ska beaktas till att endast beakta juridiska personer i vilket en sådan person som avses i 40 kap. 11 § IL har mer än 50 procent röstinflytande (direkt eller indirekt), innebär att endast indirekta förvärv där det föreligger ett bestämmande inflytande ska beaktas. Med tanke-sättet att ett bestämmande inflytande ska räknas som ett inflytande till 100 procent behöver då inte någon vidare kvotering göras. Definitionen av bestämmande inflytande i 40 kap. 5 § tredje stycket IL innebär att ett utländskt bolag, en fysisk eller annan person som omfattas av 40 kap. 11 § IL som kontrollerar en koncern anses ha det bestämmande inflytandet över såväl ett direkt ägt moderföretag som indirekt

kontrollerade dotter- och dotterdotterföretag inom koncernen. Begreppet ”bestämmande inflytande” har därmed en vidare innebörd jämfört med att äga andelar med mer än 50 procent av samtliga röster i ett företag eftersom även indirekt ägda företag omfattas. Som angetts ovan bör bestämmelsen även fortsatt omfatta indirekt ägande genom ”juridiska personer” och inte begränsas till ”företag”.

Vidare föreslås som angetts ovan att förvärvet måste omfatta minst 20 procent av röstetalet i underskottsföretaget för att det ska beaktas. Ett exempel hämtat från Skatteverkets rättsliga vägledning kan illustrera. En fysisk person X och två aktiebolag, AB A och AB B, förvärvar 1/3 var av andelarna (en andel = en röst) i ett underskottsföretag. Den fysiska personen A äger minst 5 procent av röstetalet i AB A och den fysiska personen B har motsvarande ägande i AB B. De två aktiebolagens förvärv räknas enligt nu gällande regler som förvärv som omfattas av 40 kap. 12 § IL. Förvärven som AB A och AB B gör skulle på samma sätt räknas som förvärv om A och B indirekt genom andra bolag de har bestämmande inflytande över äger minst 5 procent av röstetalet i AB A respektive AB B.

Förslaget i denna proposition innebär att det i stället för ett röstinflytande om minst 5 procent ska krävas att de fysiska personerna A och B har det bestämmande inflytandet över, dvs. kontrollerar mer än 50 procent av röstetalet i AB A respektive AB B för att förvärvet av underskottsföretaget ska utgöra en ägarförändring som utlöser beloppsspärren. Det bestämmande inflytandet över AB A respektive AB B kan också utövas indirekt genom andra bolag som A respektive B har det bestämmande inflytandet över, om dessa i sin tur kontrollerar mer än 50 procent av röstetalet i AB A respektive AB B. Det görs inte någon kvotering med hänsyn till att AB A respektive AB B inte behöver vara helägda av A respektive B utan eftersom en fysisk person (A respektive B) har det bestämmande inflytandet över AB A respektive AB B räknas de förvärv som dessa företag gör som sådana förvärv som omfattas av 40 kap. 12 § första stycket IL. Eftersom förvärven som görs av X, AB A och AB B dels var och en för sig avser mer än 20 procent av röstinflytandet i underskottsföretaget (33,3 procent), dels tillsammans avser mer än 50 procent av röstinflytandet (100 procent), är beloppsspärren tillämplig. Förvärv som en mellanliggande förvärvare (en juridisk person) gör i underskottsföretaget kan ensamt utgöra det förvärv som beaktas men det kan också läggas samman med andra förvärv (direkta och indirekta) som är eller ska räknas som personens egna, vid bedömningen av om en person har förvärvat andelar med minst 20 procent av röstetalet. Exemplet ovan kan varieras på så sätt att den fysiska personen X endast förvärvade 15 procent av andelarna i underskottsföretaget och att ett aktiebolag, AB X, förvärvade 18,3 procent av andelarna. Under förutsättning att X har det bestämmande inflytandet över AB X ska de två förvärven räknas samman och X ska därmed anses ha förvärvat andelar som representerar 33,3 procent av röstetalet i underskottsföretaget.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 40 kap. 12 § andra stycket IL.

12.13.5.4 Förvärv av en koncern med underskottsföretag

Regeringens förslag: Ett förvärv av andelar i ett moderföretag till ett underskottsföretag ska likställas med ett förvärv av andelar i underskottsföretaget, vid tillämpning av den s.k. flockregeln.

Promemorians förslag: överensstämmer delvis med regeringens. Promemorians förslag inkluderar dock en regel om kvotering av röstinflytande.

Remissinstanserna: *Näringslivets skattedelegation, Svenskt Näringsliv, Fastighetsägarna Sverige och Swedish Private Equity & Venture Capital Association* framför att mot bakgrund av hur lagstiftningen i övrigt är utformad framstår förslaget förvisso som konsekvent. Förslaget riskerar dock att ytterligare öka komplexiteten, särskilt i koncerner som inte är helägda kan tillämpningsproblem uppstå vad gäller beräkning av ägarandel. Frågan är om nyttan av att införa regeln överväger de tillämpningsproblem som kan uppstå. *Skatteverket* tillstyrker förslaget att även förvärv av andelar i ett företag som äger andelar i ett underskottsföretag omfattas av regelverket, men har synpunkter på förslagets utformning.

Skälen för regeringens förslag: De nuvarande bestämmelserna i 40 kap. 12 § IL omfattar inte det fallet att ett antal personer förvärvar andelar i en juridisk person och därigenom indirekt får det bestämmande inflytandet över ett underskottsföretag. Bestämmelserna om ägarförändringar i 40 kap. 10 och 11 §§ IL omfattar även indirekta förvärv, varför det finns systematiska skäl för att också 40 kap. 12 § IL ges en sådan innebörd. Det bör därför införas en bestämmelse som likställer förvärv av andel i ett moderföretag till ett underskottsföretag, med förvärv av andel direkt i underskottsföretaget. Genom att lydelsen i lagtexten justeras så att de förvärvade andelarna ska ”representera” ett visst andelsinnehav tydliggörs att andelarna i underskottsföretaget inte måste förvärvas direkt av förvärvaren utan förvärvet kan ske indirekt. När bestämmelsen nu föreslås gälla för indirekta förvärv kan den tillämpas vid förvärv av en koncern som innehåller underskottsföretag, på samma sätt som 40 kap. 10 och 11 §§ IL.

I promemorian anges att en fördelning av det indirekt förvärvade röstetalet ska göras med utgångspunkt i varje persons andel av samtliga röster i det företag som förvärvar eller sedan tidigare äger underskottsföretaget. Enligt promemorian innebär det att om 4 personer förvärvar 25 procent var av AB A (dvs. tillsammans 100 procent) och AB A har ett helägt dotterbolag, AB B, som är ett underskottsföretag ska varje person anses ha förvärvat 25 procent och tillsammans 100 procent av AB B. Om de i stället förvärvar bara 20 procent var i AB A anses de ha förvärvat 20 procent vardera och 80 procent tillsammans av AB B. Om AB A endast äger 60 procent av AB B anses de ha förvärvat 12 procent vardera och 48 procent tillsammans. Som angetts ovan i avsnitt 12.13.5.3 finns det skäl att vid en kedja av indirekt ägande likställa ett bestämmande inflytande med ett inflytande till 100 procent. Det innebär att det, i det sistnämnda exemplet där AB A endast äger 60 procent av AB B, inte bör göras någon kvotering. Eftersom den föreslagna bestämmelsen är begränsad till förvärv av andelar i ett moderföretag till ett underskottsföretag, föreligger det alltid ett bestämmande inflytande över underskottsföretaget. Någon särskild regel om kvotering behöver därmed inte införas.

Skatteverket anser att det är motiverat att även låta situationer där det företag som förvärvas innehar en mindre ägarandel i underskottsföretaget träffas av bestämmelsen. Som ett exempel nämns situationen att ett underskottsföretag ägs till lika delar av tre aktiebolag, och att tre fysiska personer förvärvar varsitt av de tre aktiebolagen. Gemensamt förvärvar då de tre fysiska personerna kontrollen över underskottsföretaget. Regeringen finner dock att det inte är motiverat att utöka regeln ytterligare.

Det bör också göras en motsvarande språklig ändring i 40 kap. 15 § IL så att det blir tydligt att en utgift för ett indirekt förvärv, i exemplet ovan utgiften för att förvärva andelarna i AB A, får användas vid beräkning av beloppsspårren.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 40 kap. 12 § första stycket och 15 § IL.

12.13.6 Avtal om rätt att förvärva andelar

Regeringens förslag: Bestämmelsen om att avtal om rätt att förvärva andelar i ett företag och avtal om rätt att besluta i företagets angelägenheter ska likställas med faktiska förvärv slopas.

Promemorians förslag: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Näringslivets skattedelegation, Svenskt Näringsliv, Fastighetsägarna Sverige* och *Swedish Private Equity & Venture Capital Association* tillstyrker förslaget. *Skatteverket* avstyrker förslaget. *FAR* efterfrågar ett förtydligande av regeln om att förvärv i förhållande till tidigare andelsinnehav genom emission med lika rätt till andelsägarna inte ska beaktas och föreslår att beloppsspärren i 40 kap. 12 § IL ska kompletteras med ett undantag för interna omstruktureringar, att beloppsspärren i 37 kap. 22 § IL inte ska vara tillämplig vid fusioner eller fissioner inom en koncern samt att fusionsspärren i 37 kap. 24 § IL endast ska omfatta sådant underskott som är föremål för en koncernbidragsspärr.

Skälen för regeringens förslag: Av propositionens förslag följer att bara sådana förvärv som görs under en treårsperiod när ett företag är ett underskottsföretag ska beaktas då det ska bedömas om beloppsspärren i 40 kap. 12 § IL inträder. Vidare föreslås bestämmelser som anger utgångspunkten för beräkningen av dessa ägarförändringar. I det tredje stycket i den nuvarande lydelsen av 40 kap. 12 § IL likställs avtal om rätt att förvärva andelar i ett företag och avtal om rätt att besluta i företagets angelägenheter med faktiska förvärv av andelar. I promemorian föreslås att bestämmelsen ska slopas. *Skatteverket* avstyrker förslaget och framför att om bestämmelsen slopas finns det en risk för att syftet med bestämmelsen i 12 § inte uppnås genom att en begränsad krets fysiska personer kan kombinera förvärv av andelar med olika former av avtal för att undvika att det inträder en beloppsspärr, trots att de i realiteten uppnår ett gemensamt inflytande på mer än 50 procent av rösterna. I kombination med övriga förslag i promemorian ökar risken ytterligare. Mot bakgrund av detta anser *Skatteverket* att bestämmelsen inte bara har en funktion för att likställa ägarförändringar enligt 12 § med ägarförändringar enligt 40 kap. 11 § IL, utan även utgör en skyddsregel för att hindra kringgåenden. *Skatteverket* föreslog år 2010 att regeln skulle avskaffas (promemorian Vissa förenklingar av reglerna i 40 kap. inkomstskattelagen [1999:1229] Fi2010/05281 s. 22). För att ta ställning till om *Skatteverket* fortfarande anser att bestämmelsen bör slopas har verket analyserat bakgrunden till att bestämmelsen ursprungligen infördes och verket bedömer nu att det fortsatt bör finnas skäl som motiverar bestämmelsen. *Skatteverket* vill också uppmärksamma att det finns ett förslag om en modernisering av koncerndefinitionen som innebär att ett företag ska anses vara moderföretag och en juridisk person ska anses vara dotterföretag, om företaget har ett bestämmande inflytande över den juridiska personen (SOU 2022:29). Vid bedömningen ska vissa kriterier beaktas särskilt men det ska inte längre krävas att företaget äger andelar i den juridiska personen för att ett koncernförhållande ska uppstå.

Regeringen gör följande bedömning. Flera remissinstanser, däribland *Sverige Advokatsamfund, Näringslivets skattedelegation* och *FAR* har påpekat att regelverket i 40 kap. IL anses vara svårtillämpat inte minst vad gäller praktiska problem för ett underskottsföretag med flera delägare att kartlägga ägarförhållanden ”högre upp” i ägarkedjor. Denna kritik gör sig än mer gällande i förhållande till avtal mellan (indirekta) aktieägare som är fysiska personer, vilka inte återspeglas i företagets aktiebok. *Skatteverket* menar att bestämmelsen kan ha en funktion som skyddsregel för att hindra kringgåenden. När det gäller balansgången mellan att å ena sidan ge *Skatteverket* verktyg för att kunna angripa kringgåenden och å andra sidan säkerställa

rättssäkra och praktiskt tillämpbara regler för företagen finner regeringen att företagens intresse i det här fallet bör ges företräde. Med hänsyn till detta och till syftet att förenkla reglerna om underskott vid ägarförändringar bör bestämmelsen avskaffas.

FAR efterfrågar ett förtydligande av regeln om att förvärv i förhållande till tidigare andelsinnehav genom emission med lika rätt till andelsägarna inte ska beaktas, och anger att om det som anges i paragrafen förutsätter att samtliga delägare utnyttjar sin rätt till förvärv så vore det önskvärt att det framgick direkt av ordalydelsen. FAR föreslår också att beloppsspärren i 40 kap. 12 § IL ska kompletteras med ett undantag för interna omstruktureringar, att beloppsspärren i 37 kap. 22 § IL inte ska vara tillämplig vid fusioner eller fissioner inom en koncern samt att fusionsspärren i 37 kap. 24 § IL endast ska omfatta sådant underskott som är föremål för en koncernbidrags-spärr. Sådana ändringar faller dock utanför det aktuella lagstiftningsärendet och behandlas därför inte vidare här.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 40 kap. 12 § tredje stycket IL.

12.13.7 Justering av bestämmelserna om beräkningen av utgiften för förvärvet i vissa fall

Regeringens förslag: Ett kapitaltillskott som lämnas till en juridisk person eller till ett svenskt handelsbolag som såväl före som efter en ägarförändring ingår i samma koncern som ett underskotts företag ska likställas med ett kapitaltillskott till underskotts företaget vid beräkningen av utgiften för förvärvet.

Promemorians förslag: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Näringslivets skattedelegation, Svenskt Näringsliv, Fastighetsägarna Sverige och Swedish Private Equity & Venture Capital Association* tillstyrker förslaget. *Kammarrätten i Göteborg* har inga synpunkter på förslaget utöver att begreppet ”företag” ersätter begreppet ”juridisk person”, utan att konsekvensen av ändringen kommenteras. *Skatteverket* tillstyrker att bestämmelsen införs men föreslår att den får en annan utformning och att begreppet juridisk person behålls i lagtexten.

Skälen för regeringens förslag: Innebörden av beloppsspärren anges i 40 kap. 15 § IL. Storleken på de underskott som får behållas efter en ägarförändring beror på hur stor utgiften är för att förvärva det bestämmande inflytandet eller andelar med mer än 50 procent av rösterna. Av 40 kap. 16 § IL följer vidare att utgiften för förvärvet ska minskas med kapitaltillskott som under de senaste två åren har lämnats till underskotts företaget eller till en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag som både före och efter ägarförändringen ingick i samma koncern som underskotts företaget. Syftet med regeln är att motverka att effekterna av beloppsspärren undviks genom att substansvärdet i underskotts företaget ökas inför förvärvet. Bestämmelsen gäller även kapitaltillskott som helt eller delvis har medfört ägarförändringen.

För att bestämmelsen i 40 kap. 16 § IL inte ska hindra affärsmässigt betingade förvärv av underskotts företag genom kapitaltillskott infördes ett undantag som ursprungligen placerades i 40 kap. 16 a § IL (se prop. 2009/10:47) men som nu återfinns i 40 kap. 15 a § IL. Bestämmelserna om kapitaltillskott i 16 § ska främst motverka sådana förfaranden där skattefrågan kan antas utgöra det övervägande skälet för ägarförändringen. När underskotts företaget har ett positivt substansvärde eller en pågående verksamhet är det mer sannolikt att ägarförändringen är affärsmässigt motiverad.

När undantagsregeln fick en ny utformning 2017 (se prop. 2016/17:1 volym 1a s. 234–237) och flyttades till 40 kap. 15 a § IL gjordes det vissa språkliga ändringar av första stycket som fick till följd att undantagsregeln bara är tillämplig när kapitaltillskottet lämnas direkt till underskotts företaget. Före ändringen var bestämmelsen formulerad så att även kapitaltillskott till ett företag som ingår i samma koncern som underskotts företaget, t.ex. ett moderföretag, omfattades. Det uttrycktes även i författningskommentaren till den nya 40 kap. 16 a § IL (se prop. 2009/10:47 s. 16):

”Om ägarförändringen i underskotts företaget har skett genom ett indirekt förvärv ska bedömningen av värdet på tillgångarna omfatta hela den företagsgrupp som förvärvet omfattar.”

Det får därmed anses stå klart att indirekta förvärv av underskotts företag var likställda med direkta förvärv innan ändringarna trädde i kraft 2017. I förarbetena till den senaste ändringen nämns det inget om indirekta förvärv och alla exempel som ges avser direkta förvärv. Det finns emellertid inget som tyder på att någon förändring var avsedd när det gäller indirekta förvärv. Till exempel föreslogs ingen ändring av 40 kap. 16 § IL i den delen. Kapitaltillskott till andra koncernföretag ska fortfarande minska utgiften för förvärvet.

Avsaknaden av motivering tyder på att inskränkningen av 40 kap. 15 a § IL i förhållande till den tidigare lydelsen av 40 kap. 16 a § IL var oavsiktlig. Det är rimligt att även kapitaltillskott som har medfört ägarförändringen vid affärsmässigt betingade förvärv av en koncern som innehåller underskotts företag ska beaktas vid beräkningen av utgiften för förvärvet. Bestämmelsen bör därmed formuleras om så att det klart framgår att den gäller även för sådana kapitaltillskott som lämnas till ett annat företag som ingår i samma koncern som underskotts företaget. *Skatteverket* anför att det är önskvärt att bestämmelsen blir tydlig genom att det direkt av lagtexten går att utläsa att det som avses är kapitaltillskott till underskotts företagets moderföretag. Skatteverket anför vidare att omfattningen av bestämmelsen inskränks genom förslaget i promemorian, att låta begreppet ”företag” ersätta begreppet ”juridisk person”. Också *Kammarrätten i Göteborg* ifrågasätter den föreslagna ändringen i tredje stycket.

Regeringen instämmer i remissinstansernas bedömning att begreppet ”företag” är ett snävare begrepp än ”juridisk person”, varför begreppet ”juridisk person” bör behållas. När det gäller Skatteverkets synpunkt att det bör anges att det som avses är kapitaltillskott till moderföretaget, anser regeringen att även en sådan ändring skulle innebära ett snävare tillämpningsområde än vad som var avsett när bestämmelsen infördes. Det bedöms därför lämpligast att genomföra den föreslagna ändringen genom att regeln om ”koncernsyn” i tredje stycket utvidgas till att omfatta både första och andra stycket.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 40 kap. 15 a § IL.

12.13.8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas vid ägarförändringar som sker efter den 31 december 2024. Vid tillämpningen av 40 kap. 12 § första stycket IL ska dock inte förvärv av andelar i ett underskotts företags moderföretag som har skett före den 1 januari 2025 beaktas vid bedömningen av om det sker en ägarförändring efter den 31 december 2024.

Promemorians förslag: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: De föreslagna ändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Bedömningen är att det tidigast kan ske den 1 januari 2025.

De flesta av de lagändringar som nu föreslås är till fördel för de skattskyldiga. Dels innebär förslagen att färre situationer när en grupp av från varandra oberoende personer förvärvat andelar i ett underskotts företag ska anses utgöra en ägarförändring. Dels föreslås att en större andel av underskott från tidigare år ska få behållas efter en ägarförändring. En ägarförändring anses ske först när andelar motsvarande ett bestämmande inflytande har förvärvats.

Vid bedömningen av om det har skett en ägarförändring ska hänsyn tas till förvärv av andelar i företaget som gjorts under tidigare år. De nya mer generösa bestämmelserna bör tillämpas vid ägarförändringar som sker efter den 31 december 2024 även om de till en del omfattar förvärv som har gjorts tidigare.

När det gäller utvidgningen av 40 kap. 12 § IL till att också omfatta indirekta förvärv, se avsnitt 12.13.5.4, finns det dock skäl för en annan bedömning. Med hänsyn till att den ändringen är till nackdel för de skattskyldiga bör ändringen inte tillämpas på förvärv av andelar i ett underskotts företags moderföretag som har gjorts före ikraftträdandet. Det innebär att sådana förvärv som genomförs före den 1 januari 2025 inte ska beaktas vid bedömningen av om det har skett en ägarförändring efter den 31 december 2024. Förvärv av andelar i ett underskotts företags moderföretag som sker den 1 januari 2025 eller senare ska dock beaktas.

12.13.9 Konsekvensanalys

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning (förordningen har upphävts den 6 maj 2024 och ersatts med förordningen [2024:183] om konsekvensutredningar).

Syfte och alternativa lösningar

Propositionen innehåller förslag på ändringar av bestämmelserna i inkomstskattelagen om hur tidigare års underskott får användas efter en ägarförändring. Det huvudsakliga syftet med förslagen är att förenkla tillämpningen av dessa bestämmelser. Om förslagen inte genomförs uteblir dessa förenklingar för företagen. Regelrådet finner att redovisningen av alternativa lösningar är bristfällig och menar att det vore önskvärt att förslagsställaren åtminstone resonerat om det finns andra möjliga sätt att förenkla bestämmelserna. Inriktningen i arbetet har varit att förenkla existerande regelverk och regeringen bedömer att det inte finns några uppenbara alternativa lösningar för att uppnå syftet med förslagen i denna proposition.

I propositionen föreslås att kvoten som används vid tillämpning av beloppsspärren höjs från 200 till 300 procent. Ändringen innebär att förhållandet mellan det skattemässiga värdet på företagets underskott och värdet på övriga tillgångar i företaget justeras, dels för att kompensera för att skattesatsen var högre när reglerna infördes, dels för att göra reglerna mer förmånliga för företagen.

Vidare föreslås undantag från beloppsspärren vid vissa förvärv inom en oäkta koncern. Förslaget medför att de skattemässiga konsekvenserna inte behöver beaktas vid vissa typer av omstruktureringar av ägandet och att det uppstår ett större utrymme för affärsmässiga överlåtelser men det innebär i sig ingen påverkan på företagets

administrativa kostnader. Det bedöms att det slags omstruktureringar som påverkas av att reglerna justeras sannolikt har varit så ofördelaktiga på grund av beloppsspärren att de varit mycket ovanliga eller ens förekommit alls. Det finns därför inget underlag som kan användas för att beskriva konsekvenserna av förslaget. Konsekvenserna för de offentliga finanserna bedöms vara marginella.

Regelverket föreslås dessutom förenklas genom ändringar av de relativt komplicerade och svårtillämpade bestämmelserna om ägarförändring vid förvärv av flera personer i samverkan. Det bedöms att successiva förvärv av flera självständiga fysiska personer eller vissa andra subjekt är mycket ovanliga och att förslaget påverkar få eller inga företag. Även detta förslag bedöms medföra marginella eller inga konsekvenser för de offentliga finanserna. *Skatteverket* anger i sitt remissvar att förslaget medför att incitamentsstrukturen för samverkan mellan ägare som är oberoende av varandra förändras betydligt och att konsekvensanalysen därför bör beakta de dynamiska effekterna och effekterna på den organiserade brottsligheten. Som Skatteverket framhåller medför förslaget att utrymmet för att genomföra omstruktureringar utan att det medför skattemässiga konsekvenser ökar. Regeringen gör dock bedömningen att förslaget inte på något allvarligt sätt ökar möjligheterna att använda företag i kriminellt syfte. Möjligheterna till ägarbyten påverkas inte i sig av förslaget samtidigt som utrymmet att använda underskottsavdrag i kriminellt syfte bedöms vara litet.

Övriga avsnitt i denna konsekvensanalys behandlar konsekvenserna av förslaget om höjd kvot vid tillämpning av beloppsspärren.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas vid ägarförändringar som sker efter den 31 december 2024. Indirekta förvärv enligt 40 kap. 12 § IL som görs före den 1 januari 2025 ska dock inte beaktas vid bedömningen av om det sker en ägarförändring efter den 31 december 2024. Några andra överväganden om ikraftträdandetidpunkt än de som redogörs för i avsnitt 12.13.8 har inte gjorts.

Information om de nya reglerna bör tillhandahållas av Skatteverket.

Offentligfinansiella effekter

Beräkningen av den offentligfinansiella effekten utgår från det samband som finns mellan ett underskotts företags substansvärde, det skattemässiga värdet av företagets underskott och köpeskillingen vid ägarförändringen. Med dagens regler får ett underskotts företag inte dra av underskott till den del underskottet överstiger 200 procent av köpeskillingen. I beräkningen antas därför att köpeskillingen bestäms enligt följande formel:

$$\text{Köpeskilling} = \text{Substansvärde} + 2 \cdot \text{Köpeskilling} \cdot 0,206.$$

Detta innebär vidare att ett underskotts företag kan ta med sig hela sitt underskott efter en ägarförändring om substansvärdet i företaget utgör minst ca 60 procent av köpeskillingen:

$$\text{Substansvärde} \geq (1 - 2 \cdot 0,206) \text{ Köpeskilling} \approx 0,6 \text{ Köpeskilling}.$$

Beräkningen gäller under förutsättning att hela det skattemässiga värdet av underskottsavdraget ingår i köpeskillingen (se avsnitt 12.13.3). Värdet av underskottet beror

utöver skattereglerna (beloppsspärren och skattesatsen) också på när i tiden underskottet kan utnyttjas. Om underskotten kan användas först längre fram i tiden måste värdet av dem diskonteras till överlåtelse tidpunkten så att nuvärdet kan jämföras mot köpeskillingen. Osäkerheten om hur lång tid det kommer att ta att utnyttja underskotten påverkar möjligheterna att exakt räkna ut vid vilken köpeskillning hela underskottsavdraget i praktiken kommer att kunna utnyttjas.

I de offentligfinansiella beräkningarna antas också dagens regler medföra att priset på ett underskotts företag motsvarar företagets substansvärde dividerat med 0,6. Vid denna köpeskillning gäller att den överlåtande parten får ut det högsta möjliga priset för det underskott som finns i företaget. En högre köpeskillning skulle innebära att köparen betalar ett överpris för underskotten. Andra omständigheter, som t.ex. transaktionskostnader och asymmetrisk information, kan påverka köpeskillingen nedåt, men brist på detaljerad information om prissättningen gör att beräkningarna inte beaktar sådana faktorer.

Enligt förslaget höjs kvoten vid tillämpningen av beloppsspärren från 200 till 300 procent. Det innebär att underskotts företagen kan behålla en större del av sina underskott vid en ägarförändring, vilket bör leda till att företagets värde ökar och att priset vid en överlåtelse blir högre än tidigare. Med den föreslagna nivån på kvoten antas priset på underskotts företagen motsvara substansvärdet dividerat med 0,4 i stället för dividerat med 0,6 (Substansvärde $\geq (1 - 3 \cdot 0,206)$ Köpeskillning $\approx 0,4$ Köpeskillning). En kvot på 300 procent innebär vidare att underskotts företagen får behålla en större del av underskotten vid en ägarförändring och företagets kvarvarande underskott kan som mest uppgå till den köpeskillning som antas gälla med de föreslagna reglerna multiplicerat med 3.

För att beräkna den offentligfinansiella effekten används uppgifter från SCB:s Företagsregister och individdatabas (FRIDA). FRIDA består av ett flertal databaser som tillsammans omfattar den totala populationen företag. Informationen i FRIDA kommer från flera källor, men de uppgifter som används i denna beräkning kommer ursprungligen från taxerings- och SRU-uppgifter (standardiserade räkenskapsutdrag) från Skatteverket.

Under perioden 2019–2021 har i genomsnitt ca 900 företag per år outnyttjade underskott från föregående år som har reducerats på grund av en ägarförändring. Företagen hade i genomsnitt ca 2 miljarder kronor per år i kvarvarande underskott efter det att beloppsspärren hade tillämpats. Om kvoten hade varit 300 procent i stället hade det funnits utrymme att beakta i genomsnitt ytterligare ca 1 miljard kronor per år i kvarvarande underskott i företagen. Det skattemässiga värdet av detta uppgår till ca 200 miljoner kronor.

Ett underskott i ett företag som överlåtits kan under de sex år som följer efter överlåtelsen inte användas för utjämnning mot ett överskott i ett annat företag i samma koncern. Det innebär att underskottet under de sex första åren endast kan räknas av mot ett överskott som genererats i den egna verksamheten. Det är dock inte säkert att alla företag kan utnyttja de högre kvarvarande underskotten direkt efter ägarförändringen. Hur underskottsavdragen kommer att fördelas över tid efter det att de nya reglerna trätt i kraft går inte att bedöma.

För att beräkna den årliga offentligfinansiella effekten antas att det tar fem år innan samtliga företag har utnyttjat de underskott som med förslaget om ändrade regler får behållas efter en ägarförändring. Antagandet i kombination med ett antagande om en linjär förändring över tid innebär att en femtedel av de företag som överlåtits kommer att kvitta hela sitt underskott mot ett överskott det första året, två femtedelar av företagen kommer att kvitta underskottet det andra året, tre femtedelar det tredje året

osv. Sammantaget innebär detta att den offentligfinansiella effekten bedöms uppgå till –40 miljoner kronor 2025, –80 miljoner kronor 2026, –120 miljoner kronor 2027, –160 miljoner kronor 2028 och –200 miljoner kronor 2029. Den varaktiga effekten bedöms uppgå till –200 miljoner kronor.

Effekter för företagen

Företag som berörs av förslaget

De företag som berörs av förslaget om höjd kvot vid tillämpningen av beloppsspärren är företag som har avyttrats under året, har skattemässiga underskott och ett förhållande mellan substansvärde, underskott och köpeskilling som innebär att dagens regler om beloppsspärren är tillämpliga. Förslaget innebär att dessa företag får behålla en större del av sina underskott efter en ägarförändring än i dag. Som en följd av detta kommer underskottsföretagen att värderas högre och köpeskillingen vid en eventuell överlåtelse bör bli högre.

Bedömningen är att ca 900 företag per år kommer att påverkas av förslaget. Slutsatsen bygger på analysen, i avsnittet om offentligfinansiella effekter ovan, av antalet företag i FRIDA som under perioden 2019–2021 hade utnyttjade underskott från föregående år som har reducerats på grund av en ägarförändring. En del av dessa företag kommer med förslaget i fortsättningen inte att få sina underskott begränsade av reglerna om en beloppsspärr. Detta gäller underskottsföretag vars substansvärde utgör mindre än 60 procent av företagets värde med dagens regler, men mer än 40 procent med de föreslagna reglerna. Det bedöms att detta rör sig om ca 500 företag per år. Dessa företag kommer inte längre att behöva ange reduktion av underskott med hänsyn till ägarförändring i sin deklaration. Hur detta bedöms påverka företagens administrativa kostnader redogörs för senare i detta delavsnitt.

Förslaget påverkar också de som förvärvat underskottsföretag. En större del av företagets underskott kan utnyttjas efter ägarförändringen, men den förvärvande parten måste å andra sidan betala en högre köpeskilling vid förvärvet. Den s.k. koncernbidragsspärren innebär att underskottsföretaget inte kan kvitta underskott som uppkommit före det beskattningsår ägarförändringen sker mot koncernbidrag. Spärren gäller under det beskattningsår ägarförändringen sker och de fem följande åren. Denna tidsfördröjning innebär att det direkta värdet av underskottsavdraget reduceras för det förvärvande företaget.

Branschtillhörigheten för de 900 företag som skulle ha påverkats av en höjd kvot vid tillämpningen av beloppsspärren om den införts 2019–2021 har analyserats med hjälp av redovisningen av Svensk näringsgrensindelning (SNI) i FRIDA. Företagen finns representerade i samtliga SNI-avdelningar. Cirka 20 procent av företagen saknar SNI-kod. De flesta företag som har SNI-kod är verksamma inom SNI-avdelningarna Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (20 procent). Därefter kommer Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar (17 procent) och Byggverksamhet (11 procent). Den största andelen av kvarvarande underskott efter tillämpning av beloppsspärren finns i avdelningarna Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (34 procent), Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar (17 procent) och Transport och magasinering (12 procent). Branschtillhörigheten bör tolkas med viss försiktighet och ger inte alltid nödvändigtvis en rättvisande bild av i vilken bransch ett företag huvudsakligen verkar. Många företag som redovisar SNI-avdelningen Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik kan t.ex. ingå i en koncern som huvudsakligen bedriver verksamhet som egentligen borde klassificeras med en annan SNI-kod.

För ca 80 procent av företagen saknas information om antalet anställda. Det går inte att avgöra om det beror på att företagen inte har några anställda eller på att uppgiften

inte har lämnats. Av de företag som angett anställda har 13 procent 0–9 anställda, 4 procent 10–49 anställda och 1 procent 50–249 anställda. Gruppindelningen motsvarar den som gäller i EU:s definition av mikroföretag samt små och medelstora företag. De företag som har angett antalet anställda förefaller således vara små i termer av antal anställda, men bortfallet av information begränsar träffsäkerheten i bedömningen.

Vad gäller företagens nettoomsättning saknas information för ca 55 procent av företagen. Av övriga företag har ca 40 procent en nettoomsättning mellan 0 och 20 miljoner kronor, 3 procent mellan 20 och 100 miljoner kronor och 1 procent mellan 100 och 500 miljoner kronor. Gränsvärdena avspeglar de gränsvärden som gäller i EU:s definition av små och medelstora företag, men eftersom dessa anges i euro råder inte total överensstämmelse. Även grupperingen efter nettoomsättning tyder på att de företag som påverkas av förslaget framför allt är små företag. Återigen finns dock ett betydande bortfall av information som kan påverka slutsatsen.

Administrativa kostnader

De företag som inte längre kommer att få sina underskott från tidigare år begränsade av reglerna om en beloppsspärr behöver inte längre ange reduktion av underskott med hänsyn till ägarförändring i sin inkomstdeklaration. För att beräkna hur mycket de administrativa kostnaderna minskar för dessa företag används Tillväxtverkets regelräknare. Kostnaderna beräknas genom att den tid det bedöms ta att utföra den rapportering som inte längre behöver göras multipliceras med en uppskattad timlön för den personen som lämnar uppgifterna. Det administrativa arbetet antas utföras av en person som tjänar 47 200 kronor 2025 (avser en redovisningsekonom i privat sektor; år 2022 var den genomsnittliga månadslönen för en sådan person 41 400 kronor enligt SCB, lönen har skrivits fram till 2025 års priser med en prognos för lönesummans utveckling mellan 2022 och 2025). Enligt Tillväxtverkets rekommendationer ska lönen multipliceras med schablonvärdet 1,84 för att inkludera semesterersättning, arbetsgivaravgifter och overheadkostnader. Om antalet arbetade timmar per månad antas vara 160 och att 500 företag inte längre behöver utföra en arbetsuppgift som tar 5 minuter att genomföra kan minskningen av den administrativa kostnaden beräknas till sammanlagt ca 27 000 kronor.

Övriga konsekvenser för företag

Förslaget innebär att de skattemässiga konsekvenserna inte behöver beaktas vid lika många företagsöverlåtelser som i dag. Det betyder att fler överlåtelser kan avgöras på rent affärsmässiga grunder. I förlängningen innebär det att förslaget bidrar till att förbättra näringslivets dynamik och funktionssätt.

De ändrade reglerna bedöms inte medföra någon ökad risk för missbruk. Det grundläggande syftet med beloppsspärren, att förhindra handel med företag vars enda värde är det skattemässiga värdet av ett underskottsavdrag, har inte ändrats. För att ett underskottsavdrag ska kunna utnyttjas efter en överlåtelse måste det fortfarande finnas något annat värde i företaget. Det bedöms därför att överlåtelser även fortsättningsvis i huvudsak kommer att göras av affärsmässiga skäl.

Förslaget gäller samtliga företag, men påverkar i praktiken endast en liten grupp företag med specifika karakteristika. Därför bedöms förslaget inte påverka konkurrensförhållandena mellan företag. Reglerna har inte heller någon särskild påverkan på företag med avseende på storlek och någon särskild hänsyn behöver därför inte tas till mindre företag vid reglernas utformning. Värt att notera i sammanhanget är dock att de flesta företag som påverkas och får lägre administrativa kostnader till följd av det bedöms vara små. Förslaget bedöms inte påverka företagen i andra avseenden än vad som är beskrivna ovan.

Effekter för den ekonomiska jämställdheten

De som berörs av förslagen är köpare och säljare av företag med underskott. Fysiska personer berörs i egenskap av direkta eller indirekta ägare till sådana företag. De berörs genom att förslagen medför att möjligheterna att genomföra affärsmässigt motiverade omstruktureringar ökar vilket i sin tur kan leda till att värdet av de överlåtna företagen ökar. Det är inte möjligt att få fram uppgifter om könsfördelningen mellan berörda fysiska personer. Generellt äger och driver män företag i större utsträckning än kvinnor. Detta talar för att män skulle beröras i högre grad av förslaget än kvinnor, vilket på marginalen skulle kunna leda till försämrad ekonomisk jämställdhet. Det är inte möjligt att bedöma storleken på en sådan effekt, men den bedöms vara liten.

På samma sätt kan den ekonomiska fördelningen på marginalen påverkas negativt eftersom personer som befinner sig relativt högre upp i inkomstskalan i större utsträckning tenderar att äga och driva företag.

Effekter för statliga myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Skatteverket kommer att behöva ändra informationsmaterial till följd av förslagen. Förändringarna kommer att ingå i den anpassning som årligen görs med anledning av ny eller förändrad lagstiftning. Förslaget om höjd beloppsspärr innebär att det bör bli färre överlåtelser av underskotts företag som är föremål för Skatteverkets bedömningar med anledning av beloppsspärren. Eventuella tillkommande kostnader ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar. För de allmänna förvaltningsdomstolarna bedöms förslaget inte ha någon inverkan.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslagen bedöms vara förenliga med EU-rätten, inklusive EU:s regelverk om statligt stöd.

Övriga effekter

Förslagen bedöms inte medföra några effekter för offentlig sektor, miljön, sysselsättningen eller inflationen.

12.14 Förbättrade skattemässiga villkor för enskilda näringsidkare

12.14.1 Ärendet och dess beredning

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 1.4) aviserade regeringen att villkoren för enskilda näringsidkare behöver förbättras.

Utredningen om förenklade skatteregler för att underlätta och främja egenföretagande överlämnade den 2 september 2020 delbetänkandet Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare (SOU 2020:50) till Finansdepartementet.

En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 11 avsnitt 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 11 avsnitt 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 11 avsnitt 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2020/04059).

Inom Finansdepartementet har promemorian Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut tagits fram. I promemorian föreslås höjningar av vissa förenklande beloppsgränser som gäller för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut.

En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 11 avsnitt 4*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 11 avsnitt 5*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 11 avsnitt 6*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2024/00135).

I denna proposition behandlas promemorians förslag och de förslag i betänkandet som avser tillämpningsgränsen för räntefördelning.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 13 juni 2024 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 11 avsnitt 7*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 11 avsnitt 8*. Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

12.14.2 Gällande rätt

12.14.2.1 Räntefördelning

Syftet med bestämmelserna om räntefördelning är att ge enskilda näringsidkare möjlighet att dela upp överskottet från näringsverksamheten i en del som beskattas som inkomst av näringsverksamhet, och en del som beskattas som inkomst av kapital. Den senare delen motsvarar avkastningen på det beskattade egna kapitalet i näringsverksamheten. För att säkerställa att den kapitalbeskattade delen av inkomsten också motsvaras av en kapitalinvestering av näringsidkaren, krävs det för positiv räntefördelning ett positivt kapitalunderlag i verksamheten vid utgången av det föregående beskattningsåret.

Positiv räntefördelning är frivillig och innebär att ett avdrag får göras i inkomstlaget näringsverksamhet. Ett motsvarande belopp ska tas upp i inkomstlaget kapital. Om skulderna i stället är större än tillgångarna, dvs. kapitalunderlaget är negativt, ska negativ räntefördelning göras. Negativ räntefördelning är tvingande och innebär att ett belopp ska tas upp i inkomstlaget näringsverksamhet. Ett motsvarande avdrag ska göras i inkomstlaget kapital. Syftet med negativ räntefördelning är att motverka att enskilda näringsidkare hänför privata skulder till näringsverksamheten, vilket framgår av propositionen Fortsatt reformering av företagsbeskattningen (prop. 1993/94:50 s. 228 och 229). För att undvika räntefördelning av obetydliga belopp finns en beloppsgräns som anger att räntefördelning inte ska göras om det positiva eller negativa kapitalunderlaget är högst 50 000 kronor.

Vid positiv räntefördelning bestäms räntan för beräkningen av räntefördelningsbeloppet till statslåneräntan vid utgången av november månad året närmast före det kalenderår under vilket beskattningsåret går ut ökad med sex procentenheter. Statslåneräntan kan vid denna beräkning inte vara lägre än noll procent. Räntesatsen multipliceras med det positiva kapitalunderlaget för att få fram det maximala positiva fördelningsbeloppet. Avdraget för positiv räntefördelning får inte leda till underskott och kan därför aldrig vara större än verksamhetens resultat före avdraget.

Det negativa fördelningsbeloppet beräknas genom att statslåneräntan vid utgången av november månad året närmast före det kalenderår under vilket beskattningsåret går ut ökas med en procentenhet. Statslåneräntan kan vid denna beräkning inte vara lägre än 0,5 procent. Procentsatsen multipliceras med det negativa kapitalunderlaget för att

beräkna det negativa fördelningsbelopp som ska tas upp i inkomstslaget näringsverksamhet. Till skillnad mot positiv räntefördelning finns det inget resultatrelaterat tak som begränsar storleken på den negativa räntefördelningen.

Omfattar beskattningsåret längre eller kortare tid än tolv månader, ska såväl positivt som negativt fördelningsbelopp jämkas i motsvarande mån.

Bestämmelser om kapitalunderlaget vid räntefördelning för enskilda näringsidkare finns i 33 kap. 8–18 §§ inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL. Kapitalunderlaget beräknas som skillnaden mellan värdet på tillgångarna och skulderna i verksamheten vid utgången av föregående beskattningsår, med vissa justeringar. Underlaget ska ökas med

- utnyttjat underskott i verksamheten från det föregående beskattningsåret,
- kvarstående sparat räntefördelningsbelopp,
- övergångspost, och
- särskild post.

Underlaget ska minskas med

- 79,4 procent av expansionsfonden vid utgången av det föregående beskattningsåret, och
- tillskott under föregående år som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i verksamheten.

Vad som utgör tillgångar i verksamheten bestäms med ledning av god redovisningssed och de allmänna reglerna för inkomstslaget näringsverksamhet, se 13 kap. 1 och 7 §§ IL. Vissa fordringar avseende skatter och avgifter ska inte räknas som tillgångar, 33 kap. 10 § IL. Tillgångarna ska tas upp till det skattemässiga värdet, 33 kap. 12 § IL. Medel på skogskonto, skogsskadekonto och upphovsmannakonto tas dock bara upp till halva beloppet. När det gäller näringsfastigheter som är kapitaltillgångar i verksamheten och som har förvärvats före den 1 januari 1991 finns det en alternativregel för värderingen.

Reglerna om övergångspost i 33 kap. 14 § IL infördes för att motverka att ett negativt kapitalunderlag medförde tvingande negativ räntefördelning när reglerna om räntefördelning infördes. Övergångsposten ska läggas till kapitalunderlaget och motsvarar det negativa kapitalunderlag som fanns vid 1995 eller 1996 års taxering. Om verksamheten genom ett benefikt förvärv övergår till en annan fysisk person tas övergångsposten över av förvärvaren.

Bestämmelser om beräkning av särskild post finns i 33 kap. 15–17 §§ IL. Beräkningen av särskild post är frivillig och får göras om den skattskyldige har gjort ett benefikt förvärv av en fastighet som är en kapitaltillgång, och det kapitalunderlag som hänför sig till fastigheten vid tidpunkten för förvärvet är negativt. Den särskilda posten bestäms till ett belopp som motsvarar det negativa kapitalunderlag som hänför sig till fastigheten. Särskild post kan bara utnyttjas för att undvika negativ räntefördelning. Kapitalunderlaget får ökas med den särskilda posten bara så länge någon del av fastigheten finns kvar i verksamheten. Om kapitalunderlaget i verksamheten före beräkning av särskild post inte längre är negativt upphör möjligheten att beräkna särskild post även för kommande år.

Skulder i näringsverksamheten minskar kapitalunderlaget. Vad som utgör skulder i verksamheten bestäms med ledning av god redovisningssed. För enskilda näringsidkare gäller dessutom att en skuld inte räknas till näringsverksamheten om skulden hänför sig till sådana tillgångar som enligt 13 kap. 7 § IL inte ska räknas som tillgångar

i näringsverksamheten (bl.a. vissa delägarätter, fordringsrätter och andelar i svenska handelsbolag), se 13 kap. 8 § IL. Som skulder räknas inte heller vissa skatteskulder, 33 kap. 10 § IL. Vidare räknas vid beskattningen avdragna avsättningar till periodiseringsfond, ersättningsfond och för framtida utgifter också som skulder vid beräkningen av kapitalunderlaget.

Som tidigare nämnts finns det för positiv räntefördelning även ett resultatrelaterat maximalt avdragsbelopp. Positiv räntefördelning får inte göras med ett högre belopp än som motsvarar ett för räntefördelning justerat resultat beräknat enligt 33 kap. 5 § IL. Beräkningen av det maximala räntefördelningsbeloppet utgår från resultatet av näringsverksamheten före räntefördelning. Det resultatet ska ökas med

- gjorda avdrag för debiterade och schablonmässigt beräknade egenavgifter,
- premier för pensionsförsäkring, inbetalning på pensionssparkonto samt särskild löneskatt avseende dessa kostnader,
- avdrag för avsättning till periodiseringsfond, och
- avdrag för avsättning till expansionsfond.

Resultatet ska sedan minskas med

- erhållen sjukpenning,
- återfört avdrag avseende föregående års avsättning till egenavgifter,
- återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond, och
- återfört avdrag för avsättning till expansionsfond.

Om ingen räntefördelning görs ett visst år eller om räntefördelning endast görs med en del av det tillåtna beloppet ska resterande belopp sparas till ett senare år, sparat fördelningsbelopp. Om ett positivt fördelningsbelopp har sparats och det ett senare år uppkommer ett negativt fördelningsbelopp ska det sparade fördelningsbeloppet kvittas mot detta. År då ingen räntefördelning görs på grund av att det positiva eller negativa kapitalunderlaget i verksamheten är högst 50 000 kronor kan inget fördelningsbelopp sparas. Det görs då inte heller någon kvittning av tidigare sparat fördelningsbelopp mot negativa fördelningsbelopp. I stället kommer det sparade fördelningsbeloppet att rullas vidare till nästa år, se HFD 2011 ref. 42. Vid benefika överlåtelser av hela näringsverksamheten, en verksamhetsgren eller en ideell andel av dessa, kan förvärvaren helt eller delvis ta över ett sparat fördelningsbelopp. Om inte samtliga tillgångar i näringsverksamheten övergår, får sparat fördelningsbelopp tas över bara till den del som de övertagna tillgångarna utgör av samtliga tillgångar i näringsverksamheten.

Fysiska personer som är delägare i svenska handelsbolag tillämpar i allt väsentligt samma bestämmelser om räntefördelning som de enskilda näringsidkarna. Vid beräkningen av kapitalunderlaget finns det dock särskilda regler i 33 kap. 19 och 20 §§ IL. Kapitalunderlaget utgörs av den justerade anskaffningsutgiften för andelen beräknad enligt 50 kap. IL vid det föregående beskattningsårets utgång med vissa justeringar. Om andelen är en lagertillgång är utgångspunkten i stället andelens skattemässiga värde vid samma tidpunkt. Värdet på andelen ska ökas med kvarstående sparat räntefördelningsbelopp och eventuell övergångspost. Vidare ska en minskning ske för sådana tillskott under det föregående beskattningsåret som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i bolaget och lån från bolaget till delägaren eller någon närstående till delägaren under det aktuella beskattningsåret, om räntan på lånet inte är marknadsmässig.

12.14.2 Särskilda skatteregler för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut

I inkomstskattelagen finns vissa beloppsgränser som bara gäller för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut.

Regler om förenklat årsbokslut infördes 2007 (prop. 2005/06:116). Bokföringsnämnden har antagit allmänna råd för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut (BFNAR 2006:1). Till dessa finns även en vägledning, K1. Enskilda näringsidkare får enligt 6 kap. 3 § andra stycket bokföringslagen (1999:1078) avsluta den löpande bokföringen med ett förenklat årsbokslut om den årliga nettoomsättningen normalt uppgår till högst tre miljoner kronor. Samma år (2007) infördes också särskilda skatteregler som möjliggjorde att ett förenklat årsbokslut kan ligga till grund för inkomstbeskattningen utan några ytterligare justeringar (prop. 2005/06:174).

I 17 kap. 4 a § IL finns en bestämmelse om att enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut inte behöver ta upp något värde på lagertillgångarna om lagrets sammanlagda värde uppgår till högst 5 000 kronor. Motsvarande bestämmelse finns i punkt 6.47 i BFNAR 2006:1.

I 18 kap. 13 § första stycket IL anges att en enskild näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut får göra värdeminskningsavdrag med hela avskrivningsunderlaget om det uppgår till högst 5 000 kronor. Motsvarande regel finns för redovisningen i punkt 6.38 i BFNAR 2006:1.

12.14.3 Förbättrade skatteregler för enskilda näringsidkare

Utredningen om förenklade skatteregler för att underlätta och främja egenföretagande lämnade i september 2020 betänkandet Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare (SOU 2020:50). Utredningens förslag har remissbehandlats. Det sammantagna remissutfallet var blandat, men representanter för näringsliv och företag var positiva till ett antal av förslagen. Regeringen har uttalat att de skattemässiga villkoren för enskilda näringsidkare behöver förbättras. Genomförbarheten av utredningens förslag har därför analyserats utifrån den aspekten.

I detta avsnitt behandlas de av utredningens förslag som i dagsläget bedöms lämpliga att genomföra i syfte att förbättra villkoren för enskilda näringsidkare.

Vissa remissinstanser, t.ex. *Lantbrukarnas Riksförbund*, *Näringslivets Skattedelegation* (till vars yttrande *Fastighetsägarna*, *Näringslivets Regelnämnd NNR* och *Svenskt Näringsliv* ansluter sig) och *Sveriges Jordägareförbund*, hänvisar till förslag som lämnas av Skatteförenklingsutredningen i betänkandet Förenklade skatteregler för enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag (SOU 2014:68). Det är tio år sedan det betänkandet lämnades och därmed bedöms förslagen inte längre kunna ligga till grund för lagstiftning.

12.14.3.1 Ändrade beloppsgränser för räntefördelning

Regeringens förslag: Negativ räntefördelning ska inte göras om det negativa kapitalunderlaget är högst 500 000 kronor. Positiv räntefördelning får alltid göras, oberoende av storleken på kapitalunderlaget.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår i huvudförslaget att den negativa räntefördelningen ska slopas. I det alternativa förslaget föreslår utredningen att negativ räntefördelning inte ska göras om det negativa kapitalunderlaget är högst 100 000 kronor. När det gäller beloppsgränsen för

positiv räntefördelning föreslår utredningen, i likhet med regeringen, att den ska slopas.

Remissinstanserna: *Ekonomistyrningsverket (ESV), FAR, Företagarna, Jordbruksverket, Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Näringslivets Skattedelegation (till vars yttrande Fastighetsägarna, Näringslivets Regelnämnd NNR och Svenskt Näringsliv ansluter sig), Småföretagarnas Riksförbund, Srf konsulterna, Sveriges advokatsamfund och Sveriges Jordägarförbund* tillstyrker att den negativa räntefördelningen helt slopas.

Näringslivets Skattedelegation anger att om lagstiftaren väljer att inte helt ta bort reglerna om negativ räntefördelning bör gränsen för negativ räntefördelning ändras enligt betänkandets alternativförslag, dvs. till 100 000 kronor.

Skatteverket har inga invändningar mot att beloppsgränsen för negativ räntefördelning höjs till 100 000 kronor eftersom det utgör en förenkling. Skatteverket anser att beloppsgränsen skulle kunna vara högre, t.ex. kan 400 000 kronor vara ett väl avvägt belopp. Det i sig bör innebära en förenkling eftersom ett större belopp skapar en ökad marginal till när en enskild näringsidkare annat än överslagsvis måste beräkna sitt kapitalunderlag.

ESV, FAR, Företagarna, Jordbruksverket, *Kammarrätten i Stockholm*, KLYS, LRF, Näringslivets Skattedelegation, Småföretagarnas Riksförbund, Srf konsulterna, Advokatsamfundet, Sveriges Jordägarförbund och *Tjänstemännens Centralorganisation* tillstyrker förslaget om slopad beloppsgräns för positiv räntefördelning.

FAR ser det som positivt att även de enskilda näringsidkare som har ett mindre kapitalunderlag har möjlighet att göra räntefördelning. LRF och Näringslivets Skattedelegation anser att positiv räntefördelning bör få göras så snart det finns ett positivt kapitalunderlag, eftersom det annars kan finnas stora sparade fördelningsbelopp som inte kan utnyttjas.

Skatteverket avstyrker förslaget om att slopa beloppsgränsen för positiv räntefördelning eftersom det inte är en förenkling. Skatteverket anser att en valmöjlighet i sig är ett komplicerande inslag i ett regelverk och för den enskilde. Av förenklingskäl bör det därför finnas en beloppsgräns för positiv räntefördelning som medför att valrätten elimineras vid mindre belopp.

Skälen för regeringens förslag

I dag är beloppsgränserna för negativ och positiv räntefördelning $\pm 50\,000$ kronor. Det innebär att positiv räntefördelning inte får göras om ett positivt kapitalunderlag är 50 000 kronor eller mindre, och negativ räntefördelning inte ska göras om det negativa kapitalunderlaget är högst -50 000 kronor.

Negativ räntefördelning

Utredningen föreslår i huvudförslaget att den negativa räntefördelningen helt ska slopas. I det alternativa förslaget anser utredningen att den negativa räntefördelningen ska behållas men att beloppsgränsen ska höjas.

Regeringen konstaterar att det bland remissinstanserna råder delade meningar om lämpligheten av att helt slopa den negativa räntefördelningen. Flera remissinstanser som inte har några invändningar mot förslaget som sådant, som t.ex. *Ekobrottsmyndigheten*, *ESV* och *Kammarrätten i Stockholm*, framhåller risken för ökat skatteundandragande om förslaget genomförs. Efter en samlad bedömning anser regeringen att den negativa räntefördelningen ska finnas kvar.

Den negativa räntefördelningen är tvingande och det är därför rimligt att undanta enskilda näringsidkare med små negativa kapitalunderlag. Utan en beloppsgräns skulle näringsidkare som inte vill binda kapital i verksamheten – och därför inte är intresserade av att göra positiv räntefördelning – ändå vara tvungna att säkerställa att kapitalunderlaget inte blir negativt för enstaka år. Beloppsgränsen är i dag -50 000 kronor. Utredningen föreslår att den ska ändras till -100 000 kronor, vilket skulle innebära att beloppsgränsen justeras i förhållande till inkomstutvecklingen sedan reglerna infördes. *Skatteverket* föreslår att beloppsgränsen av förenklingskäl kan höjas till -400 000 kronor.

Syftet med förslagen är att förbättra de skattemässiga villkoren för enskilda näringsidkare och att förenkla regelverket. Regeringen anser därför att det är motiverat att gränsbeloppet för negativ räntefördelning höjs mer än vad som följer av den allmänna inkomstutvecklingen. Om beloppsgränsen höjs till -500 000 kronor minskar antalet enskilda näringsidkare som behöver göra negativ räntefördelning från ca 30 000 till ca 8 600. Det blir således en tydlig förenkling för många enskilda näringsidkare. Trots en sådan rejäl höjning kommer negativ räntefördelning fortfarande tillämpas på ca 80 procent av de negativa kapitalunderlag som i dag utgör underlag för negativ räntefördelning. De stora negativa underlagen är således koncentrerade till relativt få enskilda näringsidkare.

Enligt regeringens mening är det rimligt att bestämma beloppsgränsen för negativ räntefördelning till -500 000 kronor. Det innebär en kraftfull höjning av gränsbeloppet som medför att många enskilda näringsidkare undantas från att tillämpa reglerna samtidigt som negativ räntefördelning fortfarande kommer att tillämpas när det gäller mycket stora negativa kapitalunderlag.

Skatteverket har under remissbehandlingen påtalat att om förslagen om slopad beloppsgräns för positiv räntefördelning och höjd beloppsgräns för negativ räntefördelning genomförs, bör bestämmelsen om beloppsgränsen när den skattskyldige ska beräkna mer än ett kapitalunderlag ändras. Med den nuvarande lydelsen ska positiva kapitalunderlag beaktas vid beräkningen av om negativ räntefördelning ska ske, trots att det inte finns någon gräns för positiv räntefördelning. Enligt Skatteverkets uppfattning kan förslaget ge utrymme för transaktioner i skatteplanerande syfte. Regeringen instämmer i Skatteverkets bedömning och kompletterar därför den föreslagna bestämmelsen så att positiva kapitalunderlag undantas vid beräkningen av tillämpningsgränsen för negativ räntefördelning när den skattskyldige ska beräkna mer än ett kapitalunderlag. Det är således bara de negativa kapitalunderlagen som ska läggas samman vid en sådan beräkning.

Positiv räntefördelning

Utredningen föreslår att beloppsgränsen för positiv räntefördelning ska avskaffas. De allra flesta remissinstanser är positiva till utredningens förslag.

Det finns inga principiella skäl emot att ett fördelningsbelopp får beräknas även på små kapitalunderlag. För enskilda näringsidkare med nystartad verksamhet eller verksamhet i mindre skala kan det finnas ett värde i att ha möjligheten att bygga upp ett sparad fördelningsbelopp även under år när kapitalunderlaget är litet. Den positiva räntefördelningen är frivillig. Om den enskilda näringsidkaren vill ta på sig den administrativa bördan som det innebär att beräkna kapitalunderlaget och det för räntefördelning justerade resultatet bör den möjligheten finnas även vid små underlag. *Skatteverket* anser att en sådan valfrihet inte är en förenkling av reglerna och avstyrker därför förslaget. Som den administrativa bördan för företagen beräknas har Skatteverket rätt i att förslaget inte är en förenkling. Regeringens fokus i detta lagstiftningsförslag är dock i första hand att förbättra villkoren för de enskilda närings-

idkarna. De remissinstanser som representerar företagen och företagarna är tydligt positiva till förslaget. Regeringen anser därför – i likhet med utredningen – att beloppsgränsen för räntefördelning ska slopas.

När beloppsgränserna är tillämpliga, dvs. när kapitalunderlaget är mellan 50 000 kronor och -50 000 kronor, ska det inte göras någon räntefördelning, se 33 kap. 4 § inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL. För dessa år beräknas det således inte något fördelningsbelopp. Av praxis framgår att inte heller sparad fördelningsbelopp kan utnyttjas ett sådant år, se HFD 2011 ref. 42. En följd av att slopa gränsbeloppet för positiv räntefördelning blir därför att sparad fördelningsbelopp alltid kan utnyttjas när kapitalunderlaget är positivt. Även det kan ses som en förbättring av villkoren för enskilda näringsidkare.

Lagförslag

Förslaget medför ändring av 33 kap. 4 § IL.

12.14.3.2 Höjda beloppsgränser för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut

Regeringens förslag: En enskild näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut behöver inte ta upp något värde på lagertillgångarna om lagrets sammanlagda värde uppgår till högst ett halvt prisbasbelopp. En sådan enskild näringsidkare får också göra värdeminskingsavdrag med hela avskrivningsunderlaget om underlaget uppgår till högst ett halvt prisbasbelopp.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser är positiva till förslagen eller har inga invändningar mot dem.

Skälen för regeringens förslag: I samband med införandet av reglerna om förenklat årsbokslut infördes också vissa förenklade skatteregler för enskilda näringsidkare som upprättar sådant årsbokslut. Syftet med ändringarna var att det förenklade årsbokslutet skulle kunna ligga till grund för beskattningen utan krav på några särskilda justeringar. En sådan förenkling är att enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut inte behöver ta upp något värde på lagret om dess sammanlagda värde uppgår till högst 5 000 kronor. En annan sådan förenklingsregel är att om avskrivningsunderlaget för inventarier uppgår till högst 5 000 kronor, får en enskild näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut i stället göra värdeminskingsavdrag med ett belopp som motsvarar hela avskrivningsunderlaget. Bestämmelsen infördes för att få bort eviga avskrivningar på små underlag.

Skatteförenklingsutredningen föreslår i sitt betänkande Förenklade skatteregler för enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag (SOU 2014:68 s. 101–103) att gränsbeloppen borde höjas till ett halvt prisbasbelopp. Som skäl angavs dels att det kan vara såväl tidskrävande som administrativt betungande att beräkna och värdera ett lager av många små komponenter, dels att 5 000 kronor är ett lågt belopp och att det fortfarande kan bli fråga om avskrivningar på relativt små avskrivningsunderlag. Företag som inte behöver värdera lagret eller göra årliga värdeminskingsavdrag får en väsentligt minskad administrativ börda. Utredningen menade därför att beloppen borde höjas, så att fler företag kunde omfattas av förenklingarna.

Syftet med gränsbeloppen är att uppnå överensstämmelse mellan redovisningen och beskattningen vilket innebär en förenkling för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut. Gränsbeloppen har dock varit desamma sedan bestämmelserna

infördes 2007. Med hänsyn till den allmänna prisutvecklingen och till att möjligheten att upprätta förenklat årsbokslut står öppen för alla enskilda näringsidkare med en nettoomsättning som uppgår till högst tre miljoner kronor framstår det enligt regeringens mening som motiverat att höja gränsbeloppen. För små avskrivningsunderlag är det särskilt angeläget med beaktande av att omedelbart avdrag får göras för inventarier vars värde understiger ett halvt prisbasbelopp, se 18 kap. 4 § IL.

Att knyta gränsbeloppen till ett inflationsjusterat underlag som t.ex. prisbasbeloppet skulle göra dem mer flexibla och undanröja behovet av framtida beloppsändringar på grund av den allmänna prisutvecklingen. En lämpligt avvägd prisjusterad nivå på gränsbeloppen för lagervärdering och för avdrag av hela avskrivningsunderlaget på inventarier för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut bedöms vara ett halvt prisbasbelopp (28 650 kronor för 2024). Förslagen innebär därmed att en enskild näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut inte behöver ta upp något värde på lagertillgångarna om lagrets sammanlagda värde uppgår till högst ett halvt prisbasbelopp. En sådan näringsidkare får också göra värdeminskingsavdrag med hela avskrivningsunderlaget om underlaget uppgår till motsvarande belopp.

Lagförslag

Förslagen medför ändring av 17 kap. 4 a § och 18 kap. 13 § IL.

12.14.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024. För beskattningsår som börjar före den 1 januari 2025 gäller bestämmelserna i den tidigare lydelsen.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår dock ett tidigare ikraftträdande.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har berört ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i nu aktuella delar.

Skälen för regeringens förslag: De föreslagna lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara den 1 januari 2025. Ändringarna tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024. För beskattningsår som börjar före den 1 januari 2025 gäller bestämmelserna i den tidigare lydelsen. Utgångspunkten för enskilda näringsidkare är att kalenderåret är beskattningsår. Det innebär att för de allra flesta kommer de nya reglerna att tillämpas första gången vid inkomstdeklarationen för år 2025, dvs. under våren 2026.

12.14.5 Konsekvensanalys

Regelrådet finner att konsekvensutredningarna i delbetänkandet Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare (SOU 2020:50) respektive promemorian Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredningar vid regelgivning (förordningen har upphävts den 6 maj 2024 och ersatts med förordningen [2024:183] om konsekvensutredningar).

12.14.5.1 Syfte och alternativa lösningar

Syftet med de föreslagna förändringarna av reglerna är att förbättra de skattemässiga villkoren för enskilda näringsidkare. Som allmänna utgångspunkter för de förändringar

som övervägs anser regeringen att principen om neutralitet vid beskattningen av olika företagsformer bör upprätthållas så långt det är möjligt. Reglerna bör även utformas så att kontrollen av efterlevnaden underlättas och riskerna för kringgåenden minimeras samt att beskattningen bör ske i nära anslutning till inkomstfallet. Som grundläggande princip bör också gälla att skattereglerna ska vara generella och tydliga.

Ett alternativ till förslaget om höjda beloppsgränser för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut skulle kunna vara att justera gränsbeloppen med hänsyn till förändringarna i konsumentprisindex (KPI) för att återställa nivån på förenklingen till den som rådde vid införandet av reglerna 2007. En sådan uppräknings från 2007 års prisläge till 2023 års nivå (med SCB:s prisomräknare, årsmedeltal) skulle innebära att gränsbeloppen bestämdes till 7 041 kronor (en höjning med 41 procent). Av förenklings-skäl är det dock rimligt att genomföra en större höjning av beloppet än vad som motiveras av utvecklingen av KPI.

Skulle inga regleringar komma till stånd uteblir de effekter och framför allt förenklings- för berörda som beskrivs i denna konsekvensanalys. Utöver vad som beskrivs i avsnitt 12.14.4 om ikraftträdandebestämmelser bedöms ingen ytterligare hänsyn behöva tas vad gäller tidpunkten för ikraftträdandet.

12.14.5.2 Offentligfinansiella effekter

Enskilda näringsidkare har vissa möjligheter att välja om hela eller delar av en näringsinkomst ska flyttas till inkomstslaget kapital eller tas upp som inkomst av näringsverksamhet samt hur stor del av näringsinkomsten som ska vara fullbeskattad. Vid förändringar av skattereglerna för enskilda näringsidkare finns därför skäl att anta att de kommer att förändra sitt beteende. I Finansdepartementets beräkningskonventioner förutsätts att näringsidkarna önskar upprätthålla en given nivå på inkomsterna från näringsverksamheten och att de genomgående prioriterar att få ut fullbeskattade intäkter ur verksamheten framför del- eller icke-beskattade intäkter. Förändringar i beskattningen av inkomst av näringsverksamhet antas i beräkningskonventionerna inte ge upphov till några indirekta effekter på de offentliga finanserna och därför sammanfaller bruttoeffekten och nettoeffekten. Beräkningen av offentligfinansiella effekter och effekter för företag och enskilda som redovisas här baseras i första hand på konsekvensanalysen i utredningens delbetänkande (SOU 2020:50 s. 193–247) och har uppdaterats med uppgifter ur FRIDA (Företagsregister och individdatabas) för åren 2018–2021 och uppgifter för år 2022 som hämtas från Skatteverkets statistikportal. Om utredningen har beräknat effekterna med hjälp av Fasit-modellen används samma metod men med uppdaterade beräkningar. För förslagen om höjda beloppsgränser för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut är utgångspunkten konsekvensanalysen i den remitterade promemorian.

Ändrade beloppsgränser för räntefördelning

Reglerna om räntefördelning syftar till att ge enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag möjlighet att få en schablonmässigt beräknad avkastning på verksamhetens beskattade nettokapital beskattad i inkomstslaget kapital. Positiv räntefördelning får göras under förutsättning att det vid utgången av det föregående beskattningsåret finns ett positivt kapitalunderlag som överstiger 50 000 kronor. Om det egna kapitalet i verksamheten understiger -50 000 kronor ska i stället negativ räntefördelning göras. Negativ räntefördelning är tvingande och syftar till att motverka att privata skulder hänförs till näringsverksamheten. Reglerna om räntefördelning är förhållandevis komplexa. De största svårigheterna rör beräkningen av kapitalunderlaget, som utgår från det egna kapitalet i verksamheten och sedan justeras med ett stort antal poster.

Av analysen i utredningens delbetänkande (SOU 2020:50, kapitel 4) framgår att kapitalunderlagets storlek generellt sett inte tycks begränsa de som använder positiv räntefördelning. Det är i stället storleken på inkomsterna som begränsar beloppet som kan räntefördelas. Beloppet som fördelas genom positiv räntefördelning utgör under perioden 2011–2021 ungefär 20 procent av det maximala positiva fördelningsbeloppet.

De sparade fördelningsbeloppen uppgår till betydande belopp och trenden är att de fortsätter att växa. Detta tyder på att den schablonmässigt beräknade avkastningen på beskattat nettokapital, som räntesatsen för positiv räntefördelning representerar, är väl tilltagen sett i relation till den faktiska löpande avkastningen i företagen. Eftersom underlagen i dag inte begränsar räntefördelningsbeloppen kan förslag som påverkar kapitalunderlagets storlek förväntas ha begränsade effekter på möjligheterna till räntefördelning för hela kollektivet enskilda näringsidkare.

De offentligfinansiella effekterna för förslag som rör negativ räntefördelning och beloppsgränsen för räntefördelning är beräknade i Fasit. Sannolikheten att ett visst fördelningsbelopp ska användas justeras i vissa fall med hänsyn till om de som berörs av den aktuella förändringen använder positiv räntefördelning i större eller mindre utsträckning än genomsnittet.

I denna proposition föreslås att det negativa gränsbeloppet ska höjas till -500 000 kronor. Detta beräknas minska skatteintäkterna med ungefär 2 miljoner kronor 2025 och minska antalet individer som gör negativ räntefördelning med ungefär 17 000 enskilda näringsidkare och 4 000 delägare i handelsbolag. Effekten är beräknad i Fasit och FRIDA.

Gränsen på 50 000 kronor i kapitalunderlag för att få göra positiv räntefördelning föreslås slopas. Detta ökar möjligheten för näringsidkare med lägre tillgångsvärden i verksamheten att göra räntefördelning.

Ungefär 24 000 enskilda näringsidkare och 25 000 delägare i handelsbolag har angett ett positivt kapitalunderlag som är mindre än 50 000 kronor i deklARATIONEN för 2021. Om storleken på kapitalunderlaget ligger inom intervallet $\pm 50\,000$ kronor, eller om räntefördelning av andra anledningar inte görs, behöver dock inget kapitalunderlag anges. Antalet personer med ett positivt kapitalunderlag kan därför antas vara högre. Ungefär 440 000 enskilda näringsidkare och 55 000 delägare i handelsbolag har angett ett kapitalunderlag på noll kronor eller inte angett någon uppgift alls. Av dessa har två tredjedelar (267 000 enskilda näringsidkare och 40 000 delägare i handelsbolag) också ett eget kapital på noll, och de har troligtvis inget kapitalunderlag för räntefördelning. Resterande tredjedel (173 000 enskilda näringsidkare och 15 000 delägare i handelsbolag) har ett positivt eget kapital eller anskaffningsutgift, och skulle kunna ha ett kapitalunderlag som inte har angivits i deklARATIONEN. Att slopa gränsen för positiv räntefördelning medför att minst 49 000 företagare, och som mest närmare 240 000 företagare, får möjlighet att göra positiv räntefördelning. Detta beräknas minska skatteintäkterna med 4 miljoner kronor årligen. Effekten är beräknad i Fasit, samlat för enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag.

Den begränsade offentligfinansiella effekten i förhållande till det potentiellt stora antalet berörda enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag beror på att flertalet av de som berörs har låga intäkter i verksamheten, alternativt redovisar ett nollresultat eller underskott, och därför inte har något resultat att räntefördela. Vid sådana låga intäkter är det små skillnader mellan den faktiska marginalskattesatsen i inkomstslaget näringsverksamhet och kapital, vilket också bidrar till att effekten blir liten. Eftersom kapitalunderlagen ofta är små är också det maximala belopp som kan räntefördelas litet.

Höjda beloppsgränser för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut

Förslagen innebär att beloppsgränserna för undantag från lagervärdering och värdeminskingsavdrag för hela avskrivningsunderlaget höjs från 5 000 kronor till ett halvt prisbasbelopp för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut.

En höjning av beloppet för undantag från lagervärdering medför att varor i lager med ett sammanlagt värde mellan 5 000 kronor och ett halvt prisbasbelopp kostnadsförs samma år som de köps in i stället för det år de säljs. En höjning av beloppet för värdeminskingsavdrag för hela det kvarvarande avskrivningsunderlaget medför att inventarier med ett kvarvarande värde mellan 5 000 kronor och ett halvt basbelopp kommer att kostnadsföras i sin helhet innevarande år i stället för under flera år.

Underlaget för beräkningarna utgörs av det sammanlagda genomsnittliga lagervärdet och avskrivningsunderlaget för inventarier som har ett värde över 5 000 kronor men under ett halvt prisbasbelopp, för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut. I beräkningarna ingår inte enskilda näringsidkare som redovisar ett underskott. Anledningen till detta är att regeländringen inte medför någon offentlig-finansiell effekt införandeåret i de fall regeländringen endast påverkar underskott. Bedömningen är vidare att antalet näringsidkare som redovisar överskott de närmaste åren efter ett underskott är så litet att regeländringen inte har någon märkbar fördröjningseffekt på de offentliga finanserna åren efter införandeåret.

Det genomsnittliga lagervärdet för de näringsidkare som påverkas av förslaget uppgår för åren 2019–2021 till 156 miljoner kronor. Förslaget medför att avdraget för varukostnader tidigareläggs, vilket innebär att beskattningen förskjuts i tiden. Hur mycket beskattningen förskjuts beror på varulagrets omsättningshastighet. Med antagandet att den genomsnittliga omsättningshastigheten för den aktuella gruppen uppgår till ett år uppstår en offentlig-finansiell effekt införandeåret. För åren därefter uppstår en offentlig-finansiell effekt i form av ränta på statens ökade upplåning som följer av förskjutningen av skattebetalningar. Av det uppskattade lagervärdet avser 154 miljoner kronor aktiva näringsidkare och 2 miljoner kronor passiva näringsidkare. Enligt Finansdepartementets beräkningskonventioner uppgår den genomsnittliga marginalskattesatsen för aktiv enskild näringsverksamhet till 31,19 procent och för passiv enskild näringsverksamhet till 42,66 procent. Den sammantagna vägda genomsnittliga marginalskattesatsen för inkomst av näringsverksamhet beräknas till 31,6 procent. Utöver inkomstskatt betalas också egenavgifter om 28,97 procent på överskott av aktiv näringsverksamhet och särskild löneskatt om 24,26 procent på passiv näringsverksamhet. När hänsyn tas till att egenavgifter och särskild löneskatt är avdragsgilla kan den genomsnittliga skattesatsen för aktiv näringsverksamhet beräknas till 46,6 procent $((31,19/1,2897) + (28,97/1,2897) = 46,6)$ och för passiv näringsverksamhet till 53,9 procent $((42,66/1,2426) + (24,26/1,2426) = 53,9)$. Den samlade skatteeffekten av den uppskjutna beskattningen kan därmed beräknas till 73 miljoner kronor $((154 \cdot 0,466) + (2 \cdot 0,539) = 73)$. För att ta hänsyn till förväntade förändringar av prisnivån och tillväxten i ekonomin räknas beloppet upp med den prognostiserade förändringen av bruttonationalprodukten i löpande priser mellan 2021 och 2025, vilken är 22 procent. Den offentlig-finansiella effekten införandeåret 2025 kan därmed uppskattas till 89 miljoner kronor $(73 \cdot 1,22 = 89)$. Efterföljande år motsvarar den offentlig-finansiella effekten statens kostnad för den ökade upplåning som följer av den förskjutna beskattningen. Denna kostnad antas motsvara den förväntade räntesatsen för den tioåriga statsobligationsräntan, 2,25 procent, vilket ger minskade skatteintäkter om ca 2 miljoner kronor $(89 \cdot 0,0225 = 2)$. Även den varaktiga effekten uppgår till ca 2 miljoner kronor.

Det genomsnittliga avskrivningsunderlaget för den grupp som omfattas av förslaget uppgår för åren 2019–2021 till 214 miljoner kronor, varav 199 miljoner kronor avser

aktiv näringsverksamhet och 15 miljoner passiv näringsverksamhet. Förslaget medför att värdeminskningssavdraget tidigareläggs, vilket innebär att beskattningen förskjuts i tiden. I beräkningen av den offentligfinansiella effekten måste hänsyn tas till den takt med vilken de aktuella inventarierna hade skrivits av om inte reglerna ändras. I beräkningen antas att en femtedel hade skrivits av per år under den efterföljande femårsperioden. Den offentligfinansiella effekten kan därmed beräknas till 123 miljoner kronor införandeåret 2025 ($(199 \cdot 0,466 \cdot 1,22) + (15 \cdot 0,539 \cdot 1,22) = 123$). Året efter införandeåret beräknas effekten till 98 miljoner kronor ($123 - (123 \cdot 1/5) = 98$) och andra året efter införandeåret beräknas den till 74 miljoner kronor ($123 - (123 \cdot 2/5) = 74$). Den varaktiga effekten beräknas till 7 miljoner kronor.

Sammantagna offentligfinansiella effekter

Tabell 12.4 visar offentligfinansiella effekter för förslagen. Sammantaget beräknas skatteintäkterna år 2025 minska med ungefär 0,21 miljarder kronor till följd av förslagen. Den varaktiga effekten av förslagen beräknas till -0,01 miljarder kronor.

Tabell 12.4 Offentligfinansiella effekter

Miljarder kronor*, 2025 års priser och volymer

	Bruttoeffekt 2025	Nettoeffekt 2025	Nettoeffekt 2026	Nettoeffekt 2027	Varaktig effekt
Förbättrade skattemässiga villkor för enskilda näringsidkare	-0,21	-0,21	-0,10	-0,07	-0,01
Varav höjd beloppsgräns för negativ räntefördelning	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00
Varav slopad beloppsgräns för positiv räntefördelning	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00
Varav höjd beloppsgräns lagervärdering	-0,09	-0,09	-0,00	-0,00	-0,00
Varav höjd beloppsgräns avskrivningsunderlag	-0,12	-0,12	-0,10	-0,07	-0,01

* Flera av de offentligfinansiella effekterna är små och avrundas till noll då de redovisas separat med två decimaler uttryckt i miljarder

Källor: FRIDA och egna beräkningar.

12.14.5.3 Effekter för företagen

Förslagen om ändrade regler om räntefördelning berör enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag. År 2021 deklarerade 773 000 individer för enskild näringsverksamhet och lämnade sammanlagt in 793 000 blanketter (NE- och NEA-bilagorna). Samma år lämnade fysiska personer som är delägare i handelsbolag in 88 700 blanketter (N3A-bilagan).

Tabell 12.5 Antal berörda av ändrade regler om räntefördelning enligt 2021 års uppgifter

	Enskilda näringsidkare	Handelsbolag	Totalt
Totalt antal deklARATIONER	793 000	88 700	881 700

	Enskilda näringsidkare	Handelsbolag	Totalt
Anger kapitalunderlag för positiv räntefördelning	314 300	33 000	347 300
Gör positiv räntefördelning	62 300	5 400	67 700
Gör negativ räntefördelning	25 000	4 100	29 100
Har sparat positivt räntefördelningsbelopp	288 600	5 400	294 000

Källa: FRIDA.

En genomsnittlig enskild näringsidkare har ett skattemässigt resultat i intervallet $\pm 50\,000$ kronor och inga anställda. Den genomsnittliga balansomslutningen varierar stort mellan olika branscher. Fastighetsanknutna verksamheter, främst företag inom jordbruk och skogsbruk, utgör ungefär hälften av företagen och kan ha mycket stora tillgångsvärden. Den andra hälften består av mindre enmansföretag utan anställda, där tillgångsvärdena generellt är lägre och där många helt saknar tillgångar i näringsverksamheten.

Vilka företagare som påverkas av förslagen och i vilken omfattning

För majoriteten av företagen påverkas inte beskattningen alls av de föreslagna förändringarna. De som påverkas är de som gör positiv eller negativ räntefördelning, och det är mindre än 10 procent av alla näringsidkare som lämnar deklaration. Ungefär 347 000 företagare anger ett positivt kapitalunderlag för räntefördelning i deklarationen för 2021, varav 314 000 enskilda näringsidkare och 33 000 delägare i handelsbolag. Av dessa gör ungefär 67 000 företagare positiv räntefördelning (varav 62 000 är enskilda näringsidkare och 5 000 är delägare i handelsbolag) och 29 000 gör negativ räntefördelning (varav 25 000 är enskilda näringsidkare och 4 000 är delägare i handelsbolag).

Den berörda gruppen företagare är därmed liten och de flesta av de berörda verksamheterna är mycket små. Förslagen påverkar därför mindre företags konkurrensförutsättningar relativt större företag. Genom förslagen förenklas skatte- reglerna för ca 17 000 enskilda näringsidkare och 4 000 delägare i handelsbolag som inte behöver göra negativ räntefördelning längre, vilket minskar deras administrativa kostnader, både i termer av tid för att fylla i deklarationen och genom ett minskat behov av att anlita rådgivare. De mindre företagens konkurrensförmåga bedöms därför stärkas gentemot större företag.

Företagare i olika branscher har olika möjligheter att använda räntefördelning eftersom fördelningsbeloppet utgår från ett kapitalunderlag som i sin tur utgår från värdet på tillgångar och skulder i verksamheten. Möjligheterna att nyttja dessa system varierar därför med företagets kapitalintensitet. Branscher som är kapitalintensiva (exempelvis jord- och skogsbruk, tillverkningsindustri, fastigheter, bygg- och transportbranschen) använder räntefördelning i högre grad än näringsidkare i andra branscher. Det innebär också att dessa branscher påverkas mer av förändringar av reglerna om räntefördelning.

Av analysen från utredningen framgår att företag inom fastighetsbranschen räntefördelar ungefär sju gånger så stora belopp (både positivt och negativt) jämfört med genomsnittet för samtliga branscher. Även jord- och skogsbruksföretag gör mer positiv och negativ räntefördelning än genomsnittet, medan företag inom bygg och transport gör mer negativ räntefördelning än genomsnittet. Förslaget att höja gränsen för negativ räntefördelning får därför störst effekt för företagare i dessa branscher.

Tjänstebranscher (förutom företagstjänster) påverkas mindre av samtliga förslag eftersom de i mindre utsträckning använder de delar av regelverket som förslagen berör. Sammantaget beräknas beloppet som räntefördelas öka genom förslagen om slopad beloppsgräns för positiv räntefördelning och höjd beloppsgräns för negativ räntefördelning. Detta medför en varaktig skattesänkning bland dem som gör positiv och negativ räntefördelning.

Förslagen om höjda beloppsgränser för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut berör de absolut minsta företagen. Totalt bedöms de förslagen beröra ca 47 000 företag. Ungefär 15 000 företag berörs endast av förslaget om höjd beloppsgräns för lagervärdering och ungefär 30 000 företag berörs endast av förslaget om höjd gräns för avskrivning. Cirka 2 000 företag berörs av båda förslagen. Av företagen som berörs bedöms 85 procent ha en omsättning under 500 000 kronor, 10 procent har en omsättning mellan 500 000 kronor och en miljon kronor medan resterande 5 procent har en omsättning över en miljon kronor.

Förslagen medför att företag som kan upprätta förenklat årsbokslut (dvs. företag med en omsättning på högst 3 miljoner kronor) får ytterligare möjligheter till lättnader. Detta medför att dessa företag får en fördel jämfört med konkurrerande företag vars lagervärden eller inventarievärden ligger över beloppsgränsen, eller företag som inte har möjligheten att upprätta förenklat årsbokslut. De berörda företagen utgör dock en liten andel av alla företag och har så begränsad storlek att förslagen inte bedöms få någon märkbar påverkan på konkurrensförhållandena i ekonomin. Förslagen bedöms inte påverka företagen i andra avseenden eller medföra förändringar i verksamheten i övrigt.

Förslagen innebär att mindre företag får en lättnad. Förslagen i sig innebär därmed att särskild hänsyn tas till mindre företag. Cirka 44 procent av företagen som berörs av förslagen om höjda beloppsgränser för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut uppskattas bedriva jord- och skogsbruk, varav 25 procentenheter avser skogsbruk. De näst största branscherna är handel och övrig serviceverksamhet.

Administrativa kostnader

Förslagen om ändrade regler för räntefördelning minskar inte mängden uppgifter som behöver tas fram och uppges i deklarationen. Förslagen påverkar heller inte företagets verksamhet i övrigt och bedöms därför inte medföra att företagen behöver genomföra förändringar i verksamheten. Eftersom negativ räntefördelning är tvingande måste i princip alla näringsidkare beräkna kapitalunderlaget för räntefördelning för att avgöra om negativ räntefördelning ska göras eller inte. Negativ räntefördelning kan därför anses vara den mest administrativt betungande delen av systemet. Eftersom reglerna om negativ räntefördelning föreslås vara kvar, men med en höjd tillämpningsgräns, så är antalet företagare som fortsättningsvis behöver göra negativ räntefördelning 21 000 färre än tidigare. Höjningen av gränsbeloppet bör också innebära att betydligt fler näringsidkare har ett kapitalunderlag på en sådan nivå att de inte behöver beräkna kapitalunderlaget varje år för att säkerställa att de inte måste göra negativ räntefördelning.

Att slopa gränsen för positiv räntefördelning medför att minst 49 000 företagare, och som mest närmare 240 000 företagare, får möjlighet att göra positiv räntefördelning. Positiv räntefördelning är frivilligt och även om antalet som får möjlighet att göra det måste den ökade administrativa kostnaden av att beräkna ett positivt fördelningsbelopp vägas emot fördelen att dra av eller spara fördelningsbeloppet.

Vad gäller förslagen om höjda beloppsgränser för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut bör det inledningsvis påpekas att för att förslaget ska medföra de beskrivna förenklingseffekterna måste Bokföringsnämnden göra

motsvarande justeringar av K1-regelverket. Om det inte sker kommer de administrativa kostnaderna i stället att öka något på grund av att de enskilda näringsidkarna som upprättar förenklat årsbokslut inte utan ändringar kan lägga bokslutet till grund för beskattningen.

Båda förslagen medför en tidsbesparing vid upprättandet av inkomstdeklaration och årsbokslut. Det saknas närmare information om den tid som den aktuella gruppen företag i genomsnitt lägger ned på redovisning av lager och värdeminskning av inventarier. I beräkningen av effekterna på de administrativa kostnaderna får, i brist på mer exakta uppgifter, en rimlighetsbedömning göras av tidsbesparingen. Bedömningen är att den största genomsnittliga tidsbesparingen sker för de företag som inte längre behöver inventera och värdera varulagret. Den höjda gränsen innebär dock inte att alla företag som ligger under gränsen kan undgå varulagervärdering. För företag där det inte är uppenbart att varulagrets värde är under gränsen kan det vara nödvändigt med en värdering för att konstatera om så är fallet. Den höjda gränsen innebär dock troligen att även dessa företag kan göra en mer översiktlig värdering och därmed behöver lägga mindre tid på varuvärdering än vad som annars varit fallet. Vidare är det troligt att det är stor skillnad i tidsåtgång för varulagervärdering mellan företagen inom den grupp som omfattas av förslaget. Bedömningen är att tiden för vissa företag uppgår till mindre än en timme medan den för andra uppgår till flera timmar. I beräkningen antas att tidsspannet i den aktuella gruppen sträcker sig från 30 minuter till en hel arbetsdag, med ett genomsnitt om tre timmar.

När det gäller redovisning av inventarier medför förslaget att den aktuella gruppen företag kan redovisa värdeminskingsavdrag under ett år i stället för under flera på varandra följande år. Det är förenat med betydande svårigheter att bedöma den genomsnittliga tiden som behövs för att under upprepade år hantera och redovisa värdeminskningen av en inventarieförteckning med ett värde under ett halvt basbelopp. I brist på närmare information antas att den genomsnittliga tiden för att redovisa värdeminskning och kvarvarande värde av inventarier under ett år uppgår till 30 minuter och att förslaget medför att denna redovisning för de aktuella företagen i genomsnitt kan kortas ned från fem år till ett år, dvs. med fyra år vilket medför en genomsnittlig inbesparing om två timmar när reglerna har etablerats.

När det gäller den genomsnittliga timkostnaden för att värdera och redovisa lager och inventarier är bedömningen att den varierar stort mellan olika företag. I beräkningen av kostnaderna för företagen antas att den genomsnittliga timkostnaden motsvarar genomsnittslönen i Sverige. I beräkningen av den genomsnittliga kostnaden för företagen antas att denna timkostnad är tillämplig även för företagen som anlitar en redovisningskonsult eller liknande för att redovisa lager och inventarier. Detta antagande får anses vara rimligt från utgångspunkten att en högre timdebitering av en redovisningskonsult kompenseras av en snabbare hantering så att kostnaden för en viss uppgift är densamma oavsett om företagaren gör det själv eller betalar för tjänsten. Enligt SCB uppgick den genomsnittliga månadslönen i Sverige till 38 300 kronor år 2022. Uppräknat med Finansdepartementets prognoser över löneutvecklingen motsvarar detta en månadslön om 42 500 kronor år 2025 ($38\,300 \cdot 1,11 = 42\,500$). Enligt Tillväxtverket (Ekonomiska effekter av nya regler – Så beräknar du företagets kostnader) ska den genomsnittliga månadslönen multipliceras med schablonvärdet 1,84 som inkluderar semesterersättning, arbetsgivaravgifter och olika indirekta kostnader. Om antalet arbetade timmar per månad antas vara 160 innebär det en genomsnittlig timkostnad om 490 kronor ($(42\,500 / 160) \cdot 1,84 = 488$). Med en genomsnittlig tidsbesparing om tre timmar för de företag som inte längre behöver redovisa lager och två timmar för dem som kan skriva av resterande inventarier uppstår minskade administrativa kostnader om i genomsnitt 1 470 kronor ($3 \cdot 490 = 1\,470$) respektive 980 kronor ($2 \cdot 490 = 980$).

Totalt bedöms ca 17 000 företag beröras av förslaget om lagervärdering och ca 32 000 av förslaget om inventarier. Den samlade minskningen av de administrativa kostnaderna kan baserat på de redovisade antagandena därmed beräknas till 56 miljoner kronor $((17\ 000 \cdot 1\ 470) + (32\ 000 \cdot 980) = 56\ 350\ 000)$.

Tabell 12.6 Förändring av administrativa kostnader

Förslag	Antal	Förändrad tidsåtgång, minuter/år	Förändring i kostnad, miljoner kronor
Höjd beloppsgräns lagervärdering	17 000	-180	-25,0
Höjd beloppsgräns inventarier	32 000	-120	-31,0

Källor: FRIDA och egna beräkningar.

12.14.5.4 Samhällsekonomiska effekter och effekter på sysselsättning

Syftet med förslagen är att förenkla skattereglerna för enskilda näringsidkare för att dels göra det mindre komplicerat att starta och driva enskild näringsverksamhet, dels underlätta för den skattskyldige att göra rätt och undvika oavsiktliga fel. Om fler startar företag kan detta öka den samhällsekonomiska effektiviteten genom att påverka produktivitet och sysselsättning i ekonomin. Sysselsättningen kan komma att öka om personer utanför arbetskraften startar företag, eller om företagen anställer personer som tidigare befann sig utanför arbetskraften. Genom ökat företagande bland personer som står längre ifrån arbetsmarknaden, bl.a. utrikes födda, ökar också möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen. Produktiviteten kan även öka om företagen ökar sina investeringar. Vidare kan ett ökat antal företag leda till ökad konkurrens, vilket påverkar produktiviteten genom att företagen tvingas bli mer effektiva. Ökad produktivitet i företagen skapar i sin tur utrymme för reallöneökningar.

Ungefär hälften av företagen som bedrivs i form av enskild näringsverksamhet utgörs av enmansföretag. När dessa företag växer går de ofta över till att bedriva verksamheten i aktiebolagsform. Regelförenklningar riktade till gruppen enmansföretagare kan inte förväntas leda till att företagen anställer fler. Däremot kan enklare regler sänka trösklarna för att starta företag och därigenom öka sysselsättningen.

Företag med någon form av fastighetsinnehav utgör den andra hälften av gruppen enskilda näringsidkare, och för dessa handlar de olika skattemässiga justeringar som förslagen berör om att skapa förutsättningar för en effektiv kapitalförvaltning. Förslagets samhällsekonomiska effekter i denna del handlar om att sänka kapitalkostnaderna för företagen och därigenom förbättra förutsättningarna för en effektiv kapitalallokering i ekonomin.

Förslagen som rör räntefördelning påverkar möjligheterna för enskilda näringsidkare att få inkomster beskattade i inkomstslaget kapital. I den mån det som i ekonomisk mening är en kapitalavkastning också beskattas i inkomstslaget kapital minskar kapitalkostnaderna för de mindre företagen och ger en ökad skattemässig neutralitet mellan olika investeringsalternativ.

12.14.5.5 Fördelningseffekter och effekter för den ekonomiska jämställdheten

Förändrade skatteregler kan indirekt påverka den ekonomiska jämställdheten genom att påverka disponibel inkomst efter skatt. I den mån effekterna av förslagen skiljer sig åt mellan kvinnor och män beror det på att fler män än kvinnor är företagare, på att kvinnor och män i hög grad är verksamma som företagare inom olika branscher och på att män generellt har högre inkomster än kvinnor. Eftersom de olika förslagen har

små offentligfinansiella effekter bedöms de även sammantaget ha begränsade effekter på inkomstfördelningen och den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män.

Män dominerar som näringsidkare i flertalet branscher medan kvinnor dominerar inom vård och omsorg och kulturella och personliga tjänster. Utbildning och företags-tjänster har en mer jämn könsfördelning. Kvinnor tycks kombinera företagandet med en anställning i större utsträckning än män.

Skatteregler som påverkar branscher olika kan också omfördela resurser mellan sektorer där kvinnor respektive män är överrepresenterade när det gäller företagande, sysselsättning eller konsumtion. Möjligheterna att använda räntefördelning är större i branscher med högre kapitalintensitet, eftersom större tillgångsvärden ger ett större kapitalunderlag. Kapitalkrävande branscher som jordbruk, industri, bygg och transport är manligt dominerade, medan kvinnor i större utsträckning är företagare inom tjänstenäringsringar som i regel är mindre kapitalkrävande. Detta förhållande påverkar i sin tur mäns respektive kvinnors möjligheter att använda systemen.

Totalt sett är ungefär 40 procent av de enskilda näringsidkarna i FRIDA kvinnor och 60 procent män. Bland de 5 procent av näringsidkarna med högst pensionsgrundande inkomst (från individens samtliga inkomstkällor, inte bara den enskilda näringsverksamheten) är ungefär 75 procent män och 25 procent kvinnor. Personer med högre inkomster använder positiv räntefördelning i större utsträckning än andra. Eftersom män utgör en större andel av näringsidkarna med högre inkomster gör också fler män än kvinnor positiv räntefördelning. Räntefördelning medför en större skattesänkning vid högre inkomster eftersom marginalskatten i inkomstslaget näringsverksamhet är högre än i inkomstslaget kapital i de högre inkomstskikten. Förändringar av kapitalunderlaget för räntefördelning påverkar hur stora belopp som kan räntefördelas. Företagare med högre inkomster har incitament att använda positiv räntefördelning, medan räntefördelning vid lägre inkomster medför lägre socialförsäkringsförmåner och lägre allmän pension. Förslagen som berör positiv räntefördelning påverkar därför främst disponibel inkomst bland personer med högre inkomster. Det är dock generellt sett inte storleken på kapitalunderlagen som begränsar räntefördelningen utan storleken på överskottet av näringsverksamheten. Negativ räntefördelning förekommer bland individer i hela inkomstfördelningen och den ökning i disponibel inkomst som följer av förslaget är också relativt jämnt fördelad bland personer i hela inkomstfördelningen.

Eftersom de varaktiga offentligfinansiella effekterna av förslagen är små har förslaget mycket små effekter på inkomstfördelning och ekonomisk jämställdhet. Det kan noteras att av dem som omfattas av förslaget om höjda beloppsgränser för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut är ca 65 procent män och 35 procent kvinnor. De redovisade i genomsnitt en inkomst av tjänst på ca 25 000 kronor per månad 2021.

12.14.5.6 Effekter för kommuner och regioner

Förslagen påverkar kommunernas förutsättningar genom att kommunernas skatteintäkter förändras på grund av förslag som rör skattebasen inkomst av näringsverksamhet. I det fall förslagen medför att inkomster i stället räntefördelas och beskattas som inkomst av kapital tillfaller skatteintäkterna staten. Totalt sett handlar det dock om små belopp.

Förslagen som rör slopad beloppsgräns för positiv räntefördelning och höjd beloppsgräns för negativ räntefördelning beräknas minska kommunsektorns samlade skatteintäkter med 25 miljoner kronor. Förslaget om ändrade beloppsgränser för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut bedöms minska

kommunernas och regionernas skatteintäkter med ca 100 miljoner kronor 2025, varav ca två tredjedelar av beloppet avser primärkommuner och en tredjedel regioner. År 2026 uppskattas den samlade intäktsminskningen till 50 miljoner kronor, år 2027 uppskattas den till 38 miljoner kronor, åren 2028 och 2029 till 25 respektive 12 miljoner kronor. År 2030 är effekten för kommuner och regioner försumbar. I denna proposition föreslår regeringen att kommunsektorn tillförs medel för att kompensera för effekten på de kommunala skatteintäkterna (se utg.omr. 25, avsnitt 2.8). Kommunsektorn som helhet blir därmed fullt kompenserad för minskade skatteintäkter på grund av förslagen.

12.14.5.7 Förslagets förenlighet med EU-rätten

Regeringen bedömer att förslagen är förenliga med EU-rätten.

12.14.5.8 Effekter för statliga myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Skatteverket kommer att behöva anpassa it-system, deklarationsblanketter och broschyrer samt genomföra interna och externa informationsinsatser till följd av förslagen. Samtalen till Skatteverkets serviceverksamhet (skatteupplysningen) bedöms öka med ungefär 20 procent under deklarationsperioden det år reglerna införs. Huvuddelen av kostnaderna om 5 miljoner kronor avser därför interna utbildningar och att ta emot ett ökat antal samtal till skatteupplysningen. Utöver detta bedöms det inte finnas något ytterligare behov av informationsinsatser med anledning av förslagen. Förslagen innebär en förenkling som på sikt innebär minskade kostnader för Skatteverket och tillkommande kostnader kan därmed hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Bokföringsnämnden berörs av förslagen om höjda beloppsgränser för lagervärdering och avskrivningsunderlag. Bokföringsnämnden kommer att behöva se över och besluta om vilka justeringar som måste göras i K1-regelverket. Eventuella tillkommande kostnader ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

För de allmänna förvaltningsdomstolarna bedöms förslagen inte ha någon inverkan.

12.14.5.9 Övriga effekter

Förslagen bedöms inte medföra några effekter på inflationen, miljön eller effekter i övrigt.

12.15 Justeringar i bestämmelserna om riskskatt för kreditinstitut

Regeringens bedömning: Ett grundavdrag bör införas i lagen om riskskatt för kreditinstitut. Grundavdraget bör uppgå till 197 miljarder kronor för år 2026, vilket motsvarar det då gällande gränsvärdet för skattskyldighet. Skattesatsen för riskskatten bör samtidigt höjas för att förslaget ska vara offentligfinansiellt neutralt.

Skälen för regeringens bedömning: Riskskatt betalas i dag av kreditinstitut med skulder över ett gränsvärde. Gränsvärdet indexeras och uppgår för beskattningsår som påbörjas under 2026 till 197 miljarder kronor. Beskattningsunderlaget utgörs av kreditinstitutets totala skulder, med vissa justeringar. Kreditinstitut med skulder över gränsvärdet betalar skatt på samtliga sina skulder medan kreditinstitut med skulder understigande gränsvärdet inte är skattskyldiga till riskskatt. Det sagda innebär att tröskeffekter uppstår för institut med skulder som ligger nära gränsvärdet. Genom

att införa ett grundavdrag lika stort som gränsvärdet skulle kreditinstituten endast betala riskskatt på de överskjutande skulderna. Därigenom skulle tröskeleffekterna elimineras.

För att de offentliga finanserna ska vara opåverkade bör samtidigt skattesatsen för riskskatten höjas. Detta kompenserar för de lägre skatteintäkter som grundavdraget ger upphov till. Ändringarna bör träda i kraft den 1 januari 2026.

Skatt på konsumtion m.m. – energi- och miljöskatter

12.16 Sänkt skatt på bensin och diesel

Regeringens bedömning: Energiskatten på bensin bör den 1 januari 2025 sänkas med 35 öre per liter jämfört med den nivå som tidigare beslutats för 2025. Energiskatten på bensin (utom alkylatbensin) bör den 1 juli 2025 sänkas med ytterligare 32 öre per liter. Energiskatten på alkylatbensin bör den 1 juli 2025 sänkas med ytterligare 18 öre per liter. De skattenivåer som gäller efter sänkningarna 2025 för bensin bör även gälla under 2026.

Energi- och koldioxidskatten på diesel (utom på s.k. lågbeskattad olja) bör den 1 januari 2025 sänkas med sammanlagt 170 kronor per kubikmeter jämfört med den nivå som tidigare beslutats för 2025. Koldioxidskatten på lågbeskattad olja bör den 1 januari 2025 sänkas med 86 kronor per kubikmeter jämfört med den nivå som tidigare beslutats. Den 1 juli 2025 bör energiskatten på diesel (utom lågbeskattad olja) sänkas med ytterligare 320 kronor per kubikmeter. Den 1 juli 2025 bör koldioxidskatten på lågbeskattad olja sänkas med ytterligare 320 kronor per kubikmeter. De skattenivåer som gäller efter sänkningarna 2025 för diesel och lågbeskattad olja bör gälla under 2026.

De energi- och koldioxidskattesatser som ska gälla för bränslen under 2025 och 2026 bör framgå direkt av lagen om skatt på energi.

Det kommande förslaget avseende 2025 bör träda i kraft den 1 januari 2025 respektive den 1 juli 2025. Det kommande förslaget avseende 2026 bör träda i kraft den 1 januari 2026.

Skälen för regeringens bedömning: För att öka möjligheten att bevara den senaste tidens lägre prisnivåer vid pump på diesel och möjliggöra ytterligare prissänkningar på bensin, bör skatten på bensin och diesel sänkas den 1 januari 2025 från de nivåer för 2025 som riksdagen tidigare beslutat om (se SFS 2023:811). Som en kompensationsåtgärd för att parera prisseffekten av en engångshöjning av reduktionspliktsnivåerna på bensin och diesel med fyra procentenheter vardera bör skatten på bensin och diesel sänkas ytterligare den 1 juli 2025. För t.ex. diesel i miljöklass 1 innebär det att energiskatten blir 1 150 kronor per kubikmeter och koldioxidskatten blir 2 811 kronor per kubikmeter, vilket ger en total skatt på 3 961 kronor per kubikmeter.

För att motverka höjda drivmedelspriser 2026 bör de skattenivåer för bensin och diesel som gäller efter sänkningarna 2025 även gälla för 2026. Det innebär att det inte görs någon omräkning av skattebeloppen inför 2026 för de bränslen som avses i 2 kap. 1 § 1–3 och 7 lagen om skatt på energi, förkortad LSE, (bl.a. bensin och diesel). För övriga bränslen, dvs. de bränslen som avses i 2 kap. 1 § 4–6 LSE (gasol, naturgas samt kol och koks) bör skatten räknas upp med omräkningsfaktorn som ges av förhållandet mellan prognos för konsumentprisindex (KPI) i juni 2025 på 418,78 och KPI i juni 2024.

Regeringen avser att under hösten 2024 återkomma till riksdagen med förslag med utgångspunkt i ovanstående. Det kommande förslaget avseende 2025 bör träda i kraft den 1 januari 2025 respektive den 1 juli 2025. Det kommande förslaget avseende 2026 bör träda i kraft den 1 januari 2026.

Det kommande förslaget bedöms minska skatteintäkterna med 3,17 miljarder kronor 2025, med 5,49 miljarder kronor 2026 och med 5,65 miljarder kronor 2027.

12.17 Sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk

12.17.1 Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har promemorian Sänkt skatt på jordbruksdiesel under 2025 tagits fram. I promemorian föreslås att en utökad skattenedsättning på diesel som används i arbetsmaskiner och i skepp och vissa båtar i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet ska gälla för sådan förbrukning som sker under 2025. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 12 avsnitt 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 12 avsnitt 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 12 avsnitt 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2024/01010).

Lagrådet

Förslaget i propositionen är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande.

12.17.2 Bakgrund och gällande rätt

Diesel och andra bränslen som används i arbetsmaskiner och i skepp och vissa båtar i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet kallas ofta förenklat för jordbruksdiesel. I 6 a kap. 2 a § lagen (1994:1776) om skatt på energi, förkortad LSE, finns bestämmelser om befrielse från koldioxidskatt respektive energiskatt för sådan bränsleanvändning.

Genom budgetpropositionen för 2005 infördes en nedsättning av koldioxidskatt på jordbruksdiesel i syfte att stärka jord- och skogsbrukets internationella konkurrenskraft (prop. 2004/05:1 Förslag till statsbudget för 2005, finansplan, skattefrågor och tilläggsbudget m.m. avsnitt 8.4.2). Skattenedsättningens storlek har varierat under åren. Nedsättningen har tillfälligt utökats genom dels förändrade återbetalningsbelopp för koldioxidskatt, dels genom återbetalning även av energiskatt (se bl.a. prop. 2021/22:269, bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:459 respektive prop. 2021/22:270, bet. 2021/22:FiU50, rskr. 2021/22:471).

Nedsättningen av skatten på bränsle som förbrukas i arbetsmaskiner och i skepp och vissa båtar i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet är statliga stöd som ryms inom tillämpningsområdet för kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, förkortad GBER. För att nedsättningen ska vara förenlig med GBER får nedsättningen bl.a. inte vara större än att stödmottagarna betalar minst den minimiskattenivå som föreskrivs i bilaga I till rådets direktiv 2003/96/EG av den 27 oktober 2003 om en omstrukturering av gemenskapsramen för beskattning av energiprodukter och elektricitet, kallat energiskattedirektivet.

12.17.3 Utökad nedsättning av skatt på jordbruksdiesel under 2025

Regeringens förslag: En utökad nedsättning av koldioxid- och energiskatt på diesel som används i arbetsmaskiner, skepp och vissa båtar i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet ska gälla för sådan förbrukning som sker under 2025.

Nedsättning av koldioxidskatt ska under 2025 medges med 2 465 kronor per kubikmeter för sådan förbrukning som sker under första kvartalet och med 2 553 kronor för sådan förbrukning som sker under resten av året.

Nedsättning av energiskatt ska under 2025 medges med 1 470 kronor för sådan förbrukning som sker under första halvåret och med 1 150 kronor för sådan förbrukning som sker under andra halvåret.

Lagändringarna träder i kraft den 1 januari, den 1 april och den 1 juli 2025. Äldre bestämmelser ska dock fortfarande gälla för förbrukning som sker före ikraftträdandet.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. I promemorian föreslås att nedsättning av energiskatt medges med 1 615 kronor per kubikmeter för förbrukning under 2025 och att nedsättning av koldioxidskatt medges med 2 461 kronor för förbrukning under första kvartalet 2025 och med 2 574 kronor för förbrukning under resten av året.

Remissinstanserna: *Drivkraft Sverige, Energimarknadsinspektionen, Förvaltningsrätten i Falun, Kommerskollegium, Konkurrensverket, Lantbrukarnas riksförbund, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Norra skog, Skattebetalarnas förening, Skatteverket, Skogsindustrierna, Statens jordbruksverk, Statskontoret, Svenskt Näringsliv, Sveriges Åkeriföretag, Sveriges Spannmålsodlarsförening, Småföretagarnas riksförbund, Sveriges Jordägarförbund och Svenska bioenergiföretagen* har inga synpunkter på eller tillstyrker förslaget.

Konjunkturinstitutet, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket, Skogsentreprenörerna, Skogsstyrelsen, Statens energimyndighet (Energimyndigheten), Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) och *2030-sekretariatet* avstyrker förslaget.

Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket och 2030-sekretariatet anser att förslaget försvårar uppfyllandet av de nationella klimatmålen och Sveriges åtaganden inom EU om utsläppsminskningar och att andra åtgärder bör övervägas för att stödja de berörda näringarna. Energimyndigheten anser att skatt på fossil energi är ett centralt styrmedel för att möjliggöra en nödvändig energi- och klimatomställning i samhället och att det är viktigt att bibehålla starka incitament för att ersätta användningen av fossil diesel med hållbara alternativ. Det finns enligt Energimyndigheten lämpligare verktyg än sänkt skatt på diesel för att främja konkurrenskraft och trygg livsmedelsförsörjning. Tillväxtanalys anser bl.a. att förslaget inte beaktar den kostnadsbesparande effekten av sänkt reduktionsplikt för diesel samt att förslaget inte ser över möjligheten att stöda jordbruket på ett sådant sätt att det inte är direkt kopplat till användning av fossila drivmedel. Även Konjunkturinstitutet framhåller att priset på diesel gått ned avsevärt sedan den tidigare skattenedsättningen infördes.

Ekonomistyrningsverket (ESV) anser att riktade insatser i första hand ska hanteras på budgetens utgiftssida, snarare än som särregleringar i skattelagstiftningen. ESV efterlyser också bl.a. internationella jämförelser och en mer fullödlig konsekvensanalys. *Maskinentreprenörerna* och *Naturvårdsverket* föreslår ett generellt jordbruksavdrag i stället för sänkt skatt på jordbruksdiesel.

Skälen för regeringens förslag

Utökad nedsättning av skatt på jordbruksdiesel under 2025

En tillfälligt utökad nedsättning av koldioxid- och energiskatt på s.k. jordbruksdiesel infördes under 2022 mot bakgrund av att priset på flera viktiga insatsvaror inom jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamheterna ökat kraftigt, inte minst på grund av kriget i Ukraina (prop. 2021/22:270, bet. 2021/22:FiU50, rskr. 2021/22:471). Åtgärden motiverades också av att upprätthålla och stärka svensk livsmedelsproduktion under den extraordinära situation som rådde på grund av händelserna i omvärlden. I budgetpropositionen för 2023 bedömde regeringen att dessa förhållanden kommer att kvarstå under hela 2023 (prop. 2022/23:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12.11). Riksdagen beslutade därefter, efter förslag från regeringen, att förlänga åtgärden t.o.m. den 31 december 2023 (prop. 2022/23:69, bet. 2022/23:SkU17, rskr. 2022/23:200).

I finansplanen till budgetpropositionen för 2023 (avsnitt 1.4) anförde regeringen även att den kommer att verka för att skatten på jordbruksdiesel ska ligga på EU:s miniminivå under 2024 och 2025. I budgetpropositionen för 2024 bedömde regeringen att konkurrenskraften inom svensk livsmedelsproduktion måste förbättras, samt att de förhållanden som motiverade åtgärden i första läget alltjämt kvarstod (prop. 2023/24:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12.14). Riksdagen beslutade därefter på förslag från regeringen om en utökad nedsättning av skatten på jordbruksdiesel även för sådan förbrukning som sker under 2024 (prop. 2023/24:24, bet. 2023/24:SkU7, rskr. 2023/24:59). Regeringen anförde bl.a. att Sveriges försörjningsberedskap inom viktiga samhällsfunktioner, som produktionen av livsmedel, bygger på att företag verksamma inom de aktuella näringarna är livskraftiga. Därtill bedömde regeringen att åtgärden är träffsäker, då de flesta näringsidkare inom de berörda näringarna är beroende av dieseldrivna maskiner (prop. 2023/24:24 s. 24 och 25). Vidare anförde regeringen i finansplanen till budgetpropositionen för 2024 (avsnitt 1.4) att den kommer att verka för att den förstärkta skattenedsättningen också ska gälla 2025.

De skäl som anfördes för att förlänga den tillfälligt utökade nedsättningen av skatt på jordbruksdiesel under 2024 är enligt regeringen alltjämt aktuella. Regeringen anser, till skillnad från *Tillväxtanalys* och *Konjunkturinstitutet*, att företag inom bl.a. jordbruket, trots att dieselpriiset sjunkit, behöver stöd även under 2025 för att bl.a. stärka svensk livsmedelsproduktion. Detta är viktigt inte minst för att säkra försörjningsberedskapen inom riket i en tid som präglas av en orolig omvärld. Regeringen anser vidare, till skillnad från däribland *Naturvårdsverket*, *Ekonomistyrningsverket* och *Energimyndigheten*, att en förlängning av den tillfälligt utökade nedsättningen av skatt på jordbruksdiesel är en träffsäker åtgärd som går att få på plats relativt snabbt. Därför är det ändamålsenligt att föreslå att en utökad skattenedsättning på jordbruksdiesel även ska gälla under 2025. Ett generellt jordbruksavdrag, som *Naturvårdsverket* och *Maskinentreprenörerna* efterfrågar, ligger utanför detta lagstiftningsärende. Mot bakgrund av det som anförts föreslår regeringen därför att en utökad nedsättning av skatten på jordbruksdiesel ska gälla även för sådan förbrukning som sker under 2025.

Nedsättningsbeloppens storlek

Nuvarande nedsättningar av skatt på jordbruksdiesel är statliga stöd som beviljas med stöd av GBER. De föreslagna förändringarna kommer därför att behöva anmälas till Europeiska kommissionen i samband med ikraftträdandet. För att nedsättningen av koldioxid- och energiskatt på diesel som förbrukas i arbetsmaskiner, skepp och vissa båtar i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet ska utgöra tillåtet statsstöd inom ramen för GBER får skatten på sådan diesel efter nedsättning inte understiga minimiskattenivån enligt energiskattedirektivet. Minimiskattenivån för

jordbruksdiesel är 21 euro per 1 000 liter. För medlemsstater som inte har antagit euron beräknas växelkursen för euro i nationell valuta vid beräkning av skattenivåerna på basis av den kurs som gäller den första arbetsdagen i oktober året innan. Då den växelkurs som ska tillämpas för 2025 ännu inte är känd beräknas minimiskattenivån från en antagen växelkurs för oktober 2024 om ca 12,28 kronor per euro. Ett sådant antagande bedöms vara tillräckligt för att ta höjd för osäkerheten i växelkursens utveckling och därmed undvika att minimiskattenivån underskrids. Detta möjliggör en skattenivå om 258 kronor per kubikmeter efter nedsättning.

Koldioxid- och energiskatten på diesel i miljöklass 1 varierar under 2024 och 2025. För att säkerställa att skattenivån för jordbruksdiesel efter nedsättning är minst 258 kronor per kubikmeter behöver nedsättningen för förbrukning som sker under 2025 justeras flera gånger under året för att stämma överens med denna nivå.

För diesel i miljöklass 1 uppgår koldioxid- och energiskatten under 2024 till 4 193 kronor per kubikmeter (2 723 kronor avser koldioxidskatt och 1 470 kronor avser energiskatt). För 2025 har regeringen i denna proposition aviserat förändringar av koldioxid- och energiskatten på diesel i miljöklass 1 som innebär följande skattenivåer. Under första halvåret 2025 blir koldioxid- och energiskatten på diesel i miljöklass 1 4 281 kronor per kubikmeter (2 811 kronor avser koldioxidskatt och 1 470 kronor avser energiskatt). Under andra halvåret 2025 blir koldioxid- och energiskatten på nämnda bränsle 3 961 kronor per kubikmeter (2 811 kronor avser koldioxidskatt och 1 150 kronor avser energiskatt).

Under första kvartalet 2025 kan det uppkomma situationer där skattskyldigheten för den jordbruksdiesel som förbrukas inträtt redan under 2024. I dessa fall kommer bränslet att vara belastat av 2024 års skattebelopp före nedsättning. För att minska risken för att nedsättning medges med ett belopp som gör att minimiskattenivån underskrids, föreslår regeringen att utvidgningen av nedsättningen begränsas för förbrukning som sker under första kvartalet 2025. En sådan begränsning bör ske med utgångspunkt i 2024 års skattebelopp för diesel i miljöklass 1 och i att det, som för övriga kvartal, efter nedsättningen ska kvarstå en skattebelastning motsvarande minst 258 kronor per kubikmeter

För att nedsättningen för förbrukning under första kvartalet 2025 ska resultera i en skattenivå om minst 258 kronor per kubikmeter efter nedsättning föreslår regeringen därför att nedsättning av koldioxid- och energiskatt medges med följande belopp för förbrukning under första kvartalet: 2 465 kronor per kubikmeter avseende koldioxidskatt och 1 470 kronor per kubikmeter avseende energiskatt ($2\,723 + 1\,470 - 2\,465 - 1\,470 = 258$ kronor).

För att nedsättningen för förbrukning under andra kvartalet 2025 ska resultera i en skattenivå om minst 258 kronor per kubikmeter efter nedsättning behöver beräkningen av skattenedsättningen för det kvartalet göras på basis av den aviserade koldioxid- och energiskatten under första halvåret 2025 och med beaktande av att skattebelastningen på det förbrukade bränslet är minst 258 kronor per kubikmeter så att minimiskattenivån inte underskrids efter att nedsättningen medges.

Regeringen föreslår därför att nedsättning av koldioxid- och energiskatt medges med följande belopp för förbrukning under andra kvartalet 2025: 2 553 kronor per kubikmeter avseende koldioxidskatt och 1 470 kronor per kubikmeter avseende energiskatt ($2\,811 + 1\,470 - 2\,553 - 1\,470 = 258$ kronor).

För att nedsättningen för förbrukning under andra halvåret ska resultera i en skattenivå om minst 258 kronor per kubikmeter efter nedsättning behöver beräkningen av skattenedsättningen för det halvåret göras på basis av den aviserade

koldioxid- och energiskatten under andra halvåret 2025 och med beaktande av att skattebelastningen på det förbrukade bränslet är minst 258 kronor per kubikmeter så att minimiskattensnivån inte underskrids efter att nedsättningen medges.

Regeringen föreslår därför att nedsättning av koldioxid- och energiskatt ska medges för förbrukning under andra halvåret med 2 553 kronor per kubikmeter avseende koldioxidskatt och 1 150 kronor per kubikmeter avseende energiskatt (2 811+1 150–2 553–1 150=258 kronor).

Lagförslag

Förslaget medför ändringar dels i 6 a kap. 2 a § lagen (1994:1776) om skatt på energi, dels i punkt 1 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2023:812) om ändring i lagen (2023:362) om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi, se avsnitt 11.2–4 och 11.15.

12.17.4 Konsekvensanalys

I detta avsnitt redogörs för förslagets effekter i den omfattning som bedöms lämpligt i det aktuella lagstiftningsärendet och med beaktande av förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning (förordningen har upphävts den 6 maj 2024 och ersatts med förordningen [2024:183] om konsekvensutredningar). *Regelrådet* anser att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ i förstnämnda förordning.

Syfte och alternativa lösningar

Förslaget syftar till att bl.a. stärka svensk livsmedelsproduktion under 2025 genom att stödja företag inom jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna. En alternativ lösning är att inte förlänga den tillfälligt utökade nedsättningen av skatten eller genomföra en mindre skattenedsättning än den som nu föreslås. Det skulle innebära sämre konkurrenskraft för svenska företag inom de berörda näringarna och riskera en mindre produktion.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Regeringen bedömer att förslaget är förenligt med dels energiskattedirektivet, dels reglerna om statligt stöd som följer av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Regeringen bedömer vidare att förslaget kan omfattas av kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget.

Förslaget bedöms därför sammanfattningsvis vara förenligt med EU-rätten.

Offentligfinansiella effekter

Förslaget beräknas minska skatteintäkterna med 0,61 miljarder kronor under 2025.

Åtgärden innebär en ökad skatteutgift under 2025 avseende drivmedel för diesel till arbetsmaskiner och fartyg inom jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna.

Effekter för företagen

Förslaget innebär att skatten på diesel som används för berörda ändamål, utöver den ordinarie nedsättning av koldioxidskatten om 1 930 kr per kubikmeter, under 2025 ytterligare sänks med 2 005 kr per kubikmeter (till totalt 3 935 kronor per kubikmeter) under första kvartalet, med 2 093 kr per kubikmeter (till totalt 4 023 kr per

kubikmeter) under andra kvartalet och med 1 773 kr per kubikmeter under resten av året (till totalt 3 703 kronor per kubikmeter).

I tabell 12.7 illustreras hur stor den sammantagna ytterligare nedsättningen blir till följd av förslaget med tre olika typexempel som bedöms motsvara ungefär övre kvartilen, median samt undre kvartilen i förbrukning. I dessa exempel bortses från eventuella effekter via bolagsskatten. Här antas att en fjärdedel av årsförbrukningen sker under första kvartalet, en fjärdedel under andra kvartalet och två fjärdedelar under resten av året.

Tabell 12.7 Sammantagen ytterligare nedsättning för tre olika typföretag som använder jordbruksdiesel

	Förbrukad volym per år, (m ³)	Årlig ytterligare besparing, (kr)
Företag 1	15	28 665
Företag 2	5	9 555
Företag 3	2	3 822

Källa: Egna beräkningar.

Regeringen bedömer att skattelättnaden underlättar för svenska företag inom berörda näringar och bidrar till att uppfylla livsmedelsstrategins mål om ökad produktion och stärkt lönsamhet i livsmedelskedjan. *Ekonomistyrningsverket* anser att det bl.a. saknas en djupare analys av prisutvecklingen över tid och mellan länder samt en redogörelse för hur beskattningen av jordbruksdiesel ser ut i andra länder för att kunna bedöma om förslaget är väl avvägt. Regeringen instämmer i värdet av ytterligare analyser men mot bakgrund av näringarnas situation och för att snabbt få plats en träffsäker och fungerande åtgärd för att stärka konkurrenskraften för jordbruket och säkra Sveriges försörjningsberedskap menar regeringen att förslaget är väl avvägt.

Uppskattningsvis omfattas ca 25 000 företag inom jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna av nedsättningen. Med vissa undantag omfattar nedsättningen främst mindre företag. Regeringen bedömer att förslaget inte ökar företagens administrativa kostnader nämnvärt.

Effekter för statliga myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Skatteverket kommer att behöva ändra informationsmaterial och anpassa it-system. Några särskilda informationsinsatser bedöms inte vara nödvändiga. Förändringarna ingår i den anpassning som årligen görs på grund av ny eller förändrad lagstiftning. Eventuella tillkommande kostnader ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

För de allmänna förvaltningsdomstolarna bedöms förslaget inte ha någon inverkan.

Effekter för miljön

Förslaget kan ha effekter på miljön som kan se olika ut bl.a. beroende på användningsområde.

Inom skogsbruket kan lägre kostnader på marginalen leda till tidigarelagd avverkning som har en negativ påverkan på både den biologiska mångfalden och klimatet.

Inom jordbruket bedömer regeringen att förslaget bidrar till att bibehålla konkurrenskraften för svenskt jordbruk och minskar därmed risken att klimat- och miljöpåverkan ökar i andra länder till följd av svensk livsmedelsimport. Svensk livsmedelsproduktion är vid en internationell jämförelse relativt klimatvänlig och relativt andra länder finns även andra mervärden med svensk livsmedelsproduktion. Exempel på det är en låg användning av antibiotika, strängare krav för

växtskyddsmedel än i många andra länder, låg användning av färskvatten och betande djur som bidrar till biologisk mångfald.

Dieselanvändningen i berörda arbetsmaskiner, skepp och vissa båtar är på kort sikt svår att substituera mot eldrivna alternativ. Arbetsmaskiner drivs i dag i stor utsträckning av fossila drivmedel och det finns på kort sikt färre alternativ än för lättare fordon, där elektrifieringen har fått större genomslag. Det medför att dieselanvändningen i de berörda sektorerna varit stabil över tid och att aktörerna på kort sikt är relativt prisokänsliga.

Att aktörerna är prisokänsliga innebär att de använder diesel i stor utsträckning trots prisförändringar. Effekten av det lägre pris på diesel som den föreslagna åtgärden innebär bedöms därför endast leda till en mindre temporär ökning av förbrukningen under 2025. Sett isolerat uppskattas förslaget leda till att de territoriella utsläppen av fossil koldioxid ökar med drygt 20 000 ton 2025, motsvarande drygt 0,1 procent av 2022 års totala utsläpp av växthusgaser från inrikes transporter och arbetsmaskiner. Det motsvarar en ökning med ca 2,5 procent av de berörda näringarnas utsläpp från dieselanvändning i arbetsmaskiner. Att förbrukningen ökar bedöms även ge högre utsläpp av övriga luftföroreningar, såsom partiklar och kväveoxider och förslaget kan också påverka incitamenten att ställa om till förnybart eller eldrift. Sammantaget kan detta medföra något sämre möjligheter för Sverige att nå det nationella etappmålet inom den s.k. icke-handlande sektorn till 2030 samt Sveriges åtagande enligt ESR.

Övriga effekter

Fler män än kvinnor är sysselsatta inom jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna varför regeringen bedömer att män påverkas mer av förslaget. Regeringen bedömer dock att förslaget har en begränsad påverkan på hushållens kostnader och förväntas därför inte påverka fördelning eller den ekonomiska jämställdheten i någon större utsträckning. Åtgärdens temporära karaktär tillsammans med de begränsade effekter på hushållens kostnader, samt det förhållandet att sysselsatta inom jordbruket inte anses ha en svag ställning på arbetsmarknaden, innebär att förslaget inte bedöms ha någon påverkan på sysselsättningen i ekonomin som helhet.

Förslaget bedöms inte medföra några särskilda konsekvenser för kommuner och regioner.

Regeringen bedömer att förslaget inte nämnvärt påverkar inflationen

12.18 Avskaffad flygskatt

12.18.1 Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har promemorian Sänkt flygskatt tagits fram. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 13 avsnitt 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 13 avsnitt 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 13 avsnitt 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2024/01009).

Lagrådet

Förslaget i propositionen är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande.

12.18.2 Gällande rätt

Lagen (2017:1200) om skatt på flygresor trädde i kraft den 1 april 2018. Skatt ska betalas till staten för kommersiella flygresor och för flygresor med svenskt statsflyg. Flygskatt ska, med vissa undantag, betalas för passagerare som reser från en flygplats i Sverige i ett flygplan som är godkänt för fler än tio passagerare. Det flygföretag som utför flygningen är skattskyldigt. Med flygföretag avses en fysisk eller juridisk person som innehar ett giltigt drifttillstånd eller motsvarande tillstånd som ger personen rätt att utföra kommersiella flygresor. Med flygföretag avses även den som svarar för driften av det svenska statsflyget, dvs. Försvarmakten. Skyldighet att betala skatt inträder när flygplanet lyfter från en flygplats i Sverige. Skatten ska för kalenderåret 2024 betalas med 76, 315 eller 504 kronor per passagerare beroende på slutdestination.

12.18.3 Skatten på flygresor avskaffas

Regeringens förslag: Flygskatten avskaffas genom att lagen om skatt på flygresor upphävs. Nödvändiga följdändringar görs i skatteförfarandelagen.

Lagen om upphävande av lagen om skatt på flygresor träder i kraft den 1 juli 2025. Den upphävda lagen gäller dock för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Ändringar i skatteförfarandelagen träder i kraft den 1 juli 2025. Äldre bestämmelser gäller dock för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Promemorians förslag överensstämmer inte med regeringens. I promemorian föreslås sänkt flygskatt.

Remissinstanserna: *Ekonomistyrningsverket, Finnair, Förvaltningsrätten i Falun, Kammarrätten i Sundsvall, Kommerskollegium, Konkurrensverket, Luftfartsverket, Region Norrbotten, Skatteverket, Tillväxtverket, Trafikanalys, Trafikverket och Transportstyrelsen* tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget.

Braathens Regional Airlines (BRA), Företagarna, International Air Transport Association (IATA), Norrbottens handelskammare, Norwegian, Ryanair, SFS A Holding AB, Scandinavian Airlines (SAS), Skattebetalarnas förening, Sunclass Airlines, Svenska Regionala Flygplatser, Svenskt Näringsliv, Swedavia, Transportföretagen Flyg och Visita tillstyrker förslaget om sänkt flygskatt men förordar att flygskatten avskaffas helt.

2030-sekretariatet, Chalmers tekniska högskola, Institutet för Miljömedicin (IMM), Konjunkturinstitutet, Konsumentverket, Regelrådet, Statens energimyndighet och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) har invändningar mot förslaget.

Föreningen klimatgranskaren, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket, Oxfam Sverige och Världsnaturfonden (WWF) avstyrker förslaget.

Konjunkturinstitutet anser att förslaget inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till att utsläppen från flyget inom EES-området omfattas av bl.a. EU ETS. Flygskatt för flygningar inom EES har därför ingen effekt på utsläppen och bör avskaffas i stället för att sänkas. Däremot kan det finnas argument för att ha kvar flygskatten på flygningar till länder utanför EES-området. Statens energimyndighet avstyrker förslaget att sänka skatten för resor som inte omfattas av EU ETS och anser att flygskatten är ett pragmatiskt sätt att i nuläget hantera flygets höghöjdseffekter.

Naturvårdsverket delar inte bedömningen att koldioxidutsläppen från inrikes flygresor och resor inom Europa är internaliserade genom EU ETS då skärpningarna av handelssystemet först på längre sikt kan få en mer betydande effekt samt att höghöjdseffekter (icke-koldioxideffekter) i nuläget inte heller är internaliserade.

Naturskyddsföreningen anser att förslaget om att halvera flygskatten som en kompensation för utsläppshandeln går för fort fram då det ännu inte finns något beslut om att inkludera höghöjdseffekterna i EU ETS samt att det saknas fungerande system för att prissätta miljöpåverkan från flyg där utsläppen sker utanför EU ETS.

Flera remissinstanser, däribland Transportföretagen Flyg och Svenskt Näringsliv, anser att flygskatten helt bör avskaffas bl.a. på grund av flygskattens bristande funktionalitet och miljöstyrning samt för att förbättra konkurrenskraften för svenska flygplatser och flygbolag och förbättra tillgängligheten i Sverige.

2030-sekretariatet för fram att flygskatten saknar koppling till flygets faktiska klimatpåverkan och välkomnar därför förslaget, men anser bl.a. att ett ikraftträdande bör harmoniseras med att EU avskaffar den fria tilldelningen av utsläppsrätter inom EU ETS.

Skälen för regeringens förslag: Vid införandet av flygskatten var syftet främst att flyget i högre utsträckning skulle bära sina egna klimatkostnader. Utformningen av skatten syftade till att flygets klimatpåverkan skulle minska i linje med Sveriges miljömål. När förslaget remitterades hade ett stort antal remissinstanser synpunkter, bl.a. på att flygskatten skulle få begränsad effekt för klimatet. Regeringen ansåg dock, trots vad som framfördes från remissinstanserna, att en skatt på flygresor var ett första steg i rätt riktning för att minska flygets klimatpåverkan. Införandet av en sådan skatt bedömdes också ha ett signalvärde och kunna innebära att fler länder följer efter (prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.21).

Genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG av den 13 oktober 2003 om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom unionen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG, nedan utsläppshandelsdirektivet, inrättades ett system för handel med utsläppsrätter inom EU, European Emission Trading System (EU ETS). Flygets utsläpp av koldioxid ingår sedan 2012 i EU ETS, men med egna utsläppsrätter. En stor del av dessa utsläppsrätter har lämnats till flygföretagen genom s.k. fri tilldelning, medan en mindre del har auktionerats ut. Sedan införandet av flygskatten har reglerna i utsläppshandelsdirektivet skärpts när det gäller flygets utsläpp på olika sätt, bl.a. på så sätt att den fria tilldelningen av utsläppsrätter ska fasa ut till 2026. Utfasningen av den fria tilldelningen i kombination med minskningar av det totala antalet utsläppsrätter kan förväntas öka klimatstyrningen och driva upp kostnaden för flygföretag betydligt. *Konjunkturinstitutet* menar att flygskatt för flygningar inom EES inte har någon effekt på utsläppen och bör avskaffas i stället för att sänkas om syftet är att påverka utsläppen. *Konjunkturinstitutet* anser vidare att det inte är uppenbart att flygskatten utgör en bra skattebas och att miljöskatter inte bör behållas för att bibehålla skatteintäkter. Regeringen instämmer i den bedömningen.

Inom EU ETS tas inte hänsyn till s.k. icke-koldioxideffekter från flyget. Med icke-koldioxideffekter avses klimatpåverkan genom utsläpp av ämnen såsom t.ex. kväveoxider och sotpartiklar. Klimatpåverkan av sådana icke-koldioxidutsläpp beror på vilken typ av bränsle och motorer som används, platsen för utsläppen, särskilt luftfartygets marschhöjd och position i fråga om latitud och longitud, samt tidpunkten för utsläppen och väderförhållandena vid detta tillfälle. De förändringar som 2023 beslutades om i utsläppshandelsdirektivet innebär att dessa icke-koldioxidutsläpp fr.o.m. 2025 ska övervakas och rapporteras. Därutöver ska Europeiska kommissionen senast den 31 december 2027 lägga fram en rapport och, när så är lämpligt, ett lagstiftningsförslag för att begränsa icke-koldioxideffekterna genom att utvidga tillämpningsområdet för EU ETS till att även omfatta flygets sådana effekter. Både *Naturvårdsverket* och *Naturskyddsföreningen* anför bl.a. att flygets höghöjdseffekter (icke-koldioxideffekter) i nuläget inte är internaliserade inom EU ETS och att förslaget om att halvera flygskatten som en kompensation för utsläppshandeln går för fort fram.

Regeringen instämmer i att icke-koldioxideffekter ännu inte är internaliserade inom EU ETS och att styrningen av utsläpp från flygresor inte är lika effektivt reglerad som utsläpp från resor inom EU ETS. I likhet med flera remissinstanser, däribland *Transportföretagen Flyg* och *Svensket Näringsliv*, bedömer regeringen dock att den sammanlagda miljöstyrningen för flyg samt skattens negativa påverkan på tillgänglighet och svenska flygbolags konkurrenssituation motiverar att skatten på flygresor avskaffas. Ett avskaffande minskar dessutom den administrativa bördan för både flygföretagen och myndigheterna.

Vidare har Europaparlamentet och rådet antagit förordning (EU) 2023/2405 av den 18 oktober 2023 om säkerställande av lika villkor för hållbar lufttransport (ReFuelEU Aviation), nedan EU-förordningen. EU-förordningen syftar till att bidra till att uppnå unionens klimatmål genom att på ett konkurrensneutralt sätt öka användningen av och tillgången till hållbara flygbränslen. Med hållbara flygbränslen avses flygbränslen som antingen är syntetiska flygbränslen, biodrivmedel för flyg eller återvunna kolbaserade flygbränslen. I förordningen ställs krav på att flygbränsleleverantörer ska säkerställa att det flygbränsle som tillhandahålls innehåller en minimiandel hållbart flygbränsle, vilken andel ska öka gradvis från två procent 2025 till 70 procent 2050. Bränsleleverantörerna ska årligen rapportera bl.a. mängden flygbränsle som levererats, inklusive andelen hållbara flygbränslen och deras livscykelutsläpp. I EU-förordningen ställs också krav på att flygföretag som trafikerar flygplatser inom EU tankar en viss mängd bränsle innan start. Bestämmelserna syftar bl.a. till att undvika s.k. ekonomitankning. Flygföretagen ska årligen rapportera vilken typ av flygbränsle de tankar, andelen hållbart flygbränsle och varifrån det levererats. Flygplatserna ska i sin tur vidta alla nödvändiga åtgärder för att underlätta flygföretagens tillgång till hållbara flygbränslen. Därutöver inrättar förordningen ett miljömärkningssystem som gör det möjligt att mäta flygningars miljöprestanda.

Slutligen har resandet med flyg inom och från Sverige minskat sedan flygskattens införande och därigenom även flygets klimatpåverkan nationellt. En stor bidragande orsak till det minskade resandet synes vara effekterna av covid-19-pandemin. Under pandemin förändrades människors resvanor, och dessa vanor kvarstår till viss del även efter pandemin. Fler väljer t.ex. i högre grad digitala möten i stället för att träffas fysiskt. Vidare har omvärldsläget ytterligare påverkat resandet genom följderna av Rysslands invasion av Ukraina i form av sanktioner och stängda luftrum. Återhämtningen av den svenska flygtrafiken har inte skett i samma takt som i andra delar av Europa. Dessa faktorer har i sin tur inneburit att de svenska flygföretagen och de svenska flygplatserna fått ekonomiska problem på grund av bristande kundunderlag. De har också lett till försämrade tillgänglighet via flyg, något som är särskilt allvarligt ur ett svenskt perspektiv med tanke på de långa avstånd som finns inom landet. Som flera remissinstanser påpekar, bl.a. Naturvårdsverket, *Regelrådet* och *Svensket Näringsliv*, påverkar flygskatten inte bara svenska flygföretag utan samtliga flygföretag som är verksamma i Sverige. Regeringen instämmer i den bedömningen. Flyget har stor betydelse för Sveriges ekonomi och konkurrenskraft och spelar en viktig roll genom att tillgodose människors och näringslivets behov av långväga resor och transporter, såväl inrikes som utrikes. Tillgängligheten via flyg påverkar bl.a. företags konkurrenskraft och har betydelse för hur mobil arbetsmarknaden kan vara.

Sammanfattningsvis infördes flygskatten med syftet att minska flygets klimatpåverkan. Därefter har det dock beslutats om skärpningar när det gäller EU ETS, vilka kan väntas öka klimatstyrningen och driva upp flygföretagens kostnader. Även Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2405 om säkerställande av lika villkor för hållbar lufttransport (ReFuelEU Aviation) har antagits vilken skapar enhetlig styrning på EU-nivå för krav på inblandning av hållbara bränslen. Därutöver har omvärldsläget med sanktioner och stängda luftrum och förändrade resvanor hos

människor inneburit negativa konsekvenser för bl.a. flygföretagen. Flyget har stor betydelse för Sveriges ekonomi och konkurrenskraft genom att tillgodose personers och näringslivets behov av långväga resor. I takt med att flygets klimateffekter mer och mer hanteras på EU-nivå, t.ex. genom krav på inblandning av hållbara flygbränslen och att den fria tilldelningen av utsläppsrätter fasas ut, minskar behovet av en nationell flygskatt av klimatskäl. Därmed är det också möjligt att avskaffa flygskatten som har negativ påverkan på flygets lönsamhet och i förlängningen riskerar att minska antalet flyglinjer. Regeringen föreslår därför att flygskatten avskaffas.

2030-sekretariatet har anfört att ändringarna i flygskatten bör sammanfalla med att den fria tilldelningen av utsläppsrätter fasas ut, men regeringen gör här en annan bedömning och anser att det mot bakgrund av konkurrenssituationen för svenska flygföretag och vikten av god tillgänglighet är angeläget att flygskatten avskaffas så fort som möjligt. Ändringarna föreslås därför träda i kraft den 1 juli 2025. Äldre bestämmelser ska dock fortfarande gälla för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet. Det innebär att reglerna om flygskatt ska tillämpas med de skattesatser som gällde vid tidpunkten för skattskyldighetens inträde före ikraftträdandet.

Lagförslag

Förslaget innebär att lagen (2017:1200) om skatt på flygresor upphävs, se avsnitt 11.12. Förslaget medför följdändringar i 3 kap. 15 § och 7 kap. 1 a § skatteförfarandelagen (2011:1244), se avsnitt 11.11.

12.18.4 Konsekvensanalys

I detta avsnitt redogörs för förslagens effekter i den omfattning som är nödvändigt i det aktuella lagstiftningsärendet och avseende de aspekter som ska belysas enligt 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning (förordningen har upphävts den 6 maj 2024 och ersatts med förordningen [2024:183] om konsekvensutredningar). *Regelrådet* finner att konsekvensutredningen av det remitterade förslaget inte uppfyller kraven i förordningen. Regeringen har kompletterat konsekvensanalysen utifrån dessa synpunkter.

De offentligfinansiella effekterna till följd av ändrade skatte- och avgiftsregler beräknas i enlighet med Finansdepartementets beräkningskonventioner. Vid beräkningarna tas hänsyn till att antalet flygresor bedöms öka de kommande åren. Förslaget att avskaffa flygskatten bedöms i allt väsentligt ha effekter motsatta de som bedömdes vara effekter av införandet (prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.21).

Naturvårdsverket efterfrågar i sitt remissvar ett tydligt nollalternativ i konsekvensanalysen av det remitterade förslaget. Även *Regelrådet* konstaterar att det inte utreds vad som händer om förslaget inte genomförs. Regeringen vill därför förtydliga att den offentligfinansiella effekten och effekten på utsläpp är beräknade jämfört med vad intäkterna och utsläppen skulle vara om förslaget inte införs. Det samma gäller samtliga resonemang om effekter för företag och myndigheter. *Regelrådet* skriver också i sitt remissvar att flygskatten har en minimal inverkan på slutpriset samtidigt som kunderna inte är lika priskänsliga i ett sällanköpsförfarande och att förändringar av skatten därmed inte ändrar resenärers beteenden på ett betydande sätt; de skriver att flygskatten helt enkelt är för liten för att ha en reell effekt. Regeringens antaganden om elasticiteter redovisas i avsnittet om offentligfinansiella effekter. Antagandena är gjorda efter inhämtande av information från forskning om hur pris påverkar efterfrågan på flygresande, bl.a. specifikt den svenska flygskattens påverkan på resande.

Syfte och alternativa lösningar

Flygskatten infördes med syftet att minska flygets klimatpåverkan. Sedan införandet har dock skärpningar när det gäller EU ETS beslutats samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2405 om säkerställande av lika villkor för hållbar lufttransport (ReFuelEU Aviation) antagits. Därutöver drabbade covid-19-pandemin flygsektorn hårt med ekonomiska svårigheter som följd. Mot denna bakgrund, och för att inte ytterligare försämra konkurrenssituationen för de svenska flygföretagen och de flygföretag som är verksamma i Sverige eller försämra tillgängligheten, bedöms det lämpligt att avskaffa flygskatten.

En alternativ lösning hade t.ex. varit att sänka skattenivåerna. Ett avskaffande bedöms dock mest lämpligt vid en samlad bedömning.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslaget bedöms vara förenligt med EU-rätten, inklusive EU:s regelverk om statligt stöd.

Effekter för statliga myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

När lagen om skatt på flygresor infördes beräknades Skatteverkets kostnader för hanteringen av skatten till 1,2 miljarder kronor per år. Kostnaderna har hanterats inom Skatteverkets befintliga ekonomiska ramar och ett avskaffande av skatten medför att dessa kostnader inte längre kommer uppkomma för myndigheten.

Lagen bedömdes vid införandet också kunna generera kostnader för Förvaltningsrätten i Falun och Kammarrätten i Sundsvall, om beslut enligt lagen skulle överklagas. Kostnaderna har hanterats inom befintliga ramar och ett avskaffande av skatten medför att dessa kostnader inte längre kommer uppkomma för domstolarna.

Offentligfinansiella effekter

Förslaget beräknas minska skatteintäkterna med 0,87 miljarder kronor under 2025, 1,82 miljarder kronor under 2026 och 1,88 miljarder kronor under 2027. Den varaktiga nettoeffekten beräknas till -1,88 miljarder kronor.

Beräkningarna av de offentligfinansiella effekterna beaktar att antalet flygresor förväntas öka framöver, både till följd av den allmänna utvecklingen och till följd av att skatten avskaffas. Till grund för beräkningarna ligger dels prognoser över framtida flygvolymer (där barn under två år samt transferpassagerare räknas bort), dels priselasticiteter för efterfrågan på privat- respektive tjänsteresor.

I beräkningarna görs antagandet att elasticiteten för tjänsteresor är högre nu än vid införandet av skatten. Antagandet görs mot bakgrund av de senaste årens snabba it-utveckling och effekterna av covid-19-pandemin, vilka båda har påskyndat trenden med resefria möten. Sammantaget görs bedömningen att efterfrågans priselasticitet inte längre bör skilja sig åt i någon större utsträckning mellan privat- och tjänsteresor. Priselasticiteten för utrikesresor bedöms vara något lägre än den för inrikesresor eftersom det för utrikesresor inte är lika lätt att hitta alternativa färd sätt. För inrikesresor används priselasticiteten -1,0 och för utrikesresor -0,8.

Av inrikesresorna antas privatresor utgöra 53 procent och tjänsteresor 47 procent. När det gäller utrikesresorna antas fördelningen mellan privat- och tjänsteresor vara 69 respektive 31 procent.

Effekter för resande med flyg

Lagen om skatt på flygresor innebär, allt annat lika och givet ett antagande om full övervältring, att en passengers reskostnader under 2024 ökar med 76 kronor för en resa inom Europa, 315 kronor för en medellång resa utanför Europa och 504 kronor för en lång resa utanför Europa. För privatpersoner tillkommer mervärdesskatt med 6 procent för inrikesresor. För 2025 skulle skatten för motsvarande flygresor bli 77 kronor, 323 kronor och 517 kronor. Att avskaffa skatten innebär att flygresor från svenska flygplatser blir billigare jämfört med om skatten bibehållits, vilket allt annat lika kan väntas leda till ett ökat resande med flyg från Sverige.

För att beräkna effekten av hur förslaget påverkar resandet används exempelpriser på flygbiljetter. I betänkandet En svensk flygskatt (SOU 2016:83) används priser på 1 000 kronor per enkelresa inrikes och inom Europa samt priser på 4 000–5 000 kronor för interkontinentala resor. För att ta hänsyn till förändrad prisnivå mellan 2016 och 2025 räknas exempelpriserna om med prisutvecklingen för flygbiljetter mellan 2016 och 2023 och justeras med generella KPI-prognoser för åren 2024 och 2025. Detta resulterar i priser på ca 1 200 kronor för inrikesresor, 1 500 kronor för Europaresor och 5 900–7 400 kronor för interkontinentala resor. Antalet passagerare uppskattas utifrån Transportstyrelsens prognos till 20,5 miljoner avresande passagerare 2025. För att motsvara fakturerbara passagerare räknas därefter barn under två år och transfer-passagerare bort. Beräkningarna avser den isolerade effekten av förslaget. Viktigt att notera är att flyget samtidigt berörs av andra förändringar som verkar i motsatt riktning. Till dessa faktorer hör skärpningarna inom EU ETS samt infasningen av ReFuelEU Aviation, som kan förväntas öka kostnaderna för att flyga och därmed minska resandet med flyg.

I tabell 12.8 redovisas den uppskattade passagerarförändringen 2025 till följd av förslaget. Totalt förväntas förslaget leda till att antalet avresande resenärer från svenska flygplatser ökar med ca 1,8 procent.

Tabell 12.8 Resenärsförändringar till följd av avskaffad skatt på flyg 2025

Antal tusen passagerare

	Inrikes	Inom Europa	Utom Europa	Totalt
Privat	101	88	11	199
Tjänsteresande	83	40	5	127
Totalt (procent av totala avresande)	184 (3,6)	127 (1)	16 (1,2)	377 (1,8)

Källa: Egna beräkningar.

Effekter för klimat och miljö

Flygskatten har ingen direkt koppling till de utsläpp som flyget orsakar. Flygskatten tas ut per passagerare. Flygskattens styrande effekt består i den minskade efterfrågan på flygresor som den medför. Att avskaffa flygskatten minskar i denna mening styrningen mot lägre miljö- och klimatpåverkan jämfört med om förslaget inte genomförs. Som beskrivits ovan i skälen för förslaget bedöms dock klimatstyrningen av flyget samtidigt öka genom andra åtgärder, såsom skärpningarna av EU ETS och ReFuelEU Aviation. Detta beaktas dock inte i beräkningarna nedan, som fokuserar på konsekvenserna av förslaget om avskaffad flygskatt.

Sveriges totala växthusgasutsläpp från inrikes- och utrikesflyg uppgick 2022 till drygt 2 miljoner ton koldioxidekvivalenter. I tabell 12.9 redovisas förslagets klimateffekter. SMHI efterfrågar i sitt remissvar en redovisning av hur siffrorna i tabellen har beräknats. Antaganden om elasticiteter, priser m.m. redovisas i avsnittet om offentlig-finansiella effekter och i avsnittet om effekter för resande med flyg. För att beräkna

hur utsläppen påverkas av att avskaffa flygskatten används medelavstånd för flygdistanser och resenärsökningar från tabell 12.9. Förslaget bedöms resultera i ökade koldioxidutsläpp från flygresor från svenska flygplatser med ca 55 000 ton 2025, eller ca 89 000 ton koldioxidekvivalenter om s.k. icke-koldioxideffekter beaktas (se tabell 12.9). Det motsvarar en ökning med drygt 2,7 procent av de totala utsläppen från inrikes- och utrikesflyg 2022.

Genom EU ETS är koldioxidutsläppen från inrikes flygresor och resor inom Europa internaliserade. Det innebär att de totala utsläppen från flygresor inom EU är begränsade av det totala utsläppsutrymmet, varför ökade utsläpp från flygresor från Sverige inte leder till att EU:s totala utsläpp ökar. Naturvårdsverket menar i sitt remissvar att utsläppsminskningar inom EU ETS är komplext och att kompletterande styrmedel därför inte behöver vara fel. EU ETS omfattar i dagsläget dock inte resor utanför Europa och beaktar heller inte icke-koldioxidutsläpp. Av den beräknade ökningen i koldioxidutsläpp inklusive icke-koldioxideffekter bedöms ca 50 000 ton komma från resor utanför Europa eller uppstå på grund av icke-koldioxideffekter.

Tabell 12.9 Klimateffekter av avskaffad skatt på flyg 2025 (dvs. halvårseffekt)

Tusental tonCO₂e

	Utan icke-koldioxideffekt	Inklusive icke-koldioxideffekt
Inrikes resor	13	17
Resor inom Europa	25	40
Resor utanför Europa	17	31
Totalt	55	89

Källa: Egna beräkningar.

Chalmers tekniska högskola skriver i sitt svar på den remitterade promemorian att klimateffekterna underskattas då allt flygande som påverkas av flygskatten inte beaktas. Beräkningen redovisar förändringens påverkan på utsläpp från flyg från svenska flygplatser. Byten av flyg som sker på flygplatser utanför Sverige ingår inte, men de resorna har heller aldrig omfattats av flygskatten. De beräknade klimateffekterna tar inte hänsyn till förändringar i resande med andra transportslag. Viss överflyttning sker från andra transportslag men denna effekt har inte kvantifierats. Utsläpp från vägtransporter ingår i Sveriges åtagande enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/842 av den 30 maj 2018 om medlemsstaternas bindande årliga minskningar av växthusgasutsläpp under perioden 2021–2030 som bidrar till klimatåtgärder för att fullgöra åtagandena enligt Parisavtalet samt om ändring av förordning (EU) nr 525/2013, förkortad ESR.

Ett ökat flygande leder till ökade luftföroreningsnivåer och ökade bullernivåer, vilka båda är förknippade med negativa hälsoeffekter. Luftföroreningar är bl.a. kopplade till hjärt- och kärlsjukdomar och luftvägssjukdomar. Störst påverkan har flyg på den lokala luftmiljön i närheten av flygplatser på grund av utsläpp vid start och landning, men föroreningarna transporteras även över stora områden på så sätt att befolkningsexponeringen ökar generellt.

Flygbuller upplevs av många som störande och är bl.a. förknippat med sämre inlärningsförmåga och sämre vila och sömn. Barn är en särskilt känslig grupp eftersom buller visats ha en mer negativ inverkan på deras taluppfattning och läsförståelse än vad som gäller för vuxna. I Folkhälsomyndighetens Miljöhälsorapport 2017 redovisas att ca 19 000 människor i Sverige bor på ett sådant sätt att de exponeras för flygbuller över det riktvärde som gäller utomhus (vid husets fasad). I samma rapport redovisas att det i befolkningen i allmänhet är omkring 1,2 procent som upplever sig mycket- eller väldigt mycket störda av flygbuller. Hur mycket förslaget om avskaffad flygskatt påverkar luftföroreningsnivåer och bullerstörningar är svårt att uppskatta, men med ökat

flygande bedöms båda öka. *IMM* understryker i sitt remissvar de negativa effekterna av ökade utsläpp till luft och ökade bullernivåer. I svaret utvecklas också att flera studier påvisat ett samband mellan flygbuller och stresshormonet kortisol, en ökning av blodtrycket samt ökad risk för metabola sjukdomar och demens. SMHI saknar en analys och förslag till åtgärder för att förslaget påverkan på luftkvalitet inte ska leda till ökad ohälsa i befolkningen. Regeringens samlade politik för miljömålet frisk luft redovisas i utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur.

Effekter för företag

Förslaget om avskaffad flygskatt bedöms isolerat leda till lägre biljettpriser för resenärer och därigenom ökad efterfrågan på flygresor och även förbättrade konkurrensvillkor för flygföretagen. Därutöver minskar företagens administrativa kostnader i och med att skatten avskaffas. Regelrådet saknar uppskattningar av antal företag och företagens storlek i konsekvensanalysen av det remitterade förslaget. Det fanns 135 flygbolag för passagerartrafik 2022. Det stora flertalet är små och medelstora företag enligt SCB:s branschnyckeltal.

Regelrådet påpekar i sitt remissvar att förändringar av flygskatten har påverkan på konkurrensförhållandena mellan transportslag. Regeringen delar bedömningen att viss överflyttning från andra transportslag är sannolik, framför allt för inrikes resande. Avskaffande av flygskatt kommer att ha en liten negativ effekt på efterfrågan på långväga buss-, tåg- och bilresor.

Utöver flygföretagen bedöms turistnäringen vara den bransch som tydligast berörs av att flygskatten avskaffas eftersom den är starkt beroende av att det finns kommunikationer i hela landet. Att avskaffa flygskatten bedöms påverka branschen på flera sätt, t.ex. förväntas inrikes turism gynnas då inrikes flygresor kan väntas öka. En motverkande effekt kan uppkomma genom att inrikesresor till viss del kan komma att substitueras bort mot utrikesresor. Chalmers tekniska högskola efterfrågar i sitt remissvar att effekterna på sysselsättning i svensk turistindustri beaktas. Regeringen har beaktat detta men som beskrivs är det motverkande effekter och sammantaget är det svårt att bestämma den totala effekten och huruvida den är positiv eller negativ. Hur många företag inom turistnäringen som påverkas av förslaget är inte möjligt att uppskatta. Företag inom turistnäringen är ofta små. Även import- och exportintensiva verksamheter är beroende av goda kommunikationer och har ett stort behov av tillgänglighet till flyget. Dessa företag påverkas positivt av att flygskatten avskaffas. Även andra företag påverkas sannolikt av att flygskatten avskaffas, bl.a. företag som på grund av sin geografiska lokalisering är beroende av flyget. För dessa företag innebär ett avskaffande av flygskatten lägre resekostnader och förbättrad tillgänglighet.

Övriga effekter

Att avskaffa flygskatten bedöms inte påverka jämställdheten mellan kvinnor och män i någon större utsträckning.

Individer med relativt höga inkomster bedöms svara för en större del av flygresorna. Förslaget bedöms därför gynna individer i den övre delen av inkomstfördelningen. Sett till den ekonomiska jämlikheten i stort bedöms dock förslaget få en mycket begränsad effekt.

Förslaget bedöms inte nämnvärt påverka inflationen.

Chalmers tekniska högskola skriver i sitt remissvar att ser man varje skattesänkning som en isolerad företeelse så kan det se ut som att en branschs konkurrenskraft förbättras men då staten har behov av intäkter så behöver en sammantagen bedömning

inbegripa motsvarande skatthöjningar i andra branscher. En bedömning av detta menar man saknas i promemorian. Regeringen instämmer i att man behöver ta ett samlat grepp för att förstå näringslivets konkurrenskraft. Regeringens samlade näringspolitik beskrivs i utgiftsområde 24 Näringsliv.

SMHI påtalar i sitt remissvar att förslaget leder till ökade utsläpp och att detta riskerar försämra Sveriges möjligheter att nå sina klimatmål. Enligt SMHI kan ökade utsläpp leda till risk för böter. Det är för regeringen oklart vilka böter SMHI syftar på då utsläppen från flyget inte omfattas av ESR eller LULUCF (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/841 av den 30 maj 2018 om inbegripande av utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk i ramen för klimat- och energipolitiken fram till 2030 och om ändring av förordning (EU) nr 525/2013 och beslut nr 529/2013/EU). Enligt regeringens mening ökar förslaget inte risken att Sverige skulle kunna bli skyldigt att betala böter till EU enligt dessa regelverk.

12.19 Ändrad malus för husbilar och vissa alternativbränslefordon

12.19.1 Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har promemorian Ändrad malus för husbilar och vissa alternativbränslefordon tagits fram. I promemorian lämnas förslag om att malus för husbilar ska tas bort och att nya fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol ska omfattas av malus. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 14 avsnitt 1*. Promemorians lagförslag är likalydande med propositionens. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 14 avsnitt 2*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Finansdepartementet (Fi2024/00720).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 20 juni 2024 att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i vägtrafikskattelagen (2006:227). Lagrådsremissens lagförslag är likalydande med propositionens. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 14 avsnitt 3*. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 12.19.5.

12.19.2 Gällande rätt

I Sverige tillämpas för närvarande två system för fordonsbeskattning, det koldioxidbaserade systemet och det viktbaserade systemet. Nyare lätta fordon beskattas inom det koldioxidbaserade systemet utifrån fordonets koldioxidutsläpp per kilometer och äldre lätta fordon beskattas inom det viktbaserade systemet utifrån fordonets vikt. Koldioxidutsläppen per kilometer baseras på uppmätt drivmedelsförbrukning vid testning enligt en körcykel. Den uppmätta drivmedelsförbrukningen räknas om till koldioxidutsläpp per kilometer baserat på kolinnehållet i det aktuella drivmedlet, oavsett om kolatomerna har fossilt eller biogent ursprung.

Det koldioxidbaserade fordonsskattesystemet regleras i vägtrafikskattelagen, förkortad VSL, och omfattar personbilar klass I som enligt uppgift i vägtrafikregistret är av fordonsår 2006 eller senare, personbilar klass I som är av tidigare fordonsår än 2006 men uppfyller kraven för miljöklass 2005, miljöklass El eller miljöklass Hybrid, samt personbilar klass II (dvs. husbilar), lätta bussar och lätta lastbilar som blivit skattepliktiga för första gången efter utgången av 2010 (2 kap. 7 § VSL).

För fordon som omfattas av det koldioxidbaserade systemet gäller som utgångspunkt att fordonsskatt tas ut med dels ett grundbelopp på 360 kronor, dels ett koldioxidbelopp (2 kap. 7 och 8 §§ VSL). Koldioxidbeloppets storlek beräknas utifrån fordonets drivmedel och det antal gram koldioxid som fordonet vid blandad körning släpper ut per kilometer utöver 111 gram. För fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol, eller helt eller delvis med annan gas än gasol, är koldioxidbeloppet 11 kronor per gram. För övriga fordon är koldioxidbeloppet 22 kronor per gram (2 kap. 9 § VSL). Uppgift om fordons utsläpp av koldioxid hämtas i vägtrafikregistret (1 kap. 6 b § första stycket VSL). Även uppgifter om ett fordons drivmedel ska föras in i vägtrafikregistret (vägtrafikdataförordningen [2019:382] bilaga 1, 2.1).

Vissa lätta fordon i det koldioxidbaserade systemet omfattas därutöver av s.k. malus, som innebär att fordon med höga utsläpp av koldioxid får ett förhöjt koldioxidbelopp under de tre första åren från det att fordonet blir skattepliktigt för första gången. År fyra och därefter beräknas koldioxidbeloppet på samma sätt som för fordon i det koldioxidbaserade systemet som inte omfattas av malus. Malus infördes 2018 och omfattar nya personbilar klass I, personbilar klass II, lätta bussar och lätta lastbilar. Med nya avses fordon av fordonsår 2018 eller senare som blir skattepliktiga för första gången den 1 juli 2018 eller senare (2 kap. 9 a § första stycket VSL). Det förhöjda koldioxidbeloppet är, sedan den 1 juni 2022, summan av 107 kronor per gram koldioxid som fordonet vid blandad körning släpper ut per kilometer utöver 75 gram och upp t.o.m. 125 gram, och 132 kronor per gram koldioxid som fordonet vid blandad körning släpper ut per kilometer utöver 125 gram (2 kap. 9 a § andra stycket VSL). För fordon som blivit skattepliktiga för första gången mellan den 1 juli 2018 och den 31 maj 2022 gäller andra gränser och belopp enligt äldre bestämmelser. Fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol, eller helt eller delvis med annan gas än gasol, omfattas inte av malus (2 kap. 9 a § tredje stycket VSL).

Fordon som är avställda är inte skattepliktiga (2 kap. 1 § VSL). Fordonsskatt tas ut för den tid då fordonet är skattepliktigt, men om det är skattepliktigt under en del av en kalendermånad är huvudregeln att skatt tas ut för hela månaden (2 kap. 13 § första stycket VSL). I fråga om fordon för vilka fordonsskatten uppgår till minst 4 800 kronor för ett helt skatteår tas dock skatt ut per dag för den månad under vilken skatteplikten första gången inträder för fordonet eller skatteplikten upphör av annan anledning än avställning. Om ett sådant fordon har varit avställt och avställningstiden har omfattat minst 15 dagar eller om fordonet har gått över till en ny ägare under avställningstiden, tas skatt ut för dag under den månad då avställningen började eller upphörde. För personbilar klass II gäller dock, om fordonet ställs av under den tid då malus tas ut, att avställningstiden ska ha omfattat minst 4 dagar i stället för minst 15 dagar (2 kap. 13 § andra stycket VSL).

12.19.3 Malus för husbilar tas bort

Regeringens förslag: Personbilar klass II, dvs. husbilar, ska inte omfattas av malus.

De särskilda reglerna för återbetalning av fordonsskatt för husbilar vid avställning tas bort.

Lagändringen ska träda i kraft den 1 februari 2025.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *First Camp, Fordonsbesiktningsbranschen, Företagarna, Husvagns- och Husbilsbranschens Riksförbund, Konsumentverket, Mobility Sweden, Motorbranschens*

Riksförbund, SCR Svensk Camping, Skatteverket, Småföretagarnas Riksförbund, Svenska Fordonsbranschen, Svenskt Näringsliv, Sveriges Åkeriföretag, Transportföretagen, Transportstyrelsen och *Visita* tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

BioDriv Öst, Drivkraft Sverige, Energigas Sverige, Gröna Mobilister, Konjunkturinstitutet, Naturvårdsverket och *2030-sekretariatet* avstyrker förslaget.

Konjunkturinstitutet, Naturvårdsverket och *Trafikanalys* anser att de problem vad gäller malus för husbilar som lyfts fram i promemorian redan har hanterats genom att det införts särskilda bestämmelser om avställning av husbilar.

Drivkraft Sverige, Gröna Mobilister och 2030-sekretariatet, ifrågasätter valet av tidpunkt för förslaget, när eldrivna husbilar nu börjar komma ut på marknaden.

Energigas Sverige och 2030-sekretariatet anser att förslaget inte bör gälla husbilar som tas i bruk före den 1 februari 2025.

2030-sekretariatet har synpunkter på konsekvensanalysen. Dessa synpunkter behandlas i avsnitt 12.19.5.

Kommerskollegium har inga invändningar mot promemorians slutsatser om anmälningsplikt enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (anmälningsdirektivet) respektive Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet).

Några remissinstanser, däribland 2030-sekretariatet, Svenskt Näringsliv, Transportföretagen och Transportstyrelsen, har lämnat synpunkter och förslag som rör andra aspekter av fordonsbeskattningen än de som är föremål för förslagen i promemorian eller som rör andra skatter.

Sveriges Åkeriföretag och Transportföretagen efterfrågar en utredning med uppdraget att ta fram förslag till nytt system för vägtrafikens avgifter, skatter och tullar.

Skälen för regeringens förslag

Malus för husbilar tas bort

När malus infördes genom budgetpropositionen för 2018 var huvudmotivet att öka andelen miljöanpassade fordon med lägre koldioxidutsläpp per kilometer (prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. s. 404). Skälet till att personbilar klass II, dvs. husbilar, kom att omfattas av malus var att fordonskategorin redan var inordnad i det koldioxidbaserade fordonsskattesystemet (samma prop. s. 401). Husbilar skiljer sig dock från andra fordon genom att de inte enbart är fordon för person- och godsbefordran, utan även används som boende- och fritidsfordon. Att det därför kan vara motiverat att, vad gäller fordonsskatten, behandla husbilar annorlunda än andra lätta fordon är något som framförts av olika aktörer inom husbilsbranschen (se Fi2023/01272, Fi2023/02551 och Fi2023/02555) och är också något som flera remissinstanser, bl.a. *Mobility Sweden, Motorbranschens Riksförbund* och *Svenska Fordonsbranschen*, uttrycker. Till skillnad från *Konjunkturinstitutet, Naturvårdsverket* och *Trafikanalys* anser regeringen inte att det varit tillräckligt att införa särskilda bestämmelser om avställning av husbilar.

Sedan malus infördes har en ny testmetod, Worldwide Harmonised Light Vehicles Test Procedure (WLTP), för att mäta fordons utsläpp av bl.a. koldioxid börjat användas. Den nya testmetoden leder generellt till högre uppmätta utsläppsvärden än den testmetod som användes när malus infördes. Effekten av WLTP på beskattningen

av husbilar är betydligt större än vad som kunde antas när malus infördes. Vidare är utbudet av låg- och nollutsläppsalternativ i fordonskategorin ännu inte lika utvecklat som för andra personbilar och lätta lastbilar. Regeringen bedömer att malus för husbilar därmed inte får samma styrande effekt som för andra typer av lätta fordon. Mot denna bakgrund bör husbilar inte omfattas av malus. Regeringen anser, även med beaktande av vad bl.a. *2030-sekretariatet* och *Drivkraft Sverige* anför om valet av tidpunkt, att det är angeläget att åtgärda detta. Att som bl.a. 2030-sekretariatet föreslagit i stället införa någon form av särreglering vad gäller malus för husbilar skulle innebära ytterligare komplexitet i fordonsskattesystemet, vilket regeringen anser är ett sämre alternativ. Regeringen föreslår därför att personbilar klass II inte ska omfattas av malus.

Enligt nuvarande bestämmelser gäller under den tid malus tas ut särskilda regler för återbetalning av fordonsskatt för husbilar vid avställning. Om husbilar inte omfattas av malus finns det inte längre någon period under vilken de särskilda reglerna ska tillämpas. Eftersom de aktuella bestämmelserna som en följd av förslaget inte längre fyller någon funktion föreslår regeringen att de tas bort.

De synpunkter och förslag som 2030-sekretariatet, *BioDriv Öst*, *Energigas Sverige*, *Gröna Mobilister*, *Mobility Sweden*, *Riksförbundet M Sverige*, *Svenskt Näringsliv*, *Transportföretagen*, *Transportstyrelsen*, *Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI)* samt *Sveriges Åkeriföretag* lämnat och som inte rör promemorians förslag behandlas inte inom ramen för det här lagstiftningsärendet. Detsamma gäller förslaget från Sveriges Åkeriföretag och Transportföretagen om att tillsätta en utredning.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Myndigheternas genomförande av de föreslagna ändringarna underlättas om de inte träder i kraft vid ett årsskifte. Regeringen föreslår därför att ändringarna ska träda i kraft den 1 februari 2025. Förslaget innebär att fordonsskatt med förhöjt koldioxidbelopp inte ska tas ut för tiden fr.o.m. det datumet, varken för redan skattepliktiga husbilar eller för husbilar som blir skattepliktiga efter den sista januari 2025. Regeringen anser till skillnad från 2030-sekretariatet och Energigas Sverige att även redan skattepliktiga husbilar ska omfattas av förslaget. Om skillnaden i fordonsbeskattning mellan husbilar som blir skattepliktiga efter ikraftträdandet och husbilar som blir skattepliktiga kort dessförinnan blir stor finns det en risk att det stör marknaden. Äldre bestämmelser om vilka fordonskategorier som omfattas av malus föreslås dock gälla när det är fråga om fordonsskatt som avser tid före ikraftträdandet. Det innebär att husbilar fortfarande kommer att omfattas av malus för sådan tid. I fråga om fordonsskatt för fordon som har ställts av före ikraftträdandet föreslår regeringen att äldre bestämmelser om återbetalning ska gälla. Det innebär att avställningstiden för husbilar i dessa fall ska ha omfattat minst fyra dagar (eller att fordonet har gått över till en ny ägare under avställningstiden) för att skatt ska tas ut per dag under den månad då avställningen började eller upphörde.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 2 kap. 9 a och 13 §§ VSL, se avsnitt 11.8.

12.19.4 Malus för nya fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol

Regeringens förslag: Undantaget från malus för nya fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol tas bort.

Lagändringen ska träda i kraft den 1 februari 2025.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *First Camp, Fordonsbesiktningsbranschen, Företagarna, Husvagns- och Husbilsbranschens Riksförbund, Konjunkturinstitutet, Konsumentverket, Naturvårdsverket, SCR Svensk Camping, Skatteverket, Småföretagarnas Riksförbund, Svenska Fordonsbranschen, Trafikverket, Transportföretagen, Transportstyrelsen* samt *Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI)* tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

BioDriv Öst, Drivkraft Sverige, Energigas Sverige, Gröna Mobilister, Motorbranschens Riksförbund, Riksförbundet M Sverige och *2030-sekretariatet* avstyrker förslaget.

Ett antal remissinstanser, bl.a. 2030-sekretariatet, Energigas Sverige och *Sveriges Åkeriföretag* anser att regeringen, i stället för att undantaget från malus tas bort, i första hand bör säkerställa att det är lönsamt att tanka förnybart jämfört med fossilt. I andra hand anser de att undantaget från malus för den aktuella typen av fordon bör villkoras med att den som är skattskyldig kan styrka att fordonet i fråga huvudsakligen tankats med E85, alternativt, vilket också *Mobility Sweden* och *Trafikanalys* föreslår, att undantaget endast ska omfatta fordon under en viss vikt- eller utsläppsgräns.

BioDriv Öst, Konjunkturinstitutet och VTI har synpunkter på konsekvensanalysen. Dessa synpunkter behandlas i avsnitt 12.19.5.

Skälen för regeringens förslag

Malus för vissa alternativbränslefordon

När malus infördes undantogs alternativbränslefordon, dvs. fordon som kan drivas med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol eller med annan gas än gasol, från att omfattas. Undantaget motiverades med att dessa fordon kan drivas med drivmedel med lägre utsläpp av fossil koldioxid och att incitamentet för att köpa sådana fordon därför borde bevaras (prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. s. 406). En stor del av de fordon som berörs av undantaget är sådana som anpassats för drift med drivmedlet E85, som är en blandning mellan bensin och etanol. Dessa fordon kan drivas både med bensin och med E85 via samma bränsletank. Att ett fordon är anpassat för drift med E85 behöver alltså inte innebära att endast E85 används som drivmedel för fordonet. Enligt Trafikverkets bedömning utgjorde vanlig bensin drygt 85 procent av det drivmedel som under åren 2018–2022 användes i fordon anpassade för drift med E85.

Malus för ett fordon beräknas utifrån de i vägtrafikregistret registrerade uppgifterna om fordonets utsläpp av koldioxid. Det innebär att undantaget från malus får större ekonomisk betydelse ju högre fordonets registrerade utsläpp av koldioxid är. De senaste åren har nya personbilar och lätta lastbilar som registrerats med E85 som drivmedel i genomsnitt haft högre registrerade utsläpp av koldioxid än vad motsvarande bensin- och dieseldrivna fordon haft. Antalet nya personbilar och lätta lastbilar per år som registrerats med E85 som drivmedel har också ökat något, om än från låga nivåer.

Utöver att vissa fordonsmodeller redan från början är anpassade för drift med E85 är det också möjligt att genom s.k. efterkonvertering i efterhand anpassa ett bensindrivet fordon till drift med E85. Det är i regel tekniskt enkelt att genomföra en sådan efterkonvertering, utan några större ändringar av fordonets ursprungliga bränslesystem. Det förekommer att komponenter i bränslesystemet behöva bytas ut, men annars handlar det enbart om att motorns styrdator behöver programmeras om. Särskilda konverteringssatser för ändamålet finns i dag på marknaden och det

förekommer också att nya fordon säljs med konvertering som en tilläggstjänst. Transportstyrelsen har remitterat ett förslag om att ändra myndighetens föreskrifter i syfte att bl.a. underlätta efterkonvertering av bensindrivna fordon till drift med E85 med hjälp av konverteringssatser. Kostnaden för att efterkonvertera ett bensindrivet fordon till drift med E85 är i många fall lägre än summan av den malus som annars under tre år skulle tas ut för fordonet.

Sammantaget skapar dagens regler incitament att välja ett fordon anpassat för E85 eller att efterkonvertera ett bensindrivet fordon till drift med E85, även i fall där brukaren av fordonet inte har för avsikt att använda E85 som drivmedel. Uppfattningen att den här problematiken förekommer delas av flera remissinstanser, såsom *Naturvårdsverket*, *Trafikverket* och *VTI*. Antalet efterkonverteringar kan dessutom förväntas öka om Transportstyrelsens föreskrifter på området ändras. Ett antal remissinstanser, bl.a. *2030-sekretariatet*, *Energigas Sverige* och *Sveriges Åkeriföretag*, förespråkar alternativa lösningar, som att villkora undantaget från malus med att den som är skattskyldig kan styrka att fordonet i fråga huvudsakligen tankats med E85 eller att införa vikt- eller utsläppsgränser för vilka fordon som ska omfattas av undantaget från malus. Det bedöms inte vara möjligt att utan en orimligt stor administrativ börda kontrollera vilket drivmedel som faktiskt används i fordon anpassade för drift med E85. Att begränsa undantaget från malus till att gälla bara fordon som faktiskt drivs med drivmedel som ger upphov till lägre utsläpp av fossil koldioxid är därför enligt regeringen inte en lämplig lösning. Det är inte möjligt att utifrån befintligt beredningsunderlag lämna ett väl avvägt förslag om att begränsa undantaget från malus genom vikt- eller utsläppsgränser. Dagens regler riskerar att leda till ett omfattande skatte- undandragande utan att syftet med dem – lägre utsläpp av fossil koldioxid – uppnås. Regeringen föreslår därför att undantaget från malus för fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol ska tas bort. Några remissinstanser, bl.a. *2030-sekretariatet*, *Energigas Sverige* och *Sveriges Åkeriföretag*, förespråkar att regeringen i stället ska säkerställa att det alltid är lönsamt att tanka förnybart jämfört med fossilt. Det skulle i praktiken förutsätta att regeringen vidtar åtgärder för att höja bensinpriset. Eftersom förankring och acceptans är avgörande för att genomföra klimatomställningen framstår detta enligt regeringen som ett sämre alternativ.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Myndigheternas genomförande av de föreslagna ändringarna underlättas om de träder i kraft samtidigt som de andra föreslagna ändringarna av malus. Regeringen föreslår därför att ändringarna ska träda i kraft den 1 februari 2025. Äldre bestämmelser om undantag från malus föreslås gälla för fordon som blivit skattepliktiga för första gången före ikraftträdandet. Det innebär att ändringarna bara omfattar nya fordon, dvs. fordon som blir skattepliktiga för första gången den 1 februari 2025 eller senare.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 2 kap. 9 a § VSL, se avsnitt 11.8.

12.19.5 Konsekvensanalys

I detta avsnitt redogörs för förslagets effekter i den omfattning som bedöms lämpligt i det aktuella lagstiftningsärendet och med beaktande av förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning (förordningen har upphävts den 6 maj 2024 och ersatts med förordningen [2024:183] om konsekvensutredningar). De offentlig-finansiella effekterna till följd av ändrade skatte- och avgiftsregler beräknas i enlighet med Finansdepartementets beräkningskonventioner. Beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och utgår vanligtvis från att beteendet hos individer och företag

inte ändras till följd av förändringarna i skattereglerna. Vid beräkningen av den offentligfinansiella effekten av förändrad malus frångås principen om att basera beräkningarna på endast ikraftträdandeårets volymer. Detta då nybilsförsäljningen, både i fråga om antal och sammansättning, har förändrats kraftigt och förväntas fortsätta förändras de närmaste åren. Beräkningarna utgår från prognoser över fordonsflottans utveckling och en framskriven fördelning av nyregistrerade fordon. Antagandet om oförändrat beteende ger en god uppskattning av åtgärdernas effekt på kort och medellång sikt. På längre sikt, och för att analysera andra konsekvenser än de offentligfinansiella effekterna, kan ett mer dynamiskt synsätt behöva användas, där skattebaser tillåts påverkas av regeländringen.

Syfte och alternativa lösningar

Malus för husbilar tas bort

Förslaget innebär att personbilar klass II, dvs. husbilar, från den 1 februari 2025 inte omfattas av det förhöjda koldioxidbeloppet (malus). Detta innebär en väsentligt lägre årlig fordonsskatt under de första tre åren för bensin- och dieseldrivna husbilar. Förslaget påverkar både husbilar som nyregistreras efter att förslaget träder i kraft och de husbilar som nyregistrerats de tre senaste åren före ikraftträdandedagen. I och med att husbilar inte längre omfattas av malus kommer de särskilda regler för återbetalning av fordonsskatt för husbilar vid avställning som gäller under den tid malus tas ut att förlora sin betydelse. Förslaget innebär därför även att husbilar kommer att omfattas av samma regler för återbetalning av fordonsskatt vid avställning som gäller för andra lätta fordon. Syftet med förslaget är att bättre anpassa fordonsbeskattningen för husbilar till fordonskategorins särart och övergången till WLTP.

Ett alternativ till att helt ta bort malus för husbilar är att införa en särreglering där malus för husbilar är lägre än för andra lätta fordon, exempelvis genom en procentuell nedjustering, alternativt genom särskilda belopp eller gränser för hur malus tas ut för husbilar. En sådan särreglering skulle innebära ytterligare komplexitet i fordonsskattesystemet. Att helt ta bort malus för husbilar bedöms därför vara ett mer lämpligt sätt att uppnå syftet.

Malus för vissa alternativbränslefordon

Förslaget innebär att nya lätta fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol kommer att omfattas av malus på samma sätt som fordon som endast kan använda bensin eller diesel som drivmedel. De fordon som berörs av förslaget, vilket i praktiken så gott som uteslutande är nya fordon anpassade för drift med E85, kommer att få en väsentligt högre årlig fordonsskatt under de tre första åren. Syftet med förslaget är att ta bort det incitament som nuvarande regler skapar att enbart av skatteskäl välja bilm modeller som är anpassade för drift med E85 eller genom efterkonvertering anpassa ett fordon för drift med E85. Genom de föreslagna ändringarna kan syftet med malus, att öka andelen miljöanpassade fordon med lägre koldioxidutsläpp per kilometer, även fortsatt upprätthållas.

Det finns inte någon möjlighet att kontrollera vilket drivmedel som faktiskt används i ett enskilt fordon som kan använda flera olika drivmedel. Det är därför inte heller möjligt att begränsa undantaget från malus till att gälla enbart sådana fordon som faktiskt drivs med drivmedel med lägre utsläpp av fossil koldioxid.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Regeringen bedömer att förslagen är förenliga med EU-rätten.

Regeringen anser att lagförslaget bör anmälas till Europeiska kommissionen enligt anmälningsdirektivet. Enligt direktivet kan skattemässiga lagstiftningsåtgärder antas även om tremånadersperioden för granskningsförfarandet under direktivet inte har löpt ut. Någon frysningsperiod gäller således inte. Regeringen bedömer vidare att förslaget inte behöver anmälas enligt tjänstedirektivet. Som framgår i avsnitt 12.19.3 har *Kommerskollegium* inte några invändningar mot dessa bedömningar.

Offentligfinansiella effekter

Sammantaget minskar förslagen skatteintäkterna med ca 40 miljoner kronor 2025. Eftersom förslagen är avsedda att träda i kraft den 1 februari 2025, blir effekten under 2025 en delårseffekt.

Malus för husbilar tas bort

Baserat på uppgifter om husbilar som nyregistrerats de senaste åren bedöms malus för husbilar som registrerats efter 1 juni 2022 i genomsnitt uppgå till ca 20 000 kronor per år. Eftersom husbilar i många fall är avställda en stor del av året blir dock den genomsnittliga faktiska skatten väsentligt lägre. Med utgångspunkt i påställningsmönstret under 2023 för husbilar som registrerades under 2021 och 2022 uppskattas att husbilar som omfattas av malus är påställda i genomsnitt ca 35 procent av årets dagar, vilket innebär en årlig malus på ca 7 000 kronor.

Hur många husbilar som årligen nyregistreras har varierat relativt kraftigt det senaste decenniet men uppgår till ca 5 000 per år. Eftersom malus tas ut under de tre första åren från det att ett fordon blir skattepliktigt för första gången innebär det att ca 15 000 husbilar omfattas av malus.

Förslaget antas vidare öka antal dagar som husbilarna är påställda. Skälen för det är dels att husbilar inte längre kommer omfattas av några särskilda regler för återbetalning av fordonsskatt vid avställning, dels att det får mindre ekonomisk betydelse att ställa av husbilen när malus tas bort. Detta bedöms minska det årliga skattebortfallet något. Sammantaget bedöms förslaget om borttagen malus innebära att skatteintäkterna minskar med ca 90 miljoner kronor årligen.

Malus för vissa alternativbränslefordon

Beräkningen av förslagets offentligfinansiella effekter baseras på den prognos över nybilsförsäljningen som Trafikanalys redovisar varje år. Den senaste prognosen publicerades under våren 2024 och sträcker sig t.o.m. 2027. Beräkningen utgår vidare från att nya personbilar som påverkas av ändringen i genomsnitt får drygt 9 600 kronor högre årlig fordonsskatt och att lätta lastbilar som påverkas av ändringen får drygt 22 600 kronor högre årlig fordonsskatt. Detta gäller för de tre första åren från det att fordonet blir skattepliktigt för första gången och baseras på uppgifter om utsläpp av koldioxidutsläpp för de fordon anpassade för drift med E85 som nyregistrerats 2021–2023.

Skillnaden mellan de offentligfinansiella bruttoeffekterna och nettoeffekterna uppstår till följd av att förändringar i fordonsskatt som belastar företagen antas leda till lägre vinster och därmed resulterar i lägre bolagsskatteintäkter. För nya personbilar antas 60 procent av skatteförändringen belasta företagen och för nya lätta lastbilar antas 100 procent belasta företagen. Eftersom malus tas ut under de tre första åren från det att ett fordon blir skattepliktigt för första gången kommer de offentligfinansiella intäkterna från den föreslagna ändringen att öka i takt med att fler årsklasser omfattas av den. Den fulla offentligfinansiella effekten uppnås först tre år efter ikraftträdandet. I beräkningen antas att nybilsförsäljningen sker kontinuerligt under året och att en tolfedel av den prognostiserade nybilsförsäljningen sker per månad.

Efter att nyregistreringen av personbilar anpassade för drift med E85 under många år legat kring 1 000 fordon per år har försäljningen de senaste åren ökat till drygt 4 000 fordon 2023. Nyregistreringen av lätta lastbilar anpassade för drift med E85 låg på under 100 fordon per år fram till 2019 men har sedan dess ökat till drygt 1 000 fordon 2023. Att nyregistreringen av sådana lätta lastbilar har ökat så kraftigt bedöms till stor del förklaras av den skattefördel som dessa fordon har. Både vad gäller personbilar och lätta lastbilar antar Trafikanalys i sin prognos en viss fortsatt ökning. I prognosen över nyregistrerade fordon anpassade för E85 ingår inte fordon som efterkonverteras till E85. Detta innebär att kommande förändring av Transportstyrelsens föreskrifter i syfte att underlätta efterkonvertering av bensindrivna fordon till drift med E85 inte påverkar den prognostiserade nyregistreringen. Att efterkonverterade fordon inte ingår i beräkningen gör bedömningen av den offentlig-finansiella effekten av förslaget mycket osäker.

Förslaget om malus för nya fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol bedöms innebära att skatteintäkterna ökar med ca 40 miljoner kronor 2025. Den offentlig-finansiella effekten bedöms öka över tid allt eftersom fler årskullar omfattas.

Effekter för företag och privatpersoner

Malus för husbilar tas bort

Att husbilar inte längre ska omfattas av malus bedöms i huvudsak påverka hushållen. Genomsnittlig årlig malus för en husbil som registrerats med en uppgift om fordonets utsläpp av koldioxid uppmätt enligt WLTP är ca 20 000 kronor. Den genomsnittliga faktiska skatten är dock väsentligt lägre eftersom husbilar ofta är avställda en stor del av året. För en husbil som är påställd ca 35 procent av tiden innebär borttagandet av malus sänkt fordonsskatt med i genomsnitt ca 7 000 kronor per år, eller totalt ca 21 000 kronor under hela den treåriga malusperioden.

Malus för vissa alternativbränslefordon

Förslaget innebär att lätta fordon som är anpassade för drift med E85 eller någon annan bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol under de tre första åren från det att fordonet blir skattepliktigt för första gången kommer att beskattas på samma sätt som bensin- eller dieseldrivna fordon med motsvarande utsläpp av koldioxid. År 4 och därefter kommer fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol även fortsättningsvis beskattas lägre än motsvarande bensin- eller dieseldrivna fordon, eftersom koldioxidbeloppet är hälften så högt. tabell 12.10 nedan visar årlig fordonsskatt, enligt nuvarande regler respektive enligt förslaget, utifrån olika nivåer av utsläpp av koldioxid per kilometer. För jämförelse anges också den årliga fordonsskatten för bensindrivna fordon med motsvarande utsläpp.

Tabell 12.10 Årlig fordonsskatt för fordon anpassade för drift med E85 respektive bensindrivna fordon

Kronor CO ₂ -värde g/km	E85-fordon nuvarande regler		E85-fordon föreslagna regler		Bensindrivna fordon	
	År 1–3	År 4–	År 1–3	År 4–	År 1–3	År 4–
100	360	360	3 035	360	3 035	360
150	789	789	9 010	789	9 010	1 218
200	1 339	1 339	15 610	1 339	15 610	2 318
250	1 889	1 889	22 210	1 889	22 210	3 418
300	2 439	2 439	28 810	2 439	28 810	4 518

Källa: Egna beräkningar.

Tabellen visar att undantaget från malus får större ekonomisk betydelse ju högre fordonets registrerade uppgift om utsläpp av koldioxid är. För en personbil eller lätt lastbil med ett registrerat utsläpp av koldioxid på 300 g/km innebär nuvarande regler en fordonsskatt som är drygt 26 000 kronor lägre per år under de tre första åren jämfört med motsvarande bensindrivet fordon, dvs. totalt nästan 80 000 kronor för hela malusperioden. För en mer genomsnittlig personbil, med ett registrerat utsläpp på 150 g/km, handlar det om drygt 8 000 kronor per år eller totalt nästan 25 000 kronor för hela malusperioden.

Förslaget förväntas innebära att nyregistreringen av lätta fordon anpassade för drift med E85 med mycket hög bränsleförbrukning – och därmed mycket höga utsläpp av koldioxid – minskar. Om detta innebär att köparna i stället väljer fordon som, oavsett drivmedel, har en lägre drivmedelsförbrukning kan förslaget innebära att körkostnaderna minskar för framtida fordonsägare. En framtida fordonsflotta som består av fordon med lägre genomsnittlig drivmedelsförbrukning ger förbättrade möjligheter att klara ett transportbehov med bil till rimliga kostnader.

Som *Konjunkturinstitutet* anför är ett annat tänkbart utfall av förslaget att köpare som efterfrågar sådana bilar som har en hög bränsleförbrukning snarare behåller sin gamla bil än köper en ny bränslesnålare bil. Detta kan resultera i att utbudet av begagnade miljövänliga bilar snarare minskar än ökar. Eftersom förslaget främst påverkar bilköpare som väljer bilar med mycket hög bränsleförbrukning bedöms förslaget ändå sammantaget leda till att fordonsflottan blir mer energieffektiv. Förslaget ökar de fasta kostnaderna för att äga nya fordon anpassade för drift med E85 eller någon annan bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol under de första tre åren. På längre sikt kan dock ett starkare incitament att välja energieffektiva fordon leda till att kostnaderna för att resa med bil blir lägre när utbudet av äldre energieffektiva fordon ökar. På detta sätt kan förslaget på sikt gynna de bilägare som är hänvisade till det utbud som finns tillgängligt på begagnatmarknaden. Förslaget bedöms därför ha en indirekt fördelningseffekt som gynnar bilägare med lägre inkomster, vilka i stor utsträckning är hänvisade till begagnatmarknaden. Det bedöms gälla även om skillnaden i drivmedelsförbrukning mellan olika bilar, och därmed i relativpriser för att köra dem, i viss utsträckning kan antas komma att kapitaliseras i bilpriserna på begagnatmarknaden, vilket *VTI* anför. De köpare av nya fordon som påverkas direkt av förslaget genom en högre årlig fordonsskatt bedöms vara personer med högre inkomster.

Företagen bedöms i huvudsak påverkas genom att förslaget innebär högre fordonsskatt för lätta lastbilar som är anpassade för drift med E85.

Effekter för statliga myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Förslagen bedöms innebära marginella konsekvenser för berörda myndigheter. Transportstyrelsen kommer att behöva anpassa it-system till följd av förslagen. Därtill behöver Skatteverket och Transportstyrelsen uppdatera informationsmaterial. Förändringarna kommer att ingå i den anpassning som årligen görs med anledning av ny eller förändrad lagstiftning och kostnaderna för myndigheterna ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar. För de allmänna förvaltningsdomstolarna bedöms förslaget inte ha någon inverkan.

Effekter för miljön

Malus för husbilar tas bort

Att ta bort malus för husbilar minskar incitamenten för köpare av husbilar att välja ett fordon med låga koldioxidutsläpp. Utbudet av eldrivna eller laddbara husbilar är i dag

mycket litet men flera eldrivna modeller av husbilar har lanserats det senaste året. I och med att elektrifieringen nu tagit fart bland lätta lastbilar är det rimligt att förvänta sig att även allt fler eldrivna husbilsmodeller kommer att introduceras de närmaste åren. Den besparing vid köp av en diesel- eller bensindriven husbil som förslaget innebär är dock relativt liten i förhållande till merkostnaden för en eldriven husbil. Förslaget bedöms därför få små effekter på köparens val av fordon, åtminstone på kort sikt. Därmed bedöms förslaget leda till endast marginella ökningarna av utsläppen av växthusgaser. *Lagrådet* anmärker att förslaget svårigen kan förenas med klimatlagen (2017:720), särskilt 2 § 3, och att det saknas en förklaring hur det förhåller sig till den lagen. Den bestämmelse *Lagrådet* hänvisar till handlar om regeringens klimatpolitiska arbete som helhet. Att med utgångspunkt i ett enskilt förslag av den typ som nu är aktuellt utvärdera om regeringen lever upp till kraven i bestämmelsen låter sig därmed inte göras.

Malus för vissa alternativbränslefordon

Nuvarande regler har gett incitament att av skatteskal välja fordon anpassade för drift med E85 eller någon annan bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol, även i de fall då det inte finns någon avsikt att använda den typen av drivmedel. Det gäller särskilt när det är fråga om fordon med hög bränsleförbrukning, eftersom ett sådant fordon i genomsnitt har en högre registrerad uppgift om fordonets utsläpp av koldioxid. Som framgår av tabell 12.11 nedan har under de senaste tre åren fordon anpassade för drift med E85 haft en väsentligt högre genomsnittlig registrerad uppgift om fordonets utsläpp av koldioxid än bensin- eller dieseldrivna fordon. I synnerhet gäller detta för lätta lastbilar.

Tabell 12.11 Antal och genomsnittlig registrerad uppgift om koldioxidutsläpp (g/km) uppdelat på drivmedel för personbilar respektive lätta lastbilar som nyregistrerats 2021–2023

Drivmedel	Personbilar		Lätta lastbilar	
	Antal	Genomsnittligt CO ₂ -värde	Antal	Genomsnittligt CO ₂ -värde
Bensin	287 579	139	2 922	190
E85	8 086	168	3 232	285
Diesel	96 082	165	85 436	193

Källa: Egna beräkningar utifrån vägtrafikregistret.

Att även fordon som kan drivas med E85 eller någon annan bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol omfattas av malus bedöms öka incitamenten att välja lätta fordon med låg bränsleförbrukning, även i fall där de kan drivas med t.ex. E85. Nuvarande regler, i kombination med att fler modeller av bensinfordon erbjuds med en motor anpassad för drift med E85 och förändrat regelverk kring efterkonvertering, riskerar att underminera den styrning mot lätta fordon med låga utsläpp av koldioxid som malus ska ge. Förslaget bedöms därför påverka nybilsförsäljningen av personbilar och lätta lastbilar i en riktning som leder till minskade utsläpp av koldioxid.

Användning av E85 eller någon annan bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol innebär lägre utsläpp av fossil koldioxid än användning av dagens bensin. Det finns därför även fortsatt skäl att främja användningen av den typen av drivmedel. Detta sker både genom skattebefrielse av höginblandade biodrivmedel och genom att den koldioxidbaserade fordonsskatten efter de tre första åren är lägre för lätta fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol.

Övriga effekter

Malus för husbilar tas bort

Hushåll med relativt höga inkomster bedöms svara för en större del av inköpen av nya husbilar. Som också *2030-sekretariatet* anför bedöms förslaget om borttagen malus för husbilar därför främst gynna hushåll i den övre delen av inkomstfördelningen. Sett till den ekonomiska jämlikheten i stort bedöms dock förslaget få en mycket begränsad effekt. Medelåldern för de husbilsägare som köpt en ny husbil de senaste tre åren är ca 60 år där omkring 60 procent av husbilsägarna är 60 år eller äldre. Förslaget om att malus för husbilar ska tas bort gynnar därmed i större utsträckning denna åldersgrupp.

Av husbilsägarna står män som ägare till lite drygt tre fjärdedelar. Ungefär samma förhållande gäller för nyregistrerade husbilar. Även om en del av kostnaderna sannolikt omfördelas inom hushållen bedöms ändå en förändrad beskattning av husbilar i genomsnitt gynna män mer än kvinnor. Sett till jämställdheten i stort bedöms dock förslaget ha marginella effekter på den ekonomiska jämställdheten mellan män och kvinnor.

Malus för vissa alternativbränslefordon

Förslaget om malus för nya fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol bedöms ha en indirekt fördelningseffekt som gynnar bilägare med lägre inkomster, vilka i stor utsträckning är hänvisade till begagnatmarknaden. Av ägarna till personbilar som är anpassade för drift med E85 står män som ägare till ungefär två tredjedelar. Ungefär samma förhållanden gäller för nyregistrerade personbilar. Förslaget bedöms därför påverka män mer än kvinnor, även om en viss omfördelning av kostnader sannolik sker inom hushållen. Sett till den ekonomiska jämställdheten i stort bedöms förslaget ha marginella effekter.

Som *BioDriv Öst* anför kan förslaget påverka olika aktörers vilja och möjligheter att investera i en diversifierad fordonsflotta, något som i förlängningen kan påverka Sveriges krisberedskap negativt. Detta bedöms i viss utsträckning vägas upp om det framöver blir lättare att efterkonvertera bensindrivna fordon till drift med E85 med hjälp av konverteringssatser. Bilar som är anpassade för drift med E85 kommer även fortsättningsvis ha en lägre fordonskatt från år fyra jämfört med en motsvarande bensin- eller dieseldriven bil.

Förslagen bedöms inte medföra några särskilda konsekvenser för kommuner och regioner, sysselsättning, arbetslöshet, inflation och löner.

12.20 Befrielse från energiskatt på el för CCS bör inte genomföras

Regeringens bedömning: Det bör inte införas en befrielse från energiskatt på el för infångning av koldioxid.

Skälen för regeringens bedömning: Under 2023 remitterade Finansdepartementet en promemoria med förslag om befrielse från energiskatt på el för infångning av koldioxid (s.k. CCS). Förslaget syftade till att dels främja etableringen av CCS i Sverige, dels skapa mer lika skatterättsliga villkor för CCS mellan aktörer som bedriver industriell verksamhet och andra aktörer som kan tänkas installera CCS-teknik. Enligt förslaget ska energiskatten på el som förbrukas i en CCS-installation sättas ned till 0,6 öre per kilowattimme, vilket är den nivå som gäller för el som förbrukas i tillverkningsprocessen i industriell verksamhet. Skattebefrielsen skulle vara ett statligt stöd och utgöra ett komplement till andra stöd för CCS. Även om majoriteten av

remissinstanserna stödde förslaget var flera av dem negativa till utformningen av det. Skatteverket har ställt sig tveksamt till att någon skattebefrielse för elförbrukning för CCS i industriell tillverkningsprocess, enligt de antaganden som låg till grund för det remitterade förslaget, föreligger. Därmed finns inte någon snedvridning i energiskattehänseende mellan aktörer som bedriver industriell verksamhet och andra aktörer som kan tänkas installera CCS-teknik. Många remissinstanser pekade också på att förslaget skulle skapa en snedvridning mellan olika tekniker för infångning av koldioxid eller mellan olika verksamheter där infångning av koldioxid kan bli aktuell. Skatteverket, liksom Energimyndigheten, ansåg också att förslagets förenlighet med EU:s regler om statligt stöd bör utredas ytterligare i ljuset av andra åtgärder som staten aviserat för att främja etableringen av CCS.

Det pågår ett arbete med att främja etableringen av CCS, exempelvis genom investeringsstöd och omvända auktioner där staten köper infångad koldioxid. Auktionerna, som är en central del av satsningen på CCS, utgör ett statligt stöd enligt unionsrätten och går inte att kombinera med andra statliga stöd. En skattebefrielse för CCS riskerar därmed att äventyra auktionerna och andra stöd som på ett mer effektivt och ändamålsenligt sätt främjar etableringen av CCS. Förslaget medför också risker för betydande snedvridning på marknaden mellan olika tekniker för CCS. Det kan också ifrågasättas om dagens lagstiftning medför en sådan snedvridning i skatterättsligt hänseende som förslaget avsågs åtgärda. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att förslaget inte bör genomföras.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 12.17) gjorde regeringen bedömningen att befrielse från energiskatt på el för infångning av koldioxid bör införas fr.o.m. den 1 oktober 2024. Förslaget bedömdes inte ha någon offentligfinansiell effekt under 2024 och 2025. I denna proposition återtas aviseringen.

Skatt på konsumtion m.m. – övriga punktskatter

12.21 Sänkt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier bör införas

Regeringens bedömning: Det bör införas ett system för nedsatt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier som i huvudsak överensstämmer med det som föreslås i promemorian Sänkt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier.

Skälen för regeringens bedömning: Finansdepartementet remitterade i juni 2024 promemorian Sänkt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier (Fi2024/01482). I promemorian föreslås ett system för nedsatt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier. Nedsättningen omfattar enligt förslaget öl producerad av producenter vars årsproduktion uppgår till som mest 3 miljoner liter öl. Producenterna som omfattas av nedsättning delas in i fem olika kategorier utifrån sin årsproduktion. Öl från producenter i kategorin med lägst produktion föreslås i promemorian ges skattenedsättning med 50 procent. Nedsättningen minskar sedan stegvis med 10 procentenheter per kategori. I promemorian begränsades nedsättningen till att enbart gälla öl från producenter som är juridiskt och ekonomiskt oberoende från andra ölproducenter och dessutom inte tillverkar på licens. Det krävs även att producenten använder lokaler som är fysiskt skilda från andra ölproducenter. Ändringarna föreslås i promemorian träda i kraft den 1 juli 2025.

Regeringen anser att det bör införas ett system för nedsatt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier och att systemet i huvudsak bör överensstämma med det som föreslås i promemorian Sänkt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med sådana förslag. De kommande förslagen bör träda i kraft den 1 juli 2025.

Förslaget beräknas minska skatteintäkterna med 60 miljoner kronor 2025 (delårseffekt eftersom förslaget föreslås träda i kraft 1 juli 2025) och därefter med 120 miljoner kronor per år.

Övriga skattefrågor

12.22 Vissa förändringar på F-skattens område

12.22.1 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 9 november 2017 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över F-skattesystemet (dir. 2017:108). Utredningen, som tog namnet F-skatteutredningen, redovisade i delbetänkandet F-skattesystemet – några särskilt utpekade frågor (SOU 2018:49) en analys om och i vilken utsträckning F-skattesystemet uppfattas leda till att de som egentligen är anställda har anlitats som näringsidkare, s.k. falska egenföretagare.

En sammanfattning av delbetänkandet finns i *bilaga 15 avsnitt 1*. Delbetänkandet har remissbehandlats.

En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 15 avsnitt 2*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2018/02428).

Den 3 juni 2019 redovisade utredningen sitt uppdrag i slutbetänkandet F-skattesystemet – en översyn (SOU 2019:31).

En sammanfattning av slutbetänkandet finns i *bilaga 15 avsnitt 3*. Slutbetänkandets lagförslag finns i *bilaga 15 avsnitt 4*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 15 avsnitt 5*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2019/02211).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 13 juni 2024 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 15 avsnitt 6*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 15 avsnitt 7*. Lagrådet lämnar förslagen utan erinran. I förhållande till lagrådsremissen har vissa språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

12.22.2 F-skattesystemet

Preliminär skatt ska betalas för beskattningsåret med belopp som så nära som möjligt motsvarar den slutliga skatten. Den preliminära skatten betalas antingen genom skatteavdrag som A-skatt eller enligt särskild debitering som F-skatt eller särskild A-skatt.

Den som bedriver eller avser att bedriva näringsverksamhet i Sverige kan godkännas för F-skatt. Ett godkännande för F-skatt innebär att det är den fysiska eller juridiska personen själv som ansvarar för att betala in sin preliminära skatt och sina socialavgifter. Ett godkännande för F-skatt för en fysisk person kan förenas med villkoret att det bara får återopas i innehavarens näringsverksamhet, vilket kallas FA-skatt. Om en fysisk person är godkänd för FA-skatt ska arbetsgivaren betala in preliminärskatt och arbetsgivaravgifter på lönen till Skatteverket. Det är dock den fysiska personen som är ansvarig för att betala in preliminärskatt och egenavgifter på ersättning för arbete som utförts i näringsverksamheten. Sedan F-skattesystemet infördes är det i

princip Skatteverkets beslut om godkännande för F-skatt och återopande av detsamma som är avgörande för vem som ska betala socialavgifter för ersättning för arbete.

F-skatteutredningen har sett över F-skattesystemet och analyserat effekterna av nuvarande bestämmelsers utformning och tillämpning, då dessa regler påverkar ett konkurrenskraftigt och dynamiskt företagsklimat. Syftet med översynen var att utreda F-skattesystemets inverkan på företagens villkor, dess betydelse för skyddsregler för arbetstagare samt dess betydelse för att förebygga skattefusk och skatteundandragande. Utredningen lämnade ett antal förbättringsförslag på F-skattens område, särskilt med beaktande av skattefusk- och skatteundandragandeperspektivet. Översynen presenterades i delbetänkandet SOU 2018:49 och slutbetänkandet SOU 2019:31. För närmare genomgång av bakgrunden och gällande rätt hänvisas till dessa betänkanden.

12.22.3 Det finns behov av förändringar på F-skattens område

Regeringens bedömning: Det finns behov av vissa förändringar på F-skattens område, framför allt för att motverka risken för skattefusk och skatteundandragande och för att förebygga att företag används som brottsverktyg.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen vill slå vakt om det svenska skattesystemet för att kunna förbättra välfärden och säkra statens grundläggande uppgifter. För att skatterna långsiktigt ska kunna finansiera detta måste såväl allmänheten som företagen ha ett högt förtroende för skattesystemet. Regeringen värdesätter företagen och arbetar för att skapa rätt förutsättningar för företag att bildas och växa. Därför är det viktigt att arbeta för att minska skattefusk och skatteundandragande, eftersom det skadar konkurrens på lika villkor och drar undan resurser från den gemensamma välfärden. Undandragande av skatter och avgifter har också blivit ett allt viktigare brottsområde för organiserad brottslighet. Den organiserade brottsligheten använder sig systematiskt av företag för att begå brott. Såsom regeringen lyfter fram i den nationella strategin mot organiserad brottslighet (skr. 2023/24:67) behöver det bli svårare att berika sig på och investera i brottslighet. Centrala delar i det arbetet är att motverka den kriminella ekonomin genom att förhindra utnyttjandet av offentliga medel, förhindra att företag och andra juridiska personer används som brottsverktyg samt utnyttja potentialen i administrativa åtgärder som ett brottsförebyggande instrument.

En väl fungerande konkurrens, större möjligheter för Skatteverket att kunna granska de företag som bedriver eller uppger sig bedriva verksamhet samt tillhandahålla register som överensstämmer med verkligheten utgör i det avseendet viktiga faktorer. Ett godkännande för F-skatt är en viktig komponent för att skapa goda villkor för att starta, driva och utveckla företag. Bestämmelserna ska vara enkla, tydliga och lätthanterliga för både enskilda och myndigheter. Samtidigt måste det finnas ett effektivt system för att förhindra att systemet med F-skatt missbrukas eller utnyttjas i brottsliga syften.

Ett godkännande för F-skatt som missbrukas leder till osund konkurrens och påverkar företagsklimatet negativt. Det måste därför finnas goda förutsättningar för Skatteverket att ha möjlighet att inte godkänna en ansökan om F-skatt eller återkalla ett godkännande för F-skatt, för den företagare som inte konkurrerar på lika villkor. Vidare bidrar en korrekt registrering till ett ändamålsenligt nyttjande av systemet och motverkar att F-skattens funktionalitet, den skatterättsliga statusen som näringsidkare, används för andra syften än vad den är avsedd för.

Uppgifter i Skatteverkets databaser används ofta av såväl andra myndigheter som av privata aktörer vid beslutsfattande och det är därför viktigt att en uppgift om godkännande för F-skatt i Skatteverkets databaser speglar verkliga förhållanden. Exempelvis kontrollerar Försäkringskassan vid beslutsfattande om assistans att den aktuella arbetsgivaren är godkänd för F-skatt. Endast fysiska och juridiska personer som bedriver eller som har för avsikt att bedriva näringsverksamhet bör således vara godkända för F-skatt.

Frågan om näringsverksamhet bedrivs eller kommer att bedrivas kan vara svår att avgöra vid ansökningstillfället. Detta gäller särskilt när ansökan grundas på en avsikt att bedriva näringsverksamhet och i situationer där fråga uppstår om en nystartad verksamhet kan betraktas som näringsverksamhet eller inte. Det avgörande för Skatteverkets bedömning är hur verksamheten efter ansökningstillfället faktiskt har bedrivits, en bedömning som av naturliga skäl kan göras först i efterhand. Om det efter godkännandet kommer fram att förutsättningarna för F-skatt inte är uppfyllda ska Skatteverket som regel återkalla godkännandet. Kontrollarbetet är dock i dag såväl resurskrävande som förenat med betydande utredningssvårigheter och är ofta beroende av frivilliga aktiva åtgärder från den som fått godkännandet.

F-skatteutredningen gjorde i sitt betänkande bedömningen att F-skattesystemet i huvudsak är välfungerande, men att det finns behov av ytterligare åtgärder framför allt för att motverka risken för skattefusk och skatteundandragande. Dessutom ansåg utredningen att det behövs bättre förutsättningar för Skatteverket att vägra och att återkalla ett godkännande för F-skatt för den som inte konkurrerar på lika villkor. Vidare ansåg utredningen att Skatteverket behöver bättre rättsliga förutsättningar för att effektivt kunna följa upp de fysiska och juridiska personer som är godkända för F-skatt. Det finns även ett behov av att göra regelverket tydligare och mer överskådligt.

Bättre rättsliga verktyg för att effektivt följa upp fysiska och juridiska personer godkända för F-skatt samt förutsättningar att vägra och återkalla ett godkännande skulle dessutom ge betydelsefulla verktyg för Skatteverket i deras arbete inom myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet. Med arbetslivskriminalitet menas bl.a. när företag medvetet bryter mot olika slags regler i arbetslivet och t.ex. inte betalar skatter och avgifter (se t.ex. SOU 2023:8). Arbetslivskriminalitet leder exempelvis till att företag inte kan konkurrera på lika villkor. Eftersom regeringen bedriver både ett myndighetsgemensamt arbete mot arbetslivskriminalitet och ett myndighetsgemensamt arbete mot organiserad brottslighet kommer Skatteverkets utökade möjligheter därför att motverka skatterelaterad brottslighet, vilket indirekt även understöder medverkande myndigheter i deras brottsförebyggande och brottsbekämpande arbete.

Regeringen delar i stort F-skatteutredningens bedömningar. Ett godkännande för F-skatt som missbrukas leder till osund konkurrens och påverkar företagsklimatet negativt. Goda villkor för företagande är centralt för ekonomisk tillväxt.

Det finns ett behov av att förbättra förutsättningarna för Skatteverket att såväl vägra som att återkalla godkännanden för F-skatt för den som inte konkurrerar på lika villkor. Sådana förändringar på F-skattens område gagnar i slutändan de seriösa företagen. Det är därför lämpligt att ge Skatteverket ytterligare verktyg för att kunna kontrollera näringsidkare såväl vid ansökan för F-skatt som vid ett eventuellt återkallande av godkännande för F-skatt samt inom ramen för det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet. På så sätt får Skatteverket ännu större möjligheter att fatta korrekta beslut. En korrekt F-skattedatabas uppfyller vidare systemets syfte bättre. De utökade kontrollmöjligheterna bör dock inte verka betungande för företagen, utan det bör finnas en balans mellan dessa och en eventuellt

ökad administrativ börda för företagen. F-skatteutredningens förslag i dessa delar, och som presenterats i slutbetänkandet, ligger till grund för regeringens förslag på området. Vid en intresseavvägning anser regeringen att merparten av de föreslagna reglerna ska införas.

12.22.4 Ett godkännande får tidsbegränsas i vissa fall

Regeringens förslag: Ett godkännande för F-skatt gäller tills vidare. Giltighetstiden av ett sådant beslut ska dock begränsas om den sökande begär det. Giltigheten ska då upphöra senast vid den tidpunkt sökanden har angett.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att Skatteverket även får tidsbegränsa ett godkännande för F-skatt om den sökande ännu inte bedriver men har för avsikt att bedriva näringsverksamhet.

Remissinstanserna: Remissutfallet är blandat. Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget att ett godkännande för F-skatt kan tidsbegränsas på den sökandes begäran. Bland dessa finns *Almega*, *Arbetsdomstolen*, *Försäkringskassan*, *Förvaltningsrätten i Linköping*, *Journalistförbundet*, *Konkurrensverket*, *Skatteverket* och *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)*. Förvaltningsrätten i Linköping för fram att lagtexten bör utformas som en möjlighet för Skatteverket att besluta om huruvida godkännandet ska tidsbegränsas eller inte. Journalistförbundet anser att förfarandet möjligen skulle kunna förenklas genom att den sökande endast meddelar Skatteverket att tiden ska förlängas med anledning av att verksamheten kommer bedrivas under ytterligare en tid.

Ett antal remissinstanser, däribland *Almega*, *Arbetsdomstolen*, *Ekobrottsmyndigheten*, *Försäkringskassan*, *Förvaltningsrätten i Linköping*, *Konkurrensverket* och *TCO*, tillstyrker även förslaget att Skatteverket ska tidsbegränsa ett godkännande för F-skatt om den sökande ännu inte bedriver men har för avsikt att bedriva näringsverksamhet. Flera remissinstanser, däribland *Näringslivets skattedelegation*, *Skatteverket*, *Svensk scenkonst*, *Sveriges byggindustrier*, *Sveriges läkarförbund* och *Tillväxtverket* anser dock inte att detta förslag bör genomföras. Bland annat befarar Skatteverket, Svensk scenkonst, Sveriges läkarförbund och Tillväxtverket att förslaget om tidsbegränsad F-skatt riskerar att öka osäkerheten under ett företags initiala skede. Skatteverket anser att ett godkännande för F-skatt även fortsättningsvis ska gälla tills vidare. Skatteverket anför vidare att nuvarande ordning, kompletterad med utredningens övriga förslag, har förutsättningar att förbättra uppföljningen och ge större möjligheter än tidigare att säkerställa att endast de som bedriver näringsverksamhet är godkända för F-skatt.

Skälen för regeringens förslag

Det bör införas en möjlighet att ansöka om att godkännandet för F-skatt tidsbegränsas. Skatteverket ska, enligt huvudregeln i 9 kap. 1 § första stycket skatteförfarandelagen (2011:1244), förkortad SFL, efter ansökan godkänna den som uppger sig bedriva eller ha för avsikt att bedriva näringsverksamhet i Sverige för F-skatt. Detta gäller oavsett om en fysisk eller juridisk person är skattskyldig i Sverige eller inte. Om Skatteverket beslutat att godkänna en ansökan för F-skatt gäller beslutet tills vidare. Det innebär att godkännandet gäller till dess att det återkallas av Skatteverket. En återkallelse kan ske om den godkände begär det eller om det kommer fram att förutsättningarna för godkännandet inte längre är uppfyllda (9 kap. 4 § första stycket SFL). Någon möjlighet att godkännas för F-skatt under en begränsad tid finns inte i dag. Regeringen anser att utgångspunkten även fortsättningsvis bör vara att ett godkännande ska gälla tills vidare och att giltighetstiden endast ska begränsas när det finns skäl för det.

Av utredningens underlag framgår att det finns personer som är godkända för F-skatt under endast en kortare period. Det kan handla om såväl fysiska som juridiska personer vars verksamhet inte visar sig tillräckligt lönsam för att fortsätta drivas. Det kan också handla om personer som har ett kortare uppdrag i Sverige eller personer som av andra anledningar redan vid ansökan vet att de inte ska bedriva näringsverksamhet under någon längre period, t.ex. på grund av säsongsbetonad verksamhet eller i samband med ett specifikt arbete eller projekt.

År 2021 godkändes totalt 100 209 fysiska och juridiska personer för F-skatt. Av dessa återkallades 3 598 godkännanden under år 2021. Under år 2022 återkallades 7 075 och under år 2023 ytterligare 6 664 av dessa godkännanden. Uppgifterna visar således att ca 17 procent av de personer som godkändes under 2021 inte var godkända för F-skatt i mer än två år. Det har inte varit möjligt att få fram på vilka grunder återkallelserna skett, eller hur många som redan vid ansökningstillfället avsåg att bedriva verksamhet endast under en kortare tid.

Det finns därutöver ett stort antal företag, spridda över olika företagsformer, som är godkända för F-skatt men visar få tecken på aktivitet. Enligt uppgift från Skatteverket fanns det under år 2022 ca 140 000 företag som var godkända för F-skatt men som inte gett någon form av livstecken från sig i vare sig inkomstdeklarationen avseende näringsverksamhet, mervärdesskattedeklarationen eller arbetsgivardeklarationen. Det kan röra sig om fysiska personer som visserligen är inaktiva men som väljer att fortsätta att vara godkända för F-skatt för att återigen kunna bedriva näringsverksamheten i framtiden. Det kan också röra sig om personer som t.ex. befinner sig utomlands och som Skatteverket inte lyckats få kontakt med för att kunna avregistrera. Att vara godkänd för F-skatt trots att ingen näringsverksamhet bedrivs kan leda till omfattande konsekvenser för den enskilde, t.ex. i form av skönsbeskattning eller onödiga förseningsavgifter för skattedeklarationer då den enskilde inte heller borde ha varit registrerad för mervärdesskatt och arbetsgivaravgifter.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan bedömer regeringen att det finns ett behov av ett mer flexibelt förfarande i samband med beslut om godkännande för F-skatt. Det är utifrån utredningens underlag svårt att bedöma hur många som kommer att ansöka om en tidsbegränsning på eget initiativ. Utredningens underlag visar emellertid att det finns ett stort antal fysiska och juridiska personer som på olika grunder avregistreras inom två år och att det finns ett stort antal personer som är godkända för F-skatt trots att de inte verkar bedriva någon näringsverksamhet. I dag kan Skatteverket på eget initiativ återkalla ett godkännande om det kan konstateras att den godkände inte längre bedriver eller har för avsikt att bedriva näringsverksamhet. Det är dock ofta resurskrävande och förenat med betydande utredningssvårigheter att genomföra denna typ av utredningar. Ofta krävs i stället en aktiv åtgärd från den godkände själv för att godkännandet ska återkallas. Någon möjlighet att få ett godkännande för F-skatt på viss tid finns heller inte.

Ett sätt att underlätta förfarandet för dem som redan vid ansökan vet med sig att behovet av att vara godkänd för F-skatt är tillfälligt, är att Skatteverket ges rättsliga förutsättningar att besluta om att godkännandet ska gälla under en viss tid när sökanden begär det. På så sätt minskar risken för att den som inte längre bedriver näringsverksamhet ändå fortsatt är godkänd för F-skatt och finns kvar i systemet. Ett godkännande som tidsbegränsas efter egen begäran förenklar och effektiviserar också förfarandet för Skatteverket vid uppföljning av dem som är godkända. Varken Skatteverket eller den godkände behöver med ett sådant system aktivt vidta åtgärder för att godkännandet ska återkallas. När tiden för godkännandet gått ut kan i stället en avregistrering ske automatiskt.

Att ett godkännande har tidsbegränsats i enlighet med förslaget bör inte utgöra hinder för att återkalla ett godkännande redan innan tiden för giltighetstiden löpt ut. Om det finns omständigheter som ger anledning att anta att näringsverksamhet inte bedrivs eller kommer att bedrivas bör Skatteverket utreda förhållanden som tyder på att näringskriterierna inte är uppfyllda och aktivt besluta om en återkallelse. Ett godkännande som tidsbegränsats kan således upphöra på andra grunder även innan giltighetstiden går ut. Regeringen konstaterar att ett godkännande för F-skatt som tidsbegränsats har samma rättsverkningar som ett godkännande som gäller tills vidare, och tidsbegränsningen bör därför inte leda till några negativa konsekvenser i konkurrenshänseende mellan olika näringsidkare. Ett godkännande som tidsbegränsats kan inte bara bidra till att säkerställa att registreringar om godkännande för F-skatt bättre speglar verkliga förhållanden och ge mer rättvisande statistiska underlag utan också få positiva registervårdande effekter.

Sammanfattningsvis anser regeringen att det bör införas en möjlighet för den som ansöker om godkännande av F-skatt att på egen begäran få godkännandet tidsbegränsat. Om förutsättningarna för ett godkännande är uppfyllda ska Skatteverket alltså besluta om en sådan tidsbegränsning och bestämma giltighetstiden i enlighet med den sökandes begäran. Någon automatisk förlängning ska inte ske i dessa fall. För den som önskar förlänga sitt godkännande när giltighetstiden passerat finns det givetvis ingenting som hindrar att en ny ansökan om godkännande för F-skatt lämnas in. Någon ytterligare reglering i detta avseende, vilket Journalistförbundet efterfrågat, behövs därmed inte. Vidare anser regeringen att möjligheten att tidsbegränsa godkännandet bör tillfalla den sökande, och inte Skatteverket. Regeringen instämmer därför inte i vad Förvaltningsrätten i Linköping fört fram gällande att lagtexten bör utformas som en möjlighet för Skatteverket att besluta om huruvida godkännandet ska tidsbegränsas eller inte. Precis som vid godkännanden för F-skatt som gäller tills vidare ska dock en prövning av om det finns hinder för godkännande givetvis göras innan ett tidsbegränsat godkännande meddelas.

Det bör inte införas en möjlighet för Skatteverket att på eget initiativ besluta om ett tidsbegränsat godkännande när ansökan sker med avsikt att bedriva näringsverksamhet

Godkännande för F-skatt kan, utöver till den som uppger sig bedriva näringsverksamhet, även ges till den som har för avsikt att bedriva näringsverksamhet i Sverige (se 9 kap. 1 § SFL). Med det nuvarande systemet ska Skatteverket manuellt följa upp den som ansökt om godkännande för F-skatt med avsikt om att påbörja näringsverksamhet för att se om verksamheten kommit i gång. I samband med att tilldelningen av F-skattsedel gjordes generösare lyfte regeringen fram att utformningen av reglerna innebar att det blev än viktigare att sökanden informerades om att bedömningen är preliminär och att en annan bedömning kan göras senare, t.ex. vid inkomstbeskattningen. Vidare betonades behovet av att de dåvarande skattemyndigheterna följde upp dem som nyligen fått F-skattsedel i syfte att kontrollera att den bedrivna verksamheten var näringsverksamhet (prop. 1997/98:33 s. 41).

Utredningen föreslog att ett godkännande för F-skatt skulle kunna tidsbegränsas, om den sökande ännu inte bedriver men har för avsikt att bedriva näringsverksamhet. Giltigheten av ett sådant godkännande skulle enligt förslaget upphöra senast vid beslut om slutlig skatt det andra året efter det beskattningsår under vilket godkännandet har medgetts. Om det vid tidpunkten för giltighetens upphörande framgår att näringsverksamhet bedrivs förlängs i stället godkännandet tills vidare utan ny ansökan. Som skäl för förslaget angavs att det finns behov av att kunna besluta om godkännande på viss tid för såväl den som ännu inte kommit i gång med sin verksamhet alls, som för den som påbörjat ett uppdrag t.ex. för sin tidigare arbetsgivare, och där det först efter en tid går att kontrollera om den uppgivna verksamheten är så självständig att den

uppfyller näringskriterierna i 13 kap. 1 § inkomstskattelagen (1999:1229). Bedömningen av om näringsverksamheten faktiskt kommit i gång skulle med en sådan reglering förflyttas till en tidpunkt när det finns faktisk möjlighet till kontroll.

Mot bakgrund av att bedömningen redan enligt befintliga bestämmelser är preliminär kan sägas att det nuvarande systemet, där F-skatt beviljas utifrån en avsikt att bedriva näringsverksamhet, redan är ett slags godkännande som beviljats ”på prov”. Det ska nämligen stå klart för sökanden att bedömningen är preliminär och att Skatteverket ska följa upp om näringsverksamheten kommit i gång. Det kan enligt regeringens mening redan av detta skäl framhållas att det saknas ett behov av att ändra regelverket så att Skatteverket ska ges möjlighet att tidsbegränsa godkännandet för F-skatt när ansökan sker med avsikt att bedriva näringsverksamhet.

Utredningen gjorde ingen bedömning av i vilken omfattning uppföljning sker av dem som ansöker om att bli godkända innan en näringsverksamhet har kommit i gång och huruvida uppföljningen i sådana fall är effektiv. I betänkandet gjordes dock bedömningen att det, även om det får anses oklart hur många fysiska och juridiska personer som skulle komma att omfattas av förslaget, finns skäl att få en tydligare uppdelning mellan dem som redan vid ansökningstillfället bedriver näringsverksamhet och dem som har för avsikt att bedriva näringsverksamhet. Utredningen föreslog därför att giltighetstiden för ett godkännande som tidsbegränsats på Skatteverkets initiativ, när ansökan skett med avsikt att påbörja näringsverksamhet, som grund skulle knytas till tidpunkten för beslut om slutlig skatt det andra året efter det beskattningsår under vilket godkännandet har medgetts.

Skatteverket anför att förslaget att det ska införas en möjlighet för Skatteverket att på eget initiativ besluta om ett tidsbegränsat godkännande när ansökan sker med avsikt att bedriva näringsverksamhet kan komma att skapa osäkerhet och en tyngre administrativ börda såväl för den enskilde som för Skatteverket. Även ett flertal andra remissinstanser, som Svensk scenkonst, Sveriges läkarförbund och Tillväxtverket, betonar att ett tidsbegränsat godkännande på Skatteverkets initiativ skulle skapa osäkerhet. Regeringen gör i likhet med dessa remissinstanser bedömningen att ett genomförande av förslaget skulle kunna leda till större osäkerhet och merarbete för såväl företag som Skatteverket. Nuvarande ordning kompletterad med utredningens övriga förslag har, vilket Skatteverket fört fram, förutsättningar att förbättra uppföljningen och ge större möjligheter än tidigare att säkerställa att endast de som bedriver näringsverksamhet är godkända för F-skatt. Regeringen delar alltså inte utredningens uppfattning att det bör införas ett tidsbegränsat godkännande för F-skatt på Skatteverkets initiativ. Mot den bakgrunden ska någon sådan reglering inte införas.

Lagförslag

Förslaget medför ändring i 9 kap. 1 § SFL.

12.22.5 Uppgiftsskyldighet och möjlighet att förelägga den som är godkänd för F-skatt

Regeringens förslag: Om Skatteverket begär det, ska den som är godkänd för F-skatt tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för att kontrollera om förutsättningarna för att vara godkänd är uppfyllda.

Skatteverket får förelägga den som inte fullgör denna skyldighet att fullgöra den.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser tillstyrker eller ställer sig positiva till förslaget. Bland dessa finns *Arbetsdomstolen, Försäkringskassan, Konkurrensverket, LO, SACO, Skatteverket, Stockholms universitet, Svensk scenkonst, Teaterförbundet för scen och film* och *TCO. Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)* anser att förslaget är möjligt att tillstyrka, så länge inte Skatteverket missbrukar den utökade befogenheten. Skatteverkets hantering bör i sådant fall följas upp. LRF anser vidare att det är av vikt att det klargörs att föreläggande endast får användas om svar inte ges eller vid bristande svar. Sveriges läkarförbund, som tillstyrker förslaget, anser att det behöver förtydligas vilka uppgifter som ska kunna krävas in och vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda innan återkallelse blir aktuellt. Stockholms universitet föreslår att bestämmelsen omformuleras för att i stället tar sikte på hindren för att bli godkänd. Det blir då tydligare vad Skatteverket kan efterfråga. Skatteverket bör även ges i uppdrag att utforma tydlig rättsinformation gällande vad som kan tänkas efterfråga.

Almega, FAR, Företagarförbundet fria företagare, Näringslivets skattedelegation, Rättvis skatteprocess och *Srf konsulternas förbund* avstyrker förslaget. Almega ställer sig frågande till varför Skatteverket behöver dessa befogenheter. FAR anser att Skatteverket redan i dag kan återkalla ett godkännande för F-skatt när någon näringsverksamhet inte bedrivs. Företagarförbundet fria företagare anser att förslaget kan leda till en ökad administrativ börda för företagen om Skatteverket börjar förelägga dem årligen. Dessutom ser Företagarförbundet risker med att Skatteverket med kort varsel ska kunna förelägga mindre företag att lämna uppgifter som de behöver hjälp av exempelvis redovisningskonsulter för att ta fram. Näringslivets skattedelegation anser att det är oklart hur stort behovet av ändring är. Förslaget framstår därför som oproportionerligt eftersom Skatteverket inom ramen för beskattningsverksamheten har utredningsbefogenheter och kan göra revision i samband med ansökan, vilket framgår av 41 kap. 3 § 4 SFL. Även Rättvis skatteprocess och Srf konsulternas förbund anser att förslaget är oproportionerligt och innebär ett alltför långtgående ingrepp.

Övriga remissinstanser har inte yttrat sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Gällande reglering av uppgiftsskyldighet och F-skatt

Skatteverket har i dag endast möjlighet att avslå en ansökan om godkännande för F-skatt om det finns skäligen anledning att anta att den verksamhet som beskrivs i ansökan inte utgör eller kommer att utgöra näringsverksamhet bedriven i Sverige, om ansökan bara grundar sig på en delägars intäkter från ett svenskt handelsbolag, eller om vissa omständigheter relaterade till den sökande eller någon som ska prövas enligt 2 § samma kapitel är uppfyllda (9 kap. 1 § andra stycket 1–3 SFL).

I samband med en ansökan om att bli godkänd för F-skatt ska sökanden visa att förutsättningar för godkännande är uppfyllda. Skatteverket har dock en utrednings-skyldighet som bl.a. innebär att den sökande ska ges möjlighet att komplettera sin ansökan eller lämna andra uppgifter som är nödvändiga och som Skatteverket inte har tillgång till. Bevisbördan åvilar dock den sökande. En ansökan om godkännande för F-skatt kan avslås om en uppmaning att komplettera ansökan med uppgifter som visar att sökanden uppfyller förutsättningarna inte följs.

När en ansökan om godkännande för F-skatt är godkänd gäller beslutet tills vidare. Efter att en ansökan har godkänts kan det dock komma fram omständigheter som utgör skäl att ifrågasätta om kraven för godkännandet är uppfyllda. Det kan handla om omständigheter som tyder på att förhållandena har ändrats eller att de ursprungliga uppgifterna inte var riktiga. För att ändra ett beslut om godkännande måste dock utredningsmaterialet ha förändrats, dvs. det måste ha kommit till någon ny

omständighet som inte var känd för Skatteverket vid prövningen av ansökan. Förhållandena i sig behöver alltså inte ha förändrats sedan beslutet om godkännande meddelades utan det är i stället tillräckligt att det kommit fram uppgifter om tidigare okända förhållanden. I vissa fall kan det handla om nya omständigheter som i sig utgör tillräckliga skäl att överväga en återkallelse, t.ex. om den enskilde meddelas näringsförbud eller försätts i konkurs. I andra fall kan omständigheterna vara sådana att det behövs ytterligare utredning för att Skatteverket ska kunna fatta ett korrekt beslut i frågan. Som exempel kan nämnas när det kommer fram omständigheter som tyder på att ett bolag har sålts och det är andra personer som bör betraktas som företagsledare och därmed omfattas av prövningen eller om det kommer fram omständigheter som tyder på att den godkände dragit på sig utländska skatteskulder.

En återkallelse av ett godkännande av F-skatt betraktas som en ingripande åtgärd (se t.ex. prop. 1991/92:112 s. 116 och prop. 2008/09:77 s. 58). När det gäller bevisbördan i ett ärende om eventuellt ingripande mot enskild part visar praxis att den, liksom utredningsansvaret, som utgångspunkt åvilar det allmänna (se En ny förvaltningslag, SOU 2010:29 s. 408). För att t.ex. meddelade tillstånd ska kunna återkallas har det i praxis, med hänsyn till konsekvenserna, ställts höga krav på bevisning för att sådana missförhållanden som motiverar ingripandet föreligger (se t.ex. RÅ 1994 ref 88 och RÅ 2006 ref. 7). Det är därför Skatteverket som ska visa att förutsättningarna för godkännandet inte längre är uppfyllda.

Det primära syftet med utredningsskyldigheten är att ett ärende ska bli så väl utrett att det kan förväntas utmynna i ett materiellt riktigt beslut. I beskattningsverksamheten har Skatteverket ett flertal utredningsbefogenheter att tillgå för att få korrekta beslutsunderlag. När det gäller inhämtning av underlag för en eventuell återkallelse av F-skatt är dock utredningsbefogenheterna mycket begränsade. Utöver de uppgifter som Skatteverket exempelvis har tillgång till genom olika register kan Skatteverket ställa frågor till den godkände om förhållanden som har betydelse för godkännandet. Normalt är det tillräckligt att den godkände tillfrågas om vissa sakförhållanden eller ombeds inkomma med skriftligt material till styrkande av en viss uppgift genom en förfrågan eller ett telefonsamtal för att få in uppgifter. Problem uppstår dock när den som är godkänd inte vill medverka eller inte svarar på de frågor som är nödvändiga för att Skatteverket ska kunna fatta ett korrekt beslut avseende godkännandet. I dessa fall saknar Skatteverket, med nuvarande reglering, möjlighet att gå vidare med ärendet. Godkännandet för F-skatt kan därför ligga kvar oavsett om förutsättningarna för att vara godkänd är uppfyllda eller inte.

Den som är godkänd för F-skatt bör vara skyldig att lämna de uppgifter som behövs för att avgöra om det finns förutsättningar för ett sådant godkännande

Mot bakgrund av de rättsverkningar ett godkännande för F-skatt har är det av stor vikt att den som är godkänd för F-skatt också uppfyller kraven för att vara godkänd. När ett beslut om godkännande är fattat finns det ingen motsvarande skyldighet för den godkände att, vare sig på eget initiativ eller på begäran av Skatteverket, lämna uppgifter om ändrade förhållanden, som det finns i vissa andra avseenden (jfr t.ex. 7 kap. 4 § SFL gällande anmälan för registrering). Enligt uppgift från Skatteverket fanns det exempelvis, vilket även berörts i avsnitt 12.22.4, under år 2022 ca 140 000 företag som var godkända för F-skatt men som inte gett någon form av livstecken från sig i vare sig inkomstdeklarationen avseende näringsverksamhet, mervärdesskattedeklarationen eller arbetsgivardeklarationen.

När det gäller inhämtande av underlag för att kontrollera godkännande av F-skatt är Skatteverkets utredningsbefogenheter mycket begränsade och problem uppstår när den som är godkänd inte vill medverka eller inte svarar på de frågor som är nödvändiga för att Skatteverket ska kunna fatta ett korrekt beslut avseende godkännandet.

Skatteverket har visserligen möjlighet att inom ramen för en revision begära in uppgifter (se 41 kap. SFL). Eftersom revisionsinstitutet är en fördjupad utredningsform, som främst tar sikte på kontroll av att uppgiftsskyldighet har fullgjorts rörande uppgifter som är av betydelse för bestämmande av inkomstskatt, mervärdesskatt eller arbetsgivaravgifter, torde det sällan bli aktuellt vid utredning enbart av godkännandet för F-skatt. Det står därför klart att Skatteverket behöver bättre verktyg för att kunna få in uppgifter från den som är godkänd för F-skatt.

En generell skyldighet för den som är godkänd för F-skatt att på eget initiativ lämna uppgifter om ändrade förhållanden skulle kunna medföra en omotiverad administrativ börda både för den enskilde och för Skatteverket. Det skulle innebära att Skatteverket skulle behöva hantera en stor mängd uppgifter från näringsidkare som trots ändrade förhållanden uppfyller kraven för att vara godkända för F-skatt. Regeringen anser med hänsyn till detta att en allmän uppgiftsskyldighet inte ska införas i detta avseende.

Det är dock, enligt regeringens mening, otillfredsställande att Skatteverket saknar handlingsmöjligheter i de fall den som är godkänd för F-skatt inte svarar på en fråga från Skatteverket när uppgifterna är nödvändiga för en riktig bedömning. Den som är godkänd för F-skatt bör därför, om Skatteverket begär det, vara skyldig att tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för att avgöra om förutsättningarna för att vara godkänd är uppfyllda. Det kan t.ex. röra sig om frågor om, och handlingar till styrkande av, näringsverksamhetens bedrivande eller uppgifter till styrkande av att den eller de personer som prövades vid ansökan även fortsatt är de som ska uppfylla kraven. För Skatteverket kan det t.ex. bli aktuellt att begära in fakturor, avtal eller liknande från företaget för att bedöma om näringsverksamheten har påbörjats. Det kan även finnas behov för Skatteverket att kunna begära in ett intyg (skuldfrihetsintyg) som visar att företaget inte har utländska skulder avseende skatter eller avgifter. Vidare kan det finnas behov för Skatteverket att kunna begära att få in uppgifter som har relevans för att visa att en ny ägare till företaget uppfyller villkoren för att vara godkänd för F-skatt.

Eftersom omständigheterna avseende olika innehavare av godkännande för F-skatt kan skilja sig mycket åt bedömer regeringen emellertid, till skillnad från *Sveriges läkarförbund*, att det inte är lämpligt att uttömmande reglera vilka handlingar och uppgifter som ska kunna begäras in. Behovet av uppgifter som behövs för att kunna avgöra om det finns förutsättningar för godkännande för F-skatt skiljer sig åt från fall till fall. Uppgiftsskyldigheten bör dock endast omfatta sådana handlingar eller upplysningar som har betydelse för bedömningen av om kraven för att vara godkänd för F-skatt enligt 9 kap. SFL är uppfyllda. Det behövs därför inte något ytterligare förtydligande i detta avseende, vilket bl.a. *Stockholms universitet* efterfrågar.

Företagarförbundet fria företagare hyser farhågor om att förslaget kommer att innebära en ökad administrativ börda för företagen. Regeringen konstaterar att avsikten med förslaget inte är att Skatteverket årligen ska begära in uppgifter eller handlingar från alla som är godkända för F-skatt. I stället är syftet att Skatteverket när det behövs, t.ex. för att misstanke om att förutsättningarna för godkännande inte längre är eller rent av aldrig har varit uppfyllda, ska få svar på sina frågor. Skatteverket ställer redan i dag sådana frågor till dem som är godkända för F-skatt. För dem som är godkända för F-skatt och som redan i dag svarar på sådana frågor från Skatteverket kommer förslaget alltså inte innebära någon ökad administrativ börda. För de företag som i dag struntar i att svara, eller svarar bristfälligt, på frågor som rör F-skatt från Skatteverket kommer förslaget däremot att innebära viss ytterligare administration. Med hänsyn till vikten av att godkännanden för F-skatt motsvarar verkliga förhållanden (se avsnitt 12.22.3) anser regeringen att en viss ytterligare administration för de företag som i dag inte

svarar på en förfrågan eller svarar bristfälligt på frågan är såväl rimligt som proportionerligt.

Regeringen anser vidare att det är Skatteverkets uppgift att närmare utforma rättsinformation om informationsskyldigheten och dess koppling till hindren för godkännande. Det finns därför inte något behov av att knyta lagregeln närmare hindren för godkännande på det sätt Stockholms universitet önskar. *LRF* påpekar att det är viktigt att Skatteverket inte missbrukar reglerna och att reglerna bör följas upp om så sker. Regeringen konstaterar att det inte finns något som tyder på att Skatteverket skulle komma att missbruka reglerna. Skulle det i framtiden visa sig att reglerna inte fungerar på ett fullgott sätt får reglerna givetvis följas upp på det sätt som då bedöms lämpligt.

Skatteverket bör ges möjlighet att förelägga den som är godkänd för F-skatt att lämna uppgifter

Ett föreläggande är en formell begäran som innebär att mottagaren uppmanas att göra det som framgår av förelägget. Skatteverket får t.ex., enligt 37 kap. 2 § SFL, förelägga den som inte har fullgjort en uppgiftsskyldighet enligt 15–35 kap. SFL att fullgöra skyldigheten. För att det ska vara meningsfullt att införa en ny bestämmelse om uppgiftsskyldighet i syfte att förhindra att systemet kringgås genom passivitet från den godkändes sida, anser regeringen att skyldigheten bör förenas med en möjlighet för Skatteverket att förelägga den som inte fullgör sina skyldigheter. Skatteverket bör normalt inte i första hand använda sig av föreläggandebefogenheten, utan i stället bör Skatteverket inledningsvis ställa frågor till den som är godkänd för F-skatt om förhållanden som har betydelse för godkännandet. Möjligheten bör aktualiseras endast när den som är godkänd för F-skatt inte svarar alls eller svarar bristfälligt på Skatteverkets frågor. Det kan avse situationer där myndigheten i ett enskilt fall har uppmärksammat misstänkta felaktigheter som lämnats i samband med ansökan eller andra omständigheter som innebär att det är tveksamt om ett godkännande bör bedömas på samma sätt som tidigare. Som exempel kan nämnas att en utländsk näringsidkare ska ge in ett nytt skuldfrihetsintyg eller att den godkände ska lämna uppgifter som styrker att den som prövats vid ansökan fortfarande är den som ska prövas. Föreläggandemöjligheten kan även aktualiseras om det kommer fram omständigheter som tyder på att ett bolag har sålts och det är andra personer som bör betraktas som företagsledare och därmed omfattas av prövningen.

Den föreslagna föreläggandemöjligheten bör framför allt aktualiseras när Skatteverket fått indikationer på att förutsättningarna som angavs i ansökan om F-skatt har ändrats eller inte stämmer eller då Skatteverket misstänker missbruk. Föreläggandemöjligheten bör även kunna användas när Skatteverket behöver kontrollera företag som fått godkännande för F-skatt med avsikt att bedriva näringsverksamhet. Det är behovet av uppgifter i det enskilda fallet som blir avgörande för när föreläggandemöjligheten aktualiseras. Regeringen vill i detta avseende återigen påpeka att Skatteverket inledningsvis bör ställa frågor till företaget, innan det kan bli aktuellt med ett föreläggande.

Syftet med förelägget är att förmå den godkände att lämna de uppgifter som är nödvändiga för att avgöra om förutsättningarna för godkännandet fortfarande är uppfyllda. Det är också syftet som styr vilka uppgifter och upplysningar Skatteverket kan förelägga den som är godkänd för F-skatt att komma in med. Av förelägget ska också tydligt framgå vilka uppgifter som behövs för Skatteverkets bedömning.

Skatteverket bör alltså, som *LRF* påpekar, i normalfallet inte i första hand använda sig av föreläggandebefogenheten. Först om innehavaren inte svarar på en förfrågan från Skatteverket, eller om det skulle visa sig att lämnade uppgifter innehåller sådana brister

eller felaktigheter att det ändå inte går att bedöma om förutsättningarna för att vara godkänd för F-skatt är uppfyllda, kan det bli aktuellt att tillämpa bestämmelsen om föreläggande.

En befogenhet att utfärda förelägganden innebär ett kraftfullare verktyg än vad som finns tillgängligt enligt befintliga regler för Skatteverket vid utredningen av om förutsättningarna för godkännande är uppfyllda i de fall Skatteverket inte får svar på sina frågor och när en revision är en alltför ingripande åtgärd. Till skillnad från vad *Almega, FAR, Näringslivets skattedelegation, Rättvis skatteprocess* och *Srf konsulternas förbund* fört fram anser regeringen därför att det finns ett behov av att ge Skatteverket möjlighet att förelägga den som är godkänd för F-skatt att lämna uppgifter.

Sammanfattningsvis anser regeringen att en möjlighet att förelägga den som är godkänd för F-skatt att lämna uppgifter i vissa fall är såväl motiverad som proportionerlig. Den föreslagna uppgiftsskyldigheten bör därför knytas till en möjlighet för Skatteverket att kunna förelägga den som är godkänd för F-skatt att tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för att avgöra om förutsättningarna för att vara godkänd för F-skatt är uppfyllda. Regeringen anser att den nya bestämmelsen bör placeras i nära anslutning till det regelverk som berörs och föreslår därför att bestämmelsen om uppgiftsskyldighet och föreläggande tas in i 9 kap. SFL.

Lagförslag

Förslaget medför att en ny paragraf, 9 kap. 8 § SFL, införs.

12.22.6 En utvidgad prövning i vissa fall

Regeringens förslag: Skatteverkets prövning för såväl godkännande som återkallelse av F-skatt när sökanden är ett fåmansföretag utvidgas. Prövningen ska omfatta företagsledare och andra fysiska personer som har bestämmande inflytande över företaget. Även andra fåmansföretag som företagsledaren är eller under de senaste två åren har varit företagsledare ska prövas. Detsamma gäller i fråga om fåmansföretag som den fysiska personen har eller under de två senaste åren har haft bestämmande inflytande över.

Bestämmelsen om vem som ska prövas vid såväl godkännande som återkallelse av F-skatt när sökanden är en fysisk person som under de senaste två åren har varit företagsledare i ett fåmansföretag utvidgas. Prövningen ska, utöver fåmansföretag som den som söker är eller under de senaste två åren har varit företagsledare i, även omfatta fåmansföretag som den sökande har eller under senaste två åren haft ett bestämmande inflytande över.

Den som genom innehav av aktier, andra andelar eller medlemskap kontrollerar mer än 50 procent av det totala antalet rösterna i fåmansföretaget ska anses ha ett bestämmande inflytande.

Vad som sägs om fåmansföretag ska även gälla fåmanshandelsbolag.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslog dock att den utvidgade prövningen skulle regleras i två, i princip, likalydande paragrafer, en med placering i anslutning till bestämmelserna om hinder för godkännande och en med placering i anslutning till bestämmelserna om grunderna för att återkalla ett godkännande.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser tillstyrker eller ställer sig positiva till förslaget. Bland dessa finns *Arbetsdomstolen, Försäkringskassan, Konkurrensverket, Sveriges*

läkarförbund, Teaterförbundet för scen och film och TCO. LRF, som kan ställa sig bakom förslaget, påpekar att prövningen inte bör vara alltför vidsträckt om det inte finns starka skäl. LRF anser vidare att en utvärdering av förslaget bör göras om det genomförs. *Ekobrottsmyndigheten* anser att den föreslagna regeln bör kompletteras med en skyldighet att till Skatteverket anmäla avgörande förändringar, såsom ändring av innehav, i bolagets ägarförhållanden som sker efter att ansökan om F-skatt lämnats in. Detta då myndigheten har identifierat att målvakter ofta sätts in i aktiebolag som redan registrerats för F-skatt. Vidare anser myndigheten att en möjlighet att utreda den faktiska företrädaren bör införas, eftersom Skatteverket skulle kunna ha nytta av detta i sin kontrollverksamhet. *Skatteverket* anser att den utvidgade prövningen bör förtydligas avseende fåmanshandelsbolag, eftersom det i huvudsak är bolagsavtalet och inte antalet röster som avgör vem som utövar kontrollen.

Näringslivets regelrådet, Näringslivets skattedelegation, Rättvis skatteprocess och *SMÅA* avstyrker förslaget eller anser att det inte bör genomföras. Näringslivets skattedelegation anser att förslaget är skadligt för näringslivet och är ett olämpligt verktyg för brottsbekämpning. Förslaget riskerar, vilket även Rättvis skatteprocess för fram, att leda till en form av ”strikt ansvar” för majoritetsägare i ett fåmansbolag. *Företagarna* avstyrker förslaget och anser att förslaget kan få alltför långtgående konsekvenser. Enligt Företagarnas mening skulle t.ex. skolverksamhet kunna dras in om någon i skolans ledningskrets får sitt godkännande för F-skatt återkallat och reglerna tillämpas strängt. *Sveriges advokatsamfund*, som avstyrker förslaget, anser att en majoritetsägare normalt torde vara faktiskt verksam i ett bolag. Majoritetsägaren kan därför bedömas vara företagsledare redan enligt nuvarande reglering. Det är därför svårt att förstå eller tillgodogöra sig behovet av en sådan utvidgning som förslaget innebär. Advokatsamfundet anser vidare att det inte är proportionellt att lägga ägarförhållandena i ett fåmansföretag till grund för bedömningen på det sätt som föreslås utan att också beakta om ägaren i det enskilda fallet faktiskt utnyttjar sin maktposition genom deltagande i driften av fåmansföretaget. Dessutom leder det till en tidskrävande prövning, framför allt med avseende på utländska företag. *Sveriges byggindustrier* konstaterar att det redan i dag, genom Skatteverkets allmänna råd om beskattning av delägare m.fl. i fåmansföretag och fåmanshandelsbolag (SKV A 2015:9), finns möjlighet att anse att en person är företagsledare, trots att personen saknar formell ställning i företaget. Den nuvarande lagstiftningen kräver dessutom att missförhållanden ska kunna hänföras till den aktuella personen och det kan därför ifrågasättas om denna utvidgning av personkretsen verkligen fyller något reellt syfte. Sveriges Byggindustrier befarar att bestämmelsen i stället enbart kommer att leda till en ökad osäkerhet bland personer som försöker göra rätt.

Övriga remissinstanser yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Företagsledarbegreppet

För att förhindra att ett beslut om återkallelse av godkännande för F-skatt kringgås genom att verksamheten bedrivs vidare i annan företagsform ska, enligt 9 kap. 2 § SFL, förhållanden i fåmansföretag och fåmanshandelsbolag beaktas vid prövningen av godkännande för F-skatt (prop. 2010/11:165 s. 329).

Den nuvarande regleringen utgår från begreppet företagsledare i inkomstskattelagens betydelse. Med företagsledare i fåmansföretag avses, enligt 56 kap. 6 § andra stycket inkomstskattelagen (1999:1229), den eller de fysiska personer som genom eget eller en närstående persons andelsinnehav i företaget och på grund av sin ställning i företaget har ett väsentligt inflytande i företaget. Det krävs alltså att såväl ställnings- som inflytandekriteriet är uppfyllt för att företagsledarbegreppet ska anses vara uppfyllt.

Det finns behov av en utvidgad prövning

Med dagens reglering är det bara missförhållanden som kan hänföras till företagsledaren som ska beaktas vid prövningen för godkännande för F-skatt. När sökanden är ett fåmansföretag innebär den nuvarande hänvisningen till inkomstskattelagens företagsledarbegrepp att prövningen av fåmansföretaget inte omfattar missförhållanden som är hänförliga till fysiska personer som har bestämmande inflytande över fåmansföretaget om personen saknar en formell ställning i detta. Som exempel kan nämnas att en fysisk person som har dragit på sig stora skatteskulder som enskild näringsidkare kan driva sin verksamhet vidare genom ett fåmansföretag där personen själv äger samtliga aktier men inte har några formella funktioner utan t.ex. har satt in närstående som formella företrädare i fåmansföretaget. Med dagens regelverk omfattas den närstående av prövningen (genom ett indirekt ägande) men inte ägaren som genom sitt innehav av aktier eller andelar kan sägas ha den verkliga kontrollen och inflytandet över företaget. Inte ens i de fall det framstår som uppenbart att fåmansföretaget kontrolleras av någon som saknar en formell ställning i företaget finns det i dag möjlighet för Skatteverket att agera. När den sökande är en fysisk person innebär den nuvarande hänvisningen till företagsledarbegreppet att missförhållanden i ett fåmansföretag, där den som ska prövas har eller har haft bestämmande inflytande men inte en formell ställning, inte kan beaktas.

Skatteverkets allmänna råd (SKV A 2015:9), till vilka *Sveriges byggindustrier* hänvisar i sitt svar, ger en möjlighet att i vissa fall i inkomstbeskattningshänseende bedöma att en person är företagsledare trots att personen saknar formell ställning i företaget. Bedömningen kan då göras utifrån bl.a. personens ställning, arbetsuppgifter eller andra befogenheter i företaget som erhållits genom avtal eller på annan liknande grund. Om ett företag ägs av flera personer och dessa har i stort sett samma ägarintresse och inflytande i företaget, kan även var och en av dem enligt de allmänna råden anses som företagsledare. I normalfallet krävs alltså, enligt Skatteverkets allmänna råd, någon form av avtal eller liknande grund, som stöd för att hävda att någon som saknar formell ställning i företaget är företagsledare. Enbart andelsinnehav är inte tillräckligt. Detta innebär att systemet, till skillnad mot vad *Sveriges advokatsamfund* och *Sveriges byggindustrier* anser, utan större insatser kan kringgås av personer som inte själva uppfyller förutsättningarna eller kraven på att vara godkända för F-skatt. Regeringen anser dessutom att det bör framgå av lagtexten att kretsen som ska prövas är mer omfattande än vad som avses med företagsledare enligt 56 kap. 6 § IL. Tvärt emot vad *Sveriges byggindustrier* framför anser regeringen att detta innebär att tydligheten ökar för personer som kan komma att prövas, och inte en ökad osäkerhet för de som försöker göra rätt. Förslaget kan dock, vilket *Sveriges advokatsamfund* lyfter fram, i vissa fall leda till en mer tidskrävande prövning. Med hänsyn till vikten av att ett godkännande för F-skatt endast innehas av den som är lämplig att bedriva näringsverksamhet (se avsnitt 12.22.3) anser regeringen att detta är rimligt. Dessutom kommer prövningen i andra avseenden bli enklare och mindre tidskrävande genom det förslag som föreslås i avsnitt 12.22.4 i denna lagstiftningsprodukt. Regeringen bedömer därför att förslaget är proportionerligt.

När det gäller fåmansföretag är det viktigt att komma ihåg att även om prövningen i första hand avser den juridiska personen som ansöker om godkännande för F-skatt, så styrs verksamheten helt av de fysiska personer som förvaltar fåmansföretaget. Det väsentliga är därför att den utvidgade prövningen träffar den eller de fysiska personer som faktiskt påverkar hur fåmansföretaget sköts. Syftet med bestämmelsen i 9 kap. 2 § SFL när den infördes var, som nämnts ovan, att förhindra att ett återkallelsebeslut kringgås genom att verksamheten drivs vidare i annan form. Enligt regeringens mening är den nuvarande utformningen dock för snäv. Det finns därför skäl att utvidga personkretsen som ska prövas så att, förutom företagsledaren, även andra med

ett bestämmande inflytande över företaget omfattas när sökanden är ett fåmansföretag. Motsvarande gäller när sökanden är en fysisk person som har eller haft ett stort inflytande och kontroll över ett fåmansföretag i vilken personen i fråga inte varit företagsledare. En sådan utvidgning förhindrar inte bara att personer som inte själva uppfyller förutsättningarna för att vara godkända kan starta eller driva vidare sin verksamhet med ett godkännande för F-skatt genom byte av företagsform. Den motverkar också att systemet kringgås när personer som inte har något reellt inflytande över företaget sätts in som formella företrädare.

Den utvidgade prövningen bör omfatta den med bestämmande inflytande

Förslaget om att komplettera den utvidgade prövningen syftar till att regelverket inte ska kunna kringgås vare sig genom byte av företagsform eller genom att den som inte själv uppfyller förutsättningarna att vara godkänd i stället sätter in någon annan i sitt ställe. I 56 kap. 6 § inkomstskattelagen (1999:1229) definieras begreppet delägare i fåmansföretag och fåmanshandelsbolag. Där anges att med delägare avses en fysisk person som, direkt eller indirekt, äger eller på liknande sätt innehar andelar i företaget. Med företagsledare i ett fåmansföretag eller ett fåmanshandelsbolag avses enligt bestämmelsen den eller de fysiska personer som genom eget eller närståendes innehav av andelar och sin ställning i företaget har ett väsentligt inflytande i företaget.

Vilket inflytande en fysisk person som, direkt eller indirekt, äger eller på liknande sätt innehar andelar i ett fåmansföretag har kan variera. Det finns också flera sätt att utöva kontroll i ett fåmansföretag. När det gäller aktiebolag förvaltas bolaget genom bolagsstämman, styrelsen och den verkställande direktören. Huvudregeln är, enligt 4 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551), att alla aktier har lika rätt. I dessa fall kan en person som äger mer än 50 procent av aktierna i princip sägas ensam ha den faktiska kontrollen över ett aktiebolag. Detta innebär bl.a., om inte annat framgår av bolagsordningen, att den som har majoritet ensam kan utse styrelsen.

Ett fåmansföretag ägs vanligen av ett fåtal fysiska personer. Cirka 99 procent av alla fåmansföretag har fyra ägare eller färre. Majoriteten av fåmansföretagen som är godkända för F-skatt har endast en eller två delägare (ca 90 procent). Av de fåmansföretag som ansökte om godkännande för F-skatt år 2018 (nästan 38 000) beräknade utredningen att ca 26 000 har en delägare, ca 8 800 har två delägare, ca 1 700 har tre delägare och drygt 700 har fyra delägare. Utredningen fick uppgifter om hur många som registrerats som delägare i fåmansaktiebolag per år från Skatteverket och andelsberäkningen av antalet delägare per bolag gjordes utifrån angivna siffror i SOU 2016:75 (s. 120). År 2023 ansökte, enligt uppdaterade uppgifter från Skatteverket, ca 43 000 fåmansföretag om godkännande för F-skatt. Ungefär 55 000 personer registrerades som delägare i fåmansföretag 2023. Samma beräkningssätt som utredningen använde sig av ger vid handen att av dessa fåmansföretag har ca 30 000 en delägare.

Regeringen anser, som angetts ovan, att det är lämpligt att utgå från delägarskapet i ett fåmansföretag när det gäller förslaget att utöka den utvidgade prövningen. Ett fåmansföretag kan dock ägas av ett stort antal personer och ändå betraktas som ett fåmansföretag. Det är därför inte rimligt att en delägars tidigare misskötsamhet ska kunna läggas ett nytt företag till last med mindre än att delägaren faktiskt också är den person som genom sitt andelsinnehav har det bestämmande inflytandet över fåmansföretaget. Regeringen anser därför att utvidgningen, utöver företagsledare, endast bör träffa de personer i ett fåmansföretag som utövar ett bestämmande inflytande över företaget. Ett bestämmande inflytande över en juridisk person kan en person som genom ägande kontrollerar mer än 50 procent av det totala antalet röster i företaget och därigenom t.ex. kan utse majoriteten i företagets styrelse anses ha (se 40 kap. 5 § IL och 1 kap. 11 § aktiebolagslagen). När det gäller handelsbolag ska delägarna genom

andelsinnehavet eller på liknande sätt ha det bestämmande inflytandet. Gällande fåmanshandelsbolag är det emellertid, vilket *Skatteverket* fört fram, i huvudsak bolagsavtalet, och inte antalet röster, som avgör vem som utövar kontrollen.

Sveriges advokatsamfund anser att det inte är proportionerligt att lägga ägarförhållandena i ett fåmansföretag till grund för bedömningen på det sätt som föreslås utan att också beakta om ägaren i det enskilda fallet faktiskt utnyttjar sin maktposition genom deltagande i driften av fåmansföretaget. *Företagarna*, *Näringslivets skattedelegation* och *Rättnis skatteprocess* framför liknande synpunkter. *LRF* anser att prövningen inte bör vara alltför vidsträckt utan att det finns starka skäl.

Regeringen konstaterar att förslaget innebär att den utvidgade prövningen, på samma sätt som tidigare, endast ska omfatta missförhållanden som kan hänföras till företagsledaren eller den som haft det bestämmande inflytandet över fåmansföretaget. Detta kan illustreras med följande exempel. I ett fåmansföretag som ägs tillsammans av A, B och C, där A är företagsledare, B har ett bestämmande inflytande och C endast är ägare till en mindre del av andelarna kommer A och B att omfattas av prövningen. Prövningen kommer då att omfatta missförhållanden som uppstått på grund av A:s eller B:s agerande t.ex. i en enskild näringsverksamhet eller i ett företag där A eller B varit majoritetsdelägare upp till två år tidigare. Med den nuvarande regleringen omfattas endast A. Med regeringens förslag kommer alltså också B:s förehavanden beaktas vid prövningen av godkännande för F-skatt, eftersom B är en person med bestämmande inflytande över fåmansföretaget (majoritetsdelägare). Förslaget innebär dock inte att ett godkännande påverkas av missförhållanden i B:s tidigare fåmansföretag som berodde på en annan delägare i det företaget. Detta avgränsas genom att endast missförhållanden som kan hänföras till den som är företagsledare eller har det bestämmande inflytandet är av betydelse.

Därtill bör det också finnas, precis som i dag, en möjlighet för Skatteverket att godkänna ansökan samt avstå från återkallelse om det finns särskilda skäl. Om den skattskyldige exempelvis försummat att betala skatter eller avgifter ska den skattskyldige ändå kunna få ett godkännande för F-skatt om orsaken till betalningsförsummelsen är tillfälliga likviditetsproblem på grund av omständigheter som den skattskyldige inte kunnat råda över. För att ett godkännande för F-skatt ska kunna meddelas i ett sådant fall krävs dock att Skatteverket bedömer att den skattskyldige kan reda ut sina betalningsproblem och att denne också kan bedömas vilja göra rätt för sig. Likaså kan i vissa fall den omständighet att en juridisk persons samtliga skattebetalningar gjorts i föreskriven tid och ordning, trots att företagsledaren handlat så att företagsledaren inte hade kunnat godkännas för F-skatt, utgöra skäl att avstå återkallelse av godkännande för F-skatt för ett fåmansföretag eller ett fåmansägt handelsbolag (prop. 1996/97:100 s. 541).

Ytterligare en fråga är om det finns situationer där närstående till den med bestämmande inflytande ska omfattas. Regeringen anser, i likhet med utredningen, att det endast är den fysiska personen med bestämmande inflytande och inte den personens närstående som ska omfattas av den utvidgade prövningen. Regeringens förslag innebär därför att utvidgningen inte påverkar situationen där A, som är den som har skulder och ”för med sig smitta”, överläter både hela sitt ägande och sin formella funktion till en närstående. A är då varken företagsledare eller delägare med bestämmande inflytande. En utvidgning av bestämmelsen som även skulle omfatta dessa situationer skulle enligt regeringens mening träffa en alltför stor krets och därför inte vara motiverad av förslagens syfte.

Ekobrottsmyndigheten önskar att den föreslagna regeln kompletteras med en skyldighet att till Skatteverket anmäla avgörande förändringar, såsom ändring av innehav i bolagets ägarförhållande som sker efter att ansökan om F-skatt lämnats in. Det bör

även, enligt Ekobrottsmyndigheten, införs en möjlighet för Skatteverket att kunna kontrollera den faktiska företrädaren. Beredningsunderlag saknas för att föreslå sådana ändringar, varför förslagen inte kan hanteras inom ramen för detta lagstiftningsärende.

Sammanfattningsvis innebär regeringens förslag att missförhållanden som kan hänföras till den som har ett bestämmande inflytande i ett fåmansföretag kommer att få samma betydelse som missförhållanden som kan hänföras till en företagsledare. Vidare innebär utvidgningen, när sökanden är ett fåmansföretag, att det blir svårare för den som vill kringgå en prövning genom att använda sig av bulvaner eller målvakter som formella företrädare. Framför allt gäller det i de fall när bulvaner sätts in i ett företag i syftet att företaget ska bli godkänt för F-skatt utan att uppfylla förutsättningarna, som t.ex. nära anhöriga till huvudmännen som sätts in i bolagsstyrelser. Förslaget fyller därför, tvärt emot vad Sveriges byggindustrier fört fram, ett reellt syfte.

Regeringen vill avslutningsvis betona att Skatteverket, på samma sätt som i dag, har möjlighet att beakta omständigheterna i varje enskilt fall och därigenom godkänna en ansökan om F-skatt eller avstå från en återkallelse för F-skatt om det finns särskilda skäl för detta. Förslaget får därmed inte sådana långtgående konsekvenser för näringslivet eller leder till en form av strikt ansvar som Företagarna, Näringslivets skattedelegation och Rättvis skatteprocess hyser farhågor kring. Förslaget är därför, enligt regeringens mening och tvärt emot vad Sveriges advokatsamfund angett, att se som proportionellt i detta avseende. LRF anser att förslaget, om det genomförs, bör utvärderas. Regeringen konstaterar att det åligger Skatteverket att, inom ramen för sin verksamhet, sköta den närmare administrationen av F-skattesystemet. Regeringen bedömer att en uppföljning av systemet inte är nödvändigt i detta skede.

Utredningen föreslog att den utvidgade prövningen skulle regleras i två, i princip likalydande, paragrafer med placering dels i anslutning till paragrafen om när en ansökan om godkännande för F-skatt inte ska godkännas, dels i anslutning till paragrafen om grunderna för att återkalla godkännande för F-skatt. För att undvika en dubbelreglering föreslår dock regeringen att den utvidgade prövningen ska regleras i en och samma paragraf. Det är inte fråga om någon ändring i sak gentemot utredningens förslag. Regeringen gör bedömningen att denna lösning inte heller gör avkall på ambitionen att bestämmelserna ska vara enkla, tydliga och lätthanterliga.

Lagförslag

Förslaget medför att tre nya paragrafer, 9 kap. 5–7 §§ SFL, införs.

12.22.7 Utgångspunkter för utvidgningen av hinder vid ansökan och grunder för att återkalla ett godkännande vid brister

Regeringens förslag: Bestämmelserna om när en ansökan om godkännande för F-skatt inte ska godkännas och grunder för att återkalla godkännande för F-skatt separeras. Bestämmelsen om F-skatt med villkor får en ny beteckning.

Följändringar behöver göras av hänvisningar i ett antal lagar med anledning av de lagförslag som föreslås.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt om denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Skatteverket ska enligt 9 kap. 1 § andra stycket 1–3 SFL, under vissa förutsättningar inte godkänna en person för F-skatt. Det avser bl.a. situationer då personen i fråga inom de senaste två åren har missbrukat ett god-

kännande för F-skatt och missbruket inte är obetydligt, inte har redovisat eller betalat skatter eller avgifter enligt denna lag eller motsvarande utländska skatter eller avgifter i en utsträckning som inte är obetydlig, inte har följt ett föreläggande att lämna inkomstdeklaration, har näringsförbud eller är försatt i konkurs. Skatteverket ska också, enligt 9 kap. 4 § första stycket 1 och 2 SFL, återkalla ett godkännande för F-skatt om innehavaren begär det eller om förutsättningarna enligt 9 kap. 1 § andra stycket SFL inte är uppfyllda.

De hinder för godkännande och grunder för återkallelse för F-skatt som finns i befintlig reglering har delvis olika karaktär. För att det ännu tydligare ska framgå vilka förutsättningar som ställs upp för godkännande för F-skatt bör dessa särskiljas från de grunder som uppställs för att återkalla godkännande för F-skatt. En uppdelning i två nya paragrafer bör därför göras. Bestämmelserna om den utvidgade prövningen avseende missförhållanden som kan hänföras till företagsledaren eller den med bestämmande inflytande bör, vilket redogjorts för i avsnitt 12.22.6, regleras i separata bestämmelser. Som en följd av detta bör nuvarande 9 kap. 3 § SFL, avseende F-skatt med villkor, betecknas 9 kap. 2 § SFL. Hindren för godkännande bör listas i den nya 9 kap. 3 § SFL. Grunderna för att återkalla ett godkännande för F-skatt bör, till skillnad från vad som gäller i nuvarande 9 kap. 4 § SFL, i sin helhet behandlas i den bestämmelsen. Följdändringar behöver då göras i 10 kap. 11 § SFL, i 2 kap. 5 och 7 §§ socialavgiftslagen (2000:980) och i 25 kap. 10 och 13 §§ och 59 kap. 16 § socialförsäkringsbalken.

Det bör vidare tydliggöras, avseende beslut om godkännande för F-skatt i förslaget till 9 kap. 3 § andra stycket 7 SFL, att en ansökan om F-skatt inte ska godkännas om sökanden har fått ett godkännande återkallat så länge grunden för återkallelsen finns kvar. I dessa fall har den som är godkänd möjlighet att själv påverka och avhjälpa att hindret för godkännandet undanröjs. Införandet av en sådan bestämmelse medför inte någon ändring i sak eftersom redan nuvarande koppling mellan förutsättningarna för godkännande och grunder för återkallelse innebär att ett godkännande för F-skatt kan meddelas så snart det missförhållande som hindrar ett godkännande (och varit grund för återkallelse enligt nuvarande 4 § första stycket 2) har undanröjts.

Nedan behandlas de hinder för godkännande och grunder för godkännande och återkallelse som regeringen anser bör förtydligas eller läggas till, för att göra systemet med F-skatt ännu mer ändamålsenligt. Förändringarna i dessa delar gagnar, enligt regeringens mening, företagen och deras möjlighet att kunna konkurrera på likvärdiga villkor genom åtgärder som motverkar skattefusk och skatteundandraganden.

Redan inledningsvis finns skäl att framhålla att Skatteverket, enligt nuvarande reglering i 9 kap. 1 § tredje stycket SFL, får godkänna en ansökan om F-skatt trots att hinder föreligger om det finns särskilda skäl. Likaså får Skatteverket, om det finns särskilda skäl, avstå från återkallelse. Detta framgår av nuvarande 9 kap. 4 § andra stycket SFL. Med hänsyn till betydelsen av ett godkännande och att en återkallelse ses som en ingripande åtgärd är det av stor vikt att Skatteverket även fortsättningsvis har möjlighet att ta hänsyn till samtliga omständigheter i varje enskilt fall. Regeringens förslag avseende hinder vid ansökan och grunder för att återkalla ett godkännande vid brister medför därför ingen förändring i detta avseende. Detta framgår av förslagen till nya 9 kap. 3 § tredje stycket och 9 kap. 4 § andra stycket SFL.

Lagförslag

Förslaget medför att nuvarande 9 kap. 2 § SFL upphör att gälla och att nuvarande 9 kap. 3 § SFL ska betecknas 9 kap. 2 § SFL. Förslaget medför även att 9 kap. 3 § SFL införs och att 9 kap. 4 § SFL ändras. Förslaget medför följdändringar i 10 kap. 11 §

SFL, 2 kap. 5 och 7 §§ socialavgiftslagen och 25 kap. 10 och 13 §§ och 59 kap. 16 § socialförsäkringsbalken.

12.22.8 Återkallelse på grund av bristande medverkan

Regeringens förslag: Om den som är godkänd för F-skatt inte följer ett föreläggande att tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för att kontrollera att förutsättningar för att vara godkänd är uppfyllda, ska godkännandet kunna återkallas.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, bl.a. *Eckobrottsmyndigheten*, *Försäkringskassan*, *Konkurrensverket*, *LRF*, *SACO*, *Stockholms universitet*, *Svensk scenkonst*, *Sveriges byggindustrier* och *TCO* tillstyrker förslaget. LRF framhåller dock att en återkallelse bör bli aktuell först efter föreläggande och då endast om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet. Dessutom måste föreläggandet ha delgivits. Även Svensk scenkonst och Sveriges byggindustrier framhåller att företagaren måste ha delgivits för att återkallelse ska vara möjlig. Stockholms universitet anser att det är olyckligt om bristande postgång skulle få denna allvarliga konsekvens. En mer rimlig ordning vore att föreläggandet skulle skickas i enlighet med bestämmelserna i delgivningslagen till följd av de allvarliga konsekvenser som följer på underlåtenheten att följa föreläggandet. Problematiken skulle även kunna regleras genom att de som är godkända för F-skatt tvingas ansluta sig till ”Min myndighetspost”. Den som förlorat sitt godkännande bör omedelbart kunna återfå det om begärda dokument skickas in.

Ett antal remissinstanser avstyrker förslaget eller anser att det inte bör genomföras. Till dessa hör *Almega*, *Näringslivets skattedelegation*, *SMÅA* och *Sveriges advokatsamfund*. *Almega* anser att konsekvenserna för den som inte följt ett föreläggande blir för hårda. *Näringslivets skattedelegation* anser att det är en mycket ingripande åtgärd. Det är, enligt *Näringslivets skattedelegation* och *Sveriges advokatsamfund*, systemfrämmande att dra in ett godkännande för den som inte fått del av ett föreläggande. Förslaget är därför att se som oproportionerligt och oförutsägbart. Passivitet från den godkändes sida kan, enligt *Sveriges advokatsamfund*, förhindras med betydligt snävare föreläggande-möjlighet.

Övriga remissinstanser har inte yttrat sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

En ny återkallelsegrund bör införas när den som är godkänd för F-skatt inte följt ett föreläggande att fullgöra sin uppgiftsskyldighet

En ansökan om att godkännas för F-skatt ska inte godkännas av Skatteverket om sökanden inte har följt ett föreläggande att lämna inkomstdeklaration eller sådana särskilda uppgifter som avses i 33 kap. 6 § SFL eller har lämnat eller godkänt så bristfälliga uppgifter att de uppenbarligen inte kan läggas till grund för beskattning (9 kap. 1 § andra stycket 3 c SFL). Regleringen omfattar skyldigheten att lämna inkomstdeklaration och motsvarande uppgift för handelsbolag. Det finns inte någon annan grund att vägra eller återkalla ett godkännande för Skatteverket om sökanden eller den som är godkänd för F-skatt, efter föreläggande från Skatteverket, inte lämnar uppgifter som behövs i andra avseenden än den som inte har följt ett föreläggande att lämna inkomstdeklaration.

Regeringen anser, vilket utvecklas i avsnitt 12.22.5, att den som är godkänd för F-skatt, om Skatteverket begär det, ska tillhandahålla de handlingar och lämna de uppgifter som behövs för att kontrollera om förutsättningarna för att vara godkänd

för F-skatt är uppfyllda. Om uppgiftsskyldigheten inte följs bör Skatteverket ges möjlighet att förelägga den som inte fullgör sina skyldigheter enligt den föreslagna bestämmelsen.

För att förhindra att ett kringgående genom en medveten passivitet från den godkändes sida leder till att den godkände kan fortsätta vara godkänd utan att Skatteverket ges möjligheten att bedöma förutsättningarna, bör den föreslagna bestämmelsen om uppgiftsskyldighet kompletteras med en ny grund för återkallelse. Denna grund bör innebära att om den som är godkänd inte fullgör sin uppgiftsskyldighet efter ett föreläggande enligt den nya bestämmelsen bör det vara möjligt att återkalla ett godkännande.

Förutsättningarna för att återkalla ett godkännande när ett föreläggande enligt den nya bestämmelsen inte har följts

Det kan finnas flera skäl till att den som är godkänd för F-skatt inte fullgör sin uppgiftsskyldighet eller följer Skatteverkets föreläggande. Den som är godkänd kanske inte har fått del av föreläggandet, vilket t.ex. kan bero på att mottagaren inte längre går att nå på den adress som lämnats vid ansökan om att bli godkänd. Den som är godkänd för F-skatt kan också medvetet låta bli att svara på Skatteverkets frågor. Ett godkännande för F-skatt kan sägas vara en ”kvalitetsstämpel” som visar på att näringsidkaren kontrollerats och sköter sina affärer (t.ex. måste utföraren av rot- och rutarbeten vara godkänd för F-skatt). En återkallelse av ett godkännande för F-skatt är en ingripande åtgärd för den som är godkänd och får vidtas endast om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet, vilket är att i det enskilda fallet åstadkomma en säkrare betalning av skatter och avgifter än vad som följer av ett godkännande för F-skatt (jfr prop. 1991/92:112 s. 116). Åtgärden får också vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot. Det kan i denna del framhållas att Skatteverket får avstå från återkallelse om det finns särskilda skäl.

Regeringen konstaterar att själva innebörden av ett godkännande för F-skatt syftar till att tydliggöra ansvarsfördelningen när det gäller redovisning och betalning av skatter och avgifter. Att vara godkänd innebär därför att den som är godkänd förväntas att vid vissa angivna tidpunkter lämna uppgifter till Skatteverket, t.ex. genom preliminär inkomstdeklaration, skattedeclarationer och inkomstdeklarationer. Detta förutsätter en löpande kontakt med Skatteverket. Enligt regeringens mening är det därför också rimligt att den som är godkänd för F-skatt, precis som är fallet gällande t.ex. den ordinarie beskattningen, är tillgänglig för Skatteverkets frågor som rör förhållanden som kan påverka förutsättningarna för godkännandet.

Regeringens förslag att det ska vara möjligt att återkalla ett godkännande för F-skatt när den som är godkänd inte följt ett föreläggande att fullgöra sin uppgiftsskyldighet tar sikte på dem som medvetet vill undanhålla Skatteverket uppgifter. För att motverka ett medvetet undanhållande, och för att förfarandet inte ska begränsa handläggningens effektivitet och onödigt fördröja beslutsfattandet, bör detta uttryckligen anges i lagtexten. Bland andra *LRF* och *Stockholms universitet* anser att ett föreläggande måste ha delgetts för att återkallande ska få ske. Regeringen konstaterar att ett föreläggande som har sänts ut till den adress som Skatteverket har tillgång till bör anses utsänt i den föreslagna paragrafens mening. Den som är godkänd för F-skatt har ansvar att se till att Skatteverket har tillgång till den korrekta adressen. Därtill får det förutsättas att Skatteverket i sin handläggning skickar ett flertal försändelser till den uppgivna adressen eller den uppgiftsskyldiges digitala brevlåda i de fall den uppgiftsskyldig är ansluten till denna tjänst innan en återkallelse sker. I maj 2024 var, enligt statistik från Myndigheten för digital förvaltning, över 6,4 miljoner privatpersoner och företag anslutna till digitala brevlådor. Som jämförelse kan nämnas att antalet privat-

personer och företag som var anslutna till digitala brevlådor år 2019, när slutbetänkandet presenterades, uppgick till 3,8 miljoner. Antalet digitala brevlådor har således ökat med över 2,5 miljoner sedan dess. Prognosen från Myndigheten för digital förvaltning är att 6 650 000 privatpersoner och företag kommer vara anslutna till digitala brevlådor år 2025. Det saknas beredningsunderlag för att inom ramen för detta lagstiftningsprojekt ta ställning till frågan om det bör införas ett generellt krav om att ansluta sig till Min myndighetspost, vilket Stockholms universitet föreslår.

Med hänsyn till den centrala betydelse som den godkändes medverkan har för att korrekta beslut ska kunna fattas och för att systemet med återkallelse på grund av att förelägganden inte följts ska fungera anser regeringen att det är rimligt att det inte ställs något krav på att den uppgiftsskyldige delgetts föreläggandet. Ett sådant krav skulle spela den som genom passivitet försöker kringgå reglerna i händerna och därmed motverka själva syftet med bestämmelsen. Något krav på delgivning finns inte heller t.ex. vid föreläggande om att inkomma med inkomstdeklaration, eller vid förslag till beslut och beslut avseende återkallelse av F-skatt.

Regeringen vill också ta upp några frågor som rör möjligheten att återkalla ett godkännande när ett föreläggande kommer i retur. Det kan hända att den som är godkänd för F-skatt inte går att nå och att föreläggandet kommer i retur för att adressen är felaktig eller ofullständig. Frågan är om det kan anses rimligt att ett godkännande återkallas på den föreslagna grunden även i dessa fall.

Skatteverket får, enligt 37 kap. 2 § första stycket SFL, förelägga den som inte har fullgjort sin uppgiftsskyldighet enligt 15–35 kap. SFL att fullgöra skyldigheten. Ett sådant föreläggande kan sändas som ett frankerat brev, utan krav på mottagningsbevis eller liknande. Enligt Skatteverkets rutiner behandlas ett brev som kommer i retur som att det inte har nått mottagaren. Skatteverket eftersöker i dessa fall mottagarens adress och skickar ut brevet på nytt. Om brevet inte kommer i retur förutsätts det ha nått mottagaren.

I fråga om fysiska personer finns här skäl att påminna om de regler om flyttanmälan som finns i folkbokföringslagen (1991:481). Den som är folkbokförd och har flyttat ska inom en vecka anmäla flyttningen till Skatteverket (25 § folkbokföringslagen). Även den som är folkbokförd och avser att flytta till utlandet ska anmäla detta till Skatteverket (27 § folkbokföringslagen). En anmälan om flytt ska bl.a. innehålla ny adress i Sverige eller i utlandet (28 och 29 §§ folkbokföringslagen). Den som är folkbokförd i Sverige ska alltså anmäla flytt och lämna korrekta uppgifter till grund för beslut om folkbokföring. Att inte fullgöra sin anmälningskyldighet kan innebära folkbokföringsbrott, se 42 § folkbokföringslagen. Skyldigheterna innebär att en fysisk person som var folkbokförd vid ansökan om F-skatt alltid ska lämna uppgifter som är nödvändiga för att Skatteverket ska kunna komma i kontakt med den som godkänts. Enligt regeringens mening tyder emellertid ett föreläggande som kommit i retur på att försändelsen inte nått fram till adressaten. Det bör därför inte vara möjligt att återkalla ett godkännande i dessa fall på den grunden att ett föreläggande inte har följts. Härigenom undviks rättsförluster, om Skatteverket av någon anledning skulle ha angett fel adress på försändelsen (jfr prop. 1996/97:132 s. 18). Det förhållandet att ett föreläggande kommer i retur bör dock, tillsammans med andra omständigheter, kunna utgöra skäl att återkalla ett godkännande på grund av att det kan antas att näringsverksamhet inte bedrivs. Även andra återkallelsegrunder kan givetvis bli aktuella för fysiska personer enligt förslaget till 9 kap. 4 § SFL.

Motsvarande resonemang kan föras i fråga om juridiska personer. Även dessa har som regel en skyldighet att låta registrera bl.a. sin postadress hos Bolagsverket. Bestämmelserna kan dock se olika ut beroende på vilken form av juridisk person det handlar om. När det gäller aktiebolag konstaterades i förarbetena till den ändring i

delgivningslagen genom vilken bestämmelserna om särskild delgivning med aktiebolag (numera särskild delgivning med juridisk person) infördes, att det fanns ett stort behov av effektivare metoder för delgivning med juridiska personer. Vidare konstaterades att ett aktiebolag enligt aktiebolagslagen har en skyldighet att anmäla en korrekt post-adress till aktiebolagsregistret, samt att genast anmäla eventuella ändringar av denna. Som en följd av detta ansågs det rimligt att ett aktiebolag självt får stå risken om det försummat att anmäla rätt adress (se prop. 1996/97:132 s. 17). För de fall en försändelse kommer i retur bör det emellertid, på samma sätt som för fysiska personer, inte vara möjligt att återkalla ett godkännande för F-skatt på den grunden att ett föreläggande inte har följts. Det förhållandet att ett föreläggande kommer i retur bör emellertid, tillsammans med andra omständigheter, kunna utgöra skäl att återkalla ett godkännande på grund av att det kan antas att näringsverksamhet inte bedrivs. Även andra återkallelsegrunder kan givetvis bli aktuella för juridiska personer enligt förslaget till 9 kap. 4 § SFL.

När det gäller fysiska personer som inte är folkbokförda i Sverige och vid ansökan lämnat en adress i utlandet finns inte någon skyldighet enligt folkbokföringslagen att anmäla nya adressuppgifter till Skatteverket. En återkallelse på den grunden att den som är godkänd inte har svarat på ett föreläggande bör därför inte heller i dessa fall få ske när ett föreläggande kommer i retur. I dessa fall torde dock frågan ofta handla om huruvida näringsverksamhet verkligen bedrivs i Sverige eller inte. Det förhållandet att ett föreläggande kommer i retur bör även i dessa fall, tillsammans med andra omständigheter som tyder på att det inte bedrivs någon näringsverksamhet, i stället kunna utgöra skäl att återkalla ett godkännande på grund av att det kan antas att näringsverksamhet inte bedrivs i Sverige.

Näringslivets skattedelegation och *Sveriges advokatsamfund* anför att det är systemfrämmande att dra in ett godkännande för den som inte fått del av ett föreläggande. Förslaget är därför, enligt dessa remissinstanser, att se som oproportionerligt och oförutsägbart. Passivitet från den godkändes sida kan, enligt Sveriges advokatsamfund, förhindras med betydligt snävare föreläggandemöjlighet. Regeringen konstaterar i denna del att något krav på att en deklarationsskyldig har tagit del av ett föreläggande inte ställts upp gällande exempelvis skönsbeskattning (se 57 kap. 2 § SFL). Den föreslagna lösningen är således inte systemfrämmande för skatteförfarandelagen och kan inte ses som oproportionerlig eller oförutsägbart. För det fall ett föreläggande i fysisk form inte når adressaten bör, vilket redogjorts för ovan, en återkallelse inte komma till stånd på denna grund. Skatteverket bör i dessa fall kunna överväga att tillämpa andra återkallelsegrunder, såsom att näringsverksamhet inte bedrivs. Eventuella problem kan även uppkomma för fysiska personer som inte är folkbokförda i Sverige. Även i dessa fall bör, vilket berörts ovan, ett godkännande för F-skatt kunna återkallas på annan grund såsom att näringsverksamhet inte längre bedrivs i Sverige. Föreläggandemöjligheten i denna del snävas således in i jämförelse med det som fördes fram i betänkandet, vilket Sveriges advokatsamfund uttryckt önskemål om.

Stockholms universitet anser att den som förlorat sitt godkännande omedelbart bör kunna återfå det om begärda dokument efter återkallandet skickas in. Regeringen instämmer inte i detta. Det är viktigt att förelägganden som skickas ut av Skatteverket följs och de begärda uppgifterna kommer in för att kontrollen av att förutsättningarna är fortsatt uppfyllda fortlöpande ska kunna ske. Däremot kan givetvis den som fått sitt godkännande för F-skatt återkallat på grund av en underlåtenhet att följa ett föreläggande alltid ansöka på nytt och då visa att förutsättningarna är uppfyllda.

Sammanfattningsvis anser regeringen att den föreslagna regleringen är proportionerlig och väl avvägd i förhållande till konsekvenserna för den enskilde.

Lagförslag

Förslaget medför att 9 kap. 4 § 6 SFL införs.

12.22.9 Godkännande eller återkallelse för den som inte redovisar eller inte betalar sina skatter och avgifter

Regeringens förslag: Endast om det finns särskilda skäl ska den som inte har betalat skatter eller avgifter som lämnats för indrivning enligt skatteförfarandelagen eller motsvarande utländska skatter eller avgifter vid den tidpunkt då prövningen görs få godkännas för F-skatt.

Om den som är godkänd för F-skatt inte har betalat skatter eller avgifter enligt skatteförfarandelagen eller inte betalat motsvarande utländska skatter eller avgifter, till ett belopp som sammanlagt uppgår till ett halvt prisbasbelopp eller mer vid den tidpunkt då prövningen av F-skatt görs, ska Skatteverket återkalla godkännandet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Brottsförebyggande rådet, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Konkurrensverket, LO, Skatteverket* och *TCO* tillstyrker eller ställer sig positiva till förslaget. LO anser att det är viktigt att möjligheterna att återkalla godkännandet av F-skatt både utvidgas och stärks. Skatteverket anser att det, mot bakgrund av att individuppgifter ersatt de årliga kontrolluppgifterna, är viktigt att Skatteverket ges möjlighet att tidigt följa upp bristande redovisning. Hinder för godkännande eller grund för återkallelse bör därför, enligt Skatteverket, föreligga redan vid två brister i redovisningen.

Näringslivets skattedelegation och *SMÅA* anser att förslaget i denna del inte bör genomföras. Näringslivets skattedelegation anser att det saknas tillräckliga motiv för att ändra den av Skatteverket tillåtna gränsen för skuldbelopp vid godkännande av F-skatt, då nuvarande system synes fungera väl.

Övriga remissinstanser yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Den nuvarande tillämpningen vid brister i redovisning och betalning

Enligt 9 kap. 1 § andra stycket 3 b SFL ska en ansökan om godkännande för F-skatt avslås om sökanden eller annan som ska prövas enligt 9 kap. 2 § SFL inte har redovisat eller betalat skatter eller avgifter enligt skatteförfarandelagen, eller motsvarande utländska skatter eller avgifter, i en utsträckning som inte är obetydlig. Punkten behandlar såväl brister i redovisning som bristande betalning av skatter och avgifter.

Antalet avslag på denna grund var, enligt uppdaterade uppgifter från Skatteverket, 634 för fysiska personer och 410 för juridiska personer under år 2023. Det utgör drygt 14 procent av alla avslag. För återkallelser var motsvarande siffror 1 428 för fysiska personer och 2 914 för juridiska personer, vilket utgör knappt sex procent av alla återkallelser. Ett godkännande för F-skatt har på många sätt stor betydelse i olika sammanhang och det finns därför, enligt regeringens mening, anledning att överväga om det finns skäl att skärpa kraven på skötsamhet för redovisning och betalning av skatter och avgifter i vissa avseenden.

Frågan om när brister i redovisningen eller betalning av skatter och avgifter skulle anses som ringa (numer obetydlig) ansågs i förarbetena vara en fråga för rätts-tillämpningen att besvara. Vidare ansågs att det av administrativa skäl kan vara

lämpligt att tillämpa schabloner så långt det är möjligt vid bedömningen (se prop. 1991/92:112 s. 121).

När det gäller brister i betalning ska hänsyn tas till såväl skuldbeloppets storlek som betalningsdröjsmålets längd. Skatteverket har i sina allmänna råd ansett att ett sammanlagt skuldbelopp på högst 20 000 kronor bör kunna betraktas som obetydligt (se Skatteverkets allmänna råd om godkännande för F-skatt, SKV A 2012:6). Det innebär att ett godkännande normalt inte återkallas om den godkände har skatteskulder under 20 000 kronor. Detta gäller oavsett om skulden är hänförlig till en eller flera bristande betalningar och oavsett om skulden är ny eller har funnits en längre tid.

Vid brister i redovisningen framgår av samma allmänna råd att en ansökan om godkännande för F-skatt bör avslås om sökanden har sammanlagt fyra eller fler brister i sin redovisning. En utebliven mervärdesskattedeclaration och en utebliven arbetsgivardeklaration avseende avdragen skatt och arbetsgivaravgifter ska ses som två redovisningsbrister.

Regeringen anser att det finns ett behov att förenkla och förtydliga utformningen av bestämmelsen om brister i redovisning och betalning av skatter och avgifter. Regeringen föreslår därför att den nuvarande regleringen ändras så att brister i redovisning och betalning av skatter och avgifter delas upp och regleras separat i två olika punkter i gällande lagbestämmelse.

Kraven på skötsamhet för den som ansöker om att bli godkänd för F-skatt bör höjas när det gäller betalning av skatter och avgifter

Av Skatteverkets allmänna råd SKV A 2012:6 följer, vilket redogjorts för ovan, att den nuvarande ordningen innebär att ett sammanlagt skuldbelopp på högst 20 000 kronor betraktas som obetydligt på så sätt att skulden inte hindrar att den skuldsatte blir godkänd för F-skatt.

Ett godkännande för F-skatt signalerar att näringsidkaren anses ha en viss grad av stabilitet, i vart fall i den meningen att företaget sköter sina skattebetalningar. I dagens reglering görs ingen skillnad mellan de brister i betalning av skatter och andra avgifter som kan utgöra hinder vid ansökan om godkännande eller de som kan utgöra grund för återkallelse. Den nuvarande bestämmelsen infördes ursprungligen som en återkallelsegrund och det är också utifrån det perspektivet som resonemanget i förarbetena förs (se prop. 1991/92:112 s. 119–121). I samband med att skatteförfarandelagen infördes flyttades återkallelsegrunderna över till nuvarande 9 kap. 1 § SFL och kom i stället att utgöra förutsättningar för att en ansökan ska godkännas.

Regeringen anser att det kan ifrågasättas om den beloppsgräns om 20 000 kronor som tillämpas i dag utifrån Skatteverkets allmänna råd kan anses motiverad, i vart fall för den som ska starta sin verksamhet. Enligt regeringens mening framstår det som otillfredsställande att Skatteverket som huvudregel ska godkänna någon som har obetalda skatter eller avgifter. Det kan naturligtvis vara så att en betalningsskyldighet inte kunnat fullgöras på grund av orsaker den enskilde inte själv kunnat råda över. I dessa fall måste möjligheten att beakta samtliga omständigheter i varje enskilt fall tillvaratas. Liksom tidigare bör Skatteverket därför, om det finns särskilda skäl, få godkänna en ansökan om F-skatt även om det föreligger brister i betalning. Har sökanden gjort upp en avbetalningsplan eller annan betalningsuppgörelse, det kan förutsättas att den totala skatteskulden blir betald inom rimlig tid och att betalningsuppgörelsen följs, kan det vara ett särskilt skäl att godkänna sökanden. Som rimlig tid bör, på samma sätt som nu, normalt anses ett år eller, om det rör sig om ett förhållandevis stort skuldbelopp, med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet den tid som har beslutats i betalningsuppgörelsen.

Regeringen anser dock att det är rimligt att utgångspunkten för att bli godkänd för F-skatt bör vara att den som ansöker ska ha betalat sina skatter och avgifter som lämnats för indrivning. Att en skuld lämnats för indrivning innebär att Skatteverket, efter skuldens förfallodag, ska ha överlämnat den obetalda fordringen för indrivning (restföring) till Kronofogdemyndigheten. För en betalningsskyldig som ska lämna skattedeklaration eller är godkänd för F-skatt kan Skatteverket begära indrivning om det obetalda beloppet uppgår till minst 10 000 kronor. För andra betalningsskyldiga, dvs. privatpersoner, är den lägsta beloppsgränsen för att begära indrivning 2 000 kronor (70 kap. 1 § SFL). Möjligheten att lämna en skuld för indrivning regleras i den lag som styr respektive skatt och avgift.

Regeringen anser således, tvärt emot vad *Näringslivets skattedelegation* och *SMÅA* fört fram i denna del, att det finns skäl att höja kraven på skötsamhet för den som vill starta ett företag med ett godkännande för F-skatt. Att den som redan bedriver näringsverksamhet kan ha tillfälliga betalningssvårigheter som inte direkt bör leda till en återkallelse av ett godkännande för F-skatt kan däremot anses rimligt. När det gäller skötsamheten av betalning av skatteskulder är det därför, enligt regeringens mening, motiverat att ställa olika krav på den som vill starta en näringsverksamhet med godkännande för F-skatt och den som redan bedriver en sådan näringsverksamhet.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan föreslår regeringen att kraven på skötsamhet vad gäller betalning av skatter och avgifter i förhållande till vad som gäller i dag skärps genom att ordet obetydlig stryks. Visserligen kan förslaget göra det svårare för dem som har skatteskulder att starta företag, åtminstone i branscher där ett godkännande för F-skatt kan anses nödvändigt. Med hänsyn till att en ansökan kan godkännas om det finns särskilda skäl anser regeringen dock att förslaget leder till en väl avvägd ordning i förhållande till behovet att värna skatteintäkterna.

Vid återkallelse av ett godkännande på grund av brister i betalning bör gränsen vara ett halvt prisbasbelopp

Som anförts ovan kan den som redan är godkänd för F-skatt brista i betalningen av skatter och avgifter av olika skäl. Det kan handla om tillfälliga likviditetsproblem eller att kundfordringar inte har betalats i tid. När det gäller återkallelse anser regeringen därför att grund för en sådan även fortsättningsvis bör föreligga endast när bristen inte är obetydlig.

Den beloppsgräns om 20 000 kronor som utifrån Skatteverkets allmänna råd tillämpas i dag framstår enligt regeringens mening som väl avvägd när det gäller grund för återkallelse. Det finns dock skäl att överväga om skrivningen ”i en utsträckning som inte är obetydlig” i nuvarande 9 kap. 1 § andra stycket 3 b SFL, när det gäller bristande betalning, bör ersättas av ett mer standardiserat begrepp. Regeringen anser att den nuvarande utformningen leder till en onödigt komplicerad tillämpning. En utformning som är enkel och bygger på objektiva kriterier skapar också förutsättningar för en ökad effektivitet och skapar en tydlighet och transparens för de enskilda som berörs. Ändringen bör göras med utgångspunkt i rättstillämpningen och de allmänna råd Skatteverket har meddelat, då någon ändring i sak inte är avsedd. För att regleringen inte ska behöva ändras efter tidens behov bör beloppet anges som en del av prisbasbeloppet. Prisbasbeloppet är ett fastställt belopp som används bl.a. för beräkning av olika förmåner eller avgifter. De ändras årligen eftersom avsikten med basbeloppen är att de ska spegla och justera för inflationen. Dagens beloppsgräns om 20 000 kronor motsvarar närmast en tredjedels prisbasbelopp, vilket år 2024 uppgår till 57 300 kronor.

Utredningen föreslog en beloppsgräns på ett halvt prisbasbelopp, vilket uppgick till 23 250 kronor år 2019 när slutbetänkandet presenterades. Ett halvt prisbasbelopp uppgår år 2024 till 28 650 kronor. Enligt den senaste prognosen för prisbasbeloppet 2025 uppgår ett halvt prisbasbelopp till 29 750 kronor. En ändring till ett halvt prisbasbelopp skulle alltså innebära en höjning av gränsen med 8 650 kronor vid användning av 2024 års prisbasbelopp, vilket är till fördel för den enskilde. Regeringen anser att en sådan höjning är godtagbar i förhållande till de fördelar den föreslagna ändringen medför i övrigt. Det finns inte heller några skäl att sänka gränsen till t.ex. en tredjedels prisbasbelopp, för att närmare ansluta till dagens beloppsgräns.

Frågan är om en motsvarande ändring i formuleringen bör ske vad gäller brister i redovisning av skatter och avgifter. Även brister i redovisning av skatter kan ha förklarliga orsaker och även i dessa fall bör det även fortsättningsvis bara vara i de fall när bristen inte är obetydlig som skäl för att återkalla ett godkännande för F-skatt bör finnas.

När det gäller brister i redovisningen anser regeringen, i likhet med utredningen, att det inte finns något mer ändamålsenligt uttryck som kan ersätta obetydlig. Som framgår ovan bör en ansökan avslås eller ett godkännande återkallas om sökanden eller den godkände har brister i redovisningen. Regeringen anser att det bör lämnas upp till rättstillämpningen att närmare precisera vilka brister och vilket antal som kan medföra återkallelse. Ett mer statiskt begrepp, som t.ex. ett visst antal redovisningstillfällen vilket *Skatteverket* önskar, skulle innebära att lagtexten förlorar förutsättningar att anpassas efter förändringar som kan ske över tid vad avser redovisning av skatter och avgifter. Regeringen anser därför att begreppet obetydlig även fortsatt bör gälla vid frågan om återkallelse för brister i redovisning av skatter och avgifter.

Lagförslag

Förslaget medför att 9 kap. 3 § 5 och 9 kap. 4 § 7 SFL införs.

12.22.10 Godkännande eller återkallelse för den som inte betalat tillbaka felaktigt utbetalt belopp i samband med rut- och rotarbeten

Regeringens förslag: Ett nytt hinder för godkännande för F-skatt och en ny grund för återkallelse av F-skatt införs för den som inte har följt ett beslut om återbetalning enligt lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I utredningen gjordes bedömningen att beslutet om återbetalning måste ha vunnit laga kraft för att grund för återkallelse ska föreligga.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser tillstyrker eller ställer sig positiva till förslaget. Bland dessa finns *Ekobrottsmyndigheten*, *Försäkringskassan*, *Konkurrensverket*, *Skatteverket* och *TCO*. Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket önskar dock att grund för återkallelse med anledning av beslut om återbetalning i samband med rut- och rotarbeten bör föreligga oavsett om beslutet fått laga kraft. Om beslutet om återbetalning är överklagat eller om det råder osäkerhet bör det, enligt Skatteverket, föreligga särskilda skäl från att avstå från att återkalla ett godkännande. *Förvaltningsrätten i Linköping* påpekar att utredningens förslag och förslaget i den remitterade promemorian Omedelbar verkställighet av beslut om återbetalning enligt husavdragets fakturamodell (Fi2019/0106/S3) bör övervägas gemensamt (förslaget om omedelbar verkställighet infördes den 1 januari 2021, se prop. 2020/21:1 avsnitt 13.3).

Almega, FAR, LRF, Näringslivets skattedelegation, Rättvis skatteprocess, SMÅA, Srf konsulternas förbund, Stockholms universitet, Sveriges byggindustrier, Sveriges läkarförbund och Tillväxtverket avstyrker förslaget. *Almega, FAR, Näringslivets skattedelegation, Rättvis skatteprocess och Srf konsulternas förbund* anser att återkrav för rut- och rotarbeten som inte återbetalas är ett litet problem. Förslaget leder, enligt *Almega*, till för hårda konsekvenser och ökar risken för att hämma fungerande verksamheter för framför allt små företag som erbjuder rot- och ruttjänster. *Näringslivets skattedelegation, Rättvis skatteprocess, Sveriges byggindustrier och Tillväxtverket* framhåller att ett beslut om återbetalning kan bero på omständigheter som utföraren inte råder över, t.ex. att kunden har svårt att betala. Bestämmelserna avseende rot- och rotarbeten är vidare svårtillämpade. *Stockholms universitet* anser att den föreslagna regeln är alltför strikt och mekanisk. Om regeln bedöms nödvändig bör ett ”fribelegg” sättas upp likt den halva prisbasbeloppsregeln i den föreslagna 9 kap. 5 § 7 SFL. *LRF* konstaterar att det i förarbetena avseende skattereduktion för hushållsarbete anges att återkallelse av godkännande för F-skatt är en ingripande åtgärd för vilken det måste finnas starka skäl (se prop. 2008/09:77 s. 58). *LRF* anser att det inte finns skäl för en så ingripande åtgärd i den situation som förslaget avser.

Övriga remissinstanser har inte yttrat sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Systemet med skattereduktion för rut- och rotarbeten

Den som köper hushållsnära tjänster (rut- och ruttjänster) kan under vissa villkor få skattereduktion enligt 67 kap. 11 § inkomstskattelagen. Bestämmelser om förfarandena finns i lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete. I samband med rut- och ruttjänster får en utförare, med vissa begränsningar, genom den s.k. fakturamodellen begära utbetalning från Skatteverket med den del av arbetskostnaden som köparen inte har betalat (7 § lagen om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete). Utbetalningens storlek motsvarar köparens skattelättnad och tillgodoräknas köparen som preliminär skattereduktion. Av 14 § lagen om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete framgår att om Skatteverket har betalat ut ett belopp utan att mottagaren har varit berättigad till det, ska Skatteverket snarast besluta att det felaktigt utbetalda beloppet ska betalas tillbaka. Beslut om återbetalning gäller omedelbart (23 § lagen om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete). Om beloppet inte betalas tillbaka uppstår en obetald återbetalningsskuld. Bestämmelsen i nuvarande 9 kap. 1 § andra stycket 3 b SFL, som tar sikte på obetalda skatteskulder, omfattar endast skatter och avgifter enligt skatteförfarandelagen eller motsvarande utländska skatter eller avgifter. Det belopp som utbetalas till utföraren på grund av en köparens skattereduktion utgör inte skatt. Detta innebär att det i befintlig reglering inte finns någon grund att överväga om den som har återbetalningsskulder ska få sitt godkännande återkallat så som det finns för den som inte sköter sin redovisning och betalning av skatter och avgifter.

Inte heller finns det någon annan grund som tar sikte på återkallelse för den som på felaktiga grunder mottagit utbetalningar från Skatteverket i samband med rut- och rotarbeten. Därmed kan den som medvetet missbrukar rut- och rotsystemet eller som av annan anledning får en felaktig utbetalning och inte återbetalar beloppet fortsätta vara godkänd för F-skatt.

En ny grund för godkännande och återkallelse som tar sikte på felaktiga utbetalningar i samband med rut- och rotarbeten bör införas

Skatteverket fattar varje år ett stort antal beslut om återbetalning av felaktiga utbetalningar enligt rot- och rutavdragets fakturamodell. En relativt stor andel av dessa beslut följs inte. År 2023 uppgick antalet återkrav avseende rut- och rotarbeten till ca

4 800. Andelen obetalda återkrav uppgick till ca 8 procent. Av totalt återkrävd summa på ca 55,5 miljoner kronor, uppgick det obetalda beloppet till ca 12,5 miljoner kronor (en andel på ca 23 procent). Andelen obetalda återkrav har dock minskat sedan 2016 (åren 2013–2016 uppgick andelen obetalt belopp till mellan ca 28 och 36 procent). Det beror, enligt uppgift från Skatteverket, på en kombination av flera olika faktorer, såsom att storleken på skattereduktionen minskade för rotavdrag år 2016 och införandet av möjligheten att använda Skatteverkets e-tjänst vid ansökningar om utbetalning. Det har även skett vissa systemförbättringar under senare år samt förbättrade kontroller innan utbetalning (se prop. 2020/21:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 13.3.3). En betalningsovilja eller betalningsoförmåga på ca 23 procent bedöms dock som mycket hög, i synnerhet i jämförelse med de befärande uppbördsförlusterna på 0,52 procent av de skatter och avgifter som redovisas på skattekontot för 2023 (se Årsredovisning Skatteverket 2023 s. 19 och 189).

Utredningen Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra gjorde år 2017 en genomgång av Skatteverkets brottsanmälningar för åren 2013–2015 och kom fram till att många brottsanmälningar avseende avdrag för hushållsarbete innehöll brottslighet som var organiserad eller systematisk enligt utredningens definition av dessa begrepp. Vidare konstaterades att Skatteverket under perioden 2013–2015 anmälde misstänkta bedrägerier i samband med rut- och rotarbeten motsvarande ett belopp om ca 80 miljoner kronor (se SOU 2017:37 s. 242–244). Antalet brottsanmälningar har emellertid minskat under senare år. År 2016 uppgick exempelvis antalet brottsanmälningar till 249, för att till år 2022 minska till 82 och år 2023 till 19. Ett av skälen till att det har skett en nedgång beror på, enligt uppgift från Skatteverket, att denna typ av felaktighet numera framför allt anmäls som skattebrott.

Även i det nu aktuella betänkandet konstateras att rut- och rotsystemet är utsatt för organiserad och systematisk brottslighet (SOU 2019:31 s. 309). Regeringen anser, i likhet med utredningen, att det är angeläget att förbättra möjligheterna att förebygga och förhindra fusk och missbruk i samband med rut- och rotarbeten. Det har inte framkommit att den organiserade och systematiska brottsligheten minskat på detta område sedan betänkandet presenterades. Att motverka missbruk av rut- och rotsystemet främjar förutsättningarna för att konkurrera på lika villkor. Enligt regeringens mening är det därtill otillfredsställande att en så stor andel av återkraven inte betalas. En ny grund för godkännande för och återkallelse av godkännande av F-skatt, som tar sikte på felaktiga utbetalningar i samband med rut- och rotarbeten, bör därför införas. Regeringen ser även en sådan möjlighet som ett effektivt verktyg i arbetet mot arbetslivskriminalitet vid rut- och rotarbeten.

Sedan utredningen presenterade sitt slutbetänkande år 2019 har det införts ytterligare en skattereduktion baserad på fakturamodellen. Från och med 1 januari 2021 finns möjlighet att få skattereduktion för delar av kostnaden för arbete och material vid anlåtande av ett företag för installation av grön teknik. Förfarandet, som regleras i lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik, bygger på lagen om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete t.ex. avseende användningen av fakturamodellen och möjligheten till återkrav. Då beredningsunderlag saknas finns det emellertid inte, inom ramen för detta lagstiftningsarbete, någon möjlighet att även införa en ny grund för godkännande och återkallelse som tar sikte på felaktiga utbetalningar i samband med skattereduktion för grön teknik. Regeringen avser att återkomma i frågan.

Sveriges byggindustrier anser att det är olämpligt att hanteringen av rotavdrag ska kunna påverka ett godkännande för F-skatt i och med att det inte rör sig om ett beskattnings-

beslut avseende tjänsteutföraren. Regeringen delar den bedömning som gjorts i tidigare lagstiftningsarbeten om att återbetalningsskulder inte principiellt bör jämföras med skatteskulder (se prop. 2014/15:10 s. 31–33). Regeringen anser dock att det, mot bakgrund av att systemet är utsatt för organiserad och systematisk brottslighet, är motiverat att införa en godkännande- och återkallelsegrund som tar sikte på felaktiga utbetalningar i samband med rut- och rotarbeten. Det bör dock framhållas att F-skatt i första hand är ett sätt att betala preliminär skatt. Reglerna om återkallelse av godkännande för F-skatt är inte avsedda att utgöra ett substitut för reglerna om näringsförbud. Det sker i dag ett stort antal utbetalningar från välfärdssystemen och andra närliggande skattefinansierade eller skattesubventionerade system. En skillnad mellan utbetalningar från rut- och rotsystemet och utbetalningar av många andra bidrag och ersättningar är dock systemets koppling till utförarens innehav av ett godkännande för F-skatt. När skattereduktionen infördes i Sverige första gången år 1993 var ett delsyfte med skattereduktionen att förvandla svart arbete till vitt och att stimulera övergång från hemarbete till vitt marknadsarbete genom att byggnadsåtgärder som utfördes i egen regi eller av svart arbetskraft i stället skulle utföras av näringsidkare med F-skattsedel (se bl.a. prop. 2006/07:94 s. 25). Eftersom rätten till skattereduktion endast föreligger om den som utför arbetet antingen är godkänd för F-skatt när avtalet om arbetet träffas eller när ersättningen betalas ut (67 kap. 16 § 1 inkomstskattelagen) finns en stark koppling till F-skattesystemet i det nu aktuella fallet. Om hushållsarbetet har utförts utomlands och utföraren inte har bedrivit någon näringsverksamhet i Sverige, ska utföraren när avtalet om arbetet träffas eller när ersättningen betalas ut ha ett intyg eller någon annan handling som visar att företaget i fråga om skatter och avgifter i sitt hemland genomgår motsvarande kontroll som den som är godkänd för F-skatt (67 kap. 17 § inkomstskattelagen). Med hänsyn till att ett beslut om återbetalning alltså också kan meddelas den som inte redan är godkänd för F-skatt bör ett särskilt hinder vid ansökan motsvarande det vid återkallelse också införas.

En annan skillnad mellan felaktiga utbetalningar i samband med rut- och rotarbeten, och andra felaktiga utbetalningar av ersättningar och bidrag, består av systemets nära koppling till köparens beskattning. Även om det inte alltid finns en sådan direkt koppling, t.ex. när en utförare begär utbetalning för arbeten hos en påstådd köpare som aldrig har utförts, finns en tydligare koppling till köparens beskattning än i samband med felaktiga utbetalningar från andra utbetalningssystem. Med hänsyn till dessa skillnader anser regeringen att det finns starka skäl för att i just detta avseende jämföra reglerna avseende hanteringen av skatter och avgifter med återbetalning av felaktigt utbetalt rot- och rutavdrag. Noteras kan att dessa regleringarna också hanteras på likartat sätt gällande verkställigheten, i och med att återbetalningsbeslut avseende rot- och rutavdrag sedan den 1 januari 2021 gäller omedelbart.

En inte oväsentlig effekt av förslaget är också att det bör komma att fungera som ett milt påtryckningsmedel för att öka regelefterlevnaden. En ökad regelefterlevnad är viktig eftersom närmare åtta procent av besluten om återbetalning avseende rot- och rotarbeten inte följs (2023). Bestämmelser som kan leda till ökad regelefterlevnad är dessutom viktiga för acceptansen av systemet i stort. En ny grund för godkännande respektive återkallelse för den som inte betalar tillbaka ett återkrav av felaktiga rot- och rutbetalningar är därför motiverad även om motsvarande inte gäller vid andra felaktiga utbetalningar av ersättningar och bidrag från välfärdssystemet eller andra skattefinansierade eller skattesubventionerade system. Den nya grunden bör knytas till när ett beslut om återbetalning av en felaktig betalning inte följs.

Almega, FAR, LRF, Näringslivets skattedelegation, Rättvis skatteprocess och Srf konsulternas förbund anser att återkrav för rut- och rotarbeten som inte återbetalas är ett litet problem. Mot bakgrund av vad som anförts angående fusk och missbruk av

utbetalningssystemet, den nära kopplingen till F-skattesystemet och att utbetalningen avser ett belopp motsvarande den preliminära skattereduktion som en köpare tillgodoräknas, anser regeringen att det finns tillräckliga skäl att införa en ny grund för godkännande för respektive återkallande av ett godkännande för F-skatt vid felaktiga utbetalningar i samband med rut- och rotarbeten. Enligt regeringens mening är skälen så pass starka att det bör vara möjligt för Skatteverket att återkalla godkännandet för F-skatt i dessa fall.

Regeringen anser, i likhet med utredningen, att grunden för återkallelse bör knytas till förhållanden som utföraren kan råda över. Att välja att inte följa ett beslut om återbetalning av en felaktig utbetalning är ett sådant förhållande. I dessa fall har Skatteverket efter utredning funnit att utbetalningen har varit felaktig och den som mottagit det felaktiga beloppet har getts möjlighet att yttra sig innan ärendet har avgjorts. Det kan här framhållas att Skatteverket även har möjlighet att godkänna en ansökan om F-skatt eller avstå från återkallelse om det finns särskilda skäl. Som särskilda skäl i detta avseende kan exempelvis räknas då utföraren inte förorsakat återbetalningskravet.

Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket och Förvaltningsrätten i Linköping tar upp frågor som har att göra med att återbetalningsbeslutet får laga kraft. Sedan utredningen lämnade sitt betänkande gäller sedan den 1 januari 2021 Skatteverkets beslut om återbetalning, i likhet med beslut och skatter och avgifter, omedelbart (se 16 § lagen om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete). Frågan är om beslutet, vilket utredningen för fram, ska ha fått laga kraft för att utgöra grund för återkallelse.

Ett beslut som gäller omedelbart innebär att enskildas skyldighet att betala återkrävt belopp gäller trots att beslutet överklagas. Att ett beslut om återbetalning gäller omedelbart innebär dock inte att beslutet måste verkställas omgående. Dessutom ska en betalningsupplmaning enligt 3 § indrivningsförordningen (1993:1229) skickas innan indrivning begärs. Att ett beslut om återbetalning gäller omedelbart påverkar inte heller den enskildes möjlighet att överklaga beslutet.

Det som talar för att ett godkännande ska kunna återkallas redan när återbetalning inte sker är att det är viktigt att snabbt kunna agera mot påkommet fusk och missbruk. En ordning där beslutet om återbetalning måste få laga kraft för att ett godkännande ska få återkallas skulle kunna motverka ett sådant syfte. Å andra sidan är det viktigt att en utförare får sin sak prövad innan en återkallelse sker i de fall det råder oklarheter om tillämpningen av bestämmelserna gällande rot- och rotarbeten. I dessa fall skulle dock sådana omständigheter kunna utgöra särskilda skäl mot att återkalla godkännandet. Det gäller även för det fall att ett återbetalningsbeslut baseras på uppgifter som kunden ansvarar för, om det gäller en oklar rättsfråga eller om Skatteverket har brustit i sin handläggning. I sin bedömning avseende F-skattgodkännandet bör Skatteverket även kunna ta i beaktande om den återbetalningsskyldige t.ex. har medgetts anstånd med återbetalningen enligt 23 a § lagen om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete. På så sätt tillgodoses, vilket Almega, Näringslivets skattedelegation, Rättvis skatteprocess och Sveriges byggindustrier hyst farhågor kring, den enskildes rättssäkerhet även i dessa avseenden. Den föreslagna bestämmelsen blir således inte så strikt och mekanisk som *Stockholms universitet* fört fram. Att införa ett ”fri-belopp” i detta avseende låter sig dock svårligen göras. Situationer där det framstår som oskäligt att ett godkännande återkallas bör i stället hanteras inom ramen för Skatteverkets möjlighet att avstå från återkallelse när det finns särskilda skäl. Det minskar även risken, vilket *Tillväxtverket* hyser farhågor kring, att företags godkännande för F-skatt återkallas för det fall dessa inte gjort något fel.

Regeringen bedömer med hänsyn till ovanstående att enskildas rättssäkerhet kan säkerställas, trots att beslutet om återbetalning, till skillnad från vad som var fallet när

utredningen presenterade sitt slutbetänkande, gäller omedelbart. Övervägande skäl talar därför för att beslutet om återbetalning inte behöver ha fått laga kraft för att grund för återkallelse ska föreligga. På så sätt korresponderar, vilket *Förvaltningsrätten i Linköping* fört fram, frågan om omedelbar verkställighet av beslut om återbetalning och frågan om grund för återkallelse när ett beslut om återbetalning avseende rut- och rotarbeten är fattat med varandra.

Sammanfattningsvis anser regeringen att grund för återkallelse bör föreligga när ett beslut om återbetalning avseende rut- och rotarbeten är fattat och den som är godkänd ändå inte följer beslutet. Det medför inte någon ändring av den föreslagna bestämmelsen, eftersom justeringen gjordes genom ändring av 23 § lagen om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete. En sådan utformning är förenad med nödvändiga rättssäkerhetsgarantier för den enskilde och uppfyller kraven på en tydlig och förutsebar reglering.

Om arbetet utförts utomlands och utföraren inte har bedrivit någon näringsverksamhet i Sverige kan även utbetalningar ske till en utförare som inte är godkänd för F-skatt (67 kap. 17 inkomstskattelagen). Med hänsyn till att ett krav på återbetalning därför också kan drabba den som inte redan varit godkänd för F-skatt bör ett särskilt hinder vid ansökan motsvarande det vid återkallelse också införas.

Lagförslag

Förslaget medför att det i 9 kap. 3 § SFL införs en ny punkt, 6, och i 9 kap. 4 § SFL införs en ny punkt 8.

12.22.11 Återkallelse på grund av missbruk

Regeringens förslag: Det förtydligas att grund för återkallelse av F-skatt finns när missbruket har orsakat risk för att skatter eller avgifter undanhålls.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser, däribland *Ekobrottsmyndigheten*, *Försäkringskassan*, *LO*, *Stockholms universitet* och *TCO* tillstyrker förslaget. *LO* och *TCO* framhåller att förslaget medför att det blir svårare för oseriösa personer att ägna sig åt skattefusk och skatteundandragande, och innebär en ändamålsenlig åtgärd för att bättre komma åt problemet med osund konkurrens. *Ekobrottsmyndigheten* anser dock att det är olyckligt om bestämmelsen begränsas till att enbart gälla det aktuella företagets skatter och avgifter. *Ekobrottsmyndigheten* anför att det inte är ovanligt att aktiebolag används som fakturaskrivande bolag eller slussbolag i syfte att tvätta brottspengar. Skattebrotten sker i dessa fall i andra bolag. *Stockholms universitet* anser att det finns ett större behov av en missbruksregel än mer mekaniska regler som kan drabba seriösa näringsidkare, t.ex. de som inte nås av ett föreläggande. Rättssäkerheten gällande missbruksregeln tryggas av att Skatteverkets förfarande regleras i 40 kap. SFL, som avser Skatteverkets skyldighet att utreda och kommunicera, samt att beslutet går att överklaga till domstol där inhibition kan begäras. Mot bakgrund av föreslagna skärpningar samt de allvarliga konsekvenser det innebär att ett godkännande för F-skatt återkallas anser universitetet dock att kravet på prövningstillstånd i kammarrätten bör tas bort. Även *FAR* är positivt till den avgränsning gällande skatterelaterat missbruk som utredningen föreslår. *FAR* anser dock att det är oklart när regeln egentligen ska bli tillämplig. Om regeln ska vara kvar bör den endast kunna tillämpas om godkännandet för F-skatt återkallats vid upprepade tillfällen på grund av förhållanden som anges i den föreslagna 9 kap. 4 § 3–8 SFL, såsom vid näringsförbud

och konkurs. Missbruksregeln skulle då inte vara någon självständig återkallelsegrund, utan utgöra en förstärkt påföljd i form av karenstid.

Näringslivets skattedelegation, SMÅA och Srf konsulternas förbund anser inte att förslaget bör genomföras. Näringslivets skattedelegation anser att förtydligandet snarast är att se som en utvidgning av generalklausulens område, som i praktiken medför ett näringsförbud i två år. Det är vidare oklart i vilka situationer missbruksbestämmelsen skulle komma att tillämpas. Förslaget öppnar för oförutsägbara bedömningar på ett sätt som skulle äventyra rättssäkerheten hos den enskilda. Srf konsulternas förbund ifrågasätter om det finns ett reellt behov av den föreslagna regleringen, då endast ett fåtal godkännanden återkallats på denna grund. Förbundet anser vidare att förslaget är utformat utan några riktlinjer, vilket medför osäkerhet för den enskilde.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande 9 kap. 1 § andra stycket 3 a SFL ska en ansökan om godkännande för F-skatt avslås om sökanden eller annan som ska prövas enligt 9 kap. 2 § SFL inom de senaste två åren har brutit mot villkor som har meddelats enligt 9 kap. 3 § SFL, eller på annat sätt missbrukat ett godkännande för F-skatt och missbruket inte är obetydligt. Denna återkallelsegrund är den enda som är förenad med en karenstid. Det måste alltså gått två år från det att villkoret brutits eller missbruket skedde innan en ny ansökan kan godkännas.

Det finns två situationer när bestämmelsen är tänkt att tillämpas. Den första är när någon som godkänts för F-skatt med villkor (FA-skatt) återoplat godkännandet i ett anställningsförhållande. Enligt Skatteverkets allmänna råd (SKV A 2012:6) är en förutsättning för att det i dessa fall ska betraktas som missbruk att den som återoplat godkännandet borde ha insett att han eller hon därmed bröt mot villkoret. För att en ansökan inte ska godkännas eller att grund för återkallelse ska föreligga krävs vidare att den preliminära skatt som inte innehållits på grund av missbruket uppgår till minst 10 procent av den beräknade slutliga skatten, dock lägst ett prisbasbelopp. Den andra situationen är när den som är godkänd missbrukat sitt godkännande på annat sätt. Vad som avses med missbruk på annat sätt är en fråga där det saknas rättspraxis. I förarbetena anges att om F-skattsedeln används på ett sådant sätt att skatter och avgifter undandras, exempelvis i sådana fall där skattsedelsinnehavaren bedriver uthyrning av arbetskraft i strid mot bestämmelserna i lagen om privat arbetsförmedling och uthyrning av arbetskraft eller uppträder som s.k. mellanman när det föreligger ett anställningsförhållande, bör det givetvis anses föreligga ett missbruk. Av förarbetena framgår också att återkallelse inte får ske om missbruket är ringa och att man bör vara mycket restriktiv vid tolkningen av begreppet missbruk (se prop. 1991/92:112 s. 119).

När F-skattesystemet infördes framhölls att mycket talade för att möjligheten att få en F-skattsedel skulle vara relativt generös, men att det samtidigt skulle skapas en ordning som så långt möjligt hindrade ett missbruk av det nya systemet. Vidare ansågs att karensregeln behövdes för att understryka vikten av att skattsedeln användes på ett riktigt sätt (se prop. 1991/92:112 s. 80 och 129 samt prop. 2010/11:165 s. 331).

Det är endast i ett fåtal fall som ett godkännande återkallas på grund av missbruk. Under åren 2007–2023 återkallade Skatteverket godkännandet för F-skatt på denna grund endast i sammanlagt 20 fall.

I dag fattas beslut om återkallelse ofta med stöd av en annan grund än missbruk, t.ex. på grund av att skatter och avgifter inte har betalats eller för att ett föreläggande om att lämna inkomstdeklaration inte har åtföljts. Dessa återkallelsegrunder omfattas dock inte av någon karenstid. Det innebär att det inte finns något som hindrar att den som brutit i sina åtaganden blir godkänd för F-skatt på nytt när en brist som lett till återkallelse är undanröjd.

Enligt regeringens mening finns det emellertid situationer där den godkände missbrukat sitt godkännande så allvarligt att godkännandet för F-skatt borde återkallas på grund av missbruk och att den godkände därmed under en karenstid förhindras att få ett nytt sådant. Detta ligger också i linje med lagstiftarens avsikt med karenstiden när reglerna om missbruk infördes. I syfte att understryka vikten av att ett godkännande används på ett riktigt sätt bör därför återkallelsegrunden missbruk användas när det finns förutsättningar för detta. Regeringen anser att det inte är lämpligt att, på det sätt *FAR* för fram, låta missbruksregeln utgöra en förstärkt påföljd i de fall godkännandet för F-skatten återkallats vid upprepade tillfällen på grund av andra förhållanden. Missbruksregeln kan enligt regeringens mening, särskilt i och med att den förtydligas ytterligare, stå på egna ben.

FAR efterfrågar även ytterligare förtydliganden avseende bestämmelsens tillämpningsområde. För att ett missbruk av ett godkännande ska anses föreligga anser regeringen att det måste finnas en koppling till godkännandet för F-skatt. Detta innebär t.ex. att användande av falska handlingar, utfärdande av osanna fakturor och bristande bokföring borde kunna medföra att ett godkännande för F-skatt återkallas i vissa fall. Så är fallet när ett godkännande utgör en förutsättning för möjligheten att undanhålla skatter och avgifter. Vidare måste agerandet, exempelvis utfärdandet av de osanna fakturorna, ha gett upphov till fara för att skatter och avgifter undanhålls. Med fara förstås konkret fara, dvs. en beaktansvärd risk. I dessa fall anses förhållandena vara sådana att en återkallelse i det enskilda fallet åstadkommer ett säkrare och effektivare förfarande för betalning av skatter och avgifter.

De ursprungliga motiven för karenregeln vid återkallelse på grund av missbruk är enligt regeringens mening alltså giltiga. Det bör även i fortsättningen gälla en karenstid på två år vid missbruk. På samma sätt som i dag bör också karenstiden gälla från det senaste missbrukstillfället. Det bör dock förtydligas att missbruket ska ha gett upphov till fara för att skatter och avgifter undanhålls. Utredningen har inte närmare undersökt missbruk även hos någon annan än den som godkänts för F-skatt i det aktuella fallet. Det saknas därför beredningsunderlag för att, som *Ekobrottsmyndigheten* önskar, inom ramen för detta lagstiftningsprojekt utsträcka återkallelsemöjligheten till att gälla även missbruk hos någon annan.

Att återkalla ett godkännande på grund av missbruk kommer kräva att omständigheterna i det enskilda fallet beaktas, vilket förutsätter en manuell hantering. Det skulle därför kunna ifrågasättas om det utifrån ett effektivitetsperspektiv finns skäl att i större utsträckning använda sig av bestämmelsen om missbruk som återkallelsegrund. Regeringen kan konstatera att det även i fortsättningen kommer vara tidskrävande att upptäcka sådant missbruk som avses. Sådant missbruk kommer dock främst upptäckas i samband med revision eller annan fördjupad skattekontroll. Underlaget för återkallelsen kommer då i de flesta fall komma ifrån den utredning som legat till grund för beslutet i skatteärendet. Den administrativa kostnaden för att återkalla ett godkännande i dessa fall kommer därför vara begränsad och kan anses rimlig med hänsyn till syftet att motverka skatteundandragande och skattefusk. Regeringen vill i detta sammanhang påminna om att bestämmelsen ska tillämpas restriktivt. Eftersom den endast tar sikte på de som på ett allvarligt sätt missbrukat systemet får förslaget också positiva effekter för den majoritet av företagarna som använder sitt godkännande på det sätt som är avsett. På så sätt tillvaratas rättssäkerheten hos den enskilde, vilket *Näringslivets skattedelegation* och *Srf konsulternas förbund* hyst farhågor kring.

Avslutningsvis konstaterar regeringen att utredningen inte närmare undersökt möjligheten att, som *Stockholms universitet* önskar, slopa kravet i 67 kap. 27 § SFL på

prövningstillstånd i kammarrätten. Ett sådant förslag omfattas därmed inte av det remitterade förslaget och ryms därför inte inom ramen för detta lagstiftningsarbete.

Lagförslag

Förslaget medför ändring av nuvarande 9 kap. 1 § andra stycket 3 a SFL. Ändringen införs i 9 kap. 4 § första stycket 9 SFL.

12.22.12 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Ändringarna i skatteförfarandelagen ska träda i kraft den 1 januari 2025. Nuvarande bestämmelser om förutsättningar för godkännande av F-skatt och F-skatt med villkor ska gälla för ansökningar om F-skatt som gjorts före ikraftträdandet men ännu inte prövats vid tidpunkten för ikraftträdandet. Den nya bestämmelsen om återkallelse på grunden att den enskilde inte följt ett beslut om återbetalning enligt lagen om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete ska inte tillämpas för återbetalningar som har meddelats före ikraftträdandet. I fråga om de nya bestämmelserna att även den som har ett bestämmande inflytande under vissa förutsättningar ska omfattas av en prövning om grund för återkallelse finns, ska dessa tillämpas endast på missförhållanden som uppkommit efter lagens ikraftträdande.

Ändringarna i socialavgiftslagen och socialförsäkringsbalken ska träda i kraft den 1 januari 2025.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens. I utredningen föreslogs att lagändringarna skulle träda i kraft den 1 januari 2021.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt om denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Med hänsyn till att det övergripande syftet med ändringarna är att minska skattefusk och skatteundandragande samt att bättre bidra till konkurrens på lika villkor, anser regeringen att ändringarna i skatteförfarandelagen bör träda i kraft så snart som möjligt. För att förslagen ska kunna genomföras krävs dock att Skatteverket får tid att förbereda vissa åtgärder och anpassa sina rutiner.

Regeringen förutsätter att Skatteverket, genom informationsinsatser till de som berörs av förslagen, kommer att underlätta övergången till det nya systemet. De informationsinsatser som krävs för övergången till den nya ordningen är dock inte av den art och det omfång att lagens ikraftträdande av den anledningen bör uppskjutas. De ändrade bestämmelserna i 9 kap. SFL, bör därför kunna träda i kraft den 1 januari 2025.

Följdändringarna i 2 kap. 5 och 7 §§ socialavgiftslagen och i 25 kap. 10 och 13 §§ och 59 kap. 16 § socialförsäkringsbalken bör även de träda i kraft den 1 januari 2025.

Regeringen bedömer att förslaget att ändra i bestämmelserna i 9 kap. 1–3 §§ SFL medför ett behov av övergångsbestämmelser för de ansökningar om F-skatt som lämnats före ikraftträdandet men ännu inte hunnit prövas vid tidpunkten för ikraftträdandet. För ansökningar som lämnats före ikraftträdandet bör därför 9 kap. 1–3 §§ tillämpas i den äldre lydelsen.

Regeringen gör vidare bedömningen att förslaget att införa en ny grund för återkallelse i 9 kap. 4 § första stycket 8 SFL, när den som är godkänd inte har följt ett beslut om återbetalning enligt 14 § lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete, medför ett behov av övergångsbestämmelse. Bestämmelsen bör inte tillämpas när en återbetalning har beslutats före ikraftträdandet.

Enligt regeringens bedömning medför också förslaget om ändring i den utvidgade prövningen i förslaget till 9 kap. 5–7 §§ SFL ett behov av en övergångsbestämmelse. När det gäller bestämmelserna om att även den som har ett bestämmande inflytande under vissa förutsättningar ska omfattas av en prövning om grund för återkallelse föreligger, bör de tillämpas endast på missförhållanden som uppkommit efter lagens ikraftträdande. Det innebär att bestämmelsen i den äldre lydelsen ska tillämpas på missförhållanden som uppkommit före ikraftträdandet.

Regeringen gör sammanfattningsvis bedömningen att de föreslagna övergångsbestämmelserna skapar bäst förutsebarhet för vilka krav som följer av regleringen, samtidigt som det ger goda förutsättningar för en smidig övergång till de nya bestämmelserna.

12.22.13 Konsekvensanalys

I detta avsnitt redogörs för effekterna i den omfattning som bedöms lämplig i det aktuella lagstiftningsärendet och med beaktande av förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Förslagen i propositionen innebär ett antal förändringar när det gäller godkännande för och återkallelse av F-skatt. Förslagen överensstämmer med de förslag som lämnas i F-skatteutredningens slutbetänkande (SOU 2019:31) med undantag för utredningens förslag om tidsbegränsat godkännande för F-skatt. Utredningen föreslog ett införande av ett tidsbegränsat godkännande dels om den sökande begär det, dels om den sökande har för avsikt att bedriva näringsverksamhet. I propositionen ingår inte förslaget om tidsbegränsade godkännanden där ansökan avser avsikt att bedriva näringsverksamhet. Förslagen i propositionen är således något begränsade i jämförelse med utredningens förslag.

När det gäller utredningens konsekvensanalys fann *Regelrådet* att den inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning (förordningen har upphävts den 6 maj 2024 och ersatts med förordningen [2024:183] om konsekvensutredningar). De avsnitt som *Regelrådet* ser brister i är bakgrund och syfte, alternativa lösningar, företagens administrativa kostnader, påverkan på företagets konkurrensförhållanden och om förslagen medför att särskild hänsyn behöver tas till mindre företag. När det gäller bakgrund och syfte anser *Regelrådet* att utredningen inte tillräckligt visar hur stora problemen är, exempelvis i termer av skattefel, och att det därmed inte visas att förslagen är motiverade.

I propositionen används utredningens konsekvensanalys som utgångspunkt för analysen av konsekvenserna av regeringens förslag, men vissa kompletteringar och omarbetningar görs bl.a. utifrån den kritik som framförts av *Regelrådet* och andra remissinstanser. Den del av utredningens konsekvensanalys som handlar om tidsbegränsat godkännande för F-skatt om det finns en avsikt att bedriva näringsverksamhet, ingår inte eftersom det inte ingår i det aktuella förslaget.

Syfte och alternativa lösningar

De olika delförslagen har ett gemensamt syfte, som är att ge Skatteverket bättre förutsättningar att avgöra vilka personer som uppfyller de krav som ställs för F-skatt och vilka som inte gör det. De förbättrade förutsättningarna ges genom att Skatteverket får förbättrade möjligheter att avgöra och besluta om när villkoren för F-skatt är uppfyllda, dvs. att avgöra vilka verksamheter som både uppfyller näringskriterierna och som har möjligheterna och ambitionen att sköta sina skattebetalningar.

F-skatten innebär att näringsidkaren får ett utrymme att själv redovisa och betala sin preliminära skatt. Detta utrymme är nödvändigt för näringsidkare som bedriver en verksamhet som innefattar försäljning av tjänster till många olika uppdragsgivare eller kunder. Detta till skillnad från personer som har en arbetsgivare som drar av och redovisar den preliminära skatten. Utrymmet som överläts på den som är godkänd för F-skatt, att själva redovisa och betala preliminärskatten, innebär samtidigt en ökad risk för skattebortfall. Av det skälet ska F-skatt endast tilldelas dem som bedriver en verksamhet som uppfyller näringskriterierna, dvs. att förvärvsverksamheten bedrivs yrkesmässigt och självständigt.

Genom att ge Skatteverket så bra förutsättningar som möjligt att avgöra vilka personer som uppfyller kriterierna för F-skatt och samtidigt inte uppvisar bristande förmåga att sköta sina skattebetalningar begränsas utrymmet för egna skattebetalningar till sådana verksamheter där det är nödvändigt. Detta får flera följder. För det första minskar risken för skattebortfall. För det andra minskar de administrativa kostnaderna för såväl enskilda personer som Skatteverket. Skälet till detta är att det är mer kostsamt att enskilda personer redovisar och betalar preliminär skatt jämfört med om en arbetsgivare med flera anställda gör det. För det tredje ökar förutsättningarna för att det ska råda likformiga villkor för alla näringsidkare. Detta innebär samtidigt att alla näringsidkare som uppfyller näringskriterierna och sköter sina skattebetalningar inte påverkas av förslagen på annat sätt än att risken minskar för att utsättas av konkurrens från verksamheter som inte sköter sina skattebetalningar eller följer de regler som är nödvändiga på en välfungerande och sund marknad.

Några alternativa förslag som uppfyller samma syfte utan att välfungerande näringsverksamheter påverkas negativt bedöms inte finnas.

Sammanfattning av konsekvensanalysen

Regeringens förslag bedöms ha varaktiga effekter på de offentliga finanserna, Skatteverkets verksamhet och företagens administrativa kostnader. Förslagen bedöms minska skattefelet vilket bedöms varaktigt öka skatteintäkterna med 150 miljoner kronor per år. De olika delförslagen bedöms påverka företagens administrativa kostnader i olika riktning. Det enda förslag där kostnaden har kunnat siffras är förslaget om att ett godkännande får tidsbegränsas i vissa fall vilket bedöms innebära en minskning av de administrativa kostnaderna för företagen med 550 000 kronor per år. Förslaget om uppgiftsskyldighet och en möjlighet att förelägga den som är godkänd bedöms öka företagens administrativa kostnader men på ett sådant sätt att konkurrens på lika villkor gynnas.

Utöver dessa direkta effekter tillkommer varaktiga indirekta effekter i form av förbättrade konkurrensvillkor för företagen. Förslagen bedöms även motverka skatterelaterad brottslighet och stärka det brottförebyggande arbetet.

Sammanfattningsvis bedöms de samlade effekterna, i såväl ett offentligfinansiellt som ett samhällsekonomiskt perspektiv, vara av en omfattning som motiverar att åtgärderna genomförs. Nedan följer en mer utförlig redovisning av förslagens konsekvenser på kort och lång sikt.

Offentligfinansiella effekter

F-skatteutredningen redovisade i sitt slutbetänkande en analys av de offentligfinansiella effekterna av de olika delförslagen. Utredningen bedömde att förslagen har en påverkan på de offentliga finanserna, men att denna påverkan inte med någon exakthet kan uttryckas i termer av offentligfinansiella effekter. I stället redovisade utredningen ett resonemang om hur förslagen påverkar de offentliga finanserna. I

anslutning till detta resonemang redovisade utredningen uppgifter från Skatteverkets årsredovisning för år 2018 som visar en uppskattning av skattefelet för små och medelstora företag.

I denna proposition redovisas en grov kvantifiering av effekterna på de offentliga finanserna av de olika förslagen. Uppskattningen baseras dels på utredningens resonemang om de mekanismer som utlöses av de olika förslagen, dels på Skatteverkets senaste bedömning av storleken på skattefelet. Uppskattningen är dock mycket osäker. En viktig anledning till detta är att förslagen inte påverkar vare sig skattesatser eller storleken på skattebaserna. I stället handlar de om åtgärder som minskar risken för skattefel. En minskad risk för skattefel har en positiv betydelse för de offentliga finanserna, men denna är av mer strukturell natur och har ett sådant tidsperspektiv att effekten inte lika tydligt kan uttryckas i offentligfinansiella termer för enstaka år på samma sätt som när beskattningsreglerna ändras.

Bedömning av effekterna för respektive förslag

F-skatteutredningen redovisar sin bedömning av de offentligfinansiella effekterna för respektive delförslag. Bedömningen görs genom ett resonemang om de sätt på vilka de föreslagna åtgärderna påverkar de offentliga finanserna. Enligt F-skatteutredningen medför förslagen både direkta effekter och indirekta effekter. Direkta effekter är enligt utredningen exempelvis ökade incitament att betala skatter och avgifter eller att undvika restföring. Indirekta effekter är enligt utredningen följdverkningar av de direkta effekterna. En indirekt effekt som beskrivs i utredningen är att åtgärderna ger Skatteverket bättre verktyg för att avgöra vilka som uppfyller näringskriterierna, och därmed får förtroende att själva redovisa och betala in preliminär skatt, och vilka som inte uppfyller kriterierna, och vars preliminära skatt därmed i stället ska redovisas av en tredje part. Skatteverket får således bättre verktyg att avgöra vilka som verkligen bedriver sådan verksamhet där det inte är möjligt att en tredje part redovisar och betalar skatten. Detta medför samtidigt att färre, som i verkligheten inte behöver detta utrymme, kommer att redovisa och betala sin egen skatt. En större del av preliminärskatten kommer således att redovisas och betalas av en tredje part med följden att risken för skattefel minskar på aggregerad nivå. Nedan redogörs för effekterna av respektive förslag.

Förslaget om uppgiftsskyldighet och möjlighet att förelägga den som är godkänd innebär att Skatteverket i fler fall får tillgång till information för att avgöra om förutsättningarna för att vara godkänd för F-skatt fortfarande föreligger. Förslaget medför att färre personer som inte uppfyller förutsättningarna kommer att vara godkända för F-skatt, vilket i sin tur medför att risken för skattefel minskar.

Förslaget om en utvidgad prövning i vissa fall innebär att Skatteverket får bättre möjligheter att hindra personer från att använda ett godkännande för att undanhålla skatter och avgifter. Förslaget medför att gruppen personer med F-skatt i högre grad kommer att utgöras av sådana som har för avsikt att redovisa och betala skatter och avgifter i enlighet med regelverket. Effekten av förslaget är således ett minskat skattefel.

Förslaget som rör den som brister i betalning av skatter och avgifter innebär dels att kraven på skötsamhet höjs när det gäller betalning av skatter och avgifter för den som ansöker om att bli godkänd för F-skatt, dels att reglerna blir tydligare när det gäller återkallelse av F-skatt på grund av brister i betalning. De höjda kraven på skötsamhet vid ansökan om F-skatt medför att Skatteverket får bättre möjligheter att begränsa tilldelningen till personer som har ambitionen och förutsättningarna att betala skatter och avgifter. Effekten av denna del av förslaget är minskat skattefel och uppbördsfel.

Förslaget som rör den som inte betalat tillbaka felaktigt utbetalt belopp i samband med rut- och rotarbeten medför att Skatteverket får bättre verktyg att utestänga personer som missbrukar systemen med subventioner av rut- och rottjänster. Förslaget medför en positiv offentligfinansiell effekt genom en minskning av felaktiga utbetalningar från dessa system.

Förslaget som rör den som missbrukat sitt godkännande innebär att Skatteverket får större möjligheter återkalla ett godkännande vid missbruk. Detta medför att gruppen med F-skatt i högre grad begränsas till personer som har ambitionen och förmågan att sköta redovisning och betalning av skatter och avgifter. Effekten av förslaget är ett minskat skattefel. En effekt som förstärks av att återkallelsen är förenad med en karenstid om två år, som innebär att ett nytt godkännande inte kan bli aktuellt inom denna tid.

De samlade effekterna uttryckta som räkneexempel

Ovan redovisas de mekanismer genom vilka de olika åtgärderna påverkar skattefelet och därmed även de offentliga finanserna. Bedömningen är att Skatteverkets möjligheter att begränsa F-skatten till personer som har både ambition och förmåga att uppfylla sina skyldigheter förbättras på ett sätt som medför att det får en märkbar offentligfinansiell effekt. Det är dock mycket svårt att göra någon mer precis uppskattning av den samlade effekten. När det gäller skattefelet finns ett underlag, genom Skatteverkets uppskattningar, som bedöms med tillräcklig tillförlitlighet återspegla verkliga förhållanden. Den stora osäkerheten ligger i hur stor påverkan på skattefelet de olika åtgärderna kan förväntas få.

I tabell 12. 12 nedan visas ett grovt räkneexempel på tänkbara effekter av respektive förslag. Osäkerheten uttrycks genom två alternativa beräkningar, där den ena bedöms vara en låg uppskattning och den andra hög. Underlagen för räkneexemplet kommer från Skatteverkets Skattefelsrapport 2022. De underlag som används är det beräknade inkomstskattefelet och felet för egenavgifter för enskild näringsverksamhet och handelsbolag, 3,9 miljarder kronor respektive 2,9 miljarder kronor, samt det beräknade bolagsskattefelet för små och medelstora aktiebolag, 1,0 miljarder kronor. För de förslag som påverkar hela den potentiella gruppen uppgår underlaget för räkneexemplet till 7,8 miljarder kronor. Ett förslag berör endast aktiebolag. Underlaget för detta förslag uppgår till 1,0 miljarder kronor. För det förslag som avser felaktiga betalningar inom systemen för rot- och rutavdrag underlaget av uppgifter från Skatteverket om storleken på ej återbetalda återkrav, 13 miljoner kronor.

Tabell 12. 12 Offentligfinansiella effekter av förslagen

Miljoner kronor

Förslag	Effekt	Bas	Offentligfinansiell effekt	
			Låg uppskattning	Hög uppskattning
Uppgifts-skyldighet, föreläggande och återkallelse	Gruppen med F-skatt begränsas i högre grad till personer med vilja och förmåga att sköta betalningar	7 800	Bas · 0,5% = 7 800 · 0,5% = 39	Bas · 1% = 7 800 · 1% = 78
Utvidgad prövning	Gruppen med F-skatt begränsas i högre grad till personer med avsikt att sköta betalningar	1 000	Bas · 0,5% = 1 000 · 0,5% = 5	Bas · 1% = 1 000 · 1% = 10
Brist i betalning	Gruppen med F-skatt begränsas i högre grad till personer med vilja och förmåga att sköta betalningar	7 800	Bas · 0,5% = 7 800 · 0,5% = 39	Bas · 1% = 7 800 · 1% = 78

Förslag	Effekt	Bas	Offentligfinansiell effekt	Offentligfinansiell effekt
Felaktiga betalningar inom systemen för rot- och rutavdrag	Systemet för rot- och rutavdrag begränsas i högre grad till personer som inte missbrukar det	13	13	13
Missbruk av godkännande		7 800	Bas · 0,1% = 7 800 · 0,1% = 8	Bas · 0,2% = 7 800 · 0,2% = 16
Samlad effekt			104	195

Källor: Skatteverket samt egna beräkningar.

Sammanställningen av räkneexemplen i tabellen visar att en låg uppskattning av effekten på de offentliga finanserna uppgår till 104 miljoner kronor och att en hög uppskattning uppgår till 195 miljoner kronor. Om det antas att den verkliga effekten ligger däremellan uppgår den till ca 150 miljoner kronor ($104 + (195 - 101)/2 \approx 150$).

Räkneexemplen är begränsade till de direkta effekter där det finns ett underlag som är möjligt att använda som utgångspunkt. Det är dock viktigt att även beakta de direkta och indirekta effekter där det inte finns något underlag att utgå från. Exempel på sådana direkta effekter är de som följer av förslag som effektiviserar Skatteverkets verksamhet. Genom att Skatteverket effektivare kan avgöra vilka personer som uppfyller kriterierna för F-skatt frigörs resurser som kan användas på ett sätt som medför en offentligfinansiell effekt. Exempel på indirekta effekter är de följder som förbättrade konkurrensvillkor får för näringslivet generellt. Genom att det blir färre företag som försöker konkurrera genom att betala för lite i skatt förbättras villkoren för företag som följer reglerna. Konkurrensen kommer därmed i högre grad att ske genom produktutveckling eller effektivare produktion, dvs. på ett sätt som gynnar den ekonomiska utvecklingen.

Fördelning av offentligfinansiell effekt över tiden

Åtgärder som har en offentligfinansiell effekt genom förbättrade verktyg för att minska skattefelet har inte lika tydligt genomslag i tiden som regeländringar som avser nivån på beskattningen, t.ex. ändringar av skattesatser. När det gäller de aktuella förslagen går det inte att räkna med att åtgärden får fullt genomslag i de offentliga finanserna i omedelbar anslutning till genomförandetidpunkten. Vid beräkningen av den offentligfinansiella effekten antas därför att den beräknade effekten uppstår gradvis under en treårsperiod. Med ikraftträdande den 1 januari 2025 och en gradvis effekt under tre år uppskattas förslaget öka skatteintäkterna med 50 miljoner kronor år 2025 ($150 \cdot 1/3 = 50$), 100 miljoner kronor år 2026 ($150 \cdot 2/3 = 100$) och 150 miljoner kronor fr.o.m. år 2027. De periodiserade offentligfinansiella effekterna redovisas i tabell 12. 13.

Tabell 12. 13 Periodiserad offentligfinansiell effekt

Miljarder kronor

Effekt från	Bruttoeffekt	Periodiserad nettoeffekt	Periodiserad nettoeffekt	Periodiserad nettoeffekt	Varaktig effekt
	2025	2025	2026	2027	
2025-01-01	0,05	0,05	0,10	0,15	0,25

Källa: Egna beräkningar.

Effekter för statliga myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Förslagen innebär att Skatteverket behöver anpassa it-system, ta fram nya ansökningsblanketter, genomföra informationsinsatser och utbilda personal. Kostnaderna för det beräknas till 15 miljoner kronor. Vidare behöver Skatteverket

hantera ärenden som rör personer som har ett godkännande men inte visar några tecken på att bedriva näringsverksamhet. Kostnaderna för Skatteverket har beräknats till ca 74 miljoner kronor om alla dessa ska hanteras införandeåret, men regeringens bedömning är att ärendena kan hanteras över flera år och därmed innebära lägre kostnader. Samtidigt innebär flera av förslagen effektiviseringar för Skatteverkets löpande ärendehantering, framför allt genom minskad manuell hantering. Eventuella tillkommande kostnader ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Skatteverkets utökade möjligheter att motverka skatterelaterad brottslighet kommer även att kunna bidra till andra myndigheters brottförebyggande och brottsbekämpande arbete genom t.ex. informationsutbyte inom ramen för myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet och mot organiserad brottslighet.

Förslagen som rör möjligheterna att återkalla ett godkännande kan antas medföra en viss ökning av antalet mål om återkallelse om F-skatt i de allmänna förvaltningsdomstolarna och även antalet mål som rör ansökan och godkännande för F-skatt kan komma att öka. Samtidigt bedöms förslagen om förtydliganden av vissa bestämmelser och det förbättrade underlaget i samband med ansökan kunna leda till en minskning av antalet ärenden som överklagas. Sammantaget bedöms därför de allmänna förvaltningsdomstolarna påverkas marginellt och eventuella kostnader ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Effekter för företag

F-skatteutredningen bedömde att förslagen leder till ett flexiblare förfarande vid ansökan om att bli godkänd för F-skatt. Vidare bedömdes förslagen minska möjligheterna att missbruka F-skattesystemet genom att förutsättningarna för att motverka att företag skaffar sig konkurrensfördelar genom att kringgå skyddsregler för arbetstagare eller skatterättsliga regelverk, förbättras. Utredningen bedömde således att förslagen stärker företagets konkurrenskraft och skapar bättre och mer rättvisa spelregler för företagandet. Regeringen delar utredningens bedömning.

Små och medelstora företag har ofta svårare än stora företag att hantera förändringar i skatter och avgifter och ökade administrativa kostnader. I praktiken kan det många gånger vara svårt att bedriva näringsverksamhet i tjänstesektorn utan att vara godkänd för F-skatt då godkännandet och ett återopande av detta kan vara avgörande för om företaget får ett uppdrag eller inte. Förslagen bedöms därför främst påverka företag i tjänstesektorn och främst mindre företag. Effekten av delförslagen för företagen beskrivs nedan. Förslagen har både positiva och negativa effekter för företagets kostnader. Den dominerande effekten av förslagen bedöms vara den indirekta effekten på konkurrensförhållandena. Effekten av mer rättvisa konkurrensförhållanden bedöms särskilt gynna mindre företag. Sammantaget görs bedömningen att ingen särskild hänsyn till små företag är nödvändig vid reglernas utformning.

Företag som berörs

Förslagen kan ha såväl en direkt som en indirekt påverkan på olika grupper av företag. Förslag som innebär höjda krav på t.ex. betalningar har en direkt effekt på befintliga företag om de höjda kraven medför att godkännandet för F-skatt upphör. Samma förslag har även en effekt på antalet potentiella framtida företag, genom att färre företag kommer att startas där ägaren inte har ambitionen eller förutsättningarna att sköta betalningarna av skatter och avgifter. Med andra ord så påverkas företagsstrukturen på ett sätt som innebär att en större andel består av företag med förmågan och ambitionen att betala skatter och avgifter. Till detta kommer indirekta effekter för företag som inte själva direkt berörs av reglerna, men som gynnas av att det blir färre

företag som kan konkurrera genom att inte sköta sina betalningar av skatter och avgifter.

När det gäller förslaget om att ett godkännande får tidsbegränsas i vissa fall framgår enligt statistik från Skatteverket att ca 17 procent av de godkännanden för F-skatt som beslutas under 2021 inom den närmast följande tvåårsperioden återkallades. Detta motsvarar ca 16 000 godkännanden per år. Det är svårt att bedöma hur många av dessa fysiska eller juridiska personer som vid ansökningstillfället har klart för sig hur länge behovet finns av F-skatt. Det är dock troligt att antalet som från början vet att verksamheten ska bedrivas under kortare tid, och som därmed genom förslaget skulle få en lättnad av den administrativa bördan, inte är obetydligt och åtminstone borde uppgå till något tusental.

Förslaget om uppgiftsskyldighet och en möjlighet att förelägga den som är godkänd medför att det införs en skyldighet att på Skatteverkets begäran lämna information som har betydelse för att avgöra om förutsättningarna för att vara godkänd föreligger. De flesta som i dag har ett godkännande och som bedriver en verksamhet berörs inte av förslaget. Detta eftersom mängden frågor till synligt aktiva företag inte kommer att påverkas av förslaget. Däremot kan det förväntas att mängden förfrågningar till registrerade företag som inte är aktiva, på ett sätt som syns i Skatteverkets register, kan komma att öka. Enligt uppgifter från Skatteverket fanns 2022 ca 140 000 företag som är registrerade för F-skatt, men som inte redovisat något belopp (förutom noll) vare sig i inkomstdeklaration avseende näringsinkomster, mervärdesskatt eller arbetsgivardeklaration. Vissa av dessa företag får besvara frågor från Skatteverket redan i dag, men troligen medför uppgiftsskyldigheten att antalet ökar. Information saknas för att bedöma hur många fler företag som får ta emot förfrågningar med anledning av förslaget, men den övre gränsen för antalet möjliga uppgår till 140 000.

Förslaget om återkallelse vid uteblivet svar på föreläggande att lämna uppgift till Skatteverket medför att fler företag kommer att få sin F-skatt återkallad. Det är osäkert hur antalet återkallelser påverkas av förslaget. De flesta återkallelserna kommer att ske bland dem som inte längre bedriver verksamhet, men där avregistrering från F-skatt inte gjorts. Som nämnts ovan uppgår antalet företag som kan bedömas vara inaktiva till 140 000. En del av dessa företag kan vara tillfälligt inaktiva, men en inte obetydlig andel av dem kommer troligen att avregistreras som en följd av förslaget. Antalet företag som avregistreras som en följd av förslaget kommer inledningsvis att vara fler än vad det kommer att vara efter ett antal år när regeländringen blivit etablerad. Anledningen är att det under många år byggts upp en stor mängd inaktiva företag som kommer att avregistreras som en följd av regeländringen. Efter ett antal år kommer det att uppstå en balans mellan antalet företag som blir inaktiva och antalet företag som avregistreras. I brist på information om hur många år som dessa företag varit inaktiva i genomsnitt och hur stor andel av dem som behöver vara registrerade även fortsättningsvis antas att det finns skäl att avregistrera två tredjedelar, eller ca 95 000 ($2/3 \cdot 140\,000 \approx 95\,000$), av företagen och att inaktiviteten i genomsnitt varat i tio år. Det innebär att en mycket osäker uppskattning av antalet återkallelser uppgår till 9 500 ($95\,000 / 10 = 9\,500$) när balans uppstått.

Företag som potentiellt kan beröras av förslaget om en utvidgad prövning i vissa fall är juridiska personer som är att betrakta som fåmansföretag. Enligt statistik från Skatteverket ansöker ca 50 000 juridiska personer om F-skatt per år, de flesta är fåmansföretag.

Förslaget som rör den som brister i betalning av skatter och avgifter avser både personer som ansöker om att bli godkänd för F-skatt och personer som redan är godkända. Det är dock främst kraven för personer som ansöker som förändras i och med förslaget. Förändringen innebär att kraven på att skatter och avgifter ska vara

betalda för att ansökan ska medges höjs. Eftersom alla som ansöker om godkännande måste sätta sig in i reglerna påverkar förslaget alla som ansöker. Totalt ansökte ca 90 000 personer om godkännande av F-skatt år 2023. Antalet som berörs mer direkt genom att det finns obetalda skatter och avgifter är dock betydligt färre än så. De som berörs mer direkt är dels sådana som på grund av de höjda kraven kommer att betala skatter och avgifter för att bli godkända, dels sådana som inte kommer ansöka eller kommer att få avslag på grund av de höjda kraven. Antalet som berörs mer direkt på dessa sätt är inte möjligt att uppskatta.

Förslaget som rör den som inte betalat tillbaka felaktigt utbetalt belopp i samband med rut- och rotarbeten innebär att företag som inte återbetalar felaktigt utbetalt belopp för rut- eller rotarbeten får beslutet om F-skatt återkallat. Syftet med förslaget är att skapa ett starkare incitament att följa reglerna i dessa system. I ett brett perspektiv så berörs alla företag som utför sådana arbeten av detta incitament. De flesta av dessa företag berörs endast indirekt på så sätt att de får en förbättrad konkurrenssituation, genom att det blir färre företag som får fördelar genom att missbruka systemet, men deras eget beteende påverkas inte. En mindre andel företag berörs direkt genom att beteendet förändras på det sätt som är avsikten med förslaget. Enligt uppgifter från Skatteverket fick ca 4 800 företag krav på återbetalning av felaktiga utbetalningar i samband med rut- eller rotarbeten 2023. Av det totala beloppet som återkrävdes återbetalades inte ca 23 procent. Om antalet företag står i proportion till det samlade beloppet som återkrävts men inte återbetalats innebär det att ca 1 100 företag ($4\,800 \cdot 0,23 \approx 1\,100$) hade fått F-skatten återkallad om förslaget om återkallelse hade gällt år 2023. En rimlig uppskattning är därmed att antalet företag som direkt kommer att påverkas av förslaget i enlighet med dess syfte uppgår till ca 1 100.

Förslaget som rör den som missbrukat sitt godkännande för F-skatt medför att det skapas starkare incitament att inte missbruka ett godkännande. Som incitament betraktat påverkar förslaget alla som inte är främmande för att missbruka ett godkännande. Det är inte känt hur många personer med F-skatt som har den inställningen. Enligt F skatteutredningen uppskattar Skatteverket att ett sådant förslag skulle medföra att ca tio godkännanden per år återkallas, vilket således motsvaras antalet personer som direkt skulle beröras av förslaget.

Administrativa kostnader

Förslaget om att ett godkännande får tidsbegränsas i vissa fall innebär att det införs en möjlighet att begära ett tidsbegränsat godkännande för F-skatt. Ett sådant godkännande upphör per automatik när tidsgränsen är passerad. För den som behöver ett godkännande under en begränsad period betyder det att Skatteverket behöver kontaktas färre gånger jämfört med om godkännandet hade gällt tills vidare. Det innebär samtidigt att förslaget medför en minskad administrativa börda för de som bedriver en verksamhet som är begränsad i tiden.

Tidsåtgången för att avregistrera ett företag från F-skatt bedöms variera mellan 10 minuter och 30 minuter för de allra flesta företag. Om den genomsnittliga tiden för avregistrera ett företag antas uppgå till 20 minuter och värdet av den tid som läggs ned kan jämföras med lönen för en kvalificerad ekonom kan den genomsnittliga kostnaden beräknas enligt följande. Enligt SCB:s lönestatistik uppgick den genomsnittliga månadslönen för revisorer m.fl. (SSYK-kod 2411) till 47 800 kronor år 2022. Enligt Tillväxtverket ska den genomsnittliga månadslönen multipliceras med schablonvärdet 1,84 som inkluderar semesterersättning, arbetsgivaravgifter och olika indirekta kostnader (Tillväxtverket, Ekonomiska effekter av nya regler – Så beräknar du företagets kostnader). Om antalet timmar under en månad uppgår till 160 resulterar

detta i en genomsnittlig kostnad om ca 185 kronor ($47\,800/160 \cdot 20/60 \cdot 1,84 \approx 185$) per avregistrering.

Osäkerheten om hur många företag som kommer att välja att tidsbegränsa godkännandet är stor. En grov bedömning är att antalet under ett år kommer att uppgå till mellan 1 000 och 5 000. Om det verkliga antalet antas ligga däremellan kan den totala minskningen av de administrativa kostnaderna av förslaget uppskattas till 555 000 kronor ($((1\,000 + (5\,000 - 1\,000))/2) \cdot 185 = 555\,000$).

Förslaget om uppgiftsskyldighet och en möjlighet att förelägga den som är godkänd för F-skatt bedöms inte medföra att mängden frågor från Skatteverket till företag som är synligt aktiva ökar. De administrativa kostnaderna för personer som normalt sett svarar på frågor från Skatteverket påverkas därmed inte. Förslaget får däremot effekt i form av ökade administrativa kostnader för personer som inte svarar på frågor från Skatteverket om det inte finns en uppgiftsskyldighet. De ökade administrativa kostnaderna för denna grupp innebär en utjämning av administrativa kostnader mellan olika grupper och kan därmed inte betraktas som något negativt.

Förslaget om återkallelse vid uteblivet svar på föreläggande att lämna uppgift medför att personer som inte uppfyller förutsättningarna för F-skatt lättare kan avregistreras av Skatteverket. Förslaget medför inte någon ökning av administrativa kostnader för något företag.

Förslaget om en utvidgad prövning i vissa fall medför inte någon förändring av den information som den som ansöker om F-skatt behöver lämna till Skatteverket. När det gäller ansökan för fåmansföretag lämnas även fortsättningsvis uppgifter om vilka som är ägare. Den förändring som sker genom förslaget är att skatte- och avgiftsbetalningar beaktas även för delägare med bestämmande inflytande. Någon särskild uppgift om detta lämnas dock inte, vilket innebär att de administrativa kostnaderna inte påverkas. När det gäller fysiska personer innebär förslaget att skattebetalningar i fåmansföretag där personen haft ett bestämmande inflytande under den senaste tvåårsperioden beaktas. Någon särskild information om detta behöver dock inte lämnas i ansökan. Den administrativa bördan förändras därmed inte heller för fysiska personer.

Förslaget som rör den som brister i betalning av skatter och avgifter innebär att strängare krav på betalning av skatter och avgifter införs, såväl för dem som har godkänd F-skatt som dem som ansöker om F-skatt. Förslaget medför inte att omfattningen på uppgiftslämnandet ökar och har därmed ingen påverkan på de administrativa kostnaderna.

Förslaget som rör den som inte betalat tillbaka felaktigt utbetalt belopp i samband med rut- och rotarbeten medför inte någon ökning av administrativa kostnader för något företag.

Förslaget som rör den som missbrukat sitt godkännande medför inte någon ökning av administrativa kostnader för något företag.

Fördelning av effekter på grupper av företag

Genomgången ovan visar att effekterna av förslagen är komplexa. Till viss del har förslagen som syfte att företag som inte har möjligheten eller ambitionen att sköta sina betalningar aldrig kommer att startas. I den meningen finns det inte några existerande företag som påverkas. Påverkan är i stället indirekt genom att befintliga företag i lägre grad behöver konkurrera med företag som får fördelar genom att inte sköta sina skattebetalningar. Samtidigt medför förslagen att vissa företag påverkas direkt, t.ex. genom ökade administrativa kostnader. Som nämndes ovan bedömdes förslagen

främst påverka företag i tjänstesektorn och särskilt mindre företag. Förslaget som rör den som inte betalat tillbaka felaktigt utbetalt belopp i samband med rut- och rotarbeten påverkar främst bygg- och fastighetsservicebranschen. Utöver detta medför delförslagen flera olika direkta och indirekta effekter på olika grupper av företag. Det är därför inte möjligt att redovisa i mer detalj hur olika grupper av företag påverkas av respektive delförslag. Eftersom övriga förslag inte är särskilt inriktad mot en specifik bransch är ett rimligt antagande att de olika delförslagen har en direkt och indirekt påverkan i proportion till storleken på respektive bransch.

Konkurrensförhållanden

De olika delförslagen bedöms sammantaget ha en positiv effekt på konkurrensförhållandena. Förslagen medför att Skatteverket får bättre verktyg att avgöra vilka personer som har ambitionen och förut-sättningarna att själva redovisa och betala sina skatter. Därmed försvåras möjligheterna att uppnå konkurrensfördelar genom undanhållande av skatter och avgifter, vilket i förlängningen påverkar den stora majoriteten företag som uppfyller sina skyldigheter.

Effekterna av en utökad automatisering

Förslagen som möjliggör en automatisering medför en effektivare handläggning från Skatteverket. Detta innebär kortare väntetid för personer som ansöker om ett godkännande för F-skatt. Enligt uppskattningar från Skatteverket så skulle en automatisering av ett ärende leda till att väntetiden kortas från 8,5 dagar i genomsnitt till bara några minuter innan ett ärende är redo för handläggning. Dessutom skulle handläggningstiden kortas med två dagar om riskvärderingen automatiseras (gäller övriga ärenden utöver kategori 1). Detta leder till att företag som ansöker om att bli godkännande för F-skatt kommer kunna komma i gång med sin verksamhet snabbare.

Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

F-skatteutredningen bedömde att flera av förslagen får direkta effekter för att motverka skatterelaterad brottslighet och stärker det brottsförebyggande arbetet. Den effektivisering som förslagen i flera avseende bidrar till kan frigöra resurser som skulle kunna användas åt mer djupgående utredningar där risken för fel är som störst vilket leder till att fler brott kan upptäckas.

Förslaget att införa en uppgiftsskyldighet för den som är godkänd för F-skatt leder, tillsammans med förslagen om att utvidga möjligheterna att återkalla ett godkännande om förelägganden inte följs, till att brottslighet som begås med ett godkännande för F-skatt försvåras. Förslaget innebär att den som är godkänd för F-skatt och förhåller sig passiv efter ett föreläggande inte får behålla sitt godkännande för F-skatt. Som exempel kan nämnas när det framkommer omständigheter som tyder på att ett bolag har sålts till personer som kan ifrågasättas vara de som faktiskt kontrollerar företaget. Möjligheten att återkalla ett godkännande för F-skatt när ett föreläggande inte följs bedöms också få positiva effekter på det brottsförebyggande och brottsbekämpande arbetet då det medför en möjlighet att återkalla ett godkännande för vilande bolag som inte kan visa att de bedriver näringsverksamhet. Detta motverkar möjligheterna att sälja bolag med ett godkännande för F-skatt som ska användas som brottsverktyg.

Förslaget om att utvidga prövningen till att omfatta missförhållanden till fler personer och, när det sökande är en fysisk person, till fler fåmans-företag, kan förväntas få positiva effekter för att förebygga skatterelaterad brottslighet. Främst genom att den utvidgade prövningen också träffar den eller de personer som faktiskt påverkar hur ett företaget används och hur det sköts (se närmare i avsnitt 12.22.6). Förslaget innebär t.ex. att Skatteverket i vissa fall kan hindra en ansökan eller återkalla ett godkännande för F-skatt om det finns missförhållanden som kan hänföras till den som innehar det

bestämmande inflytandet även om den som innehar det bestämmande inflytandet inte är formell företrädare. Förslaget får, framför allt tillsammans med möjligheten att återkalla ett godkännande för den som inte svarar på ett föreläggande, positiva effekter på det brottsförebyggande och brottsbekämpande arbetet.

Förslaget om hinder för ett godkännande och grund för återkallelse för den som inte betalat tillbaka felaktigt utbetalt belopp vid återkrav i samband med rut- och rotarbeten kan förväntas få en positiv effekt för det brottsförebyggande arbetet. Förslaget bedöms leda till att fusk och bedrägerier i samband med rut- och rotarbeten kommer att minska genom en preventiv effekt.

Förslaget om återkallelse vid missbruk bedöms få en positiv effekt för det brottsförebyggande arbetet, då de personer som får sin F-skatt återkallad på grund av missbruk stängs ute från F-skattesystemet under en karenstid.

Sammantaget bedöms förslagen bidra till att förhindra att systemet med F-skatt missbrukas eller utnyttjas i brottsliga syften, som en del in den kriminella ekonomin.

Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män och de integrationspolitiska målen

Att bedriva näringsverksamhet i olika former har länge varit en sysselsättningsform som dominerats av män. Det kvinnliga företagandet ökar dock i snabbare takt än det manliga, men från en avsevärt lägre bas. I en tidigare F-skatteutredning, F-skatt åt fler, framgick det att omkring 28 procent av alla företag år 2006 drevs av kvinnor, men för nystartade företag samma år var andelen högre, nämligen 35 procent. Denna trend har fortsatt även under åren 2007–2021 och har lett till en viss skiftning i könsfördelningen av företagsbasen. 2021 var 32 procent av alla företagare kvinnor enligt statistik från SCB. Gällande de som är godkända för F-skatt är förhållandet detsamma, år 2007 bestod basen för fysiska personer med godkännande för F-skatt av ca 73 procent män och 27 procent kvinnor, år 2023 var basens beståndsandelar 64 procent män och 36 procent kvinnor.

Det är vanligare att män bedriver företag i bolagsform än kvinnor. Gällande utlandsfödda personer så är det vanligare att dessa bedriver företag som enskilda näringsidkare. De två största sektorerna som arbetar med rut- och rotarbeten är städtjänster och byggtjänster. Den förstnämnda är en vanlig bransch för kvinnor att arbeta/driva företag i och den sistnämnda är mansdominerad.

Förslagen medför en bättre kontroll av att näringskriterierna är uppfyllda vid ansökan om att bli godkänd för F-skatt och krav på högre skötsamhet i olika avseenden. Förslagen bedöms inte påverka jämställdheten mellan kvinnor och män eller de integrationspolitiska målen.

Konsekvenser för sysselsättningen och fördelningseffekter

Förslagen bedöms inte få någon större effekt på sysselsättningen. Förslagen medför bl.a. att skattefusk och skatteundandragande motverkas vilket främjar konkurrens på lika villkor mellan företag etablerade på den svenska marknaden. De personer som bedöms beröras är i huvudsak de som inte uppfyller förutsättningarna för att vara godkända för F-skatt antingen på grund av att de inte bedriver näringsverksamhet eller på grund av de på olika sätt brustit i sina åtaganden som följer av ett godkännande. För övriga personer, dvs. den stora majoritet personer som bedriver företag och följer arbetsrättsliga och skatterättsliga regelverk, bedöms förändringarna främja konkurrenskraften.

Förslagen leder också till att det blir en tydligare och mer korrekt uppdelning mellan vad som ska beskattas i inkomstlaget tjänst och i näringsverksamhet. Detta minskar möjligheterna att ersätta arbetskraft som följer regler och avtal med svart arbetskraft, vilket i sig skulle kunna få en negativ effekt på sysselsättningen. Däremot blir det en bättre ordning på arbetsmarknaden, vilket medför bättre konkurrensvillkor för företag som följer avtal och regler och skapar en sundare arbetsmarknad.

Förhållandet till regeringsformen och EU-fördragen

Regeringsformen

Rätten att bedriva näringsverksamhet stadgas i 2 kap. 17 § regeringsformen och innebär att begränsningar i rätten att driva näring eller utöva yrke endast får införas för att skydda angelägna allmänna intressen och aldrig enbart i syfte att ekonomiskt gynna vissa personer eller företag. Det innebär att alla regleringar på närings- och yrkesfrihetens område ska vara generella på så sätt att alla ska ha möjlighet att konkurrera på lika villkor under förutsättning att de i övrigt uppfyller de krav som kan ställas upp för just det yrket eller den näringsgrenen. Under dessa förutsättningar ska bestämmelsen förhindra att någon enskild ekonomiskt ska få gynnas på någon annans bekostnad. F-skattesystemet innebär att personer som uppfyller vissa förutsättningar kan godkännas för F-skatt och något principiellt hinder mot den nuvarande ordningen finns inte.

Förslaget om möjligheten att tidsbegränsa ett godkännande på sökandens begäran (se avsnitt 12.22.4) syftar till att förenkla förfarandet för såväl den enskilde som för Skatteverket. För att endast den som uppfyller förutsättningarna för godkännande för F-skatt också ska vara godkänd föreslås att kraven på den som vill vara godkänd skärps när det gäller skyldigheten att lämna uppgifter till Skatteverket (se avsnitt 12.22.5). Förslagen medför bättre förutsättningar för att säkerställa att det nuvarande systemet inte kringgås eller missbrukas och leder inte till någon skillnad mot dagens ordning vad gäller möjligheterna att bedriva näringsverksamhet med ett godkännande för F-skatt. Regeringen bedömer att något principiellt hinder mot förslagen därmed inte kan anses föreligga.

I syfte att bl.a. säkerställa en effektiv skattekontroll och att motverka skattefusk och skatteundandragande föreslår regeringen en utvidgad prövning i vissa fall (se avsnitt 12.22.6) och högre krav på skötsamhet vad gäller betalning av skatter eller avgifter (se avsnitt 12.22.9). Högre krav på skötsamhet ställs också på den som inte återbetalar felaktigt utbetalade belopp i samband med rut- och rotarbeten (se avsnitt 12.22.10). Förslagen innebär en förändring i förhållande till det nuvarande regelverket på så sätt att personer som inte uppfyller de föreslagna kraven inte kan bli godkända för F-skatt. För att förslagen ska ses som en inskränkning i näringsfriheten måste det i begreppet näringsfrihet anses ingå någon form av rätt till att vara godkänd för F-skatt, som skulle inskränkas genom förslagen. Någon sådan rätt finns inte enligt den nuvarande ordningen. I stället får den som önskar vara godkänd för F-skatt inom ramen för en prövning förhålla sig till de krav som ställs. Förslagen i propositionen innebär inte någon ändring i det avseendet. Regeringen bedömer vidare att även om förslagen skulle ses som en inskränkning är ändringarna motiverade med hänsyn till det angelägna allmänna intresset av en effektiv skattekontroll av samtliga näringsidkare som tilldelas F-skatt. Kontrollen motverkar illojal konkurrens och bidrar till att förtroendet för skattesystemet kan upprätthållas. Det är här viktigt att notera att förslagen är avgränsade till de personer som ansöker om att bli eller är godkända för F-skatt. Förslagen påverkar således inte de personer som bedriver näringsverksamhet utan att vara godkända för F-skatt. Utformningen av förslagen är därtill avsedda att träffa de aktörer som inte sköter sina åtaganden eller som på annat sätt missbrukar sitt godkännande.

Propositionens förslag bedöms därmed vara förenliga med grundläggande principer om näringsfrihet.

EU-fördragen

I fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) fastställs principen att egenföretagare och ekonomiska aktörer som är etablerade på en medlemsstats territorium får bedriva ekonomisk verksamhet i samtliga medlemsstater. Egenföretagare och yrkesutövare eller juridiska personer som lagligen är verksamma i en medlemsstat har rätt att bedriva stabil och kontinuerlig ekonomisk verksamhet i en annan medlemsstat (etableringsfrihet) och tillfälligt erbjuda och tillhandahålla tjänster i andra medlemsstater samtidigt som de förblir etablerade i sitt ursprungsland (frihet att tillhandahålla tjänster).

Enligt artikel 49 i EUF-fördraget ska inskränkningar för medborgare i en medlemsstat att fritt etablera sig på en annan medlemsstats territorium förbjudas. Enligt artikel 56 i EUF-fördraget ska inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster inom unionen förbjudas beträffande medborgare i medlemsstater som har etablerat sig i en annan medlemsstat än mottagaren av tjänsten. Artikel 56 innebär att det är nödvändigt att avskaffa varje inskränkning – även om den är tillämplig på inhemska tjänsteleverantörer och tjänsteleverantörer från andra medlemsstater utan åtskillnad – som innebär att den verksamhet som bedrivs av en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat, där leverantören lagligen utför liknande tjänster, förbjuds, hindras eller blir mindre attraktiv. Artikel 18 EUF-fördraget stadgar det allmänna diskrimineringsförbudet som innebär att såväl direkt som indirekt diskriminering på grund av nationalitet är förbjuden.

För att pröva om en åtgärd står i strid med EU:s fördrag eller inte har EU-domstolen i sin praxis utvecklat det s.k. Gebhard-testet. För att en åtgärd ska vara tillåten enligt testet ska åtgärden vara tillämplig på ett icke-diskriminerande sätt, den ska framstå som motiverad med hänsyn till ett tvingande allmänintresse, den ska vara ägnad att säkerställa förverkligandet av den målsättning som eftersträvas genom den och den ska inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå denna målsättning.

Förslagen i denna proposition rör de förutsättningar som ska gälla för att bli godkänd för F-skatt samt vad som ska utgöra grund för återkallelse. Sedan införandet av den tidigare gällande skattebetalningslagen (numera skatteförfarandelagen) år 1998 kan även en person som inte är skattskyldig i Sverige men som bedriver eller avser bedriva näringsverksamhet i landet bli godkänd för F-skatt. Förslagen berör därför såväl svenska som utländska personer som bedriver eller har för avsikt att bedriva näringsverksamhet i Sverige med ett godkännande för F-skatt. Förslagen påverkar inte de personer som bedriver näringsverksamhet i Sverige utan att vara godkända för F-skatt.

Förslaget om möjligheten att tidsbegränsa ett godkännande innebär att en sökande på egen begäran kan få sitt godkännande tidsbegränsat (avsnitt 12.22.4). Möjligheten för den som ansöker att själv begära att ett godkännande tidsbegränsas kommer omfatta samtliga som bedriver näringsverksamhet i Sverige. Förslaget kan därför inte betraktas som en inskränkning i den fria rörligheten för tjänster enligt artikel 56 EUF-fördraget.

Förslaget om uppgiftsskyldighet, föreläggande och möjligheten till återkallelse för den som inte följer ett föreläggande att fullgöra denna uppgiftsskyldighet innebär att skyldigheten att lämna att lämna vissa uppgifter som finns i dag blir tydligare samt att det får konsekvenser att inte uppfylla denna skyldighet (avsnitt 12.22.5 och 12.22.8). Bestämmelserna gäller lika för svenska och utländska personer. Dessa bestämmelser kan inte anses som diskriminerande. Bestämmelserna kan inte heller betraktas som en inskränkning av den fria rörligheten för tjänster enligt artikel 56 EUF-fördraget då det

endast innebär att den som är godkänd ska kunna visa att förutsättningarna härför alltjämt föreligger.

Förslagen om en utvidgad prövning i vissa fall (avsnitt 12.22.6) och högre krav på skötsamhet vad betalning av skatter eller avgifter (avsnitt 12.22.9) samt krav på återbetalning av felaktigt utbetalade belopp i samband med rut- och rotarbeten (avsnitt 12.22.10) syftar alla till att öka kraven på skötsamhet för att vara godkänd för F-skatt. Dessa förslag innebär en förändring i förhållande till det nuvarande regelverket som innebär att personer som inte uppfyller kraven enligt förslagen inte kan bli godkända för F-skatt. Bestämmelserna gäller dock lika för svenska och utländska personer. Dessa bestämmelser kan inte anses som diskriminerande. Däremot skulle ett sådant krav kunna betraktas som en inskränkning i den fria rörligheten för tjänster enligt artikel 56 EUF-fördraget. Syftet med bestämmelserna är att genom ökade krav på skötsamhet säkerställa en effektiv skattekontroll och att motverka skattefusk och skatteundandragande, vilket måste anses utgöra ett tvingande skäl av allmänintresse. Därtill syftar förslagen till att förbättra konkurrensvillkoren för företag. Förslagen är ägnade att säkerställa att dessa mål uppnås och det kan inte anses gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen. Kraven på skötsamhet utgör därför en tillåten inskränkning i den fria rörligheten för tjänster.

Sammantaget görs bedömningen att de föreslagna bestämmelserna inte kan anses som diskriminerande. Inte heller kan förslagen anses ge upphov till någon inskränkning som står i strid med EU-rätten.

12.23 Nytt Öresundsavtal undertecknat

Regeringens bedömning: Sverige och Danmark har ingått ett nytt avtal om vissa skattefrågor. Avtalet kommer att lämnas till riksdagen för godkännande och innebär ökade intäkter på ca 0,2 miljarder kronor.

Öresundsavtalet från 2003 reglerar främst beskattningen av de som pendlar över Öresund. Genom avtalet ges möjlighet för pendlarna att i viss utsträckning arbeta hemifrån och fortsatt bara beskattas i det land där arbetet normalt utförs. Kopplat till dessa regler finns också en kompensationsordning, som innebär att kompensation på ömsesidig basis betalas för det faktum att pendlarna inte beskattas i sina hemkommuner.

Nu har Sverige och Danmark ingått ett nytt Öresundsavtal som ska ersätta 2003 års avtal. Det nya avtalet kommer att göra det lättare att arbeta en del av arbetstiden i sitt bostättningsland utan förändrad beskattningssituation. Kretsen av omfattade pendlare kommer även att utvidgas till att omfatta offentliganställda. Då den huvudsakliga pendlingen går från Sverige till Danmark, innebär detta en viss ökad beskattningsrätt för Danmark på bekostnad av Sverige. Men genom det nya avtalet byggs även kompensationsordningen ut till att omfatta kompensation för offentligt anställda som inte betalar inkomstskatt i sin hemkommun, vilket den nuvarande ordningen inte omfattar. Det kommer att ge en ökad nettokompensation till Sverige från Danmark, som utifrån nuvarande pendlingsströmmar beräknas till ca 0,2 miljarder kronor per år.

Avtalet kommer att lämnas till riksdagen för godkännande under hösten med ambitionen att det ska börja tillämpas 2025.

12.24 Offentligfinansiella effekter

I tabell 12.14 redovisas de offentligfinansiella effekterna av de förändringar i skatte- och avgiftsreglerna som presenteras i denna proposition. För mer utförliga

beskrivningar av konsekvenserna av de olika skatteåtgärderna hänvisas till tidigare avsnitt.

I tabellen redovisas tre olika offentligfinansiella effekter: bruttoeffekt för 2025, nettoeffekter för 2025–2027 och varaktig effekt. Bruttoeffekten beskriver den direkta förändringen av intäkterna från den skatt som regeländringen avser. Referensalternativet vid tolkningen av bruttoeffekten är de förväntade skatteintäkterna i frånvaro av regeländringar. Utöver den direkta effekten kan en regeländring ge upphov till indirekta effekter på de offentliga finanserna av olika slag. Indirekta effekter uppstår om skatteändringen påverkar underlaget för andra skatter och därigenom påverkar de offentliga finanserna. I de offentligfinansiella effektberäkningarna tas normalt hänsyn till indirekta effekter i form effekter av förändringar i bolagsskatt och inkomstskatt om vinster och näringsinkomster påverkas av skatteändringen och förändringar i mervärdesskatten om skatteändringen antas övervältras på priserna. Den offentligfinansiella nettoeffekten utgörs av summan av bruttoeffekten och de indirekta effekterna. Vid bedömningen av hur en skatteförändring påverkar den offentliga sektorns finansiella sparande på kort sikt, är den offentligfinansiella nettoeffekten den mest relevanta.

Den offentligfinansiella effekten av en regelförändring förväntas i vissa fall vara olika stor för olika år. Det kan bero på att åtgärden är tillfällig eller på att åtgärdens indirekta effekter inte uppkommer omedelbart. Den varaktiga effekten är ett mått på den bestående årliga effekten av en skatteändring och möjliggör jämförelser av regeländringar vars nettoeffekter fördelas olika över tiden.

De offentligfinansiella effekterna utgår vanligtvis från att beteendet hos individer och företag inte ändras till följd av förändringar i skattereglerna. De efterfrågade och utbudna kvantiteterna av varor och tjänster antas därmed opåverkade och aktivitetsnivån i ekonomin oförändrad. Undantag från antagandet om oförändrat beteende kan göras om utbud och efterfrågan bedöms ändras i stor utsträckning eller om substitution mot utländsk konsumtion förväntas ske i betydande omfattning. De offentligfinansiella beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer med utgångspunkt i den prognos för den ekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna som presenteras i denna proposition. Effekterna redovisas i periodiserade termer, vilket innebär att effekten hänförs till det år den skattepliktiga händelsen inträffar, oavsett när uppbörden av skatten sker. Slutligen avser de offentligfinansiella effekterna i tabell 12.14 effekten på den konsoliderade offentliga sektorns finansiella sparande. För en detaljerad beskrivning av metodfrågor kopplade till de offentligfinansiella effektberäkningarna hänvisas till Finansdepartementets publikation Beräkningskonventioner, som publiceras på regeringen.se.

Tabell 12.14 Offentligfinansiella effekter av förslag och aviseringar om ändrade skatte- och avgiftsregler i denna proposition

Miljarder kronor

	Effekt från	Bruttoeffekt 2025	Nettoeffekt 2025	Nettoeffekt 2026	Nettoeffekt 2027	Varaktig effekt
Sänkt skatt på arbets- inkomster och pension	2025-01-01	-13,50	-13,50	-13,50	-13,50	-13,50
<i>varav ytterligare förstärkning av det ordinarie jobbskatteavdraget</i>		-11,09	-11,09	-11,09	-11,09	-11,09
<i>varav ytterligare förstärkning av det förhöjda grundavdraget</i>		-2,41	-2,41	-2,41	-2,41	-2,41
Slopad avtrappning i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre	2025-01-01	-4,71	-4,71	-4,71	-4,71	-4,71

	Effekt från	Bruttoeffekt 2025	Nettoeffekt 2025	Nettoeffekt 2026	Nettoeffekt 2027	Varaktig effekt
och det förhöjda grundavdraget						
Sänkt ersättningsnivå för expertskatt	2025-01-01	-0,07	-0,07	-0,14	-0,21	-0,50
Underlättande av förskottsbetalning vid skattereduktion för installation av grön teknik	2025-01-01	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03
Sänkt subventionsgrad vid skattereduktion för installation av solceller	2025-07-01	0,10	0,10	0,20	0,20	0,20
Slopad skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el	2026-01-01			0,68	0,68	0,68
Höjd beloppsgräns för avdrag för resor till och från arbetet	2026-01-01			0,57	0,57	0,57
Utvidgning av växa-stödet	2025-01-01	-0,09	-0,08	-0,19	-0,25	-0,25
En skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring	2025-01-01	-4,40	-4,40	-7,00	-7,00	-7,00
Avtrappat ränteavdrag för lån utan säkerhet	2025-01-01	4,34	4,34	8,68	8,68	8,68
Slopad stämpelskatt vid inteckning i skepp	2025-07-01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
Höjd fastighetsskatt för vindkraftverk	2026-01-01			0,17	0,17	0,17
Förbättrade och förenklade regler om avdrag för tidigare års underskott	2025-01-01	-0,04	-0,04	-0,08	-0,12	-0,20
Förbättrade skattemässiga villkor för enskilda näringsidkare	2025-01-01	-0,21	-0,21	-0,10	-0,07	-0,01
Justeringar i bestämmelserna om riskskatt för kreditinstitut	2026-01-01			0,00	0,00	0,00
Sänkt skatt på bensin och diesel	2025-01-01	-3,13	-3,17	-5,49	-5,65	-5,65
Sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk	2025-01-01	-0,77	-0,61			-0,01
Avskaffad flygskatt	2025-07-01	-0,94	-0,87	-1,82	-1,88	-1,88
Ändrad malus för husbilar och alternativbränslefordon	2025-02-01	-0,03	-0,04	0,03	0,12	0,20
Ingen nedsatt elskatt för CCS	2025-01-01	0,00	0,00	0,25	0,25	0,25
Sänkt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier	2025-07-01	-0,05	-0,06	-0,12	-0,12	-0,12
Vissa förändringar på F-skattens område	2025-01-01	0,05	0,05	0,10	0,15	0,15
Nytt Öresundsavtal	2025-01-01	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Summa		-23,28	-23,10	-22,31	-22,53	-22,69

Källa: Egna beräkningar.

12.25 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll sker i huvudsak i form av utgifter i statens budget. Men det finns också stöd som går via skattesystemet i form av s.k. skatteutgifter som påverkar statsbudgetens inkomstsida. Skatteutgifter kan ses som de effekter på skatteintäkterna som uppstår till följd av särregleringar i skattelagstiftningen.

Budgetlagen (2011:203) föreskriver att regeringen varje år ska lämna en redovisning av skatteutgifter till riksdagen (10 kap. 4 §). I regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2024 (skr. 2023/24:98), redogörs för beräknade och prognostiserade skatteutgifter för åren 2023–2025. Skrivelsen överlämnades till riksdagen i samband med överlämnandet av 2024 års ekonomiska vårproposition (prop. 2023/24:100). En delmängd av skatteutgifterna redovisas även i utgiftsbilagorna i budgetpropositionen.

Det finns i huvudsak två syften med att redovisa skatteutgifter. Det första och mest centrala syftet är att synliggöra de stöd till företag och hushåll som finns på budgetens inkomstsida och som helt eller delvis har samma funktion som stöd på budgetens utgiftssida. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika utgiftsområden såsom bostad, miljö, arbetsmarknad och näringsliv i syfte att stötta dessa områden. Ur ett budgetperspektiv kan de därför ofta jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. De skatteutgifter som kan jämföras med stöd på budgetens utgiftssida redovisas därför i den utgiftsbilaga som skatteutgiften i första hand kan hänföras till. Det finns också skatteutgifter som uppkommit till följd av den praktiska hanteringen i skattesystemet. Det kan vara av administrativa skäl såsom enkelhet, legitimitet eller för att undvika oacceptabla konsekvenser för den enskilde. I sådana fall betraktas skatteutgiften som skattetekniskt motiverad. Även om de skattetekniskt motiverade skatteutgifterna i vissa fall innebär ett stöd för grupper eller verksamheter, saknar de direkt koppling till något av budgetens utgiftsområden.

Det andra syftet med redovisningen av skatteutgifter är att belysa graden av enhetlighet i skattesystemet. Genom att minska enhetligheten och öka komplexiteten i skattesystemet, kan skatteutgifter sägas gå emot principen om att skattereglerna ska vara generella och tydliga. Att bedöma graden av enhetlighet kräver, liksom synliggörandet av stöden, att en jämförelsenorm för skatteuttaget definieras. Jämförelsenormen som ligger till grund för redovisningen av skatteutgifterna härstammar från SOU 1995:36 (Förmåner och sanktioner – en samlad redovisning) och utgår från principen om enhetlig beskattning.

En skatteutgift uppstår om skatteuttaget för en viss grupp eller en viss kategori av skattebetalare är lägre än vad som är förenligt med jämförelsenormen. Ett exempel är den reducerade mervärdesskattesatsen på livsmedel som är 12 procent. Jämförelsenormen är i detta fall 25 procent och skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan 25 och 12 procent multiplicerat med underlaget.

Om en skatteutgift slopas leder det i normalfallet till högre skatteintäkter och därmed till en budgetförstärkning för offentlig sektor på samma sätt som om en utgift på statsbudgetens utgiftssida slopas. Beräkningarna av skatteutgifter ger dock inte någon exakt uppskattning på den möjliga intäktsförstärkningen om en skatteutgift slopas. Detta beror bl.a. på att beräkningarna inte tar hänsyn till indirekta effekter på andra skatter.

12.26 Författningskommentar

12.26.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt

2 kap.

10 b §

Paragrafen innehåller en bestämmelse som anger att utländska intäkter får tas med i de utländska kapitalinkomsterna men bara till den del de, för ett visst beskattningsår, inte överstiger den schablonintäkt som ska tas upp till beskattning.

Ändringen i *första stycket* innebär att avdraget ska beaktas vid avräkning av utländsk skatt som innehavare av investeringssparkonto har betalat och som är hänförlig till intäkter på kontot. Ändringen föreslås tillämpas på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.4.

12.26.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

6 a kap.

2 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om lättnad avseende koldioxidskatt och energiskatt för bl.a. diesel som förbrukas i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet.

Ändringen i *första stycket* innebär att befrielsen från koldioxidskatt begränsas till 2 465 kronor per kubikmeter för förbrukning som sker från och med den 1 januari 2025.

Övervägandena finns i avsnitt 12.17.3.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Av *första punkten* framgår att lagen träder i kraft den 1 januari 2025.

Av *andra punkten* framgår att äldre bestämmelser fortfarande gäller för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet. Detta innebär att förbrukningen av bränsle ska ha skett före ikraftträdandet för att äldre bestämmelser ska vara tillämpliga.

Övervägandena finns i avsnitt 12.17.3.

12.26.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

6 a kap.

2 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om lättnad avseende koldioxidskatt och energiskatt för bl.a. diesel som förbrukas i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet.

Ändringen i *första stycket* innebär att befrielsen från koldioxidskatt begränsas till 2 553 kronor per kubikmeter för förbrukning som sker från och med den 1 april 2025.

Övervägandena finns i avsnitt 12.17.3.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Av *första punkten* framgår att lagen träder i kraft den 1 april 2025.

Av *andra punkten* framgår att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet. Det innebär att förbrukningen av bränsle ska ha skett före ikraftträdandet för att äldre bestämmelser ska vara tillämpliga.

Övervägandena finns i avsnitt 12.17.3.

12.26.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

6 a kap.

2 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om lättnad avseende koldioxidskatt och energiskatt för bl.a. diesel som förbrukas i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet.

Ändringen i *andra stycket* innebär att befrielsen från energiskatt begränsas till 1 150 kronor per kubikmeter för förbrukning som sker från och med den 1 juli 2025.

Övervägandena finns i avsnitt 12.17.3.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Av *första punkten* framgår att lagen träder i kraft den 1 juli 2025.

Av *andra punkten* framgår att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet. Det innebär att förbrukningen av bränsle ska ha skett före ikraftträdandet för att äldre bestämmelser ska vara tillämpliga.

Övervägandena finns i avsnitt 12.17.3.

12.26.5 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

11 kap.

22 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar experter, forskare eller andra nyckelpersoner är berättigade till den skattelättnad som följer av 11 kap. 23 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Ändringen i *tredje stycket* innebär att ersättningsnivån sänks från två till en och en halv gånger prisbasbeloppet.

Övervägandena finns i avsnitt 12.3.

17 kap.

4 a §

Paragrafen innehåller särskilda förenklingsregler om lagervärdering för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut.

Förenklat årsbokslut får upprättas av enskilda näringsidkare med en årlig nettoomsättning som normalt uppgår till högst tre miljoner kronor, 6 kap. 3 § andra stycket bokföringslagen (1999:1078). Sådana näringsidkare behöver inte ta upp något

värde på lagertillgångarna om lagrets sammanlagda värde uppgår till högst ett halvt prisbasbelopp.

Ändringen innebär att beloppsgränsen höjs från 5 000 kronor till ett halvt prisbasbelopp.

Övervägandena finns i avsnitt 12.14.3.2.

18 kap.

13 §

I paragrafen finns huvudregler för räkenskapsenlig avskrivning och restvärdesavskrivning.

I *första stycket* finns en särskild förenklingsregel om värdeminskingsavdrag för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut. Förenklat årsbokslut får upprättas av enskilda näringsidkare med en årlig nettoomsättning som normalt uppgår till högst tre miljoner kronor, 6 kap. 3 § andra stycket bokföringslagen. Om avskrivningsunderlaget uppgår till högst ett halvt prisbasbelopp, får sådana näringsidkare göra värdeminskingsavdrag med ett belopp som motsvarar hela avskrivningsunderlaget. Ändringen innebär att beloppsgränsen höjs från 5 000 kronor till ett halvt prisbasbelopp.

I *andra stycket* görs redaktionella ändringar.

Övervägandena finns i avsnitt 12.14.3.2.

33 kap.

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om undantag från räntefördelning.

Ändringarna innebär att beloppsgränsen för positiv räntefördelning slopas. Positiv räntefördelning får därmed alltid göras när det finns ett positivt för räntefördelning justerat resultat och ett positivt kapitalunderlag, se 3 § första stycket och 5 §.

Beloppsgränsen för när negativ räntefördelning ska göras höjs från ett negativt kapitalunderlag på 50 000 kronor till 500 000 kronor. Det innebär att negativ räntefördelning inte ska göras om det negativa kapitalunderlaget är 500 000 kronor eller mindre. Om den skattskyldige ska beräkna mer än ett kapitalunderlag, t.ex. på grund av enskild näringsverksamhet och delägarskap i handelsbolag, gäller beloppsgränsen för summan av samtliga negativa kapitalunderlag. Positiva kapitalunderlag påverkar inte bedömningen av om beloppsgränsen är tillämplig. Följande exempel kan åskådliggöra tillämpningen.

Anta att en fysisk person bedriver enskild näringsverksamhet och samtidigt är delägare i ett handelsbolag. Om det ena negativa kapitalunderlaget uppgår till 200 000 kronor och det andra negativa till 400 000 kronor ska de båda läggas ihop. Negativ räntefördelning ska då göras eftersom det negativa kapitalunderlaget sammanlagt överstiger 500 000 kronor. Om den ena verksamheten har ett positivt kapitalunderlag på 400 000 kronor och den andra ett negativt kapitalunderlag på 600 000 kronor ska den skattskyldige göra negativ räntefördelning i verksamheten med det negativa kapitalunderlaget och får göra positiv räntefördelning i verksamheten med det positiva underlaget.

Övervägandena finns i avsnitt 12.14.3.1.

40 kap.**12 §**

Paragrafen innehåller bestämmelser om en beloppsspärr vid ägarförändringar när en grupp oberoende fysiska personer, dvs. som inte är närstående, eller vissa andra subjekt var för sig och tillsammans förvärvar en viss minsta andel av rösterna i ett underskotts företag.

Av *första stycket* framgår kriterierna för att en beloppsspärr ska inträda. En ändring görs som innebär att de förvärv som ska beaktas vid bedömningen av om det har skett en ägarförändring ska ha gjorts under en period av högst tre på varandra följande beskattningsår, i stället för som tidigare fem år, när ett företag är ett underskotts företag. Vad som avses med underskotts företag anges i 4 §. Om företaget har varit ett underskotts företag under en kortare period än tre år ska förvärv bara beaktas under den period företaget varit ett underskotts företag. Om företaget har varit ett underskotts företag under en längre period än tre år ska förvärv bara beaktas om de gjorts under de senaste tre beskattningsåren.

Första stycket ändras också på så sätt att gränsen för hur stort förvärv i underskotts företaget som beaktas höjs, från 5 procent av röstinflytandet per person till 20 procent. Vidare införs det en bestämmelse om att ett indirekt förvärv av ett underskotts företag i form av förvärv av ett moderföretag till underskotts företaget, ska likställas med ett förvärv av underskotts företaget. Vad som avses med moderföretag anges i 7 §. Av definitionen framgår att det inte bara är underskotts företagets direkta moderföretag som avses utan även indirekta moderföretag högre upp i en koncernstruktur omfattas. För att tydliggöra att förvärv kan ske indirekt används uttrycket att förvärvet ska representera minst 20 procent av röstetalet i underskotts företaget.

För att en beloppsspärr ska inträda krävs således att sådana personer som anges i 11 § (fysisk person, dödsbo, annan utländsk juridisk person än ett utländskt bolag eller ett svenskt handelsbolag i vilket någon av de nämnda personerna direkt eller indirekt är delägare) har förvärvat andelar som representerar minst 20 procent av samtliga röster i ett underskotts företag. Därutöver ska förvärvarna tillsammans ha förvärvat andelar som representerar mer än 50 procent av rösterna i underskotts företaget. Om förvärv har skett av andelar i underskotts företagets moderföretag gäller gränserna om minst 20 procent röstinflytande per förvärvare och minst 50 procent av röstinflytandet tillsammans, i stället för moderföretaget.

Sammantaget innebär bestämmelserna att en beloppsspärr inträder om två personer tillsammans förvärvar mer än 50 procent av rösterna i ett underskotts företag och båda personerna förvärvar minst 20 procent av rösterna. Om den ena personen förvärvar 15 procent och den andra personen 40 procent inträder det således inte någon beloppsspärr. En beloppsspärr inträder dock om tre personer förvärvar 20 procent vardera av rösterna, eftersom de då tillsammans har förvärvat 60 procent.

Av *andra stycket* framgår att vissa andra förvärv räknas som sådana förvärv som gjorts av sådan person som avses i första stycket, dvs. av en fysisk person, ett dödsbo, en annan utländsk juridisk person än ett utländskt bolag eller ett svenskt handelsbolag i vilket någon av de nämnda personerna direkt eller indirekt är delägare. Detta gäller förvärv som görs av en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag som en sådan person som avses i första stycket har det bestämmande inflytandet över. Vad som avses med bestämmande inflytande anges i 5 § tredje stycket. Av definitionen av bestämmande inflytande framgår att detta omfattar inte bara direkt ägande utan också indirekt kontrollerade dotter- och dotterdotterföretag. Det är därmed inte möjligt att

undvika sammanläggning av förvärven genom en djupare koncernstruktur, dvs. genom att lägga fler bolag mellan förvärvaren och underskotts företaget.

I *tredje stycket* anges inledningsvis att vad som följer av bestämmelserna i 11 § andra stycket även ska gälla vid tillämpningen av denna paragraf. Motsvarande bestämmelse finns i nuvarande första stycket. I 11 § andra stycket anges att en fysisk person och dennes närstående ska behandlas som en enda person. Där anges också vilka som ingår i närståendekretsen. I stycket finns också en bestämmelse om att förvärv genom emission med lika rätt för andelsägarna inte ska räknas med vid beräkningen. Bestämmelsen fanns även tidigare i stycket och har endast ändrats redaktionellt.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.5 och 12.13.6.

12 a §

Paragrafen är ny. Av paragrafen framgår att förvärv som medför att det inträder en beloppsspärr vid en ägarförändring enligt 12 § inte ska räknas med vid en senare sådan bedömning. Ett enskilt förvärv ska således bara kunna föranleda att beloppsspärren inträder en gång. Därmed tydliggörs det att ett och samma förvärv inte ska medföra fler än en ägarförändring enligt 12 §.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.5.1.

13 §

I paragrafen finns bestämmelser om undantag från reglerna om en beloppsspärr i 11 och 12 §§.

Första stycket innehåller undantag från 11 §. Stycket har delats upp i tre punkter.

Av *punkt 1* framgår att 11 § inte gäller vid ägarförändringar som uppkommer genom arv, testamente, bodelning eller ändrade familjeförhållanden. Bestämmelsen finns i nuvarande paragraf och förs in i punktlistan utan ändring.

I *punkt 2* anges att 11 § inte gäller om den som fått det bestämmande inflytandet har haft ställning som företagsledare i underskotts företaget under de två närmast föregående beskattningsåren. Det är underskotts företagets beskattningsår som avses. Bestämmelsen finns i nuvarande paragraf och ändras endast språkligt.

Punkt 3 är ny. Där anges att 11 § inte gäller om den som fått det bestämmande inflytandet redan före ägarförändringen hade ett sådant bestämmande inflytande över underskotts företaget enligt 5 § tredje stycket. Bestämmelsen innebär t.ex. att beloppsspärren i 11 § inte blir tillämplig om en fysisk person förvärvar det bestämmande inflytandet över ett underskotts företag från ett aktiebolag som personen redan har det bestämmande inflytandet över. Definitionen av bestämmande inflytande i 5 § tredje stycket innebär nämligen att den fysiska personen anses ha ett bestämmande inflytande inte bara över ett direktägt företag utan även över företag som är dotterföretag till det direktägda företaget.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.4.

15 §

Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om innebörden av beloppsspärren.

I *första stycket* anges att när beloppsspärren inträder får underskotts företaget inte behålla underskott som överstiger 300 procent av utgiften för förvärvet. Ändringen innebär att kvoten höjs från 200 till 300 procent. Utgiften för förvärvet kan antingen avse utgiften för att förvärva det bestämmande inflytandet (10 och 11 §§) eller utgiften för att förvärva andelar med mer än 50 procent av rösterna (12 §).

Uttrycket ”andelar som representerar” är avsett att tydliggöra att även indirekta förvärv omfattas av bestämmelsen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.3 och 12.13.5.4.

15 a §

I paragrafen finns bestämmelser om beräkningen av utgiften för förvärvet i vissa fall när det har lämnats ett kapitaltillskott till underskotts företaget som helt eller delvis har medfört ägarförändringen.

Av *tredje stycket* framgår att en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag som ingår i samma koncern som underskotts företaget ska likställas med underskotts företaget vid tillämpning av paragrafen. Ändringen innebär att även i förhållande till beräkningsregeln i första stycket ska ett sådant företag likställas med underskotts företaget. Därmed kan bestämmelserna i första stycket tillämpas även när kapitaltillskottet i fråga, dvs. ett kapitaltillskott som helt eller delvis har medfört ägarförändringen, lämnas till ett annat företag inom samma koncern som underskotts företaget.

Övervägandena finns i avsnitt 12.13.7.

42 kap.

42 §

I paragrafen regleras i vilka fall utdelning, kapitalvinst och annan avkastning på tillgångar och förpliktelser som förvaras på ett investeringssparkonto ska tas upp och utgifter och kapitalförluster som avser sådana tillgångar och förpliktelser ska dras av.

Enligt *andra stycket tredje punkten* gäller inte första stycket för ränta på kontanta medel som helt eller delvis avser ett kalenderår då räntesatsen som legat till grund för räntans beräkning någon gång överstigit det högsta av antingen statslåneräntan vid utgången av november närmast före det kalenderåret ökad med en procentenhet eller 1,25 procent. Hela den mottagna räntan ska således tas upp till beskattning om räntesatsen vid något tillfälle har överstigit den räntefaktor som gäller för det år som räntan avser.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.6.

45 §

I paragrafen, som är ny, regleras vilka fysiska personer som har rätt till avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt.

Av paragrafen framgår att om en fysisk person under kalenderåret har innehaft ett investeringssparkonto, en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt har han eller hon rätt till avdrag med ett belopp beräknat enligt 48 och 49 §§. Detsamma gäller om den fysiska personen har innehaft flera sådana sparprodukter och en kombination av sådana sparprodukter. Om en fysisk person exempelvis bara har ett investeringssparkonto avser den skattefria grundnivån bara detta konto, men om han eller hon har flera investeringssparkonton avser grundnivån det totala sparandet på samtliga dessa konton. Detta gäller även om det inte är samma investeringsföretag som för personens investeringssparkonton.

Att en person ”innehaft” t.ex. ett investeringssparkonto under ett kalenderår omfattar både det fallet att kontot avslutats under året och att kontot fortfarande innehas efter årets utgång.

När det gäller kapitalförsäkringar och PEPP-produkter är det försäkringstagaren respektive innehavaren av avtalet om sparande i PEPP-produkten, och inte en eventuell förmånstagare, som är innehavare och som har rätt till avdrag. Detta gäller oavsett om förmånstagaren har förfoganderätt till försäkringen eller inte.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.4.

46 §

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om vilken innehavare under ett kalenderår som har rätt till avdrag för sparande i kapitalförsäkring och PEPP-produkt.

Enligt *första stycket* är det den fysiska person som innehaft kapitalförsäkringen eller avtalet vid kalenderårets utgång som har rätt till avdrag beräknat enligt 48 § första stycket 2. Det innebär att om en kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt har överlåtits under kalenderåret har överlåtaren inte rätt till avdrag för detta år. I stället är det den fysiska person som förvärvat kapitalförsäkringen eller avtalet som har rätt till avdrag, under förutsättning att personen innehar försäkringen eller avtalet vid kalenderårets utgång. Om exempelvis A under år 1 säljer en kapitalförsäkring till B, som under samma år säljer den till C, har A och B ingen rätt till avdrag för försäkringen. C:s avdrag ska beräknas enligt 49 §, dvs. underlaget för avdrag för försäkringen utgörs av försäkringens värde vid ingången av år 1 adderat med premieinbetalningar under samma år. Hela underlaget för avdrag för försäkringen hänförs således till C trots att han eller hon bara har innehaft försäkringen under en del av år 1.

Av *andra stycket* framgår att om en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt har avslutats under kalenderåret, är det i stället den fysiska person som var innehavare när försäkringen eller avtalet avslutades som har rätt till avdrag. En kapitalförsäkring har avslutats om ett helt återköp har genomförts och kontot avslutats.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.4.

47 §

Av paragrafen, som är ny, framgår att dödsbon inte har rätt till avdrag enligt 45 och 46 §§ för senare år än det år då dödsfallet inträffade. Paragrafen har utformats utifrån synpunkter från *Lagrådet*.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.4.

48 §

I paragrafen, som är ny, regleras hur avdraget enligt 45 § ska beräknas.

Av *första stycket* följer att avdraget ska beräknas genom att ett belopp hänförligt till investeringssparkonton som den fysiska personen innehaft under kalenderåret (första punkten) ska summeras med ett belopp hänförligt till kapitalförsäkringar och avtal om sparande i en PEPP-produkt som han eller hon innehaft under kalenderåret (andra punkten).

När det gäller sparande på investeringssparkonto utgörs beloppet enligt *första punkten* av de sammanlagda schablonintäkterna enligt 36 § för de investeringssparkonton som den fysiska personen innehaft under kalenderåret. Det är schablonintäkterna för det aktuella kalenderåret som avses.

När det gäller sparande i kapitalförsäkring eller i en PEPP-produkt utgörs enligt *andra punkten* beloppet av underlaget för avdrag för försäkringarna och avtalen som den

fysiska personen innehaft under det aktuella kalenderåret multiplicerat med en räntefaktor. Räntefaktorn utgörs av statslåneräntan vid utgången av november närmast före kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst 1,25 procent. Av 49 § framgår hur underlaget för avdrag för kapitalförsäkringar och avtal om sparande i en PEPP-produkt ska beräknas vid tillämpning av denna paragraf.

Enligt *andra stycket* får avdraget dock högst uppgå till 150 000 kronor multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent. Den del av beloppet beräknat enligt första stycket som överstiger beloppet beräknat enligt detta stycke får således inte dras av.

Enligt *tredje stycket* ska, vid innehav av ett eller flera investeringssparkonton och en eller flera kapitalförsäkringar eller avtal om sparande i en PEPP-produkt, avdraget i första hand göras för innehav av ett eller flera investeringssparkonton. Detta innebär att schablonintäkten på investeringssparkonto i första hand kommer att kvittas mot det nu införda avdraget vid skatteberäkningen och beräkningen av inkomst av kapital.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.4.

49 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om hur underlaget för avdrag för en kapitalförsäkring och ett avtal om sparande i en PEPP-produkt ska bestämmas vid tillämpning av 48 §.

Enligt *första stycket* uppgår underlaget för avdrag för en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt till summan av två delvärden: värdet av försäkringen eller avtalet vid kalenderårets ingång (första punkten) och premier eller inbetalningar som har betalats under kalenderåret till försäkringen eller PEPP-produkten (andra punkten).

När det gäller premier och inbetalningar ska de, enligt *andra stycket*, beräknas till halva värdet om de betalats under den andra halvan av kalenderåret. Underlaget för avdrag motsvarar kapitalunderlaget för en kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt enligt 3 a § sjätte respektive elfte styckena lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.

Med värdet av ett avtal om sparande i en PEPP-produkt avses värdet av personens PEPP-konto, inklusive underkonton avseende andra stater än Sverige (prop. 2022/23:7 s. 268).

Av *tredje stycket* framgår vilket värde en kapitalförsäkring ska anses ha vid tillämpningen av första stycket första punkten. Vissa språkliga justeringar har gjorts i förhållande till lagtexten i 3 a § sjunde stycket lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel men värdet av kapitalförsäkringen i tredje stycket motsvarar det värde som anges i detta lagrum.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.4.

63 kap.

3 a §

I paragrafen finns bestämmelser om förhöjt grundavdrag för personer som vid årets ingång har fyllt 66 år.

Ändringarna i paragrafen innebär dels att grundavdraget för denna grupp höjs, dels att den avtrappning som görs vid den högsta inkomstnivån tas bort.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.4 och 12.2.3.

67 kap.

7 §

Av paragrafen framgår hur jobbskatteavdraget för personer som inte har fyllt 66 år ska beräknas.

Ändringarna i paragrafen innebär att nuvarande nivåer i jobbskatteavdraget höjs och att den avtrappning som görs vid den högsta inkomstnivån tas bort.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.3 och 12.2.3.

8 §

Av paragrafen framgår hur jobbskatteavdraget för personer som har fyllt 66 år ska beräknas.

Ändringarna i paragrafen innebär att den avtrappning som görs vid den högsta inkomstnivån tas bort.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.3.

10 §

I paragrafen finns bestämmelser om skattereduktion vid underskott i inkomstslaget kapital.

Ändringen i *andra stycket* innebär att möjligheten till utvidgad skattereduktion vid underskott i inkomstslaget kapital när investeraravdrag har gjorts enligt 43 kap. även ska gälla när avdrag har gjorts för innehav av kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt enligt 42 kap. 45 §. Skatten ska även i dessa fall minska med 30 procent av underskottet av kapital upp till avdragsbeloppet. Detta gäller oavsett vilka övriga inkomster eller utgifter som personen kan tänkas ha (prop. 2012/13:134 s. 67). Första stycket tillämpas dock på den del av underskottet som överstiger avdragsbeloppet. Om den skattskyldige har gjort både investeraravdrag och avdrag för innehav av kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt gäller den utvidgade skattereduktionen för båda avdragen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.4.

37 §

Paragrafen reglerar när begäran om skattereduktion för installation av grön teknik ska göras.

Ändringen i bestämmelsen innebär att en begäran om skattereduktion ska göras i inkomstdeklarationen för det beskattningsår då utgifter för installation av grön teknik har slutbetalats.

Med slutbetalning avses den sista delbetalningen av installationen. Det är således inte möjligt att få skattereduktion för löpande delbetalningar, eftersom skattereduktionen medges när en färdig installation slutbetalats. Med slutbetalning avses även den situationen då köparen betalar hela utgiften för installationen vid ett tillfälle, dvs. när köparen får endast en faktura.

Övervägandena finns i avsnitt 12.4.4.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Av *första punkten* framgår att lagen träder i kraft den 1 januari 2025.

Enligt *andra punkten* tillämpas bestämmelsen i den nya lydelsen första gången på arbete i Sverige som påbörjas efter den 31 december 2024. Det innebär att för arbete som påbörjas dessförinnan kommer en ersättningsnivå på två prisbasbelopp att gälla vid tillämpning av beloppsregeln.

Av *fjärde punkten* framgår de nya bestämmelserna i 40 kap. 12–13, 15 och 15 a §§ ska tillämpas vid ägarförändringar som sker efter den 31 december 2024. Förvärv av andelar i ett underskottsföretags moderföretag som har skett före den 1 januari 2025 ska dock inte beaktas vid tillämpningen av 12 § första stycket. Den nya bestämmelsen i 12 § första stycket som innebär att förvärv av andelar i ett moderföretag till ett underskotts företag likställs med förvärv av andelar i underskotts företaget är till nackdel för de skattskyldiga. Ändringen ska därför inte tillämpas på förvärv av andelar som har gjorts före ikraftträdandet. Förvärv av andelar i ett underskotts företags moderföretag som sker den 1 januari 2025 eller senare ska dock beaktas.

Av *åttonde punkten* framgår att bestämmelserna i den nya lydelsen tillämpas första gången för begäran om skattereduktion för grön teknik som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024. Det är alltså köparens slutbetalning till installatören som har betydelse för lagens tillämpning. Lagen är t.ex. tillämplig på begäran om skattereduktion där en installation förskotts betalats i november 2024 och installerats i december 2024 om köparen har slutbetalat installationen efter den 31 december 2024. Skattereduktionen hänförs då till beskattningsår 2025. Om installationen däremot exempelvis har utförts och betalats i december 2024 är den hänförlig till beskattningsår 2024, eftersom de äldre bestämmelserna tillämpas före den 1 januari 2025. En begäran om skattereduktion för installation av grön teknik ska då göras i inkomstdeklarationen för beskattningsår 2024.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.5, 12.2.4, 12.3.4, 12.4.5, 12.9.7, 12.13.8 och 12.14.4.

12.26.6 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

42 kap.

48 §

I paragrafen regleras hur avdraget enligt 45 § ska beräknas.

Ändringen i *andra stycket* innebär att den skattefria grundnivån höjs från 150 000 till 300 000 kronor. Avdraget för sparande får därmed högst uppgå till 300 000 kronor multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent. Den del av beloppet beräknat enligt första stycket som överstiger beloppet beräknat enligt detta stycke får således inte dras av.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.4.

12.26.7 Förslaget till lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980)

2 kap.

5 §

Paragrafen reglerar ett godkännandes rättsverkningar på avgiftsområdet, då mottagaren av ersättning är godkänd för F-skatt.

Ändringen i *andra stycket* innebär ingen ändring i sak utan är en följd av att nuvarande 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ges en ny beteckning.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.7.

7 §

Paragrafen reglerar ett godkännandes rättsverkningar på avgiftsområdet, då ersättning utges av privatpersoner.

Ändringen i *andra stycket* innebär ingen ändring i sak utan är en följd av att nuvarande 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen ges en ny beteckning.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.7.

12.26.8 Förslaget till lag om ändring i vägtrafikskattelagen (2006:227)

2 kap.

9 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om det förhöjda koldioxidbeloppet (malus).

Ändringen i *första stycket* innebär att bestämmelserna om malus vad gäller personbilar endast är tillämpliga för personbilar klass I. Personbilar klass II, dvs. husbilar, omfattas därmed inte av malus.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att undantaget från malus för nya fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol tas bort. Sådana fordon omfattas därmed av malus om övriga förutsättningar är uppfyllda.

Övervägandena finns i avsnitt 12.19.3 och 12.19.4.

13 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur fordonsskatt ska bestämmas när fordonet är skattepliktigt under en del av ett skatteår eller en skatteperiod.

Ändringen i *andra stycket* innebär att de särskilda reglerna för återbetalning av fordonsskatt vid avställning av personbilar klass II, dvs. husbilar, tas bort. Därmed gäller, liksom för andra fordon, att avställningstiden ska ha omfattat minst 15 dagar (eller att fordonet har gått över till en ny ägare under avställningstiden) för att skatt ska tas ut per dag under den månad då avställningen började eller upphörde.

Övervägandena finns i avsnitt 12.19.3

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Av *första punkten* följer att lagen träder i kraft den 1 februari 2025.

Av *andra punkten* följer att 2 kap. 9 a § första stycket i den äldre lydelsen fortfarande gäller för fordonsskatt som avser tid före ikraftträdandet. Det innebär att förhöjt koldioxidbelopp (malus) ska tas ut för sådan tid även för husbilar.

Av *tredje punkten* följer att 2 kap. 9 a § tredje stycket i den äldre lydelsen fortfarande gäller för fordon som blivit skattepliktiga för första gången före ikraftträdandet. Det innebär att fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol omfattas av malus endast om de blivit skattepliktiga för första gången den 1 februari 2025 eller senare.

Av *fjärde punkten* följer att 2 kap. 13 § i den äldre lydelsen fortfarande gäller vid bestämmande av fordonsskatt för fordon som har ställts av före ikraftträdandet. I praktiken har detta endast betydelse för personbilar klass II, dvs. husbilar. För husbilar som ställs av den 1 februari 2025 eller senare gäller en karenstid om 15 dagar för fordonsskatt som avser tid efter den sista januari 2025. Detta gäller även för husbilar som har en skatteperiod som löper över ikraftträdandetidpunkten.

Övervägandena finns i avsnitt och 12.19.4.

12.26.9 Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken 25 kap.

10 §

Paragrafen reglerar sjukpenninggrundande inkomst. Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor, räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om godkännandet återopas skriftligen.

Ändringen i *andra stycket* innebär ingen ändring i sak utan är en följd av att nuvarande 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ges en ny beteckning.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.7.

13 §

Paragrafen reglerar sjukpenninggrundande inkomst, och frågan om inkomst av annat förvärvsarbete när viss ersättning från privatpersoner betalas ut till en mottagare som är godkänd för F-skatt eller F-skatt med villkor.

Ändringen i *första stycket* innebär ingen ändring i sak utan är en följd av att nuvarande 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen ges en ny beteckning.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.7.

59 kap.

16 §

Paragrafen reglerar pensionsgrundande inkomst. Om mottagaren hade ett godkännande för F-skatt med villkor räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om godkännandet har återopats skriftligen.

Ändringen i paragrafen innebär ingen ändring i sak utan är en följd av att nuvarande 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen ges en ny beteckning.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.7.

12.26.10 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

9 kap.

Allmänt

Bestämmelserna i 9 kap. har såväl strukturerats om som omarbetats. Innehållet motsvarar i stor utsträckning nuvarande bestämmelser.

Regeringens förslag medför att nya bestämmelser införs. I syfte att göra regelverket mer lättillgängligt och möjliggöra ett effektivare arbetssätt har också ett flertal av bestämmelserna omarbetats. Flera rubriker har ändrats eller lagts till. En uppdelning

av vilka omständigheter som kan utgöra hinder för godkännande och vilka som kan utgöra grund för återkallelse har gjorts. Bestämmelserna avseende missförhållanden som kan hänföras till företagsledaren eller den med bestämmande inflytande redovisas dock fortfarande tillsammans. För de bestämmelser som har sin motsvarighet i nuvarande bestämmelser är tidigare rättspraxis och motiv fortfarande relevanta och kan tjäna som vägledning för tillämpningen. Det finns paragrafer som endast har fått ny paragrafnumrering, ändrats språkligt eller så har ändringar av hänvisningar gjorts. I den utsträckning förslaget är avsett att ändra i sak anges det i författningskommentarerna.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.3–12.22.11.

1 §

Paragrafens *första stycke* anger grundförutsättningen för godkännande för F-skatt. Vad som avses med näringsverksamhet framgår av 13 kap. 1 § inkomstskattelagen (1999:1229). I första stycket förtydligas att Skatteverket efter ansökan ska godkänna den som uppger sig bedriva eller ha för avsikt att bedriva näringsverksamhet i Sverige för F-skatt, om det inte finns hinder enligt 3 §.

I *andra stycket*, som är nytt, förtydligas att ett beslut om godkännande gäller tills vidare. Giltighetstiden ska dock begränsas om den sökande begär det och upphöra senast vid den tidpunkt som angetts av den sökande. Någon automatisk förlängning ska inte ske i dessa fall. Den som önskar förlänga sitt godkännande kan på nytt ansöka om att bli godkänd för F-skatt.

När det gäller frågan om rättsverkningarna av ett godkännande som har tidsbegränsats ska samma principer som tillämpas i dag vid en återkallelse av ett godkännande under ett pågående uppdrag tillämpas. Den aktuella tidpunkten när ett godkännande för F-skatt ska finnas för att ge rättsverkningar är antingen när ersättningen bestäms eller när den betalas ut. Om betalningsmottagaren är godkänd för F-skatt vid något av dessa tillfällen ska F-skatten gälla, dvs. utbetalaren ska inte göra skatteavdrag.

Att ett godkännande har tidsbegränsats utgör inte något hinder för att återkalla ett godkännande innan tiden för giltighetstiden löpt ut. Om det finns omständigheter som ger anledning att anta att näringsverksamhet inte bedrivs eller kommer att bedrivas kan Skatteverket utreda förhållanden som tyder på att näringskriterierna inte är uppfyllda och aktivt besluta om en återkallelse. Ett godkännande som tidsbegränsats kan således upphöra på andra grunder även innan tiden för ett godkännande på viss tid går ut.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.4.

2 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 §. Någon ändring har inte skett, utan bestämmelsen har endast fått en ny beteckning.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.7.

3 §

I paragrafen, som till stora delar motsvarar nuvarande 1 § andra stycket, anges när hinder för godkännande för F-skatt finns.

Av *första stycket*, som motsvarar nuvarande 1 § andra stycket 1 och 2, följer att godkännande inte ska ske om det finns skälig anledning att anta att det vare sig är eller kommer att vara fråga om näringsverksamhet. Här avses bl.a. det fallet att det av sökandes uppgifter framgår att verksamheten inte kan betraktas som närings-

verksamhet eller att sökanden inte lämnat tillräckliga uppgifter som ger Skatteverket möjlighet att bedöma om näringskriterierna är uppfyllda. Även det fall då det av andra omständigheter framgår att sökanden inte kan bedriva verksamhet i Sverige, t.ex. på grund av att sökanden saknar rätt att vistas i landet, omfattas. Inte heller ska en ansökan som bara grundar sig på en delägares intäkter från ett svenskt handelsbolag godkännas. Det ankommer, på samma sätt som i dag, på Skatteverket att fastställa formulär för blanketter som används vid ansökan.

I *andra stycket* anges när det finns andra hinder för ett godkännande. Dessa tar inte bara sikte på den sökande utan, under vissa förutsättningar, även på annan. I vilken utsträckning annans förhållanden är relevanta vid ansökan att bli godkänd framgår av 5–7 §§.

Punkt 1 motsvarar nuvarande 1 § *andra stycket* 3 d.

Punkt 2 motsvarar nuvarande 1 § *andra stycket* 3 e.

Punkt 3 motsvarar delvis nuvarande 1 § *andra stycket* 3 b. Punkten ändras på så sätt att den omfattar endast brister i redovisningen, och inte betalning av skatter eller avgifter. En ansökan ska inte godkännas om den som ska prövas inte har redovisat skatter och avgifter i en utsträckning som inte är obetydlig. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Punkt 4 motsvarar delvis nuvarande 1 § *andra stycket* 3 c. Punkten ändras i förhållande till nuvarande bestämmelse på så sätt att det inte längre finns någon motsvarande skrivning till ”eller har lämnat eller godkänt så bristfälliga uppgifter att de uppenbarligen inte kan läggas till grund för beskattning” då det får anses ligga i ett fullgörande av uppgiftsskyldigheten. Den som har bedrivit näringsverksamhet och förelagts att komma in med inkomstdeklaration har inte uppfyllt sin uppgiftsskyldighet t.ex. om någon näringsbilaga inte har lämnats (jfr RÅ 2003 not. 165). Ändringen är inte avsedd att medföra någon ändring i sak.

Punkt 5 motsvarar delvis nuvarande 1 § *andra stycket* 3 b. Punkten ändras på så sätt att begreppet obetydligt tas bort. Detta innebär att kraven på skötsamhet för den som ansöker om att bli godkänd för F-skatt skärps i fråga om betalning av skatter och avgifter. En ansökan ska inte godkännas om den som ska prövas inte har betalat skatter eller avgifter enligt skatteförfarandelagen eller motsvarande utländska skatter eller avgifter. Punkten omfattar dock endast brister i betalning av skatter och avgifter som lämnats för indrivning. Att en skuld lämnats för indrivning innebär att Skatteverket, efter skuldens förfallodag, har överlämnat den obetalda fordringen för indrivning (restföring) till Kronofogdemyndigheten. Den som har obetalda skatteskulder som lämnats för indrivning måste enligt punkten betala dessa innan en ansökan kan godkännas såvida det inte finns särskilda skäl enligt tredje stycket. Särskilda skäl kan exempelvis vara att den som ansöker gjort upp en avbetalningsplan och det kan förutsättas att den totala skatteskulden blir betald inom rimlig tid, eller att den som ansöker gjort upp en annan betalningsuppgörelse och att denna följs.

Enligt *punkt 6*, som är ny, finns hinder för godkännande när en sökande har en obetald återbetalningsskuld som uppstått på grund av en felaktig utbetalning i samband med rut- och rotarbeten. Bestämmelsen omfattar även de fall då arbetet har utförts utomlands och utföraren inte har bedrivit någon näringsverksamhet i Sverige och en utbetalning skett till en utförare som inte är godkänd för F-skatt (67 kap. 17 § inkomstskattelagen [1999:1229]). Då beslutet om återbetalning gäller omedelbart ska hinder anses föreligga redan vid beslutstillfället. Beslut om godkännande för F-skatt får emellertid, trots vad som föreskrivs i *andra stycket*, fattas om det finns särskilda skäl. Detta framgår av *tredje stycket*. Som särskilda skäl i detta avseende kan exempelvis räknas då utföraren inte förorsakat återbetalningskravet. Skatteverket bör

även ta i beaktande de fall då Skatteverket fattat beslut om anstånd i fråga om beslut om återbetalning enligt 23 a § lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete.

Enligt *punkt 7*, som är ny, förtydligas vad som gäller för de som tidigare varit godkända för F-skatt men har fått sitt godkännande återkallat. Av punkten framgår att ett nytt godkännande för F-skatt får beslutas endast om de brister som varit grund för återkallelsen har undanröjts. I dessa fall har den som är godkänd möjlighet att själv påverka och avhjälpa att hindret för godkännandet undanröjs. Införandet av punkten medför inte någon ändring i sak eftersom nuvarande koppling mellan förutsättningarna för godkännande och grunder för återkallelse innebär att ett godkännande för F-skatt kan meddelas så snart det missförhållande som hindrar ett godkännande (och varit grund för återkallelse enligt nuvarande 4 § första stycket 2) har undanröjts.

Punkt 8, som är ny, motsvarar delvis nuvarande 1 § andra stycket 3 a. Punkten förtydligar vad som gäller för de som tidigare varit godkända men fått sitt godkännande återkallat på grund av missbruk. En ansökan ska liksom tidigare inte godkännas om den som ansöker fått sitt godkännande återkallat på grund av missbruk förrän två år efter det senaste missbrukstillfället. Ändringen innebär således inte någon ändring i sak.

I *tredje stycket* anges att en ansökan om F-skatt får godkännas, på samma sätt som i dag, trots vad som föreskrivs i andra stycket om det finns särskilda skäl. Förslaget innebär i denna del inte någon ändring i sak.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.7, 12.22.9 och 12.22.10.

4 §

I paragrafen, som delvis motsvarar 1 § andra stycket samt 4 § första stycket 1, anges när grund för att återkalla ett godkännande för F-skatt finns.

Punkt 1 motsvarar nuvarande 4 § första stycket 1 och anger att återkallelse ska ske när den som är godkänd begär det. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Punkt 2, som är ny, anger att ett godkännande ska återkallas när näringsverksamhet inte kan antas bedrivas i Sverige. Den nya regleringen innebär inte någon ändring i förhållande till det beviskrav som gäller enligt nuvarande regler. Återkallelse ska således ske i de fall Skatteverket har skälig anledning att anta att näringsverksamhet inte bedrivs i Sverige. För att en fysisk eller en juridisk person ska få vara godkänd för F-skatt ska personen aktivt bedriva näringsverksamhet, dvs. det ska pågå någon form av verksamhet eller aktivitet. Om en fysisk person som är godkänd inte kan antas ha möjlighet att bedriva verksamhet i Sverige, t.ex. genom att den som är godkänd inte längre har rätt att vistas i landet, finns skälig anledning att anta att näringsverksamhet i Sverige inte bedrivs. För att återkallelse ska få ske måste, liksom i dag, utredningsmaterialet ha förändrats, dvs. det måste ha tillkommit någon ny omständighet. Förhållandena behöver dock inte ha förändrats sedan godkännandet utan det är tillräckligt att det kommer fram nya omständigheter, dvs. uppgifter om tidigare okända förhållanden.

Punkt 3 motsvarar nuvarande 1 § andra stycket 3 d.

Punkt 4 motsvarar nuvarande 1 § andra stycket 3 e.

Punkt 5 motsvarar delvis nuvarande 1 § andra stycket 3 b. Punkten ändras så att den omfattar endast brister i redovisning, och inte betalning av skatter eller avgifter. Ett godkännande ska återkallas om den som ska prövas inte har redovisat skatter och

avgifter i en utsträckning som inte är obetydlig. Ändringen medför inte någon ändring i sak.

Punkt 6 motsvarar delvis nuvarande 1 § andra stycket 3 c. Punkten utvidgas i förhållande till nuvarande bestämmelse. Grund för återkallelse finns enligt nuvarande lydelse när den som förelagts att lämna sin inkomstdeklaration eller sådana särskilda uppgifter som avses i 33 kap. 6 §, inte följer Skatteverkets föreläggande. Grund för återkallelse finns också, till skillnad från nuvarande lydelse, när den som är godkänd förelagts att komma in med uppgifter enligt 8 § och inte fullgör sin skyldighet. Grund för återkallelse finns när ett föreläggande om att fullgöra uppgiftsskyldigheten har sänts ut. Detta innebär att det inte ställs krav på att den uppgiftsskyldige ska ha tagit del av föreläggandet. Ett föreläggande som har sänts ut till den bostads- eller postadress som är registrerad i folkbokföringsdatabasen eller, vad gäller juridiska personer till den registrerade postadressen, anses normalt utsänt i paragrafens mening. Om ett föreläggande kommer i retur till Skatteverket kan detta dock tyda på att föreläggandet inte nått adressaten. Detta förhållande kan emellertid t.ex. tyda på att den som är godkänd för F-skatt inte kan antas bedriva näringsverksamhet i Sverige.

När det gäller fysiska personer som inte är folkbokförda i Sverige och vid ansökan lämnat en adress i utlandet finns ingen skyldighet enligt folkbokföringslagen (1991:481) att anmäla nya adressuppgifter till Skatteverket. Detsamma gäller för personer som har en adress i Sverige, t.ex. en gränsgångare, trots att personen inte är eller ska vara folkbokförd i landet. För det fall att ett föreläggande i dessa fall kommer i retur får återkallelse inte ske på den grunden att den som är godkänd inte har svarat på ett föreläggande som sänts ut.

Punkten ändras i förhållande till nuvarande bestämmelse också på så sätt det inte längre finns någon motsvarande skrivning till ”eller har lämnat eller godkänt så bristfälliga uppgifter att de uppenbarligen inte kan läggas till grund för beskattning” då det får anses ligga i ett fullgörande av uppgiftsskyldigheten. Den som bedrivit näringsverksamhet och har förelagts att inkomma med inkomstdeklaration har inte uppfyllt sin uppgiftsskyldighet om t.ex. någon näringsbilaga inte lämnats (jfr RÅ 2003 not. 165).

Punkt 7 motsvarar delvis nuvarande 1 § andra stycket 3 b när det gäller Skatteverkets möjlighet att återkalla ett godkännande för F-skatt vid brister i betalning av skatter och avgifter. Formuleringen ”i en utsträckning som inte är obetydlig” ändras till ”ett halvt prisbasbelopp” (som uppgår till 28 650 kronor år 2024). Beloppsgränsen, med en beräkning utifrån dagens prisbasbelopp, uppgår således till 28 650 kronor år 2024.

Enligt *punkt 8*, som är ny, finns grund för återkallelse när den som är godkänd har en obetald återbetalningsskuld som uppstått på grund av en felaktig utbetalning i samband med rut- och rotarbeten. Eftersom beslutet om återbetalning gäller omedelbart ska hinder anses föreligga redan vid beslutstillfället. Skatteverket får emellertid avstå från beslut om återkallelse om det finns särskilda skäl enligt andra stycket. Som särskilda skäl i detta avseende kan exempelvis räknas då utföraren inte förorsakat återbetalningskravet. Skatteverket bör även ta i beaktande t.ex. de fall då Skatteverket fattat beslut om anstånd i fråga om beslut om återbetalning enligt 23 a § lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete.

Punkt 9 motsvarar nuvarande 1 § andra stycket 3 a. Bestämmelsen reglerar återkallelse för den som inom de senaste två åren har brutit mot villkor som har meddelats enligt 2 §. Bestämmelsen reglerar även återkallelse när den som är godkänd missbrukat sitt eget godkännande på annat sätt. För att ett missbruk av ett godkännande ska anses föreligga ska det finnas en koppling till godkännandet för F-skatt. Så är t.ex. fallet när ett godkännande utgör en förutsättning för möjligheten att undanhålla skatter och

avgifter. Vidare måste agerandet, exempelvis utfärdande av osanna fakturor, gett upphov till fara för att skatter och avgifter undanhålls. Med fara förstås konkret fara, dvs. en beaktansvärd risk. Återkallelse får endast ske om missbruket inte är obetydligt. Bestämmelsen ska även fortsättningsvis tillämpas restriktivt.

Av *andra stycket* följer att Skatteverket får avstå från återkallelse om det finns särskilda skäl. Något behov av att med stöd av särskilda skäl underlåta återkallelse vid egen begäran eller när näringsverksamhet inte bedrivs finns inte. Bestämmelsen är därför, till skillnad mot nuvarande reglering, begränsad till övriga återkallelsegrunder, dvs. de som regleras i första stycket 3–9.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.7–12.22.11.

5 §

Paragrafen, som är ny, motsvarar delvis nuvarande 2 §. Bestämmelsen anger när även andra än den sökande eller den som är godkänd för F-skatt ska omfattas av prövningen i 3 § respektive 4 §.

I *första stycket* regleras prövningens omfattning när den som ansöker om ett godkännande, respektive den som är godkänd, är ett fåmansföretag. Ändringen innebär att prövningen utöver företagsledare också ska omfatta en fysisk person med bestämmande inflytande över fåmansföretaget, även om den fysiska personen saknar en formell ställning i företaget. Ett företag kan ha flera företagsledare, varför prövningen kan göras avseende var och en av dessa. Även andra fåmansföretag som den fysiska personen har eller inom de senaste två åren har haft bestämmande inflytande över ska omfattas.

I *andra stycket* regleras prövningens omfattning när den som ansöker om ett godkännande, respektive när den som är godkänd, är en fysisk person. Ändringen innebär att prövningen nu, utöver fåmansföretag där den fysiska personen varit företagsledare i, även ska omfatta de fåmansföretag som han eller hon under de senaste två åren har eller har haft ett bestämmande inflytande över.

Närstående till den som har det bestämmande inflytandet ska inte omfattas av prövningen. Sambandet mellan en företagsledare och det fåmansföretag där han eller hon tidigare har varit företagsledare bryts efter två år. Motsvarande gäller för den med ett bestämmande inflytande.

Av *tredje stycket* framgår att bara missförhållanden i fåmansföretaget som kan hänföras till företagsledaren eller till den med ett bestämmande inflytande kan utgöra hinder för godkännande, respektive grund för återkallelse.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.6.

6 §

Av paragrafen, som är ny, framgår att den som genom innehav av aktier, andra andelar eller medlemskap kontrollerar mer än 50 procent av det totala antalet röster ska anses ha bestämmande inflytande. Den som har ett bestämmande inflytande över fåmansföretaget kan t.ex. utse majoriteten i företagets styrelse (se 40 kap. 5 § inkomstskattelagen [1999:1229] och 1 kap. 11 § aktiebolagslagen [2005:551]).

När det gäller ett fåmanshandelsbolag ska delägarna genom andelsinnehavet eller på liknande sätt ha det bestämmande inflytandet. Gällande ett fåmanshandelsbolag så är det i huvudsak bolagsavtalet, och inte antalet röster, som avgör vem som utövar kontrollen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.6.

7 §

Paragrafen, som är ny, motsvarar nuvarande 2 § tredje stycket.

Av paragrafen framgår att det som sägs om fåmansföretag i 5 och 6 §§ även gäller fåmanshandelsbolag. Någon ändring gentemot nuvarande 2 § tredje stycket är inte avsedd.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.6.

8 §

Paragrafen är ny.

I *första stycket* regleras den godkändes skyldighet att, på begäran av Skatteverket, tillhandahålla handlingar och lämna upplysningar som behövs för att kontrollera att förutsättningar för att vara godkänd för F-skatt finns. Uppgiftsskyldigheten omfattar endast inlämnande av sådana handlingar eller upplysningar som har betydelse för bedömningen av om kraven för att vara godkänd enligt 9 kap. är uppfyllda. Det kan exempelvis handla om uppgift som visar att en utländsk näringsidkare inte har skatteskulder i hemlandet eller att den godkände ska inkomma med uppgifter som visar att den som prövats vid ansökan fortfarande är den som ska prövas.

Av *andra stycket* följer att om den som är godkänd för F-skatt inte fullgör sina skyldigheter enligt första stycket får Skatteverket förelägga denne att fullgöra dem. Ett föreläggande är en formell begäran som innebär att mottagaren uppmanas att göra det som framgår av föreläggandet. Bestämmelsen ska tillämpas när den som är godkänd inte svarar på en förfrågan från Skatteverket eller om det skulle visa sig att lämnade uppgifter innehåller sådana brister eller felaktigheter att det ändå inte går att bedöma om förutsättningar finns för att vara godkänd. Av föreläggandet ska det tydligt framgå vilka uppgifter som behövs för Skatteverkets bedömning. Skatteverket bör normalt inte i första hand använda sig av föreläggandebefogenheten, utan i stället bör Skatteverket inledningsvis ställa frågor till den som är godkänd för F-skatt om förhållanden som har betydelse för godkännandet.

Ett beslut om föreläggande enligt denna paragraf omfattas av samma överklagandeförbud som andra förelägganden utan vite. Detta regleras i 67 kap. 5 § första stycket 2.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.5.

10 kap.

11 §

Paragrafen innehåller ett undantag från skyldigheten att göra skatteavdrag.

Ändringen i *andra stycket* innebär ingen ändring i sak utan är en följd av att nuvarande 9 kap. 3 § ges en ny beteckning.

Övervägandena finns i avsnitt 12.22.7.

22 kap.

1 §

I paragrafen anges innehållet i kapitlet.

Ändringen innebär att en ny strecksats införs som anger att det i 28–30 §§ finns bestämmelser om skyldighet att lämna kontrolluppgift om innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.5.1.

28 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om kontrolluppgiftsskyldighet för innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt.

Kontrolluppgift ska enligt *första stycket* lämnas om innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt. Kontrolluppgiften införs med anledning av den rätt till avdrag för innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt som införs i 42 kap. 45 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Kontrolluppgift ska enligt *andra stycket* lämnas av sådana försäkringsgivare som avses i 2 § första stycket 1 och 2 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel och sådana företag som avses i 2 § första stycket 11 och 12 samma lag. Det är fråga om svenska försäkringsgivare och utländska försäkringsgivare som bedriver försäkringsrörelse från fast driftställe i Sverige samt andra svenska företag som tillhandahåller PEPP-produkter och utländska företag som tillhandahåller PEPP-produkter i en verksamhet som bedrivs från fast driftställe i Sverige.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.5.1.

29 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om för vem kontrolluppgift ska lämnas.

I *första stycket* anges att kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon. Det är försäkringstagaren respektive innehavaren av avtalet om sparande i PEPP-produkt, och inte en eventuell förmånstagare, som ska ses som innehavare och som det ska lämnas kontrolluppgift för.

I *andra stycket första meningen* anges att kontrolluppgift ska lämnas för den fysiska person som innehar kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande vid årets utgång. Detta innebär att om kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt har överlåtits under året ska kontrolluppgift endast lämnas för den fysiska person som är innehavare vid årets utgång. Med året avses kalenderår. Begränsningen att uppgift endast ska lämnas för den som innehar kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande vid årets utgång gäller inte dödsbon. I *andra stycket andra meningen* anges att kontrolluppgift ska lämnas för dödsbon endast det år då dödsfallet inträffar.

Av *tredje stycket* följer att om kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt har avslutats under året, ska kontrolluppgift i stället lämnas för den fysiska person eller det dödsbo som var innehavare när försäkringen eller avtalet avslutades. En kapitalförsäkring har avslutats om ett helt återköp har genomförts och kontot avslutats.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.5.1.

30 §

I paragrafen, som är ny, anges kontrolluppgiftens innehåll.

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om underlaget för avdrag för innehav av kapitalförsäkringen respektive avtalet om sparande i en PEPP-produkt beräknat enligt 42 kap. 49 § inkomstskattelagen (1999:1229). Underlaget för avdraget beräknas enligt bestämmelsen i inkomstskattelagen som värdet av försäkringen respektive avtalet vid kalenderårets ingång ökat med värdet av de premier eller inbetalningar som har betalats under kalenderåret. Premier och inbetalningar som har betalats under den

andra halvan av kalenderåret beräknas till halva värdet. Av bestämmelsen i inkomstskattelagen framgår att värdet av en kapitalförsäkring vid årets ingång utgörs av dess återköpsvärde enligt försäkringstekniska beräkningsgrunder med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringsrörelsens överskott. Se vidare författningskommentaren till 42 kap. 49 § inkomstskattelagen avseende hur värdet för en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt beräknas. Av 24 kap. 4 § följer att kontrolluppgiften även ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för den uppgiftsskyldige och den som kontrolluppgiften lämnas för. Vilka identifikationsuppgifter som ska lämnas framgår av 5 kap. 11 § skatteförfarandeförordningen (2011:1261).

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.5.1.

31 kap.

1 §

I paragrafen anges kapitlets innehåll.

Ändringen i den *femte strecksatsen* innebär att en hänvisning även görs till den nya 19 c § i kapitlet som innehåller en uppgiftsskyldighet i inkomstdeklarationen för den som begär avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.5.2.

19 c §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om vilka uppgifter som ska lämnas i inkomstdeklarationen av den som gör avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt.

Enligt *första punkten* ska uppgift lämnas om underlaget för avdraget. Det innebär att uppgift ska lämnas om storleken på schablonintäkten för investeringssparkontot samt underlaget för avdrag för innehav av kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt. Hur schablonintäkten respektive underlaget ska beräknas anges i 42 kap. 36 respektive 49 §§ inkomstskattelagen (1999:1229).

Av 31 kap. 3 § framgår att den deklarationsskyldige också ska lämna de övriga uppgifter som Skatteverket behöver för att kunna fatta riktiga beslut om slutlig skatt och beslut om pensionsgrundande inkomst. Det kan i förevarande fall t.ex. vara uppgifter som tydliggör att det är fråga om ett investeringssparkonto, en kapitalförsäkring, eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt eller de omständigheter som ligger till grund för beräkningen av underlaget för avdraget. Det kan t.ex. också när det gäller kapitalförsäkringar och PEPP-produkter vara fråga om underlag som visar att den deklarationsskyldige innehade försäkringen eller produkten vid årets utgång eller vid tidpunkten för avslutet av försäkringen eller avtalet om sparande. Det är alltid den skattskyldiges ansvar att lämnade eller godkända uppgifter i inkomstdeklarationen är korrekta. Det är vidare alltid den skattskyldige som har det slutliga ansvaret för uppgifterna i inkomstdeklarationen. Om det finns anledning att misstänka att något av villkoren inte är uppfyllda ska avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt inte begäras i deklarationen.

Av 22 kap. 12 och 16 §§ samt den föreslagna 22 kap. 28 § framgår att kontrolluppgift ska lämnas om schablonintäkt för investeringssparkonto och kapitalunderlaget eller innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt. I de fall kontrolluppgift lämnats kommer Skatteverket i regel att underrätta berörda fysiska personer och dödsbon om detta genom att uppgifterna anges i det fastställda formuläret för inkomstdeklarationen (se 31 kap. 4 § samt 6 kap. 6 § skatteförfarande-

förordningen [2011:1261]). Om en uppgift som den deklarationsskyldige har fått underrättelse om är korrekt, ska den deklarationsskyldige godkänna uppgiften. Om en uppgift är felaktig eller saknas, ska den deklarationsskyldige genom ändring eller tillägg lämna de uppgifter som behövs enligt 31 kap. 5 §. I de fall det inte lämnats någon kontrolluppgift behöver den skattskyldige själv fylla i uppgifter om underlaget för avdraget i inkomstdeklarationen.

Av *andra punkten* framgår att den som gör avdrag enligt 42 kap. 45 § inkomstskattelagen ska lämna nödvändiga identifikationsuppgifter för det företag som tillhandahåller investeringssparkontot, kapitalförsäkringen eller PEPP-produkten. Identifikationsuppgifter behöver endast lämnas av den som gör avdrag i de fall kontrolluppgift om underlaget för avdraget inte har lämnats. I de fall kontrolluppgift har lämnats kommer nödvändiga identifikationsuppgifter för uppgiftslämnaren att framgå av kontrolluppgiften.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.5.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Av *första punkten* framgår att lagen träder i kraft den 1 januari 2025.

I *andra punkten* anges att 9 kap. 1–3 §§ i den äldre lydelsen gäller för ansökningar som gjorts före ikraftträdandet men ännu inte hunnit prövas vid tidpunkten för ikraftträdandet.

I *tredje punkten* anges att bestämmelsen i 9 kap. 4 § första stycket 8, att den som är godkänd inte har följt ett beslut om återbetalning enligt 14 § lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete, inte tillämpas när beslutet om återbetalning har meddelats före ikraftträdandet.

I *fjärde punkten* anges att bestämmelserna i 9 kap. 5–7 §§ inte tillämpas vid prövning om grund för återkallelse finns i fråga om missförhållanden som kan hänföras till företagsledaren eller den med bestämmande inflytande har uppkommit före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 12.9.7 och 12.22.12.

12.26.11 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

3 kap.

15 §

I paragrafen anges vad som avses med punktskatt.

Ändringen innebär att punkt 9 om lagen (2017:1200) om skatt på flygresor tas bort. Efterföljande punkter numreras om.

Övervägandena finns i avsnitt 12.18.3.

7 kap.

1 a §

I paragrafen finns bestämmelser om registrering.

Ändringen i första stycket innebär att lagen om skatt på flygresor tas bort från uppräkningslistan i andra punkten g. I efterföljande punkter görs följdändringar.

Övervägandena finns i avsnitt 12.18.3.

12.26.12 Förslaget till lag om upphävande av lag (2017:1200) om skatt på flygresor

Lagen innebär att lagen om skatt på flygresor upphör att gälla.

Enligt *första punkten* i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna träder lagen i kraft den 1 juli 2025.

Enligt *andra punkten* gäller den upphävda lagen dock fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet. Det innebär att skatt på flygresor ska redovisas och betalas för skattskyldighet som uppkommit före den 1 juli 2025.

Övervägandena finns i avsnitt 12.18.3.

12.26.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik

8 §

Paragrafen reglerar när utföraren får begära utbetalning.

Ändringen i *första stycket* innebär att utbetalning får begäras efter det att installationen av grön teknik har utförts och slutbetalats.

Med slutbetalning avses den sista delbetalningen av installationen. Det är således inte möjligt att få skattereduktion för löpande delbetalningar, eftersom skattereduktionen medges när en färdig installation slutbetalats. Med slutbetalning avses även den situationen då köparen betalar hela utgiften för installationen vid ett tillfälle, dvs. när köparen får endast en faktura.

Ändringen i *andra stycket* innebär att begäran ska lämnas elektroniskt och ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari året efter det beskattningsår då arbetet slutbetalades (i praktiken kalenderår, eftersom det är köparens beskattningsår som avses och fysiska personers beskattningsår alltid är kalenderår). Detta innebär att i de fallen utföraren har fått en förskottsbetalning från köparen år 1, arbetet har utförts år 2 och slutbetalats år 2 kan utbetalning från Skatteverket senast begäras den 31 januari år 3.

Ett exempel kan belysa utförarens möjlighet att begära utbetalning, när köparen betalat en del av installationen i förskott året innan installationen är färdigställd. A beställer en installation av solceller. Det avtalade fasta priset för installationen är 100 000 kronor. Den inte skattereduktionsgrundande delen för installationen är 3 000 kronor. Resterande del av det avtalade priset om 97 000 kronor ingår i underlaget för skattereduktion. Skattereduktion beräknas till 19 400 kronor (20 procent av 97 000 kronor). A betalar 20 000 kronor i förskott för installationen i november år 1. Installationen är färdigställd i februari år 2 och A betalar därefter resterande del av fakturabeloppet i mars år 2, med avdrag för skattereduktion, med 60 600 kronor (80 000 kronor – 19 400 kronor). Efter det att A slutbetalat installationen i mars år 2 kan utföraren ansöka om utbetalning av resterande belopp om 19 400 kronor senast den 31 januari år 3. Den slutliga skattereduktionen för A om 19 400 kronor kommer att redovisas i inkomstdeklarationen för beskattningsår 2. Skattereduktion kan således medges för hela kostnaden.

Övervägandena finns i avsnitt 12.4.3.

9 §

Paragrafen reglerar vilka uppgifter en begäran om utbetalning ska innehålla.

Ändringen i fjärde punkten innebär att begäran bl.a. ska innehålla uppgift om den dag som slutbetalningen har kommit utföraren tillhanda.

Övervägandena finns i avsnitt 12.4.3.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Av *första punkten* framgår att lagen träder i kraft den 1 januari 2025.

Av *andra punkten* framgår att lagen tillämpas första gången på utbetalning från Skatteverket till utföraren som avser sådan installation som köparen har slutbetalat efter den 31 december 2024. Det är alltså köparens slutbetalning till utföraren som har betydelse för lagens tillämpning. Lagen ska tillämpas på en utbetalning som avser en installation av grön teknik som t.ex. förskottsbetalats i november 2024, utförts i december 2024 och slutbetalats av köparen i februari 2025. Utföraren kan då begära utbetalning från Skatteverket avseende hela installationen senast i januari 2026. Skattereduktionen hänförs då till beskattningsår 2025. Om installationen däremot exempelvis har utförts och betalats i december 2024 är den hänförlig till beskattningsår 2024, eftersom de äldre bestämmelserna tillämpas före den 1 januari 2025. Utföraren måste då begära utbetalning senast den 31 januari 2025.

Övervägandena finns i avsnitt 12.4.5.

12.26.14 Förslaget till lag om ändring i lagen (2023:758) om ändring i lagen (2022:887) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

63 kap.

3 a §

I paragrafen finns bestämmelser om förhöjt grundavdrag för personer som vid årets ingång har fyllt 67 år.

Ändringarna i paragrafen motsvarar de ändringar som görs av bestämmelsens äldre lydelse som upphör att gälla 2027. Det innebär att höjningen av grundavdraget och den slopade avtrappning som görs vid den högsta inkomstnivån fr.o.m. den 1 januari 2027, i stället kommer att omfatta personer som vid årets ingång har fyllt 67 år.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.4 och 12.2.3.

12.26.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (2023:812) om ändring i lagen (2023:362) om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Förslaget innebär att ordinarie nedsättning av skatten på s.k. jordbruksdiesel åter ska gälla fr.o.m. den 1 januari 2026 i stället för fr.o.m. den 1 januari 2025.

Övervägandena finns i avsnitt 12.17.3.

Bilaga 1

Specifikation av budgetens utgifter och inkomster 2025

Innehållsförteckning

1	Specifikation av budgetens utgifter för 2025	2
2	Specifikation av budgetens inkomster för 2025	15

I denna bilaga sammanställs budgetens utgifter och inkomster för 2025. Utgifterna är uppdelade på 27 utgiftsområden och inkomsterna på inkomsttyper och inkomstitlar.

1 Specifikation av budgetens utgifter för 2025

Tabell 1.1 Specifikation av budgetens utgifter för 2025

Tusental kronor

Utgiftsområde

1	Rikets styrelse	20 130 981
	1 Statschefen	190 463
	1 Kungliga hov- och slottsstaten	190 463
	2 Riksdagen och dess myndigheter	3 079 182
	1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.	1 114 343
	2 Riksdagens förvaltningsanslag	1 100 317
	3 Riksdagens fastighetsanslag	340 000
	4 Riksdagens ombudsmän (JO)	133 625
	5 Riksrevisionen	390 897
	3 Sametinget och samepolitiken	70 721
	1 Sametinget	70 721
	4 Regeringskansliet m.m.	10 431 470
	1 Regeringskansliet m.m.	10 431 470
	5 Länsstyrelserna	4 180 845
	1 Länsstyrelserna m.m.	4 180 845
	6 Demokratipolitik och mänskliga rättigheter	907 492
	1 Allmänna val och demokrati	198 640
	2 Justitiekanslern	95 967
	3 Integritetsskyddsmyndigheten	219 119
	4 Valmyndigheten	170 715
	5 Stöd till politiska partier	169 200
	6 Institutet för mänskliga rättigheter	53 851
	7 Nationella minoriteter	157 771
	1 Åtgärder för nationella minoriteter	157 771
	8 Medier	1 079 301
	1 Mediestöd	991 119
	2 Mediemyndigheten	88 182
	9 Sieps samt insatser för att stärka delaktigheten i EU-arbetet	33 736
	1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	33 736
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	21 734 078
	1 Statskontoret	113 142
	2 Kammarkollegiet	165 671
	3 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter	25 550
	4 Arbetsgivarpolitiska frågor	2 443
	5 Statliga tjänstepensioner m.m.	17 295 000
	6 Finanspolitiska rådet	12 133
	7 Konjunkturinstitutet	74 837
	8 Ekonomistyrningsverket	224 363

Utgiftsområde		
9	Statistiska centralbyrån	687 238
10	Bidragfastigheter	440 000
11	Finansinspektionen	846 586
12	Riksgäldskontoret	392 878
13	Bokföringsnämnden	14 752
14	Vissa garanti- och medlemsavgifter	170 458
15	Statens servicecenter	937 147
16	Finansmarknadsforskning	30 753
17	Upphandlingsmyndigheten	103 508
18	Utbetalningsmyndigheten	197 619
3	Skatt, tull och exekution	14 812 398
1	Skatteverket	9 184 087
2	Tullverket	3 174 486
3	Kronofogdemyndigheten	2 453 825
4	Rättsväsendet	86 791 679
1	Polismyndigheten	45 211 735
2	Säkerhetspolisen	2 757 388
3	Åklagarmyndigheten	2 788 478
4	Ekobrottsmyndigheten	1 139 882
5	Sveriges Domstolar	8 178 880
6	Kriminalvården	20 432 298
7	Brottsförebyggande rådet	308 695
8	Rättsmedicinalverket	664 682
9	Brottsoffermyndigheten	62 700
10	Ersättning för skador på grund av brott	221 953
11	Rättsliga biträden m.m.	4 305 857
12	Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	90 987
13	Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	19 174
14	Bidrag till brottsförebyggande arbete	138 157
15	Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	42 660
16	Domarnämnden	12 153
	17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	416 000
5	Internationell samverkan	2 278 371
1	Avgifter till internationella organisationer	1 449 774
2	Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	185 456
3	Inspektionen för strategiska produkter	163 083
4	Svenska institutet	136 287
5	Utrikes- och säkerhetspolitiskt strategiska insatser	343 771
6	Försvar och samhällets krisberedskap	169 680 344
1	Försvar	160 914 814
1	Förbandsverksamhet och beredskap	66 245 663
2	Försvarmaktens insatser internationellt	2 799 759
3	Anskaffning av materiel och anläggningar	59 558 871
4	Forskning och teknikutveckling	1 251 905
5	Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	15 522
6	Totalförsvarets plikt- och prövningsverk	450 310
7	Officersutbildning m.m.	351 266

Utgiftsområde	
8 Försvarets radioanstalt	2 859 348
9 Totalförsvarets forskningsinstitut	572 134
10 Nämnder m.m.	8 786
11 Försvarets materielverk	3 963 946
12 Försvarsunderrättelsesdomstolen	11 786
13 Myndigheten för Totalförvarsanalys	85 518
14 Stöd till Ukraina	22 740 000
2 Samhällets krisberedskap	8 182 322
1 Kustbevakningen	1 890 822
2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	506 850
3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	27 580
4 Krisberedskap	2 391 608
5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	444 671
6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	2 030 260
7 Statens haverikommission	65 802
8 Myndigheten för psykologiskt försvar	156 248
9 Rakel Generation 2	668 481
3 Strålsäkerhet	583 208
1 Strålsäkerhetsmyndigheten	583 208
7 Internationellt bistånd	44 499 844
1 Internationellt utvecklingssamarbete	44 499 844
1 Bistandsverksamhet	42 420 943
2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	1 772 698
3 Nordiska Afrikainstitutet	18 142
4 Folke Bernadotteakademin	213 219
5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete	50 000
6 Utvärdering av internationellt bistånd	24 842
8 Migration	11 937 532
1 Migrationsverket	5 298 736
2 Ersättningar och bostadskostnader	4 133 000
3 Migrationspolitiska åtgärder	280 013
4 Domstolsprövning i utlänningsmål	915 179
5 Rättsliga biträden m.m. vid domstolsprövning i utlänningsmål	170 800
6 Offentligt biträde i utlänningsärenden	264 602
7 Utresor för avvisade och utvisade	325 202
8 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	550 000
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	120 254 872
1 Hälso- och sjukvårdspolitik	76 976 400
1 Socialstyrelsen	880 788
2 Statens beredning för medicinsk och social utvärdering	97 461
3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	199 704
4 Tandvårdsförmåner	8 479 684
5 Bidrag för läkemedelsförmånerna	41 087 000
6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård	11 201 986
7 Sjukvård i internationella förhållanden	779 592
8 Bidrag till psykiatri	3 620 393
9 Läkemedelsverket	203 110
10 E-hälsomyndigheten	264 925

Utgiftsområde		
11	Prestationsbundna insatser för att korta vårdköerna	7 480 000
12	Inspektionen för vård och omsorg	904 853
13	Myndigheten för vård- och omsorgsanalys	44 404
14	Civilt försvar inom hälso- och sjukvård	1 732 500
2	Folkhälsopolitik	1 841 181
1	Folkhälsomyndigheten	561 718
2	Insatser för vaccinberedskap	120 500
3	Bidrag till WHO	46 665
4	Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar	127 502
5	Åtgärder avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak samt spel	92 796
6	Stöd till främjande av en aktiv och meningsfull fritid för barn och unga	792 000
7	Stöd för att förebygga ohälsa och ensamhet bland äldre	100 000
3	Funktionshinderspolitik	280 183
1	Myndigheten för delaktighet	71 441
2	Bidrag till funktionshindersorganisationer	208 742
4	Politik för sociala tjänster	40 106 946
1	Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	41 891
2	Vissa statsbidrag inom funktionshindersområdet	819 714
3	Bilstöd till personer med funktionsnedsättning	263 237
4	Kostnader för statlig assistansersättning	26 922 874
5	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet	6 623 990
6	Statens institutionsstyrelse	2 391 439
7	Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	3 043 801
5	Barnrättspolitik	110 721
1	Barnombudsmannen	28 460
2	Barnets rättigheter	82 261
6	Forskningspolitik	939 441
1	Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Förvaltning	57 938
2	Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Forskning	881 503
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	123 058 927
1	Ersättning vid sjukdom och funktionsnedsättning	112 230 578
1	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	53 898 438
2	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	51 651 800
3	Merkostnadsersättning och handikappersättning	1 471 000
4	Arbetskkadeersättningar m.m.	2 322 000
5	Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	36 988
6	Bidrag för sjukskrivningsprocessen	1 436 700
7	Ersättning för höga sjuklönekostnader	1 413 652
2	Myndigheter	10 828 349
1	Försäkringskassan	10 750 646
2	Inspektionen för socialförsäkringen	77 703
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	62 890 360
1	Ersättning vid ålderdom	62 059 000
1	Garantipension till ålderspension	32 273 200
2	Efterlevandepensioner till vuxna	7 753 500
3	Bostadstillägg till pensionärer	14 409 300
4	Äldreförsörjningsstöd	1 530 000
5	Inkomstpensionstillägg	6 093 000

Utgiftsområde	
2 Myndigheter	831 360
1 Pensionsmyndigheten	831 360
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	104 531 449
1 Barnbidrag	32 048 147
2 Föräldraförsäkring	50 765 281
3 Underhållsstöd	2 753 953
4 Adoptionsbidrag	14 784
5 Barnpension och efterlevandestöd	1 123 300
6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag	6 637 908
7 Pensionsrätt för barnår	7 747 900
8 Bostadsbidrag	3 440 176
13 Integration och jämställdhet	6 265 767
1 Integration	5 063 550
1 Integrationsåtgärder	98 925
2 Kommunersättningar vid flyktningmottagande	4 964 625
2 Diskriminering	248 665
1 Diskrimineringsombudsmannen	142 746
2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	105 919
3 Jämställdhet	785 552
1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	571 039
2 Jämställdhetsmyndigheten	166 350
3 Bidrag för kvinnors organisering	48 163
4 Utanförskap	168 000
1 Åtgärder mot utanförskap	168 000
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	93 539 399
1 Arbetsmarknad	92 303 175
1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	7 514 359
2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	44 161 580
3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	6 995 286
4 Lönebidrag och Samhall m.m.	20 822 749
5 Nystartsjobb och etableringsjobb	4 064 871
6 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	129 937
7 Europeiska socialfonden+ m.m. för perioden 2021–2027	1 584 000
8 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	50 001
9 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	85 031
10 Bidrag till administration av grundbeloppet	65 122
11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8 303
12 Bidrag till lönegarantiersättning	2 250 000
13 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	1 480 936
14 Grundläggande omställnings- och kompetensstöd	3 091 000
2 Arbetsliv	1 236 224
1 Arbetsmiljöverket	920 884
2 Arbetsdomstolen	37 924
3 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	43 722
4 Medlingsinstitutet	68 110
5 Myndigheten för arbetsmiljökunskap	53 584
6 Regional skyddsombudsverksamhet	112 000
15 Studiestöd	33 793 466

Utgiftsområde	
1 Studiehjälp	4 544 297
2 Studiemedel	20 438 576
3 Omställningsstudiestöd	4 877 000
4 Statens utgifter för räntor på studielån	2 319 551
5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	63 150
6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	27 000
7 Studiestartsstöd	300 000
8 Centrala studiestödsnämnden	1 204 748
9 Överklagandenämnden för studiestöd	19 144
16 Utbildning och universitetsforskning	103 845 141
1 Barn-, ungdoms- och vuxenutbildning	36 996 224
1 Statens skolverk	1 342 316
2 Statens skolinspektion	629 618
3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	894 119
4 Sameskolstyrelsen	64 440
5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	6 094 885
6 Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	269 837
7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet samt kvalitetshöjande åtgärder inom förskola	4 560 000
8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	204 720
9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	118 582
10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	1 097 526
11 Skolforskningsinstitutet	47 007
12 Praktisknära skolforskning	36 043
13 Bidrag till lärarlöner	4 875 000
14 Särskilda insatser inom skolområdet	163 418
15 Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling	8 243 000
16 Bidrag till vissa studier	17 525
17 Statligt stöd till vuxenutbildning	4 156 422
18 Myndigheten för yrkeshögskolan	171 383
19 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	4 010 383
2 Universitet och högskolor	55 420 312
1 Universitetskanslersämbetet	173 554
2 Universitets- och högskolerådet	227 348
3 Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 182 340
4 Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 535 797
5 Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 533 879
6 Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 642 263
7 Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 510 004
8 Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 882 329
9 Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 069 522
10 Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 920 621
11 Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 680 969
12 Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 329 980
13 Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 860 065
14 Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 149 738
15 Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	849 860
16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 888 686

Utgiftsområde	
17 Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 415 763
18 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 011 242
19 Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	815 936
20 Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	467 765
21 Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	818 759
22 Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	307 884
23 Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 274 706
24 Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	420 989
25 Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	956 771
26 Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	347 661
27 Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	671 582
28 Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	309 992
29 Malmö universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 139 603
30 Malmö universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	323 684
31 Mälardalens universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	738 969
32 Mälardalens universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	304 899
33 Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	310 692
34 Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	118 379
35 Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	232 369
36 Stockholms konstnärliga högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	60 094
37 Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	131 673
38 Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	37 689
39 Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	605 687
40 Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	114 574
41 Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	513 824
42 Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	118 193
43 Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	560 129
44 Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	125 498
45 Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	493 750
46 Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	111 415
47 Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	481 860
48 Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	107 351
49 Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	381 919
50 Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	71 916
51 Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	454 954
52 Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	101 197
53 Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	195 309
54 Konstfack: Forskning och utbildning på forskarnivå	24 000
55 Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	75 800
56 Kungl. Konsthögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	14 079
57 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	154 795
58 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Forskning och utbildning på forskarnivå	24 146
59 Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	505 232
60 Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	135 511

Utgiftsområde	
61 Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	47 430
62 Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	46 185
63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	4 210 776
64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	1 332 722
65 Särskilda medel till universitet och högskolor	703 061
66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 983 963
67 Särskilda bidrag inom högskoleområdet	70 980
3 Forskning	11 278 203
1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	8 439 046
2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	420 061
3 Vetenskapsrådet: Förvaltning	209 513
4 Rymdforskning och rymdverksamhet	1 345 356
5 Rymdstyrelsen: Förvaltning	54 314
6 Institutet för rymdfysik	64 659
7 Kungl. biblioteket	464 751
8 Polarforskningssekreteriatet	70 712
9 Sunet	49 183
10 Överklagandenämnden för etikprövning	5 700
11 Etikprövningsmyndigheten	57 418
12 Nämnden för prövning av oredlighet i forskning	11 750
13 Särskilda utgifter för forskningsändamål	80 695
14 Gentekniknämnden	5 045
4 Vissa gemensamma ändamål	150 402
1 Internationella program	81 589
2 Avgift till Unesco och ICCROM	32 186
3 Kostnader för Svenska Unescorådet	11 684
4 Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	24 943
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	16 861 894
1 Kulturområdesövergripande verksamhet	2 522 393
1 Statens kulturråd	76 668
2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	454 582
3 Skapande skola	226 464
4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45 153
5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 753
6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 689 455
7 Myndigheten för kulturanalys	20 318
2 Teater, dans och musik	1 488 917
1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	1 134 044
2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	249 098
3 Statens musikverk	105 775
3 Litteraturen, läsandet och språket	431 175
1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	203 678
2 Myndigheten för tillgängliga medier	150 931
3 Institutet för språk och folkminnen	76 566
4 Bildkonst, arkitektur, form och design	112 169
1 Statens konstråd	12 096
2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	42 518

Utgiftsområde		
3	Nämnden för hemslöjdsfrågor	11 947
4	Bidrag till bild- och formområdet	45 608
	5 Konstnärernas villkor	583 359
1	Konstnärsnämnden	24 829
2	Ersättningar och bidrag till konstnärer	558 530
	6 Arkiv	509 579
1	Riksarkivet	509 579
	7 Kulturmiljö	1 123 566
1	Riksantikvarieämbetet	325 784
2	Bidrag till kulturmiljövård	299 782
3	Kyrkoantikvarisk ersättning	490 000
4	Bidrag till arbetslivsmuseer	8 000
	8 Museer och utställningar	1 975 109
1	Centrala museer: Myndigheter	1 556 061
2	Centrala museer: Stiftelser	275 714
3	Bidrag till vissa museer	79 218
4	Forum för levande historia	64 036
5	Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	80
	9 Trossamfund	101 732
1	Myndigheten för stöd till trossamfund	19 032
2	Stöd till trossamfund	82 700
	10 Film	554 444
1	Filmstöd	554 444
	11 Medier	57 244
1	Sändningar av TV Finland	9 574
2	Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3 531
3	Avgift till europeiska audiovisuella observatoriet	733
4	Stöd till taltidningar	43 406
	12 Ungdomspolitik	359 485
1	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	66 805
2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	290 680
3	Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	2 000
	13 Politik för det civila samhället	2 572 518
1	Stöd till idrotten	2 126 811
2	Bidrag till allmänna samlingslokaler	52 164
3	Stöd till friluftorganisationer	104 785
4	Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000
5	Insatser för den ideella sektorn	273 758
	14 Folkbildning	4 372 272
1	Statsbidrag till studieförbund	1 641 023
2	Statsbidrag till folkhögskolor	2 446 760
3	Bidrag till tolkutbildning	57 331
4	Särskilt utbildningsstöd	227 158
	15 Tillsyn över spelmarknaden	97 932
1	Spelinspektionen	97 932
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	3 240 094
	1 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	2 949 535

Utgiftsområde		
1	Bostadspolitisk utveckling	253 000
2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500
3	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000
4	Boverket	302 277
5	Statens geotekniska institut	57 752
6	Lantmäteriet	871 006
7	Energieffektivisering av flerbostadshus	40 000
8	Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	1 370 000
	2 Konsumentpolitik	290 559
1	Konsumentverket	183 226
2	Allmänna reklamationsnämnden	66 392
3	Fastighetsmäklarinspektionen	36 258
4	Åtgärder på konsumentområdet	1 559
5	Bidrag till miljömärkning av produkter	3 124
19	Regional utveckling	4 294 201
1	Regionala utvecklingsåtgärder	2 012 337
2	Transportbidrag	549 864
3	Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	1 732 000
20	Klimat, miljö och natur	16 438 897
	1 Miljöpolitik	15 174 410
1	Naturvårdsverket	651 691
2	Miljöövervakning m.m.	388 714
3	Åtgärder för värdefull natur	1 352 035
4	Sanering och återställning av förorenade områden	1 064 318
5	Miljöforskning	93 825
6	Kemikalieinspektionen	306 833
7	Avgifter till Internationella organisationer	337 431
8	Åtgärder för minskade kväveutsläpp till luft i jordbrukssektorn	100 000
9	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	308 632
10	Klimatanpassning	89 500
11	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	1 326 565
12	Insatser för internationella klimatinvesteringar	263 450
13	Internationellt miljösamarbete	52 400
14	Skydd av värdefull natur	1 185 500
15	Havs- och vattenmyndigheten	360 516
16	Klimatinvesteringar	3 495 000
17	Klimatpremier	2 313 000
18	Industrikivet	1 345 000
19	Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv	115 000
20	Driftstöd för bio-CCS	15 000
21	Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden	10 000
	2 Miljöforskning	1 264 487
1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	137 079
2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	1 127 408
21	Energi	6 631 297
1	Statens energimyndighet	585 557

Utgiftsområde		
2	Insatser för energieffektivisering	415 000
3	Energiforskning	1 647 723
4	Energimarknadsinspektionen	234 039
5	Energiplanering	790 000
6	Avgifter till internationella organisationer	33 328
7	Elsäkerhetsverket	79 650
8	Laddinfrastruktur	930 000
9	Biogasstöd	985 000
10	Energiberedskap	198 000
11	Elberedskap	733 000
22	Kommunikationer	94 447 432
1	Transportpolitik	92 790 142
1	Utveckling av statens transportinfrastruktur	41 028 989
2	Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur	40 302 196
3	Trafikverket	1 539 222
4	Ersättning för sjöräddning och fritidsbåtsändamål	194 308
5	Ersättning för viss kanal- och slussinfrastruktur	62 284
6	Ersättning avseende flygplatser	296 013
7	Trafikavtal	1 006 000
8	Viss internationell verksamhet	30 557
9	Statens väg- och transportforskningsinstitut	89 741
10	Från EU-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk	950 000
11	Trängselskatt i Stockholm	1 723 381
12	Transportstyrelsen	2 660 987
13	Trafikanalys	75 745
14	Trängselskatt i Göteborg	745 253
15	Sjöfartsstöd	1 550 000
16	Internationell tågtrafik	95 000
17	Infrastruktur för flygtrafiktjänst	379 000
18	Lån till körkort	31 466
19	Obemannad luftfart	30 000
2	Politiken för informationssamhället	1 657 290
1	Post- och telestyrelsen	247 926
2	Ersättning för särskilda tjänster för personer med funktionsnedsättning	106 278
3	Grundläggande betaltjänster	25 037
4	Informationsteknik och telekommunikation	58 844
5	Driftsäker och tillgänglig elektronisk kommunikation	819 014
6	Myndigheten för digital förvaltning	270 297
7	Digital förvaltning	129 894
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	21 697 804
1	Skogsstyrelsen	584 367
2	Insatser för skogsbruket	594 373
3	Statens veterinärmedicinska anstalt	227 537
4	Bidrag till veterinär fältverksamhet	156 088
5	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	9 933
6	Bekämpning av smittsamma djursjukdomar	133 349
7	Ersättningar för viltskador m.m.	67 778
8	Statens jordbruksverk	860 851

Utgiftsområde		
9	Bekämpning av växtskadegörare	21 000
10	Gårdsstöd m.m.	7 661 258
11	Intervention för jordbruksprodukter m.m.	169 000
12	Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027	2 230 300
13	Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitiken andra pelare 2023–2027	1 942 500
14	Livsmedelsverket	527 849
15	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	246 160
16	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	57 413
17	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 198 387
18	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	773 062
19	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	34 830
20	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	24 116
21	Åtgärder på fjällägenheter	1 529
22	Främjande av rennäringen m.m.	135 915
23	Sveriges lantbruksuniversitet	2 342 374
24	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	818 664
25	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177
26	Slakterikontroll	165 137
27	Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	356 000
28	Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	96 857
29	Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	260 000
24	Näringsliv	8 315 298
1	Näringspolitik	7 406 997
1	Verket för innovationssystem	286 870
2	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	3 410 855
3	Institutens strategiska kompetensmedel	881 268
4	Tillväxtverket	426 447
5	Näringslivsutveckling	254 042
6	Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	75 303
7	Turismfrämjande	109 613
8	Sveriges geologiska undersökning	404 039
9	Geovetenskaplig forskning	5 923
10	Miljösäkring av oljelagringsanläggningar	14 000
11	Bolagsverket	152 881
12	Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien	12 327
13	Konkurrensverket	216 726
14	Konkurrensforskning	10 804
15	Upprustning och drift av Göta kanal	39 910
16	Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag	68 850
17	Kapitalinsatser i statligt ägda företag	11 000
18	Avgifter till vissa internationella organisationer	16 860
19	Finansiering av rättegångskostnader	18 000
20	Bidrag till företagsutveckling och innovation	269 472
21	Patent- och registreringsverket	356 807

Utgiftsområde	
22 Stöd vid korttidsarbete	365 000
2 Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande	908 301
1 Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet	36 259
2 Kommerskollegium	115 250
3 Exportfrämjande verksamhet	484 367
4 Investeringsfrämjande	103 772
5 Avgifter till internationella handelsorganisationer	23 517
6 Bidrag till standardiseringen	45 136
7 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning	100 000
25 Allmänna bidrag till kommuner	173 107 254
1 Kommunalekonomisk utjämning	166 750 052
2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	6 092 052
3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer	7 150
4 Tillfälligt stöd till enskilda regioner	250 000
5 Bidrag för stärkt effektivitet i kommunsektorn	8 000
26 Statsskuldräntor m.m.	28 755 200
1 Räntor på statsskulden	28 600 000
2 Oförutsedda utgifter	10 000
3 Riksgäldskontorets provisionsutgifter	145 200
27 Avgiften till Europeiska unionen	47 761 911
1 Avgiften till Europeiska unionen	47 761 911
Summa anslag	1 441 595 890

2 Specifikation av budgetens inkomster för 2025

Tabell 2.1 Specifikation av budgetens inkomster för 2025

Tusental kronor

Inkomsttyp

Skatt på arbete	1 577 919 776
1100 Direkta skatter på arbete	786 951 392
<i>1110 Inkomstskatter</i>	<i>1 033 806 256</i>
1111 Statlig inkomstskatt	64 165 361
1115 Kommunal inkomstskatt	969 640 894
<i>1120 Allmän pensionsavgift</i>	<i>166 628 512</i>
1121 Allmän pensionsavgift	166 628 512
<i>1130 Artistskatt</i>	<i>0</i>
1131 Artistskatt	0
<i>1140–1160 Skattereduktioner</i>	<i>-413 483 375</i>
1141 Allmän pensionsavgift	-166 602 782
1143 Arbetslöshetskassa	-1 603 040
1144 Fastighetsavgift	-505 872
1151 Sjöinkomst	-39 981
1153 Jobbskatteavdrag	-204 420 941
1154 Avdrag för hushållsarbete	-19 892 078
1155 Gåvor till ideell verksamhet	-512 695
1156 Övriga skattereduktioner	0
1157 Skattereduktion för boende i vissa områden	-1 366 241
1158 Skattereduktion sjuk- och aktivitetsersättning	-4 148 217
1159 Skattereduktion för förnybar el	-710 880
1161 Skattereduktion för installation av grön teknik	-4 305 778
1162 Skattereduktion för förvärvsinkomster	-9 374 869
1200 Indirekta skatter på arbete	790 968 384
<i>1210 Arbetsgivaravgifter</i>	<i>771 132 213</i>
1211 Sjukförsäkringsavgift	85 888 246
1212 Föräldraförsäkringsavgift	62 904 067
1213 Arbetsskadeavgift	4 838 774
1214 Ålderspensionsavgift	253 666 407
1215 Efterlevandepensionsavgift	14 516 323
1216 Arbetsmarknadsavgift	63 198 854
1217 Allmän löneavgift	281 132 793
1218 Ofördelade avgifter	0
1219 Nedsatta avgifter	4 986 748
<i>1240 Egenavgifter</i>	<i>11 730 609</i>
1241 Sjukförsäkringsavgift	135 988
1242 Föräldraförsäkringsavgift	627 763
1243 Arbetsskadeavgift	58 566
1244 Ålderspensionsavgift, netto	4 644 030
1245 Efterlevandepensionsavgift	181 399
1246 Arbetsmarknadsavgift	1 656
1247 Allmän löneavgift	4 267 241

Inkomsttyp		
1248	Ofördelade avgifter	0
1249	Nedsatta avgifter	1 813 966
1260	Avgifter till premiepensionssystemet	-53 234 021
1261	Avgifter till premiepensionssystemet	-53 234 021
1270	Särskild löneskatt	67 582 104
1271	Pensionskostnader, företag	60 732 591
1272	Pensionskostnader, staten	5 643 340
1273	Förvärvsinkomster	529 070
1274	Egenföretagare	677 103
1275	Övrigt	0
1280	Nedsättningar	-6 800 714
1282	Arbetsgivaravgifter	-4 986 748
1283	Egenavgifter, generell nedsättning	-1 748 323
1284	Egenavgifter, regional nedsättning	-65 643
1290	Tjänstegruppliv	558 192
1291	Tjänstegruppliv	558 192
1300	Skatt på kapital	418 599 454
1310	Skatt på kapital, hushåll	92 143 300
1311	Skatt på kapital	126 695 210
1312	Skattereduktion kapital	-34 706 103
1313	Expansionsmedelsskatt	154 193
1320	Skatt på företagsvinster	225 163 204
1321	Skatt på företagsvinster	225 169 537
1322	Skattereduktioner	-6 333
1330	Kupongskatt	9 283 504
1331	Kupongskatt	9 283 504
1340	Avkastningsskatt	29 994 198
1341	Avkastningsskatt, hushåll	267 665
1342	Avkastningsskatt, företag	29 589 348
1343	Avkastningsskatt på individuellt pensionssparande	137 184
1350	Fastighetsskatt	43 127 568
1351	Fastighetsskatt, hushåll	949 102
1352	Fastighetsskatt, företag	19 276 798
1353	Kommunal fastighetsavgift, hushåll	18 104 629
1354	Kommunal fastighetsavgift, företag	4 797 038
1360	Stämpelskatt	12 906 739
1361	Stämpelskatt	12 906 739
1390	Riskskatt för kreditinstitut	5 980 941
1391	Riskskatt för kreditinstitut	5 980 941
1400	Skatt på konsumtion och insatsvaror	728 287 523
1410	Mervärdesskatt	589 617 623
1411	Mervärdesskatt	589 617 623
1420	Skatt på alkohol och tobak	31 797 223
1421	Skatt på tobak	12 594 923
1422	Skatt på etylalkohol	6 182 369
1423	Skatt på vin	7 163 457
1424	Skatt på mellanklassprodukter	169 080
1425	Skatt på öl	5 170 013

Inkomsttyp		
1426	Privatinförsel av alkohol och tobak	861
1427	Skatt på vissa nikotinhaltiga produkter	516 521
1430–1460	Skatt på energi och miljö	76 548 562
<i>1430</i>	<i>Energiskatt</i>	<i>44 545 424</i>
1431	Skatt på elektrisk kraft	34 952 665
1432	Energiskatt bensin	4 384 167
1433	Energiskatt oljeprodukter	4 929 408
1434	Energiskatt övrigt	279 184
<i>1440</i>	<i>Koldioxidskatt</i>	<i>24 533 371</i>
1441	Koldioxidskatt bensin	8 612 056
1442	Koldioxidskatt oljeprodukter	15 414 621
1443	Koldioxidskatt övrigt	506 693
<i>1450–1460</i>	<i>Övriga skatter på energi och miljö</i>	<i>7 469 767</i>
1451	Svavelskatt	11 092
1452	Skatt på råttololja	0
1453	Särskild skatt mot förorening	55 938
1454	Skatt på bekämpningsmedel	158 203
1456	Avfallsskatt	370 069
1457	Avgifter till Kemikalieinspektionen	51 700
1458	Övriga skatter	116 390
1459	Intäkter från EU:s handel med utsläppsrätter	3 498 030
1461	Kemikalieskatt	2 283 581
1462	Skatt på flygresor	774 764
1463	Skatt på avfallsförbränning	0
1464	Skatt på plastbärkassar	0
1465	Intäkter från handel med Elcertifikat	150 000
1467	Flaskhalsintäkter	0
<i>1470</i>	<i>Skatt på vägtrafik</i>	<i>22 472 719</i>
1471	Fordonsskatt	15 408 355
1472	Väggavgifter	1 603 228
1473	Trängselskatt	2 632 059
1474	Skatt på trafikförsäkringspremier	2 829 077
<i>1480</i>	<i>Övriga skatter</i>	<i>7 851 396</i>
1481	Systembolaget AB:s överskott	356 300
1482	Inlevererat överskott från Svenska Spel AB	1 851 300
1483	Skatt på spel	5 461 275
1485	Spelavgifter	42 500
1486	Skatt på annonser och reklam	21
1491	Avgifter för telekommunikation	140 000
1500	Skatt på import	7 933 347
1511	Tullmedel	7 933 347
1512	Socketavgifter	0
1600	Restförda och övriga skatter	10 709 602
<i>1610</i>	<i>Restförda skatter</i>	<i>-12 687 101</i>
1611	Restförda skatter, hushåll	-3 769 743
1612	Restförda skatter, företag	-8 917 357
<i>1620</i>	<i>Övriga skatter, hushåll</i>	<i>6 990 856</i>
1621	Omprövningar aktuellt beskattningsår	-577 770

Inkomsttyp		
1622	Omprövningar äldre beskattningsår	1 912 335
1623	Anstånd	500 000
1624	Övriga skatter	4 825 380
1625	Skattetillägg	144 828
1626	Förseningsavgifter	186 083
1630	<i>Övriga skatter företag</i>	-380 542
1631	Omprövningar aktuellt beskattningsår	-1 739 630
1632	Omprövningar äldre beskattningsår	0
1633	Anstånd	-500 000
1634	Övriga skatter	-10 000
1635	Skattetillägg	1 455 172
1636	Förseningsavgifter	413 917
1640	<i>Intäkter som förs till fonder</i>	7 351 649
1641	Insättningsgarantiavgifter	2 409 300
1644	Batteriavgifter	1 700
1645	Kväveoxidavgifter	612 900
1647	Resolutionsavgift	4 327 749
1650	<i>Avgifter till public service</i>	9 434 739
1651	Avgifter till public service	9 434 739
Totala skatteintäkter		2 743 449 702
1700	Avgående poster, skatter till EU	-7 933 347
1710	<i>EU-skatter</i>	-7 933 347
1711	EU-skatter	-7 933 347
Offentliga sektorns skatteintäkter		2 735 516 355
1800	Avgående poster, skatter till andra sektorer	-1 336 433 319
1810	<i>Skatter till andra sektorer</i>	-1 336 433 319
1811	Kommunala skatter	-992 013 514
1812	Avgifter till AP-fonder	-344 419 804
Statens skatteintäkter		1 399 083 036
1900	Periodiseringar	3 062 709
1910	<i>Uppbördsförskjutningar</i>	12 086 098
1911	Uppbördsförskjutningar	12 086 098
1920	<i>Betalningsförskjutningar</i>	-24 423 389
1921	Kommuner och regioner	-11 380 309
1922	Ålderspensionssystemet	1 577 164
1923	Företag och hushåll	-14 815 654
1924	Kyrkosamfund	176 245
1925	EU	19 165
1930	<i>Anstånd</i>	15 400 000
1931	Anstånd	15 400 000
1000	Statens skatteinkomster	1 402 145 744
2100	Rörelseöverskott	628 208
2110	<i>Affärsverkens inlevererade överskott</i>	261 000
2114	Luffartsverkets inlevererade överskott	0
2116	Affärsverket svenska kraftnäts inlevererade utdelning och inleverans av motsvarighet till statlig skatt	261 000
2118	Sjöfartsverkets inlevererade överskott	0
2120	<i>Övriga myndigheters inlevererade överskott</i>	367 208

Inkomsttyp		
2124	Inlevererat överskott av Riksgäldskontorets garantiverksamhet	78 840
2126	Inlevererat överskott av statsstödd exportkredit	0
2127	Inlevererat överskott av övriga myndigheter	288 368
2130	Riksbankens inlevererade överskott	0
2131	Riksbankens inlevererade överskott	0
2200	Överskott av statens fastighetsförvaltning	565 000
2210	Överskott av fastighetsförvaltning	565 000
2215	Inlevererat överskott av statens fastighetsförvaltning	565 000
2300	Ränteinkomster	3 461 930
2320	Räntor på näringslån	0
2314	Ränteinkomster på lån till fiskerinäringen	0
2322	Räntor på övriga näringslån	0
2323	Räntor på övriga näringslån	0
2324	Ränteinkomster på lokaliseringlån	0
2340	Räntor på studielån	34 000
2342	Ränteinkomster på allmänna studielån	34 000
2390	Övriga ränteinkomster	3 427 930
2391	Ränteinkomster på markförvärv för jordbrukets rationalisering	0
2394	Övriga ränteinkomster	27 670
2397	Räntor på skattekonto m.m., netto	3 400 260
2400	Inkomster av statens aktier	24 900 000
2410	Inkomster av statens aktier	24 900 000
2411	Inkomster av statens aktier	24 900 000
2500	Offentligrättsliga avgifter	13 296 954
2511	Expeditions- och ansökningsavgifter	1 086 540
2525	Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor	5 118 416
2527	Avgifter för statskontroll av krigsmaterieltillverkning	48 500
2528	Avgifter vid bergsstaten	30 900
2529	Avgifter vid patent- och registreringsväsendet	459 000
2531	Avgifter för registrering i föreningsregister m.fl.	2 813
2532	Avgifter vid Kronofogdemyndigheten	1 683 800
2534	Avgifter vid Transportstyrelsen	1 751 000
2537	Miljöskyddsavgifter	364 644
2548	Avgifter för Finansinspektionens verksamhet	852 141
2551	Avgifter från kärnkraftverken	319 000
2552	Övriga offentligrättsliga avgifter	570 000
2553	Registreringsavgift till Fastighetsmäklarinspektionen	33 000
2558	Avgifter för årlig revision	166 720
2559	Avgifter för etikprovning av forskning	30 410
2561	Efterbevaknings- och tillsynsavgifter	21 769
2562	CSN-avgifter	758 300
2600	Försäljningsinkomster	49 181
2624	Inkomster av uppbörd av felparkeringsavgifter	49 181
2627	Offentlig lagring, försäljningsintäkter	0
2700	Böter m.m.	1 943 680
2711	Restavgifter och dröjsmålsavgifter	78 089
2712	Bötesmedel	1 505 200
2713	Vattenföreningavgift m.m.	0

Inkomsttyp		
2714	Sanktionsavgifter m.m.	336 314
2717	Kontrollavgifter vid särskild skattekontroll	24 077
2800	Övriga inkomster av statens verksamhet	2 991 645
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet	2 991 645
2812	Ersättning för uppbördskostnader tull PCO	0
2000	Inkomster av statens verksamhet	47 836 597
3100	Inkomster av försålda byggnader och maskiner	0
3120	Statliga myndigheters inkomster av försålda byggnader och maskiner	0
3125	Fortifikationsverkets försäljning av fastigheter	0
3200	Övriga inkomster av markförsäljning	0
3211	Övriga inkomster av markförsäljning	0
3300	Övriga inkomster av försäld egendom	5 000 000
3311	Inkomster av statens gruvegendom	0
3312	Övriga inkomster av försäld egendom	5 000 000
3000	Inkomster av försäld egendom	5 000 000
4100	Återbetalning av näringslån	800
4120	Återbetalning av jordbrukslån	0
4123	Återbetalning av lån till fiskerinäringen	0
4130	Återbetalning av övriga näringslån	800
4136	Återbetalning av övriga näringslån	800
4137	Återbetalning av övriga näringslån, Statens jordbruksverk	0
4138	Återbetalning av tidigare infriade statliga garantier	0
4139	Återbetalning av lokaliseringlån	0
4300	Återbetalning av studielån	384 145
4312	Återbetalning av allmänna studielån	145
4313	Återbetalning av studiemedel	384 000
4500	Återbetalning av övriga lån	177 986
4525	Återbetalning av lån för svenska FN-styrkor	48 636
4526	Återbetalning av övriga lån	129 350
4000	Återbetalning av lån	562 930
5100	Avskrivningar och amorteringar	0
5120	Avskrivningar på fastigheter	0
5121	Amortering på statskapital	0
5200	Statliga pensionsavgifter	23 921 000
5211	Statliga pensionsavgifter	23 921 000
5000	Kalkylmässiga inkomster	23 921 000
6100	Bidrag från EU:s jordbruksfonder	10 289 920
6110	Bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket	7 830 258
6111	Gårdsstöd	7 661 258
6113	Övriga interventioner	169 000
6114	Exportbidrag	0
6115	Djurbidrag	0
6116	Offentlig lagring	0
6119	Övriga bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket	0
6120	Bidrag från EU till landsbygdsutvecklingen	2 459 662
6124	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2007–2013	0
6125	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2014–2020	773 062

Inkomsttyp		
6126	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2021–2027	1 686 600
6200	Bidrag från EU till fiskenäringen	217 469
6214	Bidrag från Europeiska havs- och fiskerifonden 2014–2020	0
6215	Bidrag från Europeiska havs- och fiskerifonden 2021–2027	217 469
6300	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden	1 595 000
6314	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020	0
6315	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2021–2027	1 595 000
6400	Bidrag från Europeiska socialfonden	1 554 000
6414	Bidrag från Europeiska socialfonden 2014–2020	0
6415	Bidrag från Europeiska socialfonden 2021–2027	1 554 000
6500	Bidrag till transeuropeiska nätverk	533 500
6511	Bidrag till transeuropeiska nätverk	533 500
6600	Bidrag från Europeiska faciliteten för återhämtning och resiliens	34 580 356
6611	Bidrag från Europeiska faciliteten för återhämtning och resiliens	34 580 356
6900	Övriga bidrag från EU	0
6911	Övriga bidrag från EU	0
6000	Bidrag m.m. från EU	48 770 245
7100	Tillkommande skatter	13 641 450
7110	<i>EU-skatter</i>	7 914 182
7112	Tullmedel	7 914 182
7113	Jordbrukstullar och sockeravgifter	0
7120	<i>Kommunala utjämningsavgifter</i>	5 727 268
7121	Utjämningsavgift för LSS-kostnader	5 727 268
7200	Avräkningar	-168 015 517
7210	<i>Intäkter som förs till fonder</i>	-7 351 649
7211	Intäkter som förs till fonder	-7 351 649
7220	<i>Kompensation för mervärdesskatt</i>	-150 521 245
7221	Avräknad mervärdesskatt, statliga myndigheter	-58 302 639
7222	Kompensation för mervärdesskatt, kommuner	-92 218 606
7230	<i>Övriga avräkningar</i>	-10 142 623
7231	Avgifter till public service	-9 992 623
7232	Intäkter från handel med elcertifikat	-150 000
7000	Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-154 374 067
8000	Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0
8127	Stöd vid korttidsarbete	0
9000	Löpande redovisade skatter m.m.	0
Summa inkomster		1 373 862 451

Bilaga 2

Tabellsamling makroekonomisk utveckling och offentliga finanser

Innehållsförteckning

1	Den makroekonomiska utvecklingen.....	2
2	Den offentliga sektorns finanser.....	9

I denna bilaga specificeras prognoserna för den makroekonomiska utvecklingen och den offentliga sektorns finanser. Dessa prognoser beskrivs i avsnitt 3 och 8. Prognoserna är baserade på de regelverk för skatter och transfereringar och de anslagsnivåer som har beslutats av riksdagen och som har föreslagits eller aviserats av regeringen.

1 Den makroekonomiska utvecklingen

Tabell 1.1 Internationella variabler

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2018–2023, prognos 2024–2027

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP, euroområdet	1,7	1,6	-6,0	6,0	3,4	0,4	0,7	1,3	1,5	1,4
BNP, USA	3,0	2,5	-2,2	5,8	1,9	2,5	2,6	1,6	1,8	2,0
BNP, Kina	6,7	6,0	2,2	8,4	3,0	5,2	4,8	4,5	4,4	4,4
BNP i världen, PPP-vägd ¹	3,6	2,8	-2,7	6,5	3,5	3,2	3,0	3,2	3,2	3,1
BNP i världen, KIX-vägd ²	2,4	2,2	-4,7	6,4	3,3	1,3	1,5	1,8	2,0	2,0
Inflation, euroområdet ³	1,8	1,2	0,3	2,6	8,4	5,4	2,4	2,1	2,0	2,0
Inflation, USA ⁴	2,4	1,8	1,2	4,7	8,0	4,1	3,0	2,4	2,3	2,3
Dagslåneränta, euroområdet ⁵	-0,4	-0,5	-0,5	-0,6	0,0	3,2	3,7	2,5	2,1	2,1
Styrränta, USA ⁶	1,9	2,3	0,5	0,3	1,8	5,2	5,4	4,0	3,1	2,8
Råoljpris ⁷	71,0	64,3	41,8	70,7	100,8	82,5	82,2	76,7	73,6	71,6

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-05.

¹ BNP sammanviktad med köpkraftsjusterade (PPP) BNP-vikter enligt Internationella valutafonden.

² BNP sammanviktad med KIX-vikter, ett mått på respektive lands betydelse för svensk utrikeshandel. De senaste beräknade viktorna används för 2024 och därefter skrivs de fram med trenden från de föregående fem åren.

³ Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP).

⁴ Konsumentprisindex (KPI).

⁵ Procent, årsgenomsnitt. Avser estr, dvs. den referensränta som ska återspegla kostnader mellan banker i euroområdet för osäkrade lån från en bankdag till nästa.

⁶ Procent, årsgenomsnitt. Federal funds ränta.

⁷ Brent, US-dollar per fat. Prognos avser 10-dagars genomsnitt för terminspriseringen 2024-07-31.

Källor: Macrobond och egna beräkningar.

Tabell 1.2 Finansiella variabler

Procent, årsgenomsnitt, om inte annat anges. Utfall 2018–2023, prognos 2024–2027

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Styrränta	-0,50	-0,25	0,00	0,00	0,75	3,46	3,66	2,57	2,00	2,00
Statsobligationsränta 10 år	0,7	0,1	0,0	0,3	1,5	2,5	2,3	2,4	2,6	2,6
Statsobligationsränta 5 år	0,1	-0,4	-0,3	0,0	1,6	2,6	2,2	2,3	2,4	2,5
Växelkurs, kronindex KIX ¹	117,6	122,1	118,5	114,3	121,1	127,5	126,0	124,4	122,0	120,0
Växelkurs SEK per EUR	10,3	10,6	10,5	10,1	10,6	11,5	11,4	11,3	11,0	10,8
Växelkurs SEK per USD	8,7	9,5	9,2	8,6	10,1	10,6	10,6	10,2	9,8	9,4

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-05.

¹ 18 november 1992 = 100.

Källor: Riksbanken, Macrobond och egna beräkningar.

Tabell 1.3 Försörjningsbalans, fasta priser

Procentuell förändring i fasta priser om inte annat anges. Utfall 2018–2023, prognos 2024–2027

	2023 ¹	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP	6 206	1,9	2,5	-2,0	5,9	1,5	-0,2	0,8	2,5	3,2	2,4
Hushållens konsumtion	2 782	1,9	0,8	-3,0	6,0	2,8	-2,3	0,3	2,9	4,1	3,1
Offentlig konsumtion	1 621	0,7	0,0	-1,6	3,4	0,7	1,0	0,7	1,3	0,8	0,0
<i>varav stat</i>	<i>429</i>	<i>0,6</i>	<i>-1,1</i>	<i>0,4</i>	<i>5,6</i>	<i>2,3</i>	<i>2,1</i>	<i>2,1</i>	<i>3,8</i>	<i>2,3</i>	<i>0,5</i>
<i>varav kommunsektor²</i>	<i>1 192</i>	<i>0,8</i>	<i>0,4</i>	<i>-2,3</i>	<i>2,7</i>	<i>0,1</i>	<i>0,6</i>	<i>0,2</i>	<i>0,4</i>	<i>0,2</i>	<i>-0,2</i>
Fasta bruttoinvesteringar	1 555	1,4	0,1	1,6	7,3	0,3	-1,3	-0,2	3,0	4,2	3,5
<i>varav i näringslivet</i>	<i>1 243</i>	<i>0,6</i>	<i>-0,5</i>	<i>0,7</i>	<i>10,0</i>	<i>1,0</i>	<i>-2,6</i>	<i>-1,3</i>	<i>1,8</i>	<i>4,2</i>	<i>4,3</i>
<i>– bostadsinvesteringar</i>	<i>236</i>	<i>-6,5</i>	<i>-6,6</i>	<i>3,1</i>	<i>10,6</i>	<i>0,6</i>	<i>-23,3</i>	<i>-17,2</i>	<i>5,4</i>	<i>7,6</i>	<i>7,5</i>
<i>varav i offentliga myndigheter</i>	<i>307</i>	<i>5,2</i>	<i>2,6</i>	<i>5,4</i>	<i>-3,7</i>	<i>-1,9</i>	<i>4,7</i>	<i>4,2</i>	<i>7,8</i>	<i>4,0</i>	<i>0,3</i>
<i>– stat</i>	<i>164</i>	<i>1,3</i>	<i>3,7</i>	<i>15,5</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,8</i>	<i>3,8</i>	<i>9,8</i>	<i>14,0</i>	<i>6,6</i>	<i>0,9</i>
<i>– kommunsektor</i>	<i>143</i>	<i>8,9</i>	<i>1,6</i>	<i>-3,4</i>	<i>-7,3</i>	<i>-4,9</i>	<i>5,7</i>	<i>-2,3</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>-0,8</i>
Lagerinvesteringar ³	0	0,2	-0,1	-0,7	0,4	1,2	-1,3	-0,4	0,0	0,0	0,0
Export	3 425	4,4	6,9	-5,5	11,9	6,2	3,3	2,2	2,8	3,8	3,7
Import ⁴	3 177	4,1	2,0	-6,3	12,8	9,7	-1,0	0,4	2,8	4,0	3,7
Nettoexport ⁵	248	0,2	2,3	0,1	0,1	-1,2	2,3	1,0	0,1	0,1	0,2
BNP per invånare⁶	0,6	0,7	1,5	-2,7	5,3	0,8	-0,6	0,6	2,3	3,0	2,2

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-05. Med begreppet kommunsektor avses det som i nationalräkenskaperna (NR) benämns kommunala myndigheter. Kommunsektorn innefattar både kommuner och regioner.

¹ Löpande priser, miljarder kronor. År 2023 är referensår för prognosen för försörjningsbalansen i fasta priser.

² Konsumtionsvolymen i kommunsektorn mäts till största delen med s.k. volymindex vilka främst påverkas av demografiska faktorer och inte nödvändigtvis är detsamma som hur mycket resurser kommunsektorn lägger på verksamheten.

³ Bidrag till BNP-tillväxten, förändring i procent av BNP föregående år.

⁴ I summering av BNP utgör importen en avdragspost.

⁵ Export minus import, uttryckt som bidrag till BNP-tillväxt (procentenheter).

⁶ BNP per person i totala befolkningen.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.4 Försörjningsbalans, fasta priser, kalenderkorrigerad

Procentuell förändring i fasta priser om inte annat anges. Utfall 2018–2023, prognos 2024–2027

	2023 ¹	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP	6 206	2,0	2,6	-2,3	5,8	1,5	0,1	0,9	2,8	2,9	2,2
Hushållens konsumtion	2 782	2,0	0,8	-3,1	5,9	2,9	-2,2	0,3	3,0	4,0	3,0
Offentlig konsumtion	1 621	0,9	0,0	-1,9	3,3	0,7	1,3	0,7	1,7	0,4	-0,3
<i>varav stat</i>	<i>429</i>	<i>0,7</i>	<i>-1,1</i>	<i>0,2</i>	<i>5,5</i>	<i>2,3</i>	<i>2,3</i>	<i>2,1</i>	<i>4,0</i>	<i>2,1</i>	<i>0,2</i>
<i>varav kommunsektor²</i>	<i>1 192</i>	<i>1,0</i>	<i>0,4</i>	<i>-2,7</i>	<i>2,5</i>	<i>0,1</i>	<i>0,9</i>	<i>0,2</i>	<i>0,8</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,6</i>
Fasta bruttoinvesteringar	1 555	1,5	0,1	1,4	7,1	0,3	-1,0	-0,2	3,3	3,9	3,2
<i>varav i näringslivet</i>	<i>1 243</i>	<i>0,7</i>	<i>-0,5</i>	<i>0,3</i>	<i>9,8</i>	<i>1,0</i>	<i>-2,3</i>	<i>-1,3</i>	<i>2,1</i>	<i>3,9</i>	<i>4,0</i>
<i>– bostadsinvesteringar</i>	<i>236</i>	<i>-6,5</i>	<i>-6,6</i>	<i>3,0</i>	<i>10,6</i>	<i>0,6</i>	<i>-23,3</i>	<i>-17,2</i>	<i>5,5</i>	<i>7,5</i>	<i>7,5</i>
<i>varav i offentliga myndigheter</i>	<i>307</i>	<i>5,2</i>	<i>2,6</i>	<i>5,4</i>	<i>-3,7</i>	<i>-1,9</i>	<i>4,7</i>	<i>4,2</i>	<i>7,8</i>	<i>4,0</i>	<i>0,3</i>
<i>– stat</i>	<i>164</i>	<i>1,3</i>	<i>3,7</i>	<i>15,6</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,8</i>	<i>3,8</i>	<i>9,8</i>	<i>14,0</i>	<i>6,6</i>	<i>1,0</i>
<i>– kommunsektor</i>	<i>143</i>	<i>8,8</i>	<i>1,6</i>	<i>-3,3</i>	<i>-7,3</i>	<i>-4,9</i>	<i>5,6</i>	<i>-2,3</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,9</i>
Lagerinvesteringar ³	0	0,2	-0,1	-0,7	0,4	1,1	-1,3	-0,4	0,0	0,0	0,0
Export	3 425	4,6	6,9	-5,9	11,7	6,2	3,7	2,2	3,2	3,4	3,3
Import ⁴	3 177	4,3	2,0	-6,6	12,6	9,7	-0,7	0,4	3,1	3,6	3,4
Nettoexport ⁵	248	0,0	1,9	0,2	0,1	-1,0	1,0	1,0	0,2	0,1	0,1

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-05. Med begreppet kommunsektor avses det som i nationalräkenskaperna (NR) benämns kommunala myndigheter. Kommunsektorn innefattar både kommuner och regioner.

¹ Löpande priser, miljarder kronor. Beloppen är inte kalenderkorrigerade. År 2023 är referensår för prognosen för försörjningsbalansen i fasta priser.

² Konsumtionsvolymen i kommunsektorn mäts till största delen med s.k. volymindex vilka främst påverkas av demografiska faktorer och inte nödvändigtvis är detsamma som hur mycket resurser kommunsektorn lägger på verksamheten.

³ Bidrag till BNP-tillväxten, förändring i procent av BNP föregående år.

⁴ I summering av BNP utgör importen en avdragspost.

⁵ Export minus import, uttryckt som bidrag till BNP-tillväxt (procentenheter).

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.5 Försörjningsbalans, löpande priser

Procentuell förändring i löpande priser om inte annat anges. Utfall 2018–2023, prognos 2024–2027

	2023 ¹	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP	6 206	4,6	5,0	-0,2	8,8	7,3	5,8	3,6	4,0	5,2	4,6
Hushållens konsumtion	2 782	4,5	2,8	-2,2	8,3	9,8	3,9	2,2	4,6	6,2	5,2
Offentlig konsumtion	1 621	4,6	3,1	2,6	5,7	6,2	8,3	5,1	3,3	4,1	3,8
<i>varav stat</i>	429	3,8	2,9	2,1	8,1	7,8	7,7	5,8	7,3	5,8	4,1
<i>varav kommunsektor</i>	1 192	4,8	3,2	2,8	4,9	5,6	8,5	4,9	1,8	3,4	3,7
Fasta bruttoinvesteringar	1 555	4,7	1,8	2,7	11,2	9,5	3,8	1,4	4,6	5,7	5,0
<i>varav i näringslivet</i>	1 243	3,7	1,0	1,9	13,5	9,7	2,5	0,3	3,3	5,8	5,9
<i>– bostadsinvesteringar</i>	236	-4,4	-6,2	6,6	15,4	5,3	-22,5	-16,7	8,9	11,2	11,2
<i>varav i offentliga myndigheter</i>	307	9,2	4,8	5,4	1,9	9,4	9,7	6,5	10,7	6,8	3,1
<i>– stat</i>	164	5,0	5,5	15,2	5,9	11,9	8,7	12,4	16,8	9,3	3,6
<i>– kommunsektor</i>	143	13,0	4,3	-3,1	-2,3	6,6	11,0	-0,1	2,8	3,0	2,4
Export	3 425	9,3	10,4	-8,5	16,3	22,3	8,4	1,2	3,7	4,8	4,7
Import ²	3 177	10,1	5,1	-9,7	16,7	29,8	4,2	-1,4	4,2	5,3	5,1
BNI	6 436	5,0	6,2	0,4	9,4	7,5	5,2	3,2	4,0	4,7	4,2
Bytesbalans, procent av BNP³		1,9	5,0	5,6	6,6	4,5	6,1	7,0	6,6	5,8	5,3

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-05. Med begreppet kommunsektor avses det som i nationalräkenskaperna (NR) benämns kommunala myndigheter. Kommunsektorn innefattar både kommuner och regioner.

¹ Miljarder kronor.

² I summering av BNP utgör importen en avdragspost.

³ Baserat på statistik från NR.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.6 Hushållens ekonomi

Procentuell förändring för hushållens inkomster. Andel av disponibel inkomst för hushållens sparande. Utfall 2018–2023, prognos 2024–2027

	2023 ¹	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Hushållens inkomster											
Real disponibel inkomst ²		1,7	2,4	-0,8	4,2	0,2	-0,6	0,4	3,2	0,9	1,5
Prisindex ³		2,5	2,1	0,8	2,2	6,7	6,4	1,9	1,7	2,0	2,0
Nominell disponibel inkomst	2 963	4,2	4,5	0,0	6,5	6,9	5,7	2,3	5,0	2,9	3,6
Lönesumma ⁴	2 436	4,9	4,0	0,8	5,9	6,8	5,5	4,0	4,6	4,8	4,7
Övriga faktorinkomster ⁵	222	4,0	3,6	-8,1	-5,5	6,5	17,8	5,6	4,7	3,9	3,8
Räntor och utdelningar, netto ⁶	209	-0,7	0,3	-1,5	2,9	0,0	-0,3	-1,0	0,6	0,1	0,3
Offentliga transfereringar	770	2,8	2,4	5,5	2,1	4,9	1,9	4,0	3,2	1,0	2,1
<i>varav pensioner</i>	444	2,6	3,0	3,8	1,9	5,6	6,2	3,1	3,7	1,2	3,1
<i>varav sjukdom</i>	122	-0,1	-1,2	2,0	0,1	4,2	6,0	7,2	3,3	2,6	2,6
<i>varav arbetsmarknad</i>	35	-4,8	0,2	41,7	-0,6	-21,6	3,1	23,3	4,2	-5,1	-4,2
<i>varav familjer och barn</i>	83	8,6	2,7	2,3	0,9	-0,4	-0,8	1,1	0,9	1,5	0,9
<i>varav studier</i>	19	11,9	11,3	10,3	5,0	-6,0	4,0	10,2	3,2	-1,6	1,3
<i>varav övrigt</i>	68	4,7	4,9	9,0	6,4	28,2	-22,7	-3,7	2,1	1,2	0,5
Privata transfereringar ⁷	202	4,8	2,8	5,1	10,6	7,6	3,9	1,1	3,7	1,8	3,2
Skatter och avgifter	-876	1,4	0,7	1,0	6,9	3,0	1,5	5,2	3,2	6,4	5,8
Hushållens sparande⁸											
Nettosparande, exklusive sparande i avtalspensioner	180	4,9	6,4	8,5	7,0	4,5	6,1	6,2	6,5	3,5	2,0
Nettosparande i avtalspensioner (inklusive pps ⁹)	308	9,2	10,0	7,9	9,3	8,4	10,4	10,3	10,3	10,4	10,6
Totalt nettosparande ¹⁰	488	12,9	14,9	15,2	14,8	11,9	14,9	14,9	15,2	12,6	11,4
Finansiellt sparande	394	9,9	12,6	12,2	11,5	8,4	13,3	13,6	13,9	11,0	9,5

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10. Skillnaden mellan begreppen nettosparande och finansiellt sparande är framför allt att kapitalförslitning på hushållens kapitalstock utgör en avdragspost vid beräkningen av nettosparandet, medan investeringsutgifter är en avdragspost vid beräkning av det finansiella sparandet. Om nettoinvesteringar överstiger kapitalförslitningen blir det finansiella sparandet lägre än nettosparandet.

¹ Löpande priser, miljarder kronor.

² Hushållens reala disponibla inkomst beräknas genom att den nominella inkomsten korrigeras för prisförändringar enligt implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter.

³ Implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter.

⁴ Totala lönesumman för arbetsgivare i Sverige och i utlandet till svenska hushåll.

⁵ Består bl.a. av egenföretagares inkomster.

⁶ Vid räntor och utdelningar anges nettobidraget i procentuell volymförändring.

⁷ Består främst av utbetalda privatfonderade avtalspensioner.

⁸ Procentuell andel av disponibel inkomst.

⁹ Premiepensionssparande.

¹⁰ Total sparkvot = nettosparande inklusive sparande i avtalspensioner (inklusive premiepensionssparande) / (disponibel inkomst + nettosparande i avtalspensioner [inklusive premiepensionssparande]).

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.7 Produktivitet och arbetsmarknad

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2018–2023, prognos 2024–2027

	2023 ¹	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Produktivitet ²	643	0,2	3,0	1,3	3,6	-1,4	-1,2	0,6	1,6	1,9	1,3
<i>i näringslivet²</i>	706	0,4	3,5	2,9	4,4	-2,1	-1,5	0,7	2,5	2,6	1,6
<i>i offentlig sektor²</i>	493	-0,8	1,0	-3,3	0,3	0,4	-0,2	0,3	-0,8	-0,8	-0,4
Arbetade timmar ³	8 625	1,9	-0,2	-3,8	2,3	3,1	1,4	0,0	0,9	1,0	0,9
<i>varav näringslivet³</i>	6 179	2,0	0,0	-5,0	2,4	4,1	1,4	-0,2	0,2	0,9	1,2
<i>varav offentlig sektor³</i>	2 269	1,7	-0,8	-1,1	2,3	0,6	1,6	0,5	2,7	1,3	0,0
Medelarbetstid ⁴	1 637	0,4	-0,9	-2,3	1,6	0,0	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1
Sysselsatta, 15–74 år	5 270	1,5	0,7	-1,6	0,7	3,1	1,4	-0,2	0,7	0,8	0,8
<i>Kvinnor</i>	2 498	1,5	0,3	-2,3	0,5	3,1	2,1	0,3	0,8		
<i>Män</i>	2 772	1,5	1,0	-1,0	0,8	3,0	0,8	-0,6	0,7		
Sysselsatta, näringslivet ⁵	3 803	2,0	0,6	-1,7	1,4	4,4	1,2	-0,4	0,1	0,8	1,1
Sysselsatta, offentlig sektor ⁵	1 538	0,9	0,7	-0,2	1,2	1,4	1,1	0,9	2,2	0,9	-0,1
<i>varav stat⁶</i>	300	1,5	1,2	1,6	2,6	3,3	2,6	1,3	4,9	2,1	0,0
<i>varav kommunsektor⁶</i>	1 238	0,8	0,6	-0,6	0,8	0,9	0,7	0,7	1,6	0,6	-0,1
Sysselsättningsgrad 15–74 år ⁶		68,1	68,1	66,8	67,1	68,8	69,4	69,3	69,6	69,9	70,2
<i>Kvinnor⁶</i>		65,9	65,7	64,0	64,2	65,9	67,0	67,1	67,4		
<i>Män⁶</i>		70,3	70,5	69,5	69,9	71,6	71,8	71,4	71,6		
Sysselsättningsgrad 20–64 år ⁶		82,0	81,7	80,2	80,4	82,0	82,6	82,3	82,6	82,9	83,2
Arbetslösa, 15–74 år	440	-3,8	8,1	23,5	5,7	-14,5	4,4	8,8	-0,3	-4,5	-3,2
Arbetslöshet, 15–74 år ⁷		6,5	6,9	8,5	8,9	7,5	7,7	8,3	8,3	7,9	7,6
<i>Kvinnor⁷</i>		6,4	7,1	8,5	9,2	7,9	7,9	8,3	8,3		
<i>Män⁷</i>		6,5	6,7	8,5	8,6	7,1	7,5	8,3	8,3		
Arbetskraft, 15–74 år	5 710	1,1	1,1	0,1	1,1	1,5	1,6	0,5	0,6	0,4	0,5
<i>Kvinnor</i>	2 713	1,3	1,0	-0,7	1,2	1,7	2,0	0,8	0,6		
<i>Män</i>	2 997	1,0	1,2	0,9	1,0	1,3	1,2	0,3	0,6		
Arbetskraftsdeltagande, 15–74 år ⁸		72,8	73,2	73,0	73,6	74,4	75,2	75,6	75,8	75,8	75,9
<i>Kvinnor⁸</i>		70,4	70,7	70,0	70,7	71,6	72,8	73,2	73,5		
<i>Män⁸</i>		75,2	75,5	75,9	76,5	77,1	77,6	77,8	78,1		
Befolkning, total ⁹	10 537	1,2	1,0	0,7	0,6	0,7	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2
Befolkning, 15–74 år ⁹	7 589	0,8	0,6	0,3	0,2	0,5	0,5	0,1	0,3	0,4	0,4
<i>Kvinnor⁹</i>	3 728	0,7	0,6	0,3	0,2	0,4	0,4	0,1	0,3		
<i>Män⁹</i>	3 860	0,8	0,7	0,4	0,2	0,5	0,5	0,0	0,3		

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-05.

¹ Nivå, avser tusental om inte annat anges.² Produktivitet mätt som förädlingsvärde till baspris per arbetad timme, kalenderkorrigerat.³ Enligt nationalräkenskaperna (NR). Nivå avser miljoner timmar, kalenderkorrigerat.⁴ Avser antal arbetade timmar per år enligt NR (kalenderkorrigerat) dividerat med årsmedeltal för antal sysselsatta enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU).⁵ Sysselsättning enligt NR. Näringslivet och offentlig sektor summerar inte till totalt antal sysselsatta enligt AKU. Med begreppet kommunsektor avses det som i NR benämns kommunala myndigheter. Kommunsektorn innefattar både kommuner och regioner.⁶ Sysselsatta som andel av befolkningen i den aktuella åldersgruppen.⁷ Arbetslösa som andel av arbetskraften i den aktuella åldersgruppen.⁸ Arbetskraften som andel av befolkningen i den aktuella åldersgruppen.⁹ Utfall för 2023 är ett beräknat årsmedelvärde.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.8 Potentiella variabler och resursutnyttjande

Procentuell förändring om inte annat anges

	2023 ¹	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Potentiell BNP ²	6 324 ³	2,1	2,1	2,0	2,0	2,0	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7
Potentiell produktivitet	734 ⁴	1,1	1,1	1,1	1,0	0,9	0,8	0,8	0,9	1,1	1,2
Potentiellt arbetade timmar	8 620 ⁵	1,0	0,9	0,9	1,0	1,1	1,0	1,0	0,8	0,6	0,5
Potentiell sysselsättning	5 259 ⁶	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	0,9	0,8	0,6	0,5	0,4
Jämviktsarbetslöshet ⁷		7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,5	7,5	7,6
Potentiell BNP i löpande pris ⁸	6 204 ⁹	4,5	4,8	5,4	5,7	5,9	5,4	5,1	4,3	4,2	3,9
BNP-gap ¹⁰		0,4	0,9	-3,3	0,3	-0,2	-1,9	-2,7	-1,7	-0,5	0,0
Produktivitetsgap ¹⁰		-1,9	-0,3	0,3	2,7	0,2	-1,9	-1,9	-1,0	-0,1	0,0
Timgap ¹⁰		2,4	1,2	-3,6	-2,3	-0,4	0,1	-0,9	-0,8	-0,4	0,0
Sysselsättningsgap ¹⁰		1,3	0,9	-1,8	-2,2	-0,2	0,2	-0,7	-0,7	-0,4	0,0

Anm.: Fasta priser, referensår 2023, kalenderkorrigerade värden, om inte annat anges. Med potentiell avses den nivå på respektive variabel som skulle uppnås vid ett balanserat konjunkturläge. Potentiella variabler går inte att observera utan bedöms utifrån statistiska modeller och indikatorer.

¹ Nivå.

² Potentiell BNP till marknadspris.

³ Avser miljarder kronor.

⁴ Avser förädlingsvärde till marknadspris per timme.

⁵ Avser miljoner timmar.

⁶ Avser tusental.

⁷ Andel av potentiell arbetskraft.

⁸ Beräknad som potentiell BNP till marknadspris (fasta priser, referensår 2023, ej kalenderkorrigerade värden) multiplicerad med en filtrerad BNP-deflator, som är ett filtrerat prisindex för producerade varor och tjänster. För en närmare beskrivning av metoden för att beräkna potentiell BNP se Finansdepartementets rapport Metod för beräkning av potentiella variabler november 2022 på regeringen.se.

⁹ Avser miljarder kronor.

¹⁰ Skillnaden mellan den faktiska och potentiella nivån i respektive variabel i procent av den potentiella nivån.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 1.9 Löner och priser

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2018–2023, prognos 2024–2027

	2023 ¹	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lönsumma ²	2 436	4,9	4,0	0,8	5,9	6,8	5,5	4,0	4,6	4,8	4,7
Timlön enligt NR ³		2,7	4,0	4,7	3,2	3,2	3,8	3,9	3,7	3,8	3,8
Timlön enligt KL ⁴		2,6	2,6	2,1	2,6	2,7	3,8	3,9	3,6	3,8	3,8
Reallön ⁵		0,6	0,8	1,6	0,5	-5,6	-4,9	1,1	2,7	2,4	1,7
KPI ⁶		2,0	1,8	0,5	2,2	8,4	8,5	2,8	0,9	1,4	2,1
KPIF ⁷		2,1	1,7	0,5	2,4	7,7	6,0	1,9	1,7	2,0	2,0
KPIF exkl. energi		1,4	1,6	1,3	1,4	5,9	7,5	2,5	1,9	2,0	2,0
KPI-KS ⁸		1,9	1,7	0,5	2,2	8,7	8,6	2,8	0,9	1,4	2,1
HIKP ⁹		2,0	1,7	0,7	2,7	8,1	5,9	1,9	1,5	1,9	1,9
BNP-deflator		2,6	2,4	1,8	2,7	5,8	6,0	2,8	1,4	1,9	2,1
Prisbasbelopp ¹⁰		45,5	46,5	47,3	47,6	48,3	52,5	57,3	58,8	59,2	60,0

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-05.

¹ Nivå, avser miljarder kronor.

² Totala lönesumman för arbetsgivare i Sverige och i utlandet till svenska hushåll.

³ Nominell löneutveckling enligt nationalräkenskaperna (NR), kalenderkorrigerad. Timlönen enligt NR mäts som lönesumman dividerat med anställdas arbetade timmar.

⁴ Nominell löneutveckling enligt konjunkturlönestatistiken (KL). År 2023 avser prognos.

⁵ Reallön beräknas som timlön enligt KL korrigerad för prisförändringar enligt konsumentprisindex.

⁶ Konsumentprisindex.

⁷ KPI med fast ränta.

⁸ KPI med konstanta skatter.

⁹ Harmoniserat index för konsumentpriser.

¹⁰ Tusental kronor.

Källor: Medlingsinstitutet, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

2 Den offentliga sektorns finanser

Tabell 2.1 Den konsoliderade offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2018–2023, prognos 2024–2027

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomster	2 391	2 453	2 431	2 649	2 875	2 955	3 049	3 160	3 317	3 479
Procent av BNP	49,9	48,7	48,4	48,5	49,0	47,6	47,4	47,3	47,2	47,3
Skatter och avgifter	2 107	2 156	2 131	2 330	2 484	2 561	2 638	2 736	2 876	3 021
Procent av BNP	44,0	42,8	42,5	42,6	42,4	41,3	41,0	40,9	40,9	41,1
Kapitalinkomster	71	73	64	63	103	85	88	94	99	100
Övriga inkomster ¹	213	224	235	256	287	309	323	330	341	358
Utgifter	2 358	2 430	2 588	2 654	2 814	2 992	3 158	3 249	3 361	3 448
Procent av BNP	49,2	48,3	51,5	48,6	48,0	48,2	49,1	48,6	47,8	46,9
Transfereringar och subventioner	826	844	966	958	977	992	1 060	1 061	1 079	1 091
Hushållen	653	670	708	721	758	772	803	830	839	858
Näringslivet m.m. ²	93	94	165	140	125	125	163	112	113	128
Utlandet	80	81	93	97	94	95	94	119	127	105
Konsumtion	1 261	1 300	1 334	1 410	1 497	1 621	1 704	1 760	1 832	1 901
Investeringar m.m. ³	240	255	265	262	297	324	339	380	398	404
Ränteutgifter ⁴	31	30	24	23	42	54	54	48	51	53
Finansiellt sparande	33	24	-157	-5	61	-37	-109	-89	-45	31
Procent av BNP	0,7	0,5	-3,1	-0,1	1,0	-0,6	-1,7	-1,3	-0,6	0,4
Staten	63	66	-144	-35	23	1	-85	-90	-54	17
Ålderspensionssystemet	6	8	-8	0	21	14	30	32	42	45
Kommunsektorn	-36	-50	-5	31	17	-52	-54	-31	-32	-31
Strukturellt sparande, procent av potentiell BNP	0,0	0,3	-0,8	0,4	1,0	0,2	-0,2	-0,4	-0,1	0,6
Finansiell ställning										
Konsoliderad bruttoskuld	1 892	1 797	2 024	2 013	1 980	1 966	2 121	2 206	2 287	2 306
Procent av BNP	39,5	35,7	40,3	36,8	33,8	31,7	33,0	33,0	32,5	31,4
Nettoställning	1 084	1 349	1 332	1 792	1 720	1 766	1 708	1 718	1 734	1 821
Procent av BNP	22,6	26,8	26,5	32,8	29,3	28,5	26,6	25,7	24,7	24,8

Anm.: Beräkningarna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10.

¹ Utgörs av bl.a. tillräknade inkomster som bruttoförs i NR, t.ex. kapitalförslitningen av investeringar.

² Inklusiva övriga ofördelade utgifter.

³ Investeringarna inkluderar även köp av mark och fastigheter, netto.

⁴ Inklusiva utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.2 Statens finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2018–2023, prognos 2024–2027

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomster	1 263	1 285	1 251	1 406	1 535	1 546	1 581	1 625	1 703	1 782
Skatter och avgifter	1 107	1 122	1 076	1 225	1 308	1 332	1 360	1 400	1 474	1 548
Kapitalinkomster	25	26	30	25	52	31	29	33	33	31
Övriga inkomster ¹	131	137	145	156	175	183	193	193	196	203
Utgifter	1 199	1 219	1 395	1 441	1 512	1 545	1 666	1 715	1 757	1 765
Transfereringar privat sektor ²	446	450	550	533	545	545	600	580	588	582
Bidrag till kommunsektorn	277	279	336	363	357	350	376	382	374	368
Ålderspensionsavgifter	24	23	26	27	27	27	28	27	28	29
Konsumtion	322	331	338	366	395	425	449	482	510	531
Investeringar m.m. ³	106	115	129	137	158	165	182	217	231	232
Ränteutgifter ⁴	24	22	16	15	30	33	31	27	26	24
Finansiellt sparande	63	66	-144	-35	23	1	-85	-90	-54	17
Procent av BNP	1,3	1,3	-2,9	-0,6	0,4	0,0	-1,3	-1,3	-0,8	0,2
Budgetsaldo	80	112	-221	78	164	19	-93	-55	-52	7
Procent av BNP	1,7	2,2	-4,4	1,4	2,8	0,3	-1,4	-0,8	-0,7	0,1
Statsskuld (okonsoliderad)	1 262	1 113	1 280	1 204	1 093	1 028	1 136	1 182	1 227	1 214
Procent av BNP	26,3	22,1	25,5	22,0	18,6	16,6	17,7	17,7	17,4	16,5
Statsskuld (konsoliderad)	1 197	1 054	1 218	1 145	1 031	970	1 072	1 118	1 161	1 147
Procent av BNP	25,0	20,9	24,3	20,9	17,6	15,6	16,7	16,7	16,5	15,6

Anm.: Beräkningarna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10.

¹ Utgörs av bl.a. tillräknade inkomster bruttoförs i NR, t.ex. kapitalförslitningen av investeringar.² Inklusiva övriga ofördelade utgifter.³ Investeringarna inkluderar även köp av mark och fastigheter, netto.⁴ Inklusiva utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.3 Ålderspensionssystemets finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2018–2023, prognos 2024–2027

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomster	317	330	326	339	375	384	403	422	442	461
Socialförsäkringsavgifter	256	268	270	277	302	314	329	344	362	379
Statliga ålderspensionsavgifter m.m.	24	23	26	27	27	27	28	27	28	29
Räntor, utdelningar m.m.	37	39	29	35	46	42	46	51	52	54
Utgifter	311	322	334	340	354	369	373	390	400	416
Pensioner m.m.	307	317	329	335	349	363	367	383	393	408
Övriga utgifter ¹	5	5	5	5	5	7	6	7	7	7
Finansiellt sparande	6	8	-8	0	21	14	30	32	42	45
Procent av BNP	0,1	0,2	-0,2	0,0	0,4	0,2	0,5	0,5	0,6	0,6

Anm.: Beräkningarna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10.

¹ Inklusiva utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.4 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor om inte annat anges. Utfall 2018–2023, prognos 2024–2027

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomster	1 121	1 150	1 226	1 304	1 360	1 414	1 480	1 533	1 586	1 644
Skatter	726	748	766	806	853	893	928	970	1 018	1 070
Kommunal fastighetsavgift	18	19	19	21	21	22	21	22	23	24
Statsbidrag	206	205	260	286	275	262	285	288	277	269
Skatter och statsbidrag, procent av BNP	19,8	19,3	20,8	20,4	19,6	19,0	19,2	19,1	18,8	18,5
Kapitalinkomster	10	10	7	6	10	16	19	16	20	23
Övriga inkomster	161	168	173	184	202	220	227	237	247	258
<i>varav kompensation för mervärdesskatt</i>	72	74	76	77	83	88	91	94	97	99
Utgifter	1 157	1 200	1 232	1 273	1 342	1 466	1 534	1 564	1 618	1 676
Transfereringar till hushåll	45	48	49	50	44	46	53	56	57	59
Övriga transfereringar	36	39	47	50	49	48	51	52	53	54
Konsumtion	935	965	992	1 041	1 099	1 192	1 250	1 273	1 316	1 364
Investeringar ¹	134	140	136	125	139	159	157	162	167	172
Ränteutgifter ²	7	8	8	8	11	20	23	21	25	28
Finansiellt sparande	-36	-50	-5	31	17	-52	-54	-31	-32	-31
Procent av BNP	-0,8	-1,0	-0,1	0,6	0,3	-0,8	-0,8	-0,5	-0,5	-0,4
Ekonomiskt resultat	15	26	55	69	43	13	-10	21	25	25

Anm.: Beräkningarna baseras på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10.

¹ Investeringarna inkluderar även köp och försäljningar av fastigheter, netto.² Inklusivt utgifter för kapitalavkastning på pensionsskulden.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.5 Strukturellt sparande

Procent av potentiell BNP om inte annat anges. Utfall 2018–2023, prognos 2024–2027 för finansiellt sparande

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Finansiellt sparande, miljarder kronor	33	24	-157	-5	61	-37	-109	-89	-45	31
Finansiellt sparande, procent av BNP	0,7	0,5	-3,1	-0,1	1,0	-0,6	-1,7	-1,3	-0,6	0,4
Justering för BNP-gap	-0,3	-0,4	2,2	0,8	0,2	0,0	0,6	0,7	0,3	0,0
Justering för arbetslöshetsgap	-0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
Justering för skattebasernas sammansättning	-0,3	0,3	0,0	-0,5	-0,2	0,6	0,4	0,2	0,2	0,2
Justering för engångseffekter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0
Strukturellt sparande	0,0	0,3	-0,8	0,4	1,0	0,2	-0,2	-0,4	-0,1	0,6
BNP-gap ¹	0,4	0,9	-3,3	0,3	-0,2	-1,9	-2,7	-1,7	-0,5	0,0
BNP-gap i trendpriser	0,7	0,9	-4,5	-1,7	-0,4	0,0	-1,3	-1,6	-0,6	0,0

Anm.: Beräkningarna är baserade på publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10.

¹ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Tabell 2.6 Den offentliga sektorns okonsoliderade tillgångar och skulder samt nettoförmögenhet, 2023

	Miljarder kronor	Procent av BNP
Tillgångar	11 791	190,0
Finansiella tillgångar	5 439	87,6
<i>varav aktier</i>	2 855	46,0
Kapitalstock	6 352	102,4
<i>varav mark</i>	1 141	18,4
Skulder	3 673	59,2
<i>varav Maastrichtskuld¹</i>	1 966	31,7
<i>varav pensionsskuld</i>	602	9,7
<i>varav övrigt</i>	1 105	17,8
Nettoförmögenhet	8 118	130,8
Staten	2 375	38,3
Ålderspensionssystemet	1 970	31,7
Kommunsektorn	3 773	60,8
Finansiell nettoförmögenhet	1 766	28,5
Statens nettoförmögenhet inkl. löneskatt på kommunsektorns pensionsskuld²	2 472	39,8

Anm.: Utfall i enlighet med publicerad statistik t.o.m. 2024-08-10.

¹ Maastrichtskulden är redovisad konsoliderad i denna tabell. Posten Övrigt inkluderar konsolideringsfaktor mellan staten, ålderspensionssystemet och kommunsektorn samt skillnader mellan marknadsvärdet och den nominellt värderade Maastrichtskulden.

² Statens nettoförmögenhet redovisad med löneskatt på kommunsektorns pensionsskuld är i enlighet med redovisningen i årsredovisningen för staten.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Bilaga 3

Ekonomisk jämställdhet

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
1.1	Mål för jämställdhetspolitiken	3
1.2	Data och begrepp	4
2	Kvinnors och mäns inkomster	4
2.1	Oförändrat gap mellan kvinnors och mäns disponibla inkomst.....	4
2.2	Inkomster i olika inkomstgrupper	8
2.3	Disponibel inkomst 2022	9
3	Kvinnors och mäns arbetsinkomster	11
3.1	Kvinnors arbetsinkomster är lägre än mäns, men gapet minskar.....	12
3.2	Kvinnors sysselsättningsgrad är lägre än mäns	12
3.3	Förvärvsarbetande kvinnor arbetar färre timmar än män.....	14
3.4	Kvinnor har lägre lön än män men lönegapet har minskat	18
4	Kvinnors och mäns pensionsinkomster	20
4.1	Pensionsgapet har minskat.....	20
4.2	Pensionen påverkas inte enbart av arbetsinkomster.....	21
4.3	Kvinnor tar i högre grad del av grundskyddet.....	23
4.4	Andelen ekonomiskt utsatta pensionärer har sjunkit mer för kvinnor än för män	24
5	Inkomster påverkas vid familjebildning.....	26
5.1	Ojämn fördelning av föräldrapenninguttag och obetald föräldraledighet..	26
5.2	Fördelning av föräldraledighet och deltidsarbete kan få långvariga konsekvenser	27
5.3	Den barnrelaterade frånvarons effekt på intjänandet till pensionen	29
5.4	Typfall – föräldraskapets effekt på pensionen	30
6	Effekter av regeringens politik	31
6.1	Effekter på disponibel inkomst och köpkraft.....	32
6.2	Effekter på fördelningen av välfärdstjänster	33
6.3	Effekter på ekonomiska drivkrafter till arbete.....	34

Sammanfattning

- Skillnaden i arbetade timmar mellan kvinnor och män var i åldersgruppen 20–64 år 19 procent 2022. Att kvinnor i genomsnitt arbetar färre timmar än män beror på att kvinnor har lägre arbetskraftsdeltagande, arbetar deltid i högre utsträckning och har högre frånvaro än män. Skillnaden i arbetade timmar har dock minskat mellan 2012 och 2022, vilket huvudsakligen beror på att allt färre kvinnor arbetar deltid.
- Skillnaden i arbetsinkomst mellan kvinnor och män i åldersgruppen 20–64 år var större än skillnaden i disponibel inkomst. Det beror på att kvinnor har mer transfereringar och betalar mindre skatt än män. Detta bidrar till att utjämna skillnaden i inkomster. Skillnaden mellan kvinnors och mäns arbetsinkomst i åldersgruppen 20–64 år minskade från 29 procent till 24 procent mellan 2012 och 2022. Det beror på minskande skillnader i både arbetade timmar och lön. Den minskade skillnaden i timlön beror bl.a. på att arbetsmarknaden blivit mindre könssegregerad.
- Skillnaden i disponibel inkomst mellan kvinnor och män var 2022 i genomsnitt 21 procent i åldersgruppen 20–64 år och 28 procent i åldersgruppen 65 år och äldre.
- I båda dessa åldersgrupper har skillnaden i stort sett varit oförändrad de senaste tio åren trots att kvinnors arbetsinkomster och pensionsinkomster har ökat mer än mäns. Att skillnaden är oförändrad beror på att kapitalinkomsterna samtidigt i genomsnitt har ökat mer för män än för kvinnor.
- Ökningen av kapitalinkomster är ojämnt fördelade i inkomstfördelningen. En analys av tio olika inkomstgrupper visar att i inkomstgrupperna 1 och 3–9 har skillnaden i inkomst mellan kvinnor och män minskat de senaste tio åren. I inkomstgrupp 10 har skillnaden ökat till följd av höga kapitalinkomster. En mindre grupp män med mycket höga kapitalinkomster påverkar det genomsnittliga resultatet för hela befolkningen.
- Skillnaden i pension mellan kvinnor och män i gruppen pensionärer har minskat över tid och beräknas vara 26 procent 2024
- Höjningen av garantipensionen och indexeringen har ökat antalet pensionärer med garantipension och har bidragit till att minska skillnaderna i pension mellan kvinnor och män. Samtidigt har drivkrafterna till arbete i pensionssystemet försvagats.
- Inkomsterna minskar i genomsnitt mer för kvinnor än för män i par som skaffar barn. Det beror på att kvinnor tar ut både mer betald och obetald föräldraledighet och i högre grad arbetar deltid i samband med familjebildning.
- Att vara föräldraledig en begränsad tid har förhållandevis liten betydelse för pensionen jämfört med att arbeta deltid under flera år.
- Regeringens föreslagna reformer av skatter och transfereringar samt satsningar på välfärdstjänster under mandatperioden bedöms sammantaget tillföra ekonomiska resurser till kvinnor i högre utsträckning än till män.
- Drivkrafterna till arbete har stärkts för både kvinnor och för män under mandatperioden. Det ekonomiska utbytet av att arbeta mer för de som redan arbetar har ökat, liksom det ekonomiska utbytet av att gå från arbetslöshet till arbete.

1 Inledning

I enlighet med ett beslut i riksdagen har regeringen sedan 1988 redovisat fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män som en del av budgetpropositionen (prop. 1987/88:105, bet. 1987/88:AU17, rskr. 1987/88:364).

1.1 Mål för jämställdhetspolitiken

Riksdagens övergripande mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Fördelningen av ekonomiska resurser är en central del av detta mål. Delmålet om ekonomisk jämställdhet innebär att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.¹ Vidare inbegriper delmålet att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och förutsättningar i fråga om tillgång till arbete och samma möjligheter och villkor i fråga om såväl anställnings-, löne- och andra arbetsvillkor som utvecklingsmöjligheter i arbetet. Målet har ett livscykelperspektiv som innebär att det avlönade arbetet ska ge ekonomisk trygghet och självständighet även under pensionsåren.

Kvinnors och mäns ekonomiska välfärd påverkas av de ekonomiska förhållandena i hushållet. Kvinnomaktutredningen menade dock att ekonomisk välfärd inte enbart är en fråga om den konsumtionsnivå som uppnås med hushållets gemensamma inkomster och tillgångar, utan att rätten till egna inkomster är en väsentlig del av den ekonomiska välfärden.² Ur ett jämställdhetsperspektiv är det därför relevant att analysera hur stora resurser individen direkt förfogar över. Ekonomisk självständighet är en viktig aspekt av den ekonomiska jämställdheten.

I bilagan beskrivs därför kvinnors och mäns individuella disponibla inkomster, vilket förkortas till disponibel inkomst fortsättningsvis. Den består av summan av inkomst från arbete, kapital och transfereringar minus direkt skatt³. Transfereringar som går till hushållet, t.ex. bostadsbidrag, delas vid beräkningen av disponibel inkomst lika mellan sammanboende par. Värdet av offentligt subventionerade välfärdstjänster som t.ex. skola och hälso- och sjukvård ingår inte i den disponibla inkomsten, men är en väsentlig del av de ekonomiska resurser som kvinnor och män kan ta del av. Därför redovisas fördelningen av dessa resurser med viss regelbundenhet i bilagorna, senast i föregående års bilaga. I denna bilaga beräknas effekterna av satsningar på välfärdstjänster i analysen av effekter av regeringens politik.

I bilagans andra avsnitt beskrivs skillnaden i kvinnors och mäns disponibla inkomst. I efterföljande avsnitt beskrivs hur inkomsterna från arbete har utvecklats och hur dessa påverkas av skillnader mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden. Därpå följer ett avsnitt om pensionsinkomster och hur de påverkar drivkrafterna till arbete under arbetslivet. I en fördjupning analyseras hur familjebildning påverkar föräldrars arbetsinkomster samt intjänandet till pensionen. Slutligen redovisas en bedömning av hur reformer 2023–2025 påverkar fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män.

¹ Se skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10).

² Se betänkandet Kvinnor, män och inkomster – Jämställdhet och oberoende (SOU 1997:87).

³ Direkt skatt definieras som skatt som utgår på inkomster och förmögenheter.

1.2 Data och begrepp

Analyserna av kvinnors och mäns inkomster grundar sig i huvudsak på Sveriges officiella inkomstfördelningsstatistik som fr.o.m. 2013 baseras på Totalräknad inkomstfördelningsstatistik (TRIF) och innan dess på Hushållens ekonomi (HEK). För 2013–2022 grundas analyserna på ett urval från TRIF, benämnt Statistiskt analysregister (STAR). Datamaterial, modeller, metoder, begrepp och definitioner beskrivs närmare i Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga till Ekonomisk jämställdhet september 2024 på regeringen.se. Analyserna av kvinnors och mäns situation på arbetsmarknaden baseras huvudsakligen på Statistiska centralbyråns (SCB) arbetskraftsundersökningar (AKU). Definitioner och förklaringar av begrepp som används i AKU finns på scb.se.

2 Kvinnors och mäns inkomster

I detta avsnitt beskrivs utvecklingen av kvinnors och mäns disponibla inkomst, dvs. summan av arbetsinkomst, kapitalinkomst och olika transfereringar minus direkt skatt. Avsnittet beskriver utvecklingen sedan 1995 med fokus på den senaste tioårsperioden. I avsnittet redogörs också för hur olika inkomstslag har bidragit till inkomstgapet över tid. Eftersom sammansättningen av disponibel inkomst varierar över livet redovisas utvecklingen separat för åldersgrupperna 20–64 år samt 65 år och äldre. I den yngre åldersgruppen är de flesta aktiva på arbetsmarknaden och i den äldre har de flesta lämnat arbetslivet.

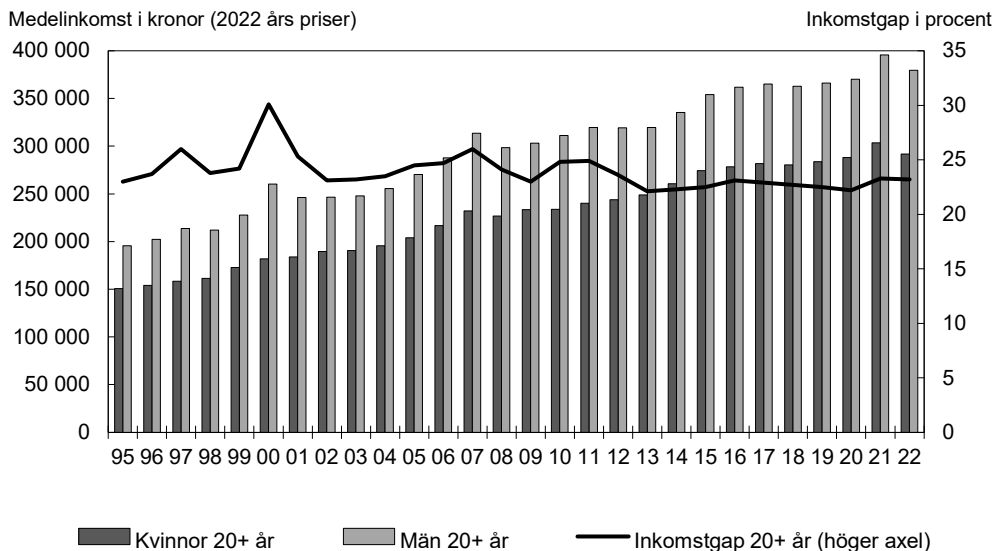
2.1 Oförändrat gap mellan kvinnors och mäns disponibla inkomst

År 2022 uppgick den genomsnittliga disponibla inkomsten för kvinnor 20 år och äldre till 292 000 kronor, vilket kan jämföras med 380 000 kronor för män (se diagram 2.1). Den reala disponibla inkomsten sjönk för både kvinnor och män mellan 2021 och 2022 på grund av hög inflation. Den disponibla inkomsten sjönk något mer för män än för kvinnor. Det förklaras dels av svagare kapitalinkomstutveckling, dels av att kvinnors pensioner steg mer än mäns.⁴ Inkomstgapet, dvs. skillnaden mellan kvinnors och mäns genomsnittliga disponibla inkomst, var i princip oförändrat då det minskade från 23,3 procent till 23,2 procent av mäns genomsnittliga disponibla inkomst 2022. I åldersgruppen 20–64 år var inkomstgapet 21 procent och i åldersgruppen 65 år och äldre var det högre, 28 procent.

Inkomstgapet i åldersgruppen 20 år och äldre har i princip varit oförändrat de senaste tio åren och minskat med endast 0,4 procentenheter. Jämfört med 1995 har det ökat med 0,2 procentenheter.

⁴ För en mer utförlig beskrivning av kapitalinkomsternas utveckling och fördelning bland kvinnor och män, se t.ex. prop.2022/23:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3 avsnitt 3.

Diagram 2.1 Disponibel inkomst och inkomstgap

Anm.: Inkomstgapet beräknas som skillnaden mellan kvinnors respektive mäns genomsnittliga disponibla inkomst som andel av mäns genomsnittliga disponibla inkomst.

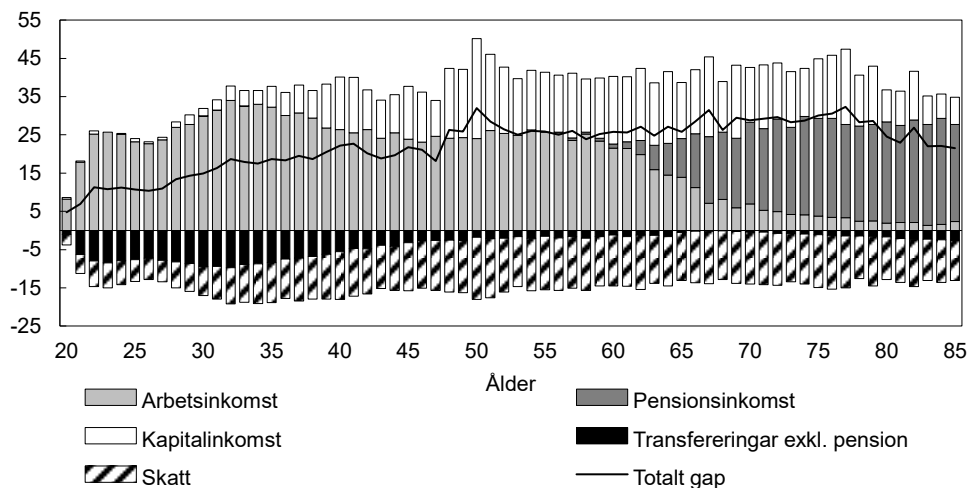
Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och TRIF) och egna beräkningar.

Inkomstgapet varierar över livscykeln

Inkomstgapet mellan kvinnor och män varierar över livscykeln och har en tydlig åldersprofil. Fram till 50 års ålder ökar inkomstgapet. Därefter stabiliseras inkomstgapet mellan kvinnor och män fram till 65-årsåldern. Då fler män än kvinnor fortsätter att arbeta och samtidigt tar ut pension ökar gapet något på nytt för de i 66–77-årsåldern. Inkomstgapet minskar därefter med stigande ålder (se diagram 2.2). En stor del av de som fortsätter att arbeta efter 65 års ålder gör det av andra skäl än ekonomiska.⁵

Diagram 2.2 Inkomstgap och bidrag från olika inkomstslag efter ålder, 2022

Inkomstgap i procent och bidrag från olika inkomstslag i procentenheter

Anm.: Bidraget från ett enskilt inkomstslag till det totala inkomstgapet beräknas som $100 \cdot (\text{mäns genomsnittliga inkomst från inkomstslaget} - \text{kvinnors genomsnittliga inkomst från inkomstslaget}) / \text{mäns genomsnittliga disponibla inkomst}$. Bidragen från de olika inkomstslagen summerar till det totala inkomstgapet. Totalt inkomstgap anges i procent och bidragen i procentenheter.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

⁵ Tidig och sen pensionering (IFS Rapport 2020:7).

Inkomstgapet har olika orsaker i olika åldersgrupper och genom att dela upp inkomstgapet i olika inkomstslag kan varje enskilt inkomstslags bidrag till gapet beräknas. Ett positivt värde innebär att mäns inkomster av inkomstslaget är högre än kvinnors och inkomstslaget bidrar därmed till att öka inkomstgapet, medan ett negativt värde innebär det motsatta.

Fram till omkring 35-årsåldern ökar arbetsinkomsternas betydelse för inkomstgapet successivt. Skatter och transfereringar verkar i motsatt riktning, medan kapitalinkomster spelar en relativt liten roll för gapet för de yngre. Från 35 till 45 års ålder minskar arbetsinkomstens betydelse för inkomstgapet. Samtidigt ökar kapitalinkomsternas betydelse med stigande ålder medan den utjämnande effekten från olika transfereringar avtar. Uppgången i inkomstgapet mellan 45-årsåldern och 55-årsåldern orsakas främst av att kapitalinkomsternas betydelse för det totala gapet ökar. Pensionsinkomsternas betydelse för inkomstgapet ökar i åldrarna 60–75 år. Runt 70 års ålder avtar kapitalinkomsternas betydelse för gapet, vilket får till följd att inkomstgapet minskar i åldersgruppen 70–85 år.

Runt 65-årsåldern minskar arbetsinkomsternas betydelse i genomsnitt och pensionernas betydelse ökar i stället. Därför är det också befogat att analysera åldersgrupperna 20–64 år och 65 år och äldre var för sig.

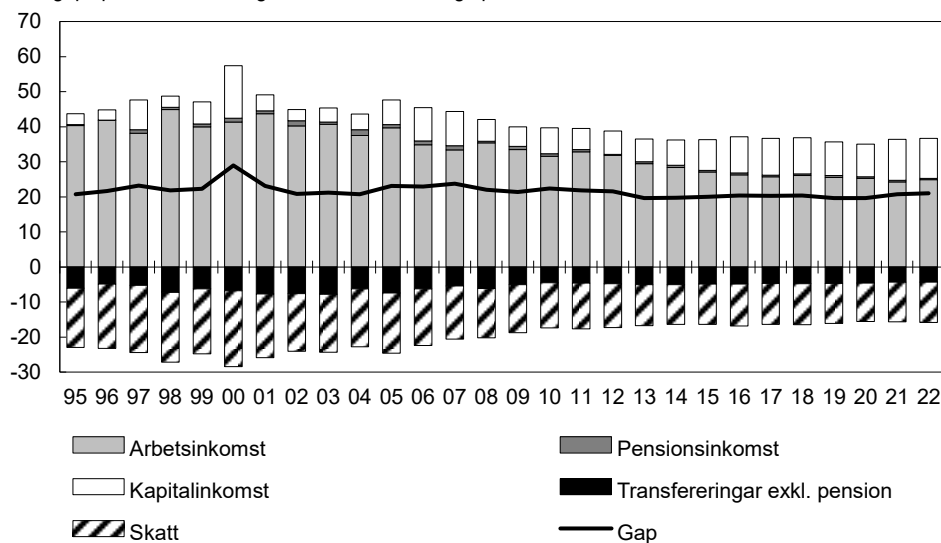
Arbetsinkomster bidrar mest till inkomstgapet i åldersgruppen 20–64 år, men betydelsen har minskat över tid

I åldersgruppen 20–64 år bidrar skillnaden i arbetsinkomst mellan kvinnor och män mest till det genomsnittliga inkomstgapet (se diagram 2.3). Bidraget från arbetsinkomster har dock minskat över tid samtidigt som kapitalinkomsternas bidrag till gapet har ökat. Sedan 2012 har det sammanlagda bidraget från arbetsinkomster och kapitalinkomster varit i stort sett oförändrat.

Skatternas utjämnande effekt har varit relativt konstant sedan 2012, bl.a. som en följd av att arbetsinkomstgapet har minskat, men också som ett resultat av att inkomsterna har ändrat sammansättning. Eftersom skatteuttaget inte är detsamma för förvärvsinkomster och kapitalinkomster har förskjutningen påverkat det genomsnittliga totala skatteuttaget. Även den utjämnande effekten av transfereringar har varit relativt konstant. Sammantaget innebär utvecklingen att inkomstgapet i åldersgruppen har varit förhållandevis oförändrad de senaste tio åren.

Diagram 2.3 Inkomstgap och bidrag från olika inkomstslag i åldersgrupp 20–64 år

Inkomstgap i procent och bidrag från olika inkomstslag i procentenheter

Anm.: Gapet anges i procent och bidragen i procentenheter.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och TRIF) och egna beräkningar.

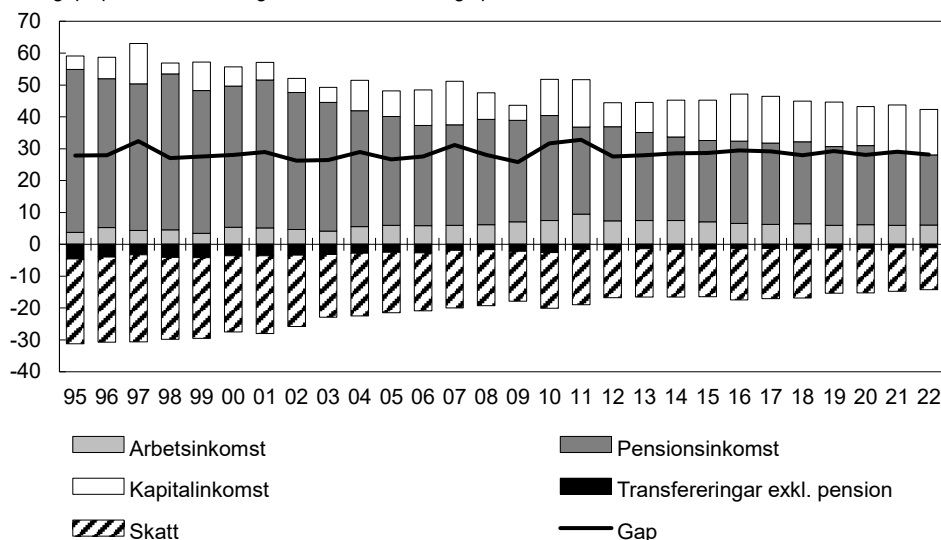
Pensionsinkomster bidrar mest till inkomstgapet i åldersgruppen 65+ år, men betydelsen har minskat över tid

I åldersgruppen 65 år och äldre är pensionsinkomster den största inkomstkällan och bidrar mest till inkomstgapet mellan kvinnor och män, även om betydelsen har minskat sedan 2012 (se diagram 2.4). Samtidigt har den utjämnande effekten av skatter och transfereringar minskat sedan 2012. Utvecklingen speglar kvinnors ökade arbetskraftsdeltagande sedan 1970-talet. I gruppen 65 år och äldre har yngre generationer förvärvsarbetat i större utsträckning än äldre, vilket har bidragit till att kvinnors inkomstrelaterade pensioner har ökat över tid. Utvecklingen har minskat behovet av andra transfereringar, och har också minskat skillnaden i skattebetalningar mellan kvinnor och män.

Arbetsinkomsternas bidrag till inkomstgapet är relativt litet i åldersgruppen, och bidraget har minskat sedan 2012. Samtidigt har kapitalinkomsternas betydelse ökat. Sammantaget innebär utvecklingen att inkomstgapet i åldersgruppen har varit förhållandevis oförändrat den senaste tioårsperioden och även sedan 1995.

Diagram 2.4 Inkomstgap i åldersgruppen 65 år och äldre

Inkomstgap i procent och bidrag från olika inkomstslag i procentenheter

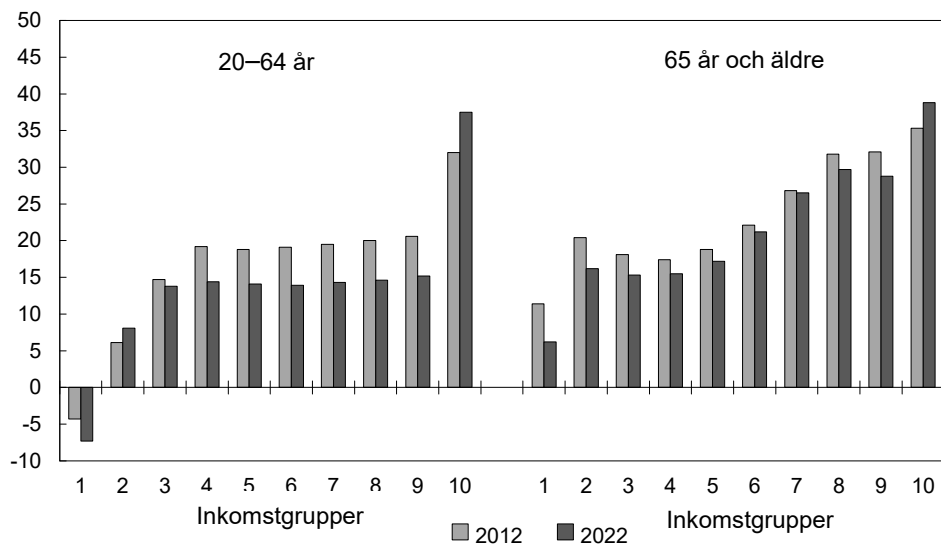
Anm.: Gapet anges i procent och bidragen i procentenheter.
Källor: Statistiska centralbyrån (HEK och TRIF) och egna beräkningar.

2.2 Inkomster i olika inkomstgrupper

Inkomstgapet mellan kvinnor och män varierar beroende på nivån på den disponibla inkomsten. Vid en indelning av kvinnor och män i inkomstgrupper är inkomstgapet minst för kvinnor och män med låg disponibel inkomst och störst för kvinnor och män med hög disponibel inkomst (se diagram 2.5).

Diagram 2.5 Inkomstgap i olika inkomstgrupper 2012 och 2022

Procent

Anm.: Indelningen i inkomstgrupper görs separat för kvinnor respektive män i åldersgrupperna 20–64 år och 65 år och äldre. Inkomstgapet mellan kvinnor och män i inkomstgrupp 1 avser skillnaden mellan de 10 procent kvinnor som har lägst disponibel inkomst och de 10 procent män som har lägst disponibel inkomst. Inkomstgapet mellan kvinnor och män i inkomstgrupp 10 avser skillnaden mellan de 10 procent kvinnor som har högst disponibel inkomst och de 10 procent män som har högst disponibel inkomst.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

År 2022 hade kvinnor i åldersgruppen 20–64 år lägre disponibel inkomst än män i samtliga inkomstgrupper förutom i inkomstgrupp 1. Kvinnors högre disponibla inkomst i den lägsta inkomstgruppen berodde i huvudsak på att kvinnors transfereringsinkomster var högre än mäns. I inkomstgrupp 10 var gapet mer än

dubbelt så stort jämfört med det i inkomstgrupperna 3–9. Det större inkomstgapet för de med de högsta inkomsterna förklaras främst av att mäns kapitalinkomster är betydligt högre än kvinnors. I inkomstgrupperna 1–9 är kapitalinkomsternas betydelse för gapet däremot obetydlig i förhållande till övriga inkomster. I inkomstgrupp 2–9 beror gapet i stället främst på mäns högre arbetsinkomster.

Mellan 2012 och 2022 ökade kvinnors disponibla inkomst i åldrarna 20–64 år mer än mäns i inkomstgrupp 1 samt 3–9. I inkomstgrupp 2 och 10 ökade i stället mäns disponibla inkomst mer än kvinnors. Bakom den mindre nedgången i det genomsnittliga inkomstgapet på 0,4 procentenheter de senaste 10 åren döljer sig minskningar i gapet på ca 5 procentenheter för mer än hälften av fördelningen (inkomstgrupp 4–9) samtidigt som män med de högsta inkomsterna dragit ifrån.

Inkomstskillnaden i kronor är betydligt större i inkomstgrupp 10 än i övriga grupper i de två åldersgrupperna, vilket får stort genomslag på det genomsnittliga inkomstgapet. De ökade inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män i den högsta inkomstgruppen har till stor del bidragit till att det genomsnittliga inkomstgapet har varit i stort sett oförändrat sedan 2012 samtidigt som skillnaderna i arbetsinkomster har minskat.

I åldersgruppen 65 år och äldre var kvinnors disponibla inkomst lägre än mäns i samtliga inkomstgrupper 2022. Inkomstgapet var större i de högre inkomstgrupperna än i de lägre. Jämfört med 2012 ökade kvinnors disponibla inkomst mer än mäns i samtliga inkomstgrupper förutom inkomstgrupp 10 där mäns disponibla inkomst ökade mer än kvinnors. Utvecklingen i inkomstgrupp 1–9 beror främst på att skillnaden mellan kvinnors och mäns pensionsinkomster har minskat. I inkomstgrupp 10 förklaras det av ökade kapitalinkomster.

2.3 Disponibel inkomst 2022

Män har högre marknadsinkomster än kvinnor men transfereringar och skatter utjämnar inkomstskillnaderna

Marknadsinkomster utgörs av summan av arbetsinkomster och kapitalinkomster. År 2022 uppgick kvinnors genomsnittliga kapitalinkomster till 40 procent av mäns genomsnittliga kapitalinkomster i åldersgruppen 20–64 år (se tabell 2.1). Skillnaden berodde främst på finansiella kapitalvinster, t.ex. vinster vid försäljning av aktier m.m. Att män i högre utsträckning driver företag än kvinnor innebär att de har mer utdelningar från fåmansbolag. Det bidrog också till att mäns kapitalinkomster var högre än kvinnors.⁶ Eftersom såväl arbetsinkomster som kapitalinkomster i genomsnitt var högre för män än för kvinnor, var mäns marknadsinkomster i genomsnitt högre än kvinnors 2022.

Skatter och transfereringar bidrar till att minska de ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män och skillnaden i disponibel inkomst är därför mindre än skillnaden i marknadsinkomster.

Kvinnors lönerelaterade och försörjningsrelaterade transfereringar var högre än mäns 2022.⁷ De lönerelaterade transfereringarna som t.ex. sjukpenning och föräldrapenning var i genomsnitt 44 procent större för kvinnor än för män. Skillnaden berodde till stor del på att kvinnor var sjukskrivna i större utsträckning än män samt på att kvinnor tog

⁶ Kapitalinkomsterna är mycket ojämnt fördelade i befolkningen. En liten andel kvinnor och män har mycket höga kapitalinkomster, vilket ökar medelvärden. De allra flesta har kapitalinkomster som är betydligt lägre än genomsnittet.

⁷ Lönerelaterade transfereringar såsom sjukpenning och föräldrapenning har till uppgift att ersätta inkomstbortfall under arbetslivet när individen inte kan förvärsarbeta på sitt ordinarie arbete på grund av t.ex. sjukdom, föräldraledighet eller vård av barn. Även arbetslöshetsersättning ingår i de lönerelaterade transfereringarna. Försörjningsrelaterade transfereringar såsom barnbidrag, bostadsbidrag, underhållsstöd och studiestöd är skattefria transfereringar och har bl.a. till syfte att utjämna skillnader i försörjningsbörda.

ut en större andel av föräldrapenningen än män. Kvinnors försörjningsrelaterade transfereringar såsom barnbidrag och bostadsbidrag var i genomsnitt 70 procent högre än mäns 2022. Fler kvinnor än män har försörjningsrelaterade transfereringar. Det beror främst på att det är vanligare att kvinnor är ensamstående föräldrar med hemmavarande barn och att flera försörjningsrelaterade transfereringar, såsom underhållsstöd och bostadsbidrag till barnfamiljer, i stor utsträckning går till ensamstående föräldrar. Det är också fler kvinnor än män som studerar och får studiestöd.

Eftersom summan av kvinnors arbetsinkomster och lönerelaterade transfereringar i genomsnitt är lägre än mäns och skatten på sådana inkomster är progressiv, betalar kvinnor mindre inkomstskatt än män. Kvinnor betalar också mindre kapitalinkomstskatt eftersom kapitalinkomsterna är lägre. Kvinnors skattebetalningar uppgick 2022 i genomsnitt till 67 procent av mäns, vilket bidrog till att minska skillnaden i disponibel inkomst mellan kvinnor och män som uppgick till 79 procent.

Tabell 2.1 Från marknadsinkomst till disponibel inkomst, 20–64 år, 2022

Medelinkomst i kronor (2022 års priser) och andel i procent

	Medelinkomst för samtliga			Andel med inkomst		Medelinkomst för de med inkomster		
	Kvinnor	Män	Kvinnors andel av mäns inkomst	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnors andel av mäns inkomst
Arbetsinkomster	314 923	412 293	76	88	90	358 259	459 046	78
Kapitalinkomster	29 350	73 794	40	69	71	42 262	104 150	41
Marknadsinkomster	344 273	486 087	71	92	94	374 054	519 533	72
Lönerelaterade transfereringar	30 912	21 450	144	55	43	56 138	49 443	114
Försörjningsrelaterade transfereringar	17 793	10 445	170	63	56	28 337	18 805	151
Samtliga inkomster före skatt	398 657	525 264	76	99	98	403 676	533 933	76
Skatt	90 297	135 044	67	95	95	95 187	141 848	67
Disponibel inkomst	308 396	390 277	79	99	98	312 106	396 505	79

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Inkomstrelaterade pensioner ökar inkomstgapet men grundskydd och transfereringar minskar skillnaderna

I åldersgruppen 65 år och äldre är pensionsinkomster den största inkomstkällan för både kvinnor och män (se tabell 2.2). Både inkomstgrundad allmän pension och tjänstepension är högre för män än för kvinnor. Båda dessa typer av pension baseras till största del på tidigare arbetsinkomster. De pensioner som inte baseras på tidigare arbetsinkomster, såsom garantipension, inkomstpensionstillägg och övriga pensioner (summan av änkepension, efterlevandepension och privat pension), är däremot i genomsnitt högre för kvinnor än för män. Detta beror på att färre kvinnor i de äldre generationerna förvärvsarbetade. Sammanlagt är mäns pensionsinkomster högre än kvinnors. År 2022 uppgick kvinnors pensionsinkomster i snitt till 74 procent av mäns.

Mäns arbetsinkomster är i genomsnitt högre än kvinnors i åldersgruppen 65 år och äldre. Kvinnors arbetsinkomster i denna åldersgrupp uppgick i genomsnitt till 57 procent av mäns 2022, vilket berodde på att fler män än kvinnor förvärvsarbetade och i större omfattning samt på att lönerna var högre för män än för kvinnor. Skillnaden i arbetsinkomst mellan kvinnor och män är högre i åldersgruppen 65 år än i åldersgruppen 20–64 år. Det beror på att skillnaden i hur mycket kvinnor och män arbetar är större i den äldre åldersgruppen.

Mäns kapitalinkomster är även högre än kvinnors – även i åldersgruppen 65 år och äldre. Kvinnors kapitalinkomster uppgick till 53 procent av mäns 2022. Det berodde främst på att mäns finansiella kapitalvinster och utdelningar från fåmansbolag var högre än kvinnors. Eftersom kvinnor i genomsnitt lever längre än män och ofta ärver makens tillgångar bidrar det till att skillnaden i kapitalinkomster mellan kvinnor och män är mindre i åldersgruppen 65 år och äldre än i åldersgruppen 20–64 år.

Kvinnors inkomster från försörjningsrelaterade transfereringar var i genomsnitt drygt dubbelt så höga som mäns 2022. Detta berodde på att fler kvinnor än män fick bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd som en följd av att fler kvinnor än män hade låga pensioner. De lönerelaterade transfereringarna var relativt låga och förhållandevis jämnt fördelade mellan kvinnor och män i åldersgruppen.

Även i åldersgruppen 65 år och äldre bidrar den progressiva inkomstskatten och högre kapitalinkomstskatt till följd av högre kapitalinkomster till att jämna ut skillnaderna i inkomst mellan kvinnor och män. Kvinnors genomsnittliga disponibla inkomst uppgick till 72 procent av mäns i åldersgruppen 65 år och äldre 2022.

Tabell 2.2 Från marknadsinkomst till disponibel inkomst, 65 år och äldre, 2022

Medelinkomst i kronor (2022 års priser) och andel i procent

	Medelinkomst för samtliga			Andel med inkomst		Medelinkomst för de med inkomster		
	Kvinnor	Män	Kvinnors andel av mäns inkomst	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnors andel av mäns inkomst
Arbetsinkomster	28 065	49 328	57	22	33	126 125	148 858	85
Kapitalinkomster	54 856	104 407	53	77	78	70 961	134 107	53
Pensioner	219 264	295 753	74	98	98	222 803	301 324	74
<i>Varav</i>								
– inkomstgrundad allmän pension	140 588	182 937	77	95	96	147 988	191 096	77
– tjänstepension	47 065	90 744	52	87	89	53 875	102 520	53
– garantipension	10 461	3 925	267	61	23	17 060	17 342	98
– inkomstpensionstillägg	3 425	2 424	169	66	46	5 159	4 389	118
– övriga pensioner	17 724	16 123	110	16	11	36 023	32 115	112
Lönerelaterade transfereringar exkl. pensioner	1 137	1 184	96	3	2	44 042	49 055	90
Försörjningsrelaterade transfereringar exkl. pensioner	8 017	3 965	202	20	10	40 250	38 970	103
Samtliga inkomster före skatt	311 339	454 637	68	100	100	312 166	455 859	68
Skatt	62 468	107 954	58	99	99	63 356	109 272	58
Disponibel inkomst	250 084	348 400	72	100	100	250 515	348 938	72

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

3 Kvinnors och mäns arbetsinkomster

För de allra flesta i åldrarna 20–64 år utgör inkomster från arbete, dvs. löne- och företagarincomester, den största inkomstkällan. Arbetsinkomsten är även viktig för andra inkomster eftersom den till stor del ligger till grund för inkomstbaserade transfereringar såsom sjukpenning, föräldrapenning och inkomstgrundade pensioner. En hög arbetsinkomst ökar även möjligheterna till sparande, vilket på sikt kan bidra till kapitalinkomster. I åldrarna 65 år och äldre utgör inkomster från arbete en betydligt mindre del av inkomsterna än för gruppen 20–64 år.

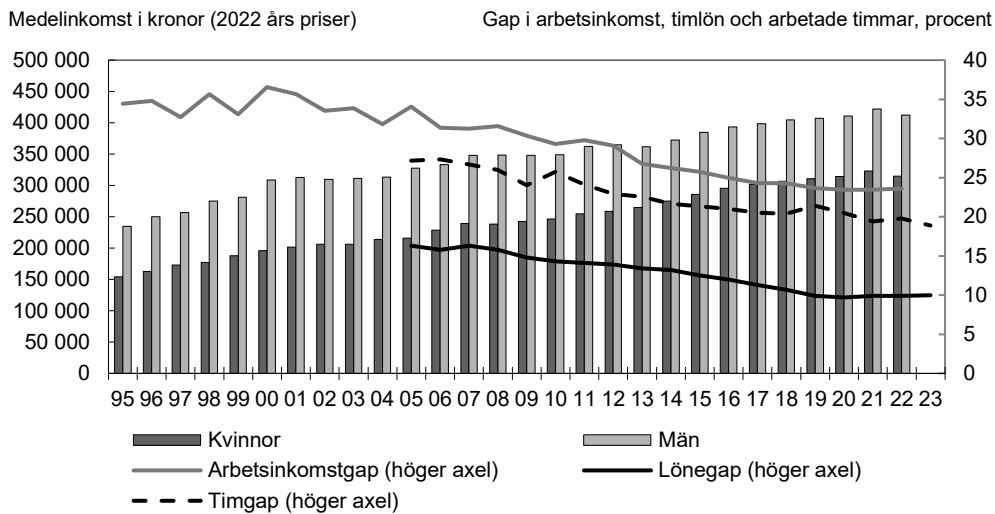
Avsnittet inleds med en beskrivning av utvecklingen av arbetsinkomster bland kvinnor och män sedan 1995, med fokus på den senaste tioårsperioden. Därefter redogörs för några av de faktorer som bidrar till skillnaden i arbetsinkomst mellan kvinnor och män. Först redogörs för skillnader i anknytning till arbetsmarknaden, t.ex. sysselsättning och arbetstid, och därefter för skillnader i timlön.

3.1 Kvinnors arbetsinkomster är lägre än mäns, men gapet minskar

Kvinnors arbetsinkomster är i genomsnitt lägre än mäns, men skillnaden har minskat under en längre period (se diagram 3.1). Under den senaste tioårsperioden har kvinnors arbetsinkomst i åldersgruppen 20–64 år ökat med i genomsnitt 22 procent medan mäns har ökat med 13 procent. Därmed har arbetsinkomstgapet mellan kvinnor och män minskat från 29 procent till 24 procent. Sedan 2019 har dock arbetsinkomstgapet varit närmast oförändrat. År 2022 sjönk den genomsnittliga arbetsinkomsten i reala termer för både kvinnor och män till följd av den höga inflationen men arbetsinkomstgapet förändrades inte.

Arbetsinkomsten beror på kombinationen av lön per timme och arbetad tid. Att kvinnor har lägre arbetsinkomst än män beror både på att de förvärvsarbetar i mindre utsträckning och på att de har lägre timlön än män. Detta kan visas med ett lönegap och ett timgap, dvs. skillnaden mellan män och kvinnors lön per timme och faktiskt arbetade timmar som andel av mäns.⁸ Minskningen av arbetsinkomstgapet över tid kan förklaras av att både timgapet och lönegapet har minskat.

Diagram 3.1 Arbetsinkomst, arbetsinkomstgap, lönegap och timgap i åldersgruppen 20–64 år

Anm.: Arbetsinkomstgapet beräknas som skillnaden mellan kvinnors respektive mäns genomsnittliga arbetsinkomst som andel av mäns genomsnittliga arbetsinkomst i åldersgruppen 20–64 år oberoende av om de har arbetsinkomst eller inte. Timgapet mäts också i hela befolkningen i åldersgruppen 20–64 år oberoende om de arbetar eller inte. Lönegapet mäts för de som är anställda och näringslivsinkomster ingår därmed inte.

Källor: Statistiska centralbyrån (HEK, TRIF och AKU) och egna beräkningar.

3.2 Kvinnors sysselsättningsgrad är lägre än mäns

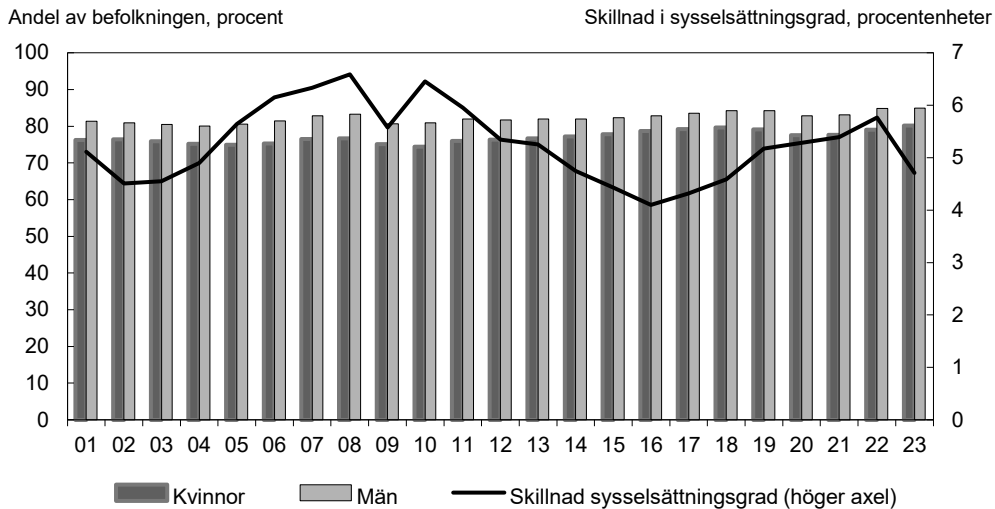
En viktig anledning som bidrar till skillnader i arbetsinkomst är att kvinnor i högre grad än män är helt utanför arbetsmarknaden. Det är i stort sett lika vanligt för

⁸ Se utförligare definition i Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga till Ekonomisk jämställdhet september 2024 på [regeringen.se](https://www.regeringen.se).

kvinnor som för män att vara arbetslösa eller latent arbetssökande⁹. Skillnaden i sysselsättningsgrad, definierad som andelen kvinnor eller män av befolkningen som är sysselsatt i en viss åldersgrupp, beror därmed till största del på att kvinnors arbetskraftsdeltagande är lägre än mäns då fler kvinnor än män är studerande, sjuka eller utför obetalt hemarbete.

Kvinnors sysselsättningsgrad i åldersgruppen 20–64 år har under de senaste tio åren varit 4–6 procentenheter lägre än mäns (se diagram 3.2). Jämfört med andra medlemsstater i EU är Sverige ett av de länder där kvinnor har högst sysselsättningsgrad. Dessutom är skillnaden mellan kvinnors och mäns sysselsättningsgrad liten jämfört med andra medlemsstater.¹⁰

Diagram 3.2 Sysselsättningsgrad och skillnad i sysselsättningsgrad i åldersgruppen 20–64 år

Anm.: Sysselsättningsgrad beräknas som andel kvinnor eller män av befolkningen som är sysselsatt i en viss åldersgrupp.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Sysselsättningsgraden för kvinnor och män varierar mellan olika grupper i befolkningen.¹¹ Sedan flera decennier är den högst för inrikes födda män. Sysselsättningsgraden är också hög för män födda i övriga Europa och för kvinnor födda i Sverige. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män födda i Sverige är därför relativt liten. Däremot är skillnaden mellan utrikes födda kvinnor och män stor, både för de födda inom Europa och för de födda utanför Europa. Andelen förvärvsarbetande kvinnor och män varierar även med utbildningsnivå. För kvinnor och män med högst förgymnasial utbildning är sysselsättningsgraden förhållandevis låg. Det gäller särskilt för kvinnor, och skillnaden i sysselsättningsgrad är därför relativt stor i denna grupp. För kvinnor och män med högst gymnasial eller eftergymnasial utbildning är sysselsättningsgraden däremot hög och skillnaden relativt liten.

⁹ Latent arbetssökande definieras i AKU som personer som velat och kunnat ta arbete men som inte har sökt arbete.

¹⁰ European Institute for Gender Equality, Gender Equality Index 2023, 2023.

¹¹ För utförligare beskrivning av sysselsättningsgrad efter härkomst, se prop.2021/22:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3 avsnitt 2.2.

3.3 Förvärsarbetande kvinnor arbetar färre timmar än män

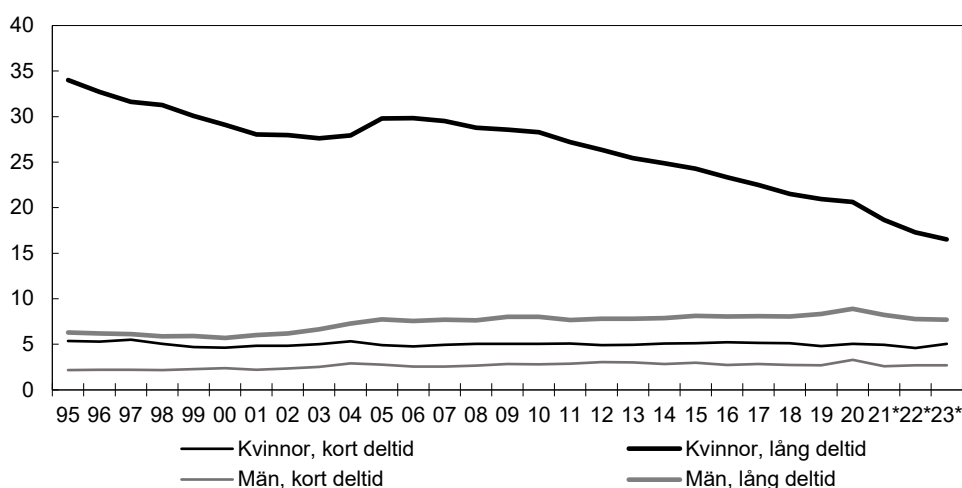
Utöver att kvinnor förvärsarbetar i lägre grad än män så arbetar förvärsarbetande kvinnor också färre timmar än förvärsarbetande män. Skillnaden beror dels på att kvinnor i större utsträckning än män arbetar deltid, dels på att kvinnor i högre grad än män är frånvarande från arbetet till följd av t.ex. föräldraledighet, vård av barn eller sjukskrivning. Skillnaden beror också på att män arbetar mer övertid/mertid, men detta förklarar endast en liten del av skillnaden i medelarbetstid.

Kvinnors deltidsarbete har minskat

År 2023 arbetade 22 procent av de förvärsarbetande kvinnorna i åldrarna 20–64 år deltid, jämfört med 10 procent av de förvärsarbetande männen (se diagram 3.3).

Diagram 3.3 Andel deltidsarbetande i åldersgruppen 20–64 år

Andel av sysselsatta, procent

Anm.: För anställda avses med kort deltid en överenskommen arbetstid kortare än 20 timmar per vecka och med lång deltid en överenskommen arbetstid mellan 20 och 34 timmar per vecka. För företagare och medhjälpande hushållsmedlemmar samt anställda utan överenskommen arbetstid avses i stället genomsnittlig arbetstid per vecka.

* I januari 2021 anpassades AKU till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1700 om fastställande av en gemensam ram för europeisk statistik om personer och hushåll, som grundas på uppgifter på individnivå som samlas in genom urvalsundersökningar, vilket har orsakat tidsseriebrott. Data fr.o.m. 2021 är därför inte helt jämförbara med tidigare år.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

De flesta deltidsarbetande kvinnor och män arbetar s.k. lång deltid, dvs. 20–34 timmar per vecka. Andelen kvinnor som arbetar lång deltid har minskat de senaste tio åren och genomsnittlig överenskommen arbetstid har därför ökat. Andelen män som arbetar lång deltid är oförändrad under samma period. Detta är den viktigaste förklaringen till att skillnaden i medelarbetstid bland förvärsarbetande kvinnor och män har minskat. Deltidsarbetet bland kvinnor har minskat trendmässigt och brett. Andelen som arbetar deltid har minskat i alla åldersgrupper både bland inrikes och utrikes födda kvinnor. Deltidsarbetet har minskat mer i kommunal sektor än andra sektorer. Samtidigt är det en sektor där kvinnor är överrepresenterade.

Andelen som arbetar kort deltid, dvs. kortare än 20 timmar per vecka, har varit i stort sett oförändrad för både kvinnor och män de senaste tio åren. Skillnaden mellan andelen kvinnor och män som arbetar kort och lång deltid är större i grupper där många har en svag anknytning till arbetsmarknaden, t.ex. personer födda utanför Europa och personer med högst förgymnasial utbildning.

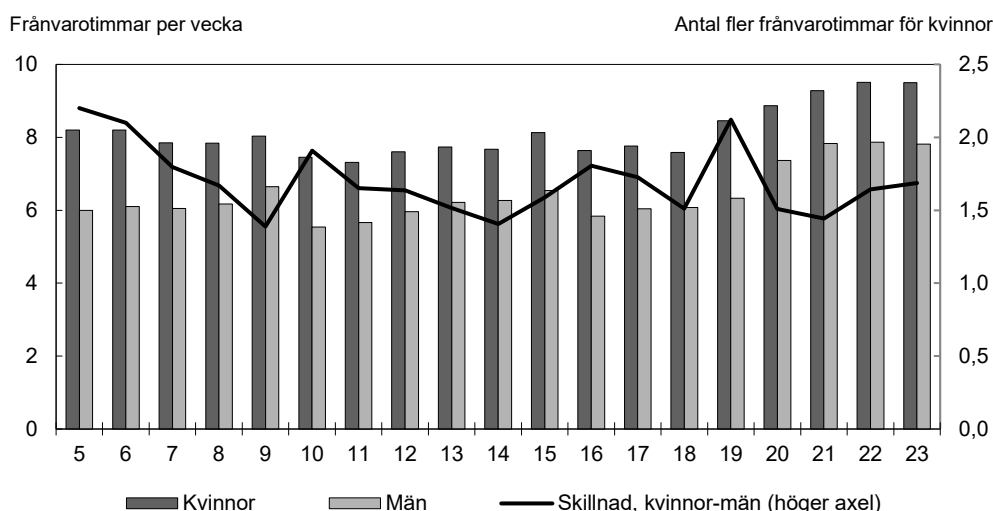
Närmare 80 procent av alla som arbetar deltid vill inte öka sin arbetstid. Orsakerna till deltidarbete har inte förändrats nämnvärt mellan 2022 och 2023. För både kvinnor och män var orsaken i drygt en fjärdedel av fallen ”andra personliga skäl”. Den näst vanligaste orsaken till deltidarbete var ”inte fått något heltidsarbete/arbetsgivaren erbjuder bara deltidstjänst”. För kvinnor var det knappt en femtedel och för män drygt en femtedel som angav denna orsak. I den sistnämnda gruppen var det dock bara drygt hälften som vill öka sin arbetstid. Tidigare år har orsaken att heltid inte erbjuds varit vanligare än orsaken andra personliga skäl.

En förklaring till att kvinnor oftare än män arbetar deltid är att kvinnor i större utsträckning än män går ned i arbetstid när de får sitt första barn.¹² En annan orsak kan vara att det framför allt i vissa kvinnodominerade sektorer, som t.ex. kommunal sektor, kan finnas en s.k. deltidskultur som påverkar både viljan och möjligheten till heltidsanställning.¹³ Arbetsvillkoren kan också begränsa möjligheterna att arbeta heltid.¹⁴

Kvinnors frånvaro från arbetet är högre än mäns

Kvinnor är i större utsträckning än män frånvarande från arbetet på grund av t.ex. föräldraledighet, vård av barn eller sjukskrivning. År 2023 var kvinnor frånvarande i genomsnitt 9,5 timmar i veckan i åldersgruppen 20–64 år, medan män var frånvarande 7,8 timmar i veckan. Sedan 2013 har skillnaden i kvinnors och mäns frånvaro varierat mellan 1,4 och 2,1 timmar (se diagram 3.4). Den vanligaste orsaken till frånvaro för både kvinnor och män är semester men den bidrar till att minska medelarbetstiden för förvärvsarbetande i ungefär lika stor utsträckning för både kvinnor och män.

Diagram 3.4 Skillnad i frånvaro i åldersgrupp 20–64 år

Anm.: Frånvarorsaker är exempelvis semester, sjukfrånvaro, föräldraledighet eller vård av barn.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

Kvinnor tar ut mer föräldraledighet än män

Kvinnor är i högre grad än män frånvarande från arbetet till följd av föräldraledighet. Kvinnor tar i genomsnitt ut en betydligt större andel av föräldrapenningdagarna men även en större del av den obetalda föräldraledigheten vilket gör att skillnaden i

¹² Se bl.a. Angelov m.fl., Parenthood and the Gender Gap in Pay, *Journal of Labor Economics* 34 (3): 545–79, 2016, Familjepolitik för alla? (Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2015:5), och prop. 2021/22:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3 avsnitt 2.

¹³ Deltidsarbetets betydelse för kvinnors och mäns pensioner – En redovisning av kunskapsläget (ISF, Rapport 2024:3).

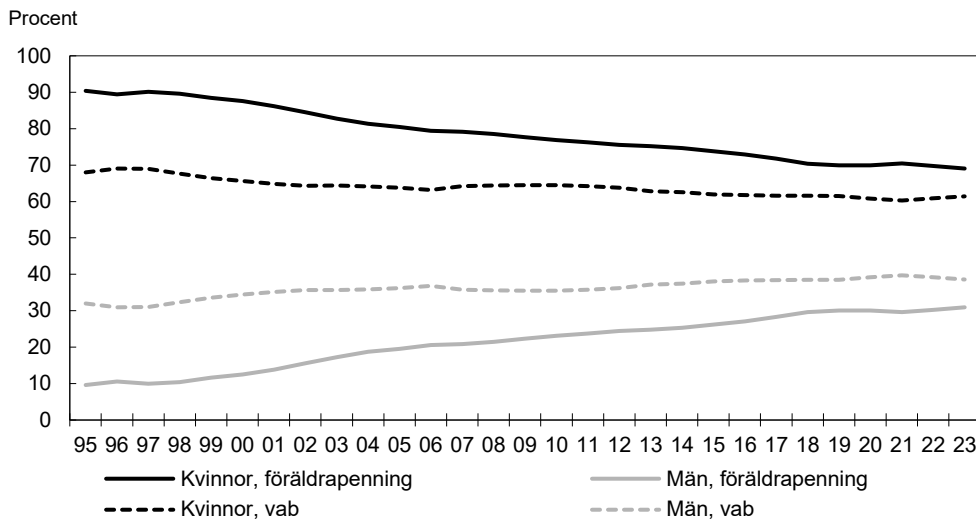
¹⁴ Hela lönen, hela tiden – Utmaningar för ett jämställt arbetsliv (SOU 2015:50).

frånvaro på grund av föräldraledighet är större än vad som syns i föräldrapenning-uttaget.¹⁵ I avsnitt 5 finns en fördjupning om hur barns födelse påverkar arbetsinkomst och intjänande till pension.

År 2023 tog kvinnor ut 69 procent av föräldrapenningdagarna (se diagram 3.5). Kvinnors andel av föräldrapenningdagarna har minskat under de senaste decennierna och under de senaste tio åren har andelen minskat med 6 procentenheter. Under de senaste fem åren har dock fördelningen av föräldrapenninguttaget mellan kvinnor och män varit oförändrad.

Uttaget av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn, s.k. vab, är jämnare fördelat mellan kvinnor och män än föräldrapenningdagarna. Skillnaden i uttaget av vab-dagar har emellertid inte förändrats lika mycket som skillnaden i uttag av föräldrapenning-dagar. Sedan 2013 har kvinnors andel av vab-dagarna minskat med nästan 2 procentenheter, från 63 till 61 procent. År 2022 och 2023 har dock kvinnors andel av vab-dagarna ökat och mäns minskat något.

Diagram 3.5 Fördelning av dagar med föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn (vab)

Källa: Försäkringskassan.

Kvinnors sjukfrånvaro är högre än mäns

Sjukpenningtalet¹⁶ är högre för kvinnor än för män. Sjukpenningtalet har varierat kraftigt över tid och variationen har varit större för kvinnor än för män (se diagram 3.6). Svängningarna, som beror på inflödet och sjukskrivningarnas längd, påverkas bl.a. av regeländringar och konjunkturläget.¹⁷

Sjukpenningtalet ökade för både kvinnor och män mellan 2011 och 2016, men mer för kvinnor. Under perioden 2016–2021 minskade sjukfrånvaron för att återigen öka något från 2022. Pandemin ledde till en temporär ökning av antalet sjukfall, både

¹⁵ Sjukpenningtalet är det genomsnittliga antalet sjukpenningdagar per försäkrad som ersätts av Försäkringskassan. För mer information om uttaget av föräldrapenning ur ett könsperspektiv, se utg.omr. 12 avsnitt 3.6 och Barnhushållens ekonomi – Resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken 2023 (Försäkringskassan 2023). Se även Vilka föräldrar använder obetald föräldraledighet? (ISF, Rapport 2023:11).

¹⁶ Sjukpenningtalet är det genomsnittliga antalet sjukpenningdagar per försäkrad som ersätts av Försäkringskassan. Ersättning från Försäkringskassan vid sjukskrivning är en inkomstbortfallsförsäkring för nedsatt arbetsförmåga. Den inkomst man går miste om beräknas enligt reglerna om sjukpenninggrundande inkomst. De första 14 dagarna i sjukperioden får individen sjuklön från arbetsgivaren. Sjukpenningtalet fångar därför inte upp den korta sjukfrånvaron för de som har en anställning. Arbetslösa kan också få sjukpenning.

¹⁷ Exempel på regeländringar som kan påverka sjukfrånvaron är ersättningsgraden, antalet karensdagar, hur länge en sjukskrivning kan fortgå samt längden på sjuklöneperioden som betalas av arbetsgivaren. För vidare läsning se en utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022 (SOU 2024:26).

bland kvinnor och män, men majoriteten av de pandemirelaterade sjukskrivningarna var korta. Pandemins effekt på sjukpenningtalet var därför marginell.¹⁸

Det finns flera orsaker till skillnaden i sjukfrånvaro mellan kvinnor och män. En orsak kan vara att kvinnor i större utsträckning än män arbetar i yrken och sektorer där den upplevda arbetsmiljön är sämre både organisatoriskt och socialt. Ett större ansvar för hem, barn och föräldrar i kombination med förvärvsarbete kan vara ytterligare en orsak till kvinnors högre sjukfrånvaro.¹⁹ Bland både kvinnor och män är de två vanligaste sjukskrivningsdiagnoserna psykiska sjukdomar och sjukdomar som angriper rörelseorganen (dvs. skelettet, leder och muskler), men psykiska sjukdomar är vanligare för kvinnor.²⁰ De psykiska sjukdomarna genererar fler långa sjukfall, vilket kan förklara en del av skillnaden mellan kvinnor och män i sjukpenningtalet.²¹

Diagram 3.6 Sjukpenningtalet i åldersgruppen 16–64 år

Antal sjukpenningdagar per försäkrad

Anm.: Sjukpenningtalet definieras som antalet nettodagar från sjukpenning och rehabiliteringspenning som andel av antalet försäkrade exkl. antalet personer som har aktivitets- eller sjukersättning med hel ersättning. Omräkningen till nettodagar innebär t.ex. att två dagar med halv ersättning blir en nettodag.

Källa: Försäkringskassan.

Timgapet mellan kvinnor och män har minskat

Skillnaderna i sysselsättningsgrad, grad av deltidarbete och frånvaro summerar till en skillnad i arbetade timmar. Timgapet, som är ett mått på hur många procent färre timmar som kvinnor i genomsnitt arbetar i förhållande till män, har sjunkit över tid till 18 procent 2023 i åldersgruppen 20–64 år (se diagram 3.7).²²

Timgapet förklaras till största del av att kvinnor i genomsnitt har lägre överenskommen arbetstid än män. Nedgången i timgapet förklaras huvudsakligen av att skillnaden i överenskommen arbetad tid har minskat. Som diagram 3.7 visar är kvinnor utanför arbetskraften i högre grad än män, vilket också bidrar till timgapet. Att kvinnor har högre frånvaro och att män arbetar mer övertid förklarar förhållandevis lite.

¹⁸ Se Aktuellt sjukpenningtal, www.forsakringskassan.se, 2024-04-23.

¹⁹ En kunskapsöversikt av nordisk forskning publicerad under åren 2010–2019 (Jämställdhetsmyndigheten, Rapport 2021:4) visar samband mellan obetalt arbete, familjeliv och sjukfrånvaro med psykiatrisk diagnos. Se även Staland-Nyman m.fl., Gender equality in domestic work and sickness absence – a population-based study on women and men in Sweden, Women & Health No. 4, 2021.

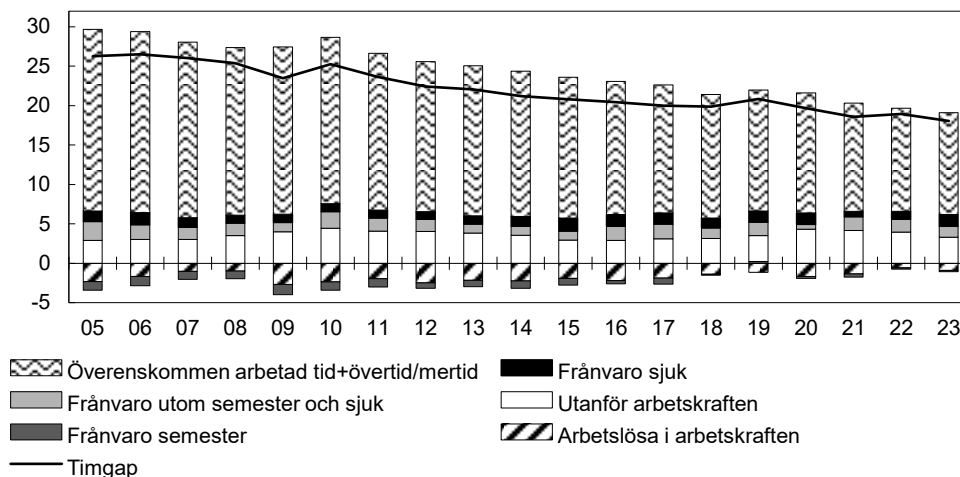
²⁰ För mer information om diagnoser och sjukskrivning se Socialförsäkringen i siffror 2023 (Försäkringskassan 2023).

²¹ En utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022 (SOU 2024:26).

²² Se Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga till Ekonomisk jämställdhet september 2024 för en beskrivning av timgapet dess bidrag.

Diagram 3.7 Timgap och bidrag från olika orsaker i åldersgruppen 20–64 år

Timgap i procent och bidrag från olika orsaker i procentenheter

Anm.: Timgapet redovisas i procent och bidragen i procentenheter.

Källor: Statistiska centralbyrån (AKU) och egna beräkningar.

3.4 Kvinnor har lägre lön än män men lönegapet har minskat

Utöver skillnader i faktisk arbetstid påverkas skillnaden i kvinnors och mäns arbetsinkomster av ersättningen per arbetad timme.²³ För att jämföra kvinnors och mäns månadslöner har deltidslöner räknats upp till heltidslöner i detta avsnitt.

Under perioden 2013–2023 minskade skillnaden mellan kvinnors och mäns löner från 13,4 procent till 10,0 procent, men sedan 2019 har skillnaden varit i stort sett oförändrad (se diagram 3.8). I privat sektor minskade skillnaderna mellan 2022 och 2023 bland både arbetare och tjänstemän medan löneskillnaden i offentlig sektor ökade något i regionerna och i staten, men inte i sektorn som helhet.²⁴

Könsuppdelningen mellan yrken beror i hög grad på skillnader i kvinnors och mäns utbildningsinriktning, där andelen kvinnor ökar i mansdominerande yrken samt en motsvarande fast svagare utveckling för män. Manligt dominerande yrken har ofta ett högre löneläge och en ökad andel kvinnor i mansdominerade yrken är en av förklaringarna till att den ovägd löneskillnaden mellan kvinnor och män minskat under perioden.²⁵

Den kvarstående löneskillnaden mellan kvinnor och män efter att hänsyn har tagits till skillnader vad gäller ålder, utbildning, sektor, yrke och arbetstid kallas för det standardvägda lönegapet. År 2023 uppgick det standardvägda lönegapet till 4,8 procent och sedan 2013 har det minskat med 1 procentenhet. Det standardvägda lönegapet har dock förändrats relativt lite sedan 2015. Att lönegapet har minskat mer än det standardvägda lönegapet den senaste tioårsperioden innebär att den minskade skillnaden mellan kvinnors och mäns löner till stor del, men inte helt, beror på minskade skillnader i ålder, utbildning, sektor, yrke och arbetstid.

Den löneskillnad som kvarstår efter standardvägningen visar att det finns andra faktorer som påverkar löneskillnaderna än de faktorer som det kontrolleras för. Det kan finnas både sakliga och osakliga förklaringar. Orsaker som ofta förs fram som

²³ I detta avsnitt analyseras löneinkomster vilket innebär att inkomster från näringsverksamhet inte ingår, till skillnad från i övriga delar av avsnitt 3.

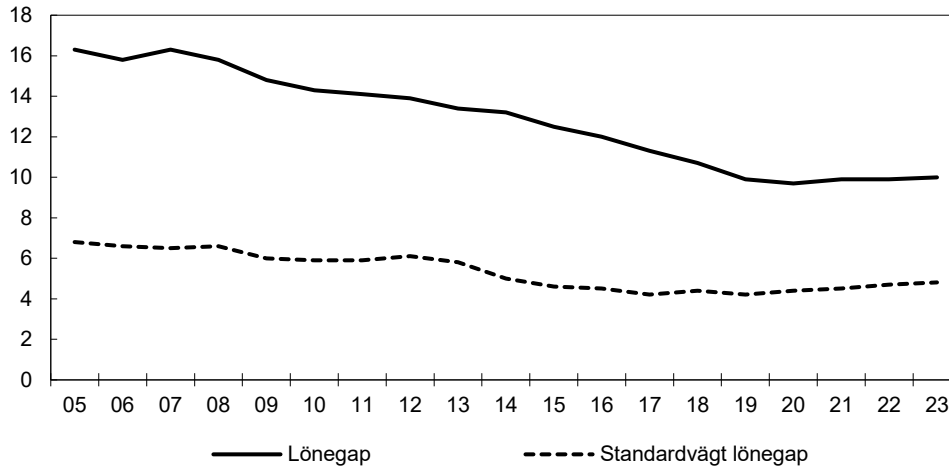
²⁴ Löneskillnader mellan kvinnor och män 2023 (Medlingsinstitutet 2024).

²⁵ Se Löneskillnader mellan kvinnor och män 2023 (Medlingsinstitutet 2024).

förklaringar för löneskillnaden mellan kvinnor och män är skillnader i arbetsuppgifter inom samma yrke, förutsättningar inom olika sektorer, diskriminering, kvinnor och mäns attityder eller val av utbildning.²⁶

Diagram 3.8 Lönegap och standardvägt lönegap

Procent

Anm.: Lönegapet mäter procentuell skillnad mellan kvinnors och mäns månadslöner uppräknade till heltid. Det standardvägda lönegapet är det lönegap som kvarstår när hänsyn tagits till att kvinnor och män har olika ålder, utbildning och arbetstid samt arbetar inom olika yrken och sektorer. Det standardvägda lönegapet är beräknat med standard för svensk yrkesklassificering (SSYK12 nivå 4).

Källa: Medlingsinstitutet.

Skillnader i lön inom yrken mellan kvinnor och män påverkar också lönegapet

En viktig förklaring till lönegapet är att kvinnor och män i stor utsträckning arbetar inom olika yrken, där kvinnodominerade yrken i genomsnitt har lägre löner än mansdominerade. Det senaste decenniets forskning har även visat på vikten av löneskillnader inom yrken för att förklara lönegapet mellan kvinnor och män. Claudia Goldin är en av de främsta forskarna inom ekonomisk jämställdhet och tilldelades 2023 Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap. Hennes forskning visar att lönegapet i USA till större del beror på skillnader mellan kvinnor och män inom samma yrke, snarare än att de arbetar i olika yrken.²⁷

Motsvarande analys på svenska data visar att andelen av lönegapet, när man kontrollerar för skillnader i observerbara egenskaper som utbildning och ålder, som förklaras av skillnader mellan yrken är ungefär 60 procent och att resterande 40 procent av lönegapet utgörs av löneskillnader inom yrken.²⁸ Det betyder att löneskillnader mellan och inom yrken båda är viktiga delförklaringar av lönegapet i Sverige. En möjlig delförklaring till skillnaderna inom yrken är att kvinnor och män inom samma yrke arbetar på arbetsplatser med olika egenskaper, samt har olika arbetsuppgifter.

Studier för olika länder, inklusive Sverige, visar på en arbetsplatssortering där kvinnor oftare arbetar i s.k. familjevänliga arbeten jämfört med män inom samma yrkesgrupp.²⁹ Dessa arbeten erbjuder ofta mer utbytbart mellan arbetstagare. Män däremot har i

²⁶ Se utförligare diskussion om den kvarstående löneskillnaden i Löneskillnader mellan kvinnor och män 2023 (Medlingsinstitutet 2024).

²⁷ Goldin, A grand gender convergence: Its last chapter, *American economic review*, 104(4), 1091-1119, 2014.

²⁸ Se Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga till ekonomisk jämställdhet september 2024 för en mer utförlig beskrivning.

²⁹ Hotz, Johansson och Karimi, Parenthood, family friendly workplaces, and the gender gaps in early work careers, *National Bureau of Economic Research*, No. w24173, 2018.

större utsträckning än kvinnor arbeten med låg utbytbarhet och med högre krav på tillgänglighet vilket ofta innebär att fler arbetade timmar ökar avkastningen per arbetad timme och i sin tur bidrar till att lönegapet varierar även mellan olika yrken. Den här arbetsplatsorteringen och dess effekter på lönegapet uppstår i stor utsträckning i samband med första barnet.³⁰ Det finns även forskning som visar på att andra faktorer bidrar till löneskillnader inom yrken, t.ex. att män får högre ersättning än kvinnor för samma observerade egenskaper.³¹

4 Kvinnors och mäns pensionsinkomster

I detta avsnitt analyseras pensioner och grundskyddet för pensionärer. Eftersom det inte finns någon fast pensionsålder definieras pensionärer som de som har tagit ut allmän pension eller har äldreförsörjningsstöd. Lägsta ålder för uttag av allmän pension var tidigare 61 år men höjdes till 62 år 2020 och till 63 år 2023.

I avsnittet analyseras utvecklingen av pensionsgapet, dvs. skillnaden mellan kvinnors och mäns pensionsinkomster i relation till mäns pensionsinkomster. Därefter redogörs för intjänandet till det allmänna pensionssystemet. I avsnittet efter redovisas hur ekonomisk utsatthet bland pensionärer har utvecklats. Avslutningsvis analyseras hur de senaste årens högre grundskydd har påverkat antalet garantipensionärer och drivkrafterna till arbete.

4.1 Pensionsgapet har minskat

Pensionsgapet har minskat från 30 procent 2003 till 26 procent 2024 (se diagram 4.1). Minskningen drivs av att skillnaden i allmän inkomstgrundad pension har minskat betydligt. Bidraget till pensionsgapet har under perioden minskat från 29 till 14 procentenheter. Det beror på att skillnaderna i arbetsinkomst och därmed skillnaden i intjänandet till pension mellan kvinnor och män har minskat över flera decennier. Bidraget till pensionsgapet från tjänstepension har däremot ökat från 10 till 16 procent under samma period. Det beror till stor del på att en större andel män än kvinnor har arbetsinkomster över 7,5 inkomstbasbelopp. Inkomster över denna nivå innebär ofta en tjänstepension som är mer än en kompensation för att dessa individer inte får pensionsrätter över taket i det allmänna pensionssystemet.

De som har inkomstgrundad pension under en viss nivå, eller ingen alls, och är 66 år eller äldre, kan få garantipension. Det är vanligare att kvinnor har garantipension och den bidrar därför till att minska pensionsgapet. I takt med att kvinnor har fått högre inkomstgrundad pension och att garantipensionen därför har minskat i betydelse har den utjämnande effekten av garantipension minskat. År 2020 och 2022 höjdes garantipensionen och inkomstpensionstillägget infördes 2021.³² Dessa regeländringar har bidragit till att minska pensionsgapet de senaste åren. Därutöver har den höga inflationen de senaste åren också inneburit att garantipensionen har ökat snabbare än inkomstpensionen eftersom garantipensionen är prisindexerad. Även änkepension, som är en förmån under utfasning, bidrar fortfarande till utjämning.

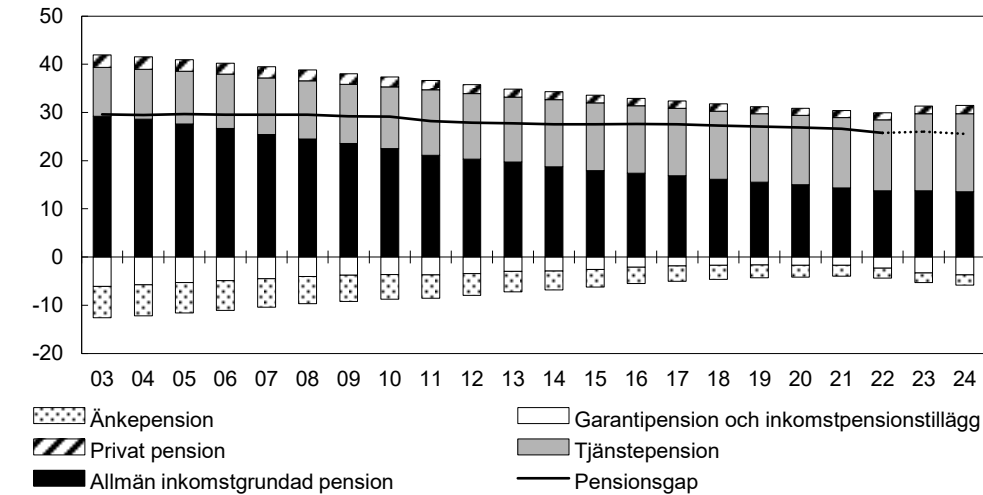
³⁰ Kleven, Landais, Posch, Steinhauer och Zweimüller, Child penalties across countries: Evidence and explanations, AEA Papers and Proceedings, Vol. 109, pp. 122-126, 2019 samt Azmat, Hensvik och Rosenqvist, Familjebildning och karriär – konsekvenser av oförutsägbar frånvaro, IFAU Rapport 2020:11, 2020.

³¹ Karriärutveckling för högutbildade kvinnor och män i Sverige (IFAU Rapport 2018:8, 2018).

³² Garantipensionen höjdes med 200 kronor per månad i januari 2020 och ytterligare 1 000 kronor per månad i augusti 2022. Inkomstpensionstillägget är en förmån som mest är 600 kronor per månad till de som har en inkomstgrundad allmän pension i intervallet 9 590–18 110 kronor per månad. Inkomstpensionstillägget finansieras av staten i likhet med garantipensionen.

Diagram 4.1 Pensionsgap och bidrag från olika typer av pension

Pensionsgap i procent och bidrag i procentenheter

Anm.: I beräkningen ingår endast pensioner. Bostadstillägg för pensionärer och äldreförsörjningsstöd ingår därför inte.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR 2003–2010, TRIF 2011–2022) och modellframskrivning med Fasit och Finansdepartementets makroprognos 2023 och 2024.

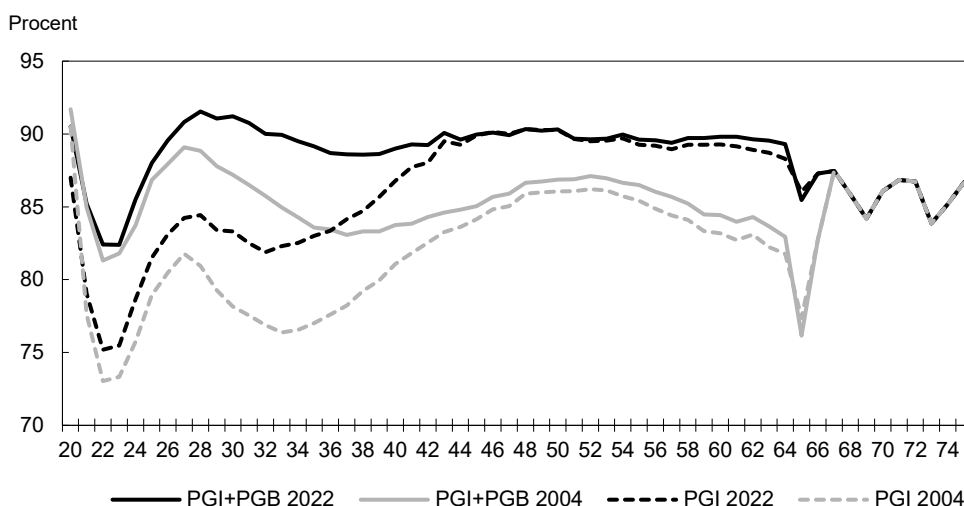
4.2 Pensionen påverkas inte enbart av arbetsinkomster

Det allmänna pensionssystemet bygger på en livsinkomstprincip, vilket innebär att intjänandet till pension huvudsakligen grundas på arbetsinkomster under hela arbetslivet, även åren som pensionär. Intjänandet till den allmänna inkomstpensionen påverkas till viss del även av annat än arbetsinkomster. Det finns därutöver ett grundskydd som vid pension kompletterar inkomstpensionen. Att pensionen påverkas av mer än arbetsinkomster gynnar i högre grad kvinnor, som i genomsnitt har lägre arbetsinkomster än män, och verkar utjämnande på pensionsgapet.

Intjänandet till den allmänna inkomstgrundade pensionen beräknas på summan av pensionsgrundande inkomst (PGI) och pensionsgrundande belopp (PGB). Som PGI räknas arbetsinkomster och inkomstersättningar, som t.ex. sjukpenning, föräldrapenning, a-kassa och inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning. PGB är en särskild kompensation för värnplikt, studier, barnår samt sjuk- och aktivitetsersättning på garantinivå.

Stigande antal arbetade timmar bland kvinnor och minskande lönegap har minskat skillnaden i intjänande till det allmänna pensionssystemet mellan kvinnor och män i alla åldrar mellan 2004 och 2022 (se diagram 4.2). År 2022 varierar skillnaden mellan 8–18 procent över de olika åldrarna. För de som är drygt 20 år är skillnaden som störst. Det beror till stor del på att fler kvinnor än män studerar. Ett lågt intjänande i början av yrkeslivet har vanligtvis en större negativ effekt på den framtida pensionen än ett lågt intjänande i slutet.³³

³³ Se Tumregler för pensionen – För dig som sparar till eller planerar att ta ut pension (Pensionsmyndigheten 2024).

Diagram 4.2 Kvinnors intjänande till allmän inkomstgrundad pension i relation till mäns i olika åldrar 2004 och 2022

Anm.: Även arbetsinkomster efter att man tagit ut allmän pension bidrar till ökad inkomstgrundad pension.

Källor: Pensionsmyndigheten och egna beräkningar.

Att skillnaden i intjänandet till den allmänna inkomstgrundande pensionen mellan kvinnor och män är mindre än gapet i arbetsinkomster beror på att inkomstersättningarna är pensionsgrundande och på den komplettering som PGB ger. Båda dessa delar av regelverket bidrar i högre grad till att höja kvinnors pensioner än mäns och kan därför sägas verka utjämnande på pensionsgapet. Män har i genomsnitt högre inkomster från a-kassa, men övriga inkomstersättningar tillfaller i högre grad kvinnor som har högre frånvaro av dessa skäl. PGB kompletterar framför allt under den första halvan av yrkeslivet i samband med studier och under småbarnsåren. Kvinnor tilldelas PGB i högre grad än män av dessa skäl, vilket bidrar till att utjämna det totala intjänandet. Under den senare delen av yrkeslivet är det vanligare med sjukersättning bland kvinnor än män och därför kompenseras kvinnor i högre grad än män med PGB även under den senare delen av arbetsför ålder. PGB:s utjämnande effekt har minskat något mellan 2004 och 2022.

Skillnaderna i intjänande mellan kvinnor och män begränsas också av att det finns ett tak i det totala intjänandet på 7,5 inkomstbasbelopp per år. Eftersom andelen män som har ett intjänande över taket är högre än andelen kvinnor verkar taket utjämnande på intjänandet till den allmänna pensionen.

Sammantaget finns det flera delar i det allmänna pensionssystemet som verkar utjämnande på pensionsgapet. En stor del av pensionsgapet förklaras dock av skillnader i tjänstepension. Många avtal betalar in till tjänstepension även när personer är föräldralediga, vilket verkar begränsande på pensionsgapet.

Antalet intjänandeår har också betydelse för pensionsgapets storlek. Mellan 2004 och 2023 har antalet intjänandeår ökat med 12 år respektive 2 år bland svenskfödda kvinnor respektive män som pensionerade sig respektive år. Skillnaden mellan dessa kvinnor och män i antalet intjänandeår var 0,8 år bland de som pensionerade sig 2023.

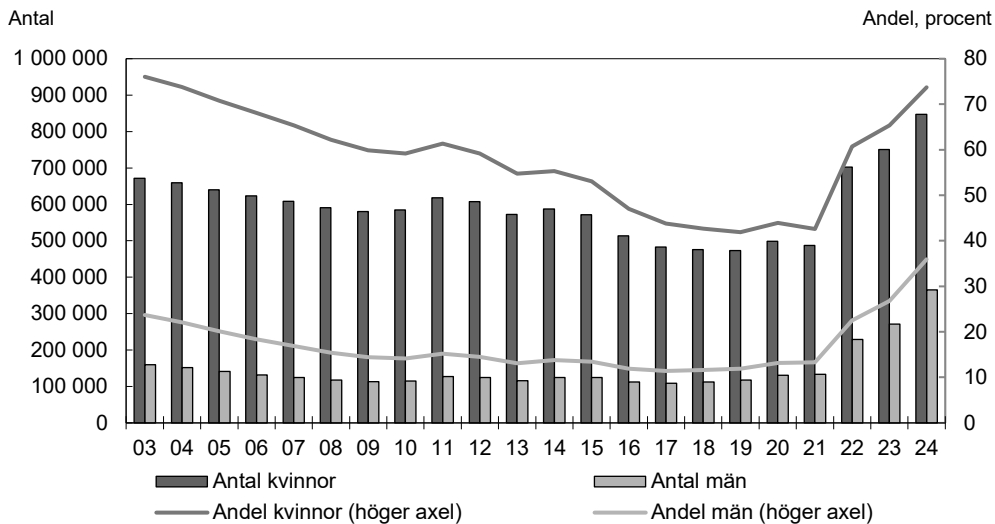
Skillnaden i allmän inkomstgrundad pension mellan kvinnor och män kommer fortsätta att minska något framöver. Men så länge kvinnors arbetsinkomster är så pass mycket lägre än mäns, till följd av färre arbetade timmar och lägre timlön, kommer det att finnas ett pensionsgap under en överskådlig tid framöver.

4.3 Kvinnor tar i högre grad del av grundskyddet

Att tillämpa en livsinkomstprincip genomgående i ett pensionssystem är inte möjligt om man vill ha någon form av skyddsnet inom ramen för pensionssystemet. Grundskyddet för äldre är ett socialt skyddsnet som syftar till att ge en tillräcklig ekonomisk standard till alla pensionärer oavsett deras tidigare inkomst eller arbetslivets längd.

Både antalet och andelen pensionärer med garantipension har ökat de senaste åren (se diagram 4.3). Andelen kvinnor med garantipension har ökat från 42 procent 2019 till 74 procent 2024. Under samma period har andelen män tredubblats från 12 procent till 36 procent. Det beror dels på regeländringar som höjt garantipensionen, dels på att de senaste årens höga inflation har inneburit stor uppskrivning av förmånen. En högre maximal nivå på garantipension medför att fler får förmånen. Den högre garantipensionen innebär även att kommande pensionärer kommer att ta del av den i både högre grad och i större omfattning. För befintliga pensionärer som inte längre arbetar har skillnaden i disponibel inkomst mellan de som har arbetat och de som inte arbetat minskat.

Diagram 4.3 Antal och andel pensionärer som har garantipension

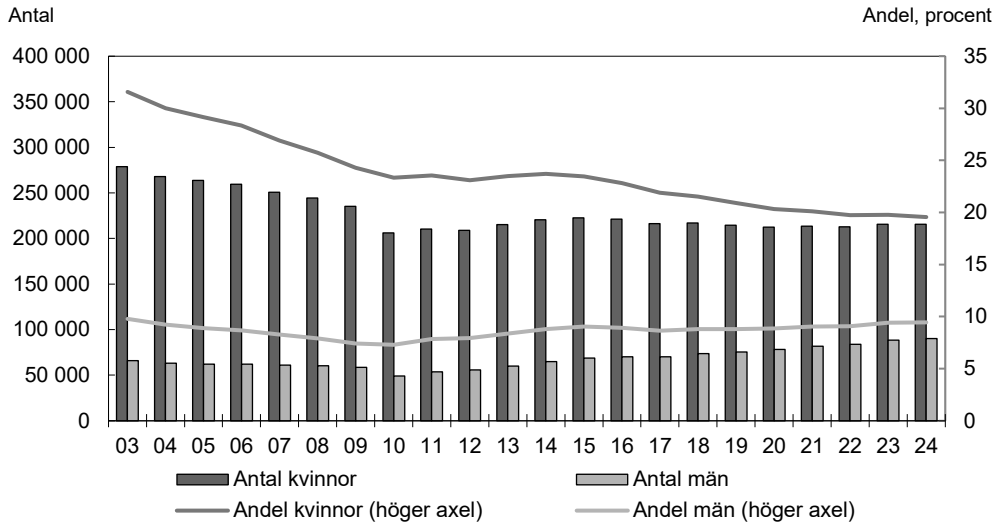

Anm.: I diagrammet redovisas de som har allmän pension i december månad och är folkbokförda. För år 2024 redovisas maj månad.

Källa: Pensionsmyndigheten.

Bostadstillägget för pensionärer är också en del av grundskyddet. Det reduceras i högre grad och för fler inkomstslag än garantipensionen. Andelen kvinnor med bostadstillägg för pensionärer har sjunkit över tid och var 20 procent i maj 2024 (se diagram 4.4). Bland män har andelen med bostadstillägg för pensionärer ökat något sedan 2010 och var 9 procent i maj 2024. Bostadstillägget för pensionärer höjdes 2020 och 2022.³⁴

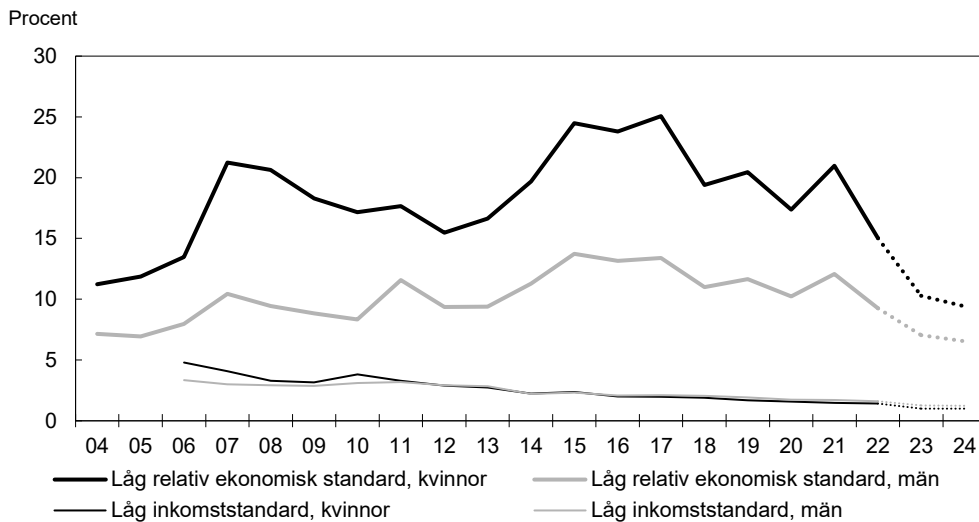
³⁴ Bostadstillägget för pensionärer höjdes i två steg 2020 och 2022 så att maximalt belopp ökade med 980 kronor per månad respektive 750 kronor per månad. Äldreförsörjningsstödet höjdes med 200 kronor per månad 2022.

Diagram 4.4 Antal och andel pensionärer som har bostadstillägg för pensionärer

Källor: Pensionsmyndigheten och egna beräkningar.

4.4 Andelen ekonomiskt utsatta pensionärer har sjunkit mer för kvinnor än för män

Andelen med låg relativ ekonomisk standard³⁵ beräknas ha sjunkit för pensionärer de senaste åren och mer för kvinnor än män (se diagram 4.5). Reformen i grundskyddet och indexeringen av garantipensionen har bidragit och har i högre grad tillfallit kvinnor. Även andelen med låg inkomststandard³⁶ har sjunkit något för pensionärer och skillnaden mellan kvinnor och män är liten.

Diagram 4.5 Andel pensionärer med låg relativ ekonomisk standard och låg inkomststandard

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) 2004–2022, framskrivning i Fasit med utfall och makroprognos 2023 och 2024.

³⁵ Andel med låg relativ ekonomisk standard är ett relativt mått och mäts som andelen individer som har en ekonomisk standard under 60 procent av medianen. Ekonomisk standard mäts som hushållets totala disponibla inkomst dividerat med en ekvivalensskala. Ett ensamhushåll har värdet ett i ekvivalensskalan. Ett hushåll med två vuxna har värdet $1+0,51=1,51$ i ekvivalensskalan. Till skillnad från andra analyser i denna bilaga så är detta ett mått som mäts på hushållet och inte på den enskilda individen.

³⁶ Andel med låg inkomststandard är ett absolut fattigdomsmått som används för att klassa hushåll och individer med låga inkomster. Måttet beskriver hur väl hushållets inkomster räcker för att betala nödvändiga omkostnader som mat, boende, barnomsorg, lokala resor och så vidare. Låg inkomststandard innebär att inkomsterna inte räcker för att betala för dessa levnadsomkostnader.

Men drivkrafterna till arbete har försvagats

Samtidigt som grundskyddet har förstärkts innebär det också att livsinkomstprincipen och drivkrafterna till arbete i pensionssystemet har försvagats. Drivkrafterna till arbete i pensionssystemet och grundskyddet för pensionärer mäts med margineffekter.³⁷ Margineffekterna i pensionssystemet anger hur mycket den disponibla inkomsten reduceras som pensionär till följd av ytterligare en intjänad krona i allmän inkomstgrundad pension.³⁸

För de som kommer att ta del av grundskyddet är margineffekterna höga, vilket innebär att det i lägre grad lönar sig att gå upp till heltid från deltid eller att anstränga sig för att få en bättre löneökning för att öka sitt intjänande till pension. Det beror på att garantipensionen räknas av från allmän inkomstgrundad pension. För de med lägre allmän inkomstgrundad pension reduceras den med 100 procent, dvs. krona för krona, och för den med lite högre pension med 48 procent.

Bostadstillägget för pensionärer är behovsprövat och reduceras för samtliga inkomster utom inkomstpensionstillägget, vilket innebär mycket höga margineffekter. Inkomstpensionstillägget reduceras i intervallet där den allmänna inkomstgrundade pensionen är ca 14 900–18 100 kronor per månad. I detta intervall kan den totala margineffekten vara över 100 procent om personen samtidigt har bostadstillägg för pensionärer. Det innebär att disponibel inkomst under åren som pensionär kan bli lägre av att öka sin arbetsinsats under arbetslivet.

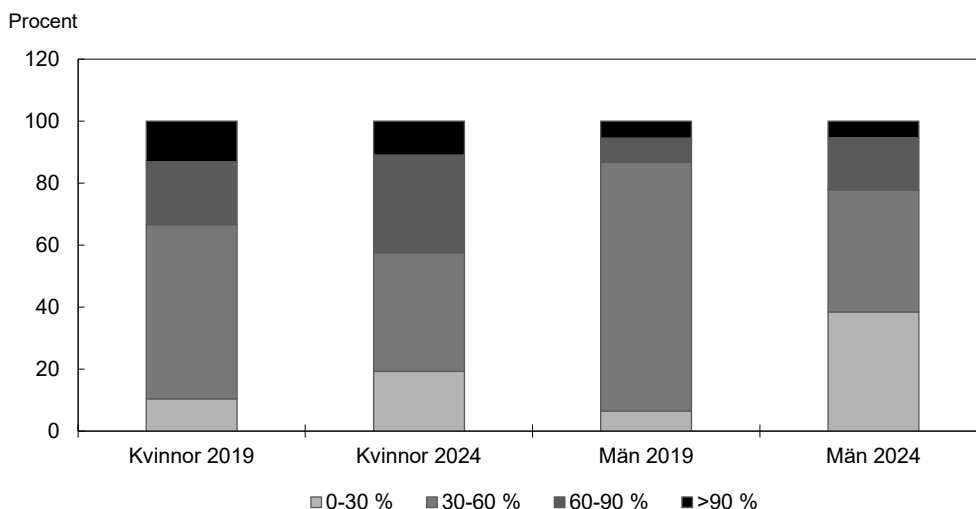
Inkomstskatten bidrar också till margineffekterna. Mellan 2019 och 2024 har inkomstskatten sänkts och i en stor del av inkomstintervall är marginals-katten lägre 2024 än 2019.

För att få en bild av hur margineffekterna har förändrats de senaste åren och hur vanligt det är med höga margineffekter för kommande pensionärer har margineffekterna beräknats för befintliga pensionärer 2019 och 2024. Andelen pensionärer med margineffekter över 60 procent har ökat bland både kvinnor och män mellan 2019 och 2024 till följd av att fler tar del av grundskyddet (se diagram 4.6). Fler kvinnor än män har höga margineffekter som pensionärer eftersom kvinnor i högre grad tar del av grundskyddet. Andelen som har margineffekter under 30 procent har också ökat och framför allt för män. Det beror på sänkt inkomstskatt.

Kommande pensionärs arbetsliv är inte detsamma som befintliga pensionärs. Bland dagens pensionärer har kvinnor ofta haft ett lägre arbetskraftsdeltagande än blivande pensionärer, vilket talar för att kommande pensionärer kommer ha lägre margineffekter. Men bland kommande pensionärer finns det också en större andel som inte har haft pensionsgrundande inkomster i Sverige hela yrkeslivet och därmed har ett mer begränsat intjänande. Det talar för att den gruppen kommer att ha högre margineffekter. En åldersuppdelad analys av de som är pensionärer i dag visar att skillnaderna i margineffekter mellan yngre och äldre pensionärer är begränsade.

³⁷ Se Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga för ekonomisk jämställdhet september 2024 för beskrivning.

³⁸ Beräkningarna utgår från att pensionsåldern är given och visar därför effekterna av att förändra sin arbetstid eller lön. Att senarelägga tidpunkten för uttag av pension beaktas inte.

Diagram 4.6 Marginal effekter i pensionssystemet och grundskyddet för pensionärer 2019 och 2024

Källor: Pensionsmyndigheten och egna beräkningar.

För de som har haft en låg arbetsinkomst under arbetslivet och ett lågt eller obefintligt sparande är det oftast sent att göra något åt det när man närmar sig pensionen. Det är fler kvinnor än män som är i den situationen. Att förlänga arbetslivet och senarelägga pensionen har i allmänhet större effekt på pensionen än att öka arbetstiden de sista åren innan pension.

5 Inkomster påverkas vid familjebildning

En stor del av skillnaden i arbetstid och arbetsinkomst mellan kvinnor och män uppstår när de får barn, dels för att kvinnor tar ut en större del av föräldraledigheten och fler dagar för vård av barn, dels för att fler kvinnor än män går ned i arbetstid när barnen är yngre. Detta kan också påverka den framtida pensionen.

I detta avsnitt beskrivs hur skillnaden i föräldrars arbetsinkomst, taxerad förvärvsinkomst³⁹ och intjänande till allmän pension påverkas på kort sikt när de får barn. Avslutningsvis redovisas typfall som visar hur fördelning av föräldraledighet vid barns födelse eller vård av barn samt deltidsarbete kan påverka pensionen.

5.1 Ojämn fördelning av föräldrapenninguttag och obetald föräldraledighet

I avsnitt 3 visades att kvinnor tar ut ungefär 70 procent av föräldrapenningdagarna och att utvecklingen mot ett jämnare uttag har stannat av de senaste åren. Den totala föräldraledigheten är emellertid än mer ojämnt fördelad då kvinnor tar en större del obetald föräldraledighet än män.

Försäkringskassan har gjort en uppskattning av föräldrars totala föräldraledighet under det första barnets första två år.⁴⁰ Kvinnor som fick sitt första barn 2021 var i

³⁹ Taxerad förvärvsinkomst utgör summan av kontant bruttolön, inkomst av aktiv näringsverksamhet samt lönerelaterade ersättningar som sjukpenning, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning före skatt.

⁴⁰ Både den totala föräldraledighetens längd och antalet dagar utan föräldrapenning är skattade uppgifter som tagits fram utifrån ett antal antaganden. Se Betald och obetald föräldraledighet – Hur flexibla är föräldrar under barnens två första levnadsår? (Försäkringskassan, Socialförsäkringsrapport 2020:3).

genomsnitt föräldralediga i 12,4 månader, varav 4,1 månader obetald ledighet, medan männen i genomsnitt var föräldralediga 4,4 månader, varav 1,2 obetald ledighet.⁴¹

Fördelningen mellan betald och obetald ledighet beror bl.a. på föräldrarnas ålder, härkomst, lönenivå innan första barnets ankomst, yrke och arbetsmarknadssektor. Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har analyserat den totala föräldraledigheten för barn födda 2014–2017 och noterar en utveckling mot en större andel obetald föräldraledighet bland båda föräldrarna, men kvinnors obetalda ledighet ökar mer än männens. Dessutom konstaterar ISF stora skillnader i ökningen av obetald föräldraledighet där mer ”resursstarka” föräldrapar (dvs. med hög inkomst, hög utbildning eller där båda är inrikes födda) totalt sett är föräldralediga längre samt att kvinnorna bland dessa par har mer obetald ledighet än i mindre resursstarka familjer. I dessa familjer tar pappan förvisso ut fler dagar med föräldrapenning än pappor i mindre resursstarka familjer, men mammor kompletterar sin och pappans betalda ledighet med att vara mer ledig utan betalning under barnets första två år.

Dessutom spelar normer på arbetsplatsen och i samhället en viktig roll för fördelningen av föräldraledighet och dess längd. I en studie av svenska arbetsplatser problematiserar forskarna pappors längd av föräldraledighet.⁴² På stora privata svenska företag tar pappor kort ledighet. I intervjuer anger papporna att längden på ledigheten snarare bestäms av arbetsplatsens förväntningar än utifrån familjens ekonomiska överväganden. Även på arbetsplatser där längre pappaledighet är mer förekommande vittnar intervjuer om att trots att arbetsplatsen uppmuntrar till längre pappaledighet, ställer sig arbetsgivare och kollegor oförstående till pappor som begär en lika lång ledighet som den kvinnor på samma arbetsplats brukar ta.

5.2 Fördelning av föräldraledighet och deltidsarbete kan få långvariga konsekvenser

Fram till första barnets födelse följer kvinnors och mäns inkomster nästan samma utveckling men vid första barnets födelse uppstår betydande och ibland varaktiga skillnader.⁴³ Kvinnors genomsnittliga arbetsinkomst minskar, inte bara under föräldraledigheten utan också för att många mammor går ned i arbetstid efter föräldraledigheten. Både arbetad tid och löneutveckling är viktiga förklaringar till att skillnaden i arbetsinkomst ökar bland föräldrar. Barn kan även påverka karriärmöjligheterna och därutöver är kvinnor mindre benägna att bli chefer efter att ha fått barn vilket är en bidragande orsak till kvinnors underrepresentation på chefspositioner.⁴⁴

De negativa effekterna av familjebildning på kvinnors arbetsinkomster minskade avsevärt under 1960- och 1970-talen och under början av 1980-talet, men minskningstakten avtog från slutet av 1980-talet och framåt. Även mäns arbetsinkomster sjunker i samband med det första barnets födelse, men betydligt mindre.⁴⁵

Det är inte unikt för Sverige att skillnaden mellan kvinnors och mäns arbetsinkomst ökar efter det första barnets födelse. En jämförelse mellan Danmark, Storbritannien, Sverige, Tyskland, USA och Österrike visar att kvinnors arbetsinkomster minskar i

⁴¹ Underlag från Försäkringskassans statistik över föräldrapenning och skattad föräldraledighet, 2024.

⁴² Haas och Hwang, Policy is not enough – the influence of the gendered workplace on fathers' use of parental leave in Sweden, Community Work & Family, 2019.

⁴³ Se IFAU:s forskningssammanfattning om kvinnor och män på arbetsmarknaden (www.ifau.se).

⁴⁴ Bygren och Gähler, Kvinnors underrepresentation på chefspositioner - en familjeangelägenhet?, Ekonomisk debatt, 2008.

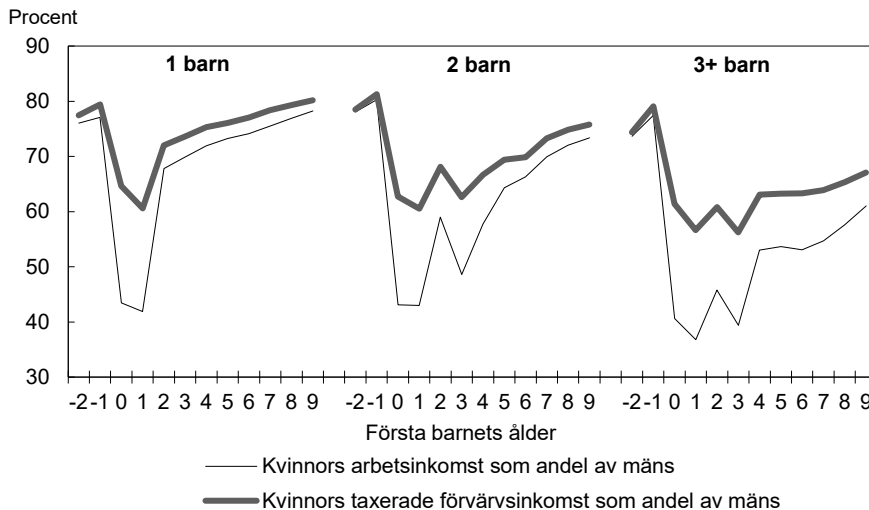
⁴⁵ Sundberg, Arbetsmarknadseffekter av att få barn i Sverige, IFAU Rapport 2024:13, 2024.

samtliga länder, men mindre i Danmark och Sverige än i övriga länder.⁴⁶ Familjebildningens olika inverkan på kvinnor och män är i dag den främsta orsaken till det kvarvarande könsgapet i arbetsmarknadsutfall i höginkomstländer.⁴⁷

Diagram 5.1 visar skillnaden i arbetsinkomst bland förvärvsarbetande par (exklusive samkönade par) som fick sitt första barn 2013 och fortfarande levde tillsammans 2022. En skillnad i arbetsinkomst mellan kvinnor och män förekommer redan innan första barnet (år -1 respektive -2). Året innan första barnet föds utgör kvinnornas arbetsinkomst 80 procent av männens. Det kan bl.a. bero på att kvinnor i större utsträckning arbetar i sektorer, yrken och befattningar med lägre löner än män, att förstagångspappor i genomsnitt är två år äldre än förstagångsmammor⁴⁸ och därmed kommit längre i karriären och har högre lön eller att en större andel kvinnor deltidarbetar.

Efter första barnets födelse faller den genomsnittliga arbetsinkomsten markant för mammor till runt 40 procent av pappornas. Pappornas inkomst sjunker också efter första barnet, men betydligt mindre. För par som får flera barn under perioden framkommer två respektive tre tapp i mammornas arbetsinkomst i förhållande till deras mäns – dels i samband med första barnets födelse (år 0), dels när syskon föds några år senare.

Diagram 5.1 Mammors arbetsinkomst resp. förvärvsinkomst som andel av pappors

Anm.: Den utvalda föräldragruppen i diagrammet utgör par (exklusive samkönade par) som fick sitt första barn 2013, levde som par under hela undersökningsperioden (2011–2022) och hade arbetsinkomster över tre inkomstbasbelopp 2012 (det motsvarar ett inkomstgolv 2012 på ca 193 900 kronor i 2024 års priser). I beskrivningen ingår drygt 20 500 par varav 15 procent endast hade ett barn under den studerade perioden, 67 procent två barn och 19 procent tre barn eller fler. Diagrammet visar kvinnornas genomsnittliga arbetsinkomst före skatt respektive förvärvsinkomst före skatt som andel av männens inkomster i genomsnitt.

Källor: Statistiska centralbyrån (TRIF) och egna beräkningar.

Bortfallet i arbetsinkomst kompenseras delvis av transfereringar, framför allt i form av föräldrapenning, så att skillnaden mellan föräldrars förvärvsinkomst blir lägre än skillnaden i arbetsinkomst. Beroende på antalet barn utgör mammornas förvärvsinkomst i genomsnitt mellan 57 och 61 procent av pappornas under barnets två första levnadsår.

⁴⁶ Aisenbrey m.fl., Is there a career penalty for mothers' time out? A comparison of Germany, Sweden and the United States, Social Forces, Vol. 88, No2, 2009 och Kleven m.fl., Child Penalties across Countries: Evidence and Explanations, AEA Papers and Proceedings, vol. 109, 2019.

⁴⁷ Betrand, Gender in the twenty-first century, AEA Papers and Proceedings vol. 110, 2020, Cortes och Pan, Children and the remaining gender gaps in the labor market, Journal of Economic Literature vol 61 No 4, 2023 samt Kleven m.fl., The child penalty atlas, National Bureau of Economic Research, Working Paper 31649, 2023.

⁴⁸ Enligt Föräldrars ålder i Sverige (SCB) var förstagångsmammor i snitt 30,3 år 2022 och förstagångspappor 32,3 år.

Skillnaden mellan föräldrarnas arbets- och förvärvsinkomster minskar med barnets ålder. Efter nio år är skillnaden ungefär densamma som innan barnet föddes för par med ett barn.⁴⁹ För föräldrar som får fler än ett barn kvarstår däremot en större skillnad i arbets- och förvärvsinkomst än innan första barnet föddes.

Inkomstskillnader oavsett yrke

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) har följt utvecklingen av förvärvsinkomst bland kvinnor och män inom samma yrken och som var lika gamla då de fick sitt första barn.⁵⁰ Analysen visar att kvinnors inkomster, oavsett yrkesgrupp eller om det är kvinnan eller mannen som tjänar mest, minskar i genomsnitt snabbare och mer än mäns efter första barnet. Det tyder på att kvinnor i högre grad förändrar sitt arbetsliv än män. Skillnader i förvärvsinkomst mellan kvinnor och män är med andra ord inte bara en fråga om att kvinnor och män arbetar i olika yrken eller att kvinnor i genomsnitt är yngre än män när de får barn.

Förutom de inkomstskillnader som uppstår till följd av att kvinnor i större utsträckning är borta från arbetet har forskningen pekat på skillnader i löneutveckling som beror på att kvinnor och män arbetar på olika arbetsplatser eller har olika arbetsuppgifter. Denna uppdelning sker i stor utsträckning i samband med första barnet. Studier på svenska data visar att mäns jobbmobilitet minskar successivt över livscykeln medan kvinnors är nära kopplad till tidpunkten för föräldraskapet. Övergången till mer flexibla och familjevänliga arbetsplatser gynnar kvinnors inkomster på kort sikt genom möjligheten till fler arbetade timmar men leder till sämre karriär- och löneutveckling på lång sikt. Detta beror delvis på den försämrade möjligheten att utveckla färdigheter inom dessa arbetsplatser.⁵¹ Dessutom minskar sannolikheten kraftigt för kvinnor att ha välavlönade jobb med höga krav på närvaro efter första barnets födelse, relativt män, främst på grund av högre frånvaro under småbarnsåren.⁵²

5.3 Den barnrelaterade frånvarons effekt på intjänandet till pensionen

Föräldrarnas förvärvsinkomster i avsnitt 5.2 räknas här om till underlag för allmän inkomstgrundad pension (se diagram 5.2). Innan första barnet utgör kvinnornas pensionsgrundande inkomst (PGI) i genomsnitt mellan 85 och 87 procent av männens. Under barnets två första år sjunker mammornas PGI mer än pappornas och skillnaden mellan föräldrarna ökar. Mammornas PGI som andel av pappornas sjunker då till mellan 61–65 procent beroende på antal barn. Därefter minskar skillnaden mellan föräldrarna med barnets ålder.

Utöver att föräldrapenningen är inkomstgrundande ges ett pensionsgrundande belopp (PGB) för barnår. Dessa är tänkta att kompensera för det inkomstbortfall som uppstår i samband med att man har små barn. PGB för barnår ges de fyra första åren automatiskt till den förälder som har lägst inkomst respektive år om inte föräldrarna

⁴⁹ Enligt en studie av Angelov, Johansson och Lindahl, Is the persistent gender gap in income and wages due to unequal family responsibilities?, IZA DP No.7181, 2013, kvarstår skillnaderna i inkomster inom par 15 år efter barnets födelse – inkomstgapet mellan föräldrarna ökade i genomsnitt 35 procentenheter under de 15 åren och gapet i löner med 10 procentenheter. Se även Eriksson och Brandéns rapport Från jämställda par till ojämsställda föräldrar, Stockholms universitet, Stockholm Research Reports in Demography 2021:01, där kvinnors och mäns inkomstutveckling i samma yrkesgrupper studeras före och efter första barnets födelse. De noterar att inkomstgapet kvarstår även tio år efter barnets ankomst.

⁵⁰ Föräldraförsäkringen fyller 50 – en motor för ökad jämställdhet även kommande år? (TCO 2024).

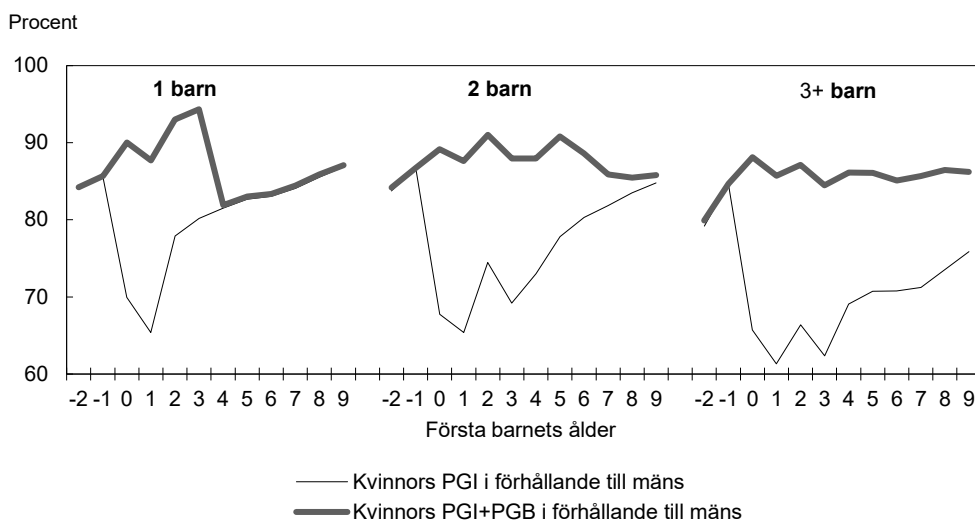
⁵¹ Hotz, Johansson och Karimi, Parenthood, family friendly workplaces, and the gender gaps in early work careers, National Bureau of Economic Research, No. w24173, 2018.

⁵² Azmat, Hensvik och Rosenqvist, Familjebildning och karriär – konsekvenser av oförutsägbar frånvaro, IFAU 2020:11, 2020.

gör ett annat aktivt val. I denna analys har PGB för barnår tilldelats föräldern med lägst inkomst.

Som framgår av diagram 5.2 nedan bidrar PGB för barnår till att skillnaden i intjänande till allmän inkomstgrundad pension (PGI+PGB) mellan föräldrarna minskar avsevärt under en begränsad tid. Skillnaden kan till och med bli mindre än innan paren fick barn. För par som endast fick ett barn under den observerade perioden ökar skillnaden i intjänande till pensionen mellan föräldrarna på nytt efter fyra år med PGB för barnår. Skillnaden blir till och med större än innan de fick barn, men med åren minskar denna skillnad.

Diagram 5.2 Mammors intjänande till allmän pension före och efter barns födelse som andel av pappors

Anm.: Diagrammet visar mammornas genomsnittliga intjänande till allmän pension som andel av pappornas genomsnittliga intjänande. PGI utgör pensionsgrundad inkomst som förutom lön/näringsinkomst även baseras på ersättning från social- och arbetslöshetsförsäkringarna. PGB utgör pensionsgrundande belopp för barnår samt pensionsgrundande belopp vid sjuk- och aktivitetsersättning på garantinivå eller studier givet att dessa inkomster förekommer men att individernas arbetsinkomst 2012 är högre än tre inkomstbasbelopp.

Källor: Statistiska centralbyrån (TRIF) och egna beräkningar.

Sammantaget bidrar PGB för barnår i hög grad till att jämna ut skillnaderna i intjänande till pension under de undersökta åren. Pensionerna grundas på arbetsinkomsterna under hela livet enligt livsinkomstprincipen. Barnrelaterad frånvaro och deltidsarbete efter barns första fyra år riskerar emellertid att påverka pensionen negativt då individen får en lägre inkomst och eventuell sämre inkomstutveckling under de åren pensionen byggs upp. För att belysa hur föräldraskap och en ojämn fördelning av föräldraledighet och deltidsarbete kan påverka pensionen redovisas i nästa avsnitt några olika typfall.

5.4 Typfall – föräldraskapets effekt på pensionen

För att visa hur längden på föräldraledighet och förekomsten av deltidsarbete kan påverka pensionen redovisas olika typfall och jämförs med pensionen för en individ som inte är föräldraledig och arbetar heltid hela livet.

Effekten på pensionen av att vara föräldraledig och arbeta deltid är olika beroende på lönenivå, men också beroende på kollektivavtal. I tabell 5.1 redovisas typfall för individer födda 1993 som börjar tjäna in till pension vid 25 års ålder och går i pension när de är 69 år. De får två barn när de är 30 respektive 32 år. Effekten av längd på föräldraledighet och deltidsarbete redovisas separat och den totala effekten på pensionen är summan av de effekterna. Individer med lägre lön (26 000 kronor per månad) som är föräldralediga 9 eller 14 månader får en pension som är högre eller

oförändrad jämfört med de som inte skaffar barn. Det beror på att barnarättsåren överkompenserar för inkomstbortfallet för de med lägre inkomst. För de med högre lön (54 000 kronor per månad) innebär föräldraledighet att pensionen i stället blir lägre än för de som inte skaffar barn. Effekten är mer än dubbelt så stor för de i privat sektor jämfört med de i offentlig sektor. Det beror på att arbetsgivare i privat sektor med detta avtal endast betalar in till tjänstepension under den betalda föräldraledigheten. I offentlig sektor är det mer förmånligt.

Att arbeta deltid tills yngsta barnet fyller åtta år sänker pensionen och effekten är större i privat sektor. Det beror på att i offentlig sektor betalar arbetsgivaren in full avgift till tjänstepension även för de som arbetar deltid upp tills att yngsta barnet är åtta år.

Att vara föräldraledig en begränsad tid har förhållandevis liten betydelse för pensionen jämfört med att arbeta deltid under flera år. Offentliganställda har ofta mer förmånliga avtal än privatanställda i samband med familjebildning.

Tabell 5.1 Effekten på pensionen av att vara föräldraledig och arbeta deltid

Kronor per månad, 2023 års lönenivå

	Offentliganställd	Privatanställd
<i>Månadslön 26 000 kronor</i>		
Pension för de utan barn	19 200	18 000
– Föräldraledig 9 mån	200	200
– Föräldraledig 14 mån	100	0
– Deltid 75% (8 år)	-400	-600
<i>Månadslön 54 000 kronor</i>		
Pension för de utan barn	40 400	37 400
– Föräldraledig 9 mån	-300	-900
– Föräldraledig 14 mån	-700	-1 500
– Deltid 75% (8 år)	-700	-2 200

Anm.: Privat sektor är beräknad på SAF-LO:s avtal och offentlig sektor på AKAP-KR. Individerna får barnrättsår. Se Så har vi räknat – Småbarnstiden kan påverka din pension (Pensionsmyndigheten) för mer detaljerade antaganden.

Källa: Pensionsmyndigheten, Hur påverkar småbarnstiden din pension?

ISF har publicerat en rapport som visar att hälften av föräldrarna tänkte på pensionen när de valde att vara borta från arbetet vid föräldraledighet och vård av sjukt barn eller arbetade deltid under småbarnsåren.⁵³ Mammor tänkte på pensionen i större utsträckning än pappor, liksom yngre i större utsträckning än äldre. Mammor som hade förståelse för sparande och hur pensionen byggs upp tog större hänsyn till pensionen.

6 Effekter till följd av regeringens politik

I detta avsnitt redovisas först hur regeringens reformer i skatte- och transfereringssystemen i denna och tidigare propositioner under mandatperioden bedöms påverka fördelningen av de ekonomiska resurserna mellan kvinnor och män 2025. De reformer som har beaktats finns redovisade i tabellbilagan (se tabell a.1). Effekterna har beräknats med hjälp av mikrosimuleringsmodellen Fasit. Hänsyn har enbart tagits till de åtgärder som är möjliga att beräkna med den använda metodiken. I

⁵³ Tänker föräldrar på pensionen när de väljer att vara hemma med barnen? (ISF 2024:7).

beräkningarna beaktas dels åtgärder som påverkar individernas disponibla inkomster, dels vissa förslag som påverkar kvinnors och mäns ekonomi genom förändrad köpkraft till följd av förändrade priser. Beräkningarna avser 2025, vilket får till följd att temporära reformer som endast haft verkan på kvinnors och mäns ekonomiska situation under tidigare år inte påverkar resultatet. Detta gäller t.ex. de elstöd som betalades ut under 2023.

En stor del av den offentliga sektorns utgifter består av kostnader för individuella välfärdstjänster som skola, omsorg samt hälso- och sjukvård. Värdet av välfärdstjänster ingår inte i den disponibla inkomsten, men har betydelse för kvinnors och mäns tillgång till ekonomiska resurser. För att ge en mer fullständig bild av hur regeringens reformer påverkar fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män görs därför också en analys av effekter av välfärdssatsningar. Den totala omfattningen av välfärdssatsningarna, uppdelat på olika områden, redovisas i tabellbilagan (se tabell a.2).

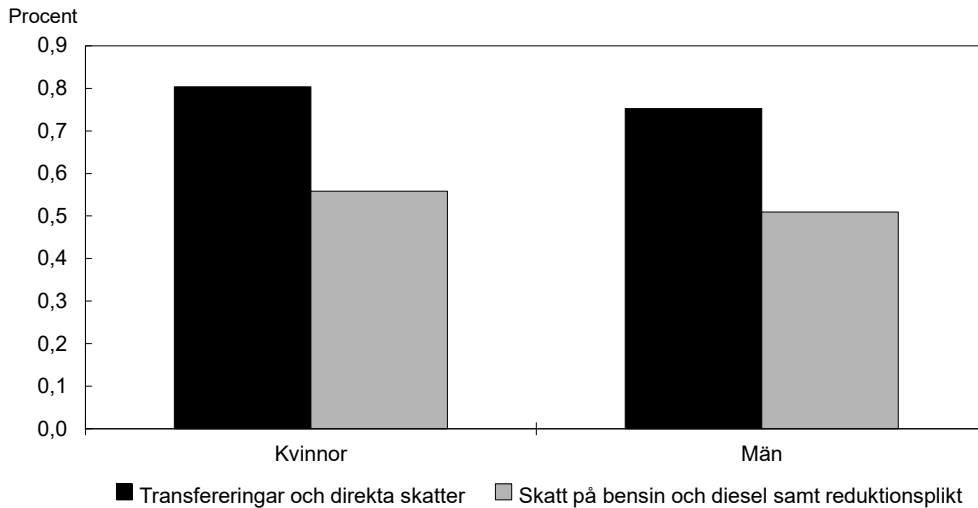
Beräkningarna är statiska i den meningen att de inte beaktar beteendeförändringar som kan uppkomma till följd av förslagen. Det innebär t.ex. att beräkningarna inte tar hänsyn till de förändringar av sysselsättning och arbetade timmar, och de därav följande effekterna på disponibel inkomst, som reformerna kan medföra.

I det avslutande avsnittet beskrivs hur drivkrafterna till arbete har utvecklats för kvinnor respektive män under mandatperioden.

6.1 Effekter på disponibel inkomst och köpkraft

Kvinnors och mäns disponibla inkomster beräknas öka med ca 22 miljarder kronor till följd av regeringens reformer 2023–2025. Av detta belopp står förslagen i denna proposition för drygt 16 miljarder kronor. Reformerna bedöms sammantaget öka kvinnors disponibla inkomst något mer än mäns (se diagram 6.1). Kvinnors disponibla inkomst beräknas i genomsnitt öka med drygt 0,8 procent, medan mäns beräknas öka med knappt 0,8 procent. Skillnaden beror främst på den pausade uppräkningsen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt 2024, eftersom fler män än kvinnor har inkomster över skiktgränsen.

I beräkningarna har även förslagen om sänkt skatt på bensin och diesel samt sänkt reduktionsplikt under mandatperioden beaktats. Dessa förslag påverkar inte kvinnors och mäns disponibla inkomster, men de förväntas medföra lägre drivmedelspriser. Förslagen påverkar därmed kvinnors och mäns konsumtionsmöjligheter. I beräkningarna antas skatteförändringarna övervältras på priserna fullt ut och öka individernas konsumtionsmöjligheter. Som framgår av diagram 6.1 beräknas kvinnors köpkraft öka med i genomsnitt 0,6 procent till följd av dessa förslag, vilket kan jämföras med 0,5 procent för män.

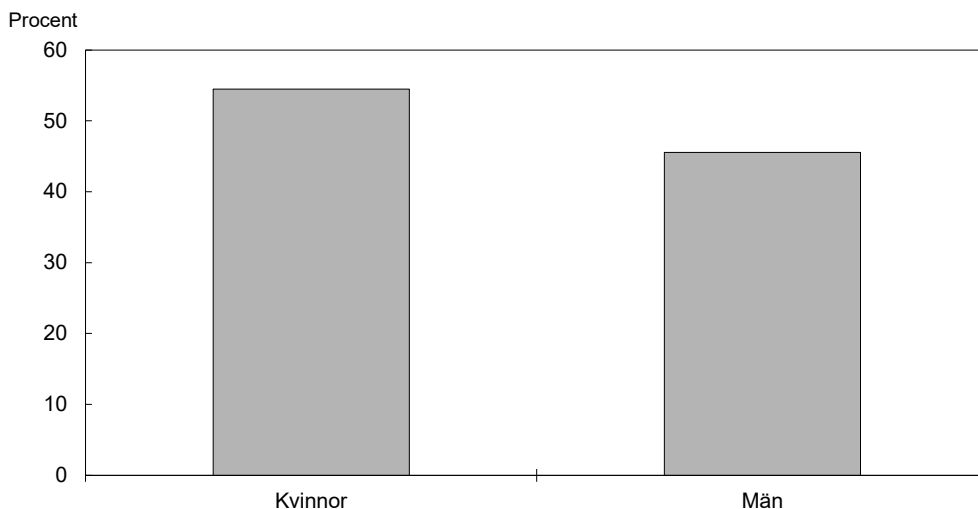
Diagram 6.1 Effekter på disponibel inkomst och konsumtionsutrymme 2025 till följd av förslag och aviseringar under mandatperioden

Anm.: Beräkningarna avser åldersgruppen 20 år eller äldre.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

6.2 Effekter på fördelningen av välfärdstjänster

Regeringen har under mandatperioden genomfört betydande satsningar på individuella välfärdstjänster. Under 2023–2025 beräknas dessa satsningar ha medfört ökade anslag till välfärdstjänster med 39 miljarder kronor. Av detta belopp står förslagen i denna proposition för drygt 8 miljarder kronor. Satsningarna under mandatperioden bedöms tillfalla kvinnor i högre utsträckning än män. Av satsningarna på välfärdstjänster beräknas 54 procent tillfalla kvinnor och 46 procent män (se diagram 6.2). Att satsningarna bedöms tillföra ekonomiska resurser till kvinnor i högre utsträckning än till män beror främst på höjda anslag till hälso- och sjukvård samt utbildning, eftersom kvinnor nyttjar dessa tjänster i högre utsträckning än män.

Diagram 6.2 Andel av välfärdssatsningar under mandatperioden som tillfaller kvinnor respektive män

Anm.: Beräkningarna avser åldersgruppen 20 år eller äldre.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

6.3 Effekter på ekonomiska drivkrafter till arbete

I detta avsnitt beskrivs först hur det ekonomiska utbytet av att arbeta jämfört med att vara arbetslös har förändrats för kvinnor och män under mandatperioden. Därefter beskrivs förändringen av det ekonomiska utbytet av att öka sitt arbetsutbud för personer som arbetar.

Mer lönsamt att arbeta jämfört med att vara arbetslös

Det ekonomiska utbytet av att arbeta i förhållande till att vara arbetslös brukar ofta mätas med ersättningsgraden. Ersättningsgraden beräknas i detta avsnitt som kvoten mellan hushållets totala disponibla inkomst när individen är arbetslös hela året och hushållets totala disponibla inkomst när individen arbetar heltid hela året.⁵⁴ Ju lägre ersättningsgrad, desto större är det ekonomiska utbytet av att gå från arbetslöshet till arbete.

År 2025 bedöms kvinnors genomsnittliga ersättningsgrad vid arbetslöshet uppgå till 73 procent och mäns till drygt 65 procent (se tabell 6.1). Att kvinnor i genomsnitt har en högre ersättningsgrad än män förklarar till största delen av att kvinnor i genomsnitt har lägre inkomster än män och att en mindre andel av kvinnors inkomster därmed överstiger ersättningstaket.⁵⁵ Ersättningsgraden bedöms sjunka för både kvinnor och män under innevarande mandatperiod, vilket innebär en förstärkning av det ekonomiska utbytet av att gå från arbetslöshet till arbete.

Tabell 6.1 Genomsnittlig ersättningsgrad vid arbetslöshet

Ersättningsgrader i procent och förändringar i procentenheter

	Kvinnor	Män
Genomsnittlig ersättningsgrad 2022	74,5	67,6
Genomsnittlig ersättningsgrad 2025	73,0	65,2
Total förändring 2022–2025	-1,5	-2,4
Förändring till följd av regeringens reformer	0,6	1,6

Anm.: Ersättningsgrader har beräknats med Fasit-modellen för individer 20–64 år som har varit sysselsatta eller arbetsökande och som varit bosatta i landet under hela analysåret. Ersättningsgrader har inte beräknats för personer med företagarincomester.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Med hjälp av Fasit-modellen kan ersättningsgradens förändring delas upp i en komponent som visar den förändring som beror på regeländringar i skatte- och transfereringssystemen, och en komponent som beror på andra faktorer (hushållens inkomstutveckling, demografiska förändringar etc.). Av tabell 6.1 framgår att regeringens reformer under mandatperioden bedöms bidra till att den genomsnittliga ersättningsgraden 2025 blir högre för både kvinnor och män än vad den skulle ha blivit utan reformerna. Förstärkningen av jobbskatteavdraget 2024 och den ytterligare förstärkning som föreslås i denna proposition bidrar visserligen till att sänka

⁵⁴ Den ersättning som individer får vid arbetslöshet kan omfatta allt från inkomstrelaterad ersättning från arbetslöshetsförsäkringen till behovsprövade ersättningar på hushållsnivå. Utöver ersättning från de offentliga systemen har många som är etablerade på arbetsmarknaden också rätt till kompletterande ersättningar via det kollektivavtal som gäller på arbetsplatsen och från inkomstförsäkringar som ingår i medlemsavgiften till de flesta fackförbund. Dessa ersättningar beaktas i beräkningarna. Den disponibla hushållsinkomsten inkluderar både individens egna inkomster och hushållets alla andra inkomster, t.ex. övriga hushållsmedlemmars arbetsinkomster. Beräkningsmetoden beskrivs närmare i Finansdepartementets rapport Teknisk bilaga till Ekonomisk jämställdhet september 2024 på [regeringen.se](https://www.regeringen.se).

⁵⁵ Att ersättningsgraden definieras utifrån hushållets disponibla inkomst bidrar också till att kvinnor i genomsnitt har högre ersättningsgrad än män. Sammanboende har i regel högre ersättningsgrad än ensamstående, då partners inkomster fungerar som ett ytterligare försäkringsskydd för sammanboende. Eftersom män i genomsnitt har högre inkomst än kvinnor innebär det att det extra försäkringsskydd som den sammanboende partnern bidrar med är starkare för kvinnor än för män.

ersättningsgraden, men inte tillräckligt för att motverka den ökning som kan kopplas till ändrade ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen under mandatperioden.⁵⁶

Stärkta ekonomiska drivkrafter för personer som arbetar

För personer som har ett arbete mäts ofta de ekonomiska drivkrafterna till ett ökat arbetsutbud med margineffekten. Margineffekten definieras som den del av en marginell inkomstökning som inte tillfaller hushållet på grund av ökade skatter och avgifter samt minskade transfereringar. Ju högre margineffekten är desto mindre blir individens nettobehållning av en extra arbetsinsats. Exempel på skatte-, avgifts- och transfereringssystem som kan ge upphov till margineffekter är inkomstskatter, bostadsbidrag, barnomsorgsavgift, ekonomiskt bistånd och återbetalning av studielån.

Den genomsnittliga margineffektens utveckling över tid bestäms inte bara av ändrade regler i skatte- och transfereringssystemen. Den påverkas även av den ekonomiska utvecklingen. Exempelvis leder stigande sysselsättning till att antalet personer med inkomstprövade bidrag minskar, vilket i sin tur sänker den genomsnittliga margineffekten. Om ökade inkomster leder till att fler betalar statlig inkomstskatt tenderar i stället den genomsnittliga margineffekten att öka.

År 2025 bedöms den margineffekt som kvinnor i genomsnitt möter uppgå till 29,4 procent och mäns till 32,4 procent, dvs. margineffekten väntas bli 3 procentenheter lägre för kvinnor än för män (se tabell 6.2). Att kvinnor i genomsnitt har en lägre margineffekt än män förklaras främst av att kvinnor i genomsnitt har lägre löneinkomst än män, och att marginalskatten därmed i genomsnitt är lägre för kvinnor än för män. Margineffekten bedöms sjunka betydligt för både kvinnor och för män under innevarande mandatperiod.

Tabell 6.2 Genomsnittlig margineffekt

Margineffekter i procent och förändringar i procentenheter

	Kvinnor	Män
Genomsnittlig margineffekt 2022	31,4	34,7
Genomsnittlig margineffekt 2025	29,4	32,4
Total förändring 2022–2025	-2,0	-2,3
Förändring till följd av regeringens reformer	-0,4	0,1

Anm.: Margineffekter har beräknats med Fasit-modellen för personer i åldrarna 20–64 år som har haft någon löneinkomst under analysåret. Margineffekter har inte beräknats för personer med företagarkinomster eller för personer som inte befunnit sig i Sverige under hela analysåret. Beräkningen görs för varje individ genom att löneinkomsten ökas med 1 000 kronor per år. Därefter beräknas hur mycket hushållets disponibla inkomst förändras efter att skatter, avgifter och transfereringar justerats till följd av den ökade löneinkomsten.

Källor: Statistiska centralbyrån (STAR) och egna beräkningar.

Förstärkningen av jobbskatteavdraget 2024 och förslagen om en ytterligare förstärkning samt slopad avtrappning av jobbskatteavdraget i budgetpropositionen för 2025 bidrar till att sänka margineffekten. Den pausade uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt 2024 verkar i motsatt riktning. Sammantaget bedöms reformerna under mandatperioden bidra till att den genomsnittliga margineffekten 2025 blir lägre för kvinnor än vad den skulle ha blivit utan reformerna. För män bedöms reformerna däremot bidra till att öka den genomsnittliga margineffekten. Skillnaden i reformeffekt mellan kvinnor och män förklaras främst av att fler män än kvinnor berörs av den pausade uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt.

⁵⁶ Att reformeffekten är större för män än för kvinnor förklaras främst av fler män än kvinnor berörs av regeringens beslut att bibehålla det tillfälligt höjda ersättningstaket i arbetslöshetsförsäkringen som infördes 2020. Övergången till den nya inkomstbaserade arbetslöshetsförsäkringen (prop. 2023/24:128), som träder i kraft den 1 oktober 2025, beaktas inte i beräkningarna. Orsaken är att de nya reglerna kommer att beröra förhållandevis få individer 2025.

Tabellbilaga

Tabell a.1 Reformerna som beaktas vid beräkning av politikens effekter på disponibel inkomst och av indirekta skatter

Transfereringar och direkta skatter	Indirekta skatter och reduktionsplikt
Förändringar i reseavdraget	Sänkt skatt på bensin och diesel
Bibehållande av förhöjd nivå på arbetslöshetsersättningen*	Sänkt reduktionsplikt
Förstärkt jobbskatteavdrag för äldre	
Förstärkt jobbskatteavdrag för låg- och medelinkomsttagare	
Höjd åldersgräns för jobbskatteavdrag för äldre från 65 till 66 år	
Förstärkning av det förhöjda grundavdraget (sänkt skatt för pensionärer)	
Pausad uppräkningsgräns för statlig inkomstskatt	
Skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring	
Avtrappat ränteavdrag för lån utan säkerhet	
Slopad avtrappning i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och i det förhöjda grundavdraget	
Förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget i bostadsbidraget	
Höjd lärlingsersättning	
Borttaget flyktingundantag i sjuk- och aktivitetsersättningen	
Höjd sjuk- och rehabiliteringspenning i särskilda fall samt höjt boendetillägg	

Anm.: I tabellen redovisas de reformer under mandatperioden som beaktas i beräkningen av politikens effekter. Vissa skatter, som t.ex. jobbskatteavdraget för låg- och medelinkomsttagare, och reduktionsplikten har förändrats flera gånger under mandatperioden. I tabellen nämns dessa reformer endast en gång, och beskriver den sammantagna effekten av reformerna.

* Övergången till den nya inkomstbaserade arbetslöshetsförsäkringen (prop. 2023/24:128), som träder i kraft den 1 oktober 2025, beaktas inte i beräkningarna. Orsaken är att de nya reglerna kommer att beröra förhållandevis få individer 2025.

Tabell a.2 Fördelning av välfärdssatsningar på olika verksamhetsområden

Verksamhetsområde	Procent
Fritid och kultur	3
Hälso- och sjukvård	45
Socialt skydd	19
Utbildning	28
Barnomsorg	6
Totalt	100

Anm.: De totala satsningarna under mandatperioden på individuella välfärdstjänster 2025 beräknas uppgå till 39 miljarder kronor. Reformerna som är av mer generell karaktär, såsom det generella statsbidraget till kommuner, fördelas i enlighet med det konsumtionsmönster som gäller för välfärdstjänsterna totalt.

Bilaga 4

Klimatredovisning

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Den historiska utsläppsutvecklingen.....	6
2.1	Sveriges territoriella utsläpp.....	6
2.2	Utsläppsutvecklingen inom EU:s utsläppshandelssystem (ETS1).....	9
2.2.1	Industri.....	10
2.2.2	El- och fjärrvärmeproduktion.....	12
2.2.3	Inrikes flyg.....	14
2.3	Utsläppsutvecklingen under ansvarsfördelningen (ESR).....	14
2.3.1	Inrikes transporter (exklusive inrikes flyg).....	15
2.3.2	Jordbruk.....	16
2.3.3	Arbetsmaskiner.....	17
2.3.4	Industri samt el- och fjärrvärmeproduktion utanför ETS1.....	18
2.3.5	Bostäder och lokaler.....	18
2.3.6	Produktanvändning och övrigt.....	18
2.3.7	Avfall.....	19
2.4	Utsläpp och upptag från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF).....	19
2.5	Utveckling av utsläpp som inte ingår i klimatmålen.....	20
2.5.1	Utsläpp från tankning i Sverige till utrikes flyg och sjöfart.....	20
2.5.2	Konsumtionsbaserade utsläpp.....	21
2.5.3	Exportens klimateffekt.....	22
3	Scenarier och utsläppsgap i förhållande till målen.....	23
3.1	Utsläppsgap till 2045-målet.....	25
3.2	Utsläppsgap till 2030 och 2040 – ESR-sektorn.....	26
3.3	Utsläppsgap till 2030 – LULUCF-sektorn.....	29
3.4	Scenarier för den handlande sektorn.....	31
3.5	Kvantifierade effekter i 2024-scenariot.....	31
3.6	Ej kvantifierade beslut som kan påverka utsläppsutvecklingen framöver..	33
4	Förutsättningar för klimatomställningen.....	34
4.1	Beslut som påverkar förutsättningarna för omställningen.....	34
4.2	Acceptans är också en förutsättning för klimatomställningen.....	36
5	Ytterligare åtgärder och aviserad politik som har potential att sluta utsläppsgapet.....	40
5.1	Förslag på internationell nivå och EU-nivå.....	41
5.2	Denna proposition.....	42
5.2.1	Förslag med direkta utsläppseffekter.....	43
5.2.2	Förslag som bedöms kunna påverka förutsättningarna för klimatomställningen.....	45
5.3	Utredningar och uppdrag som är relevanta för klimatomställningen.....	46
6	Uppföljning av genomförda åtgärder från klimathandlingsplanen.....	47

7 Klimatpolitiska rådets rapport.....48

1 Inledning

Det klimatpolitiska ramverket för Sverige, som beslutades av riksdagen 2017, omfattar klimatmål, klimatlagen (2017:720) och det klimatpolitiska rådet (prop. 2016/17:146, bet. 2016/17:MJU24, rskr. 2016/17:320). Enligt klimatlagen ska regeringen varje år lämna en klimatredovisning till riksdagen i budgetpropositionen. Klimatredovisningens syfte är att underlätta för uppföljning och bedömning av de samlade klimat-effekterna av alla politikområden.

Klimatredovisningen ska omfatta:

1. en redovisning av utsläppsutvecklingen,
2. en redovisning av de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året och vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen, och
3. en bedömning om det finns behov av ytterligare åtgärder och när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas.

Strukturen i denna klimatredovisning följer i huvudsak ordningen i klimatlagens krav. I avsnitt 2 redovisas den historiska utsläppsutvecklingen. I avsnitt 3 redovisas de viktigaste besluten under året och vad de kan betyda för utvecklingen av växthusgaser, samt en prognos av gap mot målen och en bedömning av om ytterligare åtgärder kan behövas. I avsnitt 4 redovisas vikten av att förutsättningar för klimatomställningen finns på plats och viktiga beslut under året som påverkar dessa förutsättningar. I avsnitt 5 redovisas förslag på åtgärder på EU-nivå och i denna proposition och en preliminär bedömning av hur dessa kan bidra till målen. Klimatredovisningen har tagits fram med stöd av underlag som Naturvårdsverket har lämnat till regeringen i april 2024.

Sveriges klimatmål och åtaganden

Det svenska klimatarbetet syftar till att nå de mål och åtaganden som fastslagits på EU-nivå för att EU ska nå sina åtaganden under Parisavtalet samt de av riksdagen fastslagna klimatmålen inom det klimatpolitiska ramverket, som också utgör en del av systemet för miljö kvalitetsmål. Klimatarbetet bidrar också till att nå generationsmålet inom miljö kvalitetsmålssystemet och målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030.

I juni 2021 antogs EU:s klimatlag¹ som slår fast att unionen senast 2050 ska vara klimatneutral och till 2030 ska minska sina nettoutsläpp med minst 55 procent jämfört med 1990, vilket är en central del av EU:s s.k. gröna giv. Kommissionen presenterade även i juli 2021 ett paket med lagstiftningsförslag kallat Fit for 55-paketet. I paketet ingår ESR-förordningen² och LULUCF-förordningen³ som antogs i mars 2023.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1119 av den 30 juni 2021 om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet och om ändring av förordningarna (EG) nr 401/2009 och (EU) 2018/1999 (europeisk klimatlag).

² ESR står för Effort Sharing Regulation (förordningen om ansvarsfördelning), Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/857 av den 19 april 2023 om ändring av förordning (EU) 2018/842 om medlemsstaternas bindande årliga minskningar av växthusgasutsläpp under perioden 2021–2030 som bidrar till klimatåtgärder för att fullgöra åtagandena enligt Parisavtalet samt om ändring av förordning (EU) 2018/199.

³ LULUCF står för Land Use, Land-Use Change and Forestry (markanvändningssektorn), Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/839 av den 19 april 2023 om ändring av förordning (EU) 2018/841 vad gäller tillämpningsområdet, förenkling av reglerna för rapportering och efterlevnadskontroll och fastställande av medlemsstaternas mål för 2030 och av förordning (EU) 2018/1999 vad gäller förbättrad övervakning, rapportering, uppföljning av framsteg och översyn.

Sveriges EU-åtaganden är följande:

- Sveriges ESR-utsläpp⁴ ska minska med 50 procent år 2030 jämfört med 2005 och utsläppen ska följas upp mot en målbana med årliga mål.
- För Sveriges nettoupptag inom LULUCF under perioden 2021–2025 gäller att det svenska redovisade nettoupptaget inte får minska jämfört med perioden 2005–2007 för jordbruksmark, respektive en referensnivå baserad på skogstillståndet 2000–2009 för skogsmark. Dessutom ingår nettoutsläppen från avskogning respektive nettoupptagen för beskogning enligt förordningens bokföringsregler.
- Sveriges nettoupptag inom LULUCF ska under perioden 2026–2029 öka enligt en linjär målbana och 2030 ska nettoupptaget öka med ca 4 miljoner ton jämfört med 2016–2018.

EU-åtagandena tillåter, i begränsad utsträckning, flytt av utsläppsutrymme över tid, mellan åtaganden och mellan medlemsländer.

Målen inom det klimatpolitiska ramverket utgörs av:

- Det långsiktiga klimatmålet som innebär att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium exklusive markanvändningssektorn ska vara minst 85 procent lägre senast år 2045 än utsläppen år 1990. Så kallade kompletterande åtgärder⁵ kan användas för att få ned utsläppen till nettonoll och kompensera för möjliga kvarvarande utsläpp 2045. Därefter kommer kompletterande åtgärder behöva öka över tid för att uppnå nettonegativa utsläpp.
- Etappmål till 2030 och 2040 som omfattar utsläpp av växthusgaser i den s.k. ESR-sektorn. Målen fastställer att utsläppen bör vara minst 63 respektive 75 procent lägre än utsläppen 1990 senast år 2030 respektive 2040. Av utsläppsminskningen till år 2030 respektive år 2040 kan 8 respektive 2 procentenheter ersättas av s.k. kompletterande åtgärder. Som kompletterande åtgärder ingår ökat upptag i markanvändningssektorn, bio-CCS samt internationella verifierade utsläppsminskningar (s.k. artikel 6-krediter).
- Ett sektorspecifikt etappmål till 2030 som lyder: Utsläppen från inrikes transporter, förutom koldioxidutsläpp från inrikes flyg, ska år 2030 minska med minst 70 procent jämfört med 2010.

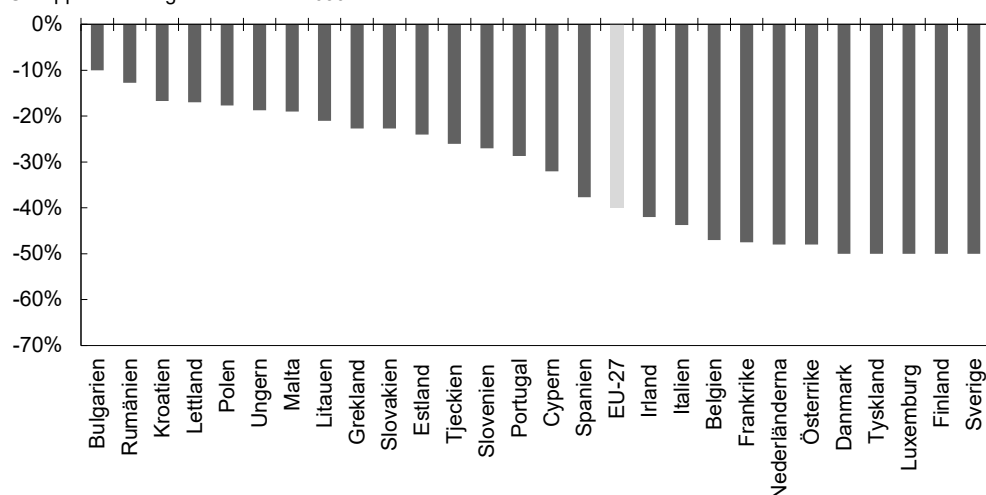
Revideringen av Sveriges EU-åtagande i samband med Fit for 55 har ökat kraven. Sverige är ett av de länder som har fått det största betinget med ett utsläppsmålsinnehåll inom ESR på 50 procent och inom LULUCF på 4 miljoner ton.

⁴ ESR-sektorn är de utsläpp som inte ingår i EU:s utsläppshandelssystem (ETS1) eller i markanvändningssektorn (LULUCF). I ESR-sektorn ingår framför allt utsläpp från inrikes transporter, arbetsmaskiner och jordbruket.

⁵ Tre typer av kompletterande åtgärder är utpekade i det klimatpolitiska ramverket: ökat nettoupptag av växthusgaser i skog och mark (LULUCF), avskiljning och lagring av koldioxid med biogent ursprung (bio-CCS) samt verifierade utsläppsminskningar utanför Sveriges gränser.

Diagram 1.1 Åtaganden inom ESR-förordningen för olika medlemsstater

Utsläppsminskning inom ESR till 2030

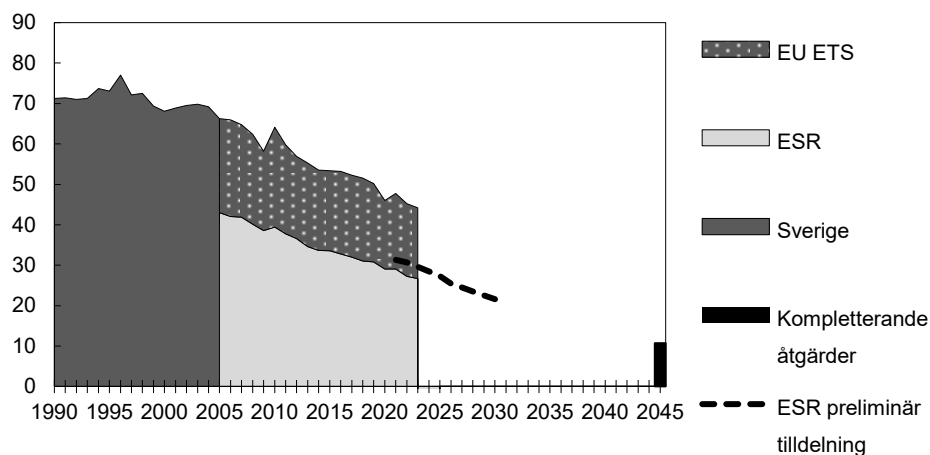

Källa: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/857 av den 19 april 2023 om ändring av förordning (EU) 2018/842 om medlemsstaternas bindande årliga minskningar av växthusgasutsläpp under perioden 2021–2030 som bidrar till klimatåtgärder för att fullgöra åtagandena enligt Parisavtalet samt om ändring av förordning (EU) 2018/199, Bilaga 1.

Regeringen har därför aviserat att miljömålsberedningen ska få i uppdrag att se över utformningen av Sveriges etappmål för ESR till 2030 så att det bättre överensstämmer med Sveriges åtaganden inom EU och styr effektivt mot det långsiktiga målet om nettonollutsläpp senast 2045 och negativa utsläpp därefter. Beredningen bör också se över etappmålet för inrikes transporter till 2030.

Diagram 1.2 Utsläpp av växthusgaser i Sverige 1990–2023, målet om nettonollutsläpp 2045 samt Sveriges åtagande inom ESR

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Anm.: Figuren illustrerar den historiska utsläppsutvecklingen i Sverige 1990–2023, det långsiktiga klimatmålet för de territoriella utsläppen till 2045 samt Sveriges åtagande inom ESR. Det långsiktiga klimatmålet kan till viss del uppfyllas genom kompletterande åtgärder. Kompletterande åtgärder får uppgå till högst 15 procentenheter 2045, vilket motsvarar högst ca elva miljoner ton koldioxidekvivalenter och utrymmet år 2045 visas med den svarta stapeln. Det mörkgrå fältet visar Sveriges totala utsläpp från samtliga sektorer innan EU ETS infördes 2005.

Källa: Naturvårdsverket.

2 Den historiska utsläppsutvecklingen

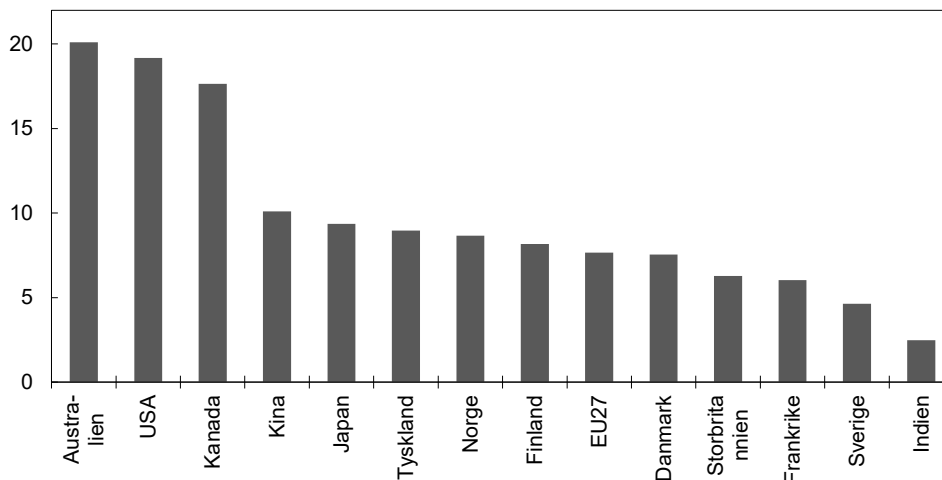
I avsnittet redogörs för den historiska utsläppsutvecklingen i Sverige, inklusive en förklaring av vilka styrmedel och åtgärder som har särskild betydelse för utsläppsutvecklingen samt indikatorer för omställningstakten i industrin och i transportsektorn. Redovisningen har huvudfokus på utvecklingen av de territoriella utsläppen i Sverige och de sektorer som ingår i etappmålen, baserat på officiell slutlig utsläppstatistik t.o.m. 2022 och preliminär statistik för 2023. Slutlig statistik för 2023 presenteras i december 2024. I avsnittet beskrivs även utvecklingen i LULUCF-sektorn, utsläpp från internationella transporter, konsumtionsbaserade utsläpp och exportens klimatnytta. Denna beskrivning bör ses som ett komplement till den officiella utsläppstatistiken som används för uppföljning av Sveriges klimatmål för att bättre visa på den fulla vidden av Sveriges klimatpåverkan.

2.1 Sveriges territoriella utsläpp

Sveriges territoriella utsläpp (utsläpp som sker inom Sveriges gränser exklusive LULUCF-sektorn) uppgick 2022 till 45,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter, ca 4,5 ton per person. Det är betydligt lägre än genomsnittet i världen som ligger på ca 6 ton per person och bland de lägsta utsläppen i EU.

Diagram 2.1 Territoriella utsläpp per capita 2022 för ett antal utvalda länder

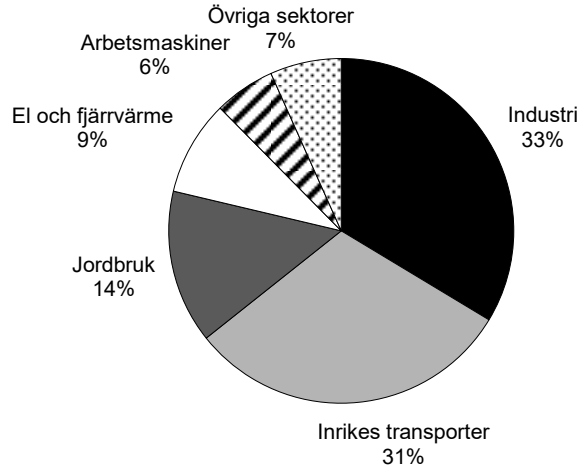
Ton koldioxidekvivalenter per capita

Källor: OECD och Climate Watch.

Ungefär en tredjedel av Sveriges territoriella utsläpp kommer från inrikes transporter, en tredjedel från industrin och en tredjedel från övriga sektorer, framför allt jordbruk, el- och fjärrvärmeproduktion samt arbetsmaskiner.

Diagram 2.2 Sveriges utsläpp fördelat på olika sektorer 2022

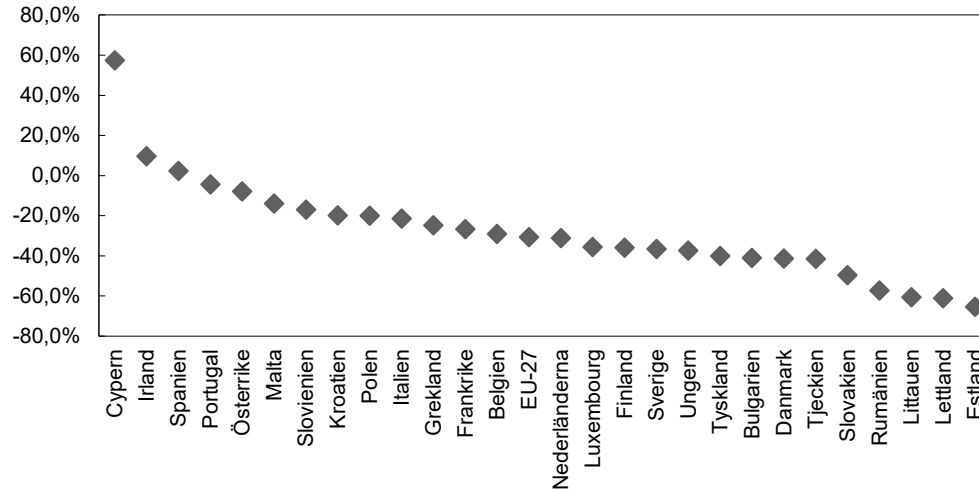

Källa: Naturvårdsverket.

Sveriges utsläpp har kontinuerligt minskat sedan 70-talet

De territoriella utsläppen har minskat med 37 procent mellan 1990 och 2022, vilket är något mer än EU:s genomsnitt som ligger på knappt 31 procent.

Diagram 2.3 Procentuell förändring i utsläpp per medlemsstat sedan 1990

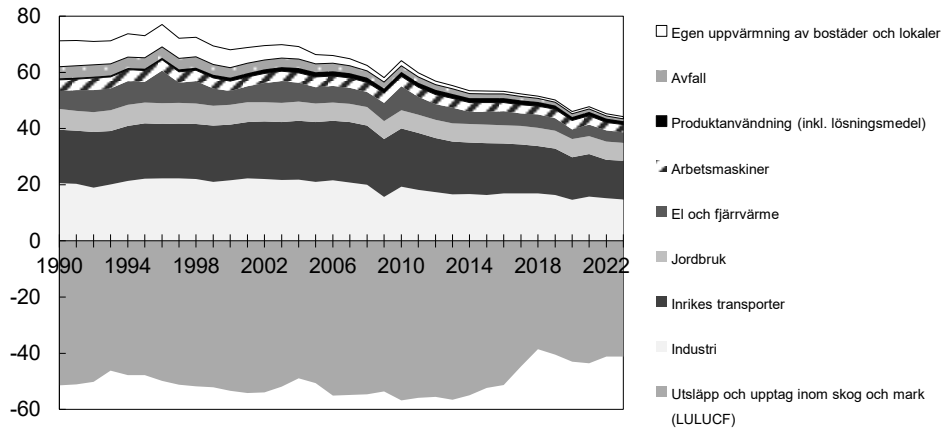

Källa: European Environment Agency.

Minskningstakten i Sverige har under denna period varit på ca 1–1,5 procent per år, vilket är mindre än under den transformativa omställningen av energisystemet under 1970- och 1980-talen. Enligt preliminär statistik från Naturvårdsverket uppskattas utsläppen ha minskat med 2 procent under 2023, vilket beror på minskade utsläpp från industri och el- och fjärrvärmeproduktion.

Diagram 2.4 Statistik över utsläpp och upptag av växthusgaser 1990–2023 fördelat per sektor

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Källa: Naturvårdsverket.

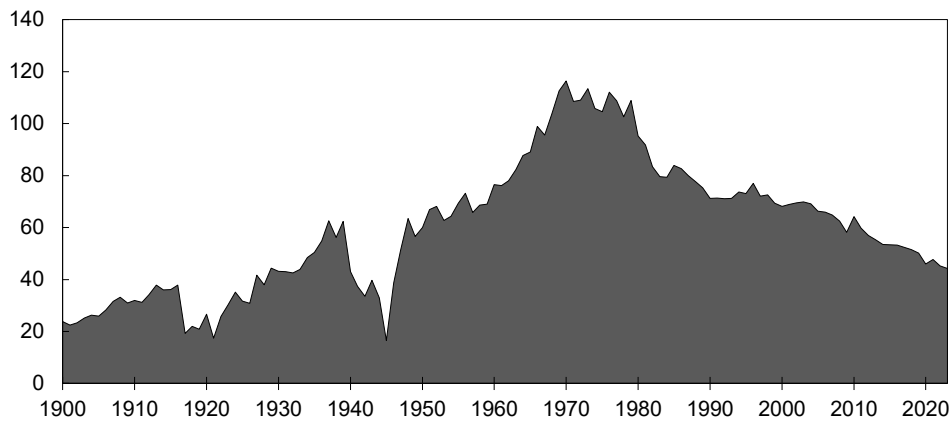
Sveriges utsläpp ökade fram till 1970-talet och utsläppen översteg 100 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år. Det berodde framför allt på en ökad industrialisering och ökad bilism, vilket ledde till att kol och sedan olja användes i allt större utsträckning. En annan orsak var att Sveriges energitillförsel 1970 utgjordes till nästan 80 procent av olja.

Sedan oljekriserna på 1970-talet har utsläppen mer än halverats och oljans roll i energisystemet drastiskt minskat, framför allt tack vare utbyggnaden av kärnkraften 1972–1985, men även tack vare en fortsatt utbyggnad av annan fossilfri elproduktion som vattenkraften, en övergång från oljeeldning till biobränslebaserad fjärrvärme och värmepumpar samt omfattande energieffektiviseringsåtgärder. Utbyggnaden av fossilfri elproduktion innebär att den el som produceras i dag i Sverige till 98 procent är fossilfri.

Den ökade tillgången på el ledde till att en lång rad industriprocesser elektrifierades varpå samhällets behov av fossila bränslen minskade. På senare år har mer bränsleeffektiva förbränningsmotorer, ökad elektrifiering och en ökande användning av biobränsle varit viktiga för de fortsatta utsläppsminskningarna. Sverige har nu, jämfört med andra länder, små utsläpp från avfallssektorn, el- och fjärrvärmeproduktion samt från egen uppvärmning.

Diagram 2.5 Sveriges territoriella utsläpp av växthusgaser 1900–2023

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Anm.: Data för åren 1900–1989 är ej officiell statistik. För åren 1990–2023 har Naturvårdsverkets officiella statistik använts.

Källor: Potsdam Institute for Climate Impact Research (PIK) och Naturvårdsverket.

Minskningarna under 1970- och 1980-talen beror huvudsakligen på utfasningen av de fossila bränslena ur elproduktionen och elektrifieringen av industrin, vilket främst möjliggjordes av kärnkraftsutbyggnaden. De största bidragen till utsläppsminskningarna sedan 1990 kommer från uppvärmning av bostäder och lokaler. De främsta åtgärderna som har bidragit till detta är utbyggnaden av fjärrvärmenäten, ökad användning av biobränslen och övergången från oljeeldade värmepannor till både värmepumpar och fjärrvärme. Industrins utsläpp påverkas i större utsträckning av konjunkturen än andra sektorer. Trots en stark konjunkturutveckling mellan 2011 och 2018 har industrins utsläpp minskat sedan 2010, tack vare ökad användning av el och biobränslen i form av restprodukter från skogsindustrin samt energieffektivisering. Kvarvarande utsläpp från industrin består till mer än två tredjedelar av utsläpp relaterade till produktionsprocesser. För att minska den här typen av utsläpp krävs ny processteknik, ofta med el eller vätgas, vilket i sin tur kräver ökad tillförsel av el. Inom elproduktion och fjärrvärme har utsläppen minskat tack vare en snabb övergång till förbränning av biobränslen men även av avfall som har lägre utsläpp än kol och olja. Energieffektivare fordon och en ökad användning av biodrivmedel har historiskt bidragit till minskade utsläpp från inrikes transporter. De senaste åren har försäljningen av laddbara fordon ökat vilket även har minskat utsläppen. Utsläppen från avfallsbehandling har minskat stadigt sedan 1990, vilket framför allt beror på kraftigt minskad deponering till följd av deponeringsförbudet som infördes i början av 2000-talet.

2.2 Utsläppsutvecklingen inom EU:s utsläppshandelssystem (ETS1)

EU:s system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser (ETS1) omfattar utsläpp från större industrianläggningar, el- och värmesektorn, och flyg mellan destinationer inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Enligt beslut 2023 inkluderas sjöfart gradvis fr.o.m. 2024. Under 2023 togs också beslut om införandet av ett handelssystem för vägtransporter, vissa arbetsmaskiner, uppvärmning av byggnader och mindre industrianläggningar (ETS2) som ska starta 2027. Merparten av de fossila koldioxidutsläppen i ESR-sektorn kommer att omfattas av ETS2. Under denna rubrik beskrivs utsläppsutvecklingen inom ETS1. Utsläppen som ingår i ESR-sektorn beskrivs i avsnitt 2.3.

Cirka 40 procent av Sveriges territoriella utsläpp omfattas av ETS1. Utsläppen från svenska anläggningar inom ETS1 var 17,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2023. Det innebär en minskning med 2,4 procent jämfört med 2022 och 23 procent sedan 2005. Minskningen berodde delvis på minskad drift i fossila reservkraftsanläggningar jämfört med året innan. Industrins utsläpp minskade även under 2023 jämfört med 2022, vilket främst berodde på konjunkturläget och minskad efterfrågan från byggsektorn.

Priset på utsläppsrätter inom ETS1 skapar incitament för kostnadseffektiva utsläppsminskningar. Utöver ETS1 finns även en rad andra styrmedel, både på nationell nivå och på EU-nivå, som i olika utsträckning påverkar och underlättar för anläggningar som ingår i ETS1 att vidta utsläppsminskande åtgärder. Framför allt handlar det om långsiktig tydlighet som klimatmål, stöd till forskning, utveckling och demonstration, investeringsstödet Industriklivet och EU:s innovationsfond. De under 2023 beslutade skärpningarna av ETS1 innebär att priset på utsläppsrätter bedöms öka över tid.

2.2.1 Industri

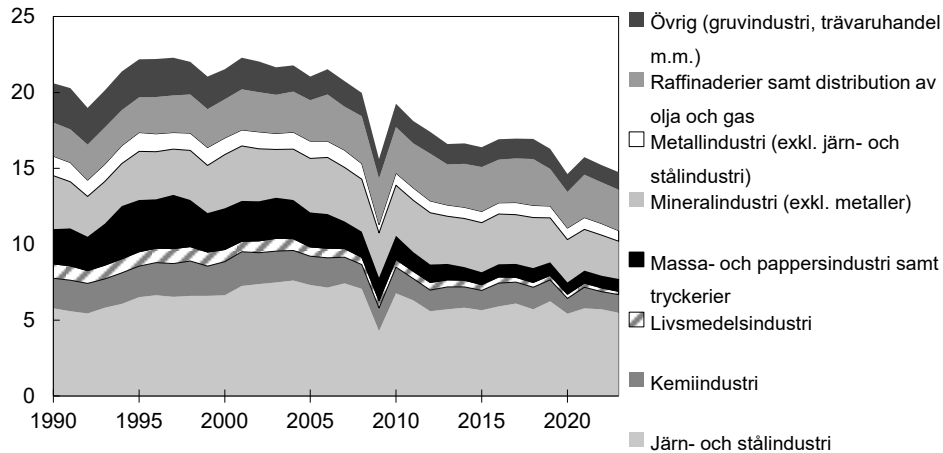
Nästan hela den svenska industrisektorns utsläpp, mer än 90 procent, ingår i ETS1. Utsläppen kommer framför allt från ett fåtal större industrianläggningar inom järn- och stålindustri, mineralindustri, kemi- och raffinaderiindustri, gruvor och övrig metallindustri.

Industrisektorns samlade utsläpp uppgick till 15,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2022, vilket var drygt 26 procent lägre än 1990 och 3,3 procent lägre jämfört med 2021. Enligt preliminär statistik uppgick utsläppen från industrin till 14,7 miljoner ton under 2023. Den långsiktiga trenden mot lägre utsläpp i industrisektorn beror delvis på att användningen av biobränslen har ökat och oljeanvändningen minskat, men minskningen beror även på att ny processteknik införts inom exempelvis kemiindustrin. Raffinaderisektorns utsläpp har däremot ökat sedan 1990, vilket beror på ökad produktion.

Utsläppsminskningen har varit större för industrianläggningar som inte ingår i ETS1 än för anläggningarna som ingår i handelssystemet. En förklaring till det kan vara att priset för utsläppsrätter inom ETS1 är lägre än koldioxidskatten som gäller för industrier utanför ETS1 samt att svenska anläggningar inom ETS1 ofta hör till de mest effektiva inom EU och därmed har lägre möjligheter att ytterligare minska sina utsläpp. Utsläppen i industrin utanför ETS1 har minskat med två tredjedelar sedan 2010 tack vare konverteringar från fossila bränslen till fossilfri energi och värmepumpar samt energieffektiviseringsåtgärder.

Diagram 2.6 Utsläpp av växthusgaser från industrin (inkl. industri utanför ETS1) 1990–2023, fördelat på undersektor

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

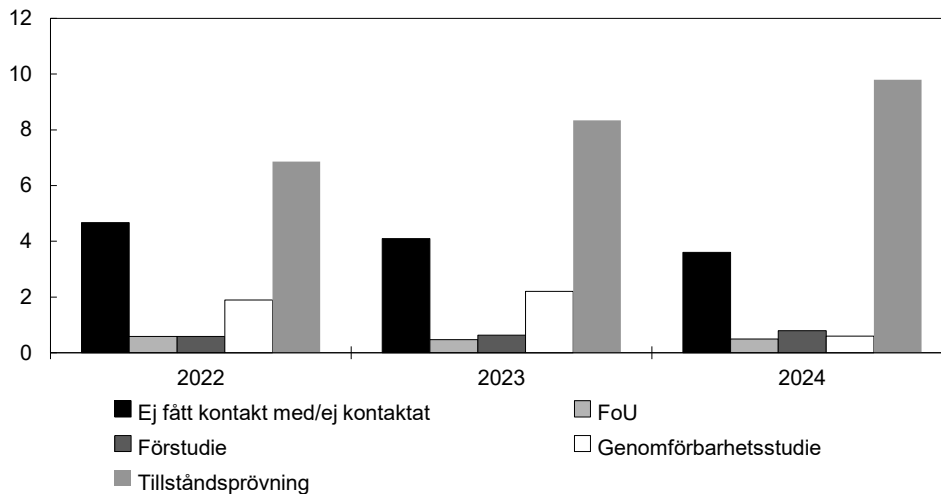
Källa: Naturvårdsverket.

Indikatorer för industrins omställning

Naturvårdsverket genomför sedan några år tillbaka en årlig undersökning med större industriföretag, vilka svarar för en betydande del av industrins totala utsläpp av växthusgaser. Studien som genomfördes hösten 2023 omfattade 13 industriföretag som tillsammans står för drygt 75 procent av de totala utsläppen från industrin. Naturvårdsverket har bl.a. frågat företagen i vilken fas i omställningen verksamheten befinner sig. Årets undersökning tyder på att utvecklingen går framåt, 64 procent av sektorns totala utsläpp ingår i år i kategorin tillståndsprövning, där 53 procent av utsläppen ingick förra året. Samtliga företag i studien uppger att de tagit ytterligare steg på väg mot att uppfylla målen för verksamhetens klimatomställning. Studien visar även att det sker investeringar inom samtliga företag och att efterfrågan på koldioxidfria produkter ökar.

Diagram 2.7 Indikator över industrins omställning, fördelat efter omställningsfas

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Anm.: Resultat från Naturvårdsverkets intervjustudier i Underlag till klimatredovisning 2022–2024 där de största industrierna (som tillsammans står för 75–80 procent av de totala utsläppen från industrin) varje år har fått frågan i vilken fas det huvudsakliga omställningsalternativet befinner sig. Samtliga utsläpp från verksamheten har kategoriserats i den fas som de huvudsakliga utsläppen befinner sig i, även om verksamheten kan ha flera anläggningar eller processer som befinner sig i olika omställningsfas. Grafen visar hur stor del av industrins totala utsläpp per år som har kategoriserats i respektive kategori. De industrier som inte har inkluderats i intervjustudien ingår i kategorin Ej fått kontakt med/ej kontaktat.

Källa: Naturvårdsverket.

2.2.2 El- och fjärrvärmeproduktion

Utsläppen från el- och fjärrvärmeproduktion ingår nästan uteslutande i EU:s utsläppshandel ETS1. Sveriges elproduktion är redan i dag till 98 procent fossilfri, men fortfarande används en del fossila bränslen, främst i kraft- och fjärrvärmeproduktionen. Av de fossila bränslena är förbränning av avfall innehållande plast en betydande källa, som också har ökat kraftigt sedan 1990. Avfallsförbränningen består delvis av importerat avfall. Det innebär att deponi i andra länder kan undvikas, vilket innebär viss klimatnytta globalt. Utsläppen från el- och fjärrvärmeproduktion varierar i allmänhet relativt kraftigt mellan åren, vilket främst beror på variationer i priser, temperatur och nederbörd.

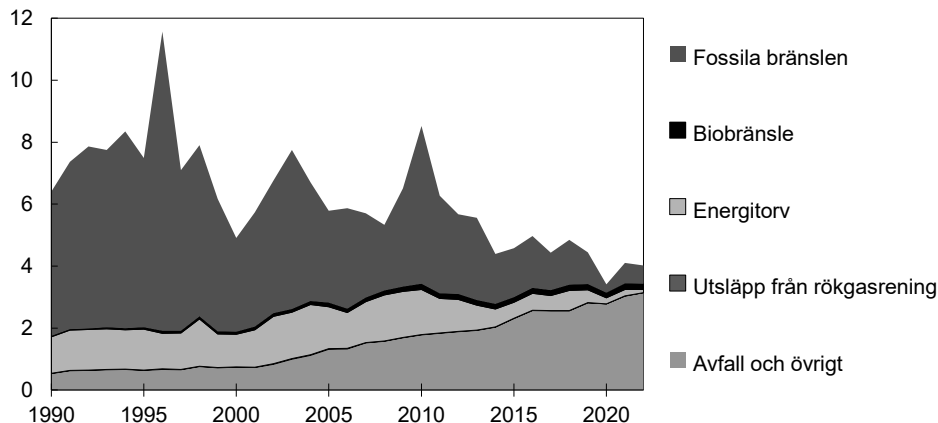
Totalt uppgick utsläppen av växthusgaser från el- och fjärrvärmeproduktion 2022 till 4 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket motsvarar en minskning med 2 procent jämfört med föregående år och 37 procent sedan 1990. Minskningen förklaras med att 2022 var ett varmare år än 2021, vilket medförde att bränsleanvändningen i sektorn minskade. Utsläppen från förbränning av fossilgas (naturgas) och torv minskade kraftigt under 2022 medan utsläppen från olja ökade och utsläppen från kol var kvar på en låg nivå. En bidragande orsak till den ökade användningen av olja var att det under vintern rådde brist på biobränslen. Minskad användning av torv bedöms bero på höga priser inom utsläppshandeln och branschens fortsatta utfasning av fossila bränslen. Att användningen av fossil gas minskat beror sannolikt främst på höga priser på grund av brist på gas inom EU i spåren av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Enligt preliminär statistik uppgick utsläppen från el- och fjärrvärmesektorn till 3,7 miljoner ton under 2023.

Sveriges låga utsläpp från sektorn förklaras i grunden med att vatten-, kärn- och vindkraft dominerar elproduktionen. Den elproduktion som tillkommit under senare år är främst vindkraft. Samtidigt har övergången från fossila bränslen till restprodukter i form av biobränslen och avfall lett till att utsläppen från fjärrvärmeproduktionen minskat sedan 1990. Detta trots att värmeproduktionen ökat under samma tid. Utsläppen från förbränning av avfall har dock en inte försumbar och ökande klimatpåverkan eftersom en ansenlig del av avfallet utgörs av fossilt material. Utsläppen från förbränning av avfall, som i huvudsak kommer från förbränning av fossil plast, har mer än tredubblats sedan 1990. Förbränning av fasta biobränslen i form av restprodukter från skogsindustrin redovisas i LULUCF-sektorn.

Energibeskattningen har bidragit till utsläppsminskningen. I dag omfattas merparten av sektorns växthusgasutsläpp av EU:s utsläppshandel. På senare år har den kraftiga utbyggnaden av vindkraft, och i viss mån solkraft, i Sverige inneburit ett elöverskott under större del av året. Sverige är trots detta beroende av import av el under vissa perioder, t.ex. vid höglasterperioder under kalla vinterdagar då efterfrågan på el är särskilt stor. Den el som importeras kan ha större klimatpåverkan än den el som produceras i Sverige men utsläppen sker i andra länder och ingår därmed inte i den svenska utsläppsstatistiken.

Diagram 2.8 Utsläpp av växthusgaser från el- och fjärrvärmeproduktion 1990–2022, fördelat per undersektor

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Källa: Naturvårdsverket.

Indikatorer för el- och fjärrvärmeproduktionens omställning

El- och fjärrvärmeproduktionens roll i omställningen i Sverige är, till skillnad från i många andra länder, inte primärt att fasa ut fossila bränslen ur produktionen. Detta är till stor del redan gjort. Trenden vad gäller utsläppsökningen från avfallsförbränning, som främst kommer från förbränning av fossil plast, behöver dock vända. Inom detta område sker en hel del utveckling vad gäller implementeringen av CCS, vilket kan bidra till minskade utsläpp. Implementering av bio-CCS vid biobaserade fjärrvärmeverk har samtidigt potential att skapa stora negativa utsläpp inom sektorn. Statens energimyndighet (Energimyndigheten) har inom Industriklivet beviljat stöd till över 80 innovationsprojekt på flera anläggningar där tekniken för CCS eller bio-CCS används.

Den stora utmaningen för sektorn kopplat till klimatomställningen är dock att säkerställa en tillräcklig expansion av kraftsystemet för att möta en kraftigt ökad efterfrågan på el. Under 2022 och 2023 har produktionen i Sverige legat mellan 160–170 TWh, där runt 30 TWh har exporterats. Regeringen ser för närvarande att Sverige bör planera för att kunna möta ett elbehov om minst 300 TWh år 2045. För att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig politik i linje med planeringsmålet kan regeringen behöva ompröva och precisera den kvantitativa bedömningen av målet. Det är viktigt att elbehovet täcks på rätt plats geografiskt. Om utbyggnaden inte går i takt med en ökad elanvändning kan det uppstå begränsningar i elsystemet och omvänt kan en överutbyggnad på fel plats fördyra för konsumenterna. Ett planeringsmål ger en gemensam riktning som bidrar till förbättrade förutsättningar för att utbyggnaden ska kunna gå i takt, vilket är samhällsekonomiskt fördelaktigt.

Sverige har sett en betydande ökning av förnybara energislag i såväl el- som fjärrvärmeproduktion sedan 1990, vilket har bidragit till minskade utsläpp i Sverige. Sedan 2010 har vindkraften ökat från ca 3,5 till 34 TWh per år. Vindkraft bidrog till ungefär 21 procent av Sveriges elproduktion under 2023. Utbyggnaden av solkraft har under senare år ökat i Sverige. Mellan 2022 och 2023 ökade installerad solcellseffekt med 1 600 MW i Sverige. Energimyndigheten uppskattar att solcellerna som finns installerade vid utgången av 2023 kommer producera ca 3 TWh årligen. Vattenkraftens produktion har legat på ungefär samma volymer sedan 1990. Då rörde det sig om 71 TWh, 2022 ca 70 TWh och 2023 ca 66 TWh. Även vattenkraftverkens totala installerade effekt är ungefär densamma. Vattenkraften ska förses med moderna

miljövillkor (omprövningarna är dock pausade sedan januari 2023 men ska återupptas den 1 juli 2025) och det kan få viss påverkan på produktionen framöver. Samtidigt förutses produktionen öka något till följd av bl.a. investeringar i befintliga vattenkraftstationer. I början av 2023 fanns sex kärnkraftsreaktorer med en installerad effekt om knappt 6 900 MW i Sverige som ger en produktion på ca 50 TWh/år. Kärnkraften i Sverige har minskat senaste decennierna genom stängningen av Barsebäcks båda reaktorer 1999 respektive 2005, Oskarshamn 1 och 2 som stängdes 2017 respektive 2015 och Ringhals 1 och 2 som togs ur drift 2020 respektive 2019. Regeringen ser för närvarande att ny kärnkraft med total effekt motsvarande minst två storskaliga reaktorer bör finnas på plats senast 2035, och att det till 2045 behövs en kraftfull utbyggnad som exempelvis skulle kunna motsvara minst tio nya storskaliga reaktorer. Den exakta mängden kärnkraft, antalet storskaliga och små modulära reaktorer, som kommer att krävas avgörs av utbyggnadstakten i elsystemet, var ny konsumtion och produktion förläggs i landet samt teknikutvecklingen hos både ny kärnkraft men även möjligheten till drifttidsförlängning hos befintliga kärnkraftsreaktorer.

2.2.3 Inrikes flyg

Koldioxidutsläpp från flyg inom EES-området, inklusive merparten av Sveriges kommersiella inrikesflyg, ingår i EU ETS1 och därmed inte i etappmålet för inrikes transporter till 2030 (se avsnitt 1). Utsläppen från inrikes flyg var under 2022 ca 0,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Utsläppen har minskat med drygt 55 procent sedan 1990. Jämfört med 2021 har utsläppen ökat med 63 procent som ett resultat av återhämtning efter pandemin, men ligger fortsatt på en lägre nivå än utsläppen 2019, innan pandemin.

Sedan 1990 har flygplanen fått en högre belägningsgrad och fler flygningar sker med bränslesnåla turbopropellerplan i stället för jetflygplan. EU ETS bedöms ha bidragit till minskade utsläpp. Vissa flygoperatörer är berättigade till fri tilldelning av utsläppsrätter. Den fria tilldelningen kommer att upphöra 2026.

Genom EU:s Fit for 55-paket har ett system med kvotplikt inom flyget införts, ReFuelEU Aviation⁶, som gradvis ökar inblandningen av hållbara flygbränslen i fossilt flygbränsle. Från 2025 är minimikvoten 2 procent, från 2030 är kvoten 5 procent och från 2050 är kvoten 63 procent. Den nya EU-lagstiftningen innebär samtidigt att den svenska reduktionsplikten för flygfotogen, som har haft högre krav på inblandningsnivåer, behöver slopas.

2.3 Utsläppsutvecklingen under ansvarsfördelningen (ESR)

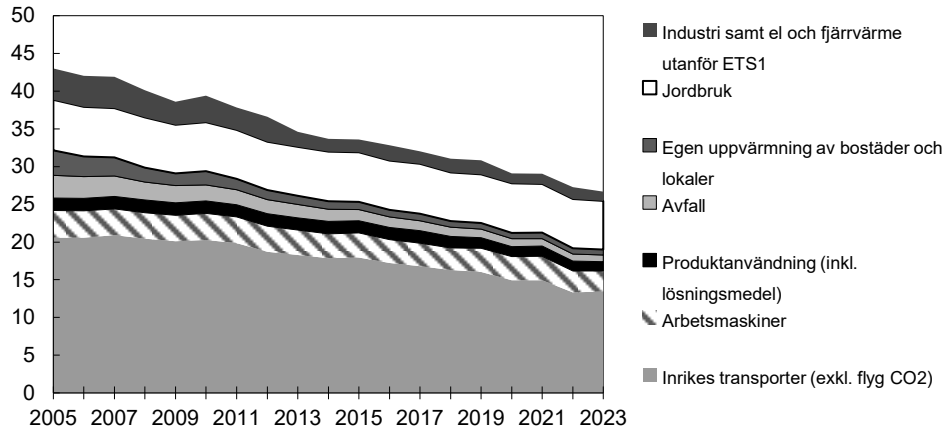
Utsläpp från inrikes transporter är den största källan inom ESR-sektorn. Därefter följer jordbruk, arbetsmaskiner, uppvärmning av bostäder och lokaler, avfallsbehandling samt industri- och energianläggningar utanför EU:s utsläppshandelssystem. Utsläppen av växthusgaser i ESR-sektorn var 27,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2022. Det är en minskning med 5,6 procent jämfört med 2021. Utsläppen har minskat med ca 41 procent jämfört med 1990 och med 35 procent jämfört med 2005. Utsläppsminskningar har skett inom samtliga delsektorer. Enligt preliminär statistik minskade utsläppen inom ESR-sektorn med 0,6 miljoner ton 2023, motsvarande 2,2 procent jämfört med 2022.

⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2405 av den 18 oktober 2023 om säkerställande av lika villkor för hållbar lufttransport.

Det nya utsläppshandelssystemet ETS2 kommer att omfatta fossila utsläpp av växthusgaser i ESR-sektorn från byggnader, vägtransporter och vissa ytterligare sektorer.⁷ Regeringen presenterade den 21 maj 2024 propositionen EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen där det föreslås att Sverige bör delta från start i genomförandet av det nya utsläppshandelssystemet och inkludera i princip all förbränning av fossila bränslen i ytterligare sektorer utöver de som obligatoriskt omfattas av ETS2 eller som redan omfattas av ETS1 (prop. 2023/24:142).

Diagram 2.9 Utsläpp av växthusgaser från ESR-sektorn 2005–2023, fördelat per sektor

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Källa: Naturvårdsverket.

År 2022 låg utsläppen 3,4 miljoner ton koldioxidekvivalenter under Sveriges tilldelade utsläppsutrymme i ESR för året. Preliminär statistik för 2023 indikerar att utsläppen även för 2023 var lägre än det tilldelade utsläppsutrymmet och att Sverige skulle kunna få ett ytterligare överskott på omkring 2,9 miljoner ton. Eftersom även utsläppen 2021 underskred Sveriges ESR-utrymme har Sverige nu ett utsläppsöverskott på sammanlagt omkring 8,6 miljoner ton som kan användas för att kompensera för eventuella överskridanden gentemot ESR-åtagandet senare under perioden.

2.3.1 Inrikes transporter (exklusive inrikes flyg)

Inrikes transporter står för ungefär en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser och ungefär hälften av utsläppen i ESR-sektorn.

Vägtrafiken står för den absolut största delen, knappt 95 procent, av utsläppen från inrikes transporter, varav personbilar står för ungefär 66 procent samt lätta och tunga lastbilar tillsammans står för drygt 32 procent av vägtrafikens utsläpp. Utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter (exklusive flyg) uppgick 2022 till 13,6 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket är en minskning med 34 procent jämfört med 2010 och med 28 procent jämfört med 1990. Utsläppen var 10 procent lägre jämfört med 2021. Den långsiktiga trenden är att utsläppen har minskat trots att trafikarbetet och personbilarnas vikt generellt sett har ökat.⁸ Mer bränsleeffektiva förbränningsmotorer, en ökad andel förnybart i drivmedelsmixen genom reduktionsplikten och ökad försäljning av laddbara fordon har bidragit till minskade utsläpp. Flera styrmedel som t.ex.

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/959 av den 10 maj 2023 om ändring av direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom unionen och beslut (EU) 2015/1814 om upprättande och användning av en reserv för marknadsstabilitet för unionens utsläppshandelssystem.

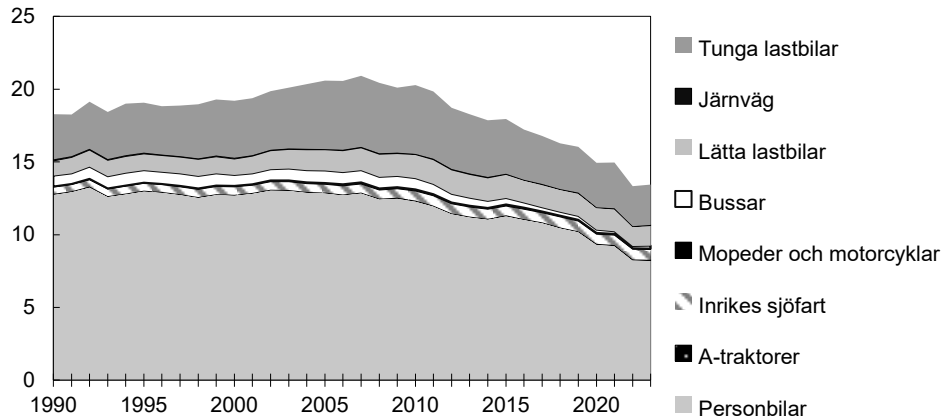
⁸ Trafikarbetet har sedan 1990 ökat med 28 procent enligt statistik från Trafikanalys. Den genomsnittliga tjänstevikten har ökat med 7 procent sedan 2014 enligt statistik från Statistiska centralbyrån.

EU:s koldioxidkrav på nya lätta och tunga vägfordon, nedsatt förmånsvärde på elbilar, klimatpremier, skattereduktion för installation av laddningspunkter samt stöd till laddstationer har bidragit till en ökad försäljning av laddbara fordon.

Under 2020 sjönk priserna på bensen och diesel som en effekt av den globala pandemin för att under 2021 stiga på grund av stigande världsmarknadspriser på olja och biodrivmedel och växelkursförändringar, samtidigt som även reduktionspliktskraven skärptes. Under 2022 fortsatte drivmedelspriserna att stiga. Stora prishöjningar på bensen och diesel inträffade under våren 2022 i samband med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och de sanktioner som EU successivt beslutade. Världsmarknadspriserna på biodrivmedel steg också under samma period. De högre priserna på drivmedel kan ha bidragit till ökat omställningstryck och minskad försäljning av drivmedel och därmed minskade utsläpp under 2022. Under 2023 var drivmedelspriserna lägre än under 2022, främst gällande diesel.

Diagram 2.10 Utsläpp av växthusgaser från inrikes transporter (exklusive utsläpp från inrikes flyg) 1990–2023, fördelat per transportslag

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Källa: Naturvårdsverket.

Indikatorer för vägtransportsektorns omställning

Under 2023 har nyregistreringen av laddbara personbilar fortsatt att stiga i Sverige. Totalt utgjorde elbilar och laddhybrider nära 38 procent respektive drygt 20 procent av personbilsförsäljningen. I slutet av 2023 utgjorde de laddbara personbilarna drygt 11 procent av den totala personbilsflottan vilket kan jämföras med knappt 9 procent i slutet av 2022. Detta bidrog till att de genomsnittliga koldioxidutsläppen från personbilsflottan som helhet sjönk från 128 g/km 2022 till 126 g/km 2023. Mellan 2017 och 2023 försvann ca 450 000 konventionella bensen- och dieselbilar från svenska vägar.

Sedan 2020 finns en klimatpremie som bl.a. omfattar miljölastbilar.⁹ Antalet ansökningar till Energimyndigheten om stöd för elektriska lastbilar har ökat från 62 stycken under 2020 till 221 under 2021, 400 under 2022 och 395 under 2023. Under samma period har ansökningar för drygt samma antal fordonsgaslastbilar inkommit.

2.3.2 Jordbruk

Jordbrukssektorns utsläpp består främst av metan och lustgas från djurens foder-smältning, gödselhantering och kväveomvandling i mark. År 2022 var utsläppen av

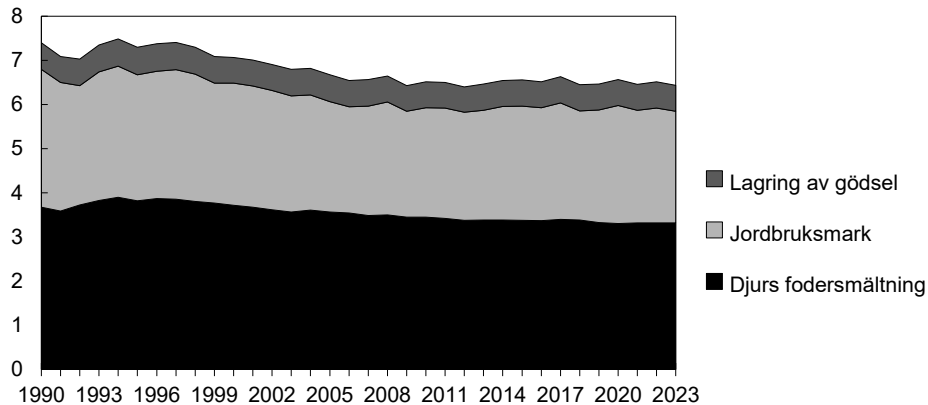
⁹ Lastbil driven av el, fordonsgas, bioetanol och hybridlastbil.

växthusgaser från jordbrukssektorn 6,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket innebär en ökning med 1 procent jämfört med 2021. Utsläppen har legat på ungefär samma nivå sedan 2005 men minskat med 12 procent sedan 1990, vilket främst beror på ökad effektivitet i produktionen och minskad djurhållning av främst mjölkkor och grisar. Enligt preliminär statistik minskade sektorns utsläpp med 1 procent 2023 jämfört med 2022 och uppgår till 6,4 miljoner ton. Minskningen beror till stor del på minskade utsläpp av lustgas till följd av låga skördar och lite skörderester.

Utsläpp från användning av fossila drivmedel i traktorer och andra arbetsmaskiner, från fossila bränslen till uppvärmning i lokaler samt kolförrådsförändringar på grund av markanvändning redovisas i andra sektorer.

Diagram 2.11 Utsläpp av växthusgaser från jordbruket 1990–2023, fördelat per utsläppskälla

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Källa: Naturvårdsverket.

2.3.3 Arbetsmaskiner

Arbetsmaskiner utgörs av arbetsredskap, däribland bygg- och anläggningsfordon, skogsmaskiner, traktorer, kranar, gräsklippare, motorsågar och snöskotrar. Arbetsmaskinerna används bl.a. för bygge och underhåll av vägar, bostäder och lokaler, men även för arbete inom industri, jord- och skogsbruk och fiske. Utsläppen från arbetsmaskiner var 2,8 miljoner koldioxidekvivalenter 2022. Jämfört med 2021 har utsläppen minskat med 10 procent. Merparten av det drivmedel som används i arbetsmaskiner omfattas av energibesättning och reduktionsplikt. Till viss del kan utsläppsminskningen förklaras av den ökade inblandningen av biobränsle i diesel och bensin jämfört med 2021. En annan del av förklaringen är att de totala volymerna drivmedel som användes i sektorn minskade kraftigt under 2022. Enligt preliminär statistik ökade sektorns utsläpp med 0,1 miljoner ton under 2023, vilket motsvarar en ökning med 5 procent jämfört med 2022.

En viss elektrifiering av arbetsmaskiner har inletts. Sedan 2020 finns en klimatpremie för elektriska arbetsmaskiner som har utvidgats i flera steg till att omfatta även andra miljöarbetsmaskiner. Antalet ansökningar till Energimyndigheten om stöd för elektriska arbetsmaskiner har ökat snabbt, från 10 ansökningar under 2021 till 83 under 2022 och 295 under 2023. De arbetsmaskiner som inte omfattas av klimatpremien kan få stöd från Klimatklivet.

2.3.4 Industri samt el- och fjärrvärmeproduktion utanför ETS1

Utsläpp av växthusgaser från industrin samt från el- och fjärrvärmeproduktion i ESR-sektorn var 2022 ca 1,6 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket är en minskning med ca 62 procent jämfört med 2005 men en ökning med ca 16 procent jämfört med 2021. Utsläppen är dock fortfarande lägre än 2019, innan pandemin.

Utsläppen från denna del av industrin består framför allt av förbränningsutsläpp vid användning av fossila bränslen som naturgas, gasol och olja. Anledningen till den långsiktiga utsläppsminskningen är konverteringar från fossila bränslen till fossilfri energi och värmepumpar, energieffektiviseringsåtgärder, samt att nedsättningar av koldioxidskatten för dessa verksamheter fasades ut under 2011–2015. Även investeringsstöd från Klimatklivet har bidragit till denna utsläppsminskning.

2.3.5 Bostäder och lokaler

Sektorn omfattar växthusgasutsläpp från egen förbränning av bränslen för uppvärmning och varmvatten i bostäder och lokaler, inklusive lokaler i jordbruk och skogsbruk. Utsläppen av växthusgaser från bostäder och lokaler ökade marginellt jämfört med 2021 och uppgick under 2022 till 0,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket är en minskning med 91 procent jämfört med 1990. Minskningen ägde i huvudsak rum under 1990-talet och beror på att egen uppvärmning med olja nästan helt ersattes av främst fjärrvärme och värmepumpar, bl.a. till följd av energibeskattningen. Även olje- och elprisutvecklingen samt den faktiska tillgången till alternativ i form av framför allt värmepumpar, fjärrvärme och pelletspannor har på ett avgörande sätt bidragit till utvecklingen. Vid sidan av energiskatter påverkas sektorn även av styrmedel för ökad energieffektivitet främst i form av byggregler och produktkrav, vilka utgår framför allt från EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda¹⁰, EU:s direktiv om energieffektivitet¹¹ samt EU:s ekodesigndirektiv¹² och energimärkningsförordning¹³. Teknikupphandling av t.ex. värmepumpar och andra tekniker för ökad energieffektivitet har också haft betydelse. Sedan 2015 har även stöd inom Klimatklivet gått till investeringar i bränslekonverteringar och i viss mån energieffektivisering i sektorn. För jordbrukets lokaler finns även investeringsstöd inom ramen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

2.3.6 Produktanvändning och övrigt

Användning av att fluorerade gaser, s.k. f-gaser, och andra produkter ledde till utsläpp av växthusgaser motsvarande 1,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2022. Den största utsläppskällan är läckage av f-gaser i kylsystem, värmepumpar och luftkonditioneringsanläggningar. Dessutom ingår i denna kategori koldioxidutsläpp från användning av smörjmedel, lösningsmedel och paraffin, samt mindre utsläpp av lustgas. Utsläpp av lösningsmedel kommer från t.ex. användning av målarfärg.

Utsläppen från sektorn är mer än dubbelt så stora jämfört med utsläppen 1990, framför allt på grund av att f-gasen HFC ersatt ozonnedbrytande ämnen som började fasas ut efter att Montreal-protokollet trädde i kraft år 1989. Utsläppen av f-gaser har dock planat ut och börjat minska så att de 2022 var ca 25 procent lägre än

¹⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1275 av den 24 april 2024 om byggnaders energiprestanda (omarbetning).

¹¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 (omarbetning).

¹² Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/125/EG av den 21 oktober 2009 om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energirelaterade produkter (omarbetning).

¹³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1369 av den 4 juli 2017 om fastställande av en ram för energimärkning och om upphävande av direktiv 2010/30/EU.

utsläppstoppen som nåddes 2008. Det beror framför allt på EU:s f-gasförordning¹⁴ som infördes 2006 och skärpes 2015 och ytterligare under 2023.

2.3.7 Avfall

Utsläppen från avfallsbehandling, utom förbränning av avfall som redovisas under el- och fjärrvärmesektorn (se diagram 2.6), har minskat med ungefär 77 procent jämfört med 1990 och uppgår år 2022 till drygt 0,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Det innebär en minskning med ungefär 8 procent jämfört med 2021. Två tredjedelar av utsläppen från avfallsbehandling kommer från avfallsdeponier.

Utsläppsminskningen beror på flera faktorer, framför allt på att metanåtervinning från deponier har ökat samtidigt som deponerat organiskt avfall minskat. Deponiförbuden och beskattning av deponering av avfall som infördes i början av 2000-talet har bidragit till att minska metanutsläppen från deponier samt till att tillgängliggöra avfall för återvinning. Övriga styrmedel har även bidragit till att minska utsläppen så som regler om producentansvar för vissa varor och stöd från Klimat- och Industriklivet för bl.a. omställningen till en cirkulär ekonomi.

2.4 Utsläpp och upptag från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF)

Utsläpp och upptag från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF) utgörs av skillnaden mellan inlagring av koldioxid (biomassatillväxt) och avgång (vid avverkning för t.ex. produktionen av massa och papper samt vid naturlig avgång). I enlighet med FN:s klimatpanels riktlinjer redovisas således inte koldioxidutsläpp från biomassa vid förbränning, utan i stället vid avverkning i LULUCF-sektorn för att undvika dubbelräkning. Det största nettoupptaget sker genom inlagring av koldioxid i träden på skogsmark och mineraljord samt inlagring av kol i avverkade träprodukter. Storleken på nettoupptaget påverkas framför allt av den årliga tillväxten i skogen och avverkningsvolymen samt den naturliga avgången, vilket inkluderar olika typer av störningar som exempelvis torka, bränder, stormar och insektsangrepp.

Sedan länge uppvisar den svenska skogen ett stort nettoupptag, vilket beror på att tillväxten har varit större än avgången. Under senare år har tillväxttakten minskat medan avverkningen och den naturliga avgången ökat. En del av denna nedgång kompenseras dock av ökad nettoinlagring i avverkade träprodukter och i död ved. Det totala nettoupptaget inom hela markanvändningssektorn var 41 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2022. Den statistiska osäkerheten är större för LULUCF-sektorn jämfört med andra sektorer. I absoluta tal är skattad osäkerhet för förändring av levande biomassa ca 3 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år. Det tillkommer en tidsfördröjning innan dataunderlaget för ett enskilt år är fullständigt. Detta till följd av metodiken som innebär att årligen inventera en delmängd av det totala antalet provytor, vilket innebär att data från de senaste åren är osäkra. Datat för ett enskilt år kan komma att revideras i takt med att fler provytor inventeras. Det dröjer därmed flera år innan statistiken tydligt kan ge information om de verkliga trenderna i sektorn samt uppvisa effekter från införda åtgärder. Nettoupptaget inom hela markanvändningssektorn är fortsatt på en hög nivå men trenden är ett minskande nettoupptag. För 2022 visar den, än så länge osäkra, redovisade statistiken att nettoupptaget är 10 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre än 1990. Under perioden 1990–2022 har

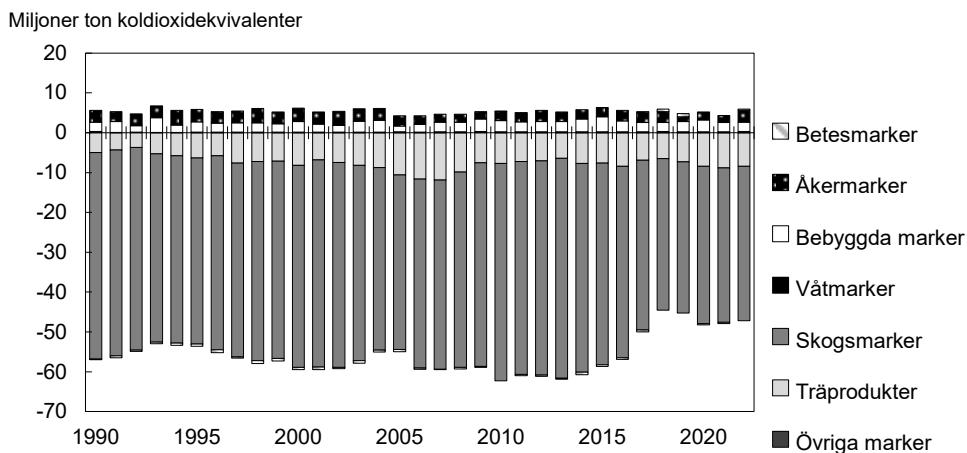
¹⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/573 av den 7 februari 2024 om fluorerade växthusgaser, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om upphävande av förordning (EU) nr 517/2014.

nettopptaget i genomsnitt uppgått till ungefär 50 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år, men variationen mellan åren är relativt stor.

Som nämnts i inledningen har Sverige åtaganden gentemot EU om att öka upptaget i LULUCF-sektorn. Den ingår även som en av flera möjliga kompletterande åtgärder för att nå de nationella klimatmålen.

Nettoutsläppen från kategorin våtmarker¹⁵ har i genomsnitt uppgått till knappt 0,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år under perioden 1990–2022. Dikade torvmarker på skogs- och jordbruksmark beräknas orsaka årliga nettoutsläpp på drygt 9 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Återvätning är en av regeringens prioriterade satsningar, vilken bidrar till att minska nettoutsläppen från kategorin och motverkar den nedåtgående trenden i nettoppdrag för sektorn.

Diagram 2.12 Nettoutsläpp och nettoppdrag från sektorn markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF-sektorn) 1990–2022, per markkategori samt från avverkade träprodukter

Källa: Naturvårdsverket.

2.5 Utveckling av utsläpp som inte ingår i klimatmålen

Enligt klimatlagen ska regeringen bedriva ett klimatpolitiskt arbete som syftar till att förhindra farlig störning i klimatsystemet. Det innebär att även utsläpp som inte omfattas av klimatmålen men bidrar till Sveriges globala klimatpåverkan bör följas upp. I detta avsnitt redogörs kortfattat för utsläpp från utrikes flyg och sjöfart samt konsumtionsbaserade utsläpp.

2.5.1 Utsläpp från tankning i Sverige till utrikes flyg och sjöfart

Utsläppen från utrikes flyg och sjöfart omfattas inte av nationella åtaganden om utsläppsminskningar, utan omfattas av globala klimatåtaganden inom de internationella flyg- respektive sjöfartsorganisationer under FN:s Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) och Internationella sjöfartsorganisationen (IMO).

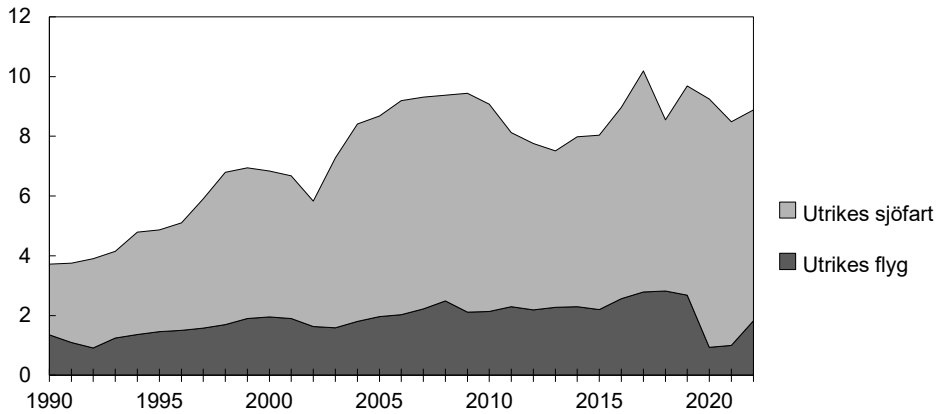
Utsläppen från användning av bränsle som tankats i Sverige av internationellt flyg och internationell sjöfart uppgick till knappt 9 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2022,

¹⁵ 16 procent av Sveriges areal består av våtmark (som är ett samlingsnamn för alla olika typer av våtmarker som myr, kärr med flera) och denna mark anses obrukad. I denna kategori redovisas dock mark som tas i anspråk för produktion av energitorv och odlingsorv.

vilket motsvarar en ökning om ungefär 5 procent jämfört med 2021. Utsläppen är två och en halv gånger högre än 1990, vilket delvis beror på att flygresor och gods-transporter till sjöss har ökat. Det beror även på att svenska bränsledistributörer har vunnit marknadsandelar, bl.a. då de var tidigt ute med att kunna erbjuda lågsvavelhaltigt bränsle. Utsläpp från internationellt flyg inom EES omfattas även av ETS1 sedan 2012 vilket har begränsat utsläppsökningen inom utrikes flyg. I Fit for 55-paketet ingår en skärpning av ETS1 som också omfattar flyget och den fria tilldelningen av utsläppsrätter kommer upphöra 2026. I ReFuelEU Aviation finns även successivt skärpta krav på inblandning av hållbara flygbränslen. ETS1 omfattar från 2024 större fartyg som används för transporter inom och mellan EU-länder. Transporter med fartyg till och från EU ingår till 50 procent. Sjöfarten kommer också att omfattas av krav på minskad växthusgasintensitet från den energi som används ombord genom FuelEU Maritime¹⁶ och krav på utbyggnad av infrastruktur för alternativa bränslen genom EU-förordningen AFIR¹⁷. Över tid har både flygplan och fartyg blivit energieffektivare och belägningsgraden har ökat.

Diagram 2.13 Utsläpp av växthusgaser från tankning i Sverige till utrikes flyg och sjöfart 1990–2022

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Källa: Naturvårdsverket.

2.5.2 Konsumtionsbaserade utsläpp

I statistiken över de konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser ingår utsläpp som uppstår både i Sverige och utomlands till följd av svensk konsumtion. Utsläpp och upptag inom LULUCF-sektorn ingår inte. Utsläppsberäkningarna på de konsumtionsbaserade utsläppen är förknippade med större osäkerheter än de territoriella utsläppen.

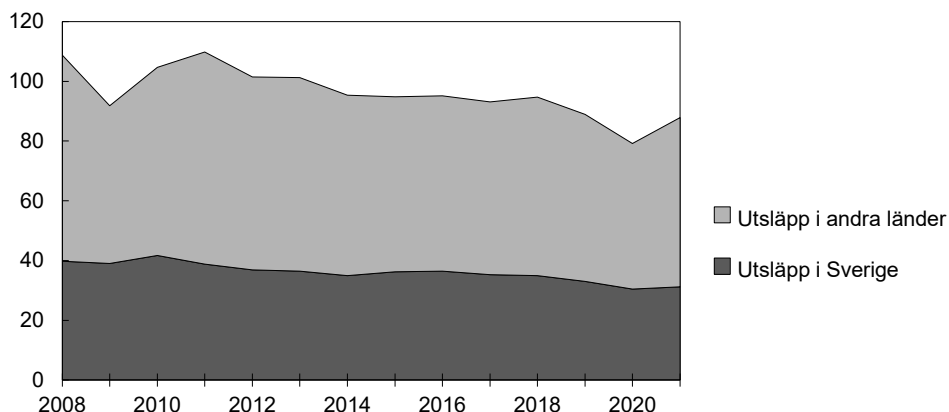
Sveriges konsumtionsbaserade utsläpp uppgick till 88 miljoner ton koldioxidekvivalenter under 2021, vilket är det senaste året som statistik finns tillgänglig. Det är en ökning med 9 procent jämfört med 2020. Ökningen beror på en återhämtning från lägre utsläpp under 2020 till följd av pandemin, men nivån är fortsatt något lägre än innan pandemin när de uppgick till drygt 90 miljoner ton. Jämfört med 2008 har de konsumtionsbaserade utsläppen minskat med 20 procent trots att konsumtionen har ökat. Ungefär 65 procent av de konsumtionsbaserade utsläppen uppstår utomlands.

¹⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1805 av den 13 september 2023 om användning av förnybara och koldioxidsnåla bränslen för sjötransport och om ändring av direktiv 2009/16/EG.

¹⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1804 av den 13 september 2023 om utbyggnad av infrastruktur för alternativa drivmedel och om upphävande av direktiv 2014/94/EU.

Diagram 2.14 Utsläpp av växthusgaser orsakade av svensk konsumtion, fördelat på utsläpp i Sverige och andra länder 2008–2021

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Källa: Naturvårdsverket.

Hushållen stod för 52 miljoner ton av de konsumtionsbaserade utsläppen 2021, vilket motsvarar knappt 60 procent. Utsläppen uppstod till följd av hushållens konsumtion av framför allt livsmedel, transporter och boende. Resterande 36 miljoner ton, motsvarande 40 procent, av de konsumtionsbaserade utsläppen 2021 uppstod till följd av offentlig konsumtion och investeringar. Offentlig konsumtion motsvarar de varor och tjänster som exempelvis skolor, sjukhus och myndigheter köper in för att bedriva sin verksamhet. Utsläppen som härrör från investeringar är framför allt kopplade till uppförandet av byggnader och tillverkningen av maskiner och datorer.

2.5.3 Exportens klimateffekt

De produkter och tjänster som exporteras från Sverige har i snitt ett lägre klimatavtryck än motsvarande produkter i andra länder. Det handlar t.ex. om export av stål, fordon, skogsprodukter och energi. Det beror bl.a. på att Sverige har en mycket låg användning av fossila bränslen i el- och värmeproduktionen. Dessutom kan svenska biobaserade alternativ ersätta fossilbaserade produkter producerade utomlands, t.ex. inom förpackningsområdet. Klimatnytta från export kan därmed uppstå till följd av att svensk export tränger undan annan produktion i andra länder.

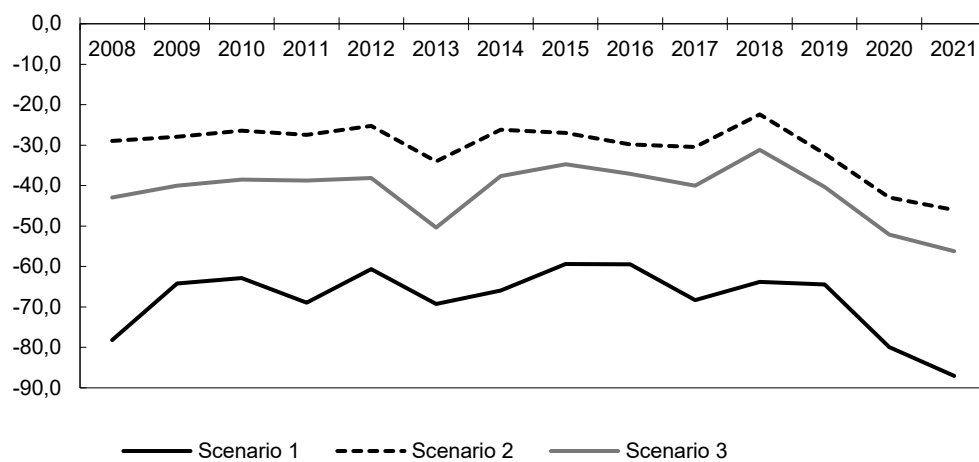
I regleringsbrevet för budgetåret 2023 fick Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag av regeringen att med stöd av Naturvårdsverket och i dialog med andra berörda aktörer ta fram ett mått på klimatavtrycket från exporterade produkter jämfört med andra motsvarande utländska produkter, samt ett vidareutvecklat mått på klimatavtryck av svenska produkter avsedda för inhemsk konsumtion. Statistiken som tagits fram till följd av detta regeringsuppdrag visar att svensk export bidrar till potentiellt undvikna utsläpp i andra länder, givet ett antagande om perfekt substitution. Detta antagande innebär att svensk export helt och hållet antas ersätta produktion av motsvarande utländska produkter till samma värde som den svenska exporten. En följd av detta antagande är att marknadens storlek antas vara oförändrad. Hur stora dessa potentiellt undvikna utsläpp är beror också på antaganden om utsläppsintensitet i den produktion som antas trängas undan av svensk export. Det är viktigt att notera att dessa antaganden är osäkra och att resultaten därmed ska tolkas med försiktighet.

Statistiken som tagits fram visar resultat för tre olika scenarier. Diagram 2.15 visar potentiellt undvikna växthusgasutsläpp till följd av svensk export för de tre olika scenarierna. De kontrafaktiska utsläppen förväntas vara högre när man antar

utsläppsintensiteter enligt världsgenomsnittet (scenario 1) jämfört med de två andra scenarion där utsläppsintensiteter för importerande ländernas produktion (scenario 2) respektive användning (scenario 3) i stället används. Detta talar för att Sveriges stora handelspartners i genomsnitt producerar med en lägre utsläppsintensitet jämfört med länder som har låg eller ingen import av svenska produkter. Scenario 2 är den tidsserie som visar lägst potentiellt undvikna utsläpp jämfört med de andra scenarierna – som mest 46 miljoner ton koldioxidekvivalenter (för referensår 2021) och som minst 22 miljoner ton koldioxidekvivalenter (för referensår 2018). Data för år 2020 och 2021 bör tolkas med extra försiktighet eftersom de bygger på framskrivna data och prognoser i högre utsträckning än tidigare år i tidsserien. Resultaten varierar också mellan olika produktgrupper. I vissa produktgrupper kan svensk export i stället bidra till ökade utsläpp.

Diagram 2.15 Potentiellt undvikna växthusgasutsläpp till följd av svensk export

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Anm.: Faktiska utsläpp minus kontrafaktiska utsläpp för de tre scenarierna. Negativt tal indikerar potentiellt undvikna utsläpp och positivt tal indikerar potentiellt ökade utsläpp.

Källa: Statistiska centralbyrån.

3 Scenarier och utsläppsgap i förhållande till målen

I detta avsnitt redovisas Sveriges utsläppsgap i förhållande till de klimatpolitiska målen i två scenarier som Naturvårdsverket presenterade i sitt underlag till klimatredovisningen. De åtgärder som föreslås i denna proposition är inte inkluderade i Naturvårdsverkets scenarion. Därför redovisas också ett scenario med preliminära beräkningar av effekter av åtgärderna i denna proposition.

- Ett 2023-scenario (jämförelsescenario), som är det scenario som redovisades i förra årets klimatredovisning.¹⁸ Scenariot inkluderar effekter av relevanta politiska beslut och aviseringar fattade före 1 juli 2023.¹⁹
- Ett 2024-scenario (beslutsscenario) med beslutade styrmedel som, utöver de beslut som ingår i jämförelsescenariot, även inkluderar effekter av relevanta politiska beslut som tagits mellan 1 juli 2023 och 1 juli 2024. Scenariot innehåller

¹⁸ I budgetpropositionen för 2024 hade detta scenario namnet beslutsscenario.

¹⁹ Beslutet att sänka reduktionsplikten till 6 procent under 2024–2027 aviserades i maj 2023 och ingår därmed i 2023-scenariot.

också uppdaterade omvärldsfaktorer och omställningsplaner inom industrisektorn.

- Ett BP25-scenariot (förslagsscenario) som, utöver det som är inkluderat i 2024-scenariot, också inkluderar preliminära beräkningar av effekter av åtgärder i denna proposition för åren fram t.o.m. 2030. Åtgärderna som föreslås i denna proposition redovisas i avsnitt 5.2.1.

Därutöver har Naturvårdsverket tagit fram ett känslighetsscenario med högre drivmedelsanvändning. Scenariot illustrerar en situation där lägre drivmedelspriser leder till en högre drivmedelsanvändning än modellerna skattar i basscenariot. Tillgänglig statistik för 2023 och första halvan av 2024 visar ingen markant ökning av drivmedelsanvändningen trots de skattesänkningar och sänkningen av reduktionsplikten som regeringen genomfört. Detta tyder på att känslighetsscenarioet är mindre troligt än övriga scenarion men det finns fortsatt stora osäkerheter kring den framtida utvecklingen i transportsektorn.

Antaganden

Scenarierna bygger på effektbedömningar av nya beslut men också på antaganden som gjorts vad gäller exempelvis konjunkturen, prisutveckling på fossila bränslen, prisutveckling inom EU ETS etc.

Flera av antagandena är förknippade med betydande osäkerhet. Antagandena beskrivs i Naturvårdsverkets underlag.²⁰

Samtliga scenarier utgår ifrån att förutsättningarna för omställningen redan finns på plats, vilket är en begränsning i metoden. Det innebär att man t.ex. antar att det kommer att byggas tillräckligt med fossilfri och leveranssäker elproduktion och elnätskapacitet för att möta den förväntade ökade efterfrågan på el och effekt som behövs, att verksamheterna erhållit erforderliga tillstånd, att det finns tillgång till arbetskraft, inklusive rätt kompetens, och att utbyggnaden av infrastruktur är tillräcklig. Det gäller såväl laddinfrastruktur som infrastruktur för CCS och infrastruktur för drivmedel (både gasformiga och flytande). För att dessa förutsättningar ska komma på plats krävs beslut om förutsättningsskapande åtgärder. Det finns omfattande utmaningar på det här området och regeringen bedriver en lång rad reformer som syftar till just att säkerställa förutsättningar för klimatomställningen. Regeringen avser i kommande budgetpropositioner utveckla klimatredovisningen för att effekten av dessa prioriterade åtgärder också ska kunna framgå (se avsnitt 4).

Beslut som ingår i 2024-scenariot

De politiska beslut som har särskild betydelse för de direkta utsläppen i 2024-scenariot (beslutsscenarioet) och som tillkommit under det senaste året är:

- Införande av ETS2 från 2027 samt utvidgning av ETS2 till fler sektorer (prop. 2023/24:142).
- Sänkt skatt på bensin och diesel (prop. 2023/24:24).
- Stöd till marknadsintroduktion för lätta ellastbilar (prop. 2023/24:1).
- Förstärkning av klimatpremien för arbetsmaskiner, tunga fordon och elbusspremien (prop. 2023/24:1).

²⁰ Naturvårdsverkets underlag till regeringens klimatredovisning 2024.

- Koldioxidkrav för tunga fordon (Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2019/1242 vad gäller skärpning av normerna för koldioxidutsläpp från nya tunga fordon och införande av rapporteringskyldigheter och om ändring av förordning (EU) 2018/858 samt om upphävande av förordning (EU) 2018/95).

EU:s beslut om utsläppshandelssystemen ETS1 och ETS2 innebär att det sätts tak och ett pris på merparten av de utsläpp som behöver minska för att etappmålet till 2040 och nettonollmålet till 2045 ska kunna nås. Utformningen av klimatramverket på EU-nivå efter 2030 kommer vara central för om utsläppshandelssystemen och andra styrmedel på EU-nivå kommer att vara tillräckliga för att styra mot Sveriges nationella mål eller om ytterligare nationella styrmedel behöver införas. När beslut om utformningen av klimatramverket efter 2030 är fattade kommer också de scenarier som presenteras i klimatredovisningen att kunna uppdateras.

I scenarierna redovisas utsläppsutvecklingen i förhållande till etappmålen 2030, 2040 och 2045 såväl som gentemot Sveriges åtaganden inom ESR till 2030. På så sätt blir det tydligt hur stort utsläppsgapet är för respektive etappmål och om det finns ett behov av ytterligare åtgärder. Utvecklingen bedöms mot de indikativa målbanorna. Scenarierna visar även mängden kompletterande åtgärder i form av negativa utsläpp genom bio-CCS och verifierade utsläppsminskningar genom investeringar utomlands (s.k. artikel 6-krediter).

3.1 Utsläppsgap till 2045-målet

År 2022 var utsläppen i Sverige 45,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket är en minskning med 33 procent sedan 1990.

Gapet till 2045-målet utifrån 2024-scenariot beräknas till 20,7 miljoner ton koldioxidekvivalenter utan kompletterande åtgärder. Utsläppen förväntas minska med 47 procent till 2030 och med 71 procent till 2045, jämfört med 1990. Utöver det skulle 1–2 miljoner ton eller 1,4–2,8 procentenheter av 1990 års utsläpp från bio-CCS kunna tillgodoräknas som kompletterande åtgärder fr.o.m. 2030. Därmed återstår enligt 2024-scenariot år 2045 utsläpp om 18,7–19,7 miljoner ton inklusive negativa utsläpp från bio-CCS. En förutsättning för detta är en fortsatt snabb elektrifiering samt ökad elproduktion och distribution och även tillgång till arbetskraft och snabbare processer för miljötillstånd (se avsnitt 4).

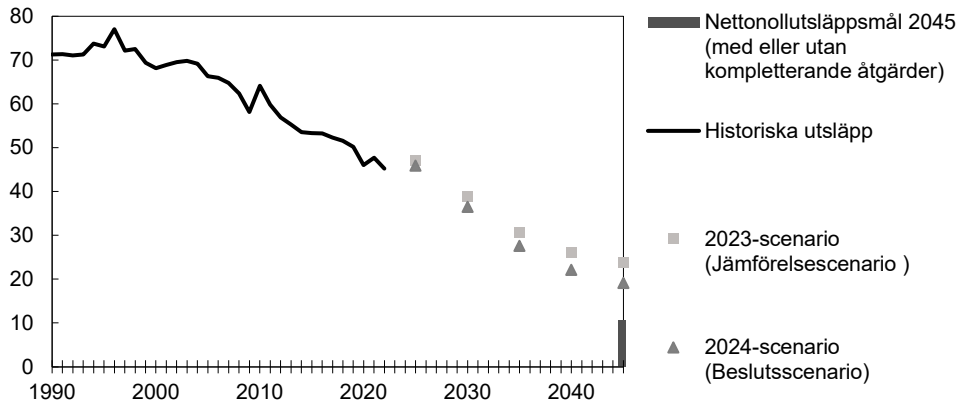
Jämfört med förra årets klimatredovisning (2023-scenariot) beräknas utsläppen minska med 0,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter till 2030 och med 3 miljoner ton till 2045. Det beror främst på utvecklade omställningsplaner inom raffinaderiindustrin samt på anläggningar inom el- och fjärrvärmesektorn, men även effekter av omvärldsfaktorer, såsom prisutveckling. Både prisutvecklingen och omställningsplanerna påverkas av tidigare styrmedelsbeslut, t.ex. skärpningen av ETS1. Jämfört med förra årets scenario bedöms nya storskaliga investeringar i fossilfri teknik inom både industri och el- och fjärrvärmesektorn bidra med betydande utsläppsminskningar till 2045. Detta illustrerar väl hur gapet till målet minskar. Även effekter av nya och förstärkta styrmedel för minskade utsläpp från fordon (koldioxidkrav för tunga fordon, ETS2, skrotningspremie, förlängd och förstärkt klimatpremie för tunga fordon samt klimatpremie för lätta lastbilar) samt förstärkning av Klimatklivet bidrar med minskade utsläpp.

Regeringen bedömer att större delen av gapet kan slutas till följd av beslutade styrmedel, t.ex. ETS1, i takt med att omställningsplanerna i industrin och avfallsförbränningsanläggningar utvecklas men att ytterligare åtgärder kommer att behövas både nationellt och på EU-nivå för att det långsiktiga målet till 2045 ska kunna nås. Detta

inkluderar både åtgärder med direkta utsläppseffekter, eller kompletterande åtgärder²¹, och åtgärder som förbättrar förutsättningarna för klimatomställningen. Ytterligare åtgärder som har potential att bidra till att sluta utsläppsgapet beskrivs i avsnitt 5.

Diagram 3.1 Scenarier över Sveriges territoriella utsläpp till 2045

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Anm.: BP25-scenariot har inte inkluderats i diagrammet då det inte har varit möjligt att räkna på effekterna efter 2030.
Källa: Naturvårdsverket.

3.2 Utsläppsgap till 2030 och 2040 – ESR-sektorn

Under 2022 uppgick utsläppen i ESR-sektorn till 27,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Utsläppen var därmed ca 41 procent lägre jämfört med 1990 års nivå och har 2022 minskat med 6,1 procent jämfört med 2021.

EU-åtagandet för ESR-sektorn

Sverige har gentemot sitt åtagande inom EU ett ackumulerat överskott under 2021–2023 som enligt slutlig statistik för 2021 och 2022 och preliminär statistik för 2023 uppgår till ca 8,6 miljoner ton koldioxidekvivalenter²². År 2024 förväntas Sverige ha ett underskott.

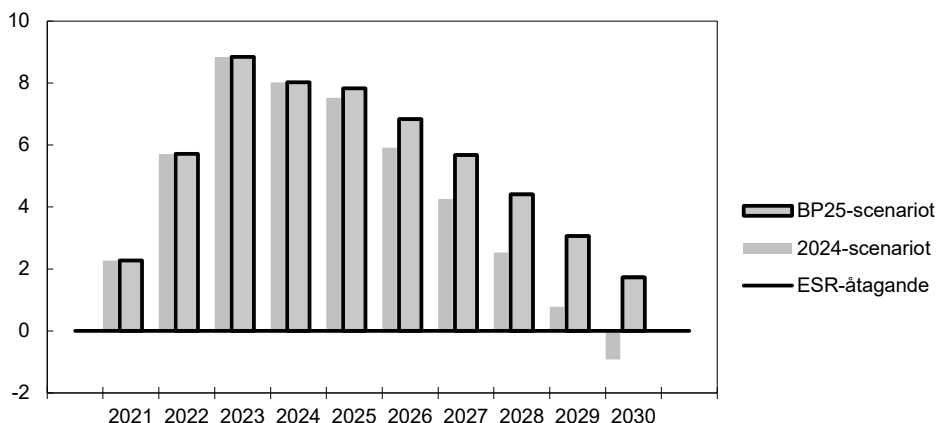
I 2024-scenariot blir det ackumulerade underskottet för 2021–2030 1 miljon ton koldioxidekvivalenter. I BP25-scenariot beräknas det gap mot ESR-åtagandet som redovisas i 2024-scenariot slutas med viss marginal. Detta illustreras i diagram 3.2, där en negativ siffra innebär att det finns ett ackumulerat underskott jämfört med ESR-åtagandet, medan en positiv siffra innebär att det finns ett ackumulerat överskott jämfört med ESR-åtagandet. Ett ackumulerat överskott innebär att ESR-åtagandet bedöms kunna nås. Det finns osäkerheter i de antaganden som ligger till grund för beräkningarna, bl.a. hur drivmedelsanvändningen kommer att utvecklas och hur utfallet enligt LULUCF-förordningen (markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk) kan påverka ESR-åtagandet.

²¹ Enligt klimatmålet 2045 ska utsläppen minska med minst 85 procent jämfört med 1990, varav de resterande återstående 15 procent av utsläppen kan kompenseras genom kompletterande åtgärder. Detta innebär att ytterligare 8,7–9,7 miljoner ton av de återstående utsläppen kan kompenseras av ytterligare kompletterande åtgärder och att mängden utsläpp som behöver minska för att målet ska kunna nås uppgår till 10 miljoner ton.

²² Enligt scenarierna är det ackumulerade överskottet 2021–2023 8,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Scenarierna inkluderar inte preliminär statistik för 2023.

Diagram 3.2 Ackumulerat överskott/underskott jämfört med Sveriges ESR-åtagande till 2030

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Anm.: En negativ siffra på y-axeln innebär att det finns ett ackumulerat underskott jämfört med ESR-åtagandet, medan en positiv siffra innebär att det finns ett ackumulerat överskott jämfört med ESR-åtagandet. 2024-scenariot beskriver beslutad politik och befintliga omställningsplaner inom industrin t.o.m. 1 juli 2024 samt den s.k. ETS-flexibiliteten. BP25-scenariot innefattar 2024-scenariot samt preliminära beräkningar av effekter av åtgärder i denna proposition för åren fram t.o.m. 2030.

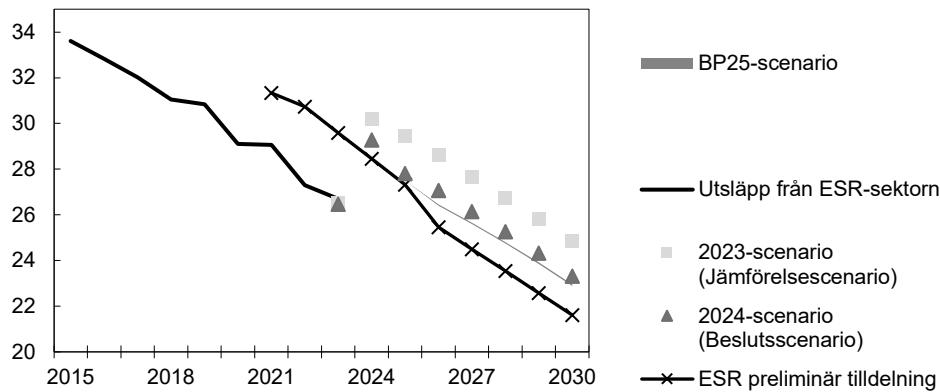
Källor: Naturvårdsverket och egna beräkningar.

Enligt 2023-scenariot bedömdes gapet till 2030 till ca 10 miljoner ton koldioxid-ekvivalenter jämfört med 1 miljon ton enligt 2024-scenariot. En viktig förklaring till att gapet bedöms vara mindre i 2024-scenariot är att Sverige avser utnyttja den s.k. ETS-flexibiliteten fullt ut, vilket ger ett ökat utsläppsutrymme inom ESR på 5,2 miljoner ton. ETS-flexibiliteten är en mekanism inom ESR-förordningen som möjliggör för vissa medlemsstater, som har åtaganden över EU-snittet och över sin potential för kostnadseffektiva utsläppsminskningar, att föra över ett begränsat utsläppsutrymme från ETS1 till ESR. För Sverige innebär det att ESR-åtagandet blir lägre, samtidigt som utsläppsrätter från Sveriges auktionsvolym inom ETS1 annulleras, vilket innebär att det totala utsläppsutrymmet för alla medlemsländer inom ETS1 minskar. Utöver detta beror den ytterligare prognostiserade utsläppsminskningen enligt 2024-scenariot främst på att prognoserna för den fossila drivmedelsanvändningen har justerats ned jämfört med myndigheternas tidigare bedömning. Till viss del förklaras också den ytterligare prognostiserade utsläppsminskningen av förstärkta styrmedel för minskade utsläpp från fordon, bl.a. koldioxidkraven för tunga fordon och förstärkning av klimatpremien. Regeringens satsningar på att förstärka laddinfrastrukturen ingår redan i scenarierna som en förutsättning (se avsnitt 4) men bidrar också till att realisera denna utsläppsminskning.

Ytterligare åtgärder behövs för att ESR-åtagandet ska kunna nås. Detta inkluderar både åtgärder med direkta utsläppseffekter och åtgärder som förbättrar förutsättningarna för klimatomställningen. Därför föreslår regeringen bl.a. att reduktionsplikten förändras. Med förslagen i denna proposition beräknas ESR-åtagandet nås. Åtgärderna som regeringen föreslår för att sluta utsläppsgapet beskrivs i avsnitt 5.

Diagram 3.3 Scenarier över utsläpp för Sveriges ESR-åtagande till 2030

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Anm.: Notera att y-axeln är brutet. 2023-scenariot (jämförelsescenariot) beskriver beslutad politik och befintliga investeringsbeslut som gällde 1 juli 2023 och presenterades i förra årets klimatredovisning. 2024-scenariot (beslutsscenariot) beskriver beslutad politik och befintliga omställningsplaner inom industrin t.o.m. 1 juli 2024 samt den s.k. ETS-flexibiliteten. BP25-scenariot innefattar 2024-scenariot samt preliminära beräkningar av effekter av åtgärder i denna proposition för åren fram t.o.m. 2030.

Källor: Naturvårdsverket och egna beräkningar.

De nationella etappmålen för 2030 och 2040

Utsläppen inom ESR-sektorn förväntas enligt 2024-scenariot år 2030 vara 48 procent lägre och år 2040 vara 66 procent lägre, jämfört med 1990 utan kompletterande åtgärder. Utöver det skulle 1–2 miljoner ton koldioxidekvivalenter från bio-CCS kunna tillgodoräknas som kompletterande åtgärder fr.o.m. 2030. Detta motsvarar 2,2–4,3 procentenheter av 1990 års utsläpp. För år 2030 bedöms även upp till 0,7 miljoner ton kunna levereras genom internationella klimatinsatser och tillgodoräknas som kompletterande åtgärder, vilket motsvarar ytterligare 1,5 procentenheter av 1990 års utsläpp. Gapen till de nationella 2030- och 2040-målen enligt 2024-scenariot beräknas därmed till 7,1 respektive 4,0 miljoner ton koldioxidekvivalenter utan kompletterande åtgärder och 4,4–5,4 respektive 3,1 miljoner ton med kompletterande åtgärder. Förslagen i denna proposition bedöms preliminärt minska gapet till 2030-målet med ca 0,4 miljoner ton. BP25-scenariot inkluderar preliminära beräkningar av effekter av åtgärder i denna proposition för åren fram t.o.m. 2030, det går därför inte att säga hur mycket gapet till 2040-målet minskar utifrån BP25-scenariot.

Jämfört med 2023-scenariot beräknas utsläppen i 2024-scenariot minska med ytterligare 0,7 miljoner ton koldioxidekvivalenter till 2030 och med ytterligare 1,6 miljoner ton till 2040. Som ovan nämnt beror det främst på uppdaterade prognoser vad gäller drivmedelsanvändning, där mängden justerats ned jämfört med 2023-scenariot. Till viss del förklaras också den prognostiserade utsläppsminskningen av förstärkta styrmedel för minskade utsläpp från fordon.

Nationellt finns det två indikativa målbanor för ESR-sektorn som används för att utvärdera om Sverige är på väg att nå de nationella klimatmålen, där den ena inkluderar kompletterande åtgärder och den andra inte gör det. Utsläppen från ESR-sektorn har sedan 2015 legat över eller på den indikativa målbanda som nyttjar kompletterande åtgärder, med undantag för pandemiåret 2020. Under 2022 minskade utsläppen från ESR-sektorn kraftigt och utsläppen var 0,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre än den indikativa bana som nyttjar kompletterande åtgärder fullt ut. Gapet mot den utsläppsbana som inte nyttjar några kompletterande åtgärder alls var drygt 1,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Under 2023 var utsläppen fortsatt under banan som nyttjar

kompletterande åtgärder och gapet till utsläppsbanan som inte nyttjar kompletterande åtgärder var 1,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Utsläppen förväntas under 2024 överskrida båda de indikativa målbanorna med anledning av den förväntade utsläppsökningen till följd av sänkningen av reduktionsplikten.

Ytterligare åtgärder behövs för att de nationella målen till 2030 och 2040 ska kunna nås. Förslagen i denna proposition bedöms bidra till att minska gapen, se avsnitt 5. Vidare aviserade regeringen i klimathandlingsplanen att miljömålsberedningen bör få i uppdrag att se över utformningen av de nationella etappmålen till 2030 så att de bättre överensstämmer med Sveriges åtaganden inom EU.

Utsläppsgap för inrikes transporter till 2030

Under 2022 uppgick utsläppen inom inrikes transporter (exkl. koldioxidutsläpp från inrikes flyg) till 13,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket är en minskning med 34 procent jämfört med 2010.

Jämfört med 2023-scenariot beräknas utsläppen i 2024-scenariot minska med ytterligare 0,4 miljoner ton koldioxidekvivalenter till 2030. Som nämnts ovan beror det främst på uppdaterade prognoser vad gäller drivmedelsanvändning, där mängden justerats ned. Till viss del förklaras också den prognostiserade utsläppsminskningen av förstärkta styrmedel för minskade utsläpp från fordon.

Gapet till målet för inrikes transporter är 5,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter enligt 2024-scenariot. Ytterligare åtgärder behövs för att målet ska kunna nås. Förslagen i denna proposition bedöms bidra till att minska gapen, se avsnitt 5. Gapet enligt BP25-scenariot till målet för inrikes transporter har inte kunnat beräknas. Vidare aviserade regeringen i klimathandlingsplanen att miljömålsberedningen ska få i uppdrag att se över utformningen av de nationella etappmålen till 2030 så att de bättre överensstämmer med Sveriges åtaganden inom EU.

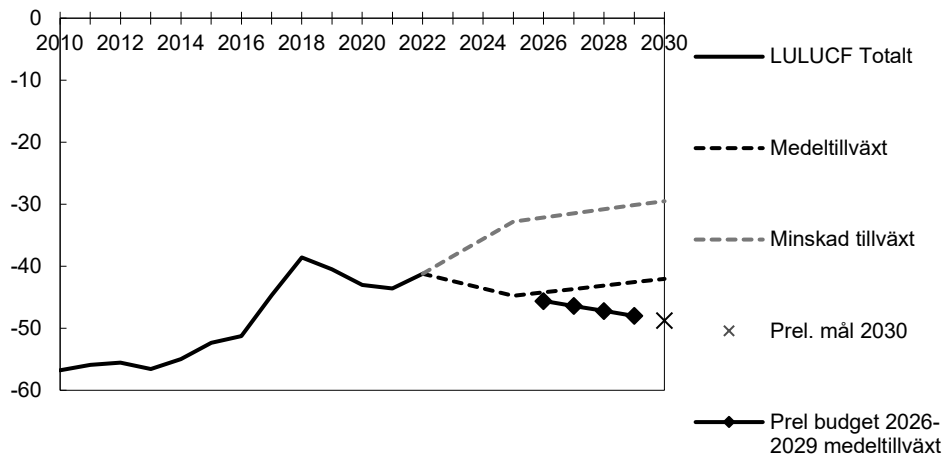
3.3 Utsläppsgap till 2030 – LULUCF-sektorn

Det finns inget separat nationellt mål för LULUCF-sektorn i Sverige (men åtgärder för ett ökat nettoupptag av växthusgaser i skog och mark ingår i de nationella målen som kompletterande åtgärder). Däremot har Sverige åtaganden inom ramen för EU:s s.k. LULUCF-förordning.

Upptag och utsläpp från markanvändningssektorn innefattar många osäkerheter, både avseende de faktiska kolflödena och hur dessa fångas i statistiken. För LULUCF-sektorn presenteras därför två scenarier med olika antaganden om den framtida skogstillväxten som ger resultat med relativt omfattande spridning. Scenariotalternativen kallas medeltillväxt respektive minskad tillväxt. De senaste årens trend är att nettoupptaget för skogsmark och för det totala nettoupptaget inom LULUCF-sektorn minskar och utvecklingen ligger för närvarande i nivå med de scenariotalternativ som ger ett lägre nettoupptag i framtiden. Utvecklingen pekar mot att trenden inte kommer att vända de närmaste åren.

Diagram 3.4 Scenarier över nettoupptag från LULUCF till 2030

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Källa: Naturvårdsverket.

Utsläppsgap för perioden 2021–2025

Sverige beräknas bokföra ett underskott motsvarande 14 miljoner ton koldioxid-ekvivalenter för avskogad mark och ett överskott motsvarande 3 miljoner ton koldioxidekvivalenter för beskogad mark. De två markbokföringskategorierna tillsammans bedöms därmed hamna på ett sammanlagt underskott gentemot EU-åtagandet om 11 miljoner ton koldioxidekvivalenter under perioden.

För brukad åkermark och brukad betesmark beräknas Sverige bokföra ett underskott på 1,7 respektive 0,7 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

Enligt bokföringsreglerna ska nettoutsläppen och nettoupptagen från brukad skogsmark jämföras med medlemsstatens s.k. skogliga referensnivå (FRL). Den brukade skogsmarkens nettoupptag påverkas mycket av antaganden kring utvecklingen av tillväxten. För perioden 2021–2025 finns det ännu ingen klar bild av hur situationen ser ut vad gäller måluppfyllnad då Sverige väntas behöva göra tekniska korrigeringar av den skogliga referensnivån till följd av att metoden för att beräkna nettoupptaget över tid har förfinats och referensnivån därmed är beräknad med en metodik som inte längre är aktuell. Därmed är det ännu inte tydligt hur den samlade måluppfyllelsen för samtliga markkategorier för perioden 2021–2025 ser ut.

Måluppfyllelsen inom LULUCF under perioden 2021–2025 påverkar Sveriges åtagande inom ESR eftersom eventuella underskott i LULUCF 2021–2025 förs över till ESR-sektorn.

Utsläppsgap för perioden efter 2025

Enligt scenariot med medeltillväxt för skogsmark beräknas det totala nettoupptaget från LULUCF-sektorn till ca 42 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2030, vilket innebär att avståndet till åtagandet år 2030 är ca 7 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Enligt scenariot med minskad tillväxt blir det totala nettoupptaget ca 29 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket skulle innebära att avståndet till målet 2030 skulle bli ca 19 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Scenarioberäkningarna är osäkra. Den slutgiltiga bedömningen av om åtagandet uppfyllts sker först när 2030 års utsläppsdata finns och har granskats år 2032.

Förutom punktmålet 2030 ska nettoupptaget perioden 2026–2029 understiga en i förväg bestämd budget vars storlek bestäms 2025. Enligt scenariot med medeltillväxt

blir underskottet ca 14 miljoner ton för perioden jämfört med en preliminär budget 2026–2029. I scenariot med minskad tillväxt blir underskottet större. Även här sker det slutliga uppfyllande först år 2032.

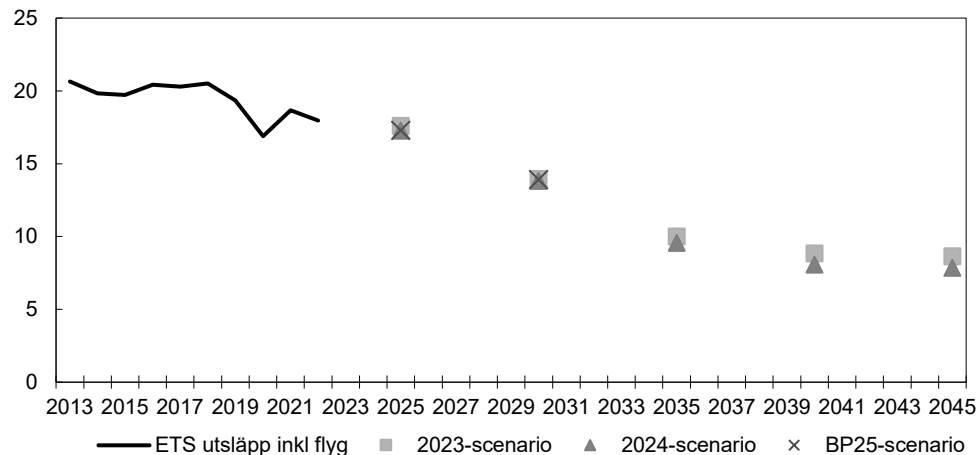
3.4 Scenarier för den handlande sektorn

Det finns inget separat mål för de svenska anläggningarna inom ETS1 till 2030 och 2040, men dessa utsläpp ingår som en del i det långsiktiga klimatmålet till 2045. Utsläppen inom ETS1 utgjorde år 2022 ca 40 procent av de territoriella utsläppen i Sverige. Enligt det reviderade regelverket på EU-nivå ska handelssystemet som helhet uppnå utsläppsminskningar om 62 procent år 2030 jämfört med 2005. Sedan utsläppshandelns start 2005 har utsläppen för de stationära anläggningarna i Sverige som ingår i systemet minskat med 22 procent, motsvarande 5 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

I 2024-scenariot beräknas utsläppen från svenska aktörer inom ETS1 minska med ca 0,1 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2030 jämfört med 2023-scenariot. Motsvarande minskning till 2045 uppgår till 0,8 miljoner ton. Det beror framför allt på att det förväntas ske ytterligare utfasning av fossila råvaror samt teknikskiften inom både industri och el- och fjärrvärmesektorn. Dessa åtgärder bedöms främst vara en effekt av skärpningen av utsläppshandelssystemet inom fit for 55-paketet. Fler investeringar från näringslivet förväntas tillkomma i scenarierna till följd av beslutade styrmedel, vilket skulle kunna minska utsläppen ytterligare till 2045. Anledningen till att dessa utsläppsminskningar inte har inkluderats tidigare, i samband med de tidigare besluten för de aktuella styrmedlen, är en följd av den metodik som används för sektorerna industri samt el och fjärrvärme i scenarioarbetet. Metodiken är en s.k. bottom-up-metod där industriaktörer intervjuas angående deras planer för omställning och de industriaktörer som anser att det finns tillräckligt styrning på plats för att omställningen ska ske samt har en tydlig plan för omställningen inkluderas i scenariot. Anledningen till att den linjära reduktionsfaktorn i enlighet med ETS1 inte används är på grund av stora osäkerheter kring utvecklingen.

Diagram 3.5 Scenarier över Sveriges utsläpp inom EU ETS1 till 2045

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Källor: Naturvårdsverket och egna beräkningar.

3.5 Kvantifierade effekter i 2024-scenariot

I detta avsnitt sammanfattas kvantitativa effektbedömningar av nya och ändrade beslut under perioden 1 juli 2023 till 1 juli 2024, dvs. jämfört med förra årets klimatredovisning. Dessa beslut, tillsammans med förändrade omvärldsfaktorer,

förklarar skillnaden mellan 2023-scenariot (jämförelsescenariot)²³ och 2024-scenariot (beslutsscenariot) ovan. Effekten som redovisas gäller förändringen av beslut, inte styrmedlet som helhet. I vissa fall redovisas effekten av styrmedelspaket i stället för de enskilda styrmedlen när det finns betydande interaktioner mellan dessa styrmedel. Fler antaganden beskrivs i Naturvårdsverkets underlag. Effekten av enskilda beslut beskrivs ytterligare i detalj i Naturvårdsverkets underlag. Effekten av förslag och avseeringar som finns med i denna proposition redovisas i avsnitt 5.2.

Jämfört med 2023-scenariot beräknas Sveriges totala utsläpp enligt 2024-scenariot minska med ytterligare 0,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter till 2030 och ytterligare 3 miljoner ton koldioxidekvivalenter till 2045.

Nedan redovisas de direkta effekterna av regeringens klimatpolitik under perioden 1 juli 2023–1 juli 2024 när det gäller ESR-sektorn, kompletterande åtgärder respektive EU ETS-sektorn. Notera att effekter vad gäller förutsättningsskapande åtgärder redan är in-tecknade i scenarierna, se avsnitt 4.

Tabell 3.1 Kvantifierade effektbedömningar¹ för nya och ändrade beslut inom ESR-sektorn från juli 2023 till juli 2024

Effekt av beslut/styrmedelsförändring	Effekt, miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2030
Klimatklivet	-0,4
Sammantagen påverkan på drivmedelspriser; Införande av EU ETS2 samt inkludering av fler utsläpp i ETS2 (s.k. opt-in), sänkta bränsleskatter och sänkt reduktionsplikt ²	+/- 0
Påskynda elektrifiering inom transportsektorn; koldioxidkrav på tunga fordon, förstärkt klimatpremie, skrotningspremie samt stöd till laddinfrastruktur	-0,25
Beslut om förlängning av skattenedsättning på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk under 2024	Beslutet anses leda till en mindre temporär ökning av utsläppen under 2024 och att utfasningen av de fossila bränslena i de aktuella sektorerna försenas. Effekt år 2030 är svårbedömd.
Jordbruk: frivillig avveckling av minkuppfödning, förbättrad kunskap och effektivitet inom jordbruket	<-0,1
Produktanvändning: Förordning om fluorerade växthusgaser	<+0,1
Summa utsläppseffekt inom ESR-sektorn	-0,7 år 2030

¹ Kvantifierade effektbedömningar för ESR-sektorn är i huvudsak framtagna genom jämförelse av scenarierna i förra årets klimatredovisning och denna klimatredovisning. I uppdateringen av scenarierna ingår även uppdatering av omvärldsfaktorer, som förändrade priser. Effekterna ovan inkluderar alltså även effekter från omvärldsfaktorer och speglar inte en isolerad effekt av styrmedlet. Detta görs för att fånga den faktiska förändringen på utsläppen som kan komma att ske.

² Avser effekten av sänkt pris på drivmedel till följd av sänkt reduktionsplikt och därmed både högre trafikarbete och lägre elektrifieringstakt, effekten av lägre inblandning finns med i både 2023-scenariot och 2024-scenariot.

Källor: Naturvårdsverket och egna beräkningar.

Under hela perioden 2023–2030 ger 2024-scenariot (beslutsscenariot) totalt 5 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre utsläpp än 2023-scenariot (jämförelsescenariot).

Initiativet FuelEU Maritime bedöms även kunna ge utsläppsminskningar på 0,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2040 och 0,3 miljoner ton år 2045.

²³ Jämförelsescenariot i klimatredovisningen i budgetpropositionen för 2025 motsvarar beslutsscenariot i klimatredovisningen i budgetpropositionen för 2024.

Tabell 3.2 Kvantifierade effektbedömningar för nya och ändrade beslut inom kompletterande åtgärder från juli 2023 till juli 2024

Effekt av beslut/styrmedelsförändring	Effekt, miljoner ton koldioxidekvivalenter 2030
Förstärkning av anslagspost 1:12 Insatser för internationella klimatinsatser, inklusive breddning till att medlen även kan användas till förvärv av utsläppsutrymme från andra medlemsstater.	Enligt Energimyndigheten är bedömningen att nuvarande bemyndiganderam för åtgärder under Parisavtalets artikel 6 skulle kunna generera upp till 0,7 miljoner ton år 2030.
Utökade medel till återvätning av dikad torvmark	>0,1 år 2030
Summa negativa utsläpp och möjliga kompletterande åtgärder	Ca 0,8 år 2030

Anm.: Effektberäkningarna för styrmedlen vad gäller kompletterande åtgärder är gjorda isolerat per styrmedel. Effekten inkluderar därmed inte andra omvärldsfaktorer, så som förändrad tillväxt. För en uppskattning av utvecklingen mot målen som även inkluderar omvärldsfaktorer, se avsnitt 3.3.

Källa: Naturvårdsverket.

Tabell 3.3 Kvantifierade effektbedömningar för nya och ändrade beslut inom EU ETS-sektorn från juli 2023 till juli 2024

Effekt av beslut/styrmedelsförändring	Effekt, miljoner ton koldioxidekvivalenter
Tillkomst av nya investeringar i teknikskiften samt ytterligare utfasning av fossila bränslen till följd av tidigare införda styrmedel (främst fit for 55-paketet) och förstärkningar till Industrikivet (+100 miljoner 2024)	-0,2 år 2030 -0,7 år 2045
ReFuel Aviation	+0,1 år 2030 -0,1 år 2045
Summa utsläppseffekt inom EU ETS-sektorn	-0,1 år 2030 -0,8 år 2045

Källa: Naturvårdsverket.

3.6 Ej kvantifierade beslut som kan påverka utsläppsutvecklingen framöver

Tabell 3.4 Beslut som fattats mellan juli 2023 och juli 2024 som kan påverka utsläppsutvecklingen framåt, men som inte varit möjliga att kvantifiera

Beslut	Effekt
ESR-förordningen ¹	Bindande krav på utsläppsminskningar inom EU:s medlemsstater som medför behov av beslut om styrmedel på nationell nivå. I och med att ambitionerna för Sveriges nationella klimatmål är i linje med de nya kraven har förändringarna framför allt ökat ambitionerna för andra EU-länder. Detta bidrar till kostnadseffektivitet och kan öka acceptansen för omställningen i Sverige.
Avskogningsförordningen ²	Avskogningsförordningen ska förhindra handel med varor som bidrar till avskogning och skogsförstörelse runt om i världen. Förordningen bidrar till att upprätthålla en kolsänka globalt, vilket bidrar till att motverka den globala uppvärmningen.
Naturrestaureringsförordningen ³	Förordningen innebär att skadad natur ska restaureras i alla medlemsstater och den innehåller bindande mål för restaurering av ekosystem, naturtyper och arter. Förordningen kan påverka storleken på Sveriges nettoupptag. Det är dock osäker på vilket sätt.
Förstärkt stöd till produktion av biogas	Efter förslag från regeringen i budgetpropositionen för 2024 har medel tillförts för att fortsätta stödja biogasproduktion från gödsel baserat på förslaget i Biogasmarknadsutredningen. Stödet bidrar till produktion av fossilfri energi, minskade metangasutsläpp från djurproduktionen och en rötrest med lättillgänglig näring som minskar behovet av mineralgödsel.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/842 av den 30 maj 2018 om medlemsstaternas bindande årliga minskningar av växthusgasutsläpp under perioden 2021–2030 som bidrar till klimatåtgärder för att fullgöra åtagandena enligt Parisavtalet samt om ändring av förordning (EU) nr 525/2013.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1115 av den 31 maj 2023 om tillhandahållande på unionsmarknaden och export från unionen av vissa råvaror och produkter som är förknippade med avskogning och skogsförstörelse och om upphävande av förordning (EU) nr 995/2010.

³ Europaparlamentet och rådets förordning (EU) 2024/1991 av den 24 juni 2024 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869.

4 Förutsättningar för klimatomställningen

För att åstadkomma utsläppsminskningar har staten en viktig roll i att sätta upp mål och införa övergripande och effektiva styrmedel. Genom utsläppshandel och skatter får samhällets aktörer incitament att minska sin användning av fossila drivmedel och ställa om till mer klimatvänliga tekniker. För att klimatomställningen ska kunna genomföras har staten dock också en helt avgörande roll i att säkerställa att grundläggande förutsättningar finns på plats. Det handlar bl.a. om att säkerställa tillräcklig elproduktion, elnät, infrastruktur för elfordon och koldioxidavskiljning och lagring, effektiva tillståndprocesser, tydliga regelverk, arbetskraft och kompetens. Utan rätt förutsättningar kan inte företagen och hushållen fatta de beslut som krävs för att genomföra omställningen och de nödvändiga utsläppsminskningarna ska ske. Regeringen prioriterar därför att undanröja de hinder som står i vägen för klimatomställningen, vilket innebär en mer effektiv styrning och att acceptansen för utsläppshandel och andra styrmedel ökar.

Effekten av att skapa rätt förutsättningar för omställningen är svår att mäta i antal miljoner ton. En laddstolpe för ett elfordon ger ingen direkt utsläppsminskning, men utan den kan inte heller transportsektorn ställa om. Om förutsättningarna saknas kommer de beslut som är nödvändiga för faktiska utsläppsminskningar inte att ske, som t.ex. beslut om att välja elfordon eller investera i fossilfri teknik inom industrin.

De scenarier som redovisas i avsnitt 3 bygger på att förutsättningarna för omställningen redan finns på plats och reflekterar därför inte regeringens arbete med att skapa förutsättningar för omställningen då dessa redan är in-tecknade i scenarioresultaten. Regeringen bedömer dock att det förutsättningsskapande arbetet kommer vara minst lika viktigt för att Sverige ska nå målen och bli konkurrenskraftigt i klimatomställningen. På vissa områden är avsaknaden av förutsättningar för omställningen redan i dag ett skäl till att planerade investeringar med potential att minska utsläppen har försenats. Svårigheterna att ansluta ny el över stora delar av landet är ett tydligt exempel. Detta faktum är i sin tur direkt kopplat till de utmaningar Sveriges elsystem står inför. Även utdragna tillståndprocesser har orsakat stora förseningar. Regeringen avser utveckla kommande års klimatredovisningar för att på ett bättre och mer transparent sätt kunna beskriva gapen mot målen och vilka åtgärder som krävs för att nå dessa.

4.1 Beslut som påverkar förutsättningarna för omställningen

Nedan beskrivs beslut som tagits mellan 1 juli 2023 och 1 juli 2024 och som inte har effektberäknats eftersom de saknar direkta utsläppseffekter men bidrar positivt till förutsättningarna för klimatomställningen.

Tabell 4.1 Förslag i denna proposition som bedöms kunna påverka förutsättningarna för klimatomställningen

Förslag	Effekt
Internationell nivå	
Energirelaterade målsättningar antagna på COP28 ¹	Ökade internationella ambitioner kan bidra till att snabba på den globala utvecklingen och minska kostnaderna för förnybara energikällor, kärnkraft, grön vätgas, CCS m.m., vilket kan minska utsläppen och öka acceptansen för omställningen.
EU-nivå	
Förordningen om nettonollindustri ²	Förordningen om nettonollindustri ställer krav på tidsfrister för tillståndsprocesser för prioriterade tekniker. Rättsakten reglerar också tillgång till fossilfri el, avskiljning och lagring av koldioxid samt insatsvaror som vätgas och biogas som också är en förutsättning för omställning av industrisektorn.
Förordningen om kritiska råvaror ³	Förordningen om kritiska råvaror syftar till att säkra tillgången på kritiska råvaror inom EU, stärka cirkulariteten, inbegripet återvinning, och stödja forskning och innovation om resurseffektivitet och utveckling av ersättningsprodukter. Detta stärker tillgång till insatsvaror för omställningen vilket är en viktig förutsättning för flertalet nya gröna tekniker.
Sociala klimatfonden ⁴	Den sociala klimatfonden ska stödja sårbara grupper som påverkas mest av införandet av det nya utsläppshandelssystemet ETS2. Fonden kan öka acceptansen för införandet av det nya handelssystemet.
Direktivet om byggnaders energiprestanda ⁵	Direktivet om byggnaders energiprestanda innehåller nya regler för att öka energiprestandan hos byggnader. Klimatomställningen innebär ett ökat elbehov och åtgärder för ökad energieffektivitet kan därför tillgängliggöra el till andra sektorer och förbättra förutsättningarna för omställningen.
Direktivet om förnybar energi ⁶	Revideringen av förnybartdirektivet påverkar kraven på drivmedel och reduktionsplikten. Förändringarna innebär bl.a. att ytterligare bränslen inkluderas, fler producenter för el, värme och kyla kommer omfattas samt att markkriterier för skogsbiomassa tillkommer, vilket kan påverka förutsättningarna för omställningen såväl positivt som negativt.
Direktivet om energieffektivitet ⁷	Direktivet om energieffektivitet innebär ökade ambitioner för energieffektiviteten inom EU. Klimatomställningen innebär ett ökat elbehov och åtgärder för ökad energieffektivitet kan därför tillgängliggöra el till andra sektorer och förbättra förutsättningarna för omställningen. I delar av EU där elen produceras med fossila bränslen har lagstiftningen också en direkt klimateffekt.
Ekodesignkrav för hållbara produkter ⁸	Den reviderade förordningen om ekodesign omfattar fler produkter än tidigare. Nya krav och minimistandarder för hållbarhet, reparabilitet, energieffektivitet och återvinning införs också. Förändringarna kan förbättra resurseffektiviteten, vilket förbättrar förutsättningarna för omställningen eftersom det minskar trycket på utvinning och produktion av nya produkter.
Batteriförordningen ⁹	Batteriförordningen syftar bl.a. till att produktionen av batterier ska vara hållbar samt att främja cirkulär ekonomi. Förändringarna kan minska utsläppen från produktionen av batterier och förbättra resurseffektiviteten, vilket förbättrar förutsättningarna för omställningen då det minskar trycket på utvinning och produktion av nya produkter.
Förordning om minskade metanutsläpp i energisektorn ¹⁰	Syftet med förordningen är att minska metanutsläppen från fossila energikällor som produceras eller konsumeras inom EU och att säkerställa försörjningstryggheten inom EU. Genom bättre kontroll över de faktiska utsläppen från användning av fossilgas förbättras förutsättningarna för att korrekt prissätta användningen.
Direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet ¹¹	Direktivet fastställer en skyldighet för vissa företag att visa tillbörlig aktsamhet i sin verksamhet och i sina värdekedjor i syfte att motverka negativa effekter för mänskliga rättigheter och miljö.

Förslag	Effekt
Nationell nivå	
Lagförslag Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning ¹²	Lagändringarna syftar till en modernare och mer effektiv miljöprövning. Förslagen ska förenkla regelverket för miljöprövning genom större enhetlighet och tydligare kravnivå. Effektivare tillståndsprocesser är en viktig förutsättning för klimatomställningen.
Lagförslag gällande tydligare process för tillståndsprövning av elnät ¹³	Lagändringarna syftar till att skapa en tydligare process för tillståndsprövning av elnät. Klimatomställningen innebär ökat behov av el och upprustning av elnätet. I dag är långsamma tillståndsprocesser för elnät en begränsande faktor. Effektivare tillståndsprocesser och robusta elnät är därför viktiga förutsättningar för omställningen.
Bilaterala överenskommelser om export av koldioxid för permanent lagring ¹⁴	Flera industriaktörers omställningsplaner bygger på införande av CCS-teknik. För att dessa planer ska kunna bli verklighet behöver det vara möjligt att exportera koldioxiden för att kunna lagra den, då Sverige saknar nationella lagringsplatser. Detta möjliggörs genom de bilaterala överenskommelserna.
Accelerationskontor för att underlätta industrins omställning ¹⁵	Syftet med accelerationskontoret är att underlätta industrins omställning till fossilfria produktionsprocesser, t.ex. genom att bidra till en mer effektiv tillståndsprövning, andra åtgärder inom statlig förvaltning samt genom att identifiera och omhänderta investerings- och etableringshinder. Accelerationskontoret kan därmed ha positiva effekter för flera av de förutsättningar som krävs för klimatomställningen.

¹ Under 28:e partsmötet i FN:s klimatkonferens (COP28) togs beslut om nya energirelaterade målsättningar. Beslutet fastställer bl.a. att noll- och lågutsläppstekniker, inklusive bl.a. förnybara energikällor, kärnkraft, reduktions- och upptagstekniker såsom CCS, CCUS och lagring, och grön vätgas ska accelereras, omställning från fossila bränslen i energisystem samt att ineffektiva subventioner som inte adresserar energifattigdom eller rättvis omställning ska fasas ut så snart som möjligt.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättandet av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020.

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/955 av den 10 maj 2023 om inrättande av en social klimatfond och om ändring av förordning (EU) 2021/1060.

⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1275 av den 24 april 2024 om byggnaders energiprestanda.

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413 av den 18 oktober 2023 om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, förordning (EU) 2018/1999 och direktiv 98/70/EG vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor, och om upphävande av rådets direktiv (EU) 2015/652.

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955.

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1781 av den 13 juni 2024 om upprättande av en ram för att fastställa ekodesignkrav för hållbara produkter.

⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1542 av den 12 juli 2023 om batterier och förbrukade batterier.

¹⁰ Förordningen om minskade metanutsläpp i energisektorn (COM (2021) 805 final 2021/0423 (COD)).

¹¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2024/1760 av den 13 juni 2024 om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och förordning (EU) 2023/2859.

¹² Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning (prop. 2023/24:152).

¹³ En tydligare process för tillståndsprövning av elnät (prop. 2023/24:88).

¹⁴ Bilaterala överenskommelser om export av koldioxid för permanent lagring (april 2024).

¹⁵ Inrättande av en kommitté i form av ett accelerationskontor med två industrisamordnare (dir. 2024:57).

4.2 Acceptans är också en förutsättning för klimatomställningen

Utöver att vissa förutsättningar som arbetskraft, elproduktion, elnät och övrig infrastruktur behöver finnas på plats behöver omställningen också ha acceptans hos befolkningen för att kunna genomföras. Forskningen visar att upplevd rättvisa är den viktigaste faktorn för att få allmänhetens acceptans för klimatpolitiska styrmedel. Andra viktiga faktorer är upplevelsen av hur effektiva klimatåtgärderna är och människors oro för klimatförändringarna.²⁴

²⁴ Bergquist et al., Meta-analysis of fifteen determinants of public opinion about climate change taxes and laws, *Nature climate change*, 2022.

Som ett exempel kan nämnas att reduktionsplikten och dess nivåer inte utformades med tillräcklig hänsyn tagen till den snabba ökningen av elbilar i nybilsförsäljningen och effekterna av andra tänkbara styrmedel. Inte heller beaktades i tillräcklig omfattning de samhällsekonomiska konsekvenserna av att de föreslagna reduktionsnivåerna väntades ge avsevärt högre priser på drivmedel i Sverige jämfört med andra länder och därigenom påverka tillgängligheten och näringslivets konkurrenskraft.

Sveriges generella välfärdspolitik är verktyget för arbetet med fördelning och lika möjligheter. Utöver den generella välfärdspolitiken tar Sverige del av EU:s mekanism för en rättvis omställning, bl.a. Fonden för en rättvis omställning²⁵ som i Sverige används till investeringar i ny teknik, forskning och utveckling samt kompetensutveckling i industrier med höga koldioxidutsläpp. Sverige kommer också att ta del av den nyligen beslutade sociala klimatfonden²⁶. Den sociala klimatfonden syftar till att klimatomställningen ska genomföras på ett sätt som befolkningen upplever som rättvist genom att finansiera åtgärder som riktar sig till grupper som särskilt skulle kunna missgynnas av införandet av det nya utsläppshandelssystemet ETS2. För att bedöma vilka dessa grupper är har EU introducerat två mått: energifattigdom och transportfattigdom. Det första måttet definieras som bristande tillgång till väsentliga energitjänster, dvs. den grundläggande nivå av energi som krävs för en skälig levnadsstandard och hälsa. Det andra måttet definieras som oförmågan eller svårigheten att bära de kostnader för privata transporter eller kollektivtrafik som behövs för att få tillgång till grundläggande socioekonomiska tjänster och verksamheter såsom sysselsättning, utbildning eller hälso- och sjukvård. Ett sätt att mäta detta är genom att titta på hur stor andel av hushållens disponibla inkomst som läggs på energikostnader respektive transportkostnader.

Energifattigdom i Sverige

Svenska hushåll med låg inkomst lägger en relativt liten andel av sin disponibla inkomst på energi, jämfört med motsvarande hushåll i andra EU-länder. En anledning till det är att Sverige sedan 1970-talet har investerat mycket i konverterings- och energieffektiviserande åtgärder som minskat energianvändningen och kostnaderna för el och uppvärmning. Sverige har i princip en fossilfri el- och fjärrvärmesektor tack vare utfasning av olja och kol och utbyggnad av kärnkraft. Det är dock viktigt att poängtera att genomsnittsvärden döljer variationer mellan olika grupper och över tid. Elpriserna är t.ex. mycket högre under kallare perioder än varma, vilket gör att ett årsmedelvärde döljer de toppar som kan uppstå under kalla vinterdagar. Det finns även stora skillnader i elpris mellan olika elprisområden. Norra Sverige har ofta lägre elpriser under kalla vinterdagar tack vare god tillgång till vattenkraft. Under 2022, när Sverige upplevde rekordhöga elpriser, fördubblades andelen individer som inte kunde hålla hemmet tillräckligt varmt, om än från en låg nivå: från 1,7 till 3,3 procent.²⁷

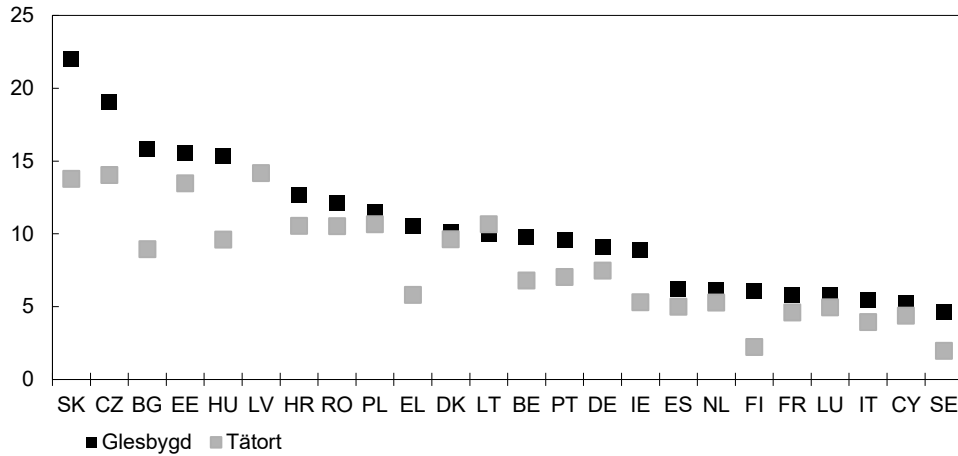
²⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1056 av den 24 juni 2021 om inrättande av Fonden för en rättvis omställning.

²⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/955 av den 10 maj 2023 om inrättande av en social klimatfond och om ändring av förordning (EU) 2021/1060.

²⁷ Energy poverty in the Nordic countries, Nordiska ministerrådet, 2024.

Diagram 4.1 Andel av disponibel inkomst som hushåll med låga inkomster spenderar på energi, gas och övriga uppvärmningsbränslen under 2015, fördelat på befolkningstäthet samt på länder

Andel av disponibel inkomst i procent

Anm.: Figuren visar andel av disponibel inkomst som hushåll i inkomstkvintil 1 lägger på energi, gas och övriga uppvärmningsbränslen. Inkomstkvintil 1 motsvarar den femtedel av hushållen som har lägst inkomst. Statistiken som presenteras i diagrammet är från 2015, men för Sveriges del har situationen gällande energifattigdom legat på ungefär samma nivå fram till 2022 (Energy poverty in the Nordic countries, Nordic energy research), vilket är senaste tillgängliga data.

Källa: Joint Research Center, baserat på data från Eurostat, HBS, Koukoufakis, G. and Uihlein, A., Energy poverty, transport poverty and living conditions – An analysis of EU data and socioeconomic indicators, 2022.

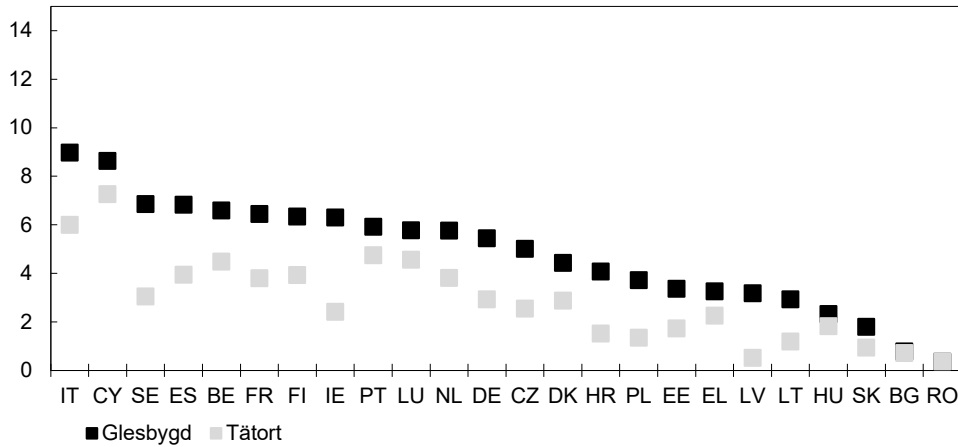
Enligt de scenarier som presenteras i avsnitt 3 skulle elpriset kunna öka till 2050. Det är därför viktigt att fortsätta följa utvecklingen vad gäller kostnader för energi.

Transportfattigdom i Sverige

Svenska hushåll med en lägre inkomst lägger en större andel av sin disponibla inkomst på persontransporter jämfört med många andra EU-länder, framför allt hushåll i glesbygd (se diagram 4.2). Sverige är ett avlångt och glesbefolkat land. Eftersom kostnads-effektiv kollektivtrafik inte kan göras tillgänglig överallt i landet kommer invånare i delar av landet vara beroende av bilresor för sina grundläggande transportbehov. Diagram 4.2 innehåller inte kostnader för kollektivtrafik, vilket innebär att transportkostnaderna är högre än vad som framgår av diagrammet. Framför allt gäller det för boende i tätort. Kostnaden för kollektivtrafiken har dessutom relativt sett ökat mer i pris än både bensen och diesel de senaste tio åren.

Diagram 4.2 Andel av disponibel inkomst som hushåll med låga inkomster spenderar på personlig transport (exklusive kollektivtrafik) under 2015, fördelat på befolkningstäthet samt på länder

Andel av disponibel inkomst i procent

Anm.: Figuren visar andel av disponibel inkomst som hushåll i inkomstkventil 1 lägger på kostnader för personlig transport (COICOP-kategori 07.2). I begreppet personlig transport ingår kostnader för bränslen men också underhållskostnader som smörjmedel, oljor och reservdelar. Inköp av transportutrustning såsom bilar, motorcykel eller cyklar ingår ej. Kostnader för transporttjänster (t ex kollektivtrafik eller flyg) ingår inte heller. Inkomstkventil 1 motsvarar den femtedel av hushållen som har lägst inkomst. Statistiken som presenteras i diagrammet är från 2015. Sedan dess har drivmedelspriserna i Sverige ökat se Konjunkturinstitutets regeringsuppdrag Drivmedelsprisernas utveckling gällande mer uppdaterad utveckling för Sverige när det gäller andelen av utgifter som spenderas på bränsle.

Källa: Joint Research Center, baserat på data från Eurostat, HBS. Koukoufakis, G. and Uihlein, A., Energy poverty, transport poverty and living conditions – An analysis of EU data and socioeconomic indicators, 2022.

Det är viktigt att bevaka den effekt som klimatpolitiken får på transportkostnaderna i Sverige. Vid höjda transportpriser finns risk att acceptansen för klimatpolitiken minskar, vilket gör det svårare att genomföra omställningen.

De senaste åren har andelen av hushållens totala utgifter som läggs på bränsle ökat snabbt. Andelen var relativt stabil fram t.o.m. 2021 då andelen började öka. Sänkta drivmedelsskatter och den sänkta reduktionsplikten har det senaste året inneburit att drivmedelspriserna sjunkit markant. Drivmedelspriserna ligger i dagsläget klart under priserna i de flesta västeuropeiska länder. Det finns dock anledning att följa hur kostnaderna utvecklas framöver, inte minst när utsläppshandelssystemet ETS2 införs. Hushåll med låga inkomster påverkas också mer av höjda priser, i termer av andel av disponibel inkomst. Samtidigt är betalningsförmågan för fossilfria alternativ för persontransport (där kollektivtrafik saknas) i form av byte till elbil lägre än i hushåll med höga inkomster.

Energi- och transportfattigdomen i Sverige behöver följas upp

Som en del i att följa upp energi- och transportfattigdomen i Sverige har Konjunkturinstitutet fått i uppdrag att beräkna effekter av den prishöjning som följer av införandet av EU:s utsläppshandelssystem för vägtransport- och byggnadssektorerna samt andra sektorer (ETS2). Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Energimyndigheten och Trafikanalys ska bistå i arbetet med underlag inom respektive myndighets ansvarsområde. Uppdraget ska innehålla en beräkning av antalet utsatta hushåll, utsatta mikroföretag och utsatta transportanvändare, en förklaring av hur definitionerna av energifattigdom och transportfattigdom ska tillämpas på nationell nivå, samt en förklaring av hur geografiska särdrag har beaktats i planen. Konjunkturinstitutets redovisning ska utgöra ett underlag till den sociala klimatplan som regeringen ska lämna till Europeiska kommissionen senast den 30 juni 2025. Utifrån Konjunkturinstitutets redovisning kan det också finnas anledning att utveckla detta avsnitt i kommande klimatredovisningar.

För att klara omställningen kan det behövas åtgärder som skapar acceptans för klimatpolitiken. Acceptansskapande åtgärder kan komma i flera olika former. Det första handlar om att säkerställa ett samspel mellan klimat-, skatte- och arbetsmarknadspolitiken som ser till att hushåll och verksamheter fullt ut kompenseras för effekterna av ETS2. Det andra handlar om att genomföra omställningsåtgärder som minskar hushållens och verksamheters sårbarhet gentemot högre drivmedelspriser, exempelvis genom ökad elektrifiering av fordonsflottan. Här har regeringen genomfört flera åtgärder som exempelvis satsningar på laddinfrastruktur, skrotningspremie och klimatpremier. Regeringen avser att återkomma i dessa frågor i den sociala klimatplanen och kommande budgetpropositioner.

5 Ytterligare åtgärder och aviserad politik som har potential att sluta utsläppsgapet

I takt med att styrningen på EU-nivå har ökat och blivit alltmer ambitiös förändras rollen för den nationella politiken. Mer fokus hamnar nationellt på att skapa rätt förutsättningar för omställningen, medan beslut om styrmedel för minskade utsläpp till stor del utvecklas på EU-nivå.

I det 2024-scenario som presenteras i avsnitt 3 framgår att Sverige med beslutade styrmedel förväntas ha ett gap på ca 1 miljon ton koldioxidekvivalenter mot ESR-åtagandet till 2030. Sammantaget beräknas åtgärderna som föreslås i denna proposition leda till att gapet mot ESR-åtagandet sluts med viss marginal i BP25-scenariot (se avsnitt 5.2.1). År 2045 bedöms Sverige enligt scenarierna i avsnitt 3 ha utsläpp som uppgår till drygt 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter, exklusive kompletterande åtgärder. Gapet till nettonollmålet, med nyttjande av den största mängden tillåtna kompletterande åtgärder, är ca 10 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Regeringen bedömer att större delen av det resterande gapet kan slutas till följd av beslutade styrmedel, t.ex. ETS1, i takt med att omställningsplanerna i industrin och avfallsförbränningsanläggningar utvecklas men att ytterligare åtgärder kommer att behövas både nationellt och på EU-nivå för att det långsiktiga målet till 2045 ska kunna nås. Detta inkluderar både åtgärder med direkta utsläppseffekter, kompletterande åtgärder och åtgärder som förbättrar förutsättningarna för klimatomställningen (se avsnitt 5.2.1 och 5.2.2). Att minska utsläppen av växthusgaser kraftigt från jordbruket på ett kostnadseffektivt och konkurrensneutralt sätt är svårare än inom andra sektorer. Den nuvarande bedömningen är därför att kvarvarande utsläpp från jordbrukssektorn behöver kompenseras genom nyttjande av kompletterande åtgärder och att det framför allt är resterande sektorer vars utsläpp behöver minska för att nettonollmålet ska kunna nås.

Hur utsläppshandelssystemen ETS1 och ETS2 fortsätter utvecklas inom EU efter 2030 är av stor betydelse för Sveriges möjligheter att nå klimatmålet till 2045. När de övergripande styrmedlen finns på plats för kostnadseffektiva utsläppsminskningar i alla utsläppssektorer kommer fokus i klimatpolitiken i allt högre grad att handla om hur en samhällseffektiv strukturuomvandling kan skapas inom ramen för ett allt mindre utsläppsutrymme, med ökat eller bibehållet välstånd.

Regeringen redogör i detta avsnitt för ytterligare åtgärder och aviserad politik som har potential att sluta utsläppsgapet till klimatmålen. Regeringen avser återkomma med

bedömningar av aviserade styrmedel och åtgärders klimateffekter när dessa har beslutats.

5.1 Förslag på internationell nivå och EU-nivå

Nedan beskrivs pågående arbete som bedöms påverka förutsättningarna för klimatomställningen.

Tabell 5.1 Förslag på internationell nivå och EU-nivå som bedöms kunna påverka förutsättningarna för klimatomställningen

Förslag	Effekt
Internationell nivå	
Globalt avtal mot plastföreningar ¹	Avtalet kan leda till ökad materialåtervinning och en minskning av andelen fossil plast som går till förbränning vilket minskar utsläppen. Avtalet kan också förbättra resurseffektiviteten för plastmaterial, vilket förbättrar förutsättningarna för omställningen eftersom det minskar trycket på utvinning och produktion av nya produkter, som i sin tur medför utsläpp.
EU-nivå	
Klimatmål för 2040 ²	En höjd klimatambition inom EU förutsätter skärpta styrmedel, t.ex. ETS1 och ETS2 på EU-nivå. Skärpta styrmedel på EU-nivå förbättrar den svenska konkurrenskraften och förutsättningarna för att det nationella nettonollmålet ska kunna nås på ett samhälls-ekonomiskt effektivt sätt. Det sätter större tryck på omvärlden att minska utsläppen.
Översyn av energiskattedirektivet ³	Syftet med översynen av energiskattedirektivet är att anpassa beskattningen av energiprodukter till EU:s nuvarande energi- och klimatpolitik. Förändrade skatteregler kan bl.a. påverka konkurrenskraften på hållbara bränslen och därmed påverka tillgång till insatsvaror för omställningen.
Förordning om förpackningar och förpackningsavfall ⁴	Förordningen stärker resurseffektiviteten för plastförpackningar, vilket förbättrar förutsättningarna för omställningen eftersom det minskar trycket på utvinning och produktion av nya, till största del fossila, produkter, som i sin tur medför utsläpp. Förordningen kan också leda till ökad materialåtervinning och en minskning av andelen fossil plast som går till förbränning vilket minskar utsläppen.
Certifieringsramverk för upptag och infångning av koldioxid ⁵	Certifieringsramverket är det första EU-gemensamma frivilliga ramverket för att certifiera negativa utsläpp. Ramverket förstärker incitament för investeringar i negativa utsläpp.
Ändring av avfallsdirektivet ⁶	Ändringen innebär en revidering av avfallsdirektivet vad gäller livsmedels- och textilavfall. Syftet med förslaget är att minska påverkan på miljö och klimat. Ändringen förbättrar resurseffektiviteten, vilket förbättrar förutsättningarna för omställningen eftersom det minskar trycket på utvinning och produktion av nya produkter, som i sin tur medför utsläpp. Ändringen kan också leda till ökad materialåtervinning och en minskning av andelen fossil plast som går till förbränning, vilket minskar utsläppen.
Cirkulära krav för konstruktion av fordon och för hanteringen av uttjänta fordon ⁷	Förslaget syftar till att stärka cirkulariteten av material från uttjänta fordon genom kravställning gällande produktion, konstruktion, insamling, återvinning samt rapporteringsskyldighet. Förslaget förväntas även stärka EU:s motståndskraft mot störningar i leveranskedjan och minska beroendet av import av viktiga råvaror. Resurseffektivitet kan förbättra förutsättningarna för omställningen eftersom det minskar trycket på utvinning och produktion av nya produkter. Tillgång till insatsvaror är också en viktig förutsättning för klimatomställningen.

¹ UNEA Resolution 5/14: "End plastic pollution: Towards an international legally binding instrument".

² COM (2024) 63 final.

³ COM (2021) 563 final.

⁴ COM (2022) 677 final.

⁵ COM (2022) 672 final 2022/0394 (COD).

⁶ COM (2023) 420 final.

⁷ COM (2023) 451 final.

5.2 Denna proposition

Preliminära beräkningar visar att regeringens föreslagna och aviserade reformer sammantaget bedöms minska koldioxidutsläppen inom ESR-sektorn med 2,6–2,9 miljoner ton koldioxidequivivalenter under perioden 2025–2030. Det innebär att Sverige bedöms nå ESR-åtagandet till 2030. Det är framför allt den reformerade reduktionsplikten som bidrar till att minska utsläppen. Förslaget innebär att reduktionsplikten görs mer teknikneutral genom att el från publika laddstationer kan tillgodoräknas, vilket också stimulerar elektrifieringen, och reduktionsnivåerna justeras upp så att utsläppen minskar – i kombination med regeringens övriga åtgärder – tillräckligt mycket för att ESR-åtagandet ska kunna nås. Även förstärkningen och förlängningen av Klimatklivet bedöms bidra till kostnadseffektiva utsläppsminskningar. Även det nya stöd som föreslås finansieras genom medel från EU:s sociala klimafond, i form av en elbilspremie, bedöms kunna bidra till minskade utsläpp. Den föreslagna långsiktiga förstärkningen av stödet till produktion av biogas, där en stor del utgörs av gödselbaserad biogas, bedöms minska utsläppen från jordbruket. Även det nya tillfälliga investeringsstödet Kväveklivet förutses bidra med minskade växthusgaser, även om dess främsta syfte är minskade utsläpp av ammoniak. Förlängningen av miljökompensationen för godstransporter på järnväg bedöms innebära att ökade utsläpp från godstransporter undviks.

Regeringen avser samtidigt att föreslå att skatten på bensin och diesel sänks för att priset vid pump inte ska öka till följd av förslaget om ändrade reduktionsnivåer. Därtill kommer regeringen att föreslå ytterligare skattesänkningar på bensin och diesel, vilket bedöms innebära ökade utsläpp.

Utanför ESR-sektorn innebär förslaget om att avskaffa flygskatten ökade utsläpp. En stor del av dessa utsläpp regleras av handelssystemet ETS1 vilket innebär att effekten på utsläppen inom EU är begränsad. En del av utsläppsökningen sker utanför EU. De globala koldioxidutsläppen utanför EU regleras i huvudsak genom CORSIA, ett globalt marknadsbaserat styrmedel som beslutats av det internationella FN-organet för flyget, ICAO. Effektiviteten i systemet ska utvärderas senast 1 juli 2026 och om EU bedömer att systemet inte ger väntad klimateffekt kan EU komma att utvidga ETS1 till alla flygningar. EU har också beslutat om krav på inblandning av hållbara flygbränslen samt rapporteringssystem för höghöjdseffekter. När flygets klimateffekter mer och mer hanteras på EU-nivå och på global nivå bedöms behovet av en nationell flygskatt minska.

I takt med att klimatstyrningen på EU-nivå har ökat och blivit alltmer ambitiös förändras rollen för den nationella politiken. På nationell nivå hamnar mer fokus på att skapa rätt förutsättningar för omställningen, medan beslut om styrmedel för minskade utsläpp till stor del utvecklas på EU-nivå. Hur utsläppshandelssystemen ETS1 och ETS2 fortsätter utvecklas inom EU efter 2030 är av stor betydelse för Sveriges möjligheter att nå klimatmålet till 2045.

Ytterligare åtgärder presenteras i denna proposition som förbättrar förutsättningarna för klimatomställningen och möjligheten att nå klimatmålet till 2045. Det handlar inte minst om att förbättra tillgången på fossilfri el för att kunna möta den stora efterfrågan som klimatomställningen kommer att innebära. Regeringen föreslår därför

åtgärder som främjar utbyggnaden av fossilfri elproduktion i form av kärnkraft och vindkraft. Vid sidan av en kraftfull utbyggnad av fossilfri elproduktion behöver elsystemet nyttjas mer effektivt och bli mer leveranssäker. Regeringen föreslår därför att ett nytt investeringsstöd införs som syftar till att öka elsystemets förmågor regionalt och där behoven är som störst. Regeringen föreslår också medel för effektivare tillståndsprövning och för en ökad utbyggnad av laddinfrastruktur.

5.2.1 Förslag med direkta utsläppseffekter

I tabell 5.2 nedan redogörs preliminära beräkningar, i form av ungefärlig storleksordning, av direkta utsläppseffekter av förslag och aviseringar i denna proposition. Några av dessa effekter bedöms redan vara inkluderade i Naturvårdsverkets scenarier och därmed inte vara additionella. I tabell 5.3 redovisas preliminära beräkningar av utsläppseffekter som bedöms vara betydande och additionella mot Naturvårdsverkets scenarier. Beräkningar av enskilda åtgärders effekter och sammanlagda effekter kan skilja sig i det kommande underlaget till nästa års klimatredovisning som tas fram av statistikansvariga myndigheter.

Tabell 5.2 Preliminära beräkningar av storleksordningen på direkta utsläppseffekter av förslag eller aviseringar i denna proposition

Förslag/avisering	Akkumulerad effekt 2025–2030	År 2030	Kommentar
ESR-sektorn			
Förändrad reduktionsplikt	-----	--	Reduktionsplikten för bensin och diesel höjs till 10 procent fr.o.m. den 1 juli 2025 och ligger kvar på samma nivå t.o.m. 2030. Fossilfri el inkluderas i det nya systemet utan begränsning. Utsläppseffekten uppstår till följd av ökad inblandning av biodrivmedel. Den utsläppseffekt som hade uppstått till följd av priseffekten av förslaget bedöms motverkas av förslaget Sänkt skatt på bensin och diesel för att kompensera för priseffekt av den förändrade reduktionsplikten.
Sänkt skatt på bensin och diesel för att kompensera för priseffekt av den förändrade reduktionsplikten	+/- 0	+/- 0	Priseffekten av skattesänkningen beräknas motverkas av den förändrade reduktionspliktens prishöjande effekt, vilket innebär att förslaget inte bedöms få någon utsläppseffekt.
Ytterligare sänkt skatt på bensin och diesel utöver kompensationen för förändrad reduktionsplikt	+++	++	
Förstärkning och förlängning av Klimatklivet	---	--	Utsläppseffekten av förstärkningen bedöms till viss del redan vara inkluderad i 2024-scenariot.
Stöd genom sociala klimatfonden, förslagsvis i form av en elbilspremie riktad till grupper i behov av stöd	0 / --	0 / -	Utsläppseffekten kommer att vara beroende av utformningen av stödet och är därför mycket osäker och anges därför som ett spann.
Kväveklivet	-	-	Framst en åtgärd för att minska luftföroreningar, men som kan få positiva klimatteffekter beroende på vilka åtgärder som genomförs.

Förslag/avisering	Ackumulerad effekt 2025–2030	År 2030	Kommentar
Stöd till produktion av biogas av gödsel	--	-	Utsläppseffekt av minskade metan- gasutsläpp från jordbruket samt en indirekt utsläppseffekt av minskat behov av inköp av mineralgödsel. Därutöver tillkommer en utsläpps- effekt från användningen av bio- gasen som inte inkluderats (främst som ersättning för drivmedel), denna kan dock uppstå i Sverige såväl som utomlands om biogasen exporteras. Utsläppseffekten bedöms till stor del redan vara inkluderad i 2024- scenariot.
Förlängd miljökompensation för godstransporter på järnväg	--	-	Utsläppseffekten är redan inklude- rad i 2024-scenariot. Om förläng- ningen inte genomförs hade det motsvarat en utsläppsökning jämfört med scenariot.
Sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk	+	+/-0	Utsläppseffekt från tillfälligt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk under 2025.
Borttagen malus för husbilar	+	+	Små utsläppsökningar.
Malus för vissa alternativbränslefordon	-	-	Utsläppseffekten är redan inklude- rad i 2024-scenariot. Om förslaget inte beslutas motsvarar det en ut- släppsökning jämfört med scenarierna.
ETS-sektorn			
Avskaffad flygskatt	++	+	Effekten inkluderar endast utsläpp inom ETS-sektorn. Utsläpp från resor utanför ETS samt höghöjds- effekter för samtliga resor är inte inkluderade.

Anm.: +/- Innebär följande utsläppsutveckling jämfört med nuvarande politik.

+ Avser en ökning med mellan 0 och 100 tusen ton koldioxidekvivalenter.

++ Avser en ökning med mellan 100 och 500 tusen ton koldioxidekvivalenter.

+++ Avser en ökning med mellan 500 tusen och 1,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

- Avser en minskning med mellan 0 och 100 tusen ton koldioxidekvivalenter.

-- Avser en minskning med mellan 100 och 500 tusen ton koldioxidekvivalenter.

--- Avser en minskning med mellan 500 tusen och 1,5 miljon ton koldioxidekvivalenter.

---- Avser en minskning med mellan 1,5 och 2,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

----- Avser en minskning med mellan 2,5 och 3,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

Under hösten 2024 avser regeringen lägga fram en infrastrukturproposition med nya ekonomiska ramar för transportinfrastrukturen för planperioden 2026–2037. Detta kan komma att medföra såväl positiva som negativa utsläppseffekter, dessa kan dock inte beräknas enbart utifrån storleken på den ekonomiska ramen.

Källa: Egna beräkningar.

Tabell 5.3 Preliminära beräkningar av utsläppseffekter som bedöms vara betydande och inte redan inkluderade i 2024-scenariot

Miljoner ton koldioxidekvivalenter

Förslag/avisering	Effekt år 2025	Effekt år 2030	Ackumulerad effekt 2025–2030
ESR-sektorn			
Paket: förändrad reduktionsplikt och sänkt skatt på bensin och diesel	-0,4 ¹	-0,5	-3,1
Ytterligare sänkt skatt på bensin och diesel, utöver kompensationen för förändrad reduktionsplikt	0,1	0,2	0,9
Förstärkning och förlängning av Klimatklivet	0	-0,1	-0,4
Stöd genom sociala klimatfonden, förslagsvis i form av en elbilspremie riktad till grupper i behov av stöd	0	0 – -0,1	0 – -0,3
Summa ESR	-0,3	-0,4	-2,6 – -2,9

Förslag/avisering	Effekt år 2025	Effekt år 2030	Akkumulerad effekt 2025–2030
Avskaffad flygskatt	0,1¹	0,2	1,1
<i>varav inom ETS</i>	<i>0,0¹</i>	<i>0,1</i>	<i>0,5</i>
<i>varav utom ETS</i>	<i>0,0¹</i>	<i>0,0</i>	<i>0,2</i>
<i>varav icke-koldioxideffekter (s.k. höghöjdseffekter)</i>	<i>0,0¹</i>	<i>0,1</i>	<i>0,4</i>
Summa ESR och ETS	-0,2	-0,3	-2,2 – -2,5
Summa samtliga utsläppseffekter	-0,2	-0,2	-1,5 – -1,8

¹ Halvårseffekt.

Anm.: Beräkningarna i tabellen är preliminära. Beräkningar av enskilda åtgärders effekter och sammanlagda effekter kan skilja sig i det kommande underlaget till nästa års klimatredovisning som tas fram av statistikansvariga myndigheter.

Källa: Egna beräkningar.

5.2.2 Förslag som bedöms kunna påverka förutsättningarna för klimatomställningen

Tabell 5.4 Förslag i denna proposition som bedöms kunna påverka förutsättningarna för klimatomställningen

Förslag	Effekt
Effektivare tillståndsprocesser, medel till länsstyrelserna, Naturvårdsverket och domstolarna	Effektivare tillståndsprocesser är en av de viktigaste förutsättningar för omställningen av industrin.
Havsbaserad vindkraft – snabb och effektiv beredning av tillstånd	Eltillförseln är en av de viktigaste förutsättningarna för klimatomställningen. Havsbaserad vindkraft kan vara ett viktigt komplement till annan eltillförsel.
Kontaktpunkter för tillståndsprocesser enligt förordningen om nettonollindustrin och förordningen om kritiska råmaterial	Kontaktpunkterna ska enligt förordningarna underlätta och samordna tillståndsprocesser för projekt inom tillverkning av nettonollteknik, CCS samt utvinning, förädling och återvinning av kritiska råmaterial som behövs för den gröna omställningen.
Åtgärder för utfasning av fossil plast	Genom att fasa ut den fossila plasten, ersätta den med substitutionsmaterial och därefter öka materialåtervinningen i stället för att förbränna det fossila för energijändamål kan utsläppen av växthusgaser minska.
Vindkraft – genomförande av förslag från Värdet av vinden (SOU 2023:18): 1) intäktsdelning för närboende, 2) rätt till inlösen för fastighetsägare intill en ny vindkraftspark och 3) finansieringsvillkor för lokalsamhällets utveckling	Eltillförseln är en av de viktigaste förutsättningarna för klimatomställningen.
Investeringsstöd för att stärka leveranssäkerheten i elsystemet	Att möjliggöra investeringar som bidrar till stärkt förmåga och minskad sårbarhet i de regionala energisystemen.
Insatser för ny kärnkraft	Möjliggöra utbyggnad av ny kärnkraft.
Ökad ambitionsnivå för utbyggnaden av laddinfrastruktur	Möjliggöra en omställning av transportsektorn i hela landet och samtidigt kunna infria de åtagande Sverige har i enligt med EU-förordningen om utbyggnad av infrastruktur för alternativa bränslen (AFIR).
Incitament till kommunerna för vindkrafts-utbyggnad	Förbättra förutsättningarna för en effektiv utbyggnad av vindkraft.
Nya medel till energiforskning inför energiforskningspropositionen	Ökning av medel till forskning och innovation på energiområdet som bidrar till nya satsningar inom strategiska områden för ett fossilfritt energisystem.
Sprida och implementera modell för effektivare samråd	Effektiva tillståndsprocesser är en av de viktigaste förutsättningar för omställningen av industrin.

Förslag	Effekt
Erkännande av strategiska tillverkningsprojekt enligt förordningen om nettonollindustrin	Förordningen om nettonollindustrin syftar bl.a. till att främja tillverkningen och tillgången på nettonolltekniker som är nödvändiga för den gröna omställningen.
Regelutveckling och erkännande av strategiska CCS-projekt enligt förordningen om nettonollindustrin	Förordningen om nettonollindustrin syftar bl.a. till att påskynda framväxandet av en europeisk marknad för koldioxidlagring. CCS är en viktig teknik för att lyckas minska processutsläppen från industrin.

5.3 Utredningar och uppdrag som är relevanta för klimatomställningen

Beslut om uppdrag till myndigheter och direktiv till statliga offentliga utredningar är centrala för att inleda lagstiftningsprocessen, konkretisera aviserad politik och ge viktiga underlag för väl analyserade och konsekvensutredda beslut om åtgärder och styrmedel. Nedan redogörs för ett urval av utredningar som har tillsatts, uppdrag som getts till myndigheter eller förslag som skickats på remiss under perioden 1 juli 2023–1 juli 2024 och som väntas bidra med underlag för beslut som ytterligare kan minska utsläppen.

- Bokstavsutredning att föreslå författningsändringar för att öka materialåtervinningen (KN2023/03088).
- Bokstavsutredning med anledning av EU:s batteriförordning (KN2023/03853).
- Utredning om en robust skogspolitik som ser skogen som en resurs (dir. 2024:16).
- Uppdrag till Skogsstyrelsen om underlag för kostnadseffektivt genomförande av förnybartdirektivet (LI2023/03898).
- Uppdrag till Energimyndigheten om ny fordonsmärkning för att konsumenter enklare ska kunna välja klimatsmarta fordon (KN2024/00981).
- Uppdrag till Trafikverket att samordna statliga myndigheters arbete med transportsektorns klimatomställning (LI2024/00171).
- Förlängt uppdrag till Trafikverket att samordna sjöfartens klimatomställning (LI2024/00655).
- Uppdrag till Riksgäldskontoret att vidta förberedande åtgärder för att kunna ställa ut statliga kreditgarantier för investeringar i ny kärnkraft (KN2023/04316).
- Uppdrag till Riksgäldskontoret att bana väg för ny kärnkraft (KN2024/01133).
- Bokstavsutredning om att se över myndigheters uppgifter och ansvar inom energiområdet (KN2023/03329).
- Utveckling av finansieringsmodell för ny kärnkraft (Fi 2023:F), slutredovisades den 12 augusti 2024.
- Elmarknadsutredning för att bl.a. utveckla investeringsförutsättningarna på elmarknaden (dir. 2024:12).
- En nationell samordnare för utbyggnad av kärnkraft (dir. 2024:1).
- Uppdrag till Riksgäldskontoret att vidta förberedande åtgärder för att kunna ställa ut statliga kreditgarantier för investeringar i ny kärnkraft (KN2023/04316).
- Uppdrag till Energimyndigheten att kartlägga områden lämpliga för fossilfri energiproduktion (KN2024/00663).
- Planering för ökad elanvändning, synliggöra plats för anslutning (KN2023/04604, KN2023/04580 (delvis), KN2023/04160 (delvis) med flera).
- Uppdrag till Strålsäkerhetsmyndigheten att ta fram förslag på ny kärntekniklag (M2022/01731).
- Uppdrag till Strålsäkerhetsverket om stärkt kompetens för strålsäker kärnkraft (M2022/02369).

- Uppdrag till Statskontoret om organisering av det tekniska stödet för kärnsäkerhet och strålskydd (KN2023/00022 (delvis) KN2023/02492 (delvis) KN2024/00621).
- Uppdrag till Finansinspektionen om att förbättra tillsynen av EU:s taxonomiförordning (Fi 2023/03284).

6 Uppföljning av genomförda åtgärder från klimathandlingsplanen

Regeringen presenterade den 21 december 2023 den klimatpolitiska handlingsplanen i enlighet med klimatlagen. Den klimatpolitiska handlingsplanen innehåller ett 70-tal konkreta förslag för utsläppsminskningar inom samtliga sektorer som antingen genomförs eller påbörjas under mandatperioden. Nedan listas de åtgärder som presenterades i klimathandlingsplanen och redan är genomförda:

- En preliminär svensk EU-position till EU:s 2040-mål inklusive en preliminär svensk position om en harmoniserad, träffsäker och kostnadseffektiv styrning inom jordbruket är framtagen.
- En notifiering är inskickad gällande överföring av utsläppsutrymme från EU:s utsläppshandelssystem till ESR.
- Beslut har fattats om tidigt deltagande i det nya utsläppshandelssystemet ETS2 och att förbränning av bränslen i ytterligare sektorer, utöver de som obligatoriskt omfattas, ska inkluderas.
- Förändringar i systemet för miljöprövning för att möjliggöra kortare, mer förutsebara och effektivare tillståndsprocesser har beslutats.
- Lagändringar har beslutats för kortare, effektivare och mer förutsebara tillståndsprocesser för utbyggnad av elnätet.
- Utvecklade metoder för att mäta exportens klimateffekt har tagits fram genom ett uppdrag till SCB.
- Boverket har analyserat hur klimatdeklarationerna av byggnader bör utvidgas.
- Energimyndigheten har analyserat ytterligare styrmedel för CCS samt avskiljning och användning av koldioxid (CCU).
- Sverige har ingått bilaterala överenskommelser om export av koldioxid för permanent lagring med fyra nordeuropeiska länder.
- En strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län har beslutats.
- Trafikverket har fått i uppdrag att samordna myndigheters arbete för transportsektorns klimatomställning.
- Energimyndigheten har fått i uppdrag att samordna frågor om laddinfrastruktur för transporter.
- En skrotningspremie har införts.
- Ett stöd för marknadsintroduktion av eldrivna lätta lastbilar har införts.
- En fortsatt analys om ändrad viktgräns för körkortsbehörighet B för fordon som drivs på el, biogas eller vätgas har genomförts av Transportstyrelsen.
- Fortsatt arbete för fordonsmärkning utifrån effektivitet och livscykelutsläpp pågår vid Energimyndigheten.
- Transportstyrelsen har fått i uppdrag att analysera hinder för åtkomst till mark för laddstationer med syfte att förbättra förutsättningarna för att få marktillgång.
- Trafikverket har fått i uppdrag att föreslå hur villkoren för statlig medfinansiering av samhällsekonomiskt lönsamma och kostnadseffektiva åtgärder i steg 1 och steg 2 av fyrstegsprincipen kan förtydligas.

- Trafikverkets uppdrag som nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart har förlängts och förtydligats.
- Sverige har verkat för att medlemsstaterna ska kunna tillgodoräkna sig bio-CCS inom EU:s klimatlagstiftning och för att incitament ska skapas för bio-CCS även på EU-nivå.
- Förstärkt satsning på återvätning av utdikade våtmarker i skogs- och jordbruksmark har beslutats.
- Medel har avsatts till metodutveckling för att mäta klimateffekter i praktisk jordbruksproduktion.
- Boverket har fått i uppdrag att analysera nationella åtgärder som bör införas i syfte att främja byggande i trä.
- Naturvårdsverket har fått i uppdrag att analysera behovet av att främja ladd- och tankinfrastruktur för arbetsmaskiner samt underlätta förutsättningarna för byte och transport av batterier till arbetsmaskiner.
- Förutsättningarna för länsstyrelserna att kunna samordna, stödja och vägleda arbetet med energi- och klimatomställningen i kommuner och regioner har förbättrats genom utvecklad energiplanering genom budgetsatsningar och uppdrag till myndigheter inklusive länsstyrelserna.
- En förordning för driftstöd till icke-statliga flygplatser som omfattar klimatkrav vid stödgivning har beslutats.

7 Klimatpolitiska rådets rapport

Det klimatpolitiska rådet ska utvärdera hur regeringens samlade politik är förenlig med klimatmålen. Rådet lämnade i mars 2024 sin årliga rapport. Klimatpolitiska rådet har i årets rapport särskilt fokuserat på regeringens klimathandlingsplan. Därutöver innehåller årets rapport en övergripande bild av utsläppsutvecklingen. I detta avsnitt kommenterar regeringen Klimatpolitiska rådets bedömningar och rekommendationer.

Bedömningar och rekommendationer

Klimatpolitiska rådet gör följande bedömningar:

- Regeringens målbild om en ambitiös och effektiv klimatpolitik speglas inte i handling. Den beslutade politiken under 2023 ökar utsläppen och leder inte i riktning mot att Sveriges klimatmål och EU-åtaganden till 2030 uppnås. Utsläppsgapet till klimatmålet 2045 har minskat under de senaste åren, men det finns ett betydande utsläppsgap kvar för att målet ska kunna nås. Sammantaget avsätter regeringen mer ekonomiska resurser till reformer som motverkar möjligheterna att nå klimatmålen än sådana insatser som bidrar till att klimatmålen uppnås.
- Den klimatpolitiska handlingsplanen leder in på en onödigt riskfylld väg för Sveriges klimatomställning. På kort sikt uppstår riskerna av att utsläppen ökar och nödvändiga beslut skjuts på framtiden, på lång sikt genom att den anvisade vägen mot nettonoll riskerar att vara för smal och innehåller satsningar på för få områden.
- Klimatpolitiska rådet delar regeringens uppfattning att kostnadseffektivitet är ett väsentligt perspektiv när klimatpolitiken utformas. I handlingsplanen används emellertid ordet kostnadseffektivitet främst retoriskt och inte som ett analytiskt begrepp. Regeringen saknar tillräckliga underlag för att säga att den politik som planeras är mer kostnadseffektiv än någon annan politik.

- Det är bra att regeringens handlingsplan befäster och understryker det sedan tidigare beslutade långsiktiga målet om noll nettoutsläpp 2045 och att samtliga partier i riksdagen nu står bakom detta mål. Samtidigt skapar regeringen osäkerhet hos aktörerna om det närliggande etappmålet 2030. Dels genom den förda politiken som ökar utsläppen, dels genom att avisera en ny utredning av de nationellt beslutade 2030-målen. Utredningen kommer att göra liten praktisk skillnad för politik och aktörer.
- Handlingsplanen angriper till stor del klimatomställningen i bakvänd tidsordning. De nödvändiga beslut som behöver fattas under denna mandatperiod skjuts upp till nya utredningar. De stora långsiktiga reformer som behöver utredas påbörjas direkt, bit för bit, med otillräckliga konsekvensbedömningar och riskanalyser av helheten. Det är positivt att handlingsplanen aviserar en tydligare och mer transparent uppföljning av den klimatpolitiska handlingsplanen genom de årliga klimatredovisningarna till riksdagen.
- Handlingsplanen bidrar till ökade skillnader mellan den politik som regeringen har varit med om att besluta i EU och den politik som regeringen planerar att genomföra här hemma. Det kommer att leda till utmaningar för regeringen och risker för svenska aktörer. Det riskerar också att försvaga EU:s möjligheter att fortsatt vara ledande på global nivå. Handlingsplanen identifierar inte på ett tillfredställande sätt synergier, beroendeförhållanden eller konflikter mellan klimatpolitiken och andra olika politikområden. Handlingsplanen anger ingen tydlig strategi eller planerade insatser för att förbättra koordineringen med, och nyttja engagemanget hos, regioner och kommuner i klimatomställningen. Det är positivt att handlingsplanen aviserar en tydligare styrning av relevanta myndigheters uppgifter i klimatomställningen och bygga upp en långsiktig kompetens på området.
- Regeringens klimatpolitiska handlingsplan lever inte upp till klimatlagens krav. Den bortser från de etappmål för 2030 som riksdagen fastställt, samt saknar till stor del utsläppsprognoser och tidsangivelser för politikens genomförande.

Regeringens bedömning är att klimatförändringarna är ett globalt problem och den mest effektiva politiken genomförs bäst där den får störst effekt till lägst kostnad. EU är en central aktör såväl för att påverka utsläppen inom unionen som att driva på omvärlden. I och med Fit-for-55 har EU höjt ambitionen. I Fit-for-55 ingår en skärpning och utvidgning av EU:s utsläppshandelssystem som gör att nästan alla koldioxidutsläpp prissätts. EU:s klimatpolitik bidrar därmed till att minska våra utsläpp på ett kostnadseffektivt sätt. Ur ett kostnadseffektivitetsperspektiv är det inte optimalt att ha två olika målstrukturer som kräver delvis olika åtgärder för att nås. Regeringen avser att ge miljömålsberedningen i uppdrag att se över de svenska nationella etappmålen så att de bättre överensstämmer med Sveriges åtaganden inom EU, inklusive att se över det nationella etappmålet för inrikes transporter till 2030. EU-åtaganden ska nås, och det ska göras på ett kostnadseffektivt sätt.

Klimatpolitiken spänner över flera områden och saknar tydliga gränser. De styrmedel som är mest effektiva för att få ned utsläppen är inte nödvändigtvis de som innebär störst utgifter i statens budget. Ett exempel är det beslut som regeringen tagit om att inkludera ytterligare utsläpp i det kommande utsläppshandelssystemet ETS2.

För att politiken ska kunna vara effektiv måste den också vara genomförbar och mötas av acceptans. Tidigare politik med höga bränslepriser saknade acceptans. Därför har regeringen på kort sikt genomfört förändringar av reduktionsplikten och sänkt skatten på drivmedel, vilket medför att utsläppen ökar. I övrigt har regeringen stärkt en rad klimatstyrmedel, t.ex. stöden till laddinfrastruktur och till fordon och arbetsmaskiner med låga utsläpp av växthusgaser samt satsningarna på återvätning av

dikad torvmark. Klimatpolitiken har också breddats för att säkerställa att förutsättningarna finns på plats för företag och hushåll att genomföra klimatomställningen. Framför allt handlar det om att säkra en leveranssäker tillgång på fossilfri el och att effektivisera tillståndsprocesser. Regeringen har aviserat att nya styrmedel behövs och ska utformas för att säkerställa att Sveriges EU-åtaganden nås. Bland annat föreslås i denna proposition en förändring av reduktionsplikten som enligt regeringens bedömning minskar utsläppen tillräckligt mycket för att nå ESR-åtagandet. Detta bidrar även till att nå etappmålen på vägen mot 2045. För att säkerställa framtagande av styrmedel som både är kostnadseffektiva och kan vinna acceptans från samhället när fossila bränslen fasas ut behövs en noggrann analys. En utredning avses tillsättas med uppdrag att lämna förslag på styrmedel och åtgärder som innebär att Sveriges åtaganden i EU till 2030 nås på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt.

Regeringen delar inte Klimatpolitiska rådets bild att handlingsplanen angriper klimatomställningen i bakvänd tidsordning. Tillgång till fossilfri el är central för att klimatomställningen ska kunna genomföras. I dag tvekar företag inför investeringsbeslut i omställningen eftersom de inte får tillgång till fossilfri el i den mån det behövs för omställningen. Snabbare tillståndsprocesser, tillgång till fossilfri el samt tillgång till rätt utbildad arbetskraft är alla frågor som är förutsättningar för industrins omställning. Utbyggnaden av planerbar energi tar tid och behöver därför komma igång snarast för att industrin ska kunna ställa om.

Regeringen bedömer att klimathandlingsplanen är i linje med de krav som ställs i klimatlagen. Ett flertal av de uppgifter som Klimatpolitiska rådet anser saknas finns i den klimatredivisning som lämnades i budgetpropositionen för 2024.

Klimatpolitiska rådet gör följande bedömning:

- Regeringens klimatredivisning uppfyller lagens krav och tjänar som ett underlag för att kunna följa politikens inverkan på möjligheterna att nå klimatmålen.
- Vi välkomnar att regeringen avser att årligen följa upp handlingsplanens genomförande i klimatredivisningen till riksdagen, samt att denna redovisning kommer att ske på övergripande nivå i statsbudgeten.

Regeringen delar Klimatpolitiska rådets bild.

Klimatpolitiska rådet gör följande bedömning:

- Det är positivt att den klimatpolitiska handlingsplanen framhåller det långsiktiga målet om noll nettoutsläpp senast 2045 och att gapet till målet minskat under de senaste åren. Regeringen ger dock en missvisande bild av handlingsplanens förväntade bidrag till att målet uppnås. Påståendet att handlingsplanen leder ”hela vägen till nettonoll” brister i saklighet.
- Den klimatpolitiska handlingsplanen brister i konkretion. Planen innehåller till stora delar allmänna ambitioner och planerade analyser. Utifrån behovet av ytterligare åtgärder för att nå klimatmålen är det anmärkningsvärt att handlingsplanen innehåller få konkreta insatser utöver de som redan sedan tidigare beslutats eller aviserats.

Regeringen delar inte Klimatpolitiska rådets bedömning att klimathandlingsplanen brister i saklighet. Fokus i klimathandlingsplanen ligger på Sveriges långsiktiga klimatmål, nettonollutsläpp till 2045, och på att skapa förutsättningar för att målet ska kunna nås. De utsläpp som fortfarande behöver minska för att nettonollmålet ska kunna nås omfattas till stor del i dag av styrning i de två utsläppshandelssystemen på EU-nivå.

Den nationella politikens roll är inte att dubblera styrningen från EU utan att komplettera den.

Handlingsplanen beskriver insatser som över tid kommer att ge de förutsättningar som behövs för att ställa om och nå klimatmålen. Utgångspunkten är att det är näringslivet och hushållen som utför omställningen men att regeringen aktivt och kontinuerligt behöver skapa och säkerställa att rätt förutsättningar finns på plats för att det ska kunna ske. Klimathandlingsplanen syftar därför till att skapa de nödvändiga förutsättningarna för att omställningen ska kunna genomföras och att det långsiktiga 2045-målet ska nås. För att utsläppsminskningarna ska bli verklighet krävs det bl.a. att elen finns där den behövs, att tillståndprocesserna kortas, att arbetskraften har den nödvändiga kompetensen och att en växande bioekonomi utvecklas. I handlingsplanen finns både konkreta åtgärder som regeringen tar ställning till nu och åtgärder som kommer vidtas senare under mandatperioden efter noggrannare analys. Se även avsnitt 6 gällande uppföljning av handlingsplanen.

Många av de åtgärder som behöver finnas på plats för att nå hela vägen till nettonollutsläpp behöver förberedas och beslutas under innevarande mandatperiod. Särskilt gäller det expansionen av den planerbara delen av kraftsystemet. Det handlar också om att åtgärda de utdragna tillståndprocesser som annars riskerar leda till att företag har får revidera sina planer och senarelägga sin omställning. Staten har trots höga ambitioner och målsättningar på en rad områden inte hållit jämna steg med näringslivet genom att skapa de förutsättningar som krävs för att ambitioner och mål ska vara möjliga att uppfylla.

Klimatpolitiska rådet gör följande bedömning och rekommendationer:

- Regeringens klimatpolitiska handlingsplan är inte en plan för hur Sveriges etappmål eller EU-åtaganden till 2030 ska nås. Med beslutad politik väntas i stället utsläppen öka under mandatperioden och ansvaret för att nå mål och åtaganden till 2030 skjuts över till nästa mandatperiod. Det finns stora osäkerheter kring hur Sveriges kolsänka i markanvändningssektorn (LULUCF) kommer att utvecklas. Det går att kompensera ett underskott inom markanvändningssektorn genom att åstadkomma ytterligare utsläppsminskningar inom ESR-sektorn. Men någon sådan strategi aviseras inte i handlingsplanen.
- Handlingsplanen saknar nya insatser för att öka det naturliga upptaget i skog och mark. Handlingsplanen presenterar mer konkret politik för teknisk avskiljning och lagring av koldioxid, både från fossila och biogena källor (CCS och bio-CCS). Det är oklart hur regeringen ska kunna förena de kraftigt försvagade klimatpolitiska styrmedlen på transportområdet med utfästelser om att inte begränsa avverkningsvolymerna i svenskt skogsbruk.
- Ta fram en samlad plan för att öka upptaget av koldioxid i skog och mark, samt skapa en säkerhetsmarginal mot Sveriges EU-åtagande i markanvändningssektorn (LULUCF) genom ytterligare utsläppsminskningar inom ansvarsfördelningsförordningen (ESR).
- Redogör för hur Sveriges EU-åtaganden inom ansvarsfördelningsförordningen (ESR) och markanvändningssektorn (LULUCF) ska nås i den nationella energi- och klimatplan som ska lämnas in till Europeiska kommissionen senast den 30 juni 2024.

Regeringen och dess samarbetsparti är överens om att Sverige ska nå sitt ESR-åtagande inom EU. Det är viktigt att målet nås på ett kostnadseffektivt sätt samt att de styrmedel som tas fram för att nå det kan vinna acceptans från samhället. Genom

förslag i denna proposition beräknas ESR-åtagandet för 2030 nås. Vidare har Miljömålsberedningen redan i uppdrag att föreslå hur Sveriges åtagande inom marksektorn (LULUCF) ska kunna nås.

Inom ramen för EU:s åtaganden att minska nettoutsläppen finns flexibilitetsmekanismer som syftar till att underlätta klimatomställningen och säkerställa ett kostnadseffektivt genomförande. Att minska utsläppen i länder där man inte kommit lika långt i omställningen är sannolikt mer kostnadseffektivt och bidrar också till att underlätta för hela EU att nå sina åtaganden. Utsläppen behöver minska, men så länge ambitionen för EU:s samlade utsläpp upprätthålls spelar det ingen roll för klimatet var utsläppsminskningarna sker.

Klimatpolitiska rådet ger följande rekommendationer:

- Besluta om ett åtgärds paket för att minska transportsektorns och arbetsmaskinernas utsläpp under innevarande mandatperiod som innefattar såväl elektrifiering av fordonsflottan som ökad inblandning av fossilfria drivmedel och ett mer transporteffektivt samhälle.
- Regeringens klimatpolitiska handlingsplan saknar såväl analys som strategi för hur regeringen avser arbeta för att öka acceptansen för klimatpolitiska styrmedel. Brist på eller rädsla för en låg acceptans får inte bli ett argument för att pausa omställningen. Tvärtom behöver regeringen arbeta för att bygga acceptans och engagemang i klimatpolitiken nu, för att underlätta en rättvis omställning framöver. Regeringen formulerar i handlingsplanen inget eget förhållningsätt, eller konkreta politiska insatser, för rättvis omställning, utan hänvisar till den sociala klimatplan med åtgärder för rättvis omställning som enligt EU:s krav ska presenteras först 2025.
- Kombinera skärpta klimatstyrmedel med riktad fördelningspolitik för att fördela omställningens vinster och kostnader på ett balanserat sätt.

Regeringen delar Klimatpolitiska rådets bedömning att fler insatser behövs för att minska utsläppen. I regeringens klimathandlingsplan finns flera åtgärds paket för minskad klimatpåverkan från transporter och arbetsmaskiner. I denna proposition aviseras en förändrad reduktionsplikt som enligt regeringens bedömning minskar utsläppen tillräckligt mycket för att nå ESR-åtagandet. Utöver det föreslås medel avsättas för bl.a. förstärkning av Klimatklivet, stöd genom sociala klimatfonden i form av en elbilspremie riktad till grupper i behov av stöd t.ex. i glesbygd, förutsatt kommissionens godkännande, och stärkt stöd till produktion av biogas från gödsel.

Utfasningen av fossila drivmedel är av central betydelse. Regeringen konstaterar att användningen av fossil bensin och diesel i princip behöver fasas ut senast 2045 på ett kostnadseffektivt och samhällsekonomiskt effektivt sätt.

Både företag och hushåll behöver fasa ut de fossila bränslena. Det kan bara uppnås i en ekonomi som växer och där välståndet ökar. Stabila och växande hushålls ekonomier och ett gynnsamt företagsklimat är förutsättningar för omställningens effektivitet och breda förankring hos folket. Utan ett brett stöd för klimatpolitiken kommer det inte att kunna genomföras.

Regeringen delar Klimatpolitiska rådets bedömning om att acceptans är ett viktigt område för klimatomställningen. En förutsättning för en framgångsrik klimatpolitik är att den har acceptans bland väljarna. Se avsnitt 4.2 om acceptans för klimatomställningen.

Klimatpolitiska rådet ger följande bedömning och rekommendation:

- Regeringen presenterar ingen strategi för att nå Sveriges nationella etappmål till 2040 för ESR-sektorn i handlingsplanen. Utvecklingen av EU:s klimatravverk förväntas få stor påverkan på Sveriges klimatpolitik till 2040. Vi instämmer därför i regeringens bedömning i handlingsplanen att det kan finnas anledning att se över det nationella etappmålet till 2040 beroende på hur EU:s klimatravverk utvecklas.
- Ta fram en tydlig svensk position för ett vetenskapligt grundat och ambitiöst klimatmål för EU 2040 i god tid innan den nya Europeiska kommissionen tillträder.

Regeringen delar Klimatpolitiska rådets bedömning att utvecklingen av EU:s klimatravverk förväntas få stor påverkan på Sveriges klimatpolitik till 2040. Regeringens preliminära ståndpunkt beskrivs i faktapromemorian Meddelande om EU:s klimatmål för 2040 (2023/24:FPM48).

Där framgår följande:

”Regeringen välkomnar därför ett klimatmål för EU till 2040 som skapar förutsättningar för en samhällsekonomiskt effektiv bana mot klimatneutralitet inom unionen till 2050. Det kommande målet behöver vara baserat på bästa tillgängliga vetenskap och vara i linje med Parisavtalets 1,5-gradersmål. Regeringen bedömer att ett EU-mål och nationellt fastställt bidrag (NDC) till Parisavtalet som ligger i linje med en ambitiös klimatpolitik ökar möjligheterna att påverka andra stora globala utsläppare att ställa om och därmed bidrar till att höja den globala ambitionsnivån. EU är och ska fortsatt vara en central aktör för att påverka såväl utsläppen inom unionen som att driva på omvärlden.”

Klimatpolitiska rådet ger följande rekommendation:

- Bidra till att EU:s två utsläppshandelssystem utvecklas så att aktörer som går före i klimatomställningen gynnas samt att klimatneutralitet nås i hela EU.

Regeringen anser att prissättning av utsläpp av växthusgaser är centralt för en ambitiös och effektiv klimatpolitik och bör harmoniseras på EU-nivå för att säkerställa kostnadseffektivitet och konkurrensneutralitet. Regeringen delar Klimatpolitiska rådets bild av att prissättningen av fossila utsläpp ska fortsätta utvecklas för att säkerställa att Sveriges klimatåtagande i EU nås samt bidra till Sveriges klimatmål och den gröna omställningen med hänsyn tagen till andra samhällsmål, svensk konkurrenskraft och EU-rättsliga förutsättningar samt att förutsättningarna och levnadsstandarden för enskilda, hushåll och företag inte stagnerar. Delar av detta kan ske inom EU:s två utsläppshandelssystem och en del av detta behöver kompletteras genom annan styrning. Regeringen har fattat beslut om att genomföra ETS2 från 2027 och dessutom med större omfattning än vad som är obligatoriskt.

Klimatpolitiska rådet ger följande rekommendation:

- Utveckla en strategi tillsammans med berörda aktörer för jordbrukets klimatpåverkan som innefattar alla växthusgaser och tar sikte mot ett framtida klimatneutralt jordbruk. Dra lärdomar från länder och regioner som redan har tagit steg i detta arbete.

Regeringen bedömer att svenskt jordbruk i internationell jämförelse är klimateffektivt med låga utsläpp per producerad enhet. Regeringen anser att det är väsentligt att undvika att genom nationell styrning snedvrider konkurrensen på livsmedelsmarknaden, skapa läckage av utsläpp eller hämma livsmedelsproduktionen. Fortsatta åtgärder för ökad produktivitet och resurseffektivitet kan ge både lägre växthusgasutsläpp och ökad lönsamhet i jordbruket. Vartefter den tekniska utvecklingen förbättrar möjligheterna att minska utsläppen från jordbrukssektorn bör Sverige verka för att på EU-nivå införa en harmoniserad, träffsäker och kostnadseffektiv styrning mot minskade utsläpp. Regeringen avsatte i budgetpropositionen för 2024 medel för metodutveckling för att mäta klimateffekter i praktisk jordbruksproduktion samt för att testa åtgärder för att minska jordbrukets klimatpåverkan. Regeringen bevakar också vad som händer i andra länder och följer utvecklingen. I denna proposition föreslås stärkt stöd till produktion av biogas från gödsel och ett nytt tillfälligt investeringsstöd, Kväveklivet, som kan bidra till minskade utsläpp.

Klimatpolitiska rådet gör följande bedömning:

- Det är positivt att handlingsplanen framhåller ett budskap om brådska och möjligheter i internationella sammanhang för att kunna ge utväxling för svenskt klimatarbete. För att ge trovärdighet till detta budskap bör det motsvaras av konkreta åtgärder på nationell och europeisk nivå. Det är viktigt att Sverige driver på för en global utfasning av fossila bränslen. Därför är vi kritiska till att handlingsplanen öppnar för att svenska biståndsmedel ska kunna användas för investeringar i fossilgas. Det riskerar bidra till inläsningseffekter i den fossila ekonomin.

Regeringen delar Klimatpolitiska rådets bild att Sverige bör driva på för en global utfasning av fossila bränslen. Klimatbiståndet ska bidra till begränsad klimatpåverkan och omställning, inklusive genom ökad tillgång till fossilfria och effektiva lösningar. Insatser som främjar energieffektivisering, och på så sätt accelererar utfasningen av fossila bränslen, bör också stödjas.

Klimatpolitiska rådet ger följande bedömning och rekommendation:

- Energi- och resurseffektivisering är lågt prioriterat och den planerade politiken har låg konkretion i regeringens handlingsplan. Den EU-gemensamma principen om ”energieffektivisering först” nämns inte, utan handlingsplanen domineras snarare av ett tillförselperspektiv. Vikten av en generellt sett mer effektiv och cirkulär resursanvändning lyfts fram, men främst i beskrivningar av EU:s omfattande politik på området.
- Gör energi- och resurseffektivisering till en bärande del av Sveriges politik för klimatomställningen och tydliggör hur Sverige ska bidra till att nå EU:s mål om energieffektivisering.

Regeringen delar Klimatpolitiska rådets bild att energieffektivisering och resurseffektivisering är viktigt. Den mest effektiva politiken genomförs bäst där den får störst effekt till lägst kostnad. Som Klimatpolitiska rådet nämner finns en omfattande politik inom EU på området, vilket regeringen ser positivt på. Den nationella politikens roll är inte att dubblera styrningen från EU utan att komplettera den.

För klimatomställningen i Sverige är det viktigt att frigöra energi för att underlätta omställningen och minska trycket på utbyggnaden av elsystemet. Samtidigt skiljer situationen i Sverige sig åt i förhållande till större delen av EU genom att elen och den

mesta av värmen som används i Sverige är fossilfri. Effektiv användning av el och värme blir därmed en fråga om samhällsekonomisk effektivitet snarare än en fråga om utsläppsminskningar som den är i större delen av EU. Den kraftiga expansion av elsystemet som Sverige står inför är en stor utmaning. Produktion av vätgas och elektrobränslen är energikrävande. Det är därför mycket viktigt att energimarknaderna är välfungerande och att utvecklingen mot en mer effektiv användning av energi och andra resurser fortsätter.

Regeringen presenterade den 14 mars 2024 propositionen Energipolitikens långsiktiga inriktning (prop. 2023/24:105). I denna föreslår regeringen att Sveriges mål för energi-effektivisering bör ses över i syfte att tydligare främja en samhällsekonomiskt effektiv användning av energi och ett effektivt nyttjande av energisystemet som bidrar till den gröna omställningen.

Klimatpolitiska rådet ger följande bedömning och rekommendation:

- Fossilfri elektrifiering är handlingsplanens högst prioriterade område. De planerade insatserna fokuserar främst på ökad produktion av fossilfri el i form av ny kärnkraft. Den ensidiga betoningen på nya kärnreaktorer riskerar att skymma behovet av annan ny fossilfri elproduktion på kort sikt, samt behovet av åtgärder för att främja energilager, elnät, flexibel elanvändning och elmarknaden. Regeringen saknar till stor del utredningsunderlag för det stora skifte som annonseras i energipolitiken, bl.a. vad gäller konsekvenser för klimatomställningen.
- Utveckla en bredare och mindre sårbar elektrifieringsstrategi, som bl.a. löser frågan om ersättning till kommuner vid vindkraftsetableringar och skapar goda förutsättningar för investeringar i havsbaserad vindkraft, solex, elnät, energilager och flexibel och effektiv energianvändning.

Regeringen anser att propositionen Energipolitikens långsiktiga inriktning utgör ett viktigt komplement till och är samordnad med klimathandlingsplanen. I propositionen redogör regeringen för hur Sveriges konkurrenskraft och välfärd bygger på tillgång till fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser och att ytterligare steg behöver tas i elektrifieringen av industrin och transportsektorn för att nå klimatmålen och möjliggöra den gröna omställningen. Med den elektrifiering som samhället står inför väntas elbehovet i Sverige öka kraftigt, och för att möta detta behov och samtidigt säkerställa god försörjningstrygghet krävs en omfattande utbyggnad av elproduktionskapacitet, elnät och lagringsmöjligheter samt förbättrade möjligheter för flexibilitet. Regeringen föreslår i propositionen ett planeringsmål för att det svenska elsystemet ska ge förutsättningar att leverera den el som behövs för en ökad elektrifiering och för att möjliggöra den gröna omställningen. Regeringen föreslår också ett leveranssäkerhetsmål om att det svenska elsystemet ska ha förmågan att leverera el där efterfrågan finns, i rätt tid och i tillräcklig mängd, i den utsträckning det är samhällsekonomiskt effektivt. Propositionen redogör också för inriktningen inom en rad områden som är centrala för energisystemets utveckling, bl.a. en utvecklad energiplanering, elmarknadens utveckling, samt inriktningen på elproduktion inom olika kraftslag, inklusive kärn-, vatten-, vind- och solkraft. Regeringens arbete för att förbättra förutsättningarna för ny kärnkraft fortsätter och går nu in i en mer intensiv fas. Förutsättningarna att genomföra klimatomställningen förbättras när mer planerbar elproduktion kommer på plats.

I denna proposition föreslås särskilt ekonomiskt stöd till kommuner, i syfte att stärka deras incitament att tillstyrka ny vindkraft, investeringsstöd för att stärka

leveranssäkerheten i elsystemet samt genomförande av förslag från betänkandet Värde av vinden (SOU 2023:18).

Klimatpolitiska rådet gör följande bedömning:

- Handlingsplanen innehåller allmänna skrivningar om jord- och skogsbrukets viktiga roll i klimatomställningen samt ambitioner om en växande bioekonomi. Den innehåller däremot få konkreta insatser på området. På kort sikt innebär den planerade politiken tvärtom att användningen av biodrivmedel i Sverige kraftigt minskar och användningen av fossil bensin och diesel ökar.

Regeringen delar Klimatpolitiska rådets bild att jord- och skogsbruket har en viktig roll i klimatomställningen. Klimatklivet är ett viktigt styrmedel som ger stöd till utsläppsminskande åtgärder i bl.a. jordbrukssektorn och främjande åtgärder vad gäller bioekonomin. Regeringen har även stärkt stödet till produktion av biogas. Inom ramen för den strategiska planen, som är Sveriges genomförande av EU:s gemensamma jordbrukspolitik, avsätts betydande resurser till att stödja investeringar, innovationer, metodutveckling och kompetensutveckling som bidrar till att öka produktiviteten, resurseffektiviteten och minska växthusgasutsläppen från jordbruket. Den 1 december 2023 presenterade Bioekonomiutredningen sitt slutbetänkande En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle (SOU 2023:84). Betänkandet innehåller förslag till en nationell strategi inklusive uppföljningsbara mål och åtgärder för en hållbar, konkurrenskraftig och växande bioekonomi. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet. Regeringen har även tillsatt en särskild utredare med syftet att utveckla en framtida ändamålsenlig skogspolitik som främjar ett långsiktigt hållbart konkurrenskraftigt skogsbruk, ökad skoglig tillväxt och en långsiktigt ökad tillgång till hållbar skoglig biomassa för att fullt ut kunna bidra till klimatomställningen samt jobb och tillväxt i hela landet (dir. 2024:16).

Klimatpolitiska rådet gör följande bedömning:

- Handlingsplanen belyser behovet av kompetensutveckling i näringslivet men berör i övrigt få aspekter av kompetens och annan kapacitet hos klimatomställningens aktörer. Politiken behöver stödja fler dimensioner av kompetensutveckling, från avancerad spetsutbildning till folkbildning i sin bredaste mening. Klimatpolitiska rådet bedömer att kapaciteten behöver stärkas i den offentliga förvaltningen för att löpande utveckla, genomföra och utvärdera nationell och europeisk klimatpolitik, och stödja den strukturomvandling den medför, samt för att öka den internationella utväxlingen av svenskt klimatarbete.

Regeringen delar Klimatpolitiska rådets bild att tillgång till arbetskraft med rätt kompetens är en viktig förutsättning för klimatpolitikens genomförande. Klimatomställningen innebär en strukturomvandling i stora delar av det svenska näringslivet. Omställningen förändrar svensk industri genom nya processer, tekniker och behov av kompetens, särskilt vid stora företagsetableringar och expansioner. Det krävs ingenjörer, forskare, installatörer och driftspersonal med expertis i nya tekniker och industriområden, samt förbättrad digital kompetens för teknikutvecklingen och mer hållbara processer. Det är viktigt att utveckla dessa färdigheter över hela arbetsmarknaden, inklusive privat och offentlig sektor, inom tillverkning, transport, bygg m.m.

Som Klimatpolitiska rådet uppmärksammar i sin rapport har regeringen i budgetpropositionen för 2024 avsatt medel för att stärka möjligheten för människor att gå olika typer av tekniska utbildningar, även för redan yrkesverksamma som vill omskola sig. I syfte att möta de fortsatt stora kompetensbehoven, möjliggöra omställning och

främja matchning på arbetsmarknaden har regeringen utökat antalet utbildningsplatser inom yrkesinriktade vuxenutbildningen och yrkeshögskolan. Enligt Myndigheten för yrkeshögskolan har mer än 40 000 nya utbildningsplatser beviljats på yrkeshögskolans program 2024. Totalt 477 utbildningar, varav 124 inom utbildningsområdet Teknik och tillverkning, har beviljats. I Klimathandlingsplanen aviserar regeringen även att man ska ta fram en s.k. STEM²⁸-strategi som spänner över hela utbildningssystemet för att få fler personer med gedigna kunskaper inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik. I början av 2024 bjöd regeringen in olika aktörer till ett rundabordssamtal för att få inspel och förslag till den kommande STEM-strategin som kommer att presenteras i slutet av 2024.

Klimatpolitiska rådet lyfter även behovet av att stödja kommuner, regioner och myndigheter i deras arbete med den gröna omställningen, inte minst mindre kommuner i Norrbottens och Västerbottens län som är särskilt påverkade av omställningen. Regeringen har beslutat om en strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. Tillväxtverket har också fått ett särskilt uppdrag att samordna arbetet på nationell nivå för att stödja nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. I budgetpropositionen för 2024 tillförde regeringen 10 miljoner till myndigheten för arbetet och beräknade att anslaget skulle öka med 10 miljoner kronor per år 2025 och 2026 för samma ändamål.

I regeringens klimathandlingsplan lyfts också vikten av engagemang och acceptans för klimatomställningen. Klimatarbetet i Sverige är en framgångssaga för svensk industri och Sveriges BNP-tillväxt är sedan länge frikopplad från fossila utsläpp. Att vara världsledande i omställningen innebär stora möjligheter, men kan också innebära utmaningar och förändringar som slår hårdare mot vissa grupper än andra. Det är därför viktigt att medborgare, civilsamhälle och företag i hela landet har förutsättningar att vara en del av utvecklingen och ta del av fördelarna med klimatomställningen. För att uppnå engagemang och acceptans för klimatpolitiken behöver större hänsyn tas till hur medborgare och företag i olika delar av landet påverkas av klimatomställningen. Hela landet behöver inkluderas i omställningsarbetet. För att ta del av medel från den sociala klimatfonden avser regeringen att ta fram en social klimatplan med åtgärder för en rättvis klimatomställning.

Klimatpolitiska rådet ger följande rekommendation:

- Inkludera klimatperspektivet i den pågående översynen av det finanspolitiska ramverket inklusive de statsfinansiella effekterna av olika vägval i klimatomställningen.

Den pågående översynen av det finanspolitiska ramverket sker inom ramen för en parlamentariskt sammansatt kommitté. Enligt direktivet ska kommittén se över nivån på målet för den offentliga sektorns finansiella sparande och bedöma om det finanspolitiska ramverket behöver anpassas för att möjliggöra en effektivare stabiliseringspolitik och ett bättre samspel mellan finanspolitiken och penningpolitiken (dir. 2023:162). Kommittén ska analysera målnivåns betydelse för möjligheterna att säkerställa långsiktigt hållbara offentliga finanser och för att kunna hantera framtida kraftiga konjunktur nedgångar samt andra samhällsutmaningar. Kommittén ska utifrån direktiven beakta de frågor som den finner lämpligt.

²⁸ STEM står för Science, Technology, Engineering and Mathematics.

Klimatpolitiska rådet ger följande rekommendation:

- Bygg en mer robust politik genom att koppla samman investeringar i stärkt totalförsvaret och ökad självförsörjning med klimatomställning och klimatanpassning.

Regeringen delar Klimatpolitiska rådets bild om vikten av att koppla samman satsningar på ett stärkt totalförsvaret och klimatanpassning. Den nationella strategin och regeringens handlingsplan för klimatanpassning understryker att arbetet med klimatanpassning, kris- och försörjningsberedskap är tätt sammankopplade och bör samordnas i högre grad (skr. 2023/24:97). Krisberedskapen stärks av att t.ex. infrastruktur samt energi-, livsmedels- och vattenförsörjning är robusta i ett förändrat klimat. Att ta hänsyn till och minska klimatrelaterade risker behöver vara en integrerad del av krisberedskapsarbetet och samhällsplaneringen. Även Försvarets verksamhet berörs både direkt och indirekt av konsekvenserna av klimatförändringarna och myndigheten arbetar med klimatanpassning. Likaså behöver arbetet med klimatanpassning beakta beredskapsperspektivet. Därför avser regeringen att verka för att arbetet med klimatanpassning och beredskap samordnas för att använda begränsade resurser effektivt, ta tillvara synergier och hantera målkonflikter och risker. Arbetet för klimatanpassning och beredskap kan förstärka varandra i gemensamma processer för samordning, styrning, uppföljning samt planering och genomförande av åtgärder. Detta kan skapa synergier och leda till effektivare användning av resurser.

Även i ett internationellt perspektiv blir förhållandet mellan klimatpolitiska frågor i vid bemärkelse och säkerhetspolitiken allt viktigare. I sköra stater riskerar klimatförändringarnas effekter, såsom matbrist, torka och andra extrema väderhändelser, skapa eller förvärra konflikter och humanitära behov och driva människor på flykt. Utöver att Sverige och EU genom klimatomställningen kan öka den inhemska säkerheten kan klimatarbetet, rätt genomfört, motverka risken för nya och intensifierade konflikter i utvecklingsländer drabbade av klimatförändringar. För att motverka denna utveckling i drabbade samhällen och områden behöver stöd till klimatanpassning utformas efter behov. Vidare pågår ett arbete inom EU och Nato för att stärka respektive organisations arbete för att hantera klimatförändringarnas påverkan på internationell säkerhet och försvar.

Klimatpolitiska rådet ger följande rekommendation:

- Regeringen skapade tidigt förväntningar på en bred dialog om den klimatpolitiska handlingsplanens utformning. Under själva arbetet med planen tog de dock inte tillvara på möjligheten att involvera olika samhällsaktörer för att säkerställa att olika perspektiv blir belysta, stärka förankringen och därmed kunna öka engagemanget i klimatomställningen. Handlingsplanen innehåller inte någon plan för hur regeringen vill driva fortsatt aktörssamverkan på bred front, exempelvis inom ramen för det nationella initiativet Fossilfritt Sverige.

Regeringen delar Klimatpolitiska rådets bild att aktörssamverkan är viktig. Politiken måste ge näringslivet rätt förutsättningar att ställa om. Regeringen genomförde därför rundabordsamtal med ett antal branscher inför arbetet med klimathandlingsplanen, under ledning av klimat- och miljöministern och med medverkan av flertalet ministrar och representanter för näringsliv, akademi och organisationer. I juni 2023 arrangerades en heldagskonferens, det nationella klimatmötet, med hundratals inbjudna aktörer från näringsliv, akademi och civilsamhälle för att diskutera förutsättningarna för Sveriges klimatomställning. Vårdar för mötet var statsministern, energi- och näringsministern och klimat- och miljöministern. Inom initiativet Fossilfritt Sverige

har 22 olika branscher tagit fram färdplaner för att göra Sverige till världens första fossilfria välfärdsland.

Klimatpolitiska rådet ger följande rekommendation:

- Bredda samverkan vid utformningen och genomförandet av klimatpolitiken för att bidra till acceptans och engagemang. Inkludera, vid sidan om näringslivet, även kommuner, regioner och civilsamhällets organisationer.

Regeringen bedömer att klimatpolitiken och behovet av omställning är väl förankrad i det svenska samhället. Klimathandlingsplanen utformades utifrån underlag som remitterats till näringslivet, kommuner, regioner och civilsamhället. Svenska företag har ett djupt engagemang i klimatomställningen och ser stora möjligheter i att växa och ta marknadsandelar genom fossilfri konkurrenskraft. Under beredningen av klimathandlingsplanen hölls också flera branschmöten med näringslivet. Under det närmaste året kommer regeringen ta fram en social klimatplan. Inom ramen för beredningen av denna plan kommer samråd att ske. Den sociala klimatplanen ska lämnas till EU-kommissionen i juni 2025.

Bilaga 5

Förslag om ytterligare sänkt skatt på arbetsinkomster och pension

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian	2
2	Promemorians lagförslag.....	3
3	Förteckning över remissinstanserna	10

Bilaga till avsnitt 12.1

1 Sammanfattning av promemorian

I promemorian föreslås att det ordinarie jobbskatteavdraget ska förstärkas med totalt 8,11 miljarder kronor. Skattesänkningen riktas främst till heltidsarbetande med låga och medelhöga inkomster. I genomsnitt minskar skatten med ca 1 900 kronor per person och år för dem som berörs av förslaget om förstärkt jobbskatteavdrag.

I promemorian föreslås vidare att det förhöjda grundavdraget för personer som vid årets ingång har fyllt 66 år förstärks med totalt 1,84 miljarder kronor. I genomsnitt minskar skatten med ca 1 100 kronor per person och år för dem som berörs av förslaget om förstärkning av det förhöjda grundavdraget.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

2 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 63 kap. 3 a § och 67 kap. 7 § inkomstskattelagen¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

63 kap.

3 a §

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 66 år är grundavdraget beloppet enligt 3 § med tillägg av följande särskilda belopp.

<u>Fastställd förvärsinkomst</u>	<u>Särskilt belopp</u>
överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	0,687 prisbasbelopp
överstiger 0,91 men inte 1,11 prisbasbelopp	0,885 prisbasbelopp minskat med 20 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 1,11 men inte 1,965 prisbasbelopp	0,600 prisbasbelopp ökat med 5,7 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 1,965 men inte 2,72 prisbasbelopp	0,333 prisbasbelopp ökat med 19,49 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 2,72 men inte 3,11 prisbasbelopp	39,49 procent av den fastställda förvärsinkomsten minskat med 0,212 prisbasbelopp
överstiger 3,11 men inte 3,24 prisbasbelopp	49,49 procent av den fastställda förvärsinkomsten minskat med 0,523 prisbasbelopp
överstiger 3,24 men inte 5,00 prisbasbelopp	0,208 prisbasbelopp ökat med 26,93 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 5,00 men inte 7,88 prisbasbelopp	0,300 prisbasbelopp ökat med 25,13 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	0,986 prisbasbelopp ökat med 16,43 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 8,08 men inte 10,74 prisbasbelopp	2,313 prisbasbelopp

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

överstiger 10,74 men inte 12,16 prisbasbelopp	8,972 prisbasbelopp minskat med 62 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 12,16 men inte 13,54 prisbasbelopp	1,430 prisbasbelopp
överstiger 13,54 men inte 38,42 prisbasbelopp	2,206 prisbasbelopp minskat med 5,74 procent av den fastställda förvärvsinkomsten

*Föreslagen lydelse***63 kap.**3 a §²

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 66 år är grundavdraget beloppet enligt 3 § med tillägg av följande särskilda belopp.

Fastställd förvärvsinkomstSärskilt belopp

överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	0,687 prisbasbelopp
överstiger 0,91 men inte 1,11 prisbasbelopp	0,885 prisbasbelopp minskat med 20 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,11 men inte 1,965 prisbasbelopp	0,600 prisbasbelopp ökat med 5,7 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,965 men inte 2,72 prisbasbelopp	0,333 prisbasbelopp ökat med 19,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 2,72 men inte 3,11 prisbasbelopp	39,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,212 prisbasbelopp
överstiger 3,11 men inte 3,24 prisbasbelopp	49,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,523 prisbasbelopp
överstiger 3,24 men inte 5,00 prisbasbelopp	0,125 prisbasbelopp ökat med 29,50 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 5,00 men inte 7,88 prisbasbelopp	0,215 prisbasbelopp ökat med 27,70 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	0,9 prisbasbelopp ökat med 19 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 8,08 men inte 10,93 prisbasbelopp	2,435 prisbasbelopp

² Senaste lydelse 2023:757.

överstiger 10,93 men inte 12,43 pris- 9,212 prisbasbelopp minskat med
basbelopp 62 procent av den fastställda
förvärvsinkomsten

överstiger 12,43 men inte 13,54 pris- 1,505 prisbasbelopp
basbelopp

överstiger 13,54 men inte 39,75 pris- 2,282 prisbasbelopp minskat med
basbelopp 5,74 procent av den fastställda
förvärvsinkomsten

Nuvarande lydelse

67 kap.

7 §

För dem som vid beskattningsårets ingång inte har fyllt 66 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

Arbetsinkomst som beskattas i Sverige

Skattereduktion

överstiger inte 0,91 prisbasbelopp

skillnaden mellan arbetsinkomsterna och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

överstiger 0,91 men inte 3,24 pris-
basbelopp

skillnaden mellan å ena sidan summan av 0,91 prisbasbelopp och 8,74 procent av arbetsinkomsterna mellan 0,91 och 3,24 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

överstiger 3,24 men inte 8,08 pris-
basbelopp

skillnaden mellan å ena sidan summan av 1,813 prisbasbelopp och 16,43 procent av arbetsinkomsterna mellan 3,24 och 8,08 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

överstiger 8,08 men inte 13,54
prisbasbelopp

skillnaden mellan 2,608 prisbasbelopp och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

överstiger 13,54 prisbasbelopp

skillnaden mellan 2,608 prisbasbelopp och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt, med avdrag för 3 procent av de arbetsinkomster som överstiger 13,54 prisbasbelopp

*Föreslagen lydelse***67 kap.**7 §³

För dem som vid beskattningsårets ingång inte har fyllt 66 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

<u>Arbetsinkomst som beskattas i Sverige</u>	<u>Skattereduktion</u>
överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	skillnaden mellan arbetsinkomsterna och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 0,91 men inte 3,24 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 0,91 prisbasbelopp och 38,74 procent av arbetsinkomsterna mellan 0,91 och 3,24 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 3,24 men inte 8,08 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 1,813 prisbasbelopp och 19 procent av arbetsinkomsterna mellan 3,24 och 8,08 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 8,08 men inte 13,54 prisbasbelopp	skillnaden mellan 2,732 prisbasbelopp och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 13,54 prisbasbelopp	skillnaden mellan 2,732 prisbasbelopp och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt, med avdrag för 3 procent av de arbetsinkomster som överstiger 13,54 prisbasbelopp

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Lagen tillämpas första gången på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.

³ Senaste lydelse 2023:757.

Förslag till lag om ändring i lagen (2023:758) om ändring i lagen (2022:887) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 63 kap. 3 a § i inkomstskattelagen (1999:1229) i stället för lydelsen enligt lagen (2023:758) om ändring i lagen (2022:887) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2023:758

63 kap.

3 a §

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 67 år är grundavdraget beloppet enligt 3 § med tillägg av följande särskilda belopp.

<u>Fastställd förvärvsinkomst</u>	<u>Särskilt belopp</u>
överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	0,687 prisbasbelopp
överstiger 0,91 men inte 1,11 prisbasbelopp	0,885 prisbasbelopp minskat med 20 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,11 men inte 1,965 prisbasbelopp	0,600 prisbasbelopp ökat med 5,7 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,965 men inte 2,72 prisbasbelopp	0,333 prisbasbelopp ökat med 19,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 2,72 men inte 3,11 prisbasbelopp	39,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,212 prisbasbelopp
överstiger 3,11 men inte 3,24 prisbasbelopp	49,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,523 prisbasbelopp
överstiger 3,24 men inte 5,00 prisbasbelopp	0,208 prisbasbelopp ökat med 26,93 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 5,00 men inte 7,88 prisbasbelopp	0,300 prisbasbelopp ökat med 25,13 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	0,986 prisbasbelopp ökat med 16,43 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 8,08 men inte 10,74 prisbasbelopp	2,313 prisbasbelopp

överstiger 10,74 men inte 12,16 prisbasbelopp	8,972 prisbasbelopp minskat med 62 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 12,16 men inte 13,54 prisbasbelopp	1,430 prisbasbelopp
överstiger 13,54 men inte 38,42 prisbasbelopp	2,206 prisbasbelopp minskat med 5,74 procent av den fastställda förvärvsinkomsten

*Föreslagen lydelse***63 kap.**

3 a §

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 67 år är grundavdraget beloppet enligt 3 § med tillägg av följande särskilda belopp.

Fastställd förvärvsinkomstSärskilt belopp

överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	0,687 prisbasbelopp
överstiger 0,91 men inte 1,11 prisbasbelopp	0,885 prisbasbelopp minskat med 20 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,11 men inte 1,965 prisbasbelopp	0,600 prisbasbelopp ökat med 5,7 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,965 men inte 2,72 prisbasbelopp	0,333 prisbasbelopp ökat med 19,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 2,72 men inte 3,11 prisbasbelopp	39,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,212 prisbasbelopp
överstiger 3,11 men inte 3,24 prisbasbelopp	49,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,523 prisbasbelopp
överstiger 3,24 men inte 5,00 prisbasbelopp	0,125 prisbasbelopp ökat med 29,50 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 5,00 men inte 7,88 prisbasbelopp	0,215 prisbasbelopp ökat med 27,70 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	0,9 prisbasbelopp ökat med 19 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 8,08 men inte 10,93 prisbasbelopp	2,435 prisbasbelopp

överstiger 10,93 men inte 12,43 pris- 9,212 prisbasbelopp minskat med
basbelopp 62 procent av den fastställda
förvärvsinkomsten

överstiger 12,43 men inte 13,54 1,505 prisbasbelopp
prisbasbelopp

överstiger 13,54 men inte 39,75 2,282 prisbasbelopp minskat med
prisbasbelopp 5,74 procent av den fastställda
förvärvsinkomsten

3 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden kommit in från Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Ekonomistyrningsverket, Företagarna, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Växjö, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Konjunkturinstitutet, Landorganisationen i Sverige, Näringslivets Skattedelegation, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Småföretagarnas Riksförbund, SPF Seniorerna, Statens tjänstepensionsverk, Svenska KommunalPensionärernas Förbund, Svenskt Näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation och Tjänstemännens centralorganisation.

Yttranden har dessutom kommit in från Akademikerförbundet SSR, Lantbrukarnas Riksförbund, Riksförbundet PensionärsGemenskap, Skattebetalarnas Förening Sveriges Kvinnoorganisationer och Svenska Transportarbetareförbundet.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Pensionärernas Riksorganisation och Riksrevisionen.

Bilaga 6

Slopad avtrappning i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och det förhöjda grundavdraget

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian	2
2	Promemorians lagförslag.....	3
3	Förteckning över remissinstanserna	11

Bilaga till avsnitt 12.2

1 Sammanfattning av promemorian

I promemorian föreslås inledningsvis att det ordinarie jobbskatteavdraget och det s.k. jobbskatteavdraget för äldre ska förstärkas med totalt 8,7 miljarder kronor. Skattesänkningen riktas främst till heltidsarbetande med låga och medelhöga inkomster. I genomsnitt minskar skatten med ca 1 900 kronor per år för dem som omfattas av det ordinarie jobbskatteavdraget och ca 1 000 kronor per år för dem som omfattas av jobbskatteavdraget för äldre.

I promemorian föreslås vidare att en indexering ska införas i beräkningen av jobbskatteavdraget för äldre och att åldersgränsen för att ta del av jobbskatteavdraget för denna grupp höjs från 65 till 66 år. Det föreslås även att jobbskatteavdraget ska förstärkas ytterligare för personer som vid årets ingång har fyllt 69 år.

Dessutom föreslås i promemorian att skatten för pensionärer ska sänkas med totalt 1,82 miljarder kronor. Förslaget innebär att det förhöjda grundavdraget för personer som vid årets ingång har fyllt 66 år förstärks. I genomsnitt innebär förslaget en skattesänkning på ca 1 100 kronor per person och år.

Slutligen föreslås i promemorian att marginalskatten ska sänkas för dem som arbetar eller har uppnått åldern för rådande pensionsnorm. Förslaget innebär att den avtrappning som görs vid högre inkomstnivåer i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och det förhöjda grundavdraget tas bort.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

2 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen¹

dels att 63 kap. 3 a §, 67 kap. 5 och 7–9 §§ och rubrikerna närmast före 67 kap. 7 och 8 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 67 kap. 8 a §, och närmast före 67 kap. 8 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

63 kap.

3 a §

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 66 år är grundavdraget beloppet enligt 3 § med tillägg av följande särskilda belopp.

<i>Fastställd förvärsinkomst</i>	<i>Särskilt belopp</i>
överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	0,687 prisbasbelopp
överstiger 0,91 men inte 1,11 prisbasbelopp	0,885 prisbasbelopp minskat med 20 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 1,11 men inte 1,965 prisbasbelopp	0,600 prisbasbelopp ökat med 5,7 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 1,965 men inte 2,72 prisbasbelopp	0,333 prisbasbelopp ökat med 19,49 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 2,72 men inte 3,11 prisbasbelopp	39,49 procent av den fastställda förvärsinkomsten minskat med 0,212 prisbasbelopp
överstiger 3,11 men inte 3,24 prisbasbelopp	49,49 procent av den fastställda förvärsinkomsten minskat med 0,523 prisbasbelopp
överstiger 3,24 men inte 5,53 prisbasbelopp	0,325 prisbasbelopp ökat med 23,3 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 5,53 men inte 7,88 prisbasbelopp	0,441 prisbasbelopp ökat med 21,2 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	1,104 prisbasbelopp ökat med 12,8 procent av den fastställda förvärsinkomsten

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

överstiger 8,08 men inte 11,48	2,139 prisbasbelopp
prisbasbelopp	
överstiger 11,48 men inte 12,8	9,257 prisbasbelopp minskat med 62 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
prisbasbelopp	
överstiger 12,8 men inte 13,54	1,32 prisbasbelopp
prisbasbelopp	
överstiger 13,54 men inte 36,54 prisbasbelopp	2,097 prisbasbelopp minskat med 5,74 procent av den fastställda förvärvsinkomsten

Föreslagen lydelse

63 kap.

3 a §²

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 66 år är grundavdraget beloppet enligt 3 § med tillägg av följande särskilda belopp.

<i>Fastställd förvärvsinkomst</i>	<i>Särskilt belopp</i>
överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	0,687 prisbasbelopp
överstiger 0,91 men inte 1,11 prisbasbelopp	0,885 prisbasbelopp minskat med 20 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,11 men inte 1,965 prisbasbelopp	0,600 prisbasbelopp ökat med 5,7 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,965 men inte 2,72 prisbasbelopp	0,333 prisbasbelopp ökat med 19,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 2,72 men inte 3,11 prisbasbelopp	39,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,212 prisbasbelopp
överstiger 3,11 men inte 3,24 prisbasbelopp	49,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,523 prisbasbelopp
överstiger 3,24 men inte 5,00 prisbasbelopp	0,239 prisbasbelopp ökat med 26 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 5,0 men inte 7,88 prisbasbelopp	0,33 prisbasbelopp ökat med 24,2 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	1,016 prisbasbelopp ökat med 15,5 procent av den fastställda förvärvsinkomsten

² Senaste lydelse 2022:886.

överstiger 8,08 men inte 11,87 2,268 prisbasbelopp
prisbasbelopp

överstiger 11,87 men inte 13,27 9,628 prisbasbelopp minskat med 62
prisbasbelopp procent av den fastställda
förvärvsinkomsten

överstiger 13,27 prisbasbelopp 1,40 prisbasbelopp

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

67 kap.

5 §³

De som är obegränsat skattskyldiga under hela beskattningsåret, har rätt till skattereduktion enligt 7 eller 8 § för arbetsinkomster (jobbskatteavdrag). Sådan rätt har också de som är begränsat skattskyldiga enligt 3 kap. 18 § första stycket 1, 2 eller 3, om deras överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige.

De som är obegränsat skattskyldiga under hela beskattningsåret, har rätt till skattereduktion enligt 7, 8 eller 8 a § för arbetsinkomster (jobbskatteavdrag). Sådan rätt har också de som är begränsat skattskyldiga enligt 3 kap. 18 § första stycket 1, 2 eller 3, om deras överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige.

Nuvarande lydelse

Jobbskatteavdrag för personer som inte har fyllt 65 år

7 §

För dem som vid beskattningsårets ingång inte har fyllt 65 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

Arbetsinkomst som beskattas i Sverige

Skattereduktion

överstiger inte 0,91 prisbasbelopp

skillnaden mellan arbetsinkomsterna och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

överstiger 0,91 men inte 3,24 prisbasbelopp

skillnaden mellan å ena sidan summan av 0,91 prisbasbelopp och 38,74 procent av arbetsinkomsterna mellan 0,91 och 3,24 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

överstiger 3,24 men inte 8,08 prisbasbelopp

skillnaden mellan å ena sidan summan av 1,812 prisbasbelopp och 12,8 procent av arbetsinkomsterna mellan 3,24 och 8,08 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

³ Senaste lydelse 2009:1060.

överstiger 8,08 men inte 13,54 prisbasbelopp skillnaden mellan 2,432 prisbasbelopp och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

överstiger 13,54 prisbasbelopp

skillnaden mellan 2,432 prisbasbelopp och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt, med avdrag för 3 procent av de arbetsinkomster som överstiger 13,54 prisbasbelopp

Föreslagen lydelse

Jobbskatteavdrag för personer som inte har fyllt 66 år

7 §⁴

För dem som vid beskattningsårets ingång inte har fyllt 66 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

Arbetsinkomst som beskattas i Sverige

Skattereduktion

överstiger inte 0,91 prisbasbelopp

skillnaden mellan arbetsinkomsterna och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

överstiger 0,91 men inte 3,24 prisbasbelopp

skillnaden mellan å ena sidan summan av 0,91 prisbasbelopp och 38,74 procent av arbetsinkomsterna mellan 0,91 och 3,24 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

överstiger 3,24 men inte 8,08 prisbasbelopp

skillnaden mellan å ena sidan summan av 1,813 prisbasbelopp och 15,5 procent av arbetsinkomsterna mellan 3,24 och 8,08 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

överstiger 8,08 prisbasbelopp

skillnaden mellan 2,563 prisbasbelopp och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

⁴ Senaste lydelse 2021:1160.

*Nuvarande lydelse**Jobbskatteavdrag för personer som har fyllt 65 år*

8 §

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 65 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

<u><i>Arbetsinkomst som beskattas i Sverige</i></u>	<u><i>Skattereduktion</i></u>
överstiger inte 100 000 kronor	22 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 100 000 men inte 300 000 kronor	summan av 15 000 kronor och 7 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 300 000 men inte 600 000 kronor	36 000 kronor
överstiger 600 000 kronor	36 000 kronor med avdrag för 3 procent av de arbetsinkomster som överstiger 600 000 kronor

*Föreslagen lydelse**Jobbskatteavdrag för personer som har fyllt 66 men inte 69 år*8 §⁵

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 66 men inte 69 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

<u><i>Arbetsinkomst som beskattas i Sverige</i></u>	<u><i>Skattereduktion</i></u>
överstiger inte 1,7 prisbasbelopp	23 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 1,7 men inte 6,5 prisbasbelopp	summan av 0,2635 prisbasbelopp och 7,5 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 6,5 prisbasbelopp	0,751 prisbasbelopp

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse**Jobbskatteavdrag för personer som har fyllt 69 år*

8 a §

De som vid beskattningsårets ingång har fyllt 69 år har rätt till skattereduktion enligt 8 § multiplicerat med 1,25.

⁵ Senaste lydelse 2022:1807.

9 §⁶

De som är obegränsat skattskyldiga bara under en del av beskattningsåret, har rätt till skattereduktion enligt 5–8 §§ med en tolfedel av den skattereduktion som skulle ha tillgodoförts dem om de varit obegränsat skattskyldiga under hela beskattningsåret, för varje kalendermånad eller del därav under vilken de är obegränsat skattskyldiga.

Om de skattskyldigas överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige, ska dock bestämmelserna i 5–8 §§ tillämpas utan de begränsningar som anges i första stycket.

De som är obegränsat skattskyldiga bara under en del av beskattningsåret, har rätt till skattereduktion enligt 5–8 a §§ med en tolfedel av den skattereduktion som skulle ha tillgodoförts dem om de varit obegränsat skattskyldiga under hela beskattningsåret, för varje kalendermånad eller del därav under vilken de är obegränsat skattskyldiga.

Om de skattskyldigas överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige, ska dock bestämmelserna i 5–8 a §§ tillämpas utan de begränsningar som anges i första stycket.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.
 2. Lagen tillämpas första gången på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2023.

⁶ Senaste lydelse 2009:197.

Förslag till lag om ändring i lagen (2022:887) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 63 kap. 3 a § inkomstskattelagen (1999:1229) i stället för lydelsen enligt lagen (2022:887) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

63 kap.

3 a §

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 67 år är grundavdraget beloppet enligt 3 § med tillägg av följande särskilda belopp.

<i>Fastställd förvärsinkomst</i>	<i>Särskilt belopp</i>
överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	0,687 prisbasbelopp
överstiger 0,91 men inte 1,11 prisbasbelopp	0,885 prisbasbelopp minskat med 20 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 1,11 men inte 1,965 prisbasbelopp	0,600 prisbasbelopp ökat med 5,7 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 1,965 men inte 2,72 prisbasbelopp	0,333 prisbasbelopp ökat med 19,49 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 2,72 men inte 3,11 prisbasbelopp	39,49 procent av den fastställda förvärsinkomsten minskat med 0,212 prisbasbelopp
överstiger 3,11 men inte 3,24 prisbasbelopp	49,49 procent av den fastställda förvärsinkomsten minskat med 0,523 prisbasbelopp
överstiger 3,24 men inte 5,53 prisbasbelopp	0,325 prisbasbelopp ökat med 23,3 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 5,53 men inte 7,88 prisbasbelopp	0,441 prisbasbelopp ökat med 21,2 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	1,104 prisbasbelopp ökat med 12,8 procent av den fastställda förvärsinkomsten
överstiger 8,08 men inte 11,48 prisbasbelopp	2,139 prisbasbelopp
överstiger 11,48 men inte 12,8 prisbasbelopp	9,257 prisbasbelopp minskat med 62 procent av den fastställda förvärsinkomsten

överstiger 12,8 men inte 13,54 1,32 prisbasbelopp
prisbasbelopp

överstiger 13,54 men inte 36,54 prisbasbelopp 2,097 prisbasbelopp minskat med 5,74 procent
av den fastställda förvärvsinkomsten

Föreslagen lydelse

63 kap.

3 a §

För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 67 år är grundavdraget beloppet enligt 3 § med tillägg av följande särskilda belopp.

<i>Fastställd förvärvsinkomst</i>	<i>Särskilt belopp</i>
överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	0,687 prisbasbelopp
överstiger 0,91 men inte 1,11 prisbasbelopp	0,885 prisbasbelopp minskat med 20 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,11 men inte 1,965 prisbasbelopp	0,600 prisbasbelopp ökat med 5,7 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 1,965 men inte 2,72 prisbasbelopp	0,333 prisbasbelopp ökat med 19,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 2,72 men inte 3,11 prisbasbelopp	39,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,212 prisbasbelopp
överstiger 3,11 men inte 3,24 prisbasbelopp	49,49 procent av den fastställda förvärvsinkomsten minskat med 0,523 prisbasbelopp
överstiger 3,24 men inte 5,00 prisbasbelopp	0,239 prisbasbelopp ökat med 26 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 5,00 men inte 7,88 prisbasbelopp	0,33 prisbasbelopp ökat med 24,2 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	1,016 prisbasbelopp ökat med 15,5 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 8,08 men inte 11,87 prisbasbelopp	2,268 prisbasbelopp
överstiger 11,87 men inte 13,27 prisbasbelopp	9,628 prisbasbelopp minskat med 62 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 13,27 prisbasbelopp	1,40 prisbasbelopp

3 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden kommit in från Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Ekonomistyrningsverket, Företagarna, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Växjö, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Konjunkturinstitutet, Landsorganisationen i Sverige, Näringslivets Skattedelegation, Pensionsmyndigheten, Pensionärernas Riksorganisation, Skatteverket, SPF Seniorerna, Svenska KommunalPensionärernas Förbund, Svenskt Näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation, Tillväxtverket och Tjänstemännens centralorganisation.

Yttranden har dessutom kommit in från Riksförbundet Pensionärsgemenskap och Skattebetalarnas förening.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att yttra sig: Småföretagarnas Riksförbund och Statens tjänstepensionsverk.

Bilaga 7

Sänkt ersättningsnivå för expertskatt

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian	2
2	Promemorians lagförslag.....	3
3	Förteckning över remissinstanserna	4

Bilaga till avsnitt 12.3.

1 Sammanfattning av promemorian

I promemorian föreslås att ersättningsnivån per månad för expertskatt i den s.k. beloppsregeln sänks från två gånger prisbasbeloppet till en och en halv gånger prisbasbeloppet för det kalenderår då arbetet påbörjas. Förslaget syftar till att skapa bättre förutsättningar för företag att attrahera och behålla internationell nyckelkompetens och gynna svensk konkurrenskraft.

Den nya bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången för arbete i Sverige som påbörjas efter den 31 december 2024.

2 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 22 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

22 §²

Experter, forskare eller andra nyckelpersoner ska inte ta upp sådan del av lön, arvode eller liknande ersättning eller förmån och sådana ersättningar för utgifter som avses i 23 §, om arbetet avser

1. specialistuppgifter med sådan inriktning eller på sådan kompetensnivå att det innebär betydande svårigheter att rekrytera inom landet,

2. kvalificerade forsknings- eller utvecklingsuppgifter med sådan inriktning eller på sådan kompetensnivå att det innebär betydande svårigheter att rekrytera inom landet, eller

3. företagsledande uppgifter eller andra uppgifter som medför en nyckelposition i ett företag.

Första stycket gäller bara om

– arbetsgivaren hör hemma i Sverige eller är ett utländskt företag med fast driftställe i Sverige,

– arbetstagaren inte är svensk medborgare,

– arbetstagaren inte varit bosatt eller stadigvarande vistats i Sverige någon gång under de fem kalenderår som föregått det kalenderår då arbetet påbörjas, och

– vistelsen i Sverige är avsedd att vara högst sju år.

Vid tillämpning av första stycket ska villkoren anses uppfyllda för en arbetstagare, om lön och annan ersättning för arbetet i Sverige per månad överstiger *två* gånger prisbasbeloppet för det kalenderår då arbetet påbörjas.

Vid tillämpning av första stycket ska villkoren anses uppfyllda för en arbetstagare, om lön och annan ersättning för arbetet i Sverige per månad överstiger *en och en halv* gånger prisbasbeloppet för det kalenderår då arbetet påbörjas.

Denna paragraf tillämpas under högst sju år räknat från den dag vistelsen i Sverige påbörjades.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Lagen tillämpas första gången på arbete i Sverige som påbörjas efter den 31 december 2024.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2023:799.

3 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden kommit in från Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, De forskande läkemedelsföretagen, Ekonomistyrningsverket, European Spallation Source ERIC, FAR, Forskarskattenämnden, Företagarna, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Stockholm, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Karolinska institutet, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Linköpings kommun, Lunds kommun, Lunds universitet, Malmö kommun, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Näringslivets skattedelegation, Pensionsmyndigheten, Regelrådet, Region Halland, Region Jämtland Härjedalen, Riksidrottsförbundet, Skellefteå kommun, Sollefteå kommun, Skatteverket, Stockholms universitet, Svenskt Näringsliv, Sveriges Akademikers centralorganisation, Sveriges Kommuner och Regioner, Teknikföretagen, Tillväxtverket, Tjänstemännens centralorganisation, Verket för innovationssystem och Vetenskapsrådet.

Yttranden har även inkommit från Skattebetalarnas Förening och Sveriges Ingenjörer.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Ale kommun, Arvika kommun, Bollnäs kommun, Borlänge kommun, Botkyrka kommun, Business Sweden, Enköpings kommun, Företagarförbundet, Gagnefs kommun, Gislaveds kommun, Gävle kommun, Haninge kommun, Katrineholms kommun, Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, Kungl. Vetenskapsakademien, Landsorganisationen i Sverige, Lidingö kommun, Mora kommun, Mönsterås kommun, Nykvarn kommun, Näringslivets regelnämnd, Partille kommun, Region Stockholm, Region Sörmland, Region Västerbotten, Sandvikens kommun, Skara kommun, Skurups kommun, Småföretagarnas Riksförbund, Sollentuna kommun, Stockholms Handelskammare, Stockholms kommun, Swedish Incubators & Science Parks, Umeå kommun, Uppsala kommun, Växjö kommun och Östhammars kommun.

Bilaga 8

Underlättande av förskottsbetalning vid skattereduktion för installation av grön teknik

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian Underlättande av förskottsbetalning vid skattereduktion för installation av grön teknik.....	2
2	Promemorians lagförslag.....	3
3	Förteckning över remissinstanserna.....	5
4	Lagrådsremissens lagförslag.....	6
5	Lagrådets yttrande	8

Bilaga till avsnitt 12.4

1 Sammanfattning av promemorian Underlättande av förskottsbetalning vid skattereduktion för installation av grön teknik

I promemorian föreslås att reglerna om skattereduktion för installation av grön teknik ändras för att större hänsyn ska kunna tas till förskottsbetalningar. Enligt förslaget ska utförarens begäran om utbetalning ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari året efter det beskattningsår då arbetet slutbetalades. En begäran om skattereduktion för installation av grön teknik ska göras i köparens inkomstdeklaration för det beskattningsår då utgifter för installation av grön teknik har slutbetalats.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas på utbetalning som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024.

2 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 67 kap. 37 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

67 kap.

37 §²

En begäran om skattereduktion för installation av grön teknik ska göras i inkomstdeklarationen för det beskattningsår då utgifter för installation av grön teknik har *betalats*.

En begäran om skattereduktion för installation av grön teknik ska göras i inkomstdeklarationen för det beskattningsår då utgifter för installation av grön teknik har *slutbetalats*.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Lagen tillämpas första gången för begäran om skattereduktion för grön teknik som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2020:1068.

Förslag till lag om ändring i lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik

Härigenom föreskrivs att 8 och 9 §§ lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Utbetalning får begäras efter det att installationen av grön teknik har utförts och *betalats*.

Begäran ska lämnas elektroniskt och ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari året efter det beskattningsår då arbetet *betalades*.

Begäran ska vara undertecknad av utföraren eller av den som är ombud eller annan behörig företrädare för utföraren.

En begäran som lämnats för en utförare som är juridisk person anses ha lämnats av utföraren, om det inte var uppenbart att den som lämnade begäran saknade behörighet att företräda utföraren.

Utbetalning får begäras efter det att installationen av grön teknik har utförts och *slutbetalats*.

Begäran ska lämnas elektroniskt och ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari året efter det beskattningsår då arbetet *slutbetalades*.

9 §

En begäran om utbetalning ska innehålla uppgifter om

1. namn, adress och, om sådant nummer finns, organisationsnummer, personnummer, samordningsnummer eller motsvarande registrerings-nummer för utföraren,

2. personnummer eller samordningsnummer i de fall sådant nummer finns för köparen,

3. småhusets eller ägarlägenhetens beteckning eller beteckningen på lägenheten som upplåtits med bostadsrätt, samt vad gäller lägenheten som upplåtits med bostadsrätt även föreningens eller bolagets organisationsnummer eller motsvarande,

4. debiterad ersättning för installation av grön teknik, debiterad ersättning för annat än installation av grön teknik, betalt belopp för installation av grön teknik och den dag som *betalningen* för installationen kommit utföraren tillhanda,

4. debiterad ersättning för installation av grön teknik, debiterad ersättning för annat än installation av grön teknik, betalt belopp för installation av grön teknik och den dag som *slutbetalningen* för installationen kommit utföraren tillhanda,

5. vad installationen av grön teknik avsett och antalet arbetade timmar, och

6. det belopp som utföraren begär som utbetalning från Skatteverket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Lagen tillämpas första gången på utbetalning som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024.

3 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden kommit in från Boverket, Energimarknadsinspektionen, Företagarna, Förvaltningsrätten i Karlstad, Konkurrensverket, Mobility Sweden, Näringslivets Skattedelegation, Regelrådet, Skatteverket, Statens energimyndighet, Svensk Solenergi, Svenskt Näringsliv och Villaägarnas Riksförbund.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att yttra sig: Energiföretagen Sverige, Installatörsföretagen, Konsumenternas energimarknadsbyrå, Lantbrukarnas riksförbund, Power Circle AB, Solelkommissionen, Svenska Elektrikerförbundet och Sveriges Energiföreningars Riksorganisation.

4 Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 67 kap. 37 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

67 kap.

37 §²

En begäran om skattereduktion för installation av grön teknik ska göras i inkomstdeklarationen för det beskattningsår då utgifter för installation av grön teknik har *betalats*.

En begäran om skattereduktion för installation av grön teknik ska göras i inkomstdeklarationen för det beskattningsår då utgifter för installation av grön teknik har *slutbetalats*.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Lagen tillämpas första gången för begäran om skattereduktion för grön teknik som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2020:1068.

Förslag till lag om ändring i lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik

Härigenom föreskrivs att 8 och 9 §§ lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Utbetalning får begäras efter det att installationen av grön teknik har utförts och *betalats*.

Begäran ska lämnas elektroniskt och ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari året efter det beskattningsår då arbetet *betalades*.

Begäran ska vara undertecknad av utföraren eller av den som är ombud eller annan behörig företrädare för utföraren.

En begäran som lämnats för en utförare som är juridisk person anses ha lämnats av utföraren, om det inte var uppenbart att den som lämnade begäran saknade behörighet att företräda utföraren.

Utbetalning får begäras efter det att installationen av grön teknik har utförts och *slutbetalats*.

Begäran ska lämnas elektroniskt och ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari året efter det beskattningsår då arbetet *slutbetalades*.

9 §

En begäran om utbetalning ska innehålla uppgifter om

1. namn, adress och, om sådant nummer finns, organisationsnummer, personnummer, samordningsnummer eller motsvarande registreringsnummer för utföraren,

2. personnummer eller samordningsnummer i de fall sådant nummer finns för köparen,

3. småhusets eller ägarlägenhetens beteckning eller beteckningen på lägenheten som upplåtits med bostadsrätt, samt vad gäller lägenheten som upplåtits med bostadsrätt även föreningens eller bolagets organisationsnummer eller motsvarande,

4. debiterad ersättning för installation av grön teknik, debiterad ersättning för annat än installation av grön teknik, betalt belopp för installation av grön teknik och den dag som *betalningen* för installationen kommit utföraren tillhanda,

4. debiterad ersättning för installation av grön teknik, debiterad ersättning för annat än installation av grön teknik, betalt belopp för installation av grön teknik och den dag som *slutbetalningen* för installationen kommit utföraren tillhanda,

5. vad installationen av grön teknik avsett och antalet arbetade timmar, och

6. det belopp som utföraren begär som utbetalning från Skatteverket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Lagen tillämpas första gången på utbetalning som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024.

5 Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2024-06-11

Närvarande: F.d. justitieråden Karin Almgren och Ingemar Persson samt justitierådet Cecilia Renfors

Underlättande av förskottsbetalning vid skattereduktion för installation av grön teknik

Enligt en lagrådsremiss den 5 juni 2024 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229), och
2. lag om ändring i lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av departementssekreterarna Gabriel Cleverdahl och Jonatan Vesterman.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Bilaga 9

En skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian	2
2	Promemorians lagtext	3
3	Förteckning över remissinstanser	12
4	Lagrådsremissens lagtext	13
5	Lagrådets yttrande	19

Bilaga till avsnitt 12.9

1 Sammanfattning av promemorian

En av reformambitionerna i Tidöavtalet är att sänka skatten på sparande genom att införa en skattefri grundnivå på 300 000 kronor på investeringssparkonto. I promemorian föreslås att det införs en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto, i kapitalförsäkring och i PEPP-produkt. Förslaget innebär att fysiska personer som innehar ett investeringssparkonto, en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt får göra ett avdrag i inkomstslaget kapital som motsvarar skatten på det sammanlagda sparandet i dessa produkter. Avdraget får som mest uppgå till ett belopp som motsvarar skatten på ett sparande om 300 000 kronor. Förslaget innebär även en skyldighet för svenska försäkringsgivare och företag som tillhandahåller PEPP-produkter att lämna kontrolluppgift om innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt. Dessutom föreslås en uppgiftsskyldighet i inkomstdeklarationen om avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt.

I promemorian föreslås även att den s.k. stoppregeln för ränta på kontanta medel som förvaras på ett investeringssparkonto justeras så att ränta ska beskattas konventionellt först om räntan någon gång överstigit den räntefaktor som ska användas för att beräkna schablonintäkten för det aktuella kalenderåret. Vidare föreslås att regelverket för investeringssparkonto utvidgas på så sätt att investeringstillgångar och finansiella tillgångar får överföras till respektive från ett investeringssparkonto även i de fall de handlas på OTF-plattformar och via andra värdepappersinstitut än det som tillhandahåller det aktuella investeringssparkontot. Utvidgningen omfattar även förvärv från och överlåtelser till utländska värdepappersföretag hemmahörande inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

2 Promemorians lagtext

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹

dels att 42 kap. 39 och 42 §§ och 67 kap. 10 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 42 kap. 45–49 §§, och närmast före dessa paragrafer en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

42 kap.

39 §²

Som inbetalning avses vid tillämpning av 37 § första stycket 2 inte inbetalning av

1. ränta, utdelning och annan avkastning än ersättning vid överlåtelse på tillgångar som förvaras på investeringssparkontot,

2. ersättning vid sådan överlåtelse som avses i 22 § första stycket 1–7 lagen (2011:1268) om investeringssparkonto av tillgångar som förvaras på investeringssparkontot,

2. ersättning vid sådan överlåtelse som avses i 22 § första stycket 1–8 lagen (2011:1268) om investeringssparkonto av tillgångar som förvaras på investeringssparkontot,

3. kontanta medel som överförs från ett annat eget investeringssparkonto, eller

4. kontanta medel som investeringsföretaget som för investeringssparkontot har växlat mot valuta som har förvarats på kontot.

42 §³

Utdelning, kapitalvinst och annan avkastning på tillgångar och förpliktelser som förvaras på ett investeringssparkonto ska inte tas upp. Utgifter och kapitalförluster som avser sådana tillgångar och förpliktelser får inte dras av.

Första stycket gäller inte

1. tillgångar som avses i 38 §,

2. kapitalvinster eller kapitalförluster på tillgångar som anses ha avyttrats enligt 44 kap. 8 a eller 8 b §, eller

3. ränta på kontanta medel som helt eller delvis avser ett kalenderår då räntesatsen som legat till grund för räntans beräkning någon gång överstigit statslåneräntan vid utgången av november närmast före det kalenderåret.

3. ränta på kontanta medel som helt eller delvis avser ett kalenderår då räntesatsen som legat till grund för räntans beräkning någon gång överstigit *det högsta av antingen* statslåneräntan vid utgången av november närmast före det kalenderåret *ökad med en procentenhet eller 1,25 procent.*

Avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2011:1271.

³ Senaste lydelse 2012:830.

45 §

Om en fysisk person under kalenderåret innehaft ett eller flera investeringssparkonton, en eller flera kapitalförsäkringar eller ett eller flera avtal om sparande i en PEPP-produkt, ska ett belopp beräknat enligt 46–49 §§ dras av.

46 §

När det gäller kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt är det den fysiska personen som innehaft kapitalförsäringen eller avtalet vid årets utgång som har rätt till avdrag beräknat enligt 48 § första stycket 2.

Om kapitalförsäringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt har avslutats under kalenderåret, är det den fysiska personen som var innehavare när försäringen eller avtalet avslutades som har rätt till avdrag.

47 §

Om en fysisk person avlider gäller rätten till avdrag enligt 45 och 46 §§ för dödsboet för det år då dödsfallet inträffade.

48 §

Avdraget enligt 45 § uppgår till summan av
1. de sammanlagda schablonintäkterna för det aktuella kalenderåret enligt 36 § för de investeringssparkonton som den fysiska personen innehaft under kalenderåret, och

2. det sammanlagda underlaget för avdrag enligt 49 § för de kapitalförsäkringar och avtal om sparande i en PEPP-produkt som den fysiska personen innehaft under det aktuella kalenderåret multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent.

Avdraget får dock högst uppgå till 300 000 kronor multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent.

49 §

Underlaget för avdrag för en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt ska vid tillämpning av 48 § uppgå till summan av

1. värdet av försäringen eller avtalet vid kalenderårets ingång, och

2. premier eller inbetalningar som har betalats under kalenderåret till försäringen eller PEPP-produkten.

Premier och inbetalningar som har betalats under den andra halvan av kalenderåret beräknas till halva värdet.

Värdet av kapitalförsäkringen enligt första stycket 1 utgörs av dess återköpsvärde enligt försäkringstekniska beräkningsgrunder med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringsrörelsens överskott.

67 kap.

10 §⁴

Om det uppkommer ett underskott av kapital, ska skatten minskas med 30 procent av den del av underskottet som inte överstiger 100 000 kronor och med 21 procent av det återstående underskottet, om inte annat följer av andra stycket.

Om den skattskyldige har gjort investeraravdrag enligt 43 kap. ska skatten minskas med 30 procent av den del av underskottet som motsvarar avdragsbeloppet. På återstående underskott tillämpas första stycket.

Om det uppkommer ett underskott av kapital, ska skatten minskas med 30 procent av den del av underskottet som inte överstiger 100 000 kronor och med 21 procent av det återstående underskottet, om inte annat följer av andra stycket.

Om den skattskyldige har gjort *avdrag för innehav av kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt enligt 42 kap. 45 § eller investeraravdrag enligt 43 kap.* ska skatten minskas med 30 procent av den del av underskottet som motsvarar avdragsbeloppet. På återstående underskott tillämpas första stycket.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Bestämmelsen i 42 kap. 39 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på inbetalningar som görs efter den 31 december 2024.
 3. Bestämmelsen i 42 kap. 42 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på ränta som helt eller delvis avser ett kalenderår som börjar efter den 31 december 2024.
 4. Bestämmelserna i 42 kap. 45–49 §§ och 67 kap. 10 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt efter den 31 december 2024.

⁴ Senaste lydelse 2013:771.

Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs i fråga om skatteförfarandelagen (2011:1244)

dels att 22 kap. 1 § och 31 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 22 kap. 28–30 §§ och 31 kap. 19 c §, och närmast före 22 kap. 28 § och 31 kap. 19 c § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 kap.

1 §¹

I detta kapitel finns bestämmelser om skyldighet att lämna kontrolluppgift om

- överlåtelse av privatbostadsrätt och andelar i vissa bostadsföretag (2 och 3 §§),
- samfällighet (5 och 6 §§),
- räntebidrag (7 §),
- pensionsförsäkringar och pensionssparkonton (8 och 9 §§),
- avskattning av pensionsförsäkring (10 §),
- tjänstepensionsavtal (11 §),
- underlag för avkastningsskatt på livförsäkringar och sparande i en PEPP-produkt (12 §),
- skattereduktion för förmån av hushållsarbete (13 §),
- elcertifikat (14 §),
- utsläppsrätter, utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar (15 §),
- schablonintäkt vid innehav av ett investeringssparkonto (16 §),
- schablonintäkt vid innehav av andelar i värdepappersfonder, fondföretag, specialfonder och utländska specialfonder (17–21 §§),
- gåva (22 §),
- investeraravdrag (23 och 24 §§),
- skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el (25 §),
- utnyttjande av vissa personaloptioner (26 §), *och*
- avgift till arbetslöshetskassa (27 §).

– utnyttjande av vissa personaloptioner (26 §),
– avgift till arbetslöshetskassa (27 §),
och

– innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt (28–30 §§).

Innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt

28 §

Kontrolluppgift ska lämnas om innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt.

Kontrolluppgift ska lämnas av sådana försäkringsgivare som avses i 2 § 1 och 2 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel och sådana företag som avses i 2 § 11 och 12 samma lag.

¹ Senaste lydelse 2022:1760.

29 §

Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon.

Kontrolluppgift ska lämnas för den fysiska person som innehar kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt vid årets utgång. Kontrolluppgift ska lämnas för dödsbon endast det år dödsfallet inträffar.

Om kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt har avslutats, ska kontrolluppgift lämnas för den som var innehavare när försäkringen eller avtalet avslutades.

30 §

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om underlaget för avdrag för innehav av kapitalförsäkringen respektive avtalet om sparande i en PEPP-produkt beräknat enligt 42 kap. 49 § inkomstskattelagen (1999:1229).

31 kap.

1 §²

I detta kapitel finns bestämmelser om

- uppgifter som ska lämnas i samtliga inkomstdeklarationer (2 och 3 §§),
- uppgifter som fysiska personer och dödsbon ska underrättas om och godkänna eller lämna (4 och 5 §§),
- uppgift som ska lämnas om inkomstslaget tjänst (6 §),
- uppgifter som ska lämnas om inkomstslaget näringsverksamhet (7–15 a §§),
- uppgifter som ska lämnas om inkomstslaget kapital (16–19 b §§),
- uppgifter som ska lämnas om inkomstslaget kapital (16–19 c §§),
- uppgift om tillkommande belopp (20 §),
- uppgifter om vissa andelsavyttringar m.m. (21–24 §§),
- uppgifter för beräkning av egenavgifter (25 och 26 §§),
- uppgifter som fämansföretag samt företagsledare och delägare ska lämna (27–29 §§),
- uppgift om tillskott och uttag (30 §),
- uppgift om betalning till utlandet (31 §),
- uppgift som ekonomiska föreningar ska lämna (32 §),
- uppgifter om skattereduktion (33–33 d §§), och
- uppgifter om prissättningsbesked (34 §).

Avdrag för innehav av investeringsparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt

19 c §

Den som gör avdrag enligt 42 kap. 45 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska lämna

1. uppgift om underlaget för avdraget, och
2. nödvändiga identifikationsuppgifter för det företag som tillhandahåller investerings-

² Senaste lydelse 2022:446.

*sparkontot, kapitalförsäkringen eller PEPP-
produkten.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Bestämmelserna i 22 kap. 28–30 §§ samt 31 kap. 19 c § tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1268) om investeringssparkonto

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2011:1268) om investeringssparkonto att 2, 13, 22 och 23 §§ ska ha följande lydelse.

2 §¹

Termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse och tillämpningsområde som i inkomstskattelagen (1999:1229), om inte något annat anges eller framgår av sammanhanget.

De termer och uttryck som används omfattar också motsvarande utländska företeelser om det inte anges eller framgår av sammanhanget att bara svenska företeelser avses. Termen *MTF-plattform* omfattar inte företeelser utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

De termer och uttryck som används omfattar också motsvarande utländska företeelser om det inte anges eller framgår av sammanhanget att bara svenska företeelser avses. Termen *handelsplattform* omfattar inte företeelser utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

13 §²

Investeringsstillgångar får överföras till ett investeringssparkonto från någon annan än kontoinnehavaren bara om tillgångarna överförs till kontot i samband med kontoinnehavarens förvärv av tillgångarna och om förvärvet har skett

1. på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller en *MTF-plattform*,

2. på så sätt att nya fondandelar utfärdats om förvärvet avser andelar i en värdepappersfond eller en specialfond,

3. från den som har emitterat tillgångarna om förvärvet grundades på tillgångar som vid förvärvet förvarades på kontot,

4. från investeringsföretaget som vid förvärvet förde investeringssparkontot,

5. från övertagande bolag om tillgångarna avsåg ersättning till aktieägarna vid en fusion eller delning av aktiebolag och om tillgångarna förvärvades på grund av aktier som vid förvärvet förvarades på kontot,

6. från köpande företag om förvärvet var ett led i ett förfarande om andelsbyte och om tillgångarna förvärvades på grund av andelar som vid förvärvet förvarades på kontot,

7. från en annan kontoinnehavare om tillgångarna vid förvärvet förvarades på dennes investeringssparkonto, eller

1. på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (*EES*) eller en *handelsplattform*,

5. från ett värdepappersinstitut eller ett utländskt värdepappersföretag hemmahörande inom *EES*,

6. från övertagande bolag om tillgångarna avsåg ersättning till aktieägarna vid en fusion eller delning av aktiebolag och om tillgångarna förvärvades på grund av aktier som vid förvärvet förvarades på kontot,

7. från köpande företag om förvärvet var ett led i ett förfarande om andelsbyte och om tillgångarna förvärvades på grund av andelar som vid förvärvet förvarades på kontot,

8. från en annan kontoinnehavare om tillgångarna vid förvärvet förvarades på dennes investeringssparkonto, eller

¹ Senaste lydelse 2017:700.

² Senaste lydelse 2017:700.

8. genom utdelning på tillgångar som vid förvärvet förvarades på investerings-sparkontot.

Investeringsstillgångar som har förvärvats på grund av kontofrämmande tillgångar som avses i 7 § eller kontofrämmande tillgångar som förvaras på ett investerings-sparkonto med stöd av 18 § får inte överföras till kontot.

9. genom utdelning på tillgångar som vid förvärvet förvarades på investerings-sparkontot.

22 §³

Finansiella instrument får överföras till någon annan än kontoinnehavaren om kontoinnehavaren har överlåtit tillgångarna genom försäljning, byte eller liknande överlåtelse av tillgångarna

1. på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbets-området eller en *MTF-plattform*,

2. på så sätt att fondandelarna löses in i fonden, om överföringen avser andelar i en värdepappersfond eller en specialfond,

3. till den som har emitterat tillgångarna,

4. till investeringsföretaget som vid överlåtelsen förde investerings-sparkontot,

5. till budgivaren om överlåtelsen var ett led i ett offentligt uppköpserbjudande,

6. till köpande företag om överlåtelsen var ett led i ett förfarande om andelsbyte,

7. till majoritetsaktieägaren i ett bolag om överlåtelsen var ett led i ett förfarande om inlösen av minoritetsaktier i samma bolag, eller

8. till en annan kontoinnehavare om tillgångarna förs över till förvärvarens investerings-sparkonto.

Kontofrämmande tillgångar får inte överföras från ett investerings-sparkonto med tillämpning av första stycket 8.

1. på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbets-området (*EES*) eller en *handelsplattform*,

5. till ett värdepappersinstitut eller ett utländskt värdepappersföretag hemmahörande inom *EES*,

6. till budgivaren om överlåtelsen var ett led i ett offentligt uppköpserbjudande,

7. till köpande företag om överlåtelsen var ett led i ett förfarande om andelsbyte,

8. till majoritetsaktieägaren i ett bolag om överlåtelsen var ett led i ett förfarande om inlösen av minoritetsaktier i samma bolag, eller

9. till en annan kontoinnehavare om tillgångarna förs över till förvärvarens investerings-sparkonto.

Kontofrämmande tillgångar får inte överföras från ett investerings-sparkonto med tillämpning av första stycket 9.

23 §

Om finansiella instrument som förvaras på ett investerings-sparkonto överlåtit på ett sådant sätt som avses i 22 § första stycket 1–7, ska ersättning som lämnas i form av kontanta medel överföras direkt till investerings-sparkontot.

Om finansiella instrument som förvaras på ett investerings-sparkonto överlåtit på ett sådant sätt som avses i 22 § första stycket, ska ersättning som lämnas i form av investeringsstillgångar överföras direkt till investerings-sparkontot. Ersättning i form av kontofrämmande tillgångar får överföras till investerings-sparkontot bara om tillgångarna har förvärvats på sådant sätt som avses i 14 §.

Om finansiella instrument som förvaras på ett investerings-sparkonto överlåtit på ett sådant sätt som avses i 22 § första stycket 1–8, ska ersättning som lämnas i form av kontanta medel överföras direkt till investerings-sparkontot.

³ Senaste lydelse 2017:700.

Ersättning vid överlåtelse av kontofrämmande tillgångar som avses i 7 § och som förvaras på ett investeringssparkonto eller av kontofrämmande tillgångar som förvaras på ett investeringssparkonto med stöd av 18 § får inte överföras till kontot.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Lagen tillämpas första gången på överföringar av investeringstillgångar och finansiella instrument som görs efter den 31 december 2024.

3 Förteckning över remissinstanser

Efter remiss har yttranden kommit från Aktiespararna, Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket, Finansbolagens förening, Finansinspektionen, Fondbolagens förening, Förvaltningsrätten i Stockholm, Integritetsskyddsmyndigheten, Kammarrätten i Stockholm, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Konsumentverket, Landsorganisationen i Sverige, Näringslivets skattedelegation, Pensionsmyndigheten, Regelrådet, Skatteverket, Sparbankernas Riksförbund, Svensk Försäkring, Svenskt Näringsliv, Svensk Värdepappersmarknad, Svenska Bankföreningen, Sveriges akademikers centralorganisation och Tjänstemännens centralorganisation.

Därutöver har yttranden kommit in från Avanza Bank AB, Nasdaq Stockholm AB, Nordiq Growth Market NMG, Nordnet Bank AB, Skattebetalarnas Förening, Småspararguiden och Spotlight Stock Market AB.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att yttra sig: Swedish Private Equity & Venture Capital Association.

4 Lagrådsremissens lagtext

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹

dels att 42 kap. 42 § och 67 kap. 10 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 42 kap. 45–49 §§, och närmast före 42 kap. 45 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

42 kap.

42 §²

Utdelning, kapitalvinst och annan avkastning på tillgångar och förpliktelser som förvaras på ett investeringssparkonto ska inte tas upp. Utgifter och kapitalförluster som avser sådana tillgångar och förpliktelser får inte dras av.

Första stycket gäller inte

1. tillgångar som avses i 38 §,
2. kapitalvinster eller kapitalförluster på tillgångar som anses ha avyttrats enligt 44 kap. 8 a eller 8 b §, eller
3. ränta på kontanta medel som helt eller delvis avser ett kalenderår då räntesatsen som legat till grund för räntans beräkning någon gång överstigit statslåneräntan vid utgången av november närmast före det kalenderåret.

3. ränta på kontanta medel som helt eller delvis avser ett kalenderår då räntesatsen som legat till grund för räntans beräkning någon gång överstigit *det högsta av antingen* statslåneräntan vid utgången av november närmast före det kalenderåret *ökad med en procentenhet eller 1,25 procent.*

Avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt

45 §

Om en fysisk person under kalenderåret innehaft ett eller flera investeringssparkonton, en eller flera kapitalförsäkringar eller ett eller flera avtal om sparande i en PEPP-produkt, ska ett belopp beräknat enligt 48–49 §§ dras av.

46 §

När det gäller kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt är det den fysiska person som innehaft kapitalförsäkringen eller avtalet vid årets utgång som har rätt till avdrag beräknat enligt 48 § första stycket 2.

Om kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt har avslutats under kalenderåret, är det den fysiska person

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2012:830.

som var innehavare när försäkringen eller avtalet avslutades som har rätt till avdrag.

47 §

Om en fysisk person avlider gäller rätten till avdrag enligt 45 och 46 §§ för dödsboet för det år då dödsfallet inträffade.

48 §

Avdraget enligt 45 § uppgår till summan av
1. de sammanlagda schablonintäkterna för det aktuella kalenderåret enligt 36 § för de investeringssparkonton som den fysiska personen innehaft under kalenderåret, och

2. det sammanlagda underlaget för avdrag enligt 49 § för de kapitalförsäkringar och avtal om sparande i en PEPP-produkt som den fysiska personen innehaft under det aktuella kalenderåret multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent.

Avdraget får dock högst uppgå till 300 000 kronor multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent.

Vid innehav av ett eller flera investeringssparkonton och en eller flera kapitalförsäkringar eller avtal om sparande i en PEPP-produkt ska avdraget i första hand göras för innehav av ett eller flera investeringssparkonton.

49 §

Underlaget för avdrag för en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt ska vid tillämpning av 48 § uppgå till summan av

1. värdet av försäkringen eller avtalet vid kalenderårets ingång, och

2. premier eller inbetalningar som har betalats under kalenderåret till försäkringen eller PEPP-produkten.

Premier och inbetalningar som har betalats under den andra halvan av kalenderåret beräknas till halva värdet.

Värdet av kapitalförsäkringen enligt första stycket 1 utgörs av dess återköpsvärde enligt försäkringstekniska beräkningsgrunder med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringsrörelsens överskott.

67 kap.

10 §³

Om det uppkommer ett underskott av kapital, ska skatten minskas med 30 procent av den del av underskottet som inte överstiger 100 000 kronor och med 21 procent av det återstående underskottet, om inte annat följer av andra stycket.

Om den skattskyldige har gjort investeraravdrag enligt 43 kap. ska skatten minskas med 30 procent av den del av underskottet som motsvarar avdragsbeloppet. På återstående underskott tillämpas första stycket.

Om den skattskyldige har gjort *avdrag för innehav av kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt enligt 42 kap. 45 § eller investeraravdrag enligt 43 kap.* ska skatten minskas med 30 procent av den del av underskottet som motsvarar avdragsbeloppet. På återstående underskott tillämpas första stycket.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Bestämmelsen i 42 kap. 42 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på ränta som helt eller delvis avser ett kalenderår som börjar efter den 31 december 2024.
 3. Bestämmelserna i 42 kap. 45–49 §§ och 67 kap. 10 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt efter den 31 december 2024.

³ Senaste lydelse 2013:771.

Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs i fråga om skatteförfarandelagen (2011:1244)

dels att 22 kap. 1 § och 31 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 22 kap. 28–30 §§ och 31 kap. 19 c §, och närmast före 22 kap. 28 § och 31 kap. 19 c § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 kap.

1 §¹

I detta kapitel finns bestämmelser om skyldighet att lämna kontrolluppgift om

- överlåtelse av privatbostadsrätt och andelar i vissa bostadsföretag (2 och 3 §§),
- samfällighet (5 och 6 §§),
- räntebidrag (7 §),
- pensionsförsäkringar och pensionssparkonton (8 och 9 §§),
- avskattning av pensionsförsäkring (10 §),
- tjänstepensionsavtal (11 §),
- underlag för avkastningsskatt på livförsäkringar och sparande i en PEPP-produkt (12 §),
- skattereduktion för förmån av hushållsarbete (13 §),
- elcertifikat (14 §),
- utsläppsrätter, utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar (15 §),
- schablonintäkt vid innehav av ett investeringssparkonto (16 §),
- schablonintäkt vid innehav av andelar i värdepappersfonder, fondföretag, specialfonder och utländska specialfonder (17–21 §§),
- gåva (22 §),
- investeraravdrag (23 och 24 §§),
- skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el (25 §),
- utnyttjande av vissa personaloptioner (26 §), *och*
- avgift till arbetslöshetskassa (27 §).

– utnyttjande av vissa personaloptioner (26 §),
– avgift till arbetslöshetskassa (27 §),
och

– innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt (28–30 §§).

Innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt

28 §

Kontrolluppgift ska lämnas om innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt.

Kontrolluppgift ska lämnas av sådana försäkringsgivare som avses i 2 § 1 och 2 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel och sådana företag som avses i 2 § 11 och 12 samma lag.

¹ Senaste lydelse 2022:1760.

29 §

Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon.

Kontrolluppgift ska lämnas för den fysiska person som innehar kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt vid årets utgång. Kontrolluppgift ska lämnas för dödsbon endast det år dödsfallet inträffar.

Om kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt har avslutats, ska kontrolluppgift lämnas för den som var innehavare när försäkringen eller avtalet avslutades.

30 §

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om underlaget för avdrag för innehav av kapitalförsäkringen respektive avtalet om sparande i en PEPP-produkt beräknat enligt 42 kap. 49 § inkomstskattelagen (1999:1229).

31 kap.

1 §²

I detta kapitel finns bestämmelser om

- uppgifter som ska lämnas i samtliga inkomstdeklarationer (2 och 3 §§),
- uppgifter som fysiska personer och dödsbon ska underrättas om och godkänna eller lämna (4 och 5 §§),
- uppgift som ska lämnas om inkomstslaget tjänst (6 §),
- uppgifter som ska lämnas om inkomstslaget näringsverksamhet (7–15 a §§),
- uppgifter som ska lämnas om uppgifter som ska lämnas om inkomstslaget kapital (16–19 b §§), inkomstslaget kapital (16–19 c §§),
- uppgift om tillkommande belopp (20 §),
- uppgifter om vissa andelsavyttringar m.m. (21–24 §§),
- uppgifter för beräkning av egenavgifter (25 och 26 §§),
- uppgifter som fämansföretag samt företagsledare och delägare ska lämna (27–29 §§),
- uppgift om tillskott och uttag (30 §),
- uppgift om betalning till utlandet (31 §),
- uppgift som ekonomiska föreningar ska lämna (32 §),
- uppgifter om skattereduktion (33–33 d §§), och
- uppgifter om prissättningsbesked (34 §).

Avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt

19 c §

Den som gör avdrag enligt 42 kap. 45 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska lämna

- 1. uppgift om underlaget för avdraget, och*
- 2. nödvändiga identifikationsuppgifter för det företag som tillhandahåller investeringsspar-*

² Senaste lydelse 2022:446.

*kontot, kapitalförsäkringen eller PEPP-
produkten.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Bestämmelserna i 22 kap. 28–30 §§ och 31 kap. 19 c § tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2025.

5 Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2024-06-14

Närvarande: F.d. justitierådet Mari Andersson samt justitieråden Kristina Svahn Starrsjö och Eric M. Runesson

En skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto och i kapitalförsäkring

Enligt en lagrådsremiss den 30 maj 2024 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
2. lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Sofia Kinnunen Bengtsson och departementssekreteraren Helena Löwdell.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Allmänt

Huvudförslaget i lagrådsremissen är att det ska införas en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto, i kapitalförsäkring och i en PEPP-produkt. Förslaget innebär att fysiska personer som innehar ett investeringssparkonto, en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt får göra ett avdrag i inkomstlaget kapital som motsvarar skatten på det sammanlagda sparandet i dessa produkter. Avdraget får som mest uppgå till ett belopp som motsvarar skatten på ett sparande om 300 000 kronor.

I Lagrådets uppgifter ingår att granska bl.a. om förslaget är utformat så att lagen kan antas tillgodose de syften som har angetts samt vilka problem som kan uppstå vid tillämpningen.

Som skäl för regeringens förslag anges att hushåll som har ett sparande lättare kan parera oförutsedda ekonomiska händelser och har större möjligheter att ha makt över sin egen situation. Regeringen framhåller att det är av stor vikt att skapa incitament för att stimulera hushållens sparande och att det bedöms kunna leda till en ökad ekonomisk motståndskraft hos fler hushåll. Vidare anges att sparande i finansiella tillgångar bör uppmuntras och att sparandet på investeringssparkonto är en attraktiv sparform. En skattefri grundnivå för sparande på just investeringssparkonto bedöms därför vara ett lämpligt och naturligt sätt att öka incitamenten till sparande för hushållen. Eftersom sparande i investeringssparkonto har stora likheter med sparande i kapitalförsäkring och PEPP-produkter, föreslår regeringen att motsvarande skattelättnader för dessa båda sparformer ska införas.

Många remissinstanser är positiva till förslaget, men ett antal instanser har väckt frågor om skälen till förslaget och om det är det bästa sättet att uppnå det angivna målet. Konjunkturinstitutet anser exempelvis att sparande inte är ett självändamål och att det inte är uppenbart att sparandet i finansiella tillgångar bör öka. Om så ändå anses vara fallet behövs enligt institutet en analys av vilka grupper som bör öka sitt sparande och hur de bäst kan uppmuntras till det.

Några remissinstanser ifrågasätter om en skattefri grundnivå på investeringssparkonto är den bästa lösningen för att få fler att spara för oförutsedda ekonomiska händelser

och uttalar att investeringssparkontot infördes för att underlätta sparandet i aktier och fonder, dvs. sparande med en förhållandevis hög risk. Det framhålls att sparande för oförutsedda händelser bör ha låg risk. Några remissinstanser ifrågasätter i vilken utsträckning förslaget kommer att leda till att fler börjar spara och om det är lämpligt att sänka skatten på sparande i noterade tillgångar (som på investeringssparkonto) men inte i onoterade tillgångar.

Ytterligare några remissinstanser framhåller att kapitalbeskattningen genom förslagen blir mindre likformig mellan olika sparformer och medför en progressiv kapitalbeskattning, vilket i sin tur sannolikt leder till skatteplanering. Till exempel blir ränteinkomster skattefria medan ränteutgifter är avdragsgilla.

Flera remissinstanser framhåller att det beräknade skattebortfallet om 7 miljarder kr per år (som utgår från nu aktuellt sparande) kommer att bli högre om man uppnår målet att fler ska spara i de nu aktuella sparformerna. De konstaterar också att en stor del av det skattefria sparandet kommer att tillfalla grupper som redan har ett stort sparande, varför förslagets effektivitet kan ifrågasättas.

Lagrådet konstaterar att det i lagstiftningsärendet saknas underlag för att svara på flera av de frågeställningar som tagits upp av remissinstanserna, t.ex. om det finansiella sparandet bör öka, om förslagen kommer att leda till att grupper som har ett behov av ökat sparande kommer att spara mer och hur stort skattebortfallet kan komma att bli om sparandet ökar.

Det har alltså inte gjorts någon analys av om det finns behov av ett ökat sparande. Några alternativa lösningar för att få hushållens sparande att öka har heller inte övervägts. Regelrådet har anfört att sänkt skatt på hushållens sparande rimligen kan införas på fler än ett sätt och att det därmed borde finnas alternativa lösningar som hade kunnat övervägas. Regelrådet anser dock att det är förståeligt att så inte har skett, eftersom förutsättningarna för det förslag som lämnats i den remitterade promemorian är att en specifik åtgärd, enligt redan gjorda överenskommelser (Tidöavtalet), ska genomföras. Regeringen ansluter sig i lagrådsremissen till Regelrådets uttalande och förklaring till varför några alternativa lösningar inte har övervägts.

Enligt 7 kap. 2 § regeringsformen ska vissa krav på beredningen av regeringsärenden uppfyllas. Behövliga upplysningar och yttranden ska inhämtas från berörda myndigheter. Upplysningar och yttranden ska också i den omfattning som behövs inhämtas från kommuner. Även sammanslutningar och enskilda ska i den omfattning som behövs ges möjlighet att yttra sig.

Konstitutionsutskottet har framhållit att ordningen med att låta förslag och pågående ärenden komma myndigheter, organisationer och andra till del leder till att de kan bli allsidigt belysta och konsekvenserna av dem så långt möjligt kända på förhand. Kvaliteten på regeringens och, i förlängningen, i vissa fall även riksdagens beslutsfattande ökar därmed till gagn för demokrati, rättssäkerhet och effektivitet (2008/09:KU10 s. 63).

Lagrådet instämmer i den kritik som flera remissinstanser har fört fram om bristande underlag och bristande övervägande av alternativa lösningar. Att en överenskommelse mellan olika politiska partier har träffats om att en viss lösning ska införas kan inte åberopas som skäl för att inte fullt ut uppfylla beredningskravet i 7 kap. 2 § regeringsformen.

Lagrådet har mot bakgrund av de nämnda bristerna svårt att bedöma om förslaget är så utformat att det kan antas tillgodose de syften som har angetts, om något alternativt förslag mer kostnadseffektivt hade kunnat uppnå syftet liksom vilka problem som kan

uppstå vid tillämpningen, t.ex. hur omfattande skatteplanering förslaget kan medföra och hur man skulle kunna förhindra det. För att få ett väl genomarbetat förslag och för att beredningskravet i 7 kap. 2 § regeringsformen ska bli effektivt borde bristerna ha åtgärdats innan förslaget remitterades.

På grund av det ovan nämnda inger detta ärende betänkligheter. Bristerna är allvarliga, dock inte så påtagliga här att regeringsformens beredningskrav inte kan anses vara uppfyllt.

Lag om ändring i inkomstskattelagen

42 kap. 47 §

I paragrafen föreskrivs att om en fysisk person avlider gäller rätten till avdrag enligt 45 och 46 §§ för dödsboet för det år då dödsfallet inträffade.

I 4 kap. 1 § finns en regel som lyder:

Ett dödsbo är skattskyldigt för den dödes och dödsboets inkomster.

Det som skulle ha gällt för den döde enligt denna lag tillämpas under dödsåret för dödsboet, om det inte finns särskilda bestämmelser för dödsbon.

Det följer alltså redan av denna bestämmelses andra stycke att för dödsboet gäller under dödsåret det som skulle ha gällt för den döde. Det man vill reglera är sannolikt att rätten till avdrag bara gäller under dödsåret. Lagrådet föreslår därför att regeln formuleras om så att detta uttrycks tydligare.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar övriga förslag utan erinran.

Bilaga 10

Förbättrade och förenklade regler om avdrag för tidigare års underskott

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian Förbättrade och förenklade regler om avdrag för tidigare års underskott.....	2
2	Promemorians lagförslag.....	3
3	Förteckning över remissinstanserna.....	6
4	Lagrådsremissens lagförslag.....	7
5	Lagrådets yttrande.....	10

Bilaga till avsnitt 12.13

1 Sammanfattning av promemorian Förbättrade och förenklade regler om avdrag för tidigare års underskott

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 1.4) aviserade regeringen att reglerna om underskott vid ägarförändring inom bolagsbeskattningen behöver förenklas. I promemorian föreslås ändringar av bestämmelserna i inkomstskattelagen (1999:1229) om hur tidigare års underskott får användas efter en ägarförändring. Det huvudsakliga syftet med förslagen är att förbättra bestämmelserna och förenkla tillämpningen.

Det föreslås ändringar i den s.k. beloppsspärren, som är den regel som anger hur stor del av tidigare års underskott som får dras av efter en ägarförändring. Beloppsspärren bestäms som en kvot av utgiften för att förvärva ett underskotts företag. Förslaget innebär att denna kvot höjs från 200 till 300 procent av köpeskillingen. Höjningen får till följd att en större del av underskottet från tidigare år får behållas efter en ägarförändring och att färre företag kommer att träffas av en avdragsbegränsning avseende sådana underskott.

Det föreslås vidare att det införs en undantagsregel som innebär att beloppsspärren inte ska träda in när en fysisk person eller vissa andra subjekt får ett direkt bestämmande inflytande över ett underskotts företag, om personen redan före ägarförändringen hade ett sådant inflytande indirekt.

Promemorian innehåller även förslag på ett antal ändringar i syfte att förenkla tillämpningen av regelverket när en grupp, sinsemellan oberoende, fysiska personer under en period förvärvar en viss andel av rösterna i ett underskotts företag (den s.k. flockregeln). Bestämmelsen föreslås också utvidgas till att även omfatta indirekta förvärv, dvs. när gruppen fysiska personer förvärvar andelar i ett företag som har det bestämmande inflytandet över ett underskotts företag.

Slutligen föreslås att bestämmelserna om beräkningen av utgiften för förvärvet i vissa fall när det har gjorts ett kapitaltillskott till underskotts företaget ska kunna tillämpas även när kapitaltillskottet lämnas till ett annat företag som ingår i samma koncern som underskotts företaget.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

2 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹

dels att 40 kap. 12, 13, 15 och 15 a §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 40 kap. 12 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 kap.

12 §

I andra fall än som avses i 10 § första stycket eller 11 § inträder en beloppsspärr vid ägarförändringar som innebär att, under en period av *fem* beskattningsår för ett underskotts företag, sådana förvärvare som avses i 11 § dels var och en har förvärvat andelar *med* minst 5 procent av samtliga röster i underskotts företaget, dels tillsammans har förvärvat andelar *med* mer än 50 procent av samtliga röster i underskotts företaget. *Bestämmelserna i 11 § andra stycket gäller också vid tillämpning av denna paragraf.*

Som förvärv *som gjorts av en sådan person som avses i första stycket* räknas också förvärv som gjorts av

1. ett företag i vilket *personen – direkt eller genom förmedling av en annan juridisk person eller av ett svenskt handelsbolag som personen har ett bestämmande inflytande över –* innehar andelar med *minst* 5 procent av röstetalet, eller

2. *en juridisk person* eller ett svenskt handelsbolag som ett sådant företag som avses i 1 har ett bestämmande inflytande över.

Vid tillämpning av denna paragraf gäller *följande*. Förvärv av andelar i förhållande till tidigare andelsinnehav genom emission med lika rätt för andelsägarna ska *inte* räknas in i antalet förvärvade andelar. *Med förvärv av andel likställs avtal om rätt att förvärva andelar i ett företag och avtal om rätt att besluta i företagets angelägenheter.*

I andra fall än som avses i 10 § första stycket eller 11 § inträder en beloppsspärr vid ägarförändringar som innebär att, under en period av *högst tre på varandra följande* beskattningsår *när ett företag är* ett underskotts företag, sådana förvärvare som avses i 11 §

1. var och en har förvärvat andelar, *direkt eller indirekt, som representerar minst 20 procent av samtliga röster i underskotts företaget, och*

2. tillsammans har förvärvat andelar, *direkt eller indirekt, som representerar mer än 50 procent av samtliga röster i underskotts företaget.*

Som förvärv *enligt första stycket* räknas också förvärv som gjorts av

1. ett företag i vilket *en eller flera personer som avses i 11 §* innehar andelar med *mer än* 50 procent av *samtliga röster*, eller

2. *ett företag* eller ett svenskt handelsbolag som ett sådant företag som avses i 1 har ett bestämmande inflytande över.

Vid tillämpning av denna paragraf gäller *bestämmelserna i 11 § andra stycket*. *Vid tillämpningen gäller också att*

1. *förvärv* av andelar i förhållande till tidigare andelsinnehav genom emission med lika rätt för andelsägarna *inte* ska räknas in i antalet förvärvade andelar, *och*

2. *indirekta förvärv enligt första och andra styckena ska fördelas mellan personerna med utgångspunkt i varje persons andel av samtliga röster i det företag som äger eller förvärvat underskotts företaget.*

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

12 a §

Om en beloppsspärr inträder enligt 12 § ska de förvärv som har medfört ägarförändringen inte räknas med vid en senare bedömning av om en ägarförändring har skett enligt 12 §.

13 §

Bestämmelserna i 11 § gäller inte vid sådana förändringar i det bestämmande inflytandet som uppkommer genom arv, testamente, bodelning eller ändrade familjeförhållanden. *De gäller inte heller om den som fått det bestämmande inflytandet har haft ställning som företagsledare i underskotts företaget under de två föregående beskattningsåren för detta företag.*

Bestämmelserna i 11 § gäller inte 1. vid sådana förändringar i det bestämmande inflytandet som uppkommer genom arv, testamente, bodelning eller ändrade familjeförhållanden,

2. om den som fått det bestämmande inflytandet har haft ställning som företagsledare i underskotts företaget under de två närmast föregående beskattningsåren, eller

3. om den som fått ett direkt bestämmande inflytande hade ett indirekt bestämmande inflytande i underskotts företaget före ägarförändringen.

Bestämmelserna i 12 § gäller inte vid sådana förändringar i ägandet som sker på grund av arv, testamente eller bodelning.

15 §

Beloppsspärren innebär att underskotts företaget inte får dra av underskott som uppkommit före det beskattningsår då spärren inträder till den del underskotten överstiger 200 procent av utgiften för att förvärva

Beloppsspärren innebär att underskotts företaget inte får dra av underskott som uppkommit före det beskattningsår då spärren inträder till den del underskotten överstiger 300 procent av utgiften för att, *direkt eller indirekt*, förvärva

1. det bestämmande inflytandet över underskotts företaget i sådana fall som avses i 10 och 11 §§, eller

2. andelar *med* mer än 50 procent av rösterna i underskotts företaget i sådana fall som avses i 12 §.

2. andelar *som representerar* mer än 50 procent av rösterna i underskotts företaget i sådana fall som avses i 12 §.

Om förvärvet omfattar flera underskotts företag i samma koncern, ska avdragsutrymmet fördelas på dessa efter deras andel av koncernens sammanlagda underskott.

15 a §²

Om ett kapitaltillskott som helt eller delvis har medfört ägarförändringen har lämnats till underskotts företaget tidigast två beskattningsår före det beskattningsår då ägarförändringen skedde och förvärvaren genom kapitaltillskottet har fått en tillgång av verkligt och särskilt värde, ska kapitaltillskottet vid beräkningen av utgiften enligt 15 § första stycket bestämmas till ett belopp som motsvarar det lägsta av kapitaltillskottet och det värde av tillgången som belöper sig på den förvärvade andelen i underskotts företaget. Vid beräkningen av värdet av tillgången ska kapitaltillskottet inte räknas med.

Vid bedömningen enligt första stycket ska hänsyn inte tas till tillgångar som underskotts företaget kan antas ha förvärvat i samråd med den nya ägaren.

² Senaste lydelse 2016:1055.

Vid tillämpningen av *andra stycket* likställs *en juridisk person* eller ett svenskt handelsbolag med underskotts företaget om de både före och efter ägarförändringen ingick i samma koncern.

Vid tillämpningen av *denna paragraf* likställs *ett företag* eller ett svenskt handelsbolag med underskotts företaget om de både före och efter ägarförändringen ingick i samma koncern.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. De nya bestämmelserna tillämpas vid ägarförändringar som sker efter den 31 december 2024. Vid tillämpningen av 12 § första stycket ska dock inte indirekta förvärv före den 1 januari 2025 beaktas.

3 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promorian Förbättrade och förenklade regler om avdrag för tidigare års underskott lämnats av Bokföringsnämnden, Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket, FAR, Fastighetsägarna Sverige, Finansbolagens förening, Företagarna, Förvaltningsrätten i Stockholm, Kammarrätten i Göteborg, Konjunkturinstitutet, Kronofogdemyndigheten, Näringslivets Skattedelegation, Regelrådet, Skatteverket, Srf konsulternas förbund, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Swedish Private Equity & Venture Capital Association (SVCA), Tillväxtverket och Uppsala universitet (juridiska fakulteten).

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att yttra sig: Förvaltningsrätten i Härnösand, Institutet för näringslivsforskning, Lantbrukarnas Riksförbund, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Näringslivets Regelnämnd, Svensk Försäkring och Svenska Bankföreningen.

Utöver instanserna på remisslistan har ett yttrande också inkommit från en privatperson.

4 Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)¹

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹

dels att 40 kap. 12, 13, 15 och 15 a §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 40 kap. 12 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 kap.

12 §

I andra fall än som avses i 10 § första stycket eller 11 § inträder en beloppsspärr vid ägarförändringar som innebär att, under en period av *fem* beskattningsår för ett underskotts företag, sådana förvärvare som avses i 11 § dels var och en har förvärvat andelar *med* minst 5 procent av samtliga röster i underskotts företaget, dels tillsammans har förvärvat andelar *med* mer än 50 procent av samtliga röster i underskotts företaget. *Bestämmelserna i 11 § andra stycket gäller också vid tillämpning av denna paragraf.*

Som förvärv som gjorts av en sådan person som avses i första stycket räknas också förvärv som gjorts av

1. *ett företag i vilket personen – direkt eller genom förmedling av en annan juridisk person eller av ett svenskt handelsbolag som personen har ett bestämmande inflytande över – innehar andelar med minst 5 procent av röstetalet, eller*

2. *en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag som ett sådant företag som avses i 1 har ett bestämmande inflytande över.*

Vid tillämpning av denna paragraf gäller *följande*. Förvärv av andelar i förhållande till tidigare andelsinnehav genom emission med lika rätt för andelsägarna ska *inte* räknas in i antalet förvärvade andelar. *Med förvärv av andel likställs avtal om rätt att förvärva andelar i ett företag och avtal om rätt att besluta i företagets angelägenheter.*

I andra fall än som avses i 10 § första stycket eller 11 § inträder en beloppsspärr vid ägarförändringar som innebär att, under en period av *högst tre på varandra följande* beskattningsår när ett företag är ett underskotts företag, sådana förvärvare som avses i 11 § dels var och en har förvärvat andelar *som representerar* minst 20 procent av samtliga röster i underskotts företaget, dels tillsammans har förvärvat andelar *som representerar* mer än 50 procent av samtliga röster i underskotts företaget. *Med förvärv av andel i ett underskotts företag likställs förvärv av andel i ett moderföretag till ett underskotts företag.*

Som förvärv som gjorts av en sådan person som avses i första stycket räknas också förvärv som gjorts av *en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag som en sådan person har det bestämmande inflytandet över.*

Vid tillämpning av denna paragraf gäller *bestämmelserna i 11 § andra stycket*. *Vid tillämpningen gäller också att förvärv av andelar i förhållande till tidigare andelsinnehav genom emission med lika rätt för andelsägarna inte ska räknas in i antalet förvärvade andelar.*

12 a §

Om en beloppsspärr inträder enligt 12 § ska de förvärv som har medfört ägarförändringen inte

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

räknas med vid en senare bedömning av om en ägarförändring har skett enligt 12 §.

13 §

Bestämmelserna i 11 § gäller inte vid sådana förändringar i det bestämmande inflytandet som uppkommer genom arv, testamente, bodelning eller ändrade familjeförhållanden. *De gäller inte heller* om den som fått det bestämmande inflytandet har haft ställning som företagsledare i underskotts företaget under de två föregående beskattningsåren *för detta företag.*

Bestämmelserna i 11 § gäller inte 1. vid sådana förändringar i det bestämmande inflytandet som uppkommer genom arv, testamente, bodelning eller ändrade familjeförhållanden,

2. om den som fått det bestämmande inflytandet har haft ställning som företagsledare i underskotts företaget under de två närmast föregående beskattningsåren, *eller*

3. om den som fått det bestämmande inflytandet redan före ägarförändringen hade ett sådant inflytande över underskotts företaget enligt 5 § tredje stycket.

Bestämmelserna i 12 § gäller inte vid sådana förändringar i ägandet som sker på grund av arv, testamente eller bodelning.

15 §

Beloppsspärren innebär att underskotts företaget inte får dra av underskott som uppkommit före det beskattningsår då spärren inträder till den del underskotten överstiger 200 procent av utgiften för att förvärva

1. det bestämmande inflytandet över underskotts företaget i sådana fall som avses i 10 och 11 §§, eller

2. andelar *med* mer än 50 procent av rösterna i underskotts företaget i sådana fall som avses i 12 §.

Beloppsspärren innebär att underskotts företaget inte får dra av underskott som uppkommit före det beskattningsår då spärren inträder till den del underskotten överstiger 300 procent av utgiften för att förvärva

2. andelar *som representerar* mer än 50 procent av rösterna i underskotts företaget i sådana fall som avses i 12 §.

Om förvärvet omfattar flera underskotts företag i samma koncern, ska avdragsutrymmet fördelas på dessa efter deras andel av koncernens sammanlagda underskott.

15 a §²

Om ett kapitaltillskott som helt eller delvis har medfört ägarförändringen har lämnats till underskotts företaget tidigast två beskattningsår före det beskattningsår då ägarförändringen skedde och förvärvaren genom kapitaltillskottet har fått en tillgång av verkligt och särskilt värde, ska kapitaltillskottet vid beräkningen av utgiften enligt 15 § första stycket bestämmas till ett belopp som motsvarar det lägsta av kapitaltillskottet och det värde av tillgången som belöper sig på den förvärvade andelen i underskotts företaget. Vid beräkningen av värdet av tillgången ska kapitaltillskottet inte räknas med.

Vid bedömningen enligt första stycket ska hänsyn inte tas till tillgångar som underskotts företaget kan antas ha förvärvat i samråd med den nya ägaren.

Vid tillämpningen av *andra stycket* likställs en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag med underskotts företaget om de både före och efter ägarförändringen ingick i samma koncern.

Vid tillämpningen av *denna paragraf* likställs en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag med underskotts företaget om de både före och efter ägarförändringen ingick i samma koncern.

² Senaste lydelse 2016:1055.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. De nya bestämmelserna tillämpas vid ägarförändringar som sker efter den 31 december 2024.
 3. Vid tillämpningen av 12 § första stycket ska dock inte förvärv av andelar i ett moderföretag till ett underskotts företag som skett före den 1 januari 2025 beaktas.

5 Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2024-06-04

Närvarande: F.d. justitieråden Karin Almgren och Ingemar Persson samt justitierådet Cecilia Renfors

Förbättrade och förenklade regler om avdrag för tidigare års underskott

Enligt en lagrådsremiss den 30 maj 2024 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Eva-Lisa Olsson.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Bilaga 11

Förbättrade skattemässiga villkor för enskilda näringsidkare

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av betänkandet Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare (SOU 2020:50)	2
2	Betänkandets lagförslag.....	7
3	Förteckning över remissinstanserna (betänkandet).....	25
4	Sammanfattning av promemorian Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut	26
5	Promemorians lagförslag.....	27
6	Förteckning över remissinstanserna (promemorian).....	29
7	Lagrådsremissens lagförslag.....	30
8	Lagrådets yttrande	32

Bilaga till avsnitt 12.14

1 Sammanfattning av betänkandet Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare (SOU 2020:50)

Uppdraget

Mitt uppdrag är att se över beskattningen av enskilda näringsidkare. Syftet med översynen är att göra det mindre komplicerat att starta och driva enskild näringsverksamhet och att underlätta för den enskilde näringsidkaren att göra rätt och undvika oavsiktliga fel. Uppdraget är uppdelat i två delar, varav den ena delen behandlas i detta delbetänkande. Denna del är inriktad på förenklingar för enskilda näringsidkare inom ramen för det befintliga skattesystemet.

I delbetänkandet ska jag

- utvärdera och analysera den grundläggande strukturen för beskattning av enskilda näringsidkare inom det konventionella systemet för inkomstbeskattningen, särskilt ordningen för resultatberäkning och företagssparande, reglerna om kapitalunderlag för expansionsfonder och räntefördelning samt tillämpningsgränsen för räntefördelning,
- baserat på resultatet av den genomförda analysen ta ställning till vilka åtgärder som är mest lämpliga att vidta i syfte att kraftigt förenkla inkomstbeskattningen av enskilda näringsidkare, och
- lämna förslag till ett sådant förenklat skattesystem med de författningsändringar som bedöms nödvändiga inom ramen för inkomstbeskattningen respektive skatteförfarandet.

Som allmänna utgångspunkter för mitt uppdrag gäller också att förslagen så långt det är möjligt ska upprätthålla principen om neutralitet vid beskattningen av olika företagsformer samt att reglerna utformas så att kontrollen av efterlevnaden underlättas och riskerna för kringgåenden minimeras.

Vidare ska jag beakta de angivna principerna för skattepolitiken, särskilt vad dessa principer anger i fråga om legitimitet och rättvisa samt generella och tydliga regler. För att stärka legitimiteten ska regelverket vara möjligt att förstå och inte leda till onödigt stora administrativa kostnader för dem som tillämpar reglerna. Generella och tydliga regler, utan komplicerade gränsdragningar, bidrar till förståelse och legitimitet för skattesystemet och minskar även utrymmet och riskerna för fel och fusk.

Utvärdering och analys av skattereglerna för enskilda näringsidkare

Jag har studerat förhållandena för enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag under perioden 2011–2017. Utvärderingen och analysen avser den allmänna sammansättningen av denna grupp samt i vilken utsträckning och på vilket sätt gruppen generellt använder de aktuella skattereglerna. När det gäller den allmänna utvecklingen kan det konstateras att andelen företag som bedrivs i form av enskild näringsverksamhet minskar. Det har blivit vanligare att antingen starta verksamhet direkt som aktiebolag eller att ombilda till aktiebolag i ett tidigare skede.

Gruppen enskilda näringsidkare kan delas in i två, till antalet ungefär jämnstora grupper: fastighetsanknutna verksamheter och övriga företag.

Generellt har de enskilda näringsidkarna en låg omsättning och små skattemässiga över- eller underskott. En genomsnittlig enskild näringsidkare har inga anställda och ett skattemässigt resultat i intervallet $\pm 50\,000$ kronor.

Jag har också undersökt i vilken utsträckning och på vilket sätt enskilda näringsidkare använder de skattemässiga justeringar som finns. Det handlar om positiv och negativ räntefördelning, avsättning till periodiseringsfond och till expansionsfond.

Positiv räntefördelning används i stor utsträckning av de näringsidkare som kan sägas tillhöra målgruppen, dvs. av de som har ett positivt resultat i verksamheten och inkomster på en sådan nivå att det är skattemässigt fördelaktigt att räntefördela. Beloppen som räntefördelas är stora i förhållande till överskotten före räntefördelning. Möjligheten att använda positiv räntefördelning har därmed betydande effekter på näringsidkarnas skattemässiga situation. Vissa enskilda näringsidkare verkar dock använda positiv räntefördelning trots att det medför minskade socialförsäkringsförmåner. Detta tyder på att de ingående komponenterna i socialförsäkringarna värderas på olika sätt.

Den negativa räntefördelningen har tillkommit för att motverka att privata skulder hänförs till verksamheten och att ränteutgifterna hänförliga till dessa skulder dras av i inkomstslaget näringsverksamhet i stället för i inkomstslaget kapital. Det saknas omständigheter som indikerar att de som i dag gör negativ räntefördelning gör det för att de har hänfört privata skulder till näringsverksamheten. De som gör negativ räntefördelning har i huvudsak samma fördelning som andra näringsidkare mellan räntor i näringsverksamheten och i inkomstslaget kapital. Flertalet har inte heller inkomster på en sådan nivå att det av skatteskal är motiverat att dra av räntor i inkomstslaget näringsverksamhet i stället för i kapital. Den negativa räntefördelningen verkar därmed träffa fler än avsett.

Periodiseringsfondens syfte är primärt att under en konjunkturcykel möjliggöra utjämnning av skattemässiga över- och underskott mellan olika beskattningsår. Detta regelsystem används i relativt stor utsträckning och verkar fungera väl. Periodiseringsfonden synes därför fylla sitt syfte.

Expansionsfondens huvudsakliga syfte är att ge enskilda näringsidkare en möjlighet att expandera verksamheten med enkelbeskattat kapital, på samma sätt som är möjligt i ett aktiebolag. Av analysen framgår att regelverket om expansionsfond används av få enskilda näringsidkare och fonderna verkar till övervägande del användas för resultatutjämnning mellan olika år och som en form av pensionssparande.

Allmänt om förslagen

Jag lämnar i detta betänkande två förslagspaket; ett huvudförslag och ett alternativt förslag. Anledningen till att jag lämnar två förslag är att jag som utgångspunkt och i enlighet med mina direktiv vill lämna ett förslag som innebär kraftiga förenklingar. För att åstadkomma det krävs relativt stora ändringar i den nuvarande beskattningsmodellen för enskilda näringsidkare, vilket också får till följd att neutraliteten i beskattningen av olika företagsformer förändras. Samtidigt vill jag att det ska finnas ett förslag att utgå från även i det fall regeringen inte är beredd att göra stora förändringar i den nuvarande beskattningsmodellen. Därav det alternativa förslagspaketet, som innebär mer begränsade förenklingar inom ramen för nuvarande ordning.

Förslaget om enklare skatteregler för enskilda näringsidkare

Huvudförslaget innehåller relativt omfattande förslag som innebär påtagliga förändringar av beskattningsreglerna för enskilda näringsidkare. Min bedömning är att det krävs ingripande åtgärder för att uppnå en kraftig förenkling av regelverket.

Den genomförda analysen visar att det är få enskilda näringsidkare som använder expansionsfonden och att den främst verkar användas för resultatutjämning mellan beskattningsår under längre tid eller som pensionssparande. Reglerna om expansionsfond är vidare svåra att förstå och att tillämpa. Jag föreslår därför att reglerna om expansionsfond slopas och ersätts av en förstärkt möjlighet till avsättning till periodiseringsfond. Reglerna om periodiseringsfond bedöms vara enklare att förstå och att tillämpa för de enskilda näringsidkarna. Periodiseringsfonden saknar den koppling till kapitalet i verksamheten som expansionsfonden har vilket förenklar tillämpningen. För att de framtida avsättningarna till periodiseringsfond ska motsvara den nuvarande periodiseringsfonden och expansionsfonden sammantaget, föreslår jag att avsättningen till periodiseringsfond höjs från 30 procent av överskottet till 40 procent. Periodiseringsfonderna föreslås kunna behållas i tio år i stället för dagens sex år. I aktiebolag är dock tiden fortsatt sex år vilket får till följd att periodiseringsfonder äldre än sex år inte får föras över till ett aktiebolag vid ombildning.

Jag föreslår övergångsbestämmelser för att hantera befintliga expansionsfonder. Dessa ska återföras till beskattning med minst tio procent per år under högst tio på varandra följande beskattningsår. Återföringen görs före avsättning till den förstärkta periodiseringsfonden och före räntefördelning. Den återförda expansionsfonden kan därmed sättas av till periodiseringsfond eller räntefördelas. Vid återföringen återbetalas den expansionsfondsskatt som betalats på avsättningen.

Jag föreslår även att den negativa räntefördelningen slopas. Negativ räntefördelning infördes för att motverka att en enskild näringsidkare hänför privata skulder till verksamheten och därigenom flyttar sina ränteavdrag från inkomstslaget kapital till inkomstslaget näringsverksamhet. Att bokföra privata skulder i verksamheten är dock inte tillåtet enligt redovisningsreglerna. De genomsnittliga marginalsatserna i inkomstslaget näringsverksamhet har också minskat kraftigt för stora grupper av näringsidkare sedan reglerna infördes. Analysen visar att negativ räntefördelning är vanligast i inkomstkikt där skillnaden mellan beskattning i näringsverksamhet och kapital är mycket liten. Det sagda bör innebära att de flesta som tvingas göra negativ räntefördelning inte har skatteplanerat med ränteavdrag. Den negativa räntefördelningen träffar alltså bredare än som var avsett. Vidare är reglerna tvingande och kan därför ses som det mest administrativt betungande inslaget i de skattemässiga justeringarna för enskilda näringsidkare. Slopandet av den negativa räntefördelningen medför inte någon stor offentligfinansiell kostnad men innebär en betydande minskning av de beräknade administrativa kostnaderna.

Jag föreslår även en ändrad ordning för de skattemässiga justeringarna. Räntefördelningen föreslås flyttas sist, efter avsättning till periodiseringsfond. Därmed blir det tydligare att de reserveringar som är hänförliga till verksamheten och som innebär uppskjuten beskattning görs först, och därefter görs en uppdelning av överskottet mellan inkomstslagen näringsverksamhet och kapital. Beslutet att räntefördela överskott som sätts av till periodiseringsfond skjuts därmed upp, från det beskattningsår då inkomsten uppkommer till det beskattningsår då periodiseringsfonden återförs. Återföring av periodiseringsfond föreslås göras efter avsättning till sådan fond. Årets avsättning kan därmed inte längre beräknas på återförd periodiseringsfond.

Jag har också gått igenom alla poster som ingår i kapitalunderlaget för räntefördelning och övervägt om de bör behållas eller tas bort. För att uppnå en mer exakt beräkning av kapitalunderlaget föreslås att värdet på tillgångar och skulder ska vara det värde som de har vid utgången av det innevarande beskattningsåret i stället för vid ingången av beskattningsåret.

Om hela räntefördelningsbeloppet inte används får överskjutande del sparas till efterföljande år. Det sparade räntefördelningsbeloppet räknas upp med ränta genom att det läggs till kapitalunderlaget varje år. Räntesatsen är statslåneräntan med tillägg av sex procentenheter. Min bedömning är att den nuvarande ränteuppräkningsbeloppet är högre än vad som är motiverat för att säkra det sparade räntefördelningsbeloppet i förhållande till den allmänna inkomstutvecklingen. Det sparade räntefördelningsbeloppet föreslås därför räknas upp i särskild ordning med en räntesats som motsvarar statslåneräntan.

Justeringarna av kapitalunderlaget för övergångspost och särskild post föreslås slopas.

Jag föreslår även en mer enhetlig behandling av skattefordringar och skatteskulder vid beräkningen av kapitalunderlaget. I dag behandlas dessa på olika sätt trots att de avser samma slags skattefordran eller skatteskuld. Den koppling som i dag finns till debitering av skatt tas bort. Principen föreslås i stället ändras till att alla skatter som är hänförliga till verksamheten ska påverka kapitalunderlaget, skatter som är hänförliga till näringsidkaren som person ska det inte.

Slutligen föreslår jag att tillämpningsgränsen på 50 000 kronor i kapitalunderlag slopas. Räntefördelning får därmed göras även för små positiva kapitalunderlag.

Det alternativa förslagspaketet

Det alternativa förslagspaketet innehåller förslag till förenklingar helt inom ramen för det nuvarande beskattningssystemet för enskilda näringsidkare. Förslagen har begränsats till de områden som särskilt anges i mina direktiv, dvs. ordningen för resultatberäkning och företagssparande, reglerna om kapitalunderlag för expansionsfonder och räntefördelning och tillämpningsgränsen för räntefördelning. I det alternativa förslagspaketet behålls såväl expansionsfonden som den negativa räntefördelningen. Det föreslås inte några utbyggda avsättningsmöjligheter när det gäller periodiseringsfonden.

Av samma skäl som anges i huvudförslaget föreslår jag att räntefördelningen flyttas sist av de skattemässiga justeringarna. Räntefördelning ska därmed göras efter avsättning till periodiseringsfond och expansionsfond.

Jag föreslår även i det alternativa förslagspaketet motsvarande förändringar i beräkningen av kapitalunderlagen som i huvudförslaget. I det alternativa förslagspaketet finns dock expansionsfonden kvar, vilket innebär att förändringarna avser båda kapitalunderlagen. Värderingstidpunkten för tillgångar och skulder i kapitalunderlaget för räntefördelning flyttas fram från beskattningsårets ingång till dess utgång. Därmed synkroniseras värderingstidpunkten för de två kapitalunderlagen. Kvarstående sparade räntefördelningsbelopp ska inte längre läggas till kapitalunderlaget för räntefördelning. De sparade räntefördelningsbeloppen ska i stället räknas upp med en lägre räntesats i särskild ordning. Justeringen för övergångspost slopas. Till skillnad mot huvudförslaget behålls dock justeringen för särskild post eftersom den negativa räntefördelningen finns kvar i det alternativa förslagspaketet. Motsvarande förändringar som i huvudförslaget föreslås när det gäller hur skattefordringar och skatteskulder ska påverka kapitalunderlagen.

Tillämpningsgränsen för negativ räntefördelning föreslås ändras med hänsyn till den allmänna inkomstutvecklingen, från ett kapitalunderlag på -50 000 kronor till -100 000 kronor. Tillämpningsgränsen för positiv räntefördelning om 50 000 kronor tas bort. Ett positivt fördelningsbelopp kan därmed beräknas även vid små positiva kapitalunderlag.

Konsekvenser

De offentligfinansiella effekterna för huvudförslaget beräknas bli en ökning av skatteintäkterna för införandeåret 2022 med ungefär 19 miljoner kronor. Den varaktiga effekten beräknas till -60 miljoner kronor. Skillnaden mellan effekten vid ikraftträdandeåret och varaktigt beror på att förslaget om slopad expansionsfond och förstärkt periodiseringsfond medför en tidigarelagd beskattning, där skatteintäkterna ökar vid avsättningstillfället och minskar vid återföringstillfället relativt dagens regler. Varaktigt beräknas det förslaget vara offentligfinansiellt neutralt. Den varaktiga offentligfinansiella kostnaden avser de föreslagna förändringarna av reglerna om räntefördelning. Om regeringen anser att kostnaden bör finansieras är det lämpligt att justera ned räntefördelningsräntan med 0,77 procentenheter, till statslåneräntan ökad med 5,23 procentenheter.

De sammantagna offentligfinansiella konsekvenserna av det alternativa förslaget beräknas bli en minskning av skatteintäkterna med 37 miljoner kronor för införandeåret och varaktigt. Även denna kostnad kan finansieras med en mindre sänkning av räntefördelningsräntan.

Det bör framhållas att endast ungefär en fjärdedel av de företagare som deklarerade för enskild näringsverksamhet 2017 gjorde skattemässiga justeringar i form av räntefördelning, avsättning till periodiseringsfond eller till expansionsfond. För majoriteten av företagen påverkas därmed inte beskattningen alls av de föreslagna förändringarna. För majoriteten av de som använder systemen är också skatteeffekterna begränsade.

Enskilda näringsidkare som är verksamma i kapitalintensiva branscher (jord- och skogsbruk, tillverkningsindustri, fastigheter, bygg- och transportbranschen) har större kapitalunderlag. Näringsidkare i dessa branscher använder också räntefördelning i högre grad än näringsidkare i andra branscher. Det innebär att företag i dessa branscher påverkas mer av förändringarna av expansionsfond och räntefördelning. Företag i mindre kapitalintensiva tjänstebanscher får ökade möjligheter till räntefördelning genom att tillämpningsgränsen slopas. De får också större avsättningsmöjligheter genom att en större del av årets resultat kan sättas av till periodiseringsfond. Företag inom jordbruk, bygg, fastighetsverksamhet och företagstjänster står för den största andelen av beloppen som fördelas genom negativ räntefördelning. Förslaget att slopa negativ räntefördelning får därför störst effekt för företagare i dessa branscher. De företag som påverkas mest positivt av delar av förslagen är också de som påverkas mest negativt av de delar som innebär försämringar. Sammantaget medför dock förslagen främst omfördelningar av skattebetalningar över tid bland de som berörs.

De administrativa kostnaderna för de enskilda näringsidkarna beräknas minska med sammanlagt 70 miljoner kronor per år till följd av huvudförslaget. Förslagen i det alternativa förslagspaketet beräknas minska de administrativa kostnaderna med 41 miljoner kronor per år.

2 Betänkandets lagförslag

Huvudförslaget

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)¹

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹

dels att 34 kap. och 33 kap. 4, 6, 12, 14–17 och 20 §§ samt 65 kap. 8 § ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 3 §, 3 kap. 18 och 20 §§, 30 kap. 6, 7 och 11–13 §§, 33 kap. 2, 3, 5, 7–8, 11 och 19 §§, 39 b kap. 16 §, 41 kap. 3 §, 42 kap. 9 §, 48 kap. 12 §, 50 kap. 5 §, 60 kap. 11 § och 66 kap. 21 § samt rubrikerna närmast före 33 kap. 3, 5 och 7 §§ och 60 kap. 11 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 13 kap. 6 a § och 30 kap. 14 a §, och närmast före 13 kap. 6 a § och 30 kap. 14 a § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

Fysiska personer ska betala

1. kommunal inkomstskatt och statlig inkomstskatt på inkomster i inkomstlagen tjänst och näringsverksamhet (skatt på förvärvsinkomster),
2. statlig inkomstskatt på inkomster i inkomstslaget kapital (skatt på kapitalinkomster), *och*
3. *statlig inkomstskatt på avsättning till expansionsfond (expansionsfondsskatt).*

Juridiska personer ska betala statlig inkomstskatt på inkomster i inkomstslaget näringsverksamhet.

Fysiska personer ska betala

1. kommunal inkomstskatt och statlig inkomstskatt på inkomster i inkomstlagen tjänst och näringsverksamhet (skatt på förvärvsinkomster), *och*
2. statlig inkomstskatt på inkomster i inkomstslaget kapital (skatt på kapitalinkomster).

3 kap.

18 §²

Den som är begränsat skattskyldig är skattskyldig i

1. inkomstslaget tjänst för inkomster som anges i 5 § lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta med undantag för inkomster som anges i 6 § 1, 4 och 5 den lagen, om en begäran har gjorts enligt 4 § den lagen,

2. inkomstslaget tjänst eller näringsverksamhet för inkomster som anges i 7 § första stycket lagen (1991:591) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister m.fl., om Skatteverket har meddelat beslut enligt 5 a § tredje stycket den lagen,

3. inkomstslaget näringsverksamhet för inkomst från ett fast driftställe eller en fastighet i Sverige,

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

Senaste lydelse av

33 kap. 16 § 2018:1206
34 kap. 6 § 2018:1206
34 kap. 8 § 2018:1206
34 kap. 10 § 2018:1206
34 kap. 16 § 2009:1230

34 kap. 17 § 2009:1230
34 kap. 18 § 2018:1206
34 kap. 20 § 2018:1206
65 kap. 8 § 2018:1206.

² Senaste lydelse 2019:1146.

4. inkomstslaget näringsverksamhet för återförda avdrag på grund av att en näringsbostadsrätt som innefattar nyttjanderätt till ett hus eller en del av ett hus i Sverige avyttras eller blir privatbostadsrätt,

5. inkomstslaget näringsverksamhet för återförda avdrag för egenavgifter,

6. inkomstslaget näringsverksamhet för återförda avdrag för periodiseringsfond och *expansionsfond*, samt inkomstslaget näringsverksamhet eller kapital för återförda avdrag för ersättningsfond,

6. inkomstslaget näringsverksamhet för återförda avdrag för *avsättning till* periodiseringsfond, samt inkomstslaget näringsverksamhet eller kapital för återförda avdrag för ersättningsfond,

7. inkomstslaget näringsverksamhet för uttag eller utbetalning från ett skogskonto eller skogsskadekonto som avses i 21 kap.,

8. inkomstslaget kapital för ett *positivt* räntefördelningsbelopp som avser ett fast driftställe, en näringsfastighet i Sverige eller artistisk eller idrottslig verksamhet i Sverige,

8. inkomstslaget kapital för ett räntefördelningsbelopp som avser ett fast driftställe, en näringsfastighet i Sverige eller artistisk eller idrottslig verksamhet i Sverige,

9. inkomstslaget kapital för löpande inkomster av en privatbostadsfastighet eller en privatbostadsrätt i Sverige,

10. inkomstslaget kapital för kapitalvinst på en fastighet i Sverige eller på en privat- eller näringsbostadsrätt som innefattar nyttjanderätt till ett hus eller en del av ett hus i Sverige,

11. inkomstslaget kapital för återfört uppskovsbelopp samt schablonintäkt enligt 47 kap.,

12. inkomstslaget näringsverksamhet eller kapital för utdelning på andelar i svenska ekonomiska föreningar, och

13. inkomstslaget kapital för återfört investeraravdrag enligt 43 kap.

Ersättning i form av sådan royalty eller periodvis utgående avgift för att materiella eller immateriella tillgångar utnyttjas som ska räknas till inkomstslaget näringsverksamhet ska anses som inkomst från ett fast driftställe i Sverige, om ersättningen kommer från en näringsverksamhet med ett fast driftställe här.

Skattskyldighet för inkomster som avses i första stycket 12 gäller inte för sådana begränsat skattskyldiga personer som avses i 17 § 2–4.

20 §

En kapitalförlust och ett *negativt* räntefördelningsbelopp ska dras av, om den som är begränsat skattskyldig skulle ha varit skattskyldig för en motsvarande kapitalvinst *respektive* ett *positivt* räntefördelningsbelopp.

En kapitalförlust ska dras av, om den som är begränsat skattskyldig skulle ha varit skattskyldig för en motsvarande kapitalvinst.

13 kap.

Tillgångar och skulder

6 a §

Vilka tillgångar och skulder som ska räknas till näringsverksamheten följer av god redovisningssed, om inte något annat är särskilt föreskrivet i denna lag.

30 kap.6 §³

Enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i svenska handelsbolag får dra av högst ett belopp som motsvarar 30 procent av ett för periodiseringsfond justerat positivt resultat.

Med *det för periodiseringsfond justerade resultatet* avses resultatet av näringsverksamheten före avdrag för avsättning till periodiseringsfond

ökat med

– avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §,

– avdrag för premie för pensionsförsäkring och inbetalning på pensionssparkonto enligt 16 kap. 32 § samt särskild löneskatt enligt lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader avseende dessa poster, och

– avdrag för *avsättning till expansionsfond* enligt 34 kap.,

minskat med

– sjukpenning och liknande ersättningar som avses i 15 kap. 8 §,

– återfört avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §, och

– återfört avdrag för *avsättning till expansionsfond* enligt 34 kap.

Enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i svenska handelsbolag får dra av högst ett belopp som motsvarar 40 procent av ett för periodiseringsfond justerat positivt resultat.

– avdrag för *räntefördelning* enligt 33 kap.,

– återfört avdrag för *avsättning till periodiseringsfond* enligt 7, 9 och 10 §§.

7 §⁴

Avdrag för avsättning till en periodiseringsfond *ska återföras* senast det sjätte beskattningsåret efter det beskattningsår då avdraget gjordes.

En juridisk person eller en delägare som har beskattats för en utländsk juridisk persons lågbeskattade inkomster ska återföra sina avdrag för avsättning till periodiseringsfond senast det sjätte beskattningsåret efter det beskattningsår då avdraget gjordes. En enskild näringsidkare eller en fysisk person som är delägare i ett svenskt handelsbolag ska återföra sina avdrag senast det tionde beskattningsåret efter det beskattningsår då avdraget gjordes.

När återföring av avdrag för avsättning till periodiseringsfond sker, ska det tidigast gjorda avdraget återföras först.

I 8–10 §§ finns bestämmelser om att avdragen för avsättningarna i vissa fall ska återföras tidigare och i 11–14 §§ om att periodiseringsfonderna i vissa fall får föras över till annan näringsverksamhet i stället för att avdragen återförs.

I 8–10 a §§ finns bestämmelser om att avdragen för avsättningarna i vissa fall ska återföras tidigare och i 11–14 a §§ om att periodiseringsfonderna i vissa fall får föras över till annan näringsverksamhet i stället för att avdragen återförs.

11 §

Om en enskild näringsidkare för över sin näringsverksamhet eller driften av näringsverksamheten till ett aktiebolag får en periodiseringsfond helt eller delvis tas över av aktiebolaget om

1. överföringen inte föranleder uttagsbeskattning enligt bestämmelserna i 22 kap.,
2. den fysiska personen gör ett tillskott som motsvarar överförd periodiseringsfond till aktiebolaget, och
2. den fysiska personen gör ett tillskott som motsvarar överförd periodiseringsfond till aktiebolaget,

³ Senaste lydelse 2020:205.

⁴ Senaste lydelse 2011:1256.

3. aktiebolaget gör avsättning i räkenskaperna för övertagen periodiseringsfond.

3. aktiebolaget gör avsättning i räkenskaperna för övertagen periodiseringsfond, och

4. avsättningen till den överförda periodiseringsfonden gjordes senast det sjätte beskattningsåret före det beskattningsår då överföringen görs.

Om en fysisk person har flera periodiseringsfonder och förutsättningarna enligt första stycket 2 och 3 inte är uppfyllda för samtliga fonder, ska senare gjord avsättning till periodiseringsfond anses överförd före tidigare gjord avsättning.

I 48 kap. 12 § finns bestämmelser om beräkningen av omkostnadsbeloppet för aktierna.

12 §

Om näringsverksamheten i ett svenskt handelsbolag förs över till ett aktiebolag får en periodiseringsfond som avser handelsbolaget hos delägarna helt eller delvis tas över av aktiebolaget om

1. överföringen inte föranleder uttagsbeskattning enligt bestämmelserna i 22 kap.,
2. handelsbolaget gör ett tillskott som motsvarar överförd periodiseringsfond till aktiebolaget, och
3. aktiebolaget gör avsättning i räkenskaperna för övertagen periodiseringsfond.

2. handelsbolaget gör ett tillskott som motsvarar överförd periodiseringsfond till aktiebolaget,

3. aktiebolaget gör avsättning i räkenskaperna för övertagen periodiseringsfond, och

4. avsättningen till den överförda periodiseringsfonden gjordes senast det sjätte beskattningsåret före det beskattningsår då överföringen görs.

Om en delägare har flera periodiseringsfonder och förutsättningarna enligt första stycket 2 och 3 inte är uppfyllda för samtliga fonder, ska senare gjord avsättning till periodiseringsfond anses överförd före tidigare gjord avsättning.

I 48 kap. 12 § finns bestämmelser om beräkningen av omkostnadsbeloppet för aktierna.

12 a §

Om reallgångar i en enskild näringsverksamhet övergår till en obegränsat skattskyldig fysisk person genom arv, testamente, gåva eller bodelning och mottagaren tar över hela näringsverksamheten, en verksamhetsgren eller en ideell andel av en verksamhet eller av en verksamhetsgren, får mottagaren helt eller delvis ta över en periodiseringsfond, om

– mottagaren vid arv eller testamente skriftligen förklarar att han tar över fonden eller delen av fonden, eller

– parterna vid gåva eller bodelning träffar skriftligt avtal om övertagandet.

Utöver vad som sägs i första stycket krävs att

1. mottagaren övertar tillgångar vars värde, minskat med övertagna skulder, uppgår till ett belopp som motsvarar minst den övertagna periodiseringsfonden eller delen av fonden, och

2. vad som övertas av fonden uppgår till högst så stor del av hela fonden som de övertagna reallgångarna utgör av samtliga reallgångar i näringsverksamheten.

Om det finns flera fonder i näringsverksamheten och villkoren enligt andra stycket inte är uppfyllda för samtliga fonder, ska en senare gjord fondavsättning anses övertagen före en tidigare gjord avsättning.

Vad som är reallgångar framgår av 34 kap. 23 §. Värdet av reallgångarna ska beräknas på det sätt som anges i

Vad som är reallgångar framgår av 14 a §. Värdet av reallgångarna ska beräknas på det sätt som anges i 33 kap.

33 kap. 12 § första stycket och 13 §. Som skuld enligt andra stycket 1 ska räknas också sådana avdrag som avses i 33 kap. 11 §.

12 § första stycket och 13 §. Som skuld enligt andra stycket 1 ska räknas också sådana avdrag som avses i 33 kap. 11 §.

13 §⁵

Om en fysisk person som är delägare i ett svenskt handelsbolag tillskiftas reallgångar vid bolagets upplösning och överföringen inte föranleder uttagsbeskattning enligt bestämmelserna i 22 kap., får avsättningarna till periodiseringsfonder och de motsvarande avdrag som han gjort för andelen anses ha gjorts i enskild näringsverksamhet för de beskattningsår som avdragen hänför sig till.

Vad som är reallgångar framgår av 34 kap. 23 §.

Vad som är reallgångar framgår av 14 a §.

Definition av reallgångar

14 a §

Med reallgångar avses alla sådana tillgångar som räknas in i kapitalunderlaget för räntefördelning i enskild näringsverksamhet med undantag av kontanter, tillgodohavanden i kreditinstitut eller företag som driver verksamhet enligt lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet och liknande tillgångar.

33 kap.

2 §

Ett *positivt* fördelningsbelopp får dras av i inkomstslaget näringsverksamhet (*positiv räntefördelning*). Av 42 kap. 9 § framgår att samma belopp ska tas upp i inkomstslaget kapital.

Ett *negativt* fördelningsbelopp ska tas upp i inkomstslaget näringsverksamhet (*negativ räntefördelning*). Av 42 kap. 9 § framgår att samma belopp ska dras av i inkomstslaget kapital.

Positivt och negativt fördelningsbelopp

Ett positivt fördelningsbelopp beräknas genom att ett positivt kapitalunderlag för räntefördelning multipliceras med statslåneräntan vid utgången av november året närmast före det kalenderår under vilket beskattningsåret går ut ökad med sex procentenheter. Statslåneräntan ska dock som lägst anses vara 0 procent.

3 §⁶

Räntefördelningsbeloppet beräknas som summan av

1. kapitalunderlaget för räntefördelning multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november året närmast före det kalenderår under vilket beskattningsåret går ut ökad med sex procentenheter, och

2. det sparade räntefördelningsbeloppet vid utgången av det närmast föregående beskattningsåret uppräknat med statslåneräntan

⁵ Senaste lydelse 2011:1256.

⁶ Senaste lydelse 2016:1239.

Ett negativt fördelningsbelopp beräknas genom att ett negativt kapitalunderlag för räntefördelning multipliceras med statslåneräntan vid samma tidpunkt ökad med en procentenhet. Statslåneräntan ska dock som lägst anses vara 0,5 procent.

Om beskattningsåret omfattar längre eller kortare tid än tolv månader, ska fördelningsbeloppet justeras i motsvarande mån.

Hur kapitalunderlaget beräknas framgår av 8–20 §§.

Särskilt om positiv räntefördelning

Positiv räntefördelning får göras med högst ett belopp som motsvarar ett för räntefördelning justerat resultat.

Med det för räntefördelning justerade resultatet avsees resultatet av näringsverksamheten före räntefördelning

ökat med

– avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §,

– avdrag för premie för pensionsförsäkring och inbetalning på pensionsparkonto enligt 16 kap. 32 § samt särskild löneskatt enligt lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader för dessa poster,

– avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 30 kap., och

– avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap.,

minskat med

– sjukpenning och liknande ersättningar som avses i 15 kap. 8 §,

– återfört avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §,

– återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 30 kap., och

– återfört avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap.

Om verksamheten upphör, ska resultatet enligt andra stycket

– inte ökas med avdrag för avsättning till periodiseringsfond och expansionsfond, och

– inte minskas med återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond och expansionsfond.

vid utgången av november året närmast före det kalenderår under vilket beskattningsåret går ut.

Vid tillämpning av första stycket ska statslåneräntan som lägst anses vara 0 procent.

Om beskattningsåret omfattar längre eller kortare tid än tolv månader, ska räntefördelningsbeloppet justeras i motsvarande mån. Justeringen av det sparade räntefördelningsbeloppet ska dock bara avse uppräkeningen med statslåneräntan.

Hur kapitalunderlaget beräknas framgår av 8–11, 13, 18 och 19 §§.

Takbelopp för räntefördelning

5 §

Räntefördelning får göras med högst ett belopp som motsvarar resultatet av näringsverksamheten före räntefördelning

ökat med

– avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §,

minskat med

– sjukpenning och liknande ersättningar som avses i 15 kap. 8 §, och

– återfört avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §.

Sparat fördelningsbelopp

Om inte hela *det positiva fördelningsbeloppet* dras av på grund av 5 eller 6 §, ska återstående belopp (sparat *fördelningsbelopp*) föras vidare till följande beskattningsår.

Om den skattskyldige då har ett negativt fördelningsbelopp, ska det sparade fördelningsbeloppet kvittas mot detta.

7 §

Sparat räntefördelningsbelopp

Om inte hela *räntefördelningsbeloppet* dras av på grund av *bestämmelserna i 2 eller 5 §*, ska återstående belopp (sparat *räntefördelningsbelopp*) föras vidare till följande beskattningsår.

7 a §

Om en enskild näringsverksamhet, en verksamhetsgren eller en ideell andel av en verksamhet eller en verksamhetsgren förs över till en obegränsat skattskyldig fysisk person genom arv, testamente, gåva eller bodelning, får förvärvaren helt eller delvis ta över sparat *fördelningsbelopp*.

Om inte samtliga reallgångar i näringsverksamheten övergår, får sparat *fördelningsbelopp* tas över bara till så stor del som de övertagna reallgångarna utgör av samtliga reallgångar i näringsverksamheten.

Vad som är reallgångar framgår av 34 kap. 23 §.

Om en enskild näringsverksamhet, en verksamhetsgren eller en ideell andel av en verksamhet eller en verksamhetsgren förs över till en obegränsat skattskyldig fysisk person genom arv, testamente, gåva eller bodelning, får förvärvaren helt eller delvis ta över sparat *räntefördelningsbelopp*.

Om inte samtliga reallgångar i näringsverksamheten övergår, får sparat *räntefördelningsbelopp* tas över bara till så stor del som de övertagna reallgångarna utgör av samtliga reallgångar i näringsverksamheten.

Vad som är reallgångar framgår av 30 kap. 14 a §.

8 §⁷

Med kapitalunderlaget för räntefördelning för en enskild näringsidkare avses skillnaden mellan värdet på tillgångarna och *värdet på* skulderna i näringsverksamheten vid *det föregående* beskattningsårets utgång

ökad med

– underskott av näringsverksamheten under det föregående *beskattningsåret* till den del avdrag för underskottet inte har gjorts enligt någon av de bestämmelser som anges i 14 kap. 22 § första och andra styckena,

– *kvarstående sparat fördelningsbelopp,*

– *en sådan övergångspost som avses i 14 §, och*

– *en sådan särskild post vid arv, gåva m.m. som avses i 15–17 §§,*

minskad med

– *79,4 procent av expansionsfonden enligt 34 kap. vid det föregående beskattningsårets utgång, och*

Med kapitalunderlaget för räntefördelning för en enskild näringsidkare avses skillnaden mellan *det skattemässiga värdet* på tillgångarna och skulderna i näringsverksamheten vid beskattningsårets utgång

ökad med

– underskott av näringsverksamheten vid det föregående *beskattningsårets utgång* till den del avdrag för underskottet inte har gjorts enligt någon av de bestämmelser som anges i 14 kap. 22 § första och andra styckena,

minskad med

– sådana tillskott i näringsverksamheten under beskattningsåret som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i verksamheten.

⁷ Senaste lydelse 2018:1206.

– sådana tillskott i näringsverksamheten under *det föregående* beskattningsåret som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i verksamheten.

11 §

Till den del avdrag har gjorts vid beskattningen ska som skuld räknas

- *avsättningar till periodiseringsfonder,*
- *avsättningar till ersättningsfonder, och*
- *avsättningar för framtida utgifter.*

Till den del avdrag har gjorts vid beskattningen ska *avsättningar för framtida utgifter räknas* som skuld. *Avsättningar till periodiseringsfonder och ersättningsfonder ska inte räknas som skulder.*

Medel på skogskonto, skogsskadekonto och upphovsmannakonto ska räknas som tillgångar.

19 §

Med *kapitalunderlaget för räntefördelning* i fråga om en andel i ett svenskt handelsbolag avses den justerade anskaffningsutgiften för andelen i bolaget beräknad enligt 50 kap. vid *det föregående* beskattningsårets utgång

ökad med

- *kvarstående sparat fördelningsbelopp, och*
- *en sådan övergångspost som avses i 20 §,*

minskad med

– sådana tillskott under *det föregående* beskattningsåret som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i bolaget, och

- lån från bolaget till delägaren eller någon närstående till delägaren under *det aktuella* beskattningsåret, om räntan på lånet inte är marknadsmässig.

Med kapitalunderlaget för räntefördelning avses när det gäller en andel som är lagertillgång andelens skattemässiga värde vid *det föregående* beskattningsårets utgång *ökat och* minskat med posterna i första stycket.

Med *kapitalunderlaget för räntefördelning* i fråga om en andel i ett svenskt handelsbolag avses den justerade anskaffningsutgiften för andelen i bolaget beräknad enligt 50 kap. vid beskattningsårets utgång

minskad med

– sådana tillskott under beskattningsåret som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i bolaget, och

- lån från bolaget till delägaren eller någon närstående till delägaren under beskattningsåret, om räntan på lånet inte är marknadsmässig.

Med kapitalunderlaget för räntefördelning avses när det gäller en andel som är lagertillgång andelens skattemässiga värde vid beskattningsårets utgång minskat med posterna i första stycket.

39 b kap.16 §⁸

Tidigare gjorda avdrag för avsättning till periodiseringsfond, ersättningsfond *och expansionsfond* ska hänföras till annan näringsverksamhet.

Tidigare gjorda avdrag för avsättning till periodiseringsfond *och* ersättningsfond ska hänföras till annan näringsverksamhet.

41 kap.3 §⁹

Till inkomstslaget kapital räknas också

1. återfört avdrag för avsättning till ersättningsfond och särskilt tillägg i den omfattning som anges i 31 kap. 21 och 22 §§,

⁸ Senaste lydelse 2016:887.

⁹ Senaste lydelse 2013:771.

2. *fördelningsbelopp* vid räntefördelning i enlighet med bestämmelserna i 42 kap. 9 §,
3. avdrag som motsvarar inkomst av ränteförmån i enlighet med bestämmelserna i 42 kap. 11 §,
4. underskott av näringsverksamhet i den utsträckning som följer av 42 kap. 33 §, 45 kap. 32 § och 46 kap. 17 §,
5. underskott av avslutad näringsverksamhet i den utsträckning som följer av 42 kap. 34 §,
6. avdrag för uppskovsbelopp och återfört uppskovsbelopp enligt 47 kap. i den utsträckning som följer av 45 kap. 33 §, 46 kap. 18 § och 48 kap. samt schablonintäkt enligt 47 kap. 11 b §,
7. premier för pensionsförsäkringar och inbetalningar på pensionssparkonton i den utsträckning som följer av 59 kap. 15 §, och
8. investeraravdrag och återfört investeraravdrag enligt 43 kap.

42 kap.

9 §

Fördelningsbelopp som vid räntefördelning ska dras av i inkomstslaget näringsverksamhet enligt 33 kap., ska tas upp i inkomstslaget kapital. *Fördelningsbelopp som ska tas upp i inkomstslaget näringsverksamhet, ska dras av i inkomstslaget kapital.*

Räntefördelningsbelopp som vid räntefördelning ska dras av i inkomstslaget näringsverksamhet enligt 33 kap., ska tas upp i inkomstslaget kapital.

48 kap.

12 §

Om en periodiseringsfond förs över till ett aktiebolag enligt 30 kap. 11 eller 12 §, ska det tillskott som är en förutsättning för överföringen inte räknas med vid beräkning av omkostnadsbeloppet för aktierna i bolaget. *Om en expansionsfond uppbör i samband med att tillgångar överläts till ett aktiebolag och fonden enligt 34 kap. 20 § inte ska återföras, ska det tillskott som är en förutsättning för tillämpningen av bestämmelsen inte räknas med vid beräkning av omkostnadsbeloppet.*

Om en periodiseringsfond förs över till ett aktiebolag enligt 30 kap. 11 eller 12 §, ska det tillskott som är en förutsättning för överföringen inte räknas med vid beräkning av omkostnadsbeloppet för aktierna i bolaget.

50 kap.5 §¹⁰

Anskaffningsutgiften ska *ökas* med – den skattskyldiges tillskott till bolaget, – belopp som tagits upp som den skattskyldiges andel av bolagets inkomster, – 20,6 procent av avdrag för avsättning till *expansionsfond enligt 34 kap.,*

Anskaffningsutgiften ska *ökas* med – den skattskyldiges tillskott till bolaget, – belopp som tagits upp som den skattskyldiges andel av bolagets inkomster, *och* – det belopp som framgår vid en tillämpning av bestämmelserna om överlåtelse av privata tillgångar till underpris i 53 kap. 5 §.

¹⁰ Senaste lydelse 2018:1206.

– 79,4 procent av expansionsfond som förs över från andel i handelsbolag till enskild näringsverksamhet enligt 34 kap. 22 §, och

– det belopp som framgår vid en tillämpning av bestämmelserna om överlåtelse av privata tillgångar till underpris i 53 kap. 5 §.

Anskaffningsutgiften ska *minska* med

– den skattskyldiges uttag ur bolaget,

– belopp som dragits av som den skattskyldiges andel av bolagets underskott,

– negativt fördelningsbelopp till den del räntefördelningen minskat ett underskott i inkomstslaget näringsverksamhet,

– 20,6 procent av återförda avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap., och

– 79,4 procent av expansionsfond som förs över från enskild näringsverksamhet till andel i handelsbolag enligt 34 kap. 19 §.

Anskaffningsutgiften ska *minska* med

– den skattskyldiges uttag ur bolaget, och

– belopp som dragits av som den skattskyldiges andel av bolagets underskott.

60 kap.

Expansionsfond och räntefördelning

Räntefördelning

11 §

Deltar makar tillsammans i enskild näringsverksamhet, ska kapitalunderlaget för expansionsfond och för räntefördelning delas upp mellan dem på grundval av deras delar av kapitalet i verksamheten.

Deltar makar tillsammans i enskild näringsverksamhet, ska kapitalunderlaget för räntefördelning delas upp mellan dem på grundval av deras delar av kapitalet i verksamheten.

66 kap.

21 §

I inkomstslaget näringsverksamhet ackumulerad inkomst i form av

1. avdrag för avsättning till periodiseringsfond som återförs enligt 30 kap. 9 § 1 eller 10 § 1,

2. avdrag för avsättning till ersättningsfond som återförs på grund av att näringsverksamheten överlåtits eller lagts ned, och

3. avdrag för avsättning till expansionsfond som återförs enligt 34 kap. 16 eller 17 §.

får särskild skatteberäkning göras för

1. avdrag för avsättning till periodiseringsfond som återförs enligt 30 kap. 9 § 1 eller 10 § 1, och

2. avdrag för avsättning till ersättningsfond som återförs på grund av att näringsverksamheten överlåtits eller lagts ned.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022. Om inte annat anges i punkterna 2–4 tillämpas bestämmelserna i dess nya lydelse första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2021. För beskattningsår som påbörjats tidigare gäller fortfarande bestämmelserna i dess tidigare lydelse, om inte annat följer av punkterna 2–4.

2. För avdrag för avsättning till expansionsfond som inte har återförts vid utgången av beskattningsåret före det beskattningsår då bestämmelserna i dess nya lydelse ska tillämpas första gången, gäller följande. Dessa avdrag ska återföras under högst tio på

varandra följande beskattningsår. Varje beskattningsår ska återföringen uppgå till minst ett belopp som motsvarar en tiondel av expansionsfondens storlek vid utgången av beskattningsåret före det beskattningsår då bestämmelserna i dess nya lydelse ska tillämpas första gången. Den första återföringen ska göras för det beskattningsår som börjar närmast efter den 31 december 2021. Om någon sådan omständighet inträffar som anges i 34 kap. 16 eller 17 §§ i dess tidigare lydelse ska samtliga kvarvarande avdrag för avsättning till expansionsfond återföras omedelbart. När återföring görs ska ett belopp som motsvarar 20,6 procent av återföringen tillgodoräknas vid debiteringen av slutlig skatt. Återföringen ska göras före avdrag för avsättning till periodiseringsfond och räntefördelning. Det återförda beloppet ska därmed öka det för periodiseringsfond justerade resultatet enligt 30 kap. 6 § och den del av det återförda beloppet som inte sätts av till periodiseringsfond ska öka takbeloppet för räntefördelning enligt 33 kap. 5 §. Återföringen ska anses ha gjorts enligt den tidigare lydelsen av bestämmelserna i 34 kap. och föranleder tillämpning av den tidigare lydelsen av 3 kap. 18 § och 66 kap. 21 §.

3. Expansionsfond som ännu inte återförts i sin helhet enligt punkten 2 får efter ikraftträdandet tas över av en annan person enligt 34 kap. 18–23 §§ i deras lydelse före den 1 januari 2022. Om expansionsfonden inte upphör vid överföringen inträder den som tar över fonden i den tidigare innehavarens ställning vid tillämpning av punkten 2. Vid tillämpningen av 34 kap. 18–23 §§ i deras äldre lydelse gäller att hänvisningar till andra paragrafer avser den lydelse dessa paragrafer hade före den 1 januari 2022.

4. Om en fysisk person som är delägare i ett svenskt handelsbolag avyttrar en andel i handelsbolaget efter den 31 december 2021, och gjorda avdrag för avsättning till expansionsfond ännu inte återförts i sin helhet enligt punkten 2, ska 50 kap. 5 § i dess lydelse före den 1 januari 2022 tillämpas vid justering av anskaffningsutgiften för andelen.

Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 31 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 kap.

2 §

En inkomstdeklaration ska innehålla

1. nödvändiga identifikationsuppgifter,
2. uppgifter om de intäktsposter och kostnadsposter som ska hänföras till respektive inkomstslag,
3. uppgifter om de allmänna avdrag som den deklarationsskyldige har rätt till,
4. de uppgifter som behövs för beräkning av skatt eller avgift enligt
 - a) lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt,
 - b) 2 § lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster,
 - c) lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel,
 - d) lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader,
 - e) 2 § lagen (1994:1920) om allmän löneavgift,
 - f) 34 kap. *inkomstskattelagen* f) 3 kap. socialavgiftslagen (2000:980),
(1999:1229), och
 - g) 3 kap. socialavgiftslagen g) lagen (2007:1398) om kommunal
(2000:980), och fastighetsavgift,
 - h) lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift,
5. de uppgifter som behövs för beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt 59 kap. socialförsäkringsbalken, samt
6. de uppgifter som behövs för att avgöra om en begränsat skattskyldig uppfyller kraven för att få allmänna avdrag enligt 62 kap. 5–8 §§ eller grundavdrag enligt 63 kap. inkomstskattelagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas första gången för deklarerationer som avser beskattningsår som börjar efter den 31 december 2021.

Det alternativa förslaget

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹

dels att 33 kap. 12, 14 och 20 §§ ska upphöra att gälla,

dels att 30 kap. 6 §, 33 kap. 4, 5, 7, 8, 11, 16 och 19 §§, 34 kap. 5, 7 och 13 §§ samt rubriken närmast före 33 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 13 kap. 6 a §, samt närmast före 13 kap. 6 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

Tillgångar och skulder

6 a §

Vilka tillgångar och skulder som ska räknas till näringsverksamheten följer av god redovisningssed, om inte något annat är särskilt föreskrivet i denna lag.

30 kap.

6 §²

Enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i svenska handelsbolag får dra av högst ett belopp som motsvarar 30 procent av ett för periodiseringsfond justerat positivt resultat.

Med *det för periodiseringsfond justerade resultatet* avses resultatet av näringsverksamheten före avdrag för avsättning till periodiseringsfond

ökat med

– avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §,

– avdrag för premie för pensionsförsäkring och inbetalning på pensionsparkonto enligt 16 kap. 32 § samt särskild löneskatt enligt lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader avseende dessa poster, *och*

– avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap.,

minskat med

– sjukpenning och liknande ersättningar som avses i 15 kap. 8 §,

– återfört avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §, *och*

– återfört avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap.

– avdrag för premie för pensionsförsäkring och inbetalning på pensionsparkonto enligt 16 kap. 32 § samt särskild löneskatt enligt lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader avseende dessa poster,

– *avdrag för räntefördelning enligt 33 kap.,*

– avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap.,

minskat med

– sjukpenning och liknande ersättningar som avses i 15 kap. 8 §,

– återfört avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §,

– *negativ räntefördelning enligt 33 kap., och*
– *återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 7, 9 och 10 §§,*

– återfört avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2020:205.

33 kap.Undantag från räntefördelning

4 §

Räntefördelning ska inte göras om det *positiva eller* negativa kapitalunderlaget är högst 50 000 kronor. Om den skattskyldige ska beräkna mer än ett kapitalunderlag, gäller detta för summan av kapitalunderlagen.

5 §

Positiv räntefördelning får göras med högst ett belopp som motsvarar ett för räntefördelning justerat resultat.

Med *det för räntefördelning justerade resultatet* avses resultatet av näringsverksamheten före räntefördelning

ökat med

- avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §,
- avdrag för premie för pensionsförsäkring och inbetalning på pensionsparkonto enligt 16 kap. 32 § samt särskild löneskatt enligt lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader för dessa poster,
- avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 30 kap., och
- avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap.,

minskat med

- sjukpenning och liknande ersättningar som avses i 15 kap. 8 §,
- återfört avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §,
- återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 30 kap., och
- återfört avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap.

Om verksamheten upphör, ska resultatet enligt andra stycket

- inte ökas med avdrag för avsättning till periodiseringsfond och expansionsfond, och
- inte minskas med återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond och expansionsfond.

7 §

Om inte hela det positiva fördelningsbeloppet dras av på grund av 5 eller 6 §, ska återstående belopp (sparat fördelningsbelopp) föras vidare till följande beskattningsår.

Sparat fördelningsbelopp som har förts vidare från föregående beskattningsår ska räknas upp med statslåneräntan vid utgången av november året närmast före det kalenderår under vilket beskattningsåret går ut. Statslåneräntan ska som lägst anses vara 0 procent.

Om den skattskyldige då har ett negativt fördelningsbelopp, ska det

Det uppräknade sparade fördelningsbeloppet får läggas till ett positivt fördelningsbelopp. Om den skattskyldige i stället har ett negativt

sparade fördelningsbeloppet kvittas mot detta.

fördelningsbelopp, ska det *uppräknade* sparade fördelningsbeloppet kvittas mot detta.

8 §³

Med *kapitalunderlaget för räntefördelning* för en enskild näringsidkare avses skillnaden mellan värdet på tillgångarna och *värdet på* skulderna i näringsverksamheten vid *det föregående* beskattningsårets utgång

ökad med

– underskott av näringsverksamheten under det föregående beskattningsåret till den del avdrag för underskottet inte har gjorts enligt någon av de bestämmelser som anges i 14 kap. 22 § första och andra styckena,

- *kvarstående sparat fördelningsbelopp,*
- *en sådan övergångspost som avses i 14 §,*

och

- en sådan särskild post vid arv, gåva m.m. som avses i 15–17 §§,

minskad med

– *79,4 procent av expansionsfonden enligt 34 kap. vid det föregående beskattningsårets utgång, och*

– sådana tillskott i näringsverksamheten under det föregående beskattningsåret som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i verksamheten.

Med *kapitalunderlaget för räntefördelning* för en enskild näringsidkare avses skillnaden mellan värdet på tillgångarna och skulderna i näringsverksamheten vid beskattningsårets utgång

ökad med

– underskott av näringsverksamheten under det föregående beskattningsåret till den del avdrag för underskottet inte har gjorts enligt någon av de bestämmelser som anges i 14 kap. 22 § första och andra styckena, och

minskad med

11 §

Till den del avdrag har gjorts vid beskattningen ska som skuld *räknas*

- *avsättningar till periodiseringsfonder*
- *avsättningar till ersättningsfonder, och*
- *avsättningar för framtida utgifter.*

Till den del avdrag har gjorts vid beskattningen ska *avsättningar för framtida utgifter räknas* som skuld. *Avsättningar till periodiseringsfonder och ersättningsfonder ska inte räknas som skulder.*

Medel på skogsskonto, skogsskadekonto och upphovsmannakonto ska räknas som tillgångar.

16 §⁴

Den särskilda posten uppgår till ett belopp som motsvarar det negativa kapitalunderlag för räntefördelning som hänför sig till förvärvet, beräknat vid förvärvstidpunkten. Posten får dock inte överstiga ett belopp som motsvarar den ersättning som lämnas för fastigheten minskad med det högsta *värdet för fastigheten vid förvärvstidpunkten enligt 12 § första stycket eller 13 §* och ökad med 79,4 procent av en övertagen expansionsfond till den del den avser fastigheten. Ett åtagande att ta över expansionsfonden räknas inte som ersättning.

Den särskilda posten uppgår till ett belopp som motsvarar det negativa kapitalunderlag för räntefördelning som hänför sig till förvärvet, beräknat vid förvärvstidpunkten. Posten får dock inte överstiga ett belopp som motsvarar den ersättning som lämnas för fastigheten minskad med det högsta *av fastighetens skattemässiga värde och värdet enligt 13 § vid förvärvstidpunkten* och ökad med 79,4 procent av en övertagen expansionsfond till den del den avser fastigheten. Ett åtagande att ta över expansionsfonden räknas inte som ersättning.

³ Senaste lydelse 2018:1206.

⁴ Senaste lydelse 2018:1206.

Om en del av fastigheten övergår till någon annan ägare, ska posten minskas i motsvarande mån.

Om fastigheten och driften av den räknas till olika näringsverksamheter och förvärvaren eller hans närstående inom två år före förvärvet eller efter förvärvet skjutit till kapital i mer än obetydlig omfattning till den näringsverksamhet som driften räknas till, ska posten minskas i motsvarande mån.

19 §

Med kapitalunderlaget för räntefördelning i fråga om en andel i ett svenskt handelsbolag avses den justerade anskaffningsutgiften för andelen i bolaget beräknad enligt 50 kap. vid *det föregående* beskattningsårets utgång

ökad med

– kvarstående sparat fördelningsbelopp, och

– en sådan övergångspost som avses i 20 §,

minskad med

– sådana tillskott under *det föregående* beskattningsåret som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i bolaget, och

– lån från bolaget till delägaren eller någon närstående till delägaren under *det aktuella* beskattningsåret, om räntan på lånet inte är marknadsmässig.

Med kapitalunderlaget för räntefördelning avses när det gäller en andel som är lagertillgång andelens skattemässiga värde vid *det föregående* beskattningsårets utgång *ökat och* minskat med posterna i första stycket.

Med kapitalunderlaget för räntefördelning i fråga om en andel i ett svenskt handelsbolag avses den justerade anskaffningsutgiften för andelen i bolaget beräknad enligt 50 kap. vid beskattningsårets utgång

ökad med

– 20,6 procent av återförda avdrag för avsättning till expensionsfond enligt 34 kap., och

– 79,4 procent av expensionsfond som förs över från enskild näringsverksamhet till andel i handelsbolag enligt 34 kap. 19 §.

minskad med

– 20,6 procent av avdrag för avsättning till expensionsfond enligt 34 kap.,

– 79,4 procent av expensionsfond som förs över från andel i handelsbolag till enskild näringsverksamhet enligt 34 kap. 22 §,

– sådana tillskott under beskattningsåret som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i bolaget, och

– lån från bolaget till delägaren eller någon närstående till delägaren under beskattningsåret, om räntan på lånet inte är marknadsmässig.

Med kapitalunderlaget för räntefördelning avses när det gäller en andel som är lagertillgång andelens skattemässiga värde vid beskattningsårets utgång minskat med posterna i första stycket.

34 kap.

5 §

Med *det för expensionsfond justerade resultatet* avses resultatet av näringsverksamheten före avdrag för avsättning till expensionsfond

ökat med

– avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §, och

– avdrag för premie för pensionsförsäkring och inbetalning på pensionssparkonto enligt 16 kap. 32 § samt särskild löneskatt enligt lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader avseende dessa poster,

ökat med

– avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §,

– avdrag för premie för pensionsförsäkring och inbetalning på pensionssparkonto enligt 16 kap. 32 § samt särskild löneskatt enligt lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader avseende dessa poster, och

minskat med
 – sjukpenning och liknande ersättningar som avses i 15 kap. 8 §, och
 – återfört avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §.

– avdrag för positiv räntefördelning enligt 33 kap.,
minskat med
 – sjukpenning och liknande ersättningar som avses i 15 kap. 8 §,
 – återfört avdrag för egenavgifter enligt 16 kap. 29 §, och
 – negativ räntefördelning enligt 33 kap.

7 §

Med kapitalunderlaget för expansionsfond avses skillnaden mellan värdet på tillgångarna och värdet på skulderna i näringsverksamheten vid beskattningsårets utgång

ökad med
 – underskott av näringsverksamheten till den del underskottet inte dras av enligt någon av de bestämmelser som anges i 14 kap. 22 § första och andra styckena,

– en sådan övergångspost som avses i 33 kap. 14 §, och

– en sådan särskild post vid arv, gåva m.m. som avses i 8–10 §§,

minskad med

– sådana tillskott till verksamheten under beskattningsåret som görs i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i verksamheten.

Bestämmelserna i 33 kap. 9–14 §§ om vilka tillgångar och skulder som räknas till näringsverksamheten, om hur tillgångarna värderas samt om övergångsposten ska tillämpas också vid beräkning av kapitalunderlaget för expansionsfond.

Med kapitalunderlaget för expansionsfond avses skillnaden mellan det skattemässiga värdet på tillgångarna och skulderna i näringsverksamheten vid beskattningsårets utgång

ökad med
 – underskott av näringsverksamheten under det föregående beskattningsåret till den del avdrag för underskottet inte har gjorts enligt någon av de bestämmelser som anges i 14 kap. 22 § första och andra styckena, och

Bestämmelserna i 33 kap. 9–11 och 13 §§ om vilka tillgångar och skulder som räknas till näringsverksamheten och om hur tillgångarna värderas ska tillämpas också vid beräkning av kapitalunderlaget för expansionsfond.

13 §

Med kapitalunderlaget för expansionsfond avses delägarens justerade anskaffningsutgift för andelen i bolaget vid beskattningsårets utgång,

ökad med
 – en sådan övergångspost som avses i 33 kap. 20 §,

minskad med

– sådana tillskott under beskattningsåret som görs i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i bolaget, och

– lån från bolaget till delägaren eller till en närstående till delägaren, om inte räntan på lånet är marknadsmässig.

ökad med
 – 20,6 procent av återförda avdrag för avsättning till expansionsfond, och
 – 79,4 procent av expansionsfond som förs över från enskild näringsverksamhet till andel i handelsbolag enligt 19 §,

minskad med
 – 20,6 procent av avdrag för avsättning till expansionsfond,
 – 79,4 procent av expansionsfond som förs över från andel i handelsbolag till enskild näringsverksamhet enligt 22 §,

Vid tillämpning av första stycket beräknas den justerade anskaffningsutgiften enligt 50 kap., dock utan sådan ökning på grund av beskattningsårets avsättning till expansionsfond som avses i 50 kap. 5 §.

Om andelen i handelsbolaget är lagertillgång, avses med kapitalunderlaget för expansionsfond andelens skattemässiga värde vid beskattningsårets utgång ökat och minskat med posterna i första stycket.

Bestämmelserna om övergångsposten i 33 kap. 20 § ska tillämpas också vid beräkning av kapitalunderlaget för expansionsfond.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2021. För beskattningsår som börjar före den 1 januari 2022 gäller fortfarande bestämmelserna i dess tidigare lydelse.

3 Förteckning över remissinstanserna (betänkandet)

Efter remiss har yttranden kommit in från Bokföringsnämnden, Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket, FAR, Fastighetsägarna Sverige, Företagarna, Jordbruksverket, Kammarrätten i Stockholm, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Lunds universitet, Näringslivets regelnämnd (NNR), Näringslivets Skattedelegation (NSD), Regelrådet, Revisorsinspektionen, Skatteverket, Småföretagarnas Riksförbund, Srf konsulternas förbund, Statens jordbruksverk, Statistiska centralbyrån (SCB), Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Jordägareförbund, Tillväxtverket och Tjänstemännens centralorganisation (TCO)

Yttranden har även inkommit från Adrian & Partners AB, från företrädare för projektet Företagaren Plan B och från Sveriges läkarförbund.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Förvaltningsrätten i Härnösand, Institutet för Näringslivsforskning (IFN), Landsorganisationen i Sverige (LO), Stockholms Handelskammare, Svensk Handel, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) och Sveriges Författarförbund.

4 Sammanfattning av promemorian Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 1.4) aviserade regeringen att villkoren för enskilda näringsidkare behöver förbättras. I denna promemoria föreslås höjningar av vissa beloppsgränser vid beskattningen av enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut. Det gäller undantaget för värdering av lagertillgångar och möjligheten att göra värdeminskningssavdrag på inventarier med hela avskrivningsunderlaget. De föreslagna ändringarna innebär att beloppsgränserna höjs från 5 000 kronor till ett halvt prisbasbelopp (28 650 kronor för 2024). Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

5 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 4 a § och 18 kap. 13 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

4 a §²

Om en enskild näringsidkare upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078), behöver något värde på lagertillgångarna inte tas upp om lagrets sammanlagda värde uppgår till högst 5 000 kronor.

Om en enskild näringsidkare upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078), behöver något värde på lagertillgångarna inte tas upp om lagrets sammanlagda värde uppgår till högst *ett halvt prisbasbelopp*.

18 kap.

13 §³

Värdeminskningsavdrag får för ett visst beskattningsår göras vid räkenskapsenlig avskrivning med högst 30 procent och vid restvärdesavskrivning med högst 25 procent per år av avskrivningsunderlaget. Om avskrivningsunderlaget uppgår till högst 5 000 kronor, får en enskild näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078) i stället göra värdeminskningsavdrag med ett belopp som motsvarar hela avskrivningsunderlaget.

Värdeminskningsavdrag får för ett visst beskattningsår göras vid räkenskapsenlig avskrivning med högst 30 procent och vid restvärdesavskrivning med högst 25 procent per år av avskrivningsunderlaget. Om avskrivningsunderlaget uppgår till högst *ett halvt prisbasbelopp*, får en enskild näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078) i stället göra värdeminskningsavdrag med ett belopp som motsvarar hela avskrivningsunderlaget.

Avskrivningsunderlaget består av följande:

1. värdet på inventarierna vid det föregående beskattningsårets utgång
 - vid räkenskapsenlig avskrivning *värdet enligt balansräkningen, och*
 - vid restvärdesavskrivning *det skattemässiga värdet,*

1. värdet på inventarierna vid det föregående beskattningsårets utgång, *vilket är*
 - a) *värdet enligt balansräkningen* vid räkenskapsenlig avskrivning, eller
 - b) *det skattemässiga värdet* vid restvärdesavskrivning,

2. ökat med anskaffningsvärdet på sådana inventarier som anskaffats under beskattningsåret och som vid utgången av detta fortfarande tillhör näringsverksamheten,

3. minskat med avdrag enligt 15 och 16 §§.

Om beskattningsåret är längre eller kortare än tolv månader, ska värdeminskningsavdraget justeras i motsvarande mån.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2010:1528.

³ Senaste lydelse 2010:1528.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

6 Förteckning över remissinstanserna (promemorian)

Efter remiss har yttranden kommit in från Bokföringsnämnden, Ekobrottsmyndigheten, FAR, Fastighetsägarna Sverige, Företagarna, Förvaltningsrätten i Malmö, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Kammarrätten i Sundsvall, Konjunkturinstitutet, Lantbrukarnas Riksförbund, Näringslivets Skattedelegation, Regelrådet, Skatteverket, Småföretagarnas Riksförbund, Srf konsulterna och Svenskt Näringsliv.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Ekonomistyrningsverket, Företagarförbundet, Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS), Näringslivets Regelnämnd, Stockholms Handelskammare, Svensk Handel, Sveriges advokatsamfund och Tillväxtverket.

7 Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 4 a §, 18 kap. 13 § och 33 kap. 4 § samt rubriken närmast före 33 kap. 4 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

4 a §²

Om en enskild näringsidkare upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078), behöver något värde på lagertillgångarna inte tas upp om lagrets sammanlagda värde uppgår till högst 5 000 kronor.

Om en enskild näringsidkare upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078), behöver något värde på lagertillgångarna inte tas upp om lagrets sammanlagda värde uppgår till högst *ett halvt prisbasbelopp*.

18 kap.

13 §³

Värdeminskningssavdrag får för ett visst beskattningsår göras vid räkenskapsenlig avskrivning med högst 30 procent och vid restvärdesavskrivning med högst 25 procent per år av avskrivningsunderlaget. Om avskrivningsunderlaget uppgår till högst 5 000 kronor, får en enskild näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078) i stället göra värdeminskningssavdrag med ett belopp som motsvarar hela avskrivningsunderlaget.

Värdeminskningssavdrag får för ett visst beskattningsår göras vid räkenskapsenlig avskrivning med högst 30 procent och vid restvärdesavskrivning med högst 25 procent per år av avskrivningsunderlaget. Om avskrivningsunderlaget uppgår till högst *ett halvt prisbasbelopp*, får en enskild näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078) i stället göra värdeminskningssavdrag med ett belopp som motsvarar hela avskrivningsunderlaget.

Avskrivningsunderlaget består av följande:

1. värdet på inventarierna vid det föregående beskattningsårets utgång
 - vid räkenskapsenlig avskrivning *värdet enligt balansräkningen, och*
 - vid restvärdesavskrivning *det skattemässiga värdet,*

1. värdet på inventarierna vid det föregående beskattningsårets utgång, *vilket är*
 - a) *värdet enligt balansräkningen* vid räkenskapsenlig avskrivning, eller
 - b) *det skattemässiga värdet* vid restvärdesavskrivning,

2. ökat med anskaffningsvärdet på sådana inventarier som anskaffats under beskattningsåret och som vid utgången av detta fortfarande tillhör näringsverksamheten,

3. minskat med avdrag enligt 15 och 16 §§.

Om beskattningsåret är längre eller kortare än tolv månader, ska värdeminskningssavdraget justeras i motsvarande mån.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2010:1528.

³ Senaste lydelse 2010:1528.

33 kap.

Undantag från räntefördelning

Räntefördelning ska inte göras om det *positiva eller* negativa kapitalunderlaget är högst 50 000 kronor. Om den skattskyldige ska beräkna mer än ett kapitalunderlag, gäller detta för summan av kapitalunderlagen.

4 §

Undantag från negativ räntefördelning

Negativ räntefördelning ska inte göras om det negativa kapitalunderlaget är högst 500 000 kronor. Om den skattskyldige ska beräkna mer än ett kapitalunderlag, gäller detta för summan av *de negativa* kapitalunderlagen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Bestämmelserna i den nya lydelsen tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.
 3. Äldre bestämmelser gäller för beskattningsår som börjar före den 1 januari 2025.

8 Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2024-06-19

Närvarande: F.d. justitierådet Mari Andersson samt justitieråden Kristina Svahn Starrsjö och Eric M. Runesson

Förbättrade skattemässiga villkor för enskilda näringsidkare

Enligt en lagrådsremiss den 13 juni 2024 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Niklas Lindeberg.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Bilaga 12

Sänkt skatt på jordbruksdiesel under 2025

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian Sänkt skatt på jordbruksdiesel 2025.....	2
2	Promemorians lagförslag.....	3
3	Förteckning över remissinstanserna.....	6

Bilaga till avsnitt 12.17

1 Sammanfattning av promemorian Sänkt skatt på jordbruksdiesel 2025

I promemorian föreslås att en utökad skattenedsättning på diesel som används i arbetsmaskiner, skepp och vissa båtar i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet ska gälla för sådan förbrukning som sker under 2025. Förslaget syftar till att stödja företag inom jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna under 2025.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

2 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs att 6 a kap. 2 a § lagen (1994:1776) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a kap.

2 a §¹

För drift av skepp och båtar utan medgivande enligt 2 kap. 9 § samt andra motordrivna fordon än personbilar, lastbilar och bussar medges befrielse från koldioxid-skatt med 2 456 kronor per kubikmeter bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b, om det förbrukas i yrkesmässig

1. jordbruks- eller skogsbruksverksamhet, eller
2. vattenbruksverksamhet

För sådan förbrukning som avses i första stycket ska även befrielse från energiskatt medges med 1 470 kronor per kubikmeter.

När det gäller skepp och båtar för vilka fiskelicens som inte är begränsad till fiske enbart i enskilt vatten meddelats enligt fiskelagen (1993:787) medges skattebefrielse enligt första stycket också för bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 a.

Befrielse från skatt enligt denna paragraf får dock högst uppgå till de skattebelopp som gäller vid skattskyldighetens inträde för det förbrukade bränslet.

För drift av skepp och båtar utan medgivande enligt 2 kap. 9 § samt andra motordrivna fordon än personbilar, lastbilar och bussar medges befrielse från koldioxid-skatt med 2 461 kronor per kubikmeter bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b, om det förbrukas i yrkesmässig

För sådan förbrukning som avses i första stycket ska även befrielse från energiskatt medges med 1 615 kronor per kubikmeter.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2023:810.

Förslag till lag om ändring i lagen (2024:000) om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs att 6 a kap. 2 a § lagen (1994:1776) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 1.1

Föreslagen lydelse

6 a kap.

2 a §

För drift av skepp och båtar utan medgivande enligt 2 kap. 9 § samt andra motordrivna fordon än personbilar, lastbilar och bussar medges befrielse från koldioxidskatt med 2 461 kronor per kubikmeter bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b, om det förbrukas i yrkesmässig

För drift av skepp och båtar utan medgivande enligt 2 kap. 9 § samt andra motordrivna fordon än personbilar, lastbilar och bussar medges befrielse från koldioxidskatt med 2 574 kronor per kubikmeter bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b, om det förbrukas i yrkesmässig

1. jordbruks- eller skogsbruksverksamhet, eller
2. vattenbruksverksamhet

För sådan förbrukning som avses i första stycket ska även befrielse från energiskatt medges med 1 615 kronor per kubikmeter.

När det gäller skepp och båtar för vilka fiskelicens som inte är begränsad till fiske enbart i enskilt vatten meddelats enligt fiskelagen (1993:787) medges skattebefrielse enligt första stycket också för bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 a.

Befrielse från skatt enligt denna paragraf får dock högst uppgå till de skattebelopp som gäller vid skattskyldighetens inträde för det förbrukade bränslet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (2023:812) om ändring i lagen (2023:362) om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs att punkt 1 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2023:362) om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2023:812

1. Denna lag träder i kraft den
1 januari 2025.

Föreslagen lydelse

1. Denna lag träder i kraft den
1 januari 2026.

3 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande över promemorian Sänkt skatt på jordbruksdiesel under 2025 kommit in från Drivkraft Sverige, Ekonomistyrningsverket, Energimarknadsinspektionen, Förvaltningsrätten i Falun, Kommerskollegium, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Lantbrukarnas riksförbund, Maskinentreprenörerna, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket, Norra skog, Regelrådet, Skattebetalarnas förening, Skatteverket, Skogsentreprenörerna, Skogsindustrierna, Skogsstyrelsen, Statens energimyndighet, Statens jordbruksverk, Statskontoret, Svenskt Näringsliv och Sveriges Åkeriföretag.

Därutöver har yttranden inkommit från 2030-sekretariatet, Småföretagarnas riksförbund, Svenska bioenergiföreningen, Sveriges Jordägareförbund och Sveriges Spannmålsodlarförening.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna synpunkter: Energiföretagen Sverige, Energigas Sverige, Företagarna, Lantmännen, Mellanskog, Sveriges Kommuner och Regioner och Södra Skogsägarna.

Bilaga 13

Sänkt flygskatt

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian Sänkt flygskatt	2
2	Promemorians lagförslag.....	3
3	Förteckning över remissinstanserna	4

Bilaga till avsnitt 12.18

1 Sammanfattning av promemorian Sänkt flygskatt

I promemorian föreslås att flygskatten sänks till 39 kronor per passagerare som reser till en slutdestination i ett land som anges i bilaga 1 till lagen (2017:1200) om skatt på flygresor, 162 kronor per passagerare som reser till en slutdestination i ett land som anges i bilaga 2 till samma lag och 259 kronor per passagerare som reser till en annan slutdestination. Förslaget innebär en halvering av de skattebelopp som skulle ha gällt för 2025, beräknade utifrån en prognos över den allmänna prisutvecklingen.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

2 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2017:1200) om skatt på flygresor

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (2017:1200) om skatt på flygresor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

Skatten ska betalas med

- 60 kronor per passagerare som reser till en slutdestination i ett land som anges i bilaga 1 till denna lag,
- 250 kronor per passagerare som reser till en slutdestination i ett land som anges i bilaga 2 till denna lag, och
- 400 kronor per passagerare som reser till en annan slutdestination.

- 39 kronor per passagerare som reser till en slutdestination i ett land som anges i bilaga 1 till denna lag,
- 162 kronor per passagerare som reser till en slutdestination i ett land som anges i bilaga 2 till denna lag, och
- 259 kronor per passagerare som reser till en annan slutdestination.

Med slutdestination avses den destination som framgår av resedokumentationen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

3 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian Sänkt flygskatt kommit in från Braathens Regional Airlines (BRA) AB, Chalmers tekniska högskola, Ekonomistyrningsverket, Företagarna, Förvaltningsrätten i Falun, International Air Transport Association (IATA), Institutet för Miljömedicin (IMM), Kammarrätten i Sundsvall, Kommerskollegium, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Konsumentverket, Luftfartsverket, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket, Norwegian, Regelrådet, Ryanair, Scandinavian Airlines (SAS), Skatteverket, Statens energimyndighet, Svenska Regionala Flygplatser, Svenskt Näringsliv, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Swedavia AB, Tillväxtverket, Trafikanalys, Trafikverket, Transportföretagen Flyg, Transportstyrelsen, Visita och Världsnaturfonden (WWF).

Därutöver har yttranden kommit in från 2030-sekretariatet, Finnair, Föreningen klimatgranskaren, Norrbottens handelskammare, Oxfam Sverige, Region Norrbotten, SFSA Holding AB, Skattebetalarnas förening och Sunclass Airlines.

Följande remissinstanser har inte svarat eller har angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Business Sweden, Connect Sweden och Föreningen Svenskt Flyg.

Bilaga 14

Ändrad malus för husbilar och vissa alternativbränslefordon

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian Ändrad malus för husbilar och vissa alternativbränslefordon.....	2
2	Förteckning över remissinstanserna.....	3
3	Lagrådets yttrande.....	4

Bilaga till avsnitt 12.19

1 Sammanfattning av promemorian Ändrad malus för husbilar och vissa alternativbränslefordon

I promemorian föreslås att malus för husbilar tas bort och att nya fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol ska omfattas av malus.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 februari 2025.

2 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian Ändrad malus för husbilar och vissa alternativbränslefordon kommit in från 2030-sekretariatet, Drivkraft Sverige, Energigas Sverige, Fordonsbesiktningsbranschen, Företagarna, Gröna Mobilister, Husvagns- och Husbilsbranschens Riksförbund, Kommerskollegium, Konjunkturinstitutet, Konsumentverket, Mobility Sweden, Motorbranschens Riksförbund (MRF), Naturvårdsverket, Riksförbundet M Sverige, SCR Svensk Camping, Skatteverket, Småföretagarnas Riksförbund, Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI), Svenskt Näringsliv, Sveriges Åkeriföretag, Trafikanalys, Trafikverket, Transportföretagen, Transportstyrelsen och Visita.

Därutöver har yttranden kommit in från BioDriv Öst, First Camp Sverige AB och Svenska Fordonsbranschen.

Följande remissinstanser har inte svarat eller har angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Föreningen Elbil Sverige, IVL Svenska Miljöinstitutet, Naturskyddsföreningen, Svenska Bioenergiföreningen (SVEBIO), Svenska Turistföreningen (STF), Svensk Turism, Sveriges Kommuner och Regioner samt Vätgas Sverige.

3 Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2024-08-23

Närvarande: F.d. justitierådet Mari Andersson samt justitieråden Kristina Svahn Starrsjö och Eric M. Runesson

Ändrad malus för husbilar och vissa alternativbränslefordon

Enligt en lagrådsremiss den 20 juni 2024 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande

över förslag till lag om ändring i vägtrafikskattelagen (2006:227).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Viktor Berg.

Förslaget föranleder följande yttrande.

Enligt 8 kap. 22 § regeringsformen ska Lagrådets granskning avse hur ett förslag förhåller sig till grundlagarna och rättsordningen i övrigt.

En allmän anmärkning är att förslaget svårligen kan förenas med klimatlagen (2017:720). Enligt 2 § 3 klimatlagen ska regeringens klimatarbete vara inriktat på att minska utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser. Regeringen bedömer att ett borttagande av malus för husbilar minskar incitamenten för köpare av husbilar att välja ett fordon med låga koldioxidutsläpp, men att det endast leder till marginella ökningarna av utsläpp av växthusgaser. Förslaget saknar en förklaring om hur det förhåller sig till klimatlagen. Detta måste betecknas som en brist och bör hanteras i den fortsatta beredningen.

Lagrådet lämnar förslaget i övrigt utan erinran.

Bilaga 15

Vissa förändringar på F-skattens område

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av delbetänkandet F-skattesystemet – några särskilt utpekade frågor (SOU 2018:49)	2
2	Förteckning över remissinstanserna beträffande delbetänkandet F-skattesystemet – några särskilt utpekade frågor (SOU 2018:49)	3
3	Sammanfattning av slutbetänkandet F-skattesystemet – en översyn (SOU 2019:31).....	4
4	Betänkandets lagförslag.....	7
5	Förteckning över remissinstanserna beträffande slutbetänkandet F-skattesystemet – en översyn (SOU 2019:31)	12
6	Lagrådsremissens lagförslag.....	13
7	Lagrådets yttrande	19

Bilaga till avsnitt 12.22

1 Sammanfattning av delbetänkandet F-skattesystemet – några särskilt utpekade frågor (SOU 2018:49)

I delbetänkandet F-skattesystemet – några särskilt utpekade frågor (SOU 2018:49) redovisar utredningen en analys av om och i vilken utsträckning F-skattesystemet uppfattas leda till att personer som egentligen är anställda har anlitats som näringsidkare, s.k. falska egenföretagare. Enligt utredningen förekommer falska egenföretagare i vissa branscher, men omfattningen är oviss. Utformningen av F-skattesystemet uppfattas kunna leda till förekomsten falskt egenföretagande. Enligt utredningen finns det även en risk att falskt egenföretagande leder till skattefusk och skatteundandragande.

Utredningen gjorde bedömningen, utifrån analys av falska egenföretagare och med hänsyn till risken att förekomsten falskt egenföretagande leder till skattefusk och skatteundandraganden, att det finns ett behov av åtgärder i syfte att motverka denna risk. Utredningen lämnade inte några förslag i delbetänkandet men konstaterade utifrån sin analys att det finns skäl att överväga ändringar i bestämmelserna om F-skatt i 9 kap. skatteförfarandelagen (2011:1244).

2 Förteckning över remissinstanserna beträffande delbetänkandet F- skattesystemet – några särskilt utpekade frågor (SOU 2018:49)

Efter remiss har yttranden kommit in från Akademikerförbundet SSR, Almega, Arbetsdomstolen, Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Brottsförebyggande rådet, Coompanion, Egenanställningsföretagens branschorganisation, Ekobrottsmyndigheten, Företagarförbundet fria företagare, Företagarna, Försäkringskassan, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Inspektionen för socialförsäkringen, Journalistförbundet, Konsthögskolan och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd, Konstnärsnämnden, Kronofogdemyndigheten, Landsorganisationen i Sverige, Lantbrukarnas riksförbund, Musikarrangörer i samverkan, Näringslivets regelnämnd, Näringslivets skattedelegation, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Småföretagarnas arbetslöshetskassa (SMÅA), Småföretagarnas riksförbund, Stockholms universitet, juridiska fakultetsnämnden, Svensk scenkonst, Svenska musikerförbundet, Svenska transportarbetareförbundet, Svenskt näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges a-kassor, Sveriges byggindustrier, Sveriges ingenjörer, Sveriges kommuner och landsting (numera Sveriges Kommuner och Regioner), Sveriges läkarförbund, Teaterförbundet för scen och film, Tillväxtverket, Tjänstemännens centralorganisation, Transportstyrelsen, Unionen och Åklagarmyndigheten.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Almi AB, Arbetsgivarverket, Bolagsverket, Domstolsverket, Entreprenörskapsforum, FAR, Förvaltningsrätten i Linköping, Institutet för Näringslivsforskning IFN, Institutet för skatter och rättssäkerhet, Kammarrätten i Stockholm, Kommerskollegium, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Polismyndigheten, Regelrådet, Rättvis skatteprocess, Srf konsulternas förbund, Svensk handel, Svenska byggnadsarbetareförbundet, Sveriges advokatsamfund, Sveriges åkeriföretag och VISITA.

3 Sammanfattning av slutbetänkandet F-skattesystemet – en översyn (SOU 2019:31)

Inledning

Utredningen har i sitt slutbetänkande analyserat om utformningen av bestämmelserna om godkännande för F-skatt i 9 kap. skatteförfarandelagen (2011:1244), möjliggör att F-skattesystemet kan missbrukas för att undgå skatter eller avgifter, om det finns behov av åtgärder för att underlätta och förbättra Skatteverkets uppföljning av företag som är godkända för F-skatt, t.ex. F-skatt på prov eller tidsbegränsade godkännanden för F-skatt och om det finns behov av att införa en möjlighet att vägra eller återkalla ett godkännande för F-skatt vid kriminalitet eller överträdelse av konkurrensbestämmelser som inte lett till näringsförbud. Utredningen har också analyserat om och på vilket sätt utformningen av F-skattesystemet inverkar på villkoren för att starta, driva och utveckla företag samt om det förekommer ett missbruk av F-skattesystemet för att kringgå bestämmelserna om skyddsregler för arbetstagare och i vilken utsträckning systemet uppfattas kunna ge sådan effekter.

Utredningens bedömningar

Det finns enligt utredningen inte något behov att ändra den nuvarande utformningen av näringsbegreppet eller dess koppling till F-skattesystemet. Det finns inte heller skäl att införa en möjlighet att vägra eller återkalla ett godkännande för F-skatt vid överträdelse av konkurrensbestämmelser som inte har lett till näringsförbud.

Några skäl att ändra den nuvarande utformningen av näringsbegreppet i 13 kap. 1 § inkomstskattelagen på grund av arbetsrättsliga överväganden anses inte föreligga, då ett godkännande för F-skatt är en omständighet som beaktas vid en arbetsrättslig prövning men ska inte ensamt ges någon avgörande betydelse. För att motverka att personer som inte uppfyller näringskriterierna är godkända för F-skatt bör emellertid Skatteverkets möjligheter till uppföljning av dem som är godkända underlättas och förbättras.

I syfte att säkerställa att endast den som bedriver eller har för avsikt att bedriva näringsverksamhet är godkänd för F-skatt behöver Skatteverket bättre rättsliga förutsättningar för att effektivt kunna följa upp dem som är godkända för F-skatt. F-skattesystemet kan missbrukas för skattefusk och skatteundandragande av oseriösa personer. I syfte att förebygga att F-skattesystemet missbrukas bör Skatteverkets möjligheter att vägra och återkalla ett godkännande för F-skatt utvidgas.

Utredningens förslag

Ett enklare och mer överskådligt regelverk

Förutsättningarna för att vara godkänd delas upp i två olika paragrafer. En där det framgår vilka omständigheter som utgör hinder för att bli godkänd och en av vilken det framgår på vilka grunder Skatteverket kan återkalla ett godkännande. Utredningen anser att detta ökar tydligheten och förutsebarheten för såväl den som ansöker som den som redan är godkänd. Genom detta kommer också utflöde och inflöde till F-skattesystemet att regleras separat, vilket är bättre anpassat till systemets uppbyggnad och gör det möjligt för Skatteverket att utforma sina kontroller på ett effektivare sätt. Utredningen förslår ändrade rubriker och i vissa avseenden annan ordningsföljd på

paragraferna. Samtliga dessa förslag syftar till att skapa ett tydligare och mer lättillgängligt system.

Ett godkännande får tidsbegränsas i vissa fall

En ny bestämmelse införs som innebär att ett godkännande för F-skatt kan tidsbegränsas. Giltighetstiden av beslut ska begränsas om den sökande begär det, eller ännu inte bedriver men har för avsikt att bedriva näringsverksamhet.

Uppgiftsskyldighet och möjlighet att förelägga den som är godkänd

En ny paragraf införs i 9 kap. skatteförfarandelagen som innebär att den som är godkänd för F-skatt ska, om Skatteverket begär det, tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för att kontrollera om förutsättningarna för att vara godkänd för F-skatt föreligger.

En utvidgad prövning i vissa fall

Bestämmelsen om vem som ska prövas när sökanden är ett fåmansföretag utvidgas. Prövningen ska omfatta företagsledare och annan fysisk person som har det bestämmande inflytandet över företaget. Prövningen ska också omfatta andra fåmansföretag som personen är eller under de senaste två åren har varit företagsledare i eller haft ett bestämmande inflytande över.

Bestämmelsen om vem som ska prövas när en sökande är en fysisk person som under de senaste två åren har varit företagsledare i ett fåmansföretag utvidgas. Prövningen ska utöver fåmansföretag som den som söker är eller har varit företagsledare i även omfatta fåmansföretag som denne haft ett bestämmande inflytande över.

Den som genom innehav av aktier, andra andelar eller medlemskap kontrollerar mer än 50 procent av det totala antalet röster i fåmansföretaget ska anses ha ett bestämmande inflytande.

Den som inte följt föreläggande att fullgöra uppgiftsskyldighet

En ny grund för återkallelse införs när den som är godkänd för F-skatt inte följt ett föreläggande att tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för att kontrollera att förutsättningar för att vara godkänd föreligger.

Den som inte redovisar eller inte betalar sina skatter och avgifter

Bestämmelsen om när hinder vid ansökan föreligger utvidgas så att endast om det föreligger särskilda skäl får den som inte har betalat skatter eller avgifter som lämnats för indrivning enligt skatteförfarandelagen eller motsvarande utländska skatter eller avgifter vid den tidpunkt då prövningen görs, godkännas för F-skatt.

Formuleringen i bestämmelsen om när det föreligger grund att återkalla ett godkännande för F-skatt ändras så att den omfattar den som inte har betalat skatter eller avgifter enligt denna lag eller inte betalat motsvarande utländska skatter eller avgifter, till ett belopp som sammanlagt uppgår till ett halvt prisbasbelopp eller mer vid den tidpunkt då prövningen av F-skatt görs.

Den som inte betalat tillbaka felaktigt utbetalt belopp i samband med rut- och rotarbeten

Ett nytt hinder för godkännande och en ny grund för återkallelse införs för den som inte betalat tillbaka felaktigt utbetalt belopp vid återkrav som beslutats enligt lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete.

Den som missbrukat sitt godkännande

Bestämmelsen om när återkallelse ska ske på grund av missbruk förtydligas. Av bestämmelsen ska framgå att grund för återkallelse föreligger när missbruket inte är obetydligt och har gett upphov till fara för att skatter eller avgifter undanhålls.

4 Betänkandets lagförslag

Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Häri genom föreskrivs i fråga om skatteförfarandelagen (2011:1244)

dels att 9 kap. 2 § ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 9 kap. 3 och 4 §§ ska utgå,

dels att nuvarande 9 kap. 3 § ska betecknas 9 kap. 2 §,

dels att 9 kap. 1 och 4 §§, 10 kap. 11 § och rubriken närmast före 9 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 9 kap. 3, 5–7 §§, och närmast före 9 kap. 3, 5 och 7 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

Förutsättningarna för godkännande

Beslut om godkännande

Skatteverket ska efter ansökan godkänna den som uppger sig bedriva eller ha för avsikt att bedriva näringsverksamhet i Sverige för F-skatt.

Första stycket gäller dock inte om

1. det finns skälig anledning att anta att näringsverksamhet varken bedrivs eller kommer att bedrivas,

2. ansökan bara grundar sig på en delägars intäkter från ett svenskt handelsbolag, eller

3. den sökande eller någon som ska prövas enligt 2 §

a. inom de senaste två åren har brutit mot villkor som har meddelats enligt 3 § eller på annat sätt missbrukat ett godkännande för F-skatt och missbruket inte är obetydligt,

b. inte har redovisat eller betalat skatter eller avgifter enligt denna lag eller motsvarande utländska skatter eller avgifter i en utsträckning som inte är obetydlig,

c. inte har följt ett föreläggande att lämna inkomstdeklaration eller sådana särskilda uppgifter som avses i 33 kap. 6 §, eller har lämnat eller godkänt så bristfälliga uppgifter att de uppenbarligen inte kan läggas till grund för beskattning,

d. har näringsförbud, eller

e. är försatt i konkurs.

Om det finns särskilda skäl, får beslut om godkännande för F-skatt fattas trots vad som föreskrivs i andra stycket 3.

1 §

Skatteverket ska efter ansökan godkänna den som uppger sig bedriva eller ha för avsikt att bedriva näringsverksamhet i Sverige för F-skatt.

Ett godkännande gäller tills vidare.

Giltighetstiden av beslut enligt första stycket ska dock begränsas om den sökande

1. begär det, eller

2. ännu inte bedriver men har för avsikt att bedriva näringsverksamhet.

Om en sökande begär ett godkännande för en begränsad tid ska giltigheten upphöra senast vid den tidpunkt sökanden har angett.

För en sökande som ännu inte bedriver, men har för avsikt att bedriva näringsverksamhet i Sverige ska giltigheten upphöra senast vid beslut om slutlig skatt det andra året efter det beskattningsår under vilket godkännandet har medgetts. Om det vid tidpunkten för giltighetens upphörande framgår att näringsverksamhet bedrivs ska godkännandet i stället förlängas utan ny ansökan.

Hinder för godkännande

3 §

Skatteverket får besluta att ett godkännande för F-skatt för en fysisk person ska förenas med villkoret att det bara får återopas i hans eller hennes näringsverksamhet.

Skatteverket får besluta att ett godkännande för F-skatt som inte har förenats med ett villkor enligt första stycket ska bytas ut mot ett godkännande med ett sådant villkor.

En ansökan ska inte godkännas om det finns skäligen anledning att anta att näringsverksamhet varken bedrivs eller kommer att bedrivs. En ansökan som bara grundar sig på en delägares intäkter från ett svenskt handelsbolag ska inte godkännas.

En ansökan ska inte heller godkännas om den sökande eller någon som ska prövas enligt

4 §

1. har näringsförbud,

2. är försatt i konkurs,

3. inte har redovisat skatter eller avgifter enligt denna lag i en utsträckning som inte är obetydlig,

4. inte har följt ett föreläggande om att lämna inkomstdeklaration eller sådana särskilda uppgifter som avses i 33 kap. 6 §,

5. inte har betalat skatter eller avgifter som lämnats för indrivning enligt denna lag eller inte har betalat motsvarande utländska skatter eller avgifter,

6. inte har följt ett beslut om återbetalning som har beslutats enligt 14 § lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete,

7. har fått ett godkännande återkallat enligt 5 § första stycket 3–8 så länge grunden för återkallelsen finns kvar, eller

8. har fått ett godkännande återkallat enligt 5 § första stycket 9, förrän två år efter det senaste missbrukstillfället.

Om det finns särskilda skäl, får beslut om godkännande för F-skatt fattas trots vad som föreskrivs i andra stycket.

4 §

Skatteverket ska återkalla ett godkännande för F-skatt om innehavaren begär det, eller förutsättningarna för godkännande för F-skatt inte är uppfyllda enligt 1 § andra stycket.

Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket avstå från återkallelse enligt första stycket 2.

Om den sökande är ett fåmansföretag ska prövningen enligt 3 § andra stycket även avse företagsledare och annan fysisk person som har bestämmande inflytande över företaget. Även andra fåmansföretag som han eller hon är eller under de senaste två åren har varit företagsledare i eller haft bestämmande inflytande över ska prövas.

Om den sökande är en fysisk person, som är eller under de senaste två åren har varit företagsledare i eller haft bestämmande inflytande över ett fåmansföretag, ska prövningen enligt 3 § andra stycket även avse det företaget.

Hinder föreligger endast vid sådana missförhållanden som kan hänföras till företagsledaren eller den med bestämmande inflytande.

Den som genom innehav av aktier, andra andelar eller medlemskap kontrollerar mer än 50 procent av det totala antalet röster i fåmansföretaget ska anses ha ett bestämmande inflytande.

Det som sägs i första–fjärde styckena om fåmansföretag gäller även fåmanshandelsbolag.

Grunder för att återkalla godkännande för F-skatt

5 §

Skatteverket ska återkalla ett godkännande för F-skatt om den som är godkänd

1. begär det,
2. inte kan antas bedriva näringsverksamhet i Sverige,

3. har meddelats näringsförbud,

4. har försatts i konkurs,

5. inte har redovisat skatter eller avgifter enligt denna lag i en utsträckning som inte är obetydlig,

6. inte har följt ett föreläggande om att lämna inkomstdeklaration eller sådana särskilda uppgifter som avses i 33 kap. 6 §, eller inte har följt ett föreläggande som sänts ut om att fullgöra sin uppgiftsskyldighet enligt 7 §,

7. inte har betalat skatter eller avgifter enligt denna lag eller motsvarande utländska skatter eller avgifter, till ett belopp som sammanlagt uppgår till ett halvt prisbasbelopp,

8. inte har följt ett beslut om återbetalning som har beslutats enligt 14 § lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete,

9. inom de senaste två åren har brutit mot villkor som har meddelats enligt 2 § eller på annat sätt har missbrukat ett godkännande och därigenom gett upphov till fara för att skatter eller avgifter undandras och missbruket inte är obetydligt.

Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket avstå från återkallelse enligt första stycket 3–9.

6 §

Om den som är godkänd är ett fåmansföretag ska prövningen enligt 5 § första stycket 3–9 även avse företagsledare och annan fysisk person som har bestämmande inflytande över företaget. Även andra fåmansföretag som han eller hon är eller under de senaste två åren har varit företagsledare i eller haft bestämmande inflytande över ska prövas.

Om den som är godkänd är en fysisk person, som är eller under de senaste två åren har varit företagsledare i eller haft bestämmande inflytande

över ett fåmansföretag, ska prövningen enligt 5 § första stycket 3–9 även avse det företaget.

Grund för återkallelse föreligger endast vid sådana missförhållanden som kan hänföras till företagsledaren eller den med ett bestämmande inflytande.

Den som genom innehav av aktier, andra andelar eller medlemskap kontrollerar mer än 50 procent av det totala antalet röster i fåmansföretaget ska anses ha bestämmande inflytande.

Det som sägs i första–fjärde styckena om fåmansföretag gäller även fåmanshandelsbolag.

Uppgiftsskyldighet och föreläggande

7 §

Om Skatteverket begär det, ska den som är godkänd tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för att kontrollera om förutsättningarna för att vara godkänd föreligger.

Skatteverket får förelägga den som inte fullgör sina skyldigheter enligt första stycket att fullgöra dem.

10 kap.

11 §

Skatteavdrag ska inte göras om den som tar emot ersättning för arbete är godkänd för F-skatt antingen när ersättningen bestäms eller när den betalas ut.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 3 §, gäller första stycket bara om godkännandet åberopas skriftligen.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 §, gäller första stycket bara om godkännandet åberopas skriftligen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.
 2. För ansökningar som lämnats före ikraftträdandet gäller 9 kap. 1–3 §§ i den äldre lydelsen.
 3. Bestämmelsen i 9 kap. 5 § 8 gäller inte för återkrav som har beslutats före ikraftträdandet.
 4. Bestämmelsen i 9 kap. 6 § tillämpas inte på missförhållanden som uppkommit före i ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialavgiftslagen (2000:980) att 2 kap. 5 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §¹

Arbetsgivaravgifter ska inte betalas om den som tar emot ersättning för arbete är godkänd för F-skatt antingen när ersättningen bestäms eller när den betalas ut. En uppgift om godkännande för F-skatt från mottagaren får godtas om den lämnas i en handling som upprättas i samband med uppdraget och som innehåller nödvändiga identifikationsuppgifter för utbetalaren och mottagaren. Om utbetalaren känner till att en uppgift om godkännande för F-skatt är oriktig, får den inte godtas.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244), gäller första stycket första meningen bara om godkännandet åberopas skriftligen.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244), gäller första stycket första meningen bara om godkännandet åberopas skriftligen.

Första och andra styckena gäller inte ersättning från semesterkassa.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

¹ Senaste lydelse 2011:1257.

5 Förteckning över remissinstanserna beträffande slutbetänkandet F-skattesystemet – en översyn (SOU 2019:31)

Efter remiss har yttranden kommit in från Akademikerförbundet SSR, Almega, Arbetsdomstolen, Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Brottsförebyggande rådet, Coompanion, Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, FAR, Företagarförbundet fria företagare, Företagarna, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Linköping, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring, Inspektionen för socialförsäkringen, Journalistförbundet, Kammarrätten i Stockholm, Kommerskollegium, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd, Konstnärsnämnden, Kronofogdemyndigheten, Landsorganisationen i Sverige, Lantbrukarnas riksförbund, Näringslivets regelnämnd, Näringslivets skattedelegation, Polismyndigheten, Pensionsmyndigheten, Regelrådet, Rättvis skatteprocess, Skatteverket, Småföretagarnas arbetslöshetskassa (SMÅA), Småföretagarnas riksförbund, Srf konsulternas förbund, Stockholms universitet, juridiska fakultetsnämnden, Svensk handel, Svensk scenkonst, Svenska musikerförbundet, Svenskt näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges advokatsamfund, Sveriges a-kassor, Sveriges byggindustrier, Sveriges ingenjörer, Sveriges kommuner och landsting (numera Sveriges Kommuner och Regioner), Sveriges läkarförbund, Teaterförbundet för scen och film, Tillväxtverket, Tjänstemännens centralorganisation, Transportstyrelsen, VISITA och Åklagarmyndigheten.

Följande remissinstanser har avstått från att yttra sig över betänkandet: Almi AB och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys).

Följande remissinstanser har inte kommit in med något yttrande:

Egenanställningsföretagens branschorganisation, Entreprenörskapsforum, Institutet för Näringslivsforskning IFN, Institutet för skatter och rättssäkerhet, Musikarrangörer i samverkan, Svenska byggnadsarbetareförbundet, Svenska transportarbetareförbundet, Sveriges åkeriföretag och Unionen.

Därutöver har yttrande kommit in från DIK.

6 Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs i fråga om skatteförfarandelagen (2011:1244)

dels att 9 kap. 2 § ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 9 kap. 3 och 4 §§ ska utgå,

dels att nuvarande 9 kap. 3 § ska betecknas som 9 kap. 2 §,

dels att 9 kap. 1 och 4 §§, 10 kap. 11 § och rubrikerna närmast före 9 kap. 1 och 4 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 9 kap. 3 och 5–8 §§ och närmast före 9 kap. 3, 5 och 8 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

Förutsättningarna för godkännande

Beslut om godkännande

Skatteverket ska efter ansökan godkänna den som uppger sig bedriva eller ha för avsikt att bedriva näringsverksamhet i Sverige för F-skatt.

Första stycket gäller dock inte om

1. det finns skälig anledning att anta att näringsverksamhet varken bedrivs eller kommer att bedrivas,

2. ansökan bara grundar sig på en delägares intäkter från ett svenskt handelsbolag, eller

3. den sökande eller någon som ska prövas enligt 2 §

a) inom de senaste två åren har brutit mot villkor som har meddelats enligt 3 § eller på annat sätt missbrukat ett godkännande för F-skatt och missbruket inte är obetydligt,

b) inte har redovisat eller betalat skatter eller avgifter enligt denna lag eller motsvarande utländska skatter eller avgifter i en utsträckning som inte är obetydlig,

c) inte har följt ett föreläggande att lämna inkomstdeklaration eller sådana särskilda uppgifter som avses i 33 kap. 6 §, eller har lämnat eller godkänt så bristfälliga uppgifter att de uppenbarligen inte kan läggas till grund för beskattning,

d) har näringsförbud, eller

e) är försatt i konkurs.

Om det finns särskilda skäl, får beslut om godkännande för F-skatt fattas trots vad som föreskrivs i andra stycket 3.

1 §

Skatteverket ska efter ansökan godkänna den som uppger sig bedriva eller ha för avsikt att bedriva näringsverksamhet i Sverige för F-skatt, *om det inte finns hinder enligt 3 §.*

Ett beslut om godkännande enligt första stycket gäller tills vidare. Giltighetstiden ska dock begränsas om den sökande begär det och upphöra senast vid den tidpunkt som angetts av den sökande.

Hinder för godkännande

3 §

Skatteverket får besluta att ett godkännande för F-skatt för en fysisk person ska förenas med villkoret att det bara får återopas i hans eller hennes näringsverksamhet.

Skatteverket får besluta att ett godkännande för F-skatt som inte har förenats med ett villkor enligt första stycket ska bytas ut mot ett godkännande med ett sådant villkor.

En ansökan om F-skatt ska inte godkännas om det finns skälig anledning att anta att näringsverksamhet varken bedrivs eller kommer att bedrivs. En ansökan som bara grundar sig på en delägares intäkter från ett svenskt handelsbolag ska inte godkännas.

En ansökan ska inte heller godkännas om den sökande eller någon som ska prövas enligt 5–7 §§

1. har näringsförbud,
2. är försatt i konkurs,
3. har låtit bli att redovisa skatter eller avgifter enligt denna lag i en utsträckning som inte är obetydlig,
4. inte har följt ett föreläggande om att lämna inkomstdeklaration eller sådana särskilda uppgifter som avses i 33 kap. 6 §,
5. har låtit bli att betala skatter eller avgifter som lämnats för indrivning enligt denna lag eller inte har betalat motsvarande utländska skatter eller avgifter,
6. inte har följt ett beslut om återbetalning enligt 14 § lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete,
7. har fått ett godkännande återkallat enligt 4 § första stycket 3–8 så länge grunden för återkallelsen finns kvar, eller
8. har fått ett godkännande återkallat enligt 4 § första stycket 9, inom två år efter det senaste missbrukstillfället.

Om det finns särskilda skäl, får beslut om godkännande för F-skatt fattas trots vad som föreskrivs i andra stycket.

Återkallelse av godkännande för F-skatt

Skatteverket ska återkalla ett godkännande för F-skatt om innehavaren begär det, eller förutsättningarna för godkännande för F-skatt inte är uppfyllda enligt 1 § andra stycket.

4 §

Skatteverket ska återkalla ett godkännande för F-skatt om den som är godkänd

1. begär det,
2. inte kan antas bedriva näringsverksamhet i Sverige,
3. har meddelats näringsförbud,
4. har försatts i konkurs,
5. har låtit bli att redovisa skatter eller avgifter enligt denna lag i en utsträckning som inte är obetydlig,
6. inte har följt ett föreläggande om
 - a) att lämna inkomstdeklaration eller sådana särskilda uppgifter som avses i 33 kap. 6 §, eller,

b) att fullgöra sin uppgiftsskyldighet enligt 8 §,

7. har låtit bli att betala skatter eller avgifter enligt denna lag eller motsvarande utländska skatter eller avgifter, till ett belopp som sammanlagt uppgår till ett halvt prisbasbelopp,

8. inte har följt ett beslut om återbetalning enligt 14 § lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för busbållsarbete, eller

9. inom de senaste två åren har brutit mot villkor som har meddelats enligt 2 § eller på annat sätt har missbrukat ett godkännande och därigenom gett upphov till fara för att skatter eller avgifter undandras och missbruket inte är obetydligt.

Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket avstå från återkallelse enligt första stycket 2.

Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket avstå från återkallelse enligt första stycket 3–9.

Vilka omfattas av prövningen av ansökan eller återkallelse?

5 §

Om det är ett fåmansföretag som ansöker om eller är godkänt för F-skatt ska prövningen enligt 3 § andra stycket respektive 4 § första stycket 3–9 även avse företagsledaren och andra fysiska personer som har bestämmande inflytande över företaget. Även andra fåmansföretag som företagsledaren är eller under de senaste två åren har varit företagsledare i ska prövas. Detsamma gäller i fråga om fåmansföretag som den fysiska personen har eller under de två senaste åren har haft bestämmande inflytande över.

Om det är en fysisk person som ansöker om eller är godkänd för F-skatt, och denne är eller under de senaste två åren har varit företagsledare i ett fåmansföretag, ska prövningen enligt 3 § andra stycket respektive 4 § första stycket 3–9 även avse det företaget. Detsamma gäller om den fysiska personen har eller under de senaste två åren har haft bestämmande inflytande över ett fåmansföretag.

Hinder mot godkännande av ansökan eller grund för återkallelse finns endast vid sådana missförhållanden som kan hänföras till företagsledaren eller den med ett bestämmande inflytande.

6 §

Den som genom innehav av aktier, andra andelar eller medlemskap kontrollerar mer än 50 procent av det totala antalet röster i fåmansföretaget ska anses ha bestämmande inflytande över företaget.

7 §

Det som sägs om fåmansföretag i 5 och 6 §§ gäller även fåmanshandelsbolag.

Uppgiftsskyldighet och föreläggande

8 §

Om Skatteverket begär det, ska den som är godkänd för F-skatt tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för att kontrollera om förutsättningarna för att vara godkänd är uppfyllda.

Skatteverket får förelägga den som inte fullgör sina skyldigheter enligt första stycket att fullgöra dem.

10 kap.

11 §

Skatteavdrag ska inte göras om den som tar emot ersättning för arbete är godkänd för F-skatt antingen när ersättningen bestäms eller när den betalas ut.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 3 §, gäller första stycket bara om godkännandet åberopas skriftligen.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 §, gäller första stycket bara om godkännandet åberopas skriftligen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. För ansökningar som lämnats före ikraftträdandet gäller 9 kap. 1–3 §§ i den äldre lydelsen.
 3. Bestämmelsen i 9 kap. 4 § 8 tillämpas inte när beslutet om återbetalning har meddelats före ikraftträdandet.
 4. Bestämmelserna i 9 kap. 5–7 §§ tillämpas inte vid prövning om grund för återkallelse finns när missförhållanden som kan hänföras till företagsledaren eller den med bestämmande inflytande har uppkommit före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialavgiftslagen (2000:980) att 2 kap. 5 och 7 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §¹

Arbetsgivaravgifter ska inte betalas om den som tar emot ersättning för arbete är godkänd för F-skatt antingen när ersättningen bestäms eller när den betalas ut. En uppgift om godkännande för F-skatt från mottagaren får godtas om den lämnas in en handling som upprättas i samband med uppdraget och som innehåller nödvändiga identifikationsuppgifter för utbetalaren och mottagaren. Om utbetalaren känner till att en uppgift om godkännande för F-skatt är oriktig, får den inte godtas.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244), gäller första stycket första meningen bara om godkännandet åberopas skriftligen.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244), gäller första stycket första meningen bara om godkännandet åberopas skriftligen.

Första och andra styckena gäller inte ersättning från semesterkassa.

7 §²

Bestämmelserna i 6 § gäller inte om den avgiftspliktiga ersättningen utgör

1. en utgift i en av utgivaren bedriven näringsverksamhet, eller
2. sådan ersättning till en förmyndare, god man eller förvaltare som avses i 12 kap. 16 § föräldrabalken.

Bestämmelserna i 6 § gäller inte heller om utgivaren och mottagaren har kommit överens om att arbetsgivaravgifter ska betalas på ersättningen. En sådan överenskommelse gäller dock inte om mottagaren är godkänd för F-skatt utan sådant villkor som avses i 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244).

Bestämmelserna i 6 § gäller inte heller om utgivaren och mottagaren har kommit överens om att arbetsgivaravgifter ska betalas på ersättningen. En sådan överenskommelse gäller dock inte om mottagaren är godkänd för F-skatt utan sådant villkor som avses i 9 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

¹ Senaste lydelse 2011:1257.

² Senaste lydelse 2011:1257.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 25 kap. 10 och 13 §§ och 59 kap. 16 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 kap.

10 §¹

Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas ersättning för arbete om ersättningen betalas ut till en mottagare som är godkänd för F-skatt när ersättningen bestäms eller när den betalas ut.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244), räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om godkännandet skriftligen åberopas.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244), räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om godkännandet skriftligen åberopas.

13 §²

Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas ersättning för arbete om ersättningen betalas ut till en mottagare som inte är godkänd för F-skatt eller är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244), om

Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas ersättning för arbete om ersättningen betalas ut till en mottagare som inte är godkänd för F-skatt eller är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244), om

1. utbetalaren är en fysisk person eller ett dödsbo,
2. ersättningen inte är en utgift i en näringsverksamhet som bedrivs av utbetalaren,
3. ersättningen tillsammans med annan ersättning för arbete från samma utbetalare under beskattningsåret kan antas bli mindre än 10 000 kronor,
4. utbetalaren och mottagaren inte har träffat en överenskommelse om att ersättningen ska anses som inkomst av anställning, och
5. det inte är fråga om sådan ersättning för arbete som avses i 12 kap. 16 § föräldrabalken.

59 kap.

16 §³

Om mottagaren hade ett godkännande för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244), räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om godkännandet har åberopats skriftligen.

Om mottagaren hade ett godkännande för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244), räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om godkännandet har åberopats skriftligen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

¹ Senaste lydelse 2011:1434.

² Senaste lydelse 2011:1434.

³ Senaste lydelse 2011:1434.

7 Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2024-06-19

Närvarande: F.d. justitieråden Karin Almgren och Ingemar Persson samt justitierådet Cecilia Renfors

Vissa förändringar på F-skattens område

Enligt en lagrådsremiss den 13 juni 2024 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244),
2. lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980), och
3. lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Gabriel Cleverdahl.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Finansdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 september 2024

Närvarande: statsrådet Svantesson, ordförande, och statsråden Edholm, J Pehrson, Forssmed, Slottner, Wykman, Liljestrand, Carlson, Pourmokhtari, Rosencrantz, Dousa

Föredragande: statsråden Svantesson, Edholm, J Pehrson, Forssmed, Slottner, Wykman, Liljestrand, Carlsson, Pourmokhtari, Rosencrantz, Dousa

Regeringen beslutar proposition 2024/25:1
Budgetpropositionen för 2025